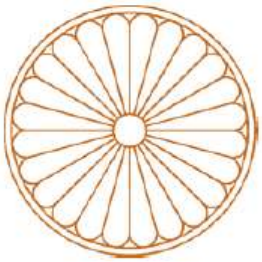
අවියකථා සුචි

දුතීය භාගය

අචාර්‍ය කොස්ගොඩ සිරි සුමෙධ ස්ථවිරයන්වහන්සේ
විසින් සම්පාදිතයි.

"සබ්බ දානං ධම්ම දානං ජිනාති,

සබ්බරසං ධම්මරසෝ ජිනාති;

සබ්බරතිං ධම්මරති ජිනාති,

තණ්හක්ඛයෝ සබ්බදුක්ඛං ජිනාති"!.

නිලොඟුරු බුදුරජාණන්වහන්සේ විසින් සුභාෂිත ශ්‍රී සද්ධර්මය දැනඋගත් පඬිවරුන් කලින්කල ලොව පහලවී එම ධර්මය ග්‍රන්ථකරණය කුලින් හුදී ජනයාගේ ඤාණ ප්‍රයොජනය උදෙසා විවරකළවස් ඒකුලින් වටිනා ධර්ම ග්‍රන්ථ රැසක් ලොව පහලවිය.ඉන්බොහෝමයක් අද වනවිට අතුරුදහන්වී නමාරය.

අප විසින් මෙම ප්‍රයත්නයෙන් සිදුකළේ, අපහට සොයාගත හැකිවූ එබදු පැරණි ධර්ම ග්‍රන්ථ ධර්ම කාමීන්ගේ ප්‍රයෝජනය උදෙසා භාවිතයට ගත හැකිලෙස සකස්කිරීමයි.

අප ඉමහත් පරිශ්‍රමයකින් එම ග්‍රන්ථ ඡායාරූපගතකොට පරිගණක ආධාරයෙන් මෙසේ ප්‍රයොජනයට සුදුසු ආකාරයට සකස්කිරීම සිදුකළෙමු.එම උතුම් ධර්ම දානමය කුසලය කර්මයට නොයෙක් අයුරින් සහයවූ හිතවත් කල්‍යාණ මිත්‍රයන්වහන්සේලා සැමදෙනාටත්, එම ග්‍රන්ථවල මුල් කතෘන්වහන්සේලාටත්,ප්‍රථමයෙන් මුද්‍රණය කොට පළකරණලද සියලු ගින්වතුනටත්මෙම කුසලය සසර සයුර තරණය කර නිවන් පරතෙරට පැමිණිමට උතුම් ධර්ම යාත්‍රාවක්ම වේවා.

තවද මෙයින් ප්‍රයෝජනය ලබන සියලු දෙනාටත් අප දෙමාපියන් ආචාර්යොපාධ්‍යායන්වහන්සේලා ඇතුළු කල්‍යාණමිත්‍රයන්වහන්සේලා සියලු දෙනාටත්, දෙවිලෝව බඹලෝව වැනි සියලු දෙවියන් හා බ්‍රහ්මයන් ඇතුළු සියලු ලෝ සතනටත්මෙම උතුම් කුසලය අමාදම් සුවයෙන් සැනසීම පිණිසම උපකාරවේවා.

"චිරං තිට්ඨතු ලොකස්මිං සම්මා සම්බුද්ධ සාසනං"!

සාදු!.... සාදු!... සාදු!..

අට්ඨකථාසූචි

ද්විතීය භාගය

(ආ - ඔ)

කොස්ගොඩ ගොඩපිටියේ සිරිනිවෙසාරාමාධිපතිව වැඩවසූ
ඔපවිසුදධ අභිඝවංසපාල ගණාවච්චිය ඔපිරතන නිස්සාඝිධාන
අමරපුර සිරිසද්ධම්මවංස මහානිකායේ අනුනායක මහාසථවිර පාදයන්වහන්සේගේ ශිෂ්‍ය වූ
ආචාර්ය කොස්ගොඩ සිරිසුමේධ සථවිරයන් වහන්සේ
විසින් සම්පාදිනයි.

විද්‍යාලංකාර විශ්වවිද්‍යාලයේ බුද්ධධම්ම අංශයේ ප්‍රධාන කථිකාචාර්‍ය
පණ්ඩිත කොස්ගොඩ ධම්මවංස සථවිරයන් වහන්සේ
විසින් සකස් කරන ලදි.

ප්‍රකාශනය:

කොස්ගොඩ දෙවෙනි වලව්වේ ජනිත ඕගමුවේ මැන්ඩලින් වාසලවලව්වේ නිවැසි
ඩී. බී. ඊ. නාමධාරී
ඇලෙක්සැන්ඩර් නිකුලස් ද ආබ්‍රෙව් අබේසිංහ
මීගමුවේ හිටපු ප්‍රථම නගරාධිපති තුමන්
විසින්
මරදානේ අනුල මුද්‍රණාලයේ
මුද්‍රණය කරවන ලදි.

බුදු වර්ෂ 2505
ක්‍රි. ව. 1962

ATTHAKATHASUCI

PART II (ක - ඔ)

Edited by

Acariya Kosgoda Sirisumedha Thero

Ven'ble

SIRIVISUDDHA ARIYAVAMSAPALA GANACARIYA SIRIRATANATISSA

Anunayaka Mahatera,

Sirinivesaramaya

Godapitiya,

Kosgoda.

Finally Revised by

Pandita Kosgoda Dhammavansa Thero

Head of the Department of Buddhism,

Vidyalankara University,

Kelaniya.

Published by

Alexander Nicholas de Abrew Abeysingha

(C. B. E. Ex-Mayor, Negombo)

of Magdlin Wasala Walawwa,

Negombo.

Printed at the

ANULA PRESS - COLOMBO 10.

B. E. 2505

C. B. 1962

සම්පජඤ්ඤං

සම්පජඤ්ඤං මයා

අට්ඨකථාචරියස්ස අනුබුද්ධ බුද්ධඝෝසත්ථේරවරස්ස
පරමාදරගාරවවෙනසා'නි.

Dedicated to the memory of that esteemed commentator, the Maha Thera Buddhaghosa with utmost respect and reverence.

සංඥපනය

අට්ඨකථාසූචියේ ප්‍රථමභාගය නිම වී පුරා වර්ෂයක් ඇතුළත දී එහි දෙවනියභාගයත් මේසේ මුද්‍රණාගාරයෙන් බිහි කරන්නට ලැබීම ගැන බලවත් සේ සන්තෝෂ වන්නෙමු. 'අ' පටන් 'ඔ' දක්වා ඇති සවර කොටස මෙයින් නිමාවට යෙයි. ප්‍රථමභාගය කිය වූ හිහි -- පැමිදි බොහෝ උගතුන් ප්‍රශංසාමුඛයෙන් අප වෙත එවූ අදහස් මේසේ අප උදෙසාගී කිරීමෙහි ඉවහල් වූ බව සැලකිය යුතුය. අට්ඨකථාවන් පිළිබඳ ලුහුබු විස්තරයක් ප්‍රථමභාගයෙහි පළ වී ඇත. ඒ පිළිබඳ වඩාත් විවෙචනාත්මක විස්තාරයක් අවසානභාගයෙහි ඇතුළත් කිරීමට අපෙක්ෂා කරණ බැවින් මෙහි දී එවැන්නක් ලිවීමට අදහස් නො කරමු.

අට්ඨකථාවන්හි ආ වචන එක්රැස් කිරීමෙහි දී භෙෂජ්‍යවිනාරණ ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලාවට අයත් අටුවාවන් ම උපයෝගී කරගත් බව මෙහි ලා විශෙෂයෙන් සඳහන් කරමිහ. මේම දෙවනිය භාගයේ මුද්‍රණ කටයුතු සඳහා රුපියල් නවදහසක විශෙෂ පරිත්‍යාගයක් කළ ආසියා පදනමේ අධිකාරී ලුවිස් ලාසරස් මහතාණන් ඇතුළු ඒ සංස්ථාවට අපගේ සතුතිපූර්වක කෘතඥතාව පිරිනැමිය යුතුය. මෙහි ලා අපට සහාය වූවන් අතර ගොඩපිටියේ සිරිනිවෙසාරාමාධිපති සිරිවිසුද්ධ ආරියවංසපාල ගණාචරිය කොස්ගොඩ සිරිසුමන නායක මාහිමියන් වහන්සේ ද කොස්ගොඩ සිරිවිසුද්ධි නායක සථවිරපාදයන් වහන්සේද ගුරු ගෞරවයෙන් සිහිපත්කරමිහ. තවද කොස්ගොඩ සිරිනිවාස සථවිරයන් වහන්සේට ද අපගේ ගෞරවාදරය හිමිවිය යුතු ය. විද්‍යාලඞ්කාර පිරිවෙණේ බුද්ධඛමීාංශයෙහි ප්‍රධාන කථිකාචාර්ය පණ්ඩිත කොස්ගොඩ ධම්මවංස සථවිරයන් වහන්සේ හා විද්‍යෝදය පිරිවෙණේ කථිකාචාර්ය පණ්ඩිත තලල්ලේ ධම්මානන්ද සථවිරයන් වහන්සේ ද අපට මෙහි ලා විශෙෂයෙන් සහාය වූහ. පින්වත්තේ සද්ධම්කර පිරිවෙන්හි ආචාර්ය කොස්ගොඩ සුගතවංස සථවිරයන් වහන්සේ ද සිහිපත් කරමිහ. කොඩාපත්‍ර බැලීමෙහි දී මීගමුවේ වනුනන්ද සථවිරයන් වහන්සේ අපට බෙහෙවින් සහාය වූහ.

මේ සද්ව්‍යාපාරයෙහි දී අපට ලෙන් ගැහිව හැම ලෙසින් ම සහාය දුන් මිහාචාර්ය ජී. පී. මලලසේකර, ඒ. ඇන්. ඩී. ඒ. අභයසිංහ (C. B. E.), මුල්ලපිටියේ ග්‍රන්ථවිහාරද කේ. එච්. ද, සිල්වා විජයශ්‍රීවර්ධන සහ රිච්මන්ඩ් පී. රාජකරුණා මහතා ද මෙහිදී සිහිපත් කරන්නේ බලවත් ප්‍රීතියෙනි. මෙය සොභන ලෙස මුද්‍රණය කර දුන් අනුල මුද්‍රණාලයාධිකාරී ඩබ්ලිව්. ඩී. ජේ. රත්නායක අප්පුහාමි ඇතුළු සේවක පිරිසට ද අපගේ සතුතිය හිමි වේ.

කොස්ගොඩ සිරිසුමෙධ සථවිර.

2505
1962 ජනවාරි 1 දින,
සිරිනිවෙසාරාමය,
ගොඩපිටිය,
කොස්ගොඩ.

PREFACE

The second volume of the Atthakathasuci has now reached completion almost a year since the first appeared. The method followed here has been the same as in the preceeding volume with the result that this work has of necessity become confined to an index of commentarial explanations of words or groups of words which may be classified alphabetically under the letter A.

This index is certainaly a pioneer undertaking. A mere perusal of either the past or the present volume would amply bear out this fact. Yet it is different, for example, from the Pali Text Society's edition of the Pali English Dictionary not merely because this index does not conform to the pattern of a dictionary in that it lacks elucidations in a second language such as English or Sinhala, but especially because it has covered the commentarial explanations of words or groups of words more exhaustively than the former which, under the circumstances prevailing at the time of its publication had to be contented with only a few Pali commentaries edited in the Roman script. This index differs for example also from the Critical Pali Dictionary whose editors - judging from the fascicules published up to now have availed of the commentaries more exhaustively than in the case of the Pali English Dictionary. But there too, the evidence obtained from these sources has been made use of and presented in a manner which is quite in conformity with the form and pattern of a Dictionary but not of an index as is claimed by the present work. Nor is the present work to be treated as a mere index with just the bare references and nothing more; for if that were so it would have very well accomodated within its fold only the words without their annotaions. And it is this fact alone that the explanations or annotations as they once obtained in the commentaries are likewise herein contained which distinguishes it from all other works hitherto published. To the scholar well versed in Pali the raw material of commenterial explanations thus assembled will no doubt prove to be a veritable mine of information in regard to culture and antiquities in general, and the history of Buddhist thought in particular.

The speedy completion of this volume has been largely determined owing to the earnest collaboration and the inspiration received from quite a number of persons drawn from the clergy as well as the laity. Words of guidance and admonition associated with the memory of my teacher Ven'ble Kosgoda Siriratana Tissa Anunayaka Maha Thera of Amarapura Sect have constantly inspired me to plod on even in the face of adversity. For advice and encouragement in regard to the collation of data and revision of scripts, I am deeply indebted to the Ven'ble Kosgoda Sirisumana Nayaka maha Thera, Ven'ble K. Sirivisuddhi Nayaka Thera Ven'ble Kosgoda Dhammavansa Thera, Head of the Department of Buddhism at the Vidyalankara University, Ven'ble Talalle Dhammananda Thera, Lecturer in Buddhism at the Vidyodaya University, Ven'ble K. Sirinivasa Thera,

Ven'ble K. Sugatavamsa Thera and the Staff of the Suddharmakara Pirivena. I must also acknowledge with thanks the gift of a sum of rupees nine thousand received from the Asia Foundation through its local representative Mr. Louis Lazarus. I must also acknowledge with thanks the assistanance rendered by Dr. G. P. Malalasekera in securing this aid and of Mr. Alexander Nicholas de Abrew Abeyasingha C. B. E., who undertook the publication of this work and last but not the least of Muhandiram Mullapitiye K. H. De Silva Wijayasriwardhana and of Mr. Richmond P. Rajakaruna without their assistance this work might not have seen the light of day.

Kosgoda Sirisumedha.

Sirinivesaramaya,
Godapitiya,
KOSGODA.
1 st January, 1962.

PALI ALPHABET
IN
DEVANAGARI CHARACTERS.

VOWELS

අ	ආ	ඉ	ඊ	උ	ඌ	එ	ඔ
अ	आ	इ	ई	उ	ऊ	ए	ओ
a	ā	i	ī	u	ū	e	o

CONSONANTS

ක	ඛ	ග	ඝ	ඞ
क	ख	ग	घ	ङ
ka	kha	ga	gha	ṁa
च	ඡ	ජ	ඣ	ඤ
च	छ	ज	झ	ञ
ca	cha	ja	jha	ña
ට	ඨ	ඩ	ඪ	ණ
ट	ठ	ड	ढ	ण
ṭa	ṭha	ḍa	ḍha	ṇa
ත	ථ	ද	ධ	න
त	थ	द	ध	न
ta	tha	da	dha	na
ප	ඵ	බ	භ	ම
प	फ	ब	भ	म
pa	pha	ba	bha	ma

ය	ර	ල	ව
य	र	ल	व
ya	ra	la	va

ස	හ	ළ
स	ह	ळ
sa	ha	ḷa

ං
अं
aṇ

THE PALI ALPHABET

IN SINHALESE CHARACTERS.

VOWELS

අa ආā ඉi ඊī උu ඌū එe ඔo

CONSONANTS

කka	ඛkha	ගga	ඝgha	ඞña
චca	ඡcha	ජja	ඣjha	ඤña
ටṭa	ඨṭha	ඩḍa	ඪḍha	ණṇa
තta	ථtha	දda	ධdha	නna
පpa	ඵpha	බba	භbha	මma

යya රra ලla වva සsa හha ළḷa ංṃa

කka	කාkā	කිki	කීkī	කුku	කූkū	කෙkė	කොkó
ඛkha	ඛාkhā	ඛිkhi	ඛීkhī	ඛුkhu	ඛූkhū	ඛෙkhė	ඛොkhó
ගga	=	=	=	–	=	=	=

ක්කkka	ඤ්ඤña	ත්ව tva, ත්‍ර tra	ම්ප mpha
ක්ඛkkha	ඤ්ඣ ñha	ද්ද dda	ම්බ, ඹ mba
ඤ්ඤ kay	ඤ්ච, ඤ්ඡ ñca	ද්ධ, ඬ ddha	ම්භ mbha
ක්‍රී kri	ඤ්ඡ ñcha	ද්‍ර dra	ම්ම mma
ක්ව kva	ඤ්ජ ñja	ද්ව dva	ම්හ mha
ඛ්‍ය khya	ඤ්ඣ ñjha	ධ්ව dhva	ය්‍ය, ය්‍ය yya
ඛ්ව khva	ට්ට ṭṭa	න්ත nta	ය්හ yha
ග්ග gga	ඩ්ඩ, ඪ ṭṭha	න්ථ ntha	ල්ල lla
ග්ඝ ggha	ඩ්ඩ ḍḍa	න්ද nda	ල්ය lya
ග්‍ර gra, ඞ්ක ṅka	ඩ්ඪ ḍḍha	න්ධ ndha	ළ්හ lha
ඞ්ඛ ṅkha	ණ්ණ ṇṇa	න්න nna, න්හ nha	ව්හ wha
ඞ්ග ṅga	ණ්ට ṇṭa	ප්ප ppa	ස්ස ssa
ඞ්ඝ ṅgha	ණ්ඨ ṇṭha	ප්ප ppha	ස්ම sma
ච්ච cca	ණ්ඩ, ඬ ṇḍa	බ්බ bba	ස්ව swa
ච්ඡ cchа	ණ්ඪ ṇha	බ්භ bbha	හ්ම hma
ජ්ජ jja	ත්ත tta	බ්‍ර bra	හ්ව hva
ජ්ඣ jjha	ත්ථ ttha	ම්ප mpa	ළ්හ ḷha

ා ā ි i ී ī ු u ූ ū ේ ė ෝ ó

සඞ්කේත විඤ්ඤත්ති

					වර්ෂය		
අ	= අඞ්ගුත්තර	අට්ඨකථා	හේවාවිකාරණ	මුද්‍රණය	1923	දුතියෝ භාගෝ	1931
අප	= අපදාන	,,	,,	,,	1939	,,	1941
ඉති	= ඉතිවුත්තක	,,	,,	,,	1928		
උ	= උදාන	,,	,,	,,		දුතියමුද්‍රණං	1220
බු	= බුද්ධක	,,	,,	,,	1922		
චතු	= චතුභාණවාර	,,	,,	,,	1929		
චරි	= චරියාපිටක	,,	,,	,,	1929		
චූ	= චූළනිද්දෙස	,,	,,	,,	1923		
ජා. එ	= ජාතක (පඨම)	,,	,,	,,	1926		
ජා. දු	= ජාතක (දුතිය)	,,	,,	,,	1928		
ජා. ත	= ජාතක (තතිය)	,,	,,	,,	1931		
ජා. ච	= ජාතක (චතුත්ථ)	,,	,,	,,	1934		
ජා. ප	= ජාතක (පඤ්චම)	,,	,,	,,	1935		
ජා. ඡ	= ජාතක (ඡට්ඨම)	,,	,,	,,	1937		
ජා. ස	= ජාතක (සත්තම)	,,	,,	,,	1939		
ථෙර. එ	= ථෙරගාථා (පඨම)	,,	,,	,,	1918		
ථෙර. දු	= ථෙරගාථා (දුතිය)	,,	,,	,,	1925		
ථෙරී.	= ථෙරීගාථා	,,	,,	,,	1918		
දී	= දීඝනිකාය	,,	,,	,,	1928	දුතියෝ භාගෝ	1952
ධ. ප	= ධම්මපද	,,	,,	,,	1919	දුතියෝ භාගෝ	1931
ධ. ස	= ධම්මසඞ්ගණී	,,	,,	,,	1940		
නෙ	= නෙත්තිප්පකරණ	,,	,,	,,	1921		
ප	= පඤ්ඤත්තිප්පකරණ	,,	,,	,,	1936	දුතියෝ භාගෝ	1938
පට්	= පටිසම්භිදා	,,	,,	,,	1927		
පෙ	= පෙතවත්ථු	,,	,,	,,	1917		
බු	= බුද්ධවංස	,,	,,	,,	1922		
ම. එ	= මජ්ඣිම (පඨම)	,,	,,	,,	1933		
ම. දු	= මජ්ඣිම (දුතිය)	,,	,,	,,	1943		
ම. ත.	= මජ්ඣිම (තතිය)	,,	,,	,,	1947		
ම. ච	= මජ්ඣිම (චතුත්ථ)	,,	,,	,,	1952		
මහා	= මහානිද්දෙස	,,	,,	,,	1921		
මා	= මාතිකා	,,	,,	,,	1930		
විභ	= විභඞ්ග	,,	,,	,,	1232		
විමා	= විමානවත්ථු	,,	,,	,,	1925		
විසු	= විසුද්ධිමග්ග	,,	,,	,,	1919		
ස. වි	= සමන්තපාසාදිකා	,,	,,	,,	1929	දුතියෝ භාගෝ	1945
,,	= ,,	,,	,,	,,		තතියෝ භාගෝ	1946
,,	= ,,	,,	,,	,,		චතුත්ථෝ භාගෝ	1938
සං. එ	= සංයුත්ත (පඨම)	,,	,,	,,	1924		
සං. දු	= සංයුත්ත (දුතිය)	,,	,,	,,	1927		
සං ත	= සංයුත්ත (තතිය)	,,	,,	,,	1930		
සු. නි	= සුත්තනිපාත	,,	,,	,,		දුතියමුද්‍රණං	1934
සු. ස	= සුත්තසඞ්ගහ	,,	,,	,,	1929		

අට්ඨකථාසූචි

දුතියෝ භාගෝ.

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

ආකංඛමානෝ = ඉච්ඡමානෝ; (සං. ඵ. 206).

ආකඞ්ඛති = ඉච්ඡති; (සු. නි. 362).

ආකඞ්ඛතෝ න ජානෙය්‍යං = නත්ථි යෙන. හෙතුනා භගවතෝ යා ආකඞ්ඛා සා අසෙසසදසං අවිසයොති ආහ; (නෙ. 218).

ආකඞ්ඛනපච්චයා = රුච්දායතනා, ආවජ්ජනා-නන්තරං ජවනසඤ්ඤෙන ජානාතීති අත්ථෝ (මහා. 210) (පටි. 474) – රුච්දායතනා; රොචිත මත්තෙ යෙව චක්ඛානයෙන සම්පයොගං ගච්ඡන්තීති අත්ථෝ; (පටි. 329).

ආකඞ්ඛනා බහුන්තරං = බහූ පිණ්ඩපාතාදිං උත්තරුත්තරං ආකඞ්ඛන්තා අමොහා මන්තිකාදිසු දින්නෙසු මනුස්සා දළ්හභත්තිකා හුත්වා බහුං උත්තරුත්තරං චතුපච්චයජාතං දස්සන්තීති අධිප්පායෙන ගිහිනං උපනාමෙන්තීති අත්ථෝ; (ථෙරගු. 79).

ආකඞ්ඛමානා = ඉච්ඡමානා පත්ථයමානා පිහයමානා; (වත්. 74) – ඉච්ඡමානා පත්ථයමානා පිහයමානා; (සු. නි. 248). (බු. 80) - එවං පඤ්චං විස්සජ්ජෙත්වා ඉදානි සාවකෙන පඤ්හා කථිතොති මා නිකඞ්ඛා අහුවත්ථ දයං භගවා සබ්බඤ්ඤුත්ත සඤ්ඤාතුලං ගහෙත්වා, නිසින්නෙනා ඉච්ඡමානා තමෙව උපසඞ්කමිත්වා නිකඞ්ඛා හොථාති ඵයේ‍යා-ජෙනෙනා ආකඞ්ඛමානාති ආදිමාහ; (සං. හ. 24)-(ම. දු. 64).

ආකඞ්ඛමානෙන = ඉච්ඡමානෙන; (මි. 61).

ආකඞ්ඛමානෝ = ඉච්ඡමානෝ; (අ. 457).

ආකඞ්ඛමානොති ච භගවා = භගවා ඉච්ඡමානෝ; (මහා. 271).

ආකඞ්ඛෙය්‍යසුත්තං තුවටකසුත්තං = යානි භගවා පරෙහි අනජ්ඣිට්ඨෝ කෙවලං අත්තනෝ අජ්ඣා සයෙනෙව කථෙති, සෙය්‍යථිදං. ආකඞ්ඛෙය්‍ය සුත්තං තුවටකසුත්තන්ති එවමාදීනි; (ඉති. 28).

ආකඞ්ඛෙය්‍ය වෙ = ඉදං කසමා ආරද්ධන්ති, සීලානිසංස දස්සනත්ථං; (අ. 845) – (ම. ඵ. 140). – යදි ආකඞ්ඛෙය්‍ය යදි ඉච්ඡෙය්‍ය; (ම. ඵ 141).

ආකඞ්ඛෙය්‍ය වෙ - පෙ - අනෙකවිහිතං = එවමාදි මාහාති අයමනුසන්ධි; (ම ඵ. 148).

ආකඞ්ඛෙය්‍ය වෙ භික්ඛවෙ භික්ඛු ලාභී අස්සං = නත්ථි ආකඞ්ඛෙය්‍ය වෙ භික්ඛවෙ භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං පියෝ වස්සං -පෙ- භාවනීයෙ වානි සීලෙසෙවස්ස පරපූරකාරී – පෙ – සුඤ්ඤාගාරාණනහාති වත්වා ඉදානි යස්මා පච්චයලාභාදිකං පත්ථයතොනාපි ඉදමෙව කරණීයං නාඤ්ඤං කිඤ්චි නස්මා ආකඞ්ඛෙය්‍ය -පෙ- ලාභී අස්සනති ආදිමාහ; (ම. ඵ. 143).

ආකඞ්ඛෙය්‍ය වෙ -පෙ- යෙ ච ඛෝ ඉමෙ = අපි ච ඛෝ ඉමෙහාරි අරූපක්ඛන්ධානිපි තයොව **හෙට්ඨිමා** අරියමග්ගා නස්මා නං සබ්බං **පරියාදියිත්වා** දස්සෙතුං ආකඞ්ඛෙය්‍ය වෙ -පෙ- **එවමාදිමාහ;** (ම. ඵ. 146).

ආකඞ්ඛිතා නයන්ති මං = මාතරා අලඞ්කරිත්වා අත්තනෝ දඞ්ඝෙ නිසිදාපිතං මං **රාජාණය තෙ** වොරුහානඤ්ච ගොණං විය **රජ්ජුයා ආකඞ්ඛිතං** ඨානතනං නයන්ති; (ව. රි. 150).

ආකඞ්ඛියමානා ගච්ඡන්ති=දාවඩාරක මනුස්සෙහි සයං වා ආගන්ත්වා දූතං වා පෙසෙත්වා එහි ති වුච්චමානං වොහාරිකානං සන්තිකං ගච්ඡති; (ස. වි. 676).

ආකංඛෙය්‍ය = අත්තනෝ අභිමුඛං කඞ්ඛෙය්‍ය; (මි. දු. 226).

ආකප්පසම්පදා = චීවරගහණාදිනෝ ආකප්පස්ස සම්පත්ති; (අ 267).

ආකප්පසම්පන්නෙහා = සම්මණ්ඩනපෙපන සම්පන්නෝහා. (අ.607). -න සම්මණ්ඩනපෙපන සම්පන්නෝහා; (අ. 648).

ආකප්පෙන=නිවාසන පාරුපනාදි විධානෙන; (අ.758).

ආකප්පෝ = ගමනාදි ආකාරෝ; (ඛ. ස. 277).

ආකාරඤ්ඤෝවිදෙ = කාරණකාරණේ අඤ්ඤෝවිදෙ; (ස. නි. 1014).

ආකාරඤ්ඤෙන ජානාමි = නඤ්ඤා ඉමිනා කාරෙනෙන ජානාමි; (ජා. අ. 232).-ඉමිනා දුවිඤ්ඤෙන කාරණේ-කාහං ඉමං රුක්ඛං ජානාමි; (ජා. අ. 233).

ආකාරඝ්ඨඤ්ඤවචනං = ඝ්‍රඤ්ඤං වචනං ඝ්‍රඤ්ඤවචනං, ආකාරෝ ඝ්‍රඤ්ඤවචනං එතස්සාති ආකාරඝ්‍රඤ්ඤ වචනං; (නෙ. 27).

ආකාරපදබ්‍යඤ්ජනනිරුත්තියෝ ච නිද්දෙසා = පදානුපුබ්බතං පන ඉච්ඡන්තෙනාහි තං බ්‍යඤ්ජන පදානන්තරමේව කාතබ්බං. නථාහි වක්ඛති, "අපරිමාණා බ්‍යඤ්ජනා අපරිමාණා ආකාරා"ති "බ්‍යඤ්ජනෙහි විචරති, ආකාරෙහි විහඤ්ඤති"හි ච, කෙචි පන ආකාරපද -පෙ- නිද්දෙසොති පඨන්ති. (නෙ. 28).

ආකාරපරිච්ඡින්නකෙකා = නිසිදිත්වා එකං කාරණං විත්තෙනන්තස්ස කාරණං උපධාරෙති එවං උපධාරිතස්ස අත්තෙනන්ති ගහණං; (සං. න 33)

ආකාරවති = කාරණවති සහෙතුකා; (මි. න. 80). -කාරණවති; (මි. න. 187).

ආකාරා = පරිවාරකොට්ඨාසා; (පටි. 263). - කාරණා; (මි. දු. 321). - කාරණානි; (ජා. දු. 95). - (ආදීනි. සබ්බානෙව ච කාරණවෙවචනානි; දීඝදසවත්ථාරණ කෙසමස්සුනඛට්ඨපනානි හි සබ්බානෙවහි ගිහිව්‍යඤ්ජනානි තස්ස ගිහි භවං පාකටං කරොන්තීති ආකාරා; (මි. න. 25).

ආකාරෙති විඤ්ඤාපෙති = යස්මා ච පකාරෙහි වාක්‍ය හෙදෙ කතෙ තදත්ථෝ විඤ්ඤාපෙතා නාම හොති; තස්මා ආකාරෙහි විඤ්ඤත්තීති වුත්තං: (නෙ. 50).

ආකාරෝ = ආකාරෝ නාම යෙන තෙසං වත්ථු-සණ්ඨානාදිවා න මාති ආවාරසණ්ඨානං ගණ්හාති; (ස. නි. 795).

ආකාසං = අට්ඨපදදසපදෙසු විය ආකාසෙයෙව කීළනා; (දී. 62). - අසම්පුට්ඨභාවෙන; (සු. ස. 167). - සඤ්ඤාතභාවිකං; (අප. 192).

ආකාසං ඛෙසාමි = ආකාසං උපපතිස්සාමි; (සං. ත.80)

ආකාසං න ඔතො ඔයා = නණ්ඩානිසංසිතො න භවෙය්‍ය නණ්ඩා හි රූපාදීනං ආකාසනතො ආකාසොති වුච්චති; (මහා 310) - (සු. නි. 454).

ආකාසකසිණං = කසිණුග්ඝාටිමාකාසෙ පවත්ත පඤ්චමරූපජ්ඣානං; (නෙ. 129).-පරිච්ඡෙදාකාසො; තදරමමණං ඣානං කසිණුග්ඝාටිමාකාසො; (පටි. 56)

ආකාසකසිණසමාපත්තියා = පරිච්ඡෙදාකාස කසිණෙ උපපාදනාය චතුත්ථජ්ඣානසමාපත්තියා; (පටි. 486).

ආකාසගතං = ආකාසොව ආකාසභාවං ගතත්තා ආකාසගතං; (සි. හ. 51). ආකාසොව ආකාසගතං; බෙළගතාදීනි විය, ආකාසොති වා ගතත්තා ආකාසගතං; (ඛ. ස. 281).

ආකාසගතං නාමගතං=ආකාසගතං නාමං; (මි. දු. 314).

ආකාසට්ඨා = ආකාසෙ විමානාදිසු ඨිතා, එසනයො භූමට්ඨෙසුපි; (බු. 34). - ආකාසගතා; (අප. 87)

ආකාසට්ඨා ච භූමට්ඨා = ආකාසගතා ච භූමිගතා ච; (බු. 82)

ආකාසධාතු = අසම්පුට්ඨධාතු; (අ. 402). - (මි. ච. 64) -(විභ 39). - (දී. 759). - ලහුභණාදිනො පන රූප-පරිච්ඡේදලක්ඛණා ආකාසධාතු; (ඛ. ස. 281). - ඒදිසං විවරං දාකාසධාතු නාම; (ඛ. ස. 293).

ආකාසධාතුයා ආකාසගතං = ආකාසභාවං ගතං; (මි. න. 96).

ආකාසධාතුයා = ආකාසගබ්භෙ; (අප. 199).

ආකාසගා නාගතා=ආකාසසඞ්ඛාතෙ නභසි. ගතා අථවා ආකාසං ගතා සඞ්ඝගතා ච; (බු. 73).

ආකාසනිස්සිතා = බංසමණ්ඩසාකාඛුලාදයො; (සං. දු. 84).

ආකාසඤ්ඤං = එවං තං මනං ආකාසස්ස අඤ්ඤා විය හුත්වා පදිස්සති අථවා ආකාසඤ්ඤාහාති ආකාස සමානං පකාසමානන්ති අත්ථො; (ජා. ස. 74).

ආකාසඨූනා = තෙ කවාටකුඩ්ඩපබ්බතා ආවරණං නිරොධකරණං කාතුං අසක්කොනෙතා අජ්ඣොකාස භූතාති අත්ථො; (බු. 83).

ආකාසමයි සඤ්ඤති = ආකාසෙ අත්තානිඤ්ඤෙව සම්මා ඒහති ආරුළ්හාහං බොහං අකරොනෙතා වරති ගච්ඡතීති අත්ථො; (විමා. 28).

ආකාසමයි සමෝ කිදිං = වඩ්ඪමානස්ස භගවතො ඤාණෙ ආකාසෙ ඔකිරිං පූජෙසිං; (අප. 328).

ආකාස සමථිත = අල්ලීනභාවේන වෙව අපලිබුජ්ඣනභාවේනව ආකාසසදිසෙන; (අ 661).

ආකාසානඤ්චායතනං = පුච්ඡා සකවාදිස්ස පටිඤ්ඤාය ඉතරස්ස සෙසමෙතං උත්තානත්ථ මෙවාති (ප. 141). - ආදීනි අරූපාවචරකුසලාරම්මණවසෙන උපපජ්ජමානං අරූපාවචරකුසලමෙව; (ප. 337). - සම්භූමියා වත්තාරෝ කුසලඛන්ධපාඨකිරිය බන්ධා; (ම. ඵ. 33).

ආකාසානඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති = එත්ථ පන නාස්ස අනෙන්තාති අනන්තං, ආකාසං අනන්තං ආකාසානන්තං, ආකාසානන්තමෙව ආකාසානඤ්චං, තං ආකාසානඤ්චං. අධිට්ඨානභාවේන ආයතනමිස්ස සම්පයුත්තාන ධම්මස්ස ඣානස්ස දෙවානං දෙවායතනම්වාති ආකාසානඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරතීති; (විසු. 245). (චූ. 42).

ආකාසානඤ්චායතනං නෙය්‍යං = කථං රූපාවචර - චතුත්ථජ්ඣානව්හෙන අරූපාවචරසමාපත්තී නෙය්‍යාති රූපාවචර චතුත්ථජ්ඣානෙ ඨිතෙන අරූපාවචරසමාපත්තිං නිබ්බත්තෙතුං සක්කා හොති. එත්ථ ඨිතස්ස හි සා ඉජ්ඣති. තස්මා ආකාසානඤ්චායතනං නෙය්‍යන්ති ආදිමාහ; (ම. ටී. 287).

ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කම්ම = පුබ්බෙ වුත්තනයෙන ඣානමපි ආකාසානඤ්චායතනං ආරම්මණම්පි. ආරම්මණම්පි හි පුබ්බෙ වුත්තනයෙනෙව; (පට්. 390). - (විසු. 246). - එත්ථ නාම පුබ්බෙ වුත්තනයෙනෙව ආකාසානඤ්චං, ආයතනභාවේන අධිට්ඨානභෙදෙනාති ඣානම්පි ආකාසානඤ්චායතනං; (ධ. ස. 191). (බු. 45).

ආකාසානඤ්චායතනං සමාපන්නස්ස = එත්ථ නාස්ස අනෙන්තාති අනන්තං, ආකාසං අනන්තං - ආකාසානන්තං, ආකාසානන්තමෙව ආකාසානඤ්චං, අධිට්ඨානභෙදෙන ආයතනභාවේන සම්පයුත්තධම්මස්ස ඣානස්ස දෙවානං දෙවායතනභාවාති ආකාසානඤ්චායතනං; කසිණුග්ඝාටිමාකාසාරම්මණ ඣාන -සෙසානං අධිවචනං, තං ආකාසානඤ්චායතනං සමාපන්නස්ස කුසලකිරියඣානං සමාපන්නස්ස; (මහා. 69).

ආකාසානඤ්චායතනකුසලං විඤ්ඤාණඤ්චායතනස්ස කිරියස්ස ආරම්මණපච්චයෙන පච්චයෝ = අරහන්තං පඨමං අසමාපන්නපුබ්බා සමාපත්තියෝ පටිලොමතො සමාපජ්ජන්තස්ස වසෙනෙතං වුත්තං. ඉමිනා උපායෙන සබ්බවිස්සජ්ජනෙසු සාධුකං පාළිං උපපරික්ඛිත්වා අත්ථො වෙදිතබ්බො; (ප. 380).

ආකාසානඤ්චායතනධාතු = ආකාසානඤ්චායතනමෙව ආකාසානඤ්චායතනධාතු; (සං. ද්‍ර. 101).

ආකාසානඤ්චායතනපරමා = ඉති කරුණා ආකාසානඤ්චායතනස්ස -පෙ- වුත්තා; (සං. ස. 145).

ආකාසානඤ්චායතනසඤ්ඤාසහගතං = එත්ථ නාස්ස අනෙන්තාති අනන්තං, ආකාසං අනන්තං ආකාසානන්තං, ආකාසානන්තමෙව ආකාසානඤ්චං, තං ආකාසානඤ්චං; (ධ. ස. 190). - තස්මිං ආකාසානඤ්චායතනෙ අපණ්ණපත්තාය සඤ්ඤාය සහගතං - ආකාසානඤ්චායතන සඤ්ඤා සහගතං (ධ. ස. 190). - සම්මා සම්බුද්ධස්ස ච ඉමස්මිං ඨානෙ දෙසනං සොළස සඨානානුකං කාතුං අජ්ඣාසයෙ, නසම්මා අනන්තානන්ති වා පරිත්තානන්ති වා අවත්ථා ආකාසානඤ්චායතනසඤ්ඤා සහගතන්ති ආහ; (ධ. ස. 190).

ආකාසානඤ්චායතනසමාපත්ති = ආකාසානඤ්චායතනමෙව සමාපත්ති - ආකාසානඤ්චායතන සමාපත්ති; (පට්. 62).

ආකාසානඤ්චායතනූපගා = ආකාසානඤ්චායතනේ පවත්තා පඤ්චාරූපවිපාකභූතා චතුඛන්ධා එව, නෙති පරිච්ඡින්නාකාසෝ වා ආකාසානඤ්චායතනං, තං උපගතාති - ආකාසානඤ්චායතනූපගා (සුස. 64) - එත්ථ නාස්ස අනෙන්තාති - අනන්තං, ආකාසං අනන්තං ආකාසානන්තං, ආකාසානන්තං එව ආකාසානඤ්චං තං ආකාසානඤ්චං;) චූ. 45).

ආකාසානඤ්චායතනූපගෙ = ආකාසානඤ්චායතන සඞ්ඛාතං භවං උපගතෙ; (ධ. ස. 324). - (පට්. 206).

ආකාසානඤ්චායතනූපගෙහි = ආදිසු පන ආකාසානඤ්චායතනභාවං උපගතොති එවමත්ථො වෙදිතබ්බා; (දී. 85). - (විභ. 362).

ආකාසෙ = අට්ඨපදෙ දසපදෙ විය ආකාසෙව කීළන්ති (මහා. 293). - දජ්ජාකාසෙ; (චූ. 31).

ආකාසෙ අනන්තලිඛෙ = ආකාසමෙව පරියාය සද්දෙන අනන්තලිඛෙති වදන්ති; (උ. 140) - අනන්තලිඛසඞ්ඛාතෙ ආකාසෙ; (ස. නි. 588).

ආකාසෙ අනන්තලිඛෙ පල්ලඞ්කෙන නිසීදි = අදි; (උ. 301).

ආකාසෙ ඉඤ්ජයිත්ථ = ඉඤ්ඣිත්ථ ඉව චතුසු දිසාසු; (අප. 223).

ආකාසෙ පාණිං චාලෙසි = නීලෙ ගගනන්තරෙ යමක විජ්ජුන්තං චාරයමානො විය හෙට්ඨාභාගං උපරිභාගං උභතොපස්සෙසු පාණිං සඤ්චාරෙසි; (සං. ද්‍ර. 127).

ආකාසෙපි පල්ලඞ්කෙන සමති = අනන්තලිඛෙ සමන්තතො ඌරුබද්ධාසනෙන ගච්ඡති; (පට්. 238).

ආකාසෙ පුප්ඵදනං = තාවමූපරි මණ්ඩපං කත කම්මස්ස නිස්සන්දෙන සම්බද්ධ ගතගතට්ඨානෙ ආකාසෙ පුප්ඵදනං ධාරයිස්සන්තීති සම්බන්ධො; (අප. 256).

ආකාසෙ යන්ති ඉද්ධියා = යෙසං පන ඉද්ධිපාද සුභාවිතං, නෙපි ආකාසෙ යන්ති ඉද්ධියා; (ඛ. ප. 433)

ආකාසෙව ලම්බරෙ = ආකාසෙයෙව ඔලම්බමානා තිට්ඨන්ති; (පෙ. 58).

ආකාසෙව සකුණානං පදං තස්ස දුරන්නයං = යථා ආකාසෙ ගච්ඡන්නානං සකුණානං ඉමස්මිං ඨානෙ පාදෙහි අක්කමිත්වා ගතා ඉදං ඨානං සියෙන ඉදං උදරෙන පහරිත්වා ඉදං පහොතීති න සක්කා පඤ්ඤපෙතුං; (ථෙර. ඒ. 192).

ආකාසෙ වායමන්තස්ස = කෙනචි රූපෙන අඤ්ඤෙව්ව ආකාසෙයෙව කට්ඨාපනපයොගෙන අඞ්ගජාතං වාලෙන්තස්ස; (ස. ම් 372).

ආකාසො = න කස්සති න නිකස්සති කසිතුං ඛිදිතුං වා න සක්කොති – ආකාසො; (පටි. 56). – ආකාස ධාතු නිද්දෙසෙ න කස්සති න නිකස්සති සසිතුං ඛිදිතුං නිඛිදිතුං වා න සක්කොති – ආකාසො; (ඛ. ස 281) – කසිණුග්ඝාටිමාකාසො; (පටි. 390) – ආකාසධාතුනිද්දෙසෙ අපපටිඝට්ටනට්ඨෙන න කස්සතීති ආකාසො; (විභ. 51). – අජ්ඣත්තිකාකාසො; (අප. 245). –පුච්ඡා සකවාදිස්ස, පටිඤ්ඤා ඉතරස්ස; (ප. 142).

ආකාසො පක්ඛිනං ගති = එතෙනෙව නයෙන; (ස. ම් 1002).

ආකාසො පරිවාරිතො = එතානි කථාදීනි අන්‍යෙහි ච බහි ච පරිවාරෙත්වා ආකාසො ඨිතොති අත්ථො; (ම. ටූ 191).

ආකාසොව අනන්තොති = යථා පන ආකාසස්ස අන්තො නත්ථි; අථඛො අනන්තො අපරිමෙය්‍යො අපාරෝ, එවං භගවාපි බුද්ධගුණෙහි අනන්තො අපරිමෙය්‍යො අපාරෝ; (බු. 142).

ආකාසො සනිදස්සනො = පුච්ඡා සකවාදිස්ස, පටිඤ්ඤා ඉතරස්ස, අථ නං යදි සනිදස්සනො; (ප. 142).

ආකිඤ්චඤ්ඤං = අකිඤ්චනභාවං, පරිග්ගහූපකරණ විවෙකන්ති වුත්තං හොති; (සු. නි. 464). – නිප්පළිබොධ භාවං; (අප. 187).

ආකිඤ්චඤ්ඤං යෙව පටිපදං = කිඤ්චනභාවවිරහිතං නිප්පළිබොධං නිග්ගහණමෙව පටිපදං; (අ. 553).

ආකිඤ්චඤ්ඤං නි පඨමෙ = අකිඤ්චනභාවං අපරිග්ගහභාවමෙව පත්ථයමි; (ථෙරී 187).

ආකිඤ්චඤ්ඤවිහිවෙසා = අකිඤ්චනභාවෙ නිග්ගහණ භාවෙ එතෙසං විහාරං විහරිස්සන්ති; (අ. 677).

ආකිඤ්චඤ්ඤසම්භවං කත්වා = ආකිඤ්චඤ්ඤායතන ජනකං කම්මාභිසඞ්ඛාරං කත්වා; (අ. 478).

ආකිඤ්චඤ්ඤා වෙතොවිමුත්තියා = ආකිඤ්චඤ්ඤා වෙතොවිමුත්තියො නාම නවඩ්ඪමා, ආකිඤ්චඤ්ඤා යතනඤ්ච මග්ගඵලානිච; (මි. ටූ. 295).

ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං = තං ආකිඤ්චඤ්ඤං අධිට්ඨාතෝත්‍යෙන ආයතනමස්ස සහජාතපච්චයත්තධම්මස්ස ඣානස්ස දෙවානං දෙවායතනමිච්චාති – ආකිඤ්චඤ්ඤා යතනං; (පටි. 62) - එත්ථ නාස්ස කිඤ්චනන්ති – ආකිඤ්චනං, අත්තභාවෙ හඞ්ගමත්තම්පි අස්ස අවසිට්ඨං නත්ථීති වුත්තං හොති. ආකිඤ්චනස්ස භාවෝ – ආකිඤ්චඤ්ඤං; (ඛු. 40).

ආකිඤ්චඤ්ඤායතනා පරිවත්තිත්වා = ආකිඤ්චඤ්ඤායතන පරියොසානා සත්තසමාපත්තියො මිං ජාතාපෙසි; (මි. ටූ 142).

ආකිඤ්චායතනං සමතික්කම්ම = එත්තාවතා පුබ්බෙ වුත්තනයෙනෙව ආකිඤ්චඤ්ඤං ආයතනමස්ස අධිට්ඨානට්ඨෙනාති ඣානම්පි ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං; (ඛ. ස. 192). – එත්තාවතා පුබ්බෙ වුත්තනයෙනෙව ඣානම්පි ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං ආරම්මණම්පි; (පටි. 391).

ආකිඤ්චඤ්ඤායතනපරමා = තාසං ආකිඤ්චඤ්ඤායතනපරමාති වුත්තා; (සං. ස 146).

ආකිඤ්චඤ්ඤායතනමග්ගඵලං = එත්ථ පන නාස්ස කිඤ්චනන්ති – අකිඤ්චනං, අත්තභාවෙ හඞ්ග මත්තම්පි අස්ස අවසිට්ඨං නත්ථීති වුත්තං හොති; (ඛ. ස 192).

ආකිඤ්චඤ්ඤායතනූපගා = එත්ථ පන නාස්ස කිඤ්චනන්ති අකිඤ්චනං, අත්තභාවෙ හඞ්ගමත්තම්පි අස්ස අවසිට්ඨං නත්ථීති වුත්තං හොති; (ඛු. 45).

ආකිඤ්චඤ්ඤසම්භවං කත්වා = ආකිඤ්චඤ්ඤායතන ජනකං කම්මාභිසඞ්ඛාරං කත්වා; (ඛු. 49).

ආකිණ්ණං = සම්පරිවාරෙත්වා ඨිතං; (ජා. ස. 108).

ආකිණ්ණා = පරිපුණ්ණා; (ජා. අ. 136).

ආකිණ්ණානි = පක්ඛිත්තානි; (අ. 360). - (ප. 49).

ආකිණ්ණා = ඉමිනා ගණෙන පරිවුතො, අයං පන චිතකෙකා බොධිසත්තස්ස කදා උපපන්නොති? සෙට්ඨිගහපතිකාලෙ හත්ථිසෙනාති වාතුදසි දිවසෙ; (දී. 309).

ආකුච්චා = ගොධා; (ජා. ස. 475).

ආකොටිඩිතානි = අපොපොඨෙත්වා; (විමා. 254)

ආකොචිතපච්චාකොචිතං = ආකොචිතඤ්ඤෙව පරිවත්තෙත්වා පුනපප්පුන ආකොචිතඤ්ච; (ම. ත 65).

ආකොමිතපච්චාකොමිතානි = එකපස්සං පසෙ පාණිනා වා මුග්ගරෙන වා ආකොටනෙන ආකොටිතානි, පරිවත්තෙත්වා ආකොටනෙන පච්චාකොටිතානි; (සං. ද 174).

ආකොමෙය්‍ය = උජුකං ඉවසියං පහරෙය්‍ය; (මි. ද 67)

ආකොමෙසි = පහරි; (දී. 595) – අඤ්ඤතරෙන ද්වාරකවාටං ආකොටෙසි; (ඛ 795).

ආකොමෙති = අඤ්ඤතරෙන ඊසකං සුසඛ්කතීඳු සමීපෙ කොටෙඹිති වුත්තං හොති; (දී. 176). (ඛ. 833). – (මි. ප. 241).

ආග = ආගතෙන; (චරි. 59).

ආගච්ඡතු මහාමුනි = මිතිනො පුජාරහො මුනි භගවා මම නිවෙසනං ආගච්ඡතු; (අප. 284).

ආගච්ඡන්තඤ්ඤිකඛඤ්ඤාව = මිහාවනෙ ඛඤ්ඤාමානෙ තං අනිභවන්තා මඤ්ඤා අඤ්ඤිකඛඤ්ඤා විය ච්චුබ්‍යාධි ජරානි ඉමෙ තයො අත්‍රුදඤ්ඤනවෙඨන අඤ්ඤිකඛඤ්ඤා ඉමං සත්තලොකං අනිභවන්තා ආගච්ඡන්ති; (ථෙර. ඵ. 464).

ආගච්ඡති = උපගච්ඡති; (ඛ 497).

ආගච්ඡතු = ඉතො පට්ඨාය කිර උත්තරපඤ්චාල නගරතො පණ්ණාකාරං ගහෙත්වා මධුරවචනා පියභාණිනො දුතා ඉධාගච්ඡන්තු, ඉතො ච තත්ථ ගච්ඡන්තු. (ජා. අ. 365).

ආගච්ඡතු විඤ්ඤාදෙති = න පච්චාහරති; (ස. ප. 400)

ආගච්ඡතෙහා සඤ්ඤාදෙති = ඒමිසානි වේව පච්චාහරති ච; (ස. ප. 400)

ආගච්ඡෙය්‍යාහං = ආගච්ඡෙය්‍යං අහං; (උ. 152)

ආගඤ්ඡි = අගමාසි; (පෙ. 117) – පාපුණීති අත්ථො; (පෙ. 243)

ආගඤ්ඡුං = ආගතා; (සං. ඵ. 148) – තුම්හාකං ආණාය මම සන්තිකං ආගච්ඡිංසු; (ජා. ප. 130).

ආගඤ්ඡුං තඤ්ඤුපට්ඨානා ඔතතියා බ්‍රාහ්මණා බහූ = තස්ස මාතඞ්ගස්ස පාරිචරියත්ථං ඔතතියා ච බ්‍රාහ්මණා ච අඤ්ඤෙපි ච බහූ වෙස්සසුද්දාදයො ජම්බුදීපෙ මනුස්සා යෙභුය්‍යෙන උපට්ඨානං ආගච්ඡිංසුනි අත්ථො; (සු. නි. 127). – චූ. 234).

ආගඤ්ඡුං පාහුනාගතං = අනිච්චි අනිගමිනං අනිගච්ඡිංසු; (චරි. 191).

ආගතං = මම සන්තිකං අනාගතත්තා ච; (ජා. ඵ 38). – ආගමනං; (ස. ප 602) – යස්ස නෙන කුලෙන නුත්තං නං අත්තනො ගෙහමාගතං; (චූ. 231). – (සු නි. 123).

ආගතං පඤ්ඤං = ප්‍රුච්ඡිතං පඤ්ඤං; (ඛා. 607).

ආගතං භාරං න වහති – ථෙරො ථෙරෙහිච්ඡං න කරොති "අනුජානාමි භික්ඛවෙ ථෙරෙන භික්ඛුනා සාමං වා ධම්මං භාසිතුං; පරංවා අජ්ඣෙසිතුං. අනුජානාමි භික්ඛවෙ ථෙරුඛෙය්‍යං පාතිමොක්ඛ"නති එවමාදිසඞ්ඛං පරිහාපෙතීති අත්ථො; (ස. ප. 976). – ථෙරො සමානොපි තදෙව දසවිධං අත්තනා වා අකරොන්තො පරං වා අසඞ්ඛාදෙන්තො ආගතං භාරං න වහති නාම; (ඛ. 332).

ආගතඵලා = නෙතස්ස පදභාජනෙ ආගතඵලානි ආදි වුත්තං තත්ථ ආගතං ඵලං අස්සානි ආගතඵලා; පරිලද්ධසොතාපත්තිඵලානි අත්ථො; (ස. ප. 456).

ආගතඵලෙ = අරියඵලං අස්ස ආගතනති ආගතඵලෙ; (ඛ. 650).

ආගතපච්චයිකා = වච්චකුටියං පස්සාවට්ඨානෙ තහාතන තිට්ඨෙති නීසට්ඨි ආගතපරිපාටියෙව පමාණං; (ස. ප. 948).

ආගතමහ ඉමං ධම්මසමයං = එවං සමාගතෙ දෙවකායෙ දිස්වා මයම්පි ඉමං ධම්මසමූහං ආගතා; (සු. ඵ. 60). – චූ. 195).

ආගතමිකාසි මාණිස = ආගතමිකාසෙති ආගතමිකා සඤ්ඤාතිකා; (දී. 507).

ආගතවිසො න ඝොරවිසො = යස්ස විසං ආගච්ඡති, ඝොරං පන න හොති, චිරකාලං න පිළෙති; (ඛ. 528).

ආගතවිසො නො ඝොරවිසො = ආසිවිසූපමෙසු ආසිවිසො නාම යස්ස විසං අත්තං ආගච්ඡති සිඤ්ඤං එරණි ඝොරං පන න හොති, චිරකාලං න පිළෙති, අයං ආගතවිසො නො ඝොරවිසො; (ප. 58).

ආගතාගත කලි විලනි = ආගතාගතං පරාජයගුලං විලනි; (දී. 588).

ආගතාගමා – දීඝාදීසු යො කොචි ආගමෙ ආගතො එතෙසංහති ආගතාගමා; (ඛ. 676). – **එකො නිකා යො එකො ආගමෙ නාම, දෙ නිකායා දෙ ආගමා නාම, පඤ්චනිකායා පඤ්ච ආගමා නාම.** තෙසු ආගමෙසු යෙසං එකොපි ආගමෙ ආගතො පගුණෙ පවත්තති තෙ ආගතාගමා නාම; (ඛ.352).

ආගතානාගතස්ස චාතුද්දසස්ස සඞ්ඝස්ස=ආගතස්ස ච අනාගතස්ස ච චාතුද්දසස්ස සඞ්ඝස්ස; (සු. ස. 147). – ස. ප 898.

ආගතානි වො භාත = එවං වුත්තෙ කිර තං උපඣ්ඣායෙ "කිං නු භාත පඨවියං සීතො පඨවිං න පස්සාමීති විය විභූමිසුරියානං ඔකාසෙ සීතො විභූමිසුරියෙ නපස්සාමීති විය වදසි"ති ආදිනි වත්වා ජානනාකාරං දස්සෙන්තා **ආගතානි වො භාතානි** ආදිමාහ; (දී. 174). – (මි. ක. 250).

ආගතිං ච – අසුකට්ඨානතෝ නාම ඉමේ ආගච්ඡන්ති එවං ආගතිං ච; (දී. 228).

ආගතිං වා ගතිං වා = පටිසන්ධිවසෙන ආගමිතට්ඨානං වා ගතිවසෙන ගමනට්ඨානං වා න ජානාමි; (ම. උ. 348). – ඉමිනා නාම ඨානෙන ආගච්ඡන්ති, අමුත්ර ගච්ඡන්තීති ඉදං නෙසං න ජානාමි; (ම. උ. 134). පටිසන්ධිවසෙන ආගතිං; ගති වසෙන ගතිං ; (ම. ව. 14).

ආගතිගති න හොති = පටිසන්ධිවසෙන ආගති නාම, චුතිවසෙන ගමනං නාම න හොති; (සං. න 13). – (ම. ව. 207). – පටිසන්ධිවසෙන ඉධ ආගති ආගමනං, චුතිවසෙන ගති ඉතො පරලොක ගමනං පෙච්ච භවො න හොති නප්පවත්තති; (උ. 278).

ආගතිගතියා අසති = වුත්තනයෙන ආගතියා ච ගතියා ච අසති; (උ. 278).

ආගතිගති හොති = ආගතමත්ති ගති හොති ආගතෙ පච්චුප්පන්නෙ කමෙමෙ වා කම්මනිමිත්තෙන වා ගතිනිමිත්තෙන වා පටිසන්ධිවසෙන විඤ්ඤාණස්ස ගති හොති; (සං. උ. 54).

ආගතෙ = රූපකං උපනිධා අනාගතෙ සම්පයාගං ආගතෙ; (පට. 328).

ආගතෙ ඛනදයසෙ = මහජනස්ස ඛනදයකෙ මහාසත්තෙ ආගතෙ; (ජා. අ. 526).

ආගතෙ = එවං ඉදානි ගොචරභූමිතෙ ආගතෙ මං ලූනං පස්සාති අත්ථෙ; (ජා. උ 256). ආගච්ඡි; (ථෙර. එ. 110). – (අ. ප. 257).

ආගතෙ ඉමං සද්ධම්මං = මහාසද්ධම්මං ආගතෙ; (සං. උ. 44)

ආගතොම්හාහං – ආගතෙ නෙ අහං; (ජා. ව. 114)

ආගන්තා ඉත්ථත්තං = මනුස්සත්තභාවසඞ්ඛාතං ඉත්ථභාවං ආගමිනඩමෙමා, මනුස්සෙසු උපපජ්ජන තිලොති අත්ථෙ; (ඉති. 235). – ඉත්ථභාවං ඉමේ පඤ්චකඛන්ධෙ පුන ආගන්තා; න නත්‍රූපපත්තිකෙ න උපරූපපත්තිකෙ හෙට්ඨාගාමියෙව හොතීති අත්ථෙ; (අ. 716). – ඉත්ථත්තං මානුසපඤ්චකඛන්ධ භාවමෙව ආගන්තා හොති; නත්‍රූපපත්තිකෙ වා උපරූපපත්තිකෙ වා න හොති, පුන හෙට්ඨාගාම යෙව හොතීත් දස්සෙති; ඉමිනා අඞ්ගෙන සුඛවිපස්සකස්ස ධාතුකම්මට්ඨානිකත්තුනෙ හෙට්ඨිමං මග්ගඵලයමෙව ඵලඵලසඳව කථිතං; (අ. 319).

ආගන්තාරෙ = උපපත්තිවසෙන ආගන්තාරෙ; (ම. ව. 247).

ආගන්තාරෙ ඉත්ථත්තං = ඉත්ථභාවං කාමාවචර පඤ්චකඛන්ධභාවමෙව ආගන්තාරෙ නෙව නත්‍රූප පත්තිකා න උපරූපපත්තිකා හොන්තීති; (අ 545).

ආගන්තාරෙ පුනබ්භවං = පුන ආයති උපපත්තිභවං පුනප්පුනං භවනතො වා පුනබ්භවසඞ්ඛාතං සංසාරං අපරාපරං පරිවත්තනවසෙන ගන්තාරෙ උපගන්තාරෙ හොන්ති, භවතො න පරිමුච්චන්තීති අත්ථො; (ඉති. 44).

ආගන්තු = ආගන්තුක ජනං; (ජා. අ. 466).

ආගන්තුක ගන්තං = නත්‍ර ආගන්තුකානං දින්නං භත්තං ආගන්තුකභත්තං; (ස. නි. 935).

ආගන්තුකස්ස = අත්තනො වසනට්ඨානං ආගන්තුකස්සාපි එකස්ස වා බහූනං වා වුත්තානයෙනෙව ආරොචෙතබ්බං; (ස. නි. 863).

ආගන්තුකස්ස ආරොචෙතබ්බං = එත්ථ යත්තකා පුරෙ භත්තං වා පච්ඡාභත්තං වා නං ගාමං නිස්සිත්තා වා නිස්සිත්තියො වා ආගච්ඡන්ති, සබ්බෙසං ආරොචෙ– තබ්බං; (ස. නි. 879).

ආගන්තුකස්ස දානං දෙති =(ආදිස්ස) යසමා ආගන්තුකො අත්තනො ආගන්තුකභාවා න ගොචරගාමකුසලො හොති මග්ගකිලමථො වස්ස න වූපසම්මති, තස්මාස්ස දින්නදානං කාලදානං නාම හොති; (සු නි. 4).

ආගන්තුකාගාරං = පුඤ්ඤසම්පන්නෙහි නගරමජ්ඣෙ කතං ආගන්තුකඝරං, යත්ථ රාජරාජමහා මත්තොනි පි සක්කා හොති නිවාසං උපගන්තුං; (සං. න. 121).

ආගන්තුකා භික්ඛූ සංඝනවකම්මානි = ආනෙතබ්බං; (ස. නි 795).

ආගන්තුකෙ = ආගන්තුකෙපි එසෙව නයො; (ස. නි 1005)

ආගන්තුකෙන = සඤ්චි විහාරං ගතෙන; (ස. නි. 863)

ආගන්තුකෙහි = අසඟජාතෙහි පච්ඡාජීවනකඛණෙ උපපජ්ජනකෙහි; (අ. 34).

ආගන්තුකෙහි ආවාසිකානං අනුවත්තිතබ්බං = "අජ්ජුපොසථෙ වා භූතඉති" ආදි එතදෙව පුඛඛකිච්චං කාතබ්බං. පණ්ණරසිකවාරෙපි එසෙව නයො; (ස. නි. 801).

ආගන්තුකොව ආපජ්ජති, නො ආවාසිකො ආගන්තුකාදිවත්තකෙ සජ්ඣත්තුපාහනො සති– සම්පාරුතො විහාරං පවිසන්තො තත්ථ විවරන්තොව ආගන්තුකොව ආපජ්ජති, නො දාවාසිකො; (ස. නි. 982).

ආගනතුනා = න අජ්ජිතනිකෙන සත්තානං හි සුඛමෙව දුක්ඛමපි ආගන්තුකමෙව න නිච්චපවත්තා; (ජා. අ. 322).

ආගන්ත්වාන සකං ඝරං = සකඝරං නාම පුබ්බසඳුනි ඝරමපි අත්තනා සාමිභාවෙන අජ්ඣාවුත්ථඝරමපි. තදුභයම්පි. තෙ යසමා සකඝරසඳුසුය ආගච්ඡන්ති තසමා ආගන්ත්වාන සකං ඝරන්ති ආහ; (පෙ. 19). - එත්ථ සකං ඝරං නාම -පෙ- තදුභයම්පි යසමා තෙ සකඝරසඳුසුය ආගච්ඡන්ති, -පෙ- ආහ; (ඛු. 136). - එත්ථ සකං ඝරං නාම -පෙ- යසමා පෙතා පුබ්බසඳුනිඝරම්පි අත්තනෝ අජ්ඣාවුත්ථ ඝරම්පි සකඝර සඳුසුය ආගච්ඡන්ති; (සු. අ. 159).

ආග පඤ්ඩිවෝ චෙව=පඤ්ඩවසිවෝ වේව දෙවපුත්තෝ ආගතෝ; (සු. අ. 154) - පඤ්ඩවසිවෝ ච දෙවපුත්තෝ ආගතෝ; (චතු. 200). - (දී. 490).

ආගමඨඤ්ඨාසු = තත්ථ තත්ථ විහාරීනන්ති තත්ථ ආගතනයෙනෙව වෙදිතබ්බා; (සී. මා. 3).

ආගමංසු නුවට්ඨානි=ආගමංසු ත්‍රාබෝ ඉධ; (සං. ත 30)

ආගමනං = පුබ්බන්තතෝ ඉධාගමනං; (වු. 25). - පුන ආගමිනං; (මිහා. 261).

ආගමනං පුන = පුන ආගමිනං පඨමිනස්ස පොට සාදස්ස සඩ්ගාරං කත්වා; (වෙරි. 135).

ආගමනදිවසිංඛා = අනාගතභවස්ස පඨමියෝ භවිස්සතීති කම්මඤ්ච විපාකඤ්ච සඳ්ධනිවා දෙතීති; (අ. 624).

ආගමනසඳ්ධා = තත්ථ සබ්බසඳුඛෙඛාධිසත්තානං සඳ්ධා අභිනීහාරතෝ පට්ඨාය ආගතත්තා ආගමනසඳ්ධා නාම; (දී. 754).

ආගමනීය = උපපත්තියා; (සු. නී 16).

ආගමනියපඨවිපදෙ = භගවතෝ පාදමූලෙ කතපණ්ධාණතෝ පට්ඨාය මහාථෙරස්ස ආගමනීය පඨවිපදෙ කථෙතබ්බා; (විමා. 3).

ආගමනෙන ජානාති = ආගමනෙන ජානාති නාම කසිණපරිකම්මකාලෙයෙව යෙනාකාරෙන එස කසිණභාවනං දාරභෙඩ්ඩා පඨමජ්ඣානං වා - පෙ - චතුත්ථජ්ඣානං වා අට්ඨ ව සමාපත්තියෝ වා නිබ්බත්තෙස්සතීති ජානාති; (දී. 645).

ආගමයමානෙනා = ඔලොකයමානෙන. අහං බුද්ධොති සඤ්ඤා අපවිසිත්වා යාව සා කථා නිට්ඨාති තාව අට්ඨාසීති අත්ථෝ; (මි. ද 140).

ආගමබලෙසා = මියං පන ආගමබලෙසා අත්තනෝ සිප්පබලෙනෙව ජානාමි නං එකදෙසමෙව. බුද්ධා පන සබ්බං පජානන්තීති; (ජා. ව. 217).

ආගමා = තත්ථ ආගමාති මහාරාජ සෝ මෙ මේ හත්ථත්ථං හත්ථපස්සමෙව මයා ඔඩ්ඩිතං කූටපා සඤ්ඤ ආගතෝ නස්සිඤ්ඤ කූටඤ්ඤෙ අලිත්ථ; (ජා. ප 108). - තත්ථ - ආගමාති සෝ සංඛාය සඤ්ඤ ත්‍රුතං නං ආගතෝ සම්පත්තෝතා; (ජා. ත 298).

ආගමානු ඛොඛ මෙ = ආගමාත්‍රු ඛෝ ඉධ මෙ; (දී. 194).

ආගමානු ඛ්විධානි = ආගමා ත්‍රු ඛෝ ඉධ; (ම. ත. 37).

ආගමි බුද්ධවරස්ස සන්තිකං = සම්මා සම්බුද්ධස්ස සන්තිකං උපගච්ඡි උපසඞ්කමි; (ථෙරී. 200)

ආගමිස්සති මෙ පාපං = ඉදං සත්තා වෙළුවනෙ විහරන්තා දෙවදත්තස්ස වධාය පරිසක්කනං ආරභා කථෙසි; (ජා. ත 294).

ආගමෙ ත්‍රුණිහ = යං සත්ථා ආගමේ ත්‍රුණෙහ පවා රෙය්‍යාමාති සඳ්ධාතිං යපෙසුං; (ස. ම. 804).

ආගමෙනිඤං ආවුසො = නිට්ය තං ආවුසෝ; (සං. ද්‍ර 132).

ආගමෙනි = උපෙනි; (ම. න 114).

ආගමෙන්තු = මුග්‍රුහ්‍යතං පතිමානෙන්තු ආගච්ඡන්තූති වුත්තං හොති; (ම. න. 286) - (දී 196). - පටිමා නෙන්තු; යාව කථා පරියොසානං ගච්ඡති තාව තුණ්හි හවන්තූති අත්ථෝ; (සු. නී 372)

ආගමෙසුං = උපචාරෙ අච්ඡිංසු; (ස. ම. 830).

ආගමෙස්සාමි = උදික්ඛිස්සාමි අජ්ජ අපවාරෙතා යාව සා ආගච්ඡති තාව කත්තව්‍ය ආගන්තා ඉඛෙව වසිස්සාමීති අත්ථෝ; (ම. ව. 95).

ආගමෙහි තාව = සත්ථා ථෙරස්ස වචනං සුත්වා උප ධාරෙන්තෝ න තාවස්ස ඤාණං පරිපක්කන්ති ඤත්වා පටිබාහන්තෝ එවමාහ; (අ. 793). - සත්ථා - පෙ - පරිපාකං ගතන්ති ඤත්වා පටික්ඛිපන්තෝ එවමාහ; (උ 152).

ආගමෙහි තං සාරිපුත්ත = අථස්ස භගවා න තා වාසං සිඤ්චාපදපඤ්ඤත්තිකාලොති පකාසෙන්තෝ ආගමෙහි ත්වං සාරිපුත්තාති ආදිමාහ; (ස ම 129).

ආගමෙහි මහාරාජ පිතරං ආමන්තයාමහං = තං සුත්වා සා ආගමෙහි - පෙ - වත්වා පාසාදා ඔතරිත්වා මිහාසත්තං වන්දිත්වා රොදිත්වා ඛමාපෙත්වා රඤ්ඤා සන්තිකං ආගතා; (ජා. ත 178).

ආගමෙහි = මිහාරාජ මා මං විත්තකි ජීවගාහමෙව මං ගණ්හාති මිත්‍රරාය මනුස්ස වාචාය අභාසි; (ජා. ව 234).

ආගමෙ = ආගමනං පවත්තානීති අත්ථෝ; (සං. ද්‍ර 248). -(දී. 112) - ආගමෙ නාම අත්තාගමතෝ ඔපම්මවගග මත්තාසුපි බුද්ධවචනස්ස පරියාපුණනං; (පති. 4).

ආගමෝ ච = ආගමෝ වාති ඉමාය වෙලාය නරුණස්ස වා යොබ්බනපත්තස්ස වා ථාමසම්පන්නායෝධස්ස වා දණ්ඩදණ්ඩස්ස වා මහන්තම්පි පණ්ණාකාරං ගහෙත්වා ආගච්ඡන්තස්ස ආගමෝ නාම නත්ථි; (ජා. ව 123).

ආගම්ම = අධිගන්ත්වා; නිස්සාය ඤත්වා වා; "නථාගතප්පවේදිතෙ ධම්ම විනයෙ" නිපි පාඨෙ; (උ. 206). – ආගන්ත්වා; (චතු. 149). – (ජා. න. 18). – පටිච්ච; (පටි. 451). –ආරබ්භ සඤ්ඤාය පටිච්ච; (සං. ත 118). – (සං. ළු. 125). – කුතෝ දෙසා ඉමිං වනං ආගම්ම අම්හාකං උදකං ආහරිතුං උදහාරෝ නදිං ගච්ඡාති; (ජා. ස 66). – සම්ම කුතෝ ආගන්ත්වා ඉධං ඉධ පවිට්ඨොති පුච්ඡති (ජා. ස 371). – පටිච්ච උපනිස්සාය; (ජා. ඡ 258) – ආරබ්භ; (අ 662) – නිස්සාය; (බු. 152).

ආගම්මිමං පුරං = ඉමං පුබ්බෙ ගතෙ පුනාගමස්ස නිවෙසනං ආගන්ත්වා; (ජා. ස 440).

ආගා = අම්හාකං ගෙහං ආගච්ඡෙ; (ජා. ත 114) – ආගඤ්ඡි; (පෙ. 48).

ආගාමිනිරතනි = ආගාමිනියං රත්තියං; (මහා. 330).

ආගාමි = බ්‍රහ්මලොකෙ ඨිතොපි පටිසන්ධිගහණවසෙන ඉමං මනුස්සලොකං ආගමනසීලොති; (ඉති. 235) – හෙට්ඨා ආගාමී හොති; (අ 319).

ආගාළ්හපටිපදා = කාමානං ඔරොහණපටිපත්ති. කාමසුඛානුයොගොති අත්ථෙ; (නෙ. 114).

ආගාළ්හා පටිපදා = ගාළ්හා කත්තබ්බා ලොභවසෙන පිරගහණා; (අ. 463).

ආගාළ්හාය චෙතනස්ස = ආගාළ්හාය දළ්හගාහාය චෙතනස්ස; තජ්ජනීයකම්මාදිකතස්ස වත්තං න පූරයතො ඉච්ඡමානෙ සඞ්ඝෙ උපෙක්ඛාපනීය කම්මං කරෙය්‍යාති අත්ථෙ; (ස. වි 979).

ආගාළ්හෙන = ගාළ්හෙන කත්තබ්බෙන; (අ 461) – අති ගාළ්හෙන වම්මවෙජ්දකෙන එඤ්ඣවනෙන; (ප. 49).

ආඝං = පාපකං ලාමකං අකුසලධම්මං; (අ. 669).

ආඝං කරි = මහාරාජ නවං මහාපරාධං මහාපාපං කරි; (ජා. ස 70).

ආඝං න කරොති = පාපං න කරොති; (චූ 19).

ආඝං න කරොති කිඤ්චි ලොකෙ = යෝ ලොකෙ අප්පමත්තකම්පි පාපසඞ්ඛාතං ආඝං න කරොති; (සු. නි 357).

ආඝං නු ගාමඤ්ඤං = කිඤ්චු අඤ්ඤාගාමෙපමාණං නිස්කඤ්ඤං පාපකම්මං අකාසි? යෙන අඤ්ඤෙසං බ්‍රහ්මං බලොසෙත්වා අවිසහන්තෙහා අරඤ්ඤෙ විවරසි; (ස. ළ 146).

ආඝාවාහිං = පාපකාරිං, අපරාධකාරකං; (චතු. 86). – (අ. 293). – පාපකාරිං අපරාධකාරිං; (මහා. 303). – අපරාධකාරකං; (සුස. 77). – පාපකාරිං දොස කාරකං; (සං. දු 85).

ආඝාදෙවා යඤ්ඤසිනො = එතෙපි මහායඤ්ඤා දෙවා ආගතා; (චතු. 201). – (දී. 492).

ආඝා දෙවා විවඤ්ඤණා = විවඤ්ඤණා නාම දෙවා ආගතා; (චතු. 202) – (දී. 493).

ආඝා මඤ්ඤවලාහඤ්ඤා = වාත වළාහකා අබ්භවළාහකා, උණ්හවළාහකා එතෙ සබ්බෙපි වළාහකකායිකා මන්දවළාහකා නාම වුච්චන්ති, නෙපි ආගතා අත්ථෙ; (චතු. 202). – (දී. 492) – වාතවළාහකා අබ්භවළාහකා උණ්හාවළාහකාති සබ්බෙපෙතෙ මන්දවළාහකා නාම වුච්චන්ති; නෙපි ආගතා. වස්සවලාහකා පන පජ්ජුන්නපරිසා; තස්මා තෙ ඉධ න වුත්තා; (සු. ස 155).

ආඝා වාඤ්ඤවෙඛිඤ්ඤා = වාඤ්ඤවනවායිදෙවා නාම ආගතා; (චතු 202) – (දී. 492).

ආඝාඩා මඤ්ඤඤ්ඤප = ථුලජෙට්ඨ නාම ආඝොඩතො මිගජොතව බුද්ධඤෙ ච පාණ්ඩයො බාඩෙතාති මාරෙථාති. ජ්‍ල ජෙට්ඨ මඤ්ඤකඤ්ඤපෙ; (ජා. ප. 69).

ආඝාතිතා = ඝාතිතා; (මහා. 305).

අඝානං බන්ධති = කොපං බන්ධති කරොති උපපාදෙති (අ. 809). – කොපං උපපාදෙති; (දී. 766).

ආඝාතනං = ධම්මගණ්ඩිකා වුච්චති; (ස. ළි 408).

ආඝාතනපච්චුපට්ඨිතෙනා = මරණධම්මගණ්ඩිකට්ඨානං උපෙච්ච ඨිතො; (පටි. 282).

ආඝාතනවත්ථූසු – යථා එකප්පහාරවචනෙ, එවං දුවිහි පහාරෙහීති ආදිවචනෙසුපි පාරාජිකං වෙදිතබ්බං. දුවිහීති වුත්තෙ ච එකෙන පහාරෙන මාරිතෙපි බොත්තමෙව ඔතිණ්ණත්තා පාරාජිකං; (ස. වි. 341).

අඝානපරිවිතායාති = නත්ථි වුත්තා නව "අට්ඨානෙ වා පන ආඝානො ජායති. නං කුතෙත්ථ ලබ්භාති ආඝානං පටිවිනෙත්වා"නි ඉමිනා සද්ධිං දස වෙදිනබ්බා; (ස. වි. 993). – ආඝාතස්ස පටිවිනය කාරණානි; (අ 809). – දුතියස්ස පඤ්ඤෙ ආඝාතං පටිවිනොදෙන්ති වූපසමෙන්තීති ආඝාතපටිවිනයා; (අ. 626). – දුතියෙ ආඝාතො එතෙසු පටිවිනෙ නබ්බොතිපි ආඝානපටිවිනයා; ආඝාතො එතෙහි පටිවිනෙතබ්බොතිපි ආඝාතපටිවිනයා; (අ. 626).

ආඝාතවත්ථූනි = ආඝාතකාරණානි; (අ. 809) – (දී. 766).

ආඝාතිත පච්චාඝාතිතමනා = ව්‍යාපාදවසෙන අඝාතිත පච්චාඝාතිතමනා; (මහා. 134) – දුක්ඛවෙදනා සම්ඵස්සහාවෙන ආඝාතිත පච්චාඝාතිතමනාති එවමාදිනා නයෙන එකෙ වණ්ණයන්ති; (මහා. 134).

ආඝාතිතමනා = විහිංසාවසෙන ආඝාතං මනං එතෙසන්ති – ආඝාතිතමනා; (මහා. 134).

ආඝාතෙතා – චිත්තස්ස ආඝාතෙතා; (මහා. 227). – කොපොති චිත්තං ආඝාතෙතීති – ආඝාතෙතා; (දී 619). – කොපෙ; (මි. ද්‍ර. 98) – (ආදිසු) ආඝාන කරණවසෙන ආඝාතෙතා; (මි. ව. 192) – නත්ථි ආඝාතෙති චිත්තානෙති ආඝාතෙතා; (දී 40).

ආඝාතෙ වත්ථුම්හි සති උදකෙ = එත්ථ සචෙ උදකං අත්ථි, පටිවජ්ජනට්ඨානං පන නත්ථි, හාජනෙන නීහරිත්වා ආචමිතබ්බං. හාජනෙ අසති පත්තෙන නීහරිතබ්බං; (සා. වි. 948).

ආඝාතෙත්වා = හත්ථපාදධොවනපුබ්බකං මුඛං විකුබ්බා ලෙත්වා (පෙ. 172).

ආඝාතගාමිනො = අපි ච පාකාරං ඉට්ඨකා මඤ්ඤකම්හියං පවත්තනං ආචිනන්තා ගච්ඡන්තීති – ආඝාතගාමිනො; (ධ. ස. 67)

ආඝායා පඝායො හොති = මඤ්ඤි ච අවඤ්ඤි ච හොති; (මි. ද්‍ර. 238).

ආඝායාය = මච්චස්ස මඤ්ඤනත්ථාය; (ඉ. 777).

ආඝායාය නො අපඝායාය – අයඤ්හි එකච්චො න මට්ඨසම්මං වුත්තපරිසඤ්ඤං ආචිනාති එව නසමා ආඝායාය නො අපඝායාය ති වුත්තා; (මිහ. 293).

ආඝායො = නිබ්බත්තති; (ධ. ස (282). – මඤ්ඤි; (සං. ද්‍ර. 74). – ආඝායගාමිත්තිකෙ කම්මකිලෙසෙති ආඝියන්ති – ආඝයො; (ධ. ස. 66).

ආඝසිං = අඤාසිත්ථ; (චරි. 20)

ආඝසිතො = ඉදං වුත්තං හොති යත්තකං අඤ්ඤත්ථ අගන්ත්වා ඉධ වසන්තො අධම්මං ආචරසි සො අධම්මො එවං ආචරිතො; (ජා. ත. 21).

ආඝිය = තම්මෙව; (මි. මා. 112).

ආඝියං = සිප්පුග්ගහණකාලෙ ආචරියො අනත්වා දෙන්තස්ස සිප්පං නදෙති අඤ්ඤසම්මං පන කාලෙ තං න අභිවාදෙති අත්ථි හාවම්පිස්ස න ජානාති; (සං. ඵ. 205). – ආචාරෙසිකඤ්ඤතො පිතා ආචරියොති අධිප්පෙතො; (ජා. ව. 176). මොක්ඛ මහාචරියං (බු. 59).

ආචරියං පච්චක්ඛාමි – න වේවචනෙන පච්චක්ඛාතා, යො මං පබ්බාජෙසි යො මං අනුසාසෙසි යාහං නිස්සාය වසාමි යාහං උද්දිසාපෙමි යාහං පරිපුච්ඡාමි යො මං උද්දිසති යො මං පරිපුච්ඡාපෙති, නාහං පච්චක්ඛාමීති එවං ආචරිය මෙවචනෙන සික්ඛා පච්චක්ඛාතා හොති; (සං. නි. 180).

ආචරියසෙ = ආචරිය සම්මයෙ; (මි. න. 156). –ආචරිය කමෙමෙ; (සං. නි. 206).

ආචරියඛනං = ආචරියදක්ඛිණං ආචරිභාගං; (අ. 634).

ආචරියඛනං පරියෙසිං = අඤ්ඤතිත්ථියා හි යස්ස සන්තිකෙ සිප්පං උග්ගණ්හන්ති තස්ස සිප්පුග්ගහණතො පුරෙ වා පච්ඡා වා අන්තරන්තරා වා ගෙහතො නීහරිත්වා ධනංදෙන්ති යෙසං ගෙහෙ නත්ථි තෙ සඤ්ඤසභාගතො පරියෙසන්ති යෙසං හත්ථි නත්ථි තෙ සභාගතො පරියෙසන්ති තථා අලභමානා නික්කම්පි චරිත්වා දෙන්තියෙව; (අ. 867). – අඤ්ඤතිත්ථියා හි –පෙ– සඤ්ඤසභාගතො පරියෙසන්ති තථා අලභමානා නික්කම්පි චරිත්වා දෙන්තියෙව; (මි. න. 10).

ආචරියපාචරියානං = ආචරියානඤ්ඤෙව ආචරියාචරියානඤ්ඤෙව; (මි. න. 151). – ආචරියතඤ්ඤෙව ආචරිය ආචරියානඤ්ච; (අ. 390). –ආචරියානඤ්ඤෙව ආචරියා චරියානඤ්ච; (සු. නි. 373).

ආචරියපාචරියෙහි = ආචරියෙහි ච තෙසං ආචරියෙ හි ච; (දී. 177).

ආචරිය පුරෙහිතා = රඤ්ඤා ආචරියස්ස පුරොහිතස්ස පූජෙතා; (ජා. අ. 27)

ආචරියභරියා = සිප්පායතනාදි සික්ඛාපකස්ස ආචරියස්ස භරියා; (දී. 619).

ආචරියමංතෙතා = අවඤ්ඤිකස්ස ජ්ඣබ්බස්සො ආචරිය මන්තෙතා; (සං. නි. 807).

ආචරියමාතුලදිසතං පඝතා = ආචරියා පන දක්ඛිණෙය්‍යත්තා දිසතං පඝතා දක්ඛිණදිසාති බුද්ධාදයො අරියා ආහු කථෙන්තීති දීපෙන්තීති වදති; (ජා. ත. 163).

ආචරියමුට්ඨි = යථා බාහිරකානං ආචරිමුට්ඨි නාම හොති. දහරකාලෙ කඤ්චි අකථෙත්වා පච්ඡිම කාලෙ මරණමඤ්ඤෙ නිපන්නා පියමනාපස්ස අන්තෙවාසිකස්ස කථෙන්ති. එවං තථාගතස්ස ඉදං මහල්ලකකාලෙ පච්ඡිමවයෙ කථෙස්සාමීති මුට්ඨිං කත්වා පරිහරිත්වා යථිතං කිඤ්චි නත්ථීති දස්සෙන්ති; (දී. 379). – යථා බාහිරකානං –පෙ– මුට්ඨිං කත්වා –පෙ– කිඤ්චි නත්ථීති දස්සෙන්ති; (සං. ත. 166).

ආචරියවාදෙ = ආචරියවාදෙ, නාමේ අට්ඨකථා; (කෙ. 69).

ආචරියානං වචනා - අම්ච නෙසා මේම අත්තනෝ මතී ආචාර සික්ඛාපනස්ස පන මේ බණ්ඩ හාලස්ස ආචරියස්ස එතං වචනං; (ජා. අ. 118).

ආචරියාව ජානන්ති යම්මං සුධානදුක්කතං = තස්ස තස්ස සිප්පස්ස ආචරියා ව තස්මිං තස්මිං සිප්පෙ සුකතදුක්කතං කම්මං ජානන්ති; (ජා. ත. 199).

ආචරියුපද්දවෙන = අත්තනෝ අබ්භන්තරෙ උපජ්ඣායෙන කිලෙසු පද්දවෙන ආචරියස්ස උපද්දවෝ; (මි. ව. 112).

ආචරියෙසු = ආදිමහි පබ්බජ්ජාචරියෝ උපසම්පදා චරියෝ නිස්සයාචරියෝ උද්දෙසා චරියෝති ඉමේ චත්තාරොපි ඉධ ආචරියා එව; (සා. වි. 806).

ආචරියෝ = එවං අමෙහි ව්‍යත්තතරෝ තස්මා නෝ ආචරියෝ හොති අපි ච දස්සනං රාජධම්මානං කථිතත්තා සුමුඛස්ස දෙසං දස්සෙත්වා **අච්චය** පටිග්ගහණස්ස කතත්තාපි එවං අම්හාකං ආචරියෝ ව තස්මා ඉදානිපි නෝ ආචාර සික්ඛා පනෙන ආචරියෝ හවාති අත්ථෝ; (ජා. ශ්‍ර. 222). - **කුට්ඨිකිය එස මයහං ආචාර සික්ඛාපකෝ ආචරියෝ**; (ජා ප. 73).

ආචරියෝ ආහි = අහොසි; (අප. 203).

ආචරියෝ පක්කනෙනා වා හොති = එස්ථ කොචි ආචරියෝ ආපුච්ඡිත්වා පක්කමති, කොචි අනාපුච්ඡිත්වා, අන්තෙවාසිකොපි එවමෙව; (සා. වි. 737).

ආචරියෝ භික්ඛවෙ අන්තෙවාසිකම්හි = ආචරියෝ භික්ඛවෙ අන්තෙවාසිකමත්ථි ආදි සබ්බං උපජ්ඣායෝ භික්ඛවෙ සද්ධිවිහාරිකම්හි" ති ආදිනා නයෙන වුත්තවසෙනෙව වෙදිතබ්බං නාම මහාතමේව ති එස්ථ නානා; (සා. වි. 735).

ආචරියෝ වන්දියෝ = පබ්බජ්ජාචරියෝ උපසම්පදා චරියෝ නිස්සයාචරියෝ උද්දෙසාචරියෝ ඔවාද චරියෝති අයං පඤ්චවිධොපි ආචරියෝ වන්දියෝ (සා. වි. 1025).

ආචරිස්සාමි = මයාහං හි අඤ්ඤකිඤ්චෙය්‍යත්තා අරහත්තෙහා මාතාපදස්සනා විවරාදිනා දහතුකාමතාය තෙයෙව පසිය්‍හ ඉච්ඡාමීති; (ජා. ත. 293).

ආචික්ඛි = දීඝං කත්වා වුත්තං, උපවණ්ණෙති අත්ථෝ; (ජා. අ. 69).

ආචික්ඛෙති = ආවාහිකොදකං දෙති; ආවම්ච්ඡා හත්ථෙ ගණ්ඩෙ ඔබන්ධිත්වා මුඛං විවරාපෙත්වා සත්ථාරං පවිසිත්වා නික්කමෙ එවමාහ; (ම. ට. 238).

ආචාමෙ = ගහිත උක්ඛලිකාය ලග්ගෙ කිඤ්චි ඔදනෙ තං ඡඩ්ඩිතට්ඨානෙ ගහෙත්වා බාදති. ඔදන-කඤ්ජියනෙති පි වදන්ති. පිඤ්ඤකාදයෝ පාකටාව; (මි. දු. 37). - (දී. 232). - (අ. 447) - (ප. 63)

ආචාරං = ආචාරන්ති චරණං; (වු. 6). - යත්ථං ජනපදෙවසාමි නත්‍ර විසයෙහා යථා ආචාරං ජනපදෙ චාරිත්තං; (ජා. ව. 207).

ආචාර කුසලෝ = සිලම්පි ආචාරෝ වත්තාපටිවත්තම්පි අචාරෝ නත්ථි කුසලෝ සියා ඡෙකෝ හාවෙය්‍යාති අත්ථෝ; (ධ. ප. 632).

ආචාර ගොචරසම්පන්නා. = ආචාරෙනෙ ච ගොච රෙන ච සම්පන්නා; (මි. ථ. 140).

ආචාර ගොචර සම්පන්නෙනා=ආචාරෙනව ගොචරෙනම් සම්පන්නා සමුපෙතා හවථ; (අ. 472) - එත්ථ භික්ඛු සඟාරවෝ සප්පතිස්සෝ -පෙ- ගරු විහාතීකාර බහුලෝ විහරති, අයං වුච්චති ආචාරෝ." එවං තාව ආචාරෝ වෙදිතබ්බෝ; ගොචරෝ පන නිච්ඡෙ - උපනිස්සය ගොචරෝ ආරක්ඛ ගොචරෝ උපනිබන්ධ ගොචරෝති; (මහා. 239) - ආචාරෙන ච ගොචරෙන ච සම්පන්නා; (මහා. 87) - (නෙ. 222) - (අ. 319) - (සං. ත. 184) - අත්ථි ආචාරෝ අත්ථි අනාචාරෝ. තත්ථ කතමෝ අනාචාරෝ? කායිකෝ චීතික්කමෝ වාචසිකෝ චීතික්කමෝ කායික වාචසිකෝ චීතික්කමෝ අයං වුච්චති අනාචාරෝ, සබ්බම්පි දුස්සිල්‍යං අනාචාරෝ; - පෙ - අත්ථි ගොචරෝ අත්ථි අගොචරෝ. තත්ථ කතමෝ අගොචරෝ? ඉධෙකච්චෝ වෙසියාගොචරෝ වා හොති විධවා ගොචරෝ වා ථුල්ලකුමාරි ගොචරොවා පණ්ඩකගොචරෝ වා භික්ඛුනී ගොචරෝවා පානාගාර ගොචරෝ වා හොති, -පෙ - තෙන වුච්චති ආචාර ගොචර සම්පන්නොති; (විසු 13) - ආදිනා ආජීවපාරිසුද්ධිසීලං (විභ. 227)- ඉදම්ච ඡෙට්ඨා පාතිමොක්ඛ සංවරස්ස උපරි ඛුද්දානුඛුද්දකාපත්තීසු ච උපකාර ධම්ම - පරිදීපනං (විභ. 226) - ආචාරෙනවෙව ගොචරෙන ච සම්පන්නෝ; (දී 126) - ඡෙට්ඨා පාතිමොක්ඛ සංවරස්ස උපරි විසෙසනං යොගස්ස ච උපකාරක ධම්ම පරිදීපනං; (උ. 156) - වෙළුදානාදි මිච්ඡාජීවස්ස කායපාගබ්භියා දීනඤ්ච අකරණෙන සබ්බසෝ අනාචාරං වජ්ජෙත්වා කායිකෝ අචීතික්කමෝ වාචසිකෝ අචීතික්කමෝ කායික වාචසිකෝ අචීතික්කමෝති එවං වුත්තා භික්ඛු සාරූප ආචාර සම්පත්තියා වෙසියාදි ගොචරං වජ්ජෙත්වා පිණ්ඩපාතාදි අත්ථං උපසඞ්කමිතුං යුත්තට්ඨාන සඞ්ඛාතෙන ගොචරෙනව සම්පන්නත්තා ආචාර ගොචර සම්පන්නෝ;

(උ. 158) – ඉදම්සස පාතිමොක්ඛසංවරසස උපකාරක ධම්මපරිදීපනං; (මහා. 85) – මෙත්තාජ්ඣාව පටිසෙධකෙන න වෙළුනාදිනා ආචාරෙන, මෙසියාදි අගොචරං පහාය සද්ධාසම්පන්න කුසලාදිනා ව ගොචරෙන සම්පන්නො; (ස.ව. 577)

ආචාර ගොචරෙ සුනෙතා = කායිකවාචසිකවීතික්කම සංඛාතං -පෙ- සම්පන්නා ආචාරගොචරොති අත්ථො; (ථෙර. ඒ. 531).

ආචාරදිට්ඨියා = ආචාර විපත්තියා චෙව දිට්ඨි-විපත්තියාව; (ස. ව 1008).

ආචාරවිපත්තී = අවසෙසා පඤ්ච ආචාරවිපත්තිනාම; (ස. ව. 959).

ආචාර විපන්නො = ආචාරවිපන්නො නාම පඤ්ච ආපත්තික්ඛන්ධෙ ආපන්නො; (ස. ව. 979).

ආචාර සීලසම්පන්නෙන = එකච්චියා අනෙසනෙහි ජීවිකඋපපතං අනාචාරෝ නාම නසස පටිපක්ඛභූත ආචාරෙන චෙව මග්ගඵලෙහි ආගතෙන සීලෙන ච සම්පන්නාගතො; (ජා. න. 292)

ආචාරී = අකාසි; (ජා. ප. 238)

ආවිකර = විසසජ්ජෙහි; (මහා. 185) – පරකුලෙසු වා විහාරාදිසු වා දුට්ඨපිතං අසංවිහිතාරක්ඛං භණ්ඩං අඤ්ඤසස චොරකම්මං කාතුං පටිබලසස ආරොචෙති; (ස. ව. 264) – දෙසෙතබ්බානං නාම වසෙන කථෙහි; (මහා 224) – දෙසනාදිනං ආදිනං පදනං මූල පදං, දෙසනාදීනි එතසස අත්ථසස විවරණභූතං වුත්තානි; (මහා. 225) – කථෙති; (සං. උ. 31)

ආවිකරොති නාම පුථෙජ්ජා හරන්ති = කථං දදමානා සාමිකසස පියා හොන්ති එවං පුථෙජ්ජා ආවිකරොති; (ස. ව. 391)

ආවිකරොතු මෙ භන්තෙ! භගවා = ඉධ සත්ථරි සඤ්ඤාය ගාරවො හවන්ති අවත්වා භගවාති වදති; (සං. උ. 27).

ආවිකරොතා = ඉදං දුක්ඛං අරියසච්චං නාම -පෙ- අයං දුක්ඛ නිරොධගාමිනී පටිපදා අරියසච්චං නාමාති; සෙස පදෙසු පි එසෙව නයො; (ම. ව. 195). – (වත්ථු. 258) – දෙසෙතබ්බානං සච්චාදීනං ඉමානි නාමානීති නාම ඔසෙන කථනා; (පටි. 411) – දෙසනාදිනං ආදිනං පදනං මූලපද, දෙසනාදීනි ඡ පදානි නසස අත්ථවිවරණභූතං වුත්තානි; (පටි. 412).

ආවිකරොමි. එතං සමහං = නයා ආවිකතිබං නං යාථාවසරසතො විජානෙය්‍යුන්ති; (ජා. න. 253).

ආවිකරොමෙතං = එතං තව ආරොචෙත්තුකාරණං මියා කථෙහීති අත්ථො; (පෙ. 79)

ආවිකරොමෙතං යදි අත්ථි හෙතු = තවෙ කිඤ්චි කාරණං අත්ථි නං කාරණං මියා ආවිකර කථෙහි; (පෙ. 81).

ආවිකරොමි මෙ නාරද සුද්ධිමගගං යථා අහං නාහං නිරයෙ පතෙය්‍යං = ඉති බො මහාරාජ යං මං ත්වං ආවිකරොමි -පෙ- පතෙය්‍යන්ති අයමෙත්ථ සෙො මයා අනෙකපරියායෙන ආකාසොති; (ජා. ස. 229).

ආවිකරොහි = නිදසෙන වසෙන; (චූ. 1).

ආවිකරොමි = කථෙමි; (ඛු. 545).

ආවිකසි = ආවිකතිනති යොජෙතබ්බං; (චරි. 85).

ආවිකාතුං = කථෙතුං; (සං. උ 231).

ආවිකිඤ්ඤං = ආවිකිඤ්ඤනතීති ආදීනි සබ්බානි අඤ්ඤමඤ්ඤං වෙවචනානි; (ඛු. 786). – ආදීනි සබ්බානි අඤ්ඤමඤ්ඤසස වෙවචනානි; (දී. 386) – ආදිනො කථෙසසන්ති අත්ථතො උග්ගහිත නියාමෙන පරෙ – උග්ගණ්හාපෙසසන්තීති අත්ථො; (උ. 229). – ආදිනි සබ්බානි අඤ්ඤමඤ්ඤසසෙව වෙවචනානි; (සං. න. 199).

ආවිකිඤ්ඤාමි හිකඛවෙ = ආවිකිඤ්ඤාමි හිකඛවෙති කසමා වුත්තං? දෙවතානං විත්තකලලතා ජානනත්ථං දෙවතා කිර විනෙතසුං: "භගවා එවං මහනෙත සමාගමෙ මිගෙසඛානං යෙව දෙවතානං නාමගොත්තානි කථෙසසති. -පෙ – අථ නෙසං සපපාය ධම්මදෙසනං උපධාරයනෙතා "රාගචරිතානං දෙවතානං සම්මාපරිබ්බාජනිය සුත්තං කථෙසසාමි" දොස චරිතානං කලහවිවාද සුත්තං, මොහචරිතානං මහාබ්‍යූහසුත්තං, විතක්ක චරිතානං වුල්ලබ්‍යූහ සුත්තං, සද්ධා චරිතානං තුවටක පටිපදං, බුද්ධි චරිතානං පුරාභෙද සුත්තං කථෙසසාමී"ති දෙසනං වවත්ථපෙසි; (සු.ස. 151). (චතු. 196). – (දී. 485).

ආවිණණං = අවිඤ්ඤත්තිවසෙන සුත්තානුත්තදෙසනා, ජාතක කථාති ඉදං ආවිණණං; (ස. ව. 943). – (ඛු. 49) – විනය පරියායෙන තිමණ්ඩිතසස මණ්ඩස වාසං වසිත්වා අපලොකෙත්වා චාරිකපක්කමනං පවාරෙත්වා චාරිකපක්කමනං ආගන්තුකෙහි සද්ධිං පඤ්ඤං පවිසනතාර කරණන්ති ඉදං ආවිණණං; (ඛු. 49).

ආවිණණං වො පනෙතං = එවමාදිං, ආවිණණන්ති චරිතං වුත්තං අනුධම්මතා; නං බො පනෙතං ආවිණණං දුවිධංහොති; බුද්ධාවිණණං සාවකා විණණන්ති; (ස. ව. 134)

ආචිණණං තෙ විපරාවත්තං = යම්පි ආචිණණං චිරකාල වසෙන පගුණං තං මම්පි වාදං ආගම්ම නිවත්තතං; (මහා. 204), – යං තුය්හං දීඝෙන කාලෙන පරිචිතං සුප්පගුණං තං මම්පි වාදං ආගම්ම සඛසංඩාරෙන විපරාවත්තනං නිවත්තනං; (මහා. 220). – යං තව ආචිණණං චිරකාල සෙවන වසෙන පගුණං තං මම්පි වාදං ආගම්ම නිවත්තනං; (දී. 659). – යං තුය්හං දීඝරත්තං චිණණවසෙන සුප්පගුණං, තං මය්හං එකවචනෙනෙව විපරාවත්තං පරිවත්තිත්වා ඨිතං, න කිඤ්චි ජානාසීති අත්ථෝ; (දී. 66). –යං තුය්හං දීඝෙන කාලෙන පරිචිතං සුප්පගුණං තං මම්පි වාදං ආගම්ම සඛඛං ඛණෙන විවරාවත්තනං නිවත්තනං; (සං. ද්‍ර. 190).

ආචිනං = ථොකථොකම්පි පුඤ්ඤං ආචිනන්තෙනා පාපභාරං ඔතාරෙත්වා නරෝ කල්‍යාණකම්මස්ස සීසං උකඛිපිත්වා දෙවලොකං ගච්ඡති; (ජා. අ. 210).

ආචිනන්තෙනා = ආචිනන්තස්ස; (සං. නි. 21)

ආවෙය්‍යමානෙනා = මිංසලොහිතෙහි ආවියමානෙනා මඤ්ඤමානා නරාණෙව හුත්වාති අත්ථෝ; (ජා. ප. 175).

ආවෙරකම්මි ච සඤ්ඤ = අත්තනෙ ආචරියවාදෙ; (ස. නි. 856)

ආවෙරම්වමාණවෙ = වත්තසම්පන්නෙ අන්තෙවාසි අචරියං විය; (ජා. අ 498)

ආවෙරසන්තං = ආචරිය යෙන කාරෙණ්ණ තං; (ජා. ච. 227).

ආජඤ්ඤං = කාරණාකරණඤාතනඤ සිඤ්චං! (ජා. අ. 241). –ඉමං ආජානීයඤ්ඤව මිණ්ඩවාති එතං මෙ උභයං හරෙය්‍ය අතඛඩ්ඩතෙනාති අඤ්ඤං දසෙත්වා එවමාහ; (ජා. අ. 247).

ආජඤ්ඤරථං = සිඤ්චවයුත්තනරථං; (මහා. 153).

ආජඤ්ඤරථෝ = මිනීත අඤ්ඤරථෝ; (අ. 591) – (මි.ටු81).

ආජඤ්ඤ සංයුත්තෙන = අඤ්ඤාජානීය යුත්තෙන; (සු. නි. 283).

ආජඤ්ඤා = කාරණාකාරණං ජානනකා; (ජා. ද්‍ර. 28).

ආජඤ්ඤෙඤ්ඤ = ආජානීයෙ ජාතිමා කාරණාකාරණානං ආජානනකෙ. සෙ තිවිධෙ "උසභාජඤ්ඤෙඤ්ඤ, අඤ්ඤාජඤ්ඤෙඤ්ඤ, හත්ථාජඤ්ඤෙඤ්ඤ"ති. තෙසු උසභා ජඤ්ඤෙඤ්ඤ ඉධාධිප්පෙතෙ; (ථෙර. ඒ. 68). – උසභා ජාතෙයෙය්‍ය; (ථෙර. ඒ. 557).

ආජඤ්ඤෙඤ්ඤ ගුරුකෙ ඨානෙ = සාරථිඤ්ඤ වත්තරූවිනං කාරණං ආජානනභාවෙ ආජඤ්ඤෙඤ්ඤ වරසිඤ්ඤෙ වෙණා කාරොති මායමිති විරියං ආරභති; (ජා. ඒ. 160).

ආජවං = ආපටිසන්ධිතො ජවීති ධාවතීති ආජවං; වට්ටමූලකාය පුනබ්භවෙ පටිසන්ධිදුනනාණාය‍ෙනං අධිවචනං; (මහා. 311).

අජාතෙනෙනා = අඤ්ඤාජානමානෙන; (මහා. 152).

ආජානාති නිගණ්හනං = සකවාදිවචනං; (ප. 86) – ආදි වචනං පරවාදිස්ස; (ප. 89) – ආදි පනෙස්ස සඛඛිත්තනං; (ප. 93) අදිසඛඛං සඛඛිත්තනං; (ප. 94). –ආදි උත්තානත්තමෙව; (ප. 95) – ආදිං කත්වා සබෙබා කථාමග්ගහෙදෙ විත්ථාරනෙ වෙදිතබෙබානි. අයං නාවෙත්ථ වාදයුත්ති; (ප. 110).

ආජානාතිපටිඤ්ඤමං = පරවාදිපන නුපලබ්භනී ති වචන සාමිඤ්ඤමිත්තං ඡලවාදං නිස්සාය යං තයා පඤ්ච පටිඤ්ඤුනං තං පච්ඡා පටික්ඛිත්තත්තනති ගණ්ඨනස්ස පරිගණ්ඨනං විය අත්තනො කතස්ස නිගණ්හනම්මස්ස පටිසම්මං කරොන්තා ආජානාති පටිඤ්ඤමෙනාති ආහ; (ප. 87) – ආදි සඛඛං සකවාදි වචනමෙව හොති, නත්ථ සඛෙඛඤං පටිසම්ම-නිග්ගහොපනයන නිගමන වතුඤ්ඤානං හෙට්ඨා වුත්තනයෙනෙව අත්ථෝ වෙදිතබෙබා; (ප. 89).

ආජානියෙ ච ජානියා = ජානියා කාරණාකාරණ ජානනත්තාය ආජානියෙඤ්ඤ නාදිඤානං අඤ්ඤානං ගුමෙබ; (ජා. අ. 43)

ආජානිඤ්ඤති = සල්ලකෙඛඤ්ඤති, පටිවිජ්ඣිඤ්ඤති; (ම, ද්‍ර. 155).

ආජානියමදූසනං = ආජානියං උත්තමං ජානිසික්ඛවං අහං අදූසිං පූජෙසින්ති අත්ථෝ; (අප. 323).

ආජානියඤ්ඤූපමං ධම්මපරියායං දෙසෙසි = තරුණමා ජානියඤ්ඤ උපමං කත්වා ධම්මං දෙසෙසි; (ම.නි. 108).

අජානියා = යං අඤ්ඤදත්ථුසාරථි කාරණං කාරෙති නඤ්ඤ බිපං ජානනඤ්ඤත්ථං; (මහා 246) – කාරණා කාරණ ජානනකා; (ජා. ත්‍ර. 126) – ඛ. ප. 581).

ආජානියෙ = ජානිසම්පන්නෙ; (ජා. අ. 443).

අජානියෙන = පුරිසාජානියෙන අත්තනිඤපරඤ්ඤානං සාධනතො සාධුනා තතකිවෙචන අනුරුද්ධෙන සාධුනා සාධු උභයඤ්ඤතඤාඨකෙ සුට්ඨුවා ආජඤ්ඤ කාරිනා දමිතෙ අගාධපඤ්ඤාය මිනීතෙ අසෙඛ භාවපාදනෙන සිඤ්චිතෙ සිතඛාපිතොති අත්ථෝ; (ථෙර. ඒ. 458).

ආජානියෙති = මඤ්ඤලසෙඤ්ඤි; (ජා. අ. 114).

ආජානියෙ = හත්ථි වා හොතු අඤ්ඤාදිසු වා අඤ්ඤතරෙ යෙ කාරණං ජානාති අයං ආජානියොව එතුපපදනං සෙට්ඨොති අත්ථෝ; (සං. ඒ. 27).

අජානියෙ කාමී = අරහා; (නෙ 113)

ආජානියෙහා = කාරණාකරණ ජානනෙ; (සං.ඒ. 182).

ආජානෙය්‍යාම = විසෙසේන ජානිස්සාම; (මහා 253).

ආජානෙය්‍යාසි වා තං ආවුසො සුසීම! න වා තං ආජානෙය්‍යාසි = කසවා එවමාහංසු? එවං කිර නෙසං අහොසි මයං ඉමස්ස අජ්ඣාසයං ගහෙත්වා කථෙතුං න සක්ඛිස්සාම්, දසබලං පන පුච්ඡිත්වා නිට්ඨඞ්ගමං හවිස්සතීති; (සං. ද්‍ර. 95).

ආජානෙය්‍යා = භත්තුපරිවරියසේන සාරණ්‍යාරණ ජානනෙනවා; (සං. ඵ. 63).

ආජීවිකභයං = ආජීවං ජීවිතවුත්තිං පරිච්ච උප්පන්නං භයං; තං අගාරිකස්සපි හොති අනගාරිකස්සපි, තත්‍ථ අනගාරිකෙන නාව ආජීවහෙතු බහුං අකුසලං කතං හොති. අථස්ස මරණසමයෙ නිරයෙ උපට්ඨහන්තෙ භයං උප්පජ්ජති. අනගාරිකෙනාපි බහූ අනෙසනා කතා හොන්ති. අථස්ස මරණකාලෙ නිරයෙ උපට්ඨහන්තෙ භයං උප්පජ්ජති. ඉදං ආජීවක භයං නාම; (විභ. 358).

ආජීවකාති = ආජීවහෙතු පබ්බජිත පදුට්ඨාපසා; (ජා. ද්‍ර. 269).

ආජීවඤ්ඤා = නග්ගපබ්බජිතො; (අ. 649).

ආජීවං පරිසොධයි = මිච්ඡාජීවං හිත්වා සම්මාජීවමේව පවත්තෙසි; (සු. නි. 325).

ආජීවප්පත්තා = ආජීවහෙතු පඤ්ඤත්තානි ද්වෙ සික්ඛා පදානි ආජීවප්පත්තා නාම; (ස. ම. 959).

ආජීවහෙතු = ආජීවකාරණා; (ථෙරී. ද්‍ර. 168).

ආජීවා = ආජීවනෙ; (දී. 611).

ආජීවික භයං = ජීවිත වුත්තිනො භයං අජීමිත භයං; (මහා. 281). ජීවිත වුත්ති භයං; (අ. 795).

ආජීවිකසාවකානං ආජීවිකා දෙවතා = යෙ ආජීවික වචනං සුණන්ති සුස්සූසන්ති නෙ ආජීවික සාවකා, නෙසං ආජීවික සාවකානං, ආජීවිකා එනෙසං දෙය්‍ය ධම්මං පටිගණ්හන්තීති නෙ එව ආජීවිකා දෙවතා එවං සඤ්ඤිත්; (චූ. 9).

ආජීවිකා පඤ්ඤා = ආජීවිකාය උප්පදුනා අනිහුනා පුත්තදාරං පොසෙතුං අසක්කොන්තාති අත්‍ථෙ; (සං. ද්‍ර. 220).

ආජීවිකා වා = නෙ එකච්ඡ මුද්ධිවෙ දිවසිං හිත්වා දස්සෙන්ති; (සු. නි. 319).

ආජීවිඤ්ඤා = නග්ගසමණකෙ; (මි. ඵ. 137).

ආජීවෙනපි වොදෙති = ආජීවහෙතුපඤ්ඤත්තෙනාති ද්‍වීහි සික්ඛාපදෙහි වොදෙති (ස. ම. 1009).

ආජීවෙ = මිච්ඡාජීවෙ සම්මාජීවොති නානත්තං න හොති (මි. න. 183).

ආජීවෙ සොධිතෙ = වෙළුදානාදිං බුද්ධපතිකුට්ඨං අනෙසනං පහාය අනවජ්ජුපථෙ පවත්තයෙ නෙවත්තනස්ස ආජීවෙව සොධිතෙ හොති සුවිසුද්ධෙ; සොධිතත්තා ච එව අහාරයෙ විසඤ්ඤුති; (ථෙ. ර. ඵ. 531).

ආටා = දඹි මුඛ සකුණ; (ජා. ස. 476).

ආටානාටා = එකංනිස්ස නගරං ආටානාටා නාම ආසි; (චතු. 182).

ආටානාටිය සුත්තාදීනි = අත්තොගාමෙ රාජගෙහාදිසු රොගෙවා උපද්දවෙ වා උප්පන්නෙ පකොසා සාපෙවා හණාපෙත්ති, ආටානාටිය සුත්තාදීනි හණිතබ්බානි; (ස. වි. 337).

ආටානාටියං = ආටානාටනගරෙ බද්ධත්තා එවං නාමං; (දී 701). = (චතු. 180).

ආමාසකුණ්ණාභිරුදෙ = ආටාසඞ්ඛාතෙහි සකුණෙහි අභිරුදෙ; (ජා. ප. 144).

ආඨපනා = ආදිට්ඨපනා, ආදරෙනවා ඨපනා; (විසු. 20)

ආණත්තෙ = එවං ලද්ධනාමිකො මුනිඞ්ගො; (සං.ද්‍ර. 167).

ආණත්තී = ආණාරහස්ස භගවතො වෙනෙය්‍යජනස්ස තිහ සිද්ධියා එවං පවිපජ්ජාතිති විධානං; (නෙ 19). –ආණත්තීති පන නිස්සය පනා මනා වුච්චති. තස්මා "පනාමෙමිත"න්ත්වා "මා ඉධ පටික්කමී"ති වා "නීහරනෙ පහාවිවර"න්ති වා "නාහං තයා උපට්ඨා නබෙබා"තිවාති ඉමිනා පාළිනයෙන –පෙ– අයමාණත්තියං විනිච්ඡයො; (ස. වි. 736).

ආණත්තෙ = භද්දෙ, චත්තාරෙ පණ්ඩිතා මහොසධ පණ්ඩිතං මම පච්චත්තිකොති කථයිංසු. මයා නතිනො අම්විතිච්චා වධෙථ නන්ති; (ජා. ස. 343).

ආණා = ආඩ්ඩපච්චං; (ථෙරී. 218).

ආණාපෙති = උද්දිස්සවා අනුද්දිස්සවා ආණාපෙති; (ස. වි. 318).

ආණාපෙසි = මයාහං සාමිකෙ ඉමස්මිං දිඛ්ඛවඤ්ඤු තාපසෙ සති කිං මම න නිපජ්ජන්ති, තස්මා පුත්තෙහන මෙ අත්‍ථො නත්ති, තත්තොපි අයමෙව සෙය්‍යොති විත්තෙවා ආණාපෙසි; (චරි. 150).

ආණිමාරෙව හත්ථිනං = ආණිද්වාරං නාම පාකාර බද්ධස්ස නගරස්ස බුද්ධකද්වාරං, සංඝවිනයිද්ධෙ ආණිමහ පකතිත්තෙ යන්තෙන විනා අඛ්භන්තරෙ ඨිතෙහි පි විවරිතුං න සක්කා, (ථෙර. ඵ. 425).

ආණිසඞ්ඝාටොව අවඝියති = සුවණ්ණාදිමයාණං ආණිනං සඞ්ඝාට මත්තමෙව අවසෙසං අහොසි; (සං ද්‍ර 168).

ආතඞ්කඵස්සෙන = රොගඵස්සෙන; (මහා. 327). – (සු. නි. 458).

ආතඞ්කිතං = ගිලානෘතා; (ජා ඨ. 236).

ආතඞ්කා = කිච්ඡජීවිතකරෝ රොගෝ; අථවා යාපෙතබ්බ රොගෝ ආතඞ්කා, ඉතරෝ ආබාධෝ, ඛුද්දකෝවා රොගෝ ආතඞ්කා, බලවා ආබාධෝ, කෙචි පන අච්ඡිකතානසම්භවඨානෝ ආබාධෝ, ඔභිඛා සම්භවඨානෝ ආතඞ්කාති වදන්ති; (උ. 86).

ආතතතරුපෝ = සුකඛ සරීරෝ; (ජා. ඨ. 223).

ආතපෝ = සූරියාතපෝ; (මහා. 332) – (මහ. 4). – (විසු. 24). – (වතු 57) – (සං. දු. 213).

ආතපෝ පරිවත්තති = ඡායවඨානං මිහි උපගතාය ආතපෝ සම්පජ්ජති; (පෙ. 145).

ආතප්පං = කිලෙසතාපන විරියං; (සං. දු 96) – (මහා. 133) – විරියං; (දී. 645). – (ජා. ඨ. 23) – (ආදීනි) පඤ්ච විරියසෙවව නාමානි; (ම. ව. 164). – කිලෙසානං ආතපනෙන ආතප්පන්ති සඛං ගතං තස්ස අධිගමනත්ථාය සම්මප්පධාන විරියං; (ඛ. ප. 539) – කිලෙසතාපනං; (බු. 20).

ආතප්පං කරණීයං = විරියං කාතුං යුත්තං; (අ. 388).

ආතප්පං මකරු – ඵලසමාපත්තිං පවිසනත්ථාය විරියං ආරභිංසු; (දී. 495). – (වතු. 204) – ඵල සමාපත්තිපවිසනත්ථාය විරියං කරිංසු; (සු. ඨ. 157).

ආතප්පමත්ථාය = (ආදිසු) විරියං කිලෙසානං ආතාපන වසෙන ආතප්පන්ති වුත්තං; (දී. 74). – ආදි බ්‍රහ්ම ජාලෙ විත්ථාරිතමෙව; (දී. 645).

ආතප්පා = මත්තුකාමකිලෙසකාමා පුරිසං හි හෙ ආතපන්ති; තස්මා ආතප්පාති වුත්තා; (ජා. ඨ. 317)

ආතප්පාය = කිලෙසසන්තාපක විරිය කරණත්ථාය; (අ. 643). (ම. දු. 56) – විරියකරණත්ථාය; (දී. 755).

ආතාපිනෝ = ආතාපවිරිය වන්තස්ස; (ම. දු. 65). – උට්ඨාන විරියානුපෙන. යුත්තා; (සං. දු. 168). – විරියා තාපෙන ආතාපිනෝ; (ම. ඨ. 114). – (අ. 394) – (ඉති 246) – (ස.වි. 106) – සම්මප්පධාන විරියවතෝ; (උ. 31) – (නෙ 196) – (ස. වි. 715). – විරියානුතාපයොගෙන ආතාපිනෝ; (දී. 408).

ආතාපිනා ඣායතෝ බ්‍රාහ්මණස්ස = තස්මා යදස්ස ආතාපිනෝ ඣායතෝ බ්‍රාහ්මණස්ස වුත්තප්පකාරා ධම්මා පාතුභවන්ති; (ස. වි. 716).

ආතාපියා = විරියවා; (උ. 166).

ආතාපිනෝ බ්‍රහ්මචරියං චරෙය්‍යා = විපස්සනාය කම්මං කරොතෝ ආතාපිය සඛ්‍යාතෙන විරියෙන සමන්නා ගතත්තා ආතාපියෝ චතුබ්බිධ සම්මප්පධාන වසෙන ආරද්ධවිරියෝ. අනවසෙස පරිඤ්ඤාදිකිච්චානුප්පාදං මග්ගා බ්‍රහ්මචරියං චරෙය්‍ය පූරිපරෙය්‍යාති අත්ථෝ; (උ. 196).

ආතාපි = විරියවා; (අප. 262) – (ථෙර. ඒ. 26). – (අ. 388) – කායපරිගහාභක විරියසම්යොග පරිදීපනමෙතං; (විභ. 153). – (පටි. 123) – (ආදිසු) ආතාපෙන සම්මප්පධානං; (වි. භ. 154). – (ම. ඒ. 220). – (දී. 546). – ආදීසුපි එසෙවනයෝ; (විභ. 184). – කායික චෙතසික විරිය සඛ්‍යාතෙන ආතාපෙන; (ම. ඒ. 162) – (වතු. 257). – තිසු භවෙසු කිලෙසෙ ආතපතීති ආතාපෝ විරියසෙස නං නාමං; ආතාපෝ අස්ස අත්ථීති ආතාපි; (ම. ඒ. 219) – (දී 545.) – (සං. භ. 149) – තිසු භවෙසු කිලෙසෙ ආතාපෙතීති ආතාපෝ. සෝ අස්ස අත්ථීති ආතාපි; (නෙ 18). – කායික චෙතසික සඛ්‍යාතෙන විරියා තාපෙන ආතාපවා; (ම. න 73) (දී. 237) – තත්ථ කතමං ආතප්පං? යෝ චෙතසිකෝ විරියාරම්භෝ -පෙ- සම්මාවායාමෝ, ඉදං වුච්චති ආතප්පං, ඉමිනා ආතප්පෙන උපෙතෝ හොති – පෙ – සමන්නාගතෝ තෙන වුච්චති ආතාපී"ති; (දී. 547). – කායික චෙතසික විරියානුතාපෙන ආතාපවා; ආතාපෙති කිලෙසෙති – ආතාපෝ; විරියං; (උ. 121). – විරියවා. විරියංහි කිලෙසානං ආතාපන පරිතාපනවෙන ආතාපොති වුච්චති, තදස්ස අත්ථීති ආතාපි; (විසු. 3). – (සං. ඒ. 39). – යෙසං ධම්මානං ආනුභාවෙන තං සම්පජ්ජති තං දස්සනත්ථං ආතාපිති ආදි වුත්තං; (නෙ. 81). – තසෙසව වුත්තප්පකාරස්ස සතිපට්ඨානස්ස භාවනඤ්ච විරියෙන විරියවා; (අ. 268). – විරියවා විමොක්ඛාධිම්මං පරියෙසතෙ ආරද්ධ විරියෝ; (ථෙර. දු. 25). – විරියවා, සෝ හි; "ආරද්ධ විරියෝ විහරති අකුසලානං ධම්මානං පහානාය කුසලානංධම්මානං උපසම්පදාය ථාමවා දළ්හ පරක්කමෝ අනික්ඛිත්තධුරෝ කුසලෙසුධම්මෙ සූ"ති එවං වුත්තෙන විරියාරම්භෙන සමන්නා ගතෝ කිලෙසානං අච්චන්තමෙව ආතාපන ඨිලොති – ආතාපි. (ඉති. 84). – තදඞ්ගාදිවසෙන කිලෙසානං ආතාපනලක්ඛණෙන විරියෙන ගමන්නාගතත්තා ආතාපි; (සු. ඨ. 199). -(ඉති 274) – කිලෙසෙ තාපනතෝ ආතාපෝ වුච්චති විරියං; තෙන සමන්නාගතෝ – ආතාපී; (සු. ඨ. 184). – විරියානුතාපෙන සමන්නාගතෝ; (සං. ඒ. 159).

ආතාපි නිපකෝ – එත්ථ වුත්තවිරියවසෙන පන තෙන ඤාතවවකාරිනා පඤ්ඤා වසෙන ච සම්පජාන කාරිනා ච්‍රවා සීලෙ පතිට්ඨාය විත්තපඤ්ඤා වසෙන වුත්තා සමථවිපස්සනා භාවෙතබ්බාති; (විසු. 3).

ආතාපි සබ්බදු = අන්තරා වොසානං අනාපජ්ජිත්වා අසුභානුපස්සනාදිසු සතතං ආතාපි – යුත්තප්පයුත්තොති; (ඉති. 210).

ආතාපී සම්පජානෝ සතිමා = තසඤ්ඤී යෙසං චිත්තමානං ආනුභාවෙන තං සම්පජඤ්ඤං තෙසං දස්සනත්ථං ආතාපී සම්පජානෝ සතිමාති ඉදං වුත්තන්ති වෙදිතබ්බං; (දී. 545).

ආතාපෙති = ආදිකායික දුක්ඛවසෙන අබ්‍යාකත ධම්මදස්සනත්ථං වුත්තං; (ප 344).

ආතිථෙය්‍යානි = ආගන්තුකදානානි; ආතිථෙය්‍යන්ති වා පාඨෝ; (අ. 336).

ආතුමානං = "අහං උච්චාකුලෙ පබ්බජිතොති ආදිනා නයෙන ආතුමානං අත්තානං මිකපොසෙතබා න තිට්ඨෙය්‍ය; (සු. ස. 182).

ආතුමායං = ආතුමං නිස්සාය විහරාමි; (දී. 396).

ආතුමාති මාතුමාති = එත්ථ ආතූති පිතා, මාතූති මාතා (ම. න. 113).

ආතුමෙ = අත්තනි; (පෙ. 119).

ආතුරං = නානප්පකාරෙහි දුක්ඛෙහි අනිණ්ණාපනිට්ඨි තං, (ථෙර. ඒ. 445). – ජරාතුරං; (ම. උ. 49). – (දී 307). – (අ. 374). – (සු. ස. 76). – ජරාතුරතාය ච නිච්චාතුරං; (ම. න. 208). සබ්බකාලං ඉරියාපථා දීහි පරිහරිතබ්බතාය නිච්චගිලානං; (ධ. ප. 398). – සබ්බකාලං ඉරියාපථන්තරාදීහි පරිහරිතබ්බතාය නිච්චං ගිලානං; (ථෙර. උ. 32). – නිච්චගිලානං; (ජා. උ. 307). – ගිලානං දුක්ඛිතං; (ජා. ඡ. 215).

ආතුරං අසුචිං – ආදිකා සුන්දරී නාමාය ථෙරියා ගාථා; (ථෙරී. 64).

ආතුරකායෙ = ගිලානකායෙ ඉදඤ්හි සරීරං සුවණ්ණවණ්ණම්පි නිච්චපඤ්ඣරණවෙන්ඨන ආතුරං යෙව නාම විසෙසෙන පන ජරාතුරතා බ්‍යාධාතුරතා මරණාතුරතාති තිස්සො ආතුරතා හොන්ති; (සං. උ. 181).

ආතුරනහානි = මරණභොජනානි; (ජා උ 294). – (ජා. ඒ. 173).

ආතුරරූපෙ = දුක්ඛවෙදනාභිභූතකායෙ; (විමා 264).

ආතුරස්ස = කායකිලමථෙන දුක්ඛාතුරස්ස; (උ. 246). – රාගාදිකිලෙසාතුරස්ස; (නෙ. 217). – ජරාතුරෙ රොගාතුරෙ කිලෙසාතුරොති තයො ආතුරා, නෙසු කිලෙසාතුරං සන්ධායෙවමාහ; (සං. ඒ. 222).

ආතුරස්සානුසිඤ්චතො = කාමපත්ථනාවසෙන කිලෙසාතුරස්ස තස්ස ච ඵලෙන දුක්ඛාතුරස්ස ච උභයස්ස පි ඵාතිකරණභිලාසාය කිලෙස ඵලෙ අනුසිඤ්චතො; (උ. 247).

ආතුරා = එකන්තමරණධම්මතාය ආතුරා ආසන්න මරණා පණ්ඩිතමනුස්සා; (ජා. ත. 140).

ආතුරානං = ගිලානානං මච්චුමියං; (ජා. ඡ. 191).

ආතුරානං හි සතා නිත්‍ථ සල්ලවිද්ධාන රූපතා = යත්‍ර ච නාම අප්පකෙපි සරීරප්පදෙසෙ උට්ඨිතෙන වණවු රොගාදිනාරොගෙන ආතුරානං එකඞ්ගුල මත්තම්පි පවිට්ඨෙන අයසල්ල අට්ඨිසල්ල දන්ත සල්ල නිඛාණ සල්ල කට්ඨසල්ලානං අසඤ්ඤතෙ සල්ලෙන රූපසම්භාවනා මනුස්සානං නිත්‍ථ නත්ථි, නත්ථ ඛුම්භාකං සකලවිග්ගහසරීරසන්තානං ඡද්ධිත්වා උප්පන්නෙහි නානප්පකාරකිලෙසරොගෙහි ආතුරා නං හි සතා නිත්‍ථ රාගසල්ලාදීහි ච පඤ්ච හි සල්ලෙහි අන්තොහදයං පවිසිත්වා සල්ල විද්ධාන රූපතා; (සු. නි. 296).

ආතුරියති = ආතුරෙ හොති ගෙලඤ්ඤං පත්තො නාබාධෙ; (ම. ඒ. 174).

ආතුරෙ = යථා නාම ආතුරෙ රොගාභිභූතෙ පුරිසෙ රොගතො අත්තානං පරිමොචෙතුකාමෙ බහුනෙනභිරූපෙන සුවණ්ණාදිනා වෙජ්ජං තිකිච්ඡකං නපෙපක්ඛා ආරාධෙත්වා යථාවිධි පටිපජ්ජන්තෙ නතො රොගතො විමුච්චති, තථෙව එවමෙව අහම්පි අනුත්තරභූතං සකලලොකං කිලෙසරොගතො සකලසංසාර දුක්ඛරොගතො ච පරිමොචෙතුකාමෙ නස්ස නතො පරිමොචනස්ස අයං (සබ්බ) සාපතෙය්‍ය පරිච්චාගො දානපාරමී උපායොති; (චරි. 36). – ගිලානො භූත්වා අහං තං අනුපුච්ඡාමි; (ජා. ඡ. 65).

ආතුරෙරිති = බාලග්ගිලානොවි සමානො; (ජා. ඡ. 285).

ආතුරෙ භයං = ආතුරෙ හි භයං; සුවණ්ණවණ්ණා පියඞ්ගුසාමෝ පි සමානො නිච්චපඤ්ඣරණවෙන්ඨන ආතුරොයෙව; (සං. උ. 182).

ආත්මභාවං – (ආදීසු) අත්තභාවං ආත්මභාවනිකමන්තා පයොගං; (සු. ස. 184). – ආත්මභාවනිකමන්තාපප යොගං; (සු. නි 452).

ආත්මභාවං පරියාදෙනති = ආත්මභාවනිකා කිර සත්තාහං අලොණිකං භුඤ්ජිත්වා දබ්බෙ අත්ථරිත්වා පල්ලඞ්කසමාධිනා නිපජ්ජිත්වා සත්තමෙ දිවසෙ සුසාන භූමිං ඔලොකෙත්වා සත්තමෙපදෙ ඨත්වා හත්ථං වට්ටෙත්වා වට්ටෙත්වා මුඛෙන විජ්ඣිත්වා පරිජප්පන්ති, අථ තෙසං තං සම්පජ්ජති, එවරූපං සඤ්ඤාය ආත්මභාවං පයොජෙත්වා ආහ; (මහා. 295).

ආත්මභාවං නිස්සාය ලක්ඛණං = ආදිකා ආජීවපාරිසුද්ධිසීලං; (මහා. 302).

ආඵස්සනිස්සා = පරූපඝාතමත්තජීවනතා; (මහා. 295).

ආදාතිත්තවෙදං = සොපි රාජා තසමිංකාලෙ බ්‍රාහ්මණෙ සබ්බකාමෙහි සන්තප්පෙත්වා අග්ගිං ආදාහි පක්ඛිපිත්වා පරිවරි. තෙනෙව කාරණෙන දෙවලොකෙ නිබ්බත්තොා තසදා බ්‍රාහ්මණා නාම ඉමස්මිං ලොකෙ ජෙට්ඨකාති ආහ; (ජා. අ. 179).

ආදානබ්බා = ගහෙතබ්බා; (ස. ව්. 494). – (මා. 69).

ආදානං = නිබ්බත්තති; (සං. ද්‍ර. 74). – ආදානබ්බවෙඨන තෙ සෙව වුච්චන්ති; (සු. නි. 313). – පටිසන්ධි; (විසු. 464). – නිබ්බත්තන වසෙන කිලෙසානං ආදානං; (පටි. 183). – නිබ්බත්තන වසෙන කිලෙසා නං ආදෙය දස්සාමිතාය සඞ්ඛාරමමණස්ස වා ආදානං; (පටි. 94).

ආදානගහනං ගමිතං විසජ්ජ = චතුඛණ්ඩම්පි රූපාදීනං ආදයකත්තා ආදානගහණං අත්තනොා විභත්ත සන්තානෙ ගතිනගණං අරියමග්ගඤාණෙන විසඤ්ජ ඡින්දිත්වා; (මහා. 166). – චතුඛණ්ඩම්පි –පෙ– විභත්තසන්තානෙ ගතිතං බන්ධං –පෙ– ඡින්දිත්වා; (සු. නි. 425).

ආදානතණ්හං = රූපාදීනං ආදාතිකං ගහණතණ්හා, තණ්හුපාදානන්ති වුත්තං හොති; (සු. නි. 476). – (චූ. 32).

ආදානතෝ = යථා පුරිමානි සාමණෙරෙනවා උපාස කෙන වා සමාදියන්තෙන සමාදින්නානි හොන්ති තථා එතානීති; (චතු. 19). – පාණාතිපාතා වෙරමණී සික්ඛාපදාදීනි සාමණෙරෙහි නික්ඛු සන්තිකෙ සමාදින්නානෙව සමාදින්නානි හොන්ති; (චතු. 13).

ආදානපච්චයාභවෙ = ගහණපච්චයා භවඤ්ඛානෙ නිබ්බානෙ; (අ. 859). – ආදානං වුච්චති ගහණං, තස්ස පරිනිස්සඤ්ඤඤ්ඛානෙ අගහණෙ චතූහි උපාදානෙහි කිඤ්චි ආනුපාදියිත්වා යෙ ධම්මා අත්තො; (ඛ. ප. 292).

ආදානසතොත ඉති පෙක්ඛ මානොා පජං ඉමං මච්චුධෙය්‍යොා විසත්තං—ආදානබ්බත්තෙන ආදානෙසු රූපාදීසු සත්තොා සබ්බලොකෙ ඉමං පජං මච්චුධෙය්‍යෙ ලග්ගං පෙක්ඛමානොා, අදානසත්තොවා ආදානාභිනිවිට්ඨෙ පුග්ගලෙ ආදානසඞ්ඛාතෙහුඤ්ච ඉමං පජං මච්චුධෙය්‍යෙ ලග්ගං තතොා විනිමුච්චනත්ථං මසමත්තං ඉති පෙක්ඛමානොා කිඤ්චිපි සබ්බලොකෙ න උපාදියෙථාති; (චූ. 33). – (සු. නි. 476).

ආදානසීලා = කෙචි පන ආදානසීලාතිපි පඨන්ති; (සු. නි. 234).

ආදානාභිප්පායා = පරහණ්ඩඤ්ච ආදානෙ අභිප්පායොා එතෙසන්ති ආදානාභිප්පායා; (අ. 677).

ආදානාභිප්පායොා = ඉදානි ගහෙතුං සක්ඛිස්සාමි ඉදානි සක්ඛිස්සාමීති එවං ගහණාභිප්පායොා; (අ. 621).

ආදාය = ආදිත්වා ගණ්හිත්වා; (මහා. 156). – අවඤ්ඤ කාජෙහි ගහෙත්වා; (ජා. අ. 50) – ගහෙත්වා; (බු. 221). – ගහෙත්වා වලඤ්ජිත්වා විහරාමීති සම්බන්ධො; (අප. 236). –

ආදාය සඞ්ඛාය = එතානි දානාදීනි මහානිසංසානි කාහාමඛ්ඛානීති වදතං වචනං සද්ධාය ආදියිත්වා කරොනාති එකදා; (ජා. අ. 241).

ආදාසෙ = ඉමස්මිං බුද්ධආදාසෙ; (පටි. 348).

ආදාසො = ගහණවසෙන ආදාසොා; (පටි. 348). – (මහ. 227) – (මහා. 102).

ආදාසං = යං කිඤ්චි ආදාසං පරිහරිතුං න වට්ටති; (දී. 64). – (මහා. 294).

ආදාසං සන්ථරිං අහං = ආදාසතලං නිප්පාදෙත්වා ලොක ජෙට්ඨකස්ස භගවතොා තාදිනොා අහං සන්ථරං අදාසිං, සන්ථරිත්වා පූජෙසින්ති අත්තො; (අප. 273).

ආදාසදනතාථරූපච්ච චෙක්කිතං = දන්තමයථරූපකේ ආදාසෙ පච්චවෙක්ඛිතං නත්ථ ඔලොකෙත්වා මණ්ඩනං; (ජා. අ. 160).

ආදාසපඤ්හං = ආදාසෙ දෙවතං ඔතාරෙත්වා පඤ්හ පුච්ඡනං; (දී. 70).

ආදාස මණ්ඩලං = කංසමයං; (ඛ. ස. 275).

ආදාසමුඛකුමාරො = තෙනස්ස නාම ගහණදිවසෙ ආදාසමුඛ කුමාරොති නාමං අකංසු; (ජා. අ. 211).

ආදාසොච = කංස ලොහමයං ආදාසතලං ඉව සුට්ඨුතරං තත්තා සන්තත්තා; (අප. 274).

ආදි = පුබ්බපට්ඨපනා; (අ. 359). –තදෙතං පුඞ්ඛිපත්තාදි අත්තෙන ආදි; (මිහ. 232).

ආදිං = මූලකාරණං; (ථෙර. අ. 214).

ආදිකම්මිකස්ස = ඉධ ධනියොා ආදිකම්මිකොා. තස්ස අනාපත්ති; (ස. ව්. 270). – ඉධ සෙය්‍යසකොා ආදිකම්මිකොා; තස්ස අනාපත්ති; (ස. ව්. 377). – එත්ථ පන "දෙවදත්තොා සමග්ගස්ස සඞ්ඝස්ස භෙදාය පරක්කම්, තස්මිං වත්ථුස්මි"න්ති පරිවාරෙ ආගතත්තා දෙවදත්තොා ආදිකම්මිකොා; (ස. ව්. 439).

ආදිකම්මිකො = ආදිකම්මිකොා නාම යොා තස්මිං තස්මිං කම්මෙ ආදිභූතොා; (ස. ව්. 194).

ආදිකරෝ = සුදින්නත්ථෙරාදි ආදිකම්මිකොා; (ස. ව්. 973).

ආදිකල්‍යාණං = තත්‍ථ සිලෙන ආදිකල්‍යාණං; (නෙ. 36) – ආදිමති කල්‍යානං සුන්දරං ගද්‍දභං තථා මජ්ඣපරියොයොසානෙසු; (සං. ඵ. 135). – තත්‍ථ ආදි කල්‍යාණන්‍ති ආදිමත් කල්‍යාණං ගද්‍දභං නිද්‍දොසං කත්වා දෙසිස්සාමි; (ම. ව. 217) – ගිවාපි අනුත්තරං විවෙකසුඛං ධම්මං තව කිත්තයිස්සාමි තසඳ බො අපපං වා බහුං වා කිත්තායතෙහා ආදිකල්‍යාණාදි පකාරමෙව කිත්තයිස්සාමි; (චූ. 16).

ආදිකල්‍යාණා = කථං එකගාථාපි ගි සම්පත්තාගද්‍ද කත්‍තා ධම්මස්ස පඨමපදෙන ආදිකල්‍යාණා; (සු. නි. 367).

ආදිකෙනවා = පඨමපයොගෙනෙව; (ම. ව. 75) - ආදිනොව පඨමෙඤ්ඤව; (ජා. ද්‍ර. 240). –

ආදිකෙනෙව = එත්‍ථ ආදිකෙනාති ආදුනෙන, ගහණෙන, (සං. ද්‍ර. 152).

ආදි චෙතං මරණස්ස = ආදිනා සෙඛස්ස සත්තකභාවං දීපෙති. තස්මා සෙඛස්ස ඉදං සෙඛියන්‍ති අයමෙත්‍ථ සඞ්ඛපත්‍ථෙ; (ස. වි. 1001).

ආදිච්චබන්ධු = ආදිච්චස්ස ගොත්‍තා බන්ධු; (මහා. 263).

ආදිච්චබන්ධු = ආදිච්චස්ස ගොත්‍තබන්ධු; (සු. නි 450). –ආදිච්චස්ස ගොත්‍තවසෙන බන්ධු. (සු. ස. 181). – ආදිවොපි ගොතමගොත්‍තෙහා භගවාපි ගොතම ගොත්‍තෙහා තස්මා එවමාහ; (දී 532).

ආදිච්චබන්ධුනා = ආදිච්චබන්ධු සත්‍ථාරං දස්සබලං වහුමීති වදති; (සං. ඵ. 215).

ආදිච්චබන්ධුනා = ආදිච්ච ගොත්‍තෙන; (ථෙර. ඵ 453).

ආදිච්චබන්ධුනො = ආදිච්චවංසෙ සම්භූතත්‍තා ආදිවෙවා බන්ධු එතස්සාති ආදිච්චබන්ධු භගවා; (ථෙර. ඵ. 84).

ආදිච්චම්ව = සුරියම්ව; (අප. 283).

ආදිච්චමුපතිට්ඨති = සුරියං නමස්සමානො තිට්ඨති; (ජා ද්‍ර. 52).

ආදිච්චරංසාවරණං = ආදිච්චරංසීනං ආවරණං; (ජා ඡ. 176).

ආදිච්චා නාම ගොත්තෙන ඛාකියා නාම ජාතියා = ඉමිනා ජාතිසම්පත්තිඤ්ච ආවිකත්වා යං වුත්තං රඤ්ඤා "දදුම් හොගෙ භුඤ්ජාස්සු"නි තං පටික්ඛිපන්තො ආහ; (සු. නි. 327).

ආදිච්චු පට්ඨානං = ජීවිකත්‍ථාය ආදිච්චපාරිචරියා; (දී. 70).

ආදිච්චො = අදිතියා පුත්තො, වෙච්චනමිත්තං වා චෙතං සුරියඤ්ඤස්ස; (චතු 180). – (දී. 702).

ආදිච්චො තපතං මුඛං = තපත්තානං අග්ගත්තා ආදිච්චො තපතං මුඛනාති වුත්තො; (සු. නි 375) – (ම. ව. 280).

ආදිච්චො තපසඞ්ඝාසති = තීසු දීපෙසු එකඤ්ච ඛණෙ ආලොකඋරණසමත්‍ථො ආදිච්චොපි ආභාවසෙන නදිපජති; (උ. 68).

ආදිච්චොව = යථා ආදිච්චො අබ්භාදි උපක්කිලෙස විමුත්තෙහා අත්තනො ඉද්ධියා ආභුභාවෙන තෙජසානි තීහි ගුණෙහි සම්පන්නාභත්තං කහං අභූතසුක්කමිනො සබ්බං ආකාසගතං තමං අනික්කමම අනික්කමිත්වා අභිභවිත්වා විධමෙත්වා විරොචති ඔභාසෙති තපති; (ඉති. 158).

ආදිච්චො ච විරොචසි = යථා ආදිච්චො උග්ගච්ඡන්තෙහා සබ්බං තමගතං විධමෙත්වා ආලොකං කරොන්තෙහා විරොචති. එවං තුවම්පි අත්තෙහා වෙව ඛීණ ච සබ්බං අවිජ්ජාතමං විධංසෙත්වා ඤාණාලොකං කරොන්තෙහා විරොචසි; (ථෙර. ද්‍ර. 44).

ආදිච්චොවුදයං තමං = ආදිච්චො විය "උදයං" උග්ගච්ඡන්තෙහා "තමං" අන්ධකාරං; (ඉති 217). – යථා ආදිච්චො උදෙන්තෙහා තමං විධමෙත්වා ආලොකං දස්සෙති එවං ඤානි වෙව සුරියො විය ච විරොචතීති; (ජා. ඍ. 393).

ආදිතොව තෙසං අපරද්ධං = තෙසං ආදිමත්තියෙව විරද්ධං, ඉරම්ජෙඛ යෙව පකඛලිතාති දීපෙති; (දී. 242).

ආදිතා සතො = ඉදං පන ඉධාපි ආහරිතබ්බං අයමෙත්‍ථ අත්‍ථො, දක්ඛතු කරොති අක්ඛතු පරිසංවෙදියන්‍ති (සං. ද්‍ර. 27).

ආදිතා සමුදාගමනං පඤ්ඤායති = පඨමතො උප්පාදෙ පඤ්ඤායති; (චූ. 2).

ආදිත්තං = සොකඝත්තා ආදිත්තං; (විභ 263). – එකාදසහි අග්ගීහි ආදිත්තං; (සං, ද්‍ර. 203) – ආණාසුත්තං අත්තඝාතඛුං ඉව; (අප. 191) – සකලම්දං ලොකත්තයං සම්පදිත්තං; (බු. 206) – සොකඝත්තා පදිත්තා ජලිතා; (පෙ. 32) – පජ්ජලිතං (ම. ද්‍ර. 84) අග්ගිවණ්ණං; (ම. ද්‍ර. 231) – (දී. 185);

ආදිත්තංව ඝුතාසත්තා = ඝුතං වුච්චති පූජාසක්කාරො, ඝුතස්ස පූජාසක්කාරස්ස ආසත්තත්තා ඝුතාසත්තා, ජලමානං සුරියං ඉව ද්‍වත්තිංසවරලක්ඛණපුරිස ලක්ඛණෙහි බ්‍යාමප්පභාමණ්ඩලෙහි විරොචන්ත මානං සුවණ්ණවණ්ණං සම්බුද්ධං අනිලඤ්ජසෙ ආකාසෙ ගච්ඡන්තං අද්දසත්තා සම්බන්ධො; (අප. 353).

ආදිනතතෝ = එකාදසහි අඞ්ගෙහි ආදිනතභාවතෝ; (ථෙර. ටූ. 164).

ආදිනත පරියායං පවත්තෙසිං = ආදිනත දෙසනං ඔලොකෙතෝ; (මහා. 326).

ආදිනත පරියායෙන ච = අයඤ්ච අතෝ ආදිනත පරියායෙන ච මහාවෙතබ්බා; (ඉති. 231).

ආදිනතම්හි – නං ඛණෙ පජ්ජලිතෙ; (ජා. න. 334). – –ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ අසදිසදානං ආරබ්භ කථෙසි; අසදිසදානං මහාගොවිඳසුත්ත වණ්ණනාතෝ විත්ථාරෙතබ්බං කථෙතබ්බං (ජා. න. 333).

ආදිනතාය = පදිනතාය ගහිත අඞ්ගිවණ්ණාය; (ස. නි. 153).

ආදිනතාඩ්ගරාමුතෙතා = යථා කොචි පුරිසෝ සමිනතතෝ ආදිනතතෝ පජ්ජලිතතෝ ගෙහතෝ නිසසටෝ තතෝ නිසසරණ නිමිනතං න සොචති. එවං ඛිණාසවෝ මරණ නිමිනතං න සොචති; (ථෙර. ටූ. 14).

ආදිනතාදිය = ජාලිනාදිය; (අප. 243).

ආදිතෙතා = දුකඛලකඛණවසෙන පිළායොගතතෝ සනතාපනවෙගෙන ආදිපිතතෝ; (පටි. 277) – රාගාදිහියෙව ආදිතෙතා; (පටි. 277).

ආදි බ්‍රහමචරියං = බ්‍රහමචරියසස ආදිභූතං උපපාදකා ඤානකාති එවං පවිජානනතීති වුතතං හොති; (ම. න. 311). – පුරාණබ්‍රහමචරියසඞ්ඛාතං අරියමගගං; (දී. 605).

ආදිබ්‍රහමචරියකං = බ්‍රහමචරියසස ආදිභූතං පුබබ පදවඩ්ඪනං; (ම. න. 98).

ආදිබ්‍රහමචරියකානි = මගගබ්‍රහමචරියකසස ආදිභූතානි චතතාරි මහාසීලසිකඛාපදානි; (අ. 443). – මගග බ්‍රහමචරියසස ආදිභූතානි පුබබභාගපටිපතති භූතානීති අතෙතා; (ම. න. 244).

ආදිබ්‍රහමචරියකාය = සෙඛපණණත්තියං විනෙතුං න පටි බලොති අතෙතා; (ස නි 739). – මගග බ්‍රහමචරියසස ආදි භූතාය; (අ. 738).

ආදිබ්‍රහමචරියකාය පඤඤය = සිකඛාතතයසඞ්ගහසස මගගබ්‍රහමචරියසස ආදිභූතාය පුබබභාගෙ තරුණසමථවිපසසනාපඤඤය, අධිසීලසිකඛාසස වා මූලභූතාය සමමාදිට්ඨිපඤඤය; (දී. 777).

ආදිබ්‍රහමචරියිකතතෙ = සිකඛාතතය සඞ්ගහසස සකල සාසනබ්‍රහමචරියසස ආදිභූතතෙ; (අ. 739) – මගගබ්‍රහමචරියසස ආදි පතිට්ඨානභූතතෙ; (සං. ටූ. 87). – මගගබ්‍රහමචරියසස ආදි පුබබභාග පටි පතතිභූතතෙ; (ම. ව 158).

ආදිභිකඛං = පඨමං ආහාරං; බුද්ධභූතසස අහං අදසිනති සමබනධෙ; (අ. ප 251).

ආදිමජඣතථපරියොසානං = කථාය ආදිමජඣ පරියොසානං; (ජා. ඡ 281).

ආදිමජඣපරියොසානෙති එවං සුතතං පවිවෙ නබබං = ආදිතතෝ මජඣතතෝ පරියොසානතතෝ ච එවං ඉමිනා පුබබාපරිය නයෙන සුතතං පවිව නබබනති අතෙතා; (නෙ. 67).

ආදිමදදස = සමුදයසචචං අදදස; (අ. 829).

ආදිමෙව = ආදිසු අයමෙතෝ; (ම. ඨ. 164)

ආදියනත වතුතෙකක = අදියනතවතුතෙකක පාදං වා අතිරෙක පාදං වා සහතථා ආදියනතෙතා ගරුකං ආපජ්ජති; (ස. නි 983).

ආදියනති = ගණහාති; (අ. 329).

ආදියනති ච නිරසසජ්ජති ච = පලිබොධං කරොනති ච විසසජෙජති ච ඛිපති ච; (මහා 156).

ආදියමානාය = කරොනතියා; (මා. 174).

ආදියා = ආදිසිතවා; (ජා. ටූ 160)

ආදිසි = ගණහි; (. ස. නි. 271).

ආදිසිං = පරිභුඤජිං; (බු 64).

ආදිසිත්වා = පඤිබොධං කත්වා; (මහා 156).

ආදියෙනෙ ච = ආදිතෙන; (ජා. ස 501).

ආදියෙය්‍ය = පඤ්චවීසතියා අවහාරානං අඤඤතර වසෙන හරෙය්‍ය; (මා 25). – ආරාමං අනියුඤජති, ආපත්ති දුකකටසස. සාමිකසස විමතිං උපපා දෙති, ආපත්ති ථුල්ලච්චයසස, සාමිකො න මයහං හවිසසතීති ධුරං නිකඛපති, ආපත්ති පාරාජිකසස; (ස. නි 217). ආදීහි ඡහි පදෙහි සඞ්ඛපතතෝ ආදානං දසසෙත්වා සඞ්ඛපතතෝ එව පාදං වා පාදාරහං වා අතිරෙකපාදං වානි ආදානඛණඩං දසසිතං; (ස. නි. 223).

ආදියෙය්‍ය – පෙ – සඞ්ඛනන්ං විනිනාමෙය්‍ය = එත්ථ පන පඨමපදං අනියොගවසෙන වුතතං. දුතිය පදං අසෙසදසං හණඩං හරනතසස ගච්ඡතතෝ වසෙන. තතිය පදං උපනික්ඛිතතහණඩවසෙන. චතුත්ථං සවිඤඤාණක වසෙන. පඤ්චමං ථලෙ නික්ඛිතතාදි වසෙන. ඡට්ඨං පරිකපපන වසෙනෙවා සුඛකඨාන වසෙනවා වුතතනති වෙදි තබබං; (ස. නි 217).

ආදියාමුබො = ආදියනමුඛො ගහණමුඛොති අතෙතා; (අ 622).

ආදිවිසොධනවෙත්ත = කුසලානංධම්මානං ආදි භූතසස සීලසස විසොධනවෙත්ත; (පටි 379).

ආදිසං = ව්‍යාකරොහති; (මහා 295).

ආදිසති = කථෙති; (දී 256).

ආදිසනතං = දෙසෙන්තං; (ථෙර. දු 26).

ආදිසොවා = ආදිමහියෙව්; (මි. ව 163).

ආදිසා = අපදිසිත්වා; (ස. නි 389)

ආදිසා ආදිසා = පුනපපුනං වත්තපෙත්වා විසුං විසුං කත්වා: (ස. නි 649).

ආදිසා ආදිසා අසුභසමාපත්තියා චණණං භාසති = එවමපි ඉතිපීති පුනපපුනවවත්ථානං කත්වා ආදි සත්තෙ අසුභසමාපත්තියා චණණං භාසති; ආනිසංසං කථෙති; (ස. නි 286).

ආදිසාදිනනං = සම්පත්තා භාජෙත්තූති වත්වා පි ඉදං ගණ්හ ඉදං තුම්හාකං දම්මීති වත්වා වා දුතු කම්මනාය පාදමූලෙ ඨපෙත්වා වා දින්නම්පි ආදිසා දින්නං නාම හොති; (ස. නි. 682).

ආදිසා දෙති = ආදිසිත්වා පරිච්ඡින්දිත්වා දෙති; (ස. නි 849) – "කතිවසෙසා"ති එවං උද්දිසා; (සු. නි. 466).

ආදිනි = කාරණං; (සු. නි 305) – සිලං නි තුසල ධම්මානං ආදි; (ථෙර. එ. 538).

ආදිනවං = අමධුරභාවං දෙසං, (අ. 471) – අපපසසාදු කාමා බහු දුකඛාති ආදිනා වුත්තං ආදිනවං දෙසං (නෙ. 89) – දිට්ඨිගහණ මූලකං උපදුවං; (මි. දු 10). උපදුවං (මි. දු 67). – (මහා. 215) – දෙසං; (පටි. 372) – (උ. 199) – එවරූපදෙසං; (ජා. ප. 28) – යථාභූතං විදිත්වා; (දී. 77) – යං රූපං – පෙ – යං විඤඤණං අනිච්චං දුකඛං විපරිනාමි ධම්මං අයං විඤඤුනඤඤ ආදිනවොති එවං තඤඤා ආදිනවං ච පජානාති; (දී. 351) – විඛඛම්භනවසෙන මිඤ්ඡාඤාණතො ආදිනවං අද්දසංසු. සම්මොහදවසෙන නතිය මඤඤන; (දී. 506).

ආදිනවං ච = දෙසඤ්ච; (බු. 2).

ආදිනවං දිසවා = අනිච්චාදිතො ආදිනවං දිසවා; (පටි. 513).

ආදිනවං සම්මසිත්වාභවෙසු = නාය අනුධම්ම චාරිතා සඞඛාතාය විපසසනාය අනිච්චාකාරාදි දෙසං තිසු භවෙසු සම්මසනතෙත්වා එවං ඉමාය කාය විවෙකචිත්ත විවෙක සිඛාපපත්තාවිපසසනා සඞඛා-තාය පටිපදාය අධිගතොති මත්තබෙබා; (සු. නි 84) – (බු. 105). – (අප. 166.)

ආදිනවං සෙනහජං පෙකඛමානො එසෙවවිදෙ වඤඤවිඤාණසෙසො=එත්ථ ච යත්තං සෙනහජං දුකඛමිදං පහොතීති වුත්තං හොති, තදෙව සඤ්ඤාය ආදීනවං සෙනහජං පෙකඛමානොති ඉදං වුත්තනහති වෙදිතබබං; (සු. නි. 48) – (බු 79) – (අප. 129).

ආදිනවතො = පවත්තිදුතඛතාය දුකඛසස ච ආදීනව තාය ආදීනවතො; (පටි 521). – මහා 119). – එසසසස විපරිනාමෙන ආදීනවතො; (මහා. 120).

ආදිනවදසසාවී = අනෙසනාපත්තියඤ්ච ගථිතපරිභො ගෙ ච ආදීනවං පසසමානො; (සං. දු 123). – (අ. 491). – (දී. 742) – අනෙසනායඤ්ච ගථිත පරිභොගෙ ච ආදීනවං පසසමානො; (බු. 87) – එකරත්තිවාසෙන උදරපටලෙ පවිසා කථ කි වණ්ණමෙකි නිසඛමිසසතීති ආදිනා නයෙන ආදීනවං පසසනෙතා; (මි. ප 33) – ඉධ භික්ඛු වහනතො ආයතිං දුකඛවිපාකතො උපරිගුණානං අනතරාය කරණතො විපපටිසාර ජනනතො ච එතෙන නානපපකාරෙන ආදීනවතො දසසන සීලො; (විභ. 240).

ආදිනවමදදස = දුකඛඤ්චං අද්දස; (අ. 829).

ආදිනවසඤඤු = ආදීනවානුපසසනාසඞඛණෙ සඤඤුා-ආදීනවසඤඤුනාම්; (දී. 762). – අයං කායො බහුආදීනවොති කායෙ අනනිතඤ්ඤතබබාකාරං ගහෙත්වා උපපජ්ජනක සඤඤු; (විභ. 162).

ආදිනවානුපසසනා = භයතුපට්ඨානවසෙන උපපන්නං සඛඛභවාදිසු ආදීනවදසසනසඞඛණං; (පටි 74).

ආදිනවානුපසසි = ආදීනවඤ්ඤුභාවෙන පසසනෙතා කායං ආදීනවතො වා; (විභ. 166).

ආදිනවෙඤඤුණං = තුම්හෙවවිනෙව, "යා ච භයතු පට්ඨානෙ පඤ්ඤු යඤ්ච ආදීනවෙ ඤාණං යා ච නිබබිදා ඉමෙ ධම්මා එකන්තෙනෙව භයඤ්ඤතමෙව නාන"නති වුත්තත්තා එකවිධ වුච්චමානම්පි අවත්ථානෙදෙන මුඤ්චිතුකම්‍යතාදි භිය නිච්චමෙව හොති; (පටි. 14).

ආදිනවො = දෙසො; (පටි 426). – (අ. 755). –(මි.ප 63) –(උ. 220) – අනනිතඤ්ඤතබබාකාරො; (අ. 453). – ආදීනභාවං අතිවිය කපණතං වාති ගච්ඡති එතෙනා නි – ආදීනවො; (සු. ස 83) – දිට්ඨධම්මික සම්පරායිකො උපද්දවො; (මි. දු. 51).

ආදිනවො එසසතියෙයා = පඤ්චකාමගුණෙ නිස්සාය ලද්ධසුඛතො ආදීනවො ච නියෙයො; දුකඛමෙවි බහුතරතාති අත්ථො; (සං. එ 34). – දසසනත්ථෙන; (මහා. 21).

ආදීනවෝ පාතුහූතෝ = උපද්දවෝ පාදුරහොසි; (චූ. 57).

ආදීනවෝ පාතුරහූ = එවං කායස්ස සභාවසඞ්ඛාරණ මුඛෙන නස්ස නං නිසසිනානං ච විභාවෙතබි කානං උදයබ්බයනං බණ්ඩභඞ්ගුරනං ච මනසිකරොතෝ තෙසු ච යතාකාරකාසාදිසු විය භයතෝ උපට්ඨහනෙසු නත්ථ මේ නං අනෙකාසාර මොසාරං ආදීනවෝ දෙසෝ පාතුරහොසි; (ථෙර. ඒ. 379).

ආදිසිකා = පජ්ජලිතා; (ථෙරී 222).

ආදු = ආදූනිනාමෙත්ථ නිපාතෝ පසසතු නාම කිමත්ථියා නි අත්ථෝ; (ජා. අ. 390).

ආදුකිනහුජිගිංසසි = උදහු කිනහු විනෙනසි, කිං ඉතරං ගහෙත්වා අසසසස දුහුසාමෝ හුත්වා විනෙනසිති ප්‍රවජති; (ජා. ඡ. 215).

ආදුදෙමච = උදහු අමහාකං විනරි දිවඛගනෙ අත්තනො අත්ථං වුඩ්ඪිං පසසන්තා සබ්බිං රාජකාරසෙති නෙගමජානපදෙති සඳුහයො රාජා හොතූති සමනුමඤ්ඤිංසුති (ජ. ඒ. 145).

ආදු බති නොති = ආදු නෙ දරසා බ්‍රඩ්ඩා පසුනා හුත්වා බති නිසබන්තාති ප්‍රවජති; (ජා. අ. 495).

ආදු සකෙකා පුරිසදදෙ = උදහු පුරෙ පුරෙ දදතීති-පුරිසදදෙති විසසුතො සකෙකා හුසි අථ සකෙකා දෙවරාජා අසිති අත්ථො; (පිමා. 207).

ආදූනි = සච්චි; (ජා. ඡ 216). - නිපාතො; (ජ. ඒ. 14).

ආදූසහුලහඞ්ගි = උදහු සං කුලදූසිකා; (ජා. ඡ. 162).

ආදෙති = ගණ්හාති ආදිසිත්වා ච නං බණ්ඩෙසුදමනං ගිබලිං ආරොපෙත්වා මංසං බාදති; (ජා. න. 73). -ගණ්හාති; (ජා. ඡ. 211).

ආදෙයාරූපං = ගහෙතබබ ජාතිකං; (ජා. ඡ 279).

ආදෙය්‍යවාචො = ගහෙතබබවචනො හොති; (දී. 684)

ආදෙවමනෙය්‍යා = විසෙසෙන දෙවතියෙය; (මහා. 330).

ආදෙවො = පරිදෙවනිදෙසෙ මයා ං ධිතා මයා ං පුතෙතා ති එවං ආදිසස ආදිසස දෙවනති රොදනති එසෙනානි ආදෙවො; (ඉහ 72). - (දී. 578). - (මහා 180). - පටි. 108).

ආදෙසෙතං = ඉතරෙසු පන ආදිසසන වසෙන ආදෙසතං; (පටි. 516).

ආදෙසෙතබ්බාසු = ආදෙසන සොටඨසෙසු, ඉදුනි තා ආදෙසතබ්බා දසසෙනතො "වතසසො ඉමා"ති ආදිමාහ (දී. 644).

ආදෙසනා = පරසස විඤ්ඤාණාරං සඤ්ඤා කථනං ආදෙසනා පාටිහාරියං නං සාවකානසඤ්ච බුඩ්ඨානං ච සනතකං ධම්ම දෙසනා; (බු. 31).

ආදෙසනා පාටිහාරියෙන = ආදිසිත්වා අපදිසිත්වා කථනපාටිහාරියෙනාති; (අ. 462).

ආධානගාහි = දළහගාහි; (අ. 666) - (දී. 759). - (ස ී 969). - ආධානග්ගහි දළහං වුච්චති දළහග්ගාහිති අත්ථො; (ම. ඒ 171). - ආධානං වුච්චති දළහං සුට්ඨු යථිතං, නථා කත්වා ගණ්හනීති අධානගාහි; (දී. 608).

ආධාරරූපසඤ්ඤි පනසසසතෙය = කණෙය ච පනසස අමහාකං නිසබාභාජනියපනපත්තාධාරසදිසං පිළුඩ්ඩනං අත්ථීති මුත්තාහාරං සඤ්ඤාය වදති; (ජා. ඡ. 80).

ආධාවනති = යත්තකං ධාවනති, නත්තකමෙව අතිමුඛා පුන ආගචඡන්තා ආධාවනති; (ස. ී. 448).

ආධිපච්චං = ජෙට්ඨකභාවකාරණං; (අ. 716)

ආධිපච්චපරිවාරා = ආධිපච්චසඤ්ච පරිවාරො ච අධිපච්ච පරිවාරා; (බු. 151).

ආධිපච්චපරිවාරො = එත්ථ ආධිපච්චං නාම අධිපති භාවො; ඛත්තියමහාසාලාදිභාවෙන සාමිභාවොති අත්ථො; (සු. අ. 141).

ආධිපච්ච ඨපෙනති = භණ්ඩාගාරිකට්ඨානෙ ඨපෙනති; (අ. 582).

ආධිපච්චන = ඉස්සරියෙන; (පෙ. 100).

ආධිපතෙය්‍යං = ඡන්දාදිකෙ අධිපතිභූතෙති සකිච්ච නිපඵාදන වසෙන අධිපති හොති, පධානො හොති; (පටි. 395).

ආධිපතෙය්‍යවසෙන = අධිපති භාවසෙන; (පටි 379). - ජෙට්ඨකවසෙන; (පටි. 399).

ආධිපතෙය්‍යවසෙන ඉන්ද්‍රියසමණ්ඩා = (ආදයො) සථා යොගං ලොකියලොකුත්තරා මණ්ඩා, නං හෙට්ඨා වුත්තනයෙන වෙදිතබබං; (පටි. 413)

ආධිපතෙය්‍යවසෙන ඉන්ද්‍රියානි = ආදීනං අත්ථසිභාවනා විරාගසස; (පටි 437). - ආදීනි ච ඉන්ද්‍රියාදීනං අත්ථවසෙන; (පටි. 410).

ආධිපතෙය්‍යවසො = කපණ්ඩජන සදිස දුකඛදසසනෙන උළාර කුසලසදිසො ආධිපතෙය්‍යවසො පාතුභව තීති; (පටි 73). - ඉන්දවස සරණවසෙන අධිපති අත්ථො; (පටි. 68).

ආධිපතෙය්‍යසංවත්තනිකං = ජෙට්ඨභාවසංවත්තනි කං; (දී. 398). - සෙට්ඨභාවසංවත්තනිකං; (උ. 283)

ආධිපතෙය්‍යානං = අධිපතිට්ඨානං ජේට්ඨකට්ඨානං කාරෙතානං; (අ. 475).

ආධිපතෙය්‍යානි = ජේට්ඨකකාරණතො නිබ්බත්තානි; (අ. 382).

ආධිපතෙය්‍යෙන = ජේට්ඨකකාරණේන; (අ 596). – සු. ස. 10).

ආධිය්‍යමුඛෝ = පාළියා පන යථිනමුඛොති අත්ථෝ; මඤ්ඤ බහදාවාථෝ විය ආගඩාගනං උදකං වණ්ණං වා අවණ්ණං වා සද්දහනවසෙන සම්පටිච්ඡිතුං යථින මුඛොති වුත්තං හොති; (අ. 622)

ආඩ්ඪං = මිනෙන මාරුතෙන සණිතසණිතං විධුපය මානං; (විමා. 142).

ආඛෙය්‍යං ගච්ඡති = තස්ස මහාථෙරස්ස තං අත්ථ නිසිතං වචනං යථා ගන්ධකරණ්ඩකෙ සාසිකා වත්ථං ආධානබබනං ඵපෙනබබනං ගච්ඡති; (ප. 51).

ආඛෙය්‍යමුඛෝ = ආදිතෝ ඩෙය්‍යමුඛෝ පයම වචනඤ්ඤෙ යෙව යථිනමුඛොති අත්ථෝ; (ප. 74).

ආතං = අඛහන්තරපච්චනවාතෝ; (පටි 320). – අස්සාසෝ; (ථෙර. ඒ. 512).

ආතණ්හාමූලතණ්හං = සබ්බසං අනණානං බිණාසවෝ උත්තමදනණෙ නසමා අරහන්තඵලං ආතණ්හ මූලතණ්හාති; (අ. 674).

ආතනෙ ගහෙත්වා = නං අසසං ආතනෙ ගහෙත්වා අසසමිණ්ඩලෙ පරිවත්තෙතයෝ; (ජා. ඨ. 71).

ආතන්තරිකසමාධිමිච්ඡිතබ්බං = අත්තනෙ පවත්තේ සමනන්තරං නියමෙනෙව ඵලප්පදනතෝ ආතන්තරිකොති ලද්ධනාමෝ මිච්ඡසමාධි; (පටි. 25)

ආතන්තරිකා = ආතන්තරියකම්මසමඩියිනෝ; (ප.27).

ආතන්තරිකානි = අනන්තරායෙන ඵලදායකානි; මාතුඝාතකම්මාදිනමෙතං අධිවචනං; (ධ. ස. 304).

ආතන්තරිකෝ චෙතෝ සමාධි = අසඤ්ඤසත්ත මිච්ඡා නන්තරං ඵලං ආනන්තරිකෝ චෙතෝ සමාධි නාම; (දී. 774).

ආතන්තරියං = අනන්තර විපාකදායකං මිච්ඡසමාධිං; (අ. 539).

ආතඤ්ජනං චෙ සම්භාරං = චතු චෙතනාභෙදං ආතඤ්ජනි සංභාරං; (සං. ඨ. 59).

ආතඤ්ඤං සමාපජ්ජති = ආකාසානඤ්චායතනං නඤ්ඤං සමාපජ්ජති; (ම. ව. 43) – විඤ්ඤාණඤ්චා යතනාතඤ්ඤං සමාපජ්ජති ඉමිසේ. තස්ස ආතඤ්ඤේවිපසසනා වසෙනෙව ඔසක්කනා කථිතා; (ම. ව. 44).

ආතඤ්ඤපටිසංයුත්තාය = ආතඤ්ඤසමාපත්ති පටිසං යුත්තාය; (ම. ව. 36).

ආතඤ්ඤසංයොජනෙති බො විසංයුත්තෙතා = ආතඤ්ඤ සමාපත්ති සංයොජනෙන විසං යුත්තෙති; (ම. ව. 37).

ආතඤ්ඤසහාය = ආතඤ්ඤස්ස චතුත්ථඣානස්ස සහායා (ම. ව 43).

ආතඤ්ඤා = උභතොභාගවිමුත්තෝ හතිසංඛීණි ආතඤ්ඤ අරූපසමාපත්තිං මනසි කරොති; (ම.ව. 110).

ආතඤ්ඤාභිමුඛතාය = කිලෙසිඤ්ඤතවීරතිකාසු කෙසි– මාසු ඡසු සමාපත්තීසු අභිමුඛතාය නතතිතතාය නඤ්ඤාරුනෝ නපපබහාරස්ස; (ම. ව. 37).

ආතඤ්ඤූපගං හොති විඤ්ඤාණං = කම්මාතඤ්ඤේන කම්මවිඤ්ඤාණං විපාකාතඤ්ඤේන විපාක විඤ්ඤාණං උපගතං හොති; (සං. ඨ. 59).

ආතඤ්ඤෙන සමාධිනා = "ආතඤ්ඤේන සමාධිනා" නිපි පාඨෝ; (උ. 129).

ආතඤ්ඤ = තතෝ නිසින්නෝ "උවෙක්ඛි ආවුසෝ ආතඤ්ඤ! සත්ථාරං උපට්ඨාකට්ඨානං යාවාති"ති ආහංසු. ථෙරෝ උට්ඨහිත්වා සබෙ මෙ හතෙත! භගවා අත්තනා ලද්ධං පණීතභිවරං න දසසති, පණීත පිණ්ඩපාතං න දසසති, එකගන්ධකුටියං වසිතුං නදසසති, නිමන්තණං ගහෙත්වා න ගමිසසති, එවාහං භගවන්තං උපට්ඨහිසසාමී"ති; (ථෙර. ඨ 124) – තතෝ පහානාය රත්තියා සරිරපටිජග්ගනං කත්වා ආයසමන්තං ආතඤ්ඤං **ආමන්තෙසි** "ආතඤ්ඤ! පඤ්චන්නං භික්ඛුසතානං ආරොචෙහි තථාගතෝ දෙවචාරිකං ගච්ඡති,"ති; (ථෙර. ඨ 188). "යෝ වෝ ආතඤ්ඤ මයා ධම්මෝ ච විනයෝ ච දෙසිතෝ පඤ්ඤත්තෝ, සෝ වෝ මමච්චයෙන සත්ථා"ති ඉමිනා සුත්තෙන සාසනස්ස පටිපත්ති මූලත්තා; (ස ම් 648).

ආතඤ්ඤං = නං භගවා පටික්ඛිපි එතෙනුපායෙන මිහාමොග්ගල්ලානං ආදිං කත්වා සබෙපි මහා සාවකා "මයං උපට්ඨහිසසාමා"ති ආහංසු ථෙරෝ අයසමන්තං ආතඤ්ඤං; (ථෙර. ඨ. 124). – තතෝ පහානාය රත්තියා සරිරපටිජග්ගනං කත්වා ආයසමන්තං ආතඤ්ඤං **ආමන්තෙසි**; (ථෙර. ඨ 188). – ආයසමන්තම්පි ආතඤ්ඤං **උච්චිනි**; (දී. 4).

ආනන්දං උපසඞ්කමි = පිතරං ආනන්දරාජානං සඤ්ඤාය වුත්තං; (බු. 160)

ආනන්දවෙනියෙ = ආනන්දයතඛස්ස භවනට්ඨානෙ පතිට්ඨිතවිහාරෙ; (අ. 550).

ආනන්දජනනිමම = මයඤ්ං පිති සොමනස්සවඩ්ඪනී; (දී. 500)

ආනන්දජාතෙ = සම්දඩිජාතෙ වුඩ්ඪිපපත්තෙ; (සු. නි. 394).

ආනන්දජාතො = සවණමිත්තෙනෙව උපපන්නාය පිතියා පිතිජාතො; (සු. නි. 396).

ආනන්දත්තෙරං = ආනන්දත්තෙරං සත්ථාරං යාවාපෙච්චා අට්ඨිගරුඩමෙඝි පඛඤ්ඤත්ව උපසම්පදඤ්ච පවිලති; (ථෙරී. 111).

ආනන්දත්තෙරස්ස = "පිසුනෙන ච ඛොඩනෙනච්චා"ති ආදිකා ආයසමතො ආනන්දත්තෙරස්ස ගාථා; (ථෙර. දු. 121).

ආනන්දතන්තෙ, උපනන්දතන්තෙ වාදස = චත්තාරො ආනන්දා චත්තාරොනන්දා චත්තාරො උපනන්දාති එවං දාදස; (එකු. 177). – (මි. ව. 90).

ආනන්දතො අනුවංසො = ආමොදිත පමොදිතා අහෙසුං; (ජා. අ. 141).

ආනන්දබොධි = සො පන ආනන්දත්තෙරෙන රොපි තත්තා ආනන්දබොධීති ජාතො; (ජා. දු. 227).

ආනන්දභද්දං මඩුරස්සරෙන = තදු තඤ්ං පුචඡින කාලෙ ආහ කථෙඝීති සම්බන්ධො; (අප. 106).

ආනන්දරාජා = පිතා පනස්ස ආනන්ද රාජා නාම; (ථෙර. දු. 122).

ආනන්දරූපො = ආනන්දසභාවො බ්‍රහ්මපුචඡාපි වුත්ත නයෙනෙව වෙදිතබ්බා; (ම. ත. 248).

ආනන්දිතා = පබුදිතහදයා සඤ්ජාතපීති සොමනස්සා ඉත්ථාති අත්ථො; (බු. 25).

ආනන්දියං ආවසිංසු රමණීයෙ ගිරිබ්බජෙ = රමණීයෙ වඛකගිරි කුවඡිමති වෙසඤ්ඤරස්ස රඤ්ඤා ආණත්ති කඤ්චනලතාවිනද්ධං ආනන්ද භෙරිං විරාවෙත්වා ජණං ආවසිංසු; (ජා. අ. 522).

ආනන්දී චිත්තා සුමනා = ලක්ඛණසම්පන්නා මද්දී [illegible] සම්පාපුණිත්වා චිත්තා සුමනා [illegible] ආනන්දී භවඤ්ත්වාති අත්ථො; (ජා. අ. 533).

ආනන්දී = ආනන්දීති ආදිහි චතූහිපි පදෙහි සොම නස්සස්ස භාවමෙව වදති; (විභා 281). – නත්ථ ආනන්දීති ආනන්දජාතො; (ජා. ඡ. 317).

ආනන්දිවචනො = ආදීහිපි සම්ඛ්‍යිභාවමෙවස්ස වදති (ජා. අ. 290).

ආනන්දෙ, = නස්ස තව ඉමස්සා පබ්බජ්ජාය ආනන්දෙ චුට්ඨි සොමනස්ස මෙව හොතු මා උක්කණ්ඨි; (ජා. අ 49). – නත්ථ ආනන්දෙනි චුවඡි; (ධ. ප. 395). – න නිකඛවෙ ආනන්දෙ අඤ්ඤතිත්ථියා උඤ්ඤාහෙනබෙඛා සයමෙව ඤාණිස්සා මං උපට්ඨහිස්සන්ති" නි ආහ; (ථෙර. දු. 124) "ආයසමා ආනන්දෙ අත්ථකුසලො"ති ආදි; (ථෙර. දු. 134). –එකඛෙව පඤ්චසත්තතරා සෙය්‍යථාපි ථෙරො ආනන්දෙ නථා හි සො ගතිමන්තතාය අත්ථකො සල්ලාදි වන්තතාය ච පසංසිතො; (ථෙර, දු 220).– නස්ස ථෙරස්ස නාමං; (පටි 413), – (සං. දු 64). (අ 309) – උපට්ඨාකපරිවෙඡදෙ පන "ආනන්දෙ" නි: නිබද්ධුපට්ඨාකභාවං සඤ්ඤාය වුත්තං; (දී 278) – භගවා සන්තිකාවචරත්තා ථෙරං ආලපති; (දී 371) "එතදඝො භික්ඛවෙ මම සාඝාතං භික්ඛූනං බහුස්සුතානං යදිදං ආනන්දො; (සු ස 2), – සතිමන්තානං ගතිමන්තානං ධිති මන්තානං උපට්ඨාකානං යදිදං ආනන්දො" නි; (සු ස 2). – අනෙකෙසං ඤත සඝස්ස සඞ්ඛ්‍යානං ආගමධම්මානං සතිපට්ඨානාදීනඤ්ච පරමත්ථ ධම්මානං ධාරණතො ධම්මධරො ආනන්දො; (අප 241). – ධම්මභණ්ඩාගාරිකත්ථෙරො. (සං එ225) – ආනන්ද පිති; (මි. දු. 98) "සඛෙඛ සත්තසඝෙ ආනන්දිතෙ කරොන්තො ජාතො"ති ආනන්දෙත්ථෙව නාමං දඝොසි; (ථෙර. දු. 123).

ආනන්දෙ, නාම සම්බුද්ධා = ආනන්දං තුවඡිං ජනනතතො ආනන්දෙ නාම පවෙචක බුද්ධොති අත්ථො; (අප. 401).

ආනමනා = පවඡනො නමනා; (පටි. 356).

ආනාපානසති = සොළසවත්ථුකා ආනාපානසති. (අ. 792)-(ල 165). – ආනාපානපරිඤ්ඤාභිකා සඤ්ඤා; (එකු. 162). – ආනාපානෙ ආරබ්භ උපපන්නා අනුස්සති ආනාපානසති, ආනාපාන නිමිත්තාරම්මණාය සතියා එතං අධිවචනං; (මහා 24). –ආනාපානෙ ආරබ්භ උපපන්නා සති – ආනාපානසති; (පටි 214) – එත්තාවතා ආනාපානෙසු සති – ආනාපානසතීති අත්ථො; (පටි 329). – ආනාපානෙ සති, නං ආරබ්භ පවත්තා සති අස්සාසපස්සාස පරිඤ්ඤාභිකා සතීති අත්ථො; (ඉති 208). – ඉදානි ථෙරෙන පුචඡින පඤ්හං විත්තාරෙන්තා ආනාපාන සතීති ආදිමාහ; (සු. ස. 168).

ආනාපානසතිං - අස්සාඨපස්සාසෙ -පෙ- අරහත්තං ගණ්හාතීති දස්සෙති; (සු. ස. 164). ඉදානි පෙරෙන පුච්ඡිතපඤ්හං විත්ථාරෙනෙතා ආනාපානසතිනාති ආදිමාහ; (ම. ත 96). - නත්ථි ආනාපානසතිනාති අස්සාසපස්සාසෙ පරිග්ගහෙත්වා නත්ථි චතුත්ථ පඤ්ච කජ්ඣානං නිබ්බත්තෙතාවා විපස්සනං වඩ්ඩෙත්වා අරහත්තං ගණ්හාතීති දස්සෙති; (ම. න. 93)

ආනාපානසතිං කථෙති = ආනාපානසතිසමපයුත්තං කම්මට්ඨානං කථෙති; (මහා. 273).

ආනාපානසති නිද්දිට්ඨා = තසමා සෙසකම්මට්ඨානානි සඞ්ඛෙපෙන කථෙත්වා ආනාපානකම්මට්ඨානං විත්ථාරෙන කථෙතෙතා ආනාපාන සති නිද්දිට්ඨා වෙති ආදිමාහ; (ම.ට. 96).

ආනාපානසතියඤ්ච = ඉදානි තං චාමනාසිද්ධිසාධිකං යොගාවචරං ථුනන්තෙතා ආනාපානසති යඤ්චාති ගාථං වත්වා තස්සා නිද්දෙසමාහ; (පටි 329).

ආනාපානසතියා ච පනාවිනා න හොති = අස්සාස පස්සාසා භාවනොයෙව තදාරම්මණාය භාවනා විඤ්ඤාණ සම්පයුත්තාය සතියා ච පවත්තනා න හොති; තසමායෙව තං සම්පයුත්තස්ස ආනාපාන සති සමාධිස්ස ච භාවනා න හොති; (පටි. 357).

ආනාපානසතිසමාධි = තසමා ආනාපාණසතියා යුත්තොතා සමාධි - ආනාපාණසතිසමාධි, ආනාපාන සතියංවා සමාධි - ආනාපාණසතිසමාධිති එවමෙත්ථ අත්ථෝ වෙදිතබ්බෝ; (ස.වි 291). - නත්ථි ආනාපාන සතිසමාධිති ආනාපාණ පරිග්ගාහිකාය සතියා සද්ධිං සම්පයුත්තොතා සමාධි ආනාපාණසතියංවා සමාධි අනාපාණසතිසමාධි; (සං. න. 210.)

ආනාපානසතිසමාපත්තියා = ආනාපානසති සම්ප යුත්ත සමාධිස්ස; (මහා. 189).

ආනාපානෙ පතිස්සතෙතා = ආනාපානනිමිත්තසම්ප පතිපන්නි සතෙතා, උපට්ඨිතසතීති අත්ථෝ; (ඉති.210)

ආනිසංසං = විසුද්ධිපක්ඛං; (ම. උ 67) - නිස්සරාපි 'න මියං අජ්ජෙ සඞ්ඛාරාමී'ති වදන්ති, 'ඉදානි නෙසං කපපාසෙ ආගමිස්සති. සද්ධා පසන්නොතා පුරිසෙ ආගමිස්සති. අද්ධා දස්සනී'ති එවං ආනිසංසං දස්සෙත්වා නිවාරෙන්තියා අනාපත්ති; (ස.වි 695). -"එකිස්සා එකං සාටකං නපපහොති. ආගමෙථ තාව, කතිපාහෙන උපපජ්ජිස්සති. තතො හාපේස්සා මී'ති -එවං ආනිසංසං දස්සෙත්වා පරිභාහෙන්තියා ආනාපත්ති; (ස.වි 695). - කිත්තකං අඤ්ඤකං දතුකාමත්ථා"නි පුච්ඡති, 'එත්තකං නාමා"නි වදන්ති; (ස.වි 694) නිස්සරුණී සඞ්ඝෙ ඤත්තිවිවරෙ, කඩිනානිසංසමූලකො මහාලාභොති එවරූපං ආනිසංසං දස්සෙත්වා පරිභාහෙන්තියා අනාපත්ති; (ස.වි. 696).

ආනිසංසංදස්සත්වා = සචේ සභාපණස්ස සපති දානඤ්ච හොති, ඉමිනා මූලෙන දිගුණං භෙලං ලබ්භති. නෙනාපි ච ඉදං කිච්චං නිපජ්ජති, නසඤ්ච භෙලං ආහරාති එවං ආනිසංසං දස්සෙත්වා; (ස වි. 683).

ආනිසංසදස්සාවී රතනාසඤ්ඤී භුත්වා = විත්තීකාරං උපට්ඨාපෙත්වා සථෙයාසමීනො නසම්ං ආරම්මණෙ විත්තං උපනිබන්ධතී"ති එත්ථ - උද්ධුමාතසඤ්ඤා පටික්කූලෙ මානසං වාරෙත්වා ඣානං නිබ්බත්තෙත්වා ඣානපදට්ඨානං විපස්සනං වඩ්ඩෙත්වා අද්ධාඉමාය පටිපදාය ජරාමරණමහා පරිමුච්චිස්සාමීති එවං ආනිසංස දස්සාවිනා හවිතබ්බං; (විසු. 139).

ආනිසංසා = ගුණා; (අ 736). - (පටි 432). - (චතු 141).

ආනිසංසෙ = මහාපරිවාරත්ථ; (දී. 673).

ආනියමොජනං = කාරණං ජානන්තෙහි භුඤ්ජිතබ්බං ගොජනං; (ම. න. 30).

ආනුභාවා හොති = අනුභාවකරා හොති; (අ. 65)

ආනුපුබ්බිකථං = දානානන්තරං සීලං සීලානන්තරං සග්ගං සග්ගානන්තරං මග්ගන්ති එවං අනුපටි පාටිකථං; (අ 754). - (ම. න. 62). - ඵ 198). - (දී (195). - දී. 320).

ආනුපුබ්බිකථං කථෙසාමි = දානානන්තරං සීලං සීලානන්තරං සග්ගන්ති එවං දෙසනාපුබ්බිකථා වා යං යං සුත්තපදං වා ගාථාපදං වා නික්ඛිත්තං හොති තස්ස තස්ස අනුරූපං කථං වා කථෙස්සා මීති විත්තං උපට්ඨාපෙත්වා පරෙසං ධම්මො දෙසෙතබ්බො; (අ. 625).

ආනුභාවං = කාමාවචරකුසලාදි දිබ්බානුභාවං; (විමා. 175).

ආනුභාවො = පභාවො; (විමා. 137)

ආනුභූති = අනුභවො; (දී. 672).

ආනෙඤ්ජපත්තං = අවලනපපහානං; (අ. 682). - අනිඤ්ජනභාවං නිපජ්ජනභාවං පත්තං; (අ. 808).

ආනෙඤ්ජසඤ්ඤා = අනිඤ්ජන නාවසාධකං ආනෙඤ්ජං ආනෙඤ්ජන්ති ච අරහත්තං පත්තා; (අ. 556).

ආනෙඤ්ජසඤ්ඤෙන = අචලෙ නිරිඤ්ජනෙති වුත්තං හොති; (ස. වි. 102). - (මහා 254).

ආනෙඤ්ජං සමාධිං = අනෙජම්මචලං කායමාවා විපජ්ජනු විරහිතං චතුත්ථජ්ඣානසමාධිං; (ස. වි. 364).

ආනෙඤ්ජාභිසංඛාරං = නොමරාදීහි කාරණෙහි නෙඤ්ජා හවති මිය; (අප. 197).

ආනෙඤ්ජසඤ්ඤා = අචලේ නිරියාදඤ්ඤාති වුත්තං හොති; (විසු. 281).

ආනෙඤ්ජසමාධිනා = චතුත්ථජ්ඣානපාදකෙන අරහත්ඵල සමාධිනා; (උ. 129).

ආනෙඤ්ජාභිසංඛාරසහගතං විඤ්ඤාණං = චතුබ්බිධං ආනෙඤ්ජාභිසංඛාරසහගතං සබ්බම්පි විඤ්ඤාණං; (ධූ. 19).

ආනෙඤ්ජාභි සංඛරෝ = ආනෙඤ්ජං භවං අභි සංඛරොතීති – ආනෙඤ්ජාභි සංඛාරෝ; (පටි. 460).

ආනෙති = පරිගණ්හාති; (සු. නි 118). – (චතු. 209). – පරිගණ්හාති; (සු. ස. 92).

ආනෙනෙනතං පනාවතිං = ආනෙහුං එතං පහාවනිනති සාසනං පහිණිංසු; (ජා. අ. 158).

ආපං = උදකං; (සු. නි. 321).

ආපං ආපසතා = එත්ථාපි ලකඛණා සසම්භාරාරම්මණ සම්මුතිවසෙන චතුඛ්බිධෝ; (මි. ඵ. 27).

ආපකං = ආපගං උදකවාහිකං නදිං; (ජා, ස 456).

ආපගා = ආපගා. අයමෙව වා පාඨෝ. යථා සමුද්දං නදියෝ ඔසරනති එවං පමාදිනං පමාදුනි අත්ථෝ (ජා. අ. 287).

ආපගං = නදිං; (සු. නි. 290).

ආපජ්ජති = පාපුණාති; (ධ. ප. 574). – (මහා. 299).

ආපජ්ජති ගරුකං = සඤ්ඤාපි අවස්සුතස්ස හත්ථතෝ පිණ්ඩපාතග්ගහණෙ උප්පජ්ජෙනති සඞ්ඝාදිසෙසං පත්තිං ආපජ්ජති; (ස. මි. 1038).

ආපජ්ජති යාවතකෙසු වත්ථූසු = යත්තකෙසු වත්ථූසු ආපත්තිං ආපජ්ජිමානෝ ආපජ්ජිතා හොති; (ස. මි. 856).

ආපජ්ජන්තෝ = සෝ සභාගං ආපත්තිං දෙසෙති, අයං දෙසනාපච්චයා දුක්කටං ආපජ්ජන්තෝ පාචිත්තියාදිසු අඤ්ඤතරං දෙසෙති; (ස. මි 981).– තං පන ආපජ්ජන්තෝ පාචිත්තියාදිනෝ වුට්ඨාති; (ස. මි. 981).

ආපජ්ජෙය්‍ය = කම්මං ජ්වාපෙතා පටිඤ්ඤං ආකඩ්ඪක සමන්තකාය වුද්ධි ආදීනි ආපජ්ජෙය්‍ය; (සං. ස්. 198).

ආපජ්ජෙය්‍ය ගරුකං ඡෙජ්ජවත්ථුං = අයං පඤ්ඤා වජ්ජපටිච්ඡාදිකං නිකුජ්ඣිං සඞ්ඝාය වුත්තා; (ස. මි. 1036).

ආපණං = නානාභණ්ඩකතං අනෙකවිධං ආපණං පසාරෙත්වා. (ස. මි. 953).

ආපණං නාම = නගරම්හි අඩ්ඪතෙය්‍යෙසු ඨානසතෙසු ආපණං නාමාති නගරං කිර නිගමෙ වීසති ආපණමුඛසහස්සානි මහන්තානි අහෙසුං (ම. න. 25).

ආපණා = ආපණතෝ ඉමං ගෙහං එතීති ආගමිස්සති; (පෙ. 66).

ආපණා වා කම්මාරකුලානි = ආපණතෝ වා කංසපානි කාරකානං කම්මාරානං ඝරතෝ වාවා; (ම. එ. 127).

ආපණා = යථා ච පසාරිතාපණා යෙසං මූලං අත්ථි තෙසං යෙව උපකාරෝ නථෙනාපි; (ජා. අ. 279).

ආපත්තිනා අසසං = ආපත්තියා භවෙය්‍යං; (මි. එ. 129).

ආපත්තිඞ් = ආගච්ඡසි; (ජා. ස. 397).

ආපත්තිතඵස්සං = ඵුත්තා ඵුත්තා සරීරවඨ්ඨං; (පෙ. 55).

ආපත්තිඨානා = උපඩාවිච්චා; (ජා. අ. 197).

ආපත්තානඤ්ඤ භාගියං = තත්ථ ච ආපත්තානඤ්ඤ භාගියං වානි පයමං උද්දිට්ඨත්තා – කථඤ්ච ආපත්ති ආපත්තියා අඤ්ඤභාගියා හොතීති නිද්දෙසෙ ආරභිතබ්බෙ යස්මා ආපත්තාධිකරණස්ස තබ්භාගියවිවාරණායංයෙව අයමත්ථෝ ආගමිස්සති; (ස. මි. 432).

ආපත්තාධිකරණං = මාතිකාය ආගතා පඤ්චවිහඞ්ගෙ දෙ ති සත්තා ආපත්තිකඛන්ධා ආපත්තාධිකරණං නාම; (මි. ච. 30).

ආපත්තාධිකරණං ආපත්තාධිකරණස්ස සියා තබ්භාගියං සියා අඤ්ඤභාගියං = යස්මා පන ආපත්තාධිකරණං ආපත්තාධිකරණස්ස සභාග විසභාගවත්ථුනෝ සභාව පරිහඛාපරිහඛතෝ ච එකංසෙන තබ්භාගියං න හොති, තස්මා ආපත්තාධිකරණං -පෙ- වුත්තං; (ස. මි. 432).

ආපත්තාධිකරණං උභතොවිභඞ්ගෙනා තයෝ=සම්මුඛා විනයං පටිඤ්ඤාතකරණං තිණවත්ථාරකානි ඉමෙ තයෝ සමථෙ උභතොවිභඞ්ගෙනි; (ස. මි. 1002).

ආපත්තාධිකරණං සියා අකුසලං සියා අව්‍යාකතං නත්ථි ආපත්තාධිකරණං කුසලං = සචෙ පන "යං කුසලචිත්තෙනා ආපජ්ජති, ඉදං වුච්චති ආපත්තාධිකරණං කුසල"නති වදෙය්‍ය අවිත්තා කානං පන එළකලොමපදසොධම්මාදි සමුට්ඨා නානමපි කුසලත්තං ආපජ්ජෙය්‍ය. තව නත්ථි විජ්ජමානම්පි කුසලචිත්තං ආපත්තියා අඞ්ගං. කායවචී විඤ්ඤත්ති වසෙන පන වලිතපපවත්තානං කායවාචානං අඤ්ඤතරමෙව අඞ්ගං. කසඤ්ච රූපකඛන්ධපරියාපන්නත්තා අව්‍යාකතාති; (ස. මි. 885).

ආපත්තිනානාකරණං න ජානාති = තසමිං තසමිං සික්ඛාපදෙ නිද්දිට්ඨං ආපත්තිඤව ආනාපත්තිඤව න ජානාති; (සා. වි. 1018).

ආපත්ති = අථ වා ආපජ්ජනං හොති; (සා. වි. 187). – ජානන්තස්ස, පේය්‍ය විභාගස්සා'ති ආදිනා නයෙන වුත්තා ආපත්ති ආපත්ති නාම; (සා. වි. 943)

ආපත්තිං = අපහාතබ්බේ තීසු අඤ්ඤතරං ආපත්තිං; (සා. වි. 457)

ආපත්තිං ආරොවෙති = "අයං පාරාජිකං ආපජ්ජතූ'ති සඞ්ඝාදිසෙසං, ථුල්ලච්චයං, පාචිත්තියං, පාටි දෙසනීයං, දුක්කටං; දුබ්භාසිතං අපත්තෝ'ති වදති, අනාපත්තිං; (සා. වි. 550).

ආපත්තිං ජානෙති නො විස්සුං = නෙව වත්තුං න ආපත්තිං ආරොවෙති' (සා. වි. 978).

ආපත්තිං ජානාති = ආපත්තිං යෙව ආපත්තීති ජානාති; (ඒ. 735).

ආපත්තිං න ජානාති = ආදි පඤ්චක සත්තකමේවේ සබ්බ පදෙසු ආපත්තිං. ඌනදසවස්සසඋපසම්පාදෙතා පඤ්චකෙපි එසෙව නයො; (සා. වි. 739). – පාරාජිකං වා සඞ්ඝාදිසෙසං වාති සත්තන්නං ආපත්තික්ඛන්ධානං නානාකරණං න ජානාති; (සා. වි. 988).

ආපත්තිං ආනාපත්තියා = ආපත්තියං ආනාපත්ති යඤ්ච සොමිදෙ; (බු 43).

ආපත්තිං ඌනං ථුල්ලච්චයස්ස = ආචරියස්ස පරිභාසිතත්තා ච ඒම්සාවිභාවා ච ද්වින්නඤ්ච ථුල්ලච්චයං; (සා. වි 400).

ආපත්තිං ඌනං පාරාජිකස්ස = අවස්සං හාරියෙ භණ්ඩ ඔවරකස්ස ආණත්තික්ඛණේ ඉතරස්ස ඨානා චාවනෙති එවං ආපත්තිං ඌනං පාරාජිකස්ස; (සා. වි 264).

ආපත්තිකරාධම්මාජානිතබ්බානි = (ආදිමේ) එකූනවීසතියෙ ආපත්තිකරා ධම්මා නාම ඉ ආපත්තිං සමුට්ඨානානි; එතෙසඤ හි වසෙන පුග්ගලෝ ආපත්තිං ආපජ්ජති, තසමා ආපත්තිං කරානි වුත්තා; (සා, වි 972).

ආපත්තිකුසලතා = පඤ්චපි ආපත්තික්ඛන්ධා ආපත්තියෝ සත්තපි ආපත්තික්ඛන්ධා ආපත්තියෝති එවං වුත්තාසු ආපත්තිසු කුසලභාවෝ ආපත්තිකුසලතා; (ඛ. ස 73) – තත්‍ර සහවත්ථුනා නානං ආපත්තීනං පරිච්ඡේදජානනඤපඤ්ඤා ආපත්තිකුසලතානාම; (ඛ. ස 329) – පඤ්චපි ආපත්තික්ඛන්ධා ආපත්තියෝ, සත්තපි ආපත්තික්ඛන්ධා,ආපත්තියෝ, යා තාසං ආපත්තීනං ආපත්තිකුසලතා පඤ්ඤා පජානනා"ති එවං වුත්තො ආපත්තිකුසලභාවෝ; (දී 714).

ආපත්තික්ඛන්ධා ච භවන්ති සත්තඅධිකරණානි චතුනාමිනි = ඉමා පන විභඞ්ගියෝ සමථෙති සමථ නති; (සා.වි 999)

ආපත්තික්ඛන්ධානි = තෙන අනන්තජිතෙන තාදිනා විවෙක දස්සිනා යානි ආපත්තික්ඛන්ධානි දෙසිතානි; (සා, වි 1034).

ආපත්තිං ජානිතබ්බා = තසමිං තසමිං සික්ඛාපදෙ ච විභඞ්ගෙ ච වුත්තා ආපත්තිං ජානිතබ්බා; (සා. වි 972).

ආපත්තිං දුක්කටස්ස = ඨානා චාවනස්ස තත්තියාය දුක්කටං; (සා. වි 231). – ආණත්තියා තාව බුද්ධරක්ඛිතස්ස දුක්කටං; (සා. වි 267), – එවං ආණාපෙන්තස්ස ආචරියස්ස තාව දුක්කටං; (සා. වි 321). – එවං පණිධාය අරඤ්ඤේ වසිස්සාමීති ගච්ඡන්තස්ස පදවාරෙ පදවාරෙ දුක්කටං; (සා. වි 358) –සචෙ නෙන අරිට්ඨියං වෙතාපෙති දුක්කටා පත්තිහොති, එසෙව නයො වෙමතිකෙ;(සා. වි 506). –වුත්තනයෙනාකාරං හි දසවිධ සෙය්‍යං අනෙකා ගබ්භමෙව ගුත්තාධිට්ඨානෙ පඤ්ඤපෙන්තා ගච්ඡන්තස්ස යඤ්ච සෙය්‍යා පි සෙනාසනමෙව උපචිකාහි පලුජ්ජන්ති, වම්මිකරාසියෙව හොති, තසමා පාළිමුත්තියං වුත්තං බහි පන උපට්ඨාන සාලාදීසු පඤ්ඤපෙන්තා ගච්ඡන්තස්ස සෙය්‍යා මිහාමෙව නස්සෙය්‍ය, ඨානස්ස අගුත්තාය, න සෙනාසනං, තසමා එත්ථ දුක්කටං වුත්තං; (සා. වි 569). – එවං පුන ආණත්තියා පි දුක්කට මෙව හොති; (සා. වි 569). –එවං පුන ආණත්ති යා පි දුක්කටමෙව හොති; (සා. වි 322). – (සා. වි 268). – එවං උපසම්පාදෙන්තසෙසව ආපත්ති හොති; කම්මං පන න කුපපති, අව්වරකාදි වත්ථූසු පි එසෙවනයො; (සා. වි 765). – සද්ධිවිහාරි කානමපි භාදියන්තස්ස දුක්කටමෙව; (සා. වි 860). – මිඤ්ඡාකපඨාපනාදිසු සබ්බත්ථ ආපත්ති දුක්කටස්ස; (සා. වි 895).

ආපත්ති විභඞ්ගං සඞ්ඝාදිසෙසෙනවිභඞ්ගං දුක්කටානං = (ආදිසු) ච ද්වින්නං සඞ්ඝාදිසෙසෙහි සද්ධිං දිවිත්තං දුක්කටානන්ති ආදිනා නයෙන අත්ථො වෙදි තබ්බො; (සා. වි 410).

ආපත්තිඤාණත්තතා = සබ්බා පි හි සා පාරාජිකා පත්තියෙව සඞ්ඝාදිසෙසාදිසු පි එසෙව නයො. භික්ඛුස්ස ච භික්ඛුනියා ච අඤ්ඤමඤ්ඤං කායසංසග්ගෙ භික්ඛුස්ස සඞ්ඝාදිසෙසො. භික්ඛුනියා පාරාජිකන්ති එවං ආපත්තිනානත්තතාඤාණං හොති; (සා. වි 983).

ආපත්තිනිදානං = ආපත්තිනිදානං අස්සාති ආපත්ති නිදානං (සා. වි 1005).

ආපත්ති නිරොධගාමිනිං පටිපදං න ජානාති = අයං වුට්ඨාතෙනා'ති එවං ආපත්තිනිරොධං න ජානාති, සත්තසම්මථේ අජානනහේතා පන ආපත්තිනිරොධගාමිනිං -පෙ- න ජානාති; (සා. වි 989).

ආපත්තිපඤ්ඤත්තං න ජානාති, රත්තිපඤ්ඤත්තං න ජානාති = ආදිනා නයෙන සුඛනත්තපරිවාසෝ දස්සිතෝ. තතෝ පරං පරිවාසිකං ආදිං කත්වා විභඞ්ගං ත්‍රත්ව උපසම්පදාදීසු පටිපත්තිදස්ස නත්ථං පාලි ඨපිතා; (සා. වි 881).

ආපත්ති පාචිත්තියස්ස = ඉමිනා නයෙන අත්ථෝ වෙදිතබ්බෝ; (සා වි 562). එත්ථ පන මාචිය මාචිය ආපත්ති වෙදිතබ්බා; (සා. වි 645). – එත්ථ ච එකස්මිං විවරේ එකා ආපත්ති; පඤ්චසු පඤ්ච; (සා. වි 694).

ආපත්ති පාරාජිකස්ස = න කේවලං තස්සෙව, අඤ්ඤස්ස අත්ථසාධනේ පවත්තානං කූටමිනිච්ඡිකානමපි කූටසක්ඛිනමපි සබ්බේසං පාරාජිකං. එත්ථ ච සාමිකස්ස ධුරනික්ඛේපෙ වසෙනෙව පරාජයෝ වෙදිතබ්බෝ. අනික්ඛිත්ත ධුරෝ හි අපරාජිතොව හොති; (සා. වි 244). = ආපත්ති පාරාජිකා අස්ස හොතීති අත්ථෝ; (සා. වි 187)

ආපත්තිබහුලෝ = සාපත්තිකකාලෝ විස්ස බහු; සුද්ධෝ නිරාපත්තිකකාලෝ අපෙතෝති අත්ථෝ, (මි. ප 105).

ආපත්තියා අසංවිතමේව උපෝසථස්ස කම්මං = ඉමිනා සදිසමේව; (සා. වි 859).

ආපත්තියා අනාපත්තිසඤ්ඤී = තෙසං යෙව වත්ථූනං අනවුත්ථං කරණේ ආපත්ති තත්ථ අනාපත්තීති එවං සඤ්ඤී; (අ 333).

ආපත්තියා කාරෙතබ්බෝ = තිස්සු යං පටිජානාති, තායකාරෙතබ්බෝති. සෙසමෙත්ථ වත්තුකෙන උත්තානත්ථමේව; (සා. වි 457).

ආපත්තියා න විනිච්ඡයකුසලෝ = ඉමස්මිං වත්ථුස්මිං අයං ආපත්තී'ති න ජානාති; දෙසානුරූපං ආපත්තිං උද්ධරිත්වා පනිට්ඨාපෙතුං න සක්කොති; (සා. වි 1019).

ආපත්තියා පයොගං න ජානාති = "අයං ආපත්ති කායපයොගා, අයං වචීපයොගා"ති න ජානාති; (සා. වි 1019).

ආපත්තියා වූපසමං න ජානාති = "අයං ආපත්ති දෙසනාය වූපසම්මති, අයං වුට්ඨානෙන. අයං නෙව දෙසනාය න වුට්ඨානෙනා"ති න ජානාති; (සා. වි 1919).

ආපත්ති වුට්ඨානකුසලතා = කතී ආපත්තීහි වුට්ඨානෙ කුසලහාවෝ ආපත්තිවුට්ඨානකුසලතා; (ධ. ස 73) – සහකම්මිවාදාය ආපත්තිවුට්ඨාන පරිවේදිදජානනනපඤ්ඤා පන ආපත්තිවුට්ඨාන කුසලතානාමි; (ධ. ස 329). – දෙසනාය වා කම්ම වාචාය වා ආපත්තීහි වුට්ඨානජානනනාති; (අ 332)

ආපත්තිවුට්ඨානතා = අපත්තිතෝ වුට්ඨාපෙත්වා සුද්ධත්තෙන පනිට්ඨාපනා; (සා. වි 950).

ආපත්තිවුට්ඨානපදඝණඛොම්හි = ආපත්තිවුට්ඨාන කාරණේකදේසලෝ; (සා. වි 856).

ආපත්තිවුට්ඨානතා විනයපුරෙක්ඛාරතා = ආපත්තිහි වුට්ඨානතාවෝ විනයං පුරතෝ කත්වා චරණතාවෝ; "මදනුඤ්ඤා හි ආයස්මන්තෝ"ති හි එවං වදන්තෝ ආපත්තිං හි වුට්ඨහිස්සති. විනයඤ්ච පුරක්ඛත්වා විහරන්තී වුච්චති; (සා. වි 800).

ආපත්තිසඞ්කමණාදිං = ආපත්තිතෝ ආපත්ති සඞ්කමණාදිං වෙදිතබ්බං; (සා. වි 1015).

ආපත්තිසම්භෙදෝ = තස්මා සම්බන්ධී ආපත්තියා සම්භින්නතාති එවං ආපත්තිසම්භෙදෝ වෙදි තබ්බෝ; (සා. වි 1055).

ආපත්ති සඤ්ඤාදිසෙසස්ස = තං රාගං ඤත්වා හගවා ආපත්ති සඤ්ඤාදිසෙසස්සාති ආහ; (සා. වි 196). – ඉමේහි ත්‍රිහි අඞ්ගෙහි අස්ස පුග්ගලස්ස සඤ්ඤාදි සෙසෝ නාම ආපත්ති හොතීති අත්ථෝ; (සා.වි 372).

ආපත්ති ව නොති ආපත්ති සඤ්ඤිවයං ආපත්තෝ, සා ආපත්තියෙව හොති, සොපිව තත්ථ ආපත්ති සඤ්ඤියෙව, ඉති ජානන්තෝ ත්‍රාදෙති, ත්‍රත්‍යා හොති, අථ පනායං තත්ථ අනාපත්තිසඤ්ඤී, අවත්‍රත්‍යා හොති. අනාපත්තී පන ආපත්ති සඤ්ඤියාපි අනාපත්තිසඤ්ඤියාපි ත්‍රාදෙන්නෙනාපි අවත්‍රාදිනාව හොති. (සා. වි 869).

ආපත්තිසම්පජානමුසාවාදෙ පාචිත්තියස්ස = යෝ පනානෙන සම්පජානමුසාවාදෙ වුත්තෝ, තස්මිං පාචිත්තියං ආහ, පරතෝ නෙකඛුල යාගු වත්ථුමයි විය; (සා. වි 275).

ආපත්ති සාමඤ්ඤා භණමානෝ = පදසෝ ධම්ම දුට්ඨුල්ලාදිවසෙන ආපත්තියා ආසන්නං වාචං භණමානෝ; (සා. වි 730).

ආපත්ති හොති විනිච්ඡයකථා = උභයමෙතං බුද්ධස්ස ආණාතික්කමනමෙව; (ම. ව 50).

ආපදං = සාමිනෝ ආගන්තං ආපදං, එසසුරෝපරිවාහ නිති එතදත්ථාය සුරං මිනන්තං ඉච්ඡන්ති; (ජා ඡ 213).

ආපදක්ඛය නිඛණිනානි = අඤ්ඤාහෙන වා පුරාණ භාවෙන වා පරිරක්ඛපරිඤ්ඤාදිනා වා හොඤ්ඤ රට්ඨවාලක රාජත්තෙ පුරහත්ථ සාලාදීනං විපත්ති ආපදති වුච්චති නදත්ථං නිඛණිනානීති වුත්තං හොති; (ඤ. වි 211).

ආපදා = එත්ථ ච මිගත්තං වසනිකසාවිකං නිවාසෙත්වා නහායනත්තස්ස චෝරූපදුත්වෙ ආපදානාම; (ඤ වි 525) - ද්වත්ථ වාළමිග දම්නුස්සොති උපදුත්වෙ හොති, නත්ථ සම්මදහත්තස්සයාති අනාපත්ති; (ඤ. වි 638). - නම්රාදීනි අනුරිද්ධස්ස උදකෙ නිමුජ්ජිතුං මච්චනීනි; (ඤ. වි 638).

ආපදාසුනි = සත්ථෙ ඔති වසනත්තස්ස ජීවිතබ්‍රහ්මචරියන්තරායෝ හොති, එවරූපාසු ආපදාසු යෝ පමිජති, නස්සාති අනාපත්ති; (ඤ. වි 571). - ජීවිතබ්‍රහ්ම චරියන්තරායෙස; (ඤ. වි 568). - රට්ඨතෙදෙ විත්තසසමාරුළ්හා ජනපදා පරියායන්ති. එව රූපාසු ආපදාසු අනාපත්ති; (ඤ. වි 593). - ජීවිත බ්‍රහ්මචරියන්තරායෙ සති එත්ථ ගතෝ මුත්තුම්සස මිති ගච්ඡතෝ අනාපත්ති; (ඤ. වි 603). - චෝර භයාදීනි සන්ධිරක්ඛපනාදිසු; (ඤ. වි 769). -වාළමිගා වා චෝරා වා උත්තිට්ඨන්ති, එවරූපාසු ආපදාසු අනාපත්ති; (ඤ. වි 661). -තථාරූපෙසු උපදුත්වෙසු; (ඤ. වි 684). - භාදිසෙන උපදුත්වෙන උපදුතා සම්ජාවිඤ්ඤතං පවිසති, එවං පවිසිත්වා පඤ්ඤාවියා සුණන්තියා වා අනාපත්ති; (ඤ. වි 690). - මිගත්තං විවරං න සක්කා හොති චෝර භයාදිදුඃඛ පරිහරන්තුං එවරූපෙ උපදුත්වෙ අනාපත්ති; (ඤ. වි 694). - සත්ථ අපාරූපං වා අනිවත්ථං වා චෝරා හරන්ති, එවරූපාසු ආපදාසු ඔරෙපනියා අනාපත්ති; (ඤ. වි 694). - තථාරූපෙ උපදුත්වෙ සති අනාපත්ති; (ඤ. වි 697). - සචෙ අඤ්ඤි වා උම්මීතෝ හොති, චෝරා වා; එවරූපෙ උපදුත්වෙ අනාපුච්ඡා පඤ්ඤමන්ති, අනාපත්ති; (ඤ. වි 692). - වාළමිගාදයෝ වා දිස්වා මිගා මුළෙහා දිසා ඔලොකෙතුකාමෝ වා හුත්වා දවඩාහංවා උද්ඝොසං වා ආගච්ඡන්තං දිස්වා එවරූපාසු ආපදාසු අනිවත්ථස්සෙව රුක්ඛං ආරොහිතුං වට්ටති; (ඤ. වි 897). - සෙනෙව උපදුතා පවිසිත්වා පඤ්ඤති, අනාපත්ති; (ඤ. වි 698). - මිගත්තං හොති, සංකච්චිතං පාරුපිත්වා ගච්ඡන්තියාව උපදුතෝ උප්පජ්ජති, එවරූපාසු ආපදාසු; (ඤ. වි 710). -රථෙ නිප්පදෙන ආවාසෙ ත්‍රත්තෙත්වා ගච්ඡන්ති, එවරූපාසු ආපදාසු අනාපත්ති; (ඤ. වි 700). - ජීවිතබ්‍රහ්මචරියන්තරායෙසු සති ගහතුං වට්ටති; (ඤ. වි 633). -දුට්ඨවාළ මිග අමිත්තසෙනා උපදුත්වෙ හොති, නත්ථ සම්මදහත්තස්සාති අනාපත්ති; (ඤ. වි 638). - උපදුත්වෙසු; (අ 602).

ආපදාසු බො මහාරාජ ඨානෙ වෙදිතබ්බා = යත්ථ හි සඳුණ ඨානෙ නත්ථි සෙ උපපත්තෙසු උපදුත්වෙසු ගහෙතබ්බං පහාතබ්බසඳුව අපස්සතෙන අදාරිකං කරං පවිටෙඨා මිය වරති, නෙතං හ; (උ 234).

ආපදාසු න විජහති = උපපත්තෙ හයෙ න පරිවජ්ජති; (දී 693).

ආපදාසු පටිඤානි = කුලානං හි න සබ්බකාලං එක සදිසං වත්තති කදාචි රාජාදිභයෙන ආපදාපි උප්පජ්ජන්ති තසසා එවං උප්පන්නාසු ආපදාසු භට්ඨසතීති එසං සොචඨාසං නිධාපෙයසාති ආහ; (දී 694). - කුලානාමි න සබ්බකාලං එකසදිසං වත්තති -පෙ- (සු ස 55)

ආපණගබභා මෙ මාතා = මියසං මිනා ගරුගබභා ගබභිනී පසුතාසන්නගබභාති අත්ථෙ; (අප 430).

ආපණසණෙඨා = කුවිතං පවිට්ඨසත්තා; (ඤ. වි 703).

ආපණසණෙඨානානං = ගරුගබභානං; ගබභිනිනන්ති අත්ථෙ; (බු 84)

ආපජ්ජනා = ආරොචිනකාලෙ යෙව පාරාජිකං ආපත්තෙතා; (මි 32). - අනුප්පත්තෙතා, ඉදං වුත්තං හොති: යතො අයං සත්තලොකො දුක්ඛං අනුප්පත්තෙතාති; (සං. උ 16).

ආපජ්ජනාකම්මඛණනා=ආපත්තිං ආපත්තෙතා තප්පච්චයා සඤ්ඤිත කම්මං කතංහොති; (ඤ. වි 1018)

ආපජ්ජනා ච ගිහිබු = ආපත්තිං ආපන්නතිසඳු; (අ 300).

ආපජ්ජනාහි පදං ඉමං = ඉමිං එවරූපං කොඨාසං පත්තොසමි; (ජා. ත 332).

ආපජ්ජනා හොති ඡසඳු දෙසං = සඤ්ඤි ආපත්ති කොඨාසං ආපත්තෙතා හොති; (අ 827).

ආපාණකොටිකං = පාණකොටිං ජීවිතමරියාදං අත්තෙතා කරිත්වා මරණසමයෙපි වරහාියෙව න ජීවිස්සාමතන්ති වා වුත්තං හොති; (මි ත 242).

ආපාණීයකං යසා = සරකසස නාමං, යසමා පනෙතත්ථ ආපංවිම්හාති නසසා ආපාණීයොති වුච්චති. ආපාණීයොව සො කංසො චාති ආපාණීයකංසො; (සං. උ 90).

ආපාතපටිපාතං = ආපාතං පරිපාතං ආපතිත්වා ආප තිත්වා පරිපතිත්වා පරිපතිත්වා; අතිමුඛං පාතසෙත්වා පරිභඤ්ඤිත්වා පාතසඳව කත්වාති අත්ථෙ; (උ 250).

ආපාථං ආගච්ඡං = ඔසරණං උපෙනති. "ජානි තබ්බ"නති පදං "ඤෙය්‍ය"නති පදස්ස අත්ථ විවරණත්ථං වුත්තං; (මහා 209) (පරි 473).

ආපාථකජ්ඣා සි ව හොති = සම්මුඛා දාහකානං මනුස්සානං කිඤ්චං සම්පජ්ජෙහා සිය සන්තභාවං දස්සෙති; (මහා 238).

ආපාථක නිසාදි = මනුස්සානං ආපාථෙ දස්සඨිතෙ නිසීදති; (දී 607).

ආපාථගතත්තා ධම්මානං = ධම්මාරම්මණං ආපාථ ගතෙ; (ධ. ස 249).

ආපාථදස්සෙ = තං තං අත්ථං ආපාථෙති තමෙව පස්සති සුඛුමම්පිස්ස අත්ථජාතං ආපාථං ආගච්ඡතියෙවාති අත්ථෙ; (අ 516).

ආපාදකා = ජීවිතස්ස ආපාදකා පාලකා, පුත්තානං හි මාතා පිතුති ජීවිතං අපාදිතං පාලිතං ඤ්ච්චං අනුපබන්ධෙන පවත්තනිතං සම්පාදිතං; (ඉති 263) -වඩ්ඪකා අනුපාලකා; පුත්තා හි මාතාපිතුති වඩ්ඪිතා වෙව අනුපාලිතා ච; (අ 312). - ජීවිතස්ස ආපාදකා; පුත්තකානං හි මාතාපිතුති ජීවිතං ආපාදිතං පාලිතං අනුපබන්ධෙන පවත්තෙතාරො; (සු.ස 100).

ආපාදිං = ආපජ්ජිං; (ම.ථ 105).

ආපාදිකා = සංවඩ්ඪිකා තුම්හාකං හත්ථපාදෙසු හත්ථපාදකිච්චං අසාධෙන්තසු හත්ථෙ ච පාදෙ ච වඩ්ඪෙන්තා පටිජග්ගිකානි අත්ථො; (ම. ච 199) - (සු. ස 19).

ආපාදිතො = උපෙච්චපාලිතොපරිපාදිතො; (මහා 203).

ආපාදෙතා = පොසෙතා; පොසිතමාතා විය මොහාලල්ලානොති දීපෙති; (ම. ච 195) - චතු 258).

ආපාදෙය්‍යං = තිපඨාදෙය්‍යං, ආයුං වා පාපුණෙය්‍යං; (දී 587).

ආපාදෙස්සාම = පාපයිස්සාම; (අ 705).

ආපානියසෙංඛො = ආපානීයස්ස මධුරපානකස්ස හරිතකං යො; (ම. උ 313).

ආපායිකා - අපායූපගා; (දී 472). - අපායං ගච්ඡිස්සන්තීති ආපායිකා; (අ 455) - අපායෙ නිබ්බත්තිස්සන්තීති - ආපායිකා; (ඉති 140) - අපායගාමිනොා; (අ 619) -කෙසං වසෙන ච උභෙදියඤ්ඤතං අපායිකා වෙදිතබ්බා (ස.නි 1034).

ආපායිකා කාමා = අවඩ්ඪියඛාතෙසු අපගත අයෙසු වතූසු අපායෙසු නිබ්බත්තකාමා ආපායිකාකාමා; (ඉතා 10).

ආපායිකා නිවුත බ්‍රහ්ම ලොකා = එසා පන අපායිකා වෙව හොති පරිච්ඡින්නබ්‍රහ්මලොකමිග්ගා වාති දස්සෙති ඉදං පන සුත්තං කථෙන්තෙන ආමගන්ධසුත්තෙන දීපෙවා කථෙතබ්බං, ආමගන්ධ සුත්තමථි ඉතිනාදීපෙත්වා කථෙතබ්බා; (දී 473).

ආපායිකෙහි උපෙරාජ්ජය = ආදි පරවාදිතො ලද්ධියා දිට්ඨි සම්පන්නත්තස්ස දුග්ගති අපගතිනා, තස්සාවසෙන වොදෙතුං වුත්තං; (ප 172).

ආපායිකො = අපායෙ නිබ්බත්තනකො; (අ 689). - අපාය ගමිනියො; (අ 837) - අනුසත්ථිවසෙන යොජෙත්වා යොජෙත්වා අපායෙ නිබ්බත්තිස්සතීති අපායිකො; (ස.නි 941) - (ආදිසු) අපායෙ නිබ්බත්තිනාරහතාය ආපායිකො; (ඉති 55).

ආපායිකා නෙරයිකා = සුත්තං යං සො එකං කපාලං අඩිති නාගෙ කණ්ඩා තතො එකභාගමත්තං කාලං නිවෙඨෙය්‍ය, තං ආයුකපාලං සඤ්ඤාය වුත්තං තත්‍රා අසාධිකතාති; (ප 173).

ආපාසුනි = ආපදසු; (ජා.උ 224) - (ජා. ත 8).

ආපුච්ඡාහං ගමිස්සාමි = අහං තුම්හෙ ආපුච්ඡිත්වා යථාභතථ්ථි ගමිස්සාමිති සො මම සම්මුඛා ආහනතො මාතරාව පිතරඤ්ච. භණති; (ථෙරී 205) -යදි මෙ තුම්හෙ නාය සද්ධිං සංවාසං ඉච්ඡථ අහං තුම්හෙ අපුච්ඡිත්වා විදෙසං පක්කමිස්සාමි; (ථෙරී 205).

ආපුච්ඡිං පඤ්ඤමුත්තමං = උත්තමිං බුද්ධායතනධාතු පටිච්චසමුප්පාදදිපටිසංයුත්තංපඤ්ඤං ආපුච්ඡිනති අත්ථො; (අප 317).

ආපුච්ඡිඛා ගච්ඡති - යො නිසබ්බ වා සාමණෙරො වා ආරාමිකො වා ලජ්ජිනොති, අත්තනො පළිබොධං විය මඤ්ඤති, යො නථාරූපං ආපුච්ඡිත්වා ගච්ඡති, නස්ස අනාපත්ති; (ස. වි 567). - එත්ථායං ආපුච්ඡි නබ්බානාපුච්ඡිතබ්බ විනිච්ඡයො: - යානාව භූමියා දීඝසාලා වා පණ්ණසාලා වා හොති, යං වා රුක්ඛත්ථමෙහසු කතගෙහං උපච්චාකතං උට්ඨා නට්ඨානං හොති, තතො පක්කමිතුන කාව ආපුච්ඡිත්වාව පක්කමිතබ්බං, (ස. වි 569).

ආපුච්ඡිඛාන - මිත්‍රා සහායං මිණ්ඩිත්‍රතාපසං ආපුච්ඡිත්වා; (චරි 191).

ආපුත්ත පුත්තෙහි = යාව පුත්තානම්පි පුත්තෙහි මොදථ තත්‍රි වො ඉමස්මිං ඨානෙ හයන්ති; (ජා. ව 165)

ආපෙසි = දීඝදරුම්හි බාණුස්මෙ පවෙසෙත්වා කණ්ඨෙ සාඛාහි මිනඤ්ඩිත්වා ඝාතං ආරභ්භතනකං; (ස.නි 901).

ආපෝ = ආපොධාතුනිද්දෙසෙ ආපෝ ති සභාව නිද්දෙසෝ; (ධ. ස 287). – උපරි සෙනහන ආපෝ; (සං. දු 198) – ආපෙෝති ආපියති අපපායතීති වා ආපෝ; (පටි 56). – පඤ්චරණ සභාවෝ; (සු. ස 167).

ආපෝ ආපෝ – නිස්සයසවණණමෙව කත්වා උසසද වසෙන පණණත්තිධම්මෙ විත්තං යපෙත්වා අබ්බු උදකං වාරිසලිලනති ආදිසු ආපෝ නාමෙසු පාකටනාමවසෙන ආපෝ ආපෝති නාමෙනබබා; (විසු 125).

ආපෝ ආපොගතං = (ආදිසු) ආබන්ධනවසෙන ආපෝ; නදෙව ආපොසභාවං ගහෙත්වා ආපොගතං නාම; (විභ 46)

ආපෝ කසිණාදිනි = ආපාදීනි නිස්සාය උපපාදින කසිණනිමිත්තානෙව; (පටි 308)

ආපොකාශාදිසු = අපොකාශාදිසුපි එසෙවනයෝ; (පටි 519).

ආපොගතං = ආපොව ආපොගතං; (ධ. ස. 287). – ආපෙසුගතං; (සු. ස. 167)

ආපෝ ච දෙවා = ආපොකසිණාදිසු පරිකම්මං කත්වා උපචාරජ්ඣානෙන කාමාවචරදෙවෙසු නිබබත්තා ආපොති ආදිනාමිකාදෙවා නදු ආගමුං; (ස. ස 155).

ආපෝ ච දෙවි පඨවි ච තෙජෝ වායෝ තදු හමුං = ආපොකසිණාදිසු පරිකම්මං කත්වා නිබබත්තා ආපොති ආදිනාමිකා දෙවා තදු ආගමුං; (ඛු 201. – ආපොකසිණාදිසුකම්මංකත්වා නිබබත්තා ආපොති ආදිනාමිකා දෙවා තදු ආගමුං; (දී. 492).

ආපොනඤ්ච සඤ්ඤි = නයම්වනසණ්ඩ වඩන පබබතෙ කූහාදීහි ඔතරන්තං උදකං සඤ්ඤි පවත්තනීති අත්ථෝ; (ජා. ස 471).

ආපොධාතු = ආපෝ ච නං නිස්සත්තාසුඛසඤ්ඤත සභාවෙන ධාතු චාති = ආපොධාතු, (ධ. ස 285). – ආපඛනධාතු; (අ 402) – (විභ 39) – (දී 759) – (ම, ව 64) – ආදිකොට්ඨාසෙසු පිත්තාදිසු එසෙවනයෝ; (නෙ 109).

ආපොධාතුනි = පඨවිතෝ පට්ඨාය යාව සුභකිණ්හා බ්‍රහ්මලොකා උග්ගතං සපපමිනාසඛං උදකං; (සං. දු 152).

ආපෝ පඤ්ඤරණෝ කායෝ සදු සඤ්ඤි පුතිඛං = අයං කායෝ ආපොධාතුයා සදු පඤ්ඤරණසිලෝ, නාසදු බෝ පිත්ත සෙම්හ සෙද මුත්තාදිකං පූතිකං අසුචිං යෙව සඤ්ඤි, න කදාචි පි සුචිනති අත්ථෝ; (ථෙර. ඒ 523).

ආපෝ සගනිසිතං = තත්ථ ආපොනිසිතතතති ජීවිතං නෙමනංආපංලද්ධාව උපපජ්ජති, න ඉතා නෙන, සුඛජීවිතානං හි සුඛාදනීයෙ ජීවිතාභ යපිතෙ පි ජීවාමීඤ්ඤුණං නුපපජ්ජතෙවා; (ධ. ස 249)

ආපොඩිජං යජ්ඣමසෙති යූපං = අභිසෙචනකම්මං කරොනෙතා සම්මාපාසං වා වාජපෙය්‍යං වා නිරග්ගලං වා යජ්ඤෙතා සුවණ්ණයූපං උස්සාපෙති, (ජා. ප 19).

ආබද්ධා = විසෙසෙන ආදිතෝ බද්ධා; (මහා 74).

ආබන්ධනානි = හත්ථි අස්සරථෙසු අබන්ධිතබබානි හණ්ඩානි ගණ්හථ; (ජා. ඡ 173).

ආබන්ධි = අතෙකවිධෙන බන්ධනෙ; (මහා 167).

ආබාධනෙ = සම්ඵුසනවෙය්‍යන ආබාධනෙ; (අ 531). – ඵුසහාග මහාභූත සම්ඵුය්‍යන ආබාධ පච්චයවෙය්‍යන ආබාධනො; (සං. දු 244). – රොගවෙය්‍යන ආබාධනො (ම, න 100) – අසෙරිභාව ජනකතාය ආබාධ පදට්ඨානතාය ච ආබාධනො; (පටි 521).

ආබාධිපච්චයා = කණ්ඩුකච්ඡු ආදිආබාධපච්චයා සංහරාපෙතුතියා අනාපත්ති; (ස. පි 686). – සෙදකම්මාදීනංඅත්ථාය ධඤ්ඤවිඤ්ඤත්තියං අනාපත්ති; (ස. පි 689) – ගණ්ඩං වා වණං වා පහරිතුං වට්ටති සෙසං උත්තානමෙව; (ස. පි 687), – සච්ඡවිනුඛො මෙ වණො, උදාහු න නාවා'ති ජානන්තං; ජිණෙණා නු ඛොමත්ති, නො'ති එවං ආයුසඛාරං ඔලොකනත්ථාය වට්ටතීති වුත්තං. (ස. පි 889). – යස්ස ආබාධස්ස ලසුනං හෙත්ථජ්ජං නම්පච්චයානි අත්ථො; (ස. පි 897).

ආබාධපච්චයා සම්භාබෙ ලොමං = ගණ්ඩවණරුධි ආදි ආබාධිපපච්චයා; (ස. පි 895).

ආබාධා = ආබාධනත්ථෙනආබාධා; (මහා 42). – දුක්ඛාවහනතො ආබාධා, නතො යෙව සිතුණ්ණ ජිගච්ඡා පිපාසා උච්චාරපස්සාවානමපි ආබාධ සඞ්ඛතො! (ඛු 165).

ආබාධාය = ආබාධනාය පිළනාය; (අ 810).

ආබාධිකං = ඉරියාපථ හඤ්ඤකෙන ඵිසභාගාබාධෙන ආබාධිකං; (දී 308). ව්‍යාබාධිකං; (අ 375).

ආබාධිකා = ඵිසභාග වෙදනාසංඛාතෙන ආබාධෙන සමන්නාගතා; (දී 586).

ආබාධිකා ආරොග්‍යං = පිත්තාදි රොගකුරා හෙසජ්ජ කිරියාය රොගවූපසමනං **ආරොග්‍යං**; (මහා 200).

ආබාධිකෝ=ඉරියාපථහඤ්ඤනකෙන විසභාගාබාධෙන ආබාධිකෝ; (අ 627) - ආබාධෝ අස්ස අත්ථීති – ආබාධිකෝ බ්‍යාධිතොති අත්ථෝ; (උ 42) – එත්ථ විසමපච්චයෙහි ආගම්ම සම්භවතීති පිළෙතීති ආබාධෝ; සෝ අස්ස අත්ථීති ආබාධිකෝ, (චතු 157) – විසභාග වෙදනපපත්තියා සති වේතෙව චතු ඉරියාපථං ඡඳ්දෙත්වා ආබාධිතීති – ආබාධෝ සඤ්ඤා අත්ථීති – ආබාධිකෝ (දී 148). "සාසපමත්තීහි පිළකාහී"ති ආදිනා නයෙන අනන්තරසුත්තෙ ආගතෙන ආබාධෙනාබාධිකෝ; (සං. ඵ 167). – ඉසිගණෙන අභිසම්භුනකාලෙ උප්පන්නා බාධෙන ආබාධිකෝ (සං. ඵ 272). – ආබාධි සම්ඵසි; (විමා 264).

ආබාධෙ මෙ සමුප්පන්නෙ = සරීරස්ස ආබාධනතෝ ආබාධොති ලද්ධනාමෙ විසභාගධාතුදොසෙන හෙතුකෙ රොගෙ මයඤ්ච සඤ්ජාතෙ; (ථෙර. ඵ 90).

ආබාධෝ = විසභාගරොගෝ; (දී 378) – (උ 280) – (සං න 165). – යෝ තොච්චරොගෝ; (විස 70).

ආබාධෝ අරහන්තොපි උප්පජ්ජති = පඤ්චවිධ බ්‍යාබාධා නාම හොන්ති; (ම. න 246).

ආභතන්ති = මණිකනකරාඛිජාලෙඛිනාසෙනති; (විමා 40).

ආභතං = ආනීතං; (සා. ටී 485). – (මිං 66).

ආභතා = ආනීතා; (ම. ඵ 127).

ආභරණං බබ්හසඤ්ඤිතා = මහාලතං නාම නවකොටි අග්ඝනකං අලඞ්කාරං අපනෙත්වා; (සා. ටී 654).

ආභස්සරා = දණ්ඩඋක්කාවිය අච්චි විය එතෙසං සරීරතොආභා ජිජ්ජිත්වා පතන්තී විය සරති විසරන්තීති ආභස්සරා; (අ 712). – දණ්ඩඋක්කාය අච්චිය විය. -පෙ- ආභස්සරා; (දී 350). – යථා තෙ බ්‍රහ්මානෙ ඵීතිභක්ඛා හුත්වා සම්පජානා සුඛෙන ඵීතිනාමෙන්ති තථා ඵීතිනාමෙස්සාමාති; (ජා. ස 46). – උක්කාවඩ්ඪ පරිවෙජ්ද වසෙන වුත්තා; (බු 33). – වලාහකතො මිජ්ජු විය ඉතොචිතොච ආභා සරති විසරති එතෙසන්ති -ආභස්සරා; (සු. ස. 63). – දණ්ඩදීපිකාය ච අච්චි විය එතෙසං සරීරතො ආභා ජිජ්ජිත්වා පතන්තී විය සරති විසරන්තීති වා – ආභස්සරා; (සු, ස 63) – දණ්ඩ දීපිකාය අච්චි විය එතෙසං සරීරතො ආභා ජිජ්ජිත්වා ජිජ්ජිත්වා පතන්තී විය සරති විසරතීති ආභස්සරා; (ම. ඵ 32).

ආභස්ස රූපතො = තතො පට්ඨාය ඉමිනා වසෙන ආභස්සර බ්‍රහ්මලොකං උපගච්ඡාමීති – ආභස්ස රූපතො; (ඉති 61).

ආභස්සරූපගොහොමි = ' පරිසන්තිගහණවසෙන ආභස්සර බ්‍රහ්මලොකං උපගච්ඡිං; (සු. ස 107).

ආභා = ආභාස විපන්නා; (මි. ප 134). – ආලොකෝ; (ඛු 27) – (ආදිසු) ආභාදයෝ නාම පාටියෙක්කා දෙවා නත්ථි තයෝ පරියාභාදයෝ ච ආභා නාම; (ම. ඵ 102).

ආභාධාතු = ආලොකධාතු; ((සං. දු 101).

ආභානානු හොන්ති = පභා නප්පහොන්ති; (අ 532).

ආභාස = පභාස; (අප 223).

ආභායනානු හොන්ති = ඔභාසං න විදංසන්ති අත්තනෙ සරීරොභාසෙනෙව ආලොකං ඵරිත්වා විහරන්ති; (ම. න 187) – අත්තනෙ පභාය නප්පහොන්ති, නෙ කිර චක්ඛාවාලූපච්ඡින්නස්ස -පෙ- අනික්කඛත්ත ලොකන්තරික නිරයෙ, තස්මිං නෙ නත්ථ අභාය නප්පහොන්ති; (දී 289).

ආභාය භූමිං = මහන්තං යානං ඔභාසෙන ඵුටං හොති; (අ 730).

ආභාවෙත්වා = වඩෙත්වා බ්‍රූහෙත්වා; අභාවෙත්වානි කෙචි පඨන්ති; තත්ථ අකාරෙ නිපානමත්තං; (පෙ 120).

ආභාසථ = කථෙසිති සම්බන්ධෙ; (අප 256).

ආභිවෙනඛ්ඛානං = අභිවිත්තං උත්තම විත්තං නිස්සිතානං; (සං. දු 172) – අභිවිත්තං සෙට්ඨවිත්තං සිතානං නිස්සිතානං; (ම. න 21) – අභිවෙතොති අභිභවනත්ථං විසුද්ධවිත්තං වුච්චති අභිවිත්තං වා අභිවෙනසි ජානාති ආභිවෙතසිකානි; (ම. ඵ 145) (අ 479). – උත්තම විත්තනිස්සිතානං; (අ 631).

ආභිදෙසිකං = පාරිවාසිකං එකරත්තාතික්කන්තං පුරිභූතං; තත්‍රායං පදත්ථෝ: පුරිභාව දෙසෙන අභිභූතොති අභිදෙසෝ අභිදෙසොව ආභි දෙසිකෝ එකරත්තාතික්කන්තසොව නාම සඤ්ඤු එසා යදිදං ආභිදෙසිකොති නං ආභිදෙසිකං; (ම. න 203). – පාරිවාසිකං -පෙ- එකරත්තා තික්කන්තස්ස වා -පෙ- නං ආභිදෙසිකං; (සා. ටී 143).

ආභිදෙසියං = අභිඤ්ඤුත දෙසං ඛුද්දසික හොජනං; (අ 687)

ආභිසමාචාරිකං = උත්තමසමාචාරභූතං වත්තවසෙන පණ්ණත්තිසීලං; (අ 692).

ආභිසමාචාරිකධම්මං = උත්තම සමාචාරභූතං වත්තවසෙන පඤ්ඤත්තසීලං; (අ 587).

ආභිසමාචාරිකමට්ඨමං = ආභිසමාචාරිකං වත්ත පටිපත්තිං මත්තමපි; (ම. න 126).

ආමිසමාවාදිකා = උත්තමිසමිච්චරිකා; වත්තවසෙන පසඤ්ඤත්ත සීලසෙයනං අධිවචනං; (අ 581).

ආමිසමාවාදිකාය ඛිත්තචිත්තාය = බහුකවත්තෙන චිතෙතුං න පටිබලෝ හොතීති අත්ථෝ; (සං. ටී 739).

ආමිසල්ලුබ්භා = අනිමිය කිලෙසසල්ලුබ්භා; (අ. 615).

ආමිසසකිඤ්චං = නහානවිධානෙ වා රඤ්ඤෝ අභිසෙකට්ඨානෙ වා ඡඩ්ඩිතව්වරං; (සං. ටී 986). – රඤ්ඤෝ අභිසෙකට්ඨානෙ ඡඩ්ඩිතව්වරං; (විසු 48).

ආමිසෙසකා = අභිසෙකං කාතුං යුත්තෝ; (අ. 524).

ආයූජති = ඔසක්කති; (බු. 82).

ආයූහිකා = බන්ධිත්වා; (ඛු 169) – (දී. 146). – (අ. 572). (පරි 337). – (සං. ඒ 185). – (උ. 115). – ආබන්ධිත්වා; (සං. ටී 294)

ආයූහිනෝ = හුජපහාතා; (ජ ශ 244).

ආයූහිපරිවාහිනෝ = ආහුජීපහාත එත පරිඛ්ඛිණෝ; (ජා. ශ 72).

ආරෙහති = සොභයති; (පෙ. 113). – නරුත්තේ සුරියෝ විය ඔභාසයති; (ජා. ඇ 101).

ආරොගස්ස = ආහොගවතෝ. අථවා ආරොගෝ අස්ස, ආරොගස්ස වා අනන්තරං නං පුඤ්ඤං හොතීති අත්ථෝ; (ප. 146).

ආරොහණා = තසෙසව ආහුජනතෝ ආරොහණා; (විභ 284).

ආරං පඤ්ඤපෙන්ති = ආමිසං හුත්වා බ්‍රහ්මලොකෙ භවානං පඤ්ඤ සදිසං භාසති; (අ. 528). – අත්තෝ ආරං බති පඤ්ඤ සදිසං; (ප. 57).

ආරං පඤ්ඤං = ආමිං මිත්තිකා භාජනං; (සු. නි 332).

ආරඤ්ඤගණ්ඩා = අසිද්ධ දුසිද්ධානං ඛාණුකාදීනං ගණ්ඩා ආරඤ්ඤගණ්ඩා; (ධ. ස 276).

ආරඤ්ඤධඤ්ඤපටිගාහණා = සාලි, වීහි, යව, ගොධුම, කඬ්ගු, වරක, කුද්‍රූසසඛ්ඛාතස්ස සත්තවිධස්සාපි ආරඤ්ඤධඤ්ඤස්ස පටිග්ගහණා; (ප. 68) – (අ. 567). – (සං. ත 232). – (දී. 58).

ආරඤ්ඤපඤ්ඤං = ආරඤ්ඤසඤ්ඤ පඤ්ඤාසඤ්ඤ; (ජා. ශ 211).

ආරඤ්ඤමංසඤ්ඤ ඛාදි ආරඤ්ඤලොහිතඤ්ඤ පිවි = තත්‍රං නිසඤ්ඤ ඛාදි, න පිවි, අමනුස්සෝ ඛාදිත්වා ට්ඨිත්වා ච පඤ්ඤාත්තෝ, තෙන වුත්තං. – "නාස්ස සෝ අමනුඤ්ඤභාවාධොපවිපස්සමති" ති (සං. ටී 810).

ආරඤ්ඤමංසපටිග්ගහණා = එත්ථ අත්තනෝ උද්දිස්ස අනුඤ්ඤත්‍රා ආරඤ්ඤමච්ඡමංසස්ස පටිග්ගහණෙපි ආමිසනමපි නිඝණ්ඨුනං න වට්ටති, තෝ ආමිසකා; (ප. 68). – එත්ථ අඤ්ඤත්‍රා ඔදිස්ස අනුඤ්ඤත්‍රා – පෙ – නෝ ආමිසතං; (අ. 567). – (දී. 58).

ආරඤ්ඤමත්තෙන = ආමිසෙනාති සුඤ්ඤෙ භාජනෙ; (ම. ව 113).

ආරඤ්ඤෙ = අපඤ්ඤෙ; (ම. ව 113).

ආරඤ්ඤෙඩ = කොධසඛ්ඛාතෙ විසඤ්ඤගතෙ; (අ 460).

ආරඤ්ඤිඤ්ඤා = ව්‍යාමිසතගම්භීරෙ උදඤ්ඤෙ වසන්තොපි තසම්ං බළිසස්ස වඞ්කඤ්ඤතං ඤාදෙත්වා සිතෙ ආමිසඛ්ඛාතෙ ආමිසෙ ගිද්ධෝ හුත්වා බළිසං ගිලති අත්තනෝ මරණං නජානාති; (ජා. ඇ 368).

ආරඤ්ඤාතෙති = ආමි අහං වෝ දුසීති එවං දුසවිය උපගඤ්ඤාය ආමිදුසි සංඛාතාය දුසියා යුත්තෝ; (ජ. එ 196).

ආරණ්ඩං = ආමිලකං; (ම ව 101).

ආරණ්ඩා = ආමිලකරුක්ඛෝ; (බු. 195).

ආරතනිඛාපණං = අමිහාතානි වුච්චන්ති භාජනානි; තානි යෙ විකකිණන්ති, තෙ වුච්චන්ති ආමිත්තිකා; තෙසං ආපණෝ – අමිත්තිකාපණෝ, තං වා පසාරෙත්‍රත්තීති අත්ථෝ; (සං. ටී 682).

ආරතනිඛාපණං චා = අමිහාතානි වුච්චන්ති භාජනානි, තානියෙසං ගණ්ඩං තෙ ආමිත්තිකා, ආමිත්තිකානං ආපණං ආමිත්තිකාපණං, කුලාල ගණ්ඩ වාණිජස්ස පණ්ණත්ති අත්ථෝ; (සං. ටී 509).

ආරඤ්ඤ ච්චා තං = භසඤ්ඤා මියං නං ආමිඤ්ඤත්‍රා ඝාතාපෙත්‍රා ගච්ඡාම්; (ජා. ත 146).

ආරඤ්ඤ ච්චා තං ගච්ඡාම අරොගා හොතු කුණිඤ්ඤා = නිඝණ්ඨෙ නාතෝ වෙසාඤ්ඤතෝ රාජා සඤ්ඤ යානෙ රාජානං පසංසිස්සාමාති බහුකෝ ජනෝ ඔතෝ ආයි තත්‍ර රථං පෙසෙත්‍රා මහා ජනං ආපුච්ඡන්තෙනා ආරඤ්ඤ ච්චා – පෙ – ඤ්ඤත යෙනි ආහ; (ජා. ඇ 449).

ආරඤ්ඤනා = ඉදං මේ සුණාති ඉදං මේ දෙසිති ආදිනා නයෙන නථා නථා ආරඤ්ඤාණා හොති; (බු 82). (අප 137). – කා උපපත්ති?, බාරාණසි රඤ්ඤතු කිර මහා උපට්ඨානසමයෙ අමච්චා උපසඞ්කමිංසු. තෙසු එකෙ අමච්චෝ 'දෙව සොභණං අත්ථි'ති එකමන්තං ගමනං යාචි; සෙ උට්ඨාය'සනා අගමාසි; (අප 137).

ආමඤ්ඤනිකා රාජකඤ්ඤාති සක්කස්ස විසයනිවාසිනියෝ = සයං වසීභාවෙන වත්තනතෝ දිස්වා දෙවලෝකෙපි අත්තනෝ වසං ඉස්සරියං වත්තෙතීති වසවත්තිනෝ සක්කස්ස දෙවරඤ්ඤෝ ආමඤ්ඤනිකා අග්ගමහේසියෝතා කීළන කාලෙ වා නෙන ආමඤ්ඤිතබ්බා අහේසුං; (විමා 76).

ආමඤ්ඤණ්ඩියෝ = ආමඤ්ඤිතබ්බ සුන්දරතෝ මියා දින්නං ගණ්හතූ අනුරූපෝ; (ජා. ප 73).

ආමඤ්ඤය = පක්ඛිකාස; (ජා. ස 261). – ආමඤ්ඤවා; (ජා. ස 244).

ආමඤ්ඤය තං = ආමඤ්ඤවූ, ජානාපෙවූ, (දී 209).

ආමඤ්ඤයඤ්ඤු = ජානාපෙති මියා සද්ධිං පෙළෙතීති වදති; (ජා ස 480).

ආමඤ්ඤයාමි = ජානාපෙමි; (ජා. ත 59).

ආමඤ්ඤයාමි නිගමං = ඉදං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ නෙක්ඛම්මපාරමිං ආරබ්භ කථෙසි; (ජා. ත 58).

ආමඤ්ඤාඛ්‍යා = පක්ඛිකාසාපෙත්වා; (චරි 73).

ආමඤ්ඤසි = එවං සෝ ගන්ත්වා මේථුන පටිසංයුත්තං විස්සාසං කත්තුකාමෝ හුත්වා තං ආමන්තෙසි; [ජා. ස 371].

ආමඤ්ඤසි චුන්දකං = තස්මිං කිර කාලෙ ආයස්මා ආනන්දෝ උදකසාටිකං පලිඝත්තෙත්වා ඔතිණ්ණෝ. චුන්දකත්ථෙරෝ සමීපෙ අහොසි. තස්මා තං භගවා ආමන්තෙසි; (උ 282).

ආමඤ්ඤසෙ = ආමන්තයාමි; (ජා ස 155).

ආමඤ්ඤා = අයං පටිඤ්ඤා. කස්ස පනායං පුච්ඡා කස්සපටිඤ්ඤාතාති? අස්සඝස්සාති න වත්තබ්බා. භගවතා හි ඉමස්මිං පකරණෙ නානප්පකාරානං ලද්ධීනං විසොධනත්ථං තන්තිවසෙන මාතිකා ඨපිතා; (ප. 84). පටිඤ්ඤාතාති. පටිඤ්ඤානඤ්හි සත්තෙව ආම භණෙතති ආගච්ඡති, සත්තෙව ආමෙතීති පටිඤ්ඤානං ආගච්ඡති, ඉධ පන ආමඤ්ඤාති ආගතං; (ප 85). – එවං අනුපලබ්භනීයතෝ ආමඤ්ඤාති පටිජානාති (ප 87). – පරවාදී නානත්තං අපස්සන්තෝ ආමඤ්ඤාති පටිජානාති; (ප 95). – තතෝ සකවාදිනා ආමඤ්ඤාති වුත්තෙ කතු යෝ පඤ්ඤත්තී ආදිමාහ; (ප 99). – ආදි සම්මුතිවසෙන පන ආමඤ්ඤාති පටිජානාති; (ප 99) – තාසු ඉධ පඤ්ඤාපරිහානි අධිප්පෙතා. තඤ්හි සන්ධාය ආමඤ්ඤාති පටිඤ්ඤුපරවාදිස්ස; (ප 105). – අත්තනඤ්ච සත්තඤ්ච ඛන්ධාදිභෙදා නිත්‍යතා ආමඤ්ඤාති පටිඤ්ඤු සකවාදිස්ස; (ප 115). – තස්මා සකවාදිනා ආමඤ්ඤාති පටිඤ්ඤුතං; (ප 131). – නිරොධෙ වත්තුසභාවං නාම නත්ථි, අසඤ්ඤතමෙව නන්ති. තස්මා ආමඤ්ඤාති ආහ; (ප 141). – තං ලද්ධිං සත්ථාය පරවාදී ආමඤ්ඤාති පටිජානාති; (ප 154). – තත්ථ අනියතාණත්තිං සන්ධාය ආමඤ්ඤාති පටිඤ්ඤු සකවාදිස්ස; (ප 174). – එවං සන්තෙපි පනෙත්ථ පුරිමාණත්තියා යෙව නියතභාවං මිඤ්ඤමානෝ පරවාදී ආමඤ්ඤාති පටිජානාති; (ප 174.) – ලද්ධිවසෙන පටිඤ්ඤු ඉතරස්ස; (ප. ධ 176). – ලද්ධියං ඨත්වා පටිඤ්ඤු ඉතරස්ස; (ප 179). – ඉතරෝ පනස්ස අධිප්පායං අසල්ලක්ඛෙත්වා කෙවලං ලද්ධිවසෙන ආමඤ්ඤාති පටිජානාති; (ප 180). – ආමඤ්ඤාති පටිඤ්ඤු සකවාදිස්ස; (ප 190). – ආමඤ්ඤාති ලද්ධිමත්තෙනා ඨත්වා පටිඤ්ඤු පරවාදිස්ස; (ප 205) – සබ්බෙසඤ්ච කුසලමූලානං කුසලභාවං සම්පටිච්ඡන්තෙනා ආහ; (ප 214). – අථ නෙසං තථාභාවං සම්පටිච්ඡන්තෙනා ආමඤ්ඤාති ආහ; (ප 215). – තස්මා ආමඤ්ඤාති ආහ. ඉමිනා උපායෙන සබ්බවිස්සජ්ජනෙසු අත්ථං වෙදිතබ්බෙ; (ප 218). – සබ්බං පඤ්ඤත්තිසු වත්තෙත්තු සඞ්ගහං ගච්ඡන්තෙව හොති ආමඤ්ඤාති පටිජානාති (ප 219). – සබ්බායපි වඤ්ඣභාවතෝ ආමඤ්ඤාති වුත්තං; (ප 219). – වෙදනාසඤ්ඤාදි මූලකෙසුපි ආමඤ්ඤාති එසෙවාදිසමෙව විස්සජ්ජනං; (ප 221). – නෙනෙව ආමඤ්ඤාති වුත්තං; (ප 231). – එසා විඤ්ඤත්තිසමුට්ඨාන රූපස්ස ධම්මතාති නියමිතෝ විඤ්ඤත්තිවොහාරෙන සද්ධිං එකක්ඛණෙ නිරුජ්ඣනතෝ ආමඤ්ඤාති වුත්තං; (ප 237). – ආමඤ්ඤාති පටිවචනං දින්නං; (ප 244). –අනාගාමී මඤ්ඤථං සන්ධාය පටිවචනං; (ප 245) – තස්මා ආමඤ්ඤාති වුත්තං; (ප 246) – දුතිය පුච්ඡා විස්සජ්ජනෙපි තථාරූපසෙසව ඛිණාසවස්ස විත්තං සන්ධාය ආමඤ්ඤාති වුත්තං; (ප 249). – පණ්ණත්තිවාර නිද්දෙසෙ පන "කුසලාකුසලධම්මා"ති කුසලානං එසනෙත්තන කුසලධම්මත්තා. ආමඤ්ඤාති වුත්තං; (ප 251). – හෙතුනෙවෙත්ථ ආමඤ්ඤාති විස්සජ්ජනං කතං; (ප 252).

ආමඤ්ඤිතා = මඞ්ගලකිරියාවසෙන නිමන්තිතා; (පෙ. 65)

ආමඤ්ඤසි = දීපඞ්කරපාදමූලෙ කතාභිනීහාරතෝ පට්ඨාය පාරමියෝ පූරෙන්තෝ අනුපුබ්බෙන පඨමභවෙ කතාභිනීහාරතෝ අනුපුබ්බෙන පඨමභවෙ කතාභිනීහාරතෝ අනුපුබ්බෙන බොධිමණ්ඩං පත්වා තත්ථ අපරාජිතපල්ලඞ්කෙ නිසින්නෝ මාරබලං විද්ධංසෙත්වා පඨමයාමෙ පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරිත්වා මජ්ඣිමයාමෙ දිබ්බචක්ඛුං විසොධෙත්වා පඨම යාමාවසානෙ දසසහස්සි ලොකධාතුං උන්නාදෙන්තෝ සබ්බඤ්ඤුතං පත්වා සත්තසත්තාහානි බොධිමණ්ඩ විහාරමෙව මහා

ඉහඹූනා ආයාචින ධම්මදෙසනෝ බුද්ධචක්ඛුනා ලෝකං වොලොකෙත්වා ලෝකානුග්ගහගෙන බාරාණසිං ගන්ත්වා පඤ්චවග්ගියෙ සඤ්ඤාපෙත්වා ධම්මචක්කං පවත්තෙතුකාමෝ ආමන්තෙසි; (සං. ම 227). (වජි 187). – ආලපි අනාසි සමෙත්වා ඩෙසි; (සු. නි 333) (මි. ඒ 12), – (සං. දී 1)-(අ 10. -(පටි 369) – (වජි 65). කයමිං කාලෙ ආමන්තෙසි; කානිවි හි සුත්තානි පුරෙ භණිත්ත භාසිතානි අත්ථ කානිවි පච්ඡාගත්තෙන කානිවි පුරිමයාමෙ කානිවි මජ්ඣිමයාමෙ කානිවි පච්ඡිමයාමෙ; ඉමිං පන සම්විග්ග පටිපදා සුත්තං පච්ඡාගත්තෙන භාසිතං නසමා සායණ්හසමයෙ ආමන්තෙසි; (අ. 314). – ආසාළහි පුණ්ණමිදිවසෙ ධම්මචක්කප්ප වත්තනතො පථාය අනුක්කමෙන සොතාපත්ති ඵලෙ පතිට්ඨිතෙ ඉදානි නෙසං ආසවක්ඛයාය ධම්මං දෙසිස්සාමීති පඤ්චමියං පක්ඛස්ස ආමන්තෙසි; (සං. දී 203) – කසමා ආමන්තෙසි? යසමාස්ස සුඛුමා නිලක්ඛණාහානා ධම්මදෙසනා ඵපට්ඨාසි; (සං. දී 89). – ආසාළහි පුණ්ණමිදිවසෙ -පෙ- සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨිතෙ අඤ්ඤකොණ්ඩඤ්ඤ පමුඛෙ පඤ්ච වග්ගියෙ "ඉදානිනෙසං ආසවක්ඛ යාය ධම්මං දෙසෙස්සාමී"ති පඤ්චමියා පක්ඛස්ස ආමන්තෙසි: (සු. ස 187). – සමෙත්වාඩෙසි නිවෙදෙසිති වා අත්ථො; (වජි 150). – ගහපතිස්ස කිරයාව පාදූ වහිංසු කාව දිවසෙ දිවසෙ සකිං වා දිවක්ඛත්තුං වා නික්ඛිත්තුං වා බුද්ධුපට්ඨානං අබ්බුඬං අකාසි, යත්තකඤ්චස්ස සත්ථු උපට්ඨානං අහොසි තත්තකං යෙව මහාථෙරානං සෝ අජ්ජ ගමනපදස්ස -පච්ඡින්නත්තා අනුට්ඨානසෙය්‍යං උපගතෝ සාසනං පෙසෙතුකාමෝ අඤ්ඤතරං පුරිසං ආමන්තෙසි; (මි. ව 204). – නිහච්චසඞ්ඝස්ස අන්තරෙ ථෙරං ආදිසිත්වා ආමන්තෙසි; (දී 409) – ජානාපෙසි: (දී 502) – භණ්ඩනාදි වූපසමිකරං සච්චානානං ධම්මං දෙසෙතු කාමෝ ආමන්තෙසි: (දී 711) -අහාසි; (උ. 86) (උ. 303) – ආණාපෙසි, නෙ නිහච්චු සඤ්ඤාපෙතු කාමෝ; (උ. 112).

ආමපස්සාමි = ඉදම්පන "ආමිහනෙත්ථ පස්සාමි. ආමි ආවුසො පස්සාමී'ති එවං වුත්තනයෙපි සුවුත්තනමෙව හොති; (සං. ටී 794)

ආමලකවට්ටිකපිඨං = ආමලකවට්ටිකපිඨං නාම ආමලකාකාරෙන යොජිතං බහුපාදකපිඨං. (සං. ටී 899).

ආමසති = ඵුසති; (පටි 486). = එසව කයං වා ආමසතු, තස්ස වා ආමසනං ආදියතු, ථුල්ලච්චය මෙව; (සං. ටී 671).

ආමසනං = ආමජ්ජනං; ථුට්ඨෙය්‍යකාසං අනතිඤ්ඤමිත්වාපි තත්තෙව සඞ්ඝාවිවනං. – (මා. 160).

ආමසනා නාම ආමට්ඨමත්තතා = සඤ්ඤා ස්‍රූපනං නාම ථුට්ඨමත්තතානි, ඉමෙසං අයං විසෙසෙ:- ආමසනානි ආමජ්ජනා, ථුට්ඨෙය්‍යකාසං අනතිඤ්ඤ මිත්වාපි තත්තෙව සඞ්ඝාවිවනා; අයං හි ආමට්ඨ මත්තතානි වුච්චති; (සං. ටී 380).

ආමසනා පරාමසනා = ආදිනා නයෙන තස්ස පද හාජනං වුත්තං; (සං. ටී 380).

ආමසසයාමි = හත්ථෙන පරිමජ්ජෙය්‍යාසි; (අ 860).

ආමාය දූසා = අත්තනා ජානදූසෙ පරත්තදූසෙ ආමජ්ජනෙ "ඔතෙ ථුල්ලානි ගජ්ජති"ති එවරූපි එතෙ පවුත්තා; (මහා 38). – දූසස්ස දූසිය කුවතිගි ජානදූසා; (ජා. ස 256).

ආමායදූසි = ගෙහදූසිය කුවතිගම්මි ජානදූසි; (ජා. ස 100).

ආමාවසෙසං පාවෙති = සබෙ ආමාවසෙසකං හොති නං පාවෙති; (අ. 644).

ආමිසං = බාදනිය ගොජනිය; (ජා. ව 87). – න ච ආමිසං නිස්සාය කරෙ, චුද්නඩොදසෙසු හි අඤ්ඤතරෙන දිත්තං විවරාදි ආමිසං ගණ්හන්තෙ ආමිසං නිස්සාය කරොති, එවං න කරෙය්‍ය; (ස. ටී 1010). – ආමිසන්ති ආදි වුත්තාවසෙසං දට්ඨබ්බා (මහා 288).

ආමිසං ඛඤ්ඣාපෙත්වා = එතෙ, පඤ්චකාමි ගුණා නාම එවං ඉමිසස්ස ලොකස්ස මාරබාලිසෙන පඤ්ඤත්තත්තා ආමිසසෙදිනං හවා හවතො නීකඩ්ඪිතුං අපපදුනෙන අඤ්ඤාදිනෙදං නානාපපකාරං බුද්ධනසාසනං; (ජා. ක 140).

ආමිසං ඛ මච්ඡානං ඛණය ඛිත්තා = යථා මච්ඡානං වධත්ථාය බළිසලග්ගං ආමිසං ඛිපති; එවං නයා පසංස මිනෙන එතෙ රූපා සත්තානං වධාය ඛිත්තානි වදති; (සං. ඒ 101).

ආමිසකිඤ්චික්ඛ හෙතූනි = එත්ථ "ආමිස"නති ලාභො අධිප්පෙතො. "කිඤ්චික්ඛ"නති යං වා නං වා අපපමත්තකං, අත්තමසො නිත්තචර වට්ටක සපති පිණ්ඩ නවනීත පිණ්ඩානි අපපමත්තකස්සාපි ලාභස්ස හෙතූනි අත්ථො; (මහා 194). – එත්ථ ආමිසන්ති ලඤ්ඣා අධිප්පෙතො; කිඤ්චික්ඛන්ති යං නං වා අපපමත්තකං අත්තමසො -පෙ- නවනීත පිණ්ඩාදි මහාකස්සපි ලඤ්ඣස්ස හෙතූනි අත්ථො; (අ 358). – කස්සචි දෙව ආමිස්ස හෙතු අත්තමසො සුණ්ඩඤ මුඤ්චනොපි, (සං. දූ 156)

ආමිසකිඤ්චිහෙතු = ආමිසස්ස කිඤ්චික්ඛ නිමිත්තං කිඤ්චි ආමිසං පත්ථයන්තොති අත්ථො; (පෙ. 80).

ආමිසඛාදං = සුකෙඛාදනං ඛාපෙත්වා නාය ඡාරිකාය පඤ්ඤිත ඛාරොදකං; (ස. නි 811)

ආමිසගතං = ආමිසමක්ඛිතභාවං; (සං. ද්‍ර 153)

ආමිසගරූ = චතුපච්චය ගරුකා ලොකුත්තර ධම්මං ලාමකතො ගහෙත්වා ඨිත පරිසා; (අ 327) - චීවරාදිනි ගහෙත්වා විනිච්ඡිනනෙහා ආමිසගරූ නාම හොති; (ස. නි 1023).

ආමිසචක්ඛුනා = කිලෙසලොලෙන; (ජා. ප 241)

ආමිසචක්ඛුස්ස – චීවරාදි ආමිසලොලස්ස; (මහා 299)

ආමිසචක්ඛුති = ආමිසෙ චක්ඛුදස්සනං අස්සාති ආමිස චක්ඛු; (සං. ද්‍ර 153).

ආමිසවාගෝ = තතියෙ ආමිසස්ස චජනං ආමිසච්චාගෝ; (අ. 335).

ආමිසසඤ්ඤතරං = චතුන්නං පච්චයාමිසානං අඤ්ඤතරං එතන්ති අත්ථෝ; (මි. ඵ 87)

ආමිසදානං = චත්තාරෝ පච්චයා දියඤ්ඤවසෙන ආමිසදානං නාම; (අ 335). – චත්තාරෝ පච්චයා දෙය්‍යභාව වසෙන ආමිසදානං නාම; (ඉති 241). – අජ්ඣත්තිකං බාහිරන්ති ද්විධා. තත්‍ථ බාහිරං:– "අන්නං පානං වත්ථං යානං මාලාගන්ධ විලෙපනං, සෙය්‍යාවසථ පදීපෙය්‍යං දානවත්‍ථු ඉමෙ දසා"ති. දසවිධං; (සු. ස 31).

ආමිසදායාද = න ලාභසක්කාරාදි ආමිසදායාද, ධම්ම දායාද, නෙ ආමිසදායාද හොථාති අත්ථෝ; (ඉති 251).

ආමිසදායාදවහොනත්‍ථි = ඉදමත්ථං ආයස්මා සාරිපුත්තෙහා භික්ඛූ පුච්ඡි; (මි. ඵ 91).

ආමිසන්තරෝ = ආමිස හෙතුකෝ චීවරාදිනි පච්චා සිංසමානෝ; (අ 618). – ආමිසං අස්ස අන්තරන්ති. ආමිසන්තරෝ; අන්තරන්ති කාරණං වුච්චති; ආමිසකාරණා යාගුභත්තඛාදනීවරාති පත්ථෙන්තෝ උපට්ඨානීති අත්ථෝ; (ස. නි 840).

ආමිසපටිසන්ථාරෙනවා ධම්මපටිසන්ථාරෙනවා = ඉමිනා ද්වීහෙන පටිසන්ථාරෙන පටිසන්ථාරකෝ හොති, (ඛ. ස 331). –

ආමිසපටිසන්ථාරෝ = ආමිස අලාභෙන අත්තනා සහ පරෙසං ජීවිතං යථා පිතිකං හොති පච්චත්ථතං එවං ආමිසෙන පටිසන්ථරණං; (ඛස 331). එත්ථ ච ආමිසෙන සඞ්ගහෝ ආමිසපටිසන්ථාරොනාම; (දී. 717).

ආමිසපරිභොගී = පඤ්චමේ මත්තකපත්තා ආමිස පරිභොගා ආමිස පරිභොගී; (අ. 336).

ආමිසපූජා = ත්‍රවෙය් ආමිසෙන පූජනං ආමිසපූජා (අ. 336).

ආමිසබහුලතෝ = පඤ්චමේ චතුන්නං පච්චයානං භුඤ්ජනං ආමිසබහුලතෝ; (අ. 335).

ආමිසසඞ්ගහතෝ = අට්ඨමේ චතුහි පච්චයෙහි සඞ්ගහතෝ ආමිසසඞ්ගහතෝ; (අ. 336)

ආමිස සංවිභාගතෝ = සත්තමේ චතුන්නං පච්චයානං සංවිභජනං ආමිසසංවිභාගතෝ; (අ 336). – සාධාරණභොගිනා සීහසෙන අත්තනා පරිභුඤ්ජිතබ්බතො චතුපච්චයතො සයමෙව අභුඤ්ජිත්වා පරෙසං සංවිභජනං – ආමිස සංවිභාගතෝ; (ඉති 242).

ආමිසරතනං = දසමේ රතිකරණට්ඨෙන ආමිසං ආමිසරතනං; (අ. 336).

ආමිසවුද්ධි = නවමේ ආමිසෙන වඩ්ඪනං ආමිසවුද්ධි; (අ. 336)

ආමිසවිපුලතං = දසමේ ආමිසස්ස විපුලභාවෝ ආමිස වෙපුල්ලං; (අ 336)

ආමිසසන්නිධිවසෙන = එකාදසමේ ආමිසස්ස චිනනං වඩ්ඪනං ආමිසසන්නිධිවසෙන; (අ. 336).

ආමිසසන්නිධිං = වුත්තනයවසෙනෙව දට්ඨබ්බං; (දී 61).

ආමිසසන්තාරෝ = චතුන්නස්ස පඤ්චමේවත්‍ථු පච්චයෙහි අත්තනෝ ච පරස්ස ච අත්තභාව පරිච්ඡාදනවසෙන සන්ථරණං ආමිසසන්ථාරෝ; (අ. 336).

ආමිසහෙතු = චීවරාදිනං අඤ්ඤතරහෙතු; (මා. 99).

ආමිසහෙතු භුත්තාවිං = "ආමිසහෙතු භික්ඛුණියෝ ඔවදන්ති ති සික්ඛාපදඤ්ච, භුත්තාවී අන තිරිත්තෙන ඛාදනීයාදිනා පවාරණ සික්ඛාපදඤ්ච; (සා. නි 963).

ආමිසානුකම්පා = දසමේ චතුහි පච්චයෙහි අනුකම්පනං ආමිසානුකම්පා; (අ. 336).

ආමිසානුග්ගහතෝ = නවමේ චතුහි පච්චයෙහි අනු ගණ්හනං ආමිසානුග්ගහතෝ; (අ. 336)

ආමිසානුප්පදානෙන = ආමිසානුප්පදානෙනාති පුරෙ භත්තං පරිභුඤ්ජිතබ්බං ආමිසංනාම, තඤ්ච සීලවන්තානං යාගුභත්තසම්පදං නෙනාති අත්ථෝ; (සු. ස 60). – පුරෙ භත්තං පරිභුඤ්ජිතබ්බකං ආමිසං නාම, තඤ්ච සීලවන්තානං යාගුභත්ත සම්පාදනෙනාති අත්ථෝ; (දී. 698).

ආමිසිද්ධි = අට්ඨමේ ආමිසං ඉජ්ඣනකසම්පජ්ජනක වසෙන ආමිසිද්ධි; (අ. 636).

ආමිසෙසනා = තතියෙ වුත්තනයකාරස්ස ආමිසස්ස එසනා ආමිසෙසනා; (අ. 336).

ආමුත්තමණිකුණ්ඩලා = නානා මණිවිචිත්‍ර කුණ්ඩල ධරා; (පෙ 98). – ආමුත්තමණිකුණ්ඩලානි; (ස. නි 901).

ආමුත්තමාලාභරණා = ආමුත්ත මුත්තාහාර කෙයූර කටකමකුටකුණ්ඩල මාලා; (බු. 152).

ආමුත්තහත්ථාභරණා = පවිමුඤ්ච අඞ්ගුලියාදිහත්ථ භරණා; (විමා 237).

ආමෝදනා = ආමෝදනාකාරෝ – ආමෝදනා; (ධ. ස 143). (මහා. 15).

ආමෝදනාපමෝදනා = උපසග්ගවසෙන පදං වඩ්ඪිත්වා ආමෝදනා පමෝදනාති වුත්තා; (පටි 358).

ආමෝද මානා = පමෝදමානා අඛණ්ඩතාය අඤ්ඤේ මිසඤ්ඤං රතිකාදීනඤ්ච තුට්ඨිං පවේදයනතාති අත්ථෝ; (විමා 223.)

ආමෝදමානෝ = තුට්ඨිමානසෝ හුත්වා; (සං. ඵ 131) –ආමෝදිත පමෝදිනෝ; (ජා. ප 204).

ආමෝදමානොසකිරෙති = තුට්ඨහට්ඨමානසෝ සහත්ථෙන දානං දෙන්තෝ පටිග්ගාහකඛෙත්තෙ දෙය්‍යධම්මං පකිරෙන්තෝ විය හොති; (ඉති 187)

ආයං = ආගමනං; (අ 778).

ආයංවයං = නනෝ උපපජ්ජනකං ආයඤ්ච තෙසං නෙසං දානබ්බං වයඤ්ච සයමෙව ජානෙය්‍යාසි; (ජාතු 8).

ආයකුසලෝ = (ආදීසු) ආයොති වඩ්ඪි. සා දානත්තානි නෝ අත්තුපනායිනිනෝ ච දුවිධා; (නෙ. 66).

ආයතං = මහන්තං; (දී. 619). – දීඝං; (මා. 79).

ආයතංසා = දීඝංසා, අථවා ආයනා හුත්වා අථ සොළස දන්තකිංසාදි අංසවන්තෝ; (විමා 272).

ආයතඤෙන = දීඝෙන පරිපුණ්ණපදව්‍යඤ්ජනතං ගාථා වුත්තාඤ්ච විනාසෙත්වා පවත්තෙන; (අ 644).

ආයතගගං = පියමනාපඵලනාය වා ආයති උත්තමත්තා –ආයතග්ගං; (සු. ස 109). – විපුලඵලනාය උළාර ඵලනාය ආයතග්ගං; (ඉති 63). (සු. ස. 109).

ආයතචක්ඛුනෙනෙතා = දස්සනට්ඨෙන චක්ඛු නයන ට්ඨෙන නෙත්තං. ආයතානි චක්ඛුසඞ්ඛාතානි නෙත්තානිඅස්සාතිආයතචක්ඛුනෙත්තොති. දීඝකඤ්චි අත්ථෝ; (ජා. ද්‍ව 242). – දීඝෙහි චක්ඛු සංඛාතෙහි නෙත්තෙහි සමන්නාගතෝ; (ජා. න 207).

ආයතනවරියා = ආයතනවරියං පන ආයතනෙසු සති සම්පජඤ්ඤානං වරියා; (පටි 377).

ආයතනවරියාය = කුසලානං ධම්මානං භූසං යතන වරියාය ඝටනවරියාය; පවත්තානවරියායාති වුත්තං හොති; (පටි 377). කුසලානං ධම්මානං භූසං ආයතන වරියායාති වුත්තං හොති; (වු 70)

ආයතනං = ආයතනී ආයතඤ්ච සංසාරදුක්ඛං නයන්ති –ආයතනං; (ඛු 30). – තත්ථ නිවාසට්ඨානට්ඨෙන ආකාරට්ඨෙන සමොසරණට්ඨානට්ඨෙන සඤ්ඤාති දෙසට්ඨෙන කාරණට්ඨෙන ච ආයතනං වෙදිතබ්බං; (මහා 16). – ආයතනොතීති – ආයතනං; (පටි 63). – ආයෙනතෙනාති ආයතඤ්ච නයතී"ති ආයතනං; (මහ 94).

ආයතන කුසලතා = ද්වාදසායතනානි – චක්ඛායතනං –පෙ– ධම්මායතනං, "යානෙසං ආයතනානං ආයතන කුසලතා පඤ්ඤා පජානනා"ති එවං වුත්තා ද්වාදසන්නං ආයතනානං උග්ගහ මනසිකාර ජානනපඤ්ඤා; (දී 715) – චක්ඛායතනාදිසු කුසල භාවෝ ආයතනකුසලතා; (ධ. ස 73). – ද්වාදසන්නං ආයතනානං උග්ගහ මනසිකාර සවණධාරණ පරිවෙජ්ජ ජානනකපඤ්ඤා ආයතන කුසලතා නාම; (ධ. ස 329)

ආයතනඛෙඩා = සඤ්ඤාකම්මරියාදයතනාදිනා ආයත නඛෙඩා; (පටි 70).

ආයතනඤාණනිද්දෙසං = ඉදං චක්ඛායතනං නාම –පෙ– ඉදං ධම්මායතනං නාම, තත්ථ දසායතනා කාමාවචරා දෙ චතුභූමකාති එවං ආයතන නානත්තං පජානාති; (විභ 322)

ආයතනපණිහිතෙසු = ආයතනපඤ්ඤුපකාසු ඉදානි නා ආයතනපඤ්ඤුත්තියෝ දස්සෙන්තෝ "ඡ ඉමානිභන්තෙ"ති ආදිමාහ; (දී 643).

ආයතනපරියන්තෙන = ද්වාදසන්නං ආයතනානං; (මහා 63)

ආයතනලොකෙ = ආයතනාදිඝිකාරණෙහි ද්වාදස ආයතනානි එව ලොකෙ; (මහා 31).

ආයතනසෝ පරිහුත්තං = කාරණෙනෙව පරිහුත්තං නොගජ්ඣනං හොතීති; (අ. 516).

ආයතනානං = එත්ථ තත්‍ර තත්‍ර උපපජ්ජමානා යතන වසෙන සඞ්ගහෝ වෙදිතබ්බෝ; (විභ 67) –වු 12) – (පටි 105) (ම. ඵ 197). – (සං. ද්‍ව 10). අඤ්ඤාදසන්නං රූපායතනානං; (ධ. ස 282) – එත්ථ – ආයතනතෝ, ආයතංතනතතෝ, ආයතසස ච නයනතෝ ආයතනානීති; (ඉති 269).

ආයතනානං පටිලාභෝ = ආයතනානි පාතුභවන්තා නෙව පටිලද්ධානි නාම හොන්ති. සෝ තෙසං පාතුභාවසඞ්ඛාතෝ පටිලාභොති අත්ථෝ; (දී 576)

ආයතනානි = ආයතනතෝ ආයස්ස වා නතතතෝ ආයතස්ස වා සංසාර දුක්ඛස්ස නයතතෝ – ආයතනානි; (බු 53). – (චතු 26) – එත්තතෝත ආයතනානං ආයතනානීති පඤ්ඤත්ති හොති; (ප 20). – තදුරමමණානං ධම්මානං බෙහතෝත්ත වා ආයතනානි; (මි. ත 178) – දාරුදණ්ඩායතනානි; චක්ඛායතනං, රූපායතනං; සොතායතනං, සද්දායතනං; ඝාණායතනං, ගන්ධායතනං; ජිව්හා යතනං, රසායතනං; කායායතනං, පොට්ඨබ්බා යතනං; මිනායතනං, ධම්මායතනානීති; (විසු 359).

ආයතනුපධි = චක්ඛාදි ඡ අජ්ඣත්තිකානි ආයතනානි එව ආයතනූපධි; (බු. 16).

ආයතනෙ = තෙසුයෙව කාමගුණෙසු කිඤ්චිදෙව කිලෙසුප්පත්තිකාරණෙ; (මි. ව 111). – කාරණෙ; (අ. 693).

ආයතනෙව ධම්මදෙසනා = කාරණඤ්ඤෙව ධම්ම දෙසනා; (අ. 433).

ආයතනෙ චිත්තං පසීදති = කාරණෙ පසීදති. කිං පනෙත්ථ කාරණං අරහත්තං වා අරහත්තස්ස විපස්සනා වා චතුත්ථජ්ඣානං වා චතුත්ථජ්ඣානස්ස උපචාරංවා; (මි. ව 41).

ආයතනෙසු = චක්ඛාදීසු ආයතනෙසු; (මහා. 334) – චක්ඛු රූපාදිසු තංතං දාරාරම්මණා විත්ත වෙත සිකා ධම්මා; (චතු. 165).

ආයතපණ්හි = දීඝපණ්හි, පරිපූරපණ්හිති අත්ථො; යථා හි අඤ්ඤසං අගාපාදෙ දීඝෙ හොති, පණ්හි මත්තකෙ ජඞ්ඝා පරිවත්තති, පණ්හි තවෙජ්ඣා යථිනා විය හොති; න එවං තථා ගතස්ස; (මි. න 258). – දීඝපණ්හි, පරිපූණ්ණ පණ්හිති අත්ථො – පෙ – න එවං මහාපුරිසස්ස; (දී. 299).

ආයතපණ්හෙ = දීඝපඵුමෙ; (ථෙරී 197).

ආයති = වට්ටහෙතුකෙ සංඛාරෙ සඤ්ඤාය වුත්තං; (මහා 67).

ආයතිං = යදි අනාගතෙ උපපජ්ජනඤ්ඤං න ජානාති; (ජා. ඨ 294).

ආයතිං අනුපපාද ධම්මා = අනාගතෙ අනුපපජ්ජනක සභාවා. යෙ හි අගාවඩ්ඪතා, තෙ පුන කථං උපපජ්ජිස්සන්ති? තෙනාහ:–"අනභාවගතා ආයතිං අනුපපාදධම්මා"ති; (ස. වි 83) – අනාගතෙ අනුපපජ්ජනක සභාවා; (අ. 742).

ආයතිං අපුනබ්භවාය = එත්ථ ආයතිං අපුනබ්භවෙ තණ්හා නිබ්බාණං. අනිබ්බත්තනත්ථාය පහීනං හෙට්ඨාගීති අත්ථො; (සං. ස 11).

ආයතිං ජාති ජරාමරණීයා = අනාගතෙ ජාතිජරා මරණස්ස පච්චයා "පඨෙවිඤ්ච ඤතෙන අභඤතා"ති ගාථාය අයං විණ්ඩත්ථෙ; (මහා 141).

ආයතිං පටිසන්ධියා = අනාගතෙ පටිසන්ධියා; (පටි 170).

ආයතිං පටිසන්ධි විඤ්ඤාණං = ආදීනි වුත්තානි; (පටි 170).

ආයතිංපනාභුසෙ = ඉමිනා ආයතිං පටිසන්ධි දුම්ඛාඛං උඤ්ඤාටිනා න උඤ්ඤාටිනානි අරහත්තපප්පත්තිං දුවජ්ඣති; (සං. දු 46).

ආයතිං පුනබ්භවාභිනිබ්බත්තිං = නෙතෙම විඤ්ඤාණෙන සමුප්පන්නං නාම රූපං; (සංදු 23).

ආයතිං ඵලපාටිකංඛී = අනාගතෙ විපාකඵල මිකංඛමානෙන, ඉදං දිට්ඨිගතිකානං අජ්ඣාචිණ්ණං, දිට්ඨිගතංහි ඉච්ඡමානං නිරයං වා තිරච්ඡාන යොනිං වා නිපජ්ජාදෙති; (මහා 144).

ආයතිං සංවරාය = අනාගතෙ සංවරණත්ථාය; පුන එවරූපස්ස අපරාධස්ස දෙසස්ස බලිතස්ස අකරණත්ථාය; (මි. ත 103). – (දී. 165). – (සං. ළ 52) – අනාගතෙ සංවරණත්ථාය – පෙ – අකරණත්ථායාති අත්ථො; (අ. 446). – අනාගතෙ සංවරණත්ථාය පුන එවරූපස්ස අපරාධස්ස අකරණත්ථාය; (අ. 798).

ආයතිං සංවරෙය්‍යාහි = එත්ථ පන සවේ බුද්ධසනරෙ "ආයතිං සංවරෙය්‍යාථා"ති වත්තබ්බෙ, එවං වුත්තොතපත්ත "සාධුසුට්ඨුසංවරිස්සාමී"ති වත්තබ්බ මෙව; (ස. වි 794).

ආයති සුඛවිපාකෙ = පුරිමෙ පුරිමෙ පවත්තිමස්ස පවත්තිමස්ස සමාධිසුඛස්ස පච්චයභූතා ආයතිං සුඛවිපාකෙ; (අ 589). – (විභ 296). – (නෙ 127).

ආයතිංසඤාණඤ්ඤං = අනාගතමදධානං පුනබ්භවෙ; (සු. නි 223). – (චතු 119). – (බු. 128).

ආයතිංජාතිජරා මරණීයති = අනාගතෙ පුනප්පුන ජාති ජරාමරණ නිබ්බත්තනතෙන; (අ. 471).

ආයතිංසඤ්ඤිඤ්ඤාසමාදානෙඅවිගතපෙමා = අනාගතෙ පුනදිවසාදිසුපි සිඤ්ඤාපූරණ අවිගත පෙමෙනෙව සමන්නාගතො හොති; (දී. 762). – (අ. 701).

ආයති දුක්ඛං නාඤඤාය = ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තා එඤාඋඤාඤණ්ඩිතඤ්ඤං ආරබ්ධ කථෙසි; (ජා. ළ 312). – අනාගතෙ දුක්ඛං නාඤඤාය අජානිත්වානි අත්ථො; (ජා. ළ 313).

ආයතිංපටිසන්ධියාපච්චයෝ = සඞ්ඛාරුපෙක්ඛා සම්පයුත්තනතමමස්ස බලවත්තා හෙතෙව සුගතී පටිසන්ධියා දීයමානාය අනිනන්ධන සඞ්ඛාතො ලොභකිලෙසො අනාගතෙ කාමාවචරසුගතී පටිසන්ධියා පච්චයෝ හොති; (පටි 190).

ආයති පුනබ්භවාභිනිබ්බත්තති = ආයතිං පුනබ්භව සඞ්ඛාතා මිඤ්ජසදිසාදීනං අනිනිබ්බත්තති හොති; (තෙ. 206).

ආයතිඵලපාඨබ්බබ්බි = අනාගතෙ විපාකඵල පත්ථනො හොති; (මහා 170).

ආයතිනි = ආයාමසම්පන්නා; (ජා. ත 275).

ආයත්තමනා = උස්සුක්කමනා වයාවටවිහතා; (ජා. ඡ 234).

ආයතනං = සම්බුල්ලානං නිසත්තං ඉවඩ්ඪිනො ඉවඩ්ඪිනො ආගච්ඡනතං; (උ. 260).

ආයතනිං = ආගච්ඡනතිං; පුරාභේදුනිඩ්ඩානති අධිප්පායො; (උ. 51). – ආගච්ඡනතිං; (ථෙර. එ 396).

ආයතනියා = ආකාසෙන ආගච්ඡනතියො; (පෙ. 153)

ආයතනු මහාසෙනා අරහන්තෙනා = සො කිර බ්‍රාහ්මණො න කෙවලං ආයතනු නොසෙනා අරහන්තෙනාති ආහ; (සං. ටී 359).

ආයතනුනි = ගච්ඡනතු මම සාමිකෙහි විප්පටිපන්නා කාලනොපටියාය මයිපි සො න ලච්ඡිස්සතීති ඤත්වා නස්ස විධං ආණාපෙන්තා එවමාහ; (ජා. ප 129).

ආයමුඛං = ආගමනමුඛො; (අ. 590). – (දී. 152)

ආයමුඛානි = චිතසෙෂා පවිසනකන්දරා; (අ. 549).

ආයසං = අයසානිබ්බත්තං ආයසං; (ජාදු. 101). – (ඛු. ප 603).

ආයසං දණ්ඩං ඔඛිණං = නෙන අම්හාකං එවරූපෙ දුක්ඛෙ උප්පන්නෙ න රුජ්ජති; (ජා. ඝ 485).

ආයසං නගරං = ආයසෙන පාකාරෙන පරික්ඛිත්තං නගරං; (සංයු. 119).

ආයසඩ්ඪං = ගරුං; (ජා. ප 185) - අයසඩ්ඨාවං අයසො නියසොහොතීතිඅත්ථො; (අ. 725).

ආයාචාය = සොවණ්ණාය; සොවණ්ණාති ඉධ ආයාචනති අධිප්පෙතං; (දී. 408).

ආයාචෙ = සොති අන්නො උදකෙ අයඤ්චකුං කොට්ටෙත්වා තත්ථ සාරදාරූ යට්ඨිං බන්ධිත්වා ඔඛ්ඛිනො නසතා එවමාහ; (ජා. ප 105).

ආයාචමානා ආනන්දෙන සද්ධිං = ඉදං ආයාචමානත්තනි ථෙරං ආමන්තෙත්වා ගහිතන්නා වුත්තං; (අ. 668).

ආයාචමානා නාගසමාලෙන පබ්බාජාපෙන්ති = අයං පන අනිබද්ධුපට්ඨාකකාලො. නෙන වුත්තං; (උ. 296).

ආයාචමානා උපාසකානඤ්ච ඔඛානෙන පුනනවං රථො ගතඤ්ච = තමත්ථං දස්සෙතුං ආයාචමානො – පෙ – රථොගතඤ්චාති ආදි වුත්තං; (උ. 188).

ආයාචමානා ඔඛකුලස්ස ඤාණවිප්පයාර ඉද්ධි = (ආදිසු) ඔඛකුලත්ථෙරො නාම දිස්සු කුලෙසු වඩ්ඪිතත්තා එවං ලද්ධනාමො පුබ්බ බුද්ධෙසු කතාධිකාරො පුඤ්ඤ සම්පදඤ්ච සම්පත්තා ථෙරො; (පටි. 491)

ආයාචමානා මහාකච්චායනස්ස උපට්ඨාකො = අයංකි ආයස්මතො මහාකච්චායනස්ස සන්තිකෙ ධම්මං සුත්වා සාසනෙ අභිපසන්නත්තා සරණෙසුච සීලෙසුච පතිට්ඨිතො පච්චූසෙ පබුජ්ඣිත්වා ථෙරං භත්තං විසාපෙත්වා චතූහි පච්චයෙහි උපට්ඨාති; (උ. 216).

ආයාචමානා මහාසාසපස්ස පිණ්ඩපාත පටිලාභං = ථෙරස්ස පිණ්ඩපාතං දස්සාමීති පඤ්ච පිණ්ඩපාත සතානි සජ්ජෙත්වා සුවණ්ණභාජනෙහි ආදාය අනන්තරාමග්ගෙ යත්ථ භන්තෙ ඉමං පිණ්ඩපාතං ගණ්හථ සඞ්ඝතො නො කරොථා නි වදමානා පිණ්ඩපාත දානෙ සුත්තපයුත්තා හොන්ති; (උ. 43).

ආයාචමානා සාරිපුත්තස්ස දානඤ්ඤමො = ආයස්මා කිර දානඤ්ඤ නගවන්තං යථෙව්ා "අඤ්ඤතු එවරූපො ගුණවිසිට්ඨො පුග්ගලො නත්ථි"නි ගුණබ්භුමානෙන ආයස්මන්තං සාරිපුත්තත්තං මඤ්ඤති, සො සද්ධි මනාප චීවරං ලභිත්වා සත්ථාරං දත්වා ථෙරස්සෙව දෙති; (ස. ටී 458).

ආයාචමානා සාරිපුත්තස්ස සමාධිවිප්පයාර ඉද්ධි = (ආදිසු) ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස මහා මොග්ගල්ලානත්ථෙරෙන සද්ධිං කපොතකන්දරායං විහරන්තො ජුණ්ණායරත්තියා තවොරොපිතෙහි සෙසෙහි අරඤ්ඤාසෙ නිසින්නස්ස එකො දුට්ඨයක්ඛො සහායකෙන යක්ඛෙන වාරියමානොපි සීසෙ පහාරං අදාසි; (පටි 494).

ආයාචමානං අනුරුද්ධං = ථෙරො දිබ්බචක්ඛුකොති පාකටො, තස්මා තෙ සත්තහස්සාපි අඤ්ඤස්සු මහාථෙරස්සු අයං නො පාකටං කත්වා සඤ්ඤාපෙස්සතීති ථෙරං පුච්ඡිංසු; (දී. 418).

ආයාචමානං ආනන්දං ආමන්තෙසි : කිනානුබො ආනන්ද නනුහුවා මිය හිකඛුසංඝො = ආනන්ද ඉතො පුබ්බෙ බහුනිඤ්ඤු එකතො උපට්ඨානං ආගච්ඡන්තී උද්දෙසං පරිපුච්ඡං ගණ්හන්තී. සජ්ඣායන්ති. එකපදෙපොතතො විය ආරාමො දිස්සති. ඉදානි පන අද්ධමාස මත්තස්ස දවවයෙන නනුහුතො විය ආරාමො දිස්සති; (ස. ටී 290).

ආයාචමානං ආනන්දං ආමන්තෙසි = ධම්මකථං කථාපෙතුකාමො ජානාපෙසි; (මි. ත 17)

ආයස්මන්තං ආනන්දං එතදවොච = අතිහාරේ පයොජේත්වා නාලාගිරිං විස්සජ්ජාපෙත්වා සීලං පරිවත්තෙත්වා භගවන්තාභිමුඛං අසඤ්ඤාතෙත්වා සඤ්ඤං නිද්දිසිත්වා විඤ්ඤාණං කරිස්සාමීති – අධිප්පායෙන එවං "අප්පරිඤ්ඤාතන්ති ආදි වචනං අවොච; (උ 222).

ආයස්මන්තං බ්‍රහ්මායුං=හත්ථිගිරිනගරේ ආනන්දත්ථේරෝ උදකසාරිකං පිළෙත්වා ඔඛිඩි බ්‍රහ්මත්ථේරෝ සමීපෙ අහොසි, තං භගවා දාමිහොතීති, (දී 398).

ආයස්මන්තං මෙරං = මෙඝ මේරෙඤ්ච ජේට්ඨිකං මහාථේරං; (සං. ස 93).

ආයස්මන්තං යෙව සාරිපුත්තං පච්චාහු = ආයස්මන්තං යෙව සාරිපුත්තස්ස භාගෙ හොතු ආයස්මා පන සාරිපුත්තොපි අත්තනො භාගං කත්වා විභජ්ජානි වුත්තං හොති; (මි. ප 92).

ආයස්මන්තං යෙවෙත්ථ උපවාණං පටිභාසෙය්‍ය = එත්ථ භගවතා ච එවං එතදෙව කාරණං ආරබ්භ උදාහටෙ ආයස්මන්තං යෙව උපවාණස්ස පටිවචනං පටිභාතු උපට්ඨාතූති දීපෙති. (උ 68).

ආයස්මන්තං රාහුලං ආමන්තෙසි = ඔවාද දානත්ථං ආමන්තෙසි; භගවතා හි රාහුල ථේරස්ස සීතාතපා ධම්මදෙසනා සුත්වා සාමණෙරෙ පඤ්ඤා ථේරසෙසෙව වුත්තා තථා රාහුල සංයුත්තං මහා රාහුලොවාදෙ සුත්තං චුල්ලරාහුලොවාද සුත්තං ඉදං අම්බලට්ඨිකා රාහුලවාද සුත්තන්ති; (මි. න 85).

ආයස්මන්තා ඛාරෙනහු = දන්තානං ආරොහේනෙනෙන ආයස්මන්තා ඛරෙනහූ"ති, (සං. ස 868).

ආයස්මා = ගාරවාධිවචනං. යථා නං ආයස්මා මහා මොග්ගල්ලානොති; (අප 437) – පියවචනං; (නෙ 53) (සං. ඵ 220). – (උ. 40). – (උ. 299). – (සු. නි 431). – පියවචනමෙතං ගරුවචනමෙතං; (සං. දු 64). – (දී 329). – පරං ආලපති; (මා. 65). – පියවචනං රෙඛාගාරවාධි වචනං; (අප 209). – ගරුගාරවාධි වචනං; (අප 203). – පියවචනමෙතං දීඝායුකොති වුත්තං හොති; (මහා 157). – පියවචනමෙතං; (අ. 309). – (සු. නි 431). – (දී. 584). – (මි. ඵ 91). – (මහා 184). – පියවචනං ගුරුවචනං සගාරව සපතිස්සවචනං; ආයුමාති අත්ථෙ; (පටි 413). – පියවචනමෙතං ගරු ගාරව සප්පතිස්සාධිවචන මෙතං. (ස ම 122). – පරං ආලපති ආමන්තෙති; (ස. ම 484).

ආයස්මා ආනන්දෙ = (ආදී) ඔඝතරණත්ථාය මං භාවනා නෙත්තෙන්, ඝ ඉතරෙ ඔඝතරණත්ථාය එවරූපා නොත්තියෙ දෙසෙතුං වුත්තං; (ප. 133).

ආයස්මා උදායි = පටිසම්භිදාප්පත්තොනා සාළිදායිත්ථෙරෝ (අ 669). – තයො ථෙරා උදායිනාමි – ලාළුදායි කාළුදායි මහා උදායිති. ඉධ මහා උදායි අධිප්පෙතොති; (දී 658).

ආයස්මා උපාලි ආයස්මන්තං අඤ්ඤාසිං පකෙඩා = න අගතිගමන වසෙන පකෙඩා. අපි ච බොධනත්ථං සඤ්ඤත්ථාය ලජ්ජී දහුග්ගහණෙන මියසා හුග්ගහණෙන ච ථෙරෙ පකොසාති වෙදිතබ්බා; (ස. ම 283).

ආයස්මා උපාලි ථෙරෙ = විරතිලාදි ගුණයුත්තොනා සාවකො; (අප 248).

ආයස්මා කප්පිනමහා = අයං ජරිලභාසස්ස එකදෙසත්ථෙරෙ ථෙරෙ; (ස. ම 701).

ආයස්මා චා කුලදූසකා -පෙ- අලත්තෙන ඉම

ධානගතා = දුට්ඨාසයපටිඤ්ඤාසඤ්ඤාවිරහනං දස්සෙති; (මි 47).

ආයස්මා නන්දියති = ථෙරෙ කිර පුබ්බෙ මිත්තසස්සකාලෙ නොපාල දාරකානං ජේට්ඨකො හුත්වා මිගතො සිඤ්ඤාසස්ස මූලං සොධෙත්වා වාලිසං ඔකිරිත්වා එසං පිත්තපාතිසඤ්ඤෙරං රුක්ඛමූලෙ නිසීදු පෙත්වා උත්තානා ලද්ධං ආහාරං දත්වා තතො වුට්ඨා හසාහසාකාරෙන හසම්මරජනවිමානෙ නිබ්බත්තති; (දී 589).

ආයස්මා වි ලඛණෙ = ලක්ඛණත්ථෙරෙ, විත්තෙහා; (සං ස 360).

ආයස්මා ඤාණෙහා = තථාගතෙන සද්ධිං එකා දිවසෙ ජාතො මහානිමිත්තඤ්ච දිවසෙ සද්ධිං නික්ඛමිත්වා පුන අපරභාගෙ සත්තු සන්තිකෙ පබ්බජිත්වා අභිඤ්ඤා බුද්ධා අභිඤ්ඤං ඛමෙමාති එවං මකණ්ඩ දෙව පලාසි ච හුත්වා සත්ථාරවාරිතං එරුක වාචාය සංඛවවනං කරොතොතා ථෙරෙ; (සං. දු 231).

ආයස්මා නාරදෙ ආයස්මන්තං සඩ්ඪං එතදවොච = කසතා අමොඝ? යො කිර විනොසි නව නිරොධො නිබ්බානං නාම සෙඛෙති පි ජානිතබ්බෙ පඤ්ඤා එස, අයං පන ථෙරෙ ඉමං ථෙරං අසෙඛභූමියා කරොති, (සං දු 92).

ආයස්මානෙ = එත්ථ නොති පුච්ඡාය නිපාතෙ මහා මහතො ථෙරස්ස සඩ්ඝාටිපත්තචීවරණ්ඩාරං සල්ලක්ඛෙත්වා එවං මහාරාජාති ආහ; (මි. න 238).

ආයස්මා පන ඛතියො කුහාඩාර පුත්තො නංචෙව

වසං වඩි = ආදි උත්තානත්ථ මෙව (ස. ම 206).

ආයස්මාපිඩනියො = න කෙවලං සෙ ථෙරොව ඉමස්ස සික්ඛාපදස්ස ආදිකම්මිකො ආයස්මා ඛතියොපි; (ස. ම 206).

ආයස්මා හගෙන පිලින්දිවච්ඡෝ ගිරිකූඨ වසල වාදෙන සමුද්‍ර චරති=තෙ ථෙරං තථා සමුද්‍ර චරන්තං දිසවා අරහාව සමානෝ අපපඤ්ඤ වාසනහීනා එවං හණතීති අජානන්තා දෙසනහරෝ මඤ්ඤ අයං එවං ථෙරෝ සමුද්‍රවරතීති විපෙනවා උල්ලපනා ධිපපායා නං තනෝ වුට්ඨාපෙතුං භගවතෝ ආරොං දේසුං, තෙන වුත්තං; (උ. 135).

ආයස්මා මං හගෙන = සෝ කිර භික්ඛු ථෙරං මිහනා භික්ඛුපරිවාරෙන ගච්ඡන්තං දිසවා ඉමේ භික්ඛු තථාගතං පහාය සාරිපුත්තං පරිවාරෙත්වා නික්ඛන්තා ගමනවිවෙත්දමිසස සරිසසාමීති අට්ඨානෙ කොපං බන්ධිත්වා එවමාහ; (අ 797).

ආයස්මා මහා චත්තාරෝ = නානා සුත්තපදෙස උදාහරනෙහා සොළසහාරෙ විනට්ඨා ඉදානි තෙ එකසමිං යෙව සුත්තෙහ යොජෙත්වා දසෙසනෙහා හාරසම්පාත මාරං ආරභී; (නෙ. 119).

ආයස්මා රාහුලෝ = නං දසෙසතුං අථ බෝ ආයසමා රාහුලොති ආදි වුත්තං; (මි. ප 95).

ආයස්මා සාරිපුත්තෙහා = පුනෙත්ථ දෙසනාවාරෙහි හාරහං අත්තානං පරං විය කත්වා වුත්තං ඊදිසං හි වචනං ලොකෙ ගරහිතු බහු සුප්පහොති, (පටි 430).

ආයස්මා සාරිපුත්තෙහා ඣානදම්බෙව = එසෙන වා කාරෙන වුත්තමිත්ථං නීති ආකාරෙහි දසෙසතබ්බොහා; (මි. ථ 92).

ආයාහං = ආයාහං දීඝං සොජනසතං; (අට 309).

ආයාහෙහා = ආයතීහෙබා, හනෙහා ආගච්ඡෙ වා යථි නබබමෙත්ථාහිපි ආයාහෙහා; (සු. නි 346).

ආයාහඤ්ඤනි = පුසඳසුහෙබහනහුහා අහාදසාහි ණෙයසා පුථු බ්‍රාහමණා සංවිරාහනහි; (ජා. ස 182).

ආයාවනහි = උදෙහි හගවා විහ, උදෙහි සුරියාහි එවං ආයාවනහි; (දී 264).

ආයාචුං මං හත්ථිහාහං = හත්ථිහුහං මිහානාහං මිං ආයාවිංසු; (චරි 29).

ආයාම = ගච්ඡාමි; (සු. නි 380) – ආහතමහ; (විමා 270)– ආගච්ඡයාම; (ස. නි 135).

ආයාමහතෝ = දීඝතෝ උච්චතොව; (අප 224).

ආයාමහතෝ වා විකාරහතෝ වා අහහමසෙ හෙහසහහ මහහමහි අහිසකහම්හා හරොහි වා හාරා පෙහි වා, පසොගෙ දුකහතෝ = හෙසහහමිහාහමෙහි දීඝතෝ වා හාපෙත්වා තිරියං තිරියතෝ වා හාපෙත්වා දීඝං වඩෙඝුං න වට්ටති. කෝ පන වාදෙ උහතෝ වඩ්ඪනෙ? වුත්තං හෙතං:– (ස. නි 407).

ආයාම හගෙන = කසමා භික්ඛණි උපසසය ගමණං යාවනි? න ලාභසකකාර හෙතු. කම්මට්ඨාහපරිකා පනෙත්ථ භික්ඛුණියෝ අත්ථා උසසුකකාපෙත්වා කම්මට්ඨාහං කථාපෙසසාමීති යාවති; (සං. ථ 132).

ආයාමා = එහි යාමි, ආයාමිහිති පාඨෙ, ගච්ඡාමිහි අත්ථෙ; (දී. 371).

ආයාමෙහ = උච්චතෝ චතුබබිස යොජනං; (අප 263).

ආයාසි = ආගච්ඡසි; (පෙ. 114).

ආයාසිතහතං = ආයාසිතහාවෝ ආයාසිතහත්තං; (විහ 73) – (පටි 109).

ආයාසෙහා = ආයාසනවෙථන ආයාසෙහා, සංසිදන විසිද නාකාරප්පවත්තහසස විහාතකිලමථසෙසතං තාමං; (පටි 109) – (විහ 73) – සංසිදන විසිදනාකාරප්ප වත්තෙහා විහාතකිලමථෙහා; (දී. 578).

ආයු = ආයු වසසසතසහසසහාති අත්ථෙහා; (බු 192). – දිබබං වා මානුසං වා උළාරතමං ආයු පවත්තති; (සු. ස 98).

ආයු බෝ පහ දත්ථා = ආයු දුනං දත්ථා; (අ 515).

ආයු දෙති = ආයුදුනං දෙති; (අ 600). – (සු. ස 145).

ආයු හි විහෝ = හිහාතු මිමි සරසෙන ජීවිතින්ද්‍රියං බිණං උදාහු උපවෙත්දකකම්මවසෙන මරණං සහාතිසෙ ජානාති පුච්ඡති; (ජා. ප 61).

ආයු පජානාමි = ඉදානි තව අවසිට්ඨං එත්තකං ආයුහාති අහං ජානාමි; (සං. ථ 163).

ආයු පාවචනති = ජීවිතින්ද්‍රියං ඊහුහාති බෙපෙහති; (ධ. ප 374).

ආයු හිතා අමානුසං = දිබබ ආයුං ජහිත්වා; (දී. 531).

ආයුකඛයා වා පුඤ්ඤකඛයා වා = යෙ උළාරං පුඤ්ඤ සම්භාරං කත්වා යත්ථ කත්ථචි අපපායුකෙ දේවබ ලොකෙ නිබබහහහති, නෙ අහහතෙහා පුඤ්ඤ බලෙන ඨාතුං න සකෙකාහහති, තසස පන දෙවලොකසස ආයුපපමාණෙනෙව චවහන්තීති ආයුකඛයා චවහන්තීති වුච්චහති; (දී. 78).

ආයු තියති මච්චානං = මිරිතබබ සහාවත්තා මච්චාති ලද්ධනාමානං ඉමෙසං සත්තානං ආයු යෙ චිරං ජීවති වසසසතං අපපං වා භියෙහා වා"ති එවං පරිච්ඡින්නකාල පරමායු බියති; (ථෙර. ථ 267). – සත්තානං ආයුසඞ්ඛාරෙ ඛයං යාති; (මිහා 109).

ආයුසඞ්ඛ විණාමසඞ්ඛ සුඛා බලසඞ්ඛ = චතුහිඨානෙ හිති වුත්තානං සරූපතෙ දසසනං, ආයු ආදයෙ එවහිසසා අසඤ්ඤති විසිට්ඨසහාවත්තාය –පෙ– හොතුහාවතෙ ඨානහති ච වුත්තං; (මිමා 109).

ආයුසංඛාර = විසෙසෙන සුත්තාසය; (මිහා 185).

ආයු දුබ්බලතෝ = ආයුනාමේන අබලං දුබ්බලං නථාති. සත්තානං ජීවිතං අසසාසපසසාසූප නිබන්ධසෙදවම ඉරියාපථූපනිබන්ධසදව; (විසු 173).

ආයුධං = අසි වා උසු වා සත්ති වා'ති එවමාදි; (වසු 15).

ආයුධභාණ්ඩස = එසේ කියදවාම වූහෙන. "ආයුධං නාම චාපො සොදණෙඩා"ති; (සා. ටී 366).

ආයුනා = ජීවිතෙන නනු ච දෙවානං ජීවිතං පරිච්ඡින්නපපමාණ වූහො; (පෙ 99).

ආයුනා අතිරොචති = නෙන වූහො; (පෙ 100).

ආයුනො = ආයු, "නො"ති නිපාතෙමිහො. ආයුනො මා චිරවිරහාව. එවො යදි ජානාසි ආයුනොති අතෙථා; (විමි 93).

ආයුනො සංහානි = නසමා ජරා ආයුනො සංහානීති එලුපචාරෙන වූහො; (ධ. ස 283). - යසමා පන ජරාමපහාසස අයුහායති නසසාජරා ආයුනො සංහානීති එලුපචාරෙන වූහො; (දී 577).

ආයුනො සංහානි ඉන්ද්‍රියානං පරිපාකතා = ඉමෙහි පන පදෙහි කාලානික්කමෙයෙව අනිවත්තනාය ආයුක්ඛය ඛක්ඛාදි ඉන්ද්‍රිය පරිපාක සඤ්ඤිතාය පකතියා දීපිතා; නෙතසසිමෙ පච්ඡිමා දෙ පකතිනිද්දෙසාති වෙදිතබ්බා; (ධ. ස 283). - (සං. ද 9). - (ම. එ 195). - ඉමෙහි පන පදෙහි -පෙ- අනිවත්තනාය -පෙ- ඉන්ද්‍රියපරිපාක සඤ්ඤාතාය; (විභ 69). - (වූ 12). - (පටි 106).

ආයුඛෙමනත්තා = හෙට්ඨිමපරිවෙජදෙන ච වසස සතායුක කාලෙ උපපජ්ජනති උපරිමපරිවෙජදෙන වසසසතසහසසායුක්කකාලෙ අයං නෙසං ආයුවෙ මෙතනා; (සු. නි 343).

ආයුඛෙමනිබ්බානපටිපදා = දානසීලාදිකා පුඤ්ඤ පටිපදා; (අ 601).

ආයුසංඛාරං = රූපජීවිතින්ද්‍රියං සඞ්ඛාය වූහො; (සං. ද 166).

ආයුසංඛාර බොසසජී = ආ සමන්තතො යුනොති පාලෙයි සතෙත්ති ආයු, ආයුසස සඞ්ඛාරො රාසිභාවො ආයුසඞ්ඛාරො තං ආයුසඞ්ඛාරං ඔසසජි. පරිච්චජි ජහාසීති අතෙථා; (අප 360).

ආයුසංඛේදා = තත්ථ ආයුසමපදානාම සසසං සසසං උපපජ්ජියං දීඝායුකතා විරජ්ජිතබ්බතා; නාය යථා රක්ඛන්ති කුසලසමංගිනාති පරියොසාපෙති. මහුලෙ කුසලං උපච්චෙතෙති; (වරි 261).

ආයුසා අනුරක්ඛෙ = සසස දුක්ඛාපගම පටිඝාතත්ථං අත්තනො ආයුමපි වජ්ජිවා තං අනුරක්ඛෙ (සු. නි 143). - සසස දුක්ඛාගමපටිඝාතත්ථං -පෙ- අනුරක්ඛෙ; (ඛු 165). - (වභු 133).

ආයුසසඛයාති = ආයුනො අවසසං පටිලාභී; (සු. ස 145)

ආයුසසඛයාගිනී = ආයුලාභ පටිලාභිනී හොති අයුං වා ගහජ්ජිසා හොති ආයු පටිලාභිනීති අතෙථා; (අ 515).

ආයු = ජීවිතින්ද්‍රියං; (සං. ද 236). - රූප ජීවිතින්ද්‍රියං; (සං. ත 95).

ආයුහනං - දවින්නං වායමිත්වානං අඤ්ඤතරසෙස හොති; (ජා ස 254).

ආයුහති = සවණීයං ත්‍රුත්වා කණ්ණසොත පිණ්ණං ආරමමණවසෙන පරිකසසන්ති ආයුහති, (මිහා 18)

ආයුහනං = සඞ්ඛාරානං අත්ථාය පයොග කරණං; (පටි 94)

ආයුහනඛිනී = අථ වො සඞ්ඛාර ජනනෙ සබ්‍යාපාරා ත්‍රිය හුත්වා ආයුහති වායමිනීති පච්චය සමිත්තතනං දසසෙත්වා ආයුහනඛිනීති ආහ; (පටි 168).

ආයුහනධෙය්‍යා = සමුදය දසසනෙනෙව ආයුහනධෙය්‍යා; පටි 73).

ආයුහනා = ආයතිං පටිසන්ධිහෙතුභූතං කම්මං; තංති අනිසංකරණවසෙන ආයුහනානි වුච්චති; (පටි 65). - (පටි 184).

ආයුහනා සංචාරා = තං කම්මං කරොන්තසස පුරිම චෙතනායො; (පටි 169)

ආයුහති - නසස නසස පටිලාභත්ථාය සහෙන ආයුහා පෙතීති ආයුහති: (මිහා 27). - (ධසං 307).

ආයෙ = වුඩ්ඪි; සාපි අත්ථහානිතො අනුප්පත්ති නොව දුවිධා; (විභ 291).

ආයොගෙ = (ආදිසුපි) නිමිත්තභෙදෙ භුම්මවචනං; ආයොගාදි නිමිත්තං විඤ්ඤුපෙත්තසස අනා පත්තීති වූත්තං හොති; (සං. ටී 529).

ආයොගො = පයොග කරණං; (ධ. ප 463).

ආයොගො සබ්බලොකසස = සබ්බසස සදෙවකසස ලොකසස අගදසමිණෙය්‍යතාය දෙය්‍යධම්මං ආනෙත්වා යථාතබ්බථානමුහුතො; (ථෙරගා. එ 520).

ආරඩා = දූරෙ; (අ 725) - (සං. ත 11) - එතානි සබ්බා, නි දූරතො පරිවජ්ජෙය්‍යාසීති; (ජා. එ 208) - (අ 460).

ආරඩා අගංගණෙන = පයිරතො නහං විය සමුද්දසස ඔරතීරතො පාරතීරං විය ච සුවිදූරවිදූරෙ අහං. (ම. ත 30).

ආරක්ඛා පරිවජ්ජයෙ = එතා ඉත්ථියෝ නාම මේථුන ධම්මාදීහි අනිත්තා කාලං කත්වා එතෙසු නිරයෙසු සීදන්ති. එතා එවං අත්තනා සීදමානා කස්සඤ්ඤස්ස සුඛාය භවිස්සන්තීති එවං සඤ්ඤා පණ්ඩිතෝ පුරිසෝ දූරතෝ එව තා වජ්ජෙය්‍යාති දීපෙති; (ජා. ඨ. 230).

ආරක්ඛාවි = දූරෙයෙව; (දී. 233) - (ඵ. 213) - (අ. 761)

ආරක්ඛාව නමස්සං = දූරතොව නමිස්සන්ති; (සං. ඨ 217).

ආරක්ඛාවිස්ස = දූරෙයෙව භවෙය්‍ය; (සං. ඨ. 85).

ආරක්ඛා විරතා ධීරා = පාපකිරියතෝ ආරකා විරතා පණ්ඩිතා; (ජා. න. 55).

ආරක්ඛා හොති සද්ධම්මා = සෝ එවරූපෝ පුග්ගලෝ පටිවෙධ සද්ධම්මතොපි පටිපත්ති සද්ධම්මතොපි දූරෙ හොති. තහි තං ගරුං ඕකප්පෙන්ති අමිනී යතෙතා අසික්ඛමානෝ න පටිපජ්ජති. අපපටි පජ්ජතෙතා කුතෝ සද්ධම්මං පටිවිජ්ඣිස්සති තෙතාහ; - (ථෙර. එ. 384) - සෝ නාදිසෝ පුග්ගලෝ නතොමය පඨවියා පටිපත්ති සද්ධම්ම තෝ දූරෙ හොති: (ථෙර. එ. 428).

ආරක්ඛණත්ථාය හණ්ඩස්ස = ජානරූපරජත මුත්තා මණි ආදි රාජහණ්ඩස්ස ආරක්ඛණත්ථාය සමීපත තෝ ගොපනත්ථාය; (අප . 239).

ආරක්ඛ මූලකං = රක්ඛණ මූලකමෙව; (මහා. 198)

ආරක්ඛ සන්නිනෝ = ද්වාරරක්ඛිතාය සතියා සමන්නා ගතා (අ. 618) - (සු. ඤ. 162).

ආරක්ඛ සම්පජනෙතා = අතෙතා ආරක්ඛෙන වෙව බහි ආරක්ඛෙන ච සමන්නාගතෝ; (සං. ඨ 227).

ආරක්ඛා = ද්වාරපිදහන මඤ්ජූසාගොපනාදිවසෙන සුට්ඨු රක්ඛණං; (අ. 807).

ආරක්ඛාඛිභරණං = භාවනප්‍රංසකං, ආරක්ඛාහෙතුනි අතෙතා; (දී. 342)-(මහ 364) - (අ. 807) - ආරක්ඛ කාරණා; (ඛු. 94) - ආරක්ඛ කාරණං; (සුස. 83).

ආරක්ඛාය = රක්ඛණත්ථාය; (සං. න. 48).

ආරක්ඛෙ = අතෙතා ච බහි ච රත්තිඤ්ච දිවා ච ආරක්ඛණං; (ස. වි 146) - අයං අපපමාදෙ ච සති ච වෙනතෝ ආරක්ඛෙ කරණ්ඩියෝ එවං මේ අහොසීති දස්සෙති; (සං. න 25) - ද්වාර පිදහන මඤ්ජූස ගොපනාදි වසෙන සුට්ඨු රක්ඛණං; (දී 342) (- මහ. 364).

ආරඟඩොවිනිතතුදනා මනෙත = ආරඟ ඩොවියා පතනමතෙත ඔකාසෙ. (අ. 321).

ආරඟතා = යසෙස නෙ රාගාදයෝ අයඤ්ච පරතුණ කෙඛාසීලඛණෙ මසෙඛා ආරඟතා; (සු නි. 384) - (ඩ. ප. 666).

ආරඟෙන සාසපූපමා = සුවිමුඛෙ සාසපෝ විය, ඉදානි බුඛානං නසසන ගාවං දස්සෙනතෝ "නිබබිත්තා න"නති ගාථමාහ; (මහා 107).

ආරවයාරවයා = ආවිඤ්ඡිත්වා ආවිඤ්ඡිත්වාති අතෙතා; (සු. නි. 392).

ආරඤ්ඤිනං = නාසස මහාවජ්‍රඤ්ඤ සබබඤ්ඤුත ඤාණ දනෙතහි ආරඤ්ඤිතං නෙතුමික ධම්මානං ආරඤ්ඤ නටඨානතාහි වුච්චතීති අතෙතා; (නෙ. 51).

ආරඤ්ඤං = ආරඤ්ඤකං; (නෙ. 197).

ආරඤ්ඤකඛණාඩි මුතෙතා = (ආදිනි) ධුනඛ සමාදාන වසෙන වුත්තානි, (ඛු. 49).

ආරඤ්ඤකඤ්ඤ = අරඤ්ඤ වාසිතෙතා; (අ. 814) - අරඤ්ඤ වසනතාය ආරඤ්ඤකඤ්ඤ; (ජා. ඨ. 250).

ආරඤ්ඤකඤ්ඤ ඉසිතෙතා = ඉදං සත්ථා ඉසිපතනෙ විහරනතෙතා එකං උදපානදූසකං සිගාලං ආරබ්භ කතෙතිං; (ජා. ඨ. 250).

ආරඤ්ඤධුතා = ගාමනත සෙනාසනං පටික්ඛිපිතබා සමාදිනනා ආරඤ්ඤකඛගා; (ම. න. 165) - ධුනඛ සමාදාන වසෙන ආරඤ්ඤකතා; (ස. ම. 820) - (ථෙර. ඨ. 178).

ආරඤ්ඤධානං = අරඤ්ඤ වාසිනං; (අ. 126).

ආරඤ්ඤධානි = අරඤ්ඤ පරියාපනනානි; (ථෙර. එ. 531).

ආරඤ්ඤධනත = අරඤ්ඤ වාසිනා; (අ. 612).

ආරඤ්ඤධෙතු = පඤ්චඩිහුසනිකපවත්තිමෙසු; (අ. 708) - (දී. 362).

ආරඤ්ඤකතා = ගාමනත සෙනාසන පටික්ඛිපනෙන අරඤ්ඤ නිවාසෙ අසසාති - ආරඤ්ඤකතා; (ඵ 177) - අරඤ්ඤ නිවාසි; (ඛු. 56) - සමාදිනනා ආරඤ්ඤක ධුනඛෙගා; (ම. ව. 69). - ජායමානොපි අරඤ්ඤ ජානෙතා අනිසම්බුජ්ඣ මානොපි අරඤ්ඤ අනිසම්බුද්ධා දෙවවිමානකපපාය ගඤ්ඡකුටියා වසනෙතාපි අරඤ්ඤ යෙවාති දස්සෙනතා එවමාහ; (අ. 834).

ආරඤ්ඤ තොව = (ආදි) සබබං සමාදානවසෙන වුත්තං; (සං. ඨ. 175).

ආරඤ්ඤතොවා = (ආදයෝ) ධුනඛ පුබබඛගෙ පටිපත්ති දස්සනත්ථං වුත්තා; (මහා. 140).

6

ආරක්ඛං මිව කුඤ්ජරං = යථා අරක්ඛං නොසෙවතා පෙසිතා ගණිකාභත්තිනියෝ ආරක්ඛසදිසං කුඤ්ජරං ඉත්ථිකුත්තාදස්සනෙන පලොභෙත්වා බන්ධිත්වා ආනයන්ති එවං ආනයිස්සාමි; (සං. ඵ. 146)

ආරක්ඛසම්පන්නං නාම සෙනාසනං පඤ්ඤත්තානුසන්නිතං පමාණිකං = ඉදං ලක්ඛණං තං ආරොපෙත්වා ආචරිය ඛන්තුනා පරිකම්මකතස්ස ගාමස්ස ඉත්ථිබ්‍යලතෝ අපරිකම්මකතස්ස පඨමලෙඩ්ඩු පාතතෝ පට්ඨාය යාව විහාරපරිභෙදා මිනිත්වා වවත්ථපෙතබ්බං; (විසු. 54).

ආරක්ඛසම්පන්නං = ගාමන්තසෙනාසනං පටික්ඛිපාමි, ආරක්ඛසම්පන්නං සමාදියාමී''ති ඉමෙසං අඤ්ඤතරවසෙන සමාදින්නං හොති; (විසු. 54). – අරක්ඛතීති ආරක්ඛසම්පන්නෝ, තස්ස භාවං ආරක්ඛසම්පන්නභාවං; (මහා. 138)

ආරක්ඛසම්පන්නෙන = ආරක්ඛසම්පන්නෙන; (සු. නි. 209)

ආරක්ඛසම්පන්නෝ = ගාමන්තසෙනාසනං පටික්ඛිපිත්වා ආරක්ඛසම්පන්නභාවසමාදානෙන ආරක්ඛසම්පන්නභාවසමාදානෙන ආරක්ඛසම්පන්නෝ; (ථෙර ගා. 56). –ගාමන්තසෙනාසනං පටික්ඛිපිත්වා ආරක්ඛසම්පන්නං ධුතඞ්ගං වසෙන අරක්ඛසම්පන්නවාසිකෝ හොති; (සං. නි. 142)

ආරතං = විරතං සබ්බපාපානි පහාය ඨිතං; (ජා. ප. 74).

ආරති = ආරකාරමිනං; (ඛු. 8). – ආරකා එතෙ ති රමන්තීති ආරති; (සං. නි. 968). – (ධ. ස. 201). – ආරමණං; (චතු. 88). – (සු. නි. 260). – (බු. 92)

ආරති සමචරියා ච = යථා වුත්තා ච පාපධම්මතෝ ආරති පටිවිරති කායසමාදි සම්චරියා ච; (විභං. 211).

ආරති = (ආදිසු) මච්චුවචරතෙති ආරකා රමන්තීති ආරති; (ම. ව. 92).

ආරතෝ = දූරතරතෝ; (මහා. 142).

ආරද්ධං = පරිපුණ්ණං හොති පග්ගහිතං; (විභ. 219). – පග්ගහිතං පරිපුණ්ණං; (අ. 383). – පරිපුණ්ණං; (අ. 292). – පට්ඨපිතං; (පටි. 331).

ආරද්ධං බො පන මෙ බ්‍රාහ්මණ = එවං භගවා අත්තනෙතා අඤ්ඤතරං ජෙට්ඨසෙට්ඨභාවං බ්‍රාහ්මණස්සපකාසෙත්වා ඉදානි සාසනපටිපදාය තං අධිගතෝ තං පටිපදං පුබ්බභාගතොපපත්තිං දස්සෙතුං –පෙ– ආදිමාහ; (සං. නි. 1. 88). – (අ. 746). එත්ථ සයෙව බුද්ධගුණ පටිලාභාවසානං අත්තනෙතා අසදිසභාවං විභාරං –පෙ– අධිගතෝ තං පුබ්බභාගපටිපදාය උපපත්තිං දස්සෙතුං –පෙ– ආදිමාහ; (ම. ඵ. 112).

ආරද්ධං බො පන මෙ බ්‍රාහ්මණ විරියං අහොසි = බ්‍රාහ්මණ න මයා අයං අනුත්තරෝ ජෙට්ඨ සෙට්ඨ භාවෝ කුසීතෙන මුට්ඨස්සතිනා සාරම්භ කායෙන – විකික්ඛාවිත්තෙන අධිගතෝ, අපි ච බො තදධිගමාය ආරද්ධං බො පන මෙ විරියං අහොසි; (ස වි. 88). – බ්‍රාහ්මණ මයා අයං අනුත්තරෝ –පෙ– විරියං අහොසි; (අ. 747). – බ්‍රාහ්මණ න මයා අයං උත්තමෝ අසමෙමාහ විහාරෝ කුසීතෙන මුට්ඨස්සතිනා සාරද්ධකායෙන විකික්ඛාවිත්තෙන වා අධිගතෝ; (ම. ඵ. 112).

ආරද්ධං හොති විරියං අසල්ලීනං = අයම්පන ආරද්ධ වත්තස්ස උප්පත්තෝ යෙව; (පටි. 331).

ආරද්ධ චිත්තා = අට්ඨවත්ත පූරණෙන තුට්ඨ චිත්තා අයමෙත්ථ සඞ්ඛෙපෝ විත්ථාරතෝ පන නිත්තිය පරිවාසෝ සමන්තපාසාදිකාය විනයට්ඨකථායං පඤ්චපත්තඛණ්ඩික වණ්ණනායං වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බා; (සං. ද්‍ර. 28)

ආරද්ධ විරියං = පග්ගහිත විරියං පරිපුණ්ණ විරියං; (සං. ඵ. 223).

ආරද්ධ විරියස්ස = පරිපුණ්ණ විරියස්ස වෙව පග්ගහිත විරියස්සව; (අ. 29). – සම්මා උපට්ඨිත චතු-සම්මප්පධාන විරියවන්තස්ස; (මහා. 325).

ආරද්ධ විරියා = අකුසලානං පහානාය කුසලානං උපසම්පදාය පග්ගහිතවීරියා· (ථෙර ද්‍ර. 90)

ආරද්ධ විරියානං = පග්ගහිත විරියානං පරිපුණ්ණ විරියානං; (අ 130). – පග්ගහිත පරිපුණ්ණ විරියානං සොණා අග්ගානි දස්සෙති; (අ. 198).

ආරද්ධ විරියෝ = සබ්බසෝ කොසජ්ජප්පහානෙන ආරද්ධවීරියෝ; (ථෙර ද්‍ර. 71). – පග්ගහිතවරියෝ චතුදෙසාපගතෙන විරියෙන සම්පන්නාගතෝ (ජා. ද්‍ර. 17). – පග්ගහිතවීරියෝ පරිපුණ්ණවීරියෝ; (සං. ඵ. 96). – (සං. ඵ 97). – (සං. ද්‍ර. 171).

ආරද්ධ විරියෝ ච බෝ ඝිකඛමෙ = ආරද්ධ වීරියෝ පුග්ගලෝ ඉමස්මිංයෙව සාසනෙ සුඛං විහරති බාහිර සමයෙ පන යෝ ආරද්ධවීරියෝ සෝ දුක්ඛං විහරති; (සං. ද්‍ර. 37)

ආරද්ධෝ = පරිපුණ්ණෝ හොති; (සං. න. 125). – තුට්ඨෝ; (ම. ව. 95).

ආරං = කාතෙනති; (ම. න. 31).

ආරපථෙ ආරපථෙ = සුඛං පවෙසෙත්වා පවෙසෙත්වා නීහරණෙ; (ස. නි. 590).

ආරහති ච විප්පටිසාරී ච = ආපත්ති ඒතිකඛම වසෙන ආරහතීවෙව නපජ්ජවයා ච විප්පටිසාරී හොති: (අ. 622).

ආරහථ = ආරම්භවීරියං කරොථ; (සං. ඵ. 173). – ආරම්භ ධාතු සඞ්ඛාතං වීරියං කරොථ; (ථෙර. ඵ. 373). – (නෙ. 88).

අරහථ නික්කමථ = ථෙරො සත්ථුවචනං සම්පටිච්ඡිත්වා අනෙකවිධං ඉද්ධිවිකුබ්බනං කත්වා සහසා ලොක ධාතුං සරෙන විඤ්ඤාපෙන්තො ආරහථ නික්ක මථාති ගාථද්වයං අභාසි; (අ. 437).

ආරහථ නික්කමථාති වීරියස්ස පදට්ඨානං = නං යොජෙත්වා දස්සෙතුං ආරහථ -පෙ- ආදි වුත්තං, (නෙ. 88).

ආරහථ නික්කමථාති විත්ථිඤ්ඤියස්ස පදට්ඨානං = පුන යථාවුත්ත වීරිය සම්බන්ධඤ්ඤ සම්මප්පධානස්ස ආධිපච්චනිච්චනාය පපඤ්චපහාණඤ්ඤතා විවට මූලං ඡින්දිත්වා විවට්ටං පාපෙන්ති ච්චාති දස්සනත්ථං ආරහථ -පෙ- ආදි වුත්තං; (නෙ. 88).

ආරභෙථා දළ්හා හොථ = එවං සන්තෙ වීරියං ආරහථ අභිපිල පරක්කමනං අධිට්ඨාය දළ්හා හවථ; (දී. 475).

ආරභ = පරිත්තාරම්මණිකෙ ආරභතීති ආරම්මණං කත්වා; (ධ. ස. 303). – ආගම්ම පටිච්ච සමුප්පාය, (අ. 739) – (අ. 454)) – පටිච්ච; (මඤ්. 148).

ආරම්භ ධාතු = පඨම වීරියං; (සං. න. 124).

ආරම්භ මාණොව = කුරුමාණොයෙව; (සං. න. 128).

ආරම්භ ජාති = ආපත්ති වීතික්කම සමොධා; (ප. 74). (අ. 622).

ආරම්භථෙ ආසවෙ පහාය = වීතික්කම සම්භවෙ ආසවෙ ආපත්තිදෙසනාය වා ආපත්තිවුට්ඨානෙන වා පජහිත්වා; (අ. 623). – දෙසෙතබ්බයුත්තභාවස්ස දෙසනාය, වුට්ඨානබ්බයුත්තභාවස්ස වුට්ඨානාය, ආවිකාතබ්බ යුත්තභාවස්ස ආවිකිරියාය; (ප. 74).

ආරභති = එත්ථ ආරම්භසද්දෙ කම්මකිරියාති සන්ත වීරියමිච්ඡොනාපත්තිවීතික්කමෙසුවත්තති; (ප. 73).

ආරභති ච විප්පටිසාරී ච = අයං පන ආපත්ති වීතික්කමෙ ආගතො; (ප. 73).

ආරභති න විප්පටිසාරී = ආපත්තිං ආපජ්ජති, නං පන දෙසෙතුං සභාගපුග්ගලං පරියෙසති, නාසඤ්ඤ න විප්පටිසාරී හොති. අඞ්ගුත්තරට්ඨකථායං පන වුට්ඨිතත්තා න විප්පටිසාරී හොතීති වුත්තං; (ප. 74).

ආරම්භධාතු = ආරභන වසෙන පවත්තවීරියං; (අ. 667) – පඨමවීරියං වුච්චති; (ඉසු 98) – (ආදිසු) ආරම්භ ධාතු නාම පඨමාරම්භවීරියං; (අ. 28).

ආරම්භපච්චයා = කම්මසමුට්ඨාන වීරිය පච්චයා; (සු. නි. 410).

ආරම්භවත්ථූනි = වීරියකාරණානි තෙසම්පි ඉමිනාව නයෙන අත්ථො වෙදිතබ්බො; (අ. 789).

ආරම්භාති = ආගම්ම; (දී 725) – කම්මන්තං පඨමාරම්භා; (මහා 313).

ආරම්මණං = අපටික්ඛිපිතබ්බභාවෙන අත්තනො ඵලං ආරමෙතීති – ආරම්මණං; (මහා. 249) – දුම්මෙව්ව නභාවෙන අරම්මණන්ති ච; (මහා. 311) – පච්චයං (සං දු. 168) – (චූ. 102) – (සං. න. 69) – නිස්සයං; (සු. නි. 472) – (චූ. 21) – දුම්මුඤ්චනභාවෙන ආරම්මණන්ති ච; (සු. නි. 454) – කිලෙසුප්පත්ති පච්චයං; (ම. ව. 100).

ආරම්මණං පොඝං එරනත්ථස = පරිත්තා සුභප මිහෙතුවා සරාගම්හොත වා ආරම්මණෙ පරිකම්මං කත්වා තත්ථෙව අප්පණං පත්වා තං අවඩ්ඪිතං පොඝමෙව ආරම්මණං එරනත්ථසාති අත්ථො; (වි. ම. 295).

ආරම්මණං පටිසඞ්ඛා = රූපක්ඛන්ධාදි ආරම්මණං හඞ්ගභෙ පටිසඞ්ඛාය ජානිත්වා පස්සිත්වා; (පටි.14).

ආරම්මණං පටුච්චනතිනත්ථා = රූපාදීසු ආරම්මණෙසු උප්පජ්ජනත්ථා මුඤ්චිතුං අසක්කුණෙය්යභෙන ආරම්මණන්ති කථියති; (මහා. 311).

ආරම්මණං යජමානස්ස යඤ්ඤ එතප්පනිධාය ජානාති දෙය්යං = අයං හි සත්තෙසු මෙත්තා ප්‍රුබබඞ්ගමෙන සම්මාදිට්ඨිපදිපහතමොහක කාරෙන විත්තෙන යජමානස්ස දෙය්‍යධම්මසඞ්ඛා තො යඤ්ඤ ආරම්මණං හොති; (සු. නි. 349).

ආරම්මණ අඞ්ගෙන උභො එක වවත්ථානා = පච්චක්ඛතො දිට්ඨස්ස ආරම්මණස්ස අඞ්ගෙන අනුගමනෙන යථා ඉදං තථා අතීතෙපි සඞ්ඛාර ගතං නිජ්ඣි අනාගතෙ නිජ්ඣිස්සතීති එවං උභින්නං එක සභාවෙනෙව වවත්ථාපනත්තා අත්ථො; (පටි. 183).

ආරම්මණසඞ්ඛ පටිසඞ්ඛා = පුරිමසඞ්ඛරූපාදි අරම්මණං ජානිත්වා (පටි. 183).

ආරම්මණසෙන = (ආදිසු) සත්තරසසු ආකාරෙසු අත්තනා උද්දිට්ඨං යුගනද්ධං මූලපදෙන එකට්ඨතා නං විපජහාය සෙසානං වසෙන "සොළසහි" ති වුත්තං; (පටි 417) – ආලම්බනභෙන; ආරම්මණ වසෙනාති අත්ථො; (පටි. 417).

ආරම්මණභෙ = අසඞ්ඛතාරම්මණස්ස ආලම්බන භාවෙන ආරම්මණභෙ; (පටි. 66).

ආරම්මණතෝ = පාණාතිපාතතො ජීවිතින්ද්‍රියාරම්මණතෝ සඞ්ඛාරාරම්මණතෝ. අදින්නාදානං සත්තාරම්මණං වා සඞ්ඛාරාරම්මණං වා. මිච්ඡාචාරෙ පොට්ඨබ්බ

වසෙන සඞ්ඛාරාරම්මණෝ, සත්තාරම්මණොති එසෙ. මුසාවාදෙ, සත්තාරම්මණෝ වා සඞ්ඛාරාරම්මණෝ වා සුරාපානං සඞ්ඛාරාරම්මණං; (සු. ස. 41) – ඉමෙසු ච වත්තාලීසාය කම්මපථානෙසු දස කුසලා දස අකුසලා දානාපානසති කායගතා සතීති ඉමානි ඛාදීසති පටිභාග නිමිත්තා රම්මණානි; -පෙ - සෙසානි න චලිනාරම්මණානීති එවං ආරම්මණතෝ; (විසු. 84) – නවවිධා යොජනා:- යථෙවහි පුරිමෙසඞ්ඛතදෙසෙ ආරම්මණං නො සුරාමෙරය මිච්ඡපමාදට්ඨානං රූපායතනාදි අඤ්ඤතරසඞ්ඛාරාරම්මණං නථා ඉධ විඤ්ඤාණ හොජනං, එතෙන නයෙන සබ්බෙසං ආරම්මණ භෙදෙ වෙදිතබ්බා; (වභූ 19) - පාණාතිපාතො වෙත්ථ ජීවිතින්ද්‍රියාරම්මණෝ අදින්නාදාන අබ්‍රහ්මචරිය සුරාමෙරයමච්ඡපමාදට්ඨානානි රූපාදිමෙසු රූපායතනාදි අඤ්ඤතරසංඛාරාරම්මණානි, මුසා වාදෙ යස්ස මුසා භණති, සමාරනිබ්බා පවත්තනතො සත්තාරම්මණෝ, අබ්‍රහ්මචරියවෙ සත්තාරම්මණානි එසෙ. අදින්නාදානඤ්ච යදි සත්තො හරිතබ්බා හොති තද සත්තාරම්මණානි; (වභූ. 13).

ආරම්මණ නානත්තතා = ආරම්මණස්ස නානත්තභාවෝ (විභ. 370) – යෙන පන භවවිසෙසභියාමිසෙන හෙතූනා චතුත්ථජ්ඣානං වෙහප්ඵලාදිසු එකාදසසු භවෙසු උපපත්තං නිබ්බත්තෙති; තං දස්සෙතුං- ආරම්මණකානත්තානි ආදිමාහ; (සු. ස 64).

ආරම්මණඤ්ඤෙන ඤොඤ්ඤවචනත්තා = පඨවාතො දිට්ඨස්ස ආරම්මණස්ස අඤ්ඤෙන අනුගමනෙන යථා ඉදං තථා අතීතෙපි සඞ්ඛාර ගතං නිජ්ජීවං. අනාගතෙපි නිජ්ජීවං භවිස්සතීති එවං ඤාතං එක සන්තාවෙනෙව වවත්ථාපනතෝ අත්ථෝ; (විසු. 483).

ආරම්මණ පච්චය ඝටිසං = උපනිස්සය පච්චයෙ රූපස්ස උපනිස්සය පච්චයානභාවා නිණෙව විසභාජිතානි ලබ්භන්ති. නෙන වුත්තං; (ප. 319) – රූපභාව තොපි විසභාජන සමානඤපි වුත්තං; (ප. 330).

ආරම්මණ පච්චයා අධිපති පච්චයා = තතො පරං ආරම්මණ පච්චයා අධිපති පච්චයානි දුකමූලකං ආරභිං තත්ථ ඉමිං පඤ්ඤදුකභෙදෙව ආරම්මණා විකතදුකභෙදෙ දස්සෙතුං සෙසං සඞ්ඛිත්තං; (ප. 310)

ආරම්මණ පච්චයා හෙතුපච්චයා = අයං ඔසාන [illegible] සත්තෙසු ච දස්සිතෙ, සබ්බෙ පත කත්තබ්බ වාචනා [illegible] සන්දිස්සති, කෙවල වාචනා මත්තෙ හි ගහෙ [illegible] (ප. 310) – එවඤාමෙන ආරම්මණ පච්චයං [illegible] හෙතුපච්චය පරියොසානතෝ එක [illegible] දස්සිතෙ. (ප. 310).

ආරම්මණ පච්චයා හෙතුයා නිණ් = තං දස්සෙතුං ආරම්මණපච්චයස්ස පුරිමභාගෙ ඨිතස්ස හෙතු පච්චයං පච්ඡිමභාගෙව යථෙවා -පෙ- වුත්තං; (ප. 323).

ආරම්මණ පච්චයා හෙතුයා නිණ් අධිපතියා නිණ් -පෙ- අවිගතෙ නිණ්ති=ආරම්මණ පච්චය මෙසනපන දුමූලකෙ ගණෙතං දස්සෙතුං ආරම්මණ පච්චයා -පෙ- අවිගත නිණ්ති වුත්තං; (ප. 323).

ආරම්මණ පච්චයා = තතො පරෙසු ආරම්මණ භාවෙන උපකාරකො ධම්මො ආරම්මණ පච්චයෝ; (ප. 259).

ආරම්මණ පරිඤ්ඤා = යං කිඤ්චි ආරම්මණං පරි සංඛාය ජානිත්වා, ඛයතො වයතො දිස්වාති අත්ථෝ; (විසු. 481).

ආරම්මණාභිමුඛතා = එතං චෙතනාදි ධම්මජාතං පච්චයෝ හොති. පච්චයෝ ති ඉධ ආරම්මණන්ති අධිප්පෙතෝ; (සං. ටී. 53) – අනුසයෙ සති කම්ම විඤ්ඤාණස්ස උප්පත්තියා අවාරිතත්තා එතං අනුසයජ්ඣාසං පච්චයෝ හොති; (සං. ටී. 53).

ආරම්මණාභිමුඛතං හොති විඤ්ඤාණස්ස ඨිතියා = යදෙතං චෙතනං පකප්පනං අනුසයනඤ්ච එතං අනිඤ්ඤාරම්මණවිඤ්ඤාණස්ස ඨිතියා පවත්තියා පච්චයෝ හොතීති අත්ථෝ; (නෙ. 206).

ආරම්මණ සංඛිලෙසෙන = ඛයෙ අනුප්පාදෙති ඉමාය ආරම්මණ සම්පදාය; (නෙ. 59),

ආරම්මණස්ස උපට්ඨානං = විපස්සනා ඛණෙ සඞ්ඛාරා රම්මණස්ස, මග්ගඵලඛණෙ ච නිබ්බාණා රම්මණස්ස උපට්ඨානං; (පටි. 354).

ආරම්මණා = උපත්ථම්භනට්ඨෙන; (පටි. 442)- පච්චයා, පුනබ්භවකාරණානීති වුත්තං හොති; (සු. නි. 344).

ආරම්මණූපට්ඨානා කුසලා ධම්මා = (ආදිසු) කුසලන්ති කෙනට්ඨෙන කුසලා? කෙනට්ඨෙන හි කුසලන්ති කුසල පුග්ගල යොගතොපි කුසලං, යථා පණ්ඩිතපුග්ගලයොගතො පණ්ඩිතා ධම්මාති තසමා කොසල්ල සම්භූතට්ඨෙනාති අත්ථෝ; (පටි. 382).

ආරම්මණූපට්ඨානා කුසලෙ = තස්ස උප්පාදිනස්ස නිමිත්තසෙසෙව උපට්ඨානෙ කුසලෙ; (පටි. 381).

ආරම්මණූපනිස්සයා අනන්තරූපනිස්සයා පකතූප නිස්සයා = ආරම්මණූප නිස්සයා -පෙ- පකතූ පනිස්සයොති නිද්දිට්ඨා හොති; (ප. 261).

ආරම්මණෙකං බලවා නිබන්ධිත්වා නාගංව ථම්භෙ දළ්හායරජ්ජුයාති = යථා හත්ථාචරියා මහා හත්ථිං ආලාන ථම්භෙ දළ්හාය පිරාය රජ්ජුයා නිබන්ධිත්වා එවමිහං චිත්තං කම්මට්ඨානා රම්මණෙ භාවනා බලෙන නිබන්ධිත්වා; (ථෙර. ටී. 171).

ආරම්මණෙනිණ්ණ = පුරෙජාත මූලකෙ ආරම්මණෙ නිණ්ණිති අබ්‍යාකතො කුසලාදීනං අධිපතියා එකන්හි අබ්‍යාකතො අකුලස්ස. සෙසෙසු පි එසෙවනයො; (ප. 356) - කුසලෙන කුසලං, අකුසලෙන අකුසලං, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතං; (ප. 322).

ආරම්මණෙනවා = එසමූලඝ එකාවසානානි නව; (ප. 349).

ආරම්මණෙ පඤ්ච = (ආදිසු පි) එසෙවනයො. එව මෙත්ථ නෙරඝ, පඤ්ච, නව, සත්ත, තීණි, දොණි ඉ ගණන පරිවෙජදෙ; නෙසං වසෙන පච්චය සංසන්දන හෙට්ඨා වුත්තනයෙනෙව ගණනා වෙදිතබ්බා; (ප. 380).

ආරම්මණෙ සති පනිධියා නත්ථ විඤ්ඤාණස්ස = යථා වුත්ත පච්චයෙ සති අනිසඞ්ඛාරවිඤ්ඤාණස්ස සම්මං ජවාපෙත්වා පටිසන්ධි ආකඩ්ඪන සමත්ථතා සම්පාදනතො පනිධියා හොති; (නෙ. 206).

ආරම්මණෙ සන්ත = ආරම්මණූපනිස්සයෙ ලද්ධානෙව (ප. 356) - කුසලෙන කුසලං අකුසලෙන අකුසලං, -පෙ- කුසලාබ්‍යාකතෙන කුසලං, අකුසලාව්‍යාකතෙන අකුසලන්ති එවං සත්ත; (ප. 351).

ආරතියමානො = මාරියමානො; (මි. ප 84).

ආරා = දූරෙ; (අ. 480) - අරඤා දූරෙ; (థෙර. දූ 41).

ආරා අරාඝංසමෙ = දූර දූරතොව මිරමෙය්‍ය පරිවජෙජය්‍යතන්හි අත්ථො; (ජා ප 231).

ආරාචාරී = අඛ්‍රහ්මචරියතො දූරාචාරී; (අ. 430) (සු. ස. 47).

ආරාඤාන භූමියා = දූරෙ ඨිතො න සඤ්ඤා භයා ඤානං නිබ්බත්තෙනතුන්හි මඤ්ඤථ ගරහිංසු; (ජා. දූ 315).

ආරාදූරෙ = අසද්දමස්සුද වෙවචනං අතිදූරෙති වා දස්සෙන්හි එවමාහ; (ජා. ඒ. 70)

ආරාධකො = සම්පාදකො හොති පරිපූරකො; (ම. න. 304) - (ම. න 137) - (අ. 864).

ආරාධනියං - යථා සො ආරාධකො හොති එවං ආරාධනියං ආරාධනමෙව එසති ගවෙසති; (වරි 45).

ආරාධනියො = සක්කා ආරාධෙතුං සම්පාදෙතුං නිබ්බත්තෙනතුන්හි අත්ථො; (ස. ම. 359).

ආරාධයං = සාධෙන්හි සම්පාදෙන්හි; (ඉති. 265).

ආරාධයි = පරිපූරයි සම්පාදෙසිවා; (අ. 657).

ආරාධයෙ දක්ඛිණෙය්‍යෙකිත්‍වාදි = හො ගාවෙ දක්ඛිණෙය්‍යෙ හි ආරාධයෙ සම්පාදයෙ මහප්ඵලං හො හුත්වා කරෙය්‍ය හ අඤ්ඤ අත්ථො; (සු. නි. 347) - තාවෙසො තාදිසො සම්පත්තිං සාධෙසො පුඤ්ඤො තිවිධං සම්පදං දක්ඛිණෙය්‍යෙති ඛිණාසවෙති තාදෙසං සම්පාදෙය්‍ය; (සු. නි. 350).

ආරාධෙති = පවිලහති; (ජා. ඒ. 194).

ආරාධෙම් සඤං චිත්තං = අත්තනො මනං අප්පටිඝත්ථාය සන්තුට්ඨියා ව ආරාධෙම්, පසාදෙම්, (අප. 289)

ආරාධය්‍ය = පරිතොසෙය්‍ය; (සු. ස. 83).

ආරාධසි = ආරාධසි සිද්ධිං පාපෙසි; (චූ. 59).

ආරානිබ්බාණං චුච්චති = එවරූපස්ස පුග්ගලස්ස නිබ්බාණං නාම දූරෙ පවුච්චති; (සං. න. 21);

ආරාපමාදමහා = පඤ්චසු කාමගුණෙසු චිත්ත වොස්සග්ගානො දූරීභාවෙන අඛ්‍රහ්මචරියවිරතිං පුච්ඡති; ආරාපමාදමහානි පි පඨන්හි; (සු. නි. 152).

ආරාමං = චිත්‍රන උපවනං; (මා 186) - (ස. ම. 698) - ථූලාරාමං; (වරි. 147).

ආරාමං අභියුඤ්ජති = පරඝනහකං 'මම සන්තකො අය'න්ත මුසා භණ්ණතා අභියුඤ්ජති; (ස. ම. 244)

ආරාමං ආරාමූපචාරං ඨපෙත්වා = ආරඤ්ඤක සෙනාසනාරාමඤ්ච තස්ස උපචාරඤ්ච ඨපෙත්වා; (ස. ම. 659).

ආරාමං පාවිසි = බහිනිගමෙ බන්ධාවාරා බන්ධාපෙත්වා කාරායනෙන සද්ධිං පාවිසි; (ම. න. 241).

ආරාමඝරාසු = අනිරනිකාරිකාසු; (ජා. ඡ. 271).

ආරාමගතානං = විහාරෙ සන්නිපතිතානං; (ම. ඒ. 132).

ආරාමගමනසීලා = සාමිකං අනාපුච්ඡාව අනිණ්හං පුප්ඵාරාමාදිසු අඤ්ඤතරං ගන්ත්වා තත්ථ අනාචාරං චරිත්වා අජ්ජමයා ආරාමරුක්ඛ දෙවතාය බලිකම්මං කතන්හි ආදීනි වත්වා බාලසාමණකං සඤ්ඤාපෙති. පණ්ඩිතො පන අද්ධා එසා තත්ථ අනාචාරං චරතීති පුන තස්සා ගන්තුං න දෙති. එවං සබ්බත්ථ අත්ථො වෙදි තබ්බො; (ජා. ඡ. 270).

ආරාම ගොනි සාදිකා = තාසු යත්ථ තෙව ආරාමෙ න සෙනාසනානි පරිකප්පිතානි හොන්හි, අයං ආරාම ගොනිසාදිකා නාම; (ස. ම. 815).

ආරාමවෙතියානි = පුප්ඵාරාම ඵලාරාමාදයෝ ආරාමා එව ආරාම චෙතියානි; විත්තීකතත්තෙ න ගි නෙ වෙතියානීති වුච්චන්ති පූජනීයට්ඨෙ තානි වුත්තං හොන්ති; (ම. ඵ. 108)

ආරාමවෙතානානි = ආරාම චෙතියානි; (සං. ඵ. 269).

ආරාමසමුපචාරණා = "ජානං සනිඝස්ස ආරාමං අනුපවිජ්ය පවිසෙය්‍යා" ති ච "ඵාසනෙ සංඝෙ නීති ඨානෙහි න පවාරෙය්‍යා" තිච වුත්තසික්ඛා පදද්වයං; (සා. වි. 965).

ආරාමදෙවතා = පුප්ඵාරාම ඵලාරාමෙසු අධිවත්ථා දෙවතා; (සං. ත. 99).

ආරාමද්වාරා නිකඛමම = එවං ශ්‍රද්ධාසද්ධාදි ගුණපති මණ්ඩිතො උපට්ඨාකාදි ගුණෙහි එගදග්ගට්ඨානං පත්තො අත්තනො පුබ්බකම්මං සරිත්වා සොමනස්ස වසෙන පුබ්බචරිතාපදානං දස්සෙන්තො ආරාමද්වාරා නිකඛම්මාති ආදිමාහ; (අප. 261).

ආරාමනිසාදි = ආරාමිංනිස්සාය වසනහාවෙන ආරාමනිසාදි; (සං. ත. 126)

ආරාමරාමණෙය්‍යකං = පුප්ඵාරාමාදීනං රමණීයභාවං වනරාමණෙය්‍යකාදිසුපි එසෙවනයො; (මහා 179). -පුප්ඵාරාමඵලාරාමානං රාමණෙය්‍යකං වෙළුවන ජීවකම්බවන ජෙතවන පුබ්බාරාම සදිසං; සං ඉමස්මිං ජම්බුදීපෙ අපපමත්තකං පරිත්තං න බහුකන්ති අත්ථො; (අ. 264).

ආරාමරුක්ඛානිච = ආරාමභූතෙ රුක්ඛෙ, ආරාමිං කත්වා තත්ථ රුක්ඛෙ රොපෙසින්ති අත්ථො; (සීමා. 243).

ආරාමරොපා = භගවා ඉමං නාව පඤ්ඤං වත්ථුනා දීපෙන්තො ආරාමරොපාති ආදිමාහ; තත්ථ ආරාම රොපෙති පුප්ඵාරාම ඵලාරාම රොපෙති; (සං. ඵ. 70).

ආරාමවත්ථු = තත්ථ බීජංවා උපරොපකෙ වා ආරොපෙන්තා ම කෙවලං භූමිං සොධෙත්වා තිණඤං පඤාරාසිතං යෙන කෙනචි පරිභුඤ්ජිතබ්බා වා අපරිභුඤ්ජිතබ්බා වා පුප්ඵාරාමාදීනං අත්ථාය යා පිතො භූමිභාගො ආරාමවත්ථු නාම; (සා. වි. 346) – ආරාමවත්ථුනාම යෙසං යෙව ආරාමාතං අත්ථාය පරිච්ඡිජ්ජිත්වා ඨපිතොකාසො; තෙසු වා [illegible] තිණවෙත්තු තෙසං පොරණ භූමිභාගො; [illegible] (සා. වි. 413).

[illegible] = පුප්ඵාරාමේ ඵලාරාමෙති; (සු. ස. 72).

[illegible] (ජා. 71).

ආරාමිකොනි මං ධාරෙති = න වෙවචනෙන පඩිච්ඡාබානං, කපටියකාරකොති මං ධාරෙති වෙය්‍යාවච්චකරො අපපහරිතකාරකො යාගු හාජකො ඵලහාජකො බජ්ජකහාජකො නි මං ධාරෙතීති එවං ආරාමිකවෙවචනෙන සිකඛා පඩිච්ඡාබානං හොති; (සා. වි. 181).

ආරාමිකො වා උපාසකොවා = ඉදං සාරූපතා වුත්තං, යථෙච්ඡා පන පඤ්ච සහධම්මිකෙ යො කොචි කපටියකාරකො වට්ටති; (සීමා. 67).

ආරාමෙ = තත්ථ ආරාමෙති බෙමෙ ගිහදයෙති අත්ථො; (බු. 196).

ආරාමෙ අඛංසු = යෙ සඛනා, හෙ අත්තනො ඛනෙන අකංසු; යෙ මඤ්ඤා වෙව අඛනා ව, නෙසං ඛනං අදාසි, ඉති සො සහසහස්සකාහා පමණ සහසහස්සඤ්ඤෙනකඤ්ච භණ්ඩං දත්වා පඤ්චවත්තාදීනයොජනිකෙ අද්ධානෙ යොජනෙ යොජනෙ විහාරපතිට්ඨානං ඤත්වා සාවත්ථිං අගමාසි; (සු. වි. 901).

ආරාමෙ ආරාමූපචාරෙ = තං දස්සෙතුං "ආරාමෙ පෙ ආදි වුත්තං; (සා. වි. 532).

ආරාමෙව = වෙළුවන ජීවකම්බවනාදයෝ ආරාමෙව; (ධ. ප 467).

ආරාමෙසිනා = ආරාමෙ ඨත්වා අත්තනාරාමෙ වා ඨති ආරාමෙ වා නවිවාදීනි පස්සති වා, සුණාති වා, අනාපත්ති; (සා. වි. 690) – අජ්ඣාරාමෙ රාජාගාරා දීනි කරොන්ති, තානි පස්සන්ති යා අනාපත්ති; (සා. වි. 698).

ආරාමෙච ආරාමං = ආරාමෙනෙව ආරාමං, අනු එඛකම්මේ න බාහිරෙනාති අත්ථො; (සංන. 127) – පුප්ඵාරාමාදි ආරාමෙන ඵලාරාමාදිං පුප්ඵාරාමාදිං වා; (මහා. 277).

ආරාමෙනෙව ආරාමං = පුප්ඵාරාමාදිසු අඤ්ඤතරෙන ආරාමෙනෙව අඤ්ඤතරං ආරාමංනෙන්තීති අත්ථො; (ජා. ඨ. 254).

ආරාමෝ = පුප්ඵාරාමෝ වා ඵලාරාමෝ වා; (සා. වි. 472). – (සා. වි. 913). – තත්ථ නිවාසනට්ඨෙන සමථ විපස්සනා ධම්මෙ ආරාමෙ; (ථෙර. ද්‍ර. 132) – එත්ථ ආරමෙන්ති විත්තං නොසෙන්තීති ආරාමෝ පුප්ඵෙනපි ඵලෙනපි ඡායායපි දස්සනෙනපි රමෙන්තීති අත්ථෙ; (මහා. 38). – ආරමන්ති එත්ථ පාණිනො විසෙසෙන පබ්බජිතාති – ආරාමෝ; පුප්ඵඵලාදි සොභාය නානිදූරනාච්චාසන්නතාදි පඤ්චවිධ සෙනාසනඞ්ග සම්පත්තියා ච තත්ථ තත්ථ ආගම්ම රමන්ති අභිරමන්ති අනුක්කණ්ඨිතා හුත්වා වසන්තීති අත්ථෙ; (උ. 39).

ආරාමෝ ආරාමවත්ථු = (ආදිසු) යංවත්තබ්බං තංසබ්බං "පඤ්චිමානි භික්ඛවෙ අච්ඡරියානී"ති ඛන්ධකෙ ආගත සුත්ත වණ්ණනායමෙව හනිස්සාම; (සං. ටී. 345).

ආරාමොනාම පුප්ඵාරාමෝ ඵලාරාමෝ = ආරාමං නාම දස්සෙනෙතා ආරාමෝ -පෙ- ඵලාරාමෝති ආහ; (සං. ටී. 243).

ආරාසංයොජනක්ඛයා = ඉමෙහිතීහි අනිහුතෝ පුග්ගලෝ සංයොජනයක්ඛයතෝ අරහත්තතෝ දූරෙ, තස්ස තං දුල්ලභතාති අත්ථෝ; (ඉති. 194).

ආරාඛ්‍යාම් = දූරෙ ඨිතෝ ඝායාම්; (ජා. න. 217).

ආරූපං = ඵලවසෙන වා නත්ථෙත්ථ රූපනති = අරූපං, අරූපමෙව – ආරූපං, අරූපක්ඛන්ධානි, නානී රූපානං නිස්සරණං නාම, අරූපෙහිපි අරහත්තා මග්ගෝ පුන උප්පත්තිනිවාරණතෝ සබ්බසෝ රූපානං නිස්සරණං නාම; (පටි. 85).– අරූපාවචරජ්ඣානං, කෙවිපන "කාමාන" නති පදස්ස සබ්බසං කාමාවචර ධම්මානන්ති අත්ථං වදන්ති, "නෙක්ඛම්ම" නාදිව පඤ්ච රූපාවචර ජ්ඣානානීති තං අට්ඨකථාසු නත්ථි, නයුත්තඤ්ච; (ඉති. 173).

ආරූපසමාපත්තියා = අරූපාවචරා; (ඉති. 173).

ආරූප මග්ග සමඞ්ගී = අරූපසමාපත්තියා ගමන මග්ගෙන අපරිහීනෝ; (මහා. 254).

ආරූපා = එත්තාවතා අට්ඨපි සමාපත්තියෝ වුත්තා හොන්ති. (ම. න. 126). – ආරම්මණතෝ ච විපාකතෝ ච රූපවිරහිතා; (ම. ඨ. 146). – අරූපභවා අරූප සමාපත්තියෝවා; (සු. නි. 411). – අරූපා පන නෙතිපි අඞ්ගසන්තතාය වෙව ආරම්මණසන්තතාය ච අතිසයෙන සන්තභූමිනිකා; (ඉති. 173).

ආරූපෙසු නිරොධෝ සන්තතරෝ = කිමඞ්ග පන සබ්බ සඞ්ඛාරසමථෝ නිබ්බාණං. තෙන වුත්තං; (ඉති. 173).

ආරුහ = අභිරුහිත්වා; (අප. 243)- හත්ථ පිටඨියානි සින්නා ආකාසෙනෙව ඉධ අම්හාකං සන්තිකං ආගතාති; (මි. මා. 146);

ආරොග්‍යං = නිබ්බාණං; (සු. නි. 410)- ආරොග්‍ය-භූතං (පටි. 522)- අරොගභාවෝ ආරොග්‍යං; (මහා. 73).

ආරොග්‍යං අල්ලී = සා අත්තනෝ ආරොග්‍යං අල්ලී කථෙසි ආරොචෙසීති අත්ථෝ; (ජ. න. 44).

ආරොග්‍යසඤ්ඤා සුඛසඤ්ඤා = බණ්ඩවසත්ත බල්ලකාදි භෙද ච්විත්තභාවං පාළිමාහ; තත්ථ ආරොග්‍යසඤ්ඤා සුඛසඤ්ඤා ආරොග්‍යසඤ්ඤා හෙසජ්ජසඤ්ඤාති එවං ආරොග්‍යපදං සම්පාපදෙති යොජෙත්වා වුත්තා මෙසං බණ්ඩවත්තං; (සං. ටී. 373).

ආරොග්‍යසම්පාය = යථා ච ආරොග්‍යසම්පායෝති ආදිසු දස්සු එවං නිලාදිසුපි (සං. ටී. 373).

ආරොග්‍යපරමා = ආරොග්‍යපරමාති ගාථාය යෙසෙච ධනලාභාවා යසලාභාවා පුත්තලාභා වා ආරොග්‍යං තෙසං පරමං උත්තමං නත්ථි; (ම. ක. 150).

ආරොග්‍ය පරමා ලාභා = නත්ථ ආරොග්‍ය පරමාති ආරොගභාව පරමා ලාභා, රොගිනොති විජ්ජමා-නාපි ලාභා අලාභා එව, තස්මා අරොගස්ස සබ්බ ලාභා ආගතාව හොන්ති, තෙන වුත්තං; (ධ. ප. 477).

ආරොග්‍යමදෙ = අහං නිරොගොති ආරොග්‍යං නිස්සාය ගි උප්පජ්ජනකෝ මානමදෙ; (අ. 382). – ආරොග්‍ය මදාදිසු අහං අරොගෝ අවසෙසා රොග බහුලා ගණ්ඩුහන මත්තමපි මයහං බ්‍යාධි නාම නත්ථිති ඉජ්ඣනවසෙන උප්පන්නෝ මානෝ ආරොග්‍යමදෙ නාම; (විභ. 329).

ආරොග්‍ය මිච්ඡ පරමංච ලාභං = චකාරෝ නිපාත මත්තං; තාත! පඨමමෙව ආරොග්‍ය සංඛාතං පරමංලාභං ඉච්ඡිස්සාති ඉමමත්ථං දීපෙන්තෝ එවමාහ; (ජා. ඨ. 311). – ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ එකං දන්තකුසලං පුත්තං ආරබ්ධ කථෙසි; (ජා. ඨ. 310).

ආරොචයාම් = අභික්ඛාමි; (අ. 734).

ආරොඩි පඤ්ඤා තථාගතස්ස = ඉදං දුනං භත්තං අඤ්ඤතරං පෙතං සඤ්ඤාය සන්තන්ති; තං පඤ්ඤා පවත්තිං භගවතෝ අරොචෙසි; (පෙ. 81)

ආරොචනඛං = සචෙ සබ්බෙ එකට්ඨානෙ ඨිතෙ පස්සති, එකට්ඨානෙ ඨිතෙනෙව ආරොචෙතබ්බං. අථ රුක්ඛමූලාදිසු විසුං විසුං ඨිතා හොන්ති තත්ථ තත්ථ ගන්ත්වා ආරොචෙ තබ්බං; (සං. ටී. 863).

ආරොචනි = ඉදං පවාරිත කුලානං වසෙන වුත්තං (අ. 648).

ආරොචෙන්ති = ආකාසෙ ඨත්වා ආරොචෙන්ති; (අ. 763).

ආරොචෙමි = ආචික්ඛාමි; (සු. ස. 130). – (සං. ඵ. 132).

ආරොදනා = ආරොදනට්ඨානං; (අ. 648).

ආරොපිතෝ තේවාදේ = මියා තව වාදෙ දෙසෝ ආරොපිතෝ (මි. ත 163) – තුයහං දෙසෝ මියා ආරොපිතෝ; (මහා 220) – (සං. දු 190) – තුයහං උපරි මියා දෙසෝ ආරොපිතෝ; (මහා. 204) – (දී 559) – (මි. ව. 23) – මියා තව දෙසෝ ආරොපිතෝ; (දී 66).

ආරොපෙනති = සමපජ්ජිනෙති අයමුහතරෙ හි පොථෙනතා ආරොපෙනති; (මහා. 304) – (මි. ව 140) – (අ. 376) – (සු. ස 79) – අයදණ්ඩති පොථෙනතා ආරොපෙනති; තෙසං ආරොහන කාලෙ තෙ කණටකා අධොමුඛා හොනති ඔරොහන කාලෙ උදමුඛා; (මි. ව. 154) – (සු. ස 80).

ආරොපෙසිං ඛජජකමහං = වෙතියමාලකෙ ඨිතා නිඛනිත්වා තත්ථ ඛජං ආරොපෙසිං ඛණිත්වා ඨපෙසිනති අත්ථෝ; (අප. 376).

ආරොහං = උච්චත්තං; (ප. 60).

ආරොහකම්බු = උච්චාවෙව නදනුරූපපරිණාහා ච, ආරොහපරිණාහසම්පන්නාති අත්ථෝ; (විමා. 223).

ආරොහණීයං = ආරොහණ යොගහං; ඔපවය්හනති අත්ථෝ; (දී 104).

ආරොහපරිණාහෙන = දීඝ පුථුලත්තෙන; (අ. 818).

ආරොහමදෙ = අවසෙසා සත්තා රසසා අහං පන දීඝොති මජ්ජන වසෙන උප්පන්නා මානෝ ආරොහමදෙ නාම; (විභ. 331).

ආලක = ආලක සඞ්ඛාත ආළාහෙන වා යත්ථ පවිට්ඨා කත්ථචි ගන්තුං න සක්කොනති; (වරි. 90).

ආලකං = ගොට්ඨං; යථා උසභෝ ගොට්ඨං නිඤ්ඤිත්වා යථා සුඛං ඉච්ඡිතට්ඨානං පාපුණාති එවං මහා පූරිසොපි ගෙහබන්ධනං නිඤ්ඤිත්වා අනිසඛොධිං පාපුණිති අත්ථෝ; (බු. 218).

ආලකමන්දා = අපරම්පි ආලකමන්දා නාම රාජධානි; (දී 705) – එකඞ්ගණා මනුස්සානිකිණ්ණා; (සං. නි. 900).

ආලම්බා = තත්ථ එතෙ ආලම්බාදයෝ ගච්ඡා වන්දනාදි සුගතිගමනොපදෙන වඩ්ඪිතා; (අප. 182).

ආලපනං = ආදිතෝ ලපනං; (බු. 69).

ආලපන්තා = විහාරං ආගතෙ මනුස්සෙ දිස්වා කිමත්ථාය තොසෙත්වා ආගතත්ථ? කිං නිසන්තු නිමන්තෙතුං? යදි එවං ගච්ඡථ අහං පච්ඡතෝ නිසන්තු ගහෙත්වා ආගච්ඡිස්සතීති එවං ආදිතොව ලපනා; (විභ. 341) – (මහා. 299) – (ඒසු 20).

ආලපනෙනන පන = සවෙ මාතුගාමෙ දිවසං වා පුච්ඡති, සීලං වා යාචති, ධම්මං වා සොතුකාමෙ හොති, පඤ්හා වා පුච්ඡති, තථාරූපං වා පනසස පබ්බජිතෙහි කම්මං හොති, එවරූපෙ කාලෙ අනාලපන්තෝ මුගෙ අයං ඛධිරෙ අයං භූත්වා භූත්වා ඵඳමුඛෙ නිසීදනීති වදනති; තසමා අවසසං ආලපිතබ්බං හොති; (දී. 407).

ආලපි = සඩ්ගීගාමසහසසානීති ආදිනි වදනෙතා ආලපි; (ජා. ෂ 126).

ආලපෙසය = ආලපෙය්‍යානි ආදිසුම් එසෙවනයෙ; (ජා. ෂ. 156).

ආලම්බනං = අවත්ථරිත්වා ඨානං; (බු. 21).

ආලම්බෙනෝ = ආලම්බායන විජ්ජාපරිජ්ජපනෙන ආලම්බායනොති එවං ලද්ධනාමෙ අභිගුණ්හික බ්‍රාහ්මණෙ; (චරි. 98)

ආලම්මණා = (ආදි) ඛුරියවාදකානං දෙවපුත්තානං එසාදෙසතෝ නාමගහණන්ති වදනති; (විමා. 77).

ආලයං = වාසට්ඨානං; (අ. 513) – නිලයං අත්තනෙ ඛුලාවකං ආලයෙ නිසීදති තත්ථ ආලයෙ නිලීයනමෙව ඉච්ඡන්ති; (ථෙර. ඒ. 400).

ආලයරතා = ආලයෙ රතානි ආලයරතා; (අ. 533) – ආලයෙසු රතානි ආලයරතා; (ස. නි. 720) – (සං. ඒ. 153) – (දී 315)

ආලයරාමා – දාරමනි එත්ථානි ආරාමෙ; ආලයෙ ආරාමෙ එතිසසානි ආලයාරාමා; (අ. 533) – සත්තා පඤ්චසු කාමගුණෙසු අල්ලියන්ති, තසමා – තෙ ආලයානි වුච්චන්ති පෙ– තෙහි ආලයෙහි රමන්ති ආලයරාමා; (දී. 315) – සත්තා පඤ්ච කාමගුණෙ අල්ලියන්ති, තසමා තෙ ආලයානි වුච්චන්ති, තෙහි ආලයෙහි රමන්ති ආලයරාමා (ස. නි. 720) – සත්තා පඤ්චකාම ගුණෙසු අල්ලියන්ති තසමා තෙ ආලයානි වුච්චන්ති, අථ සන්තනණා ච්චරිතානි වා අල්ලියන්ති තසමාපි ආලයානි වුච්චන්ති, තෙහි ආලයෙහි රමන්ති ආලයරාමා; (සං. ඒ. 152).

ආලයසමුග්ඝාතෝ = යසමා පන තං ආගම්ම පඤ්ච කාම ගුණාලයා සමුග්ඝාතං ගච්ඡන්ති, තසමා ආලය සමුග්ඝාතොති වුච්චති; (ස නි. 151)

ආලය සමුදිනා = ආලයෙසු සුට්ඨුමුදිනානි ආලය සමුදිනා; (දී. 315) – (ස. නි. 721) – (ම. උ. 145) – ආලයෙ සමුදිනානි; (අ. 533) – ආලයෙසු සමුදිනානි; (සං. ඒ. 153).

ආලයා = තණ්හාලයා; (ම. න 301) – තණ්හා; (ඛු. ප. 668) – (සු. නි. 384)

ආලයාභිනිවෙසං = ආදීනවදස්සනෙන අලග්ගිසි තඛ්ඛම්දහති අභිනිවෙසං; (පටි. 94).

ආලයාරාමා = ආලයෝ ආරාමෝ එතිස්සාති ආලයා රාමා; (අ. 533).

ආලයෙ ඛණති = භූමාභාඝං වචනානි ඛණති අඛාසි; (ජා. ඨ. 16).

ආලයෝ = ආලයකරණවසෙන ආලයෝ; (ම. ටී. 192).

ආලවියං = ආලවිරටෙඨ; (අ. 372) – සොළසමං ආලවඛං දමෙත්වා චතුරාසීති පාණසහස්සානි අමතපානං පායෙත්වා ආලවියං. (බු. 3)

ආලවියං විහරති ආළවකස්ස යක්ඛස්ස භවනෙ = එතඛ පන ඛා ආලවී කස්මා ච භගවා තස්ස යක්ඛස්ස භවනෙ විහරතීති වුච්චතෙ ආලවිනි නං රට්ඨම්පි නගරම්පි වුච්චති තද්දහයම්පි ඉධ වච්චති; -පෙ- තස්ස ච නගරස්ස සම්පෙ අවිදූරෙ ගාවුතමත්තෙ නං භවනං, ආලවිරටෙඨ විහරන්තොපි ආලවියං විහරතීති වුච්චති; ආලවිරටෙඨ ඛං භවනං; (විභ. 211) (සු. නි. 161).

ආලසායනා = ආලසායනාඛාරෝ; (විභා. 292).

ආලසියං = අලසභාවෝ; (විභා. 292).

ආලස්සං = ආලසියං; යෙන ඕනවඨානෙ ඨිතොව නිසිජ්ජාටඨානෙ නිසින්නොව හොති; (සු. ඨ. 118) – (සං. ඵ. 80).

ආලස්සානුයොගං = ඛායාලසිය යුත්තභාවං; (විභා 251).

ආලස්සානුයොගො = ඛායාලසිභාය යුත්තභාවසුත්තභාවා; (දී. 689) – ඛායාලසිය යුත්තභාවා; (සු. ඨ. 52)

ආලස්සෙ = ආලසියභාවෙ; (ඛ. 715).

ආලස්සං = අලසස්සභාවෝ ආලස්සං; (විභ. 339).

ආලස්සායනා = ආලස්සායනාඛාරෝ ආලස්සායනා; (විභ. 339).

ආලස්සාසිතත්තං = ආලස්සාසිතස්ස භාවෝ ආලස්සා සිතත්තං; (විභ. 339).

ආලාපෙ = ආලාපෙ භාම පඨමිවචනං; (ඨ. ටී. 800).

ආලාභාවනමෙ = ආයතිඤ්ඤති මම තිත සුඛ ලාභා භාම නඤ්ඤති අනුසඤ්ඤාභාති; (ඨ. ටී. 289).

ආලාරඤ්ච උදඛඤ්ච – ආලාරඤ්ච උදඛඤ්ච උපසඛඛමිත්වා තෙසං ධම්මදෙසනාය සාරං අවිඤ්ඤන්තො තතො පඛඛමිත්වා උරුවෙලායං ඡඛ්ඛස්සානි දුඛඛරඛාරිඛං ඛරොන්තොපි අමිභං අධිගන්තුං අසඤ්ඤොභන්තො ඔළාරිඛාභාර පටි සෙවනෙන සරීරං සන්තප්පෙසි; (බු. 6).

ආලාරපමෙහ = වෙලලින නිලදීඝපබුමේ; (පෙ. 135).

ආලාසියෙ = සුපිඝෙ; (ජා. ඨ. 249).

ආලාහනං = සුසානං; (ම. ඨ. 237).

ආලිඛිතො වාඛි පියා පියාය = තඛා පියාය තඛ් පියා ආලිඛිතොව ආඛි; (ජා. ප. 123).

ආලිඛිඛ්ඛා = උපගුහිත්වා; (අ. 734).

ආලිභඤ්ඤ = ආලිභඤ්ඤ භාම පබ්බඛං වුච්චති; (සං. ම. 901)

ආලිම්පෙය්‍ය = තත්ථ අඛ්ඛාරෙ පඛ්ඛිපිත්වා අග්ගිං දත්වා භාදාසාය ඨමෙනෙන්තා අග්ගිං ගාහාපෙය්‍ය; (ම. ව. 189) – (අ. 452).

ආලුපානි = ආලුවඛඤ්ඤ; (ජා. ව. 77)

ආලුම්පඛාරඛං උපඛඛම්මං පටිගණ්හිතුං = ආලොපං ඛත්වා විරෙඛ ඡින්දිත්වා පරිභුඤ්ජිතුං ආරභිස්සු; (දී 628)

ආලුවං භාසං පාදයි = භාසස්ස අරහතො අහං පඨභා භානසො ආලුවඛණ්ඩං ආදරෙන අදාසිභාති අත්ථො; (අප 403).

ආලුවාදයො = එතෙ ආලුවාදයො ඉමේ මූලඵලා බුදා මධුරසා; (අප 185)

ආලොඛං දස්සයිත්වා = සුරියාලොඛං දස්සයිත්වා; (බු 31).

ආලොඛං දස්සයිත්වාභා = මිගභූණාලොඛං දස්ස යිත්වා; (බු 201).

ආලොඛං දස්සභා = පඤ්ඤුලොඛං දස්සභ සීලො; පඤ්ඤුලොඛස්ස දස්සභාභාති වා අත්ථො; (පටි 279)

ආලොඛඛරො – දභඤ්ඤිඛාරඛරො; (බු 64).

ආලොඛඛ්ඨානිය = සඤ්ඤාභා ලොඛාචිය; (ඵ 129).

ආලොඛ ඨානිය මෙ ආභාභු එඛාදිසා = යඤ්ඤා භෙ යඤ්ඤොජ්ජපබුබා පඤ්ඤඤභා භිඤ්ඤු සඛ්ඛඤ්ඤා අදිඨ්ඨඤ්ඤුඛාර විධිභෙභෙන ආලොඛඛුභා භූභා හුත්වා විහරභාති, තඤ්ඤා භගවා භෙඛි සිභ දිඤාය ආලොඛඨ්ඨා -පෙ- (ඵ 129).

ආලොඛද = යභො දෙඤභා මිලාසෙභ සත්තභාභං සඤ්ඤාභිය ආලොඛං දෙභත්තීති ආලොඛද; (ථෙර, ඵ. 36)

ආලොඛභිඤ්ඤසිභඤඤණං = දිබ්බචඤ්ඤු ආලොඛභිඤ්ඤසිභ ඤඤණං; (දී 734).

ආලොඛඵරණතා = ආලොඛඵරණෙ උපජ්ජභාභි දිබ්බචඤ්ඤුපඤ්ඤු ආලොඛඵරණතා; (භෙ 128)– ආලොඛං ඵරමාභා උපජ්ජභාභි දිබ්බචඤ්ඤුපඤ්ඤු ආලොඛඵරණතා; (විභ 295).

ආලොකඛන්ධෝ = සඳුණලොකඛන්ධලොං; (අ 694).

ආලොකසඤ්ඤං = ආලොකනිමිත්තෙන උපට්ඨානසඤ්ඤං; (අ. 662). – මිද්ධවිනොදනආලොකසඤ්ඤං; (අ 721).

ආලොකසඤ්ඤං මනසිකරොති = දිවා වා රත්තිං වා සූරියපජ්ජොතචන්දමණ්ඩලාදීනං ආලොකං ආලොකෙති මනසිකරොති; (දී. 737). – දිවා වා රත්තිං වා සූරියජොතිචන්දමණ්ඩලං ආලොකං ආලොකෙති මනසිකරොති එවං මනසිකරොන්තොව ආලොකෙති සඤ්ඤං මනසිපවත්තනතො ආලොකසඤ්ඤං මනසිකරොතීති වුච්චති; (පටි. 257).

ආලොකසඤ්ඤා = සිනමිද්ධස්ස පටිපක්ඛෙ ආලොකනිමිත්තෙ සඤ්ඤා; (පටි. 73).

ආලොකසඤ්ඤං සුගහිතොහොති = යොනිසොමනසිකාරෙන නිසිදිත්වා ආලොකසඤ්ඤං මනසිකරොති කාලෙන නිමිත්තලෙති කාලෙන උග්ගහලෙති අථස්ස යදා නිමිත්තලෙනහස්සාපි උග්ගහලෙපොපි ඔලොකෙන්තස්සාපි විය එකසදිසමෙව උපට්ඨාති තදා ආලොකසඤ්ඤා ජාතානාම හොති; (සං. න. 204).

ආලොකසඤ්ඤිං = රත්තිම්පි දිවාපි දිවසං ආලොකසඤ්ඤානන සමතිත්තාය විගතනීවරණාය පරිසුද්ධාය සඤ්ඤාය සමන්නාගතො; (මහ. 260) – (අ. 573). (මි. දු. 181) – (දී. 147).

ආලොකසඤ්ඤිං දිවසං = එකදිවසෙන එකමෙව වාත පානං කරොතු; (චරි. 162). – එකදිවසෙ නෙසා මෙව වාතපානං කරොතු; (ජා. ප. 21).

ආලොකසඤ්ඤිකරණහාගා = ආලොකසඤ්ඤි හාගාව කරණහාගා ච අන්තරබාහිර වාතපාන කථාට කාති ච ගබ්භස්ස ච එත්තාරෙ කොණා පමිජ්ජ සබ්බානි අත්ථෙ; (සං. මි. 732).

ආලොකසඤ්ඤිසදිසකම්මාය = එත්ථ ආලොකසඤ්ඤිති වාත පානකථාවාටකා වුච්චන්ති. නෙවිවරණකාලෙ විදත්ති මත්තම්පි අතිරෙකමපි නිත්තිපදෙසං පහරන්ති. උපචාරෙ පනෙත්ථ සපදිසාසුලබන්ති; (සං. මි. 574)

ආලොකා = සපභා හොති; (මහ. 261).

ආලොකිතකෙ = පුරතො දස්සනෙන; (සං. මි. 448).

ආලොකිතවිලෙකිතෙ = එත්ථ පන ආලොකිතං නාම පුරතො පෙක්ඛණං. විලොකිතං නාම අනුදිසා පෙක්ඛණං; (මහා 329). – (මහ. 249). (මි. ථ. 235) – (දී. 134) – (සං. ස. 157).

ආලොකෙති = තව පුථුජ්ජන ඉද්ධියා ජලන්තං අග්ගික්ඛන්ධං ආලොකෙති; (සං. ථ. 223).

ආලොකෙන්තස්ස = උල්ලුකං පෙන්තන්තස්ස; (ධ. ස. 279)

ආලොකෙසි = ඔභාසනවෙන්න ආලොකොති වුත්තං; (සං. දු. 15). – සබ්බත්ථ ඔභාසකිච්චකරණෙන ආලොකොව නාමාති අත්ථො; (පටි. 442). – සායෙව විප්පභා ඔභාසකරණවෙන්න ආලොකොති වුච්චති; (ස. නි. 106). – (අ. 748). – (මි. ථ. 114). – (ඉති. 246).

ආලොකෙහි ආලොකෙහි = තථා අසක්කොන්තෙන ඝටෙ දීපං ජාලෙත්වා ඝටම්පි. විදත්වා ඝටෙ ඡිද්දං කත්වා නිත්තාමෙත්වං යථෙවන්තං. නෙත ඡිද්දෙන දීපාලොකොති සබ්බත්වා නිහාතියං මණ්ඩලං කරොති තං ආලොකෙහි ආලොකොති හාවෙ තබ්බං; (සිඝ. 129).

ආලොපං = කබලං; එකාලොපමත්තං හොජනන්ති අත්ථො; (පෙ. 53).

ආලොපං නං අභුසද්ධිසං = පරිභුඤ්ජිං; (ථෙර. දු. 151).

ආලොපසම්මිඤ්ඣනාකාරෙ = ආලොපමත්තස්ස හොජන විඤ්ඤාණස්ස දූසනෙ; (පෙ. 126).

ආලොපසහසාහාරෙ = දිවාදිවසෙසෙව ගාමං පහරිත්වා විලුම්පිතානි ච ආවුධං සරීරෙ ඨපෙත්වා ඉදන්නාම මෙ දෙහීති සහසාකාරාව; (ජා. ව 52).

ආලොපෙ = දිවාගාමිඤාහං; (ජා. ප. 120).

ආලොමෙ = දාලොපෙ වුච්චති ගාමනිගමාදීනං මිලොපකරණං; (දී. 60). – (සං. න. 234). – (ප. 70) – (අ. 568). – (මි. දු. 176).

ආවරණං = කුසලධම්මෙ ආවරන්තීති – ආවරණා; (ධ. ස. 309). – (මහා. 28.) – පටිපජ්ජනං තිරොකරණං; (බු. 163). – සංවරණං; (ථෙර. දු. 22). – විහාරපවෙස නිවාරණං; (ස. නි. 952).

ආවරණං රූපානං දස්සනස්ස = රූපාරම්මණානං දස්සනස්ස පටිසෙධනති. (මහා. 268).

ආවරණා = ආවරණකවසෙන ආවරණා; (අ. 603) – (ආදිසු) ආවරන්තීති ආවරණා; (දී 266).

ආවරණානි = නිවරණානෙව; (චූ. 103) – (සු. නි. 81).

ආවරණානි වෙතසා = වුත්තානි තානි උපචාරාය වා අප්පනාය වා පහානෙ; (චූ 103).

ආවරණීයෙහි ධම්මෙහි = පඤ්චනීවරණෙහි සබ්බා කුසල ධම්මෙහි වා; (මහා. 290). – පඤ්චහිපි –පෙ– (මහ. 242) – පඤ්චහි නීවරණෙහි; නීවරණානි හි විත්තං ආවරිත්වා නිවත්තන්ති තසෙතා ආවරණීයා ධම්මාති වුච්චන්ති; (අ. 350).

ආවජ්ජනී = පරිකම්මවසෙනෙව වුත්තං; (සිඝ. 289).

ආවජ්ජනෝ පජානනෝ = (ආදීනි) සිලක්ඛණං වුත්තත්තා නෙ වුත්තපපකාරෙ කායෙ අත්තා කරිත්වා සබ්බකාය පටිසංවෙදීනි වුත්තං; (පටි. 356).

ආවජ්ජනට්ඨෙ = ආවජ්ජනාදීනි පඤ්චදස විසඤ්ජනානි පඤ්ඤාක්ඛණික වසෙන නිද්දිට්ඨානි; පඤ්චද්වාර මනොද්වාරෙසු භවඞ්ගාරම්මණතො අඤ්ඤාරම්මණෙ චිත්ත සන්තානං තමෙනානං ද්වින්නං චිත්තානං ආවජ්ජනට්ඨෙ; (පටි. 69)

ආවජ්ජනපච්චයා = මනොද්වාරාවජ්ජනායත්තා, ආවජ්ජිතානන්තරමෙව ජානනතීති අත්ථෙ; (මහා. 210). (පටි. 474). - ආවජ්ජනා යත්තා; ආවජ්ජිත මත්තෙ යෙව තස්ස සන්තානෙන සඤ්ඤෙනවා සම්පයොගං ගච්ඡන්තීති අත්ථෙ; (පටි. 329).

ආජ්ජනවසී = තත්‍ර යංයං ඣානං යට්ඨඤ්ච යදිච්ඡකං යාවතිච්ඡකං ආවජ්ජති ආවජ්ජනාය දන්ධායිතත්තං නත්ථීති සීඝං ආවජ්ජෙතුං සමත්ථතා ආවජ්ජවසී නාම; (බු. 31).

ආවජ්ජනකිරියාබ්‍යාකතා = භවඞ්ගසන්තානතො අපනෙත්වා රූපාරම්මණෙ විභාගසන්තානං ආවජ්ජෙතීති නාමෙතීති - ආවජ්ජනා; විපාකා භාවනෙ කරණමත්තෙනෙති - කිරියා, කුසලාකුසල වසෙන න බ්‍යාකතාති - අබ්‍යාකතා; (පටි. 202) මනොද්වාරාවජ්ජන විඤ්ඤා; (පටි. 202). - චතුත්ථ ද්වාරෙ අයොනිසො මනසිකාරහුතා ආවජ්ජන කිරියාබ්‍යාකතා මනොධාතු; (පටි 303).

ආවජ්ජනාබලඤ්ඤෙව = රූපාදීසු එකෙකස්ස භඞ්ගං දිස්වා පුන භඞ්ගාරම්මණස්ස විභාගස්ස භඞ්ග දස්සනත්ථං අනන්තරමෙව ආවජ්ජන සමත්ථතා; (පටි 183).

අවජ්ජනාය = මනොද්වාරාවජ්ජනාය; (පටි. 218).

ආවජ්ජනාය සම්පදායා = මනොද්වාරාවජ්ජන විඤ්ඤාණස්ස සම්පදායෝ; (පටි. 373)

ආවජ්ජිතත්තා = කසිණාදිනිමිත්තස්ස ආවජ්ජිතත්තා කසිණාදි පරිකම්මං කත්වා තස්ථ උප්පාදින නිමිත්තත්තානි වුත්තං හොති; (පටි. 381). - ඵල සමාපත්තියා පවත්තනකාලං සඤ්ඤාය වුත්තං; (පටි. 432).

ආවජ්ජිත්වා = ආවජ්ජනෙන ආවජ්ජිත්වා; (පටි. 213).

ආවජ්ජිත්වා ඤාණෙන අධිට්ඨානි = අභිඤ්ඤා සඤ්ඤා වසෙන වුත්තං; (විසු. 289). - එවං පරිකම්මං කත්වා අභිඤ්ඤාසඤ්ඤාණෙන අධිට්ඨාසි; (පටි. 482).

ආවටං වා අස්ස අනාවටං වානි = බ්‍රාහ්මණ තස්සුස්සු නිවාරණං හවෙය්‍ය වා නො වා. බ්‍රාහ්මණ දූරිකං ලභෙය්‍ය වා නලභෙය්‍ය වාති අත්ථෙ; (දී. 187).

ආවටා = ආවරිතා නිවාරිතා; පටික්ඛිත්තාති අත්ථෙ; (ස. නි. 359).

ආවටා නිවුතා ඔඵුටා පලිගොබ්භා = පදනි ආවරණාදීනං වසෙන වුත්තානි; (දී. 266).

ආවටා මෙ ආවුසො කාමා = ආවටකාමෙත්ථුස්මිං සොතිකඛු වත්ථුකාමෙසු ච කිලෙසකාමෙසු ච ලොකි කෙනෙව ආදීනවදස්සනෙන නිරපෙක්ඛා තස්මා -පෙ- ආහ; (ස. නි. 359).

ආවරිතෝ = ආවරිතෝ; (ම. ව. 132). - (චූ. 1). - (මහා. 66).

ආවට්ටං = වට්ටනතියෝ පනිතට්ඨානමෙව ආගච්ඡන්ති; (දී. 406);

ආවට්ටති = එකස්මිං යෙව ඨානෙ අනිපජ්ජිත්වා අත්තනො සරීරං ඉතො චිතො ආකඩ්ඪන්තා ආවත්තතීනාම; (ඵ. 81).

ආවට්ටනිපමිපදක්ඛ = විරියාරම්භාදි මුඛෙන ආරබ්ධ සුත්තං වුත්තනයෙන පමාදදිවසෙන නිද්දිසනෙනා දෙසනං පටිපක්ඛතො ආවට්ටෙති; (නෙ. 22).

ආවට්ටනක්ඛං = සමුච්ඡින්දනත්ථං; (නෙ. 166).

ආවට්ටනා = ආවට්ටනාවානි ආදීනි චත්තාරිපි ආවජ්ජනස්සෙව නාමානි, තඤ්ච භවඞ්ගස්ස ආවට්ටනතො ආවට්ටනා; (විභ. 284).

ආවට්ටනාපණ්ණත්ති = උභයං ආවජ්ජනස්සෙව නාමං. තඤ්ච භවඞ්ගං ආවට්ටෙතීති ආවට්ටනා. භවඞ්ගාරම්මණතො අඤ්ඤාරම්මණෙ චිත්තං පණිදහති ඨපෙතීති පණිධි; (ප. 177).

ආවට්ටනි = යථා ආවට්ටනී මායා ජනස්ස හදයං මොහෙත්වා අත්තනො වසෙ වත්තෙතීති එවමෙතා පිති අත්ථෙ; (ජා. අ. 284).

ආවට්ටනි මහාමායා = ඉත්ථියෝ නාමෙතා කාමා වට්ටෙන්ත ආවට්ටනතො ආවට්ටනි අනන්තානි ඉත්ථි මායානි සමන්නාගතත්තා මහාමායා නාම; (ජා. අ. 233).

ආවට්ටනි මායං = ආවට්ටෙත්වා ගහණ මායං; (මි. ප. 37).

ආවට්ටනි වෝ භික්ඛවෙ පඤ්චංනන්නං කාමගුණානං අධිවචනං, ගහරක්ඛසොති භික්ඛවෙ මාතුගාමස්සෙතං අධිවචනං = එවං මාතුගාමස්ස ගහරක්ඛසසදිසතා දට්ඨබ්බා. ඉතෙ වුත්තං; (ඉති. 271).

ආවට්ටභයං = උදකාවට්ටතො භයං ආවට්ටභයං, (විභ. 356).

ආවට්ටිත්වා = අඤ්ඤමඤ්ඤං පහරිත්වා; (ස. නි. 890).

ආවජ්ජෙති = ආවජ්ජේතබ්බා පරිකම්පිතබ්බා ගණ්හාති; (මි. ප. 37).

ආවජ්ජෙයාසි = මිත්තසන්ථවකාමිනෙත්තු ආවජ්ජේවා භවෙය්‍යාසි අත්ථෝ; (මි ප. 149).

ආවට්ටෙථ = යස්සුව අදදතෝ මච්ඡරියං යස්සුව උසූයම්තෝ වෙරං යස්සුව අහුසලස්ස. පාපස්ස අප හාණං අයං පරිපදාව නිද්දෙසෙන සම්මදයෝ. තස්ස අලොභෙනෙව අදොසෙනෙව අමෝහෙන ච දුනාදීනි පහාණං. ඉමානිතීණි කුසල මූලානි. තෙසං පච්චයෝ අථ සම්මහන්නානි අයං මිහෙහා. යොරාගදොසමොහානං බයෝ අයානිරොධොති අයං ආවට්ටෙථ; (නෙ. 159).

ආවට්ටෙථ නාම සො හාරො = දෙසනාය ගහිත ධම්මානං භාගවිසභාගධම්මවසෙන ආවට්ට නලක්ඛණො ආවට්ටෙථාහාරො නාමාති අත්ථො; (නෙ. 22).

ආවතනිස්සා = නිවතනිස්සා; (මහා. 191) -ඔසක්කිස්සා; (සු. නි. 353).

ආවතනිස්සාමි = නිවතනිස්සාමි; (උ. 117).

ආවත්තෙති අක්කාමං = අනිච්ඡන්තමෙව විසෙවිනතො නිවත්තෙති; (ථෙර. ඒ 426).

ආවත්තෙතා බාහුල්ලාය = විවරාදිනං බහුලභාවත්ථාය ආවත්තෙතා; (ම. ද්‍ර. 159). -රසගිද්ධා හුත්වා පණීත පිණ්ඩපාතාදීනං අත්ථාය ආවත්තෙතා; (ම. ද්‍ර. 242).

ආවරාමි = එකෙමි පිදහාමි; (ම. න. 64).

ආවරෙය්‍ය = ආවරණං කරෙය්‍ය; (මහා. 281).

ආවසථං = කම්මාටබද්ධවිහාරං; (මා. 188). - ඛානාහපාදි පරිස්සය විනොදනං පතිස්සයං; (ඉති. 186).

ආවසථං අදූසි = වත්තුම්හාපථෙ මහාජනස්ස ආවසථං කාරෙත්වා අදූසි; (සං. ඒ. 267).

ආවසථ විවරං = උතූනියො නික්ඛන්තියො පරිභුඤ්ජන්තූනි දින්නාවිවරං; (මා. 187).

ආවසථමාපෙ = ඔවරකද්වාරෙ; (ස. ම. 547).

ආවසථෙ පිණ්ඩො = ආවසථෙ පිණ්ඩො; (ස. ම. 595).

ආවසථාගාරං = ආගන්තුකාගතං වසනාගාරං; (ස. ම. 547). -ආගන්තුකානං ආවසථ ගෙහං; (දී. 371) [illegible] එකස්මිං යානෙ එකස්සෙව සුබ [illegible] සත්තං වාසාගාරං; (සං. න. 104).

[illegible] = එකතුම දිවිතුම්කාදි පාසාදභෙදෙති; [illegible]

ආවසථෙ = වසනට්ඨානං; (ජා. ඇ. 376) - ආවසථාගාරං; (ද 563).

ආවසං = විසෙසෙන වසන්ති; (මිහා. 170).

ආවසන්තිසත්තරත්තිං = ඉමේ එත්තකා පරිපන්ථා නව සත්තරත්තිං හුත්වා නිවසන්ති සත්තරෙයෙව නිබ්බත්තන්තීති දස්සෙති; (ජා. ඇ 48).

ආවසන්තෙනා = පසාසෙන්තෙනා; (ථෙර. ද්‍ර 36).

ආවසම්තො = විසම්තො; (බු. 65).

ආවසාම්කානා = ඉමං සීමානං අධිවසාම; (සීමා. 132).

ආවසිස්සති = පුථව්‍යං විහරිස්සතීති අත්ථො; (අප 262).

ආවහං = එතානි අම්බාදීනි ආසන්නසන්තේ සම්බන්ධානි හි එතානි උපයොගත්තේ පච්චන්ත වචනානි; (ජා. ප 175). -ඉමානි අම්බාදීනි නා නදියො ආහරිත්වා උපගච්ඡන්තීති අත්ථො; (ජා. ප. 175).

ආවහාති = ආවහති ආනෙති දෙති අපෙපතීති වුත්තං හොති; (විභ. 219). -(සු නි. 170)

ආවහාමි = අනෙනෙතා ආවහාමි; (ජා න. 65).

ආවිඤ් = අනෙකවිත්තෙන පසාදං ආවිඤ් උපපා දෙසි; (අප. 92).

ආවිඤ්ඡෙය්‍ය = ආහරෙය්‍ය; (සං. ද්‍ර. 234).

ආවිඤ්ඡො = සඤ්ඤු ගහණං; (ම. න. 276).

ආවාපඤ්ඤා = ආවාපඤ්ඤා නාම යත්ථ ලද්ධං ලද්ධං ආවපන්ති පක්ඛිපන්තීති වුත්තං හොති; (ස. ම. 818).

ආවාසං = අධිට්ඨානට්ඨානං; (පෙ. 67). -මහාරාජ නයා පයමමෙව නෙරයිකානං ආවාසං දිස්වා පාපකම්මානං යානානි විදිනානි ඉමානි පන ආකාසට්ඨකා විමානානි; (ජා. ඇ. 107).

ආවාසං ප්‍රසාදසම්පන්නං = ආවසන්ති එත්ථ පුඤ්ඤ කම්මිනොති ආවාසො, ආවාසොති වත්තබෙබ ආවාසනානි ලිඞ්ගභෙදං කත්වා වුත්තන්නති වෙදි තබබං; (බු. 55).

ආවාසගතො = වසනට්ඨානංගතො; (සං. න. 23).

ආවාසපරම්පරඤ්ච ගිකම්චෙ සංසථ = සබ්බාවාසෙසු ආරොචෙථ; (ස. ම. 859).

ආවාස පලිගෙඛි = ආවාසං බලවගිද්ධි වසෙන ගිලිබාමිය සීතො; (අ. 648).

ආවාස මච්ඡරිනී = ආවාසං මච්ඡරියානි නත්ථ අඤ්ඤසං වාසං න සහති; (අ. 618).

ආවාස මච්ඡරියං = තත්ථ ආවාසෙ මච්ඡරියං – ආවාස මච්ඡරියං; ආවාසෝ නාම සකලාරාමොපි පරිවෙණම්පි එකොවරකොපි රත්තිට්ඨාන දීනිපි, තෙසු වසන්තා සුඛං වසන්ති, – පච්චයෙ ලභන්ති, එකොභික්ඛු වත්තසම්පන්නසෙසව පෙසලස්ස භික්ඛුනො තත්ථ ආගමනං න ඉච්ඡති, ආගතොපි ඛිපං ගච්ඡතූති විනොතෙති, ඉදං ආවාසමච්ඡරියං නාම, භණ්ඩනකාරකාදීනං පන තත්ථ වාසං අනිච්ඡනො ආවාස මච්ඡරියං න හොති; (මහා. 78). -(ඛ. ස. 314). -ඔකාසෙපි ආවාසෙ මච්ඡරියං -ආවාසමච්ඡරියං නෙන සමන්නාගතො භික්ඛු ආගන්තුකං දිස්වා එස්ස චෙතියස්ස වා සඞ්ඝස්ස වා පරික්ඛාරොති ඤත්තිනොති ආදීනි වත්වා සඞ්ඝිකම්පි ආවාසං න දෙති සො කාලං කත්වා පෙතො වා අජගරො වා හුත්වා නිබ්බත්තති. (දී. 752).

ආවාස මච්ඡරියෙන = ලොභගෙහෙ පවත්තනි; (මහා. 79).

ආවාසා = ආවසන්ති එතෙසූති – ආවාසා, සත්තානං ආවාසා – සත්තාවාසා; එස දෙසනාමත්තෙන, අත්ථතො පන නවවිධානං සත්තා නමෙතං අධිවචනං; (ඛු. 56). -(විභ. 28).

ආවාසිකවත්තං = පරිගණ්හිත්වා හි ආවාසිකෙහි විහාරො ජග්ගිතබ්බො. ඛණ්ඩඵුල්ලපටිසංඛරණපරිහණ්ඩානි කාතබ්බානි. රත්තිට්ඨාන දිවාට්ඨාන වච්චකුටි පස්සාවට්ඨානානි පඨමතරං විහාර මග්ගොති ඉමානිසබ්බානි පච්චවෙක්ඛිතබ්බානි; (ස. ප්. 906).

ආවාසිකා = නිබද්ධවාසිනො භික්ඛවෝ අඤ්ඤා අඤ්ඤං සෙනාසනං කරොන්ති. ඒත්තකං පටිසඞ්ඛරොන්ති; කතෙ ඉස්සරා හොන්ති; (ම. ව. 128). -ආවාසෙ එතෙසං අත්ථීති ආවාසිකා; ආවාසොති විහාරෙ වුච්චති; (ස. ප්. 442).

ආවාසිකාකාරං = ආවාසිකානං ආකාරං; එසනයෙ සබ්බත්ථ. ආකාරෙ නාම යෙන හෙතුං වත්තසම්පන්නා වා න වා ආචාරසම්පන්නා ගණ්හන්ති; (ස. ප්. 795).

ආවාසිකානං අනුවත්තනිතබ්බං = ආවාසිකෙහි "අජ්ජු පොසථො චාතුද්දසො"ති පුබ්බකිච්චෙසකිරමානෙ අනුවත්තනිතබ්බං; න පටික්කොසිතබ්බං; (ස. ප්. 795).

ආවාසිකානං භික්ඛූනං චාතුද්දසො හොති ආගන්තුකානං පණ්ණරසො = එත්ථ යෙසං පණ්ණරසො, නෙ තිරොරට්ඨතො වා ආගතා, –අනිත්තං වා උපොසථං චාතුද්දසිකං අකංසූති වෙදිතබ්බා, (ස. ප්. 795)

ආවාසිකා භික්ඛු සන්තිපතන්ති = ආවාසිකා භික්ඛු සන්තිපතන්ති"ති අත්ථතං; (ස. ප්. 795).

ආවාසිකෙහි නිස්සිමං ගන්ත්වා පවාරෙතබ්බං = අසාවාසතෙ අයං පාළිමුත්තක විනිච්ඡයෝ; (ස. ප්. 802).

ආවාසිකෙහි = ආවාස ජග්ගනකෙහි; (ජා. ප. 27) -චරි. 161) -භාරහාරෙ තමෙ ආවාසෙ සමුට්ඨාපෙනිපුරාණෙ පරිජග්ගන්ති; (අ. 446).

ආවාසිකෙ ආපජ්ජති, නෙ ගම්භෙ = ආවාසික වත්තං අකරොන්තො ආවාසිකෙ ආපජ්ජති, නෙ ගම්භෙ. සෙසං උභොපි ආපජ්ජන්ති. අනාධාරණං උභොපි නාපජ්ජන්ති; (ස. ප්. 983).

ආවාසුනි = ආපදාසු; (ජා. අ. 279).

ආවාසෙන්ත සුඛි = බහූසු ඨානෙසු වසිත්වා සුඛිතාති වදන්ති; (ම. ටී. 42).

ආවාසෙති වා සන්තවෙති වා = නිබද්ධවත්තට්ඨාන සඞ්ඛාතෙසු හි ආවාසෙසුපි මිත්තසන්ථවෙසුපි ඡන්දරාගො පාපකොව; (ජා. අ. 142).

ආවාසෙසා = තත්ථ ඨානෙ අවසනං; (ස. ප්. 859). -එකොපි ඔවරකෙ වුච්චති එකමඤ්ඤ පරිවෙණං සඤ්ඤාරාමෙ; (මිලි. 67).

ආවාහෙය්‍ය විවාහෙය්‍යාහං = ආවාහකා නාම යෙ පරඝරතො දාරිකං ගණ්හන්තාමෙ. විවාහකා නාම යෙ පරස්ස ගෙහෙ දාරිකං දාතුකාමෙ; (සු. ස. 53).

ආවාහණං = ආවාහණං නාම ඉමිස්ස දාරකස්ස අස්සකුලතො අස්සකුලතඤ්ඤතොන්ත දාරිකං ආනෙථාති ආවාහකරණං; (දී. 69).

ආවාහ විවාහකාහං = ආවාහකා නාම යෙ යස්ස ඝරතො දාරිකං ගණ්හන්තාමා, විවාහකා නාම යෙ යස්ස ගෙහතො දාරිකං දාතුකාමා; (දී 690).

ආවාහ විවාහං = කඤ්ඤාගහණයෙවව කඤ්ඤ දානඤ්ච; (ප. 150).

ආවාහො = කඤ්ඤාගහණං; (සු. නි. 370). -දාරකස්ස පරකුලතො දාරිකාය ආහරණං; (ස. ප්. 395).

ආවිවෙව රහොව = සම්මුඛෙවෙව පරම්මුඛෙව; (අ. 617) -සම්මුඛා ව පරම්මුඛා ව; (අ. 652).

ආවිලං = ආවිලං; (උ 281). - අපසන්නං; (මහා. 328)

ආවිලඝරෙ කිලෙසෙ පජහෙය්‍ය = විත්තාවිලුල්ලකරෙ උපනාපසංඛාතෙ කිලෙසෙ ජහෙය්‍ය; (චූ. 6).

ආවිලකෙඨා = රත්තකෙඨා; (ජා. ප. 184).

ආවිඤ්ඡෙය්‍යාම = ආකඞ්ඛිස්සාම; (දී. 599)

ආවිඤ්ඡනවසීදං ආවිඤ්ඡන රජ්ජු = එහි රජ්ජුනාම සවෙපි දීඝභඞ්ගුට්ඨෙන කතාහොති, වට්ටනියෙව න කාචි න වට්ටති; (ස වි. 898)

ආවිඤ්ඡෙය්‍යුං = ආකඞ්ඛෙය්‍යුං; (සං. ස. 80).

ආවිභාවංතිරොභාවං = ආවිභාවං ගහෙත්වා තිරොභාවං කාතුං තිරොභාවං ගහෙත්වා ආවිභාවං කාතුං සක්කොථාති පුච්ඡති; (සං. දු. 95).

ආවිල චිත්තතා = චිත්තස්ස ආවිලභාවකරානං කාම චිතක්කාදීනං වසෙන ආවිලචිත්තතා සා; (ථෙරි 194).

ආවිලානි = නෙහි පයමිතරං ඔතරිත්වා පිවන්තෙහි ආලුලිතත්තා ආවිලානි කද්දමමිස්සානි පානීයානි පිවති; (උ. 175). - නෙහි පයමිතරං ඔතරිත්වා පිවන්තෙහි ආලුලිතානි කද්දමොදකානි පිවති; (ස. වි. 855).

ආවිලෙ = කද්දමාලුලිතෙ; (ජා. දු. 72).

ආවිලෙ = අවිපසන්නෙසු; (අ. 33). - අපසන්නෙසු; (සං. ත. 146). ¶- (අ. 635).

ආවි වා යදි වා රහො = සාසඤ්ච සම්මුඛෙ වා පරම්මුඛෙ වා; (සං. එ. 237).

ආවිසති = තස්සෙව වෙවචනං. අථවා ලභතී න අපෙතීති වුත්තං හොති; (දී. 707). (ඉතු. 185).

ආවිසනතිබහුංජනං = කල්‍යාණමිත්තරහිතං අයොනිසො මනසිකාර බහුලං අන්ධබාලජනං අනිහ විත්වා අවිසං කරොන්තා ආවිසනති සන්තානං අනුපවිසන්ති; (ථෙරගා. දු 78).

ආවිසි = අජෙඛාත්තරි. තෙනු මේ කාරණෙන කොධො උප්පජ්ජොති දීපෙති; (ජා. ස. 65).

ආවි = පකාසනං පරෙසං පාකටවසෙන; (පෙ. 78).

ආවිසනතාගියඤ්ච ඨානං නොහති = එහි ආවිකතා"ති ආවිසනතාය පකාසිතායති අත්ථො අලජ්ජිතාති ආදිසු විය. ඉදමපි කරණත්ථෙ පච්චත්තවචනං. හි ඉති නිපාත මත්තං. "අසසා"ති එතස්ස නිසඤ්ඤතො "ඨානුහොති"ති පඨමජ්ඣානාදීනං අධිගමඤ්ච ඨානු හොති, අවිපටිසාර මූලකානං පාමොජ්ජාදීනං වසෙන ස්‍රුඛ පවිපදා සම්පජ්ජතීති අත්ථො; (මා. 16).

ආවිසාතබබා = සඤ්ඤිපෙඛ වා ගණ්ඨිපෙඛ වා එස සුඤ්ඤෙ වා පකාසෙතබබං; (මා. 16).

ආවිහෙවරහොවි = සම්මුඛාව පරම්මුඛා වා; (ස. වි. 970) - (අ. දු 329). - (දී. 366). - සම්මුඛාවෙව පරම්මුඛා ච; (අ. දු 199).

ආවිභාවං = පාකටභාවං කරොතීති අත්ථො; (පරි 237).

ආවිභාවං තිරොභාවං = එහි ආවීභාවං කරොති තිරොභාවං කරොතීති අයමත්ථො; ඉදමෙව හි සත්ථුනා පටිසම්භිදායං වුත්තං; - "ආවීභාවන්ති කෙනචි අනාවටං හොති අපටිච්ඡන්නං විවටං පාකටං, තිරොභාවන්ති කෙනචි ආවටං හොති පටිච්ඡන්නං පිහිතං පතිකුජ්ජිත'න්ති; (විසු. 291).

ආවිරහෙ = සම්මුඛාව පරම්මුඛාව; (ජා. ත. 185).

ආවිවා = පරෙසං පාකටභාවෙන අපටිච්ඡන්නං කත්වා; (ථෙරි. 161). - (උ. 207).

ආවුණිඩාකරනලෙ = නත්ථ තත්ථ උය්‍යානාදිසු ගන්ත්වා අන්‍යානෙ බලෙන ආනීතානං එකඤ්ඤ බහූනියානං හත්ථතලෙ ඨිත්වා කඩා රුක්ඛෙ ලම්බනත්ථං රජ්ජු පටිමුඤ්චිත්වා; (වරි. 195)

ආවුතසුත්තන්තං = ආවුතසුත්තන්තං විය විපස්සනා සඳුණං; (දී. 154).

ආවුනා = ආවුනිත්වා; (මහා. 192).

ආවුනෙ = ආවරිතෙ; (ම. ත. 307).

ආවුධං = සෙසාවුධං; (ථෙරගා. දු. 60). - පඤ්චාවුධං; (ම. ත. 230). - යථෙච්ඡා අසි ආදීනි අවසෙසං; (දී. 68).

ආවුධබලවත්තනාහං = ආයුධබලෙන සුත්තානං; (ජා. ස. 396).

ආවුධලක්ඛණං = යථෙච්ඡා අසි ආදීනි අවසෙසසං; (මහා. 296).

ආවුසෝ = සාවකානං ආලාපෙ; (සං. දු. 170) -ආවුසොති පඨමං වත්වා; (සං. දු 170) - සාවකෙහි ආවුසොගි; (සං. දු. 170).

ආවුසෝ අනුඨිතෙ බඤ්ඤති = මරණාධිප්පායෙ සත්ත ඛිනෙ පතිත්වා බාණුනා වා හිඤ්ඤෙය්‍ය, සොබහ පපාතාදිස්මිං වා මරෙය්‍ය, නාදිසං ඨානං සඤ්ඤායාහ; (ස වි. 333).

ආවුසෝ භික්ඛවෙ = එහි බුද්ධා භගවන්තෙහා සාවකෙ ආලපන්තා "භික්ඛවෙ"ති ආලපන්ති. සාවකා පන බුද්ධෙහි සදිසා මා හොමාති "ආවුසෝ"ති පඨමං වත්වා පච්ඡා "භික්ඛවොා"ති වදන්ති. බුද්ධෙහි ව ආලපිතෙ භික්ඛුසංඝෙ "හදන්තෙ"ති පටිවචනං දෙන්ති. සාවකෙහි ආලපිතෙ ආවුසොති; (පරි. 414). - එත්තපන -පෙ- පච්ඡා භික්ඛවෙති භණන්ති; බුද්ධෙහි ව ආලපිතෙ භික්ඛුසඞ්ඝා හදන්තෙති පටිවචනං දෙති; සාවකෙහි ආවුසොති (ම. එ. 91).

ආවුසො භික්ඛවෝ = සාවකානං ආලපනමේතං බුද්ධා හි පරිසං ආමන්තයමානා "භික්ඛවෝ"ති වදන්ති. සාවකා සත්ථාරං උච්චට්ඨානේ ඨපෙත්වා මාති සත්තු ආලපනෙන අනාලම්බිත්වා "ආවුසො," ති ආලපන්ති; (දී. 771).

ආවෙඨිතං = පරිවත්තිතං; (ජා. ප. 81).

ආවෙඨියං කරිස්සාමි = පරිවෙඨනං කරිස්සාමි, (මහා. 201).

ආවෙඨියාය ආවෙඨිතා = ආවෙඨෙත්වා නිවත්තා; (මහා. 204).

ආවෙණිකානි = පාටිපුග්ගලිකානි පුරිසෙහි අසාධාරණානි; (සං ත. 90).

ආවෙනිවණං කරිත්වා = විසුං වවත්ථානං කරිත්වා; (ස. වි. 1024).

ආවෙණි = විසුං; (ස වි. 944).

ආවෙඩසඳ්ද න පස්සාමි = විද්ධට්ඨානෙ වණසඳ්ද න පස්සාමි; (ජා. දු. 196)

ආවෙනි කම්මානි කරොනති = විසුං සඞ්ඝකම්මානි කරොන්ති; (අ. 837).

ආවෙණියං ධනං = මම පරෙහි අසාධාරණං ආවෙණියං ධනන්ති; (ජා. ස. 110).

ආවෙලං චතුරෝ ඵලෙ = චත්තාරි ඵලානි ඵටංසකං කත්වා; (බු. 223).

ආවෙලෙ = කණ්ණිකා; (ස. වි. 445).

ආවෙසනං = ඝරං, කම්මකරණ සාලාවා; (පෙ. 89).

ආවෙසන විත්ථතං = ආවෙසන විත්ථකං නාම යං කිඤ්චි පාතිවඩ්ඪාටකාදි; (ස. වි. 892).

ආවෙළිනි = රජතමය පුප්ඵා වෙළුවන්; (විමා. 100).

ආවෙළිනෙ = ආවෙළි සඞ්ඛාතෙහි කණ්ණාලඞ්කාරෙහි යුත්තෙන; (ජා. ඡ. 246).

ආසං = තෙසං; (ථෙරී. 52).

ආසං අනිස්සාය = තණ්හං අනල්ලී සින්තා; (සු. නි. 344).

ආසං කුටියා විරාජය පුරාණිය = පුරාණියං ත්වය න වායමපි කුටියං ආසං තණ්හං අපෙඛං විරාජෙහි; (ථෙර. ඒ. 131).

ආසං පුරක්ඛත්වා = ඉස්සරියාසං පුරතො කත්වා; (ජා. ඡ. 239).

ආසං මාසාසි භික්ඛුසු = භික්ඛු රොසෙමි විහෙසෙමීති එවං ආසං මා අකාසි; (ම. දු. 352) – භික්ඛු විරොධෙමි විහෙසෙමීති එතං ආසං මා කාසි. (ථෙර. දු. 190).

ආසං සුඛා = තතො එව ඉතරිතරාසඤ්ඤාදිකා ආසිංසනතා; (ථෙරී. 170).

ආසං ඡෙ = ආසං සමානෙ පත්ථයමානෙ; (අ. 344)

ආසඞ්කති = ආසඞ්කාකරණෙ යස්ස උපපජ්ජති ආසත්තං ලග්ගිතං කරොති. තං වත්තුං විස්සජ්ජෙත්වා ගහතුං න දෙති. නිවත්තෙත්වා – අකෙකාසත්තාදීනි කාරෙති; ජා ච 52).

ආසජ්ජ=අයං ආසජ්ජසද්දෙ "ආසජ්ජන කථාගත"න්ති ආදිසු ඝට්ටනෙ ආගතොා; ආසජ්ජදූතං දෙති"ති ආදිසු සමාගමෙ; ඉධාපි සමාගමෙ යෙව දට්ඨබ්බොා; (විමා. 44) – ආසාදෙත්වා ඝට්ටෙත්වා; (සං. ඒ. 141) – පත්වා; (සං. එ. 105) – (සු ස. 123) – පත්වා සම්පස්ස ගහෙත්වාති අත්ථොා; (සු. නි. 326) – ඝට්ටෙත්වා; (මි. දු. 235) – (අ. 797) – විරොධෙත්වා; (ථෙර. ඒ. 83) – උපගන්ත්වා; – (ජා. ම 78) – (ජා. ස. 267) – 172.

ආසජ්ජ ආසජ්ජ = ඝට්ටෙත්වා ඝට්ටෙත්වා; (දී. 194) – (මි. දු. 244).

ආසජ්ජ උපනිය වාචා භාසිතා = මම ගුණෙ ඝට්ටෙත්වා මම ගුණානං සන්තිකං උපනීතා වාචා භාසිතා, (අ. 399)

ආසජ්ජ උපනියානි = ගුණෙ ඝට්ටෙත්වා වෙව උපනෙත්වා ච; (මි. දු. 239).

ආසජ්ජදූතං දෙති = වත්වා දූතං දෙති; ආගතං දිස්වා තං මුහුත්තං යෙව නිසීදාපෙත්වා සක්කාරං කත්වා දූතං දෙති; (දී. 765) – පත්වා දූතං දෙති ආගතං දිස්වා තං මුහුත්තං යෙව නිසීදාපෙත්වා සක්කාරං කත්වා දූතං දෙති දස්සාමීති න කිලමෙති; (අ. 768).

ආසජ්ජනං = පත්වා නස්සති බ්‍රහ්මචාරී දිට්ඨාසිකාය යක්ඛිණියා න බාධතොති එවං ප්‍රත්‍යහං ඔවදි; (ජා. ඡ. 83) – පාපකෙන විහෙඨන පත්වා විහෙසෙත්වාති වා අත්ථොා; (ස. වි. 941).

ආසජ්ජබද්ධං = නිබද්ධං මිත්‍රසන්තා උපගන්ත්වා නිසින්නා සුමුඛා; (ජා. ඡ. 191].

ආසජ්ජාති = ඉතරෙ දෙ ජනෙ උපගන්ත්වා. (ජා. ඡ. 191).

ආසජ්ජාපිති = ආසාදෙත්වාපි සම්පාපුණිත්වාපිති අත්ථොා; (ජා. දු. 37) – උපගන්ත්වාපි න බුජ්ඣති; (ජා. ඡ. 192).

ආසජ්ජසීති = උපගච්ඡසි; (ජා. දු. 158).

ආසඤ්ච අනාසඤ්ච = කාලෙන ආසං කාලෙන අනාසං; (ම. ව. 133).

ආසනං = චීවරවංසෙ ලඟහං; (මිහා. 66).

ආසනකිං යෙව අගිවදනති = ලඟහනං යෙව වදනති ආපත්තිනාතිවි පායො, නණහං යෙව වදනත්ති අත්ථො; (මි. ව. 15).

ආසනතිබහුලස්ස = ආසඛය බහුලස්ස; (නෙ. 55).

ආසනතිසො = තණ්හායො; (සං. එ. 243).

ආසනෙනා = සඤ්ඤාන රාග වසෙන ආසනෙනා; (මිහා. 66).

ආසදඤව මසං ජටං = ආකඩ්ඪිත්වා ඵලානං ගණ්හනත්ථං අඞ්කුසකඤව අඤ්ඤිස්සන කථෙතුං සංඛානං මං සඤව ජටඤව ධාරෙනෙහා; (ජා. ඝ. 465).

ආසනං = ආසති නිසීදති එත්ථාති – ආසනං යං කිඤ්චි නිසීදනයොගඛං. ඉධ පන පීඨං අධිප්පෙතං. (විමා. 19). = ආසහති නිසීදනති එත්ථාති ආසනං. (පටි. 349) – (මහා. 181) – ඉදං හොතො බ්‍රහ්මුනො නිසීදනත්ථාය ආසනං පඤ්ඤත්තං; (චරි. 40) – නීච පීඨඤ ඵලඤ නවරිඤකඨාරඤාදි භෙදං අත්තමසො සංඛාගඞ්ගමෙති; (ස. ම්. 580).

ආසනංදෙමි = යස්ස පුග්ගලස්ස අනුවජ්ජිඤං නං නස්ස දෙමි; (ථෙරී. 205).

ආසනං පඤ්ඤපෙතබඛං = ආසනං පඤ්ඤපෙ තබඛන්ති එවමාදි; (ස. ම්. 945).

ආසනං පඤ්ඤපෙත්වාන = රත්තිට්ඨාන දිවාට්ඨාන කුටිමණ්ඩප සයනනිසීදනට්ඨානානි පඤ්ඤපෙත්වා; සජෙත්වානි අත්ථො; (අප. 205).

ආසනං බුද්ධ යුත්තඤං = බුද්ධයොගඛං බුද්ධාරහං බුද්ධානුච්ඡවිඤං සත්තරතන මයං ආසනන්ති අත්ථො; (අප. 313).

ආසනං වා උදඤං වා = අග්ගාසනං වා අග්ගොදකං වා; (දී. 187).

ආසනං සඞඛා ගනිතියො = ආසනං ගාහෙනතියො; (ස. ම්. 954).

ආසනිඤං = තස්ස ච අපපඤත්තා අනුළාරත්තා ච ආසනඤනති ආහ; (විමා. 19)

ආසනා පටිසෙධනා = සත්තගගාදිසු සඞඝතමඤාසනං වුච්චති සඞඝස්ස දුතඤෙඤා. තත්ථ නිසීදිතබඛං; (ස. ම්. 862).

ආසනො අවුට්ඨිතෙන = එත්ථ පන අසමොහත්ථං අයං විනිච්ඡයො; (ස. ම්. 611).

ආසනො න වුට්ඨහිස්සාමි = නිසිත්තාසනා න උට්ඨ හිස්සාමි; (මහා. 139).

ආසනානි = පල්ලඞ්කපීඨ පලාල පීඨඤාදීනි අත්තමසො සංඛාගඞ්ගමෙති නි ආසනහෙතව වුච්චන්ති; (මි. ත. 25) – මජ්ඣට්ඨානෙ නාව මඞ්ගලථම්භං නිස්සාය මහා රහං බුද්ධාසනං පඤ්ඤ පෙත්වා; (සං. ත. 63).

ආසනානි පඤ්ඤපෙත්වා = පච්ඡිමනිත්තන්තං නිස්සාය නිසඤ්ඤඞ්ඤස්ස පල්ලඞ්ඤ අපස්සය මඤවපීඨාදීනි පඤ්ඤපෙත්වා උපරිසෙන පච්චත්ථරණෙහි පච්චත්ථරාපෙත්වා සාලාය පාචීන පස්සං අත්තනො නිසජ්ජා යොගඛං කාරෙසුං. තං සඤ්ඤාය වුත්තං; (උ. 286).

ආසනාභිහාරං = ආසනස්ස අභිහරණං; ආසනං ගහෙත්වා අභිගමනං පඤ්ඤපන මෙවවා; (ස. ම්. 860).

ආසනා මෙනං වුට්ඨානං = මම අගාරවෙන අවුට්ඨානං නාම නත්ථි, හොගනාසනභයෙන පන න උට්ඨ හිස්සාමි නං භූමොහි වෙව මයා ච ඤතුං වට්ටති, තස්මා ආසනා මේ එතං භවං හොතමො පච්චුට්ඨානං ධාරෙතූති; (දී. 206)

අසනාරහා = අසනාරහ චතුඤකස්ස පඨමපදං පූරිම චතුඤෙඤ දුතිය පදෙන දුතිය පදඤව පඨම පදෙනව අත්ථතො සදිසං; (ස. ම්. 984).

ආසනූදඤදූසිනං = අඛ්භාගනානං ආසනඤව උදකඤව දූනසිලනං; (ජා. ප. 120).

ආසනූපගතො = ආසනං උපගතො වා භූත්වා නිසිත්තෙනාති වුත්තං හොති; (සූ. නි. 402).

ආසනෙ = අත්තමසො වත්ථමපි නිණ්ණෙතිපි සණ්ඨරිත්වා නිසිත්තාසං; (මා. 155). – පණ්ඩුකම්බල සිලාසං; (සං එ. 272). – පල්ලඞ්කසෙසාකාසභූතෙ; (මා. 178).

ආසනෙන = රාජාසනෙන රජ්ජං මේ දෙතූති වදති; (ජා. ඝ. 507). – ඉදමාසනං එත්ථ නිසීදඤීති එවං ආසනෙන නිමන්තානං නාම හොති; (දී. 180).

ආසනෙනව = රාජානං ආලිඞ්ගිත්වා ඉධ නිසීදති අත්තනො පණ්ඩුකම්බලාසනෙන එකාමෙඛි ච නිමන්තෙසි. උපඩ්ඨරජ්ජං දත්වා එකාසනෙ නිසීදුපෙසීති අත්ථො; (ජා. ප. 61).

ආසනෙ නිසිනිමනෙත්තයාම = නිසිත්තාසනං පපෙථාටෙත්වා "ඉධ නිසීදථා"ති වදෙය්‍යාම; (දී. 118).

ආසනෙන වා නිමමනෙත්තයාම = නිසිත්තාසනං පපෙථාටෙත්වා ඉධ නිසීදති වදෙය්‍යාම; (මි. ත. 220).

ආසනෙනාපිති = යො එවරූපං ආසනමත්තෙනාපි නිමන්තෙත්‍ය පගෙව අන්නපාණාදීහි; (ජා.අ. 279).

ආසනනිසිදනසාලා = අත්තනොමතෙ වත්තමපි නිසිදන්ති නිසිදන්ති එත්ථාති නිසිදනසාලා; (ස. වි. 666).

ආසනොදකෙන සම්පූජෙස්සාම = ආසනෙන ච පාද ධොවන උදකෙන ච පූජයිස්සාම; (අ. 598).

ආසනනාවිනද්ධසං = සමීපෙ සීහොපි නිසිදන්තොපි න පඤ්ඤායති; (මහා. 298).

ආසනෙන = න දූරෙ; (මහා. 199).

ආසනෙන නො භගවා නම්සෙති = එත්ථ න කෙවලං ආසන්නත්තා එව නෙසං සොමනස්සං හොති අථඛො ඉදානි දානං දාතුං ගන්ධ මාලාදි පූජං කාතුං ධම්මං සොතුං පඤ්හං පුච්ඡිතුං ලාභිනො මාති නෙසං සොමනස්සං හොති; (නෙ. 193) - (සං. න. 216).

ආසන්දිං = පමාණාතික්කන්තාසනං "අනුසුත්තාවිහ රන්තී"ති ඉදං අපෙක්ඛිත්වා පන සබ්බපදෙසු උපයොග වචනං කතං; (දී. 63). - ආසන්දිනාම අතික්කන්තපමාණා වුච්චන්ති. (මා. 185). - පමාණාතික්කන්තාසනං; (ස. වි. 807). - අතික්කන්තපමාණං ආසනා; (අ. 411).

ආසන්දිං කුම්භිං කත්වා = අරහත්තං පන පත්වා විමුත්ති සුඛං පටිසංවෙදෙන්තා සමාපත්තිතො වුට්ඨාය යථාලද්ධං සම්පත්තිං පච්චවෙක්ඛිත්වා පීති වෙගෙන උදානෙන්තා -පෙ- ගාථං අභාසි; (ථෙර. ඒ. 128).-ආසන්දිනාම දීඝපාදකං චතුරස්සං මසාරපීඨං ආයතං චතුරස්සම්පි හොතියෙව යත්ථ නිසීදිතුමෙව සක්කා න නිපජ්ජිතුං, - තං ආසන්දිං කුටිකං කත්වා -පෙ- යථා තත්ථ නිසින්නස්ස උතුපරිස්සයා ගාවෙන සුඛෙන සමණ ධම්මං කාතුං සක්කා; (ථෙර. ඒ. 128).

ආසන්දිං සුත්තඛණ්ඩෙහි = "ආසන්දිං පල්ලඞ්කං වා පරිභුඤ්ජිත්‍ය සුත්තං කන්තෙය්‍යා"ති වුත්තනයිකඛා පදද්වයං; (ස. වි. 967).

ආසන්දිඛා = මධුරරසපීඨං වුච්චති; (ස. ටී. 899).

ආසන්දිපඤ්චමා = නිපන්නාමසෙදන පඤ්චමා, මසෙදා වෙව චත්තාරො මසාදපාදෙ ගහෙත්වා සීතා චත්තාරො පුරිසා වාති අහෙසුං; (ම. න. 156). - (දී. 116). - (සං. ළ. 247)

ආසපනා = නිවෙජිතුං අසක්කොනත්තා ආරම්මණතො ඔසක්කනතීති -ආසපනා; (ඛ. ස. 231).-(මහා. 307).

ආසභං = තත්ථ උසභස්ස එතන්ති ආසභං; (ම. ව. 105). - උසභස්ස ඉදන්ති ආසභං; (අ. 823). - (ම. ළ. 22).

ආසනංඨානං = සෙට්ඨට්ඨානං උත්තමට්ඨානං ආසන්නට්ඨානං පුබ්බනිද්ධා නෙසං ඨානන්ති අත්ථො; (අ. 468). - (අ. 822) - (විභ. 280). - (ම. ළ 22). - (සංළ. 34) - උපගච්ඡති න පච්චක්ඛාති -පෙ- පටි ජානාතීති; (පටි. 453). - (සු. ස. 212)

ආසඞ්ගි = උසභස්ස වාවාසදිසි අවලා අසම්පවෙධි; (දී. 638). - (සං. න. 169).

ආසඞ්ගිං = උත්තමං; (ම. ව. 124) - (දී. 294).

ආසඞ්ගිභාවං = අත්තනො අරහත්තදීපකං උත්තම භාවං; (සං. න. 205)

ආසමානා = ආසිංසමානා; පත්ථයමානා; (පෙ. 161).

ආසයං = යථා සත්තා ආසයන්ති නිවසන්ති තං තෙසං නිවාසට්ඨානං දිට්ඨිගතං වා යථානුසං සුණං වා; (විභ. 324). - වසනගුම්බං; (චරි. 87). - නිවාසං (දී. 599).

ආසයං ජානාති = එත්ථ ආසයන්ති එත්ථ ඉති ආසයෝ; මිච්ඡාදිට්ඨියා සම්මාදිට්ඨියා කාමාදීහි නෙක්ඛම්මා දීහිවා පරිභාවිතස්ස සන්තානසෙසතං අධිවචනං; (මහා. 210).

ආසයතො = ආසිච්චානංහි එම්හිකො ආසයො තත්ථ ව නෙ වසන්ති මහාභූතානම්පි කායගහණං කාය එම්හිකො ආසයො ආසි; (සං. න. 41).

ආසයා = වසනට්ඨානතො සුවණ්ණ ගුහතො වා රජත මණිථළිකමිනොයිලා ගුහතො වා නික්ඛමිතීති වුත්තං හොති; (අ. 499). - (සංළ. 207).

ආසයෙ = වසනට්ඨානං; (සං. ඒ. 81). - (සු. ස. 118). - සචිතෙ හි ගාථා පවත්තනති, සෙ තාසං පතිට්ඨා හොතීති; (සං. ථ. 75) නිබද්ධවසනට්ඨානං; (ස. වි. 408).

ආසවං = අඩෙ ගාමිනො ත්‍රුත්වා සවන්ති; (චූ. 2).

ආසවංදෙති = අපරාපරං සවති, පුරාණ මණෙති අත්තනො ධම්මතාය එව පුබ්බං ලොහිතං සුසතති ඉමානි තීනි සවති, ඝටීඩතො පන තානි අධිකතරං සවති; (ප. 46). - (අ. 356).

ආස වක්ඛයං = අරහත්තං; (අ. 605).

ආසවක්ඛයා ආරා = තෙන කාරණෙන සෙ අරහත්ත සඞ්ඛාතා ආසවක්ඛයා දූරා දූරංගතොම හොතීති; (ඛ. ප. 528).

ආසවක්ඛයෙ ඤාණං = ආසවක්ඛයෙ ඤාණකායුත්තා; (ථෙර. ළ. 77).

ආසවක්ඛයෙන වා ආසවක්ඛයං = යං නථාගතස්ස ආසවක්ඛයෙන සඳ්ධිං සාවකස්ස ආසවක්ඛයං පථිවිව වත්තබ්බං සියා නානා කරණං; (ප. 123)

ආසවට්ඨානියා = ආසවා නිට්ඨහන්ති එතෙසුති ආස වට්ඨානියා යෙසු දිට්ඨධම්මික සම්පරායිකා පරූප මාදූ විපරිසාර වධබන්ධනාදයෝ චේව අපාය දුක්ඛවිසෙසභූතා ච ආසවා නිට්ඨහන්තියෙව; (ම. න. 106). – (සං. නි. 130).

ආසවට්ඨානියෙහි = සම්පයොගවසෙන ආසවානං කාරණ භූතෙහි කිලෙස ධම්මෙහීති අත්ථො; (අ. 764)

ආසවට්ඨානියෙහි ධම්මෙහි = සම්පයොග වසෙන ආසවානං කාරණභූතෙහි කිලෙස ධම්මෙහීති අත්ථො; (පටි. 451).

ආසවසමුදයා = එත්ථ පන කාමාසවභවාසවා සහජාතා දිවසෙන අභිජ්ඣාය පච්චයා හොන්ති. අභිජ්ඣාසභෝ උපනිස්සයවසෙනෙව; පුබ්බුප්පත්තියාවෙත්ථ අභිජ්ඣා අභිජ්ඣාසභොති වෙදිතබ්බා; (ම. එ. 202).

ආසවා = කෙලෙසා; (අ. 559). -(අ. 333). -ඉමිසම්ං පන පදෙ අදිත්තාදූන කාරණා කාමාසවෝ දිට්ඨාසවෝ අභිජ්ඣාසභොති තයෝ ආසවා උප්පජ්ජන්ති; (ම. න. 28). -ආරම්මණ වසෙන ආගොත්‍රභුනෝ ආ භවගගනෝ ච සවනා – අසං වුනෙති වා ආරෙති ඝටච්ඡිදෙති උදකංවිය සවනතෝ නිච්ච පඤ්ඤරණෙට්ඨෙන – සංසාර දුක්ඛස්ස වා සවනතෝ – කාමරාග භවරාග මිච්ඡාදිට්ඨි අභිජ්ඣාන මෙතං අධිවචනං; (දීඝ. 513). -එත්ථ චිරපරිවාසියට්ඨෙන වා දූසනට්ඨෙන වා ආසවා; (දී. 722) -චත්තාරෝ ආසවා; (සං. න. 9). – (අ. 447). – ආදි හෙට්ඨා වුත්තනයමේව; ඉධ අරහත්ත මග්ගවජ්ඣෙයෙව ආසවෙ අවත්වාසෙන මග්ගත්තය වජ්ඣානම්පි වචනං ආසවක්ඛය මවත්තසාමඤ්ඤ මත්තෙන වුත්තභාති වෙදිතබ්බං. (පටි. 263). -පාණාතිපාත කාරණා එකෙ අභිජ්ඣාසභෝ උපජ්ජති;(ම. න 27). -ආසවන්තීති -ආසවා; චතුබ්බොපි -පෙ- මනතොපි සන්දනති පවත්තන්තීති වුත්තං හොති; ධම්මතොයෙව හොත්‍ර හූ ඔකාසතෝ යාව භවගගා සවන්තීති වා -ආසවා; එසෙ ධම්මෙව එතඤ්ච ඔකාසං අනෙතා කරිත්වා පවත්තන්තීති අත්ථෝ; අනෙතා කරණහෙතා හි අයං ආකාරෝ; විරපරිවාසියට්ඨෙන මදිරාදයෝ ආසවා විය තිති – ආසවා; (ධ. ස. 70). – ආයතං වා සංසාර දුක්ඛං සවන්තී පසවන්තීති – ආසවා; (ධ. ස. 70).

ආසවා අසවං ගච්ඡන්ති = චත්තාරොපි ආසවා අත්ථං ගච්ඡන්තී පරිභවං අනාථං ගච්ඡන්තීති අත්ථෝ; (ධ. ස. 861).

ආසවා තිණා = ඉමිනා එතාය දූසන ගමන සම්පත්තියා පහාතබ්බස්ස ආසවක්ඛය සඞ්ඛාතස්ස පඤ්චනිබ්බාණ ධාතුයා පත්තිං පුච්ඡති (සු. නි. 154).

ආසවාතීණා = ඛිණාසවභූමෝ; (සු. නි. 314).

ආසවානං = කාමාසවාදීන. වභූත්තා; (අ. 506).

ආසවානං වයං = ජානතෝ අහං භික්ඛවෙ පසාතෝ ආසවානං බයං වදාමී"ති; (ඉති. 255). – එත්ථ ආසවානං පහාණං අසම්පජ්ජාදෙ ඛිණාකාරෝ නත්ථි හොති අයම්පි ආසවක්ඛයොති වුච්චති; (සං. ඛ. 39). –කාමාසවාදීනං බයසඞ්ඛාතං ආසවනිරොධං නිබ්බාණං; (විභ 282). -ආසවප්ප හාණං ආසවානං අච්චන්තක්ඛය සම්පජ්ජාදං ඛිණාසාරං නත්ථිභාවහති අයමෙවහි ඉමස්මිඤ්ච සුත්තෙ "ආසවානං බයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං"හති ආදිසු ච ආසවක්ඛයත්ථෙ; අඤ්ඤත්‍ර පන මග්ගඵල නිබ්බානාතිපි ආසවක්ඛයොති වුච්චති; (ම. එ. 59). -අරහත්තං; (අ. 536). -(අ. 810).

ආසවානා වයං පච්චානාති = අරහත්තං පටිජානාති; (අ. 764).

ආසවානං වයං සාමුණාති = අනුක්කමෙන වත්තාරෝ මග්ගෙ භාවෙත්වා අරහත්තං පාපුණාති; (අ. 811). -අනුක්කමෙන වත්තාරෝ මග්ගෙ භාවෙත්වා පාපුණාති; (ම. න. 100).

ආසවානං වයඤ්ඤාය = අරහත්තමග්ගඤ්ඤණත්ථාය; (අ. 394). – (සං. නි. 110) – (ම. එ. 115) – (ප. 71). -ආසවානං බයඤ්ඤණ නිබ්බාණත්ථාය; එත්ථ ච ආසවානං බයොනාම මග්ගොපි ඵලම්පි නිබ්බාණම්පි හඬ්ඩාපි වුච්චති; (දී 156). – ඉදං පුබ්බෙනිවාසං දිබ්බචක්ඛුං ච අවත්වා කසමා වුත්තං; – නිකන්ති ලොකියධම්මං න පුච්ඡන්ති ලොකුත්තර මෙව පුච්ඡන්ති, තසමා පුච්ඡිතපඤ්හං යෙව කථෙන්තෝ එවමාහ; (ම. ව. 65).

ආසවානං වයා = ආදීනි වුත්තත්තානෙව; එවම්ධාපි සීලම්පි ඛිණාසවස්සෙව සීලං බාහුසච්චම්පි ඛිණා සවස්සෙව බාහුසච්චං ඤාණානිපි ඛිණාසවස්සෙව වළඤ්ජනඤ්ච ඤාණානි කථිතානි; (අ. 479.) – ආදී හි පන අරහත්තං කථිතං; ඵලෙනචෙත්ථ මග්ග කිච්චං පකාසිතන්ති වෙදිතබ්බං; (අ. 480) -අරහත්තමග්ගෙන සබ්බකිලෙසානං බයා; (ම. එ. 148). – එත්ථ සකිං ඛිණානං ආසවානං පුන බෙපෙතබ්බා ගාවායාවදෙවාති න වුත්තං. පුබ්බෙ නිවාසඤ්ඤණෙන චෙත්ථ ගගවා අතීත ඤානඤාණං දස්සෙති දිබ්බචක්ඛු ඤණෙන ආසවක්ඛය ඤණෙන පඤ්චුපපත්තඤානඤාණං

ආසවක්ඛයඤාණේන ලෝකුත්තරගුණානි ඉති ඉමාහි තීහි විජ්ජාහි සකලබුද්ධගුණේ සංඛිපිත්වා කථෙසි; (මි. ප. 133) – ආසවානං විනාසෙන; (චූ. 48) – ආසවානං ඛයෙන; (අ. 344). – (සං. ටී. 132). – අරහත්තමග්ගෙන සබ්බකිලෙසානං ඛයා; (පටි. 455). – කාමාසවාදීනං සබ්බෙසං ආසවානං ඛයා ආසවෙසුඛී ඛීණේසු සබ්බෙපි කිලෙසා ඛීණා යෙව හොන්ති, නෙන අරහත්තමග්ගෙන වුත්තොහොති; (ඉති. 198). – එත්ථ ආසවන්තීති ආසවා චක්ඛුද්වාරාදීහි පවත්තන්තීති අත්ථෝ; (උ. 122).

ආසවානං ඛයා අනාසවං = ආසවානං ඛයෙන අනාසවං න චක්ඛුවිඤ්ඤාණාදීනි විය අභාවෙනාති; (අ. 650).

ආසවානං ඛයා සමණෝ= සබ්බකිලෙසානං සමිතත්තා පරමත්ථසමණෝ හොති; (මි. ටී. 272).

ආසවානං ඛයාය = අරහත්ත ඵලත්ථාය; (අ. 659). –(අ. 788). – අ. 841). – (අ. 520) – (අ. 539) – ඉධ ආසවක්ඛයොති අරහත්තමග්ගො අධිප්පෙතො. තදත්ථායාති අත්ථෝ (සං. ම. 47). – එත්ථ ආස වන්තීති ආසවා චක්ඛුනෝ පි - පෙ - මනොති සඤ්ඤාති පවත්තන්තීති වුත්තං හොති; (අ. 348) –(ඉති. 90).

ආසවානං ඛයාය සංවත්තන්ති = න පඨමං නිබ්බාණං ගන්ත්වා පච්ඡා සංවත්තන්ති ගච්ඡමානා එව සංවත්තන්තීති දෙසනා පන එවං තාහා; (සං. ම. 222).

ආසවානං ඛයෙ = (ආදයෝ) පරමාදිපඤ්ඤාව හොන්ති. නෙසං විස්සජ්ජනෙ සඤාදිනා ආසවක්ඛයෙ විසෙසාභාවෙන නං සඤ්ඤං සාධාරණන්ති අනුඤ්ඤාතං; (ප. 123).

ආසවානං ඛයඤාණං= අත්තනා විජ්ඣිතබ්බානං ආසවානං ඛයකරං අරහත්තමග්ගඤාණං; (පටි. 38) – සබ්බ පරිවෙච්ඡේද ඤාණඤාණං; ඉදං ලෝකුත්තරමේව; (මහ. 297). – සබ්බකිලෙසානං ඛයෙඤාණං; (ධ. ස. 338).

ආසවානං ඛයෝ = ආසවානං ඛයන්ති ඤාණඤ්ඤා ආසවානං ඛයොති ලද්ධනාමං අරහත්තං හොති; (සං. ටී. 40).

ආසවානං ඛයෝ නෙන වුච්චති = අට්ඨ නෙන රාගාදී විනයෙන ආසවානං ඛයොති වුච්චති ආසවක්ඛයෝ නාම අරහත්තං අරහත්තඤ්ඤාපි එතං රාග විනයොති ආදි නාමමේවාති දීපෙති; (සං. ම. 112).

ආසවා නානුස්සවන්ති = චක්ඛුතෝ රූපෙ සවන්ති ආසවන්ති සන්දන්ති පවත්තන්තීති එවං ඡසු දාරෙසු ඡසු ආරම්මණෙසු සවණ ඛණෙ කාමාසවාදයෝ ආසවා නානුස්සවන්ති නානුපපඛ්ඣන්ති යථා මෙ න උපජ්ජන්තීති අත්ථෝ; (සං. ටී. 48).

ආසවානි = චත්තාරි ආසවානි; (සු නි. 360).

ආසවා විඝාත පරිළාහා = චත්තාරෝ ආසවා ච අත්තෙසුඤ්ච විඝාතකරා කිලෙසපරිළාහා ච විපාක පරිළාහාවා; (අ. 683).

ආසවෙති = කාමාසවාදීහි චතූහි ආසවෙහි; (මහා 139). ආභවග්ගං ආගොත්‍රභූ සත්තෙ පවත්තනතො විරපරිවාසියත්තෙන සුරාදි ආසව සදිසතාය ච ආසවානි ලද්ධනාමෙහි කාමරාගාදීහි; (උ. 66).

ආසංසනා = ආසිංසනත්තා ගාහිභූකාමා; (ථෙර. ඒ. 501) – ආසිංසනත්තා යෙකෙචි සුගතිං ආසිං සන්ති; (ජා. ඨ 230).

ආසහස්සඤ්ච = නවමිං නො සුද්ධ යාව පඤ්චහි සහස්සෙහි පරිවතො හොතූති; (ජා. ඨ. 170).

ආසා = අසිංඝනවෙඨන ආසා; (නෙ. 73). – තණ්හා; (ධ. ප. 668). – අනාගතෙපි විසයා තණ්හා ආසා; (නෙ. 99). ආමෙණ්ඩකො චායං බුද්ධ ධම්මොති පරියාය දෙසනං දස්සෙන්තො ආසාති එවමාහ; (නෙ. 99). – ආරම්මණානං අසනතො ආසා; (මහා. 27). – (ධ. ස. 308).

ආසා ච නිත්ථා ච = ආසා ච නත්‍රාසාය සම්බන්ධිච; (මහා. 250). – ආසා ච නත්‍රාසා සම්බන්ධි ච; (සු. නි. 443).

ආසා ච පන මෙ දෙවිඤ්ඤ සකදාගාමිනි ඵලං = කථං භූතො අහං සකදාගාමිනි භවෙය්‍යන්ති පත්ථනාව මේ දෙවිඤ්ඤ අරියධම්ම විසයා, න පන භවවිසෙස විසයා සා පන සප්පිණ්ඩා ඉච්ඡනා මත්තං විය අනිප්පාදිනී'ති දස්සෙති (විමා. 128).

ආසා ච පන මෙ සඤ්ඤිස්සති = ඉමිනාහං සොතා පත්තොති න සුත්තාපපමත්තොව හුත්වා කාලං ඛිපිනාමෙසිං සකදාගාමි මග්ගත්ථාය පන මේ විපස්සනා ආරද්ධා අජ්ජෙව අජ්ජෙව පටි විජ්ඣිස්සාමීති එවං ස උස්සාහො විහරාමීති දස්සෙති (දී. 451).

ආසා ච පිහාති = ගාථාය අත්ථං තත්‍රෙව මණ්ඩ පිසස්සාම; (නෙ. 73).

ආසාමිඛාහං = ගුන්නං මඤ්ඤු නීලමක්ඛිකාති ඨපිත අණ්ඩකා ආසාටිකා නාම; (නෙ. 103).

ආසාදනා = අහං බුද්ධෙන සද්ධිං පාටිහාරියං කරිස්සා මීති ඤවනා; (දී. 600).

ආසාදනාපෙක්ඛා = ආසාදනං වෝදනං මිඩිසූරකරණ නාමං අපෙක්ඛමානෝ; (මා. 109).

ආසාදනා පෙක්ඛනා = ආසාදනං වෝදනං -පෙ-; (සං. ම. 612).

ආසාදයිං = සවෙමිං; ආගච්ඡන්තං දිස්වා ලෙඛ්ඩුනා පහරිනති අත්ථෝ; (ජා. අ. 74).

ආසාදයි = සවෙමි; පදුස්සෙයිනති අත්ථෝ; (අප 243).

ආසාදිමහසෙ = ආසාදිසිමහ සවිමසිමා; (දී. 596).

ආසාදිය = සවෙත්වා; (ථෙරී 199) - ආසාදෙත්වා; (ජා. අ 40).

ආසාදුං = ආසාදිතුං, ඉදං වුත්තං හොති නාහං දෙවි තයා පෙසිතා න ගමිස්සාමි අට්ඨිත්වා හං ඉධිධිබිලං සීලභෙදනත්ථාය අලද්ධිතුං භායාමි උභතොපෙසොති සොති; (ජා. අ. 40).

ආසාදෙතබ්බං = සවිවසිතබ්බං; භාසිර දෙවිනා භගවන්තං සාසෙන විවාසාති දිවිසි සවිවසිතුං; (සං. ම. 51). -සවෙතබ්බං; (සී. අ 255).

ආසාදෙතබ්බංමඤ්ඤිස්සති=සවෙතබ්බං විසඤ්ඤිස්සති; (අ. 555).

ආසානාම වුච්චති යා නවිස්සාස අනස්සාස = තත්ථ අත්ථං දස්සෙතෙතා -පෙ- ආදිමාහ; (චෙ. 99).

ආසානු සයං සුතා = එත්ථ ආසයොති අජ්ඣාසයෝ චිරියා. අනුසයොති ථාමගත කිලෙසා. අයං රාගචරිතෝ අයං දොසචරිතෝ අයං මොහ චරිතොති ආදිනා ආසයසඤ්ඤ අනුසයං කිලෙස පවත්තිං ච ජානිස්සාති අත්ථෝ; (අ. 199).

ආසාය = තණ්හාය; ආසයාතිපි පාඨෝ; අජ්ඣාසය හෙතූති අත්ථෝ; (ථෙරී. 176).

ආසාය සාසනෙ බෙධනං = සාසනෝ කසනෙතා බෙත්තං ඵලාසාය කසති බීජං ආසාය වපති කසිතා ච වපත්වෙත ඵලාසාය එව බීජං වපති නිසඤ්ඩියති; (ථෙරී. අ. 501).

ආසාය වාණිජ්ජයන්ති = ධනහාරකා වාණිජා ධනාසාය පබුද්ධං තරිතුං දෙසං උපගන්තුං සමුද්දං තරිය යන්ති ගච්ඡන්ති; (ථෙරී. අ. 501).

ආසාය සදධා සිඛිතා ච = අසාතෙං ච සද්ධාතො ච සිඛිතො ච නිපියෙව තෙන හෙතූනා සුඛං අලත්ථ; (ජා. අ. 246).

ආසාවිච්ඡේදිතෙ = ආසාපරිච්ඡෙදෙ පඤ්ඤං ඡිජ්ජති; (සං. ම. 839).

ආසාවතී = එවං නාමිකා සානි යසවා නස්සා ථලෙ ආසා උපපජ්ජති නස්සා එතං නාමං ලති; (ජා. අ. 176). -නත්ථි සබෙබසං දෙවානං ආසා ඉච්ඡා එතිස්සා ලතාය අත්ථි ආසාවතීනාම; (අප. 236).

ආසාවතීගාමලතා = ඉදානි තිබබාණස්ස දුල්ලභ භාවං දස්සෙතෙතා ආසාවතීනාමලතානි ආදිමාහ; (අප. 236). -ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරතෙතා පුරාණ දුතිකිකා පලොභනං ආරබ්භ කථෙසි; (ජා. අ. 174).

ආසාවිඛිතා = සොසාපෙත්වා; (චරි. 70).

ආසාසං විදධ සමමතා ඉමෙ = ඉමෙ සත්තා සහහාසාය දුහනතිං ගච්ඡන්ති නස්සා භං ආසානාමි විසං වාදික සමමිතා විසං වාදිකාති සඤ්ඤා ගතා; (ජා. අ. 240).

ආසාළති = නස්සා -පෙ- ආසාළති පුණණමිතො වා පරාය පුණණමියා අනහාතර පාටිපද දිවසෙ යෙව විහාරං පරිජඤ්ඤිත්වා පාතියා පරිහොජනියං උපට්ඨපෙත්වා සබබං වෙතිය විහදාදි සාමිචිකම්මං නිට්ඨපෙත්වා "ඉමිසමිං විහාරෙ ඉමං තෙමාසං වසසා උපෙමී"ති සයිං වා අනතෙවාසිකෙ වත්තුං වා වචං නිච්ඡාරෙත්වා වසසං උපගන්තබබං; (සු නි. 796).

ආසි = අහොසිති අත්ථෝ; (අප. 263). -(ථෙරී. 85). -(වි. 93). -(ථෙර. අ 88). -(අප. 248). -(ථෙර. ම. 518). -(493). -අහොසි උපපජ්ජි; (විමා. 76).

ආසිං = අහොසිං; (අප. 331). -(ථෙර. ම. 278) - (පෙ 63) -අහං එතෙනෙක කාලං අජ්ජාමිරොඛනීති සඤ්ඤී අහොසිං; (ජා. අ. 69). -එවරූපො අහං පුබෙබ අහොසිං; (ජා. ම. 176).

ආසිං දෙවාසිතො අහං = හංසවතී රඤ්ඤො තෙහදවාර පාලකො දාසිං. අහොසිනති අත්ථෝ; (අප. 410).

ආසිංසං = රූපපටිලාභාදයො පත්ථෙනති; (සු නි.469).

ආසිංසකා = ගවෙසකා; (අප 198).

ආසිංසථෙව = දාසිංසියෙව පත්ථෙසියෙව; (ජා. අ 177).

ආසිංසනා = ආසිංසන වසෙන ආසිංසනා; (මහා 27). -(ඛ. ස. 308).

ආසිංස මාන රූපොව = පච්චාසිංස මාන රූපො විය; (සං. ම. 997).

ආසිංසමානා = රූපාදිනි පත්ථයමානා; (සු. නි. 469) (ඛු. 9).

ආසිංසිතත්තං = ආසිංසිතභාවෝ ආසිංසිතභාවං; (මහා. 27). -ආසිංසිතස්ස භාවෝ ආසිංසිතභාවං; (ඛ. ස. 308).

ආසිංසෙව = ආසිංසතියෙව පත්ථෙතියෙව මා ආසවෙජ්ද කම්මං කරොතීති; (ජා. න 176).

ආසිං සෙථෙව = ආසාවෙජ්දකකම්මං අකත්වා අත්තනෝ කම්මෙසු ආසං කරොනෙව න උක්කණ්ඨිස්සය; (ජා. ව. 243). -එවාහං විරියං ආරභන්තෝ ඉමම්හා දුක්ඛා මුඤ්චිස්සාමීති අත්තනෝ විරියබලෙ ආසං කරොථෙව; (ජා. එ. 229).

ආසිං සෙථෙව පුරිසෝ = ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ ඔසාරථි විරියං නික්ඛිපං ආරබ්භ කථෙසි; (ජා. එ. 225). -ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ අත්තනා සංඛිත්තෙන පුච්ඡිතස්ස පඤ්හස්ස ධම්මසෙනාපතිනෙතා විත්ථාරෙන ව්‍යාකරණං ආරබ්භ කථෙසි; (ජා. ව. 237).

ආසි ඉති මුත්ථං මහෙසිනා = යථා සාරිපුත්ත චුයහං එතරහි දෙසිනං, ඉති එවං ඉමිනා විධානෙන මහන්තානං දුනපාරමි ආදිනං බොධිසම්භාරානං එසනතෝ මහෙසිනා භදු බොධිසත්තභූතෙන මයා චුත්ථං විණණං විරිතං පටිපන්නං ආයි; (චරි. 211).

ආසිතෝ = උපසංකම්මනෝ; (බු. 62).

ආසිතෝ අභාසථෝ මනොමයෝ=ඉමෙපි නයොජ්නා; (චතු. 177).

ආසින්න කූපධානං = ආසින්නා කූපධානං නාම නවින්ත ලොහෙනවා රජ්ජෙනවා කනාය පෙලාය එතං අධිවචනං; (සං. නි. 893).

ආසින්නසන්තෙනා = ආසින්නාවිසෙන සන්තෙනා; (ජා. ප. 238).

ආසිනෙනාදකානිධූමානි = පරිපුණ්ණ සලිලා මහා ව කන්දරා ච; (දී. 588).

ආසිදෙ = ඉවෙව්‍යය; (අ. 605).

ආසිනං = නිසින්නං; (ථෙර. ගා. 209).

ආසිංසිසං = ආසිංසිසං වා පන සෙ ඛීණාය ගණෙය්‍යය; (ජා. අ. 315).

ආසිංසිසං මමං සන්තං = මං ආගන්තිසං සමානං; (ජා. ද්‍ර. 171). -ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තෝ අජාතසත්තුං ආරබ්භ කථෙසි; (ජා. ද්‍ර. 170).

ආසිංසිසං ච කුසිතං = ආසිංසිසං සපං කුසිතං කුද්ධං; (අප. 243).

ආසිංසම සොපසි = භූමියං පතිතකෙ ත්‍රුක්ඛං වෙළු කණ්ඩලගතෙන ගෙණ්ඩුකෙන තත්ථ ඨිතං සණ්ඨා සපපං සීසෙ පහරිත්වා රොසෙසි; (චරි. 191).

ආසිංසස්ස සොරච්චස්ස = තත්ථ ආසූ සීඝං එතස්ස ඉසං ආගච්ඡතීති – ආසිංසිසො, සොරං වණ්ණමස්ස ඉසතීති – සොරච්චො; තස්ස ආසිංසස්ස සොරච්චස්ස; (ස. නි. 153).

ආසිංසස්ස හතෙථන උත්තමඞ්ගං පරාමසි = වත්ථිස්ස බිලං පවෙසිතෙන අත්තනෝ හත්ථෙන ආසිංසස්ස සීසං ඵුසි; (චරි. 191).

ආසිංසා = ආසිත්ත ඉසාතිපි ආසිංසා අසිතඉසාතිපි ආසිංසා. අසිසද්දෝ පි ඉසාති පි ආසිංසා. ආසිත්තඉසාති සකලකායෙ ආසිඤ්චිත්වා විය ඨිතඉසා පරස්ස ච සරීරෙ ආසිඤ්චන ඉසාති අත්ථො; (සං. නි. 37).

ආසිංසෙන = සොරච්චෙන; (චරි. 191).

ආසිංසොපතිත්ථො = ථෙරෝ කිර කත්ත හත්ථකිච්චො මහාවිහරං ගන්ත්වා ලෙණවත්තාය මත්ථ මත්ථෙන වාතපාන බාහෙන විජ්ජමානො නිසිදිත්වා ත්‍රුපපට නිවාසෙනෙ සූචිකම්මං කරොති තස්මිං ඛණෙ ලෙණවත්තෙන දෙව ආසිංසි පොතකා ඛිලනති. තෙසු එකො පතිත්වා ථෙරස්ස අංසකූටෙ අට්ඨාසි. සො ච පුථුජ්ජනො හොති තස්මා පතිතට්ඨානතො පට්ඨාය ථෙරස්ස කායෙ දීපසිඛා විය වට්ටිං පරියාදියමානමෙවස්ස විසං ඔරිණ්ණං ථෙරො විසස්ස භථා ගමණං දිස්වා භීසදාපි තං පතිත මත්තමෙව යථා පරිවත්තෙන ගහං අත්තනෝ පන ඉද්ධිබලෙන අයං අත්තභාවො ලෙණෙ මා විනස්සතූති අධිට්ඨහිත්වා නිසින්නු ආමන්තෙසි; (සං. නි. 10)

ආසිති = අසි භවසි; (සීමා. 273).

ආසිතිසං නාමුතිසං ච ජච්චා = අසිති සංවච්ඡරංවා නවුති සංවච්ඡරං වා ජාතියා; (ජා නි 279).

ආසිතිස පබ්බානිවා කාල පබ්බානිවා = යථා ආසිතික වල්ලියාවා කාළවල්ලියාවා සඤ්ඨාතෙසු ඵලාසිත්වා මත්ථෙ උන්නතුන්නතානි හොන්ති; (ම. ද්‍ර. 41).

ආසිතිකා = අසිතිසංවච්ඡරිකො ඉදං පච්ඡිම වයං අනුපපන්නභාවදීපනත්ථං වුත්තං; (සං. නි. 166) – (දී. 379) – අසිතිවස්සවයො; (අ. 323).

ආසිදිත්වා = අමිගාමෙව මිගොති උපගන්ත්වා; (දී. 266).

ආසිනසයනස්සවා = ආසීනස්ස නිපජ්ජනස්ස වාති අත්ථො, ආසිදනන්තිපි පඨන්ති, තත්ථ සාමි අත්ථෙ උපයොගවචනං දට්ඨබ්බං; (ථෙර. එ. 464).

ආසිංසාමි = ආශෙමහා නිසිහනානං ජුතිකහහනං විය දෙහෙතා ඝාසච්ඡාදන මහානං දුපෙය්‍ය; (ජා. ස. 268).

ආසිනෝ = නිසිහෙනා අහං ලොකනායකං අද්දසහනි දහෙතා; (අප. 373).

ආසිවිසූපමා = සපපවිහයඩෙඛන ආසිවිසූපමා; (ථෙරී. 215).

ආසුං = අහෙසුහනති අහෙතා; (පෙ 118) - අහෙසුං; (බු. 120) – නන්‍ව ආසුහනති පදස්ස සද්ධාති ඉමිනා සම්බන්ධො. සද්ධා අහෙසුහනති අහෙතා; (ජා. ව 69).

ආසුමිතිවාන පාදසෙ = විටපෙ ලඟාන වසෙන පාදපෙරැකෙඩ බිපිවා; (විමා. 170).

ආසූපසම්පදු = එහි භික්ඛූනි සත්‍ථු වචනමනොහන ආයි උපසම්පදු; (ථෙර. එ. 542).

ආසෙනි = නං ආලපති; (ජා. ඡ. 240).

ආසෙථ = ආසෙය්‍යුං නිසිදෙය්‍යුං දෙසනා සිසමෙව චෙනං චත්තාරොපි ඉරියාපථෙ සුඛං හපෙපයුහනති අයං පනෙත්‍ථ අත්‍ථො; (ජා. ඡ. 97)

ආසෙවති = සොභාපහති මහාවසෙන; (පටි. 416) – වසිපපත්තං සමාධිහුසං සෙවති; (පටි. 93) – සෙවති හජති; (විභ 183) – භාවනා වසෙන හජනත්‍ථා ආසෙවති; (විභ. 204) – කථං ආසෙවති; ආවජ්ජනත්‍ථා ආසෙවති ජානනත්‍ථා ආසෙවති පස්සනත්‍ථා ආසෙවති පච්චවෙහඛනත්‍ථා ආසෙවති සද්ධාය අධිමුච්චනත්‍ථා ආසෙවති විරියං පග්ගණ්හනත්‍ථා ආසෙවති සතිං උපට්ඨපෙනත්‍ථා ආසෙවති චිත්තං සමාදහනත්‍ථා ආසෙවති පඤ්ඤාය පජානනත්‍ථා ආසෙවති අභිඤ්ඤෙය්‍යං අභිජානනත්‍ථා ආසෙවති පරිඤ්ඤෙය්‍යං පරිජානනත්‍ථා ආසෙවති පහාතබ්බං පජහනත්‍ථා ආසෙවති භාවෙතබ්බං භාවෙනත්‍ථා ආසෙවති සච්ඡිකා තබ්බං සච්ඡිකරොනත්‍ථා ආසෙවනීති; (අ. 40).

ආසෙවති භාවෙති = විරියං කරොනත්‍ථා යෙව ආසෙවති භාවෙති නාම; (විභ. 203).

ආසෙවිතඩෙඛන = යං තස්ස තස්මිං සමයෙ පවත්තා ආසෙවිතා තස්සා ආසෙවනාය ආසෙවක භාවෙන; (පටි. 93).

ආසෙවිතඩෙඛා = සමථස්ස විපස්සනාය වා ආදිතො ආදරෙන සෙවන වසෙන ආසෙවනඩෙඛා; (පටි 71).

ආසෙවිත වෙධියා අධිකතෙයිහේ = තත්‍ථ පඨමං ආසෙවිතවෙධියා දියිතබ්බා. සො හි ඉතරෙහි විසෙසජ්ජ තාහි උහතා. පෙත්‍ථ පුත්තකා; (ප. 323).

ආසෙවනපච්චයා ඛනමෙනිහේ = තස්මා -පෙ- වත්‍වා විපාකං අපරාමසිත්‍වා ආහාරෙ නිහේ ති වුත්තං; (ප. 322).

ආසෙවන පච්චයො = ආසෙවනඩෙඛන අනන්තරානං පගුණබලවභාවාය උපකාරකො ධම්මො; (ප. 263).

ආසෙවනා = ආදි සෙවනා; (ඛ. ප. 336). – ආදිස්ස එක විහානාකාරකිරියාව ආසෙවනාදයො වුත්තා; (ධ. ස. 302) – ආදිස්ස ඡස්ස වාරෙසු ආසෙවීයති එතෙහි මෙත්තහාති ආසෙවනා; (පටි. 435). – ආදිහනා සෙවනා; (පටි. 401).

ආසෙවනාය = හුත්‍වා සෙවනා ආසෙවනා; කස්ස ආසෙවනා? අනන්තරං සොමනස්සවවනෙන සුඛස්සවුත්තත්තා සුඛා සිද්ධං "සුඛිනො චිත්තං සමාධියති" නි ච වචනතො පෙන සුඛෙන සමාධි සිද්ධා හොති, එවං සිද්ධස්ස සමාධිස්ස ආසෙවනා; (පටි. 159).

ආසෙවනෙනිහේ = අඤ්ඤමඤ්ඤං සදිසානි; (ප. 350)

ආසෙවමානො = නන්‍ව ආසෙවිමානොහි නිස්සොභික චතුභකාරඛාන වසෙන භාවය මානො; උපෙකඛං චතුත්ථඣාඛාන වසෙන භාවය මානො; (බු. 107). – (අප. 170). – සු. නි. 88).

ආසෙවිස්සා = වඩ්ඪෙත්වා; (අප. 172).

ආසෙවිහනං = ආදිහනො සෙවිතං; (අ. 292).

ආසෙවිතනිසෙවිතං = ආසෙවිතසෙදවම බහුලීකතඤ්ච; (බු. 86).

ආසෙවිතාය = ආදරෙන සෙවිතාය; (අ. 736) – (චතු 141) – වඩ්ඪිතාය ආදරෙන සෙවිතාය; (පටි. 432) – ආදිහනො පට්ඨාය සෙවිතාය; (ස. නි. 995).

ආහවවචනං = භගවහනො ඣාන කරණාදිං ආහච්ච අනිහාතත්තා පවත්තාවචනං. සම්මාසම්බුද්ධෙන සාමං දෙසිනසුත්තහාති අත්‍ථො; (සෙ. 67).

ආහවවපාදකං = අඩෙඛ විජ්ඣිත්වා පවෙසින පාදකං; (මා. 95).

ආහවවපාදඛා = අයං පන "ආහච්චපාදකො නාම මඤ්ඤො අඩෙඛ විජ්ඣිත්වා කතො හොති"හි එවං පරතො පාලියං යෙව වුත්තහො; (ස. නි. 565).

ආහවවසිඤ්ඤ හොජනං = ආහච්චපාදක සික්ඛාපදඤ්ච ආවසථපිණ්ඩභොජන සික්ඛාපදඤ්ච; (ස. නි. 966).

ආහසුසුදති = විහසුසුදති විඤාහං ආපජ්ජති; (අ. 610)

ආහසුසුදනතු = ආහනනතු; (ජා. ප. 89). – වාදියනතු; (ජා. ස. 408).

ආහඤ්ඡං අමත දුන්දුභිං = ධම්මවක්ක පවිලාභාය අමතභෙරිං පහරිස්සාමීති ගච්ඡාම; (මි. දු. 157).

ආහටනා පඤ්ඤත්තානි = නිහරණ පඤ්ඤත්තානි; (නෙ. 103).

ආහත චිත්තං = කොධෙන පහටචිත්තභාවං; (මහා. 337).

ආහත චිත්තෝ = පටිඝෙන ආහතං චිත්තං එතස්සාති ආහත චිත්තෝ; (ස. නි. 420).

ආහත පච්චාහතමනා = දෙසවසෙන; (මහා 134). – ගරහනෙන; (මහා. 134).

ආහතමනා = පටිඝෙන ආහතං චිත්තං එතෙසන්ති – අහතමනා; (මහා. 134).

ආහනා = කොධෙන ආහනා පහනා; (මහා 305).

ආහනෙ = ආහනාය; (බු. 160).

ආහඩා = ආහරිත්වා; (ථෙර. ඒ. 527).

ආහනි = පහරි දස්සෙනත්තීනි අත්ථෝ; (අප. 252)

ආහාරට්ඨිතිකෝ සම්භාසයෝ ඉති දිස්වාන එවං ඤත්වා = ආහාරෝ හොජනං ඨිතියානං පච්චයෝ එතස්සාති – ආහාරට්ඨිතිකෝ, ආහාර පටිබද්ධ වුත්තිකෝ සම්භාසයෝ කායෝ ඉති දිස්වාන එවං ඤත්වා ඉමම්හත්ථං බුද්ධියං ඨපෙත්වා වරාම එසනං භික්ඛාපරියෙසනං කරොමීති අත්ථෝ; (ථෙර. ඒ. 246).

ආහඩිං = ආහරිස්සාමි; (ජා. ප. 108).

ආහඩිමන රූපෙන = කෙසමණ්ඩනාදිනා සරිර ජ්ඣනෙන වෙව වත්ථාභරණාදිනා ච අතිසඞ්ඛාරි කෙන රූපෙන වණ්ණෙන කිත්තිමෙන වාතුරි යෙනාති අත්ථෝ; (ථෙරී. 177).

ආහඩියෝ = ආහරණකෝ; (ජා. න. 230).

ආහඩිස්සති නෙරාජා ඉදං අඛණනරං ඵලං = නස්සාපි නෙ පියාය අගහමහොයියා ඉදං මියා වුත්තාපකාර ඵලං රාජා ආහරාපෙස්සති සා තං තං පරිභුඤ්ජිත්වා චක්කවත්තිගබභං ලභිස්සතීති; (ජා. දු. 277).

ආහඩිස්සාමි = ආනයිස්සාමි; (බු. 135) – මම චිත්තා සමීපං ආනයිස්සාමි සිලෙන; (මහා. 140).

ආහරෙතං භණං භූතං = එතං කුණඩකෙන පක්කපුච්ඡං ආනෙති මඤ්ඤං භාගං මාමිනාසෙතීති; (ජා. ඒ. 358).

ආහරෙය්‍ය = පවෙසෙය්‍ය; (මි. 115).

ආහරෙය්‍යඞ්ගාහං = අපනෙය්‍යං අස්ස අහං; (මි. න. 75).

ආහවනීයෝ = අථවා දූරතොපි ආගන්ත්වා සක්කා සාපතෙය්‍යමපි එත්ථ හුනිතබ්බං, සක්කාදිනෙව ආහවනං අරහතීති වා – ආහවනීයෝ; (සු. නි. 97).

ආහාරං = අසිත පීතාදි අජ්ඣොහරණීයං; (ඛු. ප. 333). – පච්චයං; පච්චයෝ හි ආහරිත්වා අත්තනෝ ඵලං තසමා ආහාරොති වුච්චති; (මි. ඒ. 186). – යං කිඤ්චි යාවකාලිකං වා යාමකාලිකං වා සත්තාහ කාලිකං වා සාවජ්ජිවිකං වා සබ්බං හෙතං අජ්ඣොහරණීයත්තා ආහාරොති වුච්චති; (මි. 114).

ආහාරං නිස්සාය ආහාරං පජ්ජති = පච්චුපපන්නං කබලීංකාරාහාරං නිස්සාය තං එවං යොනිසො සෙවමානෙ පුබ්බකම්ම සඞ්ඛාතං ආහාරං පජ්ජති පච්චුපපජ්ජොපි පන කබළීංකාරාහාරෙ නියතෙ තණ්හා පජ්ජිතබ්බාව; (අ. 538).

ආහාරං පට්ඨව = පච්චයං පථිව්ව; (සං. ත. 123).

ආහාර ඉන්ද්‍රිය ඛාන මණෙහසු ඝතන = හෙතු සදිසානෙව. ඉන්ද්‍රියං පනෙත්ථ සහජාත පුරෙජාත වසෙන, ආගතං; (ප. 350).

ආහාරට්ඨිතිකා = ආහරතෙ ඨිති එතෙසන්ති ආහාරට්ඨිතිකා; (අ. 830). – (දී. 711). – (පටි. 45). පච්චයට්ඨිතිකා; (දී. 174) – ආහාරට්ඨිතිකාති වෙත්ථ යථා – "අත්ථි භික්ඛවෙ සුභනිමිත්තං තත්ථ අයොනිසෝ මනසිකාර බහුලීකාරෝ අයම්ආහාරෝ අනුප්පන්නස්ස වා කාමච්ඡන්දස්ස උප්පාදායානි එවමාදිසු පච්චයෝ ආහාරොති වුච්චති; (බු. 49). – (වතු 22).

ආහාරට්ඨිතිකෝ = පච්චයට්ඨිතිකෝ; (සං. ත. 123).

ආහාරත්ථඤ්ච එරෙය්‍ය = ආහාරත්ථං සාඛෙය්‍ය; (ස. නි. 809).

ආහාරනෙත්තිපපභවං = චතුබ්බිධෝ ආහාරෝ ච තණ්හාසඞ්ඛාතා නෙත්ති ච පභවෝ සමුට්ඨානා එතස්සාති ආහාරනෙත්තිපභවං; (ඉති. 131)

ආහාරපච්චයා = කම්මසමුට්ඨාන ආහාරපච්චයා; (සු. නි. 410).

ආහාරමයෙන = නානප්පකාරෙන ආහාරෙන; (ජා. ව. 30).

ආහාර සමුට්ඨානං = කබලීකාරාහාර සමුට්ඨානං; (ප. 321).

ආහාර සමුදයා = පවත්තිපච්චයෙසු කබලීකාරාහාරස්ස බලවත්තා සොයෙව ගහිතො, තස්මිං පන ගහිතෙ පවත්ති හෙතුභූතානි උතුචිත්තානි පි ගහිතානෙව හොන්ති; එත්ථ සත්ථාදරාගෝ කබලීංකාරාහාරෝ ආහාරෝ නාම; (සං. දු. 201) – (පටි. 179).

ආහාර සමුදයා කාය සමුදයෝ = ආහාර සමුදයෙන කාය සමුදයෝ; (සං. ත. 184).

ආහාරසම්භූතෝ = ආහාරේන සම්භූතෝ ආහාරං නිස්සාය වඩ්ඪිතෝ; (අ. 538). – එත්ථ සම්පයුත්තා එස්සාහාර මනෝ සඤ්චේතනාහාර වසේන වේදිතබ්බං; (පටි 201).

ආහාරහරෝ = "හනෙතා ආහාර හරා"තිආදි එවං වදන්තෝ විය ඔහනෙතාති ආහාරහරෝ; (ස. ම. 726).

ආහාරහේතු = අත්ථි ජීවිතිනෝවුට්ඨි යෝ ලාමකං කම්මං න කරෝති ධම්මසේනාපති සාරිපුත්තත්ථේරෝ විය අහං පන අජ්ජ ආහාර හේතු පාපකම්මං න කරෝමි නස්සථ මම සීලං මහන්තාහානි; (ජා. අ. 232).

ආහාරා = පච්චයා, පච්චයා හි අත්තනෝ ඵලං ආහරන්තීති ආහාරා – කබලීංකාරාහාරෝ එස්සාහාරෝ මනෝ සඤ්චේතනාහාරෝ විඤ්ඤාණාහාරෝති චත්තාරෝ; (චූ. 61) – (පටි 78). පච්චයා. පච්චයාති ආහරන්ති අත්තනෝ ඵලං තස්මා ආහාරාති වුච්චන්ති; (සං. ද්‍ර 17). – තයෝ චේත්ථ ධම්මා ආහාරා හොන්ති, අවසෙසා නෝ ආහාරා. කිං පනෙතෙ අඤ්ඤේ මඤ්ඤස්සාවා නං සමුට්ඨාන රූපස්ස වා පච්චයා න හොන්තීති නෝ න හොන්ති. ඉමේ පන තථා ච හොන්ති අඤ්ඤේ ථා චාති සමානෙපි පච්චයභේ අතිරෙක පච්චයා හොන්ති, තස්මා ආහාරාති වුත්තා; (ඛ. ස. 150).

ආහාරූපධි = කබලීංකාරාහාරාදයෝ ආහාරා එව ආහාරූපධි; (චූ. 16).

ආහාරූපහාරෝ = ආහාරෝ ච උපහාරෝ ච ගහණේසුව දුනසුව; න අමෙහති කිඤ්චි ආහටං න උපහටං තයා සද්ධිං සයවිඤ්ඤායෝ වොහාරෝ අභාවං නස්සති දීපෙන්ති; (ස. ම. 395).

ආහාරෙ = ආහාරෙත්ති පරිභුඤ්ජති අජ්ඣොහරති (ඛ. ස. 333).

ආහාරෙ උදරෙ සංඛා = එත්ථ ආහාර මුඛෙන සඛ පච්චයානං සඞ්ගහිතත්තා චතුඛඩ්ඩෙපි පච්චයෙ යතෝ සංයතෝ නිරූපක්කිලෙසොති අත්ථෝ; ඉමිනා ආජීවපාරිසුද්ධිසීලං වුත්තං; (සු. නි. 101). –(මහා. 251). – (සං. ඵ. 196)

ආහාරෙ හි අගිද්ධතෝ = ආහාරස්මිං ච තණ්හාදිට්ඨි නිස්සයෙහි අනිස්සිතෝ; (ඛ. ප. 298). – යොව ආහාරෙ ගහණාදිට්ඨිනිස්සයෙහි අනිස්සිතෝ අග තිත්ථ අනුප්පාදනෙනා; (ථෙර. ඵ. 192).

ආහාරෙ හි අහං ඨා වදාමි = අහං කොචිසත්තෝ න පුග්ගලෝ න ආහාරෙත්ති න වදාමි;

ආහාරෙනිණ්ණ = නස්සා ආසෙවන පච්චයා කමෙම නිණ්ණති වුත්තා විපාකං අපරාමසිත්වා ආහාරෙ නිණ්ණති වුත්තා; (ප. 322).

ආහාරෙන සුද්ධි = කොලාදිනා එකවෙලන පරිභුඤ්ජක ආහාරෙන සඤ්ඤා සුජ්ඣිතුනෝ එවං දිට්ඨිනෝ හොන්ති; (ම. උ. 40).

ආහාරෙ පටිකූල සඤ්ඤං භාවෙති = අයිතපිතාදි හෙදෙ කබලීංකාරාහාරෙ ගමන පටිකූලාදිනි නව පටිකූලාති පච්චවෙක්ඛණාසඞ්ඛ උපපජ්ජනකා සඤ්ඤං භාවෙති උප්පාදෙති වඩ්ඪෙත්තීති අත්ථෝ; තස්සාපි භාවනානයෝ විසුද්ධිමග්ගෙ විත්ථාරිතෝ යෙව; (අ. 287).

ආහාරෙ පටිකූල සඤ්ඤා = ආහාරං පරිගණ්හන්තස්ස උපජ්ජනසඤ්ඤා; (දී. 779) – ඔදනකුම්මාසාදිං අජ්ඣොහරන්තස්සෙ ව පටිකූල සඤ්ඤා; (සං. න. 147).

ආහාරෙ පටිකූල සඤ්ඤී = නවන්නං පාටිකුල්‍යානං වසෙන කබලීංකාරාහාරෙ පටිකූල සඤ්ඤී; (අ. 540).

ආහාරෙසනි = ආහාරපටිබද්ධෙ ඡන්දරාගෙ අපගතිණෙ සති; (නෙ 211).

ආහාරෝ = අත්තනෝ ඵලං ආහරතීති - ආහාරෝ; (මහා. 249). – (ප. 214). – ආහරියතීති – ආහාරෝ; කබලීං කත්වා අජ්ඣොහරියතීති අත්ථෝ; (ඛ. ස. 284). – රූපං ආහරතීතිපි – ආහාරෝ; (ඛ. ස. 284).

ආහිණ්ඩං = තත්ථ තත්ථ විචරන්ති; (මහා. 243).

ආහිණ්ඩමානා = විචරමානා; (පෙ. 133).

ආහිතෝ = ආගතෝ; ජාලිතෝ වා; (සු. නි. 19).

ආහිතොග්නි = යඤ්ඤා ගොපාලකා පරිකෙඛප ධුම්දරූ අග්ගිමෙන තයෝ අග්ගී කරොන්ති, තෙ ව තස්ස ගෙහෙ සඛෙඛකතා, තස්මා සබ්බ දිසාසු පරිකෙඛපඤ්ඤං සඤ්ඤාය ආහිතෝ ග්නීති හනන්තෝ වාලමිගා ගමන නිවාරණං දීපෙති; (සු. නි. 19).

ආහු = ආචික්ඛන්ති කථෙන්ති; (ඉති. 283).

ආහුඤ්ඤනනිඤ්ඤා = එත්ථ පන සද්ධිං පුරිමපදෙන අයං යොජනා; (ජා. ඵ. 98).

ආහුනෙය්‍ය භාවාදි සිද්ධි = න කෙවලං ව නිරොධ සමාපත්තියා සමාපජ්ජනසමත්ථතාව අයං පන ආහුනෙය්‍යභාවාදි සිද්ධිපි ඉමස්සා ලොකුත්තර සඤ්ඤා භාවනාය ආනිසංසොති වෙදිතබ්බා; (විසු. 533).

ආහුනී = අග්ගිමහි හොමිකමමං; (සු. නි. 236).

ආහුනිං = අන්නපානාදි මනෙක විධං පූජාසක්කාරුපකරණං; (අප. 283).

ආහුනිං ජාතිවෙදෙ ච = සුත්තං පරසමයතො ආහනං; (ප. 191).

ආහුනිං නිච්චං පගහණාහ = නිච්චකාලෙ ආහුනි පිණ්ඩං පගහණාහාති; (සං. ඵ. 160).

ආහුනිං සිට්ඨුකාමො = ආදිකා ආසනමතො සුම්භගල තෙරස්ස අපදානං; (අප. 282).

ආහුනිංලභෙ = තතො කිඤ්චිදෙය්‍ය ධම්මං ලභෙය්‍ය; (සු. නි. 340).

ආහුනිපගහනිනා = සසීසං නහාසිත්වා මහනා සක්කාරෙන පයාසසම්පි මධු ථාණිකාදීනි අභිහටානි හොන්තීති අත්ථො; යංකිඤ්චි අග්ගිමහි හුතිනබ්බං නං සබ්බං ආහුතීති වුච්චති; (වතු. 227). -(සු. නි. 120).

ආහුනියො = යං පහෙණකසක්කාරාදිභෙදං දින්නං දානං සබ්බං තං ඡාරිකාවසානමෙව හොති න තතො පරං ඵලදායකං හුත්වා ගච්ඡතීති අත්ථො; (සං. ද්‍ර. 247). - (ම. න. 156). - (දී. 116).

ආහුනිනං පටිග්ගහො = ආහුනිනො වුච්චන්ති පූජාසක්කාරා, තෙසං ආහුනීනං පටිග්ගහෙතුං අරහතීති ආහුනීනං පටිග්ගහො; (අප. 390) - (අප. 377). -මහාඵලභාවකරණෙන දක්ඛිණා හුති තං පතිගණ්හනකො වාති "ගණ්හථ දක්ඛිණෙය්‍යකා"තිආදි ජීවකෙන උපනීතං බුද්ධාදි භෙදං දක්ඛිණං පටිග්ගහෙසි: (ථෙර. ඵ. 520). -දානානං පටිග්ගහෙතුං අරහත්තා දක්ඛිණෙය්‍යත්තා ආහුතීනං පටිග්ගහො; (බු. 77). -ආහුනං පූජාසක්කාරං පටිග්ගහෙන ගෙහසදි සනති අත්ථො; (අප 327).

ආහුනො = ආගතො; (අ. 714).

ආහුනං = ආහුනෙය්‍යානි; ආනෙත්වා හුනිතබ්බං දානබ්බානි -ආහුනං; -(සු ස. 97). -ආහුති පිණ්ඩං සමුග්ගණ්හාති; (ස. ව්. 856).

ආහුනෙය්‍යඝහි = (ආදිසු) පනෙත්ථ ආහුනං වුච්චති සක්කාරො ආහුනං අරහනීතී ආහුනෙය්‍යා; (අ. 713). - (දී. 727).

ආහුනෙය්‍යස්ස = ආහුතිං පටිග්ගහෙතුං යුත්තස්ස; (ම. න. 68).

ආහුනෙය්‍යා = දූරතො ආනෙත්වා හුනිතබ්බනති - ආහුනං අන්නපානාදයො. මාතා පිතරො උපකාර බෙහුනාය නං අරහනීතී - ආහුනෙය්‍යා; (සු. ස. 100). -ආහුනං පටිග්ගහකා යස්ස කස්සචි සක්කාරස්ස අනුච්ඡවිකා; (ජා. ඡ. 184). -ආනෙත්වා හුනිතබ්බං දූරතොපි ආනෙත්වා ඵලවිසෙසං ආකඞ්ඛන්තෙන ගුණවන්තෙසු දාතබ්බන්ති ආහුනං. අන්නපානවත්ථාදීනං එතං නාමං. උපකාරකෙඛත්තතාය තං ආහුනං අරහනීතී -ආහුනෙය්‍යා තෙන වුත්තං:- "ආහුනෙය්‍යානි නිකබෙ මාතාපිතූනං එතං අධිවචන"නති; (ඉති. 262).

ආහුනෙය්‍යා ච පුත්තානං = පුත්තානං ආහුතං පහුතං අභිසඞ්ඛතං අන්නපානාදිං අරහන්ති අනුච්ඡවිකානං පටිග්ගහෙතුං තසමා ආහුනෙය්‍යා ච පුත්තානනති වුත්තං; (අ. 361)

ආහුනෙය්‍යානං පරමාහුනිංගතො = ඉමස්මිං ලොකෙ යත්තකා ආහුනෙය්‍යා නාම, තෙසු සබ්බෙසු පරමාහුනිං පරමං ආහුනෙය්‍යභාවං ගතො; (ඛු. මා. 228).

ආහුනෙය්‍යා යජමානානං හොන්ති = දානං දදන්තානං ආහුනස්ස අරහා දානපටිග්ගාහකා නාම හොන්තීති අත්ථො; (අ. 313).

ආහුනෙය්‍යා = ආහුනෙය්‍යානි ආනෙත්වා හුනිතබ්බං දානබ්බානි - ආහුනං: මහප්ඵල භාවකරණතො නං පටිග්ගහෙතුං යුත්තෙනාති ආහුනෙය්‍යා; (සු. ස. 97). -ආහුණෙය්‍යොති ආදි යදි සබ්බො දක්ඛිණං විසොධෙතුං න සක්කා, න නං සත්ථා එවං ථොමෙය්‍යාති දස්සනත්ථං වුත්තං; (ප. 191). -(ආදිසු) ආනෙත්වා හුනිතබ්බන්ති ආහුනං දූරතොපි ආනෙත්වා සීලවන්තෙසු දාතබ්බන්ති අත්ථො; (වතු. 154). -(ඉති. 224). -ආහුණපිණ්ඩං පටිග්ගහෙතුං යුත්තොා; (සං. ඵ. 161). -ආහුනි සඞ්ඛාතං පිණ්ඩපාතං පටිග්ගහෙතුං යුත්තොා; (අ. 449). - (ආදි) යදි සඞ්ඝස්ස දින්නං මහප්ඵලං -පෙ- ථොමෙය්‍යාති දස්සනත්ථං වුත්තං; (ප. 192).

ආහුනෙය්‍යොමෙඝි = මහාරාජ නං මම ආහුන පාහුන සක්කාරස්ස අනුච්ඡවිකොා; (ජ. ඡ. 97).

ආහුසුරිකා = සම්බාධා; (ස. ව්. 698).

ආහු මෙ ඉත්ථිහුනා = ආහු මෙ ඉත්ථිහුනාති වා පාඨොා; (පෙ. 119).

ආහුසපපුරිසො ඉති = සපපුරිසොති සඤ්ඤාති; (සං. ද්‍ර. 155).

ආහු සබ්බපහාණිං = සබ්බකිලෙසෙ පජහිත්වා ඨිතත්තා සබ්බපහාණිං සඤ්ඤයුත්තො; (මහා. 125).

ආලුනී = අහොසිකී අතේහ; ගාථා සුබත්ථං දීඝං කත්වා වුත්තං; (ථේර. ථ. 131). -කථයන්ති; -(අ. 473). -(අ. 513). -පණ්ඩිතා කථෙන්ති; (ජා. න. 57). -දාහ කථෙති; (ජා. ඨ. 301). -දස කිර එත්ථ සෙනාය පණ්ඩිතානි වදන්ති; (ජා. ඨ. 353).

ආලම්බනතු = ආරොහන්තු; (මිලි. 280).

ආලම්බරා මුනිඩ්ගා ච = එතෙ එත්ථ වජ්ජනති; (ජා. ඨ. 103).

ආලම්බස්ස යක්ඛස්ස ගමනෙ = එත්ථ පන අයං ආනුපුබ්බිකථා; (සං. ථ 244) -එකෝ අදුතියෝ පත්තචීවරමාදය පාදමග්ගෙනෙව සාවත්ථිතෝ නිංසයෝජනානි ගන්ත්වා තස්ස යක්ඛස්ස ගවනං පාමිඩි, තෙන වුත්තං; (සං. ථ. 246)

ආලවකා = ආළවිරට්ඨෙ ජානා දූරකා ආළවකා නාම. තෙ පබ්බජිතකාලෙපි ආළවකාවෙව පඤ්ඤායිංසු. තෙ සඤ්ඤාය වුත්තං ආළවකා නිසභූනි; (සු. ථි. 402).

ආලවකෝ = එවං සෝ භූමිරෝ රාජපුරිසානං හත්ථතෝ යක්ඛස්ස හත්ථං යක්ඛස්ස හත්ථතෝ පුන භගවතෝ හත්ථං භගවතෝ හත්ථතෝ පුන රාජපුරිසානං හත්ථං ගතහතා නාමතෝ ගහත්ථකෝ ආළවකොති ජානො; (සං. ථ. 259).

ආලවියා = ආළවියං ජානා. ආළවි නගරතෝ යෙව ව නික්ඛම්ම පබ්බජිතා; (සං. ථ. 148).

ආලවියං = ආළවිනි තං රට්ඨම්පි නගරම්පි, තස්මව භවනං නගරස්ස අවිදූරෙ ගාවුතමත්තෙ ඨිතං භගවා තත්ථ විහරන්තෝ තං නගරං උපනිස්සාය ආළවියං විහරතීති වුත්තෙහා; (සං. ථ. 244).

ආලාරකති = විසාලනෙත්තා සොභන ලොචනා ලත්ථා; (ජා ථ. 260).

ආලාරපමහා - බහල සංගත පබුම්ා, ගොපබුම්ානි අතේහ; (විමා 224). -නාසං ඉත්ථිනං රූපසොභානි සයං වණ්ණත්තෙහා ආළාරපමහානි ආදි මාහ. (අප. 233).

ආලාහිකා = හත්ථකාරකා; (දී. 110).

ආලාහිකෙ හතෙ පොසෙ = ආළාරිකත්තායඤව හත කාත්තායඤව උපගතෙ එතස්මිං පුරිසෙ මුලෙනපි අනත්තිකෙ කොවලං නං යෙව නිස්සාය රජ්ජං පහාය ආගන්ත්වා එවං දුක්ඛං අනුභවන්තෙහා පටිසත්ථාර මත්තාමපි න කරොති, සවෙපි තෙ අම්ම තස්මිං සෙනෙහො නත්ථි සකල ජම්බුදීපෙ අග්ගරාජා මං නිස්සාය කිලමතීති; (ජා. ඡ. 156).

ආලාහිකා = හත්ථකාරකො තස්මිං බ්‍රහ්මෙ අහං මිදුරකෙසඤ අන්තොපුරෙ හත්ථකාරක දූසොමිය හොමීති වදති; (ජා. ඡ. 154).

ආලාරො = තස්සනාමං; දිසාපිඩගලො කිරෙසො තෙනස්ස ආළාරොති නාමං අහොසි; (දී. 396).

ආලිඳො = සහායකස්ස ආරොහස්සං; (ජා. ව. 39).

ආලිඳං = පමුඛං; (අ. 833). - (ම. න. 241). - (දී. 176).

ආලිඳකෙ නදී පාඨිනකෙඩා = පාළිපහෙදෙ, පාටිකංඛි නකෙඩා; නතො හි උදකං උට්ඨාය පාළිං හින්දිත්වා කාවවරං ආදාය මහාසමුද්දං පාපුණිතුං සක්කිස්ස න්ති අතේහ; (අ 549).

ආලිබද්ධා = මිරියාද බද්ධා; (ම. ව. 100).

ආලිම්පෙස්සාම = අගනිං ගාහාපෙස්සාම; (දී. 423).

ආලිනී = ආලපනං. සබ්බ සහාසිකෙනි අතේහ; (ජා. ව. 38).

ආලහ සකොලිකා = තණ්ඩුලාළහකස්ස හත්ථ පවන ථාලිකා; (අ. 678).

ඉ

ඉකඛා = අවජ්ඣා; (ජා. ඝ. 475).

ඉකඛාඝං = රුක්ඛනිය්‍යාසං වා සිලෙසං වා; (ඝ. නි. 900).

ඉඛාලකුයා = අඛ්ඛාරකාසුයා; (ථෙරී. 197).

ඉඛ = ආණත්තිය‍ං නිපාතො; (ම. න. 112). වොදනත්ථෙ නිපාතො; (වසු. 224)-(ම. ද්‍ර. 338) - (ජා. ඝ. 216). - (516) - (විමා. 190) - (උ. 217) - (281) - (දී. 396) - (604). - (ජා. ච. 8) - (ජා. ත. 241). - (සු. ඝ. 70). (ජා. ඡ. 97). - උභයේ‍යාජනත්ථෙ නිපාතො; (මා. 166). එවං භූමාරො පරිබන්ධිවෙහො හුත්වා නඝරාගමණං රොවෙවෙහො පරිවාරකෙ දාමෙහොහි ඉඛාති ගාථමාහ; (ජා. ප. 149) - යාවනත්ථෙ වොදනත්ථෙ වා නිපාතො; (ජා. ද්‍ර. 169)

ඉඛ අඛෙඛපිති = එවං භගවා පඤ්චමම්පි පඤ්ඤා විසෙසෙත්වා තං යක්ඛං වොදෙතෙහා ඉඛ අඛෙඛපිති ආදිමාහ; (සං. ඵ. 256);

ඉඛ එකපදං නාත = ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරෙන්තා එකං භුත්තාභිඛං ආරබ්භ කථෙසි; (ජා. ද්‍ර. 169).

ඉඛ තං උපාලි සඛ්ඛ විහරාති = එත්ථ ඉඛාති වොදනත්ථෙ නිපාතො තෙන ථෙරං සඛ්ඛමත්තෙඛ විහරත්තාය වොදෙති නාසස අරඤ්ඤවාසං අනු ජානාති; (අ. 857).

ඉඛ භගෙන සාරාපෙති = එත්ථ ඉඛාති වොදනත්ථෙ නිපාතො; (ඝ. නි. 212).

ඉඛ වදඛ මයං භාසං = ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තා දෙවදත්තං ආරබ්භ කථෙසි; (ජා. ද්‍ර. 110)

ඉවඛුවි = විමංසන වසෙන ඉති අබ්‍රවි; (ජා. ඝ. 289). රථං ආකාසෙ ඨපෙත්වා ඔහරිත්වා එවං අබ්‍රවි; (ජා. ඡ. 247). - නඝමා යං භවං ඉති අබ්‍රවී නං නෙ ඉදානි න ඝමෙමි; (ජා. ඡ. 321).

ඉවඛුවි භගවා පඤ්ඣ සෙට්ඨා = වඛ්ඛිසෙන පුච්ඡෙ භගවා එවං අවොච පඤ්හන්තං පඨම ඔඝස්සානං පඤ්චවඝ්ඝියානං සෙට්ඨා පඤ්චහි වා සද්ධාදීහි ඉන්ද්‍රියෙහි සීලාදීහි වා ධම්මකඛඤ්ඣෙහි අති විසිට්ඨෙහි වඝ්ඝහි ච සෙට්ඨොති සඛ්ඛිති සාරාන මෙවිදං වචනං; (සු. නි. 305) - ආයසමනා වඛ්ඛි සෙන පුට්ඨා භගවා එවං අවොච පඤ්චහි සද්ධාදීහි ඉන්ද්‍රියෙහි වා අනඤ්ඤ සාධරණෙහි වඝ්ඝ හි වා සෙට්ඨා අථවා පඤ්ච සෙට්ඨොති පඤ්චහි සීලාදීහි ධම්මකඛඤ්ඣෙ හි පඤ්චහි වා හෙතුසම්පදාදීහි සෙට්ඨා උත්තමො පවරොති සඛ්ඛිතිසාරානමෙවිදමපි වචනං; (ථෙර. ද්‍ර. 214).

ඉවවස්‍ස මනුසාසති = එවං අනුසාසති; (ජා. ඝ. 14).

ඉවවා = ගම්භුස්සකඛ වචනමෙතං; (ප. 304).

ඉවවාය = ඉති අයං; (අ. 397).

ඉවවායස්මා අජිතො = සඛ්ඛිති කාරක වචනං; (නෙ. 53).

ඉවවායස්මා මොඝරාජා = "පහාසිසංඛ"නති ගාථං සුත්වා නායං පරිසති‍ං අනුසඛ්ඛිතුසලො මෙඝරාජා නාම ථෙරො ඉමිසො ගාථාය අත්ථො න යථානු සඛ්ධිං ගහොති විහෙහවා යථානුසඛ්ධිං ඝටෙහෙතා එවමාහ; (සං. ඵ. 50).

ඉවවාහ = ඉච්චාහාති එවං රාජා ස්‍රුනඝඛො අවොච; (ජා. ච. 176).

ඉවවාහු එංඛෙ = එඛවෙව සම්මග්ගාඛමග්ග‍ං එවං ඛථෙන්ති; (ජා. ප. 47).

ඉවෙවංඛෙති සමෙවව සමෙවව මනනයං = එවමෙකෙ සමෙවව - සම්මාගන්ත්වා පඨවිං පරිවත්තෙත්වා මිය සිනෙරුං උඛ්ඛිපන්තා මිය ච සුදුඛ්ඛරං ඛත්වා මන්නඝහන්ති - විචාරෙන්ති. මියම්පන අඛිවෙත්තෙව පුනපි ඛුසලං ආදිරෙය්‍යමානි අධිප්පායො; (සු. ඝ. 71) - එවමෙකෙ - පෙ - පුන රත්ති -පෙ- අධිප්පායො; (විමා. 193).

ඉවෙවතං ඛුසලං = ඉති එවං ඛුසලං නඝසෙව අඛුසලස්‍ස නත්ථිභාවං ඛුසලං බෙමනති සඛ්ඛාය වදති; (අ 420). - ඉති එවං පවිත්තිඝඝ්ඣනං ඛුසලං බෙමං සොත්ථිභාවො නඝස්‍ස නිප්පත්තිතො; (මා. 45).

ඉවෙවතං සමඝඝමං = ඉති එතං කාරණං සබ්බඣාරතො සමිභාවෙනෙව සමං න එඝ දෙසෙන; (අ. 632)

ඉවෙවත මත්ථං = දෙ ගාථා සඛ්ඛිතිඣාරෙති වුත්තභා; (සු. නි. 237).

ඉවෙවතෙ = තතො රාජානං ආමන්තෙත්වා මිහාරාජ නයා ඉමෙසු අට්ඨසු මිහානිරයෙසු පච්චමානෙ සත්තෙ දිස්වා අප්පමාදං භාතුං වට්ටතීති වත්වා පුන නෙරයිකෙදුව මිහානිරයානං කිච්චං කථෙතුං ඉවෙවතෙති ආදිමාහ; (ජා. ඡ 136).

ඉවෙවතෙ උභො අනතා = කාමිස්‍රබල්ලිකානුයොගො අත්තකිලමථානු යොගො ච ඉති එතෙ උභො අනතා; (උ. 247) - ඉති සීලබ්බත පරාමාස මූලෙන අත්තකිල මථානුයොගො කාමෙසු අනවජ්ජ සඤ්ඤිනා මූලෙන කාමිස්‍රබල්ලිකානුයොගොවිති එතෙ උභො අනතා; (නෙ 218).

ඉවෙවංතෙ හායිතං = එවං නයා කූටනාපස ලක්ඛණං ගහෙත්වා පරජ්ජ්තරාජානං ජීතිස්සති ජිතතරාජා තඤ්ච පරජ්ජිස්සතීති හායිතං; (ජා. ත. 5).

ඉවෙවංතෙ සොළසසහස්සා = එතෙ සබ්බෙපි සොළස සහස්සා හොන්ති; (දී. 489) - (විසු. 199) - යථා වුත්තා එතෙ සබ්බෙපි සොළස සහස්සා හොන්ති; (සු. ස. 153).

ඉවෙව = එවං වත්වා යෙව; (ම. න. 230) - ඉති එව එවං වත්වා අනන්තරමෙව; (ථෙර. ගු. 60) - එව මෙව; (පෙ. 45).

ඉවෙවං = නික්ඛවෙ ඉති ඉමෙති එව රූපෙති මධුර මධුරෙති වචනෙති සා රූජා රාජසඤ්ඤූ පිතරං නොසෙසි; (ජා. ස. 216) - අහං පන ගඤ්ඤ එවං විලපන්තඤ්ඤෙව ඉමං අඤ්ඤමං සොභිනා පහොතා (ජා. ප. 119).

ඉවෙව දුනෙ රමනෙ මනොමමං = ඉමිනා කාර ණෙන මම මනො දුනෙයෙව නිරනොති මඤ්ඤි; (ජා ප. 98).

ඉවෙව මනනයනනානං = ගච්ඡ න ගච්ඡාමීති එවං කථෙන්තානං; (ජා. ඡ. 191)

ඉවෙවවමෙ = එතෙනෙව මේ කාරණෙන එස්ස තුම්හා කං සරීරවණ්ණ විමතිජාතා කථන්නුබො එතෙ එවරූපං ලුබං හොජනං භුඤ්ජන්තා වණ්ණ වන්තා ජාතාති; (ජා. ච. 29).

ඉවෙව වඤ්ඣාන = ඉති එව උට්ඨෙහීති ආදිනා වුත්තා වචනසමනන්තරමෙවාති අත්ථො; (විමා. 179).

ඉවෙවව වාක්‍යං = ඉති එවං වචනං වත්වා; (ජා ප. 235).

ඉවජ්ජං නවනවමන්තනනො = අත්තනො නාණං ඉවජ්ජෙන්තා; (මහා. 305) - (සු. නි. 454).

ඉවජ්ජති = යථාති සම්බන්ධො; (අප. 234).

ඉවජ්ජතිමං = මං එස්ස ඉවජ්ජතීතිපි පුරිසො ඉත්ථිතං න විඤ්ඤෙය්‍ය; (ජා. ඡ. 281).

ඉවජ්ජෙන්තා = ආකඞ්ඛමාතො; (මහා. 203).

ඉවජ්ජති උද්දෙස භත්තං = (ආදිසු) "එකං වා ද්වෙ වා -පෙ- දස වා භික්ඛූ සඤ්ඤතො උද්දිසිත්වා දෙථා"ති එවං උද්දෙසෙන ලද්ධ භික්ඛූනං භත්තං කාතුං ඉවජ්ජති; (ස. වි. 922).

ඉවජ්ජොභාස = පවවාසිංසනභාසස; (මහා. 12).

ඉවජ්ජොභාස = සුඛං ඉවජ්ජතීයා; (ජා. ඡ. 245).

ඉවජ්ජොතො = අභාඛමානතො; (බු. 74).

ඉවජ්ජා = නාණා තං තං වත්තුං ඉවජ්ජන වසෙන පිහන වසෙන ඉවජ්ජානාම; (සු. ස. 118) - ඉවජ්ජන වසෙන ඉවජ්ජා; (විභ. 332) - මයාං භත්තං දෙථාති එවං උපපජ්ජනක නාණා; (දී. 620)-අථ මෙ සා පුරිමිකා ඉවජ්ජා ගෙහනාණා උපකාරණ නාණා උපභොග නාණභාති උපරුපරි අඤ්ඤං නානපපකාරං ඉවජ්ජං විජ්ජායථ ජනෙයි, උපපාදෙයි; (ජා. එ 260) - නත්ථ ඉවජ්ජනති භාය ආරම්මණානීති ඉවජ්ජා; (නෙ. 73) - ඉවජ්ජනති එතාය ආරම්මණානීති ඉවජ්ජා; මහා 26) - (ධ. ස. 307).

ඉවජ්ජා උපපජ්ජති = නණා උපපජ්ජති; (පටි. 110). - විභ. 75) - (දී. 578).

ඉවජ්ජාගනං = ඉවජ්ජාව ඉවජ්ජාගනං; (විභ. 332) - ඉවජ්ජා එව; (සං. එ. 92) - (අ. 510).

ඉවජ්ජා ධුපාඛිනො = නං නං වත්තුං පත්ථය මානාය ඉවජ්ජාය; (සු ස. 116) - ආරම්මණානි පත්ථන ලක්ඛ ණාය ඉවජ්ජාය සන්නාපිතො නං නං විසයං -පෙ- ලභන්තො වා අලභන්තො වා භාය එව අනුදහන ලක්ඛණාය ඉවජ්ජාය සන්නහන්තා පරිළාහපත්තො හොති; (ථෙර. එ. 463).

ඉවජ්ජාඛ්‍යාඛිතො = ඉවජ්ජාය ආදිත්තො; (සං. එ. 76).

ඉවජ්ජානංකල වනසණ්ඩ = ඉවජ්ජානංකලගාමිස්ස අවිදූරෙ වනසණ්ඩ; (ම. න. 296).

ඉවජ්ජානඛගලකො = ඉවජ්ජානඛගල නාමකො කොස ලෙස්සු එකො බ්‍රාහ්මණගාමෙ; නං නිවාසිතාය නත්ථ වා ජානො හවොති වා ඉවජ්ජානඛගලකො; (උ. 79).

ඉවජ්ජානඛගලෙ පවිවසං = ඉවජ්ජානඛගල පවිවසන්තීති වෙ; වෙදජ්ඣායන පරිවිමංසනත්ථං; (සු. නි. 380).

ඉවජ්ජානඛගලෙ විහරති ඉවජ්ජානඛගල වනසණ්ඩ = ඉවජ්ජානඛගලං උපනිස්සාය ඉවජ්ජානඛගල වන සණ්ඩ සීලක්ඛන්ධවාරං බන්ධිත්වා සමාධිකොත්තං උස්සාපෙත්වා සබ්බඤ්ඤුත ඤාණසරං පරිවත්තාය මානො ධම්මරාජා යාථාතිරුවිතෙන විහාරෙන විහරති; (දී. 170).

ඉවජ්ජානඛගලො = ගාමස්සනාමං; (සු. නි. 379).

ඉවජ්ජානිදනා = නණා හෙතුකා; (සු. නි. 417) - (මහා. 73).

ඉවජ්ජාපඨතස්ස = ඉවජ්ජාය අපඨනස්ස; (විභ. 339) - ඉවජ්ජාය අපඨනස්ස උපඳුනස්සාති අත්ථො; (විසු 18).

ඉවජ්ජාපඨතො = භාය පාරාජිකාය ඉවජ්ජාය අපඨතො අඩිභූතො පාරාජිකො හුත්වා; (ස. වි. 351) - ඉවජ්ජාය අභිභූතො: (අ. 615).

ඉච්ඡා බන්ධා = සඤ්ඤාදි බන්ධනෙහි ඡිය දළ්හනරාය තණ්හාය බන්ධා; (සු. ස. 118)

ඉච්ඡාමයෂ = ඉච්ඡාම්; (පෙ. 159).

ඉච්ඡාමහං ආවජ්ජිය ඔපපං ඔකඛිතුං = නං කිර උපසංකමනං දිස්වා සෝ වෙපෙල්ලා "කොසි ත්වං භාණා"ති පුච්ඡි; (ස. ව්. 827).

ඉච්ඡාමහං ගිහිබවේ = භගවා කිර නං හෙමියං නසිස්සති බොධනෙය්‍ය සන්තං අද්දස, නසෝ එව මාහ. එවං සන්තෙපි තථාගතෙන ධම්මදෙසනා කාතබ්බා සියා; (ස. ව්. 495).

ඉච්ඡාමහං ගිහිබවේ අඩ්ඪමාසං පටිසල්ලිඛිතුං = අහං ගිහිබවේ එකං අඩ්ඪමාසං පටිසල්ලීඛිතුං නිසීදිතුං එකොව හුත්වා විහරිතුං ඉච්ඡාමීති අත්ථෝ; (සං. ස 115) – අහං ගිහිබවේ -පෙ- නිලීඛිතුං එකාකොව හුත්වා -පෙ- අත්ථෝ; (සං. ස. 208) – (ස. ව්. 287).

ඉච්ඡාලොභං = ඉච්ඡාසඞ්ඛාතං පාපකං ලොභං; (ජා. ෂ 217) – එකොයෙව ඛමෙමා ඉච්ඡනටෙන ඉච්ඡා ලුබ්භනටෙන ලොභොති වුත්තොහා; (සං. එ. 42).

ඉච්ඡාලොභ සමුස්සයා = අසම්පත්තා විසය පරියෙසන ලක්ඛණාය ඉච්ඡාය සම්පත්තවිසය ලුබ්භන ලක්ඛණෙන ලොභෙනෙව සමුස්සිතා උපචිතාති – ඉච්ඡාලොභ සමුස්සයා; (ඉති. 123).

ඉච්ඡා ලොභෝ = තත්‍ර අපපත්තෙසු වත්ථූසු ඉච්ඡා පත්තෙසු ලොභොති; (ජා. ඨ. 228).

ඉච්ඡා වවරානං = ඉච්ඡාය අවවරානං ඉච්ඡාවසෙන ඔකිණ්ණානං පවත්තානං නානප්පකාරානං කොප අප්පච්චයානන්ති අත්ථෝ; (ම. එ 129).

ඉච්ඡා විනයෙ = තණ්හා විනයෙන; (දී. 762) – අ. 710)

ඉච්ඡා විවිච්ඡා පරහෙඨනාව = තණ්හාලක්ඛණා ඉච්ඡා ච මච්ඡරියලක්ඛණා විවිච්ඡා ච විතිංසාලක්ඛණා පරවිහෙඨනාව; (දී. 473).

ඉච්ඡාහතස්ස පොසස්ස = තණ්හාය හතස්ස උපහතස්ස නව; (ජා. එ. 350).

ඉච්ඡාහි අනන්ත ගොචරා = ලද්ධං ලද්ධං නිළෙව්‍ය අඤ්ඤං අඤ්ඤං ආරම්මණං ඉච්ඡනතෝ අයං ඉච්ඡානාම තණ්හා අනන්තගොචරා; (ජා. ධූ. 184).

ඉච්ඡිතබ්බං = සම්මාහනනතෝ සම්ඵෙදනතෝ පහානං ආසංඛිතබ්බං; (මහා. 216).

ඉච්ඡෙ = ඉච්ඡාම්; (ජා. ධූ 301) – (ථෙරී. 183).

ඉච්ඡෙය්‍ය = අසඤ්ඤොව සමාපත්තිං සමාපජ්ජිතුං ඉච්ඡෙය්‍ය ජානාතූති ඉච්ඡති; (ධ. ප. 252).

ඉච්ඡෙය්‍යාථෙනං = ඉච්ඡෙය්‍යාථ නු, අථකං [illegible] මානසා භික්ඛූ යාවතිකා එතස්ස සාවෙන්ති [illegible] මාගංසු; (දී. 271).

ඉඡ්ඡති = අථවා සුගතමහනෙන්ත ඉඡ්ඡති, (මහා. 12) – විසෙසරූපපට්ලාභවසෙන; (මහා. 12) – නිපජ්ජති; (මහා. 12) – සම්පජ්ජති; (අ. 827) – (සං. එ. 201).

ඉඡ්ඡතු = සෝ තව පබ්බජ්ජාය සංකපෙපා පබ්බජ්ජාය ත්‍රහෙතු ඉඡ්ඡතු; (ථෙරී. 183).

ඉඡ්ඡනවෙඛන පසසතු = ඉඡ්ඡන්ත සහාවෙ පසසතු; (පටි. 35),

ඉඡ්ඡනවෙඛා = නිපජ්ජනවෙඛා පතිට්ඨවෙඛා වා; (පටි. 69) – පයොගකාලෙ ඉඡ්ඡනවෙඛා; (පටි. 72).

ඉඡ්ඡනා = ඉඡ්ඡනාකාරෝ ඉඡ්ඡනා; (විභ. 213).

ඉඡ්ඡිසසං වත දකඛිණා = දකඛිණෙය්‍යං අහෝ නිපජ්ජිසසති අහෝ මහප්ඵලා මහානිසංසා මහා විපජ්ජාරා අනුවත්තාති අත්ථෝ, (විමා. 82).

ඉඡ්ඡිසසන්ති සීලවතෝ වෙතෝ පණිධිං = සම්පජ්ජිසසන්ති සීලවන්තසස විත්තාධිට්ඨානං; (සං. න. 99).

ඉඡෙඡ්ඡිය = සම්ඉඡෙඡ්ඡය යන්තකානි ධනානි පත්ථෙය්‍ය තන්තනතෙතිසස මනොරථෝ පූරෙය්‍යාති අත්ථෝ; (ම. න. 220).

ඉඤ්ජනා = කම්පනා; (පටි 356).

ඉඤ්ජිතං = මානෝ හි ඉඤ්ජිතෙනෝ ඉඤ්ජිතං; (විභ. 365) – රාගිඤ්ජිතං දෙස මොහ මාන දිට්ඨි කෙලෙස දුච්චරිතිඤ්ජිතහෙතූ ඉමානි සත්ත ඉඤ්ජිතානි චලිතානි එඤ්ජිතානි; (අ. 362) – බුද්ධානංහි තණ්හා මානාදිසු ඉඤ්ජිතෙසු යෙන සඞ්ඛාරා සසසතාති ගණෙය්‍යය තං එකං ඉඤ්ජිතම්පි නාම නත්ථීති අත්ථෝ; (ධ. ප. 529) – චලිතං; (අ. 509).

ඉඤ්ජිතත්තං වා එඤ්ජිතත්තං වා = උභයෙන පි චලන මෙව කථිතං; (සං න 206).

ඉඤ්ජිතපච්චයා = තණ්හාමානදිට්ඨි කම්මකිලෙස ඉඤ්ජි නෙසු යතො කුතොචි කම්ම සඞ්ඛාරිඤ්ජිතපච්චයා; (සු. නි. 411).

ඉඤ්ජිතසමිං වදුමි = ඉඤ්ජනං චලනං එඤ්ජනන්ති වදුමි; (ම. න. 117).

ඉඤ්ජිනා = තණ්හා දිට්ඨිපජ්ඵන්දිනාති, (සු. නි. 469) –(චූ. 7).

ඉඤ්ජිතාභාවේතා = තණ්හා මඤ්ඤනරෙන ඉඤ්ජිතා කම්පිතා; (පටි. 324).

ඉඤ්ජිතානි = ඉඤ්ජිතානි චලනානි; (විභ. 364)

ඉඤ්ජිතෝ = කම්පිතෝ; (පටි. 324).

ඉට්ඨස්ස = (ආදිසු) එසිතබ්බතෝ අනිට්ඨ පරිපන්ථතෝ ච ඉට්ඨස්ස; (ඉති. 60).

ඉට්ඨා = අනිට්ඨ පරිපන්ථෙන ඉට්ඨා; (අ. 516) - පරියිට්ඨා වා හොතු මා වා ඉට්ඨාරම්මණභූතාති අත්ථෝ; (අ. 690). - (ම. උ. 46). - (දී 265). - වු - 93). (සං. න. 9). - පරියෙසිතබ්බා; (සු. ස 83). -ඉඤ්ජිතා පත්ථිතා; (සු. නි. 412) - පරියිට්ඨා වා අපරියිට්ඨා වා සුඛාරම්මණතාය ඉට්ඨා; (නෙ. 207).

ඉට්ඨානං = පරියෙසිතානං; (මි ව. 169).

ඉට්ඨානිට්ඨභූව = ඉට්ඨාරම්මණභූව අනිට්ඨාරම්මණභූව; (මහා. 251).

ඉට්ඨානිට්ඨෙතාදි = ඉට්ඨාරම්මණේව අනිට්ඨාරම්මණේව අනුනය පටිඝං මුඤ්චිත්වා ඔතත්තා දිට්ඨ සදිසෝ; (මහා. 173).

ඉට්ඨෙ අනිට්ඨෙව = එවරූපෙ ආරම්මණේ; (සු. නි. 151).

ඉණං ආදියති = ජීවිතං අසක්කොන්තෝ ඉණං ආදියති; (අ. 673)

ඉණං ආදාය = වඩ්ඩියා ධනං ගහෙත්වා; (මි. උ. 264)

ඉණං ජාපයන්ති = ඉණං ජාපයන්ති විනාසෙන්ති; (ජා. ස 92).

ඉණං මුඤ්චිත්වා මිණං දම්ම = තවඤාලිං හරිත්වා ඉණං මුඤ්චාම වෙව දදම්වාති වදති; (ජා. ප 3).

ඉණංවොදාය = භික්ඛා චරියාය සංහරිත්වා වඩ්ඩියා ඉණං පයොජේත්වා තංවොදෙත්වා තණ්හාලද්ධෙන ජීවිකං කප්පෙන්තා යදා ගච්ඡන්තීති අත්ථෝ; (ජා. ම. 180).

ඉණඝාතසුවකා = වසලසුත්තෙ වුත්තනයෙනෙව ඉණං ගහෙත්වා තස්ස අපපදනෙන ඉණඝාතා, පෙසුඤ්ඤෙන සුවකාව; (සු. නි. 235).

ඉණට්ටා = යෙ පන ඉණං ගහෙත්වා පරිදාතුං අසක්කොන්තා පලායිත්වා පබ්බජන්ති තෙ ඉණට්ටානාම; ඉණං පිළිනාති අත්ථෝ; ඉණට්ඨාතීපි පාඨෝ, ඉණේ ඨිතාති අත්ථෝ; (සං. උ. 220). - (ඉති. 228).

ඉණට්ටොව දලිද්දොව නිබ්බං ආරාධයිත්වා = යථා කොචි දලිද්දෝ ජීවිතපරිච්චාගෙනපි ඉණං ගහෙත්වා තං සොධෙතුං අසක්කොන්තෝ ඉණට්ටෝ ඉණෙන අට්ටිතෝ; (තෙරගා. උ. 165).

ඉණදූනං = ඉණස්ස දූනං; (ජා. ප. 3). - ඉණවසෙන පයොජිතං ධනං; (ජා. ඨ. 271).

ඉණමාදාය = අත්තනෝ සන්තකං කිඤ්චි නික්ඛිපිත්වා තතොවපගහණේන වා; කිඤ්චි අනික්ඛිපිත්වා එත්තකෙන කාලෙන එත්තකං වඩ්ඩිං දස්සාමීති වඩ්ඩිගහණේන වා යං ඉණෝ උදයං හරිස්සතීති; උදයං උත්තාතමපි සාධාරණභාවිතාවා එවං අයොග ගහණේන වා ඉණං ගහෙත්වා; (සු. නි. 123) -(චතු. 230).

ඉණස්ස වා පමොක්ඛාය = හරිස්සතීති මේ ඉණාසිකා; නෙ මං ඉණා දෙතී'ති වොදෙස්සන්ති, නෙති වොදිය මානස්ස ඉණස්ස වා පමොක්ඛාය හරිස්සති; (බු. 145).

ඉණාදානම්පි වදාමි = ඉණග්ගහණං වදාමි; (අ. 673).

ඉණාසිකා = යෙසං නෙන හත්ථෙන ඉණං ගහිතං. සොකිර කස්සචි හත්ථෙ එකං කහාපණං කස්සචි දෙ කස්සචි දස -පෙ- කස්සචි සතන්ති එවං බහූනං හත්ථෙ ඉණං අග්ගහෙසි, නෙ දිවා බ්‍රාහ්මණං අපස්සන්තා ගෙහෙ නොනං නිත්තන්ත මෙව ගණ්හිස්සාමාති බලව පවුසෙ ගන්ත්වා වොදෙන්ති; (සං. ඨ. 187).

ඉතරිතර චීවර සන්තුට්ඨියා = යෙන කෙනචි චීවරෙන සන්තුට්ඨියා; (චූ. 87) - (දී. 742). - (මහා. 333). (අ. 491).

ඉතරීතරස්ස = යස්ස කස්සචි ලාමකාලාමකස්සාපි; (ජා. ඨ. 393).

ඉතරීතරානරා = ලාමකාලාමකා සත්තා; (සං. න. 19).

ඉතරීතරෙන = එතස්ස ගහපතිකෙන වා පංසුකූලෙනවාති එවං අත්ථං සල්ලක්ඛෙසුං; (ස. නි. 830); - න ථූලසුඛුමලූඛ පණීත පිර ජ්ඣානානං යෙන කෙනචි. අථඛෝ යථාලද්ධාදීනං ඉතරී තරෙන යෙන කෙනචි සන්තුට්ඨෝති අත්ථෝ; (සං. උ. 121). - ථූල සුඛුම ලූඛ පණීත පිර ජ්ඣානානං යෙන කෙනචි; (අ. 487). - උච්චාවචෙන පච්චයෙන (චූ. 83). - (සු. නි. 59) - අප. 139) -ලාමකාලාමකෙන; (මි. ප. 163). - පරිත්තෙනවා විපුලෙනවා අත්තනෝ සන්තකෙන සන්තුට්ඨි අයමෙව සුඛාති අත්ථෝ; (ඛ ප. 593). - ඉතරී තරසන්තොසා; (විභා. 268).

ඉතරීතරෙන චීවරෙන = න ථූල සුඛුම ලූඛ පණීත පිර ජ්ඣානානං උච්චයෙන පච්චයෙන; (මහා. 333). - න ථූල සුඛුම ලූඛ පණීත පිර ජ්ඣානානං යෙන කෙනචි; (දී. 739). - න ථූල -පෙ- යෙන කෙනචි චීවරෙන. (චූ. 84).

ඉනදීතරෙන තුණ්ණස්‍ස = යෙන කෙනචි ගිලෙන වා පණීතෙන වා යථාලද්ධෙන පචවයෙන සන්තොසං ආපජ්ජෙය්‍යාති අත්‍ථෝ; (ථෙර. ථ. 348)

ඉනදීතරෙන පිණ්ඩපාතෙන = යෙන කෙනචි පිණ්ඩපාතෙන; (අ. 491). – (චූ. 87). – (මිහා. 334). – දී. 742). – (ආදීසුපි) යථාලද්ධාදීනං යෙන කෙනචි පිණ්ඩපාතෙන යෙන කෙනචි සෙනාසනෙන යෙන කෙනචි ගිලානපචචය භෙසජ්ජපරිකඛාරෙනාති එවමත්‍ථෝ දට්ඨබ්බෝ; (සං. ථූ. 123).

ඉනරෙසං = පචිම විඤ්ඤාණඤ්චි බිම්බසවං යපෙචා අවසෙසානං සෙඛබාහුසෙඛාන පුථුජ්ජනානං (ප. 249).

ඉනරෝ = වෙරභූමියං සුවණ්ණෝ; (ජා. ප. 119).

ඉනරොජනෝ = ඉනරෝ පන රාජාදීනං රථ සාරථි ජනෝ රසමිඤ්ඤාහෝ නාම හොති න උත්තමිඤාර ථිනි; (ඛ. ප. 494).

ඉනාසං = ඉනි අයං; (අ. 725).

ඉනි = ඉනි සද්දෙ, ආදි අත්‍ථෝ පකාරෙවා; (නෙ 149). -කරණත්‍ථෙ, ඉමිනා කාරණෙනාති අත්‍ථෝ; (මිහා. 213). -එවං අනෙනපකාරෙනාති අත්‍ථෝ; (උ 27). -එවමිඤාති අත්‍ථෝ; නිද්දෙසෙ පන ඉතීති පදසඤ්ඤි පදසංසගෙහා පදපාරිපූරි අක්ඛර සම්මාමයෝ ව්‍යඤ්ජන සිලිට්ඨතා පදානුපුබ්බතා මෙත"නාති එවමිස්‍ස අත්‍ථෝ වණ්ණිතෝ; සොපි ඉදමෙව සඤ්ඤායාති වෙදිතබ්බෝ. (සු. නි. 19) -එවමිඤ; (සු. නි. 29). -(සු. නි. 431) -(මිහා. 184). -එවමඟගවතෝ අත්‍තානි පටිපන්නාකාරං සඤ්ඤාය වදති; (සු. ස 71). -(ථිමි. 193). -එවං වුත්තනයෙනාති අත්‍ථෝ; (නෙ. 21). -එවං; (නෙ) 38) – (56). -(ථෙර ථූ. 71). -(190). -(පටි 257) (නෙ. 80). -(ඉති. 245). -(වතු. 165) -(ථෙර. ථ. 184). -එවං ආරම්මණෙ; (නෙ. 73) -එවං පවිපන්නං පුග්ගලං ගද්‍රෙහකරත්‍ථෝ අයමෙති; (නෙ. 203) -උපාය නිදස්සනං ඉමිනා උපායෙනාති අත්‍ථෝ; (මිහා. 244). -වුත්තපපකාර නිදස්සනං; (පටි. 268). -ආදි වුත්තපපකාර නිගමිනං; (පටි. 263). -පදච්ඡෙදෙ; (පටි. 185). -ඉතිසද්දෙ කාරණත්‍ථෝ; (පටි. 476) -ඉති සද්දෙ වචන නිදස්සනෙ; (වතු. 137). -නිපාතපදං; (ඉති. 2). වුත්තපපකාරෙන; (ඉති 198). -නිදස්සනෙ නිපාතෝ; (අ. 470). -එවං තථාගතස්‍ස ගුණෙ ජානිත්‍වා; (අ. 482). -ඉමිනා පකාරෙන; (ථෙර. ථ. 350) -එවං සම්භදයෝ හොතීති අත්‍ථෝ; -(දී. 313). -(313). -(සං. ථූ 35). -(36). -කාරණුද්දෙසෝ; (සං. ථූ. 212). -පරිසමොහනිපාතෝ; (අප. 175). ඉතිසද්දෙ කාරණ නිදස්සනෙ; (වතු. 151).

ඉති අජ්ඣත්තං වා = එවං බහිද්ධාදී පරිවෙන යථා වුත්තණයෙනාවා අත්තනෝ වා කායෙ පරස්‍ස වා කායෙ කාලෙන වා අත්තනෝ කාලෙන වා පරස්‍ස කායෙ කායානුපස්සී විහරති; (දී. 556). -එවං සුඛ වෙදනාදී පරිගණ්හනෙන අත්තනෝ වා වෙදනාසු පරස්‍ස වා වෙදනාසු කාලෙන වා අත්තනෝ කාලෙන වා පරස්‍ස වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති; (දී. 559). – (ම. ථ. 251). -එවං සරාගාදී පරිගණ්හනෙන යස්මිං යස්මිං ඛණෙ යං යං චිත්තං පවත්තති, තං තං සල්ලක්ඛෙතෙහා අත්තනෝ වා චිත්තෙ පරස්‍ස වා චිත්තෙ කාලෙන වා අත්තනෝ කාලෙන වා පරස්‍ස චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති; (දී. 560). -(ම. ථ. 252). එවං පංචනීවරණ පරිගණ්හනෙන අත්තනෝ වා ධම්මෙසු පරස්‍ස වා ධම්මෙසු කාලෙන වා අත්තනෝ කාලෙන වා පරස්‍ස ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති; (දී. 565). (ම. ථ 257). එවං අජ්ඣත්තික යතන පරිගණ්හනෙන අත්තනෝ වා ධම්මෙසු බාහිරායතන පරිගණ්හනෙන පරස්‍ස වා ධම්මෙසු කාලෙන වා අත්තනෝ කාලෙන වා පරස්‍ස ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති; (දී. 567). (ම. ථ. 259). -එවං උද්ධුමාතකාදිපරිගණ්හනෙන අත්තනෝ වා කායෙ පරස්‍ස වා කායෙ -පෙ- කායානුපස්සී විහරති; (දී. 556) (ම. ථ. 246) – එවං අත්තනෝ වා වතු ඉරියාපථ පරිගණ්හනෙන කායෙ කායානුපස්සී විහරති; (දී. 553) – ම.ථ. 227) – එවං සොසාදිපරිගණ්හනෙන අත්තනෝ වා කායෙ පරස්සවාකායෙ කාලෙන වා අත්තනෝ කාලෙන වා පරස්‍ස කායෙ කායානුපස්සී විහරති; (දී. 554). -(ම. ථ. 244). -එවං චතුසමපජඤ්ඤ පරිගණ්හනෙන අත්තනෝ වා කායෙ පරස්‍ස වා කායෙ -පෙ- කායානුපස්සී විහරති; (දී. 554). – (ම. ථ. 243). -එවං වතුධාතු පරිගණ්හනෙන අත්තනෝ වා කායෙ පරස්‍ස වා කායෙ කාලෙන වා අත්තනෝ කාලෙන පරස්‍ස වා කායානුපස්සී විහරති; (දී. 555) – (ම ථ. 245). -එවං අත්තනෝ වා අස්සාස පස්සාස කායෙ කායානුපස්සී විහරති; දී. 551) – (ම. ථ. 225). -එවං අත්තනෝ වා සත්ත බොජ්ඣඞ්ගෙ පරිගණ්හිත්වා පරස්‍ස වා කාලෙන අත්තනෝ වා කාලෙන පරස්‍ස වා බොජ්ඣඞ්ගෙ පරිගණ්හිත්වා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති; (දී. 576) – (ම. ථ. 268). -එවං අත්තනෝ වා චත්තාරිසච්චානි පරිගණ්හිත්වා පරස්‍ස වා කාලෙන වා අත්තනෝ කාලෙන වා පරස්‍ස චත්තාරි සච්චානි පරිගණ්හිත්වා ධම්මෙසු ධම්මානු පස්සී විහරති; (දී. 583). -එවං පඤ්චක්ඛන්ධ පරිගණ්හනෙන අත්තනෝ වා ධම්මෙසු පරස්‍ස වා ධම්මෙසු -පෙ- ධම්මානුපස්සී විහරති; (ම. ථ. 258).

ඉති අජ්ඣත්තං වා කායෙ = ඉදං අපණාමත්තමෙව; (දී. 550).

ඉති අයං වෙව සමනුපස්සනා = අයඤ්ච දිට්ඨිසමනුපස්සනා; (සං. ළ. 196).

ඉති අයඤ්ච ජරා ඉදඤ්ච මරණං ඉදං වුච්චතායුසෝ = ඉදං උභයම්පි එකතෝ කත්වා ජරාමරණන්ති කථියති; (මි. ඵ. 196).

ඉති අයඤ්ච ජරා ඉදඤ්ච මරණං ඉදං වුච්චති භික්ඛවෙ = ඉදං උභයම්පි එකතෝ කත්වා ජරාමරණන්ති කථියති; (සං. ළ 10).

ඉති අයඤ්ච ඡන්දෝ, = (ආදීසු) ඡන්දෝ ඡන්ද සමාධි ඡන්දෙන වෙව පධානසඞ්ඛාරෙහි ච පධාන සඞ්ඛාරාපි ඡන්දෙන වෙව සමාධිනා ච සමඤ්ඤා ගතා; (සං. ත. 201).

ඉති ආදෙසනා පාටිහාරියං = පරචිත්ත ඤාණලෙන වා අඤ්ඤෙන වා සම්මාසම්බුද්ධෙන වා බුද්ධ සාවකෙහි වා එවං ආදෙසනා පාටිහාරියන්ති අත්ථෙ; (පටි. 517).

ඉති ඉඛාපි = එතමත්ථං දස්සෙති; (මි. ත. 164).

ඉති ඉමස්මිංකායෙ = එවං ඉමිසම්ං කරජකායෙ (වතු. 165.).

ඉති ඉමස්මිං සති ඉදං හොති = එවං ඉමිසම්ං අවිජ්ජාදිකෙ කාරණෙ සති ඉදං සඞ්ඛාරාදිකං ඵලං හොති; (අ. 853).

ඉති ඉමානි = එවං යථා වුත්තානි එතානි; (දී. 210).

ඉති ඉමාසු සික්ඛාසු = එවං පකාරාසු එතාසු සික්ඛාසු; (විභ. 241).

ඉති ඉමෙසු = එවං ඉමෙසු යථා වුත්තෙසු; (වතු. 163) එවං පකාරෙසු ඉමෙසු; (විභ. 240).

ඉති ඉමෙසු චිසු ධම්මෙසු = එවං ඉමෙසු දවිසු කාමරාග පටිඝවත්ථූසු ඉට්ඨානිට්ඨා රම්මණ ධම්මෙසු; (විභ. 325). -එවං ඉමෙසු දවිසු ඉට්ඨානිට්ඨා රම්මණ ධම්මෙසු; (පටි 273).

ඉති උද්ධං = එතෙනෙව ච තයෙන උපරිමං දිසභාති ප්‍රඥතං හොති; (විභ. 265). -එතෙන වචනෙන උපරිමං දිසභාති ප්‍රඥතං හොති; (ඛු. 83).

ඉති එවරූපානි අනීතානි ජාතිංස = එකෙකස්ස පුග්ගලස්ස අත්තනෙ ජාතිංස; (විභ. 367). -එකමෙකස්ස පුග්ගලස්ස අනීතෙ අද්ධනි ජාතිංස; (අ. 576).

ඉති එවරූපිං කථෙස්සාමි = සපපායා සපපාය වසෙන ආගතානි; (ම. ව. 112).

ඉතිභවාභවා = එවං කත්වා; (අ. 48). (සු. ස. 193).

ඉති භවාභවෙසු = ඉමිනා පකාරෙන කල්‍යාණ සීලෝ සමානෝ; (ඉති 241).

ඉති භාමයොගෝ = එත්ථ ඉති සද්දෙ, වත්තබ්බි යොගෙහි සද්ධිං යොජෙතබ්බා එවං භාමයොගෝ එවං භවයොගෝති; (අ. 471).

ඉතිකිර = එත්ථ "ඉති" එවමත්ථෙ; "කිර" යදි අත්ථෙ; (පටි. 356). -එත්ථ ඉතීති පදසඤ්ඤ ව්‍යඤ්ජන සිලිට්ඨතා; කිරාති අනුස්සවත්ථෙ නිපාතෝ; දිඝෙඝන කිර ආයුනා අට්ඨියථාති එවමස්ස සම්බන්ධෝ වෙදිතබ්බා; (අ 351).

ඉති බො අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරා = අපරෝ ඉති බො අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරාති ප්‍රබෙධ විත්ථාරෙත්වා දස්සිත අනුලොම පටිච්චසමුප්පාද වසෙනෙව නාමරූපස්ස පච්චය පරිගහං කරොති, අථස්ස විඤ්ඤාණයෙනෙව සඞ්ඛා පගීයති; (විසු. 451).

ඉති බො භගවා = එවං භගවා පරිනිබ්බාපනෙ සත්ථු භාවං දස්සෙත්වා ඉදානිතං දෙසනං නිගමෙත්වා ධම්මපටිපත්තියං නියොජෙතුං ඉති බො භික්ඛවෙ ආදිමාහ; (මි. ඵ. 176).

ඉතිබොසෙ = එවං බො සෙ සුනක්ඛත්ත වත්තාරෝ ගමිස්සන්ති; (දී. 592).

ඉතිබොහිකත්තවෙ = එවං බො භික්ඛවෙ; (අ. 311). -(අ. 485) - (සං. ළ. 14) - (31).

ඉති බො භික්ඛවෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරා -පෙ- දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති = එත්ථ පන පටිච්චසමුප්පාදකථා විත්ථාරෙතබ්බා හවෙය්‍ය, සා විසුද්ධිමග්ගෙ විත්ථාරිතාව; (මි. ළ. 257).

ඉතිබො භික්ඛවෙ චිවටෝ මයා බෙමෝ මණෙනා = ඉති බො භික්ඛවෙ මයා ඉමෙසං සත්තානං භින වරෙන සම්මාසම්බොධිං පත්වා, අහං බුද්ධොසම්හි තුණ්හිභූතෙන අනිසීදිත්වා ධම්මවක්කප්පවත්තන තෙ පටඨාය ධම්මං දෙසෙන්තෙන චිවටෝ බෙමෝ අරියෝ අට්ඨඞ්ගිකෝ මග්ගෝ; (මි. ළ. 71).

ඉති බො භික්ඛු = ඉති ඉමං මහාසුදස්සනකාලෙ සම්පත්තිං දස්සෙත්වා ඉදානි තස්සා අනිච්චතං දස්සෙන්තෝ ඉති බො භික්ඛුනි ආදිමාහ; (සං ළ. 237).

ඉති ව නෙසංහොති = එවං ච නෙසං ච අයං ච පත්ථනා හොති; (දී. 514).

ඉතිවත්තමානෝ = ඉතිවිත්තෝ ඉතිමිතෝ (මා. 30) – (සං. වි. 316)

ඉති බුද්ධෝ, ධම්මාර පුත්තෝ = ඉදං ධනිය සුත්තෝ වුත්තනයමේව, ඉතෝ පරං පන එත්තකමට්ඨ අවත්වා සබ්බං වුත්තනයං ඒඩෙත්වා අවුත්තනය මේව වණ්ණයිස්සාම; (සු. නි. 109).

ඉතිවෙට්ඨ මහානාම = මහානාම එවඤ්ඤාපි අරිය සාවකස්ස, (ම. උ. 51).

ඉති ජානාමි ඉති පස්සාමි = සම්මුදවරණාකාරදස්සන මේතං, අත්තුපනායිකං නි කත්වා මිනා අඤ්ඤ පදෙසෙන සම්මුදවරත්තෝ එවං සම්මුදවරති, තස්මා යවායං පදභාජනේ "පඨමං ඣානං සමාපජ්ජාමි සමාපජ්ජාමී සමාපත්තෝ"නි ආදිනෙදෙ වුත්තෝ; (මා. 32). – සම්මුදවරණාකාරනිදස්සනමේතං; (සං. වි. 349).

ඉතිඤ්ඤණස්ස ඤණං = ඉමිනා ආකාරෙන පවත්තං නිස්ස ඤණස්ස ඤණං පටිභාන පටිසම්භිදා නාමි; (විභ. 275).

ඉතිඤ්ඤා මුනිමා = එවං ඤාතිත්වා බුද්ධිමා පණ්ඩිතෝ පුරිසෝ සබ්බමේතං පහාය; (අප. 159). – (සු. නි. 77). – (චූ. 100).

ඉතිඨානාඨානගතා = (ආදිසු) එවං ඨානාඨානගතාවං ගතා; (නෙ. 136).

ඉතිතත්ථ = එවං තත්ථ මහා සමයෙ: (සු. ස 157).

ඉතිතත්ථ මහාසෙනෝ කණ්හසෙනං අපෙසයි = එවං තත්ථ මහාසමයෙ මහාසෙනෝ මාරෝ මාරසෙනං පෙසෙසී; (චතු. 204). – (දී. 494).

ඉතිනායමාහාති = අයං පුණ්ණකෝ ධම්මෙන මේ පණ්ඩිතෝ ලද්ධොති වදති; (ජා. ස 286).

ඉතිදිස්වාන = එවං ගණ්ඨිඛහෙ බහුවිධං ආදීනවං දිස්වා ඤණවත්ථුනා ඔලොකෙත්වා; (ථෙරී. උ. 151).

ඉති දිස්වාන පබ්බජ්ජී = ඉති ඝරාවාසපබ්බජ්ජාසු ව්‍යාධිජරා මරණෙහි සුට්ඨුතරං වොදියමානහදයෝ ආදීනවං ආනිසංසඤ්ච දිස්වා සීමංයිත්වා මහානිකන්ත මණං අනිනිකඛමිත්වා අනොමානදිත්තරෙ බඤ්ඤන කෙසෙ ඡින්දිත්වා නාවදෙව දාඩ්ඨුලම්භාසඤ්ඤින සමණ සාරාපපකෙසසමසු හුත්වා සථිකාරෙන බ්‍රහ්මුනා උපනීතෙ අට්ඨපරිකඛාරෙ ගහෙත්වා "එවං නිවාසෙතබ්බං එවං පාරුපිතබ්බ"නාති කෙනචි අනනුසිට්ඨෝ අනෙකජාතිසහස්සපවත්තිහෙන අත්තනෝ පබ්බජ්ජා විත්තෙනෙව සික්ඛාපිය මානෝ පබ්බජි. (සු. නි. 324).

ඉතිනං පණ්ඩිතා විදූ = එවමේතං පණ්ඩිතා ජානන්ති; (ජා. උ. 200).

ඉතිනං විදිත්වා = ඉති නං මජ්ජපානං ඤත්වා; (සු නි 322).

ඉති නෝ සම්මතෝ = එවං අම්හාකං සම්මතෝ සම්භාවිතෝ භවං; (ජා. ව. 14).

ඉති නෝ සුතං = එවං අමොහි ලක්ඛණේත්තම්පෙත සුතං; (ජා ව. 216).

ඉති පඤ්ච අවස්සාසි = ඉමිනා කාරණෙනාහං ඉමස්මිං භද්දමේ අවස්සාසිං: නිපජ්ජං, මානං කපෙපයිතෝ අත්තෝ; (ජා. උ. 58).

ඉතිපච්ඡා = එවං මරණමෙඤ්ච නිපත්තෝ අනුනපපති නයමා සවෙ නිරයෙ න වසිතුකාමත්ථ මා එතං පාපකම්මං කරිත්ථාති ඔවදති; (ජා. ව. 176).

ඉති පඨමං විපස්සනා පච්ඡා සමථෝ = සෝ සමාධිනි විපස්සනාතෝ පච්ඡා උප්පාදිතෝ නිබ්බෙධභාගියෝ සමාධි නිද්දිට්ඨෝ හොති. තස්මායෙව හි ඉති –පෙ– සමථොති වුත්තං; (පටි. 416).

ඉති පඨිසඤ්ඤිකඛති = එවං පච්චවෙක්ඛති; (ප. 65). –(දී. 125). – (ම. උ. 170) – (චතු. 163). – (අ. 564). –(659). – (300). – අත්තනෝ ගෙහං ගන්ත්වා භුඤ්ජිත්වා මඤ්චෙවනිපන්නෝ එවං පච්චවෙක්ඛති; (සු ස. 45). – ආකාසානඤ්චායතනං පත්වා එවං පටිසඤ්ඤිකඛති; (ම. ව. 43). – චතුත්ථජ්ඣානං පත්වා එවං පටිසඤ්ඤිකඛති; (ම. ව 43). – විඤ්ඤණඤ්චා යතනං පත්වා එවං පටිසඤ්ඤිකඛති; (ම. ව. 44). –විඤ්ඤණඤ්චායතනමෙව පත්වා එවං පටිසං විකඛති; (ම. ව 44). – එවං උපපරිකඛති; (පටි. 386).

ඉති පඨිසඤ්ඤිකඛතෝ = එවං පච්චවෙක්ඛන්තස්ස; (අ. 382).

ඉතිපාඨං = ඉතිපි අයං ඉමස්මිං සුත්තෙ අනිවෙචන අනන්ත ලක්ඛණා සච්චා; (සං. ම. 35).

ඉතිපි = ඉමිනා හෙතා පණ්ඩිතාදි ආකාරපරිවෙත්දං දස්සෙති; එත්තකෙන කාරණෙන –පෙ– අයං හෙත්ථ අත්ථෝ; (අ. 392).

ඉතිපි නෙ වත්තං = ඉතිපි නව විත්තං ඉමස්ස ඉමස්ස අත්ථං විත්තායමානං පවත්තතීති අත්ථෝ; (අ. 398). –ඉති නව විත්තං –පෙ– (දී. 256). – (පටි. 516).

ඉතිපිදං = ඉත්ථි පකාරත්ථෝ; පිසද්දෙ සම්පිණ්ඩනත්ථෝ. ඉමිනාපි ඉමිනාපි පකාරෙන ඉදං දුක්ඛං අරිය සච්චං වෙදිතබ්බන්ති අත්ථෝ; (නෙ. 49).

ඉතිපිදං අකුසලං = ඉදම්පි අකුසලං ඉදම්පි අකුසලන්ති ඉමිනාපි කාරණෙන ඉමිනාපි කාරණෙන අකුසලන්ති එවං අකුසල පඤ්ඤත්තියං ආගතානි

ඉදානිපි අපරිමාණානි අථාපි අඤ්ඤදනාකාරෙන තථාගතෝ තං ධම්මං දෙසෙය්‍ය එවම්පි දෙසනා අපරිමාණා හවෙය්‍ය; (අ. 555).

ඉතිපිනත්ථි = තං තං කාරණං අපදිසිත්වා එවමෙපි නත්ථීති වදති; (දී. 585).

ඉතිපිසෝ භගවා = ආදීනං අත්ථෝ විසුද්ධිමග්ගතෝ ගහෙතබ්බෝ; (සු. ස. 43). – ආදිමෙ පන අයං නාව යොජනා; සෝ භගවා ඉතිපි අරහං ඉතිපි සම්මා සම්බුද්ධෝ -පෙ- ඉතිපි භගවාති ඉමිනා ච ඉමිනා ච කාරණේනාති වුත්තං හොති; (සු. නි. 365). – ආදීනි විසුද්ධි මග්ගෙ විත්ථාරිනානෙව; (සං. ඵ. 262). – (සං. ත. 214). – "සෝභගවා ඉතිපි සීලෙන ඉතිපි සමාධිනා"ති සබ්බෙ ලෝකිය ලොකුත්තර බුද්ධගුණා සඞ්ගහිතා; (සු. ස. 46). – (අ. 428). – ආදිනානයෙන තීණි අනුස්සතිට්ඨානානි විත්ථාරෙසි; තෙසං අත්ථවණ්ණනා සබ්බාකාරෙන විසුද්ධිමග්ගෙ අනුස්සති කථාය වුත්තා; (ඕ. ඵ. 155). – ආදීහි එවර,පමෙව නාම මග්ගං සබ්බඤ්ඤුනා සඤ්ඤ සබ්බාතං උත්තරිමනුස්ස ධම්මං විප්පටිමාන මෙව අත්ථීති ජානිතුං නස්ස මොඝපුරිසස්ස ධම්මඤ්ඤුයොපි න භවිස්සන්තීති දස්සෙති; (ඕ. දු. 21).

ඉතිපිසෝ භගවා -පෙ- බුද්ධෝ භගවා = තත්‍රායං පද සම්බන්ධෝ; සෝ භගවා ඉතිපි අරහං, ඉතිපි සම්මා සම්බුද්ධෝ -පෙ- ඉතිපි භගවාති. ඉමිනාව ඉමිනා ච කාරණේනාති වුත්තං හොති; (ඕ. දු. 273). – (දී. 103). – අනුස්සරෙය්‍යාථාති සම්බන්ධෝ. තත්‍රායං අනුස්සරණනයෝ සෝ භගවා ඉතිපි අරහං -පෙ- වුත්තංහොති; (වජි. 151).

ඉති පුථෙය්‍යා සමානෝ – කස්මා එවමාහ? එවං කිරස්ස අහොසි, අයං සයං කතං දුක්ඛන්ති ආදිනා පුථෙය්‍යා මා හෙවන්ති වදති, නත්ථිති පුථෙය්‍යා අත්ථිති වදති භවං ගොතමෝ දුක්ඛං න ජානාති න පස්සතීති පුථෙය්‍යා ජානාමි බො අහන්ති වදති, කිඤ්චි නුඛො මයා මිරජ්ඣිත්වා පුවජ්ජතොති මූලතෝ පට්ඨාය අත්තනෝ පුවජ්ජමෙව සොධෙන්තෝ එවමාහ; (සං. දු. 27).

ඉතිපුරාණඤ්ච වෙදනං පටිහංඛාමි නවඤ්ච වෙදනං න උප්පාදෙස්සාමි = එකං; (මහා. 245). – එවං ඉමිනා පිණ්ඩපාතපටිසෙවනෙන පුරාණඤ්ච ජිඝච්ඡා වෙදනං පටිහඞ්ඛාමි නවඤ්ච අපරිමිත කොජනපපවයං ආහාරහත්ථක අලංසාටක සත්තවට්ටක සාක මාසක භුත්තාවමිනක බ්‍රාහ්මණා නං අඤ්ඤතරෝ විය න උප්පාදෙස්සාමිතිපි පටිසෙ වති, සොසජ්ජමිව ගිලානකෝ; (විසු. 25). – (වජි. 58).

ඉතිපෙච්ච භවිස්සාම = එවං පෙච්ච භවිස්සාම ඛත්තියා භවිස්සාම බ්‍රාහ්මණා භවිස්සාමාති එව මේවං තයෝ වෙදා වෙඛෙන්ති; (ම. ව. 15).

ඉතිපෙතං අනඛ්ඣං = ඉමිනාපි කාරණේන එතං අනවජ්ජං; ඉතරං නසෙසෙව වෙවචනං; (අ. 426).

ඉතිපෙතං අභූතං = ආදිනා නයෙන තත්‍රායං යොජනා; – "භූමඨාකං සත්තා න සබ්බඤ්ඤූ, ධම්මෙ දුරක්ඛාතෝ, සංඝෝ දුප්පටිපන්නොති ආදිනි සුත්තා න භූතගහිතබ්බං. එවං ච පන මහාතබ්බං:- "ඉතිපෙතං අභූතං" යං භූමෙඨ වුත්තං තං ඉමිනාපි කාරණේන අභූතං; (දී. 40).

ඉතිපෙතං භූතං – යං භූමෙඨාති වුත්තං තං ඉමිනාපි කාරණේන භූතං; (දී. 42).

ඉති බාලස්ස = යස්ස බාලස්ස; (ඛු. ප. 252).

ඉති බ්‍රාහ්මණෝ = සඞ්ඛිනිකාරානං වචනං, සෙසං බ්‍රාහ්මණේසු; නත්ථසත්ථෝ; (සු. නි. 340)

ඉතිභගවා = ඉදං පනෙත්ථ සඞ්ඛිනිකාරානං වචනං (සු. නි. 305). – ඉදං පන සඞ්ඛිනිකාරනං වචනං; (ථෙර. ගු. 214).

ඉතිභවාභවහෙතවා = එත්ථ ච භවොති සස්සතං අභවොති උච්ඡෙදං භවොති වුඩ්ඪි අභවොති හානි භවොති කාමසුඛං අභවොති අත්තකිලමථෝ ඉති ඉමාය ද්‍රබ්බිධාය ඉතිභවාභව කථාය සද්ධිං බන්ධිංස නිරද්ධාන කථා නාම හොතෙති; (සං. ත. 226). – භවොති වුඩ්ඪි අභවොති හානි ඉතිභවෝ ඉති අභවොති යං වා තං වා නිරත්ථකකථා; (අ. 844).

ඉති භවාභවධම්මඤ්ච විතිවත්තතා = යස්මා භවොති සම්පත්තිං, අභවොති විපත්තිං, කථා භවොති වුඩ්ඪි, අභවොති හානි, භවොති වා සස්සතං, අභවොති උච්ඡෙදෙ, භවොති වා පුඤ්ඤං, අභවොති පාපං, භවොති වා සුගති, අභවොති වා දුග්ගති, භවොති වා බුද්ධඤ්ඤා, අභවොති මිඝඤ්ඤා, තස්මා යා සා සම්පත්තිං – විපත්තිං – වුඩ්ඪි – හානි – සස්සතුච්ඡෙද – පුඤ්ඤ – පාප – සුගති – දුග්ගති – බුද්ධඤ්ඤ – මිඝඤ්ඤා – උපපත්තිං භවානං වසෙන ඉති අනෙ කපපකාරා භවා භවතා වුච්චති; (උ. 114) – එත්ථ යා එසා සම්පත්තිං -පෙ- පාප වසෙන ඉති අනෙ කපපකාරා භවාභවතා වුච්චති; (සු. නි. 14).

ඉති භවාභව හෙතු = එත්ථ ඉතීති නිදස්සනත්ථෙ නිපාතෝ, යථා චීවරාදි හෙතු එවං භවාභවහෙතු නිති අත්ථෝ; (ධ්ම. 355) – (දී. 748) – එත්ථ පන "ඉතී"ති නිදස්සනත්ථෙ නිපාතෝ, යථා චීවරාදි හෙතුපිති අත්ථෝ. "භවාභවා"ති වෙත්ථ පණ්ණපපණ්ණානි සපපිනවනීතාදීනි අධිපෙතානි; (ඉති. 260) – එත්ථ ඉතීති නිදස්සනෙ නිපාතෝ; යථා චීවරාදි හෙතුපිති අත්ථෝ. "භවාභවා"ති වෙත්ථ පණ්ණපපණ්ණානි සපපිනවනීතාදීනි

අධිපෙතානි; (ඉති. 260) - (අ. 470) - එවං ඉමිං දෙසනාමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථුං නිස්සාය සබ්බං නස්සිං හවේ සුඛං වෙදිස්සාමීති ධම්මං දෙසෙතීති කිං භූමිහාකං එවං හොතූති අත්ථෝ; (ම ව. 19).

ඉතිනවෝ ඉති අනවෝ = යං නං වා නිරත්ථකාකාරණං වත්වා පවත්තිතකථා ඉති නවානව කථා; (ම. ව. 154).

ඉතිමං ආවෝච = සම්මසුභසොම වරසසු වරනති එවං මං අවච්ඡි; (ජා. අ. 321).

ඉතිමං ජනෝ ජානාතු=එවං මං මහාජනෝ ජානිස්සති එවං මේ මහාජනස්ස අන්තරේ කිත්තිසද්දෝ උග්ගච්ඡිස්සතීති ඉමිනා කාරණේන න ව්‍යාකරෝ නීති අත්ථෝ; (ම. ව. 124) - පාපිච්ඡස්සෝව සතෝ අසන්තගුණ සම්භාවනාධිප්පායෙන ඉති එවං මං ජනෝ ජානාතූති න ඉදං බ්‍රහ්මචරියං වුස්සතීති එවමේත්ථ අත්ථං වදන්ති. පුරිමෝ යෙව පන අත්ථෝ සාරතරෝ; (ඉති. 87).

ඉතිමඤ්ඤා උපාදිනඤ්ච අනුසාදිනඤ්ච චුධඤ්ඤානි = භවවසෙන පන සොතාපන්නි මඤ්ඤා අපාය භවතෝ වුධඤ්ඤානි, සකදාගාමිමඤ්ඤා සුගති භවෙක දෙසතෝ, අනාගාමිමඤ්ඤා සුගතිකාම භවතෝ, අරහත්තමඤ්ඤා රූපාරූප භවතෝ වුධඤ්ඤානි; සබ්බ භවෙහි වුධඤ්ඤානි යෙවාතිපි වදන්ති; (ම. ව. 174).

ඉති මද්දීනි = නිහබවේ එවං සා උත්තම සරීරා වරා රොහා මද්දී රූකබමූලාදිසු විවරන්ති දූරතෙ අදිසවා නිස්සංසයං මනා භවිස්සන්ති; (ජා. අ. 500) - එවං මහාසත්තෙන අත්තනෝ දූතෙ වණ්ණේත්වා නමේ වත්ථං පරිවත්තෙත්වා මහාරාජ වෙස්සන්තර සුදිත්තං නාම තෙ දූතන්ති මද්දිවි නදෙව දූතං වණ්ණෙත්වා අනුමොදමානා නිසීදි, තෙන සත්තා ඉති මද්දීති ගාථමාහාති; (ජා. අ. 502).

ඉති මධ්‍යයනති = ඉති මං අවධාරයන්ති පඤ්ඤාසන්ති; (ජා. අ. 246).

ඉති මාතා විහඤ්ඤති = නිලමති; (ජා. අ. 184).

ඉතියම = ඉති ඉමෙති වා පාඨෝ; (පටි. 171).

ඉති මෙ අරහතෝ සුතං = එවං මයා ආරඤ්ඤාදීහි කාරණේහි අරහතෝ භගවතෝ ධම්මසෙනාපති ආදීනඤ්ච 'සත්ථා දෙවමනුස්සාන'න්ති ආදිකං වදන්තානං සන්තිකෙ එවං සුතන්ති දස්සෙති; (ථෙර. ධූ. 9) - ඉති මයා වුත්ති කාරණේහි අරහාති ලද්ධවොහාරාකං භූමිහාකං යෙව සන්තිකෙ සුතන්ති දීපෙති; (අ. 670).

ඉති මෙ වකබුං = ඉමිසිං කිර සුත්තෙ භගවා ආදසා යතනවසෙනෙව මාතිකං ඨපෙසි; (ම. ව. 158)

ඉති මෙ මනෝ අහොසි ඉති ධම්මා = එත්ථ පන මනොති භවඞගචිත්තං; ධම්මාති තෙ ඵුසන්තා ධම්මා රම්මණං; (ම. ව. 159) - (මහා. 226).

ඉති මෙ සුතං = එත්ථ "ඉති"ති අයං ඉති සද්දෝ හෙතු පරිසමාපනාදි පදත්ථවිපරියාය පකාර නිදස්සනාව ධාරණාදි අනෙකත්ථප්පභෙදෙ; (ඉති. 14) - එත්ථ ඉති සද්දෝ පකාර නිදස්සනාවධාරණෙසු දට්ඨබ්බෝ. තත්ථ පකාරත්ථෙන ඉතිසද්දෙන එතමත්ථං දස්සෙති; (සු. ස. 94) - එවං සුතන්ති ඉදානි වත්තබ්බං සකලං සුත්තං නිදස්සෙති; (සු. ස. 94). - මයා සොතද්වාරානුසාරෙන උප ධාරිතං; (සු ස. 94) - ඉමිනා පන සකලෙන වචනෙන ආයස්මා ආනන්දෙ තථාගතප්පමෙදිතං ධම්මවිනයං අත්තනෝ අදහන්තෝ අසප්පුරිස භූමිං අතික්කමති; (ඉති. 22)-න කෙවලං අත්තනෝ සුණෙන දිට්ඨමෙව, අථ ඛෝ ලොකෝ පාකට භාවෙන එවං මයා සුතන්ති අත්ථෝ; (පෙ. 187) - එවං මයා සුතං නත්ථ යෝ අදිට්ඨොපදෙසෝ නස්සවසෙන සුනංති වුත්තං; (ථෙර. අ. 331).

ඉති මොදමානෝ සුගතෙන නාදිනා = ඉති එවං වුත්තාපකාරෙන ඔවාදදානෙන සුගතෙන සම්මග්ග නෙන සම්මාපටිපන්නෙන ඉට්ඨාදිසු නාදිහා වපජ්ජනියා නාදිනාභවතා හෙතුභූතෙන මොද මානෝ හුවිසී ආපජ්ජමානෝ ධම්මෙසු ඡන්දං කරෙය්‍යාති යොජනා; (ථෙර. අ. 398).

ඉති රූපං = එවං රූපං එත්තකං රූපං න ඉතෝ පරං අත්ථීති; (අ. 509) - ඉදා රූපං එත්තකං රූපං න ඉතෝ පරං රූපං අත්ථීති සභාවතෝ රූපං පජානාති; (දී. 565) - ඉදං රූපං එත්තකං රූපං න ඉතෝ භීයෝ‍ය රූපං අත්ථීති; (සං. ළු. 210) - ඉදං රූපං -පෙ- සභාවතෝ රූපං පජානාති; (ම. අ. 257) - ආදිනා නයෙන නානාවිධ දෙසනා විලාස සම්පන්නං සීහනාදං නදති; (සු. ස. 212) - ඉදං රූපං, එත්තකං රූපං, ඉතෝ උද්ධං රූපං නත්ථි; (සු. ස. 213) - (දී. 313) - ඉදානි යං ඉමිනා සම්මන්නාහතෝ සීහනාදං නදති නං දස්සෙතුං ඉති රූපන්ති ආදිමාහ; (සං. ළු. 35) - ඉදං රූපං එත්තකං රූපං ඉතෝ උද්ධං රූපං නත්ථීති රූපපනසනාවසෙනෙව භූතුපාදාය හෙදසඤ්ඤ ආදිං සබ්බා ලක්ඛණ රස පච්චුපට්ඨාන පදට්ඨාන වසෙන අනවසෙස රූප පරිග්ගහෝ වුත්තෝ; (සං. ළු. 35) - තඤ්ච යං ඤාණතෝ පස්සතෝ ච ආසවානං බයෝ හොති නදෙව දස්සෙතෝ ඉතිරූපන්ති ආදිමාහ; (සං. ළු. 40).

ඉති රූපස්ස අත්ථඛයමෝ = එවං අභිජ්ඣාදොමනස්සාදි වසෙන පඤ්චහාකාරෙහි රූපස්ස අත්ථඛයමෝ; (මූ. ඵ. 258) – (දී. 565) – අයං රූපස්ස අත්ථඛය මෝ; **ඉමිනාපි** ආහාර නිරොධා රූප නිරොධොති ආදි සබ්බං දස්සිතං හොති; (සං. ළ. 210).

ඉතිරූපස්ස සමුදයෝ = ඉමිනා එවං පරිඤ්ඤාතස්ස රූපස්ස සමුදයෝ වුත්තොහ; (සං. ළ. 35) – අයං රූපස්ස සමුදයෝ නාම. එත්තාවතාති ආහාර සමුදයා රූප සමුදයොති ආදි සබ්බං දස්සිතං හොති; (සං. ළ. 210) – එවං තස්ස රූපස්ස සමුද යෝ හොති; ඉමිනා රූප සමුදයෝ වුත්තොහ තස්ස මිත්තාරෝ "අභිජ්ජා සමුදයා – තණ්හා සමුදයා – කම්ම සමුදයා – ආහාර සමුදයා – රූප සමුදයෝ, නිබ්බත්තති ලක්ඛණං පස්සතොහට් රූපක්ඛන්ධස්ස උදයං පස්සති"ති එවං වෙදිතබ්බොහ; (සු නි 213) – එවං රූපස්ස උපපාදෙ; (අ. 509) – එවං අභිජ්ජා සමුදයාදි වසෙන පඤ්චහාකාරෙති රූපස්ස සමු දයෝ; (මූ. ඵ. 257)

ඉතිරූපා = එවං රූපා ඉති; (මහා 76).

ඉතිලාලපති = එවං විපපලපති; (ජා. නි. 152).

ඉතිවදං = එතස්ස පුරිමෙන ආදිසද්දෙන අනන්තරෙ තව සස්සතසද්දෙන සම්බන්ධො හොති දිට්ඨි ගණ්හාතීති අයං පනෙත්ථ පාඨසෙසෝ; (සං. ළ. 27). "එස්සපච්චයා දුක්ඛ"න්ති එවං වදන්තොනි අත්ථෝ; (සං ළ 42) – ආදි වුත්තනයෙනෙව යොජෙතබ්බං. තත්‍රායං යොජනා එවඤ්ච වදන්තොහ ආදිනොව උච්ඡෙදං දිට්ඨි උච්ඡෙදං ගණ්හාති; (සං. ළ. 27).

ඉති වදං බ්‍රාහ්මණෝ = චතුකොටිකං සුඤ්ඤතං වදන්තොපි ඛීණාසව බ්‍රාහ්මණෝ තස්සා පටිපදාය සම්මා පටි විද්ධත්තා සච්චමෙව ආහ න මුසාති ච සබ්බෙසුපි වාරෙසු මඤ්ඤනාකං පහීනත්තායෙව න මඤ්ඤතීති ච අත්ථෝ වෙදිතබ්බෝ; (අ. 553).

ඉතිවදං බ්‍රාහ්මණෝ සච්චමාහ = එවම්පි වදන්තො ඛීණාසව බ්‍රාහ්මණෝ සච්චමෙව ආහ; (අ. 552).

ඉති වදන්ති ච = ආදි යදි තස්ස දුකෙච සඤ්ඤා පවත්තන්ති, ඉකාර – දංකාර දුකාර බකාරෙසු පරිපාටියා මනුඛි සඤ්ඤිනි පවත්තිනබ්බමනි දස්සෙතුං වුත්තං; (ප. 167).

ඉති වදුම් = ඉති වදුම් ආවිඤ්ඡාම් දෙසෙම් පඤ්ඤ පෙම් පකාසෙම් විවරාම් විභජාම් උත්තානි කරොම්ත; (ඒ. ඵ. 61).

ඉතිවාදප්පමොක්ඛානිසංසං = එවං පුච්ඡාහොති එවං විස්සජ්ජනං එවං ගහණං එවං නිබ්බෙඨනන්ති ඉමිනා නයෙන ඉතිවාදෙ, හොති ඉතිවාදප්ප මොක්ඛොති එතං ආනිසංසං; (සං. න. 127).

ඉතිවාදප්පමොක්ඛානිසංසාව = එවං වාදප්පමොක්ඛානි සංසා. පරෙති සකවාදෙ දෙසෙ ආරොපිතෙ, නං දෙසං එවඤ්ච එවඤ්ච මොදෙස්සාමාති ඉමිනාව කාරණෙන පරියා පුණන්තීති අත්ථෝ; (මූ. ළ. 88).

ඉතිවාතිහිතෙබ්බමේ = එවං වා නිබ්බමේ; "වා" සද්දෙ උපරි "අදිනාදානං පහායා"ති ආදීනි අපෙක්ඛිත්වා විකප්පනත්ථෙ වුත්තොහ, එවං සබ්බත්ථ පුරිමං වා පච්ඡිමං වා අපෙක්ඛිත්වා විකප්පනභාවෝ වෙදි තබ්බොහ; (දී. 53).

ඉතිවාතිහබ්බෙ! යෙ වා පනඤ්ඤ = තස්සං පරිසති දිට්ඨිගතිකෝ පඤ්ඤා පුච්ඡිතුකාමෝ අත්ථි සෝ පන අධිකාරදීපනත්ථෝ උට්ඨාය දසබලං පුච්ඡිතුං න සක්ඛොතීති භගවතොහ අධිප්පායෙන සයමෙව පුච්ඡිත්වා විස්සජ්ජෙතුකාමෝ සත්ථා එවමාහ; (සං. ළ. 52).

ඉතිවිඤ්ඤාණාය = එවං විඤාණත්ථාය; (මූ. ළ. 315).

ඉතිවිඤ්ඤාණං = එවං ඤාණන්ති; (ජා. ළ. 222). – ඉත්ත පරිරූපකා එතෙති එවං ඤාණන්ති; (දී. 692). – එවමේතෙ කාමේ ඤාණන්ති; (ඛු. ප. 464).

ඉතිවිදිත්වා = ඉමිනා යොජේතබ්බං. අයං කි එත්ථ අත්ථෝ; සත්තෙනවිධෙන උපපත්තිභවෝ හොති එවඤ්චඤාණන්ති, (මූ. ඵ. 48) – අයං පඤ්ච එතෙසං දුවණ්ණං කථෙන්තා ඉදානි වණ්ණං කථෙති; තොත්තුබෝ එසෝ"ති ආවජ්ජෙත්තොහ ඤාණන්ති; (සං. ඵ. 100). – සම්මෙණ හොතමෝ පධානමනු යුත්තොහ සුබෙන නිසින්නොහ ඇච්චන්තසඤ්ඤාමනන්ති වුත්තනයඤ්ඤාරං අභාභාවං මාපෙත්වා පධානභූමියං ඉතෝ චිතෝ ච සංසරන්තං විඤ්ඤාණං ලොකෙන දිසවා කොත්තුබෝ එසොඤ්ඤොහ්ති ආවජ්ජමානෝ මාරෝ අයන්ති එවං විදිත්වා; (සං. ඵ. 136).

ඉතිවිදිත්වා නිරූපධි = එවං ඤාණවා කිලෙසූපධි පහානං නිරූපධි හොති; නිරූපාදුනොති අත්ථෝ; (මූ. ඵ. 39).

ඉති විදිත්වා සමංචරෙ = එවං ඤාණන්තා සමං චරෙය්‍ය; (සං. ඵ. 142).

ඉතිවිඤ්ඤාණ වෙදනා = එවං අභිඤ්ඤෙය්‍ය විඤ්ඤාණ; (පටි. 258). – (දී. 737). – යථා ච රූපායතනෙ වුත්තං තථා සමාධිස්ස දිබ්බසොත ඤාණාය පරිවත්තිතාය සද්දායතනෙ ච නෙතබ්බං නෙත්තෙ වාහ:– ඉති විඤ්ඤාණ වෙදනා ආදිං; (නෙ. 61).

ඉති විසාඛිය කම්මමෙන = එවං වත්වා පරිච්ඡන්න කම්මමෙන; (දී. 691)

ඉති බුච්චති = එතෙන පුන වුච්චතීති භගවතා ච අසෙඛසුඛුමපි ඕ නාදිසෙසු ඨානෙසු සඞ්ගීතිකාරෙහි ච උපනීඛධා ගාථා හොන්ති, ඉධ පන භගවන්තාව ගාථාරුච්කානං පුග්ගලානං අජ්ඣාසය වසෙන වුත්තමෙවන්ති සංගහෙත්වා ගාථාහාසින; (ඉති. 35).

ඉති බුත්තඤං = "වුත්තං හෙතං භගවතා"ති ආදින යසපච්චත්තා දසුත්තරසත සුත්තන්තා ඉති වුත්ත කන්ති වෙදිතබ්බං; (මහා 190). – වුත්තමිදං භගවතාති ආදිනයසපච්චත්තා -පෙ- වෙදිතබ්බං; (මි. ටී. 88).

ඉති බුත්තං මහෙසිනා = 'සබ්බෙ ධම්මා අනත්තා'ති එවං වුත්තං මහෙසිනා සම්මාසම්බුද්ධෙන; (ථෙර ගා. 15). – භගවා අත්තානං අසුසුදං විය කත්වා දසෙසති; (සු. ස. 87), – භගවා "දසබල සමන්නා ගතො හිභික්ඛවෙ තථාගතො"ති ආදිසු විය අත්තානං අසුසුදං විය කත්වා දසෙසති; (ඉති. 68). – මිහතෙන සිලාදිතබ්බෙ අත්තනොපි පරෙසඤ්ච එසතෙතන මිහාසාරුණිකෙන භගවතා සංසාර දුක්ඛ සම්භාව පත්‍ථෙන ඨතෙන දිසවා නිබ්බිදා විරාග හෙතුකං සංසාරාදීනවං දසෙසතා ඉවෙවං වත්වා වුත්තං; (සු. ස. 66).

ඉති වෙදනා = (ආදිසු) අයං වෙදනා එතාසිකා වෙදනා ඉතො උද්ධං වෙදනා නත්ථි, අයං සක්කාය ඉමෙ සඞ්ඛාරා ඉදං විඤ්ඤාණං එත්තකං විඤ්ඤාණං ඉතො උද්ධං විඤ්ඤාණං නත්ථීති වෙදයිතසඤ්ඤානන අනිසංඛරණ විජානන සභාවසෙදව සුඛාදිරූප සඤ්ඤාදි ඵස්සාදි චක්ඛු විඤ්ඤාණාදි හෙදසදව ආදි කත්වා ලක්ඛණ රස පච්චුපට්ඨානපදට්ඨාන වසෙන අනවසෙස වෙදනා - සක්කාය සංඛාර විඤ්ඤාණ පරිග්ගහො වුත්තොතා; (දී. 313). – (ආදිසුපි) අයං වෙදනා එත්තකා වෙදනා - පෙ - චක්ඛු විඤ්ඤාණාදි හෙදසදව -පෙ- විඤ්ඤාණ පරිග්ගහො වුත්තොතා (සං. ළ. 36). – ආදිසුපි එසෙවනයො; (සං. ළ. 210).

ඉති වෙදනා සමුදයො = ආදිගි පන එවං පරිග්ගහිතා නං වෙදනානං සක්කාය සඞ්ඛාර විඤ්ඤාණානං සමුදයදස්සනං වුත්තං; (දී. 313). – ආදිගි පන -පෙ- වෙදනා -පෙ- සමුදයො වුත්තොතා; (සං. ළ. 36). – සු. ස. 213).

ඉති සක්කාය සමුදයො = අයං සක්කාය සමුදයො නාම; එත්තාවතා අහාරසමුදයා රූපසමුදයොති ආදිසබ්බං දස්සිතං හොති; (අ. 502).

ඉති සක්කායස්ස අත්ථගමො = අයං සක්කායස්ස අත්ථගමො ඉමිනාවි ආහාරනිරොධා රූපනිරොධොති ආදිසබ්බං දස්සිතං හොති; (අ. 502).

ඉති සක්කායො = අයං සක්කායො න ඉතො භීතියෙව සක්කායො අත්ථීති; එත්තාවතා සක්කාදිට්ඨි සරසතො පරියන්තතො පරිච්ඡෙදතො පරවත්තු මතො පබෙධොපි පකුම්මාදුතකබ්බතා දස්සිතා හොන්ති; (අ. 502).

ඉති සබ්බපරාමාසො දිට්ඨිට්ඨානා සමුස්සයා = තුත්ත තෙතා ඉති එවං සබ්බන්ති පරාමාසො – ඉති සබ්බ පරාමාසො, ඉදමෙවි සබ්බං මොඝමඤ්ඤන්ති දිට්ඨියා පවත්තති ආකාරං දස්සෙති දිට්ඨියෙව එව සබ්බානත්ථ හෙතු භාවතො දිට්ඨිට්ඨානා; (ඉති. 156). ඉති සබ්බං ඉති සබ්බන්ති ගහණ පරාමාසොව දිට්ඨි සඞ්ඛාතායෙව දිට්ඨිට්ඨානා ච යෙ සමූසිතත්තා උග්ගහිතත්තා සමුස්සයාති වුච්චන්ති තෙ සබ්බෙපි ඉධඤ්ච දිට්ඨිට්ඨානා සමූහතාති ඉමිනා පදෙන සද්ධිං යොජනා කාතබ්බා; (අ. 507).

ඉතිසබ්බ ලොකවට්ටානු සාරිනො ධම්මා නියානති. නෙලොකා නිති විමොක්ඛ මුඛෙති = නිගමිතං. භාසතෙවා ඉති එවං වුත්තපපකාරා සබ්බෙ ආහාරාදයො ලොකසඞ්ඛාතවට්ටානු සාරිනො ධම්මා නෙලොකුත්තා වට්ටතො නියානති අනිවත්තානුපස්සනාදිකි නිති විමොක්ඛ මුඛෙකිති; (නෙ. 171).

ඉතිසඤ්ඤා හෙතු = එවං පදිපුච්ඡාලනාදිසු අඤ්ඤි ආදි පදිප සදිසං කාරණං සඤ්ඤාවො හෙතු; (නෙ. 115).

ඉතිසම්මසනඤාණං ඨා භාවනා = එවං සම්මසනං මා දවිත්තං සභායකානං හෙදකරෙ; (මි. ටී. 275).

ඉති සංලෙඛවා කරණීයා = එවං භූමෙහි සල්ලෙ ඛො කාතබ්බොති; (මි. ටී. 169).

ඉති සාහාතිරෙ = ආදි සඞ්ඛිති කාරෙති; (සු. නි. 146).

ඉති සා දිට්ඨි = යා සථා විමුත්තාසස අරහතො දිට්ඨි සා එවං දිට්ඨි, ඉතිසස දිට්ඨිති පි පාඨො යො සථා විමුත්තොතා අරහා එවං අසස දිට්ඨිති අත්ථො; (දී 348).

ඉතිසීලං = එවං සීලං එත්තකං සීලං, එත්ත චතුපාරි සුද්ධිසීලං සීලං; (දී. 371).

ඉති සො කුට්ඨතා = ඉති සො ඉමාය අපපටිපුග්ගල මොදනාය එවං කුට්ඨතා හොති; (මි. ටී. 130) – අථ භගවා නං දමනයිකරිත්වාව අසුසුදං ථෙරං පටිපුච්ඡතා ධම්මං දෙසෙති; (මි. ටී. 131).

ඉති සො කුට්ඨතා හොති අපසතිතා = සො ඉමිනා කාරණෙන කුට්ඨතොවෙව හොති කොධාභිභූතෙන අපසතිතා ච දෙමනස්සාභිභූතා (මි. ටී. 129).

ඉතිසා = එත්ත අසස ඉති නිපාතමත්තං; (විමා 99).

ඉතිඤ්ඤ = නිපාතමත්තං ඉති එවං ඤෝ ඤාතෝ ඤෝ නඤ්ඤොති ආදිනානි අත්ථෝ; (පෙ. 93).

ඉතිඤ්ඤ මං විත්ත තදූ නිසුඤ්ඤුඞි = සම්ම! නයා නෙසූ ගුණේසූ පතිට්ඨානබ්බනති විත්ත! සං එවං තදූ නිසුඤ්ඤි; (ථෙර. ද්‍ර. 168).

ඉතිඤ්ඤ මං විත්ත පුරෙ නිසුඤ්ඤුඞි = එවං හි සං විත්ත! මං පබ්බජ්ජනෝ පුබ්බෙ සම්මාපටිපත්තියං උයෝඤ්ඤෙසීති අත්ථෝ; (ථෙර. ද්‍ර. 166).

ඉතිහං ඉදහං = ද්වීඩ්ඩා පාඨෝ ඉතීති පදසඤ්ඩි ආදයෝ සඤ්ඩාය ඉදහන්ති පාඨං න රොචෙන්ති; (මහා. 141).

ඉතිහතං = එත්ථ හ ඉති නිපාතෝ, නන්ති නං කුසලාකුසලකම්මං; අත්ථං හරන්ති ගහං පටිපජ්ජන්ති, උපචිනන්ති අත්ථෝ; (සු. නි. 391).

ඉතිහ තත්ථ = එවං තත්ථ; (අ. 739).

ඉතිහතත්ථ සම්පජ්ඤානෝ = ඉති ඉඤ්ඤාමෙත්තෙනා පි තඤ්ඤං කම්මට්ඨානෙ සම්පජ්ජමානෙ සම්පජ්ජති මෙ කම්මට්ඨානනති ඤාණෙන සම්පජ්ඤානෝ ඤොති; (ම. ඨ. 110).

ඉතිහතෙ = එවං තෙ; (ම. එ. 138).

ඉතිහතෙන බණ්ණෙන = එවං තෙන සුද්ධන්තස්ස අඤ්ඤාචාරකබණ්ණෙන; (ස. ති. 149).

ඉතිහ තෙ ඌනෝ ආචරියතෙනෙවාඩි = එවං හෙ ආචරියතෙන ඌසිකා; (දී. 30).

ඉතිහතති සිලෙසු අකත්තබ්බතෝ = "අහමස්මි සීල සම්පත්තෝ"ති ආදිනා නයෙන ඉති සීලෙසු අකත්තබ්බතෝ, සීලනිමිත්තං අත්තුපනායිකං වාවම හාසමානෝති වුත්තං ඤොති; (සු නි. 420) - අහමස්මි -පෙ- අත්තුපනායික වාවං හාසමානෝති වුත්තං ඤොති; (මහා. 141).

ඉතිහාස පඤ්චමානං = අථබ්බණවෙදං චතුත්ථං කත්වා ඉතිහාස "ඉතිහ ආස"ති ඒදිසවචන පටිසංයුත්තා පුරාණකථා සඤ්ඩානෝ ඉතිහාසෝ පඤ්චමෝ එසෙ සන්ති ඉතිහාසපඤ්චමා, නෙසං ඉතිහාසපඤ්ච මානං; (සු නි. 369) = (දී. 173) - (වු. 10) - අථබ්බණ වෙදං -පෙ- ඛත්තමිජ්ජා සඤ්ඩානෝ වා -පෙ- නෙසං ඉතිහාස පඤ්චමානං; (අ. 393).

ඉතිහාසෙ = ඉතිහ ආසාති ඒදිසවචන පටිසංයුත්තෙන පුරාණ සඤ්ඩානෙ ගන්ථ විසෙසෙ; (වු. 57). "ඉතිහ ආස, ඉති ආස ආසා"ති පොරාණකථාපකාසකෙ ගන්ථෙ; (අප 232) - 'ඉති ආස, ඉතිහ ආසා'ති ද්විත්තඤ්ඩවසෙන පවත්තිපකෙ ගන්ථෙ; (අප. 186).

ඉති සි = යථා වුත්තෙනා භගවතා; (සු. නි. 115).

ඉතිහිදං = එවමිදං; (සං. ද්‍ර. 16).

ඉතිහිදං නිකණ්ඩකෙ ජාතකෙ ආගතානි = එවං ආගතානි හි රාගාදී මිනයෙ ච අපකසුසුයමානානි ශ්‍රුඩෙඩ නබ්බානි හොන්ති තෙන වුත්තං; (අ. 551).

ඉතිහිතිහ පරම්පරාය = එවං කිර එවං කිරාති පරවපර හාවෙන ආගතෙනති දීපෙති; (ම. න 292).

ඉතිහෙතං = අථ සා දෙවතා භගවතො හාසිතං අතිනන්ද මානා ආහ ඉතිහෙතන්ති නඤ්ඤතෝ; ඉති භගවතා යථා වුත්තපපකාරෙනෙව එතං පුරිසස්ස පරාභව කාරණං ඤාතුමි ගණ්හාම ධාරෙම; (සු. ස. 90).

ඉතෝ = ඉධ ලොකතෝ; (පෙ. 48) - දෙවලොකතෝ (ඉති. 200) - (සු. ස. 103) - මනුස්ස ලොකතෝ; (පෙ. 118) - ඉතෝ මනුස්සලොකතෝ; (ජා. න. 114) - ඔතෙරූතෝ වා නෙසං නිසින්නට්ඨානතෝ වා; (දී. 703) - (වත්ථු. 181) - ඉමම්හා ලොහකුම්භිනිරයා; (පෙ. 202) - ඉමම්හා යානා; (ජා. ප. 202) - කාකුසන්ධාදිනං උපපත්තනඳුකපපතෝ හෙට්ඨා කපපසතසහස්ස මත්ථකෙති අත්ථෝ; (අප. 419) - ඉමම්හා නාග භවනා මනුස්සලොකෝ සොත උත්තරිතරෝ; (ජා. ඤ්ඤ. 57) - උම්මග්ගං දස්සෙසති; (ජා ස. 402) - අත්තනාවං සඤ්ඩායාහ; (නෙ 200).

ඉතෝ අඨමෙ දිවසෙ = තා සරණං අගමිහා; (සු. නි. 376).

ඉතෝ අහං දූරතරං ගමිස්සං = යත්ථ න සක්කා නස්සා සානනං වා පවත්තිං වා ඤොතුං තාදිසං දූරතරං යානං ගමිස්සං නස්සා මම ඉතෝ අඤ්ඤත්ථ ගත භාවං නස්සා ආරොචෙථ; (ජා. න. 45).

ඉතෝ අහං වස්සසතානි පඤ්ච යං එවරූපා විචාරමි නගරා = ඉදං සා පෙති ඉතෝ තතියාය ජාතියා අත්තනෝ පෙතත්තභාවං අනුස්සරිත්වා ඉදානිපි නථා පඤ්ච වස්සසතානි විවරාමීති අධිප්පායෙනාහ; (පෙ. 52).

ඉතෝ භවිත්වා සිවිකං = වුත්තනාකාරදස්සනං, සිවික ඉතෝ ගාමන්තරතෝ අරඤ්ඤවාසානමෙව එති භවිත්වා තදෙව අම්හාකං වසනයොගහනන්ති අධිප්පායෝ; (ථෙර. එ. 61).

ඉතෝ ගතා = ඉතෝ මනුස්සලොකතෝ පෙතලොකං උපපජ්ජන වසෙන ගතා, උපපන්නාති අත්ථෝ; (පෙ. 25).

ඉතොගතෝ = මම ඔලොකෙන්තසෙසව ඉතෝ ගතෝ; (ජා. ඤ්ඤ. 81).

ඉතෝ ගන්ත්වා = ඉතෝ මිරුම්බිතෝ අපගන්ත්වා; (පෙ. 91).

ඉතෝ ගන්ත්වා අයං පොසෝ = අයං රාජකුමාරෝ ඉතෝ මනුස්සලොකතෝ චුතෝ තුසිතං ගන්ත්වා ආවසිස්සති; (අප. 261).

ඉතො ච පනඤ්ඤං = ඉතො පනොඤ්ඤං බ්‍රහ්මචරියානං උත්තරිං අඤ්ඤං නිස්සරණං නාම නත්ථීති එව මඤ්ඤථාමිඝතා සඤ්ඤාදට්ඨි උපජ්ජතා හොති; (සං. ඵ. 162). ඉතො සඤ්ඤාසඤ්ඤා බ්‍රහ්මචරියානා -පෙ- හොති; (ම. උ. 336).

ඉතො ච බහිද්ධා = ඉමම්හා සාසනා බහිද්ධා, (අ. 630).

ඉතො චිතො = ඉතො ඉතො; අයමේව මා පායෝ, තත්‍ර තත්‍ර විවිනාමීති අත්ථෝ; (බු. 85).

ඉතො චුතං = ඉතො චුතං හුත්වා ආපායෙ නිරයෙ නිබ්බත්තමානං සෝ හි නිරයෙ පතන්තෝ පතිට්ඨං න ලභති නාම; (ජා. අ. 302).

ඉතො ජා = ඉතො අත්තභාවතෝ ජානා; (සං. ඵ. 234)
ඉතො ජාතා = ඉතො අත්තභාවතෝ ජානා; (මහා. 48).

ඉතො තුං කාලඤතෝ = කතකාලෝ හුත්වා කාලං කරිත්වා මරිත්වාති අත්ථෝ; (ස. නි. 312).

ඉතොදානි = ඉමස්මිං රට්ඨෙ ඉදානි; (ජා. න 199).

ඉතෝ දිනෙනන = පුරිමා සකවාදිස්ස පටික්ඛිත්තා ඉතරස්ස. පුන විමරාදිවසෙන අනුස්සවෝහා පටික්ඛිපති; (ප. 146).

ඉතෝ දිනෙනන යාපෙන්ති පෙනාඛාලඤනානිඤං = කෙවලං පන ඉතෝ ඤත්තිඤ්ච මන්තා මවෙචඤ්ච දින්නෙන යාපෙන්ති අත්තභාවං ගමෙන්ති; (බු. 140) – කෙවලං පන -පෙ- දින්නෙන -පෙ- අත්තභාවං පවත්තෙන්ති; (පෙ. 23).

ඉතෝ දුතියඤෙ කප්පෙ = තතෝ පරං අත්තභාවෝ දුඤකුලෙ නිබ්බත්තනාපාදනං දඤෙන්තෝ ඉතෝ දුතියඤෙ කප්පෙති ආහ; (අප. 242).

ඉතෝ නිදානං = ඉතෝ මනුස්ස ලොකතෝ දින්න කාරණා; (චූ. 10) – එඤ්ඤ නිදානං; (සු. නි. 444) – එඤ්ඤ නිදානං ඉමඤ්ඤපි වත්තබ්බං නත්ථි; (මහා. 252).

ඉතෝ නිදානඤ්ච වෝ -පෙ- උපඤජ්ජිඤ්ඤති = යං ඉදං මාතුගාමිඤ්ඤ අඞ්ගජාතෙ අඞ්ගජාතපටික්ඛිපනං, ඉතෝ නිදානං තඤ්ඤ කාරකෝ පුග්ගලෝ නිරයං උපපජ්ජිඤ්ඤති. එවං කම්මඤ්ඤ මහාසාවජ්ජතං පඤ්ඤත්තෝහා තං ගරහි, න තඤ්ඤ දුතඤාගමං ඉවජ්ඣමානෝහ; (ස. නි. 153).

ඉතෝ නිදානා – අයං අත්තභාවෝ නිදානං එතෙඤතන්ති ඉතෝ නිදානා; (සං. ඵ 234) – අයං අත්තභාවෝ නිදානං පච්චයෝ එතෙඤතන්ති – ඉතෝ නිදානා: (මහා. 48) – ශ්‍රද්ධනිදානා එවාති වුත්තං හොති;– (මහා. 250) – (සු. නි. 443) – (ආදිසු). අත්තභාව නිදානා අත්තභාවතෝ ජානා අත්තභාවතෝ සමුට්ඨායාති අත්ථෝ වුත්තොහ; (සු. නි. 272).

ඉතෝ නිදානා, ඉතොජා, ඉතෝ සමුට්ඨායං = තෙන තඤ්ඤඤං පකති ආදි කාරණං පටික්ඛිපන්තෝහ ආහ; (සු. නි. 272).

ඉතෝ නිදානා ඉතෝ සමුට්ඨායං = තෙන තඤ්ඤඤං පකති ආදි කාරණං පටික්ඛිපන්තෝහා ආහ; (නෙ. 200).

ඉතෝ පඤ්චඤතෙ කප්පෙ = ඉතෝ පඤ්ච බුද්ධ පනිමණ්ඩිතානෝ භද්දකප්පතෝ පඤ්චඤතෙ කප්පෙ; (අප. 230).

ඉතොපනතං = ඉමම්හා අරඤ්ඤ සකං ඝරං අනුපපත්තං; (ජා. ඤ. 507).

ඉතෝ පනුණණං = ඉමම්හා මනුස්සලොකා වුත්තං; (ජා. ඤ. 222).

ඉතෝ පනුණණං පරලොකං පතනං = අත්තනෝ කමෙමහි -පෙ- පුරිසං න එතෙ වෙස්සභූ ආදයෝ හනන්ති යෙහි පන සෝ කමෙමහි තත්‍ර පනුණෙණා (ප. 202).

ඉතෝ පඨියාහි = එරණ්ඩකෝ ඔතරිත්වා ඉතෝ යෙනාහං තෙන ආගන්ත්වා මංසං බාදති වදති; (ජා. උ. 309).

ඉතොපි අඤ්ඤත්‍ර ගමනෝ = ඉතොපි භවතෝ අඤ්ඤත්‍ර ගතෝ; ඉතෝ අඤ්ඤමපි භවං පටිසන්ධි වසෙන උපගතෝ; (ථෙරී. 98).

ඉතොපි තෙ බ්‍රහ්මෙ = බ්‍රාහ්මණ ඉතෝ මම පාද මූලතොපි හුත්වා ධනං දදන්තු; (ජා. න. 245).

ඉතෝ පුබ්බෙ = ඉතෝ සංකස්ස නගරෙ ඔතරණතෝ පුබ්බෙ; (මහා. 313). – (සු. නි. 457).

ඉතෝ බහිද්ධා = ඉමම්හා සාසනා බහිද්ධා; (අ. 710).
– මම සාසනතෝ බහිද්ධා; (දී. 413). – ඉමස්මා බුද්ධසාසනා බාහිරකෙ සමයෙ; (ථෙර. ඵ. 184). – ඉමම්හා සාසනා බහි; (සං. ඵ. 151). – තං සුත්වා ථෙරී පටිවචන දානමුඛෙන තං තජ්ජන්තී "ඉතෝ බහිද්ධා"නි ආදිමාහ; (ථෙරී. 131) – බුද්ධ සාසනතෝ බහිද්ධා; (දී. 254).

ඉතෝ බහිද්ධා අඤ්ඤං දක්ඛිණෙය්‍යං පරියෙසෙය්‍ය = සාසනතෝ බහිද්ධා අඤ්ඤං බාහිරකං සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා අයං දක්ඛිණා රහෝ ඉමස්මිං කතා කාරා මහප්ඵලා භවිස්සන්තීති අධිප්පායෙන තස්මිං පටිපජ්ජෙය්‍යාති අත්ථෝ; (නෙ. 133).

ඉතෝ බහිද්ධා පුථු අඤ්ඤවාදිනං = ආයස්මතෝ නාගිතත්ථෙරස්ස ගාථා; (ථෙර. ඵ. 183).

ඉතෝ බහිද්ධා නත්ථි සච්චවවත්ථානං = ඉති පවත්තී පවත්තී හෙතු මත්තම්පි න ජානන්ති කාපත කථා නිවත්තී නිවත්තී හෙතුසුති ආහ; (නෙ. 163).

ඉතෝ බහුතරා = ඉමෙසු චතූසු පායාදෙසු හොගෙහි අතිරේකතරා හවිස්සන්ති; (ජා. ත. 144).

ඉතෝ සීඝසෝ උත්තරිතරං = ඉතෝ දිබ්බවණ්ණ සුඛාධිගමනෝ සීඝතරං අඤ්ඤං උත්තරිතරං පණීතාධිගමං මයං සුතවසෙනාපි න ජානාමාති වදන්ති; (දී. 609).

ඉතෝ මහාගෙන පටිසන්ධිස්සාම = ඉතෝ මම සාපතෙය්‍යා හොගං ගහෙත්වා නෙන පටිසන්ධාරං කරිස්සාම නස්ස මම ච අත්තාභරං භවිස්සාමීති අත්ථෝ; (අ. 616).

ඉතෝ මනුස්සත්තා = මනුස්සභාවා ගාමතෝ: (සු. ස. 144). – (ඉති. 71).

ඉතෝ මාසං අඩ්ඩමාසං = ඉතෝ හෙට්ඨා මාසා-නික්කමනං අජ්ජ මේ දිවසසුපිනස්ස මාසෝ හොතීති දස්සෙති; (ජා. ස. 166).

ඉතෝ යොජේතු වාහනං = ඉතෝයොගඤ්ච සම්මුඛතෝ යථාරුචිකං 'ගහෙත්වා වාහනං යොජේතූ: (පෙ. 93).

ඉතෝ ලද්ධං = ඉමස්මා ගෙහා ලද්ධං; (ඵසු. 22). – ඉමම්හා ගෙහා ලද්ධං; (විභ. 343).

ඉතෝ වා පන = ඉතෝ වා පන මම සාසනතෝ: (සු. ස. 83).

ඉතෝ වා පන සුත්වා = ඉතෝ වා පන මම සාසනතෝ සුත්වා; (ම. උ. 46). – (සං. ත. 143). – (අ. 829). – යථා දුක්ඛිතඛඬෙ ඉතොනි සාසනෙ නිස්සඤ්ඤං, න තථා ඉධ, ඉධ පන දෙවපුත්තෙහා නිස්සඤ්ඤං; (ම. උ. 106).

ඉතෝ සත්තසහස්සම්හි = ආදිකා ආයසම්තෝ වක්කලිත්ථෙරස්ස අපදානං; (අප. 418).

ඉතෝ චුතත = ඉතෝ දෙවලෝකතෝ චවිත්වා සත්තා, (දී. 451). – ඉතෝ මනුස්සලෝකතෝ චවිත්වා දෙවලෝකෙ දිබ්බෙන ආභිපවෙචන සත්තා; (ථෙරගා. අ. 74).

ඉතෝ සමුට්ඨානා = ඉතෝ සරාගාදි චිත්තතෝ සමුට්ඨානං උපපත්ති එතෙසන්ති ඉතෝ සමුට්ඨානා; (ම. ත. 184).

ඉතෝ සමුට්ඨාය මතෝ චිත්තකා = යථා දීඝ සුත්තකෙත්ත පාදෙ බද්ධ කාකං කුමාරකා තස්ස සුත්තස්ස පරියන්තෙ අඞ්ගුලියා වෙඨෙත්වා ඔස්ස ජවති සෝ දූරං ගන්ත්වාපි පුත්ත තෙසං පාදමූලෙ යෙව පතති, එවමේව ඉතෝ අත්තභාවතෝ සමුට්ඨාය පාප චිත්තකා චිත්තං ඔස්සජ්ජති; (සං. ඵ. 46). – යථා දීඝ සුත්තකෙත්ත පාදෙ බද්ධං කාකං කුමාරකා තස්ස සුත්තපරියන්තං අඞ්ගුලියං වෙඨෙත්වා ඔස්සජ්ජන්ති සෝ දූරං ගන්ත්වාපි පුන තෙසං පාදමූලෙයෙව පතති, එවමේවං ඉතෝ අත්තභාවතෝ සමුට්ඨාය පාප චිත්තකා විත්තං ඔස්සජ්ජන්ති; (සං. ඵ. 234).

ඉතෝ සා දක්ඛිණා දිසා = යෙන දිසාභාගෙන හෙ පෙතා ව පිසුණාදිකා ච නීහරියන්තූනි වුච්චන්ති ඉතෝ සා දක්ඛිණා දිසා, ඉතෝ ඩිනෙරුතෝ වා තෙසං නියිත්තාධිට්ඨානතෝ වා; (දී. 703). – යෙන දිසාභාගෙන හෙ පෙතපිසුණාදිකා ච නීහරි යන්තූනි වුච්චන්ති; (විභ. 181).

ඉතෝ සෝ ගාමිණී එක නවුතෝ කප්පෝ = කථ යමානෙ ව යාව නිකඛන්තෝ නායිකවාතෝ න පුනපවිසති තාවතකෙන කාලෙන එක නවුති කප්පෙ අනුස්සරි අත්ථි නුඛෝ සික්ඛී කුලෙ පඤ්ඤාතිඛාදුනෙන උපඝත පුබ්බන්ති පරිජාන නත්ථං අථෙසම්පි අපස්සනෙත්තා ඉතෝ සෝ ගාමිනීති ආදිමාහ; (සං. ත. 102).

ඉතෝ සා ගිඛඛවෙ = කෝ අනුස්සති? ඉදං නි සුත්තං තථාගතසෝවෙස්සා නිඛඛවෙ ධම්මඛාතු සුප්පටි විද්ධා"නිව "දෙවනාපි නථාගතස්ස එතමත්ථං ආරොචෙසු"න්ති ච ඉමෙහි දවීහි පදෙහි ආඛද්ධං; (දී. 284).

ඉතෝයිනී = ඉමම්හා නගරා; (ජා. ත. 131).

ඉතරං = සිඛ බලව පටිවෙධො; (මහා. 108) –න චිරකාලට්ඨායි අනිච්චං විපරිණාම ධම්මං; (පෙ. 45).

ඉතරං ඉතරතෝ ඤත්වා = ධන ධඤ්ඤාදි උපකරණං මනුස්සානං ජීවිතඤ්ච ඉත්තරං පරිත්තං ඛණිකං න චිරඤ්ඤාති පඤ්ඤාය උප පරික්ඛිත්වා; (පෙ. 45).

ඉතරං ඉධ ජීවිතං = ඉධ මනුස්සලොකෙ සත්තානං ජීවිතඤ්ච ඉත්තරං පරිත්තං අපපකං නෙනාහ භගවා; "යො චිරං ජීවති සෝ වස්සසතං අපපං වා නියෙය්‍යා"ති; (පෙ. 45).

ඉතරජච්චෙවා = අඤ්ඤජාතිකෙ මයා සද්ධිං අසමාන ජාතිකෙ ලාමක ජාතිකෙත්ති අත්ථෙ; (ම. ත. 192).

ඉතරදස්සනෙන = ඛණික දස්සනෙන; (ජා. ත. 59). –ලහුක දස්සනෙන; (සං. ඵ. 118).

ඉතර පවත්තුපට්ඨානත්තෙන = අපපත්තාන උපගන්ත්වා න නිට්ඨානත්තෙන; (මහ. 22).

ඉතරමෙනි = පරිත්තකමපි; (ජා. ස. 223).

ඉතරමාසෝ = යා එසා ඉමස්මිං සංසාරෙ මනුස්සභූතා සුගතිං ච තිරච්ඡානභූතා දුග්ගතිං ච එසා උභයම්පි ඉත්තරමාසොති; (ජා. ඵ. 128).

ඉතරීතරඛ්‍යාතේ = පරිහීනඝඛ්‍යාතෙ කාලෙ; (පටි 355).

ඉතරීතරසද්ධා = පරිහානක සද්ධෝ; (අ. 622). -පරිහාන සද්ධෝ අපරිපුණ්ණසද්ධෝ; (ප. 75).

ඉතරීතරෝ = අපපමත්තකෝ; (ස. නි. 749).

ඉත්ථං = ඉදං පකාරං; ඉමිනා ආකාරෙනාති අත්ථෝ; (ථෙර. ඒ. 28). - නිදස්සනත්ථෙ නිපාතෝ ඉමිනා පකාරෙනාති අත්ථෝ; (අප. 203) -(209) -(248).

ඉත්ථත්තං = ඉත්ථ භාවඤ්ච පත්ථයමානා මනුස්සාදිභාවං ඉච්ඡන්තානං වුත්තං හොති; (චූ. 9) – ඉත්ථභාවං, ත්‍රිභවභාවනාති අත්ථෝ; (දී. 79). -ඉත්ථංභාවෝ, බ්‍රහ්මපඤ්ඤත්තසෙසනං නාමං; (දී. 345).

ඉත්ථත්තං ආගච්ඡතීති = ඉත්ථං භාවං මනුස්සත්තං ආගච්ඡතීති; (දී. 627).

ඉත්ථත්තං ඉත්ථීභාවෝ = උභයම්පි එකත්ථං; ඉත්ථිභාවොති අත්ථෝ; (ඛ ස. 277).

ඉත්ථත්තාය = ඉත්ථභාවතෝ ඉමසමා එවං පකාරා ඉදානි වත්තමානා ඛන්ධසන්තානා අපරං ඛන්ධ සන්තානං නත්ථි, ඉමෙ පන පඤ්චක්ඛන්ධා පරිඤ්ඤනා නිට්ඨානති ඤාණමූලකෝ රුක්ඛෝ වියාති අබ්භඤ්ඤාසි; (චතු. 258). -ඉත්ථං භාවාය, එවං පරිපුණ්ණපඤ්චක්ඛන්ධභාවායාති අත්ථෝ; (දී. 344) -ඉත්ථ භාවතෝ ඉමසමා එවංපකාරා ඉදානි. වත්තමානඛන්ධසන්තානා අපරං ඛන්ධසන්තානං නත්ථි. ඉමෙ පන පඤ්චක්ඛන්ධා පරිඤ්ඤනා නිට්ඨානති ඤාණමූලකෝ රුක්ඛෝ වියාති අබ්භඤ්ඤාසි; (චතු. 258.). (සං. ඒ 160). -ඉත්ථං භාවාය, එවං පරිපුණ්ණ පඤ්චක්ඛන්ධ භාවායාති අත්ථෝ; (දී. 344)-ඉත්ථභාවතෝ ඉමසමා එවමපකාරා ඉදානි වත්තමානඛන්ධසන්තානා අපරං ඛන්ධසන්තානං නත්ථි ඉමෙ පන පඤ්චක්ඛන්ධා පරිඤ්ඤනා නිට්ඨානති ඤාණමූලකෝ රුක්ඛෝ වියාති අබ්භඤ්ඤාසි; (මි. ඒ. 163) – (සු. නි. 108). -ඉත්ථභාවතෝ -පෙ- ඛන්ධසන්තානං මයාං නත්ථි. -පෙ- ඤාණමූලකා රුක්ඛාතිය හෙ වරිමකවිඤ්ඤාණනිරොධෙන අනුපාදානෝ විය ජානවෙදෙ නිබ්බායිස්සන්තීති පජානාති; (අ 395). -ඉත්ථභාවතෝ -පෙ- නිබ්බායිස්සන්තී ති අබ්භඤ්ඤාසි; (මි. ඒ. 116). -ඉත්ථභාවතෝ -පෙ- ජානවෙදෙ නිබ්බායිස්සන්තීති අපණ්ණත්තිභාවං ගමිස්සන්තීති පජානාති; (දී. 157). -ඉත්ථභාවතෝ -පෙ- පරං ඛන්ධසන්තානං -පෙ- ජානවෙදෙ නිබ්බායිස්සන්ති පජානාති; (සු. ස. 191).

ඉත්ථත්තෙරෙන = ඉත්ථි සාරථිනා; (ස. වි. 807).

ඉත්ථන්නාමං ආපත්තිං = ථුල්ලච්චයාදිසු එකිස්සා නාමං ගහෙත්වා "ථුල්ලච්චයං ආපත්තිං, පාචිත්තියං ආපත්ති"නාති එවං වත්තබ්බං; (ස. වි. 793).

ඉත්ථන්නාමස්ස පාවද = ගච්ඡ ත්වං බුද්ධරක්ඛිත, එතමත්ථං ධම්මරක්ඛිතස්ස පාවද; (ස. වි. 267) -(321).

ඉත්ථන්නාමෝ ඉත්ථන්නාමං ජීවිතා වොරොපෙතු = එවං තයා ආණත්තොන ධම්මරක්ඛිතෙන ආණත්තොත් සඞ්ඝරක්ඛිතෝ ඉත්ථන්නාමං පුග්ගලං ජීවිතා වොරොපෙතු; (ස. වි. 321)

ඉත්ථන්නාමෝ ඉත්ථන්නාමං හණ්ඩං අවහරතු = එවං තයා ආණත්තොන ධම්මරක්ඛිතෙන ආණත්තොත් සඞ්ඝරක්ඛිතෝ ඉත්ථන්නාමං භණ්ඩං අවහරතු; (ස. වි. 267).

ඉත්ථන්නාමෝ ඉත්ථන්නාමස්ස පාවදතු = ධම්ම රක්ඛිතොට සඞ්ඝරක්ඛිතස්ස පාවදතු; (ස. වි. 267).

ඉත්ථභාවං = ඉත්ථභාවඤ්ච පත්ථයමානා, මනුස්සාදි භාවං ඉච්ඡන්තානි වුත්තං හොති; (සු. නි. 469). -මනුස්සභාවං; (ථෙර. ද්‍ර. 74)

ඉත්ථභාවඤඤථාභාවං = එත්ථ ඉත්ථභාවෝ නාම අයං අත්තභාවෝ; අඤඤථාභාවෝනාම අනාගතත්තභාවෝ, (අ. 470) -ඉත්ථභාවොති ඉදං ඛන්ධපඤ්චකං අඤඤථාභාවොති ඉතෝ සෙසං ඵුසනසහස්සං; (ම. ද්‍ර. 339). -ඉමං මනුස්සභාවං ඉතෝ අවසෙස අඤඤතිකාය භාවඤ්ච; (සු. නි. 409). -ඉත්ථ භාවෝ ච අඤඤථාභාවෝ ච – ඉත්ථභාවඤඤථා භාවෝ, සෝ එතස්ස අත්ථීති – ඉත්ථභාවඤඤථා භාවෝ, සංසාරෝ; (ඉති. 47). -ඉමං යථා පටිලද්ධත්තභාවඤ්ඤෙව උපපත්තිභවතෝ පර සඞ්ඛා තං ඉතෝ අඤඤථාභාවඤ්චාති ද්වයහෙදං සංසාරං; (ඉති. 235)

ඉත්ථමපි නෙ මඥ්ඤා = සොමනස්සිතාදිතෝ එකෙක විධෙවි විත්තෙ නානප්පකාරපරිදීපනං; (පටි 516).

ඉත්ථං සුදං = ඉත්ථං සු ඉදං; එවමෙවාති වුත්තං හොති; (සු. ස. 172). – (ආදිසු). ඉත්ථභාවි "කප්පෙ ච සතසහස්සෙ"ති ආදිනා පකාරෙන. සුදනත්ති නිපාත මත්තං; (චරි. 263). -ඉමිනාපකාරෙන හෙට්ඨා වුත්තනයෙන සුදනත්තිනිපාතෝ පුබ්බපුර ණෙහි ආගතෝ; (අප. 105).

ඉත්ථංසුදං නගරං = (ආදි) සඞ්ඛිත්තකාරකානං වචනං. තත්ථ ඉත්ථං සුදනත් ඉත්ථං සුදං, එවමෙවාති වුත්තං හොති; (සු නි. 300).

ඉත්ථං සුදමායඤ්ඤා මහාසොට්ඨිනෝ = එසඪ සුදන්ති නිදස්සනෙ නිපාතෝ. ආයසඪාති ගාරවාධිවචනං. යථා නං ආයසඪා මහාමොග්ගල්ලානෝති; (අප. 437).

ඉත්ථසධිනි = (ආදයෝ) තයෝ තයෝ ති ද්වාදස සිසමූලකා නාමාති එවමෙතෙ දෙ දිට්ඨිසීසා චත්තාරෝ සුද්ධසීසා ඡාදස සීසමූලකානි අධිසීලස්ස තණ්හාචරිත ධම්මා වෙදිතබ්බා; (විභ. 366) එවං ඛත්තියාදීසු ඛත්තියාදිපකාරං අත්ථතෝ උපපාදයිත්වා ඉත්ථං පකාරෝ අහන්ති හොති; (විභ. 336) – ආදිසු පන එවං සම්මුහතෝ අහන්ති ගහණෙ සති තතෝ අනුපනිධාය ච උපනිධාය චාති දුවිධා ගහණං හොති, (විභ. 365) – (අ. 575).

ඉත්ථාභාවඤ්ඤං = නිවාසන පාරුපනාදිං ඉත්ථි ආකප්පං; (අ 715)

ඉත්ථාගාරස්ස දුතංදිට්ඨකෙ = පඨමද්වාරස්ස ලද්ධභත්තා තස්ස උපජ්ඣායස්ස සහසහස්සෙ දත්වාපි ධනං පක්ඛිපිත්වා රඤ්ඤා අමච්චෙව හාරෙත්වා අත්තනෝ අමච්චෙ ඨපෙත්වා රඤ්ඤා දින්නාදූතෙ රාජ්ඤියෝ මහන්තතරං දූතං අදංසු; (සං. ඵ. 90).

ඉත්ථාගාරෙති = දූතියෝ උපාදාය ඉත්ථියෝ ඉත්ථාගාරානාම; (ජා. ඡ. 68)

ඉත්ථාලංකාරං = ඉත්ථියා පසාධන භණ්ඩං; (අ. 716) -සිසුපඨාදිසු යං කිඤ්චි පිලන්ධනං; (මා 200).

ඉත්ථි = පියති එතිස්සා ගබ්භොති – ඉත්ථි; (විභ. 38).

ඉත්ථිං = පියති එසඪ සුඨකසොණිතං සහනසහත්තා න භාවෙන සංහඤ්ඤතීති මාතුගාමෝ පි එව සහවුත්තිවසෙන ඉත්ථිතිපි වුච්චති; (ථෙර. ඵ. 404).

ඉත්ථිකථා= වණ්ණසණ්ඨානාදීනි පටිච්ච අස්සාදවසෙන න වට්ටති, සද්ධා පසන්නා, බයං වයං ගතාති එවං වට්ටති; (දී 65) – වණ්ණ -පෙ- බයං ගතාති එවමෙව වට්ටති; (සං. න. 226)

ඉත්ථිකා = ථූඛත්‍ථල බහල බුද්ධිකාපි සමානා පාපුණිං; (විමා. 76)

ඉත්ථිකාමනි = ඉත්ථිගි සද්ධිං කාමා ඉත්ථිකාමා තෙහි ඉත්ථිකාමෙහි; (සං. ස. 104).

ඉත්ථිතාය ඉත්ථිභාවං = තිලෙත්තෙතා ආහ. ඉත්ථිතාය කාමේ ඉත්ථිපරිභොගභාවං යෙව තහාත්ත චුණ්ණං දීනං අත්ථාය ලද්ධං ධනං; (ස. ති. 145).

ඉත්ථිකුතතං = ඉත්ථි කිරියං; (අ. 715).

ඉත්ථිකුමාරිකා පටිග්ගහණා = එසඪ ඉත්ථිනි පුරිසන්තර ගතා ඉතරා කුමාරිකා නාම නාසං පටිග්ගහණෙපි ආමසනෙපි අකප්පියමෙව; (අ 567). (දී. 58). -(ප. 68). – (සං. න 232). – (මි. ද්‍ර. 175).

ඉත්ථිගණ්ඩිසු = ඉත්ථියා චතුසමුට්ඨානික ගණ්ඩාය භනෙසු; ඉත්ථියා සරීරගණ්ඩො නාම දුග්ගණ්ඩො එකච්චා ඉත්ථි අස්සගණ්ඩිනී හොති එකච්චා මෙණ්ඩ ගණ්ඩිනී එකච්චා පෙත්තගණ්ඩිනී එකච්චා සෙදගණ්ඩිනී එකච්චා සොණිත ගණ්ඩිනී තථාපි තාසු අඤ්ඤාලොරජ්ජතෙව,(ථෙර. ද්‍ර 22).

ඉත්ථිගණ්ඩා = ඉත්ථියා චතුසමුට්ඨානිකං ගණ්ඩායතනං; සඩායං ඉත්ථියා සරීරගණ්ඩො දුග්ගණ්ඩො හොති, කායරූළ්හා පන ආගන්තුකො අනුලෙපනාදි ගණ්ඩො ඉධ ආධිපෙනතා· එකච්චාති ඉත්ථි අස්ස ගණ්ඩිනී හොති; එකච්චා මෙණ්ඩක ගණ්ඩිනී; එකච්චා සෙදගණ්ඩිනී; එකච්චා සොණිත ගණ්ඩිනී; (අ. 15).

ඉත්ථිගුම්බයස = ඉත්ථිගණස්ස; (ජා. ස. 415).

ඉත්ථි චිත්තං විරාධෙන්ථා = ඨි ඉත්‍යත්‍ථං නාම අලං ඉත්‍යත්‍ථෙන නහි ඉත්‍යත්‍ථෙ යත්වා එකාකවත්තී සිරිං න සක්කාමාරබ්‍රහ්මසිරියෝ පච්චනුභවිතුං න පච්චෙකබොධිං න සම්මාසම්බොධිං අධිගන්තුං සක්කා; එවං ඉත්ථිචිත්තං විරාධෙන්ති නාම; (දී. 504).

ඉත්ථිචිත්තං විරාජෙන්ථා = ඉත්ථිභාවෙ චිත්තං අජ්ඣාසයං අනිරුම්භිත්වා විධමෙත්වා ඉත්ථිභාවෙ විරත්තචිත්තා හුත්වා; (පෙ. 121).

ඉත්ථිවජ්ජං = ඉත්ථියා අජ්ඣාසය ඡන්දං; (අ. 716).

ඉත්ථිසුනෙතා = ඉත්ථිසු සාරත්තෙතා; (සු. ස. 92). – (සු. නි. 118). – (චතු. 209).

ඉත්ථින්ද්‍රියං = නියමතෙ පන ඉත්ථියා එව ඉන්ද්‍රියං ඉත්ථින්ද්‍රියං; (ධ ස. 278). – (ආදිසු) ඉත්ථිභාවෙ ඉන්ද්‍රට්ඨං කරොතීති ඉත්ථින්ද්‍රියං; (සං. ත. 188). -පියති සඤ්ඤානං ගවජ්ජති එතිස්සා ගබ්භොති -ඉත්ථි, ඉත්ථිලිඞ්ගාදිසු ඉන්ද්‍රට්ඨං කාරෙතීති -ඉන්ද්‍රියං, නියමතෙ ඉත්ථියා එව ඉන්ද්‍රියං = ඉත්ථින්ද්‍රියං; (පටි 60).

ඉත්ථිපණ්ඩකා = අනිමහන්නාව වුච්චති; (ස. ති 391).

ඉත්ථිලොට්ඨබද්ධා = ඉත්ථියා කායසම්ඵස්සෙ; (අ. 16).

ඉත්ථි භණ්ඩාන මුත්තමං = වරභණ්ඩන්ති ආහ; අථවා සබ්බෙපි බොධිසත්තා ච චක්කවත්තිනොව මාතුකුච්ඡිං යෙව නිබ්බත්තන්තීති ඉත්ථිභණ්ඩාන මුත්තමන්ති ආහ; (සං ඵ. 80).

ඉත්ථි භාවෙ නෝ කිං භයිරා = මාතුගාමභාවෙ අමහාකං කිං කරෙය්‍ය. අරහත්තපත්තියා කිදිසං විබන්ධං උපපාදෙය්‍ය; (ථෙරී. 53).

ඉත්ථිභූතාය = ඉත්ථිභාවං උපගතාය; (පෙ. 119).

ඉත්ථියාච = යා පුබ්බෙ මනුස්සකාලෙ ඉත්ථි හුත්වා ඉත්ථිලිඞ්ගං පාදුභවති පුබ්බෙ පුරිසස්ස පුරිසලිඞ්ගං, මාදුගාමොති පුරිසත්තභාවං ලභන්තා අනු පුබ්බෙන පුරිසත්තපච්චයෙ ධම්මෙ පුරෙචා ලභති පුරිසො ඉත්තත්තභාවං ලභන්තා කාමම්බිජ්ඣාචාරං නිස්සාය ලභති. තදුපන පඤ්චියා මාදුගාමස්ස ඉත්ථිලිඞ්ගං පුරිසස්ස පුරිසලිඞ්ගං පාදුරහොසි; (දී. 630).

ඉත්ථියා වානි = (ආදි) පන ආරොචෙතබ්බ පුග්ගල නිදස්සනං; එතෙසං හි ආරොචිතෙ ආරොචිතං හොති. න දෙවමාර බ්‍රහ්මානං. නාපි පෙතයක්ඛ නිරවජ්ඣාන ගහානන්ති; (ස. නි. 349). - (ආදි) සමා පජ්ජනාකාරදස්සනං; (මා. 37).

ඉත්ථියාවා ඉත්ථිං නමිනා = ඉත්ථියාවා ඉත්ථිං පටියෙ සිඤ්ඤා; (දී 187).

ඉත්ථියාවා පතිනො පුරිසස්ස සන්තිකෙ ගච්ඡති පුරිසෙන වා පතිනො ඉත්ථියාසන්තිකෙ ගච්ඡති = එවමස්ස පදභාජනං වුත්තං; (ස. නි. 396).

ඉත්ථියාවා පුරිසමනිං = එත්ථ අධිප්පෙතා ඉත්ථියො පහෙදනතො දස්සෙඛ්බා භාස්‍ර සඤ්චරිත්තවසෙන ආපත්තිභෙදං දස්සෙතුං 'දස ඉත්ථි'යො"ති ආදිමාහ; (ස. නි. 396). = පුරිසෙන වා තස්ස මානාපිනාදීහි වා පෙසිතො පුරිසස්ස මනිං අධිප්පායං ඉත්ථියා ආරොචෙය්‍යාති අත්ථො; (මා. 37).

ඉත්ථියාවා පුරිසමනිං පුරිසස්ස වා ඉත්ථිමනිං = එත්ථ "ආරොචෙය්‍යා"ති පාඨසෙසො දට්ඨබ්බො; (ස. නි. 396).

ඉති සුත්තං = ආදිනි සබ්බයානානි අනුසඤ්ඤුනානි; (ස. නි. 954).

ඉති සුත්තෙහෙව = ඛෙත්‍රුප්පත්තෙහෙව; (ස. නි. 807).

ඉත්තියො = ඉත්ථි; (ජා. ප. 35).

ඉත්තියො පුරිසා = ලිඞ්ගවසෙන වුත්තං; (පටි. 434).

ඉත්ථිරසො = ඉත්ථියා චතුසමුට්ඨානිකං රසායතනං; තිපිටක චුළනාග චුළාභයත්තෙරා පන යථායං ඉත්ථියා කිංකාරපටිස්සාවිනාදි වසෙන අස්සවරසො වෙව පරිභොගරසො ච අයං ඉත්ථිරසොති වදන්ති; කිත්තෙතන: යො පනායං ඉත්ථියා ඔට්ඨමංස සම්මක්ඛන බෙලාදිරසොපි සාමිකස්ස දින්නයාගු භත්තාදීනං රසොපි සඛෙබා සො ඉත්ථිරසොචෙව වෙදිතබ්බො; (අ. 16).

ඉත්ථිරූපං = ඉත්ථියාරූපං; තත්ථ "නිසද්දා නිබ්බමෙ රූපං වදෙථරූපත්තීති බොා නිබ්බමෙ කස්සා රූපත්තේ වුච්චති කෙනරූපත්ති සිතෙනපි රූපත්"ති සුත්තානුසාරෙන රූපස්ස වචනතොා චෙව සාමඤ්ඤලක්ඛණතා වෙදිතබ්බං; (අ. 12).

ඉත්ථිරූපං යිඤ්ඤමෙ පුරිසස්ස චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨති = ඉදං පුරිමසෙව දළ්හීකරණත්ථං වුත්තං; පුරිමං වා යථයිදං නිඤ්ඤමේ ඉත්ථිරූපන්ති එවං ඔපම්මවසෙන වුත්තං; ඉදං පරියාදාණානුභාව දස්සන වසෙන; (අ. 13).

ඉත්ථිරූපෙ = ඉත්ථියා චතුසමුට්ඨානික රූපායතන සඞ්ඛාතෙ වණ්ණ අපි ච යො කොචි ඉත්ථියා නිවත්ථස්ස අලඞ්කාරස්ස වා, ගන්ධ වණ්ණකාදීනං වා, පිලන්ධන මාලානං වා: කාය පටිබද්ධො වණ්ණා පුරිසස්ස චක්ඛු විඤ්ඤාණස්ස ආරම්මණ භාවාය උපකප්පති සඞ්ඛමෙතං ඉත්ථි රූපන්තිච්ච වෙදිතබ්බං; (ථෙර. ධ. 21).

ඉත්ථිලක්ඛණාදීනි = යම්හිකුලෙ නෙ ඉත්ථි පුරිසාදයො වසන්ති, තස්ස වුද්ධිභාති වසෙනෙව වෙදිතබ්බානි; (දී. 68).

ඉත්ථි ච හොති ඉත්ථිසඤ්ඤී සාරත්තො ච තිඤ්ඤු ච නං ඉත්ථියා කායෙන කායං = තස්ස එතෙසං පදුත්තං වසෙන විත්ථාරතො ආපත්තිභෙදං දස්සෙතුතො ඉත්ථි ච හොති -පෙ- කායන්ති ආදිමාහ; (ස. නි. 381).

ඉත්ථි ච හොති, ඉත්ථිසඤ්ඤී, සාරත්තො ච, තිඤ්ඤු ච නං ඉත්ථියා කායෙන කායපටිබද්ධං ආමසති පරාමසති -පෙ- ගණ්හාති චුම්බති, ආපත්ති ථුල්ලච්චයස්ස = ඉමාය පාළියා යො හි එකතො ඛීනා සම්බහුලා ඉත්ථියො බාහාහි පරිකඛිපිත්වා ගණ්හාති, සො යත්තකා ඉත්ථියො පුථ්ථා, තාසං ගණනාය සංඝාදිසෙසෙ ආපජ්ජති; (ස. නි. 384).

ඉති තථාගතො= එත්ථ නිත්ථඤ්ඤ නාම සබ්බඤ්ඤූ ගුණෙ නිබ්බත්තෙතබ්බා ලොකානං සාරණියමෙවෙතා බුද්ධ භාවො පණිධාන මත්තමපි ඉත්ථියා න සම්පජ්ජති;

මනුස්සත්තං ලිඞ්ගසම්පත්ති හෙතු සත්ථාරදස්සනං පබ්බජ්ජා ගුණසම්පත්ති අධිකාරො ච ඡන්දතා, අට්ඨඞ්ගසමොධානා අභිනීහාරො සම්පජ්ජති.

ඉමානිහි පණිධාන සම්පත්ති කාරණානි. ඉති පණිධානමත්තමපි සම්පාදෙතුං අසමත්ථාය ඉත්ථියා කුතොා බුද්ධභාවොති; (නෙ. 134).

ඉති තථාගතො අරහං සම්මාසම්බුද්ධා ඔයානි නෙතං ඨානං විජ්ජති = සබ්බාකාරපරිපූරො පුඤ්ඤුස්සයො සබ්බාකාරපරිපූරමෙව අත්තභාවං නිබ්බත්තෙතුනී පුරිසොව අරහං හොති සම්මා සම්බුද්ධා; (නෙ. 134).

ඉමේහං = තත්ථ ඉමේහීති නසම්භා මණිරතනෙ දලඛගපරියන්තා අනෙකඉත්ථිවිඤ්ඤා පුරිස විඤ්ඤාණානපපකාරා ඉගපඤ්ඤංඃ සෙනඛා දිනි ච පඤ්ඤුයනන්ති නානි දසෙසනෙතා එවමාහ; (ජා. ඨ. 248).

ඉමේපුරිස නිස්සිතං = ඉමේ පුරිසසරීරනිස්සිතං යථා වුත්තං අඤ්ඤං ච එවෙමාදිසං නහාරුපුබ්බාදිකං පරිතුඤ්ඤාමීති දසෙසති; (පෙ. 60).

ඉමේමිලං = සෙස බාහිරමිලං හසඛාරාදිකි ඩොවෙවා සක්කා සොඩෙතුං, මාහුගාමි මිලෙන දුඛෙයා පන න සක්කා සුඛො නාම කාහුනන්ති ඉමේ මිලන්ති වුත්තා; (සං. ඵ 74) - සෙසබාහිරමිලං උසඛාරාදිකි ඩොවෙවා සක්කා සොඩෙතුං එව-ඉමේමිලන්ති වුත්තා; (සු. ඨ. 117).

ඉමේ රාජා වක්කවත්තී ඔියාති නොන ඤාණං විජ්ජති = යසමා ඉමේයා කොසොතිහවත්ත ගුණාදිනං අභාවෙන ලක්ඛණානි න පරි පුරන්ති ඉමේරතනභාවෙන ච සත්තාරහනසම්ඛිනා න සම්පජ්ජති සඛ්ඛ මිනුසසානවපි ච න අධිකො අත්තභාවො හොති නසමා ඉමේ -පෙ- ඔිජ්ඣතීති වුත්තං; (නෙ. 133).

ඉමෙථෙක = ඉමේං එකෙ එවමෙකොති, ඉමිනා සොළස සඤ්ඤිවාද කථිනා; (ම. ව. 11) - ඉමේං එකෙ; එවමෙකොති අත්තො (දී. 85).

ඉමෙථෙක අපසාදෙති = එවං ගෙහසිත වසෙන එකෙවෙ පුඤ්ඤලෙ අපසාදෙති; උසසාදනෙපි එසෙව නයො; (ම ව. 174).

ඉමෙථෙක අභිවදන්ති = ඉමේං එකෙ අභිවදන්ති; එවමෙතෙ අභිවදන්තීති අත්තො; එත්තාවතා සොළස සඤ්ඤිවාද කථිනා. (මහ. 358)

ඉමෙථෙතං භයං = එවමෙතං භයං; (සං. ද්‍ර. 29) - (සං. ක. 18).

ඉදං = නිපාතමත්තමෙව; (ම ව. 103) - (ජා. ද්‍ර. 276) = (අ. 34). - නිපාතමත්තං. දෙවසතං අඤ්ඤාති අත්තො; (ජා. ඨ. 109) - යං මම පුත්තෙන දිට්ඨං අඤ්ඤා ඉදං මත්තපදං අසෙසෙත්වා ඉත්තර පුරිසෙන සුදුඤ්ඤං; (ජා. ඨ. 367) - දවදුහ දඩෙඩ අරසෙසෙද සතවසසං වසසාපෙත්තොවිය තං අසසාසෙන්තො; (ජා. ඨ. 290). - ඉදං මයා ලඛ්ධඨානං; (විමා. 77) - නිපාතමත්තං, ඉදං වා ඵලන්ත අධිප්පායො; (විමා. 226) - ඉදං පුඤ්ඤඵලං ඉදං වා දිඛඛං ආධිපතෙයං, (විමා. 245) - එවං දෙවපුරතො වාති ඉදං තව විමානං උත්තමන්ති දසෙසති; (විමා 283) - ඉදුනි වත්තබ්බසස පච්චක්ඛ නිදසසනං; (ම ඵ 66) - ජීවිතං; (ජා. ප. 7) - අත්තනො සරීරං සක්ඛාය වදති. (පෙ. 9) - දෙසයධම්මනිදසසනං (පෙ. 20) - නමෙව සඛ්ඛං පච්චක්ඛභාවෙන දසෙසතෙතා ආහ: (සු නි. 15) - නං නි එත්ථ ඉදං සඛ්ඛමපි ඤෙයයං යථා තථා ජානාසි යථාවතො ජානාසි; (සු නි. 348) - ඉදං එත්තකං මම අත්ථි; (ජා. ඨ. 78) - මිඛඟල පොක්ඛරණිං සක්ඛාය වදති; (ජා ඨ 305) - අනිනාසනත්ත පච්චක්ඛවචනං; (චතු 137) - ඉදං සුත්තං; (චතු 160) - ඉදං තුම්හාකං එවං වතෙ නිසිත්තසකාරණං මියාං; (සං. ඵ. 206) - ඉදුනි වක්ඛමානං; (ඛුදි 113) - ඉදුනි වත්තබ්බං වචනං අබ්‍රවීති අත්තො; (බු. 77) - සාසනං සක්ඛායාහ මිතිනුලං වා; (බු. 167) - දෙසයධම්ම නිදසසනං; (බු. 138) - වුච්චමානසස විත්තසස අපප පච්චක්ඛනාය වුත්තං; (ථෙර. ඵ. 170). - ආසත්ත පච්චක්ඛ වචනං (උ. 148). - තුම්හාකං; තුණ්ඩන හොජනං මියාං න රුච්චති; (ජා. ච. 29) - ඉදං පසදෙකාමිතුණ්ඩරාගං පජහථ; (අ. 399).

ඉදං ඵණුනං = ඉදං වුත්තසෙසව අත්ථසස විපපකිණ්ණ භාවෙන නසසිතුං අදත්වා උද්ධං දනං රක්ඛණං ඵණුනං, සඞ්ගහවචනන්ති අත්තො; (නෙ. 16).

ඉදං උපසම්පජ්ජති = ඉදං පච්චුපපන්නං උපපජ්ජති; ඉදං සඛ්ඛ පච්චුපපන්නානං නනො උපපජ්ජ මානාදිපනවචනං; (පටි. 243).

ඉදං උපසම්පජ්ජ = ඉදං චතුමග්ගඵලපනෙදං ලොකුත්තර ධම්මමෙව උපසම්පජ්ජ පාපුණිත්වා නිපඵාදෙත්වා විහරථ; (දී. 256)

ඉදං උපසම්පජ්ජ විහරථ = ඉදං චතුමග්ගඵලපනෙදං ලොකුත්තර ධම්මමෙව පාපුණිත්වා නිපඵාදෙත්වා විහරථ; (පටි. 517) - කුසලං උපසම්පජ්ජ පවි ලනිත්වා නිපඵාදෙත්වා විහරථ; (සම්. 127).

ඉදං එසත්ථං = හෙතුනෙවාහ:- ඉදං එසත්ථන්ති; (නෙ. 86).

ඉදං එකුපාදනං = ඉතනො එකතනො උපාදනතනො; "ඉද"නන්ති පුබ්බඤ්ඤණාපෙක්ඛං වා; (පටි. 393)

ඉදං කථං = ඉදං ව්‍යඤ්ජනං කථං රොපෙතබ්බං කිත්තව රොපෙතබ්බං; (අ. 327).

ඉදං කරොථ = ඉමං සරණගමණං සීලාදිසිත්වා උපසම්පජ්ජ විහරථ; (නෙ 131).

ඉදං කුසලං = ආදිසු කුසලං නාම දසකුසල කම්මපථා; (දී. 455).

ඉදං කුසලන්ති යථාභූතං නපජානාති = දසකුසල කම්මපථෙ යථාභූතං නපජානාතීති අත්තො: (දී. 82).

ඉදං බයෙ ඤාණං = යෙන ඤාණෙන හෙතුභූතෙන බිණා මේ ජාතීති අත්තනෝ ජාතියා බිණභාවං ජානාති ඉදං එවං පවත්තෙතබ්බතාය නිට්ඨා භූතං අරහත්තඵල ඤාණං බයෙ ඤාණං නාම; (නෙ. 58).

ඉදං ඛො තං = ඉදං දසවිධං දානදසවිධං ච අරියං චක්කවත්තිවත්තං නාම; (දී. 617).

ඉදං ඛො ගිලානෙ ගිලානුපට්ඨාකස්මිං = නිබ්බෙයං වො අහං ආයුනාපි වඩ්ඩිස්සථාති අවොච, තත්ථ ඉදං නිස්සක්කෙ ආයුසඞ්ඛාරෙ ඉදං ආයුකාරණන්ති අත්ථො; (දී. 621).

ඉදං ගබ්භපරිහරණ මූලකං දුක්ඛං = යම්පන සොමාතු සහසා උපක්කමනගමනනිසීදනත්වට්ටනාන පරිවත්තනාදිසු සුරාධුත්තාහත්ථගතො එළකො විය අභිගුණ්ඩිකහත්ථගතො සපපපොතකො විය ච ආකඩ්ඪන පරිකඩ්ඪන ඔධුනනනිද්ධුනනාදිනා උපක්කමෙන අධිමත්තං දුක්ඛං අනුභවති. යඤ්ච මාතු සීතුදකපාන කාලෙ සීතනරකූපපත්තො විය උණ්හ යාගු භත්තාදි අජ්ඣොහරණ කාලෙ අඞ්ගාර වුට්ඨි සම්පරිකිණ්ණොකාසා විය ලොණම්බිලාදි අජ්ඣොහරණ කාලෙ ඛාරාපනවජ්ඣාදිකම්මකාරණපත්තො විය තිබ්බං දුක්ඛමනුභොති; (මහා. 50).

ඉදං ච උපසම්පජ්ජ = ඉදං චතුමග්ගඵලපභෙදං ලොකුත්තරධම්මමෙව උපසම්පජ්ජ පාපුණිත්වා නිප්ඵාදෙත්වා විහරථ; (අ. 399).

ඉදං ච පන මෙතං සාරිපුත්ත සඞ්ඝාය භාසිතං = සාරිපුත්ත මයා පාරායනෙ උදයපඤ්හෙ ඉදං ඵල සමාපත්තිමෙව සන්ධාය එතං භාසිතං; (අ. 363).

ඉදං චිත්තං = ඉදං චිත්තං නාම ඉතො පුරෙතරං රූපාදීසු ආරම්මණෙසු රාගාදීනං; (ඛු. ප. 589).

ඉදං ජාති දුක්ඛං = යං භතෙ පරං පවත්තියං අත්තභාව අභ්‍යානං වඩ්ඪනස්ස අවෙලඤ්ඤතා දිවසෙන ආහාපන පරිභාපනානුයොගමනු යුත්තස්ස කොධවසෙන අනුසඤ්ඤාතස්ස උබ්බඩ්ඩනස්ස ච දුක්ඛං හොති ඉදං අත්තුපක්කම මූලකං දුක්ඛං. යවපන පරතො වධබන්ධනාදීනි අනුභවනස්ස දුක්ඛං උපජ්ජති ඉදං පරූපක්කම මූලකං දුක්ඛන්ති. ඉති ඉමස්ස සබ්බස්සාපි දුක්ඛස්ස අයං ජාති වත්ථුමෙව හොති; (මහා. 50).

ඉදං ජාතු වෙදගූ = එත්ථ ඉදන්ති නිපාතමත්තං. අථවා. ඉදං මම වචනං සුණාථාති දීපෙන්තො එවමාහ. ජාතු වෙදගූති අහං එකංසෙන සබ්බං වත්ථුං ජානිත්වා අභිභවිත්වා ඨිතොඝම්හීති වදති; (සංන. 22).

ඉදං නං රූපං චක්ඛායතනං = අයමේකො නයෝ, එවං සෙසාපි වෙදිතබ්බා; (ඛු. ස. 268).

ඉදං නං රූපං ඉත්ථින්ද්‍රියං = ඉදං නං රූපං යථා චක්ඛින්ද්‍රියාදීනි පුරිසස්සාපි හොන්ති, න එවං, නියමිතො පන ඉත්ථියා එව ඉත්ථියං ඉත්ථින්ද්‍රියං; (ඛු. ස. 278).

ඉදං නට්ඨාගතස්ස = ඉදං සබ්බෙසම්පි එතෙසං ආකාරෙන නට්ඨාගතස්ස කම්මන්තරවිපාකරහිතා ජාතස්ස ඤාණං අතමෙයමෙවෙත දුතියබලං වෙදිතබ්බන්ති; (පී. ම. 320).

ඉදං නදුවිධඤ්චෙව = ඉදං නං ආවරියස්ස වචනං; (ජා. න. 111).

ඉදං නගරං දුක්ඛනගරං = සාමි වෙස්සන්තර යං මම රට්ඨාපබ්බාජනාය අරඤ්ඤේ වසනත්‍ථාය පුත්තෙ ච අපස්සනත්‍ථාය දුක්ඛං ඉදං නව මයා සදිසං අඤ්ඤං නත්ථි දුක්ඛනගරං; (ජා. ස. 496).

ඉදං නගරං මහාඵලනගරං = ඉදං සොතාපන්නස්ස දිට්ඨදුක්ඛං ලොකියමහාජනස්ස සත්තමභවිකානි සත්තභවසංවත්තරානි එත්තකං ගිරග්ගසමජ්ජං පරිච්චජ්ජෙත්වා දිට්ඨදුක්ඛං මහාඵලං; (අ. 805). ඉදං සොතාපන්නදුක්ඛං ලොකියමහාජනස්ස සත්තභවිකානි සත්ත සංවත්තරානි එත්තකානි ගිරග්ගසමජ්ජදස්සනාදීනි -පෙ- (සු. ස. 15)

ඉදං නඤ්ච පාවචනියං = යො පන උපජ්ඣායෝ ලභිත්වා උපසම්පාදෙති, තඤ්ච යෙව පුග්ගලං ඉමං පාවචනියං වෙදිතබ්බං; (මා. 127).

ඉදං නඤ්ච මොහනඤ්ච පාවචනියං = යො එවං ආරොපිතෙ මොහෙ පුන මොහොති තඤ්ච මොහනඤ්ච පුග්ගලෙ ඉදං පාවචනියං වෙදිතබ්බං; න අනාරොපිතෙ මොහොති අත්ථො; (මා. 131).

ඉදං නාවි ගබ්භොක්කන්තති මූලකං දුක්ඛං = සොතත්ථ නිබ්බත්තොත දසමාසෙ මාතුකුච්ඡිසම්භවෙන උසුමතා පුටපාකං විය පච්චමානො පිට්ඨිපිණ්ඩං විය සෙදියමානො සම්බාධෙත්ත පසාරණාදි විරහිතො දුක්ඛමනුභොතීති; (මහා. 49).

ඉදං නෙ අසන්තං = ඉදං නව න පත්තං; (මහා. 335).

ඉදං නෙ නානා = සහාපණ්ඩුපුත්තස්ස ච සුවණ්ණ පුත්තස්ස ච දෙසෙනෙතා ආහ; (ම. ත. 206). දෙව පුත්තෙ දෙසෙනෙතා ආහ; (ස. පී. 145).

ඉදං නෙ මිච්ඡා = ඉදං නව වචනං මිච්ඡා හොතීති අත්ථො; (ප. 88).

ඉදං නෙ රථං = ඉදං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තො උපාසකඤ්ච භික්ඛූං ආරබ්භ කථෙසි; (ජා. අ. 141).

ඉදං තෙසං = හත්ථි රූපාදීහි කීළනත්ථානං ඉදං ච තෙසං සුවණ්ණෙවණ්ණං කීළාඛෙළඒවං පරිගලිතා පතිතං; (ජා. අ. 495)

ඉදං තෙසං පරක්ඛනත්ථං = වස්සාරත්තෙ සානුපබ්බතෙ නාගානං පදවළඤ්ජං දිය ඉදං තෙසං කීළනට්ඨානෙ ආධාවනපරිධාවන පරක්ඛනත්ථං පඤ්ඤායති; (ජා. අ. 495).

ඉදං තෙසං හොති ආසනසම්මං = ඉදං තෙසං චතුන්නං මහාරාජානං ආසනං හොති, එවං තෙසු නිසිත්තෙසු අථ පච්ඡා අම්හාකං ආසනං හොති; (දී. 451).

ඉදං තෙ හොතු ආනිසංසෙය්‍යං = ඉදමේව ධම්මඝණ්ඨනං නව පණ්ණාකාරෙ හොතු නහි තෙ අඤ්ඤං ඉතො උත්තරිතරං දුක්ඛබ්බං පත්තාමීති අධිප්පායෙන; (අ 718)

ඉදං දස්සනානං අග්ගං = අථවා යං විඤ්ඤූනා රූපං දිස්වා නිරන්තරමෙව විපස්සනං පට්ඨපෙත්වා අරහත්තං ඵුසිත්වුපරිසුද්ධණානත්තරං නාම හොති නං සන්ධාය වුත්තං; (අ. 630).

ඉදං දුක්ඛං = ඉදං දුක්ඛන්ති ආදයෝ පුබ්බෙ වුත්තනයා එව; (මහා. 163). – ආදි සච්චදස්සන වසෙන (මහා. 242). – දිට්ඨිපත්ත නිද්දෙසෙ ඉදං දුක්ඛන්ති ඉදං දුක්ඛං එත්තකං දුක්ඛං න ඉතො උද්ධං. දුක්ඛ සමුදයාදීසුපි එසෙව නයෝ; (ප. 31). –(ආදීසු) තණ්හා යථෙවා තෙහුමිකා පඤ්චක්ඛන්ධා දුක්ඛන්ති; (දී. 248). – ඉදං ජාතිආදිවිභාගං සඞ්ඛෙපතො පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධ සඞ්ගහං තණ්හා වජ්ජං තෙහුමක ධම්මජාතං දුක්ඛස්ස අධිට්ඨාන භාවෙන දුක්ඛ දුක්ඛාදිභාවෙන ච දුක්ඛං අරිය සච්චන්ති අත්ථෙ; (නෙ. 48). – යථෙවා තණ්හා සෙස තෙහුමක්ඛන්ධ පඤ්චකං දුක්ඛන්ති සුතං හොති; (අ. 553). – එත්තකං දුක්ඛං න ඉතො උද්ධං දුක්ඛං අත්ථි; (අ. 344).

ඉදං දුක්ඛං අරියසච්චං = (ආදිසු) දුක්ඛ සමුදයෝ දුක්ඛනිරොධොති වත්තබ්බෙ දුක්ඛසමුදයං දුක්ඛ නිරොධන්ති ලිඞ්ගවිපල්ලාසෙන කතෙ; (පටි. 44).

ඉදං දුක්ඛං අරියසච්චන්ති මම ඤාණෙ = ආදිනා අත්තනො පටිවෙධකාරං දස්සෙති; (පටි. 439)

ඉදං දුක්ඛං අරියසච්චං, ඉදං දුක්ඛ සමුදයං, ඉදං දුක්ඛ නිරොධං, ඉදං දුක්ඛනිරොධගාමිනි පටිපදා අරියසච්චං = චතුන්නං සච්චානං දස්සනං, පටිවෙධො සෙඛභූමියං; (පටි. 439).

ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං පජානාති = ඉදං දුක්ඛං එත්තකං දුක්ඛං, ඉතො උද්ධං දුක්ඛං නත්ථීති දුක්ඛ සච්චං යථාභූ – සරසලක්ඛණතො නපජානාති; (ම. උ. 281).

ඉදං දුක්ඛන්ති පඤ්ඤාය පෙමි = එවං ජානන්තස්ස සන්තස්ස ඉදං දුක්ඛං එත්තකං දුක්ඛං නත්ථි ඉතො උද්ධං දුක්ඛන්ති පඤ්ඤාපෙමි බොධෙමි ජානාපෙමි; (අ. 405).

ඉදං දුක්ඛන්ති ගික්ඛවෙ තථමෙතං = නික්ඛවෙ ඉදං දුක්ඛන්ති යං වුච්චති එතං යථාසභාවන්තා නථං; දුක්ඛමෙවති දුක්ඛං, වුත්තසභාවෙ විපරියායා භාවතො අවිතථං; න හි දුක්ඛං අදුක්ඛං නාම හොති, අඤ්ඤසභාව විරහිතන්තා අනඤ්ඤථං; නහි දුක්ඛං සමුදයාදිසභාවං හොති, සමුදයාදිසුපි එසෙව නයෝ; (පටි. 423)

ඉදං දුක්ඛන්ති මං අවොච = ඉදං ඤාණාවජ්ජං නෙහුමිකං ධම්මජාතං බාධකසභාවන්තා කුච්ඡිතං භූතා තුච්ඡ සභාවන්තා තථන්තා ච දුක්ඛං අරියසච්චන්ති මයාං අභාසි. (විභා. 172).

ඉදං දුක්ඛන්ති මෙ ගික්ඛවෙ = එවං වවත්ථිවත්ත මුඛෙන සම්මසන උපාදුනක්ඛන්ධ මුඛෙනෙව සච්චෙසු පඤ්ඤත්තිවිභාගං දස්සෙත්වා ඉදානි නෙප රිවත්තවසෙන දස්සෙතුං -පෙ- ආදි ආරද්ධං; (නෙ. 103).

ඉද දුක්ඛන්ති යථාභූතං පජානාති = යථෙවා ඤාණං නෙහුමිකධම්මෙ ඉදං දුක්ඛන්ති යථා සභාවතො පජානාති; (දී. 576). – (ම. එ. 268).

ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං නාපජානං = ඉදං දුක්ඛං එත්තකං දුක්ඛං න ඉතො භියේ‍යොති අවිපරීතං සභාව -සරස- ලක්ඛණතො විපස්සනා පඤ්ඤා සහිතාය මග්ගපඤ්ඤාය දුක්ඛසච්චං න ජානන්ති න පටිවිජ්ඣන්ති (ඉති. 256). – යථෙවා තණ්හා තෙහුමිකා පඤ්චක්ඛන්ධා දුක්ඛසච්චං නාම එත්ත කමෙව දුක්ඛං ඉතො උද්ධං දුක්ඛං නත්ථීති යථා සභාවතො නපජානන්ති; (අ. 326).

ඉදංදුනියාගිසෙවනං = පඨමං රජ්ජානිසෙවනං උපාදාය ඉදං පබ්බජ්ජුපගමනං මම දුනියානි සෙවිතන්ති; (ථෙරගා. අ. 201).

ඉදංධම්මචක්කං = යායං භගවතො චතුසච්චවසෙන සාමුක්කංසිකා ධම්මදෙසනා ඉදං ධම්මචක්කං (නෙ. 48).

ඉදං න සුකරං අගාරං අජ්ඣාවසන්තා = අගාරං අජ්ඣාවසන්තෙන න; (ම. න. 199). – අගාරං අජ්ඣා වසන්තෙන එකන්තා පරිපුණ්ණං -පෙ- චරිතුං; (දී. 126).

ඉදං නිච්චං = ඉදං සඤ්ඤායෙන ඛුද්ධමට්ඨානං අනිච්චං නිච්චන්ති වදති ධුවාදිනි නසෙසව වෙවචනානි; (සං. එ. 162). – ඉදං සහොකායෙන -පෙ- වෙව චනානි; (ම. උ. 336).

ඉදං **නිස්සරණං** = යදිදං විසත්තිකා සබ්බාකාරාය තණ්හාය නිබ්බාණාරම්මණේන අරියමග්ගේන සමතිවත්තනං ඉදං නිස්සරණං; (නෙ. 37) - යං කාමප්පහාණං මුඛේන චතුරෝඝං තරිත්වා ආනුපාදිසෙසාය නිබ්බාණධාතුයා නිබ්බාණං ඉදං සබ්බසඞ්ඛත නිස්සරණතෝ නිස්සරණන්ති; (නෙ. 38).

ඉදං **නිස්සරණං බ්‍යාපාදස්ස** = ව්‍යාපාදතෝ නිස්සටාති අත්ථෝ; (අ. 656).

ඉදං **නිඝසිතං** = ඉදං නාම නිසිතං; (මදු. 97).

ඉදං **පජහථ** = අකුසලං පජහථ; (සං. වි 127).

ඉදං **පඨමං** = ඉදං හන්දාහං නිපජ්ජාමීති එවං ඔසීදනං පඨමං කුසීතවත්ථු; ඉමිනා නයෙන සබ්බත්ථ අත්ථෝ වෙදිතබ්බෝ; (අ. 789). - (මිඛ. 362) =(දී. 765).

ඉදං **පඨම දස්සනං** = තුවං මයාන දිට්ඨපුබ්බාති අත්ථෝ, තෙනාහ: (ජිමා. 120.)

ඉදං **පදට්ඨානං** = ඉදං නිමිඩං සුචිරිතං බුද්ධානං සාසනස්ස ඔවාදස්ස මූසයාධිට්ඨාන ගාවතෝ පදට්ඨානං; (නෙ. 117).

ඉදං **පරියත්ති සාසනං** = ඉදං වුත්තප්පකාරං තෙපිටකං බුද්ධවචනං පරියාපුණිතබ්බත්තේන පරියත්ති අනුසාසනත්තේන සාසනමපිසාත්වා පරියත්ති සාසනං; (මහා. 191).

ඉදං **පහාණං** = විකඛම්භනප්පහාණ සාධකෝ සමාධි පහාණන්ති වුත්තෝ පජහති එතෙනාති කත්වා; (නෙ. 60).

ඉදංපි = එතමට්' (පටි. 110). - ඉදම්පි යානායාන ඤාණං; තථාගතස්ස තථාගතබලං නාම හොතීති අත්ථෝ; (පටි 452).

ඉදංපුරෙ චිත්තමවාදි වාචිකං = ගාථා අනාසි, තත්ථ "ඉද"න්ති, වුච්චමානස්ස විඤ්ඤාණස්ස අත්ත පච්චක්ඛතාය වුත්තං. "පුරෙ"ති නිගණ්ඨකා ලතෝ පුබ්බෙ "අවාරි"ති වීවරි, අනවඩ්ඨතාය නානාරම්මණේසු පරිබ්භමි; "වාරික"න්ති යථා කාමි චරියං; (ථෙර. ථ. 170).

ඉදං **පුරෙ චිත්තං** = ඉදං චිත්තං නාම ඉතෝ පුබ්බෙ රූපාදීසු ආරම්මණේසු රජ්ජනාදිනා යෙන ආකාරෙන ඉච්ඡති යත්ථෙව වසෘකාමෝ උපපජ්ජති (ථෙර. ද්‍ර. 169).

ඉදං **පුරෙ නිත්තමාහු** = ඉදං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ කොසලරඤ්ඤා අඩ්ඩරත්තසමයෙ සුතං නිංසනං අභිනිබ්භොග සද්දං ආරබ්භ කථෙසි: (ජා. ත. 303).

ඉදං **ඵලං** = ඉමිනා ඵලෙන; (අප. 228). - ඉදං ඵලං විපාකං අනිට්ඨවිපාකඤ්ච ඵලං; (නෙ. 219). -දිට්ඨධම්මිකෙහි සම්පරායිකෙහි ච අනත්ථෙහි යදිදං ධම්මස්ස රක්ඛණං වුත්තං රක්ඛාවිසාභාවස්ස ච අබහුදයස්ස නිප්පාදනං ඉදං නිස්සරණං අනාමිසිත්වා දෙසනාය නිබ්බත්තෙතබ්බතාය ඵලන්ති; (නෙ. 38).

ඉදං **ඵලං නිබ්බත්තෙතුන්ති** = ඉදං උදයබ්බයඤාණදීනං ඵලං පටිපාටියා උපසංදෙන්ති; (නෙ. 66).

ඉදං **ඵලං පස්ස** = සක්කමාලපති; (ජිමා. 76).

ඉදං **බාලලක්ඛණං නිබ්බත්තන්ති** = පුරිමස්මිං භවේ දුච්චරිතසමඞ්ගිතාය බාලෝ අයං භවතීති උපලක්ඛණං ජායති; (නෙ. 210).

ඉදං **භගවතෝ දසමං බලං** = ඉදං කිලෙසමාරස්ස හනනං සම්බුජ්ඣනං භගවතෝ දසමං බලං; (නෙ. 147).

ඉදං **භණෙන අනුසංසනිට්ඨානං** = ඉදං ඛීණාසවස්ස සඞ්ගායනං අනුසංසනිකාරණං; (අ. 662).

ඉදං **භණෙන භථං** = භණෙත්වා ඉදං අනුසන්ධිපුබ්බාපරං භථං හොතීති පුච්ඡති; (අ. 676).

ඉදං **භවානං අග්ගං** = ඉදං මග්ගඤාණේ බන්ධපඤ්ඤකං භවානං අග්ගං නාමාති; (අ. 630).

ඉදං **ගිරඤ්චෙ චතුත්ථං මහාපදෙසං ධාරෙය්‍යාථ** = ඉමං චතුත්ථං ධම්මස්ස පතිට්ඨානොකාසං ධාරෙය්‍යාථාති; (අ. 551).

ඉදං **ගිරඤ්චෙ පඨමං ඣානං** = චතූහි වත්තූහීති වත්තු සඳ්දෙන වුත්තෙසු චතූසු ඣානෙසු පඨමං ඣානං ඉදං, අනෙකජාති සන්තානස්ස මත්තානුස්සරණං පඨමං කාරණන්ති අත්ථෝ; (දී. 75).

ඉදං **ගිරඤ්චෙ සඤ්ඤාගනියං අඤ්ඤතිත්ථිය පුබ්බස්ස අනාරාධනියඤ්ච** = ගිරඤ්චෙ යම්දං තස්ස සත්ථු නො තස්සෙව ච ලද්ධියා අවණ්ණෙ හඤ්ඤමානෙ "නිං ඉමෙ පරං ගරහන්ති"න්ති කායවචීවිකාර නිබ්බත්තනකං අත්තත්ත මනත්තං; (සං. වි. 742).

ඉදං **මම** = සමීපෙ ඨිතං; (මහා. 113).

ඉදං **මරණ මෙව** = මරණං අත්ථෙව නාම අමරණං නාම නත්ථි; (ථෙර. ද්‍ර. 116).

ඉදං **මුඛං** = ඉදං වුත්තප්පකාරං ධම්මජාතං ආරම්මණ නො නිබ්බාණපවෙසාය මුඛත්තා මුඛං නාමාති වුත්තං හොති; (පටි. 401).

ඉදං **මුසා** = නං හි ලොකෙන රූපවෙදනාදිනං අභාව තො ඉදං මුසා - නත්ථි කිඤ්චීති; (සු. නි. 411).

ඉදං මෙ ඵදිසං ඵලං = ඉමිනා – "භුඤ්ජාරෝ හෙ වරා රෝහෝ"ති ආදිනා ථෙරෙන යතිනං අගතිතඤ්ච ආයු -යස – සුඛ රූපාදිභෙදං අත්තනෝ දිබ්බ සම්පත්තිං එකතෝ දස්සෙත්වා පුනපි ථෙරෙන අගතිතමෙව අත්තනෝ ආහුහාව සම්පත්තිං දස්සෙන්තී "සක්කාරෝ"ති ආදිමාහ; (විමා. 30).

ඉදං මෙ වෙතසෝ ලීනත්ත = උප්පජ්ජෝ වෙතසෝ ලීනත්තෙ ඉදං මෙ වෙතසෝ ලීනත්තන්ති යථා සභාවතෝ ජානාති; (ඛු. 711).

ඉදං මෙ පඨමං ගහණං = ඉදං හත්ථං සරීර සාධනං; (අප. 251).

ඉදං රූපං සොමනස්සින්ද්‍රියසම්පයුත්තං = ආදි ආදිකෙහි කෙන කිරියා පරිපජ්ජිතබ්බඩ්ඩිභාවං කථං? එතං හි සඤ්ඤං උප්පාදෙත්වාකාරෙන කිරියා පඨමං නාම දිබ්බවත්ථසඤ්ඤං උප්පාදෙතබ්බං; (පටි. 241).

ඉදං රූපස්ස නිස්සරණන්ති සච්ඡිකිරියාපඤ්ඤා = පුබ්බභාගෙ ඉදං රූපස්ස නිස්සරණන්ති සුත්වා මග්ගක්ඛණෙ නිරොධනිබ්බිකිරියා සච්ඡාතෝ නිරොධ සච්ඡපරිවෙඨෝ; (පටි. 427).

ඉදං රූපෙ නිස්සරණං = ඉදං නිබ්බානං ලොකතෝ නිස්සටත්තා ලොකනිස්සරණන්ති වුච්චති; (ඛු 453).

ඉදං වචනං අබ්‍රූවි = කථෙසීති සබ්බඤ්ඤු කථං? "යෝ සෝ"ති; (අප. 233) – (අප. 222).

ඉදං වචනමබ්‍රවුං = භූමෙත නයෝ ජනා ඛිතෝ ච ව්‍යඟෙතා ච දිපිවාති එවං නයෝ වාළ ඛිතා හෝ ථාති ඉදං තාව දෙවතා නයෝ දෙවපුත්තෙත අබ්‍රවුං; (ජා. ඨ. 491).

ඉදං වත්ථු පඤ්ඤායති න පුග්ගලෝ = එත්ථ චෝරා කිර අරඤ්ඤවිහාරෙ පොක්ඛරණිතෝ මිච්ඡේ ගහෙත්වා පච්චා බාදිත්වා අගමංසු. සෝ තං විප්පකාරං දිස්වා "නිඤ්ඤස්ස ඉමිනා කම්මෙන භවිතබ්බ"න්ති සල්ලක්ඛෙත්වා එවමාහ; (ඨ. ටී. 803).

ඉදං වත්ථු ච පුග්ගලෝ ච පඤ්ඤායති = පුරිමිනයෙනෙව චොරෙහි මිච්ඡේ ගහෙත්වා පච්චා පරිභුත්තාවස්ථානඤ්ච ගත්තාදීහි නහානවස්ථානඤ්ච දිස්වා උබ්බජ්ජිතසඤ්ඤං කම්මනන්ති මඤ්ඤමානෝ සෝ එවමාහ; (ඨ. ටී. 804).

ඉදං වත්වා = ඉමිං වත්‍ථුහඤ්ඤෙහි සමන්නාගතං ධම්මං කථෙත්වා; (ඛු. 795) – යථා දස්සිතං සංකිලෙසවෝ දනෙසු ඉමං පටිපත්තිවිධිං කථෙත්වා; අයඤ්ච ඔසාන ගාථා සඞ්ඛිච්චකාරෙහි ථෙරස්ස පරිනිබ්බා නං පකාසෙතුං වුත්තාති වෙදිතබ්බා; (ථෙරගා. අ. 81) – උත්තමඤ්ඤරූහා මියන්තෙති ඉදං වත්වා; (ජා. ඨ. 111).

ඉදං විඤ්ඤාන = නිත්තණ්ඩෙ සෝ පඤ්ඤවකබුද්ධෝ අඤ්ඤාය ලොකුත්තර බුද්ධියා අඤ්ඤබුද්ධිමා ඉදං වත්වා; (ජා. අ. 123).

ඉදං විඤ්ඤාන සබ්බඤ්ඤුඤ්ඤ = සබ්බඤ්ඤඤාණකෝ භගවා ලොකානං ජෙට්ඨෝ වුඩ්ඩෝ නරානං ආසභෝ පධානෝ වීරෝ ඉදං අනිච්චපටිසංයුත්තං ධම්ම දෙසනං; (අප 282).

ඉදා සුගතෙන = ඉදඤ්ච ස්‍රාත්තපදෙසං වත්වාව සොතාපත්තිඵල පටිපදඤ්ච ගත්තත්තා සුගතොති සඞ්ඛං පත්තොත්තා සෙවව භගවා; (මි ඵ 90).

ඉදා විඤ්ඤා සුගතෙන අඤ්ඤාපරං එතදවොච සත්ථා = ඉදඤ්ච් ලක්ඛණං වත්වා අථ අඤ්ඤඤ්ඤමපි එතං අවොච් සත්ථා; (සු නි. 336).

ඉදා විඤ්ඤා සුගතෙන උඤ්ඤාඝනා = (ආදි) මඤ්ඤුපිණ්ඩක සුත්තෙත ඉත්තානයෙනෙව විත්ථාරෙතබ්බං; (මි ඵ. 158).

ඉදාමිනි සමුත්තයෙන නහොති = නත්ති න මිජ්ජති, කිං කාරණා; (සු නි. 437).

ඉදා කරණීයං ඉදං මං අකරණීයං = එත්ථ අය මිඤ්ඤපායෝ ඉදං වා කරණීයන්ති කත්තාබ්බස්ස කරණත්ථාය ඉදං වා අකරණීයන්ති අකත්තාබ්බස්ස අකරණත්ථාය; (ඛු. 401).

ඉදාසනාහාරියං සුත්තං = ඉදං වාසනාභාගපුඤ්ඤස්ස විනාසනාත්ථං නානාසුත්තපදානං උදාහරණවසෙන දස්සිතං වාසනාභාගියං සුත්තන්ති වෙදිතබ්බං; (නෙ. 196).

ඉදාහ විජායනමූලකං දුක්ඛං = යං මිජ්ජමානාය මාතුයා කම්මජෙහි වානෙහි පරිවහෙත්වා නරකපපපාතං විය අතීහයානඤ්ච යොනිමග්ගං පටිපාදියමානස්ස පරමසම්බාධෙන ච යොනිමුඛෙන කාලඤ්ඤාලෙන විය නික්ඛාඩ්ඩිය මානස්ස මහානාගස්ස නරක සත්තස්ස විය සංඛානපබ්බතෙහි විවුඤ්ඤිය මාණස්ස දුක්ඛං උපජ්ජති; (මහා. 50.)

ඉදං විදූ = ඉදංනපකරණඤ්ච මන්තඤ්ඤානඤ්ච ජානන්තා; (ජා. ඨ. 18).

ඉදං විදූ පරිමුත්තා අපායා = ඉමිසඞ්ඛං පයොගෙ ඤත්වා ඉමං ලොකං විදිත්වා පාකටං කත්වා කත්වි නු එතෙ ඉසයෝ වතුහි අපායෙහි මුත්තාති පුවජ්ජති; (ජා. ඨ. 164).

ඉදං විමානං = යඤ්ඤං විමානෙ සා දෙවතා උප්පන්නා නං අත්තනෝ විමානං සඤ්ඤායාහ; (විමා. 71).

ඉදං විමානං රූළ්හං පහඤ්ඤරං = කෙසකාරී විමානං. නස්ස සා උපපත්තිං? (විමා. 69).

ඉදං **විමොක්ඛ මුඛං** = නිබ්බාණං විකඛම්භනතදඞ්ග සමුච්ඡේද පටිපස්සද්ධිනිස්සරණ විමොක්ඛසඞ්ඛාතස්ස නිස්සරණවිමොක්ඛස්සාව· (පපි. 401).

ඉදං **වුච්චති** = ඒදං අත්තනෝ අභිජ්ඣාදීනං අභිජ්ඣාදීහි ච විමුත්තිලක්ඛණං සාසේය්‍යතාති වුච්චති; (මිහා. 301). – එත්ථ නිබ්බාණමේව සන්ධාය ඉදන්ති වුත්තං; (අ. 406). –යං ඉමේසං අකුසලධම්මානං අනුප්පන්නප්පහානෙන කුසලධම්මානඤ්ච උප්පත්තිට්ඨිතීසු පඤ්ඤා ඉදං ආයකොසල්ලං නාම වුච්චති; (මිහ 291). –යං ඤාණං ඉදං කම්මං සකං ඉදං නෝ සකන්ති ජානාති; ඉදං කම්මස්සකත ඤාණං නාම වුච්චතීති අත්ථෝ; (මිහ. 292).

ඉදං **වුච්චති කාමූපාදානං** = යං තථා කාමීනං ගහණං ඉදං වුච්චති කාමූපාදානං; (නෙ. 168).

ඉදං **වුච්චති තථාගතපදං ඉතිපිති** = (ආදීසු) ඉදං සික්ඛත්තයසඞ්ගහං සාසනබ්‍රහ්මචරියං තථාගත ගුණාභිහට්ඨිනෝ පටිපත්තිදෙසනාගමණෙහි කිලෙස ගහනං ඔහරිත්වා ගතමග්ගෙහෝති පි; (නෙ. 51).

ඉදං **වුච්චති ඣානාභිඤ්ඤානිවරණං** = ඉදං ඣානඤ්ච අභිඤ්ඤඤ්ච එකතෝ කත්වා ආවරණට්ඨෙන ඣානාභිඤ්ඤා නීවරණන්ති වුච්චති; (ඛ. ස. 317).

ඉදං **වුච්චති නෙක්ඛම්මසිතං සොමනස්සං** = ඉදං රඤ්ඤෝ විය අත්තනෝ සිරිසම්පත්තිං ඔලෝකෙන්තස්ස විපස්සනං පට්ඨපෙත්වා තීසිඤ්ඤාසු සඞ්ඛාරානං භෙදං පස්සතෝ සඞ්ඛාරගතමත්තේ නිකෙඛ සූරෙම්පස්සනාඤ්ඤේ වත්තෙන උප්පන්න සොමනස්සං නෙක්ඛම්මසිතසොමනස්සන්ති වුච්චති; (ම. ව. 169).

ඉදං **වුච්චති පරඤ්ඤානං පරපුග්ගලානං ඉන්ද්‍රිය පරෝ පරියත්තවෙමත්තතාඤ්ඤං** = සඞ්ඛාති සඞ්ඛං; (නෙ. 143).

ඉදං **වුච්චති බ්‍රහ්මචරියං** = ඉදං අරියං සම්ඵප්පස්සනා සඞ්ඛාතං මග්ගබ්‍රහ්මචරියන්ති වුච්චති; (නෙ. 93).

ඉදං **වුච්චති කිඤ්චෙ කායමොනෙය්‍යං** = ඉදං නිවිඩං කායදුච්චරිත පහානං කායමොනෙය්‍යං නාම; (අ. 456).

ඉදං **වුච්චති කිඤ්චෙ දිට්ඨිගතං** = (ආදීසු) ඉදන්ති ඉදානි වත්තබ්බස්ස පච්චක්ඛභාවදස්සනං; දිට්ඨිගත සම්බන්ධෙන ච ඉදං වුත්තං; න දිට්ඨි සම්බන්ධෙන. එත්ථ හි දිට්ඨියෙව දිට්ඨිගතං ගූථගතං විය· දිට්ඨිසු වා ගතං ඉදං දස්සනං ඛාණුඝට්ඨිදට්ඨි අන්ධෝ ගඩහාතාතිපි දිට්ඨිගතං දිට්ඨියාවගතං දිට්ඨිගතං; ඉදං හි අත්ථි මේ අත්තාති ආදිදිට්ඨියා ගමන මත්තමේ ව; නත්ථේත්ථ අත්තා වා නිච්චෝ වා කොචීති වුත්තං හොති; (ම. ඵ. 66).

ඉදං **වුච්චති මරණං** = ඉදං සබ්බෙසේ මරණං නාම, කථියති. අපි චෙත්ථ බණ්ඩකමරණං සමුච්චි මරණං සමුච්ඡේද මරණන්ති අයම්පි හෙදෝ වෙදිතබ්බෝ; (මිහ. 70)

ඉදං **වුච්චති රූපං දූරෙ** = ඉදංපණ්ණරසවිධං සුඛුමරූපං ලක්ඛණතෝ දූරෙ; දසවිධං පන ඔළාරිකරූපං යෙවාපනක වසෙන ඔකාසතෝ දූරෙති වුච්චති සන්තිකපද නිද්දෙසෝ උභයා නත්ථෝයෙව; (මිහ. 9)

ඉදං **වුච්චති රූපං සන්තිකෙ** = ඉදං දසවිධං ඔළාරිකරූපං ලක්ඛණතෝ සන්තිකෙ; පඤ්චදසවිධං පන සුඛුමරූපං යෙවාපනක වසෙන ඔකාසතෝ සන්තිකෝ'ති වුච්චති; (මිහ. 9).

ඉදං **වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණ සම්පයුත්තානංනාම** = දුතියවතුක්කෙ සබ්බං උත්තානමේව නතිය වතුක්කෙ යස්ස සම්පයුත්ත පච්චයභාවෝ න හොති. යස්ස ච හොති, තං විසුං විසුං දස්සෙතුං ඉදං වුච්චති –පෙ– විඤ්ඤාණසම්පයුත්තානං නාමන්ති ආදි වුත්තං; (මිහ. 146).

ඉදං **වුච්චති සබ්බං රූපං** = ඉදං චත්තාරි මහාභූතානි පදපටිපාටියා නිද්දිට්ඨානි තෙසඤ්ච උපාදා රූපානීති සන්තාසීසතිපභෙදං සබ්බං රූපංනාම; (ඛ. ස. 262).

ඉදං **වුච්චති සොරච්චං** = ඉදං පාපතෝ සුට්ඨු ඔරතත්තා සොරච්චං නාම වුච්චති; (ඛ. ස. 330).

ඉදං **වුච්චති** = ඉදං චාපල්ලං නාම වුච්චති; (මිහ. 338).

ඉදං **වෙසාලිවත්ථු** = අයං පන වෙසාලි භගවතෝ උප්පන්නකාලෙ ඉද්ධා වෙපුල්ලප්පත්තා අහොසි. තත්ථ හි රාජූනං යෙව සත්තසහස්සානි සත්ත සතානි සත්ත ච රාජානෝ අහෙසුං; (වත්‍ථු. 99).

ඉදං **වෝ ඤාණානං** = ඉදං සරණගමණං සීලාදිසඞ්ඛ භූමිභාගං අනුත්තරියභාගානං දිට්ඨධම්ම සම්පරාය නිබ්බාණානං වසෙන හිතාය සුඛාය භවිස්සති; තානි සම්පාදෙථාති අත්ථෝ; (නෙ. 131).

ඉදං **වෝ ඤාණං හොතු** = එවං පකාරෙන දදන්තිනෝ අඤ්ඤථාති ආකාරභෙදෙන එවං සද්ධෙන දානබ්බාකාරනිදස්සනං කතං හොති. මොකාරෝ පනෙත්ථ නිපාතමත්තං, න සාම්භවනං. යස්මා ඉදං වෝ ඤාණං හොතූති වුත්තෙපි න දක්ඛිණෙය්‍යෙන කතං කම්මං න අඤ්ඤස්ස ඵලදං හොති; කෙවලඤ්තු තථා උද්දිස්සමානං තංවත්ථු ඤාණං කුසලකම්මස්ස පච්චයෝ හොති; (සු. ස. 159).

ඉදං වෝදනං = ඉදං පරිසුද්ධඤාණවිඤාණන්ති වුත්තානං පරිසුද්ධඤාණපටිඤ්ඤාණං වෝදනං; (නෙ. 56). – එතස්මිං එසෙවනයෝ; (නෙ. 175).

ඉදං වෝ සමණානං = ඉදං සමණානං; පදපූරණමත්තොවෙකාරෝ; (ස. නි. 955).

ඉදං විඤ්ඤං = නිම්මත්තාහන්ති වචනසෙසෙන සොජ්ඣා; (විභ. 253).

ඉදං සංකිලෙසභාගියං = ඉදං තණ්හාදීනං සභාවභෙදතො අවත්ථාභෙදතො ච අනෙකභෙදත්තං දස්සෙතුං අනෙකෙහි සුත්තපදෙහි උදාහරණවසෙන දස්සිතං සංකිලෙසභාගියං සුත්තන්ති වෙදිතබ්බං; (නෙ. 192).

ඉදං සංකිලෙසභාගියං සුත්තං = ඉදං එවං පවත්තං සංකිලෙසභාගියං නාම සුත්තං; (නෙ. 210).

ඉදං සච්චං = තං හි ලොකෙන දුවිඤ්ඤවත්තාභාවසෙන "ඉදං සච්ච"න්ති; (සු. නි. 411) – ඉදමෙව සභාවං; (මහා. 145).

ඉදං සච්චන්ති මඤ්ඤති = ඉදමෙව සච්චං මොඝමිඤ්ඤන්ති මඤ්ඤති; (ඉති. 124).

ඉදං සච්චානිච්චෙසකායදණ්ඩනානඤ්ච අධිප්පෙතත්තා = ඉදමෙව සච්චං මොඝමිඤ්ඤන්ති අනිච්චිඤ්ඤත්තඤ්ච අයොනිසොමනසිකාරතො අනෙකෙසං අකුසලානං ධම්මානඤ්ච උප්පත්තිතෝ; (නෙ. 169).

ඉදං සච්චානිච්චෙසා = සබ්බඤ්ඤුඤාණාධිගමෙ පටිසත්තිපිඨා සස්සතො ලොකෝ ඉදමෙව සච්චං මොඝමිඤ්ඤන්ති ඉමිනා දාකාරෙන අනිච්චෙසෝ ඉදං සච්චානිච්චෙසෝ; (මහා. 167)-අනාගතායාතික දිට්ඨිවසෙන උපපන්නා ඉදමෙව සච්චන්ති එවං අනිච්චෙසෝ; (සං. ස. 122).

ඉදං සන්තිකෙ නිදානං = ඉති මහාබොධිමණ්ඩෙ සබ්බඤ්ඤුතඤාණපත්තිතො යාව පරිනිබ්බාන මඤ්ඤා සඤ්ඤං සඤ්ඤං ඨානෙ භගවා විහාසි ඉදං සන්තිකෙ නිදානං නාමාති වෙදිතබ්බං; (අප. 83).

ඉදං සමං = ඉදං මඟඤ්ඤණෙ ධම්මජාතං සමුච්චෙජ්ජවසෙන කිලෙස සමෙතී විනාසෙන්ති සමං කත්වා; (පටි. 331).

ඉදං සමුප්පජ්ජමානඤ්ඤා = සඨා හි තව භගවා ඉදං සමුප්පජ්ජමානඤ්ඤා; (සු. නි. 304).

ඉදං සුඛාතං අනඝං = ඉදං මහාසුඛං සුඛානං උත්තමං; (අ. 630).

ඉදං සුණාථ = ඉදමත්ථං වචනං සුණාථ; (ජා. ත. 218).

ඉදං සුඤාතා = තෙසං තව පොතවරණිං ඔගහිත්වා ආගතානං සහාතිකා ඉදං අහයං සුත්වා; (ජා. ඡ. 217).

ඉදං සුඤාත වචනං = ඉදං දීපඞ්කරස්ස භගවතො චොඩිසහස්සස්ස වාකරණ වචනං සුත්වා; (බු. 80).

ඉදං සු මෙ = එත්තාවි අයං සු වෙති එවං අත්ථෝ වෙදිතබ්බෝ; (ම. උ. 40).

ඉදං සුසමං = ඉදං නිබ්බාණං සබ්බසඞ්ඛතුප්පත්තිමාප ගණ්හන්තා සුට්ඨු සමාහිතා සුසමාහිතාම්; (පටි. 331).

ඉදං සුවණ්ණකායසූරං = ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ එතං අනාථපිණ්ඩිකස්ස දස්සං ආරබ්භ කථෙසි; (ජාත. 308).

ඉදං සෙඨයහා = ඉද මෙව සෙට්ඨං අසදිසං සිවන්"ති විසඤ්ඤන්ති; (ථෙර. උ. 79).

ඉදං හර = ඉතො ඉදං නාම හර; (දී. 66).

ඉදං හි නං ජෙතවනං = අනාථපිණ්ඩිකො දෙවපුත්තෝ ජෙතවනඤ්ඤෙව බුද්ධාදීනඤ්ච වණ්ණ භණ්ණන්තං ආගතො එවමාහ; (නෙ. 202).

ඉදං හි නං ඣායති = (ආදිස්ස) ඉමිඤං ඨානෙ කොචි ඣායතෙ වා ඣායතෙ වා උපපජ්ජතෙ වා නත්ථීති සඤ්ඤාය වදති; (ම. උ. 336)-(සං. ළ. 162).

ඉදං හොති = ඉදං පඨමුප්පන්නං හවති; (පටි. 243).

ඉදඤ්ච = ඊදිසං; (විභ. 271).

ඉදඤ්චිදඤ්ච මුඛ්‍යාම = ඉදානි මියං තෙන කාරණෙන; (ජා. උ. 293).

ඉදඤ්ච පඨමං ලද්ධා = නිත්තමෙව වෙස්සන්තරෝ ච විදූ ච ඉදං පඨමං ඨිමිං පත්වඨං ලභිත්වා රජ්ජෙ පතිට්ඨිතත්තා අත්ථෝ; (ජා. ස. 522).

ඉදඤ්ච පඨමං ගමනං ගිරිබ්බයේ සඤ්ඤාය භාසිතං = නිත්තමෙව යං මියා එතං පුණ්ණකපණ්ඩුං "සඤ්ඤාය ලොකසමි"ත්‍යාදි භාසිතං තං ඉදං ඵලසමා පත්තිං සඤ්ඤාය භාසිතන්ති අත්ථෝ; (අ. 509).

ඉදඤ්ච සලාකභත්තං = ඉදඤ්ච සලාකභත්තං නාම උද්දෙසභත්තා සදිසං න හොති; (ස. නි. 934).

ඉදඤ්ච සුඤා වචනං මමෙසෝ = ඉතෝ වුත්තොති ආදිනා වුත්තං ඉදං මම වචනං සුත්වා එසෝ පුරිසෝ දුසඤ්ඣපනිතෝ මම වචනෙන නිරය දුත්තං උපනිතෝ විය ඤත්වා; (පෙ. 158).

ඉදඤ්ච නං ජෙතවනං = අනාථපිණ්ඩිකෝ දෙව පුත්තෝ ජෙතවනඤ්ඤෙව බුද්ධාදීනඤ්ච වණ්ණ භණනත්ථං ආගතෝ එවමාහ; (සං. ළ. 70).

ඉදමෙන = ආහරිතබ්බං; (ප. 86). - ආහරිතබ්බමේව; (ප. 86).

ඉදංමෙන උදකචමසමිං = ඉදං තව කුසකුචචං; (අ. 460).

ඉදංමෙන කුසකුචචමසමිං = ඉදං තව කුසකුචචං; (අ 460)

ඉදමෙන මානසමිං = අයං තෙ නවච්ඡෙන වඩ්ඪින මානොති අත්ථො; (අ. 460).

ඉදප්පචචයතා = සඞ්ඛාරාදීනං කාරණානි අවිජ්ජාදීනි අඞ්ගානි; (මිහ 96) - අනඤ්ඤථානි ජරාමරණාදීනං පචචයතො වා පචචයසමූහතො වා ඉදප්පචචයතානි වුත්තෙතා, (සං. ටී 31) - ඉමෙසං ජරාමරණාදීනං පචචයා ඉදප්පචචයා ඉදප්පචචයාව ඉදප්පචචයතා; (සං. ටී. 30).

ඉදප්පචචයතා පටිචචසමුප්පන්නෙසු = ඉමෙසං ජරාමරණාදීනං පචචයා ඉදප්පචචයා, ඉදප්පචචයා එව ඉදප්පචචයතා, ඉදප්පචචයානං වා සමූහො ඉදප්පචචයතා; ලක්ඛණම්පනෙත්ථ සඳ්දසත්ථතො පරියෙසිතබ්බං; (පටි. 270).

ඉදප්පචචයතා පටිචචසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු = ඉදප්පචචයතාය ඒව පටිචචසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු ච, (ඛිහ. 324) - (පටි. 271).

ඉදප්පචචයතා පටිචචසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසුඤාණනි = තත්‍රායං වචනත්ථො; - ඉමෙසං ජරාමරණාදීනං පචචයා - ඉදප්පචචයා; ඉදප්පචචයානං භාවො - ඉදප්පචචයතා; ඉදප්පචචයා එව වා ඉදප්පචචයතා; ජාති ආදීනමෙතං අධිවචනං; (ධ. ස. 301).

ඉදප්පචචයතා පටිචචසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු ඤාණං = අයං පචචයො ඉමං පටිච්ච ඉදං නිබ්බත්තතීති එවං පචචයෙසු ච පචචයුප්පන්න ධම්මෙසු ච ඤාණං; (ධ. ස. 306)

ඉදප්පචචයතා පටිචචසමුප්පාදෙ = ඉමෙසං පචචයා ඉදප්පචචයා; ඉදප්පචචයා එව ඉදප්පචචයතා; ඉදප්පචචයතා ච සා, පටිචචසමුප්පාදෙ වාති ඉදප්පචචයතා - පටිචචසමුප්පාදෙ. සඞ්ඛාරාදිපචචයානං එතං අධිවචනං; (ම. ටී. 145). - (සං. ඵ. 153). - ඉමෙසං පචචයා ඉදප්පචචයා -පෙ- සඞ්ඛාරාදි පචචයානං අවිජ්ජාදීනං එතං අධිවචනං; (දී. 315) - (ස. මි. 721).

ඉදප්පචචයා කිරමෙ = ඵලසමාධිඤඤු පචචයා කිර මේ මයා පචචවෙක්ඛණ ඤාණං උප්පන්නන්ති; (දී. 246)

ඉදමකඛාතං සක්කායස්ස නිස්සරණං - ඉදං අරහත්ත මග්ගෙනව ඵලෙන ච නිබ්බාණං දිස්වා ඛීනස්ස නිරුද්ධස්ස පුන සක්කායෙ නත්ථිති උප්පන්නං අරහත්තඵල සමාපත්ති විත්‍යං සක්කායස්ස නිස්සරණන්ති අකඛාතං; (දී. 756). - (අ. 642).

ඉදමකඛාතං කාමානං නිස්සරණං = ඉදං අනුත්තරියං කාමෙති නිස්සට්ඨත්තා කාමානං නිස්සරණන්ති අකඛාතං; (දී. 756). - (අ. 641).

ඉදමජරං = එවං නිබ්බානගුණදස්සන මුඛෙන කාමෙසු හවෙසු ච ආදීනවං පකාසෙත්වා ඉදානි නිබ්බත්තිකං නිබ්බාණගුණමෙව පකාසෙන්තෝ "ඉදමජරං"ත්‍යාදිකා දෙශනා අහාසි, (ථෙරී. 222).

ඉදමජරාමරං = තදුභයං එකක්ඛිං කත්වා ථොමෙතා වසෙන වදති; (ථෙරී. 223).

ඉදමජ්ජපෙතතා = ඉදං ඣානං අජ්ජ ආගතො; (ජා. ඨ. 25).

ඉදමට්ඨිතං = ඉමාය කල්‍යාණාය පටිපත්තියා අත්ථො එතස්සාති ඉදමට්ඨී ඉදමට්ඨිතො භාවො ඉද මට්ඨිතා තං ඉදමට්ඨිතං යෙව නිස්සාය න අඤ්ඤං කිඤ්චි ලොකාමිසන්ති අත්ථො; (අ. 633).

ඉදමත්ථතනිස්ස හොති = ඉදමත්ථං ඉමෙ පචචයාති එවමස්ස ජීවිතපරික්ඛාරෙසු හොති පචචවෙක්ඛිත පරිභොගං පරිභුඤ්ජනීති අත්ථො; (අ. 857).

ඉදමත්ථිතං = ඉමෙහි කුසලධම්මෙහි අත්ථි - ඉදමත්ථි, තස්සභාවො - ඉදමත්ථිතා, තං ඉදමත්ථිතං යෙව නිස්සාය අලත්ථිත්වා; (මහා. 243). - ඉමාය කල්‍යාණාය පටිපත්තියා අත්ථො එතස්සාති - ඉදමත්ථි, ඉදමත්ථිභාවො - ඉදමත්ථිතා; තං ඉදමත්ථිතං යෙව නිස්සාය න අඤ්ඤං කිඤ්චි ලොකාමිසන්ති අත්ථො; (ස. මි. 989).

ඉදමප්පහාය = ඉදං ඉදානි වක්ඛමානං දුවිධං පාපසමාචාරං අප්පජහිත්වා, නථා පටිපන්නෙ නථා පටිඥාහණ වසෙන පවත්තං වාචං විත්තං දිට්ඨිං ච අපපටිනිස්සජ්ජිත්වාති අත්ථො· (ඉති. 140). - ඉදං බ්‍රහ්මචාරිපටිඤ්ඤානාදිං පාපධම්මත්තායං අවිජහිත්වා; (අ. 455). - එතං බ්‍රහ්මචාරි පටිඤ්ඤානාදිකං ලද්ධිං විජහිත්වා; (ස. මි. 980).

ඉදමවොච = ඉදං පාරායණං අවොච; (චූ. 58). - (සු. නි. 479). - ආදි සඞ්ගීති කාරක වචනං; (වත්ථු. 160). - ආදි සංගීතිකාරවචනං; (වත්ථු 69). - ආදි සංගීතිකාරානං වචනං; (සු නි. 408) - ඉදං ඛජ්ජනීපරිත්තං නාම භගවා අවොච; (වත්ථු. 155). - (සං. ඵ 262). - පරියොසානං; (දී. 122). ඉමඤ්ච ඨානෙ සඞ්ගීතිකාරා ඉදමවොචාති දෙසනං නිට්ඨපෙත්වා; (සං. ඵ. 147) - ඉදං "දීඝො බාලානං සංසාරො"ති ආදිකං සංවෙගසංවඩ්ඪනකං වචනං අවොච; (ථෙරී. 219)

ඉදමවොච භගවා = ඉදං නිදානවත්ථානතොපභුති යාව අනිසම්බුද්ධොති වදමිති සකලසුත්තානං භගවා පරෙසං පඤ්ඤය අලබ්භනෙය්‍ය පතිධිං පරම්

මෙත්තං සහධම්මිකානුකම්පං උපාදාය තුණ්හීභාවේන එකෙන පුථුජ්ජන භාවේන එකෙන සෙඛ භාවේන චතුන්නි සිණ්ණඤ්ච භාවේනි දීඝිකි නථාගත භාවේනිති උධිති මහාභාවේනි එකමේකඤ්ඤාණ භාවේ පඤ්ච ඤාදිති චතුවීසතියා ආනාපාන භාවේනි ච පරිපිණ්ඩේත්වා දීඝභාණවාරපරිමාණාය කථාය දේසෙසුං; (මි. ප. 51) – ඉදංසුත්තාභිධ ලක්ඛණං කථෙසි දාවෝව; (සු. නි. 336).

ඉදමවොචායකමා සාරිපුත්තෙනා = ඉදං අත්තනෝ සාරිපුත්තසාය එතුසච්ච පරියායෙනි දීඝභාණකාය උදාහරණ පරියායෙනිති එතුසච්චියා කාරණේනි ථලඛධිවා සම්මාදිට්ඨිසුත්තං දායකස්ස සාරිපුත්තෙනා දේසෙසි; (මි. ප. 203).

ඉදමහං = ඉදං අහං එවං සඤ්ජානාමි; (මි. ප. 110).

ඉදමසා ආරොහපරිණාහසම්පං = උයමිසා උච්චභාව පරිමණ්ඩලභාවොති වදති; (අ. 462).

ඉදමසා ජවසම්පං වදති = උයමිසා සඳුණ්ජවොති වදති; (අ. 462).

ඉදමසා පත්තචීවරං = උයමිසා පරිභොගපත්තෝ ච ඉදං ඛාදු පරිස්සාවණාදි එවං එකෙසං දාවිසති; (සං. ස. 178).

ඉදමසා මුසාවාදසම්පං වදති = මිච්ඡාත්තිනිවේසවසෙන පවත්තානා වුත්තං; ඉදං මුසාවාදං වදතීති අත්ථෝ; (සු. ස. 45).

ඉදමසා වණ්ණසම්පං වදති = අයමිසා ගුණවිසේසාති වදති; (අ. 462).

ඉදමසා සිහනාදසම්පං = අයමිසා සිහනාදෙ; (අ. 822).

ඉදමසාභං = සභායං චතුබ්බිධෙන යථා වුත්තෙන පච්චයෙන අපෙත්ත සුලභෙන සත්තොසෙං; (ඉති. 253).

ඉදමාසනං = අත්තනෝ නිසීදනාසනං පහෙථාවෙත්වා දදමානෝ එවමාහ; (දී. 591) – පච්ඨිකාලෙ එවමාහ; (ජා. අ. 73).

ඉදමාසනං පඤ්ඤත්තන්ති = මහාරහං ඉත්තපල්ලඞ්කං පඤ්ඤාපෙත්වා එවමාහ; (අ. 665) – යෙජේතබ්බං මිණ්ඩපල්ලඞ්කං පඤ්ඤාපෙත්වා එවමාහ; (මි. ප. 250).

ඉදමේතං පච්චවෙ වුත්තං = එතං වචනං ඉදං තුම්හෙහි කාමි සුතාදීහෙහි පච්චවෙ වුත්තං; (මි. ප. 258).

ඉදමේවතං = ඉදමේව බ්‍රහ්මචරියං, ඉදමේව ධම්මං සම්මා සොතුනා තායෙන වදමානා වදෙය්‍යුං; (දී. 663).

ඉදමේව්‍යසයා = යං අත්තනා ගහිතං අසෙය්‍යං දහුත්තාවීති සමානං තං ඉදමේව සෙයෝ ඉති මිසඳහිමානෝ; (ජා. ත. 170).

ඉදමේව සච්චං = ඉදමේව දස්සනං සච්චං; (දී. 667) – ඉදං උත්තමං වචනමේව සච්චං; (අ. 328).

ඉදමේවසච්චං මොඝමඤ්ඤු = ඉදං එවං තච්ඡං නථං අඤ්ඤු තුච්ඡං; (ඉතා. 136) – ඉදං දම්මාක මේව වචනං සච්චං අඤ්ඤෙසං වචනං මොඝං තුච්ඡං නිරත්ථකන්ති; (දී. 530) – අයොනිසෝ උත්තිවෙසෝ ඉදං සච්චාතිනිවෙසෝ කායගණ්ඨෝ, (ඉතා. 248).

ඉදමසන ආමුත්තා කසස මුත්තං හරෙවිතා = ඉදං සිකඛාපදං කතරස්මිං නගරෙ වුත්තනති අත්ථෝ; (ස. ප. 950).

ඉදසි = එතාවථ, උපරිසෙසානි උපාදාය පකාරෙ; (දී. 578).

ඉදසි වෙ තිකඛත්තුං ආරම්මණං සම්පිණ්ඩා = ඉදං බුද්ධා ලුසාසනිකානං උපධාරණං කත්වා; (අ. 661).

ඉදසි නිට්ඨානසස = ඉදානි ඨානාඨානසඤ්ඤා නථා නසස නථාගතබලං නාම හොති; (අ. 691). – (අ. 824) – (ඉතා 281).

ඉදසි පන ආමුත්තා ආහාසං දුකකටං – ඉදං තසා දුට්ඨු සහතෙති කෙවලං නරාහෙතෙති ථෙරෙසි වුත්තං; (ස. ප. 955).

ඉදසිසිදමම = නසසෙවා පුබ්බෙ වුත්තණයෙනෙව වෙදිතබ්බෙ; (චතු 112) – (සු. නි. 216).

ඉදසි සිදමම රතනං පණීතං, එතෙන සච්චෙන සුවත්ථිහොතු = නසසෙවා පුරිමනථාය වුත්තනය යෙනෙව වෙදිතබ්බෙ; (සු. නි. 215) – (බු. 115) (චතු 111).

ඉදසිබුද්ධ = නසසෙවා පුබ්බෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බෙ කෙවලං පන ඉදානි යථා වුත්තපප කාරපරියනති ධම්ම සංඛාතං බුද්ධෙ රතනං පණී තන්ති එවං යොජේතබ්බං; (චතු 118) – (බු 126)

ඉදසි බුද්ධ රතනං = ඉමිනාපි කාරණේන බුද්ධෙ රතනන්ති එවමෙපත්ථ අත්ථෝ වෙදිතබ්බෙ; (බු 115).

ඉදසි බුද්ධ රතනං පණීතං = එවං යොජේතබ්බං. ඉමිසසාපි ගාථාය ආණං කොටිසතසහසසං වත්තා වලෙඤ්ඤ අමිහුඤ්ඤෙති පවත්තතීතාති; (සු. නි 223).

ඉදසි බුද්ධ රතනං පණීතං, එතෙන සච්චෙන සුවත්ථි හොතු = නසසෙවා, ඉදානි ඉධවාහුරං වා සත්තෙසු වා යං තිසසඳ්ධ අත්ථි විජ්ජතං වා රතනං වා, තෙන සච්චං තෙනි ගුණෙනි අසමිහතා බුද්ධෙ

රතනං පණීතං යදි එතං සච්චං එතෙන සච්චෙන ඉමෙසං පාණීනං සොත්ථි හොතු සොභනානං අත්ථිනා හොතු – අරොගතා නිරූපද්දවතාති; (සු. නි 214) – (ඛු. 110).

ඉදමපි මාදිස මොග්ගල්ලාන වෙජ්ජයන්තස්ස පාසාදස්ස රාමණෙය්‍යකං = මාරිස මොග්ගල්ලාන ඉදමපි වෙජ්ජයන්තස්ස රාමණෙය්‍යකං පස්ස, සුවණ්ණ ථමෙහ පස්ස, රජතථමෙහ, මණිථමෙහ, පවාළ ථමෙහ, ලොහිතඞ්කථමෙහ, මසාරගල්ලථමෙහ, මුත්තාත්ථමෙහ සත්තාරතනථමෙහ, නෙසං යෙව සුවණ්ණාදිමයෙහි වාලරූපකානි පස්සාති එවං ථමෙහපත්තියෝ දාදිං කත්වා රාමණෙය්‍යකං දස්සෙන්තෝ එවමාහංසු; (ම දු 253).

ඉදමපි මෙ නපස්සිං = ඉදමපි මෙ කම්මං මමෙව නපස්සිං, පච්චත්තෙන වා හුත්වං, ඉදමපි මේ නපොරි අත්ථෝ; (දී. 607).

ඉදමස්ස දුක්ඛං = නස්සන්ථෝ පුබ්බෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බෝ; (ඛු 113). – (114). – 115). – (117). – (120). – (ඛු. 121). – (122). – (123) – (125). – (126). – (සු. නි. 217). – (218). – (219). – (221). – (222) – (224)

ඉදමපි සාරිපුත්තස්ස නථාගතස්ස = ඉදමපි ඨානාඨාන ඤාණං නථාගතස්ස නථාගතබලං නාම හොතීති අත්ථෝ; (ම. දු. 23).

ඉදමස්ස හොති වරණස්මිං = ඉදමපි සීලවන්තස්ස භික්ඛුනො වරණං නාම හොතීති අත්ථෝ; (ම. න. 22)

ඉදමස්ස හොති විජ්ජාය = ඉදං පුබ්බෙනිවාස ඤාණං තස්ස විජ්ජා නාම හොතීති අත්ථෝ; (ම න. 22).

ඉදමස්සහොති සීලස්මිං = ඉදමපිඅස්ස භික්ඛුනෝ පාණාතිපාතා වෙරමණී සීලං සීලඝං එකං සීලං හොතීති අත්ථෝ; (දී. 127) – සීලවසෙනෙව නියාසෙසි; (දී. 188).

ඉදහං = දුවිධෝ පාඨෝ ඉතීති පදසඤ්ඤා ආදයෝ සක්‍යාය ඉදහන්ති පාඨං න රොචෙන්ති; (මහා 141).

ඉදානි = අනන්තරාතීත දිවසත්තා ආහ, අධුනාති අත්ථෝ; (විමා. 101) – අධුනා; (ථ. 281). – ඉමස්මිං කාලෙ; (ථෙරග. අ. 500). – (අප. 305). – කතිපා හසෙසව; (ජා. දු. 294). – ඉමස්මිං අරහත්තඵලප්පත්ත කාලෙ (අප 248). – මයි උප්පන්නෙ; (බු 244)

ඉදානි බො මං භායති = අයං නිග්‍රොධෝ තරුණ කාලෙ තොසෙත්වා ඉදානි මං භායාපෙති සඤ්ඤාසෙති; (ජා. න. 146).

ඉදානි බොමහි = ඉදං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෙන එකං ලොලභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි; (ජා. ත. 157).

ඉදානි බො හං යජිස්සාමි = සොහං අහං ඉදානි ආයාචනෙන රජ්ජස්ස පටිලද්ධත්තා ඉදානි යජිස්සාමි; (ජා එ. 224).

ඉදානි මං ගවය්හි පුබ්බවිඤ්ඤාණං = ඉදානිමං තිං පඤ්ඤ අත්තනො පුරිමාවිඤ්ඤාණං මඤ්ඤජාතිං එවිපජ්ජි; (ථෙරග. දු. 168).

ඉදානි භුතස්ස පිතා = ඉදානි භුතස්ස මයඤං පුත්තස්ස පිතා කුටුම්බිකෝ; (පෙ. 66)

ඉදානි මං = ඉදානි ඉමං; (අ. 668).

ඉදානිමෙහා පුරිස = ඉදානි අම්හෝ පුරිස; (සං. න. 39).

ඉදානි සො හඤ්ඤ = ධම්ම භණ්ඩාගාරිකෝ පන සත්ථු අජ්ඣාසයං අජානන්තෝ ථූනෙය්‍යකෙහි කතං විප්පකාරං ආචික්ඛන්තෝ "ඉදානි සො හඤ්ඤා"ති ආදිමාහ; (ථ 266).

ඉදානෙතරහි = උභොපි එකත්ථා වෙනෙය්‍යවසෙන "පුරිස පුග්ගලා" ති ය වුත්තා; (ඛු. 244).

ඉදානෙව බො මයං = ඉදං ථෙරෝ යස්ස නාමරූපස්ස භික්ඛුභූතං පච්චයොති වුත්තං තදෙව නාමරූපං භික්ඛුභූතස්ස පච්චයොති වුත්තත්තා ආහ; (සං. දු 92).

ඉදානෙව තං වදෙහි = සචෙ ඉමිනා වත්ථුනා සඤ්ඤි පුග්ගලං පරිසංකසි, යං ත්වං පුග්ගලා ඨපාපෙසි, තස්ස පුග්ගලස්ස ඉදානෙව දොසං වද සචෙ අයම්පස්ස දොසොති වදති, තං පුග්ගලං සොධෙත්වා පවාරෙතබ්බං, (ස. ති. 803) – ඉදානෙව නෙත වත්ථුනා පරිසංකිතපුග්ගලං වදෙහි; ඉදම්පන උභයං දිස්වා දිට්ඨකාලතො පට්ඨාය විනිච්ඡි නිත්වාව පවාරෙතබ්බං; (ස. ති. 804). සචෙ ඉමිනා වත්ථුනා සඤ්ඤි පුග්ගලං පරිසංකසි -පෙ- පවාරෙතබ්බං (ස. ති. 803).

ඉදාහං ආවුසො = තතො භගවතො සන්තිකෙ පුථෙත්ථෝ ඉදාහං ආවුසොති ආදිනා. තයෙන වඤ්චාසි; (ස. ති. 361).

ඉදඤ් = දෙවපුත්තොහි දෙවඩ්ඩිනාහි දිබ්බසම්පත්තියා ච සමිද්ධං; (විමා. 129) – හත්ථිපගස්සිසුපගාදි අලඞ්කාරෙහි මණිඤ්ඤනාදීහි ච සමිද්ධං; (නෙ. 192) – සමිද්ධං ඤාතුප්පාදවසෙන; (ථ. 230) – සමිද්ධං ඤාතාදිවසෙන; (සං. න. 199) – (දී. 386) – (අ. 786) – හෙට්ඨ මඤ්ච පාණීනාදීහි සමිද්ධං; (සං. න 221) සමිද්ධං; (දී. 671) – සමිද්ධං, පීතභාති අතිසමිද්ධං සබ්බපාලි පූරෙත්වා; (අ 632) – සමිද්ධං

සුනීතඛං; (සං. දු. 88) – ඛානසසාදෙන සමිද්ධං සුනීතඛං; (සං. දු. 89) – ගාම – නිගම – රාජධානි අනිවුද්ධියා වෙපුල්ලුප්පත්තියා ච ඉද්ධං; (වරි. 145).

ඉද්ධං අහොසි = සම්පන්නං අහොසි; (ස. වි. 945).

ඉද්ධං චිතං = අන්නපානාදිනා සමිද්ධං තිරයසසස වණණාදිනා චිතං; (ජා ප. 248).

ඉද්ධඤෙමවා = ආදීනි මහාපරිනිබ්බානෙ විභාරිනා නෙව; (දී. 663).

ඉද්ධඤා = ඉසසරසස; (ජා. ස. 324)

ඉද්ධා = සමිද්ධා; (ම. න. 40) – (දී. 255).

ඉද්ධානි = සමිද්ධානි; (ජා. ප. 185).

ඉද්ධානුභාවා = යථාකාමං කාතබ්බ භාවතො. වසී භාවො යෙවහි එත්ථ ඉද්ධිනි ච ආනුභාවොනි ච අධිපෙතතො; (ම. දු. 133).

ඉද්ධාභිසඛ්ඛාරං = ආපොකසිණා සමාපජ්ජිත්වා වුට්ඨාය පාසාදෙන පනිට්ඨිතං පඨවිභාගං උදකනති අධිට්ඨාය උදකපිටෙඨ ඛිනං පාසාදං මෙහාසං අභිභුඤඤන්තා දඬුවඨකෙන පහරි, (සං ත. 202)

ඉද්ධාභිසඛ්ඛාරං අභිසංඛරි = අධිට්ඨානිද්ධිං අකාසි එත්ථ ච මතෙ මතෙ සීහකවාතො වායතු අබ්භා මණ්ඩලං කත්වා දෙවො එකමෙකං ප්‍රුසායතූති –පෙ– තානා අධිට්ඨානමපි හොති; (සං. ත. 93).

ඉද්ධාභිසඛ්ඛාරං අභිසඛ්බාසි = ඉද්ධිං අකාසි, (සං. දු. 219) – (ම. දු. 253) – මහාපඨවිං උම්මියො උට්ඨපෙනෙතා විය සඛ්කරිත්වා පරභාගෙ අකකමංති ඔරභාගෙ වලියො නිකඛමනති, අඬුලිමාලො සරකෙඛපමත්තං මුඤඤිත්වා ගවජති; (ම. ත. 229).

ඉද්ධි = තාඛිද්ධි ච තාගප්පත්ති ච කායබලං චෙතසිකා විරියං ච තාගභවනෙ උපපත්ති ච යඤ්ච තෙ –පෙ– එතං සබ්බං ලද්ධනති; (ජා. ස 283)-දිබ්බානු භාවො; (විමා. 65) – අයං දෙවිද්ධි අධිප්පාය සම්ජ්ජ තංවා; (විමා. 137) – ඉද්ධිවිදං ඉද්ධිපාටිහාරියං කාමි සං පත එකොපි හුත්වා බහුධා හොති බහුධාපි හුත්වා එකොපි හොතීති ආදිනයප්පවත්තා; (ඛු. 31) – තත්ථ ඉජ්ඣතීති ඉද්ධි; සම්ජ්ඣති නිප්ඵජ්ජතීති අත්ථො; (නෙ. 60) – ඉජ්ඣතනි වා කාය සත්තා ඉද්ධා වුද්ධා උක්කංසගතා හොතීති ඉද්ධි; (නෙ. 60) – (ඛු. 214) – ලාභ සකකාර සියා ඉද්ධි, (තෙරෙ. ඵ 439).

ඉද්ධි = දෙවිද්ධි-, දිබ්බසම්පත්තියනි වුත්තං හොති (පෙ. 142) – විපාකිද්ධි; (අ. 716).

ඉද්ධිං බාහනා භාවෙසුං = ඉනි ඉසසරියාදි හෙදා ඉද්ධියො ච සත්තවිනාසාදිකං ඛයතන භාවියතුව සෙසතුව කල්‍යාණ පාපකං කම්මං සඛ්බං යදි ඉසසරො ච කපෙපනි කරොති; (ජා. ඡ. 107).

ඉද්ධිගුණූපපත්තා = පසාදවිඛෙන ඉද්ධිගුණෙන සම්පන්නාගතා; (ජා. ඡ. 25).

ඉද්ධිගුණෙ = ඉද්ධි සම්පදය; (තෙරෙ. දු. 73).

ඉද්ධි ධම්මස්ස = පසාවස්ස ඉද්ධිස්සනි අත්ථො; (බු. 81).

ඉද්ධි පරිලාභාය = පරිහීනානං වා ඉද්ධිනා විරියා රම්භවසෙන පුන ලාභාය; (පටි. 481).

ඉද්ධිපහුතාය = ඉද්ධිපහොනකත්තාය; (දී. 453).

ඉද්ධිපාටිහාරියං = එත්ථ විකුඛණ ඉද්ධි –පෙ– පන අපපටික්ඛිත්තානි වෙදිතඛබා; (ස. වි. 890) – ඉද්ධිභූතං පාටිහාරියං; (දී. 591) – ඉජ්ඣන වසෙන ඉද්ධි, පටිහරණ වසෙන පාටිහාරියං, ඉද්ධි එව පාටි හාරියං ඉද්ධි පාටිහාරියං; (පටි. 516).

ඉද්ධිපාටිහාරියං දසෙසසුං = නිකඛාවිරං ගවජනතා ආඛාසෙනෙව ගම්ංසු වෙව ආගම්ංසු වානි එවං පුබෙබ පවත්තනං ආකාස ගමනං සඤ්ඤායෙවමාහ; (අ. 397).

ඉද්ධිපාටිහාරියෙන = ඉජ්ඣනක පාටිහාරියෙන; (අ. 462).

ඉද්ධි පාදං = නිප්ඵත්තති පරියායෙනවා ඉජ්ඣනත්ථෙනවා ඉජ්ඣනති එතාය සත්තා ඉද්ධා වුද්ධා උක්කංස ගතා හොනතීති ඉමිනාව පරියායෙන වා ඉද්ධීති සඛ්බං ගහනං අනිඤ්ඤසු විත්ත සම්පයුත්තානං ඡන්දසමාධි පධාන සඛ්ඛාරානං අධිට්ඨානට්ඨෙන පාදභූතා සෙසචිත්තාවෙනඛිකරාඛීති අත්ථො; – (විභ 213) – (දී. 453) – (පටි. 233). – තෙහි ධම්මෙහි උපෙතං ඉද්ධියා පාදං ඉද්ධිභූතං වා පාදනති ඉද්ධිපාදං; සෙසෙසුපි එසෙවනයො. අයමෙත්ථ සඞ්ඛෙපො. විත්ථාරොපන ඉද්ධිපාද විභඞ්ගා ආගතොව විසුද්ධිමග්ගෙ පනස්ස අත්ථො දීපිතොං; (සං. ත. 197) – (අ. 271).

ඉද්ධි පාදඤ්ච ඛිඤ්ඤාමං = තුයහං ඡන්ද විරිය චිත්ත වීමංසා සඛ්ඛාතා චත්තාරෝ ඉද්ධිපාද, සඛ්ඤාටං චතුමග්ගඤාණි; (අප. 241).

ඉද්ධිපාද පදෙසං = නයො මග්ගො නීණීව ඵලානි (සං. ත. 198).

ඉද්ධිපාදු = ඉජ්ඣනකජ්ඣාන කොට්ඨාසා; (සං. ඵ. 142) – එත්ථ ඉජ්ඣනට්ඨෙන ඉද්ධි, පතිට්ඨානට්ඨෙන පාදුති වෙදිතඛබා; (දී. 453) – එත්ථ ඉජ්ඣතීති ඉද්ධි, සම්ජ්ඣති නිප්ඵජ්ජතීති අත්ථො; (විභ. 212).

ඉද්ධිපාදනං = එත්ථ ඡන්දසමාධියවිභාවනවීමංසාසු එකෙකෝ - ඉද්ධි, සම්පජ්ඣති නිප්ඵජ්ජතීති අත්ථෝ; (පටි. 69).

ඉද්ධිපාදේ = පඨමේනත්ථේන ඉද්ධිඵව පාදෙති - ඉද්ධි පාදෙ; ඉද්ධිකොට්ඨාසොති අත්ථෝ; (පටි. 69). -තස්සා සම්පයුත්තානාය පුබ්බභාගසාරණත්ථේන ඵලභූතාය පුබ්බභාගසාරණත්ථේන ච ඉද්ධියා පාදෙති - ඉද්ධි පාදෙ; (පටි 446). - දුතියේන අත්ථේන ඉද්ධියා පාදේ පනිත්ථෝ අධිගමූපායොති ඉද්ධිපාදෙ; (නෙ. 60).

ඉද්ධි පාදෙදම්හි = සඞ්ඛාරවිසුද්ධුණ්හත්තෙහි මිනා යතනධම්මායතනෙහි ධම්මධාතු මනොවිසුද්ධුණ්හ ධාතුහි· (ප. 4)

ඉද්ධිපත්තනා = ඉද්ධිවිධ සඳුණං පත්තා; (සං. ඵ. 166).

ඉද්ධිපත්තනාමහි = ඉමිනා ඉද්ධිවිධසඳුණං ගහිතං; (සං ඵ. 221).

ඉද්ධිබලං = එත්ථ ඉජ්ඣනං ඉද්ධි නිප්ඵත්තී අත්ථේන පටිලාභත්ථේන ච ඉද්ධි, අථවා ඉජ්ඣන්ති තාය සත්තා ඉද්ධා වුද්ධා උක්කංසගතා හොන්තීති ඉද්ධි, සා පන දසවිධා හොති යථාහ:- දසඉද්ධියෝ කතමා දස? අධිට්ඨාන ඉද්ධි විකුබ්බණා ඉද්ධි මනොමයා ඉද්ධි ඤාණවිප්ඵාරා ඉද්ධි සමාධිවිප්ඵාරා ඉද්ධි අරියා ඉද්ධි කම්මවිපාකජා ඉද්ධි පුඤ්ඤවතෝ ඉද්ධි විජ්ජාමයා ඉද්ධි තත්ථ තත්ථ සම්මාපයොග පච්චයා ඉජ්ඣනට්ඨේන ඉද්ධිනි; (බු. 23).

ඉද්ධිබලේන ගමනනාගතෝ සභයං නිම්ඛියා = පුච්ඡාසකාවාදිසු. තත්ථ කපෝතා නාම මහාකපෝතා, සාපෙපකදෙසෝ, ආසුකපෝතාති නිවිධෝ; "චත්තාරි මානි භික්ඛවෙ කපත්තා අසඛෙය්‍යානි"නි එත්ථ හි මහාකපෝතාව කපෝතාති වුත්තෝ; (ප. 167).

ඉද්ධිබලෙනුපඛ්ඛදෝ = ඉමිනා සරීරබෙදභාවං; (ථෙර ද්‍ර. 152).

ඉද්ධිමදේ = අවසෙසා සත්තා ජීවාපකඛකාසසදිසා අහං පන මහිද්ධිකෝ මහානුභාවොති වා අහං යං යං කම්මං කරොමි තං තං ඉජ්ඣන්තීති වා මිජ්ජන වසෙන උප්පන්නා මානෝ ඉද්ධිමදෝ නාම; (විභ 330).

ඉද්ධිමන්තා = ඉද්ධිමන්තා වීය; (ම. ද්‍ර. 134).

ඉද්ධියා මත්තානං = ඉද්ධියා සම්පත්තානං; (අ. 84).

ඉද්ධිමන්තා = කම්මවිපාකජිද්ධියා සමන්නාගතා; (සු. නි. 161). - දිබ්බඉද්ධිසම්පත්තා; (දී. 489). - (සු. ස. 153). - (වඩ්. 199). - ඉජ්ඣනපභාවවන්තෝ; (මහා. 298).

ඉද්ධිමයං = එති නිසඤ්ඤි විවරං; (විසු. 48).

ඉද්ධිමයිඤ්ඤා සෝ ආසු = ඉද්ධිමයිඤ්ඤෙනස්ස ආයුකං හවිතබ්බන්ති වොදෙත්‍වා ඉද්ධිමයුකෝ සෝ ආයුති ආදිමාහ; (ප. 167).

ඉද්ධිමා = ආනුභාවසම්පන්නෝ; (ම. ත. 40) - අධිට්ඨාති අධිට්ඨාතුබ්බණිද්ධි ආදීහි ඉද්ධිමා ඉද්ධිවිධසඳුණලාභීති අත්ථෝ; (ථෙර. ඵ. 439) - යදි ඉස්සරියකාමකාරිකා හෙතු ගවෙජ්ජය, ඉද්ධියා ගවෙජ්ජය, න කම්මවසෙනාති චෝදනත්ථං; (ප. 210)

ඉද්ධිමා චෙතෝ වසිප්පත්තෝ = ඉද්ධිසම්පන්නෝ චිත්තස්ස වසිභාවප්පත්තෝ කීණාසවෝ; (අ. 557).

ඉද්ධියං = ඉද්ධිවිධායං; (නෙ. 218).

ඉද්ධියා = අධිට්ඨානිද්ධියා; (ථෙර. ඵ. 104)·අනුභාවෙන දෙවිද්ධියා වා. යථිච්ඡිත කාමගුණස්ස ඉජ්ඣනෙන වා සම්ද්ධියාවා; (සු. ස. 74) - පුඤ්ඤතෙජෙන; (ජා. ස. 176) - අයං කායෝ ඉදං චිත්තං මිග හොතූ"නි එවං පවත්තා අධිට්ඨානිද්ධියා; (ථෙර. ද්‍ර. 71) - ඉද්ධිවිධ සඳුණස්ස; (ථෙර. ද්‍ර. 116) - ඉමාය ඊදිසාය දෙවිද්ධියා; (විමා. 175) - අනුභාවෙන; (විමා. 258).

ඉද්ධියා අභිනිම්මිණිත්වා චතුරස්සරථං අභං = චතුහි අස්සෙහි යොජිතං රථං ඉද්ධියා අභිනිම්මිණිත්වා බුද්ධස්ස භගවතෝ පාදෙ වන්දිත්වා එකමන්තං අට්ඨාසිහන්ති අධිප්පායෝ; (ථෙරී. 156).

ඉද්ධියා ආනෙත්වා පාසාදෙ ඨපෙසි = ථෙරෝ කිර තං කුලං සොකසල්ලසමප්පිතං දාවච්චන්තං විවට්ටන්තං දිස්වා තස්සකුලස්ස අනුකම්පාය පසාදුනුරක්ඛණත්ථාය ධම්මානුග්ගහෙන අත්තනෝ ඉද්ධියා නෙසංයෙව පාසාදං දූරකානං සමීපෙ හොතූති අධිට්ඨාසි; (ස. වි. 283).

ඉද්ධියා චතසෙසා භූමියා = අවිසෙසෙත්වා වුත්තෙපි යථාලාභවසෙන අධිට්ඨානවිකුබ්බනමනොමයඉද්ධියා එව භූමියෝ න සෙසානං; (පටි. 480).

ඉද්ධියා ච විසාරදේ = ඉද්ධියම්පි ව්‍යත්තෝ සුකුසලෝ; (ථෙර. ඵ. 458).

ඉද්ධියා පාරමිං ගතෝ = විකුබ්බණ ඉද්ධියා පරියොසානං ගතෝ පත්තෝ; (අප. 208) - එකොපි හුත්වා බහුධා හොති බහුධාපි හුත්වා එකෝ හොතී"නි ආදිනා වුත්තාය ඉද්ධිපභෙදාය පාරමිං පරියොසානං ගතෝ පත්තෝ; (අප. 241).

ඉද්ධියා මම = මම පුඤ්ඤිද්ධියා· (විමා 153).

ඉද්ධියා යසසා ජලං = දිබ්බසම්පත්තිං සම්ද්ධියා ච පරිවාරයඩ්ඪතෙන යසසාව ජලන්තෝ; (අ. 475).

ඉද්ධියෝ = දස ඉද්ධියෝ; (විසු. 282).

ඉද්ධිලාභාය = අත්තනෝ සන්තානෙ පාතුභාවවසෙන ඉද්ධිනං ලාභාය; (පටි. 481).

ඉද්ධිවසිභාවාය = ඉද්ධියා ඉස්සරභාවාය; (පටි. 481).

ඉද්ධිවිකුබ්බනත්තාය = ඉද්ධියා විවිධකරණ භාවාය; (පටි. 481)-ඉද්ධිවිකුබ්බනභාවාය නානප්පකාරතෝ දස්සනත්තාය; (දී. 453).

ඉද්ධිවිකුබ්බනනි අනෙකරූපා = නානාරූපානං විදංසනෙන අනෙකරූපා කම්මානුභාවා සිද්ධා ඉද්ධි විකුබ්බනති විකුබ්බනිද්ධියෝ වළඤ්ජනති අවඡ්ඡිනති යොජනා; (විමා. 46).

ඉද්ධිවිධං = ඉද්ධිකොට්ඨාසං; ඉද්ධිවිකප්පං වා; (පටි. 236) – ඉද්ධි කොට්ඨාසං; (සං. ද්‍ර. 95)-(විසු. 286)-(දී. 454).

ඉද්ධිවිධ කෘණාය = ඉද්ධිකොට්ඨාසෙ ඉද්ධිවිකප්පෙ වා කෘණත්තාය; (පටි. 235).

ඉද්ධිවිධා = ඉද්ධිකොට්ඨාසා; (නෙ. 203).

ඉද්ධිවිධාදි = පඤ්ච අභිඤ්ඤා කථා සබ්බාකාරෙන විසුද්ධිමග්ගෙ ච විත්ථාරිතා ති තත්ථ වුත්ත නයෙනෙව වෙදිතබ්බං උපමාමත්තමෙව හි ඉධ අධිකං; (දී. 155).

ඉද්ධිවිධාය = ඉද්ධිකොට්ඨාසාය, ඉද්ධිවිකප්පාය වා; (විසු. 286).

ඉද්ධිවිධාය චිත්තං අභිනිහරති අභිනිනාමෙති = එතථ ඉජ්ඣනටෙඨන ඉද්ධි, නිපඵත්තිඅටෙඨන පටිලාභටෙඨන වාති වුත්තං හොති; (විසු. 282).

ඉද්ධිවිධෙ කෘණං = ඉජ්ඣනටෙඨන ඉද්ධි, නිපඵත්ති අත්ථෙන පටිලාභත්ථෙන වාති වුත්තං හොති; (පටි. 35) – එකොපි හුත්වා බහුධා හොතීති ආදී නයපවත්තෙන ඉද්ධිවිධෙ කෘණං; (විභ. 296).

ඉද්ධිවිසයෙ = ඉද්ධිවිසයෙති අධිප්පායෝ; (බු 42)

ඉද්ධිවිඝ විනාය = විවිධං විසෙසං සවති ජනෙති පවත්තෙතීති විසවී, විවිධං සවනං වා අස්ස අත්ථීති විසවී, තස්ස භාවෙ විසවිතා, තස්සා විසවිතාය, ඉද්ධියා විවිධවිසෙස පවත්තන භාවායාතිඅත්ථෙ; (පටි. 481) – ඉද්ධිවිසවන භාවාය, පුනප්පුන ආසෙවනවසෙන විණණවිසිතායාති වුත්තං හොති; (දී. 453).

ඉද්ධි වෙකාරජ්ජාය = ඉද්ධිවිසාරද භාවාය; (පටි. 481).

ඉද්ධි සම්භි = ආදීනි සබ්බානි නිපඵත්ති වෙවචනා සෙව; (ඒක. 213).

ඉද්ධි හි නත්‍යාය විපුලං = යස්මා තව අයං විපුලා ඉද්ධි නස්මා තිං තෙන උපොසථිකමෙමෙන සක්කසස්සාපි විමානං න පපෙසි. අඤ්ඤං තතො උත්තරි. මහන්තං යානං පපෙසිති මඤ්ඤම්; (ජා. ස 154).

ඉධ = පොථුජ්ජනිකා ඉද්ධි, යානි උත්තානසෙය්‍යක දරකො විය තරුණසස්සං විය ච දුප්පරිහාරා හොති, අපමත්තකෙනෙව නිජ්ජති, සා පන විපස්සනා පළිබොධො හොති; (විසු. 72)

ඉධදධා = සම්දෙධා; සන්තතෙතා ගම්භීරෝ බහුරසෝ ලක්ඛණපරිවෙධ සංයුත්තොත්‍යාති අධිප්පායෝ; (සං. නි. 576) – සම්දෙධා; (ජා. ඡ. 87) – ඛ්‍යාන සුඛෙන සම්දෙධා; (සං. ඵ. 166).

ඉධ = ඉමස්මිං සාසනෙ; (අ. 701) – (අ. 871) – (අ. 300) (අ. 319) – (සං. ඵ. 123) – (පටි. 117) – (පටි. 222) – (පටි. 519) – (පටි. 316) – (විසු. 12) – (සු. නි. 334) – (ම. ඵ 69) – (ම. ඵ. 92) – (ම. ඵ. 217) – (සං. න. 7) – (දී. 543) – (දී. 762) – (ස. නි. 175) – (සං. ද්‍ර. 45) – (විභ. 83). – නිපාතමත්තං අසම්මිං ලොකෙති අත්ථෙ; (ජා. ප. 231) – දෙසාපදෙසෙ නිපාතෙ; (ම. ඵ. 18) – (දී. 120) – (චූ. 52) – (ඉති. 57) – (බු. 11) – (ධ. ස. 296) – නිපාතපදමෙතං; (ම. ඵ 86) – නිපාතමත්තං; (ථෙර ඵ. 158) – (විමා. 65) – විහිංසාදිවත්ථු දීපනමෙතං; (ම. ඵ 169) – ඉමස්මිං සමුදෙද; (ජා. ව 58) – නිපාත මත්තං, න ඤදවිති අත්ථෙ; (ජා. ව. 70) – ඉධාති වචනං පුබ්බභාගඤරණීය සම්පදාය සම්පත්තාසස සබ්බපකාරජ්ඣාන නිබ්බත්තකසස පුග්ගලසස සන්තිසසයභූතසාසන පරිදීපනං අඤ්ඤදසාසනසස ච නථාභාවපටිසෙධනං; (විභ. 226) – ඉධාති වචනං -පෙ- සබ්බපකාර සීලපරිපූරකසස -පෙ- නථාභාව පටිසෙධනං; (මහා 85) – ඉමස්මිං ලොකෙ; (දී. 187) – (අ. 868) – (ඉති. 264) – (පටි. 109) – (පටි. 516) – (පටි. 151) – (ම න. 38) – (ම. න. 156) – (ථෙර. ඵ. 251) – ඉමස්මිං මහාපප දෙසෙ; ඉමස්මිං තව සාසනෙවා; (සු. ස. 70) – ඉමස්මිං මහාපපදෙසෙ; (විමා 193) – ඉමස්මිං පඤ්ඤපනෙ; (සු. ස. 82) – සාසනෙ; (සු. ස. 178) – ඉමස්මිං සත්තලොකෙ; (ස. නි. 343) – (ඉති. 187) – (ප. 21) – ඉධාති පදං නිපාතමත්තමෙව; (ස. නි. 649) – ඉමස්මිං යෙව සාසනෙ, ඉමස්මිං යෙව වා අත්තභාවෙ; (චූ. 19) – (සු. නි. 471) – (චූ. 20) – ඉමස්මිං පදෙසෙ; (බු 108) – (සු. නි. 205) – (වතු. 102) – අරියසස සම්මවිනයෙ බුහ්ම විහාරමාහු සෙඨ්ඨවිහාරමාහූති; (බු. 166) – ඉමෙසු චතූසු වාදෙසු. (සං. ද්‍ර. 42) – නිපාතමත්තං, එකං සමයන්ති අත්ථෙ; (සං. ද්‍ර. 42) – ඉමස්මිං නිකාබ භාවෙ; (සං. ඵ. 206) – ඉමස්මිං කායසඤදිතෙ

අසුචිසලෙඛරෙ; (ථෙරී. 196) – අසඞ්ඛං ලොකෙ; (චතු. 219) – (සු. නි. 170) – කාමාවචරභූමියං; (ප 79) – ඉමසඞ්ගං දෙවලොකෙ; (විමා. 93) – (විමා 132) – ඉමසඞ්ගං මරුකන්තාරෙ; (විමා. 269) – ඉධාහි මූලපදං ඉමිස්සා දිට්ඨියාහි ආදීහි දසහි පදෙහි සිකඛාත්තය සංඛාත සබබඤ්ඤූ බුද්ධ සාසන මෙව කථිතං; (මහා. 102) – ඉමසඞ්ගං සාසනෙ පුබබතො අපරෙ සමණබාහවතො ථිබභන්තක භාවෙ ආදීනවං ඤත්වා; (මහා 198) – සාසනෙ; නිපාතමත්තමෙව වා එතං; (මහා. 330) – ඉමසඞ්ගං පච්ඡිමත්තභාවෙ; (අප. 195) – ඉමසඞ්ගං මනුස්ස ලොකෙ; (අප. 40) – (පෙ. 127) – සාසනෙ; (සු. නි. 235) – කාමභවෙ; (උ. 65) – අජඣත්තිකායතනානි; (උ. 65) – ඉධාහි වා පච්චය ධම්මා; (උ. 65) – ඉධ ලොකෙ කම්ම නන්දනෙන නන්දති; (ඛ. ප. 78) – ඉමසඞ්ගං ලොකෙ අත්ත භාවෙ වා; (ථෙර. ඒ. 54) – අජඣත්තිකෙසු ආයත නෙසු; (ථෙර. ඒ. 54) – ඉමසඞ්ගං යානෙ; (පෙ. 122) – ඉධාහි වා දිට්ඨධම්මෙ; (පෙ. 127) – ඉමසඞ්ගං පෙතලොකෙ; (පෙ 133) – නන්දනවනෙ; (පෙ. 136) – ඉමිස්සා වෙසාලියා සමීපෙ; (පෙ. 164).

ඉධ අගතිවෙසනා = අථස්ස භගවා පඤ්ඤං විස්සජ්ජෙන්තො ඉධ අගතිවෙසනානි ආදිමාහ; (මි. ප. 234).

ඉධ අඛඩඤ්ඤතඨාගතො = අථස්ස භගවා සම්බුදගම තොපපහුති විජ්ජාචරණං දස්සෙතුං -පෙ- ආදි මාහ; (දී. 188)

ඉධ ආහතො = එතා දෙවඩ්ඪතරො පහාය තෙ පාසාදෙ දස්සිතුකාමිත්වා සෙනකාරණෙන ඉධ ආගතොති; (ජා. ත. 144).

ඉධ උගඝතිතං නත්ථි = අරහත්තනිකූටෙන දෙසනං නිට්ඨපෙසි; (සු. නි. 426).

ඉධ කාමභොගෙ = ඉමසඞ්ගං ලොකෙ කිලෙසකාම වත්ථු කාම පරිභොගෙහි; (ජා. ථ. 47).

ඉධ ගච්ඡ = ඉතො අසුකං නාම ඨානං ගච්ඡ; (දී. 66).

ඉධ ගාමණි එකච්චෙ ඝණ්ටා එවංවාදි = පුරිමානි පන චත්තාරි පදානි දිට්ඨියා පච්චයා හොන්ති කඝවා තෙසුපි ආදීනවං දස්සෙන්තො -පෙ- ආදිමාහ; (සං. ත. 101).

ඉධචෙව = ඉධ උපපත්තොපි පරත්ථ උපපත්තොපි එව රූපො දිබ්බි සුගති ලොකෙහි ධං සිත්වා නිරය මෙව උපපජ්ජති; (ජා. ඨ. 218).

ඉධ චෙව නං විරොධෙති = සචෙ කොචි පමත්තාචාරී ඉධ ඉමිං ඛණං ලභිත්වා සද්ධම්මස්ස නියාමත්තං අරියමගගං විරාධෙති න සම්පාදෙති; (අ. 765).

ඉධ චෙවානිඤ්ඡිතා = යෙන මයං ඉධ ලොකෙ ච පර ලොකෙ ච අනිඤ්ඡිතා; (ජා. ප. 214).

ඉධ චෙ කි නං විරාධෙති සද්ධම්මස්ස නියාමත්තං = ඉමසඞ්ගං සාසනෙ එතං සද්ධම්මස්ස නියාමතා සඞ්ඛාතං සොතාපත්තිමගගං විරාධෙති යදි විරා ධෙති විරියං ඔස්සජ්ජන්තො කාධිගච්ඡති න පටි ලභතීති අත්ථො; (ජා. ඒ. 105) – ඉදම්පි ධම්ම දෙසනං භගවා සාවත්තියං විහරන්තො එකං ඔස්සට්ඨවිරියමෙව භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි; (ජා. ඒ. 103).

ඉධජානො = ඉමසඞ්ගං මිථිලානගරෙ; (ජා. ස. 203)

ඉධ ජීවඤ භික්ඛුනි = ඉදානි නාදිනස්ස පරිභොගෙ මෙත්තා විහාරිනොපි අනවජ්ජතං දස්සෙතුං ඉධ ජීවඤ භික්ඛුනි ආදිමාහ; (ම. ත. 33) – අථස්ස භගවා සෙස බ්‍රහ්මවිහාර වසෙනාපි උත්තරිං දෙසනං වඩ්ඪෙන්තො ඉධ ජීවඤ භික්ඛුනි ආදි මාහ; (ම. ත. 34).

ඉධ ජීවිතං = එවං වස්සසතම්පි තතො භියොපි ජීව මානො අමරණධම්මොව නත්ථි; (සු ස. 136).

ඉධ ජීවිතෙ = ඉමසඞ්ගං ජීවලොකෙ; (වරී. 60) – (ජා ප. 102).

ඉධට්ඨස්ස = ඉමසඞ්ගං ලොකෙ ඨිතස්ස; (පටි. 209).

ඉධ තථාගතො = ආදි පඤ්චධා යථිතොනිද්දෙසො; තත්ථ ආසයානුසයා වුත්තනයා එව; (පටි. 269) – ඉමං පන පුග්ගලං බුද්ධුප්පාදතො පට්ඨාය දස්සෙතුං – පෙ– ආදිමාහ; (ප. 64).

ඉධ තථාගතො ලොකෙ උප්පජ්ජති = ආදීනි විසුද්ධිමගගෙ විත්ථාරිතානෙව; (අ. 396).

ඉධතප්පති = ඉධ කම්මනප්පතෙන දෙමිනස්සමිත්තෙන නප්පති; (ඛ. ප. 76).

ඉධත්ථමෙඤ්ඤව ඤාණානි ධම්මාභිසංඛාරවසෙන = අපුඤ්ඤතිසංඛාරවසෙන ඉධට්ඨිතඤ්ඤෙව ඤාණානි (චූ 48).

ඉධත්ථස්ස = ඉධ තෙ අත්ථ; (සං. ඒ. 130).

ඉධදානි = ඤදානි ඉධ අරඤ්ඤෙ කඝවා මං ඔවදථාති; (ජා. ත. 258)

ඉධ ධම්මං = මාතුපට්ඨාන පිතුපට්ඨාන ධම්මං නං කාලඤ්ඤව වුට්ඨාය මුඛොදකදන්තකට්ඨානි ආදිං දත්වා සබබසරීරකිච්චපරිහරණං කරොන්තොව පූරෙඛිනි වදති; (ජා. ඨ. 14).

ඉධ ධම්මං චරිස්සාමි = ගාථාය ඒවාදං අදාසි; (පෙ. 67) - ඉමස්මිං අත්තභාවෙ ඉමස්මිං වා සාසනෙ ලෝකිය - ලොකුත්තරස්ස සුඛස්ස මූලභූතං සීලාදි ධම්මං - පටිපජ්ජිස්සා යාව පරිනිබ්බාණං න පාපුණන්ති තාවදෙව සුගතී ගාමිනො; (ඉති. 266)

ඉධ ධම්මං චරිස්සාමි මහතං සුගතිගාමිනං = සුගතී ගාමික මහාසම්භාතං ධම්මං චරිස්සා; (අ. 388)

ඉධ නිග්‍රොධ තපෝසි = එවං භගවා අඤ්ඤතිත්ථියෙති ගහිතලද්ධිං තෙසං රත්තිඤ්ච තපං සම්භමෙව සංකිලිට්ඨභාති උපක්කිලෙසපාලිං දස්සෙත්වා ඉදානි පරිසුද්ධපාලි දස්සනත්ථං දෙසන මාරභන්තො "ඉධ නිග්‍රොධා"ති ආදිමාහ; (දී. 608)

ඉධ නිට්ඨා = ඉමස්මිංයෙව; පරිනිබ්බානං; (අ. 842)- ඉමිස්සා කාමධාතුයා පරිනිබ්බාණං; (පටි. 318)- කාමභවං සංසරණෙනයෙව සඤ්ඤාය වුත්තං; (පටි. 318)

ඉධ නිහිතං = ඉධූපනීතං; (පෙ. 136)

ඉධ නොති = එත්ථ නොඝාරො නිපාතමත්තමෙව, සෙසං උත්තානමෙව; (සං. නි. 12)

ඉධ නො ආවුසො ඩො විසෙසො = ආදිමාහංසු; (ම. උ. 45) -එත්ථ ඉධාති ඉමස්මිං පඤ්ඤත්තෙ, කො විසෙසොති කිං අධිකං; (සං. නි. 143)- (සු. ස. 82).

ඉධ පඤ්ඤස්ස = ඉමස්මිං සාසනෙ පඤ්ඤා ඉධපඤ්ඤා නාම සාසනචරිතාය අරිය පඤ්ඤාය ලුත්තාසා අරියසාවකස්ස; (අ. 863) -ඉධෙව පඤ්ඤා අස්ස තතිමං ලොකං අතික්කමතී ඉධ පඤ්ඤා නස්ස ලොකිකපඤ්ඤස්සාති අත්ථො; (සං. නි. 145-) ඉමස්මිං සාසනෙ පණ්ඩිත භික්ඛුනො ඉදානි නං ආදීනිවුත්තං; (ධ. ප. 632)

ඉධ පඩිසන්ධි විඤ්ඤාණං = යං පච්චුප්පන්නභවස්ස භවන්තර පටිසන්ධානවසෙන උප්පන්නතා පරිසන්ධීති වුච්චති, තං විඤ්ඤාණං; (පටි. 170).

ඉධ පඩිසන්ධියා පච්චයා =පච්චුප්පන්නපරිසන්ධියා පච්චයභූතා; (පටි. 170).

ඉධ පත්තාය = ඉමිං ඨානං සම්පත්තාය උපගතාය; (ඉතා 136)

ඉධ පරං = එවඤ්ච පන වත්වා අනාගතෙපි කිඤ්චාසාසුච්චං ගණ්හිස්සන්තීති දස්සෙතුං ඉධ පනාති ආදිමාහ; (ස. වි. 837).

ඉධ පන ආයතනෙ චිත්තං පසීදති = වචනතො අරහත්තාධිපස්සනාය චෙව බහුත්තජ්ඣානුපච්චාරස්ස ච පටිලාභො පටිලාභසම්පයාදෙති වෙදිතබ්බො; (ම. ඒ. 41).

ඉධ පන භික්ඛවෙ = ආදිනා නයෙන පාලි ඨපිතා; (ස. නි. 881)

ඉධ පන භික්ඛවෙ භික්ඛු ගණඝනිකාරමො = (ආදි) "අධිමෙමන වහං, -පෙ- ධම්මපතිරූපකෙන සමණහ"නති ඉමෙසං වසෙන වත්තං බන්ධිත්වා නජ්ජනියාදිසු සත්තසු කමෙමසු පටිපජ්ජනවිධිසු විපත්තිදස්සනත්ථං වුත්තං; (ස නි. 852)

ඉධ පන භික්ඛවෙ භික්ඛුස්ස න හොති ආපත්ති දට්ඨබ්බා = (ආදි) අභූතවත්ථුවසෙන අධිමෙමකම්මං, භූතවත්ථුවසෙන ධම්මකම්මඤ්ච දස්සෙතුං වුත්තං; (ස. නි. 851).

ඉධ පරිපක්කඤාණා ආයතනානං = පරිපක්කායත නස්ස කම්මනිරණ්ඩාලෙ මොහාදයො දස්සිතා; (පටි 170).

ඉධ පොක්ඛරාද තථාගතො ලොකෙ = අථ යස්මා අධිසීලසිකඛා අධිවිත්තසිකඛා අධිපඤ්ඤා සිකඛානි නිස්සා සිකඛා හොන්ති, තස්මා තා දස්සෙන්තො භගවා සඤ්ඤය සහෙතුකං උපපාදනිරොධං දීපෙතුං බුද්ධුප්පාදනොපහුති තත්ථ ධම්මං යථෙත්තො -පෙ- ආදිමාහ; (දී. 243)

ඉධ බ්‍රහ්මචරියවාසො = ජම්බුදීපෙ බුද්ධපච්චෙක බුද්ධානං උප්පජ්ජනතො අවඤ්ඣසිකමග්ග බ්‍රහ්ම චරියවාසො'පි ඉධෙව හොති; (අ. 806).

ඉධ බ්‍රාහ්මණ = අථස්ස භගවා නිබ්බිසිලපාරිපූරියං සීතස්ස පඨමජ්ඣානාදීනං යඤ්ඤතං අපපඨතර තඤ්ච මහප්ඵලතරතඤ්ච දස්සෙතුකාමො බුද්ධුප්පාදතො පඨාය දෙසනං ආරභන්තො ඉධ බ්‍රාහ්මණාති ආදිමාහ; (දී. 217).

ඉධ බ්‍රාහ්මණ තථාගතො = අථස්ස භගවා සීල පඤ්ඤාණමූලභූතස්ස තථාගතස්ස උප්පාදනොප්පත්තිං සීලපඤ්ඤාණං දස්සෙතුං -පෙ- ආදිමාහ; (දී. 206).

ඉධ බ්‍රාහ්මණ භික්ඛු විවිච්චෙවකාමෙහි = කථං ඉමෙ පඨමජ්ඣානාදිධම්මා සඤ්ඤාදස්සනෙන උත්තරිතරා ජාතාති නිරොධපාදකත්තා, හෙට්ඨා පඨමජ්ඣා නාදිධම්මා හි විපස්සනාපාදකා; ඉමෙ නිරොධ පාදකා, තස්මා උත්තරිතරාති වෙදිතබ්බා; (ම. උ. 195).

ඉධ මූගිස්සරා = නෙන මෙ භං ඉධ ථිර පණ්ඩිත මූගිවදා; (දී. 472).

ඉධ හඤ්ඤි එකච්චෙවා = අථ භගවා භික්ඛුසඞ්ඝෙපි සත්ථාපි ඔවදිතබ්බයුත්තකමෙව ඔවදති න ඉතරන්ති දස්සෙතුං -පෙ- ආදිමාහ; (මි. ප 105)

ඉධ හණෙන = ආදිවචනමත්තෙව; (ම ව 135).

ඉධ හණෙන හගවා කිමාහානි = හණෙන භගවා ඉමාය පටිපත්තියා කිමාහානි කිං එතංයෙව කිලෙසනිජ්ජරණකපටිපදං පඤ්ඤපෙති උදාහු අඤ්ඤන්ති පුච්ඡති; (අ. 434).

ඉධ හණෙන රඤ්ඤා = ඉදං නෙ භික්ඛු නෙසු මනුස්සෙසු ආනන්දත්ථෙරස්ස සුකාරණං ආරොචෙත්වා ආරොචෙසුං; (සං. ඵ. 115).

ඉධ හවං රථිකපාලො හත්ථාරොහෙ නිසීදතු = හත්ථාරොහා නනුකො වහලපුපෙථා දුගුණං කත්වා අත්ථතො අනිලඤ්ජිතො හොති, නාදිසෙ අනාපුච්ඡිත්වා නිසීදිතුං න යුත්තරූපා මඤ්ඤමානො එවමාහ; (මි. ප. 210).

ඉධ භික්ඛවෙ = ආදිසකලසුත්තං අවොච; (මි. ඵ. 18).

ඉධ භික්ඛවෙ අස්සුතවා පුථුජ්ජනො = පුග්ගලාධිට්ඨානං දෙසනං ආරභි; (මි. ඵ. 62).

ඉධ භික්ඛවෙ එකච්චෙව = ඉධ භික්ඛවෙ එකච්චෙවනි ආදිමාහ; (මි. දු. 87).

ඉධ භික්ඛවෙ එකච්චෙවා = ඉදානි ඉමා ද්වාසට්ඨි දිට්ඨියො උප්පජ්ජමානා සක්කායදිට්ඨිපමුඛෙනෙව උප්පජ්ජන්තීති දස්සෙතුං -පෙ- ආදිමාහ; (මි ව. 18).

ඉධ භික්ඛවෙ තථාගතො ලොකෙ උප්පජ්ජති = ඉදානි විවට්ටං දස්සෙතුං -පෙ- ආදිමාහ; (මි. දු. 259).

ඉධ භික්ඛවෙ එකච්චෙවා කුලපුත්තෙනා = කිඤ්චාපි අසුකකුලපුත්තොනි න නියාමිතො, දෙවදත්තං යෙව පන සන්ධාය ඉදං වුත්තන්ති වෙදිතබ්බං; (මි. දු 193).

ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු = භික්ඛවෙ ඉමස්මිං සාසනෙ භික්ඛු; (අ. 649) -- (සි. ටී 292) -- (මි. ඵ. 222) -- (දී. 548).

ඉධභික්ඛු = එත්ථ කිඤ්චාපි භගවතා දෙවලොකෙ නිසීදිත්වා අයං සන්නිපථ්ඨානට්ඨඞ්ගා ඝටිතො එකභික්ඛූපි තත්ථ භගවතො සන්තිකෙ නිසින්නකො නාම නත්ථි, එවං සන්තෙපි යස්මා ඉමෙ වත්තාරොපි සන්නිපථ්ඨානෙ භික්ඛූ හාවෙන්ති. භික්ඛුගොචරාහි එතෙ, තස්මා ඉධ භික්ඛූනි ආලපති. කිං පනෙතෙ සන්නිපථ්ඨානෙ භික්ඛුයෙව භාවෙන්ති? න භික්ඛුනී ආදයොපි, භික්ඛුනී ආදයොපි භාවෙන්ති; භික්ඛු පන අගාරපරිසා, ඉති අඤ්ඤපරිසත්තා ඉධ භික්ඛූති ආලපති. පටිපත්තියා වා භික්ඛුභාවෙ දස්ස නතො එවමාහ, යො හි ඉමං පටිපත්තිං පටිපජ්ජති? සො භික්ඛු නාම හොතීති, පටිපන්නකො හි දෙවො වා හොතු මනුස්සො වා භික්ඛු නි සඞ්ඛං ගච්ඡතියෙව; (විභ. 151) - ඉමස්මිං සාසනෙ භික්ඛු; (විභ 156) - (විභ. 213) (විභ 265) - (විභ. 218) - (පටි. 233) - (පටි. 535) - (පටි. 482) -ඉමස්මිං සාසනෙ පටිපන්නකො භික්ඛු; (විභ. 202) - ඉමස්මිං සාසනෙ ඛානුපපාදකො භික්ඛු; (විභ. 227) - ඉමස්මිං සාසනෙ සංසාරෙ භයං ඉක්ඛනතො භික්ඛු (මහා. 67) - ඉමස්මිං සාසනෙ ඛීණාසවො භික්ඛු; (පටි. 500) - ඉමස්මිං සාසනෙ භික්ඛු, සංසාරෙ භයං ඉක්ඛනීති - භික්ඛු; (පටි 93).

ඉධ භික්ඛු දිවසං - නිදෙසෙ පනස්ස ඉධ භික්ඛූ දිවසනති; පුබ්බණ්හා මජ්ඣණ්හා සායණ්හානී තයොපි දිවසකොට්ඨාසා ගහිතා; (විභ. 241) - (මහා. 290).

ඉධ භික්ඛු සීලවා = (ආදයො) වුත්තනයා එව; (මහා. 137).

ඉධ භික්ඛු සුඛං වෙදනං සුඛා වෙදනා = තස්මා වෙදනා පරිග්ගහමත්තෙනෙව දස්සෙතුං -පෙ- ආදිවුත්තං; (විභ. 188).

ඉධ මජ්ජ = ඉධ අජ්ජ; (ජා ව. 34) - ඉධ මයා අජ්ජ; (ජා. දු. 47).

ඉධ මජ්ඣුපාගතො = ඉමං අරඤ්ඤට්ඨානං පබ්බජ්ජං වා අජ්ඣුපගතො; (ථෙරී. දු. 165).

ඉධ මනුස්සත්තෙ = ඉමස්මිං සාසනෙ යිත්තභාවස්ස නෙ භයොපි කිලෙසා අන්තරාය කරා හොන්ති; (ම. ව. 40).

ඉධ මහානාම එකච්චෙවා පුග්ගලා = ඉදං න කෙවලං සරක්ඛානි එව අපායතො මුත්තා ඉමෙපි පුග්ගලා මුත්තානි දස්සෙතුං ආරද්ධං; (සං. ත. 221).

ඉධමහාරාජ භික්ඛු සන්තුට්ඨො හොති = එත්ථ "සන්තුට්ඨො"නි ඉතරීතරපච්චය සන්තොසෙන සමන්නාගතො. සො පනෙස සන්තොසො ද්වාදසවිධො හොති; සෙය්යථිදං චීවරෙ යථාලාභ සන්තොසො, යථාබල සන්තොසො යථා සාරුප්ප සන්තොසො"නි තිවිධො; එවං පිණ්ඩපාතාදීසු; (දී. 142).

ඉධමාහරෙති - ඉධ ආහරෙය්‍යාසි; (ජා. ස. 277).

ඉධමිඤ්ඤකානි = ඉමස්මිං ඨානෙ සුචරිතඵලං නිපජ්ජන්ති; (සු. ස. 73).

ඉධ මෙසිය භික්ඛු කල්‍යාණමිත්තෝ හොති = ආදි මාහ. නනු කල්‍යාණමිත්තොහාති කල්‍යාණෝ හඤ්ඤ සුසඳරෝ මිත්තෝ එතස්සාති - කල්‍යාණමිත්තෝ. යස්ස සීලාදිගුණසම්පන්නෝ අඤ්ඤ භාතා හිතස්ස විධාතාති එවං සබ්බාකාරෙන උපකාරෝ මිත්තෝ හොති, සෝ පුග්ගලෝ කල්‍යාණමිත්තොව; (උ. 155).

ඉධ මෙ අත්තිවෙස්සන පුබ්බෙව සම්බොධා -පෙ- තංසත්තව නිබ්බිදං, අලමිදං පධානාය = ඉදං සබ්බං හෙට්ඨා පාසරාසි සුත්තෙ විත්ථාරතයෙන වෙදිතබ්බං. අයං පන විසෙසෝ; නත්ථ බොධි පල්ලඞ්කෙ නිසජ්ජ; ඉධ දුක්කරකාරිකායං; (ම. ද්‍ර. 239).

ඉධ මෙ හනෙන = එවාහං හනෙන ඉමිනා වෙලාය ඉධාගතාති ඉමමත්ථං දස්සෙන්තී මහා උපාසිකා "ඉධ මෙ හනෙන"ති ආදිමාහ; (උ. 110).

ඉධමෙව = මකාරෝ පදසන්ධිකරෝ, අථවා 'පී"නි; පිසද්දෙ නිපාතමත්තං. ගාමකෙ ඔතත්තා නාති අසිතාදීනි භිඤ්ඤාපි ඉධෙව මම සමීපෙයෙව නථාපි අලමෙව හොතීති අත්ථෝ; (ථෙර. ඒ. 112).

ඉධරාජා = ඉදානි චාතුවණ්ණිසුද්ධිං දස්සෙතුන්නා ඉධරාජාති ආදිමාහ; (ම. ට. 282).

ඉධ ලොකපාලා = ඉමිසම්ං ලොකෙ ලොකපාලක සම්මතා සමණබ්‍රාහ්මණාපි සීලවන්තානං අනුග්ගාහකා; (ජා. ද්‍ර. 89).

ඉධ ලොකෙ පතිට්ඨිතඤ්ච = චතුරාගවසෙන ඉමිසම්ං ලොකෙ පතිට්ඨිතං. දුතියපදෙපි එසෙව නයෝ කම්මංවා කම්මතෝ උපගච්ඡන්තං ඉධලොකෙ පතිට්ඨිතං නාම. කම්මභවං ආකඞ්ඛන්තං පර ලොකෙ පතිට්ඨිතං නාම ඉමිනා කිං කථිතං? සෙඛපුථුජ්ජනානං ඛි වෙනොපරියඤ්ඤාණං නත්ථි දස්සන සම්පත්තිනි නාම; (දී. 646).

ඉධලොකෙ අපතිට්ඨිතඤ්ච = නිවත්තඳ රාගත්තා ඉධලොකෙ ව අපතිට්ඨිතං. දුතියපදෙපි එසෙව නයෝ. කම්මං වා කම්මතෝ න උපගච්ඡන්තං ඉධලොකෙ අපතිට්ඨිතං නාම; කම්මභවං අනාකඞ්ඛන්තං පරලොකෙ අපතිට්ඨිතං නාම. ඉමිනා කිං කථිතං? ඛීණාසවස්ස වෙනෝ පරියඤ්ඤාණං කථිතං. ඛීණාසවස්ස ඛි වෙනෝ පරිය ඤ්ඤාණං මත්ථකං දස්සනසම්පත්තිනි නාම; (දී. 646)

ඉධලොකෙ පරත්ථ ච = ඉමිසම්ං ලොකෙ යං අපප ඉජ්ජනං, නත්ථ දිට්ඨධම්මිකෙ අත්ථෙ, පරලොකෙ යං අපඤ්ඤජ්ජං තත්ථ සම්පරායිකෙ අත්ථෙ අපප ඉත්තස්ස මෙ සතොති අත්ථෝ; (ඛු. 205).

ඉධ ධම්මෙන = ඉමිසම්ං තෙරූපබ්බතෙ මහාසෙන [illegible] ලුත්වා; (ජා. ත. 173).

ඉධ වස්සං = ඉමිසම්ං ච යානෙ ඉදච්චිදං ච කරොනෙන්නා වහුමාසං වස්සං වසිස්සාමි; (ධ. ප. 551).

ඉධවා = මනුස්සලොකං නිද්දිසති; (වහු. 104) - (ඛු 111) - (සු නි. 208).

ඉධවා හුරං වා = ඉධලොකෙ වා පරලොකෙ වා; (සං. ඒ. 50). -(සු. නි. 343) - සඤ්ඤාභාවාදි හෙදෙ ඉධවා පරත්ථ භාවාදි හෙදෙ පරත්ථවා; (මහා 171) - (සු. නි 427) - ඉදංපන කුහිඤ්චි ලොකෙනි ඉමස්ස විත්ථාර වචනං; (සු. නි. 348)

ඉධ විජ්ජති = අයමෙත්ථ සද්ධිං සම්බන්ධයොජනාය අත්ථවණ්ණනා; (සු. නි. 175) - ඉදානිපි ඉධෙව සංවිජ්ජති; (ජා. ද්‍ර. 148).

ඉධ විප්පහාය = ඉධලොකෙ වත්තමානෙ බන්ධෙ විහාය; තතො පරං යෙසං ගමනං නත්ථීති වුත්තං හොති; (සු. නි. 348).

ඉධ විහාය = ඉමිං ලොකං විජහිත්වා බ්‍රහ්මලොකං; (අ. 842). - ඉධ කාමාවචරත්තභාවෙ විහාය සුද්ධා වාසත්තභාවෙ ඨිතානං නිට්ඨා හොතීති අත්ථෝ; (ප. 79).

ඉධවිහාය නිට්ඨා = ඉමිං කාමභවං විජහිත්වා සුද්ධාවාස බ්‍රහ්මලොකෙ පරිනිබ්බාණං; (පට්. 318).

ඉධ සඤ්ඤසඤ්ඤී = ඉධ සාසනෙ සඤ්ඤසඤ්ඤී හොති අයමෙවවා පාඨෝ. අත්තනෝ පඨමජ්ඣානසඤ්ඤාය සඤ්ඤුවා හොතීති අත්ථෝ; (දී. 244).

ඉධ සම්පජානෝ = ආදිකෝ පරමත්ථසුඤ්ඤතාදිද්වෙසෝ පරිනිබ්බාණසඤ්ඤාදිද්වෙසෙ වණ්ණිතෝ යෙව; (පට්. 464).

ඉධ සාවත්ථියං = ඉධ සාවත්ථියන්ති යොජනා; එහ. 137)

ඉධ සුභං = (ආදි) වොසාසනාකාරදස්සනං; (ඛු. 146).

ඉධස්ස = ඉමිසම්ං ලොකෙ අස්ස; (අ. 373).

ඉධස්සු = ඉධ භවෙයුං; (සු. ස. 10). -(අ. 596).

ඉධාහුරං = ධාරාරමණ ධම්මා දස්සිතානි; (නෙ. 108)

ඉධ හෙස්සාමි = ඉමිසම්ං යෙව යානෙ ජීවිතං ජහිස්සාමීති වත්වා බොධිසත්තස්ස දක්ඛිණපස්සං නිස්සාය තං සක්කාරෙත්වා අස්සාසෙන්නා අට්ඨාසි; (ජා. ප. 105).

ඉධාගතා = ඉමිං පෙතලොකං ආගතා පෙතත්තභාවං උපගතා; (පෙ. 35). - ඉධ ආගතා සම්පත්තා, ඉධ වා ආගමනහෙතු; (විමා. 136) - ඉධ ඉමිසම්ං මනුස්සලොකෙ ඉමං වා මනුස්සලොකං ආගතා; (විමා. 64).

ඉධාගතා තාදිසිකා නමෙවියතුං = යථා එවං ඉධාගතා සියුම් සත්ත්වා මා සිනෙහං මා න ලභසි එවමේවං නෙති භයාව සදිසා නමෙවියතුං (සං. ඵ. 150)

ඉධාගති = පරලොකතෝ ඉධ ආගති; (නෙ. 108)

ඉධාගතෝ = තතෝ පරලොකතෝ ඉධාගතෝ නාම නත්ථි; (ජා. අ. 200)

ඉධාගම = තාත ඉමං අසුභපදං ආහරෝ; (ජා. ශ 80)

ඉධා නි = ඉමස්මිං සත්තාලොකෙ, (මි. ද්‍ර. 258)

ඉධා නි ඉමිස්සා දිට්ඨියා = ඉදානි යථානිසඛිත්තං මානිසං පටිපාරියා හාජෙත්වා දසෙතුං ඉථානි ඉමිස්සා දිට්ඨියාති ආදි ආරද්ධා: (පටි. 348)

ඉධානඤ්ඤ = ඉදානිස්ස අරහත්තා සථෙථුං ඉමා කහුති ආදිමාහ; (ම. ව. 46)

ඉධානඤ්ඤ තථාගතෝ = අථස්ස සත්ථා මෘකරොත්තෝ ඉධානඤ්ඤ තථාගතෝති ආදිමාහ; (අ. 440)

ඉධානඤ්ඤ භික්ඛු = ආනන්ද - ඉමස්මිං සාසනෙ නියාව; (ඉතු. 162)

ඉධානඤ්ඤ භික්ඛුතෝ = ආනන්ද ඉමස්මිං සාසනෙ භික්ඛුතෝ; (අ 362)

ඉධානඤ්ඤ භික්ඛු විවදතති = ආදිසෝ විහාරෝ වුත්තෝ සෝ එකෙන නයෙන සඛෙපතෝව වුත්තෝනාති වෙදිතබ්බෝ; (මි ව. 32)

ඉධාහං ආවුසෝ = තතෝ භගවතෝ සන්තිකෙ පුථෙථා ඉධාහං ආවුසෝති ආදිනා නයෙන බ්‍යාකාසි; (සං. දු 160)

ඉධාහං භික්ඛවෙ = එවම්මිං ඔවාදං නිය්‍යාතෙත්වා ඉදානි තස්සා විමෙදුයාද පටිපත්තියා පරිපූරකාරිං ථොමෙථුං ඉධාහං භික්ඛවෙති ආදිමාහ; (මි. ඵ. 85)

ඉධාහං සාරිපුත්තෙන = ඉධානි යථාවුත්තොපි යානෙපි අත්තනෝ සඳුණ්පවත්තනාකාරං දසෙතතෝතා ඉධාහං සාරිපුත්තෙනාති ආදිමාහ; (මි. දු. 30)

ඉධාහං භික්ඛු පතිපුවිජිස්සාමි = මම සන්තිකා සුයාං සුගතෝවාදෙ නාම නත්ථි, තමෙ නයා අත්ථෝ; (මි. දු. 87)

ඉධූපපත්තී නවස්මිං පුරෙ සතස්ස සම්මස්ස පච්චයා= පච්චුපපත්තෙන විපාකභවෙ අතීතජාතියං කතස්ස කම්මස්ස පච්චයෙන පවත්තනතීති අත්ථෝ; (පටි. 170)

ඉධූපපත්තෙතා = තස්සා ඉධූපපත්තෝති ඉමිස්සා ඉධූපපත්තියා අනන්තරා මෙවස්ස උපපත්තිඨානං සක්‍යාය; (විසු. 316) - ඉඩ පඨමජ්ඣානභූමියං උපපත්තෙතා; (ම දු 340) - ඉඩ මහාවිහාරා දෙවියා කුවිතිමති නිබ්බත්තෙතා; (ම. ඵ. 114) - ඉමිස්සා ඉධූපපත්තියා අනන්තරා; (ස. ප. 105)

ඉධූරගානං පවිරෙ පඨමෙඨා =ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ සෙණිගණඛතං ආරබහ කථෙසි; (ජා දු 9)

ඉඛෙකච්චෙ = ඉමස්මිං සත්තාලොකෙ එකච්චෙ; (සු. ස. 333). (ආදිසු) පුබ්බජනකලාණකා වා ආරියෙවා; (පටි 477)

ඉඛෙකච්චෙ චක්ඛුසම්ඵස්සජං වෙදනං = (ආදිසු) විසුං විසුං වෙදනාය දිට්ඨිගහණෙ අසතිපි වෙදනානි එකගහණෙන ගහිතෙ සබ්බාසං වෙදනානං අත්තොගධත්තා විසුං විසුං ගහිතා එව හොතතීති විසුං විසුං යොජනා කතාති වෙදිතබ්බා; (පටි. 309)

ඉඛෙකච්චෙ පුගගලෙ -පෙ- විහරතීති = තං සබ්බම්පි යථෙවා අවසෙසෙ කාලෙ අවිසෙසෙ සමයෙ විත්‍ථාරපකාරෙ අවත්ථිමොකෙ සහජාත නාමකායෙන පටිලභිත්වා විහරන්තා -පෙ- විහරතීති වුච්චති; (ප. 21)

ඉඛෙ ඛලෙච්චා භික්ඛු = අඤ්ඤා කාරණා නෝ නත්ථි යෙන -පෙ- බාහිරපරිබ්බාජකෙති සාධාරණා; (මි. ඵ. 167)

ඉඛෙකච්චෙ මානා ජ්ජනෙති = එකච්චෙ පුග්ගලා මානා ජ්ජනයති; (ධා. 149)

ඉඛෙකච්චෙ වෙදනා - සඤ්ඤා - සඛාරෙ - විඤ්ඤාණා අනන්තරා සමනන්තරා සමනුපස්සති = එත්තාවතා බහුකෙ අනිච්චාදිවා එකතෝ ගහණවසෙන වුත්තා; (පටි. 308)

ඉඛෙකච්චෙ වෙවිදූතෙන = තත්ථ එකච්චියා අනාචාරා විහච්චා දසෙසතෙත්වා -පෙ- ආදිමාහ; (ථිහ. 233)

ඉඛෙව = ඉමස්මිං එව ගෙහෙ ඣිනා; (ථෙරී. 206) - ඉමස්මිං යෙව අත්තභාවෙ; (ඉති. 133) - (ඉති. 208) - (ථෙර. දු. 166) - දිවෙයව ධම්මෙ; (ඉති. 214) - ඉමස්මිං යෙව ලොකෙ ජීවෝ ජීවති; (ජා. ශ. 109) - පටිසන්ධිවසෙන පරතෝ ආගන්ත්වා ඉඛෙව; (සං. දු. 61) - (අ. 561) - ඉමස්මිං එව ඨානෙ මහාවානෙ කිත්තාහුසමුච්ඡි විය විපසකිරියතු; (චරි. 105) - ඉමස්මිං යෙව ඔකාසෙ; (දී. 531) - ඉමස්මිං යෙව සාසනෙ; (සු නි 417) - (ඔහා 84) -

(ඒ. 579) – (මි. දු 4) – ඉමස්මිංයෙව සාසනෙ ඉමස්මිං යෙව වා අත්තභාවෙ; (සු නි 471) – එවං ඉධෙව හොති; (ජා. ප. 191).

ඉධෙව අවජ්ජනං = තාත අයං කණ්හාජිනා න කිඤ්චි දුක්ඛං ජානාති යථා නාම ඛිරසම්මත්තා මිග පොතිකා සුඨු පරිහිනා මාතරං අපස්සන්තී ඛීරත්ථාය කන්දති එවං අම්මං අපස්සන්තී කන්දිත්වා සුසිත්වා මරිස්සති තස්මා මෙඤ්ඤව බ්‍රාහ්මණස්ස දෙහි අහං ගමිස්සාමි අයං කණ්හාජිනා ඉධෙව හොතූති; (ජා. ස. 485).

ඉධෙව කුසලං කත්වා = අනවජ්ජ සුඛවිපාකඤ්චෙත්‍ථ කුසලං පෙතානං උද්දිස්ස වසෙන දානමයං පුඤ්ඤං උපචිත්වා ඉධෙව ඉමස්මිං යෙව අත්ත භාවෙ; (පෙ. 7).

ඉධෙව කිත්තිං ලභති = ඉධ ලොකෙපි සුමනෝ සපුරිසෝ සීලවා කල්‍යාණධම්මෙමානි කිත්තිං ලභති; (ථෙර. ඒ. 539).

ඉධෙව භයමත්තනෝ = ආසවක්ඛයාධිගමෙන අත්තනෝ වට්ටදුක්ඛ හෙතූනෝ සමුදයපක්ඛියස්ස කිලෙසගහණස්ස "ඉධෙව" ඉමස්මිං යෙව අත්ත භාවෙ "භයං" අනුප්පාදං පජානාති. වට්ට දුක්ඛස්සෙව වා ඉධෙව චරිමක විඤ්ඤ ණිරොධෙන භයං ඛණභාවං පජානාති; (ඉති. 241).

ඉධෙව ඛෝ = සාසනෙ වා මනුස්සලොකෙ වා භූමං; ඉමස්මිංයෙව සාසනෙ ඉමස්මිං යෙව මනුස්ස ලොකෙහි අත්තෝ; (අ. 321).

ඉධෙව ඡඩ්ඩිතබ්බාහ = ඉමස්මිං ලොකෙ එව කායං ඡඩ්ඩසිත්වාන යථාරුචිනධ්‍යානගාමි අයං සත්තෝ තස්මා පහාය ගමනීයෝ අයං කායොති එවමෙව සඤ්ඤා න කාතබ්බොති දස්සෙති; (ථෙර. ඒ. 523)

ඉධෙව තාව සං ආනන්ද හොති = ඉදං භගවා තපුස්සස්ස ගහපතිනෝ ඉධ සීතෙන ආනන්දෙන සද්ධිං කථාසල්ලාපෝ භවිස්සති තතෝ නිදානං අහං මහන්තං ධම්මපරියායං දෙසෙස්සාමීති සඤ්ඤා දාහ; (අ. 814).

ඉධෙව තෙ උපපජ්ජන්ති = ලොභතෝ ලොභඛාදකං මිලං විය ඉමස්මිං මයාං යෙව සාසනෙ තෙ උපපජ්ජන්ති; (සං. දු 152).

ඉධෙව නිහං ලභති = ඉධ ලොකෙපි දුම්මනෝ රාගාදීහි දූසිතචිත්තෝ දුස්සීලෝ පාපධම්මෝති නිහං ගරහං ලභති පෙච්ච පරලොකෙපි අපායෙ දුගතියඤ්ච ඨානි අවජානාති ආදිනා යමපුරිසෝදිහිව නිහං ලභති; (ථෙර. ඒ. 539).

ඉධෙව විහඤ්ඤති = ඉමස්මිං එව භවෙ මිඤ්ඡා ගිහිසති උපදිස්ස විපාක නිරොධෙන නිරුජ්ඣිස්සතීති අත්තෝ; (ථෙර. ඒ. 308).

ඉධෙව සමානෝ = ඉධෙව සමානෝ; (චූ 21) – (සු. නි. 472).

ඉධෙව සමෙත්වාධි මනුත්තරං ඵුසෙ = ඉමස්මිං යෙව අත්තභාවෙ අගඟමඟහා අරහත්තං වා ඵුසෙ පාපුණෙය්‍ය; (ඉති. 85).

ඉධෙව සිනාති = ඉමස්මිං යෙව මම සාසනෙ සිනාති; ඛිං වුත්තං හොති. සචෙ අජ්ඣත්තනිසකිලෙස මූලපපවාහනං ඉච්ඡති ඉධෙව මම සාසනෙ අට්ඨඞ්ගිකමඟසලිලෙන සිනාති අඤ්ඤත්‍ර හි ඉදං නහාති; (මි ඒ. 162).

ඉධෙව සුඛිං = නත්‍ථ පඨමඣානාය භාව සඤ්ඤාපෙ; ඉමේ දිට්ඨිගතිකා අත්තනෝ දිට්ඨිං සඤ්ඤාය "ඉධෙව සුඛී"නති වදන්ති; (සු නි. 434).

ඉධෙව සුඛිනි පසූර සුත්තං = සා උපපත්ති; භගවති කිර සාවත්‍ථියං විහරන්තෙ පසූරෝ නාම පරිබ්බාජකෝ මහාවාදී, සෝ "අහම්පිමං සකල ජම්බුදීපෙ වාදෙන අඤ්ඤෝ, නත්‍ථි යථා ජම්බුදීපස්ස ජම්බු පඤ්ඤුණ්ණං, එවං මම්පි භවිතුං අරහතී"නි ජම්බුඣජං කත්වා සකල ජම්බුදීපෙ පටිවාදං දානාසාදෙන්තෝ අනුපුබ්බෙන සාවත්‍ථිං ආගන්ත්වා නගරද්වාරෙ වාලිකත්‍ථලං කත්වා තත්‍ථ ඨාඛං උස්සාපෙත්වා "යෝ මයා සද්ධිං වාදං කාතුං සමත්ථෝ, සෝ ඉමිං ඨාඛං හඤ්ඤතූ"නි වත්වා නගරං පාවිසි; (සු. නි. 432).

ඉණං ආදාය = වඩ්ඪියා ධනං ගහෙත්වා; (දී. 147)

ඉන්ඳඛාස්ස = ඉන්ඳකූට නිවාසිනෝ යක්ඛස්ස; (සං. ඒ. 230).

ඉන්ඳඛීලං = රාගදෙසමෝහ ඉන්ඳඛීල මෙව; (දී. 485). (වතු. 195) – රාග දෙස මොහින්ද ඛීල මෙව; (සං. ඒ. 61);

ඉන්ඳඛීලං අනික්කාමෙය්‍ය = එත්‍ථ අත්තනෝ ආගන භාවං අජානාපෙත්වා සයනිඝරස්ස උම්මාරං පඨමං පාදං අනික්කාමෙන්තස්ස දුක්කටං; (මා. 141).

ඉන්ඳඛීලං ඌහනෙය්‍ය = සමූහනිත්වා; (සං. ඒ. 61).

ඉන්ඳ ඛීලෙ සිතස්ස = යස්ස ගාමස්ස අනුරාධපුරසෙසෙව දෙ ඉන්ඳඛීලා, තස්ස අබ්භන්තරිමෙ ඉන්ඳඛීලෙ සිතස්ස; (ස. ම. 214).

ඉන්ඳ ඛීලෙ=නගරද්වාර නිවාරණත්‍ථං උම්මාරබ්භන්තරෙ අට්ඨවා දස වා හත්‍ථෙ පඨවිං ඛණිත්වා ආකොටිතස්ස සාරුද්‍රුමියත්‍ථම්භස්සෙතං අධිවචනං; (සු නි. 218) – (ඛු. 122) – (චතු. 114) – නගරද්වාර පිර කරණත්‍ථං උම්මාරබ්භන්තරෙ අට්ඨ වා දස වා හත්‍ථෙ පඨවිං ඛණිත්වා ආකොටිතස්ස සාරුද්‍රුම් යස්ස එම්භස්සෙතං අධිවචනං; (නෙ. 215) – ඉන්ඳඛීලොති වෙත්‍ථ ගාමස්ස වා නගරස්ස වා උම්මාරෙ; (පපි. 349).

ඉඳුගු = ඉන්ද්‍රියෙන ගළජ්ජනීති ඉඳුගු අථවා ඉඳු ගුනෙන කම්මෙනා ගළජ්ජනීති ඉඳුගු තිඳුගුනිවි පාළි; (මිහා 18)

ඉඳු ගොපකගණඤ්ඤතනා = එතඤ්ච එතඤ්ඤස්ස මුම් ඉඳුගොපකවණ්ණාය රහනාය සුබසම්පේඤ්ඤාය තිණ්ණජාතියා සඤ්ඤාතා තිවඤ්ඤික සඤ්ඤස්ස කුවිති විය මුදුකා එතේ එවං රමණීයෙ එතඤ්ඤෙබ සෙ තිට්ඨතීති දඤ්ඤයි; (ජා ව 234) - ඉන්ද ගොපක නාමකෙති පවාළවණ්ණති රහනතිමිති සඤ්ඤාදිනා; නථා උඤ්ඤත්තකාලවසෙන එවමාහ; (ථෙර ථ. 60).

ඉඳුගුණි = අසනි අගුණි; (විභ. 50).

ඉඳුනාගවා = සක්කනාගාවය; (මිහා. 143).

ඉඳුනාමා = ඉඤ්ඤෙති එවං නාමා; (දී 703) - ඉඤ්ඤෙ ඉඤ්ඤෙති එවං නාමිකා; (වඩු 181)

ඉඳු නාමා තයොජනා = ඉඳු නාමිකා තයෝ එකඤ්ඤ එතති රාජානෙ එකසඤ්ඤති නීසු ජාතිසු ඉඤ්ඤෙනාමි එකඤ්ඤවතති රාජා අහොසිතති අථෙවා; (අප. 263)

ඉඳු පඤ්ඤ පුරුත්තමෙ = ඉඳුපඤ්ඤනාමිකෙ කුරු රට්ඨස්ස පුරවරෙ උඤ්ඤමිනගරෙ; (චරි 29) - (මහි 147).

ඉඳුපුරං ඝථා = සුදස්සනනගරං විය; (විභ. 129)

ඉඳුපුරොහිතා = ඉඳු පුරොහිත [illegible] චරිතං කත්වා පරිවාරෙත්වා දෙවමිනුස්සා[illegible] අත්ථ චින්තෙන්තා අච්ඡන්ති; (ජා. ඇ. 109)

ඉඳුලට්ඨිව උඤ්ඤතං = ආකාසෙ ඔන විප්පෙක්ඛානමිනා මිත්ත්‍රුල්ලනා ඉව උඤ්ඤනං සන්තාදුමිකාදි නෙදෙති උච්චං; (අප. 224)

ඉඳුවං = රමණීයෙ බාරාණසි නගරෙ; (ජා ථ 326)

ඉඳු ව දෙවා තිදසා සංඝාමෙ අපරාජිතා = දෙවා සුරසඞ්ඝාමෙ අපරාජිතා මිත්නාදි: ඉඳු නාමතිස්සා දෙවා විය මහාථෙරි මියං නං පුරක්ඛත්වා විහරියාමි අඤ්ඤස්ස සන්තාබබස්ස අභාවතො; (ථෙරි 95).

ඉඳුං ව නං දෙවතා පූජයිස්සති = යථා සක්කං දෙවානමින්දං දිස්ස දෙවලොකෙපි දෙවතා පූජෙන්ති, එවං සෝ පුග්ගලෝ නං පුග්ගලං කාලසෙසෙව වුට්ඨාය උපාහනා ඔමුඤ්ඤනාදිං සබ්බං වත්තපටිවත්තං කරොනෙතා පූජෙය්‍ය සක්කරෙය්‍ය ගරුංකරෙය්‍යාති; (සු. නි 289)

ඉඳුවණ්ණං = සක්කස්සණ්ඨානං; (පරි 490)

ඉඳුසාලගුහාය - පුබ්බෙ සා දීඝාතං පබ්බතාතං උත්තරෙගුහා, ඉඳුසාලරුක්ඛො වස්සා දාරෙ, තස්සා ඉඳුසාලගුහාති සංඛං ගතා; (දී. 497).

ඉඳුස්ස = නාගිඤ්ඤස්ස; (ජා. ප. 238)

ඉඳුස්ස ගොත්තස්ස-කොසිය ගොත්තස්ස; (ජා ඇ. 440).

ඉඳුස්ස නං චෙදස = යස්මා එවං මිත්තගුණං අරිය පුග්ගා චෙතා තස්මානං එවං උත්තමා නාමෙනති ඉඳුස්ස කථෙති; (ජා. ඡ. 248).

ඉන්ද්‍රිවරමුත්තමාමෙනි = නං ආලපති; (ජා ඇ 261)

ඉන්ද්‍රිවරානං ගන්ධං = උප්පලපදුමපුණ්ඩරිකානං වානඤ්ඤාන පුප්ඵගන්ධං; (විමා. 158).

ඉංඝන දෙවරඤ්ඤ ඝඞ්ඝ = සක්කෙන දෙවරාජෙන සහ; (මිහා 206)

ඉංඝදු = ඉන්දති පරිඤ්ඤරියං පත්තොනති ඉන්දු; (වඩු 150) -සක්කො දෙවරාජා; (ථෙරි. ථ. 543)

ඉංඝදුම් = ඉදං උපමිතං වුත්තං යථා අසුරෙ ජෙත්වා අනිභවිත්වා ඨිතකාලතෙ පථවිය අසුරාධි පොති සබ්බං ගතෙ ඉන්දු තෙ අත්තනෙ සපත්තභූතෙ අසුරෙසුපෙසි නථා කත්වෙතීති; (ජා ඍ 113).

ඉංඝදු, ඉංඝමා = ආදීනි තෙසං නාමානි; (වඩු 185)

ඉන්ද්‍රිය = සා අවිප්පයා අනිභවනතො අධිපතියතෙන ඉන්ද්‍රිය-; (මිහා. 109) - අසඤ්ඤියකොසජ්ජපමාද විකෙඛපසම්මොහානං අනිභවනතො අනිභවන සංඛානෙන අධිපතියටෙඨන ඉන්ද්‍රියං; (පට්ඨ. 446) -සා ච අසඤ්ඤියස්ස අනිභවනතො අධිපතියටෙඨන ඉන්ද්‍රියං අධිමොහබලභාවෙ වා ඉන්දවඩ්ං කාරෙතීති - ඉන්ද්‍රියං; (ධ. ස. 124) - තදෙව කොසජ්ජස්ස අනිභවනතො අධිපතියටෙඨන ඉන්ද්‍රියං පඤ්ඤාභාවෙ වා ඉන්දවඩ්ං කාරෙතීති - ඉන්ද්‍රියං; (ධ. ස. 125) - සා ච ඔවඩ්ඨ සඞ්ඛස්ස අනිභවනතො අධිපතියටෙඨන ඉන්ද්‍රියං; -උපට්ඨාන ලක්ඛණෙ වා ඉන්දවඩ්ං කාරෙතීති - ඉන්ද්‍රියං; (ධ. ස. 126 - සෝ ච විකෙඛපස්ස අනිභවනතො අධිපතියටෙඨන-ඉන්ද්‍රියං; අවිකෙඛප ලක්ඛණෙ වා ඉන්දවඩ්ං කාරෙතීති - ඉන්ද්‍රියං; (ධ ස 127) - තදෙව මිච්ඡාදස්සනලක්ඛණෙ ඉන්දවඩ්ං කාරෙතීති - ඉන්ද්‍රියං; සාතලක්ඛණෙ ඉන්දවඩ්ං කාරෙතීති - ඉන්ද්‍රියං; - අනුපාලන ලක්ඛණෙ ඉන්දවඩ්ං කාරෙතීති-ඉන්ද්‍රියං; (ධ ස 128)-ඉන්දවඩ්ං කාරෙතීති ඉන්ද්‍රියං (ධ. ස. 146)

ඉන්ද්‍රිය බඩ්ඨා = ඉන්ද්‍රියානි ච බඩ්ඨා ච; (නෙ 23).

ඉන්ද්‍රියගුත්තති = පුබ්බට්ඨානං දස්සෙත්වා ඉන්ද්‍රිය ගුත්තතීති ආදිමාහ; (ධ. ප. 632).

ඉන්ද්‍රියපච්චවෙක්ඛා = සයං පුරෙජාතෙ ඛුත්තං අරූප ධම්මානං උප්පාදතො පට්ඨාය යාව භඞ්ගා ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයෙ ඛොති (ප. 287).

ඉන්ද්‍රියපච්චයෝ = අධිපතියට්ඨේන උපකාරකා ඉත්ථින්ද්‍රිය පුරිසින්ද්‍රියවජ්ජා දිට්ඨින්ද්‍රියා ඉන්ද්‍රිය පච්චයෝ; (ප. 264).

ඉන්ද්‍රියපරාපරියත්තං = සද්ධාදීනං ඉන්ද්‍රියානං පරභාවඤ්ච අපරභාවඤ්ච: වුද්ධිඤ්ච හානිඤ්චාති අත්ථෝ; (මහ. 282) – (පටි. 454) – (අ. 825) – (ම. ටී. 24).

ඉන්ද්‍රිය පරාපරියත්තඤාණං = එත්ථ උපරි සත්තා නන්තිපදං ඉධ ච ආහරිත්වා සත්තානං ඉන්ද්‍රිය පරොපරියත්තඤාණාති යොජේතබ්බං; (වු 37) – (පටි 40) – ආදීනි විත්තාරිකඤාණානි වත්වා සබ්බඤ්ඤුත ඤාණං කස්මා න වුත්තන්ති චේ? වුච්චමානස්ස සබ්බඤ්ඤුතඤාණත්තා විසයභෙද තොනි සබ්බඤ්ඤුතඤාණේ වුච්චමානෙ තං ඤාණං න වත්තබ්බං හොති, ඤේය්‍යාවතඤාණං පන සබ්බඤ්ඤුතඤාණස්ස විසයෝ හොති යෙව; (පටි. 294).

ඉන්ද්‍රිය පරොපරියත්තඤාණනිද්දෙසාදීසු = පරගාමෝ ච අපරභාමෝ ච පරොපරියත්තං ආකාරස්ස ඔකාරංකත්වා. තස්ස වෙ මත්තානා පරොපරි යත්ත වෙ මත්තානා (නෙ. 143).

ඉන්ද්‍රිය බද්ධඤ්ඤදව = තෙසං ඉතරස්සපි දුකඛභාවං දස්සෙතුං -පෙ- පුච්ඡා සකවාදිස්ස. පටිඤ්ඤා ඉතරස්ස; (ප. 189).

ඉන්ද්‍රිය බද්ධඤ්ඤදව අනිච්ච=තස්මා ඉන්ද්‍රියබද්ධතෙව තෙන අනිච්චෙන හවිතබ්බන්ති වොදෙතුං -පෙ- ආදිමාහ; (ප. 190).

ඉන්ද්‍රියබලබොජ්ඣඞ්ගමග්ගඞ්ගසච්චසතිසම්මප්පධාන = එතෙසං ඉන්ද්‍රියබල බොජ්ඣඞ්ග මග්ග සච්චානං ගහණෙන සතිපට්ඨානසම්මප්පධානිද්ධිපාදාපි ගහිතාව හොන්ති, (ඛු. 110).

ඉන්ද්‍රියභූමි = සද්ධාදීනං විමුත්තිපරියාව නින්ද්‍රියානං සමොසරණට්ඨානත්තා වුත්තං; (නෙ. 16).

ඉන්ද්‍රිය මග්ගඞ්ගසු මත්තානි = ගෙට්ඨා වුත්තානයානෙව; (ප. 352).

ඉන්ද්‍රියලොකෝ = ආනෙඤ්ජසමාධිබහුලනාය විසදින්ද්‍රි යත්තා අරූපාවචරසත්තා ඉන්ද්‍රියලොකෝ; (නෙ. 54).

ඉන්ද්‍රිය වවත්ථානං = චක්ඛාදීනං ඤාණං ඉන්ද්‍රියානං විවත්ථිතභාවෝ; (නෙ. 79).

ඉන්ද්‍රිය වෙ මත්තත්ත වදුමි = ඉන්ද්‍රියකාතත්තත්තං වදුමි; (ම. ත. 101).

ඉන්ද්‍රිය වෙමත්තතා = ඉන්ද්‍රියකාතත්තං; (ම. ත. 116).

ඉන්ද්‍රියසම්පයෙන්ත = යථාවුත්තෙහාති තීහි ලොකුත්තරින්ද්‍රි යෙහි සම්පයුත්තා; (ඉති 165) – පරිපුණ්ණින්ද්‍රියෝ; (සං. ත 188) – (සං. ත. 33).

ඉන්ද්‍රියසංවරං = චක්ඛාදීනං ඤාණං ඉන්ද්‍රියානං රාගපටි ඝපපවෙසනං අකත්වා සතික්වාටෙන වාරණං; ථකනා (පටි. 478).

ඉන්ද්‍රියසංවරාය = ඉන්ද්‍රියානං පිධානාය ගුත්තද්වාරතාය සංවුතද්වාරතායාති අත්ථෝ; (දී. 528).

ඉන්ද්‍රී සුත්තෙත = ඉධ ච මිගෙඝ ආසවභබ්බයොති වුත්තෝ; (ඉති. 255).

ඉන්ද්‍රියාදිට්ඨානං = ඉන්ද්‍රියානං පවත්තනං ගාවනා සවඡිකිරියාව; (නෙ. 174).

ඉන්ද්‍රියාධිට්ඨානං විභංගිනිං විපස්සියාසාහධිට්ඨානං= ඉදානි තං සඞ්ඛෙපෙන දස්සෙන්තෝ -පෙ- ආහ; (නෙ. 174).

ඉන්ද්‍රියානඤ්ච සමත්තං පටිවිජ්ඣති = සද්ධාදීනං ඉන්ද්‍රියා නං සමත්තං සම්භාවං අධිට්ඨාති: (අ. 680).

ඉන්ද්‍රියානං = මනච්ඡට්ඨානං ඉන්ද්‍රියානං; (දී. 450) – (අ 695).

ඉන්ද්‍රියානං පරිපාකෝ= තස්මා ඉන්ද්‍රියානං පරිපාකෝ නි පි එලූපචාරෙනෙව වුත්තෝ; (ඛ. ස. 283) – (දී. 577).

ඉන්ද්‍රියානං පසාදමඤ්ඤති = චක්ඛාදීනං ඤාණං ඉන්ද්‍රියානං පසාදවසෙන; (පටි. 36).

ඉන්ද්‍රියානං බලාබලං = සද්ධින්ද්‍රියානං පඤ්ඤාණං ඉන්ද්‍රියානං "තික්ඛින්ද්‍රියෝ මුදින්ද්‍රියෝ සවාකාරෝ ද්වාකාරෝ සුවිඤ්ඤුපයෝ දුවිඤ්ඤුපයෝ"ති එවං බලාබලං ජානිත්වා; (අප 199).

ඉන්ද්‍රියානං විපරිණාමං = චක්ඛුසොතාදීනං ඉන්ද්‍රියානං පඤ්ඤාජනහාවං; (සං. ත. 10)

ඉන්ද්‍රියානි = බාවීසතින්ද්‍රියානි; චක්ඛුන්ද්‍රියං, සොතින්ද්‍රියං ඝාණින්ද්‍රියං, ජිව්හින්ද්‍රියං, කායින්ද්‍රියං, මනින්ද්‍රියං, ඉත්ථින්ද්‍රියං, පුරිසින්ද්‍රියං, ජීවිතින්ද්‍රියං, සුඛින්ද්‍රියං, දුක්ඛින්ද්‍රියං, සොමනස්සින්ද්‍රියං, දොමනස්සින්ද්‍රියං, උපෙක්ඛින්ද්‍රියං, සද්ධින්ද්‍රියං, විරියින්ද්‍රියං, සතින්ද්‍රියං, සමාධින්ද්‍රියං, පඤ්ඤින්ද්‍රියං, අනඤ්ඤතඤ්ඤස්සාමීතින්ද්‍රියං, අඤ්ඤින්ද්‍රියං, අඤ්ඤතාවින්ද්‍රියන්ති; (විසු. 366) – සද්ධාසති පඤ්ඤින්ද්‍රියා; (නෙ. 142) – සද්ධාදීනි මිපස්සනින්ද්‍රියානි; (අ. 720) – චක්ඛාදීනි ජ ඉන්ද්‍රියානි; (අ. 410) – මනච්ඡට්ඨානි ඉන්ද්‍රියානි; (ම. ත. 156) – (දී. 116) – රක්ඛිතබ්බ ධම්ම නිදස්සනං; (ථෙර. ගු. 19) – සද්ධාදීනි පඤ්චින්ද්‍රි යානි; (ථෙර. ගු. 166) – ආදිපනෙය්‍යට්ඨේන ඉන්ද්‍රියානි; (ඉති. 164) – මග්ගපරියාපන්නානි එම සද්ධාදීනි පඤ්චින්ද්‍රියානි; (ථෙර. ඒ. 421)

ඉන්ද්‍රියානි බඤ්ඤි = අසාරූපං ඉමා දෙවතා කරොන්තීති ඉන්ද්‍රියානි හෙට්ඨා බිපි න අඤ්ඤි උම්මිලෙත්වා න ඔලොකෙසි; (අ. 773).

ඉන්ද්‍රියානි ච ගොපයං = තස්සෙව පරියායවචනං; පරියාය වචනෙ පයොජනං නෙත්තිඅට්ඨ කථායං වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං; (ථෙර ද්‍ර. 20).

ඉන්ද්‍රියානි නිබ්බත්තෙන්ති = සිලසමාධාදයො නිබ්බෙඩ්ඩ භාගියෙ කත්වා විමුත්තිපරිපාචනියානි සද්ධාදීනි ඉන්ද්‍රියානි උපපාදෙති; (නෙ. 65).

ඉන්ද්‍රියානි රක්ඛන්ති = එතෙ දට්ඨුං ඉධාගතමා භගවාති යොජනා; (සු. ස. 150).

ඉන්ද්‍රියානි රක්ඛන්තිපණ්ඩිතා = එතෙ දට්ඨුං ඉධාගතමා භගවාති, සොපි ඤත්වා යථාට්ඨානෙ යෙව අට්ඨාසි; (දී. 484). – (ඛු. 195). – (සං. ළ. 61).

ඉන්ද්‍රියානි විප්පසන්නානි = එවං නිරොධසමාපන්නස්ස භික්ඛුනො අන්තො නිරොධෙ පඤ්ච පසාදා අතිවිය විරොචන්ති, නෙන වුත්තං; (ම. ද්‍ර. 293).

ඉන්ද්‍රියානි විප්පසිදිංසු = තස්මිං මරණසමයෙ ඡ ඉන්ද්‍රියානි විප්පසන්නානි අහෙසුං; (අ. 682).

ඉන්ද්‍රියානි සද්ධම්මගොචරෝ = ඉන්ද්‍රියානිවෙත් සද්ධම්මස්ස ගොචරභූතානි පවත්තිහෙතූනි අධිප්පෙතානි සද්ධින්ද්‍රියානීති අත්ථො; (නෙ. 174).

ඉන්ද්‍රියෙසු = තෙන මනච්ඡට්ඨානං ඉන්ද්‍රියානං අසංවරණමාහ; (ඉති. 77) – ඉදමස්ස ගුත්තද්වාරතාය භූමිපරිදීපනං; රක්ඛිතබ්බොකාසපරිදීපනන්තිපි වදන්ති එව; (ථෙහ. 226).

ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තද්වාරතා = "තත්ථ කතමා ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්ත ද්වාරතා, ඉධෙකච්චෙ චක්ඛුනා රූපං දිස්වා නිමිත්තග්ගාහී හොති"ති ආදිනා නයෙන විත්ථාරිතො ඉන්ද්‍රියසංවරභෙදෙ; (දී. 717). – ඉන්ද්‍රිය සංවරභෙද සඞ්ඛාතෙ මනච්ඡට්ඨෙසු ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තද්වාරභාවෙ; (ඛ. ස. 73).

ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තද්වාරා = ඡසු ඉන්ද්‍රියෙසු අසංවුතකම්ම ද්වාරා; (ම. ළ. 137).

ඉන්ද්‍රියෙසු අසංවුතං = චක්ඛාදිසු ඉන්ද්‍රියෙසු අසංවුතං; (ඛ. ප. 37).

ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරතාය = චක්ඛුනා රූපං දිස්වා'ති ආදිනා නයෙන වුත්තොසු මනච්ඡට්ඨෙසු ඉන්ද්‍රියෙසු සංගොපිතද්වාරතාය; (මහා. 45).

ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තාද්වාරානං = චක්ඛාදිසු ඡසු ඉන්ද්‍රියෙසු අත්තනො අත්තනො විසයෙ පවත්තොසු එකෙක ද්වාරවසෙන ගුත්තං ද්වාරං එතෙසන්ති – ගුත්ත ද්වාරා, තෙසං ගුත්තද්වාරානං; (පටි. 377) – (ඛු. 69). – ඡසු ඉන්ද්‍රියෙසු පිහිතද්වාරානං තස්සථෙරෙ අගොහාති දස්සෙති කිඤ්චාපි හි සත්තු සංවිතා අගුත්තද්වාරා නාම නත්ති; (අ. 174).

ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරෙ = මනච්ඡට්ඨෙසු ඉන්ද්‍රියෙසු පිහිතද්වාරෙ; (දී. 126). – (අ. 349). – ඉමිනා ඉන්ද්‍රියසංවරසීලං (ථෙහ. 227).

ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරෙ භොජනෙ මත්තඤ්ඤූ = පදද්වය නිද්දෙසෙ කණ්හපක්ඛස්ස පඨම වචනෙ පයොජනං ආචාරනිද්දෙසෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං; (ථෙහ. 241) – ඡසු ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්ත ද්වාරෙ භොජනෙපි මත්තඤ්ඤූ; (දී. 649).

ඉන්ද්‍රියෙසු ච පඤ්චසු – චක්ඛ්වින්ද්‍රියාදිසු පඤ්චසු ඉන්ද්‍රියෙසු රූපාදීහි ගොපිතො ඉන්ද්‍රියසංවරසීලෙන ගොපිතොති අත්ථො; (අප. 323).

ඉන්ද්‍රියෙසු භාවියමානෙසු = යථා වුත්ත ඉන්ද්‍රියෙසු වඩ්ඪිය මානෙසු රූපාරූපපරිග්ගහාදි වසෙන ඤෙය්‍යස්ස පරිඤ්ඤා භවති; (නෙ. 65).

ඉන්ද්‍රියෙසු සුසංවුතා = මනච්ඡට්ඨෙසු ඉන්ද්‍රියෙසු සුට්ඨු සංවුතා; (ථෙරී. 133). – මනච්ඡට්ඨෙසු ඉන්ද්‍රියෙසු සංවුතො; (ථෙර. ළ. 492).

ඉන්ද්‍රියෙසුනි = ඡසු ඉන්ද්‍රියෙසු; (ධ. ප. 38).

ඉන්ද්‍රියෙහි = සද්ධාදීහි ඉන්ද්‍රියෙහි; (නෙ. 26).

ඉන්ද්‍රිවරිසාමං = ඉන්ද්‍රිවරි පුප්ඵසමානවණ්ණං; (ජා. ප. 243).

ඉඛා = ගහපතිකා; (ජා. ස. 192). – (සං. න. 29). – (ම ද්‍ර. 347). – (දී. 178).

ඉඛෙ = ගහපතිකෙ; (දී. 625).

ඉමං = නිපානමිත්‍යත්ථෙ; (ථිමා. 72). – තෙනෙව නිස්ස ආපාථකාලෙ ච්‍රිය විමිද්ධන කාලෙපි කථෙන්තස්ස මිය සුණන්තස්සාපි සම්මුඛිභාවතො උභතො පච්චක්ඛතාය දස්සනත්ථං ඉමිනාති වුත්තං; (ථිමා. 186). – ධම්මිකානං කල්‍යාණධම්මානං මනුස්සානං මියා වුච්චමානං සීලවසෙන උච්චං දානවසෙන අවවං බහුං වණ්ණං නිසාමෙථ සුණාථාති අත්ථො; (ජා. ස. 87). – ඉමානි පජානිද්ධිසන්තොා ආහ; (බු. 12) – නඤ්ඤි අත්තනි සිද්ධෙන දෙසකා බලෙන නයගාහාගතො පච්චක්ඛා මිය උපට්ඨිතං ගහෙත්වා "ඉමි"නාති වුත්තං; (ථෙර. ළ. 35). –නීහි පි පදෙහි පරමත්ථ ධම්මමෙව වදති පච්චක්ඛතො දස්සනත්ථං ඉමිනාති වුත්තං; (සු. ස. 68). – තස්ස කිලෙසනිරත්‍යස්ස පබ්බජ්ජං ආරොචෙන්තස්ස ඉමං පබ්බජ්ජාගරහ වචනං සුත්වා; (ජා. ඡ. 118). – අථ රාජා අමච්චෙ ආණාපෙන්තො ඉමානාති ආදිමාහ; (ජා. ඡ. 126).

ඉම. අධිඨම් = සත්තනිධි ලද්ධපුරිසස්ස අධිඨම්. දෙන්තෝ විය සත්ත මණිරතනානි සත්ත හත්ති රතනානි සත්ත අස්සරතනානි ලද්ධ පුරිසස්ස අධිඨම්. දෙන්තෝ විය සත්තා මහාපුරිසවිතක්කෝ විතක්කෙතබ්බා සීතස්ස අධිඨි. ආචික්ඛන්තෝ එවමාහ; (අ. 767).

ඉම. ඉස්සරියං = කම්පිල්ලරට්ඨේ උත්තරපඤ්චාල නගරේ රජ්ජං මජ්ඣේ භින්දිත්වා දෙවි ජිනා කරොම අනුභවාම (ජා. ප. 90).

ඉම. උදනං = ඉමං පරමිත්ථබ්‍රාහ්මණ ගාථාදීපකං උදනං උදනෙසි; (උ. 41). – නස්ස අගඵලාධිගම විභාවනං ඉමං උදනං උදනෙසි; (උ. 136). ඉමං සබ්බසන්තාපපරිළාහනෙ පරිනිබ්බාණවිභාවනං මහාඋදනං උදනෙසි; (උ. 146). – ඉමං කාමවිතක්කාදීනං අවිනොදනෙ ච ආදීනවං විනොදනෙ ආනිසංසදීපකං උදනං උදනෙසි; (උ. 166). – ඉමං පඨමාදිභාරෙ අපපඨමාදිභාරෙ ච යථාකාමං ආදීනවානිසංස විභාවනං උදනං උදනෙසි; (උ. 167). – නස්සෙව නාදීභාවපපත්ති දීපකං ඉමං උදනං උදනෙසි; (උ. 173). – ඉමං නෙසං භික්ඛූනං අනවසෙසංරාගාදිපපඤ්ච ඛීණාසවභාවදීපනං උදනං උදනෙසි; (උ. 131). – ඉමං පාපකිරිය නිසෙධනං ආදීනව විභාවනඤ්ච උදනං උදනෙසි; (උ. 207). – ඉමං අසංවාසාරහ සංවාසාරහවිභාගකාරණ පරිදීපනං උදනං උදනෙසි; (උ. 215). – පවත්තිඤ්ච නිවත්තිං සම්මදෙව ඤාතන්තෝ පවත්තියං නංතං නිමිත්තෙ පන න කඩ්ඪිපිරමන්ති ඉදම්ත්ථදීපකං ඉමං උදනං උදනෙසි; (උ. 220). – කුසලාකුසලෙසු යථාකාමං සප්පුරිසාසප්පුරිසසහාග විසභාග පටිපත්ති වසෙන පන සුකුසලාති ඉදම්ත්ථ විභාවනං ඉමං උදනං උදනෙසි; (උ. 223). – අඤ්ඤතරා යෝ පස්සද්ධිකායෝ සබ්බදුරියාපථෙසු උපට්ඨිතසති සම්පජඤ්ඤෝ තස්ස භික්ඛුනෝ අනුපාදාය පරිනිබ්බාණ පරියොසානස්ස විසෙසාධිගමස්ස තත්ථ පාකටභාව විභාවනං ඉමං උදනං උදනෙසි; (උ. 225). – ඉමං අත්තනෝ භත්තිනාභස්ස ච පවිවෙකාභිරතියා සමානජ්ඣාසය භාවදීපනං උදනං උදනෙසි; (උ. 176). – අනව සෙසං සබ්බාරෙ විස්සජ්ජෙත්වා අත්තනෝ විසඞ්ඛාර ගමනදීපකං උදනං උදනෙසි; (උ. 231). – ඉමං පරාධීනතා පරවඤ්චනතා පටිකෙඛප විභාවනං උදනං උදනෙසි; (උ. 234). – අත්තඤ්ඤෙ ච මෙත්තිමාය පටිපත්තියා ආදීනවානිසංස විභාවනං ඉමං උදනං උදනෙසි; (උ. 246). – ඉමං නිබ්බාණස්ස තණ්හිට්ඨිර ධම්මදෙසනා මුඛෙන පරමිත්ථතෝ විත්ථාරත භාව විභාවනං උදනං උදනෙසි; (උ. 212). – ඉමං නිබ්බාණස්ස පත්තියා ගම්භීරභාවතෝ දුද්දසභාවදීපනං උදනං උදනෙසි; (උ. 275).

එත්ථ පන දිට්ඨිනණ්ණාමිනෙසු දෙසං දිස්වා තෙ දූරතො වරෙත්වා සබ්බාරෙ යථාභූතං අපස්සතො ච යථාකාමං සංසාරතො අති වත්තනානතිවත්තන දීපනං ඉමං උදනං උදනෙසීති අත්ථෝ; (උ. 243). – ඉමං විවෙකසුඛානුභාව දීපකං උදනං උදනෙසි; (උ. 70). – නදත්ථ විභාවනං ඉමං උදනං උදනෙසි; (උ. 124). – නෙසං භික්ඛූනං විමිනිවිධිමත්ථං වෙව ඉධ සම්මණ බ්‍රාහ්මණානං "නිබ්බාණං නිබ්බාණන්ති වාචා වත්ථුමිත්තමෙව නත්ථි හි පරමිත්ථතො නිබ්බාණ නාම අනුපලබ්භමානසභාවත්තා"ති. ලොකායතික කාදයෝ විය මිච්ඡාපටිපන්නානං බහිද්ධාව පුථුදිට්ඨි ගතිකානං මිච්ඡාවාදභඤ්ඤත්ථඤ්ච ඉමං අමත මහානිබ්බාණස්ස පරමිත්ථතෝ අත්ථිභාවදීපනං උදනං උදනෙසි; (උ. 276). – නණ්හාවසෙන තත්ථව අනිසසිනස්ස පස්සද්ධිකායචිත්තස්ස ච්‍ඡි පටිපන්න විපස්සනස්ස අරියමග්ගෙන අනවසෙසතො නණ්හාපහාණෙන නිබ්බාණාධිගම විභාවනං ඉමං උදනං උදනෙසි; (උ. 278). – නං විපකාරං අගණෙත්වා අගණ්හ හෙතුහුනධම්මානුභාවදීපකං ඉමං උදනං උදනෙසි; (උ. 48). – ඉමං පරමපති විත්තා දස්සන මුඛෙන ඛීණාසවස්ස නාදී භාවානු භාව දීපකං උදනං උදනෙසි; (උ. 44). – ඉමං උදකසුද්ධියා අසුද්ධිමිග්ගනාවදීපකං සච්චාදි ධම්මා නඤ්ච යථාවතෙ සුද්ධිමිග්ග භාව දීපකං ඉමං උදනං උදනෙසි; (උ. 53). – ඉමං අපපතිට්ඨිත පරිනිබ්බාණානුභාව දීපකං උදනං උදනෙසි; (උ. 68). – ඉමං අරිය විහාර සුඛානුභාව දීපකං උදනං උදනෙසි; (උ. 74). – ඉමං තෙභූකතෙ විපකාරෙ පඤ්ඤා විත්තෙනහි ච පරෙහි කතෙ උපකාරෙ නාදීභාවානුභාව දීපකං උදනං උදනෙසි; (උ. 78). – නදත්ථ පරිදීපනමෙව ඉමං උදනං උදනෙසි; (උ. 80). – ඉමං විත්තසුඛප්පමත්තෙනා විය පමත්ත පුග්ගලෙ ඉට්ඨාකාරෙන මඤ්ඤමානා නණ්ණා ඔතෙහස්ස පහාණාකාරානුභාව දීපකං උදනං උදනෙසි; (උ. 109). – ඉමං සඤ්ඤා භය සොක විගමානුභාව දීපකං උදනං උදනෙසි; (උ. 114). – ඉමං සබ්බනධම්මානං යෙභූ කෙනච්ච දුක්ඛධම්මෙනහි අවිභාවතාපත්ති විභාවනං උදනං උදනෙසි; (උ. 115). – ඉමං සතිපට්ඨාන භාවනාය නිබ්බාණාධිගම දීපකං උදනං උදනෙසි; (උ. 133). – ඉමං අධිවාසන බහුබල විභාවනං උදනං උදනෙසි; (උ. 184).

ඉම. උදනං උදනෙසි = ඉමං තඤ්ච අත්ථං විදිතෙ හෙතුතො ච හෙතුසමුප්පන්නධම්මස්ස ච පජාන නාය ආනුභාවපරිදීපකං; (උ. 31). – ඉමං තස්ස ඉට්ඨානිට්ඨාදීසු නාදීභාවානුභාවදීපකං උදනං උදනෙසි; (උ. 51). – යථා හෙ භික්ඛූ වදන්ති, තං එවං තථෙවාති අත්තනෙ උදනං පටිජානාති;

(උ. 112). – ඉමස්මිං අත්ථවිදිතෙ "අවිජ්ජානිරොධා සඞ්ඛාරනිරොධො"ති එවං පකාසිතස්ස අවිජ්ජාදීනං පච්චයානං ඛයස්ස අවබොධානුභාවදීපකං උදානං උදානෙසීති අත්ථො; (උ. 34). – ඉදං යෙන මග්ගෙන යො දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදය නිරොධ සඞ්ඛාතො අත්ථො කිච්චවසෙන ආරම්මණ කිරියාව විදිතො, තස්ස අරියමග්ගස්ස ආනුභාවදීපකං වුත්තනයකාරං උදානං උදානෙසීති අත්ථො; (උ. 35). – (ස. නි. 716).

ඉමං එවරූපං විපඤ්ඤාරං = ඉමං එවං විධකාරං යථාවුත්තං පබන්ධිතෙසු අසාරූපං අඛෙය පුත්තඤ්ඤපන සඞ්ඛාතං විරූපං කිරියං; (උ. 51).

ඉමං කුමාරං = අම්මඩානි ඩිං උට්ඨෙහි ඉමං කුමාරං අපනෙත්වා අගන්ත්වා ඉමං මණිං ගහෙත්වා අඤ්ඤත්ථනං අනිරමෙහීති; (ජා. අ. 64).

ඉමං කුසලං ධම්මං = ඉමං ආජීවට්ඨමකසීලං; (මි දු 317).

ඉමං බො අහමභාගෙන අත්ථවසං = භගෙන භගවා යදිදං මම එතරහි පරමං විවෙකසුඛං ඵලසමාපත්ති සුඛං, ඉදමෙව කාරණං සම්පස්සමානො "අහො සුඛං අහො සුඛ"නති උදානං උදානෙසීනති; (උ. 113).

ඉමං බො මෙ තුමෙහ භික්ඛවෙ සංඛිත්තෙනප තණ්හා සංඛයවිමුත්තිං ධාරෙථ = භික්ඛවෙ ඉමං සංඛිත්තෙනප දෙසිතං මයාං තණ්හාසංඛයවිමුත්ති දෙසනං තුම්හෙ නිච්චකාලං ධාරෙය්යාථ, මා පමුස්සෙය්යාථ දෙසනා ති එත්ථ විමුත්තිපටිලාභ හෙතුනො විමුත්තියිති වුත්තා; (මි. දු. 259).

ඉමං බ්‍යාධං භික්ඛවෙ ආදීනවං = ඉමං අනෙකානි වස්සසතසහස්සානි නිරයෙ අනුභවිතබ්බං දුක්ඛං සම්පස්සමානො එවං වදාමි නත්‍යත්‍රාය අයොසලාකාය අක්ඛිනි අඤ්ඤාපෙතු කාමොනි; (සං. න. 35).

ඉමං ගාථං අභාසි = කුපිතො එස අම්හාකන්ති මඤ්ඤමානා අභාසි; (සං. ඵ. 52).

ඉමං ගාථං අභාසිං = කස්මා භගවා ගාථමභාසි? සමණස්ස ගොතමස්ස ඉමස්මිං ඨානෙ අත්ථිභාවො වා නත්ථි භාවො වා කථං සක්කා ජානිතුන්ති එවං බ්‍රහ්මගණස්ස විවෙචනත්ථාය මා හොතූති අන්තර හිතො ගාථ මභාසි; (මි. දු. 344).

ඉමං ඡන්දං ජනෙති = ඡන්දං කුරුමානොව ඡන්දං ජනෙති නාම; (විභ. 203).

ඉමං ජෙතවනවිහාරං ආගතානාගතස්ස චාතුද්දි සස්ස බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස දම්මි = අදාසි. සත්ථා විහාරං පටිග්ගහෙත්වා අනුමොදනං කරොන්තො; (ජා. අ. 89).

ඉමං දණ්ඩ = තෙන ඉමස්මිං ධම්මයාගෙසෙට්ඨා සථිතෙ නස්ස අත්ථ ධම්මානුසිට්ඨියා අභිභාරං පූජං කරොන්තා ඉමං තික්ඛඤ්ඤං දණ්ඩෙය්යාසීති; (ජා. ප. 215).

ඉමං දස්සනං පුබ්බ = අඤ්ඤත්‍ර ඉමම්හා දස්සනා පුබ්බෙ; (මහා. 313).

ඉමං දුස්සං නිවාසය = ඉමං මම උත්තරසාටකං තං නිවාසෙහි; (පෙ. 37).

ඉමං ධම්මං = චතුසච්ච ධම්මං; (අ. 512).

ඉමං ධම්මං පඤ්ඤාසෙනති = විපල්ලාසපහාණං ධම්මං ජානෙන්ති; (පටි. 409).

ඉමං ධම්මවිනයං = ඉමං ධම්මඤ්ච විනයඤ්ච; (සං. ඵ. 35).

ඉමං ධම්ම විනයං අජානාසි = ආදිකං විරුද්ධවචනං වීවාදෙ; (මි. ව. 22).

ඉමං නිකබං = ඉමං නාදිසමෙව උදකනිද්ධමනං (ජා. ප. 63).

ඉමං නිරගළං යඤ්ඤං යජිත්වා නිච්ඡං විසුද්ධං = අනාවටද්වාරතාය මුත්තාවාගතාය ච නිරගළං, නීසුපි කාලෙසු තීහි ද්වාරෙහි කරණකාරාපනා භුසසරණවිධිහි සම්පන්නතාය නිච්ඡං, තත්ථ සඞ්කිලෙසාභාවෙන විසුද්ධං, අපරිමිත ධන පරිච්චාගභාවෙන මහාවාගතාය යඤ්ඤං යජිත්වා මහාදානං දත්වානි අත්ථො; (විමා. 228).

ඉමං පඤ්හං අඤ්ඤත්‍ර සම්මාසම්බුද්ධාභිමෙණ පුච්ඡිත්ථ = අභිජානාසි ච නං පුට්ඨභාවං න නෙ පමුට්ඨත්තනි; (දී. 111).

ඉමං පරඤ්ච ලොකං = සකසන්තනිකබ්ධ ලොකං පරසන්තනිකබ්ධ ලොකඤ්ච; (සු. නි. 355).

ඉමං පරියායං = ඉමං වාරං, අජ්ජ ඉමං ආගමන වාරන්ති අත්ථො; (දී. 591).

ඉදං පළලඛකං = සම්භතනෙ ආහුජ්ජිනං උරූ බද්ධාසනං; (මහා. 139)

ඉමං භික්ඛවෙ චතුත්ථං මහාපදෙසං ධාරෙය්යාථ = ඉමං චතුත්ථං ධම්මස්ස පතිට්ඨානොකාසං ධාරෙය්යාථ, ඉමස්මිං පන ඨානෙ ඉදං පකිණ්ණකං වෙදිතබ්බං; (දී. 394).

ඉමං නොතෙනා = ගාථාභාතයම්හ, (මි. න. 279).

ඉමං මයහං = මියාං ඉමං; (ජා. ස. 131).

ඉමං යෙව අනුත්තරං උපෙඛා සති පාරිසුද්ධිං = ඉමං පඨමජ්ඣානාදිනි අසදිසං උත්තමං චතුත්ථජ්ඣා නිකං උපෙඛාසති පාරිසුද්ධිං; (මි. න. 21).

ඉමං රාගපලිපථං = යො නිඝබු ඉමං රාගපලි පථසෙව ච කිලෙස දූගහසව සංසාර වට්ටයව වතූහං සචචානං අපපටිවිජඣනඤ මොහසව අතිතො; (සු. නි. 385).

ඉමං ලොකං = ඉමං බඣාදි ලොකසඬඛාතං අහා භාවං; (ඛ. ප. 428) – ඉමං කාමාවචරලොකං සඣාය වුතතං; (සං. න. 217) – කාමලොකං; (සු. ස. 107) – (ඉති. 61).

ඉමං ලොකං අනුචචරනති = අඨඨමිදිවසෙ සිර සකකො දෙවරාජා චතතාරො මහාරාජේ ආණාපෙති: "තානා! අජජ අඨඨමිදිවසො; මනුසස ලොකං අනුචචරිතවා පුණඤානි කරොනතානං කාමගොතතං උගගණහිතවා ආගචඡථා"ති තෙ ආගතතිං අතතනො පරිවාරකෙ පෙසෙනති; (සු. ස. 131) – (අ. 376).

ඉමං ලොකං ආගනතවා = ඉමිනා පඤචසු සකදාගාමීසු චතතාරො වජජිතවා එකොව ගහිතො; (ප. 35)

ඉමං ලොකං නාඛිංසති = මූලපදං; (මහා. 133).

ඉමං වනං = ඉමං චිතතලතා නාමකං උපවනං; (විමා. 136).

ඉමං විමානං සමපවාසං = සමමදෙව ගඣං ගාහා පෙනති; (විමා 276).

ඉමං සලාඝං = සලාක ගාහෙන; (ම. ව. 76).

ඉමං සො පරිතතං කතවා මොරො චරති එසනා = ඉදං පන පදදවයං සතථා අතිසමබුදධො හුතවා ආහ; (ජා. ද්‍ර. 25) – ඉදං පන පදං සතථා අති සමබුදධො හුතවා ආහ; (වතු 147).

ඉමං සො පරිතතං කතවා මොරො වාසමකපයි = ඉදමපි අතිසමබුදධො හුතවා ආහ; (වතු 147) – (ජා. ද්‍ර. 26).

ඉමඤච = අනනතරං වුතතං; (විමා. 105).

ඉමඤච කායං නිකඛිපති = වුති චිතෙතත නිකඛිපති; (සං. ස. 108).

ඉමඤච ජඣං = ආදි උභිනනමපි තෙසං දණඩාණා පත එසෙක වුතතං; (ජා. ද්‍ර. 86).

ඉමඤචාහං = ආයසමනතං සාරිපුතතතෙරං දිසවා පසනතමානසකො අතතනො චිතතං ආලපති; (ථෙර. ද්‍ර. 181).

ඉමඤචාහං = අථ මෙ සංඛිතතසස එතතකොසි සවෙ අහං ඉමං මිතං හනිසසාමි අජෙජව ඉමසමිං ඨානෙ ජීවිතා ජනිසසාමීති; (ජා. ප. 109).

ඉමසෙසසුව = යං දුකඛං අතීතෙ අබභඤඤංසු යඤච අනාගතෙ අභිජානිසසතිහි න තසෙසසුව ඉමං; (විභ. 293).

ඉමමතථං = ඉමං ඉදානි වතතබබාහං; (චරි. 23) – එතථ ඉමිනාහි සකලො ථෙර ථෙරී ගාථානං අතථො; (ථෙර එ. 15).

ඉම මතථං අභාසථ = ඉමං අතථං අමචචානං අහාසි; (සු. නි. 325).

ඉමමෙව කායං = ඉමං සරජකායං; (මි. ද්‍ර. 268) – (දී. 151) – (අ. 589) – (ආදිසු) යං වතතබබං සියා තං සබබං සබබාකාරෙන විසථාරතො මිසසුදධිමගෙහ කායගතාසති කමමට්ඨානෙ වුතතං; (ම. එ. 244) – (දී. 554) – (අ. 662) – විපසසනාය වතථුං දසෙසති: (ම. ව 105) – ඉමං උපාදිසෙසඤ රථදසසනතථං වුතතං; (ම. ව 105) – එතථාහි සරජකායො කථිතො; (සං. න. 28).

ඉමමෙව කායං යථාඨිතං යථාපණිහිතං ධාතුසො පචචවෙකඛති අත්ථි ඉමසමිං කායෙ පඨවීධාතු ආපොධාතු තෙජොධාතු වායොධාතු සෙයය ථාපි ගිකඛචෙ දකෙඛා ගොඝාතකසොවා -පෙ- වායොධාතූති = ගොඝාතකො විය ගි යොගී; ගාවිසඤඤු විය සතතසඤඤු; වාතුමමහාපථො විය චතුඉරියාපථො; බිලසො විභජිතවා නිසිතත හාවො විය ධාතුසො පචචවෙකඛතතති; (ම. එ. 245).

ඉමමෙව ගාථං = ඉදානි වතතබබං සඣායහ; (ජා. ප. 93).

ඉමමෙවගාමං = ඉමසමිං යෙව ගාමෙ, රාජගහං සඣාය වදති; (පී. මා. 101).

ඉමමෙව එසසං පටිචච = වුතතො බුජඣනකාහං අජඣාසයෙන වුතතං. අථථතො පනෙතං නානා කාරණං කායොව ගි එතථ එසෙසති වුතතෙහ; (සං. න. 85).

ඉමමහා කායා අඤඤං කායං අභිනිමමිනාති = (ආදිසු) ඉදානිමා නිඝබු මනොමයිදධිං කාතුකාමො ආකාස කසිණාරමමණ පාදකජඣානතො වුටඨාය අතතනො රූපකායං නාව ආවජජිතවා වුතතන යෙනෙව සුසිරො හොතුති අධිටඨාති; (පට. 490).

ඉමසමිං කථෙය = ඉමසමිං හදදකපෙය; (චරි. 17).

ඉමසමිං චායං සමයෙ = ඉමසමිං කාලෙ; (ඉති. 58). –ඉමසමිං කාලෙ පදුට්ඨචිජවනචිතියා පරහාගෙති අතථො; (සු. ස. 101).

ඉමම්හි චෙ ගිකඛචෙ සමයෙ = කිං සඣායහ, ඛාන අනාගාමිනං; (සං. න. 195).

ඉමමයි භද්දෙඛ කප්පෙ = ආදිකා අයසම්තො ලොමිස ඛඩ්ගියත්ථෙරස්ස අපදානං; (අප. 454). – ආදිකා ආයසම්තො මතවඩ්ඪත්ථෙරස්ස අපදානං; (අප. 455) – ආදිකා ආයසම්තො සුගන්ධිත්ථෙරස්ස අපදානං; (අප. 455)

ඉමස්මා = ඉමස්මිං; (ජා. අ. 82).

ඉමස්මිං = යථායං උඩ්ඩං පාදතලා අධොකෙසමත්ථකා නවපරියන්තො පූරො නානාපසාරස්ස අසුචිනොති වුච්චති, නස්මිං; (වතු. 30). – යථායං -පෙ- නව පරියන්තො -පෙ- (විභ. 156). -(බු 21). – පච්චුප්පන්න පච්චක්ඛකායං දස්සෙති; (සං. ද්‍ර. 74).

ඉමස්මිං අසති = අවිජ්ජාදිකෙ කාරණෙ අසති සඩ්ඛාරාදිකා ඵලං නහොති; (අ. 853)

ඉමස්මිං අසති ඉදං න හොති = ඉමස්මිං අවිජ්ජාදිකෙ පච්චයෙ අසති මගොන පතිණෙ ඉදං සඩ්ඛාරාදිකං ඵලං න හොති නපපවත්තති; (උ. 33). – (සු. ස. 213).

ඉමස්මිං අසති ඉදං න හොති, ඉමස්ස නිරොධා ඉදං නිරුජ්ඣති = අවිජ්ජාදීනං අභාවෙ සඩ්ඛාරාදීනං අභාවස්ස, අවිජ්ජාදීනං නිරොධෙ සඩ්ඛාරාදීනං නිරොධස්ස ච දුනියතනිය සුත්තාවවනෙන එතස්මිං පුරිමස්මිං පච්චය ලක්ඛණෙ නියමො දස්සිතො හොති; (උ. 27).

ඉමස්මිං ආරම්මණෙ = එත්ථ පන කායෙති පදෙන සඩ්ගහිතෙ නාමරූපකාය සඩ්ඛාතෙ සඩ්ඛතා රම්මණෙ; (පටි. 353).

ඉමස්මිං කායෙ අසුභානුපස්සි = අත්තනො කරජ කායෙ අසුභාකාරං පටිකූලාකාරං කායං වා පටිකූලතො සල්ලක්ඛෙන පස්සන්තොති අත්ථො; (වතු. 165).

ඉමස්මිං බො = පුරිමදෙසනාය අනියමිතො වත්වා ඉදානි අත්තනො සාසනං නියමෙන්තො ආහ; (දී. 412).

ඉමස්මිං බො පන වෙය්‍යාකරණෙ = ඉමස්මිං සොළසමෙ වෙය්‍යාකරණෙ; (සු. නි. 413).

ඉමස්මිඤ්ච ලොකෙ ඉමස්මිඤ්ච වජ්ජෙ = වුත්තාපප කාරෙ ලොකෙ ච වජ්ජෙ ච; (පටි. 268).

ඉමස්මිඤ්ච සවිඤ්ඤාණකෙ = එත්ථ අත්තනො ච පරස්ස චාති උභයෙසම්පි කායො සවිඤ්ඤාණ කභාවෙන එකොති කත්වා ඉමස්මින්ති වුත්තො; (අ. 362) – (363).

ඉමස්මිඤ්ච සවිඤ්ඤාණකෙ කායෙ = අත්තනො සවිඤ්ඤාණකකායං දස්සෙති; (සං. ද්‍ර. 159).

ඉමස්මිං දිවසමන්තරෙ = යදා අහං පබ්බජිතො තස්ස පඨමාය අයඤ්ච මෙ චරිමකාලො එතස්මිං දිවසමන්තරෙ කාලෙ ඉදං මය්හං හොතුති අභිඤ්ඤාවසෙන වා "ඉමෙ සත්තා ඛයං ගච්ඡන්තූ"ති ආදිනා බ්‍යාපාදවසෙන වා අනරියං දෙසනාභිප්පායං සංකප්පං නාභිඤ්ඤාසීති සොජ්ජා; (ථෙර. එ. 553).

ඉමස්මිං නිවාසෙ = ඉමස්මිං නිවාසට්ඨානෙ; (ම. ද්‍ර. 133).

ඉමස්මිඤ්ච පන වෙය්‍යාකරණස්මිං = ඉමස්මිං නිගණ්ඨසුත්තෙ, නිගණ්ඨානං හි ඉදං "වෙය්‍යාකරණ"නති වුත්තං; (දී 92).

ඉමස්මිං පුබ්බෙ = පුබ්බනිස්සිතත්තා ගබ්භස්ස එවමාහ; (පටි. 309).

ඉමස්මිංලොකෙ = දෙවපුත්තො අත්තනො පච්චක්ඛ භූතං ලොකං වදති; (විමා 228).

ඉමස්මිං ලොකෙ පරස්මිං ච = ඉමස්මිං මනුස්ස ලොකෙ පරස්මිං දෙවලොකෙවාති අත්ථො; (බු. 27)

ඉමස්මිං සති = ඉමස්මිං පච්චයෙ විජ්ජමානෙ; (පටි. 243).

ඉමස්මිං සති ඉදං හොති = ඉමස්මිං අවිජ්ජාදිකෙ පච්චයෙ සති ඉදං සංඛාරාදිකං ඵලං හොති; (ම. ද්‍ර. 257) – (උ. 27) – ආදි මහානණ්ඩාසඩ්ඛයෙ විත්ථාරිතමෙව; (ම. ව. 74) – අයම්පි අපරො සීහනාදෙ නසසතො ඉමස්මිං -පෙ- ඵලං හොති; (සං. ද්‍ර. 36) – (සු. ස. 213).

ඉමස්මිං කෙවලපරිපූරණාසමයං අදියඩ්ඪ මාස මදියාමි = කාලවසෙන වුත්තං; (මහා. 139).

ඉමස්ස = පච්චුප්පන්නානං පඤ්චන්නං ඛන්ධානං මූලභූතස්ස; (ම. ව. 8) – කිඤ්චාපි තෙ ඉමස්ස ලොකස්ස සන්තකා උදාහු පරලොකස්සාති භූමත්ථෙ වා සාමිවචනං; (ජා. ප. 47).

ඉමස්ස උප්පාදා ඉදං උප්පජ්ජති = ඉමස්ස අවිජ්ජාදි කස්ස උප්පාදා ඉදං සඩ්ඛාරාදිකං ඵලං උප්පජ්ජති; (සං. ද්‍ර. 36).

ඉමස්සඛන්ධායස්ස = ඉමස්ස චතුසමුට්ඨානිකනිසමුට්ඨානික භූතඋපාදාරූපසඩ්ඛාතස්ස කායස්ස; (ප. 282) -ඉමස්මිං චතුසන්තති වසෙන පවත්තෙ චාතුමහා භූතිකකායෙ ආහාරසමුට්ඨානස්ස ජනකවසෙන සෙසස්ස උපත්ථම්භක වසෙන ආහාරපච්චයෙන පච්චයො; (ප. 349) – එතස්ස චතුමහාභූතිකස්ස රූපකායස්ස; (විසු. 24) – (වතු. 58).

ඉමස්ස කායස්ස සිතියා = ඉමස්ස චතුමහාභූතිකකරජකායස්ස ඨපනත්ථාය ආහාරෙති; ඉදමස්ස ආහාරාහරණේ පයොජනන්ති අත්ථො; (ධ. ස. 334) – (මහා. 244).

ඉමස්ස කිමත්ථා = ඉමස්ස හාසිතස්ස කෝ අත්ථෝ කා අනුසන්ධි කිං පුබ්බාපරං; (අ. 327) – ඉමස්ස හාසිතස්ස කෝ අත්ථොතිපුච්ඡති; (අ 676)

ඉමස්ස බෝ අහං භගවා = ඉමස්මඳු ගාථං සුත්වා සාපි දෙවතා අත්තං සඤ්ඤාපෙසි, තෙනෙව කාරණේන –පෙ– ආදිමාහ; (සං. ඵ. 37).

ඉමස්සාදූසි = ඉමස්ස අදූසි; (ජා. ස. 286).

ඉමස්සනිරොධා = කාරණස්ස (අපපවත්තියා ඵලස්ස) අපපවත්ති හොති; (අ. 853).

ඉමස්ස නිරොධා ඉදං නිරුජ්ඣති = ඉමස්ස අවිජ්ජාදිකස්ස පච්චයස්ස නිරොධා ඉදං සඞ්ඛාරාදිකං ඵලං නිරුජ්ඣති; (සං ද. 36) – (සු. ස 213) – ඉමස්ස අවිජ්ජාදිකස්ස පච්චයස්ස නිරොධා මිඤ්ඤතෙ අනුපපත්ති ධම්මතං ආපාදිතත්තා ඉදං සඞ්ඛාරාදිකං ඵලං නිරුජ්ඣති නපපවත්තතීති අත්ථෝ; (උ. 33).

ඉමස්සානුබොධා ආවුසො අත්ථස්ස = සති යෙව සතිපට්ඨා නන්ති අත්ථස්ස වත්තාරෝ සතිපට්ඨානාති. කිත්තු බෝ ඉමානි ව්‍යඤ්ජනානි? උදාහු වත්තාරි සතිපට්ඨානානීති? එතානි වා ව්‍යඤ්ජනානි? කතමානි? ඔපායිකතරානීති; (දී. 664).

ඉමස්ස පන තෙ මාගන්දිය කිමස්ස වචනීය = ඉමස්ස රූපං පරිගණ්හිත්වා අරහත්තං පත්තස්ස ඛීණාසවස්ස තයා කිං වචනං වත්තබ්බං; අස්ස වඤ්ඣිත්ථිභාවං මිරියාදං කාරකොති ඉදං වත්තබ්බං න වත්තබ්බන්ති පුච්ඡි; (ම. න. 147).

ඉමස්ස ව පුග්ගලස්ස = එවං කිලෙසන්තරායම්සඝාතං කම්මන්තරායං දස්සෙත්වා ඉදානි අම්සඝාතං කම්මන්තරායං දස්සෙතුං ඉමස්ස ව පුග්ගලස්සාති ආදිවුත්තං; (කෙ. 140).

ඉමස්සාවාතතෝ = එවං කථං ඉමස්ස හත්ථත්ථං දානතෝ; (ජා. ස. 286)

ඉමස්ස ලොකස්ස දස්සෙතාරෝ = සචෙ හි මාතා පිතරෝ ජානදිවසෙයෙව පුත්තං පාදෙ ගහෙත්වා අරඤ්ඤෙ වා නදියං වා පපාතෙ වා විපෙය්‍යුං ඉමිස්මිං ලොකෙ ඉට්ඨානිට්ඨාරම්මණං න පස්සෙය්‍ය එවං අසතිඤ්ච ආපාදිතත්තා පොසි තත්තා එත ඉමිස්මිං ලොකෙ ඉට්ඨානිට්ඨාරම්මණං මාතාපිතරෝ නිස්සාය පඤ්ඤාති තස්සස්ස ඉමස්ස ලොකස්ස දස්සෙතාරෝ නාම හොන්ති; (අ. 312)

–පුත්තානං ඉමස්මිං ලොකෙ ඉට්ඨානිට්ඨාරම්මණ දස්සනං නාම මාතාපිතරෝ නිස්සාය ජානන්ති, ඉති මාතාපිතූනං පුත්තෙසු බහූපකාරතාවෝ බ්‍රහ්මාදිහාව කාරණං හොති, යෙන පුත්තෙහා මාතාපිතූනං ලොකියෙන උපකාරෙන පටිකාරං කාතුං න සම්පත්තෝ හොති; (සු. ස. 100) – පුත්තානං ඉමස්මිං හි ලොකෙ ඉට්ඨානිට්ඨාරම්මණ දස්සනං නාම මාතාපිතරෝ නිස්සාය ජානන්ති ඉමස්ස ලොකස්ස දස්සෙතාරොනාම; (අ 361) – පුත්තානං ඉමස්මිං ලොකෙ ඉට්ඨානිට්ඨාරම්මණ දස්සනං නාම මාතාපිතරෝ නිස්සාය ජානන්ති නෙ නෙසං ඉමස්ස ලොකස්ස දස්සෙතාරෝ නාම, ඉති නෙසං බහූපකාරත්තං බ්‍රහ්මාදිභාවස්ස ච කාරණං දස්සිතං යෙනපුත්තෙහා මාතාපිතූනං ලොකියෙන උපකාරෙන කෙනචිපරියායෙන පරියන්තං පටිකාරං කාතුං න සම්පත්තොයෙව; (ඉති. 263).

ඉමස්ස වා පූතිකායස්ස = ඉමස්ස වාතුමහාභූතමයස්ස කුණපසරීරස්ස; (මහා. 295) – ඉමස්ස මනුස්ස සරීරස්ස; (පහ. 338).

ඉමස්ස වෙය්‍යාකරණස්ස = තිගඟාඨකත්තා ඉමං සුත්තං වෙය්‍යාකරණන්ති වුත්තං; (දී 658) – බ්‍රහ්මනිමන්තන නිකන්තෙනව අඩිවචනං; (මි ද. 346)

ඉමස්ස සඤ්ඤාගතස්ස උත්තරිං නිස්සරණං = ඉමස්ස විපස්සනාසඤ්ඤාසඞ්ඛාතස්ස සඤ්ඤාගතස්ස උත්තරිං නිස්සරණං නාම නිබ්බානං තං අත්ථි ඉමිනා නිරොධසච්චං දස්සෙති; (අ. 420).

ඉමස්සානන්ද පුග්ගලස්ස ඉමිනා පුග්ගලෙන = ඉමස්ස ආචරියපුග්ගලස්ස ඉමිනා අන්තෙවාසිකපුග්ගලෙන (ම. ව. 199).

ඉමස්සුදං = ඉමෙ සුදං මයා අඤ්ඤිනි උම්මීලෙත්වා ඔලොකිතමත්තාව පුබ්බෙ දිසෝ දිසං ගච්ඡන්ති; (ජා. ප. 53).

ඉමස්සුප්පාදා = ඉමස්ස පච්චයස්ස උප්පාදා හෙතු ඉදං සඞ්ඛපච්චයානං උප්පාදවන්තතාදීපනවචනං; (පටි. 243)

ඉමස්සුප්පාදා ඉදං උපජ්ජති = ඉමස්ස අවිජ්ජාදිකස්ස පච්චයස්ස උප්පාදා ඉදං සඞ්ඛාරාදිකං ඵලං උපජ්ජති; (ම. ද. 257) – (උ. 27) – (සු ස. 213) – යොයස්ස සහජාතපච්චයෝ හොති තස්ස උප්පාදෙ ඉතරං උප්පජ්ජතිනාම; (අ. 853).

ඉමස්සෙව බෝ එතං = ආනන්ද මනුස්සා නාම වණ්ණ භණනථායානං පත්ථා අත්තනෝ දූයඤානං වණ්ණගීතං ගායාපෙනති අභිරූපෝ දස්සනීයෝ මහද්ධනෝ මහාභොගොහි නවේතෙන වණ්ණ භණන මත්තෙන අභිරූපෝ හොති මහද්ධනෝ වා; (සං. ක. 110).

ඉමසෙව බො එතං ආනන්ද අභියස අධිඛිත්තස්ස මඟ්ගස්ස අධිවචනං = එවමේවංමහාජනෝ බ්‍රාහ්මණස්ස රථං දිස්වා බ්‍රහ්මං වත හො යානන්ති කිඤ්චාපි එවං වණ්ණං භණති, න පනෙතං යානං වණ්ණභණන මහොහනෙව බ්‍රහ්මයානං නාම හොති ලාමකං හි එතං ශ්‍රවංපරමතෙන පන -පෙ- අධිවචනං; (සං. න. 110).

ඉමා = එතා ව ඉමානිනිපාතමත්තං: (විමා 72).

ඉමා උපමා = ඉමස්මිං පනෙත්ථ නං මයං ඉමා දෙ උපමා සුණාහි; (ජා. ඡ. 98).

ඉමා බො චින්ත = ඔළාරිකෝ අත්තපටිලාභෝ ඉති ච මනොමයෝ අත්තපටිලාභෝ ඉති ච අරූපෝ අත්තපටිලාභෝ ඉති ච ඉමා බො චින්ත ලොක සම්මඤ්ඤලොකෙ සම්මඤ්ඤ මත්තකානි සමඤ්ඤ ජානනමත්තකානි එතානි, නථා ලොකෙ නිරුත්තී මත්තකානි, වවනපථ මත්තකානි වොහාර මත්තකානි -පෙ- වදති; (දී. 251).

ඉමාගාථා=ඉමා සකලඤාරිපුත්තත්‍රෙරාපදානගාථායෝ; (අප. 203) - ඉමාහි එත්තකාහි ගාථාහි; (අප. 192).

ඉමාගාථා අභාසි = කථෙසීති සම්බන්ධො; (අප. 261).

ඉමාගාථා අභාසථ = පාකටං කත්වා කථෙසි; අත්ථො; (අප. 280).

ඉමාගාථා ථවිත්වාන = තෙන තාපසෙන ථොමිතා කාරං පකාසෙන්තෙන ධම්මසඞ්ගාහක ථෙරා -පෙ- ආහංසු; (අප. 192).

ඉමා ගාථා භණං මාරෙ අඩ්ඨා බුද්ධස්ස සන්තිකෙ = අයම්පි ගාථා සඞ්ගීතිකාරෙහි වුත්තා; (සු නි. 329).

ඉමා ගාථායෙ අභාසි = ථෙරෙ නිර විත්තෙසි කතං දෙයිතා නු බො ධම්මදෙසනා සබ්බසං පියා අසඤ්ඤිනාපාහි, නහො ආවජ්ජන්තෙන සබ්බෙපි පාසණ්ඩා සබ්බ දෙවමනුස්සා අත්තනෙ අත්තනෙ සමයෙ පුරිසකාරං වණ්ණයන්ති විරියස්ස අවණ්ණවාදී නාම නත්ථි විරිය පරිසංසුත්තං කත්වා දෙසිස්සාම එවං අයං ධම්මදෙසනා සබ්බසං පියා භවිස්සති මනාපාති සඤ්ඤා නීසු පිටකෙසු විචිණ්ණා ඉමා ගාථා අභාසි; (සං. ථ. 172).

ඉමාහිරා = ඉදානි වුච්චමානා සුබාලාපනා; (ථෙරී. 204).

ඉමාවතසෙසාදිසා = ඉදානි ආහාරාදයෝ නයානං සංකිලෙසපක්ඛ දිසාභාවෙන වත්තුපෙතුං -පෙ- ආදි ආරද්ධං; (නෙ. 171).

ඉමාවතාසෙසා භූමියෝ = එකෙකං චතුක්කතවසෙනෙව යොජෙතබ්බං; (පට්. 208).

ඉමාව මෙ සඤ්ඤා නිරුජ්ඣෙය්‍යුං = ඉමා ආකිඤ්ඤ යතන සඤ්ඤා නිරුජ්ඣෙය්‍යුං; (දී. 244).

ඉමා ච ගෙහසිතා උපෙඛා = ඉමා එවං ඡසු ද්වාරෙසු ඉට්ඨාරම්මණෙ ආපාථගතෙ ගුළ්හිඛෙනෙ නිලීනමක්ඛිකාවිය රූපාදීනි අනතිවත්තමානා තත්ථලග්ගා ලඟිතා හුත්වා උප්පන්නා උපෙඛා ච ගෙහසිතා උපෙඛාති වෙදිතබ්බා; (ම. ව. 170).

ඉමා ච නෙක්ඛම්මසිතා උපෙඛා = ඉමා එවං ඡසු ද්වාරෙසු ඉට්ඨාදි ආරම්මණෙ ආපාථගතෙ ඉට්ඨෙ අරජ්ජන්තස්ස අනිට්ඨෙ අදුස්සන්තස්ස අතිමෙ පෙඛනෙ අසම්මුය්හන්තස්ස උප්පන්නා විපස්සනා ඤාණසම්පයුත්තා ච නෙක්ඛම්මසිතා උපෙඛාති වෙදිතබ්බා; (ම. ව. 170).

ඉමා නිස්සා සික්ඛායො ආවජ්ජනෙහා සික්ඛිස්සා = එවං නිස්සා සික්ඛායෝ දස්සෙත්වා ඉදානි කාසං පරිපූරික්කමං දෙස්සෙතුං -පෙ- ආදිමාහ: (මහා. 102) - (පට්. 161).

ඉමාදෙව = ගණනවසෙන වත්වා පුන තා. "සුතමයි ඤාණමිච්චා"ති සරූපතො දස්සෙති; (නෙ. 47).

ඉමාදෙව වීරියා = ඉදානි යථානිද්දිට්ඨං සෙක්ඛාසෙක්ඛ පටිපදං නිගමෙන්තෝ ඉමාදෙව වීරියාති ආදිමාහ; (නෙ. 66).

ඉමානි = අභිමුඛීකරණං; (ඉති. 143) – ඉමානි වචනානි; (ජා. ඡ. 44) – ආදි වුත්තානං; (නෙ. 79). – ඉදං පවෙදෙතබ්බං යොජෙතබ්බං; ඉමානි ගීතානි වාදිතානි ඉමානි නච්චානි වානි; (විමා. 226).

ඉමානි අට්ඨකසිණානි සමථො = පඨවිකසිණාදිකෙ සුද්ධ සමථභාවනාවසෙන පවත්තිතෙ සඤ්ඤාය -පෙ- වුත්තං; (නෙ. 129).

ඉමානි අට්ඨින්ද්‍රියානි = පුබ්බෙ ආදි වුත්තපරිවාර භාවස්සෙව තෙන සාගතාදි භාවස්සෙව ආදි වුත්ත ආකාරානඤ්ච දීපනත්ථං වුත්තං; (පට්. 263).

ඉමානි ඉන්ද්‍රියානි = පරිච්ඡින්නාධිමත්තිදස්සනං; (පට්. 371)

ඉමානි එකවිසති විමුත්තිසුඛෙ ඤාණානි = පරියන්තානි සබ්බඤ්ඤුණානං විත්ථාරනිද්දෙසෙ; (පට්. 320)

ඉමානි බො පරිබ්බාජකා වතනාති බ්‍රාහ්මණ සච්චානි මයා සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදිතානි = යානි ත්‍වමෙ හොවාදි බ්‍රාහ්මණානං සච්චානි වදෙථ තෙහි අඤ්ඤතිමයා ඉමානි බාහිතපාප බ්‍රාහ්මණස්ස වත්තාරි සච්චානි වත්තුති මඤ්ඤෙහි සොළස විධෙන නිච්චෙන ජාතිත්‍ථා පච්චක්ඛං කත්වා පවෙදිතානි දෙසිතානි ජොතිතානිති අත්ථො; (අ. 553).

ඉමානි බො භික්ඛවෙ = (ආදි) යථා වුත්තාර්ථස්ස නිගමනවසෙන භගවතා වුත්තං; (සු. ස. 5).

ඉමානි බො භික්ඛවෙ චත්තාරි ආපත්තිගමනානි = භික්ඛවෙ ඉමානි චත්තාරි ආපත්තිං නිස්සාය උපපජ්ජනක ගමනානි නාමානි; (අ. 580).

ඉමානි බො භික්ඛවෙ තීණි ආධිපතෙය්‍යානි = එත්තාවතා තීණි ආධිපතෙය්‍යානි ලොකිය ලොකුත්තර මිස්සකානි කථිතානි; (අ. 383).

ඉමානි බො භික්ඛවෙ පඤ්ච බලානි = ඉමානි පඤ්ච උපත්ථම්භනට්ඨෙන බලානි නාම වුච්චන්ති; (ඛු. ත්. 91).

ඉමානි බො -පෙ- රක්ඛෙය්‍ය = ඉමානි පසංසාභොග සුගතිසඞ්ඛාතානි තීණි සුඛකාරණානි සීලස්ස ආනිසංසභූතානියෙව; සීලං නිස්සාය පවත්තනතො; (සු. ස. 106).

ඉමානි චතුවීසතිපදානි නණභාපංකඩා = වුත්තං; (නෙ. 100).

ඉමානි චත්තාරි අහිරාජකුලානි = ඉදං දට්ඨබ්බානෙව සඤ්ඤාය වුත්තං න දිට්ඨබ්බ පුට්ඨබ්බ වාහච්ඡෙ, යෙහි කෙචි දට්ඨබ්බා, සබ්බෙ තෙ ඉමෙසං චතුන්නං අහිරාජකුලානං අබ්භන්තාරගතාව හොන්ති; (චතු. 137) – (අ. 518).

ඉමානි චත්තාරි පදානි = පුබ්බාභාථායං වුත්තානි; (නෙ. 54).

ඉමානි චත්තාරි සච්චානි = නිගමණං; (නෙ. 48) – චතුසච්චධම්මවසෙන ආවට්ටනං නිට්ඨපෙති. තත්ථ පුරිමෙන සච්චද්වයට්ඨපනෙන විසභාගධම්ම වසෙන පච්ඡිමෙන සභාගධම්මවසෙන ආවට්ට නතෝ දට්ඨබ්බං; (නෙ 150) – විසභාගසභාගධම්මා වුට්ඨානවසෙන නිද්ධාරිතානීති; (නෙ. 90).

ඉමානි එතානුරි සුත්තානි = ඉමානි සංකිලෙසභාගි යාදීනි චත්තාරි සුත්තානි; (නෙ. 186) – ඉමෙසං සුත්තානං වාසනාභාගිය නිබ්බෙධභාගියානං විසෙසලාභානුකූලා සඞ්කිලෙසභාගිය අසෙක්ඛ භාගියානං එසෙන චත්තාරි සුත්තානි; (නෙ 94).

[illegible] ආභරණානි ඝතානි [illegible] කථා ති [illegible] -පෙ- ආදිං;

ඉමානි කුණානි ඉදමත්ථජොතකානි = ඉදානි යථා යං කුණං තානි කුණානි ජානාති තථා තස්ස තෙසු පවත්තිං දස්සෙතුං ඉමානි කුණානි -පෙ- වුත්තං; (මිහ. 275).

ඉමානි ච නෙක්ඛම්ම ඝිතානි දෙමනස්සානි = ඉමානි එවං ඡසු ද්වාරෙසු ඉට්ඨාරම්මණෙ ආපාථගතෙ අරහත්තෙ පිහං උපට්ඨපෙත්වා තදධිගමාය; (ම. ව. 170).

ඉමානි නෙ දෙව = තතො මා රඤ්ඤු කාලකිරියා අහොසීති තස්ස කාලකිරියං අනිච්ඡමානා සමාපත්තිං ගුණමස්ස කථෙත්වා නිට්ඨානාකාරං කරිස්සාමීති වත්වාපි "ඉමානි නෙ දෙවා"නි ආදිමාහ; (දී. 447).

ඉමා තෙසඤ්ඤානි කුණානි = සාවකෙහි සාධාරණා සාධාරණ වසෙන උද්දිට්ඨානි; (පටි 42).

ඉමානි දස ඨානානි = එවං සම්මුපස්සතොත්වා ඔහා සාදිසු න සම්පති න වෙධති තස්මා තම්පිං දස්සෙතුත්වා ඉමානි දස ඨානානීති ගාථමාහ; (පටි. 422).

ඉමානි පදට්ඨානානි දෙසනා = යානිමානි විරියස්ස පදට්ඨානන්ති ආදිනා විරියාදීනං පදට්ඨානානි වුත්තානි සා ආරභථ නික්කමථානි ආදි දෙසනා; (නෙ. 88).

ඉමානිපි පරිඛාරා භවන්ති = ගරහිතබ්බා හාවතො පන උපසඞ්කමිතබ්බියෙව, තස්මා "ඉමානිපි පරිඛාරා හවන්ති"නි: වුත්තානි; (දී. 211).

ඉමානි භගවතො දෙව කුණානි = ආදිසුපි තෙනෙවාහ:- ඉමානි භගවතො දෙව කුණානීති; (නෙ. 147).

ඉමානි භගවතා දෙව සච්චානි දෙසිතානි = කථං දෙසිතානි? තත්ථ දුවිධා කථා අභිධම්ම නිස්සිතා ච සුත්තනිස්සිතා ච; (නෙ. 121).

ඉමානි මං දද්දර තාපයන්ති = ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං කොධනං ආරබ්භ කථෙසි; (ජාත 11).

ඉමානිරඤ්ඤානි = ඉමානි ලොකෙ අඤ්ඤරඤ්ඤානි; (දී. 618).

ඉමානිකි නෙ නොනෙනා = යස්මා නෙ නොත්තෙනා ඉමානිත්තීනි කාරණානි යථා සභාවතො න ජානන්තීති අත්ථෝ; (ම ද්‍ය. 10).

ඉමානි = යානි හෙට්ඨා දස තථාගතස්ස තථාගත බලානීති අවොච ඉමානි තානීති අපදෙසං කරොන්තී එවමෙත්ථ අනුපුබ්බපදවණ්ණනං සුත්වා

ඉදානි යස්මා 'තථාගතෝ පඨමමේව ඤාණාඤාන සඤ්ඤෙන වෙනෙය්‍ය සත්තානං ආසවක්ඛයාධි ගමස්ස චේව අනධිගමස්ස ච ඤාණාඤානභූතං කිලෙසාවරණභාවං පස්සති; (විභ. 282) - ඉමානි ඡසු ද්වාරෙසු ඉට්ඨාරම්මණේ ආපාථගතෙ අනිච්චාදි වසෙන විපස්සනං පට්ඨපෙත්වා නිසින්නස්ස උපජ්ඣානි ඡ නෙක්ඛම්මසිතානි සොමනස්සානි; (ම. ව. 169).

ඉමානෙව පඤ්චායතනානි = ඉමානෙව පඤ්චකාරණානි; (ම. ව. 16).

ඉමාය = බුද්ධමඤ්ඤනිකඛෙදය; (නෙ. 143) - යථාවුත්තාය; (ඉති. 203).

ඉමාය ච ආනන්ද උභතොභාග විමුත්තියා = කතමෝ ච පුග්ගලෝ උභතොභාග විමුත්තෝ? ඉධේකච්චෝ පුග්ගලෝ අට්ඨවිමොක්ඛේ කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, පඤ්ඤාය චස්ස දිස්වා ආසවා පරික්ඛීණා හොන්ති අයං වුච්චති පුග්ගලෝ උභතොභාග විමුත්තෝ"ති; (දී. 353).

ඉමාය ච කඨසප මත්තාය = "කස්සප යදි ඉමිනා පමාණෙන, එවං පරිත්තාකෙන පටිපත්තිඤ්ඤ මෙන සාමඤ්ඤං වා බ්‍රහ්මඤ්ඤං වා දුක්කරං සුදුක්කරං නාම අභවිස්ස; (දී. 233).

ඉමාය ච කඨසප සිලඤ්ඤිදය = ඉදං අරහත්තමේව සන්ධාය වුත්තං අරහත්තපරියොසානං හි භග වතෝ සාසනං; (දී. 233).

ඉමාය පටිභාණ පටිසම්භිදය = ඉමාය වුත්තපපකාරාය යථාවුත්ත විත්ථාරපඤ්ඤාය උපෙතෝ හොති සෝ වුච්චති පටිභාණවාති නිගමෙත්වා; (මහා. 241).

ඉමායපි මෙ ආයස්මතෙනා රතියා = ඉමාය සඞ්ඝ මිගාසස නිරවජ්ජාන භූතාය නිරවජ්ජානඤ්ඨා රතියා; (ස. නි. 415).

ඉමාය මයං = (ආදි) යථා නෙසං ධෙම්මිනඤ්ඤස්ස පවත්තනාකාරදස්සනං; (ඉති. 119).

ඉමාය යුත්තියා = න තථා ජරා මරණ විපරියායෙති ජරාමරණ නණාහානං අත්තනෝ අඤ්ඤත්තාමපි සම්භවිතං හොතීති එතමත්ථං දස්සෙති ඉමාය යුත්තියාති ආදිනා; (නෙ. 72) - නයං දස්සෙති; (නෙ. 74).

ඉමාය වෙලාය = ඉමිස්මිං සමයෙ; (නෙ. 143).

ඉමාසඤ්ච ඉමාසඤ්ච = පඨමජ්ඣානාදිනං ලොකිය ලොකුත්තරානං; (ම. ටී. 203).

ඉමාසු දසසු පඤ්ඤාසු = සුතවිත්තාමය සඤ්ඤාසු සී පනිවිසිතෙ විපස්සනං ආරභන්තීති -පෙ- පඨන්ති; (නෙ. 46).

ඉමාසු විණාසු = ගථාය අයං සඞ්ඛෙපත්ථෙ:- ඉමාසු උත්තොට්ඨඤ්ඤාදීහි නඤ්ඤිනීහි සරාදි භෙදසු බහූසු වීණාසු; (විභා. 225).

ඉමාහං භික්ඛවෙ සකුණිනං ආවෙණිකං පරිහාරං දමමි = ඉමිං අහං නෙසං පාටෙක්කං ඔදිස්සකං පරිහාරං දදාමි; (ස. නි. 743)

ඉමාහි = ඉමාහි සෙණියස්ස විත්තානුඤ්ඤූලාහි ගාථාහි; (ම. නි. 280).

ඉමාහි ගාථාහි අනුමොදමි = ඉමාහි චතුසට්ඨිපදාහි සොළසහි ගාථාහි අනුමොදාමි අභිනන්දාමි; (ඛු. 669).

ඉමාහි චතූහි පටිපදාහි = ඉමාහි එව චතූහි පටිපදාහි නඤ්ඤි නිබ්බුත්තාය අඤ්ඤාය පටිපදාය අභාවතෝ; (නෙ. 166).

ඉමාහි දසහි පඤ්ඤාහි = යථාවුත්තාහි දසහි පඤ්ඤාහි කාරණභූතාහි; (නෙ. 46).

ඉමාහි සොළසහි පඤ්ඤාහි සමන්නාගතෝ = උක්කට්ඨ පරිවෙච්ඡදෙන අරහායෙව වුත්තෝ. උපරි එකෝ සෙඛපටිසඤ්ඤිදප්පහෙනාති වුත්තත්තා සෝතා පන්න සකදාගාමි අනාගාමිනොපි ලබභූතියෙව; (පටි. 479).

ඉමිනා = යෙන කායිකෙන ච වාචසිකෙන ච මානසිකෙන ච සිල්ලපසමෙන නිඤ්ඤ සංසෝ උපසන්තෝති; (දී. 107) - නයතා ඉමිනා පදෙන කාය විවෙකං; (ම. ඨ. 92) - ආදි දාගමින සුදධිං දස්සෙතුං වුත්තං; (මා. 66) - ඉමිනා රූපෙන වා -පෙ- මිඤ්ඤුණෙන වා; අවසෙසං පන උද්දෙසවාරෙ නාම වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබබං; (විභ. 366) - (ඛු. 576) - උපකඛටං සඤ්ඤායාහ; (ස. නි. 483).

ඉමිනා ඤත්තිවෙන = ඉමිනා පඨමෙන ඤත්ති හාවෙන; (මහා. 313).

ඉමිනා අසුභෙන කම්මට්ඨානෙන = අසුභස්ස කාය දුච්චරිතාදි කම්මස්ස විපාකත්තා අසුභෙනංඅයිවෙන කම්මට්ඨානෙන; (නෙ. 210).

ඉමිනා අසමිනි ඡඤ්ච පටිලභති = (ආදීසු) ඉමිනා රූපෙන වා -පෙ- විඤ්ඤුණෙන වා ති එවං පඤ්ඤත්තෙ එසාදෙසනා ගහෙත්වා ඉමිනා අහන්ති ඡඤ්ච්චාදිනි පටිලභතීති එවමත්ථෝ වෙදිතබබෝ; (විභ. 367).

ඉමිනා අභිසෙකෙන = ඉමිනා එවං පකාරෙන අභිරූප ඨමෙමන සමන්නාගතෝ; (ප. 40).

ඉමිනා ආනාපෙන උපෙතෝ = ආදිසුපි එසෙවනයෝ; (විභ. 184).

ඉමිනා ඉමං = ආදි වචනානුරූපතෝ පන පාළෙ පඨමං අත්තනෝ හණ්ඩං දසසිතං; (ස. ටී. 507).

ඉමිනා උපායෙන කරොථ = අනෙනපි විධිනා සරණානි සොධෙත්වා සීලාදීනි පරිපූරෙත්වා සම්පාදෙථ; (නෙ. 131).

ඉමිනාව = තසමා හදෙ සවෙ භවං ඉමිනා වයෙන ඉමසමිං සුවණ්ණ වණ්ණෙ සරීරෙ ජරාය අභිභූතෙනෙව සෙට්ඨචරියං චරෙය්‍යාසි පබ්බජිත්වා සමණධම්මං කරෙය්‍යාසි; (ජා. ව. 125).

ඉමිනා චක්ඛුනා = ඉමිනා අත්තභාවපරියාපන්නෙන පසාතිමංසවඤ්ඤුනා; (මහා. 313).

ඉමිනා ච භං පුණ්ණ = පාටිඒකක්කා; අනුසන්ධි, එවං තාව වට්ට විවට්ටවසෙන දෙසනං අරහත්තෙ පක්ඛිපිත්වා ඉදානි පුණ්ණත්ථෙරං සන්තසු යාතෙසු සීහනාදං නදාපෙතුං ඉමිනා ච භනති ආදිමාහ; (ම. ව. 208).– (සං. න. 14).

ඉමිනා විහෙහන = වවෙව අනුගතවිහෙහන; (ම. න. 151.)

ඉමිනා සාරණෙනාහං විහරෙනා = හණ්ඩෙනා; (මහා. 194).

ඉමිනා ඛතතියොඝම් = (ආදිසු) ඉමිනා ඤත්තෙන වා ඛග්ගෙන වා අභිසෙකසෙනාමච්චාදිනා වා ඛත්තියො අහන්ති එවං පුරිමනයෙනෙව අත්ථෝ වෙදිතබ්බෝ; (විභ. 367).

ඉමිනා බො එතං ගහපති පරියායෙන = ඉමිනා කාරණෙන; (ම. ව. 133).

ඉමිනා දීඝෙන අද්ධුනා = අනෙන දීඝකාලෙන; (මහා. 318).

ඉමිනා ඛම්මෙන = ඉමිනා චතුසච්ච ධම්මෙන වා ඔඝතරුණ ධම්මෙන වා; (සං. දු. 50) – **ඉමිනා අපපා කාරකාධම්මෙන**; (ම. ස. 163).

ඉමිනා තයෙනතෙති = ඉමිනා කාරණෙන අනුනෙති ජානාපෙති, (ඉ. 554).

ඉමිනා නිංචවාණේ = පඤ්චකඛන්ධෙ අනවකාරං කරිත්වා රූපාදීසු එකමෙව ධම්මං අහන්ති ගහෙත්වා ඉමිනා ඛග්ගෙන වා ඤත්තෙන වා අහං නිසෙවා ධුවොති සඤ්ඤති, උච්ඡෙද දිට්ඨියමපි එසෙවනයෝ; (මහ. 367).

ඉමිනා පඤ්ඤෙන = ඉමිනාපි කාරණෙන; (දී. 197) – (මි. ප. 287).

ඉමිනා පඨමෙන ඣානෙන = ඉමිනා අණ්ඩභූමිතෙන නෙව නාව පඨමෙන කාරණෙන; (මි. ප. 34).

ඉමිනා පඨමෙන ඣානෙන ථෙරා භික්ඛු ගාරයහා = එත්ථ ගාරය්හානි ගරහිතබ්බා; ථෙරා නාම සම්මා අරඤ්ඤෙ වනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි න උපෙන්ති ගාමන්ත සෙනාසනං න මුඤ්චන්ති සඞ්ගණිකාරාමතං වඤ්ඤෙත්වා විහරන්ති කාය විවෙකමත්තම්පි න පූරෙන්ති නවමජ්ඣිමකාලෙ ඤිදිසා අහෙසුන්ති එවං නින්දිතබ්බා ගොත්තා ඉමං නින්දං ආවුසො ලහන්තීති දසසෙති; (මි. ථ. 93).

ඉමිනාපි අඞ්ගෙන = ඉමිනාපි ගුණෙඞ්ගෙන; (සු. ස. 47)– (ඉ. 430).

ඉමිනා පුණ්ණලෙන = (ආදි) නසමිං කම්මවිපාකෙ භගවතෝ සඤ්ඤස්ස පවත්තනාකාර දසසනං; (නෙ. 140). – ඉමිනා අත්තෙනාවාධිකපුග්ගලෙන; (ඉ. 355).

ඉමිනාමයං = අත්තානෝ තථෙවසෙන වුත්තාපි උපපන්නාපි ච කෙවලං මිඤ්ඤුනාමිත්තෙනෙව "ඉමිනා මයං නීමිනා"ති මිඤ්ඤුමිනා වඤ්චෙත්වා දෙව ඛණ්ඩි ධිය ඔතාමිත්වා තසෙව පාදමූලං ගවජ්ජන්ති; (දී. 79).

ඉමිනා මහං එවං ජානාමි = ඉමිනා විසෙසාධිගමෙන දහං එතං පච්චක්ඛතෝ ජානාමි, "න කෙවලං සද්ධාමත්තකෙන වදාමී"ති දසෙසති. මක්කාරෝ පනෙත්ථ පදසන්ධිකරණත්ථං වුත්තෝ; (දී. 75).

ඉමිනා රූපෙන රූපවා = එත්ථ සරීරරූපම්පි කසිණ රූපම්පි ලබ්භති; (පටි. 308).

ඉමිනා වණ්ණදෙන = ඉමිනා දූනස්ස නිස්සන්දෙන නවං අනාගතෙ හෙමවණ්ණා සුමණ්ණවණ්ණා භවිස්සසි; (අප. 266).

ඉමිනා වත්තුනා = ඉමිනා පුත්තභගවාදිකිත්තන සඞ්ඛාතෙන කාරණෙන. කරණා හෙත්ථ එත්තු නිද්දනතති ච වුත්තං; (නෙ. 85).

ඉමිනා විහාරෙන = ඉමිනා සමථ විපස්සනා විහාරෙන; (ම. ව. 110).

ඉමිනා සුතෙන = එත්ථ වුත්තනයානුසාරෙන අත්ථෝ වෙදිතබ්බෝ; (නෙ. 210).

ඉමිනාහං සීලෙන = (ආදිසු) අහං ඉමිනා ආචාරෙන වා වතසමාදනෙන වා දුක්කර තපචරණෙන වා මෙත්තාබ්‍රහ්මචරියෙන වාති අත්ථෝ; (ම න. 70).

ඉමිස්සා ච නං = එව නන්ති නිපාතමත්තං; (ජා. ටු. 87)

ඉමිස්සා දිට්ඨියා = (ආදීහි) දසහි පදෙහි සිඛාප්පත්තය සඞ්ඛාතං සබ්බසඞ්කිලිට්ඨසාසනමේව කථිතං; (පටි. 348) - (ආදිසු) ඉමිස්සා බුද්ධදිට්ඨියා ඉමිස්සා බුද්ධඛන්තියා ඉමිස්සා බුද්ධරුචියා ඉමස්මිං බුද්ධ ආදයෙ ඉමස්මිං බුද්ධ ධම්මෙ ඉමස්මිං බුද්ධ විනයෙ; (විභ. 227).

ඉමිස්සායෙව = වුත්තපකාරස්සෙව; (ම. ටු. 42).

ඉමිස්සායෙව අට්ඨාය පකාරස්ස = විපස්සනා පකාරස්ස අනධිගමා; (ම. ටු. 42).

ඉමෙනි = ඉදානි වත්තබ්බානං අභිමුඛීකරණං (වජි. 67) - (මා. 16) - වක්ඛමාන ධම්මනිදස්සනං; (වජි. 157) - තස්ස කිර පිතුපිතා මහානං දන්තා මා විනස්සිංසුති ගුහාය සන්තිවිතා නෙ සඤ්ඤා එව මාහ; (ජා. ප. 209) - ඉමෙ එකූනසතෙ කුමාරෙ; (ජා. ව. 145) - යථාවුත්ත අස්සෙ සඤ්ඤාහ; (සීමා. 223) - ඉමෙ මම සන්තානපරියාපන්නෙ පඤ්චඛන්ධෙ; (ථෙර. ටු. 164) - තෙසං අත්තනෙ පච්චක්ඛභූතා වුත්තා, (ථෙර ටු. 202) - දිබ්බචක්ඛුනා දිට්ඨානං නිදස්සන වචනං; (මහා. 269).

ඉමෙ අනුපපන්නා = ඉමෙ කාමභවනක්ඛන්ධයො අස මූදුවාර වසෙනවා අනනුභූතාරම්මණවසෙන වා අනුපපන්නා නාම; (නෙ. 64).

ඉමෙ අනුපපන්නා කුසලාධම්මා = ඉමෙ සොතා පත්තස්ස සද්ධාදයො සොතාපත්තිඵලසච්ඡි කිරියාය පටිපන්නස්ස අනුපපන්නා කුසලා ධම්මා නාම; (නෙ. 64).

ඉමෙ ආසවා = එවං සරූපතො සවිචානි දස්සෙත්වා ඉදානි කිලෙසවසෙන පරියායතො දස්සෙන්තා **ඉමෙ** ආසවාති ආදිමාහ; (ම. අ. 115) - (ස. නි. 111) - (ප. 71) - (මහා. 102) - ආදයො අපරෙන පරියායෙන කිලෙස වසෙන සව්විදස්සන වසෙන; (මහා. 242) - එවං සරූපතො සවිචානි දස්සෙත්වා පුන කිලෙස වසෙන පරියායතො දස්සෙන්තා -පෙ- ආදිමාහ; (දී. 156) - (ආදි) අපරෙනපි පරියායෙන වත්තුසවිචපකාරනත්ථං වුත්තං; (අ. 573).

ඉමෙ ඉසී = ඉමෙ පච්චෙකබුද්ධඉසී; (ම. ව. 89) - (චතු. 176).

ඉමෙ උපපන්නා කුසලා ධම්මා = ඉමෙ පඨම්මග්ගෙ සද්ධාදයො සොතාපත්තිඵලසච්ඡිකිරියාය පටි පන්නස්ස උපපන්නා කුසලා ධම්මා නාම; (නෙ. 64).

ඉමෙකරත්තිං = ඉමං එකරත්තිං අජ්ජ ඉමස්මිං අලඞ්කතසයනගබ්භෙ එකතො වසෙය්‍යාමාති යාවති; (ජා. ව. 123).

ඉමෙ බො = ඉමෙබොති ආදි නිගමන වචනං; (වජි. 59).

ඉමෙ බො ආනන්ද අට්ඨ පුග්ගලා = එත්ථ "ඉමෙ"ති නිද්දිට්ඨනිදස්සනං, එතානා මතා ච පකාසයතා ආනන්දෙ අද්ධා අජ්ජ භගවතා ආයුසංඛාරෝ ඔස්සට්ඨොති සල්ලක්ඛෙසි, භගවා පන සල්ලක්ඛිත භාවං ජානන්නොපි ඔකාසං අදත්වාව අඤ්ඤති පි අට්ඨකානි සමාපණ්ඩෙන්තා "අට්ඨ බො ඉමා"නි ආදිමාහ; (දී. 389).

ඉමෙ බො ආනන්ද ජ පුග්ගලා = දොව සොරතා දොව අධිගත කොධමානලොභධම්මා දොව අධිගත කොධමානවිසංසාරාති ඉමෙ ජ පුග්ගලා; (අ. 673).

ඉමෙ බො ආවුසො = (ආදි) අයං බො ආවුසොති එකකෙ වුත්තානයෙනෙව යොජෙතබ්බං. ඉති පඤ්ච නිස්සාය දුකානං වසෙන ථෙරො සාමඤ්ඤ රසං දස්සෙසීති; (දී. 719).

ඉමෙ බො භගවා සත්තා බොජ්ඣඞ්ගා = ආදිනිගමන වචනං; (වජි. 160).

ඉමෙ බො තෙ ආනන්ද ධම්මා = හෙට්ඨා කථිතෙ මග්ගඵලනාමගහට්ඨ ධම්මෙ සඤ්ඤායාහ; (ම. ව. 111).

ඉමෙ බො තෙ ධම්මා = උපරි සහවිපස්සනා තයො මග්ගා (සං. නි. 196).

ඉමෙ බො තෙ භික්ඛවෙ = ආදිනා නයෙන සබ්බෙපි තෙ පුබ්බන්තාපරන්තකප්පිකෙ නීයාතෙන්තා තදෙව ඤාණං විසෙසෙන්ති; (දී. 87). - ඉමිනා නයෙන සබ්බෙපි තෙ අපරන්තකප්පිකෙ එකජ්ඣං නීයාතෙත්වා සබ්බඤ්ඤුතඤාණං විසෙසෙන්ති; (දී. 86). - යෙ වො අහං "කතමෙ තෙ භික්ඛවෙ ධම්මා ගම්භීරා"නි ආපුච්ඡිං, ඉමෙ බො තෙ භික්ඛවෙ, නාසුව තථාගතො පජානාති, තතො ච උත්තරිතරං පජානාතීති එවං නිද්දිට්ඨා සබ්බඤ්ඤුත ඤාණධම්මා ගම්භීරා දුද්දසා -පෙ- පණ්ඩිත වෙදනීයාති වෙදිතබ්බා; (දී. 78).

ඉමෙ බො නො ආවුසො = ආවුසො ඉමෙ චත්තාරෝ ධම්මා නෙන භගවතා අභිඤ්ඤා අසාසෙ වෙව බලසද්ධානි අකඛාතා, යෙ මයං අත්තනි සම්පස්ස මානා එවං වදෙම; (ම. ටු. 7).

ඉමෙ බො පන = ඉදානි වත්තබ්බානං අභිමුඛීකරණං; (මා. 34). - ආදි සබ්බත්ථ වුත්තනයෙනෙව වෙදි තබ්බං (මා. 52).

ඉමේ ඛෝ භික්ඛවේ චත්තාරෝ අරියවංසා = භික්ඛවේ ඉමේ චත්තාරෝ අරියවංසා අරියනගගියෝ අරිය පවේණියෝ අරියඤ්ඤා අරියවට්ටමණීනි; (අ. 495).

ඉමේ ච කිලෙසා = ඉමේ ච දසවත්ථුකා කිලෙසා; (නෙ. 171).

ඉමේ චතුඛණ්ණා = බහුනියබ්‍රාහ්මණවෙස්සසුද්ද සඞ්ඛාතා චත්තාරෝ කුලා; (අප. 198).

ඉමේ චත්තාරෝ ආහාරා තණ්හා නිදානා = පටිසන්ධිං ආදිං කත්වා අත්තභාවසඞ්ඛාතානං ආහාරානං පුරිමතණ්හානං වසෙන නිදානං වෙදිතබ්බං; (සං. ට්ඨ. 21).

ඉමේ ච භික්ඛවේ දෙ සුක්කා ධම්මා ලොකං න පාලෙය්‍යුං = භික්ඛවේ ඉමේ දෙ අනවජ්ජ ධම්මා යදිලොකං න රක්ඛෙය්‍යුං ලොකපාලකා යදි න භවෙය්‍යුං (ඉති. 127).

ඉමේ වෙපි භද්දිය මහාසාලා = පුරතෝ ඊහෙ සාලරුක්ඛෙ දස්සෙන්තෝ එවමාහ; (අ. 558).

ඉමේ වෙපි වාසෙට්ඨ මහාසාලා = පුරතෝ ඊහෙ දෙ සාලරුක්ඛෙ දස්සෙන්තෝ පරිකප්පොපමං ආහ; (අ. 772).

ඉමේ ජාතා වයෝ හරා = පස්සථ නාතා! පලිත පාතුභාවෙන නිණ්ණං වයානං හරණතෝ ඉමේ ජාතා වයෝ හරා; (ජා. අ. 126).

ඉමෙනං = ඉමං එතං; (බු. 212).

ඉමේ තයෝ සත්ථාරෝ = ඉමේ දෙ ජනා ඛාතිරකා, එකෝ සම්මාසම්බුද්ධොති ඉමස්මිං ලොකෙ තයෝ සත්ථාරෝ නාම; (ප. 54).

ඉමෙතෙ = පුත්තා ඉමේ වෝ කීළනාති වදති; (ජා. අ. 498).

ඉමෙතෙ අමෙහා පුරිස චත්තාරෝ ආභිච්සා = එව මෙතෙ දීඝරත්තං දුක්ඛපපත්තා ඉත්ථාමිරිසනතීති ඉච්ඡන්තා තං පුරිසං එවං වදන්ති; (සං. නි. 38).

ඉමෙතෙපිති = ඉමෙපි වාසුලකුමාරං ආදිං කත්වා සෙසදරතෙ ගහෙත්වා ගහෙත්වා රක්ඛසානි පාදමූලෙ සිතා එවමාහ; (ජා. අ. 136).

ඉමෙතෙවිඝතිපච්චයා = සඞ්ඛිපිත්වා දස්සිතානං වසෙන තං වුත්තං; (ප. 321).

ඉමෙ තෙ භද්දිකා = පඤ්චතූපරිදූරතෙ අදිස්වා පරිදෙවිතත්තා තතෝ ඔරුය්හ පුන අස්සමපදං ආගන්ත්වා තත්ථ තෙ උපධාරෙන්තී කීළනකණ්ඩානි තෙසං දින්නං එවමාහ; (ජ. අ. 499).

ඉමෙනනමසිංඛෙනවි = ඉමිං එත්තකං ඉමිං එත්ත කන්ති සොතවින්ති අවිසඤ්ඤ, ඉධ සමඤ්ඤානමෙව; (ඛ. ප. 470).

ඉමේ දස උක්කොටා = අධිකරණං උක්කොටෙ වත්වා පුන අධිකරණ උක්කොටෙන සමථානං උක්කොටං දස්සෙතුං; (ස. වි. 1002).

ඉමේ දස ධම්මා = යථා වුත්ත ධම්ම නිදස්සනං; (වත්ථු. 69).

ඉමෙදිට්ඨිඨානා = තතෝ නං පජානනාකාරං දස්සෙන්තෝ "ඉමේ දිට්ඨිට්ඨානා"නි ආදිමාහ; (දී. 76).

ඉමේ දුවේ පුග්ගලා = ඉමේ පුරිමානං දවිත්තා පරිපදුනං වසෙන දෙ පුග්ගලා, එසනයෝ ඉතරත්තාපි; (නෙ. 174).

ඉමේ දෙ ධම්මා = වට්ටමූලකණ්හා ච සම්මදවාරනණ්හා චාති ඉමේ දෙ ධම්මා; (දී. 342).

ඉමේ දෙව ධම්මා බහුතරා = ඉමේ දෙ සතිසම්පජඤ්ඤ ධම්මා සීලපූරණාදිසු අපපමාදෙ මිය සබ්බත්ථ උපකාරකා ගිතාවහා; (දී 774)

ඉමේ ධම්මා = ඉමේ කුසලා වා අකුසලා වා ධම්මා; (නෙ. 218).

ඉමේ ධම්මා අනගිසම්බුද්ධානි නෙතං ඨානං විජ්ජති = ඉමේ නාම නයා ධම්මා අනභිසම්බුද්ධානි කොචි සඞ්ඛමෙමන සහෙතුනා සකාරණෙන වචනෙන සුනක්ඛත්තෙ මිය විපපලපන්නා පන අපපමාණං තසවා සඞ්ඛමෙමන පටිවොදෙස්සතීති එතං කාරණං න විජ්ජති; (නෙ. 131).

ඉමේ ධම්මා අභිඤ්ඤෙය්‍යා = ඉමේ නෙතුම්කා ධම්මා සභාවලක්ඛණාවබොධවසෙන සොභනෙනා කාරෙන අධිකෙන ඤාණෙන වා සභාවතො ජානිතබ්බා; (මහා. 163) – (ආදයෙ) අභිඤ්ඤෙය්‍ය පරිඤ්ඤෙය්‍ය පහාතබ්බ භාවෙතබ්බ සච්ඡිකාතබ්බ ධම්මානං දස්සන වසෙන; (මහා. 242) – දෙස යන්තස්සාති පාඨසෙසො ඉමේ ධම්මා අභිඤ්ඤා තබ්බාති සත්ථුනො අඤ්ඤතරස්ස වා ගරුට්ඨානි යස්ස සබ්‍රහ්මචාරිස්ස ධම්මං දෙසයන්තස්ස පුබ්බෙ වුත්තනයෙන සොතාවධානං සුතං සොතාව ධානං නාම, තං පජානනාපඤ්ඤ තස්ස සුතස්ස පජානන පරියාය පරිච්ඡින්දනපඤ්ඤ සුතමය ඤාණං නාමාති අත්ථො; (පටි 43).

ඉමේ ධම්මා ආසවා = ඉමේ කාමාසවා ච භවාසවා ච රාගවසෙන එකතෝ කත්වා සඞ්ඛිපතෝ නයෝ. මිත්තාරතෝ චත්තාරෝ ධම්මා ආසවාතාමි; (ඛ. ස. 313).

ඉමෙ ධම්මා කුසලා = ඉමෙ සබ්බෙ පි නාසු නාසු භූමිසු වුත්තා ඵස්සාදයො ධම්මා කුසලා නාම; අකුසලානං පන භූමිවසෙන භෙදාභාවතො; (ධ. ස. 339).

ඉමෙ ධම්මා තදූ සම්දූගතා = ඉමේ වුත්තප්පකාරා ධම්මා මිගාසඛණේ ඵලඛණේ ච සම්දූගතානි පච්චවෙඛණීති; (පටි. 200).

ඉමෙ ධම්මා දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතූ = විචිකිච්ඡා සහගතො පන මොහො අසූසූසස සම්පයුත්ත හෙතූනො අභාවෙන හෙතුයෙව න හෙතුකොති තස්ස පහාණං දස්සෙතුං පුන ඉමෙ -පෙ- වුත්තං; (ධ. ස. 303).

ඉමෙ ධම්මා දස්සනෙන පහාතබ්බා = එත්ථ දස්සනං නාම සොතාපත්ති මග්ගො; නෙන පහාතබ්බොති අත්ථො; (ධ. ස. 302).

ඉමෙ ධම්මා පහාතබ්බා = ඉමෙ සමුදයපක්ඛිකා ධම්මා නෙන නෙන ඉණ්ඩෙගත පහාතබ්බා; (මහා. 163).

ඉමෙ ධම්මා භාවනා පහාතබ්බහෙතූ = දුතියපදෙ උද්ධච්චසහගතස්ස මොහස්ස පහාණං දස්සෙතුං ඉමෙ -පෙ- වුත්තං; (ධ. ස. 303).

ඉමෙ ධම්මා සංඝට්ඨා = ථෙරෝපිස්ස නමේවන්ථං පිස්සපෙජ්ජිනෙනා ඉමෙ ධම්මා සංඝට්ඨාති ආදිමාහ; (ම. ටූ. 283).

ඉමෙ ධම්මා සනිදස්සනා = ආදිසුපි එසෙව නයො; (ධ. ස. 310)

ඉමෙ ධම්මෙ = පාරම්ධම්මෙ; (බූ. 92).

ඉමෙ ධම්මෙ සතතමෙ ධම්මෙ = එත්තකං පපඤ්චං කත්වා කථිතං; (සං. ටූ. 24).

ඉමෙ ධම්මෙ නාභිජානන්ති = දෙසනං පරිච්ඡින්දිතුං සමත්ථානං පුග්ගලානං අජ්ඣාසයෙන ඉමෙ -පෙ- ආදි වුත්තං; (සං. ටූ. 24).

ඉමෙ නු ඛො භගවෙන = අයං ථෙරෝ පඤ්ඤත්තං නිසජ්ජිසතානං ආචරියො පඤ්ඤත්තධම්මත්තමපි නපජානාතීති න වත්තබ්බොති; (සං. ටූ. 224).

ඉමෙ නූන අරඤ්ඤසම්මිං = ආදිනං අඩ්ඨනිය ගාථානං එවං අත්ථසම්බන්ධො වෙදිතබ්බා; (ජා. ස. 516).

ඉමෙ පඤ්ච ධම්මෙ = යෙ එතෙ කාරුඤ්ඤාදිනා ආදිනා නයෙන වුත්තා ඉමෙ පඤ්ච ධම්මෙ අජ්ඣත්තං මනසි කරිත්වා පරෙ චොදෙතබ්බොති; (ස.වි.950)

ඉමෙ පඤ්චනීවරණෙ අප්පහීණෙ = එත්ථ භගවා අප්පහීණං කාමච්ඡන්දනීවරණං ඉණසද්දං සෙසානි රොගාදිසද්දානි කත්වා දස්සෙති; (දී. 148) – (ම. ටූ. 265).

ඉමෙසු චන්දිමසූරියෙසු එවං මහිද්ධිකෙසු එවං මහානුභාවෙ = එත්ථ චන්දිමසූරියානං ඉච්ඡිතට්ඨානෙ යොජනසහස්සොපරි චරණෙන මහිද්ධිකතා තීසු දීපෙසු එකඛණෙ ආලොක කරණෙන මහානුභාවතා වෙදිතබ්බා; (පටි. 239).

ඉමෙ නො භගවා චන්දිම සූරියා = සො කිර ථෙරෙන සුවිඤ්ඤො විනෙතයි – අයං සම්බුද්ධො පඨමං චන්දිමසූරියඋපමං ආහරි. චන්දිමසූරියසදිසො හවිස්සති පඤ්ඤුය අනභිභවනීයො අසෙඛෙහි; (දී. 585).

ඉමෙ රාගචරිතස්ස පුග්ගලස්ස උපක්කිලෙසා = දසහිපි සුත්තපදෙහි සවත්ථුකා තණ්හා වුත්තා. තණ්හා ච රාගචරිතං පුග්ගලං ඔපපං දූසෙතීති ආහ; ඉමෙ රාගචරිතස්ස -පෙ- උපක්කිලෙසාති; යථා ච පඨම දිසාභාවෙන වුත්තධම්මා රාග චරිතස්ස උපක්කිලෙසා එවං දුතිය දිසාභාවෙන වුත්තධම්මා දොසචරිතස්ස තතියචතුත්ථදිසා භාවෙන වුත්තධම්මා යථාක්කමං දිට්ඨි චරිතස්ස මොහස්ස තිත්තස්ස ච උපක්කිලෙසා වුත්තා. නෙසං උපක්කිලෙසභාවො වුත්ත නයානුසාරෙන වෙදිතබ්බො; (නෙ 171).

ඉමෙ රොගා ගණ්ඩා සල්ලා = පඤ්චකඛන්ධෙ දස්සෙති; උපාදානා නිරොධානි විවට්ටං දස්සෙනෙතා ආහ; (ම. නි. 152).

ඉමෙවිකාමෙ පුරිමෙව ජහසං = ඉමෙ පච්චුප්පන්නෙ කාමෙ පුරිමෙ වා දුවිධෙපි අනීතානාගතෙ වා බලවා තණ්හාය පත්ථයමානා; (මහා. 73) (සු. නි. 417).

ඉමෙ වත්ත හොතෙතා සත්තා = දාදිපදෙනාපි සඤ්ඤං යොජනාසු අත්ථො වෙදිතබ්බො; (ප. 128).

ඉමෙව චොකතමම ජපාමසෙ = එවං පොරාණෙනං ගුණං කථෙන්තා අථෙතරහි බ්‍රාහ්මණානං මදං නිම්මදෙන්තා ඉමෙව -පෙ- ජපාමසෙති ආදිමාහ; (ස හ 30)

ඉමෙ වුච්චන්ති = ඉමෙ සීහාදිසු එසාමෙඝාසු වසෙන වත්තාරෝ වත්තාරෝ කත්වා අනෙකෙ ආසවා ඉමාය බහුනිසංවරසංඛාතාය අධිවාසනාය පහාතබ්බාති වුච්චන්තීති අත්ථො; (අ. 685) -ඉමෙ කාමිවිතක්කා දිවිසෙන වුත්තප්පකාරා ආසවා ඉමිනා තස්මිං තස්මිං විනෙක්ඛ අංදීනව පච්ච වෙක්ඛණසඞ්ඛාතෙන විරියසංවරසංඛාතෙන විනොද නෙන පහාතබ්බාති වුච්චන්ති; (අ. 686) – ඉමෙ කාමාසවාදයො ආසවා ඉමාය ලොකුත්තරාය බොජ්ඣඞ්ගභාවනාය පහාතබ්බාති වුච්චන්ති; (අ. 687)

ඉමේ ච භික්ඛවේ ආසවා සංවරා පහාතබ්බා = ඉමේසු ඡසු දාරේසු විහාරෝ විහාරෝ සාසා බහුලීකතා ආසවා සංවරෙන පහාතබ්බාති වුච්චති; (අ. 684) – (මි. ඵ. 72).

ඉමේ භික්ඛවේ උච්ඡේද වාදිනෝ = ඉමේ රූපාදිකෙ පඤ්චක්ඛන්ධෙ අත්තනෝ උපගච්ඡන්තා රූපාදීනං අනිච්චභාවතෝ උච්ඡිජ්ජති අත්තා විනස්සති න හොති පරම්මරණාති එවං අනිත්‍යවිනාසතෝ උච්ඡේදවාදිනොති වුච්චන්ති; (නෙ. 164).

ඉමේ භික්ඛවේ දස්සනා පහාතබ්බා = ඉමේ සක්කායදිට්ඨි ආදයෝ දස්සනා පහාතබ්බා නාම ආසවාති දෙසෙතෙහෝ ආහ එතේ යං අයං ඡන්නං දිට්ඨීනං අඤ්ඤතරා දිට්ඨි උපජ්ජිතීති එවං සරූපෙනෙව සක්කායදිට්ඨි විනහනා හෝ සක්ඛායාහ; (මි. ඵ. 69).

ඉමේ භික්ඛවේ පඨාහසඛාරා = එත්තාවතා ඤාණවිසුද්ධිපාදා නාමියමානසස නිබ්බුතෝ පඨාහාති සඛ්ඛාරසඛ්ඛාතං චතුසච්චසංඛිතං දිට්ඨිං සඨිනං; (මහ. 213).

ඉමේ භික්ඛවේ -පෙ- අධිවාසනා පහාතබ්බා = ඉමේ සීතාදිසු එකමෙකසස වසෙන -පෙ- වුච්චතීති අත්ථෝ; (මි ඵ. 74).

ඉමේ භික්ඛවේ -පෙ- පරිවජ්ජනා පහාතබ්බා = ඉමේ හත්ථි ආදිසු එකෙකසස වසෙන විහාරෝ විහාරෝ සත්තා අනෙකෙ ආසවා ඉමිනා සීලසංවරසඛ්ඛාතෙන පරිවජ්ජනෙන පහා තබ්බාති වුච්චන්තීති වෙදිතබ්බා; (මි. ඵ. 75).

ඉමේ භික්ඛවේ -පෙ- භාවනා පහාතබ්බා = ඉමේ තයෝ ආසවා ඉමසස මඟ්ගත්තය සමඵලත්තාය බොජ්ඣඞ්ගභාවනාය පහාතබ්බාති වුච්චන්තීති වෙදිතබ්බා; (මි. ඵ. 80).

ඉමේ භික්ඛවේ = අථවා යා අයං ඡන්නං දිට්ඨීනං අඤ්ඤතරා දිට්ඨි උපජ්ජිතීති එවං සරූපෙනෙව සක්කායදිට්ඨි ප්‍රහාතබ්බා නං සඤ්ඤායාහ; (මි. ඵ. 69).

ඉමේ භික්ඛවේ ආසවා පටිසෙවතා පහාතබ්බා = ඉමේ එකමෙකසමිං පච්චයෙ විහාරෝ විහාරෝ සත්තා නොළස ආසවා ඉමිනා සඳුණසංවරසඛ්ඛාතෙන පච්චවෙක්ඛණ පටිසෙවනෙන පහාතබ්බාති වුච්චන්තීති; (මි.ඵ 72)- (අ. 684).

ඉමේ භික්ඛවේ -පෙ- විනොදනා පහාතබ්බා = ඉමේ [illegible] ආසවා [illegible] විනොදනෙන පහාතබ්බාති වුච්චන්තීති වෙදිතබ්බා; (මි. ඵ 76).

ඉමේ භික්ඛවේ සසසත වාදිනෝ = ඉමේ රූපවිහාරා අත්තානාති ආදිනා රූපදිට්ඨිමුඛෙන අඤ්ඤසු කොචි අත්තානි උපගච්ඡන්තා සො නිච්චෝ ධුවෝ සසසතොති අනිත්‍යවිනාසතෝ සසසතවාදි නොති වුච්චන්ති; (නෙ. 165).

ඉමෙසං = ඩිත්‍රිසානං; (දීඝ. 276)- ඉමෙසං දවිහං පුග්ගලානං සුතුසිං නිග්ගණ්ඨාදීනි විය රත්තියාපි දිවාපි දාසවා විසාපනියෙව සුසසාපනෙව කාපසියමිසං ලභිත්වා කාපසියමිසනෙත්වව ගණ්හාහොහා න සුතුච්චා යති නාමාති ඉමිනා නයෙන අත්ථෝ වෙදිතබ්බා; (ප 42).

ඉමෙසං අවසිනං හෙතූනං පච්චයා තාදි උපනන්ති හොති = එවං පටිසඤ්ඤිතබ්බෙ විපස්සමානසස හසස හසස පච්චුප්පන්නසස ධම්මසස නං නං පච්චයභෙදා දස්සෙතා පඨමං නිද්දිට්ඨෙ හෙතු නිගමෙත්වා දස්සෙතෙහා ඉමෙසං -පෙ- හොතීති ආහ; (පටි. 404).

ඉමෙසං කුසලානං ධම්මානං = වුත්තපපකාරානං ලොකුත්තරකුසල ධම්මානං; (මහා. 46).

ඉමෙසං වෝ ආවුසෝ = ඉමෙසං හෝථෝ එකුනවීසති වාරෙති වුත්තං ඉස්සාවිවරානං; (මි. ඵ 134).

ඉමෙසං චතුන්නං අධිකරණානං සමති උපෙක්ඛාමනා = ආදිනා නයෙන පරිවාරෙ වුත්තා. අධිකරණාසු නං සබබං ආහරිත්වා නසසෙව අත්ථෝ වණ්ණිතො; (සා. වි. 641)

ඉමෙසං තෙසත්තතියා ඤාණානං = ආදිතො පට්ඨාය වුත්තානං ඉමෙසං තෙසත්තතියඤාණානං; උබබාහනසෙ වෙනං සාමිවචනං. තෙසත්තතියා තනාපි පාඨො; තෙසත්තතියානි වත්තබබෙ එකසමිං බහුවචනං වෙදිතබබං; (පටි. 42).

ඉමෙසං දවින්නං රාසීනං = නිද්ධාරණෙ සාමිවචනං; (ධ. 71).

ඉමෙසං ධම්මානං අත්ථතා එතතතං = ඉමිසෙවත්ථං නති යුජ්ජතීති ආදිනා විවරති; (නෙ. 72).

ඉමෙසං පඤ්ඤත්තං ඉධ විහාය නිට්ඨා = අත්තරා පරිනිබ්බායිආදයො හි ඉධ අනාගාමිපුග්ගලා පච්චා ඉත්ථං වුත්තා සුද්ධාවාසෙසු උපපජ්ජිත්වා තෙන අත්තභාවෙන අරහත්තසෙඤ්ඤව අනුපාදිසෙස නිබ්බාන ධාතුයා පාපුණන්තීති. තෙන වුත්තං -පෙ- (ප. 79).

ඉමෙසං පන = ඉති බ්‍රාහ්මම්ණෝ සකසමයවසෙන සම්මදෙව පඤ්ඤං විසෙසෙජ්ජි, භගවා පන විසෙසතො උත්තමබ්‍රාහ්මණස්ස දස්සනත්ථං ඉමෙසං පනාති ආදිමාහ; (දී. 204).

ඉමෙසං පන බ්‍රාහ්මණ = ඉදං පන සුත්වා තෙ බ්‍රාහ්මණා "සභාවං ආවුසියො ආහ, අකාරණං මියං උජ්ඣසිමහා"ති තුණ්හි අහෙසුං, භගවා භගවා කපිතො බ්‍රාහ්මණෙන පඤ්හා නිං පනෙතෙ පතිට්ඨාතුං සක්ඛිස්සති න සක්ඛිස්සතීති, නස්ස වීමංසනත්ථං -පෙ- ආදිමාහ; (දී. 204).

ඉමෙසං මෙදුය = යෙසං ඉතොති වුත්තානං සන්තිකෙ සුතං තෙසං හෙදුය; (මි ද්‍ර. 172). – (මහා. 230). – යෙසං ඉතොති වුත්තානං සන්තිකෙ සුතං තෙසං හෙදුය; (අ. 565). – මහා. 321). – (දී. 55) -(ප. 66). – (අ. 565). – යෙසං ඉතොති වුත්තානං සන්තිකෙ සුතං හොති, තෙසං හෙදුය; (මි. ද්‍ර. 275).

ඉමෙසං යක්ඛානං -පෙ- උජ්ඣායෙනඛං = අයං යක්ඛො ඉමං හෙඨෙති විහෙඨෙති න මුඤ්චතීති එවං එතෙසං යක්ඛසෙනාපතීනං ආරොචෙතබ්බං; (වතු. 185). (දී. 708).

ඉමෙසං ව්‍යඤ්ජනානං = එතානාරෝ සතිපට්ඨානානි ව්‍යඤ්ජනානං සතියෙව සතිපට්ඨානානන්ති. කිත්තාවතා අයං අත්ථො උද්ධුං ආරම්භණං සතිපට්ඨානන්ති? එසො අත්ථොති? (දී. 664).

ඉමෙසං ඛි ආනන්ද = ඉමෙසං දන්තානා සාණීයං නිසින්නානං පඤ්චන්නං භික්ඛුසතානං; (අ. 521). – (දී. 416)

ඉමෙසං ඛි සාරිපුත්තා = එවං සාරෙ පතිට්ඨිත ඟාවං වඤ්ඣා ජුන සො වස්ස සාරෙ පතිට්ඨිතගාවො එවං වෙදිතබ්බොති දස්සෙන්තො ඉමෙසං ඛි සාරිපුත්තාති ආදිමාහ; (ස. නි. 133).

ඉමෙසත්තාපියා = ඉමෙ සත්තා පිනිජ්ඣන්ති, වුත්තා විපරියායෙන අපියා වෙදිතබ්බා; (මහා. 182)

ඉමෙසික්ඛා = ඉමා සික්ඛායො; ලිඛිතපරියයො ඝතො; (ස. නි. 962).

ඉමෙසු ආනන්ද! ධම්මෙසු = යෙ ඉමෙ සාමං වා නං ආනන්ද! කායසඞ්ඛාරාතාති ආදිසු චතුසු ඨානෙසු වුත්තා ඡ සත්තති දොසනා වෙනනාධම්මා ඉමෙසු ධම්මෙසු අවිජ්ජා උපනිස්සයකොටියා අනුපතිතා සබෙඛපි තෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරාති එතෙන්ව සඞ්ඝහං ගච්ඡන්ති; (සං. ද්‍ර. 43).

ඉමෙසු කිර සජ්ජනති එතෙ සමණබ්‍රාහ්මණා = ඉධෙකච්චෙව පඤ්ඤුපගමනෙන සමණා ජාති මත්තෙන බ්‍රාහ්මණා සස්සතො ලොකොති ආදිනයපවත්තෙතසු ඉමෙසු එව අසාරෙසු දිට්ඨිගතෙසු දිට්ඨියානිහනනන වසෙන ඉමෙසු වා රූපාදීසු උපාදානක්ඛන්ධෙසු එවං අනිච්චෙසු දුක්ඛෙසු විපරිණාමධම්මෙසු කණ්හානිහනනන දිට්ඨානිහනනානං වසෙන එසං මිමානි ආදිනා සජ්ජන්ති කිර, අහො පතෙසං සම්මා හොති දස්සෙති: (උ. 241).

ඉමෙසු ච්චා ආනන්ද දිවසුති කාලෙසු = කතමා ඉමෙසු දිවසු කාලෙසු එවං හොති? ආහාර විසෙසෙන චෙව බලවසොමනස්සෙන ච; එතෙසු හි දිවසු කාලෙසු සකලච්චක්කවාළෙ දෙවතා ආහාරෙ ඔජං පක්ඛිපන්ති, නං පණීත හොජනං භුඤ්ජිත්වා පසන්නාරූපං සණ්ඨාපෙති, ආහාර සණ්ඨාපනරූපස්ස පසන්නත්තා මනච්ඡට්ඨානි ඉන්ද්‍රියානි අතිවිය විරොචන්ති; (දී. 397).

ඉමෙසු නීසු සුඤ්ඤෙසු සුඤ්ඤං = අත්ථධම්මනිරුත්තීසු ඉමෙසු නීසු සබ්බත්ථකං සුඤ්ඤමාරම්මණං කත්වා පච්චවෙක්ඛණාඤාණස්ස නෙසු නීසු සුඤ්ඤෙසු පහෙද ගතං සුඤ්ඤං යථාවුත්තෙසු වා නෙසු නෙසු සුඤ්ඤෙසු ගොචරකිච්චාදිවසෙන විත්ථාරගතං සුඤ්ඤං පටිභාගෙපටිසම්භිදං; (මහා. 241).

ඉමෙසුදවිසු ඛම්මෙසු පහිණෙසු = තාසු නිරුද්ධාසු උපාදානාදිනං අභාවො එවාති තණ්හාඅවිජ්ජා පහාණෙන සකල වට්ටවිවරාධං දස්සෙන්තො ඉමෙසු -පෙ- ආදිමාහ; (නෙ. 90).

ඉමෙ සුභද්දෙ = ඉමෙ ඛලු භික්ඛු; (දී. 413).

ඉමෙසු ඛි භික්ඛවෙ ඛම්මෙසු අවිජ්ජානුපතිතා = ඉමෙසු වුත්තපපභෙදෙසු වෙතනා ධම්මෙසු අවිජ්ජා සහජාතවසෙන ච උපනිස්සයවසෙන ච අනුපතිතා, එවං වට්ටසෙදුව වට්ටමූලකා ච අවිජ්ජා දස්සිතා හොති: (අ. 544).

ඉමෙහි = විස්සජ්ජන ගාථාසං වුත්තෙහි ඉමෙහි චතූහි පදෙහි විස්සජ්ජිතානි; (නෙ. 54)

ඉමෙහි අට්ඨාරසහි ආකාරෙහි පරියුට්ඨිත චිත්තස්ස සංයොජනා = දිට්ඨි එව සංසාරෙ බන්ධනං දස්සෙති, යස්සුප්පන්න දිට්ඨිභූතානිපි සංයොජනානි අප්පහීන දිට්ඨිභූතානිපි; (පටි. 304).

ඉමෙහි ආකාරෙහි = ඉමෙහි කාරණෙහි වක්ඛමාණ ලොකස්ස අත්තානාවකාරණෙහි චෙව සඞ්ඛාර ලොකස්ස අත්තාපත්තිකාරණෙහි ච (සං. ත. 24)- ඉමෙහි කාරණෙහි, පඤ්චුපපත්තියා පාටියෙක්ක කාරණෙහි චෙව වට්ටවිවට්ටකාරණෙහි ච; (මි. ද්‍ර. 64)-ඉමෙහි සත්තවිමංසන කාරණෙහි; (මි. ද්‍ර. 323).

ඉමෙහි එකාදසහි ආකාරෙහි සිමතොහම්මානි විපජ්ජන්ති = ඉති ඉමා එකාදසපි සිමා අසිමා, ගමිකෙඛත්තාසදිසා එව. තාසු නිසිදිත්වා කතං කම්මං භූපති. තෙන වුත්තං; (ස. නි. 1044).

ඉමේති බෝ = ආදිනා පන නානි අඞ්ගානි පච්චක්ඛතෝ දස්සෙන්තෝ භං වාචං නිගමේති; (සු. නි. 335) (සං. ඵ. 211).

ඉමේති බෝ උපාලි පඤ්හමඞ්ගහි = අයමේකස්මිං පඤ්හේ අත්ථයෝජනා එතෙන නයෙන සබ්බ පඤ්හානි වෙදිතබ්බානි. එත්ථ පි ච භොගාරාදි අඞ්ගත්තයං පුබ්බභාගවසෙනෙව වුත්තා; (ස ති. 1024).

ඉමේහි බෝ ඨපනියෝ වතුහි ඛමේමහි සමන්නා ගතෝ අරිය සාවකෝ සොතාපන්නෝ හොති = සොතාපන්නෝ ඉමේහි ඛමේවහි සමන්නාගතෝ හොතීති අත්ථෝ; (නෙ. 194).

ඉමේහි බෝ හික්ඛවේ දීහි ඛමේමහි සමන්නාගතෝ පුග්ගලෝ යථානං නික්ඛිත්තෝ එවං සග්ගෙ = ඉති පයොගාසය සම්පත්තෝ පුග්ගලෝ සග්ගූ පගෝ හොති තෙන වුත්තං:- ඉමේහි බෝ -පෙ- (ඉති. 83).

ඉමේහි බෝ හික්ඛවේ වතුහි අඞ්ගෙහි සමන්නා ගතෝ වාචා සුභාසිනා හොති = හණන්තෝ යදසෙසුදු පච්ඡසුදීහි අවයවෙහි නාමාදීහි පදෙහි ලිඞ්ග වචන විභත්තිකාලකාරකාදීහි සම්පත්තීහි ච සමන්නාගතං වාචං සුභාසිතත්තා මඤ්ඤන්ති; (සු. නි. 335).

ඉමේහි බෝ චාසෙට්ඨා වතුහි මණ්ඩලේහි = ඉමිනා ඉදං දස්සෙති; සමණ මණ්ඩලං නාම වීසුං නත්ථි සම්මා පන න සක්කා ජානියා සුජ්ඣිතුං අත්තනෝ අත්තනෝ සම්මාපටිපත්තියා විසුද්ධි හොති; (දී. 632).

ඉමෙහි බෝ සෝ නවං ගොතමෝ = හෝ ආවරිය ඉමෙහි ද්වත්තිංස මහාපුරිසලක්ඛණෙහි සෝ භවං ගොතමෝ සම්පන්නා ගතෝ; (ම. න. 266).

ඉමෙහි වතුහි ඉන්ද්‍රියෙහි = ඉමෙහි වතුහි ඉන්ද්‍රියෙහීතිපි පාළි. තස්සා ඉමෙහි වතුහි ඉන්ද්‍රියෙහි සම්ප යුත්තානි වචනසෙසෝ; (නෙ. 59).

ඉමෙහි වතුහි ඨානෙහි = (ආදිසු) ඉදානි වුත්තෙහි ඉමෙහි වතුහි ඨානෙහි හෙතුභූතෙහි කරණභූතෙහි වා ඔහාසාදිකෙ දස ඨානෙ විභත්තස්ස සඞ්ඛෙපෙන දෙසෙනෙන ච විඤ්ඤත්තං මානසං විකෙපසඞ්ඛ්‍ය සුප්පතිට්ඨිරහිතෙ වතුත්ථෙ කුසලෝ මහාපඤ්ඤු යොගාවචරෝ මඤ්ඤපඤ්ඤුදීනං නිඤ්ඤං යොගාව චරකං මානසං එවං ච හොතීති ඤාතප්ප කාරතෝ ජාතාතිසම්බන්ධතෝ අත්ථවණ්ණනා වෙදිතබ්බා; (පටි. 423).

ඉමෙහි චාවනාලිඞ්ගය ආකාරෙහි = එවං වෙමත්තා නානදස්සනවසෙන විභාගෙන ඵදුහථා වත්තස්සෝ ධාතුයෝ පටික්කූල මනසිකාරවසෙන උපසං හරන්තෝ; (නෙ 110).

ඉමෙහි ච පන හික්ඛවෙ = සුඤ්ඤතං විනිවට්ටෙත්වා ඉදානි මහාඅරියවංසපරිපූරකස්ස හික්ඛුනෝ විඤ්ඤදිතා දස්සෙන්තෝ -පෙ- ආදිමාහ; (අ. 495).

ඉමෙහි ච පන නිවරණෙහි = හෙට්ඨානීවරණානං අනන්තරත්තා -පෙ- අච්චන්තාසම්පෙ නිදස්සන වචනං කතං; ඉධ පන නිගමනෙ නීවරණානං සන්තතරත්තා; (පටි. 324).

ඉමෙහි පඤ්චනිංසාය ආකාරෙහි = පඤ්චක්ඛන්ධා දුක්ඛත්තතිතා යතනාදීනි පඤ්ච ශ්‍රද්ධාදීනි වාසී ඉමානි පඤ්චතිංස වත්ථූනි නිස්සාය -පෙ- ආකාරෙහි; (පටි. 304).

ඉමෙහි පඤ්චහාකාරෙහි අනුභාවනතෝ කම්මානි විවජ්ජං = ඉති ඉමෙහි -පෙ- කම්මානි විවජ්ජං; (ස. වි. 1044).

ඉමෙහි පඤ්චහි ඨානෙහි = සෙසෙ දෙවෙ සක්කෝ දෙවරාජාවිය ඉමෙහි පඤ්චහිකාරණෙහි අධි ගණ්හාති; (අ. 596)

ඉමෙහි පඤ්ඤාය ආකාරෙහි = අපරජ්ඣ පඤ්ච කාදිසු දසසු පඤ්චකෙසු එකෙකසම්ං පඤ්චන්නං පඤ්චන්නං ආකාරානං වසෙන පඤ්ඤාය ආකාරෙහි. (පටි. 268) -යථාවුත්තානං දස්සන්නං පඤ්චකානං වසෙන පඤ්ඤාය ආකාරෙහිති; (පටි. 311).

ඉමෙහි පදෙහි = ඉමෙහි අක්ඛරසම්පිණ්ඩණෙහි; (සං. න. 24) - ඉමෙහි අක්ඛරසම්පිණ්ඩන පදෙහි; (ම. දු. 323) - (ම. දු. 64).

ඉමෙහි පදෙහි පරියුට්ඨානෙහි = ඉමෙහි යථාවුත්තෙහි ගාථාපදෙහි තණ්හාපරියුට්ඨාන දීපකෙහි; (නෙ. 85).

ඉමෙහි පන නෙ = ඉදානි ථෙරෙන ද්විඤ්ඤාණයෙ ඔතෙ ඉමෙහි පන නෙහි පුච්ඡි; (ම. ව. 129).

ඉමෙහි ඔවභාඩිවචනෙන පුච්ඡිතා = තස්සායං සඞ්ඛෙපත්ථෝ. ඉමෙ එතාය ගාථාය ගහිතා අත්ථා යසමා බහූනි අධිකිච්ච පවත්තවචනෙන පුච්ඡිතා තසමා නෙ දොපඤ්ඤාති; (නෙ. 56).

ඉමෙහි ඔසඤ්ඤනෙහි = ඉමෙහි ඉධ වුත්තෙහි අත්ථරෙහි; (ම. දු. 323).

ඉමෙහි මුණ්ඩකෙහි = ආදිවචනං අවොච; (ම. න. 202).

ඉමෙහි සොළසහි අකාරෙහි = එවං බුද්ධස ආකාරෙ විසඝජ්ජිතා එකරසටඨසඳ්ව අනතිවත්තනටඨසඳ්ව අවිසඝජ්ජිතාථ -පෙ- ආහ; (පටි. 418)

ඉමෙහි සොළසහි සුත්තෙහි ගිත්තෙහි නවඞ්ගං සුත්තං ගිත්තං හවති = ඉදානි ඉමිසස පඨාතසස සකලසාසනසඞ්ගහිතභාවං විභාවෙතුං ඉමෙහි -පෙ- ගිත්තං හවතීති වුත්තං; (නෙ. 186).

ඉරිතෙ = ජනසඳ්වාර විරහිතෙ; (අප. 406) -නිරොජෙ; (ජා. ස 495).

ඉරියං = පයොගං; (චූ. 6).

ඉරියං ආහි භික්ඛුනං = පුරිසුත්තමෙ ලොකනාථෙහි සම්මාසම්බුද්ධෙ නිට්ඨෙත්තා ධරත්තෙ එතරහි පටිපත්තිභාවතො අඤ්ඤථා අඤ්ඤත්ත පකාරෙන භික්ඛුනං ඉරියං වරිතං අහොසි යථානුසිට්ඨං පටිපත්තිභාවතො; (ථෙර. ධූ 77).

ඉරියමානං = විහරමානං; (අ. 669).

ඉරියමානං බ්‍රහ්මපථෙ = චතුඛ්ඩෙපි බ්‍රහ්මවිහාරපථෙ, බ්‍රහ්මෙ වා සෙට්ඨෙ ඵලසමාපත්තිපථෙ සමාපජ්ජන වසෙන පවත්තමානං; (ථෙර. ධූ. 9).

ඉරියාපථං = ගමනාදි චතුඛ්ඩං; (සු. නි. 320).

ඉරියාපථං විකොපෙය්‍ය = සහගණ්ඩහාරකං නෙසසාමීති පඨමං පාදං සඞ්කාමෙති, ආපත්ති ථුල්ලච්චයසස, දුතියං පාදං සඞ්කාමෙති, ආපත්ති පාරාජිකසස; (ස. නි. 217).

ඉරියාපථ වරියා = ඉරියාපථානං වරියා, පවත්තනානීති අත්ථො; (චූ 69) – (පටි. 376).

ඉරියාපථත්තො = රාගචරිතො හි පඨනිගමනෙන ගච්ඡන්තො වාතුරියෙන ගච්ඡති, සනිඨං පාදං නික්ඛිපති, සමං නික්ඛිපති, සමං උද්ධරති, කුක්කුටිකසඳ්වසස පදං හොති. දොස චරිතො පාදග්ගෙහි ඛණන්තොවිය ගච්ඡති, සහසා පාදං නික්ඛිපති, සහසා උද්ධරති, අනුක්කඩ්ඨිතසඳ්වසස පදං හොති. මොහචරිතො පරිබ්‍යාකුලාය ගතියා ගච්ඡති භමගිතො වීය පාදං නික්ඛිපති භමගිතොවිය උද්ධරති, සහසානු පිළිතසඳ්වසස පදං හොති, වුත්තම්පි චෙතං මාගන්දිය සුත්තුපපත්තියං.

> රත්තසස හි උක්කුටිකං පදං හවෙ
> දුට්ඨසස හොති අනුක්කඩ්ඨිතං පදං,
> මූළහසස හොති සහසානුපිළිතං
> විවත්තාවජ්ඣසසිද මිදිසං පදත්තයි

(විසු. 78)

ඉරියාපථ භෙදෙ = අවසෙසානං ඉරියාපථානං අපාසාදිකො මඤ්ඤං පන පාසාදිකොති මජ්ඣත්තවසෙන උපපත්තොමානො ඉරියාපථභෙදෙ කාමි; (විභ. 330).

ඉරියාපථසම්පන්නො = තාය පාසාදිකාය අභික්කන්තාදිතාය සම්පන්නා ඉරියාපථො; (ස. නි. 449).

ඉරියාපථසස = චතුඉරියාපථසස; (මහා. 238) – (විභ. 341) (විසු. 20).

ඉරියා පථියං පසාදනියං = පරෙසං පසාදාවහ ආකප්පසම්පත්තිනිමිත්තං ඉරියාපථනිසසිතං සම්පජඤ්ඤං; (ථෙර. එ. 531).

ඉරියාපථො = අසි වා උසු වා සන්ති වා'ති එවමාදි – ඉරියාපථොති; (චතු. 15).

ඉරියායං = කායවඞ් සමාවාරෙ; (නෙ. 218).

ඉරිණං = (තුච්ඡ) භාවං; (අ. 849).

ඉරියති = වත්තති; (අ. 827) – පවත්තති; (නෙ. 189) – තසසත්ථෙ වතුන්නං ඉරියාපථානං අඤ්ඤතර සමඞ්ගිභාවතො ඉරියති; (විභ 184) – (ආදික්) සත්තහි පි පදෙහි පානිමෙකඤ්ච සංවරසීලෙ ඨිතසස භික්ඛුනො ඉරියාපථවිහාරො කථිතො; (විභ. 232) – ඉරියාපථං වත්තයති; (මහා. 68).

ඉරියනා = එතාය ඉරියන්තීති – ඉරියනා; (ධ. ස. 148)

ඉරියනාය මරාමිය = අමරා මිය ජරාමරණං අභික්කන්තාවිය උද්ධනා උන්නලා ඔඛරා ඔකිණ්ණ වාචා චපලා භූත්වා වත්තනති වසන්ති තදා මිවා දෙ න වූපසම්මතෙව; (ථෙර. එ 383).

ඉලලියා වාපඞ්ගිහි = ඉලලි ව වාපඤ්ච ධාරත්තෙහි; (ජා. ස. 43) – ඉලලියාවුධඤ්ච වාපාවුධඤ්ච ධාරත්තෙහි; (ජා. ඡ. 126) – ඉලලියො ව වාපෙ ව ධාරෙත්තෙහි; (ජා. ස. 443).

ඉව = ඔපම්ම වචනං, ඉකාර ලොපං කත්වා ව ඉවෙච වුත්තං; (සු. නි. 8) – ඉති උපමාය නිපාතො; (ථෙරී. 177) – නිපාතපදං; (ථෙර. එ. 4)

ඉවොදකං = උදකදුසි උදකපවෙසනංව; (මහා 54).

ඉසයො = ඉසිනාමකා ජටිලා; (චූ. 8) – (සු. නි. 469) – අධිසීල සික්ඛාදිනං එසනතෙන ඉසයො; (පෙ. 74) – යමනිය මාදිනං පරිකකුල සඤ්ඤිදිනං ච එසනහෙතෙන ඉසයො; (පෙ 73) – බුද්ධාදයො අරියා; (අ. 511) – බුද්ධාදයොති ඉසයො; (ජා. ඡ. 329) – ඉසිගණා; (ජා. ව. 102) – යෙ කෙචි ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජ්තා, ඉසිපබ්බජ්ජා පබ්බජිතාතිපි පාඨො; (චූ. 9).

ඉසයෝ ආසාදයිත්වා = ඇටෙවෙවා අනාදරං කත්වා; (අප. 244).

ඉසිං = ඉසි වෙසෙනාගතත්තා සත්තා ඉසිහෙි ආහ; (ජා. අ 218) – සීලක්ඛන්ධාදයෝපරියෙසිත්වා සීතං; (ජා. ප. 153) – අසෙක්ඛානං සීලක්ඛන්ධාදීනං එසනත්තෙන ඉසිං; (පෙ. 189) – සොණපණ්ඩිතං සඤ්ඤාය වදති; (ජා. ඡ. 178) – මිහෙයිං; (වූ 59)

ඉසිංදිස්වා = අනුබන්ධිමානෙ ගන්ත්වා පසයිත්වා; (ජා. ප. 149).

ඉසිං ලොමහත්ථසපං = ආනෙත්වා යඤ්ඤං යජ්ඣසයි; (ජා. ව. 24).

ඉසිං වක්ඛාමි = සො දෙවතානං අඤ්ජලිං පග්ගණ්හිත්වා පරිසං ඡාතාපෙත්වා ඉසිං වක්ඛාමිති ආදිමාහ; (ජා ඡ. 178).

ඉසිගිලිපස්සෙ = ඉසිගිලි පබ්බතස්ස පස්සෙ: (ම. දූ 52) – ඉසිගිලි නාම පබ්බතො, තස්සපස්සෙ; (සං. නි 205) – ඉසිගිලිස්ස නාම පබ්බතස්ස පස්සෙ; (සං. ඵ 144).

ඉසිදත්ත පුරාණා = ඉසිදත්තොව පුරාණො ච. නෙසු ඉසිදත්තො සකදාගාමී. පුරාණො සොතාපන්නො; (නෙ. 192) – ඉසිදත්තොව පුරාණොව නෙසු එකො බ්‍රහ්මචාරී එකො සදාරසන්තුට්ඨෝ; (ම. ත. 243).

ඉසිධජං = අරියානං ධජං පරික්ඛාරං; (අප. 247).

ඉසිනිසභ = ඉසීසු නිසභ ආජානීයසදිස; (විමා. 211).

ඉසිනිසභෝ = ගවසතජෙට්ඨකො උසභෝ, ගවසභස්ස ජෙට්ඨකො වසභෝ, වජ්ජසතජෙට්ඨකො වා උසභෝ, වජ්ජසභස්ස ජෙට්ඨකො වසභෝ, සබ්බගව ජෙට්ඨෝ සබ්බපරිස්සයසහෝ සෙනෝ පාසා දිකෝ මහාභාරවහෝ අසනිසත සද්දෙනපි අසම්පකම්පියෝ නිසභෝ –පෙ– අචලට්ඨානෙන තිට්ඨති; (විමා. 67).

ඉසිනෝ = එසිතගුණත්තා; (ජා. දූ. 250) – අසිත්‍රිල සික්ඛාදීනං එසනතෙන්ත ඉසිනෝ; (ථෙරී. දූ. 16) – සීලාදිගුණ පරියෙසකස්ස; (ජා. ප 73) – තව මහෙසිනෝ සන්තකානිහිස්සානි; (ජා. ප. 28).

ඉසිපතනං = ඉමිනා ඉසිනං පතනුපපත්තිවසෙන තං ඉසිපතනන්ති වුච්චති; (වතු. 187) – පවෙදක බුද්ධ ඉසීනං ආකාසතො ඔතරණට්ඨානතාය; (නෙ. 48).

ඉසිපතනෙ = පඨමවත්ථුං ඉසිපතනෙ ධම්මචක්කං පවත්තෙත්වා අට්ඨාරස බ්‍රහ්මකොටියෝ අමත පානං පාපෙත්වා බාරාණසිං උපනිස්සාය ඉසිපත නෙ විහරන්තෙ එසි; (බු. 3) – බුද්ධාපවෙදක බුද්ධ සම්බන්ධතං ඉසීනං ධම්මචක්කපවත්තනත්ථාය ච්ච උපොසථපතිරණත්ථාය ච ආගන්ත්වා පතනෙ සන්නිපාතට්ඨානෙති අත්ථෝ; (අ. 347).

ඉසිපතනෙ මිගදායෙ = ඉසීනං පතනුපපත්තිවසෙන එවං ලද්ධනාමෙ මිගානං අභයදානවසෙන දින්නත්තා මිගදායසඞ්ඛාතෙ ආරාමෙ; (සං. නි. 226) – (වතු. 187) – ඉසීනං –පෙ– මිගානං අභය දානදින්නට්ඨානත්තා –පෙ– ආරාමෙ; (පටි. 437).

ඉසිපදානං = ඉමිනා ඉසීනං පතනුපපත්තිවසෙන නං ඉසිපතනන්ති වුච්චති. ඉසිපදන්තිපි පාඨෝ; (පටි. 438)

ඉසිපලොභිතෙ = ඉසීනං පලොභන සමත්ථෙ; (ජා. ඡ. 39).

ඉසිපලොභිතෙ ගච්ඡ = කිං කාරණා මසෙදෙවං එවං වදෙසීති අධිප්පායෙන; (ජා. ඡ. 39).

ඉසිසඝ සම්මඤ්ජනිතෙ = ඉසිගණෙන සුට්ඨු අඤ්ජිතෙ ඉසීනං සම්මතෙ; (ජා. ප. 176).

ඉසිපයානමඟ්ග පටිපජ්ජනං = බුද්ධාදීහි මහෙසීහි සම්මදෙව පයානෙ සමථවිපස්සනාමඟ්ගෙ පටිපජ්ජනං; (ථෙරී. දූ. 164).

ඉසිභාසිතෙ = බාහිර පරිබ්බාජකෙහි භාසිතෙ සභාලෙ පරිබ්බාජකවගෙහෙ; (ස. නි. 540)

ඉසිමාගඤ්ඡි = ඉසි ආගච්ඡි; (ජා. ප. 149).

ඉසිවානපටිවානානි = ගෙහං පවිසන්තානං නික්ඛමන්තානඤ්ච නික්ඛු නිසබ්බුනීසඞ්ඛානානං ඉසීනං විවරමානෙ න චෙව සම්මඤ්ජනපසාරණාදි ජනිත කරීරමානෙන ච පටිවානානි පවාහිතානී මිනිද්ධුන කිබ්බිසානිවා; (විභ. 239)

ඉසිසඞ්ඝනිසෙවිතං = නික්ඛුසංඝ නිසෙවිතං; (නෙ. 202) – (ම. ව. 206) – (සං. ඵ. 71).

ඉසිසඞ්ඝනිසොවිතෙ = ඉසිසඞ්ඝෙන අගග්ගසාවකාදි අරියපුග්ගලසමූහෙන නිසෙවිතෙ පසිරූපා සිතෙ; (ථෙරී. දූ. 29).

ඉසිසඞ්ඝෙ අහං පුබ්බෙ = අහං පුබ්බෙ බොධිසම්භාර පූරණකාලෙ ඉසිසඞ්ඝෙ පවෙදකබුද්ධ ඉසිසමූහෙ නෙසං සමීපෙ හිමවන්තෙ පබ්බතෙ මිගඛොහ හත්ථිකුලෙ චාරණෙ චණ්ඩහත්ථි අහොසිනන්ති අත්ථෝ; (අප. 405).

ඉසිසත්තමඤ්ච = ථිපසිඞ් ආදයෝ ඡ ඉසයෝ උපාදාය සත්තාමසු; (ම. න. 67).

ඉසි සත්තමා = ගගමා ඉසිච සත්තාමෝව උත්තාමත්තෙන, ථිපසිඞිබිවෙස්සභූකකුසන්ධ කොණාගමනකස්සප නාමකෙ ඡ ඉසයෝ අත්තනා සඟ සත්තා කරොන්තෙනා පාතුභූතොතිපි ඉසි සත්තමෝ; (සු. නි. 305)

ඉසි සත්තමෝ = අථවා බුද්ධ ඉසීනං වා ථිපසි ආදීනං සත්තාමොති; (විමා. 84) –

ඉසි සිඛං – තස්ස කිර මත්ථකෙ මගසිඛා කාරෙන දෙ වුළා උට්ඨහිංසු. තසවා එවං වුච්චති;(ජා. ඡ 39)

ඉසිසුත්තමෝ = ලොකිය සෙකඛාසෙඛ පවෙචක බුද්ධ ඉසිහි උත්තමෝ උක්කට්ඨතමෝ; (විමා. 84)

ඉසිහි = බුද්ධාදීහි; (ජා. ස. 22).

ඉසි = කිඛාදීනං ගුණානං එසනතෙන ඉසි; (පෙ. 117) – තාපසෝ; (థෙර. ද්‍ර. 82) – එසති ගවෙසති කුසලෙ ධම්මෙ තී ඉසි; (බු. 43).

ඉසීනං අනුවිඛණං = බුද්ධපවෙචකබුද්ධි අරහන්ත ඛීණාසවසඛාතානං ඉසීනං අනුවිඛණං නිසෙවිතනති අත්ථෝ; (අප. 327).

ඉසීනං ඉසිසත්තමෝ = විපස්සිනෝ පට්ඨාය ඉසීනං සත්තමකෝ ඉසි; (සං. එ. 215) – සාවක පවෙචක බුද්ධ ඉසීනං උත්තමෝ ඉසි; ඵුසසී සම්මාසම්බුද්ධි නෝ පට්ඨාය ඉසීනං වා සත්තමකෝ ඉසි; (థෙර. ද්‍ර. 208).

ඉසීනං තතියෝ අහූ = කුසලකම්මෙ එසති ගවෙසතීති – ඉසි. විපස්සි සිඛි වෙස්සභූති වුත්තත්තා තතියෝ ඉසි; (අප. 330).

ඉසීනං මනොපදූසෙනෙ = ඉසීනං අත්ථාය කත්තෙන මනොපදොසෙන; (ම. න. 40).

ඉසීනමනතරං කත්වා – ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කොසල රාජානං ආරබ්ඛ කථෙසි; (ජා. ද්‍ර. 121).

ඉසිවාසි මණිඛ්ඛතෝ = යක්ඛාදිසු කොවා සබ්බසි ඉධාභූ පත්තොති; (ජා. ප. 35)

ඉසෙ = ඉසි එසිතගුණෙ; (ජා. ස. 198) – තං ආලපති; (ජා. ප. 34).

ඉසෝ = තම්පි එකෝ කාළසීහෝ වනානි වරසි එසං රථානුවත්තිකං දුරං ජානිස්සසි; (ජා. ව. 197).

ඉස්සං බන්ධති = යවකලාපං බන්ධන්තා විය යථා න නස්සන්ති එවං බන්ධිත්වා විය ඨපෙති; (ම. ව. 162)– යවකලාපං විය බන්ධන්තා යථා න නස්සති, එවං බන්ධිත්වා විය ඨපෙති; (සු ස 27).

ඉස්සත්තං = ආවුධජීවිකං, උසුඤව සත්ථඤාති වුත්තං හොති; (සු. නි. 382) – (ම. න 299) – උසුසිපපං; (සං. එ. 130).

ඉස්සත්තෙ = ආවුධවිජ්ජායපි එකදිවසෙනෙව මාලවෙධි නාම න සක්කා කාතුං. ඣානසමාපාදන මූලිකරණ දිහි පන එත්තාපි අනුපුබ්බසිරියා පඤ්ඤායතීති දස්සෙති; (ම. ව. 48) – ධනුසිපෙප; (ජා. ස. 64).

ඉස්සත්තවණ්ණකුසලෙ = ථූලථූලම්හෙ වඩ්ඪා මධුරමංසෙන තව මාතාපිතරෝ හරිස්සාමීති වත්වා මහාරාජ අමෙහ නිස්සාය මා පාණවධං කාරිනි වුත්තෙන එවමාහ; (ජා. ස. 68).

ඉස්සත්තෙන = ඉස්සාසකමෙමෙක; (අ. 778).

ඉස්සත්තෙනවා = ධනුසිපෙපන වා; (මහා. 251).

ඉස්සත්තෙ = ඉස්සත්තෙ වුච්චති ආවුධං ගහෙත්වා උපට්ඨානකම්මං; (බු. 93) – (සු. ස. 83)-(ම. ද්‍ර. 46).

ඉස්සම්භා = කාළසීහා; (ජ. ඡ. 254).

ඉස්සරකුත්තං බ්‍රහ්මකුත්තං = ඉස්සරකතං බ්‍රහ්මකතං ඉස්සරනිම්මානං බ්‍රහ්මනිම්මිතන්ති අත්ථෝ; (දී. 601).

ඉස්සරනිම්මාණහෙතු = ඉස්සරනිම්මාණකාරණා. බ්‍රහ්මුනා වා පජාපතිනා වා ඉස්සරෙන නිම්මිතත්තා; පටිසංවෙදෙතීති අත්ථෝ; (විභ. 352).

ඉස්සරා = පඤ්චයොජනසතිකස්ස මෙඝෝරිසකාගහවස නස්ස සාමි; (ජා. ස. 237) – මෘතුලං ආලපති; (ජා. ස 243) – පධානා; (අප. 230).

ඉස්සරියං = යසොවිභවසම්පත්ති; (థෙරී. 218) – ඉස්සරස්ස භාවෝ – ඉස්සරියං; (බු. 151) – ඉස්සර භාවෝ ඉස්සරියං; (සු. ස. 141).

ඉස්සරියං කාරෙති = සෙරිවිහාරමස්සා නිසෙඛෙහති අභිභවිත්වා පවත්තති; (ස. පි. 397).

ඉස්සරිය පරියොසානා = රජ්ජාභිසෙක පරියොසානා; (අ. 676) – සරාවාසිස්සරියෙ ලද්ධෙ පරියොසානප්පත්තානාම; (අ. 677).

ඉස්සරියබලං = කුසලෙසු බහුභාවෝ; (පටි. 449).

ඉස්සරියමදමත්තානං = ඉස්සරියමදෙන පමත්තානං; (සු. ස. 130).

ඉස්සරියස්ස වොස්සගෙගත්ත = ඉත්ථියෝ හි මහාලනා පසාධනසදිසමපි ආහරණං ලභිත්වා භත්තාරං විවාරෙතුං අලභමානා කුජ්ඣන්ති; (සු. ස. 58) – ඉත්ථියෝ හි මහාලනාය සදිසංපි -පෙ- (දී. 697).

ඉස්සරියසම්පදා = ඉස්සරියසම්පදානාම මහාවිභවතා මහෙසක්ඛතා මහාපරිවාරතාව; (චරි. 261).

ඉස්සරියසංවත්තනියං = එත්ථ ඉස්සරියං නාම බහුධනතා; (ප. 147).

ඉස්සරියසමිං ඨපෙති = යෝ එවරූපං ඉස්සරියසමිං ඨපෙති ලඤ්ඡන මුද්දිකාදීනි දත්වා ඝරාවාසෙ වා කම්මන්තෙ වා වණිජ්ජාදිවොහාරෙසු වා ව්‍යාවටං කරොති. සො තෙන ධනසඛයං පාපුණන්තො පරාභවති; (සු. ස. 92).

ඉස්සරියසමිං ඨපෙති = ලඤ්ඡනමුද්දිකාදීනි දත්වා ඝරාවාසෙ වා කම්මන්තෙ වා වණිජ්ජාදිවොහාරෙසු වා සව්‍යාපාරං කරොති, සො යසමා තස්ස දෙසෙන ධනඛයං පාපුණන්තො පරාභවතියෙව, තෙනස්සෙතං ඉමාය ගාථාය තථාවිධස්ස ඉස්සරියසමිං ඨපනං එකංයෙව පරාභවමුඛං වුත්තං; (සු. නි. 118) – (වජු. 210).

ඉස්සරියාධිපච්චං=ඉස්සරභාවෙන ච අධිපතිභාවෙන ච සමිද්ධානුභාවං; (ස. වි 805) – ඉස්සරභාවෙන ච අධිපතිභාවෙන ච න ඛුඩ්ඩරාජභාවෙන ඉස්සරිය මේව වා ආධිපච්චං එතථ න සාහයිකසහජාදිභාවිනිවි ඉස්සරියාධිපච්චං; (අ. 431) – ඉස්සරභාවෙන ච අධිපතිභාවෙන ච ඉස්සරිය මේව වා ආධිපච්චං; (සු. ස. 49)-ඉස්සරභාවෝ ඉස්සරියං අධිපතිභාවෝ අධිපච්චං ඉස්සරියං අධිපච්චං එතෙසන්ති ඉස්සරියාධිපච්චා;(සං. ස. 214).

ඉස්සරියාධිපච්චෙ රජ්ජෙ=විසාඛවන්තිරජ්ජං සන්ධායෙව මාහ; (අ. 312).

ඉස්සරියෙන වා = දෙවිස්සරියෙන වා මනුස්සිස්සරියෙන වා; (පෙ. 87).

ඉස්සරෙ ඔතතියා යථා = ඉස්සරෙ ඉස්සරියපච්චත්තනෙ යථා ඔතතියා; එවං ඛුලපති හුත්වා එහනන්තීති අත්ථෝ; (ථෙර ද්‍ර. 80).

ඉස්සරෙන = රඤ්ඤා; (ජා. ප. 129).

ඉස්සරෝ = ලොකිස්සරෝ; (ම. ද්‍ර. 337) – එවං ඉමිස්ස ඨානස්ස ඉස්සරෝ සාමි හුත්වා ආගතොසීති වදති; (ජා. ව. 201) – එවං මම පුත්තානං ඉස්සරෝ සාමිකෝ හුත්වා එහෙතා නය නයාති අට්ඨ වෙ පනෙකං කාරණං අත්ථි; (ජා. ස. 479).

ඉස්සරෝ සත්තා නිම්මානා = අහංලොකෙ ඉස්සරෝ, අහං ලොකස්ස කත්තාව නිම්මානාවපයුජීතිමිවත්ත සිකෙරුවක්කවාළමහාසමුද්දෙ වත්තිම සුරියා මියා නිම්මක්කාති; (දී. 79)

ඉස්සරෝ ඛන්ධසන්තතිං සුපනුන්නසං=අනිච්චය පහුනස්ස බහුනෝ ඛන්ධස්ස ඛන්ධසන්තතිං ච ඉස්සරෝ සාමි, අඤ්ඤෝ මිහද්ධනොති අත්ථෝ; (පෙ. 153).

ඉස්සා = පරගුණෙසු අත්තනෝ ගුණානං සම්භාවණ රසෝ, පරෙසං ගුණපටිමාණෙන උට්ඨානඵලවූ පඨිඝාතෝ, පරසම්පත්තිඛියතලක්ඛණා ඉස්සා; (මහා. 44) – සෙ එව මක්ඛී පලාසී පරස්ස ලාභසක්කාරාදීසු කිං ඉමස්ස ඉමිනාති ඉස්සති පඩ්ඩස්සති අයමස්ස ඉස්සා; (මහා. 44) – සභාව නිද්දෙසෝ තතෝ පරා දෙ ආකාරභාව නිද්දෙසා. ඉතරත්තයං පරියායවචනං. ලක්ඛණාදිතෝ පනෙසා පරසම්පත්තීනං උසූයන ලක්ඛණා ඉස්සා. තත්තෙව අනභිරතිරසා තතෝ විමුඛභාව පච්චුපට්ඨානා. පරසම්පත්ති පදට්ඨානා; (මහා. 512) – සුඛගාහභාවතෙන පරගුණදූසනභූතා අත්ථෝ; පරසම්පත්තිඛිය තලක්ඛණා ඉස්සා; (පටි. 224) – පරසම්පත්ති ඛියක ලක්ඛණා ඉස්සා; (පටි. 476) – තෙසු ඉස්සතීති – ඉස්සා; සා පරසම්පත්තීනං උසූයන ලක්ඛණා, තත්තෙව අනභිරතිරසා, තතෝ විමුඛභාවපච්චුපට්ඨානා, පරසම්පත්තිපදට්ඨානා, සංයොජනභූති දට්ඨබ්බා; (ධ. ස. 230)-ඉස්සායන වසෙන ඉස්සා; (ධ. ස. 314) – උසූයනලක්ඛණා ඉස්සා; (අ. 337) – පරෙසං සක්කාරාදීනි ඛියමානා ඉස්සා; (ම. ඵ. 153).

ඉස්සාපකතා = ඉස්සාය අපකතා; අනිභූතාති අත්ථෝ (ස. වි. 696).

ඉස්සාමච්ඡරියං = පරස්ස සක්කාරාදි සම්පත්තිඛියන ලක්ඛණං ඉස්සං සක්කාරාදි කරණං අසහමන ලක්ඛණං මච්ඡරියං ච; (දී. 607).

ඉස්සාමච්ඡරිය සංයොජනා = පරසම්පත්තිඛියන ලක්ඛණා ඉස්සා, අත්තනසම්පත්තියා පරෙහි සාධාරණ භාවස්ස අසහනලක්ඛණං මච්ඡරියං, ඉස්සා ච මච්ඡරියං ච සංයොජනං එතෙසන්ති – ඉස්සා මච්ඡරිය සංයොජනා; (දී. 514).

ඉස්සාමනකෙන = එත්ථ ච පන ඉස්සාමනකෙ හොතීති ඉස්සාය සම්පයුත්ත විභෙතා; (සු ස. 27) – ඉස්සා සම්පයුත්ත විභෙතා; (ම. ව. 162).

ඉස්සාමනිතා = ඉස්සාය සම්පයුත්ත විත්තා; ඉමිනා නයෙන සබ්බත්ථ අත්ථෝ වෙදිතබ්බෝ; (අ. 563).

ඉස්සායනා = ඉස්සාකාරෝ ඉස්සායනා; (ධ. ස 314).

ඉස්සාඛිතභාවං = ඉස්සාඛිතභාවෙ; (ධ ස. 314).

ඉස්සා ච මච්ඡරමච්චා පලාසෙ භාභොඛි මයභං සරමාවසතනියා = ආහාරම්ඡෙඛ මසතනීතං අඤ්ඤසුසං ඉත්තිනං සම්පත්තී ආදිච්ඡියා – පර සම්පත්තිඋසූයනලක්ඛණා ඉස්සා, යඤ්ච කාව සාලිකාදිවසෙනාපි කිඤ්චි යාවහාභාභාතං අදුතු සාමඤ්ඤාය අත්තනසම්පත්තිනිගූහනලක්ඛණා මච්ඡ රියං; (විභ. 57).

ඉස්සාඛිතා = ඉස්සාසා ඛිනුභොහා; (ජා. ප. 169).

ඉස්සාභෙ = හිගිසාලෙ ඛිනුගහාභාවරියෝ හොති; (ස. වි. 639).

ඉස්සුකිනී = ඉස්සාය සමන්නාගතා; (අ. 618).

ඉස්සුති = පරසම්පත්තිඛියතලක්ඛණාය ඉස්සාය සමන්නාගතා; (ථෙර ද්‍ර. 85). – පරසක්කාරාදීහි ඉස්සායන ලක්ඛණාය ඉස්සාය සමන්නාගතෝ; (දී. 758).-(අ. 666). – ඉස්සනත්ථෙති ඉස්සුකි; (ම.ඵ. 170).

ඉස්සුති භොනි මච්ඡරි = පරසක්කාරාදීසු උසූයන ලක්ඛණාය ඉස්සාය ආවාසකුල ලාභවණ්ණඔවෙසු මච්ඡරායනලක්ඛණෙන පංචවිධ මච්ඡරියෙනව සමන්නාගතෝ හොති; (දී. 607).

ඉස්සෙරං = සඤ්ඤතමාලෙනසෙනවජ්ඣත්තෙන සද්ධිං ආදාසයොජ්ඣනිසෙ බාරාණසීනගරෙ රජ්ජං; (ජා. ඡ. 222).

ඉස්සෙරම්බමජ්ඣගා = එතෙසං ඉස්සරියං එවං කථං අජ්ඣගාති අත්ථෝ; (ජා. ඡ. 196).

ඊ

ඊති = නත්ථ එතීති – ඊති, ආගන්තුකානං අකුසල භාගියානං ව්‍යසනහෙතූනං එතං අධිවචනං, තසමා කාමගුණාපි එතෙ අනෙකව්‍යසනාවහට්ඨෙන අනත්ථානං සන්නිපාතහෙතුෙන ඊති; (අප. 149)

ඊතිං උප්පාදෙන්ති = සරීරබලවලනං කම්පනං තස්ස උප්පාදනං කරොන්ති; (මහා. 295).

ඊතිනො = අනෙකබ්‍යසනවහනාවහනාය ඊතිනො; (මහා. 119). – අනෙකබ්‍යසනා වහනාය ඊතිනො; (පටි. 521).

ඊදිසං සුඛං = ඊදිසං සොමනස්සං; (බු 81)

ඊදිසො = ගුණතො පන යථා තයා ඝිතතිනං එවං ඊදිසොති නං න බො ජානාම්, යථා නං අවිදූසු නොති අධිප්පායො; (විමා. 280).

ඊදිසො ඊදිසො ච = එවරූපො එවරූපො ච· එව රූපාය නාමකාය රූපකාය සම්පත්තියා සමන්නා ගතො එවරූපාය ධම්මකාය සම්පත්තියා සමන්නා ගතොති; (උ 218).

ඊදිසො නිරයො ආසි = ඉමස්මිං යානෙ නිරයො දෙවදූතසුත්තනෙත්තන දීපෙතබ්බො; (ම. ද. 351) ඉමස්මිං යානෙ දෙවදූතසුතෙත්තන නිරයො දීපෙතබ්බො; (ථෙර. ද. 183).

ඊසකගතපවෙල්ලිතා = ඊසකං අගෙහසු ඔතතා ඊස කගතපවෙල්ලිතා වා රථියාය අගතං විය විතතා; (ජා. අ. 402).

ඊසකථණෙ = රථිසා විය උට්ඨහිත්වා ඔතෙ· (ම. ව. 222).

ඊසකායතහිවෙ = රථිසා විය ආයතහිවෙ; (ජා. ද. 109).

ඊසදනතා = රථිසාසදිස දන්තා; (අප. 262). – රථිසාය සමානදන්තා; (ජා. ප. 202).

ඊසදනෙතා = රථිසා සදිසදනෙත්තා; (අප. 280).

ඊසා = යුගනඞ්ගලස්සධාරිකා රුක්ඛල්ලිකා; (සං. ඵ. 196). – යුගනඞ්ගල සණ්ඨාරිකා දාරුයට්ඨි; (සු. නි. 100). – වතු. 250).

ඊසාදනනස්ස = රථඊසාසදිසදන්තස්ස; (ස. පි. 855).

ඊසාදනනා = රථඊස සදිස දන්තා, ථොකංයෙව අව නතදන්තාති අත්ථො; (විමා. 82).

ඊසාදනෙතා = රථිසාසදිසදනෙත්තා; (ම. න. 87).

ඊසානෙමිරථයෙව = රථඊසාය ච නෙමියා ච සෙසස්ස ච රථස්ස සබ්බස්ස නෙ එස කම්මනියො කම්මක්ඛමො හවිස්සතීති; (ජා. ව. 197).

ඊසානො ච = වරුණො පන නතියං ආසනං ලභති ඊසානො වුත්තථං, සෙස මෙතෙසු වාරෙසු පඨම වාරෙ වුත්තනයෙන වෙදිතබ්බං; (වතු. 151).

ඊසාමුඛෙන පරිවජ්ජයස්සු = එතෙ එතස්ස රථස්ස ඊසාමුඛෙන යථා න ඝසන්තුනති එවං නෙ පරි වජ්ජයස්සු; (ජා. ඵ. 177).

ඊසාමුඛෙන = රථස්ස ඊසාමුඛෙන යථා කුලාවකෙ ඊසාමුඛං න සඤ්ඡුණෙණති එවං ඉමිනා ඊසා මුඛෙන නෙ පරිවජ්ජය; (සං. ඵ. 264).

ඊඩිතං පවාහෙය්‍ය = කළිරං ලුතෙවය්‍ය; (පටි. 491)

උ

උකකං = උදකනං; (අ. 429) – (සූ. ස 47).

උකක ඔකොය = අඩාරකපලලං සරෙය්‍යය; (අ. 452).

උකකංසති මෙ භවං = සො පන පරිබබාජකො එව මතථං අසලලුකෙනෙවා මයා දසසනං සංවණෙණතී පසංසති අථා මෙ සුභදරං දසසනනතී සලලුකෙනෙවා **උකකංසති** මෙ භවනතී ආදිමාහ; (මි. න. 142).

උකකංසාවකංසෙ = **උකකංසාවකංසානී** ඝායනවසස කානමෙවෙනං වෙවචනං; (දී. 115).

උකකචචා = උකකනෙතනතා; (ජා. ප. 178).

උකකචචං අජඣාවසති = උකකටඨනාමකෙ නගරෙ වසති; (දී. 171).

උකකටඨමජඣිමා = පණිනා වේව මජඣිමා ච; (ථෙරී. 137).

උකකටඨා = **උකකාති** ධාරියමානාති මාතිනතා එවං ලදධ වොහාරං නගරං; (අ. 504).

උකකටඨාසං විහරති = එතථ ඒති උපසඝපදං හරතීති අඛයානපදනති ඉමිනා භාව තයෙන පදවිභාගො වෙදිතබබො; (මි. එ. 3) – එතථ **උකකාති** දිපිකා; තසමා නගරං මඬගල දිවසෙ සුබණෙ සුනකඛතතං මා අනිකකමිති රතතිය උකකාසු ඛිතාසු මාතිනතා **උකකටඨාති** වුචචති; (මි. එ. 10).

උකකටිසතො = කටිතො; (අ 635) – (සං. න. 146).

උකකණඨෙ = උපකථෙ උභතො බූළෙහ සඬගාමෙ සමපහාරෙ වත්තමානෙති අතථො; (ජා.එ. 328).

උකකණඨෙ සූරමිචඡං = ඉදං සතථා ජෙතවනෙ විහරනතෙනා ආයසමනතං ආනනදං ආරබහ කථෙසි; (ජා. එ. 323).

උකකණඨෙසා = අහං මහායොධො කො මයා සදිසො අත්‍ථීති එවං **උකකංසනතො** සුතවා; (ජා. ප. 184) - වෙදකාය අභාවතො **උකකණෙඨාති** වුතතොතා; (ස. නි. 538).

උකකණඨිතා = උකකනතිතා, ඡඩඩිතාති අතථො; (පෙ. 151).

**උකකණඨිතසෙන කාම-එවං කාමසෙන රොගසෙන සො කිර සිතකාලෙ උපපජ්ජති. තසමිං උපපනෙන සකලසරීරතො ලොමානි පහනති සකලසරීරං නිලලොමං ලුතා සමිහයාතො ථුටති, මහබභයානතා වණං රුජ්ජති. යථා උමමතතසුතතවසෙන දවෙයා පුරිසෙ - අනවටඨිතොව හමිති, එවං නසමිං උපපනෙන හමිතබබො හොති. අසුකටඨානෙ සොසමි හට්ඨසතීති න පසසසුයති; (සං. නි. 155).

උකකණඨින බහුලෙ = සංඛාරතො උඬඩං ඔසංඛාරානි මුඛනාය **උකකණඨින** බහුලෙ; (පටි. 178).

උකකණඨින පතිනිසසනා = ඛානභූමියං ඛිනසස අනතිරති **උකකණඨා** මා භයපරිනිසසනා මා නනති, බුහමනෙ පන ආගමිනපත්තිනා ආගමිනඵලා අතුති අතථො; (දී. 171).

උකකණඨා ච පමියසසසසු = පරිසසසසු සංඛානාසු පසඬවිසසසුණසසසුසු අනතිරති සණ්ඨහති; (නෙ. 126).

උකකණඨාමි සතිමෙන = අසාරකෙන අනිතුදෙන දුකෙඛන අනතසසුඛුනා අසුචිදුගඝකුජෙගුචඡ පරිකකුල සභාවෙන ඉමිනා කායෙන **උකකණඨාමි**. ඉමං කායං නිබබිඳනතෙනා එව නිටඨාමි; (ථෙර. ගු. 15).

උකකණඨිනා = **උකකණඨනාකාරෙ**; (මහ. 338) – (මහා. 330).

උකකණඨිතො = අනතිරතියා ඉමිසසං සාසනෙ සිකඛ ජීවිතං පතෙතා; අථවා අජජයාමි, සෙව යාමි, ඉතො යාමි, එතථ යාමීති උඬඩං කණඨං කතවා විහරමානෙ විකඛිතතොහා අනෙකගගොහි වුතතං හොති; (ස. නි. 175) – ආයසමතො මිලිනදසස ථෙරසස ගාථා; (ථෙර. එ. 210).

උකකණඨිතොසි න වසස = යසමිං ආවාසෙ වසනතාසස මෙ භොජනසපපායාලාභෙන අඛිතුසලෙසු ධමමෙසු **උකකණඨා** අනතිරති උපපජ්ජති; (ථෙර. එ. 211).

උකකණඨිතොමහි කායෙන = අපරිමුත්තගබභවාසා දිනා පූතිකායෙන **උකකණඨිතො** නිබබිණණා අමහි; (මපි. 155).

උකකතථුකකටඨා = එතථ **උකකටඨතො උකකටඨතතා** තතතා **උකකටඨා** අපතතොනති වුතතොතා; (ස. නි. 510).

උකකණණා = යථා මිගපොතකා මාතරං දිසවා කණණෙ **උකඛිපිතවා** ගිවං පසාරෙතවා මාතරං උපගනතවා හට්ඨතුට්ඨා සමපතතා අභිධාවනෙ; (ජා. ස. 494).

උකකතා = **උකඛනාය** දෙමතසසුපපත්තියා; (විමා. 170).

උකකනනසනතං මං = අපගත ජීවිතං; (ජා. ස. 496).

උකකපිණඩකාපි වාදනති = බිළාලමූසිකා ගොධා මූඛතුසා වාදනති; (ස. නි 812).

උකකම්බකෙඛය්‍ය = අඛාරසාපලලං සජෙජය්‍ය (ම. ව. 189).

උකකලා = උකකලජනපද වාසිනො; (අ. 497).

උකකවෙලායං = එවං නාමිකෙ නගරෙ; (ම. ටී. 220).

උකකා = දණඩදීපිකා; (බු. 157).

උකකාවිනා = එතං කුලං මං යෙව ජානාති සවෙ එතථ දෙය්‍යධමමො උපපජජති මයාං එව දෙනීති එවං උකඛිපිතවා කාවනා උකකාවනා; (විභ. 342) – එතං කුලං මං යෙව ජානාති, සවෙ එතථ දෙය්‍ය ධමමො උපපජජති මයාංයෙව දෙනීති එවං උකඛිපිතවා කාවනා උකකාවනා; (මහා. 300) – (මිසු. 21).

උකකාවිනවිනිතා = අපරිපුවසිඛා විනිතා දුබබිනීත පරිසා; (අ. 461).

උකකාඛරාතිපි = සපර සනතානෙසු පඤඤආලොක – පඤඤ ඔභාස – පඤඤ පජජොතානං කරණෙන නිබබහනතෙන ආලොකාදිකරාතිපි තථා සුණුඤකා – සුණපහා ධමමුඤකා-ධමමපපහානං ධාරණෙන කරණෙන ච; (ඉති. 259).

උකකාඛරො = සුණපදීපසස ධමමසෙනා පදිපඤ ච ධාරණතො උකකාඛරො; (සු ස. 169).

උකකාඛරො මනුසසානං සචචි අපචිනෙ තථ = සචචි නිචචං පූජෙතො තයාති ආයසමනතං සාරිපුතතං සඛාය භණති; (සු. නි 298).

උකකා පතිංසු නභසා = ආකාසතො අගගිකඛනධො ච පතිංසූති අතථො; (අප. 429).

උකකා පාතො = අකාසතො උකකානං පතනං; (දී. 68).

උකකා හාසිං = සෙවි පඤඤති; (ථෙරී. 177).

උකකාමිලාමා බඛං = ඉදං සතථා ජෙතවනෙ විහරනතො මිතතගනධක උපාසකං ආරබහ කථෙසි; (ජා. ප. 10).

උකකාමුඛං = සුවණණකාරානං මූසාමුඛං (ම. ඒ. 158).

උකකාමුඛෙ = කමමෙරුඛනෙ; (බු. 217) – උඛනෙ; (ම. ව. 102).

උකකාමුඛෙ පකඛිපෙය්‍ය = අඛාරෙ විසුඛිතවා මතථකෙ වා ඨපෙය්‍ය මූසාය වා පකඛිපෙය්‍ය; (අ. 452) – අඛාරෙ විසුඛිතවා අඛාරමතථකෙ වා ඨපෙය්‍ය නහානකෙ වා පකඛිපෙය්‍ය; (ම. ව. 189).

උකකාමුඛෙ වා = උකකාමුඛෙ එව; මූසාමුඛෙ වුතතං හොති; (සු. නි. 396).

උකකාමුඛෙ සුකුසලසමපහටඨං = සුවණණකාර උඛනෙ පවිසවා සුකුසලෙන සුවණණකාරෙන සවවනපරිමජජනසමපහංසනෙන සුටඨු පහටඨං සුපරිමදදිනනති අතථො; (අ. 411).

උකකාසිකං = වතතවටටි; (ස. නි. 888)

උකකාසිකසුඛ = උකකාසික සඳසස ච; (බු. 41).

උකකාසිකා = උකකාසිකසඳදං කතවා; (අ. 833) – (දී. 176) (ම. ත. 241).

උකකාසු ඛාදිය මානාසු = දණඩදීපිකාසු ඛාදිය මානාසු; (දී. 104).

උකකුජජමවකුජජකං=සඛාරානං උදයවයං විවිනති අතථො; (බු. 152).

උකකුජජාවකුජජං = එතථ උකකුජජං වුචචති උදයො. අවකුජජං වයොති උදයබබයවනෙන පරිවතතානනතා සමමසනතොති දීපෙති; (සං. ත. 130).

උකකුජජිතා = උතතානං කතවා; (ම. ත 87).

උකකුජජෙය්‍ය = උපරි මුඛං කරෙය්‍ය; (ස. නි. 113) – (සු. නි 108) (වතු. 256) – (අ. 303) – (දී. 159) – (උ 202) –(ම. එ. 118) –(සං. එ. 106) –උකකුජජන කමමවාචාය උකකුජජෙය්‍ය; (අ. 791).

උකකුජජෙ = උපරිමුඛො යථිතො; (අ. 360) – (ප. 49).

උකකුටිකං නිසිදපෙතවා අඤ්ඤලිමපගගණහා පෙතවා එවං වදෙහීති වතතබබා = අථ සරණගගහණතථං උකකුටිකං –පෙ– වතතබබො; (ස. නි. 724).

උකකුටිකපධානං = උකකුටිකභාවෙන ආරඛබිරියං; (ඛු. ප. 383).

උකකුටිකපධානමනුයුඤඤතා = උකකුටිකවිරිය මනුයුඤඤතො; ගවජජනතොපි උකකුටිකොව හුතවා උපපතතිවා උපපතතිවා ගවජජති; (දී. 232) –උකකුටික විරියං අනුයුඤඤතො ගවජජනතොපි උකකුටිකො හුතවා උපපතතිවා උපපතතිවා ගවජජති; (මහා 309)– –(මදු. 37) – (අ. 464) – (ප, 63).

උකකුටිතා = උකකුටිකා වුචචති පණහියො උකඛිපිතවා අගගපාදෙ වා උකඛිපිතවා පණහියෙව භූමියං ඨපෙතවා නිසජජනං. කරණවචනං පනෙතථාපි වුතතාලකඛණමෙව; (මා. 151).

උකකුටිකාය = එවඩ උක්කුටිකා වුච්චති පණ්හියෝ උක්ඛිපිත්වා අග්ගපාදෙනි වා අග්ගපාදේ වා උක්ඛිපිත්වා පණ්හීහි යෙව වා භූමිං ඵුසන්තස්ස ගමනං; (සං. නි. 663).

උකකුටිකී = උක්කුටිකසද්දෝ, ච උත්තාදෙ සද්දොවාති අත්ථෝ; (බු. 35).

උකකුටිකසද්දෝ = උත්තාදසද්දෝ, වත්තබ්බෝති; (බු. 81)

උක්කුසා = කාළකුරරා; (ජා. අ. 476).

උක්කූපමා = නිණ්ණකූපමා අනුදහනවෙඨන; (පෙටි 219).

උක්කුල මිකුලං = උක්කුලසදව මිකුලසදව; (ඛු. 264) - උච්චනීචං ථලට්ඨානං නිනනට්ඨානං; (මි. ප. 105).

උක්කොටනං = සාමිකෙ අසාමිකෙ කාතුං ලභදව ගහණං; (මි. දු. 176) - (සංග 233) - (ඛු. 568) - (ප. 69) - (දී. 59)

උක්කොටක්ං රඛඛිතා = සිඛකාපථාසමිංසං පචිත්වා මඤ්ඤමංසමහි ඔකිරිං පක්ඛිපිං; (අප 414).

උක්කොටනඛං පාඨිහාරියං = ඉදං කි උභයං පුබෙබ පවාරණාය දිසවා මිනිවත්තිතවාම භික්ඛූ පවාරෙන්ති, නසමා පුන තං උක්කොටෙන්තස්ස ආපත්ති; (සා. වි. 804).

උක්කොටෙන්ති = තස්ස තස්ස නිඛත්තෙතා සන්තිකං ගන්ත්වා අකතං කම්මන්ති ආදිනි වදන්තා උච්චා ලෙන්ති; (සා. වි. 640).

උක්කලිකා මෙ දෙඛත්ථ වා = මෙ මිමි ගන්ත පවනගාජ්ජනං විරපරිවාසිකභාවෙන අපරිසුද්ධ කාය උදකසපගණ්ඨං මායති; (ථෙරි. 23).

උක්කලි පරිමජ්ජනං = කාළුකඛලි පරිපුසුජ්ජනං; (ප. 50) -උක්කලිපරිපුසුජ්ජං; (අ. 449).

උක්කිණ්ණපරිවාසා = ඛානපරිවාසු; (දී. 192).

උක්ඛිත්තං = ආපත්තියා අදස්සනාදිසු උක්ඛිත්තං; (මා. 161) - (165)

උක්ඛිත්තකං = උක්ඛිත්තකගහණෙන කම්මනානා සංවාසතෝ ගණිතෝ; (සා. වි. 850)

උක්ඛිත්තකා තයො ධුත්තා = ආපත්තියා අදස්සනෙ අපටිකම්මෙ පාපිකාය ච දිට්ඨියා අපපටි නිස්සග්ගෙකි; (සා. වි. 1032).

උක්ඛිත්තකාය = උක්ඛෙපෙන, ඉත්ථම්භූතලක්ඛණෙ කරණවචනං; එකතෝ වා උභතෝ වා උක්ඛිත්ත විවරො ධුණාති අත්ථෝ; (මා 151)

උක්ඛිත්තකෝ= උක්ඛෙපනියකම්මකතොඋක්ඛිත්තකෝ නාම, (සා. වි. 973) - නිවිඛෙනාපි උක්ඛෙපනීය කම්මෙන උක්ඛිත්තකෝ අවත්තියෝ; (සා. වි. 1025)

උක්ඛිත්තපලිඝං = එත්ථ පලිඝොති අට්ඨිජ්ජා; (මි. ප. 300) - ඉදං සබ්බම්පි ඡින්දිත්වා ඛිපං අට්ඨිජ්ජා පලිඝස්ස උක්ඛිත්තත්තා උක්ඛිත්තපලිඝං (සු නි. 383) - (ඛු. ප. 656).

උක්ඛිත්ත පලිඝෝ=එත්ථ පලිඝොති වට්ටමුලිකා අට්ඨිජ්ජා, අයං හි දුරුභම්පනවෙන පලිඝොති වුච්චති නෙනෙස නස්සා උක්ඛිත්තත්තා උක්ඛිත්ත පලිඝොති වුත්තොා; (මහා 59) - (මි දු 95) - අට්ඨිජ්ජාපලිඝං උක්ඛිපිත්වා අපනෙත්වා ඨිතොා; (අ. 608).

උක්ඛිත්තා = අති ඵලිතා; (බු. 23).

උක්ඛිත්තා පුඤ්ඤතෙජෙන = එවං ගගවා කාමානං අස්සාදඤ්ඤතං පුඤ්ඤඵලභූතං භවූපපත්තිසඞ්ඛ තත්ත ලද්ධිභොගූපභොගස්සබඤ්ච දස්සෙත්වා ඉදානි ගාථාබන්ධෙන කාමානං අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච දස්සෙන්තොා:- උක්ඛිත්තාා පුඤ්ඤ තෙජෙනාති ආදිමාහ; (සු. නි. 65). - තිමිධානං පුඤ්ඤානංයෙව බලෙන භොගයසාධි පච්චයාසුබණ්ණසුබාදිපුඤ්ඤඵලවිසෙස පවත්තියා උපරිභාවං සෙට්ඨභාවඤ්ච ඛිත්තා පාටිනා, උද්ධං මා ගහපතිමහාසාලාදි දෙවබ්රහ්මත්තභාවඤ්ච ඛිත්තා පාටිනා; (සු. නි. 65).

උක්ඛිප = දූරතො ඛිපතති; (මහා. 200).

උක්ඛිපති =නීහරති; (මහා. 170) - අපනෙති; (ථ. 213).

උක්ඛිපලඛඛිං අගිකඛණ සුමෙඛ = නාන පණ්ඩිත න ලාභී නාම රජ්ජං ධුපායති දිවා පජ්ජලති, උක්ඛිපෙනං, පරතො බණාති එවං සබ්බපදෙසු අත්ථෝ දට්ඨබ්බෝ; (මි දු 106).

උක්ඛිපිතො = උක්ඛිත්තොා; (ජා. අ. 124)

උක්ඛිපියමානා = කද්දමනතරතො නීහරියමානා යිලියමානා වා; (මහා. 115).

උක්ඛිපියානි = උද්ධරිත්වා. දිසාභූතඛඩමෙම සුභාතතො නිද්ධාරෙත්වාති අත්ථෝ; (නෙ. 26).

උක්ඛිපියයො සමාතෙති = උක්ඛිපියයො සමානෙ තිතිපි පඨන්ති; (නෙ. 26)

උක්ඛෙපතො = ඉදං අරියමිගෙන උත්තාසිභාතතා පුන අනලලීයනතාවදස්සන වසෙන. සබ්බයමිතො සද්දසත්ථතො පරියෙසිතබ්බෝ; (අ. ටී. 356).

උක්ඛෙපනීයවත්ථුස්ස = ආයස්මතො උක්ඛෙපනීය වත්ථුස්ස ථෙරස්ස ගාථා; (ථෙරගා. අ. 147) - කත උක්ඛෙපවත්ථුස්ස භික්ඛුතො සන්තිකෙ ඵිසුං උභතොභිතා විනයපදෙසං සුත්තපදෙසං අභිධම්මෙපදෙසඤ්ච යථාපරිවෙච්ඡදං විනය සුත්තානිඛම්මානං යෙව උපරිඛක්ඛිත්වා සඤ්ඤායත වසෙන තත්ථ තත්ථෙව පරිඛක්ඛිත්වාඛිභවසෙනාති අත්ථෝ; කරණත්ථෙ කි ඉදං සාමිවචනං; (ථෙරගා. අ. 149).

උක්ඛිපනා = මා එතං එතං එහි කථෙථාති වාචාය උක්ඛිපනං; (විසු. 22) – අථවා අදෙන්තං අහං දූනපතීති එවං උක්ඛිපනං උක්ඛෙපනා, (විසු. 22) – මා එවං එහි කථෙථාති වාචාය උක්ඛිපනං; (විභ. 343).

උක්ඛෙපනියකම්මං = ආපත්තියා අදස්සනාදිසු උක්ඛෙපනියකම්මං පඤ්ඤත්තං; (අ. 338).

උකලාපා = කෙනවි කවවරෙන සංකිණ්ණා; (ස. නි. 730).

උගඝාති = තතො සමීපං ගන්ත්වාන නිවත්තති; (මහා. 203).

උගඝාතනා = උක්කට්ඨිං කරොන්තා, (මහා. 203).

උගඝාතනමඤ්ඤේ = උග්ඝාතනන්ති අඤ්ඤේ, අඤ්ඤේ නා සම්මුතියො උග්ඝාතනාතීති වුත්තා හොති; (සු. නි. 450).

උගඝාති ආපනෑ පාමිනියස්ස = එහි ජාතරූප රජතං අත්තනො අත්ථාය උග්ඝාතනත්තාය වා උග්ඝාතා පෙතත්තාය වා නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං; (ස. නි. 654).

උගඝාතෙය්‍ය වා = තදෙව දණ්ඩෙන ගාහාපෙය්‍ය; (මා. 71).

උගඝාතකි = (ආදීසු) සුඛා හුණඩිකතොව පහුණං කරොන්තා උග්ඝාතකාති නාම; පදානුපදං ඝටෙත්වා වාචාය පරිවිතං කරොන්තා පරියාපුණාති නාම උභයථාපි පහුණං ආධාරපත්තං කරොන්තා ධාරෙතීතාම; (සං. දූ. 57).

උගඝාතෙතබ්බා = ගණෙතබ්බා; (ස. නි. 499).

උගඝාතෙතබ්බවා = අත්තනො අත්ථාය දියමානං වා කත්වා ඨිතං වා නිපපරිගහං දිසවා සයං ගණෙතබ්බා වා; (මා. 71).

උගඝතං = නිබබං භොරං; (බු. 140).

උගඝතනෙතා = සිරිසොභග්ගෙන උග්ගත සභාවෙ; (ජා. ප. 16).

උගඝතපෙතා = පාකටතපෙතා; (අප. 243).

උගඝතසරීරස්ස = සො කිර බ්‍රාහමණමහාසාලො අත්ත භාවෙනපි භොගෙහිපි උග්ගතො සාරපපත්තො අහොසි තසමා උග්ඝතසරීරොත්වෙව පඤ්ඤායිත්ථ; (අ. 714).

උගඝතාපනං = උග්ඝතාපනං; (බු. 77).

උගඝතාපනා = පාකටතපා පත්ථටතපා; (අප. 189).

උගඝතාපනෑ = පාකටතපෙ භෙරත්තපෙ; (අප. 239) – මනච්ඡට්ඨානං ඉන්ද්‍රියානං තාපනතතො තිත්ත හණතතා තප සඞ්ඛාතං උග්ඝතාපනං එතස්සාති – උග්ඝතාපනෙ; භෙරත්තපෙ සණ්ඨිතපුරියෙති අත්ථෙ; (වරි. 121).

උගඝතෙජං = සමථ විපස්සනාවසෙන නිසිතතෙජං නිකඛතතෙජං; (ථෙර. ටූ. 163).

උගඝතෙජා = උග්ඝතෙන විසෙන සමන්නාගතා; (ජා. ප. 170) – උග්ඝතතෙජා පත්ථටතෙජා; (අප. 189) – උග්ඝතෙජා බලවතෙජා; (සං. ත. 37).

උගඝතෙජෙ = පාකටතෙජෙ; (අප. 241) – දිබබතෙජෙ; (වතු. 149) – උග්ඝතෙජෙ; (බු. 164).

උගඝතෙරම්මණඛලෙ = තතො පුන දිවසෙ සූරිය මණ්ඩලෙ උග්ඝතමත්තෙ අවමඛඩලරථෙන මං නගරතො නීහරිත්වා භූමියං නිඛතතං සාරථී සුනඛෙ මනමුපගච්ඡි; (වරි 174).

උගඝතෙ = වණ්ඩුවිය සූරියෙ විය ච පාකටෙ පඤ්ඤතෙ; (ජා. අ. 24) – සිවිරාජා කිර ධම්ම චාරිති සකලජම්බුදීපෙ ඤතතා උග්ඝතෙ; (ජා. අ. 98) – උදිතෙ; (බු. 32) – උසිතෙ; (බු. 136).

උගඝතෙ ගහපති = නිගණ්ඨසස උපට්ඨාකතං ගහපතිමහෙ –පෙ– අග්ගොති දසෙසති; (අ. 214).

උගඝථනං ගිඛගමනං = එතානි පි දෙව ආහරණානි; (ජා. අ. 523).

උගඝතෙරස්ස = ආයසමතො උග්ඝතෙරස්ස ගාථා; (ථෙර. එ. 174).

උගඝං දණ්ඩං = අතිදණ්ඩං; (බු. 161).

උගඝණ්හනතිමඤ්ඤේ = උග්ඝණ්හාති අඤ්ඤේ, අඤ්ඤේ නා සම්මුතියො උග්ඝණ්හනතීති වුත්තා හොති; (මහා 262).

උගඝපුත්තරාජපුත්තනියානං = උග්ඝතානං අමච්ච පුත්තානංචෙව රාජපුත්තානඤ්ච; (ජා. අ. 318).

උගඝපුත්තා = උග්ඝතානං පුත්තා. මිගෙඝඤ්ඤා රාජඤ්ඤභූතා; (සං. එ. 208) – උග්ඝකිච්චතාය උග්ඝාති වුච්චන්ති තෙසං පුත්තා උග්ඝපුත්තා; (ථෙර. ටූ. 202).

උගඝමනං = උදයනං (දී. 69).

උගඝහිතං = දිට්ඨිවසෙන ගහිතං; (චූ. 32) – තණ්හා දිට්ඨිවසෙන ගහිතං; (සු. නි. 476).

උගහනෙනබ්බං පරියාපුණි නබ්බ = උගහනෙනබ්බ ච පරියා පුණිතබ්බ ච; (අ. 327)- උගහනෙනබ්බ ච මළඤ්ඡිතබ්බ ච; (අ. 613).

උගහනෙනා = සුගහනිතා; (අ 737).

උගහනෙසා = සම්මා ගහෙත්වා; (මිහා 185).

උගහා = උග්ගතා පසත්ථා; (ජා. අ. 430).

උගහාරාජපුත්තා = උගහතුගහා සඛියාමාවිරා රාජපුත්තා; (දී. 110) - (අ 728).

උගහාහමාතො = සක්‍ය පරිබ්බාජකස්ස නාමං සුමිතොති පන නාමං සිඤ්චි සිඤ්චි පන උගහෙතුං සමත්ථතාය උගහාමාතොති සඤ්ඤා නහාති; (මි. ප. 182).

උඝිරති ආපතති පාචිතතියස්ස = එත්ථ සචෙ උඤ්ඤිරිත්වා විරදේධා පහාරං දෙති, අවස්සං ඛාරෙතුං අසක්‍යභාවතාය පහාරෙ සහසා පතති, න පහරිතුකාමතාය දිවාභාහා දුක්කටං. තෙන පහාරෙන භාජාදිස යං කිඤ්චි නිප්ජති, දුක්කටමෙව; (ස. ප්‍රි. 651).

උඝිලිතුං = ඉමෙ අහෙන මොචෙත්වා සඤ්ඤතුං අසක්කොන්තො උඤ්ඤිලිතුං ඛණිත්වාරිතුං න සක්කොති; (සංත 102) - (මි. ප. 74).

උඝිවං = අංසකූටෙ පවිසිලගහනස්ස; (ජා. අ. 497).

උගෙගහිවා = උග්ගතුගහනෙති වා අවිවෙති; (දී. 191).

උගෙහා = ගුණෙති උග්ගතභාහා එවං ලද්ධනාමො; (අ. 601) - උගෙහා නාම සෙට්ඨි සුවණ්ණභිඞ්ගාරස්ස සඤ්ඤාරෙන කිණිත්වා නහාපිතෙත්ව යාගෙ අඤ්ඤාවුතපපමාණං සඛ්‍යාරාවිං භාරෙසි; (ජා. අ. 89) - පණිහදසසතො උගෙහා යො භගවතා "එතදග්ගං භික්ඛවෙ මම සාවකානං පණිත දායකානං යදිදං උගෙහා ගහපති"ති එවං එතදග්ගෙ යථිතො; (සං. භ. 26).

උගෙහා ගහපති වෙසාලිසො = මනාපං විභාග රුචිකං හොජනං දායකානං -පෙ- අගෙහාති දසෙසති; (අ. 213).

උකෙොසාරාජමහාමතෙතා = පසෙනදිකොසලස්ස මහා අමච්චා; (අ. 697).

උකොචිතසඤ්ඤු = තත්ථ සභා පුග්ගලස්ස සහ උදහට වෙලාය විභාගිතමයො හොති, අයං වුච්චති පුග්ගලො උකොචිතසඤ්ඤු; (ම. ටු. 150) - (අ. 535)- සත්තසු උකොචිතෙ වලිතමත්තෙනෙව ආසයෙ ඨිතං ජානාති අවබුජ්ඣතීති උකොචිතසඤ්ඤු; (සෙ. 40) - එත්ථ උකොටිතං නාම සඤ්ඤාටිතං, සඤ්ඤෙව උකොටිතමත්තෙනෙව ජානාතීති අත්ථො; (ප. 55).

උකොසිතානි = උපපාටිතානි; (මිහා 166).

උකොසිතසතෙතා = උද්ඝටිතමානසො; (සෙ. 51).

උකොසටපාදා = උණ්හවාලුකාය ඇවිවපාදං, මිඛාධින පාදනති අත්ථො; (චරි 27) - උණ්හවාලුකාය ඇවිවින පාදං; (ජා. අ. 58).

උකොසටපාදෙ = රජොකිණ්ණපාදෙ; (ජා. ප. 223) - මිගහඤ්ඤමණෙන ඇවිවපාදනලොං; (සු. නි. 465).

උකොසරං = අඤ්ඤිවාදීනි උකොසරන්තං; (මිහා 214).

උකොසරනෙ = උපරි උත්තාරන්තං; (දී. 588) - උපරි මුඛෙති ඡිඳෙත්ති නිහාමිමානසුඤං; (අ. 798) - උද්ධං වනමුඛෙති අසුචිං සවන්තං; (ථෙර ථ. 445).

උකොසාටෙති = සොතාවධානං කත්වා සමාහිතචිත්තානං වෙනෙය්‍යානං සඤ්ඤාජනවසෙන අත්ථරෙති විසෙසං ආදහත්ථො යථා පදපරියොසානෙ දාසයපටිබොධො හොති තථා යථාධිප්පෙතං අත්ථං සඛෙපෙන කථෙති, උද්දිසතීති අත්ථො; (නෙ. 51) - උද්දිසනං අධිප්පෙතං උදෙදසො ච දෙසනාය ආදි, නිසඤ්ඤා වුත්තං උකොසාටනා ආදීනි; (නෙ. 51).

උකොසාටෙසා = සම්මුඛනිවා; (බු. 211).

උකොසානනිකොසානං = උවදාවවහාවං; (නෙ. 163).

උකොසානි නිසානි විනිවටෙතො = අනුනයවසෙන අනුගයහසඳ පටිඝවසෙන නිගහසඳ අනිකසා මෙවා ඨිතො; (මිහ. 174).

උකොසානිතා = උද්ගමිතා; (අ. 605).

උච්චං = මහාසඳ්දවසෙනවා ථොමිනවසෙන වා උච්චං; (ජා. ඨ. 271) - අඞ්ගුලගහනං; (විමා 196).

උච්චං පගහයහ = උච්චතරං කත්වා පත්තං උක්කිපිත්වා; (පෙ. 190).

උච්චාකම්මි ආසඤ්ඤං = වචනතො එකතොහාගෙන දිඝ පියමෙව හි අට්ඨඞ්ගුලුපාදකං වච්චකි චතුරස්සාසඤ්ඤිකො පන පමාණාතික්කතෙතාපි වච්චතීති මෙදිනබෙබා; (ස. නි. 899).

උච්චත්තනංතෙ = උද්ධාවෙන; (බු. 192).

උච්චමාහු සහසඬා = උබෙබධෙන සහසසඤ්ඤගමන මත්තං උදෙදා අහු සහසසඤ්ඤගමනගණනාය පඤ්චසීසති යොජනපපමාණං හොති. විත්ථාරො පනස්ස අඩ්ඪ යොජන මත්තො; (ජා. ටු. 236).

උවමිදං මණි තූණං = ආරපාලකවිමානං නස්ස කා උපපත්ති? ; (විමා. 197).

උවමිදං මණිතූණං විමානං = කඤ්ඤථිරසද්දයක විමානං නස්ස කා උපපත්ති? ; (විමා 194).

උවයගාහෝ = රාසිවසෙන ගාහෝ; (මහා. 145).

උවවත්තුඛං = පංසුං ආකිරිත්වා උවවත්තුකං කාතුං අනුජානාමීති අත්ථෝ; (ස ති. 892).

උවවා කණෙරුකා නාම = උවවා ච යට්ඨිසදිසපාදූ හුත්වා කණෙරුකා ච දන්තානං කණෙරුනාය. නා කිර මකුලදුයා හොන්ති; තස්මා කණෙරුකාති වුච්චන්ති; (ම. දූ. 166)

උවවා කාළාසිකා = උවවා ච යට්ඨිසදිසපාදූ හුත්වා කාළාරිකා ච දන්තානං කළාරතාය. නාසංකිර එකොදන්තා උත්තානෝ හොන්ති; එකෝ ඕනතෝ; උභොපි ච විරලා හොන්ති න ආසන්නා; (ම. දූ. 165).

උවවාකුලා – ඛත්තියකුලා වා බ්‍රාහ්මණකුලා වා එත්ථ මේ හි කුලද්වයං උවවාකුලන්ති වුච්චති; (ම. ඨ. 69) – ඛත්තිය බ්‍රාහ්මණකුලා එතෙන ජාති ගොත්ත මහත්තං දීපෙති; (මහා 140).

උවවාකුලිකානං = උවෙව කුලෙ ජාතානං; (අ. 109).

උවවාකුලිනතා = උවවාකුලත්තෙන සෙයෙන (ම. න. 294).

උවවාකුලෙසු = උවෙවසු ඛත්තියකුලාදිසු කුලෙසු; (පෙ. 127).

උවවා ව නිසෙවිතං = සත්තට්ඨරතනානුබෙඛඛේ වට රුකඛාදීනං ඛණ්ඩපදෙසෙ සංසිතට්ඨානං; (ම. දූ. 165).

උවවා ව දණ්ඩනති ආරඤ්ඤිකානි = සත්තට්ඨ රතනානුබෙඛඛේ වටරුකඛාදීනං ඛණ්ඩපදෙසෙ ඵර සුනා පහතට්ඨානං විය දණ්ඩනි ඡින්නට්ඨානං; (ම. දූ. 166).

උවවානි = තත්ථ ගණ්ඩං පහරිත්වා සමිහෙන සඛෙන සන්නිපතිත්වා කත්තබඛානි වෙතියමහාපාසාද පටිසඛඛරණාදීනි කම්මානි උවවානි නාම; (ස ති. 741).

උවවාරං පස්සාවං = උවවාරං පස්සාවඤ්ච කරොන්තෝ අන්තොකාසගතත්තා අවත්තියා; (ස. ති 1025).

උවවාරඨානම්හි = උවවාරෙන්ති වච්චං කරොන්ති එත්ථාති උවවාරෝ, උවවාරෝ ව සෝ ඨානඤ්චාති උවවාරට්ඨානං, අථවා උස්සාසියතීති උස්සාසෝ වච්චස්සෙතං නාමං තස්ස ඨානං උස්සාසට්ඨානං, තස්මිං උවවාරට්ඨාණම්හි; උකාරට්ඨාණෙති අත්ථෝ; (බු. 60).

උවවාරපස්සාවකම්මාය = උවවාරපස්සාවකරණත්ථාය; (අ. 668).

උවවාරපස්සාව කරණෙ = උවවාරස්ස ච පස්සාවස්ස ච කරණෙ; (දී. 140) – (මහා. 329) – (සං. නි. 162) – (ම. ඒ. 242) – (විභ. 255).

උවවාරපස්සාවවත්තුනි = උත්තානත්තානෙව; (ස. ති. 377).

උවවාවවං = යං කිඤ්චි මහන්තබුද්ධකං උවවතීවං වා; (අ. 664) – අපරාපරං හීනපණීතං වා සත්තාරතෝ සත්තාරාදිං; (සු. නි. 425) – අපරාපරං හීනපණීතං වා සත්තාරතෝ සත්තාරාදිං; (මහා. 156) = උභයම්පි අනුගහනත්ථං; (ජා. ප. 149). – අථ හි පන ලොකධම්මෙහි පුථුජ්ජනභාව මඞ්කුභාව වසෙන වා උවවාවවං ආකාරං; (ධ. ප. 289).

උවවාවවං ඉද්ධිං භික්ඛුඛමානං = නානප්පකාරං දෙවිද්ධිං දස්සයමානා; (ජා. ඨ. 100).

උවවාවවා = අඤ්ඤසු යාතෙසු පණීතං උවවං වුච්චති, හීනං අවවං; (සං. එ. 98) – නානාවිධා වණණා; (සං. එ. 98). නානාවිධා; (සං එ. 147) – නානප්පකාරා ආරම්මණා; (සු. නි. 400) – උත්තම හීනභෙදතෝ; (සු. නි. 403) – උත්තමහීන භෙදතෝ උවවාව අවවාව; (ප. 106) – උවවා ව අවවා ව, විවිධාති අත්ථෝ; (විමා. 48).

උවවාවවානං වණණානං = එත්ථ "උවවාවවාන"න්ති විභත්තියා අලොපෝ දට්ඨබ්බෝ; (විමා. 87) – තත්ථ හුනෙඛියෙව කිඤ්චාපි සෙසරෙති පරිවාරිතානං නානාවිධ වණණානන්ති අත්ථෝ; (විමා. 88).

උවවාවවානි = මහන්තබුද්ධකානි; (අ. 614) – උවව නීවානි; (ම. දූ. 334) – (අ. 820) – උවවානි ච අවවානි ච; (දී. 767) – මහග්ඝසමඝානි; (ජා. ප 68).

උවවාවවානි කිංකරණීයානි = මහන්ත බුද්ධකානි කම්මානි; (ස. ති. 741).

උවවාවවාමෙ = උවවාවවා ඉමෙ බුද්ධකා ච මහන්තා වානි අත්ථෝ (ජා. ඨ. 99).

උවවාවවෙසු = හීනපණීතෙසු; (සු. නි. 457) – (මහා 318).

උවවාවවෙහි = නානාවිධෙහි; (ස. එ. 105) – (සු. ස. 123) – මහන්තෙහි චෙව බුද්ධකෙහි ච; (ථෙර. දූ. 23).

උවවාවවෙහි ආකාරෙහි = මහන්තාමහන්තෙහි උපායෙහි; (ස. ති. 316).

උවවාසද්ද මහාසද්දා = උද්ධං උග්ඝතත්තා උවෙවා රාසිභාවෙන ච මහාසද්දෙ එතෙසන්ති **උවවාසද්ද** මහාසද්දා; (අ. 592).

උච්චාසද්දමහාසද්ද = උච්චං උග්ගතත්තා උච්චං පත්ථටත්තා මහන්තං; අවීතිහෝගසද්දං කරොන්තා; (ම. ත. 118).

උච්චාසයනං = පමාණාතික්කන්තං වුච්චති; (වතු. 20). (අ. 431) – (දී. 58) – (ප. 68) – (බු 20) – (ම. උ. 174) – උච්චාසයනං වුච්චති පමාණාතික්කන්තං. කස්ස පමාණමපන යස්ස පාදතලතො යාව අට්ඨිසා හෙට්ඨිමතලෙන අට්ඨඞ්ගුලප්පමාණො මජ්ඣිම පුරිසස්ස හත්ථෙන මුට්ඨිරතනප්පමාණො පාදකො හොති. තං පමාණිකං නාම වට්ටති. තතො අධිකං පමාණාතික්කන්තං නාම න වට්ටති; (සු. ස. 49) – උච්චාසයනං වුච්චති පමාණාතික්කන්තං මහාසයනං අකප්පියත්ථරණං තතො පටිවිරතානි අහෙසුං; (සං. ත. 232).

උච්චාසයන මහාසයනා = යඤ්ච පන ආඩ්ඪරේ පටික්ඛිත්තෙ තදුද්ධාරකිරියා පටික්ඛිත්තාව හොති, තඤ්ච උච්චාසයන මහාසයනා ඉවෙවනං වුත්තං. අත්ථතො පන නදුපභොග භූතානිසත්තිපහුති නෙති පිරති දස්සිතානි දට්ඨබ්බා. ආසනං හෙට්ඨා සයනෙන සඞ්ගහිතං; (සු. ස. 49).

උච්චාසයන මහාසයනානි = එත්ථ උච්චාසයනන්ති පමාණාතික්කන්තං මඤ්චං; මහාසයනන්ති අකප්පියත්ථරණත්ථතං; (ස. වි. 807) – එත්ථ අතිරික්කන්තප්පමාණං උච්චාසයනං නාම; ආයත විත්ථතං අකප්පියමඤ්චං මහාසයනං නාම; (අ. 411).

උච්චෙක්ඛාදකං = මුඛවික්කාලිනොදකං; එතෙසු යං කිඤ්චි පත්තෙන නීහරන්තස්ස දුක්කටං (ස. වි. 891).

උච්චිනිත්වා = ථාලෙත්වා දුබ්බලට්ඨානං පහාය පිර පිරට්ඨානමෙව ගහෙත්වා; (ම. ත. 164) – ඉදං ථුලං, ඉදං සණ්හං ඉදං ඝනං, ඉදං තනුකං, ඉදං පරිභුඤ්ජං, ඉදං අපරිභුඤ්ජං, ඉදං දීඝතො එත්තකං පුථුලතො එත්තක"න්ති එවං වත්වාති විචිනිත්වා; (ස. වි. 833) – සංකඩ්ඪිත්වා; (මහා. 237).

උච්චිනිත්වා = ගවෙසනවසෙන ගහෙත්වා; (පෙ. 132).

උච්චිය = උච්චං සෙලමයං පබ්බතං ආරුයහ නිසීදි පදුම්මත්තරොති සම්බන්ධො; (අප. 321).

උච්චිය සෙල මාරුයහ = ආදිකා ආයසවතො සතරං සිඛතෙරස්ස අපදානං; (අප. 320) – උදකවසෙන පකාසෙන්තො උච්චිය සෙලමාරුයහාති ආදිමාහ; (අප. 321).

උච්චෙ = උච්චාදියතෙ උපරිපාසාදකායවං උවෙව; (තෙරග. ට. 86).

උච්චෙව ආසනෙ = අත්තමනො භූමිපදෙසෙපි උන්නත නට්ඨානෙ නිසින්නස්ස දෙසෙතුං න වට්ටති; (ස. වි. 668) – අත්තමනො භූමිපදෙසෙපි උන්නතෙ අනත්තරෙ නිසින්නස්ස; (මා. 155).

උච්චෙ කුලෙ = ආදිකා අනොපමාස තෙරියා ගාථා; (තෙරී. 109) – උළාරතමෙ වෙසස්සකුලෙ; (තෙරී. 110)

උච්චෙව වංකමෙ වංකමති = ඉට්ඨිකා චයන සමපත්තා වෙදිකාපරිකම්මත්තා උවෙව වංකමෙ වංකමති; (මහා 238).

උච්චෙව විටභිමාරුයහ = ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං මහලුඤ නිඝංසං ආරබ්භ කථෙසි; (ජා. උ. 76) – පකතියාපි උවෙව ඉමස්මිං රුක්ඛෙ උච්චතරං එකං විටපං අභිරුහිත්වා; (ජා. උ. 77).

උච්චෙව සකුණි ඩෙමාන = ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො පුරාණ දුතියිකාපලොභනං ආරබ්භ කථෙසි; (ජා. උ. 311).

උච්චෙව සම්මතා = උවෙවන ඤත්තෙන සම්මා පාකටං මිනං; (ම. ත. 312).

උච්චෙසු = යථානුරූපෙසු පල්ලඞ්කපීඨකමෙත්තාසන ථලකවිත්තත්ථරකාදි හෙට්ඨා; (දී. 179).

උජ්ඣාපනකෙඛත්ත = උජ්ඣාපනාදිසපත්තෙඛත්ත; (අ. 359).

උජ්ඣාපනකථා පවත්තාසි = අථට්ඨ පටිසිත්වා අඞ්ගුසකෙන සාඛං ඔනාමෙත්වා -පෙ- පවත්තාසි ඔචිනාසි; (ජා. ත. 16).

උජ්ඣාඛ දෙව! මෙ පුත්තෙනා = ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං ජානපදත්ථිං ආරබ්භ කථෙසි; (ජා. එ. 260) – දෙව! මයාහං පුත්තෙනා උජ්ඣාඛෙයෙව, යථාහි අරඤ්ඤං පවිසිත්වා උජ්ඣාඛෙ කත්වා සාඛං උච්චිනිත්වා තත්ථ පක්ඛිපනත්ථාය උජ්ඣාඛෙ සාඛානාම සුලභං හොති, එවං ඉත්ථියා පුත්තොපි සුලභෝ උජ්ඣාඛෙ සාඛසදිසොව, නෙන වුත්තං-උජ්ඣාඛෙ දෙව! මෙ පුත්තොනාති; (ජා. එ. 262).

උජ්ඣාඛෙ මම විවත්තනි = මම උජ්ඣාඛෙ ආවාහනානි විවාහනානීති; (ජා. ස. 495).

උජ්ඣිත්වා = වමිත්වා; ගහණුන දදෙය්‍යභාති සම්බන්ධො; (උ. 81).

උජ්ජනෙනා = පුනප්පුනං උපපත්තිවසෙන උපරූ පරිවජ්ජනෙනාති උජ්ඣනෙනා; (මහා. 66).

උජ්ඣාගාරං = අත්තානා ඤානපුඤ්ඤං ආවත්තෙතුං උජ්ඣාගාරන්ති ගාථමාහ; (විමා. 208).

උජ්ඣාදනාදි = මාතුකුච්ඡිතො නික්ඛන්තදාරකානං සරීරගන්ධා දාරුසාරස්සාපි අන්තරා කාලෙ න නස්සති, තෙසං සරීරගන්ධ හරණත්ථාය ගන්ධ චුණ්ණාදීහි උජ්ඣාදෙන්ති; (දී. 64).

උච්චාදනෙන = දුග්ගන්ධං පටිවිනෝදෙත්වා සුගන්ධ කරණුච්චාදනෙන; (අ. 361) - (ඉති. 264) - (සු. නි. 100).

උච්ඡජ්ජති = උපච්ඡිජ්ජති; (ඉති. 142) - පබන්ධාභාව මත්තෙන; (පටි. 311).

උච්ඡජ්ජනනිවයනනිච = පුබ්බන්තතෝ උච්ඡිජ්ජනානි පතිජ්ඣානි පතසසනානීති අත්ථෝ; "උදෙනි ආපුරති වෙනීවහෙ"නි එවමාදිසු විය; (මහා. 107)

උච්ඡිජ්ජමානෙ ලොකසමිං සො ඉධ පාපෙන ලිප්පති = ඉති සෝ නත්ථාපි වාදං නිද්දිසිත්වා ඛත්තාභිජ්ජවාදිං ආමන්තෙත්වා තං ආවුසෝ මාතාපිතරොපි මාරෙත්වා අත්තනෝ අත්ථෝ කාතබ්බොති ඉමං ලද්ධිං උක්ඛිපිත්වා විවරන්තෝ කසමා මං පරිහසතීති වත්වා ආහ; (ජා. අ. 109).

උච්ඡිජ්ජිස්සාමි නාම සු, විනසිස්සාමි නාම සු, න සු නාම භවිස්සාමි = එවං හොති; (ම. උ. 93).

උච්ඡෙජ්ජය = උච්ඡෙදං ගමෙය්‍ය; (චූ 22)-මහාරාජ යදි එත්තකං කාලං නෙව දෙවෝ වස්සෙය්‍ය, න හි මං පහෙය්‍ය අථ ඛපපුටඨාන කාලෝ විය අයං ලොකෝ උච්ඡිජ්ජෙය්‍ය උච්ඡෙද වාදිනා කථිතනියාමෙන පන උච්ඡෙදෙ නාම නත්ථි; (ජා. අ. 112).

උච්ඡිනනදුයජ්ඣනානි = උච්ඡින්නාදුයජ්ඣානි නිද්ධා නානි ඛානානි; (ජා. ප. 185).

උච්ඡිනනභවනිදානායා = ඉදානිස්ස සබ්බසෝ සොඤ හෙතූනං අභාවං දීපෙතුං පෙ- ආදිමාහ; (උ. 190).

උච්ඡිනන භවනෙත්තිකෝ නිකාමවෙ නථානත්‍ථ කාමයෝ = එවං ඉමාහි දාසවධියා දිට්ඨිති සබ්බදිට්ඨීනං සබ්බගතිභත්තා සබ්බසං දිට්ඨිගහි කානං එතසමිං දෙසනාජාලෙ පරියාපන්නභාවං දසෙත්වා ඉදානි අත්තනෝ කත්ථචි අපරියාපන්න භාවං දසෙතුකාමා -පෙ- ආදිමාහ; (දී. 90).

උච්ඡිනනමූලං මෙ වචං = මයහං කිලෙසවචනං උච්ඡින්නමූලං; (සං. ඵ. 205).

උච්ඡිනනමූලා = අරියමග්ගඤණේන උච්ඡින්නං තණ්හාවිජ්ජාමයං මූලං එතෙසන්ති උච්ඡින්නමූලා; (අ. 742).

උච්ඡිනෙනා = උච්ඡින්නසන්තානො; (චූ. 23).

උච්ඡින්ද = අරහත්තමග්ගෙන ඡින්ද; (ඛ. ප. 550).

උච්ඡුපුටං = උච්ඡුඛෙත්තෙ ඨාණීසපුටඤ්ච; (ජා. ප. 68).

උච්ඡුයනනංවපිලිනං = පිලිතුච්ඡුයන්තං විය; "තුළි යන්තංව පිලිතං" නිපි පාඨො; සො යෙවත්ථො; (බු. 92).

උච්ඡෙජ්ජාමි = උපච්ඡිදිස්සාමි; (දී. 354).

උච්ඡෙච්ඡාමි = උච්ඡිදිස්සාමි; (අ. 705).

උච්ඡෙදං = උපච්ඡෙදං - (දී. 85) - (ම. ම. 12) - (විභ 358).

උච්ඡෙදදිට්ඨි = අන්තවාති පවත්තා දිට්ඨි; (ඛ ස. 73).

උච්ඡෙද දිට්ඨි උපපජ්ජෙය්‍ය = දුගතියනියාමුප්පත්තිං පුච්ඡති; (ප. 199).

උච්ඡෙද වාද = උච්ඡෙදං වදන්තීති - **උච්ඡෙදවාදා**; (පටි. 312).

උච්ඡෙද වාදෙ = පුන බ්‍රාහ්මණො තමෙව අභිවාදනාදි කම්මං භගවති අපස්සන්තො ඉමං ආගම්ම අයං ලොකාගතෙති ලොකපවෙණිං **උච්ඡිජ්ජතීති** මඤ්ඤමානො භගවන්තං උච්ඡෙදවාදෙති ආහ; (ස. නි. 83) - පුන බ්‍රාහ්මණො තදෙව -පෙ- උච්ඡෙදවාදෙති ආහ; (අ. 743).

උච්ඡෙදසස්සතං සමාසතො විසතිවත්ථුකා සක්කාය දිට්ඨි = අත්තා උච්ඡිජ්ජති අත්තා නිච්චොති ච ආදිපවත්තනතො උච්ඡෙදසස්සතදස්සනං සබ්බෙ පතො විසති වත්ථුකා සක්කායදිට්ඨි එව හොති, සබ්බා පි හි අත්තවාදෙ සක්කායදිට්ඨි අන්තොගධො එවාති; (නෙ. 165).

උච්ඡෙද සස්සතවාද උභො අන්තා අයං සංසාරපබන්ධෙති = ආදි සච්චනිද්ධාරණං තං සුවිඤ්ඤෙය්‍යං; (නෙ. 165)

උච්ඡෙද භවති දිට්ඨි = උච්ඡෙදදිට්ඨි හෙ ආපජ්ජති; (ප. 97)

උජින ඛජින = උජුක ඛජුක නාම දෙ සත්ථවාහ පුත්තා පඤ්චාහාරං අදංසු"නි සුත්වා අත්තනො සහායකෙන සද්ධිං භගවන්තං උපසංකමිත්වා වන්දිත්වා සවාතනාය නිමන්තෙත්වා මහාදානං පවත්තෙත්වා පත්ථන මකංසු; (ථෙරී. අ. 48).

උජු = සබ්බජිමාවඞ්කකුටිලභාවාපගම හෙතුකාය **උජු**; (මිලි. 76).

උජුං = අකුටිලත්තා එව **උජුං**; (බු. 127).

උජුං කායං පණ්ඩිතාය = උපරිම සරීරං **උජුකං** ඨපෙත්වා අධ්‍යාරස පිට්ඨිකණ්ඨකෙ කොටියා සොටිං පරිපාදෙත්වා; (පටි. 337) - (ම. උ. 180) - (උ. 115) - (සං. නි 294) - (අ. 572) - (චතු. 169) - (අ. 412) - (දී. 146) - (සං. ඵ. 185).

උජු. තථාපඤ්ච බුද්ධඤාණා = උජුම්හෝ හුත්වා උජුං පෙක්ඛිතා අහොසි. යථා ච උජුං තථා පඤ්චං විපුලං විත්ථතං පෙක්ඛිතා අහොසි; (දී. 683).

උජුකතා = උජුකභාවෝ; උජුකෙනාකාරෙන පවත්තනතා නි අත්ථෝ; උජුකස්ස බහුභාවායස්ස විඤ්ඤුණක්ඛත්තස්ස ච භාවෝ උජුකතා; (ධ. ස 149).

උජුඤ්ඣා = යඤ්ඤං පන උජුං කායං පණිධාය තිට්ඨන්තස්සකායෝ උජුඤ්ඣා හොති, තඤ්ඤා බුද්ධුප්පත්තිං ආදරං අකත්වා අධිප්පෙතමේව දස්සෙන්තෝ උජුඤ්ඣාති ආදිමාහ; (පටි. 350) - කායවඞ්කාදීනං අභාවතෝ අට්ඨඤ්ඣිතෝමිඤ්ඣා උජුඤ්ඣා නාම; (සං. ඨ 69) - (සු. ස. 120).

උජුඤ්ඣා හොති කායෝ යිතෝ පණිධිතෝ= ඉදමපි හි ඉමමේවත්ථං සන්ධාය වුත්තං; (විභ. 259).

උජුගතං = බුද්ධානුස්සතිභාවනායඤ්ඣා උජුකමේව ගතං; (ඛු. 651).

උජුගතා = එතෙ මියං සබ්බෙ උජුගතා අවිඤ්ඤිත්තා මානසා හුත්වා තව නිතුජ්ං සුණෝමී''ති; (ථෙරී. දු. 213).

උජුගතාසය දිට්ඨි ඛමෙම අවෙච්චපසාදෙන සමන්නාගතෝ ආගතෝ ඉමං සද්ධම්මං = ලොකුත්තර කුසලසම්මාදිට්ඨියෙව නි අනත්තඤ්ඤ මනුපගම්ම උජුභාවෙන ගහත්තා කායවඞ්කාදිනි ච සබ්බවඞ්කානි සමූච්ඡින්දිත්වා ගහත්තා උජුගතා හොති· තායෙව ච දිට්ඨියා සම්පත්තාගතෝ නවප්පකාරෙපි ලොකුත්තරධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන අච්චන්තපසාදෙන සමන්නාගතෝ හොති සබ්බදිට්ඨිගතානි ච විනිබෙඨයෙත්තා සබ්බ කිලෙසෙ පජහන්තෝ ජාතිසංසාරා නිත්තරිත්තෝ පරිනිට්ඨපෙත්තා අරියෙනමිඤ්ඤෙන දාගතෝ ඉමං සම්බුද්ධප්පවෙදිතං අමතොගධං නිබ්බානෙ සන්තානං සද්ධම්මන්ති වුච්චති; (ම. ඨ 177) - එත්තාවතා සඞ්ඛිත්තදෙසනා නිට්ඨිතා හොති දෙසකායෙව වෙත්තා සඞ්ඛිත්තා තෙසං පන නිපච්චනං විත්ථාරවසෙනෙව සම්මා මනසිකාර පටිවෙධෝ වෙදිතබ්බෝ; (ම. ඨ 178).

උජුවිඤ්ඤතා = අනිච්චාදනාදිසාමිච්චිරහානං නස්සා සාමිච්චියා අකරණවසෙන උජුමේව ඨිතචිත්තභාවෝ උජුවිඤ්ඤතා· (විභ. 332) -අනිච්චවුත්තිනාය උජුකමේව ඨිතචිත්තභාවෝ උජුවිඤ්ඤතා; (විභ. 330).

උජුවංකිතෝ = කායවඞ්කාදි විරහිතෝ උජුසභාවෝ; (දී. 610)

උජුසභූතං = උජුභූතත්තා තස්ස රට්ඨස්සපි නගරස්සපි එතදෙවනාමං; (ම. ත. 244) - (දී. 227).

උජුදිට්ඨි අහොසහං = වඞ්කං මිච්ඡාදිට්ඨිං ඡඩ්ඩෙත්වා උජුං අවඞ්කං නිබ්බානාභිමුඛං පාපුණන සම්මා දිට්ඨි අහොසිනති අත්ථෝ; (අප. 324).

උජුපටිපන්නෝ ඤායපටිපන්නෝ සාමීචිපටිපන්නෝ = යඤ්ච පන සා සම්මාපටිපද, උජූ අවඞ්කා අකුටිලා අථ්මහා අරියෝ ච ඤායොති පි වුච්චති, අනුවත්ති කත්තා ච සාමීචීති පි සඞ්ඛං ගතා; තස්මා තං පටිපන්නෝ අරියසඞ්ඝා -පෙ- සාමීචිපටිපන්නෝ නි පි වුත්තෝ; (විසු. 154).

උජුභූතසම දස්සනං = දිට්ඨිවඞ්කාභාවතෝ කිලෙස වඞ්කභාවතෝ ච උජුභූතං; (ථෙරී. ඨ. 490) - කායවඞ්කාදිනං අභාවෙන බිම්බසවස්ස දස්සනං උජුභූත දස්සනං නාම; (අ. 513)

උජුභූතඤ්ච = චිත්තජ්ජිමාවංඤ කුටිලභාවකරානං කිලෙසානං අභාවෙන උජුභාවපත්තඤ්ච; (පෙ. 39)

උජුභූතෙසු = අකුටිල චිත්තෙසු; (ස. නි. 898) - (සු. ස. 147) -කායවාචා චිත්ත වඞ්කාපනිණ්හත්තා උජු භූතෙසු; (සු. ස. 5)

උජුභූතෝ = කායවඞ්කාදීනං අභාවෙන උජුකෝ; (අ. 779) = උජුපටිපත්තියා උජුභාවං පත්තෝ අකඞ්ඛණ්ඩෙය්‍යෝ ජාතෝ; (විමා. 124).

උජුමග්ගං = දසකුසලකම්මපථමිඤ්ඤං; (ජා. ස. 210).

උජුමග්ගං සමාරුළ්හා මෙත්තාඤ්ච කරුණාඤ්ච = අහං නිඤ්ච චතුඤ්ඤාඣානිඤ්ඤානි මෙත්තාකරුණාති කායවාඞ්කාදි විරහිතං උජුං බ්‍රහ්මලොකගාමි මඤ්ඤං ආරුළ්හොති වදති; (ජා. ඨ. 283).

උජුමග්ගමෙව අක්ඛාතෙ = අනාදාඅවජ්ජනෙන කාය වාඞ්කාදිප්පහාණෙන ච උජුකෙ මජ්ඣිමපටිපදං හුනෙ අරියමග්ගෙ සත්ථාරා ඤාසිනෙ ගච්ඡථ පටිපජ්ජථ මා නිවත්තථ අනන්තරා මොඝානං මා පජ්ජථ; (ථෙරී. ඨ. 549).

උජුමග්ගානු සාරිනෝ = උජුම්ග්ගෙ වුච්චති අරිය මග්ගෝ තං අනුසරන්තස්ස පටිපත්තාඤ්ඤානි අත්ථෝ; (අ. 443) -උජුම්ග්ගෙ වුච්චති අරියමග්ගෝ අනාදාඅවජ්ජනාදිනා, තස්ස අනුස්සරණතෝ උජුම්ඤානු සාරිනෝ, පටි පාටියා මග්ගෙ උප්පා දෙන්තස්සාති අත්ථෝ; (ඉති. 164).

උජුමද්දවෙන = යෝ භික්ඛු උජුසීල වා කායවඞ්කාදි රහිතෝ; සෝ මද්දවෙනෙව උපවරිතබ්බෝ; (ස. නි. 1012).

උජුවංසා = උජුඛණ්ඩා; (ජා. ඡ. 117).

උජුපවවනීකවාදු = ඊසකම්පි අපහරිත්වා උජුකමේව විවිධපවවනීකවාදා, අනෙකවරං විරුද්ධවාදු එව හුත්වාති අත්ථෝ; (දී. 30).

උජූ = අජ්ජවයුත්තෝ; (සු. නි. 135) – (චතු 126) – (බු. 157) –බ්‍රහ්මුජූගතෝ උජුමේව ඵගහත්ත සරීරෝ දෙවනගරේ සමුස්සිත සුවණ්ණතොරණ සද්සවරසරීරොති අත්ථෝ; (බු. 164) – අවඩෙඨා අකුටිලෝ; (බු. 171).

උජූ ච සුජූ ච = එවං ආරම්මණලක්ඛණුපනිජ්ඣානෙහි පුරිමද්වය නනියසිකඛාහි පයොගාසය සුද්ධි හි ච උජූ ච සුජූ ච අසා, න කෙවලං උජූ ච සුජූ ච; (බු. 159).

උජූජනපදෙරාජා = "දදුම් හොගෙ භුඤ්ජාසු ඤාතිසඞ්ඝකඛාහි පුවත්තෝ"ති එවං කිර වුත්තෝ මහාපුරිසෝ විනොසි; සචෙ අහං රජෙජන අත්තිකෝ අස්සං ඒතුම්මහාරාජිකාදයොපි මං අත්තනෝ අත්තනෝ රජෙජන නිමන්තෙයුං, ඉරෙ ඒතෝ එව වා වක්කවත්තී රජ්ජං කාරෙය්‍යං, අයං පන රාජා අජානන්තෝ එවමාහ; හහූහං ඤාතාපෙමීති බාහං උච්චාරෙත්වා අත්තනෝ ආගනදිසාභාගං නිද්දිසන්තෝ උජූ ජනපදෙ රාජාති ආදිමාහ; (සු. නි. 326) – (327).

උජ්ඣඤ්ඤං = මහාහසිතං හසන්ති; (ස. ම. 390).

උජ්ඣඤ්ඤති = පාණිං පහරිත්වා මහාහසිතං හසති; (ප. 76).

උජ්ඣඤ්ඤායා = මහාහසිතං හසන්තෝ; වුත්තනයෙ නෙවෙත්ථ කරණවචනං; (ස ම. 662) – (මා. 151).

උජ්ඣඝල්ලං = ජඹලං වුච්චති ලුබ්ධසරෝ දුන්නදක්ඛෝ භූමිපදෙසෝ. නං පන ඨානං ජඹලතොපි උක්කංසෙන ජඹලනති ආහ උජ්ඣඝලනති; (විමා. 269).

උජ්ඣඝල නගරඤ්ඤ = විසමනගරකෙ; (දී. 410).

උජ්ඣඝලෙ = අනිච්ච ඵඳාභූමිභාගෙ. උංසරෙති කෙවිවදන්ති; (පෙ. 101).

උජ්ඣයත්ථෙරස්ස = ආයසමතෝ උජ්ඣයත්ථෙරස්ස ගාථා; (ථෙරෙ. එ. 118).

උජ්ඣයෝ = උජ්ඣයොත්‍යස්ස නාමං අහොසි; (ථෙරෙ. එ. 118).

උජ්ඣවනිකාය = තෙනස්ස පදහාජනෙ අත්ථමේව දස්සෙතුං උජ්ඣවනිකායාති වුත්තං; (ස. ම. 593).

උජ්ඣාමුජ්ඣමෙ = යත්තකං හත්ථෙන අසුද්ධං හොති; තත්තකමත්ථ වෙඨිතෙ එකං ආපත්තිං. කත්තතතෙතා පන ප්‍රබෙධ කපපාසම්විකතං ආදිං කත්වා සබ්බෙ පයොගෙසු හත්ථවාරගණනාය දුක්කටං; (ස. ම. 699).

උජ්ඣන = පජහ; පරිවජ්ජාෂීති අත්ථෝ; (සු. ස. 172).

උජ්ඣාලෙනති = න පජ්ඣාලෙන්ති; කසමාති වෙ? බුද්ධසරීරපපගාය ඔභාසිනත්තා; (බු. 157).

උජ්ඣුගතෙසු = කායවඞ්කාදිරහිතත්තා උජුකමේව ගතෙසු ඛිණාසවෙසු; (අ. 515) – උජුපටිපන්නෙසු; (විමා. 232) – හෙට්ඨිමකොටියා සොතාපන්නෙසු උපරිම කොටියා ඛිණාසවෙසු; (ධ. ප. 323).

උජ්ඣුගතෙ = කායවඞ්කාදිනං අභාවා උජ්ඣුගතෙ; (සු. නි. 345)

උජ්ඣුතෙසු = කායවාවාවිත්තෙහි උජුකෙසු; (අ. 602).

උජ්ඣුහාතොඩි පාවුසෙ = උජ්ඣුහාතෙ කිර කාමකෙ පබබතෙ සෙ පන ගගනසඤ්ඤාතෙ බහු සොණ්ඩිකාභදරෙ නහං නහං සන්දමාන සලිලෙ වසසකාලෙ අසපපායෙ නසමා උජ්ඣුහාතොව පබබතෙ එතරහි පාවුසසකාලෙ තව කිමත්තියොති අත්ථෝ; (ථෙර. එ. 534).

උජ්ජනියං = සා තෙන පුඤ්ඤකමෙමන දෙව මනුසෙසසු සංසරන්තී ඉමිසම්ං බුද්ධුපපාදෙ උජ්ජෙනියං කුලගෙහෙ නිබබත්තිත්වා - විඤ්ඤුතං පත්තා අනයමාපුසහායිකා හුත්වා තාය පබබ ජිතාය සසසාසිනෙහෙන සයමපි පබබජිත්වා තාය සද්ධිං රාජගහෙ වසමානා එකදිවසං අසුභදසස නත්ථං සීහවනං දගමාසි; (ථෙරී. 33).

උජ්ජනියා = ආදිකානි සබබානි ඉමිදසියාව වුත්තානා; (ථෙරී. 204).

උජ්ජනියා පුරවරෙ = උජ්ජෙනිනාමකෙ අවන්තිරට්ඨෙ උත්තම නගරෙ; (ථෙරී. 204).

උජ්ජනොනුජ්ජොතන පටිජ්ජොතන සඤ්ඤොජන නටෙඨා = කමතො වත්තමගගපඤ්ඤවසෙන වා ඥානනට්ඨාදයො; ඵලපඤ්ඤ වසෙන සඤ්ඤොජන නටෙඨා වෙදිතබබා; (පටි. 71).

උජ්ඣෙගෙනති = පාණිං පහරිත්වා මහාහසිතං හසති; (අ. 611).

උජ්ඣානඛිලා = උජ්ඣානබලා; බාලානංහි යං අසස කොධවිත්තං තථා මං සො ආහ න අඤ්ඤතති එවං උජ්ඣානමෙව බලං; (අ. 764).

උජ්ඣාපෙන්ත නාම උපසම්පදනං සංඛ්‍යෙන සමේන හෙට්ඨාසත පඤ්ඤාපනං වා -පෙ- අපසම්පන්නස්ස විඤ්ඤත්තිං වා = එත්තෙඤ්ච පදුනා "මිඤ්ඣා කාතුකාමෝ"ති ඉමිනා සම්බන්ධෝ; (සා. ටී. 563).

උජ්ඣානසඤ්ඤිකා = උජ්ඣාන සඤ්ඤිදේවලෝකෝ නාම පාටියෙක්කෝ නත්ථි, ඉමා පන දෙවතා තථාගතස්ස චතුපච්චයපරිභෝගං නිස්සාය උජ්ඣායමානා ආගතා; (සා. ථ. 50).

උජ්ඣානසඤ්ඤිනෝ = එවං නිවාසෙතබ්බං එවං පාරුපිතුං තබ්බන්ති පරෙසං රුච්චනවෙයිත්‍යාය උජ්ඣානබහුලස්ස පුග්ගලස්ස ඣානාදිඤ්ච එසා ධම්මොති න වඩ්ඪති; (ධ. ප. 328) – පරේ හෙට්ඨතෝ කත්වා ඔලොකන චිත්තා අනුජ්ඣාඛි නබ්බථාතෙපි වා උජ්ඣානසීලා; (ථෙරී. අ. 86).

උජ්ඣාන සඤ්ඤී = උජ්ඣා සඤ්ඤී ඩිණ්ඩාපදෙවි ගිලානෝ න මුච්චති; (සා. ටී. 664) – දාරුසකෙ උජ්ඣතෙ සඤ්ඤ – උජ්ඣානසඤ්ඤ, තා අස්ස අත්ථීති – උජ්ඣාන සඤ්ඤී, ඉඩාති ගිලානෝ න මුච්චති; (මා. 152).

උජ්ඣාපනකෙ ඛියනකෙ පාචිත්තියං = එත්ථ යෙන වචනෙන උජ්ඣාපෙතුං, තං උජ්ඣාපනකං; යෙන ච ඛියනති තං ඛියනකං; තස්මිං උජ්ඣාපනකෙ ඛියනකෙ; පාචිත්තියන්ති වත්තුද්ධෙ පාචිත්තිය ආපත්තිං වුත්තා; (සා. ටී. 563).

උජ්ඣාපෙතබ්බං = පරිත්තං වත්වා අම්හාකෙ පටිඤ්ඤා මාපෙතුං අසක්කොනෙන තෙනෙසං යක්ඛානං උජ්ඣාපෙතබ්බං එතෙ ජානාපෙතබ්බාති අත්ථෝ; (වජි. 184) – (දී. 706).

උජ්ඣාපෙති වා ඛියති වා ආපත්ති පාචිත්තියස්ස = එත්ථ පන යස්මා "ඛියනකං නාමා"ති එවං මාතිකා පදං උද්ධරිත්වාපි "උජ්ඣාපනකං නාමා"ති ඉමිස්ස පදස්ස වුත්තාවිභඞ්ගායෙව වත්තබ්බතා හොති; (සා. ටී. 563).

උජ්ඣාපෙසි = අවජානාපෙසි; (මා. ටී. 82).

උජ්ඣායං = අස්සා අත්තනාපි අධිවාසෙතුං න සක්කොනති කෙසඤ්චනං කථං සම්මාසම්බුද්ධෙ වදනතියෙ උජ්ඣායන්ති; (දී. 418) – අවජානාතීති ලාමකතො විත්තෙන්ති; (සං. ථ. 172) – (268).

උජ්ඣිතං = පටිච්චත්තං. උජ්ඣිතියන්තා එව අපච්ඡිඣං අනපෙක්ඛාභාවෙන ඨිතං; (ථෙරී. අ. 404) – උපරියාචිතං. ඉථක්කම්පසුඛාසමාදීහි නිපජ්ජාදි නහති අත්ථෝ; (අප. 334).

උජ්ඣිතං සුනොසථෙ = සබ්බනගරවාසිනෝ මඤ්ඤන පුරිසහරාය ඔහාපෙතෙ නගරමජ්ඣෙ මීවියා -පෙ- අත්ථෝ; (අප. 334).

උජ්ඣිනසම්මං මහාපථෙ = මිහාමිගෙහ ඡඩ්ඩිනසම්මං; (ධ. ප. 214).

උජ්ඣිනෝ = බාහුකච්චෙනා විය යෝ කොචි; දහනියා ඉඤ්ඣනං විය්‍යාති අත්ථෝ; (ථෙරී. 197).

උඤ්ඤ = හෙට්ඨා කත්වා ජානනා; (විභ. 354).

උඤ්ඤතා = අවමඤ්ඤා; (විභ. 6).

උඤ්ඤාය = අවඤ්ඤාය; නීචං කත්වා ජානනාය; (මා. 167) (සා. ටී. 681).

උඤ්ඤාවරියාය = නිහතා චරණෙන; (මධා. 237).

උඤ්ඤාවරියාය ජාතා = අථ ඛුත්තෝ දෙව උඤ්ඤාවරියාය යාපෙතෙත්තා අපසම්පන්නා ජාතා. දාරද්ධ වරියා හුත්වා විහරෙය්‍යාථාති අත්ථෝ; (ජා. අ. 456).

උඤ්ඤාවාදිකා = නගරද්වාරෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං කාරාපෙත්වා නත්ථි බහ්මණ ක්‍ෂත්තියාදයෝ සිප්පාදීනි සික්ඛාපෙත්වා නිරඤ්ඤඤ්ඤවණ්ණං පටිඤ්ඤාපිතවා නිලනණ්ඩුලාදිකපරියන්තාඛ්‍යඤ්ඤාඛ්‍යා. තෙ සඤ්ඤත්ත හරියෙති සෙට්ඨිනරා; (සු. නි. 259).

උඤ්ඤාපත්තාගතෙරිකා = උඤ්ඤාවරියාය ආගතත්තා උඤ්ඤාපත්තෙ න ආගතත්තා පත්තාගතෙ පත්ත පරියාපන්නෙරිකා අතිරිකා; (ථෙරී. ථ. 276) – උඤ්ඤාවරියාය පත්තෙ ආගතෙ පත්තපරියාපන්නා රත්තා නෙතෙව අතිරිකා සන්තුට්ඨා; (ථෙරී. ධ්‍ර. 178).

උඤ්ඤාපත්තාගතෙ රත්තා = උඤ්ඤාවරියාය පත්තෙ ආගතෙ පත්තපරියාපන්නා අතිරත්තා; නෙතෙව සන්තුට්ඨෙය්‍යාති අධිප්පායෝ; (ථෙරී. ධ්‍ර. 56).

උඤ්ඤාය = ඵලා ඵලත්ථාය; (ජා. ප. 149).

උඤ්ඤිත ඝපාලා නතෙන ඝාපෙන්ති = උඤ්ඤා වාරෙන වනමූල ඵලෙන වා කපාලෙන ආගන්ත්වා නහොන්ත වා යාපෙන්ති; (ඛු. 266).

උඤ්ඤිත ච ඵලෙන ච = උඤ්ඤාවරියාය ච වනමූල ඵලෙන ච; (සු. නි. 464).

උඤ්ඤිතබ්බෙ වතෙ රත්තා = උඤ්ඤාවරියසඞ්ඛාතෙ භික්ඛූනං පකතිවතෙ රත්තා උච්චනීචඝරද්වාරවීථි යිතෝ ලභිත්වා කවළමත්තම්පි සඞ්ඝරිත්වා පරිභුඤ්ජනසීලිනි අත්ථෝ; (මා. හ 164).

උඤ්ඤිත පත්තගතෙ රත්ත = උඤ්ඤිත භික්ඛාචාරෙන ලද්ධෙ උඤ්ඤිත පත්තාගතෙ පත්තපරියාපන්නෙ ආහාරෙ රත්ත සන්තුට්ඨා; (ඉති. 189).

උඤ්ඤි = තදත්ථං ඝරපටිපාටියා ආහිණ්ඩනං. උඤ්ඤස්ස යාගත්තා; (ථෙරී. 183) තදත්ථං. උඤ්ඤාවරියා; (ථෙරී 188).

උට්ඨපෙති = කෙනචිදෙව අන්තරායෙන පතිතං පුන උක්ඛිපන්තෝ උට්ඨපෙතිනාම; (මිහ. 203). ශබ්දං කුරුමානෙව තං උට්ඨපෙති නාම; (මිහ. 203).

උට්ඨවිත්තඤ්ඤා = උට්ඨෙති චිත්තෙ උට්ඨෙති චිත්තෙ'ති' එවං වඤ්ඤමානා උට්ඨවිත්තඤ්ඤක සකුණාපි තත්ථ විවරන්ති; (දී. 706).

උට්ඨහං = උට්ඨිතා හොන්ති; (පටි. 448)

උට්ඨහථ = අලඤ්ඤං උට්ඨහථ ඝටථ වායමථ මා කුසීතා හොථ; (සු. නි. 296) - උට්ඨානසුත්තං; (සු. නි. 295)

උට්ඨහන්තා = ආජීවසමුට්ඨාපකවිරියෙන උට්ඨහන්තායං; (සු. ස. 83) - (චූ. 94) - (මි. දු. 47)

උට්ඨානා = "යෝ ච සීතඤ්ච උණ්හඤ්ච තිණා භීයේ‍යා න මඤ්ඤතීති ආදිනා නයෙන කායික විරිය වසෙන උට්ඨානසම්පන්නෝ අසිථිලපරක්කමෝ; (වකු. 223) - (සු. නි. 174) - (සං. ථ. 256) - කායිකවිරිය වසෙන -පෙ- අසිථිලපරක්කමෝ; (නෙ. 199).

උට්ඨානඤ්ඤමඤ්ඤඤ්ඤෙසු = කම්මකරණට්ඨානෙසු උට්ඨානවිරියසම්පන්නෝ; (අ. 778)

උට්ඨානුනි = නිබ්බිසෝ හොහු; (ජා. න 209)

උට්ඨානං = රට්ඨුප්පාදං; ආයන්ති අන්තෝ; (බු. 170)

උට්ඨානං පඤ්ඤායති = පරිවාසමානත්ත අබ්භානෙහි වුට්ඨානං දිස්සතීති; (සං. න. 62).

උට්ඨානඤ්ඤා = උට්ඨානවිරියසම්පන්නෝ; (දී. 699) - (සු. ස. 60).

උට්ඨානපාතිවතියාය = මහාරාජ යං අහං රත්තිම්පි දිවාපි දොසා තයෝ වාරෙ උට්ඨාය අන්තෙනෝ උට්ඨාන විරියෙන නෙසං පාරිචරියං කරෝමි; (ජා. ස. 67).

උට්ඨානඵලූපජීවිනෝ ච කම්මඵලූපජීවිනෝ ච = රාජරාජමහාමත්තාදයෝ; (අ. 535).

උට්ඨානඵලූපජීවි න කම්මඵලූපජීවි = උට්ඨාන විරියෙනෙව දිවසං විනිනාමෙත්වා තස්ස නිස්සන්ද ඵලමත්තං කිඤ්චිදෙව ලභිත්වා ජීවිකං කප්පෙති තං පන උට්ඨානං ආගම්මකිඤ්චි ප්‍රත්‍යඤ්ඤඵලං න පටිලභති අයං -පෙ නාම; (අ. 535).

උට්ඨානවන්තෝ = උට්ඨානවිරියවන්තස්ස; (ඛ. ප. 119).

උට්ඨානවිරියාධිගතස්ස = උට්ඨානෙන ච විරියෙන ච අධිගතස්ස හොගස්ස; (සං. ථ 48).

උට්ඨානවිරියාධිගතෙහි = උට්ඨානසඞ්ඛාතෙන විරියෙන අධිගතෙහි; (අ. 516) - (අ. 601).

උට්ඨානවිරියාධිගතෝ = සෙඛෙ උට්ඨානවිරියෙන තස්ස ධම්මස්ස අධිගතත්තා -පෙ- නාම; (ජා. ත. 335).

උට්ඨානවිරියෙ = යෝ පොසෝ උට්ඨානෙ ච විරියෙ ච පතිට්ඨිතෝ තව පරෙසං සම්පත්තිං දිස්වා උස්සූයති තස්මිං අහං අතිරමාමීති ආහ; (ජා. අ. 5).

උට්ඨාන සඤ්ඤං මනසිකරිත්වා = අසුකවෙලාය නාම උට්ඨහිස්සාමී ති එවං උට්ඨානවෙලාපරිච්ඡෙදකං උට්ඨානසඤ්ඤං චිත්තෙ ඨපෙත්වා; එවං කතා නිපන්නෝ හි යථාපරිච්ඡින්නාකාලෙයෙව උට්ඨාතුං සුකෝ; (විභ. 242) - අසුකවෙලාය -පෙ- චිත්තෙ ඨපෙත්වා; (මහා. 291) = එත්තකං කාලං අතික්කමිත්වා වුට්ඨහිස්සාමීති උට්ඨානසඤ්ඤං චිත්තෙ ඨපෙත්වා; (මි. ප. 19) -එත්තකං කාලං -පෙ- චිත්තෙ ඨපෙත්වා නඤ්ඤ බෝ අනිච්චයතෝව ථෙරස්ස ධම්මකථං සුණමානෝ; (සං. ත. 69) - එත්තකං යානං ගතෙ වත්තෙ වා තාරකාය වා උට්ඨහිස්සාමීති උට්ඨානකාල පරිච්ඡෙදිකං සඤ්ඤං මනසිකරිත්වා චිත්තෙ ඨපෙත්වානි අත්තෝ; (අ. 350).

උට්ඨානසම්පන්නෙන = උට්ඨානවිරියෙන සමන්නාගතෙ; (ජා. ස. 268).

උට්ඨානසම්පන්නෝ = උට්ඨානවිරියෙන සමන්නාගතෝ; (අ. 838).

උට්ඨානාධිගතං = විරියෙන අධිගතං; (අ. 359).

උට්ඨාසෙන = උට්ඨාන විධියෙ; (ජා. අ. 5).

උට්ඨාසෙනෙන = ආසනා උට්ඨාසෙන; (දී. 696) - ආසනා වුට්ඨානෙන. අන්තෙවාසිකෙන හි ආචරියං දූරතොව ආගච්ඡන්තං දිස්වා ආසනාවුට්ඨාය පච්චුග්ගමනං කත්වා හත්ථතො භණ්ඩකං ගහෙත්වා ආසනං පඤ්ඤපෙත්වා නිසීදාපෙත්වා පීඨක පාද ධොවනපාදමක්ඛණානි කාතබ්බානි. තං සන්ධාය වුත්තං; (සු. ස. 57).

උට්ඨාය = උට්ඨානවිරියං කත්වා; (මිලි. 34) - අඤ්ඤා මිලාගඤ්ඡිවිලෙපනාපරිච්චරනෝ පුප්ඵං න පිළන්ධිස්සති එකපදම්පි පදෙසෙ ඨත්වෙස්සති; (ජා අ. 232).

උට්ඨායකාලං අතික්කම්ම වත්තති = එතර උට්ඨාය කාලන්ති බහුවචනවසෙන විරියුට්ඨාන සම්පන්නෝ සාමිකෝ වුත්තෝ තස්ස තං උට්ඨානසම්පත්තිං අභිනන්දිත්වා හෙට්ඨා කත්වා වත්තති. (අ. 724).

උට්ඨායාසනං තස්සා පඤ්ඤපෙසි = උට්ඨහිත්වා ආසනං තස්සා පේරියා පඤ්ඤපෙසි; (පේරි. 206).

උට්ඨායාසනා = නිසින්නාසනතෝ උට්ඨහිත්වා එකක රතන සම්පං ගන්ත්වා; (දී. 436) නිසින්නාසනතෝ -පෙ- ආගන්ත්වා, (ම. ව. 143).

උට්ඨායාසනා වතුද්දිසා අනුවිලොකෙසි = තතෝ බ්‍රාහ්මණ දසබලස්ස -පෙ- කෝ නු ඛෝ ඉමං භවිස්සෙසං භූසෙස්සතීති; (සු නි. 338).

උට්ඨායාසනා පක්කාමි = ධම්මරාජා වසං වසිත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමි; (දී. 206). - (ස වි 136). - ආසනතෝ උට්ඨහිත්වා ගතෝ; (ස වි. 603). - තං තස්ස නත්ථි ඤාතු න දෙති. සෝ කම්මොනු ඛෝවෙන චොදියමානෝ උට්ඨායාසනා පක්කාමි; (සු. නි. 389).

උට්ඨායාසනා විහාරං පාවිසි = පඤ්චසුත්තාවර බුද්ධා සනතෝ උට්ඨහිත්වා විහාරං අත්තනෝ මහාගන්ධ කුටිං පාවිසි අසමනිත්තාය එව පරිසාය; (ම. උ. 90). -පෙ- අත්තනෝ මහාගන්ධකුටිං -පෙ- පරිසාය; (සං. දු. 49).

උට්ඨාසිඤ්ඤං = උට්ඨාන විරියසමපත්තං; (පේරි 205).

උට්ඨාසිං = උහතෝ උට්ඨානෙන මඟෙන භවත්තායතෝ වාති වුට්ඨිතා අහොසිං; (පේරි. 7?).

උට්ඨිතා = නිබ්බත්තාවෙයෙනෙව උද්ධං ඕනානි; (ධ. ස. 304).

උට්ඨියෝ = අහං උට්ඨියෝ නාම එකාසවත්තිරාජා; (අප. 224).

උට්ඨේසි = භගවතෝ ධම්මදෙසනත්ථං චාරිකාවරණං යාචන්තෝ ආහ; (ම. දු. 149). - නිද්දූපගමනතෝ උට්ඨහනතෝ උට්ඨානවිරියං කරොති, යස්මා නිපජ්ජා නාම සොසජ්ජපක්ඛියා තස්මා මා සයි; (පේරි. ඒ. 451) - භගවතෝ ධම්මදෙසනත්ථං චාරිකං චරණං -පෙ- (දී. 320). - උට්ඨහ භට, මායාම; (සං. ඒ. 270). - උදකතෝ උට්ඨානාකාරං දස්සෙතෝ උට්ඨෙසි; (ජා. ඒ. 57). - උට්ඨහ. න දුතෙය්‍ය භාදෙ, තං නිරය ගයතෝ රක්ඛිතුං සක්කොති, තස්මා සීඝං උට්ඨහිත්වා ආගච්ඡාහීති අත්ථෝ; (මිලි. 179). - උට්ඨාන විරියං කරොති; (පේරි. 57).

උට්ඨෙසිභගවා = ඉදං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ මහාපුඤ්ඤං චූළගන්ධකං ආරබ්භ කථෙසි; (ජා. ඒ 103).

උට්ඨෙහි භගවා කිං ෙශ්ත = ඉදං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ අඤ්ඤතරං මහාපුඤ්ඤං උපාසකං ආරබ්භ කථෙසි; (ඛු. 70).

උඩ්ඩෙති වොර = ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තෝ ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං ආරබ්භ කථෙසි; (ජා. න. 24).

උඩ්ඩෙති රෙවතෙ සුපාපඩමෙම = ඉදං රෙවතී පෙත වත්ථු; (පෙ. 184). - රෙවතීවිමානං. තස්ස කා උපපත්තිහි?; (විමා. 176).

උඩ්ඩයනෙ ජනපදෙ = ඉදං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ පුරාණදුතියිකාපලොභනං ආරබ්භ කථෙසි; (ජා. ඒ. 70).

උඩ්ඩයන නෙ නරමනි = අයං ඒමම් ඉමිසම්ං රාජකුලෙ වසමානා ලොභාභිභූතාය පඤ්චත්තා විය ඔයාති නාභිරමති; (ජා. න. 16).

උඩ්ඩයෘ = උපපත්තිවා ගච්ඡෙය්‍යය; (මි න. 29).

උණණාඣං = කසඤ්ඤා දුසෝ මිය පරිපූණණං; (ජා. ඝ 194).

උණණානුණණානෝ = ඉදානි උවේවා, ආයතිම්පි උවේවා භවිස්සන්ති; (ප. 60).

උණණානෝ = තඛ්ඛිපඛඛනෝ උණණනෝ. උවේවා උගඝනොති අත්ථෝ; (ප. 60).

උණණනෝණණානෝ = ඉදානි උවේවා, ආයතිං නිවෝ භවිස්සන්ති; (ප. 60). - (අ. 524).

උණණා = එළකලොමං; (අ. 598) - උණණාලොමං; (දී. 304). - (ම. න. 265).

උණණාබාහි = මක්කටකතෝ. තස්ස හි නාතිතෝ උණණාසදිසං සුත්තං නික්ඛමති. තස්මා උණණා නාභීති වුච්චති; (ජා දු. 106) - ලොමසනාභිතෝ මක්කටතෝ; (වචු. 158). - (අ. 519).

උණණාගිඩි = එළකලොමානි පන අපඤ්ඤිත්වා කම්බල මෙව චතුගඝුණං වා පඤ්චගුණං වා පඤ්ඤිත්වා කතානි උණණාගිඩි නාමෙව ගච්ඡන්ති; (ස. වි. 900).

උණණාමණිණ්ණාමි = නිත්තාථලවසෙන මිඤමනලං; තත්ථ ථලෙ උදකං න සණ්ඨාති නිත්තෙන අනිබ්‍රහ තිථෙති; (අ. 769).

උණහං = උණහානි වෙත්ත අඤ්ඤිසත්තාපොව වෙදිතබ්බෝ; සුරියසන්තාපවසෙන පනෙතං වුත්තං; (ම. ඒ. 73). උණහරසෝ; (මිලා 243). - තථා උණහං; (වු. 95). - (අප. 150).

උණහං වේජ්ඣකාහිතං මුඛෙ = යථා හුඤ්ඤන්තෙන ඉදං සීතලං ඉදං උණහන්ති අනුපධාරෙත්වා උණහං අජ්ඣොහරණීයං මුඛෙ අජ්ඣොහිතං යථිතං මුඛපූපි කණ්ඨෙපි හුච්ඡිම්පි ඛාතුම් සොවේනි කිලෙමෙති එවං නථාරූපං පුග්ගලං නානි කම්මානි තාපෙන්ති; (ජා දු. 6).

උණ්හ ලොහිතං මුඛතො උග්ගඤ්ඡි = තස්ස හි භගවතො සඞ්කාරං අනුගච්ඡමානස්ස එතදහොසි. අනභිකොඤ්ඤි අයං ගහපති අම්හෙහි සෙට්ඨස්ස පරිනිබ්බානං සුත්වා ඉජ්ඣනෙ ගහෙත්වා එතස්ස සරීරං පවිසිත්වා භුඤ්ජිතුං න ලභිස්සාම් හින්නා මේ භත්තභුම්මීති; (මි. ප. 68).

උණ්හස්ස = කෙවලං හෙට්ඨ "උණ්හස්සා"ති අයමි සත්තාපස්ස, තස්ස වනදාහාදීසු සම්භවො වෙදිතබ්බො; (මහා. 331). කෙවලං හෙට්ඨ -පෙ- තස්සපන -පෙ- වෙදිතබ්බො; (චතු. 57)-(විසු. 23)

උණ්හස්සපුරක්ඛතො = උණ්හං පුරතො කත්වා; (මහා. 197).

උණ්හා = උණ්හ උතුසමුට්ඨානා උණ්හා, වලාහකානන්තරෙ සම්භවතීතා; (මහ. 50)

උණ්හීසසීසො = ඉදං පරිපුණ්ණෙනලාටතඤ්ච පරිපුණ්ණ සීසතඤ්චානි දෙව අත්ථවසෙ පටිච්ච වුත්තං, මහාපුරිසස්ස හි දක්ඛිණකණ්ණ චූළිකතො පට්ඨාය මංසපටලං උට්ඨහිත්වා සකලනලාටං ඡාදයමානං පූරයමානං ගන්ත්වා වාමකණ්ණ චූළිකාය පතිට්ඨිතං; රස්සතඤ්ච ඔදිස්ස උණ්හීසපටෙ විය විරොචති; (දී. 304). – ඉදං – පෙ – නථාගතස්ස හි -පෙ- පතිතං -පෙ- විරොචති; (ම. ප. 265).

උණ්හෙ = රත්තෙසු උණ්හකාලෙ; (දී. 442). – (ම. ව. 149) - උණ්හකාලෙ හිමාභිභූතයෙ; (වි. 184).

උණ්හෙසු = උණ්හකාලෙසු; (පෙ. 145).

උණ්හොදකචක්ඛු = ඵලම්පි උත්තානමෙව. දුතියෙ – සො භික්ඛු මොඝපුරිසො උණ්හොදකෙන නිමිත්තං පහරිත්වා පහරිත්වා නහායි; තෙනස්ස ආපත්ති වුත්තා; (ස. පි. 377).

උණ්හොදකසම්මං = කපෙපන සවිඤ්ඤාණකං උදකසම්මං; (ජා. ඨ. 93).

උතුං = අජ්ජරත්තිං ඉමං එවරූපං උතුං ලභිත්වා රතියා විහරෙය්‍යාමාති අම්හෙව පුච්ඡි; (ජා. ඨ 196).

උතු අද්ධනියා = අද්ධාන ගමනයොග්ගො උතු; (ථෙර. ඒ. 501).

උතු කාලං = වස්සානතො අඤ්ඤං කාලං; (ස. පි. 838).

උතුකථානං = හෙමන්තාදීනං තින්නං උතූනං එත්තකං අතික්කන්තං එත්තකං අවසිට්ඨන්ති එවං උතු ආචික්ඛනං; (මා. 11).

උතුද්ධථානං = උතුනො දීඝකාලතො උද්ධථානං ගත වත්ථුකානං, පිලොතිකානන්ති වුත්තං හොති; (ස. පි. 836).

උතුපරිණාමජා = පරිණාමෙන අවත්‍රුණ්හානිසිනෙන උප්පජ්ජනකරොගා; (මහා. 42) – උතුපරිණාමෙන -පෙ- (අ. 842). – උතුපරිණතෙන; -පෙ- (චතු. 166)

උතුපරිණාමජානි = උතුපරිණාමතො අභිසිත අති උණ්හ උතුතො ජාතානි; (අ. 525).

උතුපරිස්සය විනොදනං පටිසල්ලානාරාමත්ථං = පරිසහනට්ඨෙන උතුයෙව උතුපරිස්සයො, උතු පරිස්සය විනොදනත්ථඤ්ච පටිසල්ලානාරාමත්ථඤ්චා යො සරීරාබාධ චිත්තවිහඤ්ඤකපකතරො අසප්පායො උතුසෙනාසන පටිසෙවනෙන විනොදෙතබ්බො හොති; (විසු. 26). (චතු. 59). – පරිස්සයසෙඨෙන උතුයෙව උතුපරිස්සයො, උතුපරිස්සයවිනොද නත්ථඤ්ච පටිසල්ලාණාරාමත්ථඤ්ච; (මහා. 332).

උතුපමාණං ආචික්ඛිතබ්බං = වස්සානො හෙමන්තො ගිම්හොති එවං උතුප්පමාණං ආචික්ඛිතබ්බං; එත්ථ උතුයෙව උතුප්පමාණං; (ස. පි. 771).

උතුමත්තකඛා = සොකවෙගසඤ්ඤාතෙන උණ්හෙන උතුනා මත්තාලොචනා; (ජා. ප. 242).

උතුවස්සෙ = හෙමන්ත ගිම්හෙසු; (බු. 90).

උතුවෙමෙ = හෙමන්තෙ ච වස්සානෙ චානි අත්ථො; (බු. 90).

උතුවෙරමණිං පනි = භරියා යාව පුන සො සමයො ආගච්ඡති තාව අට්ඨත්වා අන්තරායෙව; (සු නි. 281).

උතුසං පුප්ඵිතෙ දුමෙ = උතුකාලසමයෙ පුප්ඵිතෙ දුමෙ නිසීදිත්වා කුරරා භන්තමිතුකුජ්ජන්ති; (ජා ස. 456)

උතුසංවච්ඡරාදිච = වසන්තගිම්හාදිකෙ බහූ උතූ; විත්ත සංවච්ඡරාදිකානි බහූනිසංවච්ඡරානි ච, සබ්බත්ථ අවචනසංයොගෙ උපයොගවචනං; (පෙ 99). –ඡන්නං උතූනං ඝනමිති උතුමහි ජානො දීඝා යුඤ්ඤා හොති ඝනමිමති උතුමහි අප්පායුඤ්ඤොහොති; (ජා. ඡ. 183).

උතුසිනානාය = පුප්ඵෙ උප්පන්නෙ උතුමහි නහානාය; (ජා. ඡ. 183).

උත්තත්තකඤ්චනඤ්ඤසන්නිභො = සන්තත්ත සුවණ්ණ සදිස ඡවිවණ්ණො; (බු. 42).

උත්තත්තරූපා හුසදඤ්ඤනිභා = තව වණ්ණාපි උත්තත්තසිඛිසුවණ්ණන සදිසා අනිච්ච මතො හරො; (පෙ. 135)

උත්තමං = පවරං; (ජා. ඡ. 245). – මජ්ඣිමදෙසමොව නෙන උත්තමං; (මහා. 137), – සරීරබලෙන ජෙට්ඨකං; (ජා. ඨ. 227). – උත්තමධම්මාරම්මණත්තා උත්තමං; (ඉති. 256). – සෙට්ඨං; (බු 96) -(ථෙර. දු. 14). – විසිට්ඨං පවරං සබ්බලොකහිත සුඛාවහන්ති; (බු. 80). – (සු නි. 248). – (චතු. 74).

උත්තමං ථූපං = සෙට්ඨං චේතියං; (අප. 309).

උත්තමං පදං = උත්තමපට්ටිපදං; (සු. නි. 399).

උත්තමං බොධිං = නිබ්බානං; (අප. 192).

උත්තමං විය සුනඛං = මාතරං විය පිතරං විය ච මියං ධම්මිකං සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා දිස්වා සක්කච්චං සාතෙන උපට්ඨාතබ්බාති අත්ථෝ; (ජා. ත. 84).

උත්තමං සම්බොධිං = අරහත්තං පත්තු අරහති; (ඉති. 195).

උත්තමකුලීනා = තස්මිං නගරෙ අග්ගකුලිකා; (ථෙරී. 204).

උත්තමකිච්ඡතනං = පරමකිච්ඡං ආපන්නං අනිමිය දුක්ඛපත්තං; (පෙ. 142).

උත්තමඝරසද්දඤ්ඤා = උත්තමෝ අග්ගරසදායකෝ, උත්තමානං වා අග්ගරසානං දායකෝ; (දී 675).

උත්තමඞ්ගං විසාමිතං = සීසං හින්නං න කෙවලඤ්ච සීසං තුණ්ඩෙනපි ඡින්නං, සෝ වෙදනාමත්තස්සාය බද්ධරුක්ඛං කිං රුක්ඛෙහා නාමෙසොති ජානිතුං අසක්කොනෙහා වෙදනාමත්තෙහා හුත්වා ඉමිය ගාථාය විපලපි; (ජා. දු. 117).

උත්තමඞ්ගරුහා = කෙසා, කෙසානි සබ්බසං හත්ථ පාදදීනං අඞ්ගානං උත්තමෙ සිරසම්හි නිරුළ්හත්තා උත්තමඞ්ගරුහා නාමානි වුච්චන්ති; (ජා. එ. 126).

උත්තමඞ්ගරුහා මයඤ් = ඉදං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෙහා මහානෙකඛම්මං ආරබ්භ කථෙසි; (ජා. එ. 125). (ජාස. 111).

උත්තමඞ්ගාපසාහනං = ගුණෙසු උත්තමඞ්ගං පසාදෙ, තස්සා උපසොභාහෙතුභාය සීලං -පෙ- වුත්තං; (සෙ. 102).

උත්තමත්ථං = නිබ්බාණං; (අප. 198). - අරහත්තං; (ඛු. ප. 647) - සබ්බඤ්ඤුතඤාණමිත්තං; (ජා. ත. 196).

උත්තමත්ථං අනුප්පත්තා = අරහත්තසඞ්ඛාතං -පෙ- සමණං බ්‍රාහ්මණං වදමීති අත්ථෝ; (සු. නි. 384). (ඛු. ප. 630).

උත්තමත්ථෙනාථ පාපුණෙ = සබ්බත්ථකං උත්තමං අරහත්තමෙව පාපුණෙයාති වුත්තං හොති; (සු. නි. 291).

උත්තමත්ථාය පටිපන්නා = අරහත්තාධිගමායාති අත්ථෝ; (ඛු. ප. 650). - අරහත්තඤ්ච නිබ්බානඤ්ච ඉමෙ අධිගණ්හෙය්‍ය; (ථෙරී 127). - අරහත්තඤ්ච (සු. නි. 196).

උත්තමත්ථානි = උත්තමරතනපටිලාභකාරණානි; (ජා. අ. 369).

උත්තමත්ථෝ = බුද්ධභාවෝ; (චරි. 105).

උත්තමදමථසමථං = උත්තමං දමථඤ්ච සමථඤ්ච; පඤ්ඤාඤ්ච සාමඤ්ඤඤ්ච ඛාලුපඤ්ඤතඤ්ච විත්තුප සමඤ්ච වාතිපි අත්ථෝ; (අ. නි. 808).

උත්තමදමථසමථමනුප්පත්තා = එත්ථ උත්තමදමථෝ නාම අරහත්තමග්ගෝ උත්තමසමථෝ නාම අරහත්තඵලසමාධි නදුභයං පත්තාහන්ති අත්ථෝ; (අ 505). - ලොකුත්තර පඤ්ඤාවිමුත්තිං වේතෙ විමුත්තිං සඞ්ඛාතං උත්තමං දමථඤ්ච සමථඤ්ච අනුප්පත්තා අධිගතත්තා ඒතං; (ඵ. 61).

උත්තමදිට්ඨිපත්තෙහා = උත්තමං අග්ගඵලං සම්මාදිට්ඨිං පත්තෙහා; (පෙ. 164). - උත්තමසම්මාදිට්ඨිං පත්තෙහා (මහා. 59).

උත්තමප්පත්තිපත්තං = උත්තමං අරහත්තං පාපුණි නබ්බං පත්වා ඨිතං; (මහා. 154).

උත්තමපුරිසෙහා = බ්‍රහ්මලෙසත්තා විසෙසෙහා පුරිසෙහා; ආජඤ්ඤපුරිසෙහා; (මහා. 62). - න හොවිස්සිමකෙහා පුරිසෙහානි; (චූ 8). - උත්තමෙහි අග්ගහුතෙහි වා අසෙහඩමෙහි සම්පන්නාගතත්තා උත්තම පුරිසෙහානි වුච්චන්ති; (ඉති 237).

උත්තම පුග්ගලස්ස = කායබලෙන සතුබ්බලෙන ච උත්තම පුග්ගලස්ස; (ජා. ත. 79).

උත්තමබ්‍රහ්මචරියානි = මිත්තසෙසකි පියාඛිතස්ස වර ගණ්ඩස්ස ථෙනකා; (ජා ස. 98).

උත්තමභූමිපත්තා = නෙසං නො ජාත්‍යාමපි චූළනීරාජ ඨිතු ආනයනං රුච්චතීති වදති; (ජා. ස. 368).

උත්තමවණ්ණිනො = උත්තමවණ්ණසමපන්නාස්ස; (මි. ත. 277). - (ථෙර. දු. 44) - (සු. නි. 373).

උත්තමසත්තමො = උත්තමසත්තෙහා; (ජා. ඡ 199). -(199).

උත්තමා = සාවකබොධිකි සෙට්ඨත්තා උත්තමාති වුත්තා; (බු. 50).

උත්තමාහෙවනඤ්හො = අහෙවනං වුච්චති මන සඞ්ඛා උත්තම මනසඞ්ඛං දහතීති අත්ථෝ; (ජා. ප. 219).

උත්තමෙ = උත්තමානි; අථවා උත්තමෙ බුද්ධෙතී අත්ථෝ දට්ඨබ්බා; (බු. 170).

උත්තමෙජ්ජවේ = ජවසම්පත්තියං යථා උත්තමජ්ජවො හොති; එවං කාරණං කාරෙතීති අත්ථෝ; (මි. ත. 109).

උත්තමෙදම්මේ = අරහත්තෙ, නිම්හානත්තේ තුම්මං දට්ඨබ්බං; (බු. 41).

උත්තමේ සාවත්ථේ = බුද්ධවාචාය; බුද්ධසාවාචාය ති තාන එවං මා විත්තයි රඤ්ඤෝ මඞ්ගලස්සෝ හවිස්සති රාජ්හොජ්නාදිනි ලභිස්සතීති උත්තමභයෙ කාරණං කාරෙ තබ්බෝ; (ම. ත. 111)

උත්තමෙභයෙ = උත්තමේ භයභාවේ යථා උත්තමස්සො හොති, එවං කාරණං කාරෙතීති අත්ථො; (ම. ත. 110).

උත්තමො = සෙසමිගෙ අතිවිය උත්තිණ්ණො; (පටි. 436). – නිහිනතමො සියා, (එදි. 155)

උත්තමො ච = අත්තනො උත්තරිතරවිරහිතත්තා උත්තමො ච; (මහා. 205).

උත්තරං = උත්තාරාසඞ්ඛා; (ස. ති 469) - සබ්බලොකං උත්තරිත්වා ඨිනත්ති උත්තරං; (නෙ. 101) – දුතිය මිගෙන කාමොඝනනුකරණවසෙන උඝතත්තා තරන්ති; (චූ. 16).

උත්තරං නිරං සුම්දෙහානං = ගඞ්ගාය ඔරිමේ තීරේ මගධරට්ඨං පාරිමේ විදෙහරට්ඨං; ගාවො මගධ රට්ඨතො විදෙහරට්ඨං නෙත්වා රක්ඛිස්සාමීති උත්තරංතීරං පනාරෙසි. හං සම්බාය වුත්තං; (ම. දු. 221).

උත්තරකා නාමා = ඉත්ථිලිඞ්ගවසෙන උත්තාරකානි එවං නාමකො ඛුද්දනං ජනපදස්ස නිගමො, තං නිගමං ගොචරගාමං කත්වානි අත්ථො; (දී. 593).

උත්තරකුරුං = එකඤෙව උත්තරකුරුං දීපං ගච්ඡන්ති; (අප. 188).

උත්තරකුරුකා = උත්තරකුරුවාසිනො; (අ. 806).

උත්තරකුරුතො = ඉද්ධියා ගන්ත්වා උත්තරකුරුතො පිණ්ඩපාතං ආහරිත්වා; (ථෙර. ඒ. 40).

උත්තරති = කිලෙසෙ පජහතො; (මහා. 37). – උදකතිත්ථතො උග්ගච්ඡති; (මහා. 239).

උත්තරත්ථරණං = මඤ්චකස්ස උපරි අත්ථරණකං පච්චත්ථරණං වුච්චති; (ස. ති. 480) –මඤ්චපීඨානං උපරි අත්ථරිතබ්බකං පච්චත්ථරණං; (ස. ති 567)

උත්තරපාලො = සො තෙන පුඤ්ඤකම්මෙන දෙව මනුස්සෙසු සංසරන්තො ඉමස්මිං බුද්ධුප්පාදෙ සාවත්ථියං බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා උත්තර පාලොති ලද්ධනාමො වයප්පත්තො යම්කපාටි හාරියං දිස්වා පටිලද්ධසද්ධො පබ්බජිත්වා සමණ ධම්මං කරොති; (ථෙර. ඒ. 371).

උත්තරසෙතු = උදකඤණවස්ස උපරිබද්ධො සෙතු; (මදු. 90).

උත්තරසෙතු වා = රුක්ඛසෙතුජ්ඣාසෙතුඅකට සෙතූනං අඤ්ඤතරො උත්තරසෙතු වා න හවෙය්‍ය; (සං. ත 40).

උත්තරස්සං දිස්සං = තං කිර කනකචීමානං සෙසං මහාබ්‍රහ්මානං ඨිතට්ඨානතො උත්තරදිස්සං හොති; (සං. ඒ. 167).

උත්තරස්මිං = තතියදිවසෙ; (අ. 447).

උත්තරා = උත්තරාති ලද්ධනාමා අනුක්කමෙන විඤ්ඤුනංපත්තා පටාචාරාය ථෙරියා සන්තිකං උපසඞ්කමි; (ථෙරී. 128) – අඤ්ඤේ ඛමෙම උත්ත රත්තෙ පජහන්තීති – උත්තරා (ඛු. ස. 71) – උත්තරා පන උපාසිකා රාජගහෙ මහාධනස්ස පුණ්ණසෙට්ඨිනො ධීතා, (පටි. 497).

උත්තරාදිසා = මිත්තාමච්චා යසමා සො ඔත්තාමච්චෙ නිස්සාය නෙ නෙ දුක්ඛමසෙසෙ උත්තරති, නසමා උත්තරා දිසාති; (සු. ස. 56).

උත්තරානභමානා = ඛානාතිරත්තානං උපාසිකානං උත්තරානභදමානා අග්ගාති දසෙසති; (අ. 240).

උත්තරාපි සුණාතුමෙ = අම්හාකං චතුසච්චපරිවෙධ භාවං ඛිනා මෙ උත්තරාපි සුණාතූති වදති; (සං. ඒ. 240).

උත්තරාසං = උත්තරාය; (ජා. ඡ. 75).

උත්තරාය දිසාය දක්ඛිණං දිසං ගච්ඡං = උත්තරාය දිසාය යක්ඛසමාගමං ගන්ත්වා අත්තනො භවනං ගන්තුං දක්ඛිණං දිසං ගච්ඡන්ති; (උ. 172).

උත්තරිං = ආරද්ධනරුණවිපස්සනස්ස රාගාදිපරිපන්ථෙ මේ උප්පජ්ජෙය්‍යුං නෙසං විසොධනත්ථං නතො උඤ්ඣං; (උ. 165).

උත්තරිං අප්පටි ඛිත්තකෙනො = මෙත්තාසමාපත්තිතො උත්තරිං අරහත්තං අධිගන්තුං අසක්කොන්තො ඉතොචවිත්වා සුත්තප්පබුද්ධො විය බ්‍රහ්මලොකෙ උප්පජ්ජන්ති; (විභ. 142) – (අ. 866) – (පටි. 433)– (විසු. 232).

උත්තරිං අභාවිනං = නතො උපරි මග්ගඵලත්ථාය අභාවිනං; (දී. 765) – (අ. 770).

උත්තරිං අභිසඤ්ඤ්‍යා නත්ථි = උත්තරිං අභිඤ්ඤා නබ්බං නත්ථි; අයං නාම ඉතො අඤ්ඤතු ධම්මො වා ප්‍රඤ්ඤලොා වා යං භගවා නජානාතීති ඉදං නත්ථි; (දී. 643) – (652).

උත්තරිං කරණීයෙ = ඛානාභිඤ්ඤාති උත්තරිං කරණීයෙඅධිගන්තබ්බෙ මග්ගඵලෙ අනධිගතෙ සති එව නං අනධිගතොති අත්ථො; (ඉති. 218)

උත්තරිං කරොති = අතිරෙකං කරොති; (මිහා. 170).

උත්තරිකරණ විඤ්ඤත්තිං = අසම්පායනතො උත්තරිං දුක්ඛං ආපජ්ජිස්සතීති; (සු. ස. 82).

උත්තරිකරණපඤ්ඤාය අත්ථං නප්පජානාති = තනෝ පරියත්තිතො උත්තරිං තස්ස ධම්මස්ස සහ විපස්සනාය මග්ගපඤ්ඤාය අත්ථං නප්පජානාති චත්තාරි සච්චානි න පස්සති නප්පටිවිජ්ඣතීති අත්ථෝ; (අ. 610).

උත්තරිං එස්ස මොහෝ ආරොපෙතබ්බෝ = යථා ධම්මකරණතො ච උත්තරිං තස්ස තෙ ආවුසොති ආදිවචනෙහි නිහීනා තස්ස පුග්ගලස්ස සඤ්ඤා දුන්නිය කමෙමන මොහෝ ආරොපෙතබ්බෝ; (මිහා. 131).

උත්තරිං ඡපඤ්ච වාචාහි = එත්ථ එකෝ ගාථාපාදෙ එකාවාරීති එවං සබ්බත්ථ වාචාපමාණං වෙදි තබ්බං; (මිහා. 85).

උත්තරිං ඡාරත්තං = පරිවාසතො උත්තරිං ඡරත්තියෝ; (මිහා. 50).

උත්තරිං චිරත්තනිරත්තං = ද්විත්තං වා තික්ඛත්තුං වා රත්තියා උපරි; (මිහා. 84) - භගවා සාමඤ්ඤරාත්තං සඞ්ඛිප්ප කරණත්ථාය නිරත්තං පරිහාරං අදාසි; නති යුත්තං කුලදූසකෙ පබ්බාජෙත්වා නානුග්ගහ ඡෙතුන්ති; (සා. වි. 543).

උත්තරිං නිස්සරණං = ඉතො උත්තරිං නිස්සරණං; අඤ්ඤත්ථ ච සුත්තෙසු උත්තරිං නිස්සරණන්ති නිබ්බානං වුත්තං ඉධ පන දානන්තරෝ විසෙසො අධිප්පෙතොති වෙදිතබ්බෝ; (මි. ව. 62).

උත්තරිං පඤ්ඤා = සබ්බෙ පනස්ස වෙය්‍යාකරණෙන අසන්තුට්ඨා හොථ, උත්තරිම්පි අයං පඤ්ඤා පුච්ඡිතබ්බෙතාති දස්සෙන්ති; (මි. ව. 64).

උත්තරිං මනුඤ්ඤං භාවෙය්‍යං = පඨමජ්ඣානතො උත්තරිං යාවතික විතුක්කවිච්ඡාදීනං පණීතං සන්තං මෙත්තං භාවෙය්‍යං; (අ. 727).

උත්තරිං වා මනුස්ස ධම්මා = දසකුසලකම්මපථ සංඛාතා මනුස්සධම්මා උත්තරිං; (අ. 33).

උත්තරිං වා මනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සන විසෙසං = දසකුසලකම්මපථසඞ්ඛාතා මනුස්සානං ධම්මා උත්තරිං අරියභාවං කාතුං සමත්ථං ඤාණදස්සන විසෙසං; (අ. 604).

උත්තරිං විමුත්තිං = අරහත්තං; (අ. 863).

උත්තරිකරිං පතාපෙති = සම්පත්තිං ච උත්තරිඤ්ච විරියං කරොතෙව; (අ. 694).

උත්තරිකරිය විඤ්ඤත්තිං = අසම්පායනත්ථා උත්තරිම්පි දුක්ඛං ආපජ්ජිස්සන්ති සම්පාදෙත්වා කථෙතුං අඤ්ඤාත්තානං නි දුක්ඛං උප්පජ්ජති; (අ. 829) - අසම්පායනතො උත්තරිමපි -පෙ- දුක්ඛං උප්පජ්ජති; (මි. දු. 45) (සං. න. 143).

උත්තරිනරං පජානාති = දිට්ඨිගතිකො දිට්ඨිමෙව පජානාති. අයං පන දිට්ඨිසම්පන්නො ච උත්තරිනරඤ්ච සීලා සමාධිං පඤ්ඤා විමුත්තිනෙති යාව අරහත්තං ජානාති; (දී. 90).

උත්තරිනරං ච පණීතනරං ච = යෙන කෙනචි පරියා යෙන ඉතො සෙට්ඨතරං සාමඤ්ඤඵලං නාම නත්ථීති භගවා අරහත්තනිකූටෙන දෙසනං නිට්ඨ පෙසි; (දී. 158).

උත්තරිනරා = ඉමෙ නිරොධපාදකා තස්මා උත්තරි නරාති වෙදිතබ්බා; (මි. දු. 196).

උත්තරිනරෝ = එසෝ එවරූපෝ මෙත්තාභිභාති උත්තරිනරෝ; (ජා. න. 28).

උත්තරිනුඛාමෝ = නදිං වා කන්තාරං වා උත්තරිතු කාමෝ; සකිං ලභිත්වා දිසා පක්කමිතුකාමොති අත්ථෝ; (සා. වි. 833).

උත්තරිබාහ හදිසං = ආදිකා ආයසම්හෝ මිගදූස කත්ථෙරස්ස අපදානං; (අප. 378).

උත්තරි දෙසඞි = නිප්පපඤ්චාරාමස්සායං ධම්මෝ නිප්පපඤ්ච රතිනෝ නායං ධම්මෝ පපඤ්චා රාමස්ස පපඤ්චරතිනොති ඉමම්ථඞ්ගං මහාපුරිස විතක්කං පුරෙතෙත්වා උපරි දෙසඞි; (ථෙර ගා. 71).

උත්තරිපඨිලාභත්ථාය = උපරූපරිමග්ගපටිලාභත්ථං; (පටි. 191).

උත්තරිපඨිවෙදමෙඛා = අරියමග්ගපාතුභාවවසෙන; (පටි. 67).

උත්තරිපඨිවෙධස්ස = සකදාගාමිමග්ගාදිවසෙන සච්ච පටිවෙධස්ස; (පටි 190).

උත්තරිපඨිවෙධාය = ලොකියතො උත්තරි පටිවිජ්ඣ නත්ථාය; (පටි 410).

උත්තරිභඞ්ගස්ස = නං හි පච්චමානෙසු මුග්ගසූපාදීසු වා මච්ඡමංසෙසු වා සාලිකාදීසු වා තෙලාදීසු වා ඔදරසාල වාදීසු වා අඹිලපාකාදීසු වා උත්තරිභඞ්ගස්ස වා යත්ථ කත්ථචි අත්තභාවෙ යාගුභත්තෙනපි පක්ඛිත්තං වට්ටති; (සා. වි. 686).

උත්තරිමනුස්සධම්මං = උත්තරිමනුස්සානං ඛීණාසවානං අරියානඤ්ච ධම්මං; (සා. වි. 348) - (මිහා. 31) - (86).

උත්තරිමනුස්සධම්මස්ස = මනුස්සෙ උත්තරිතරධම්මස්ස; මනුස්සෙ අතික්කමිතුං බ්‍රහ්මචරියං වා නිබ්බානං වා පාපණකධම්මස්සාති අත්ථෝ; (සං වි. 342)

උත්තරිමනුස්සධම්මා = දසකුසලකම්මපථසංඛාත මනුස්සධම්මතෝ උත්තරිං ඛානාදයෝ; (වසු. 69) - උත්තරිමනුස්සානං උඤ්ඤඨං මනුස්සභූතානං ඛාණිනං වෙව අරියානඤ්ච ඛානාදිධම්මාදයං කුසලකම්මපථසඞ්ඛාතමනුස්සධම්මතෝ වා උත්තරිභරා විසිට්ඨතරා ධම්මා මේ මම සන්තානෙ අත්ථි නු ඛෝ සන්තී නු ඛෝති අත්ථෝ; (අ 840) - උත්තරිමනුස්සානං උඤ්ඤඨමනුස්සභූතානං -පෙ- අත්ථෝ; (සු ස. 209) - උත්තරිමනුස්සානං උඤ්ඤඨමනුස්සානං -පෙ- මම සන්තානෙ අත්ථි නුඛෝ නත්ථි නුඛෝති අත්ථෝ. (වසු. 69) - උත්තරිමනුස්සානං ධම්මතෝ දස කුසලසංඛාතතෝ වා මනුස්සධම්මතෝ උත්තරිං; (දී. 255) - පංචසීල දසසීල සංඛාතා මනුස්සධම්මා උත්තරිං; (දී 591) - දසකුසලකම්මපථසඞ්ඛාතා මනුස්සධම්මා උත්තරිං; (අ. 397) - එත්ථ මනුස්සධම්මානාම දසකුසලකම්මපථා. (මි. දු. 17) -මනුස්සධම්මතෝ උත්තරිං; (මි. දු. 202) -(අ. 693)

උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසෝ = තතෝ උත්තරිං පන විසෙසාධිගමං පටිසෙධෙතුං -පෙ- ආහ; (මි. දු. 18).

උත්තරිමනුස්සධම්මෙ = ඉමිනා සබ්බෙපි ලොකුත්තර ධම්මෙ දස්සෙති; (මි. න. 127).

උත්තරිමනුස්සධම්මා = මනුස්සධම්මෙභා නාම දස කුසලධම්ම පථා තතෝ මනුස්සධම්මතෝ උත්තරිං; (සං. න. 99).

උත්තරිමනුස්සධම්මා නාම ඛානවිමොක්ඛසමාධිසමාපත්තිඤාණදස්සනං -පෙ- සුඤ්ඤාගාරෙ අභිරති = එවං ඛානාදයෝ අනෙඤධම්මා වුත්තා; (සං. වි. 348).

උත්තරියං = උත්තාරාය; (ජා. ප. 202).

උත්තරියානා = උත්තරිත්වා; (ජා. ප. 125).

උත්තරිවිමුත්තියා අපපටිවිජ්ඣනෙ = ලොකුත්තර ධම්මං අප්පටිවිජ්ඣන්තස්ස යෝ පන පටිවිජ්ඣිතුං සක්කොති තස්ස අරහත්තපරමාව මේත්තා හොතීති අත්ථෝ; (සං. ස. 145).

උත්තරියං = උපරිවසනං උපරිභාරං, උත්තාරසාටකන්ති අත්ථෝ; (පෙ. 37). -- උත්තරාසඞ්ගං; (සු 135).

උත්තරුත්තරං පණීත පණීතං = උත්තාරුත්තාරං වෙව පණීතපණීතං ච කත්වා දෙසෙසි; (දී. 641) - උත්තරුත්තරිං වෙව -පෙ- දෙසෙසි; (මි. දු. 322).

උත්තරෙන = අතීතෙ උත්තරකිම්බත්තෙ දීඝත්තං සුවණ්ණ පඛුතානං අන්තරෙන සමත්තා සීදා නාම නදී ගම්භීරා නාවාහිපි දූරතික්කමා අහොසි; (ජා. ස. 84).

උත්තරෙන කපිවත්තෙනා =තස්මිං ඨත්වා උජුං උත්තර දිසායං කපිවත්තෙනා නාම අඤ්ඤං නගරං; (එසු. 182) - (දී. 704).

උත්තරෙනමණිසාණකස්ස = මණිසාණකතෝ අවිදූරෙ උත්තරපස්සෙ; (දී. 262).

උත්තරෙන මුඛා = උත්තරාමුඛා ගුත්තා; (අ. 813).

උත්තරෙන සෙනව්‍යං = සෙනව්‍යතෝ උත්තරදිසාය; (දී. 585).

උත්තරෙය්‍ය - හවොභවසෙන උත්තරෙය්‍ය; (මහා. 56). - දුතියමිගවසෙන උත්තරෙය්‍ය; (මහා. 56).

උත්තරෙය්‍යපටං = මම උත්තරසාටකං අහං වෙලඤ්ඤෙ ලඤ්ඤවා ඨපිං කත්වා උඤ්ඤිපිං; (අප 291)

උත්තරෙසු = සුප්පාරකපට්ටනතෝ පුබ්බුත්තරදිසාභාගං සඤ්ඤාය වුත්තං; (ලී. 58).

උත්තරෝ = පතිට්ඨින දිසාභාගවසෙන උත්තරෝ; (ඉති. 68).

උත්තරෝ ගිජ්ඣකූටස්ස = ගිජ්ඣකූටස්ස උත්තරපස්සෙ ඨිතෝ; (සං. දු. 119). -ඨිතදිසාභාගෙන උත්තරෝ ගිජ්ඣකූටස්ස; (සු. ස. 87)

උත්තලි = උත්තලී නාම ගච්ඡා ච; (අප. 183).

උත්තසති = න උබ්භිජ්ජන්ති; (චරි. 203).

උත්තසනෙන = අයං සම්මණ්ඩෝ අම්හාකං පුත්තෙකානි ඔත්තප්පෙන උත්තාසං ආපජ්ජන්තා; (පෙ. 130).

උත්තසනතිමි = අතිං විය දිස්වා භයසා නසිත්වා උක්කා මහති; (සං. වි. 405).

උත්තසනෙනා = අතිභාසෙන කිලමන්තෙන; (සං. වි. 636).

උත්තානමුඛා = ඉමිනා මහදමිකුකාරස්ස. යෙ හි වඤ්චනිං උම්මෙලෙත්වා ආලොකනෙන උත්තානමුඛා හොන්ති, න සෙ මහදමිකු; (සං. වි. 449).

උත්තානමුඛෙ = යථා එකවෙව නිකුජ්ජිතමුඛා විය සම්පත්තාය පරිභාය න කිඤ්චි කථෙතුං අති දුල්ලභ කථා හොන්ති න එවරූපෙ. සම්මණ්ඩ පන ගොතමෙ සුලභකථෙ. න තස්ස සන්තිකං ආගතභාවං "කස්මා මියං ඉධාගතා"ති විපටිසාරෙ උපපජ්ජති. ධම්මං පන සුත්වා අත්තමනාව හොන්තීති දස්සෙති; (දී. 202).

උන්නාමෙස්සාමෝ = අතිදහරහාය උන්නානසේයෙය්‍යා, දක්ඛිණේන වා වාමේන වා පසෙසන සඤ්ඤං න සසෙකොති; (මි. දු. 334).

උන්නාහා පනිකිරාම = සදුවි උන්නානා ගුහවා මිහිරිය මානඛාපඬිවඛිහා මිය මත්තාම; (පෙ. 194).

උන්නාහා සෙහති = නෙ යෙහුයෙයන උන්නානභාව සයහති; (අ. 581).

උන්නානිකම්මං = පාකටභාවකරණං; (වජි. 258). – (මි. ව. 195). – (පරි. 411). – පාකටකරණං පකාරෙති සදපනං; (නෙ. 28).

උන්නානි කරියසං = අනුත්තානං ගම්භීරං උත්තානං පාකටං කරිසසතති; (ථ. 230).

උන්නානිකරොති = පාකටං කරොති; (සං. දු. 31).

උන්නානිකරොමි = අගම්භීරං උත්තානසං කත්වා කථෙමි; (අ. 545).

උන්නානිකරොහි = නීසකුපපිනභාවං ගම්භීරභාවං වහරිත්වා සොතුනං සඤ්ඤසස පතිට්ඨං ජනයනෙහා; (චූ. 1).

උන්නානි කරොති = පාපෙති; (මහා. 185). – විවටසස විත්ථාරතර වචනෙන විහත්තසස ච නිදසසන වචනෙන උත්තානි කරොති; (මහා. 225).

උන්නාමෙතා = (ආදිසු) වොහාරවසෙන මහාඝෙබා සුඛපතිට්ඨත්තා උත්තානෙතා, (පටි. 473). – (ආදිසු) -පෙ- සුඛුපට්ඨත්තා උත්තානෙතා; (මහා. 209). -උඤ්ඤතෙතා පාකටෙතා (මි. දු. 262). – අනිසසතු ජීතෙතා; (සු. ස. 214).

උන්නතෙතා ගම්භීරෙතාසෙතා = (ආදිසු) පුරාණපණණ රසසමඤ්ඤාවණෙණා කාලුදකතා ගම්භීරෙතා නාසෙතා නාම; (අ 528). – උදහරහදුපවෙසි උදකර හදෙ, නාවි ජණණුකමපෙතාපි උදකෙ සති පණණ රස සමඤ්ඤාවණණත්තා වා බහලත්තා වා උද කසස අපඤ්ඤාය මිනනලොා -පෙ- නාමිහොති; (ප. 58). – පුඤ්ඤලොපි සිලෙසුසසද භාවතෙතා ගුණසමභීරතාය ච අභාවතෙතා ගුණගම්භීරතා සදිසෙති අනිසසතමාදීහි සුත්තෙතා -පෙ- නාම; (ප. 58).

උන්නතෙතා වා = න ගම්භීරොති අත්ථො; (මහා. 202).

උන්නතෙරෙති = ඛෙමෙනෙතහුමි. උපනෙතෙතා තාරෙති; (මහා. 314).

උන්නතෙතුලෙතා = චලචිතයබහුලෙතා; (පරි. 478).

උන්නතෙතාතං = තං ඉතුත්තසං වණ්ණහෙති අසසාදීනි වා දණ්ඩකාදයෙතා වා පටිච්ච ලොමහංසනාකාර තං උන්නතෙතාතං නාම; (දී. 672).

උන්නදවා = හයතාසෙනවි සඤ්ඤාසෙතා නණ්ඩාතා සෙනවි සඤ්ඤාසෙතා; (මි. ව. 173).

උන්නාඩි = අතිහායනසීලෙතා; (මහා. 228).

උන්නාඩිතා = ආවුතං ආරොපිතං; (පෙ. 157).

උන්නිඤ්ඤනතං = පිණ්ඩාය චරණකපත්තං; තසමිං හි මනුසසා උච්චිටඨසඤ්ඤිනෙතා, තසසා උන්නිටඨ පත්තහනති වුත්තං දථවා උට්ඨහිත්වා පත්තං උපනාමෙනතීති එවමෙපනත් අත්ථො දට්ඨබෙබා; (සං. නි. 729).

උන්නිඤ්ඤිණ්ඩං = උපනිට්ඨිත්වා ලහිතබබං පිණ්ඩං උටඨාය ඨිතෙතා වා දියමානං හෙටඨා ඨත්වා ලහිතබබං පිණ්ඩං; (ජා. ප. 78). – උච්චිටඨකං; (ජා. ප. 83).

උන්නිඤ්ඤිණ්ඩෙතා = ඉරෙ ඉරෙ උපනිට්ඨිත්වා ලද්ධබබ භික්ඛාපිණ්ඩා (ථෙරී. 183) – විවටදවාරෙ ඉරෙ ඉරෙ පතිට්ඨිත්වා ලහනත පිණ්ඩා; (ථෙරී. 188). -උන්නිට්ඨිත්වා පරෙසං ඉරදවාරෙ ඨත්වා ගහෙතබබ පිණ්ඩා; ජාතාවලං නීසසාය අනුඉරං ගහෙත්වා ලද්ධබබභිසසත භික්ඛාති අත්ථො; (ථෙර. ඵ. 151).

උන්නිඤ්ඤෙති = උන්නිටඨ පරෙසං ඉරදවාරෙ යන්ත ගහෙතබබ පිණ්ඩ; (ධ. ප. 426).

උන්නිඤ්ඤෙත්වාපඤ්ඤාපෙතබ්බං = ගාථාය විතරං සොත පත්තිථලෙ පතිට්ඨාපෙත්වා තිවෙසනං ගහතබ්බ; (ථෙර. ඵ. 277).

උන්නිණණා = උන්නරිත්වා අනිඤ්ඤාත්තා; (ථෙර. ඵ. 188).

උන්නිණණා පඬිත පලිපා = අයසෙතා දෙවසහතෙ රසස ගාථා; (ථෙර. ඵ. 187).

උන්නිරණණා = පයමිමිතෙන; (චූ. 20). – ඉදං නසසා අනිඤ්ඤකමිදසසනවසෙන; (මහ. 261).

උන්නියතෙථෙරෙන = උත්තියතෙථෙරෙන වුත්තගාථාය; (ථෙර. ඵ. 127).

උන්නියො = සො නථා සුගතිසුයෙව සංසරනෙතා ඉමසමිං බුද්ධුපාදෙ සාවත්තියං අඤ්ඤතරසසා බ්‍රාහමණසසා පුත්තෙතා හුත්වා නිබබත්තති උන්නියො නාම නාමෙන; (ථෙර. ඵ. 89). – තසස උන්න යොති නාමං අහොසි; (ථෙර. ඵ. 202).

උන්නෙසෙ = මම මිතෙතා උත්තසෙය්‍යාති කෙන නු කාරණෙන එවං මං සඤ්ඤාපෙසසතීති දීපෙති; (ජා. ස. 66).

උන්නෙතෙතා = නිතතා; (ජා. ඵ. 97).

උන්නාසං = උඛෙබජනං අසසාසනිට්ඨානං; (මහා. 305).

උන්නාඩි = සහගිකාමවෙරෙනිවි අජානනතසසෙව මෙ සදුවි අනතෙතා හවෙය්‍යාති උපපන්නෙන සරීර (ථ. 113). – විත්තුන්නාසන සීලෙතා; (වජු. 151).

උදකං = ඉදං උදකං පරිභොජනීයං පාදුනං ධොවනත්ථං පානීයං පිපාසහරණත්ථාය; (වරි. 40). – පාදධොවන උදකං; (ජා. ත. 84). – මුඛ විකඩාල නත්ථෙවව පිවනත්ථඤ්ච පානීයං; (සු. ස 73).

උදකං අච්චුණ්හමම නිටඨං = උදකං අතිසීතකමිච්චා නිට්ඨානති; (මහා. 272). – (දී. 318) – (සං. ළ 157). -(ම. දු. 150)

උදකං ආදිසි = මුඛවිකඩාලනත්ථෙවව පිවනත්ථඤ්ච උදකං පානීයං අදාසි; (විමා. 118).

උදකං න භොනි = නහාන උදකං න හොති; (සා. වි. 893).

උදකං පරිකඛිපෙ = සමන්තතො පරිකෙඛපං කරෙය්‍ය; (අප. 192).

උදකං මඤ්ඤු ආදිත්තං = උදකං විය ආදිත්තං; (සම්. 417).

උදකං වා = ඔසාදි උදකං; (මහා. 19).

උදකං සජ්ජති = උදකොරොහණකම්මං කරොති; (ජා. ප. 130).

උදකං සරෙව = සමුද්දෙ වව්වඋදකං විය; (ජා. ඡ 327).

උදකං සිඤ්චා = උදකං සිඤ්චිත්වා; (මහා. 57).

උදකං සීතං = ගඞ්ගාය උදකං සීතලං; (ජා. ත. 39)

උදකං හි = භිසඤ්ඤ නිපානමත්තං; (ථෙර. ළ. 73).

උදකං හි නයනති = ආයසම්තො කුණ්ඩලථෙරස්ස ගාථා; (ථෙර ළ. 71).

උදකං හි නයනතිනෙතතිඤා = නෙගි සද්ධිං අත්තනො චිත්තදමනං සංසන්දෙත්වා අඤ්ඤං ව්‍යාකරොනෙතා -පෙ- ගාථං අභාසි; (ථෙර. ළ. 73). – ඉදානි අත්තනොව පටිපත්තිං දීපෙන්තො -පෙ- ආදිමාහ; (මා. ත. 235)

උදකකුම්භො = යථානාම උදකකුම්භො උක්කිපිය මානො පතිත්වා සත්තධා භින්නො පුන තානි කපාලානි පටිපාටියා ඨපෙත්වා සන්ධිත්වා පටි පාදිකං කාතුං න සක්කොති (ජා. ත. 116).

උදකඝොටඨකං = උදකඝොටඨකෙ වාටිං වා දෙණිං වා උණ්හොදකස්ස පූරෙත්වා තත්ථ පවිසිත්වා සෙද කම්මකරණං අනුජානාමීති අත්ථො; (ස. වි. 811).

උදකගාහිණිං = උදකාගාහිණිං; (බු. 60).

උදක චිකඛල්ලෙ = අත්තනත්තකත්තනට්ඨානෙ උදක චිකඛල්ලෙ උට්ඨහිත්වා යාව ආනිසදා පහරති, ඊදිසෙ චිකඛල්ලෙති අත්ථො; (ස. වි. 820).

උදකඤ්ච = පාදධොවනඋදකම්පි උපට්ඨාපිතමෙව හොති; (ජා ඡ. 77).

උදකඤ්ජලි = උදකෙන අඤ්ජලිං; "උදක"න්ති ච කරණත්ථෙ පච්චත්තවචනං; උදකෙන තස්ස බ්‍රාහ්ම ණස්ස අඤ්ජලිං පසාරින ගත්තතලං පූරෙත්වාති අත්ථො; (වරි. 78).

උදකණණවං = යං හි උදකං ගම්භීරං න පුථුලං, පුථුලං වා පන න ගම්භීරං, න තං අණණවොති වුච්චති. යං පන ගම්භීරඤ්චව පුථුලඤ්ච තං අණණවොති වුච්චති. තඤා මහන්තං උදකණණ වන්ති මහන්තං පුථුලං ගම්භීරං උදකන්ති එව මෙත්ථ අත්ථො: (ම. දු. 90). – ගම්භීරං උදකං පුථුලං උදකං ගම්භීරම්පිහි අපුථුලං පුථුලං වා අගම්භීරං න අණණවොති වුච්චති යං පන ගම්භීරඤ්ච පුථුලඤ්ච තඤ්ඤෙවෙතං නාමං; (සං. ත. 39).

උදකණණවෙ = ගම්භීරෙ විත්ථතෙ උදකෙ; (ජා. ඤ 412).

උදකතෙලඤ්ඤන = උදකමිස්සකෙන තෙලෙන, (ඤ. වි. 888).

උදකථලවරඤ්ඤ = උදකෙ ච ථලෙ ච වරිතුං සමත්ථඤ්ඤ; (ජා. දු. 108).

උදකථෙවා = උදකඤ්ඤ ථෙවො, උදකත්ථෙවකොතිපි පාඨො (මහා. 182).

උදකපොතෙ කුඤකුච්චායං = එත්ථ තෙ භික්ඛූ "අදින්නං මුඛද්වාරං ආහාරං ආහරෙය්‍යා"ති පදස්ස සමං අත්ථං අසල්ලක්ඛෙත්වා කුඤකුච්චා යිංසු, භගවා පන යථා උප්පන්නාඤ්ඤ වත්ථුඤ්ඤ වසෙන පිතා විය දූරකෙ පෙ භික්ඛූ සඤ්ඤ පෙනෙන්තා අනුප්පඤ්ඤත්තිං යපෙසි, (ඤ. වි. 621).

උදකඛානෙ = උදකඛාජනෙ; උදකට්ඨානෙතිපි පාඨො; (ම. ත. 85).

උදකඩාරා = උදකවට්ටියො; (දී 293) – අග්ගබාහු මත්තාපි ජඞ්ඝමත්තාපි නාලක්ඛණ්ඩමත්තාපි උදකඩාරා ආකාසතො පතිත්වා නිබ්බාපෙසි; (දී. 424).

උදකඩාරා පවත්තනි = ආපො කසිණාරම්මණං පාදකඣානං සමාපජ්ජිත්වා වුට්ඨාය හෙට්ඨිමකා යතො උදකඩාරා වුට්ඨාතුනි ආවජ්ජිත්වා පරිකම්මං කත්වා අභිඤ්ඤඤ්ඤණෙන හෙට්ඨිමකායතො උදක ධාරා වුට්ඨාතුනි අධිට්ඨිතෙ සහ අධිට්ඨානා හෙට්ඨිමකායතො උදකධාරා වුට්ඨාති; (පටි. 275).

උදකනිමිත්තෙන = නිරුදකෙ ඨානෙ නාමාය වා වාටිආදිසු වා උදකං පූරෙත්වා උදකනිමිත්තං කිත්තෙතුං න වට්ටති. භූමිගතමෙව වට්ටති; (සා. වි. 776).

උදකනිසඤ්ඤා = මච්ඡසුංසුමාරාදයෝ; (සං. දු. 84).

උදකනෙ = උදකං; (මි. දු. 190).

උදකනෙරයිකා = මේඝෝ වා උට්ඨෙත්, ඔඝෝ වා ආගච්ඡති; අයං උදකනෙරයිකා; (සා. වි. 789).

උදකනෙ හි බොධිසත්ත අයං අසං = නිරෙ ඔහසත්ත ඔලොකයතො එවං සඤ්ඤං හවෙය්‍ය; (සං දු. 92).

උදකනෙන = උදකානං පරියෙසනෙන; (මහා. 319).

උදකපතනං ආමඛ්ඩා නං වාෙඤති = නිදොදකෙ සිඤ්චනාය සහ -පෙ- එවමෙතො වෙදිතබ්බා; (සා. වි. 397).

උදකපරියාදනෙ = නිරොදකෙ; (මහා. 115)

උදකපුඤ්ඤනි = දන්නමියාපි සිඤාණමියාපි දුරුමියාපි වට්ටති. නඤා අසති වොළුකෙනපි උදකං පඤුඩරිතුං වට්ටති; (සා. වි 893).

උදකපුඤ්ඤිනානි = උදකබින්දූනි; (සං. දු. 97)

උදකමණිකං = මහාකුසඩ්ඩිකං උදකවාටිං; (උ. 286). මහාකුච්ඡියං උදකවාටිං; (සං. න. 63) – මහා කුච්ඡිකං උදකවාටිං; (මි. න. 12).

උදකමණිකං පනිඨපෙත්වා නෙලඤපදිපං ආරා පෙත්වා = රජතසුවණ්ණාදිමයදණ්ඩාසු දණ්ඩදීපිකාසු සොධිකරුපවිලාසඛචිතරුපකාදීනං හත්ථෙ ඨපිත සුවණ්ණරජතාදිමයකපල්ලිකාසු නෙලඤප දීපෙ ජාලයිත්වා; (උ. 286).

උදකමණිකො = කුච්ඡියං මණිකමෙඛලාය එවං ලද්ධනාමො භාජනවිසෙසො; (සං. න. 101) – සමෙඛලා උදකවාටි; (අ. 591).

උදකමල්ලකෙ = උදකසරාවෙ; (අ. 451).

උදකමාතිකං = උදකස්ස ආගමනමාතිකං, (සා. වි. 893).

උදකමාහරිං = ඝටෙන උදකාහරණං අකාසිං; (ථෙරී. 160).

උදක මාහරිං සිංෙච = (ආදිකා) පුණ්ණාය ථෙරියා භාථා; (ථෙරී 157).

උදකමොහරිස්සං = අහං උදකං ආහරිස්සාමි;(ජා. අ. 460).

උදකමිව ඉණං මිංහනති = පාසාණෙ උදකං විය සංසිදෙත්වා ඉණං ඉගාහති; (දී. 691).

උදකම්පි ථලං කරෙය්‍ය = මහාපඨවිං ගහෙත්වා උදකං උදකම්පි ගහෙත්වා පඨවිං කාතුං සක්කුණෙය්‍යං: (වරි. 104)

උදකමහි ථලමහි ච = අක්ඛිභෙදෙන පවනාසෙන ච උදකෙ කම්මඤ්ඤා පදුට්ඨා, සබ්බගෙහෙ හණ්ඩෙන ථලෙකමඤ්ඤා පදුට්ඨාති; (ජා. අ. 406).

උදකරහදෙ = උදකදහෙ; (අ. 33).

උදකරහදෙවා = යෙ ඉමෙ අනොතත්තදහො **කණ්ණ** මුණ්ඩදහො රථකාරදහො ඡද්දන්තදහො කුණාල දහො මන්දාකිනී සිහපපපාතකොති හිමවති සන්ත මහාරහද අඡ්ඡිසුරියසන්තාපෙති අසම්පත්ථඨා නිච්චසීතලා නෙසං අඤ්ඤතරො උදකරහදෙව සිතො; (සු නි. 342)

උදකරුහා = යථාවුත්තෙන පදුමාදිකෙ සඤ්ඤාය වදති; (විමා. 130).

උදකවිත්ථතං = යදා උදකං දුල්ලභං හොති,, යොජනතොපි අද්ධයොජනතොපි ආහරියති, එවරූපෙ පරිගතිනඋදකෙ අවහාරො; (සා වි. 281).

උදකවාරකා= උදකඋසසිඤ්චනවාරකො; (සං. දු 92).

උදකවාහකා = නදිපූරො; (අ. 406)

උදකසඤ්ඤ = උදකස්ස සන්දමානස්ස වා පතිහනස්ස වා සඤ්ඤා උදකසඤ්ඤා; (ධ. ස. 276).

උදකසඞ්ගහෙ = උදකෙන සංගහිතෙ සතිතෙ සංසවෙති; ථලෙ ච නිත්තොව එකොදකිභූතෙති අත්ථො; (සා. වි. 820).

උදකසාලකෙ = පරිවාරෙත්වා සීහසාලරුකෙඛ සක්කාරෙසුං වුත්තං; (දී. 424).

උදකසුද්ධිකං = මුත්තකරණස්ස ධොවනං; (මිා. 174).

උදකස්ස = ජලස්ස; (ජා. අ. 397).

උදකසෙඛාරා = උදකවට්ටියො නාසු සිනා සුවණ්ණ කටාහෙපනානි, එණෙයා රජතකටාහෙ ඉදඤ්ච පඨවිතලෙ කෙනචි අසුචිනා අසම්මිස්සං තෙසං පානීයපරිභොජනීයං උදකඤෙව අඤෙඤසු අසාධාරණං කිලන උදකඤ්ච දස්සෙතුං වුත්තං; (ම. ව. 124)

උදකහාරියා = උදකහාරිකා, උදකං ආහරනතී විය හුත්වානි අධිප්පායො; (විමා. 170).

උදකා = සංසාර මහොඝසඞ්ඛාතා උදකා; (ථෙර. අ. 187).

උදකා අනුගතානි = උදකතොා න උග්ගතානි; (අ. 590)

උදකා ච මනාති ච = උදකෙන මුඛපරිමජ්ජනානි; (සං. ස. 30).

උදකා ඵලමුඛතං = උදකතෝ ඵලමුත්තිඅණං ඵලෙ පතිට්ඨිතං අත්තානං පස්සාමි; (ජා. අ. 230).

උදකාඛානං = උදකට්ඨ පනටඨානං, නත්ථ ඝටෙන උදකං ඨපෙත්වා සරාවකෙන වලඤ්ඤාතබ්බං; (සං. නි. 893).

උදකානුගතානි = උදකතෝ න උග්ගතානි; (දී. 152) - (මි. දු. 269).

උදකාසන නොජ්ජනං = උදකඤ්ච ආසනඤ්ච හොජනඤ්ච, (ථෙර. දු. 79).

උදකුමෙක්ඛාපි = දෙවෙ වස්සන්තෙ මුඛං විවරිත්වා ඨපිතං යං කිඤ්චි කුලාලහාජනං යඤ්ච තං එකෙකස්සපි උදබින්දුස්ස නිපාතෙන අනුපුබ්බෙන පූරති, එවං බාලපුග්ගලෝ ථොකථොකම්පි පාපං ආචිනන්තෝ කරොන්තෝ වඩ්ඪෙන්තෝ පාපස්ස පූරතියෙවාති අත්ථෝ; (ධ. ප. 350).

උදිකුපමා = උම්මුජ්ජනාදිං ආකාරං ගහෙත්වා උදකෙන උපමිතා; (අ. 699)

උදකුපස්සට්ඨං = උදකෙන උපස්සට්ඨං පරිවත්තනං; (අ. 634).

උදකෙ = උදකෙ උදකමයිජ්ජනෙ; (ම. ව. 298) - ඉදං හදු අත්තනෝ උපපත්තිට්ඨානදස්සනං; (විමා. 175).

උදකෙ අගණිත සණ්ඨානි = තතෝ පරං බුද්ධානං ඛමිතභාවඤ්ච පකාසෙන්තෝ -පෙ- ආදිමාහ; (අප. 244).

උදකෙ ඛාවනාදිවත්ථූනි = එතෙනෙව උපායෙන ඉතෝ පරානි සබ්බානෙව -ප- වෙදිතබ්බානි; (සං. නි. 378).

උදකෙන = අථවා උදකෙනාති උම්මුජ්ජනාදිකිරියාය සාධනභූතෙන උදකෙන; (උ. 53).

උදකෙනික්ඛිත්තං = රාජභයාදිහිතෙහි උදකෙන අවිනස්සනධම්මෙසු තම්බලොහභාජනාදිසු සුපප විච්ඡන්නං කත්වා පොක්ඛරණ්‍යාදිසු අසන්දනකෙ උදකෙ නික්ඛිත්තං; (සං. නි. 237).

උදකෙපි අභිජ්ජමානෙ = එත්ථ යං උදකං අක්කමිතං සංසීදති තං භිජ්ජමානන්ති වුච්චති, විපරීතං අභිජ්ජමානං එවං ගහණූපකාමෙන පන පඨවී කසිණං සමාපජ්ජිත්වා වුට්ඨාය එත්තකෙඨානෙ උදකං පඨවී හොතූති පරිවජ්ජිත්වා පරිකම්මං කත්වා වුත්තනයෙනෙව අධිට්ඨාතබ්බං සහ අධිට්ඨානෙන යථාපරිච්ඡින්නෙ ඨානෙ උදකං පඨවී යෙව හොති, සො නත්ථ ගච්ඡති; (වි. සු. 296). - (පරි. 238).

උදකෙපි පරිකම්මං = අඞ්ගපච්චඞ්ගසංසන්දනාදිකං සම්මිංකිච්චං; (ස. වි. 732).

උදකෙ හසධම්මෙ = උදකකීළා වුච්චති; තත්ථ යෙ භික්ඛූ උපරිගොපථකෙ උදකෙ හත්ථාඩිප්පායෙ නිම්මුජ්ජන්ති වා උම්මුජ්ජන්ති වා තරන්ති වා තත්ත නිම්මුජ්ජනාදීනං අත්ථාය ඔතරන්තස්ස හත්ථවාරෙ පදවාරෙ දුක්කටං; (මා. 121) - උදකකීළිතා වුච්චති; (ස. වි. 636).

උදකෙ වා තබට්ඨිකාය වා = තවෙ හි පත්තකං හොති, උදකපාතියා දින්නෙ තෙමෙ සඟ්ඝා ච ලභති තබට්ඨියම්පි අවිසරන්තෙ තිට්ඨති; (ස. වි. 835).

උද නොවි නොඅහි = අඤ්ඤතුපි සුඤ්ඤ වා වණ්ඩාලොවා කොචි න හොමීති එවං එකංසෙනෙව ඤාතිවාද සමුදාචාරං පටික්ඛිපති; (සු. නි. 339).

උදඤ්ඣාමිඛාජානං = නිබ්බත්ත උදක ඌමිතරඞ්ගං මිය; (මහා. 55).

උදඤ්ඣාරොහඤ්ඤස්ස = දිවසස්ස තික්ඛත්තුං උදකං ඔරොහන්තස්ස; (මි. දු. 271)

උදඤ්ඣාරොහඤ්ඤා = සායං පාතං උදඤ්ඣාරොහණඤ්ඤා; (නෙ. 92) - සායං පාතං උදකං ඔරොහනඤ්ඤා; (සං. ස. 101) - සායපාතියඤ්ඤ උදඤ්ඣාරොහනඤ්ඤානු යොගමනුයුත්තා; (අ. 860).

උදඤ්ඣාරොහනානු යොගං අනුයුත්තෙන්තා = පාතො මජ්ඣන්හිකෙ සායන්හි දිවසස්ස තික්ඛත්තුං පාපං පවාහෙස්සාමීති -පෙ- විහරාමීති දස්සෙති; (මි. දු. 37)

උදඤ්ඣාරොහනන්හස්ස = උදකං ඔතරන්තස්ස; (අ. 530).

උදඤ්ඣාරොහනෙන = උදකං ඔරොහන්තෙන පුග්ගලෙ; (ම. ව. 120).

උදග්ගචිත්තං = සම්මාපටිපන්නියං උළාරපීතිපාමොජ්ජ යොගෙන උදග්ගචිත්තං; (උ. 199) - පීතිමිද්ධ විගමෙන සමථග්ගහවසෙන අලීනචිත්තං; (උ. 199).

උදග්ග චිත්තා = කොටුපනාහාදිකිලෙසවිරහිතත්තා සොමනස්සචිත්තා; සනාතුට්ඨචිත්තානි අත්ථෝ; (අප. 172) - පීතිසොමනස්සවසෙන උග්ගතචිත්තා; (බු. 32) - ඔදග්‍යපිතියා වසෙන උදග්ගචිත්තා අලීනචිත්තා; (ථෙර. දු. 207).

උදග්ගචිත්තා සුමනා = සොපි නාම අච්ඡරියං දිස්වා -පෙ- පටිග්ගහෙසි; (සු. නි. 397).

උදග්ගමෙත්තෙන නාමෙන ඝිත්තා = පඨමූපපත්තිභූත උළාරෙන මහතා පාමුස්සමෙත්තෙන අභිපත්තුට්ඨා; (ථෙර. අ. 218).

උදහතා = ඔදහියපිතියා උදහවිත්තා; (විමා. 270).

උදහි හුතතං = උද අහි හුතතං; (ජා. අ. 235).

උදහෙ = අබභුන්නානකායෙ; (සු. නි. 394).

උදහෙතා = කායෙන විහෙහන ච අබභුන්නාතො, ඉදං පන පදං න සබබපාළෙසු අත්ථි; ඉදානි යෙහි ඛමෙමහි අත්තමනො තෙ දසෙසහෙතා ආහ. (සු. නි. 354) – අබභුන්නාසකාය විහෙතා; (සං. නි; 742) – පිතිවසෙන අබභුන්නාහකාය විහෙතා; (සං. නි. 141).

උදඛහණෙ = එත්ථ උද ඉති නිපාතො. දඛහණෙති මිනුසසානං සඤඤරණවඨානෙ අනාවාටෙ භූමිභාගෙති අත්ථො; (ජා. එ. 101).

උදචෙත සා වා = කත්ථචි ලොභදෙසුපපාදන ජාන රූපාදිසාදියනං චිවරාදි පරිහොගෙසු අපච්ච මෙකඛණාදිං වා පාපකම්මං කරොති; (බු. 125).

උදවිතිද = උච්ඡින්දති හසාපෙති විනාසෙති; අතීතකාලි කානමපි හි ඡින්දසි වත්තමානවචනං අනාගර විහතකා ඉච්ඡන්ති; (සු. නි. 11).

උදසථලං = උදකච්ඡඩ්ඩෙලො වුච්චති; (සං. නි 378).

උදවඨාසි – ආසනා වුට්ඨාය රඤඤා සන්තිකං ගන්ත්වා අට්ඨාසි; (ජා. අ. 160).

උදණහසමයං පති = සුරියුග්ගමණවෙලායමෙව; (ජා. අ. 40).

උදතාරසි = උත්තාරෙසි උක්ඛිපිත්වා ගමණසජ්ජිකාසි; (ජා. අ. 246).

උදතාරී = කාමටඨකතො උත්තාරසි. උදතාසිනිපි පාඨො; (ජා. ප. 160) – උත්තිණ්ණොස්මි; (සු. නි. 344)

උදත්තා = උද අත්ථෙ. උළාරපඤඤත්ති අත්ථෙ; (නෙ. 43).

උදඛින්ධ අරණවාරණං = විත්ථිණ්ණ අරණ්ණවානං අන්තරෙ සම්මුදූං විය අඛිණවත්තිං; (බු. 63)

උදඛිතං = උදකතිඩ්ඩාහකං; (සං. එ. 101).

උදඛිරසාගරො = යථා උදකං එත්ථ ඛියතීති උදධිති ලද්ධ නාමො සාගරො එත්තකාති උදකාළ්හකානීති ආදිනා උදකතො අපපමෙයේ‍යා; (විමා. 124).

උදඛෙත්ත = පාතුභවතීති අත්ථො; (අප. 222).

උදඛෙදිතුං = උපඛ්ඛත්ති; (ජා. ස. 512) – පඨමකපටිසා සාරෙ ඉරෙදිඛියඤ්ච පඨමං පාතුභූතත්තා පඨමං නිබබත්තතීති අත්ථො; (ජා. අ. 212).

උදපඤඤතතිපි = උදහු සම්පජානිඤ්ඤණාදිනා ඤ්ඤණෙන නණ්ණා කපපං වා දිට්ඨිකපපං වා නපපයති. අථස්ස භගවා නං ආචික්ඛන්තො දුතියං ගාථ මාහ; (සු නි. 475) – උදහු -පෙ- විහුත්වං ගාථමාහ; (චූ. 35)

උදපනෙතා = උදකහරිනාපානි; (සං. ස. 146) – (අ. 635).

උදපාදි = උපපන්නොා; (දී 33) – උපපන්නා; (ථ. 71) – අයං මිනඤ්ඤා පඤ්චමෙ සත්තාහෙ උදපාදි; (සං. එ. 158) – (අ. 476) – උපපජ්ජි; (දී. 208) – දසහඤ්ඤි ලොකධාතු උන්නාදෙන්තා උපපජ්ජි; (දී. 271) – තස්සා කථාය අන්තරා වෙමජ්ඣෙ යෙව අයමිඤ්ඤ කථා උදපාදීති වුත්තං හොති; (සු. නි. 380) – අහො අච්ඡරියං දසබලස්ස පුබෙබනිවාසඤ්ඤණං, පුබෙබනිවාසං නාම කෙ අනුස්සරන්ති කෙ නානුස්සරන්තීති; (දී. 269).

උදපානං = යං හිඤ්ඤි පොක්ඛරණිතළාකාදි; (සං. එ 70) – යං හිඤ්ඤි පොක්ඛරණීතළාකාදිකං; (සු. ස. 146).

උදපානං තිණඤ්ඤ ච භූසඤ්ඤ ච යාව මුඛතො පූරෙස්සං = පානීය කුපං තිණෙන ච භූසෙන ච මුඛපප මාණෙන වඤ්ඤස්සං; තිණාදීනි පක්ඛිපිත්වා කූපං පිදහිංසූති අත්ථො; (ථ. 265).

උදපානං තිණඤ්ඤ ච භූසඤ්ඤ ච යාව මුඛතො පූරෙස්සං, මා නෙ මුණ්ඩකා සමණකා පානියං අපංසූ = තත්ථ මුණ්ඩකා සමණකාති මුණ්ඩෙසු මුණ්ඩානි සම ණෙසු සමණානි වත්තුං වට්ටේ‍යා; නෙ පන ඛුංස නාධිපපායෙන ගිළෙහනා එව මාහංසු; (ථ. 265).

උදපානො = සීසනිංසහත්ථගම්භීරො පාණීයකූපො; (සං. ද්‍ර. 92).

උදපානො ඛනො මයා = උදකං පිවන්ති එත්ථාති උදපානො, කූපපොක්ඛරණීතළාකානමෙතං අධිවචනං. සො උදපානො කූපො මිපසඤ්ඤස භගවතො අත්ථාය ඛනො ඛනිතොත්ති අත්ථො; (අප. 394).

උදපෙතෙතා = උට්ඨිතො; (ජා. ප. 227).

උදබින්දු = යථා නාම පොක්ඛරෙ පදුමපත්තෙ පතිතං උදබින්දු නපපතිට්ඨති එවං න පතිට්ඨහන්තීති අත්ථො; (ධ. ප. 597).

උදබින්දුව පොක්ඛරා = පදුමිනි පණ්ණො උදක බින්දු විය. (ඉති. 217).

උදඛඛහෙ = උදඛඛහෙය්‍ය ධාරෙය්‍ය අත්තනි සඤ්ඤ ඤෙය්‍යාති අත්ථො; (සු ස. 135) – (සු. නි. 378) – උඛඛහෙය්‍ය; (ජා. ද්‍ර. 160) – ඛරෙය්‍ය; (ජා. ස. 521) –

උදමානු සිඤ්ඤති = උදහු මඤ්ඤිසා සිඤ්ඤපා මානුසි සඤ්ඤති (ජා. ව. 57).

උදයගාමිණිං = අත්තනෝ සමයෙ වඩ්ඪිගාමිණිං; (සං. ක. 220).

උදයඨගාමිණිය = උදයඤ්ච අත්ථඤ්ච ගච්ඡනතියා උදයබ්බය පරිඤ්ඤාසියාති අත්ථෝ; (සං. ක. 186) – උදයඤ්ච අත්ථඤ්ච ගණ්හුං පරිච්ඡින්දිතුං සමත්ථාය. එතෙන පඤ්ඤාය ලක්ඛණපරිඤ්ඤාභාගං උදයව්‍යයඤ්ඤාණං වුත්තං; (අ. 604) – (මි. ප. 224) – (දී. 754) උදයඤ්ච අත්ථගමනඤ්ච ඛන්ධානං උදයඤ්ච වයඤ්ච පටිවිජ්ඣනතියා; (උ 164) – පඤ්චන්නං ඛන්ධානං උදයවය ගාමිනියා උදයඤ්ච වයඤ්ච පටිවිජ්ඣිතුං සමත්ථා; (මි. ප 20) – (අ. 583) – උදයගාමිනියා ච අත්ථගාමිනියා ච; (මහා 102).

උදයත්ථිකෝ = වඩ්ඪි අත්ථිකෝ; (අ. 561).

උදයනෙනා = උග්ගච්ඡනෙනා; (වි. මහා. 245)

උදයබ්බයං = උදයඤ්ච වයඤ්ච; (ඉති. 282) - පඤ්චන්නං ඛන්ධානං පඤ්චවීසතියා ලක්ඛණෙහි උදයං පඤ්ච වීසතියා එව ලක්ඛණෙහි වයං; (ඛ ප. 632).

උදයබ්බයගාමිණිය = පඤ්චන්නං ඛන්ධානං උදයඤ්ච වයඤ්ච ගණ්හුං පරිච්ඡින්දිතුං සමත්ථාය; (සු. ස. 43).

උදයබ්බයඤ්ච = උපපාදඤ්චෙව වයඤ්ච; (ථෙර. ඒ. 55).

උදයබ්බයානුපස්සි = තමෙව පඨමං දිට්ඨං උදයඤ්ච වයඤ්ච අනුපස්සමානෝ; (දී. 312) – උදයඤ්ච වයඤ්ච පස්සනෙනා; (අ. 509).

උදයමාදිච්චෝ = උදෙනෙනා ආදිච්චෝ විය; (ජා. ස. 106).

උදයෙන = උච්චනෙනන; (ජා. න. 223).

උදයෝ = අත්තානං සඤ්ඤාය වදති: (ජා. න. 319)- ජාතිං උපපාදං අභිනවාකාරං උදයෝති; (පටි. 178).

උදඤ්ඤයෙ = උඤ්ඤාපෙසි පතිට්ඨාපෙසි තං මේ ආචික්ඛ; (ජා. ප. 190).

උදහාරඤ්ඤ = උදකං ආහරිතුං ගච්ඡනතස්ස; (ජා. ඡ. 174).

උදරං = උදරියසෙසතං අධිවචනං, තං හි ඛානනාමෙන උදරන්ති වුත්තං; (සු. ස. 176)

උදරංනුත = අඤ්ඤසඤ්ඤං උදරං උදරමෙව මඤ්ඤසි නව උදරං පන අත්ථි උදරං; (ජා. ප. 3).

උදරවජ්ඣංයෙව පරිගණ්හාමි = සභාපට්ඨිකණ්ටකං ගණ්හාමි; (ම දූ. 41)

උදරසුපරූපං = උදරස්ස පූරෙ – උදරපූරෙ: (සු. ස. 176) – (සු නි. 181).

උදරස්ස කාරණා = උදරස්ස කාරණාති ආදිමහ; (ස. ම. 548).

උදරස්සුපරූපඛන = උපවාසෙන; (ජා. ස. 447).

උදරාහදෙහඤං = උදරපූරං, තං හි උදරං අව දෙහනතෙනා උදරාවදෙහකනති වුච්චති; (දී. 755). -(ම දූ. 56) – (අ 644) – උදරපූරං -පෙ- අවදෙහ කතෙනා -පෙ- වුච්චති; (මහ. 358) – උදරං අවදි ඛිත්වා; උපවිත්වා පූරෙත්වා; (අ 633).

උදරාවදෙහඤං භුඤ්ජා = "ඌනූදරෙ මිතාහාරෙ"ති වුත්ත වචනං අවිනෙත්වා උදරපූරං භුඤ්ජිත්වා; (ථෙර. දූ. 79).

උදරියං = උදරෙ භවං අසිතපීතඛායිතසායිතං, තං වණ්ණෙනෙ අජෙඣාහටාහාරවණ්ණං සණ්ඨානතෙ පරිසාවනෙ සිථිලබන්ධනඛුල්ලසණ්ඨානං, දිසතෙ උපරිමාය දිසාය ජානං, ඔකාසතෙ උදරෙ සිතං. (විසු 190) – (මහ 169) – වණ්ණතෙ අජෙඣාහටාහාරවණ්ණනති වචනපථෙන -පෙ- උදරෙ සිතනති; (බු. 35) – (වතු. 44).

උදරෙයතෙ = උදරෙ යතෙ මිතහොජී, ආහාරෙ මිතසඤ්ඤී වුත්තං හොති, ඉමිනා හොජනෙ මිතසඤ්ඤිතාමුඛෙන පච්චයපටිසෙවනසීලං වුත්තං; (වතු. 251) – උදරයතෙ මිතහොජී -පෙ- වුත්තං; (සු. නි. 101) – උදරෙයතෙ සංයතෙ මිතහොජී -පෙ- වුත්තං; (සං. ඒ. 196).

උදු = අථ; (ථෙරී. 17).

උදුනං = සොමනසසඤ්ඤණමසිකං උදුහාරං; (පටි. 442). සොමනසසඤ්ඤණමසිකා ගාථාපටිසංයුත්තා දෙ අසිනි සුත්තනතා උදුනනති වෙදිතබබං; (මහා. 190). – සොමනසසඤ්ඤණමසිකගාථාපටිසංයුත්තා -පෙ- වෙදිතබබා; (ම. දූ. 88) – තත්ථ උදුනනති; කෙනට්ඨෙන උදුනං? උදුනනට්ඨෙන. කිමිදං උදුනං නාම? පිනිවෙගසමුට්ඨාපිතො උදුහාරෙ; (උ. 2) – සෙ අධිකෙ හුත්වා අත්තො අසණ්ඨ හිත්වා බහි වවිදාරෙන නිසාබනෙනා පරිගහාභ නිරපෙකඛා උදුහාරවිසෙසෙ උදුනනති වුච්චති; (උ. 2) – යානි පන සම්මාසම්බුද්ධෙන සාමං ආභවව හාසිතානි ජිනවචනභූතානි යානි සඞ්ගාය භගවතා පරියත්ති ධම්මං නවඩා විභජ්ජිත්වා උදුනි සනෙනන උදුනනති වුත්තානි, තානෙව ධම්ම සඞ්ගාහකෙහි උදුනනති සඞ්ගහිතනති නදෙවෙත්ථ සංවණ්ණනභබභාවෙන ගහිතං; (උ. 3) – තං පනෙතං උදුනං:- විනයපිටකං සුත්තනතපිටකං අභිධම්මපිටකනති තීසු පිටකෙසු සුත්තනත

පිටකපරියාපන්නං දීඝනිකායෝ මජ්ඣිමනිකායෝ සංයුත්තනිකායෝ අඞ්ගුත්තරනිකායෝ ඛුද්දක නිකායොති පඤ්චසු නිකායෙසු ඛුද්දකපරියා පන්නං. සුත්තංගෙය්‍යං වෙය්‍යාකරණං ගාථා උදානං ඉතිවුත්තකං ජාතකං අබ්භුතධම්මං වේදල්ලන්ති නවඞ්ග සාසනඛෙණ්ඩ උදානඛිගං; (ඛු. 3).

"අනෙක ජාතිසංසාරං සන්ධාවිස්සං අනිබ්බිසං
ගහකාරකං ගවෙසන්තෝ දුක්ඛා ජාතිපුනප්පුනං

ගහකාරකදිට්ඨෝසි පුන ගෙහං න කාහසි
සබ්බා තෙ ඵාසුකා භග්ගා ගහකූටං විසංඛිතං
විසඞ්ඛාරගතං චිත්තං තණ්හානං ඛය මජ්ඣගා"

ඉමිං උදානං උදානෙන්තෝ; (ඛු. 8).

උදානං උදානෙති = සොහි ආයස්මා අරඤ්ඤෙ දිවා විහාරං උපගන්ත්වාපි රත්තිවාසුපගන්ත්වාපි යෙහුය්‍යෙන ඵලසමාපත්තිසුඛෙන නිරොධ සුඛෙන ච වීතිනාමෙති; (ඛු. 112).

උදානං උදානෙඞි = උදාහාරං උදාහරි. යථා හි යං තෙලං මානං ගහෙතුං න සක්කොති, විස්සන්දිත්වා ගච්ඡති, නං "අවසෙසකො"ති වුච්චති යඤ්ච ඔඝං තළාකං ගහෙතුං න සක්කොති, අජ්ඣොත්ථරිත්වා ගච්ඡති, නං "ඔඝො" ති වුච්චති. එවමෙවං යං පිණ්ඩවචනං හදයං ගහෙතුං න සක්කොති, අධිකං හුත්වා අන්තො අසණ්ඨහිත්වා බහිනික්ඛමති, නං "උදානන්ති" වුච්චති, එවරූපං පිණ්ඩිමය වචනං නිච්ඡාරෙස්සති අන්තො? (අ. 322)= (දී. 99) – (අ. 638) – (මි. දු. 165) – (සං ඵ. 48) – රාජා තෙසං උපසමෙ පඤ්චත්වා ඔගහපඤ්ඤාය විපස්සන්තා රහදම්ව විප්පසන්නාහිඤ්ඤා භික්ඛු සංඝං පුනප්පුන විලොකෙත්වා; (දී. 107) – සක්‍යා උදානෙසි? කොචි නාම වදෙය්‍ය භගවා පවත්තිතො පවත්තිතෝ අනුබන්ධිත්වා පරිනිබ්බායථ භගෙන පරිනිබ්බායථ භගෙතෙති උපඩ්ඪතෝ භයෙන ආයුසඞ්ඛාරං විස්සජ්ජෙසීති, නස්සොසක්‍යතො මා හොතු ඉතිහස්ස උදානං නාම නත්ථීති එතස්ස දීඝභත්ථං පිතිවෙගවිස්සට්ඨං උදානං උදානෙසි; (දී. 386) – (සං. ස. 200) – (අ. 786) – ගිලාන සෙය්‍යං ආගඤ්ඡන්ං දෙමිනස්සෙන භවිතබ්බං සියා, ඉමිනාපං පන භත්ථගහස්ස වෙදනාඩිවාසනං දිස්වා අතෙ බුද්ධාභං මහානුභාවතා එවරූපාසු තාහි වෙදනාසු වත්තමානාසු විසාරමත්තමප්ප තති සිරියතෙ අලඞ්කරිත්වා ඡබ්බණ්ණ රුහතා විය අතීසද්ධාමතෙන කායෙන නිපන්නොත, ඉදානි අධිකතරං බුබවණ්ණං විරොචති දාණාසමතෙන්තා පුණ්ණචන්දෙ විය, සමපති විසමිත්ත විය ච අරවින්දං අස්ස මුඛං සොහති, කායෙපි වණ්ණායතනං ඉදානි සුසමවට්ඨකඛන්ධං පිය මිපසිදති උදානං උදපාදි; (සං. ඵ. 63) – කස්මා උදානෙසි? සෙ කිර බ්‍රාහ්මණො මිච්ඡා දිට්ඨිකො බුද්ධා ධම්මෙ සංඝොති වුත්තෙ කණ්ණ පිදහති, ථෙරො බදිරඛාණුසදිසො; බ්‍රාහ්මණි පන සොතාපන්නා අරියසාවිකා; බ්‍රාහ්මණෙ දුතං දෙත්තෙ පඤ්චසතානං බ්‍රාහ්මණානං අපෙපාදකං පායාසං දෙති; බ්‍රාහ්මණි බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස නානාරස භොජනං; (සං. ඵ. 175).

උදානෙඞි = උදාහරි; (පටි 442).

උදායි – සබ්බ රාජබලං ඔලොකෙත්වා උදායිං අද්දස; (බු. 21) – ලාළුදායිත්ථෙරං; (අ. 662).

උදායි = පණ්ඩිතඋදායිථෙරෙ; (මින. 78) – සං ස. 86)– ලාළුදායි ථෙරෙ; (අ. 441) – (අ. 628) – (අ. 810)– කාලුදායිත්ථෙරෙ; (අ. 812) – (අ. 815) – කපිල වත්ථුස්මිං බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා උදායිති ලද්ධනාමෙ වයප්පත්තෙ සත්ථු සන්ති සමීපගමෙ බුද්ධානුභාවං දිස්වා පටිලද්ධසද්ධෙ පබ්බජිත්වා විපස්සනාය කම්මං කරොන්තෙ නවිරස්සෙව අරහත්තං පාපුණි; (ථෙර. ඵ. 7).

උදාහරති = පච්ඡිමං ඔවාදං න දෙතීති සඤ්ඤාය වදති; (දී. 379).

උදාහි = කථෙසි; (අප. 282).

උදුම්බරාවය්‍යමත්තෙන = උදුම්බර යථා නාම කබබං විනෙහත්තෙන හෙන කබබකරණෙන මත්තෙන සයති, එවං සයසි?; (සං. ඵ. 139).

උදුම්බරෙ නෙ භක්ඛකමනුස්සරං = උදුම්බර අත්තනෙ භක්ඛා මත්තං අනුගවජ්ඣන්; (සු නි. 445).

උදුම්බරෙ දෙවෙති දිනනං = භයා ආරාධිතෙති දෙවෙති පාසද වසෙන නිස්සට්ඨං; (විමා. 273).

උදුම්බරෙ ඣානඤ්ඤ වෙතං = උදුම්බර යානුපත්තිකඤ්ඤෙන භා ඛණංයෙව භං භථාගතස්ස උපට්ඨානීති පුච්ඡති: (ම. න. 78).

උදුම්බරෙ වෙ – එවං විධං භූ මදන්ති; (සු. නි. 474).

උදුම්බරෙ වෙ සඤ්ඤනියා = සඤ්ඤත භාවෙන; (සු. නි. 473).

උදිචම = උද්ධං යන්ති වම්මිකඛිලතො උට්ඨායාති අත්ථො; (ජා. ව. 67) – උද්ධං ගන්ත්වා, වම්මික ඛිලතො උට්ඨහිත්වාති අත්ථො; (චරි. 193)

උදිචෙචා උහතො = මාතිතොා ච පිතිතොා ච උභතොා උද්ධතොා සංසුද්ධගහණිකොා; (ථෙර ඵ. 65).

උදිකඛති = පිතු සන්තිකං ගන්ත්වා කම්පමානො ඔලොකෙති; (ජා. ඝ. 484)-එවරූපෙති නෙහෙහති යසම්ං ඛණෙ ඔලොකෙති; (ජා. ඡ. 88).

උදිකඛයි = අඤ්ඤ පෙකඛයි; (ජා. ඨ. 485).

උදිතෝ ජගදුකාසෙ = සකලාකාසෙ උදිතෝ උට්ඨිතෝ පාකටිභූතෝ; (අප. 427).

උදිරණං = උදීරයති = උදීරණං; (ඛ. ස. 280).

උදිරණා = කථා; (ජා. ඡ. 106).

උදිරයන්තු = නාදං මුඤ්චන්තු; (ජා. ඨ. 17).

උදිරයෙ = හණෙති; (ම. න. 301).

උදිරිතං = භාසිතං; (උ 184).

උදිරිතා = භූතාධිපමෙව පුච්ඡථාති වුත්තා; (ජා ඡ, 233) – තිදසපුරං ගන්ත්වා සක්කස්ස සන්තිකෙ අයං සුධාති උදිරයි; (ජා. ඡ. 245).

උදුකඛලං අභිකඛති = සුපපමුඤ්චලෙති සඤ්ඤං උදුකඛලං අභිකඛති; (ජා. ද්ව. 301).

උදුකඛල මත්තු = උත්තානමෙව; (ස වි. 332)

උදුකඛලිකා = උදුකඛලෙති කොට්ටනා බාදනති; (අප. 188).

උදුකඛලෙ කොටෙටතා කොටෙටතා පරිභුඤ්ජං = ථෙරානං කොචි කපියකාරකො නත්ථි, යො නෙසං තං ගහෙත්වා යාගුං වා භත්තං වා පචෙය්‍ය සාම්මපි පචනං සමණ සාරුපපං න හොති න ච වට්ටති; (ස. වි. 118).

උදුකඛලෙන මුසලෙන පනිනා බුජ්ඣඛන්ත ච = ඉදානි තානි සරූපතො දස්සෙන්තී -පෙ- ආහ; (ථෙරී. 12).

උදුවිතං විතතං සමුදුවිතං = උපචාරභූමියං විත්තං උද්ධං විතං; -පෙ- උපරූපරි කතපරිවයං සම්මා උපරූපරි කතපරිවයන්ති අත්ථො; (පටි 321).

උදුජිතං = උපරිභාවාය ජිතං උපරිභාවකරෙති වා සඤ්ඤෙති ජිතං උදුජිතං; (පටි. 321).

උදුජිතා = තජ්ජිතං; (සං. ත. 78).

උදුම්බර ඛාදිඛං = යථා උදුම්බරානි ඛාදිතුකාමෙන පක්කෙ උදුම්බරරුක්ඛෙ චාලිත්වෙ එකප්පහාරෙ නෙව බහූනි ඵලානි පතන්ති සෙ ඛාදිතබ්බ යුත්තකානි ඛාදිත්වා ඉතරානි බහූනරානි පහාය ගච්ඡති එවමෙවං යො ආයතෙ වසං බහූහරං කත්වා විපක්කිරන්තෙ හොගෙ භුඤ්ජති සෙ උදුම්බරඛාදිකංවායං කුලපුත්තෙ හොගෙ ඛාදතී'ති වුච්චති; (අ. 778).

උදුම්බරදණ්ඩං = අපටිච්ඡාවපඤ්ඤත්තං රස්සකං වඩ්ඩං උදුම්බරදණ්ඩං ගහෙත්වා; (සං. ඵ. 143).

උදුම්බර මූලස්මිං = උදුම්බරස්ස මූලෙ; (ජා. ප. 56).

උදුම්බරාරාමෙපඤ්ඤා = ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි; (ජා. ද්ව. 312).

උදුම්බරිකාය පරිබ්බාජකාරාමෙ = උදුම්බරිකාය දෙවියා සන්තකෙ පරිබ්බාජකාරාමෙ; (දී. 602).

උදුම්බරෙ වසන්තස්ස = උදුම්බරරුක්ඛමූලෙ රුක්ඛ ජ්‍ඣායාය වසන්තස්ස භික්ඛුස්ස භගවතො; (අප 402)

උදෙනයං චක්ඛුමා = ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං උපාසකමභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි; (ජා ද්ව. 24).

උදෙති = පාචීනලොකධාතුතො උග්ගච්ඡති; (ජා ද්ව 24) – (වතු 147).

උදෙති භික්ඛං = බිම්බමෙව වඩ්ඪති; (අ. 357) – භික්ඛ මෙව සීලාදිහි ගුණෙහි උදෙති, වුඩ්ඪිං උප ගච්ඡතීති; (ජා. න. 227).

උදෙන වෙතියං = උදෙනයක්ඛස්ස චෙතියට්ඨානෙ කත විහාරෙ වුච්චති; (සං. ත. 198) – (දී. 384).

උදෙනං වෙතියං = උදෙනස්සයක්ඛස්ස චෙතියට්ඨානෙ කතවිහාරෙ වුච්චති; (අ. 784) – එවමාදිසුපි එසෙ නයො; (උ. 227).

උදෙනස්ස = අපරාපරං දෙවමනුස්සෙසු සංසරන්තො අම්හාකං භගවතො කාලෙ කොසම්බියරඤ්ඤො උදෙනස්ස පුරොහිත පුත්තො හුත්වා නිබ්බත්ති; (ථෙර. ඵ. 245).

උදෙනෙ = උදෙනෙන; (ජා. ස. 394) – උග්ගච්ඡන්තං; (අප. 382).

උදෙනෙ සත්තරංඛිව = ආදිකා ආයසමනො පිපි සම්මජ්ජක ත්‍ථෙරස්ස අපදානං; (අප. 582).

උද්දණ්ඩා සුදං = උද්ධුකො සුදං; (දී. 663) – එත්ථ සුදන්ති නිපානමත්තං. උද්දණ්ඩොති නස්සනාමං; (සං. ස. 22).

උද්දණ්ඩා = උද්දණ්ඩා නාම එකොපනිස්සය විසෙසොතිපි ඡදනගෙහොතිපි එකෙ; (මහා. 139) – එකෙ පනිස්සය විසෙසෙ; (මහා 238)

උද්දලොමි = උභතො දසං උණ්ණාමයත්ථරණං; කෙචි එකතො උග්ගන පුප්ඵන්ති වදන්ති; (අ. 411). – උභතො දසං උණ්ණාමයත්ථරණං -පෙ- (දී. 63) – එකතො උග්ගතලොමං උණ්ණාමයත්ථරණං; "උද්දලොම" න්ති පිපාඨෙ; (ස. වි. 807).

උද්දයං = ආනිසංසං අනිරෙකලාභං; (විමා. 270).

උද්දයං වා පරියෙසනෙන = වඩ්ඪිං පත්ථෙන්තො වා පරිවත්තෙන්ති පරිවත්තනං කරොන්ති; (මහා. 298).

උද්දයහන වෙලා අස්ස = ඛායනකාලො භවෙය්‍ය; (ප. 28).

උදුඹරං = **වඤ්ඣකගොමියෙන** ච ජාරිකාය ච සකිං මිද්ධිනමිනන්තිකං; (සා. වි. 901)

උදුක්ඛලබබා = යථා නං කාලෙන කාලං පස්සන්ති එවං දාතබ්බා අත්තානං දස්සෙතබ්බා; (මි. ප. 201).

උදුක්ඛලබා = නෙසං අත්තානං ච පටිසාමිනභණ්ඩකං ච දස්සෙවා සම්පටිච්ඡාපෙත්වා අනෙහා; (දී 586).

උදුපං = ආපනො උග්ගහන්තා උග්ගච්ඡන්ති ලද්ධ මොහාරෙන පාකාරවත්ථුනා සම්මන්නාගතං; (සං. දු. 87).

උදුපවනතං උලුම්පිනං = නං උදකං නිරාමිරියාද මක්ඛනං වාතාහතං උල්ලුම්පිතං ගුහා නිට්ඨති; (ජා. අ. 473).

උදුපසම්පනනං = පාකාරවත්ථුනා සමන්නාගතං; (ජා අ. 248)

උදුරා = උදුම්බරා; (ජා. ශ්‍ර. 253)

උදුලකං ගහෙත්වා = අතිජානසුරෙ විහඞ්ගසොබෙහ ජාතං උදුලක පුප්ඵං ඔචිනිත්වා සකුණඝසස භගවතො පූජෙසිනති අනෙහා; (අප. 400)

උදුලකා = වානඤ්ඤතකා, යෙ රාජරුක්ඛාතිපි වුච්චන්ති; (මිෂ. 34) - (ජා. ශ්‍ර. 75) - (243) - උදුලකාදයො රුක්ඛා; (අප 182)

උදුලකාපාමලිසිඤ්චුවාරකා = ඉමෙනි මියා ඔචිනා යෙවානි වදති; (ජා. ප. 125).

උද්දිටඨං නොති = පාපෙත්වා දින්නං හොති; (සා. වි 417)

උද්දිටඨං බො ආසඤ්ඤනා නිදානං = (ආදි) නිගමන වචනං; (මෂ. 159).

උද්දිටඨා = උද්දෙසමත්තෙනෙව වුත්තා න විගඞ්ගන; (සු. නි. 352).

උද්දිටඨාබො = (ආදි) සබබත්ථ වුත්තනයෙනෙව වෙදි තබබං; (මෂ 52).

උද්දිටඨා බො අභියාභො අටඨ පාරාජිකා ධම්මා = භික්ඛු ආරබ්භ පඤ්ඤත්තා සාධාරණා චත්තාරො ඉමෙ චත්තාරොති එවං පාතිමොක්ඛුද්දෙසමගෙගන උද්දිටඨත්තා, එවමෙත්ථ අත්තො වෙදිතබබා; (මෂ. 162) - භික්ඛු ආරබ්භ -පෙ- උද්දිටඨා බො අභියාභො අටඨ පාරාජිකා ධම්මාති එවමෙත්ථ අත්තො වෙදිතබබා; (සා. වි. 674).

උද්දිටඨා බො අභියාභො ඡසටඨිසතපාචිතතියා ධම්මා -පෙ- ඉමිනාපි මෙ උපාසකා ධාරයාමි = සත්ථාරං සඤ්ඤාපනො සුට්ඨිතෙනෙවත්ථෙන; (සා. වි. 711).

උද්දිටඨා වො අභියාභො ඡසටඨිසතා පාචිතතියා ධම්මා = භික්ඛු ආරබ්භ පඤ්ඤත්තා සාධාරණා සත්තානි අසාධාරණා ඡන්නාවුතීති එවං ඡසටඨිසතා (මෂ. 202).

උද්දිටඨා වො අභියාභො තිංස නිසසග්ගියා පාචිතතියා ධම්මා = භික්ඛු ආරබ්භ පඤ්ඤත්තා සාධාරණා අට්ඨාරස අසාධාරණා ඒාදසාති එවංතිංස; (මෂ 173) - එත්ථ මහාවිභඞ්ගෙ චීවරමගගතො ධොවනාදිව පටිග්ගහණං චාති දෙ යිකබාපදානි අපනෙත්වා අකාලචීවරං කාලචීවරන්ති අධිට්ඨහිත්වා විනජ්ජනසිකබාපදෙන ච පරිවත්තෙත්වා අවසිසන්න චීවරෙන ච පඤ්චමගෙගා පූරෙතබෙබා; (සා. වි. 685)

උද්දිටඨා වො -පෙ- එවංමෙත්ථ ධාරයාමි = එත්ථ පඤ්ච ආපත්තී එලෙසන්ති - පඤ්චාපත්තිකා, පඤ්ච විනිසසකමනකබණෙණෙව ආපජ්ජිතබබාති අත්තො; (මෂ 47) - (සා. වි. 454)

උද්දිටඨා වො අභියාභො සත්තරස සඞ්ඝාදිසෙසා = එත්ථ ඡන්නං පඤ්චාපත්තික්ඛානං අනන්තරා සඤ්චරිත්තා දෙ දුට්ඨදොසාති ඉමානි තීණි සිකබාපදානි මහාවිභඞ්ගතො පක්ඛිපිත්වා නව පඤ්චාපත්තිකා, චතුන්නං යාව තතියසසානං අනන්තරා මහාවිභඞ්ගතොපි චිත්තාරො යාව තතියකෙ පක්ඛිපිත්වා අට්ඨ යාවතතියකා වෙදිතබබා; (සා. වි. 682).

උද්දිටඨා වො අභියාභො සත්තරස සඞ්ඝාදිසෙසා ධම්මා = භික්ඛු ආරබ්භ පඤ්ඤත්තා සාධාරණා සත්ත අසාධාරණා දසාති එවං සත්තරස; (මෂ 168)

උද්දිටඨා වො ආයසම්මනනා චත්තාරො පාරාජිකා ධම්මා = ඉදං ඉධ උද්දිට්ඨපාරාජිකපරිදීපනමෙව. සමොධානෙත්වා පන සබබානෙව චතුම්සති පාරාජිකානි වෙදිතබබානි; (මෂ. 33) - (සා. වි. 365).

උද්දියානෙ ච කම්බලෙ = උද්දියානා නාම කම්බලා අත්ථි; (ජා. ප. 58).

උද්දිසති වා = (ආදිසු) පදදිගණ භාය; (සා. වි. 697)

උද්දිසනෙන වා උද්දිසාපෙනෙන වා සජ්ඣායං වා කරොනෙන = සො පන යසමා ආචරියෙ අත්තනො රුච්චියා උද්දිසනෙන වා ආචරියං යාචිත්වා අනෙහවා සිසෙ උද්දිසාපෙනෙන වා යො නං ධාරෙති, තසමිං සජ්ඣායං කරොනෙන වා උද්දිසමානො නාම හොති, තසමා; (සා. වි. 649)

උද්දිසසං = උපොසථදිවසෙ භික්ඛූ ච භික්ඛුනියො ච උද්දිසසන්ති; (සා. වි 961).

උද්දිසස අභියා නිට්ඨහන්ති = අරියා පන වාචං අභින්දිත්වා යෙනකිඤ්චා හොන්ති උද්දිසස කෙවලං භික්ඛා වාර වත්තෙන්ත නිට්ඨහන්ති; (ජා. ත. 249).

උදිකඛි = අජ්ඣු පෙකඛි; (ජා. ස. 485).

උදිතෝ ජගදඤ්ඤාසෙ = සකලාකාසෙ උදිතෝ උට්ඨිතෝ පාකටභූතෝ; (අප. 427).

උදිරණං = උදීරයති = උදිරණං; (ඛ. ස. 280).

උදිරණා = කථා; (ජා. ඡ. 106).

උදිරයන්තු = නාදං මුඤ්චන්තු; (ජා. ස. 17).

උදිරයෙ = භණෙති; (මි. න. 301).

උදිරිතං = භාසිතං; (උ 184).

උදිරිතා = භූතාධිපමෙව පුච්ඡථාති වුත්තා; (ජා. ඡ. 233) – නිදසපුරං ගන්ත්වා සක්කස්ස සන්තිකෙ අයං සුධාති උදීරයි; (ජා. ඡ. 245).

උදුකඛලං අභිඝඛති = සුපපමුසලෙහි සද්ධිං උදුකඛලං අභිඝඛති; (ජා. දු. 301).

උදුකඛල වඤ්ඣ = උත්තානමෙව; (ස වි. 332)

උදුකඛලිකා = උදුකඛලෙහි කොට්ටෙතා බාදනති; (අප. 188)

උදුකඛලෙ ඛොණ්ඩඛා ඛොඩෙඛා පතිහඤ්ඤති = ථෙරානං කොචි කපපියකාරකො නත්ථි, යො නෙසං තං ගහෙත්වා යාගුං වා භත්තං වා පචෙය්‍ය සාමම්පි පචනං සමණ සාරුපපං න හොති න ච වට්ටති; (ස. වි. 118).

උදුකඛලෙන මුසලෙන පතිනා බුජ්ඣඛෙන ච = ඉදානි තානි සරූපතො දසෙතුකී -පෙ- ආහ; (ථෙරී. 12).

උදුවිනං විතනං සමුදුවිනං = උපචාරභූමියං විත්තං උඩ්ඩං විතං; -පෙ- උපරූපරි කනපරිවයං සම්මා උපරූපරි කනපරිවයන්ති අත්ථො; (පටි 321).

උදුජිතං = උපරිභාවාය ජිතං උපරිභාවකරෙහි වා සඤ්ඤෙහි ජිතං උදුජිතං; (පටි. 321).

උදුජ්ජිතා = භජ්ජිතං; (සං. න. 78).

උදුම්බර බාදිඛං = යථා උදුම්බරානි බාදිතුකාමෙන පකෙන උදුම්බරරුක්ඛෙ වාලිතෙ එකපපහාරෙ නෙව බහූනි ඵලානි පතන්ති නො බාදිතබ්බ යුත්තකානි බාදිත්වා ඉතරානි බහූතරානි පහාය ගච්ඡති එවමෙවං යො ආයතෙ වයං බහුතරං කත්වා ච්පකිරතෙත්‍ථා හොගෙ භුඤ්ජති නො උදුම්බරබාදිකංවායං කුලපුත්තෙත්‍ථා හොගෙ බාදති'ති වුච්චති; (අ. 778).

උදුම්බරදණ්ඩං = අප්පිච්ඡභාවපකාසනත්ථං ඊසකං වඞ්කං උදුම්බරදණ්ඩං ගහෙත්වා; (සං. ථ. 143).

උදුම්බර මූලඤ්ච = උදුම්බරස්ස මූලෙ; (ජා. ප. 56).

උදුම්බරාවමෙපකඛා = ඉදං සත්ථා [illegible] විහරන්තො අඤ්ඤතරං නිකඛං [illegible] (ජා. දු. 312).

උදුම්බරිකාය පරිබ්බාජකාරාමෙ = [illegible] දෙවියා සන්තකෙ පරිබ්බාජකාරාමෙ; (දී. [illegible])

උදුම්බරෙ වසනභාසා = උදුම්බරරුක්ඛමූලෙ රුක්ඛ ඡ්‍රායාය වසන්තභාසා නිසභාසා භගවතො; (අප. 402)

උදෙනයං වඤ්ඣමා = ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං උක්කණ්ඨිතභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි; (ජා. දු. 24).

උදෙති = පාචීනලොකධාතුතො උග්ගච්ඡති; (ජා. දු. 24) – (වතු 147).

උදෙති ච්පසං = ච්පපමෙව වඩ්ඪති; (අ. 357) – සීල මෙව සිලාදීහි ගුණෙහි උදෙති, වුඩ්ඪිං උප ගච්ඡතීති; (ජා. න. 227).

උදෙන වෙතිය = උදෙනයක්ඛස්ස වෙතියට්ඨානෙ කතවිහාරෙ වුච්චති; (සං. න. 198) – (දී. 384).

උදෙනං වෙතිය = උදෙනස්සයක්ඛස්ස වෙතියට්ඨානෙ කතවිහාරෙ වුච්චති; (අ. 784) – එවමාදිසුපි එසෙ වනයෙ; (උ. 227).

උදෙහස්ස = අපරාපරං දෙවමනුස්සෙසු සංසරන්තො අම්හාකං භගවතො කාලෙ කොසම්බියරඤ්ඤො උදෙනස්ස පුරොහිත පුත්තො හුත්වා නිබ්බත්තති; (ථෙර. ඒ. 245).

උදෙනන් = උදෙන්තෙ; (ජා. ස. 394) – උග්ගච්ඡන්තං; (අප. 382).

උදෙනන්ං සන්තරංඛිව = ආදිකා ආයසම්හො ඒපි සම්මජ්ජක ත්‍ථෙරස්ස අපදානං; (අප. 382).

උද්දඛෙ සුදං = උද්දුකෙ සුදං; (දී. 663) – එත්ථ සුදන්ති නිපාතමත්තං. උද්දඛොති නාසනාමං; (සං. න. 22).

උද්දණ්ඩා = උද්දණ්ඩා නාම එකොපනිස්සය විසෙසොත්‍පි ඡ්‍දනගෙහොත්‍පි එකෙ; (මහා. 139) – එකො පතිස්සය විසෙසො; (මහා. 238)

උද්දලොමි = එතථො දසං උණ්ණාමය්හත්‍ථරණං; කෙචි එකතථො උග්ගත පුප්ඵත්තා වදන්ති; (අ. 411). – උග්ගතථො දසං උණ්ණාමය්හත්‍ථරණං -පෙ- (දී. 63) – එකතථො උග්ගතලොමං උණ්ණාමය්හත්‍ථරණං; "උද්දලොම"න්ත්‍පිපාඨො; (සං. වි. 807).

උද්දයං = ආනිසංසං අත්‍ථිරෙකලාභං; (විමා. 270).

උද්දයං වා පච්චයන්තථා = වඩ්ඪිං පත්ථෙන්තථා වා පරිවත්තෙන්ති පරිවත්තනං කරොති; (මහා. 298).

උද්දයහන වෙලා අස්ස = කීයනකාලො භවෙය්‍ය; (ප. 28).

උද්ධං අධෝ -පෙ- අප්පතිට්ඨවායති. ඉදං නිබ්බිධ නාගියං සුත්තං = උද්ධං අධෝ -පෙ- සුත්තන්තන්ති වුත්තං. ඔඝතරණස්ස අරියමග්ගකිච්චත්තා; (නෙ. 196)

උද්ධං ඉතෝ = ඉතෝ නාගභවනතෝ උපරි දෙව ලෝකං ගමිස්සසි; (ජා. අ. 285).

උද්ධං උච්චාරණා = එකමේව පදං වුත්තං; (සා. වි. 380).

උද්ධං බජ්ඣං අභිහරං = පඤ්චිරසඤ්ඤා ආපොරසඤ්ඤා උපරි ආරොපෙන්ති; (සං. දු. 63).

උද්ධං ඔලොකෙන්තෙනා = උපරිදිසං උද්ධමුඛෝ හුත්වා විලොකෙන්තෙනා; (මහා. 277).

උද්ධං හාතුං = වමනවසෙන උද්ධං නීහරිතුං; (උ. 81).

උද්ධං වත්තති මාසෙහි කාලකිරියා භවිස්සති = චතූහි මාසෙහි උද්ධං වත්තනං මිත්තානං උපරි පඤ්චමෙමාසෙ මේ කාලකිරියා භවිස්සතීති දස්සෙති; (පෙ. 39).

උද්ධං ජීවිත පරියාදානා = ජීවිතක්ඛයතෝ උද්ධං; (අ. 561)

උද්ධං තාරකජාතාව = තාත යාය සෙනාය සමන්නා පරිවාරිතා සා අනෙකසතසහස්සාති දණ්ඩදීපිකාති උද්ධං තාරකජාතාමිය ඛායති; (ජා. අ. 355).

උද්ධං තිරියං අපාමිණං = උපරි ච පෙච්ච ච හෙට්ඨා ච; (අ. 475).

උද්ධං පාතෙත්වා = පිතු ඔවාදං අනාදා එකදිවසං ගිජ්ඣකූටේ සඤ්ඤං උප්පාදෙත්වා තෙ ඔහාය පිතරා කපිත්ථඤ්ඤං අගමාසි; (ජා ව. 3).

උද්ධං පාදතලා = පාදතලතෝ උපරි; (විභ. 156) - (චූ. 18).

උද්ධං මෙ අස්සමපදස්ස = අත්තනෝ වසනට්ඨානතෝ උපරි සෝ තෙ මම අස්සමං පණ්ණසාලං අද්දසාති; (මධු. 125).

උද්ධං මාදෙන සඤ්ඤං = අත්තනෝ උපරිකථෙන්තෙන සඤ; (මහා. 258).

උද්ධං විසපලුත්තෙනා = එතෙන පඤ්චුද්ධම්භාගිය සංයොජනප්පහාණං දස්සෙති; (උ. 254).

උද්ධංසරා = අකිරිය දිට්ඨියා වා උද්ධංසරා හුත්වා; (සු. නි. 448) - උද්ධං වුච්චති අනාගතං සංසාර වාදං සාසරන්තීති අත්ථෙ; (මි. ව. 15).

උද්ධංසරාවාදු = සංසාරෙක සුද්ධිං කථයන්තා; (මහා. 260).

උද්ධංසොතස්ස අකනිට්ඨගාමිනෝ = උද්ධංවාහි භාවෙන උද්ධමස්ස නණ්හාසොතං විට්ටසොතං වාහි - උද්ධංසොතෝ, උද්ධං වා ගන්ත්වා පටිලද්ධ නබ්බතෝ උද්ධමස්ස මග්ගසොතන්ති - උද්ධං සොතෝ, අකනිට්ඨං ගච්ඡතීති - අකනිට්ඨගාමී, තස්ස උද්ධංසොතස්ස අකනිට්ඨගාමිනෝ අනාගාමිස්ස; (පටි. 319).

උද්ධංසොතා = උද්ධමෙව මග්ගසොතෝ සංසාරසෝ තෝ ච එතිස්සාති - උද්ධංසොතා; (ථෙරී. 16)

උද්ධං සොතෝ = (ආදිසු) අත්ථි උද්ධංසොතෝ අකනිට්ඨ ගාමී, අත්ථි උද්ධංසොතෝ න අකනිට්ඨගාමී, අත්ථි න උද්ධං සොතෝ න අකනිට්ඨගාමී (අ. 444) - එවරූපෝ නිඝණ්ඩ අම්හෙසු නිබ්බත්තිත්වා තතෝ පට්ඨාය පටිසන්ධිවසෙන අකනිට්ඨං ගච්ඡතෙතා උද්ධංසොතෝති වුච්චති; (ඛු. ප. 489) - උද්ධං සොතනිද්දෙසෙ උද්ධංවාහිභාවෙන උද්ධමස්ස නණ්හාසොතං විට්ටසොතං වාහි උද්ධං සොතෝ, උද්ධං වා ගන්ත්වා පටිලද්ධනබ්බතෝ උද්ධමස්ස මග්ගසොතන්ති උද්ධංසොතෝ; (ප 37).

උද්ධං සොතෝ අකනිට්ඨගාමි = එත්ථ පන චතුක්කං වෙදිතබ්බං, යෝ හි අභිඤ්ඤතෝ පට්ඨාය චත්තාරෝ දෙවලෝකෙ සොධෙත්වා අකනිට්ඨං ගන්ත්වා පරිනිබ්බායති අයං උද්ධං සොතෝ අකනිට්ඨගාමී නාම; (දී. 754). - යෝ හෙට්ඨා වුත්තෙසු සුද්ධාවාසෙසු යත්ථ කත්ථචි නිබ්බත්තිත්වා තතෝ චුතෝ අනුපුබ්බෙන අකනිට්ඨෙ උපපජ්ජිත්වා අරහත්තං පාපුණාතීති; (අ. 700)

උද්ධගාමිනි = කීළාවසෙන උද්ධං නදියා පටිසොතං ගච්ඡන්තිං; (මා. 101) - උද්ධං නදියා -පෙ- (සම්. 593).

උද්ධගරාජි = උද්ධගාහි සරිර රාජිහි සමන්නාගතෝ ව්‍යග්ඝං සඤ්ඤාසෙවමාහංසු; (ජා. ප. 52)

උද්ධගලොමා = ආවත්තපරියොසානෙ උද්ධගාහි හුත්වා මුඛසොභං උල්ලොකයමානානි විය ඨිතානි ලොමානි අස්සාති උද්ධගලොමෝ; (දී. 301) - (ම ත. 260).

උද්ධගා = උපරිමදන්තා; (ජා. අ. 41).

උද්ධග්ගිකං = (ආදිසු) උපරූපරි භූමිසු ඵලදානවසෙන උද්ධගමස්සාති - උද්ධග්ගිකා; (සං. ඵ. 125) - උපරූපරි -පෙ- උද්ධමග්ගමස්සාති උද්ධග්ගිකා; (අ. 517).

උද්ධග්ගිකා = උද්ධග්ගිකාදිසු උපරිඵලනිබ්බත්ත නතෝ උද්ධං අග්ගමස්සා අත්ථීති - උද්ධග්ගිකා (දී. 111). - "උද්ධග්ග්ගිකා"තාති ආදිසු උපරූපරි භූමිසු ඵලදානවසෙන උද්ධග්ගමස්සාති - උද්ධග්ගිකා; (දී. 617).

උද්දිස්සකථං = ඉමං භුමෙහ උද්දිස්ස කතන්ති එවං අරොචිතන්තිකඛං; (අ. 463) – ඉමං භුමෝ -පෙ- ආරොචිතං හිකඛං; (දී. 231) – (ම ද්‍ර. 36). -අත්තානං උද්දිසිත්වා කතං මාරිතන්ති අත්ථෝ; (අ. 756).

උද්දිස්සකතං = ඉදං භුමෙහ උද්දිස්ස කතන්ති එවං අරොචිතන්තිකඛං; (මහා. 308). – (ප. 62). – උද්දිසිත්වා කතං; (ම. න. 31).

උද්දිස්ස කතෙසු දසබලඛරානං = එවං නි තෙ භග වන්තං උද්දිස්සකතා නාම හොන්ති, නෙනෙවාහ; -(නෙ. 195).

උද්දිස්සමානෙ = උපොසථවසෙන උද්දියමානෙ; (මා. 131). – ආචරියෙන අන්තෙවාසිකස්ස උද්දිස්ස මානෙ; (ස මි. 649). – ආචරියෙන අන්තෙවාසි කස්ස වුච්චමානෙ වා සඤ්ඤාය වසෙන පරිවත්තිය මානෙ වා; (මා. 130).

උද්දිසිභාතා = ගාතිභාතුනො පෙතො ථෙරස්ස අත්තානං දස්සෙසි; (පෙ. 132).

උද්දිසාහිමෙ = යථා දින්නා දක්ඛිණං මය්‍යං උපකපති නථා උද්දිස පත්තිදානං දෙහි; (පෙ. 60).

උදෙදහනිකභත්තං = උදකවාරකො; (ම. න. 188).

උදෙදන = උදකෙන; (දී 293).

උදෙදසං = මානිකං; (ම. ව. 156). – නිමන්තනං, උද්දිස්ස කථන්ති සෙව්; (ථෙර. ඒ 388).

උදෙදසං ආගච්ඡන්ති = සරූපෙන උද්දිසිතබ්බං දාගච්ඡන්ති, න නිදානෙ විය "යස්ස සියා ආපත්තී"ති සාධාරණවචනමිත්තෙන; (මා 16). -(මා. 34).

උදෙදසං උද්දිසිඤා = මානිකං නිකඛිපිත්වා; (අ. 859).

උදෙදසං ගච්ඡති = ගණනං ගච්ඡති; (සං. න. 143)

උදෙදසං දෙහෙනා = අවස්සුතං ගරුඛම්මානං පාලිං උද්දිසන්තෙහා; (ස. වි. 587).

උදෙදසං පච්චකඛාමි = න වෙවමන්තෙන පච්චකඛානං. භික්ඛුපාතිමොකඛුදෙදසං භික්ඛුනීපාතිමොකඛුදෙදසං පඨමං පාතිමොකඛුදෙදසං දුතියං තතියං චතුත්ථං පඤ්චමං පාතිමොකඛුදෙදසං සම්මාසම්බුද්ධුදෙදසං අනඤ්ඤාබුද්ධිඋදෙදසං අනොමබුද්ධිඋදෙදසං බොධි පඤ්ඤුණුදෙදසං ධිරුදෙදසං විගතමොහුදෙදසං පහීනවිලුදෙදසං විජ්ජාවිජ්ජුදෙදසං පච්චකඛාමීති එවමාදි උදෙදසවෙවචනෙන සිකඛානං හොති; (ස. වි. 179).

උදෙදසපරියාපන්නෙසු = උදෙදසෙ පරියාපන්නෙසු අන්තොගබෙසු; "යස්ස සියා ආපත්ති තං ආවි කරෙයාහ"ති එවං සඞ්ගහිතෙසු අන්තොආපත්ති මොකඛස්ස වත්තමානෙසූති අත්ථෝ; (ස. වි. 442). -උදෙදස පරියාපන්නෙසු අන්තොගතෙසු -පෙ- (මා. 46).

උදෙදසා නො වා වෙතුකාමෙ = අත්තනො අනුසං සනිං ගාහාපෙත්වා අමෙහ අමහාකං උද්දෙසතො වාවෙතුකාමෙ; (දී. 610).

උදෙදසෙ = සඤ්ඤායනෙ; (මහා. 273). – පාළිපරියා පුණනෙ; (ස. වි. 741).

උදෙදසෙන = පඤ්චසු පාතිමොකඛුදෙදසෙසු අඤ්ඤ තරෙන උදෙදසෙන; (ස. වි. 1023). – (ම. ව. 76). -(අ. 248). – (නෙ. 132).

උදෙදසෙසා = උදෙදසො නාම – යෙන තෙ එවරූපා පරිකඛාරාති උද්දිසන්ති; අපදෙසං ලභන්තීති අත්ථෝ: සබ්බමෙතං සුපඤ්ඤත්තනමක්ඛවිඛාදී නඤෙවම පදසඤ්ඤාදීනඤ්ච අධිවචනං; යථායොගං පන යොජෙතබ්බං ; (ස. වි. 795)

උදෙදුසිනං = භණ්ඩසාලා; (ස. වි. 675)

උදෙදුසිනෙ = යානාදීනං භණ්ඩානං සාලා; (ස. වි. 472) – භණ්ඩසාලා; (ස. වි. 954)

උද්ධං = එතෙනෙව නයෙන උපරිමං දිසන්ති වුත්තං හොති; (විසු. 228) – උපරි, තෙන අරූපභවං සඞ්ගණ්හාති (චතු. 134) – උපරි ගහණතලානිමුඛං; (දී. 767) – උපරිගගනතලානිමුඛං; (අ. 828) – අනාගතකාලගහණං; (උ 254) – උපරි; තෙන අරූපභවං ගණ්හාති; (බු. 165) – භවග්ගතො පි උද්ධං අජටාකාසෙපි (බු. 27) – දෙවලොකෙ; (බු. 85) – උපරි; (ඉති 282) – පඤ්චතො යාව නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනබ්‍රහ්මලොකා; (ජා. දු. 44) – දෙවලොකං; (ජා. ඡ. 140) – උපරි, තෙන අරූපභවං ගණ්හාති; (සු. නි. 143) අනීතං; (සු. නි. 360) – උපරි; (අ. 473).

උද්ධං අධෝ = ගාථං උද්දිසිත්වා; (නෙ. 31)

උද්ධං අධෝ ච තිරියඤ්ච = උද්ධං යාව භවග්ගා අධෝ යාව අවීචිතො තිරියං යාව අවසෙසදිසා; (සු. නි. 144).

උද්ධං අධෝ තිරියඤ්චාධිමත්තඤ්ඤ = "එත්ථ උද්ධන්ති අනාගතද්ධා වුච්චති, අධොති අතීතද්ධා, තිරියඤ්චාපි මජ්ඣෙති පච්චුප්පන්නද්ධා; (සු. නි. 470) – එත්ථ උද්ධන්ති අනාගතං උපරිච. අධොති අතීතං හෙට්ඨා ච. තිරියඤ්චාපි මජ්ඣෙති පච්චුපපන්නං පරිතො ච; (නෙ. 213)

උද්ධතෝ = සබ්බා කුසලෙසු උද්ධච්චස්ස උප්පජ්ජනතෝ සන්තසභාවතාතෙ ච අකුසලූපපත්ති බාහුල්ලතෝ අකුසලසම්බන්ධී ලොකෝ තෙන උද්ධච්චෙන උද්ධතෝ; (පටි. 278)-උද්ධච්චසුතෙතා අසමාහිතෝ වික්ඛිත්තචිත්තෙතා (ථෙර. ද්‍ර 6) - වික්ඛිත්තචිත්තෙතා; (ථෙර. ද්‍ර. 71) – ජාතිගොත්තා රූපසොබ්බග්ග මදදීහි උද්ධතෝ අවූපසන්ත චිත්තෝ; (ථෙර. ඒ. 278) – **උද්ධච්චෙන** සමන්නාගතෝ; (ප. 51) – චිත්තවික්ඛෙපකරෙන උද්ධච්චෙන උද්ධතෝ අවූපසන්තෝ; (ඉති. 193).

උද්ධතෝ හොති චපලෝ = උද්ධච්චපකතිකෝ වෙව හොති චීවරමණ්ඩනා පත්තමණ්ඩනා සෙනාසන මණ්ඩනා ඉමස්ස වා පූතිකායස්ස කෙලායන මණ්ඩනාති එවං වුත්තෙන න ච භරුණ්ඩදරක චාපල්ලෙන සමන්නාගතෝ; (මි. ප. 126).

උද්ධපාදු අවංසිරා = එවං හෙස්ස නිරයෙසු සම්පරි වත්තිත්වා පුනප්පුනං පච්චමානෙ සඤ්ඤායාහ; (ජා. අ. 136).

උද්ධමාඝනනිකා = ආඝාතනං වුච්චති මිරණං. උද්ධමාඝාතනා අත්‍යානං වදන්තීති උද්ධමාඝන නිකා; (දී. 84).

උද්ධමාඝ සහස්සඛා = උද්ධං උච්චං එවමස්ස පාසාදස්ස සහස්සඛා සහස්සඛණ්ඩපමාණං අහු. සෝ පන යොජනතෝ පඤ්ඤායතීති යොජනපමාණෝ හොති; (ථෙර. ඒ. 288).

උද්ධභාගියානි = උපරිභාගියානි; (සං. ප. 122) – උපරි භාගියානි; (අ. 818).

උද්ධරං = භූමිං ඛණිත්වා නං නිධිං උද්ධරන්ති; (බු. 146). (සු. ස. 138).

උද්ධරති වා = අථ පන ස උස්සාහොව පංසුං උද්ධරිත්වා ඔකිරති, විසුඛන දුක්ඛකටං පටිපස්සම්භති. උද්ධරණද්‍වක්ඛකටෙ පතිට්ඨාති; (ස. ම. 225).

උද්ධර මං = මං සංසාරපඞ්කා උද්ධරිත්වා ථලෙ පතිට්ඨාපෙහි; (බු. 20).

උද්ධරණෙතා = සංසාරසාගරතෝ අරියමග්ගනාවාය සමුද්ධරණෙතා; (බු. 128).

උද්ධරිතබා = හදයවක්ඛාදීනි අසම්පත්තමෙව තං උද්ධරිතබා සුඛි අස්ස; (ජා. ඒ. 188) – කුතෝ ච කාරණතෝ උද්ධරිතබා; (උ. 139).

උද්ධරිතබා භවිස්සති = එත්ථ උද්ධරිත්වා ගච්ඡන්තෙන විය පෙරියෙසනාවාටං සබ්බං අපනෙත්වා සංහරිත්වා පිරමාසෙ ලඤ්ඤෙ ගහෙතබ්බං; (ස. ම. 569).

උද්ධරිත්වා ථලෙ පතිට්ඨාපිතෝ = තං දිවසං නිත්තිත්වා ධම්මදෙසනාහෙතුන අපායසපාතතෝ උද්ධරිත්වා සග්ගමග්ග ථලෙ යථිතොමෙතීති වදති; (දී. 262).

උද්ධරිත්වාන පාදකි = සෝ වෙජ්ජෝ රඤ්ඤෝ අක්කි කූපතෝ උහොපි අක්කිනි උප්පාටෙත්වා රඤ්ඤෝ හත්ථෙ අදාසි; (චරි. 57).

උද්ධරිත්වා වා = සීසානි උදකතෝ උද්ධරිත්වා එකසම්ං ඨානෙ රාසිං කත්වා උදකං ඡඩ්ඩෙති; (ස. ම. 665).

උද්ධරියාමි = නීහරිස්සාමි; (ජා. ත. 234).

උද්ධරෙය්‍ය = කෙනෙස්ස හත්ථෙසු වා ගහෙත්වා උක්කි ඩිත්වා ථලෙ ඨපෙය්‍ය; (ජා. ප. 160) – විත්තෙනෙ වස්ස උද්ධරණං වෙදිතබ්බං; (පටි. 491).

උද්ධවිරෙචනා = උද්ධං දොසානං නීහරණං; (දී. 70).

උද්ධසෙන අරුණෙ = උග්ගතෙ අරුණෙ; අරුණෝ නාම පුරත්ථිමදිසාය සුරියොදයතෝ පුරෙතරමෙව වුට්ඨිතෝ හොතෝ; (උ. 130) – උග්ගතෙ අරුණෙ ඒතෙ; (අ. 762).

උද්ධතෙසා = උපරි ඛංසිතෝ; (අ. 426) - (අ. 574).

උද්ධාතුං = උද්ධරිතුං උද්ධටනත්ථාපි පායෝ; (ථෙර. ඒ. 187) - (ජා. ත. 93).

උද්ධාරෝ = කඞ්ඛුද්ධාරවසෙන උද්ධාරෝ වෙදිතබ්බෝ; (මා. 135) – (ස. ම. 1053).

උද්ධුමාතඝං = ඝත්තා විය වාසුනා උද්ධං ජීමනපරියා දුනා යථාඝාතකම්ං සමුග්ගතෙන සූනභාවෙන උද්ධුමාතත්තා - උද්ධුමාතඝං; (සු. ස. 84) – ඝත්තා විය - පෙ - උද්ධුමාතත්තා – උද්ධුමාතං. **උද්ධුමාත** මෙව උද්ධුමාතඝං පටිඤ්ඤුලත්තා වා කුච්ඡිතං උද්ධුමාතන්ති – උද්ධුමාතඝං; (දී. 556) – (පටි. 165) – (අ. 375) – (අ. 875) – (අ. 663) – (ඛ. ස. 185).

උද්ධුමාතඝ අසුභනිමිත්තං = උද්ධුමාතඝ අසුභ නිමිත්තං උග්ගණ්හාතෙතා එකෝ අදුතියෝ ගවම්පති උපට්ඨිතාය සතියා'ති ආදිනා නයෙන ගමනං ආදිඝං කත්වා ලක්ඛණං වුත්තං; (විසු. 140).

උද්ධුමාතඝසඤ්ඤා = තත්ථ උද්ධුමාතඝනිමිත්තෙ අපණ්ණවසෙන උප්පන්නා සඤ්ඤා; (ඛ. ස. 185).

උද්ධුමාතඝ සඤ්ඤා වසෙන = ඉධ පන උද්ධුමාතඝ නිමිත්තෙ පටිඝකූලාකාරගාහිකා අපණ්ණවසෙන උප්පන්නා සඤ්ඤා උද්ධුමාතඝසඤ්ඤා; තස්සා වසෙන; (පටි. 166).

උද්ධඛමාවාතා = උග්ගාරනිස්සාදිපවත්තකා උද්ධං ආරොහණවාතා; (විසු. 260) – (නෙ. 110) – (විභ. 50). – (සු. ස. 167) – – (මි. දු. 190).

උද්ධච්චං = උද්ධතභාවෝ අවූපසන්තභාවෝ වා; (පටි. 203) – උද්ධතභාවෝ – උද්ධච්චං; (ථෙර. එ. 166) – (මහා. 43) – උද්ධතභාවං මිකෙඛපනති අත්ථෝ; (පටි. 371) – උද්ධතාකාරෝ; (මහා. 229) – (ඛ. ස. 232).

උද්ධච්චං පජහතෝ අච්ඡජ්ජං පජහතෝ = යොගිනෝ තස්ස තස්ස පටිපක්ඛපහාණවසෙන වුත්තං; (පටි. 417).

උද්ධච්චකුක්කුච්චං = උද්ධච්චඤ්චව කුක්කුච්චඤ්ච. තත්ථ – උද්ධච්චං නාම: චිත්තස්ස උද්ධතාකාරෝ. කුක්කුච්චං නාම: අකතකල්‍යාණස්ස කතපාපස්ස නපජ්ඣායා විපටිසාරෝ; (ඉති. 277) – (අ. 20) – උද්ධච්චඤ්ච කුක්කුච්චඤ්ච = උද්ධච්චකුක්කුච්චං; (දී 147) – (අ. 573) – (මදු. 181) – එත්ථ උද්ධතාකාරෝ උද්ධච්චං; ආරම්මණෙ අනිවිජ්ඣනාය වත්‍ථුජ්ඣාපාරෝ කුක්කුච්චං; (විභ. 261).

උද්ධච්චමෙඝථනිතං සංයොජනවලාහකං = එවන විපල්ලාසෙන වුත්තං. හත්‍ථසහාවඋද්ධච්ච මෙඝථ නිතං මෙඝගජ්ජිතං එනෙඤ්ඤනි උද්ධච්චමෙඝථ නිතා දසවිධා සංයොජනා එව වලාහකා එතෙ සන්නි සංයොජන වලාහකා; (ථෙර දු 28)

උද්ධච්ච සම්පයුත්තං = ආදාසමස්ස සමයවවත්ථානෙ උද්ධච්චෙන සම්පයුත්තන්නනි – උද්ධච්චසම්පයුත්තං; (ඛ. ස. 232).

උද්ධච්චසහගතකිලෙසෙ ච = උද්ධච්චෙන සහගතෙ එකුප්පාදුදිභාවගතෙ උද්ධච්චසම්පයුත්තෙ මොහ අහිරිකඅනොත්තප්පකිලෙසෙ ච; (පටි. 217).

උද්ධච්චසහගතකිලෙසෙ ච බෙඣෙ ච න ඣාමපති = සමථබලං විපස්සනාබලඤ්ච විත්ථාරතො නිද්දිසිත්වා අවසානෙ -පෙ- ආදිව; (පටි. 450).

උද්ධච්චසහගතො = ඉධ භික්ඛු ඡන්දං උප්පාදෙත්වා කම්මට්ඨානං මනසිකරොතෙත්වා නිසීදති අථස්ස චිත්තං උද්ධච්චපත්තං හොති ලුද්ධධම්මසඞ්ගණෙ ආවජ්ජෙත්වා චිත්තං ඨාපෙත්වා නොසෙත්වා කම්මනියං කත්වා පුන ඡන්දං උප්පාදෙත්වා කම්මට්ඨානං මනසිකරොති; (සං. ත. 203).

උද්ධච්චා = අවූපසමලක්ඛණා; (පටි. 196).

උද්ධච්චානුපතිතං = චිකෙඛපානුගතං; (පටි 323).

උද්ධච්චායසංවත්තනි = උද්ධතභාවාය සංවත්තති; (අ. 680).

උද්ධච්චාවිජ්ජා = තථා උද්ධච්චාවිජ්ජා (ඛ. ස. 217).

උද්ධච්ච = අවූපසමසඞ්ඛාතෙන උද්ධච්චෙන; (පටි. 68).

උද්ධච්ච ච = උද්ධච්චසහගත චිත්තුප්පාදෙ උද්ධච්ච ච; උද්ධච්චන්ති ච උද්ධතභාවෝ, තං අවූපසම ලක්ඛණං; (පටි. 217).

උද්ධතභත්තං = අත්තනෝ පත්තකොට්ඨාසවසෙන උද්ධරිත්වා ලද්ධභාගභත්තං; (ජා. ත. 294).

උද්ධමවිසෝ = උප්පාටිතසොරච්චිතො; (අප. 201).

උද්ධමසල්ලා = අත්තනෝ සන්තානතෝ සමූහඨිරාගාදි සල්ලා; (ථෙරී. 198).

උද්ධමෙ = උද්ධමෙ බඣතෝ; (ථෙරී. 198).

උද්ධමෙ පාදෙ පුප්ඵානි = වඩ්ඪමානෙත්ත පාදෙ උද්ධමෙ පදුමුප්පලාදීනි පුප්ඵානි උග්ගන්ත්වා වඩ්ඪමෙ විකිරිංසුති අත්ථෝ; (අප. 395).

උද්ධතං අරුණං = අරුණුග්ගමනං පත්වා "උද්ධිස්සතු භන්තෙ භගවා භික්ඛූනං පාතිමොක්ඛ"න්ති ථෙරෝ භගවන්තං පාතිමොක්ඛුද්දෙසං යාචි, තස්මිං කාලෙ "න භික්ඛවෙ අනුපොසථෙ උපොසථෝ කාතබ්බෝ"ති සික්ඛාපදස්ස අපඤ්ඤත්තත්තා; (උ. 208).

උද්ධතසල්ලෝ = උද්ධං ගත සල්ලෝ; (මහා. 133).

උද්ධතස්මිං හි නිග්ගහෙ = අව්වාරද්ධවිරියතාදීහි උද්ධතෙ චිත්තෙ පස්සද්ධිසමාධිඋපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ග සම්මට්ඨාපනෙන නිග්ගහෙ; (මහා. 338).

උද්ධතා = නානාරම්මණෙ වික්ඛිත්තචිත්තා අසමාහිතා අහොසිං; (ථෙරී. 63) – උද්ධච්චපක්ඛිකා විපඨඳ මානචිත්තා උද්ධච්චෙනෙව එකාරම්මණෙ චිත්තං විපඨඳති ඛජ්ජයඩ්සියංවානෙන පඨන ඛජ්ජෝපය; (සං. ත. 202) – උද්ධච්චපක්ඛිකා -පෙ- වානෙන පාකටාමිය; (මි. එ. 105) – අකප්පියෙ කප්පිය සඤ්ඤිනාය ච කප්පියෙ අකප්පියසඤ්ඤිනාය ච අනවජ්ජෙ වජ්ජසඤ්ඤිනාය ච වජ්ජෙ අනවජ්ජ සඤ්ඤිනාය ච උද්ධච්චපක්ඛිකා හුත්වා; (සං.එ. 91). – තත්ථ උද්ධච්චබහුලත්තා අවූපසන්තචිත්තතාය උද්ධතා; (උ. 167) – උද්ධච්චෙන සමන්නාගතා විත්තෙකග්ගරහිතා' (ථෙර. දු. 86) – උද්ධච්චෙන සමන්නාගතා; (අ. 325) – (මි. එ. 170).

උද්ධතෙ චිත්තෙ = විරියින්ද්‍රියවසෙන චිත්තෙ අවූ පසන්නෙ. බලවවිරියං හි මන්දසමාධිං විරියස්ස උද්ධච්චපක්ඛත්තා උද්ධච්චං අභිභවති, එවං උද්ධ තෙ චිත්තෙ; (මහා 337).

උද්ධතෙන = උද්ධච්චසහගතෙන; (අ. 480).

අත්ථෝ; (උ. 167) – සමුස්සිත තුච්ඡමානා; (ථෙර. ටූ. 86) – උග්ගහමානනළා; (මහා. 297) – උග්ගතනළා – නළසදිසං තුච්ඡමානං උක්කිට්ඨා විවරණකා; (ඉති. 266).

උනනළෝ = උග්ගතනළෝ. තුච්ඡමානං උක්කිට්ඨා සීසෝ නි අත්ථෝ; (ප. 51).

උනනාදිනියා = උච්චං නදමානාය; (දී. 239) – (ම. න. 152) – ආදීනි පොට්ඨපාදසුත්තෙ විභාරිතන යෙනෙව වෙදිතබ්බානි; (දී. 603).

උනනාදිනියා උච්චාසද්ද මහාසද්දය අනෙකවිහිතං තිරච්ඡානකථං කථෙනතියා = අනුපුබ්බෙන රාජකථාදිං අනෙකවිධං තිරච්ඡානකථං කථෙනති; නෙන වුත්තං – (දී. 239)

උනනාමං = උග්ගතනාමිනං; (මහා. 198).

උනනිතනෙනා = උග්ගහෙත්වා නිනෙනා; 'ජාතියා උග්ගහෙත්වා ජරාදි උපද්දවාය නීනොති අත්ථෝ; කකාරෝ පනෙත්ථ අනුකම්පාය දට්ඨබ්බෝ; (පටි. 281).

උපකට්ඨාය = ආසන්නාය; (ස. නි. 798)

උපකටෙ = සන්තිකෙ; (මහා. 199).

උපකටෙනා = පච්චුපට්ඨිතෙනා; (අ. 714).

උපකඩ්ඪන්ති පි අපකඩ්ඪන්ති පි = නතියෝ නං නිසෙධෙත්වා අට්ඨකථපයොගං සඤ්ඤාය –පෙ– ආහ. ආට්ඨකනිකා කිර අට්ඨකථං පයොජෙත්වා සත්තං සීසවජ්ඣිත්තං විය ගහට්ඨවජ්ඣිත්තං විය ච මතං විය ච කත්වා දස්සෙන්ති. තස්ස පුන පාකතිකභාවං දිස්වා සෝ දිට්ඨිගතිකෝ "නිරොගෝ වුට්ඨිතෝ අය"න්ති මිච්ඡාදිට්ඨිං එවමාහ; (දී 242).

උපකඩ්ඪෙය්‍යං = පඤ්චවිධබන්ධනාදිකම්මකරණත්ථං තං තං නිරයං කඩ්ඪෙය්‍යුං; (ම. න. 296).

උපකණ්ණකං ජපති = "එවං කථෙති මා එවං කථයිත්ථා" ති කණ්ණමූලෙ මන්තෙති; (සම්. 1010).

උපකණ්ණකජප්පී = කණ්ණමූලෙ මන්තං ගණ්හාති; සුත්තෙ පනෙතං වුත්තවිපරියයෙන වෙදිතබ්බං; (අ. 617).

උපකණ්ණෙ = කණ්ණමූලෙ; (අ. 603) – (756).

උපකත්තු = පාපුණාතු; (සු. ස. 161) – (අ. 860).

උපකථෙපස්සාමි = සම්පාදෙස්සාමි; (දී. 346).

උපකාරං = උපකාරත්ති ච ලිඛිතවිපල්ලාසවසෙන සත්තානත්ථ චරිතං කතං; (පටි. 321).

උපකාසිං = පඤ්චාල නගරං උපාදාය මහාසත්තෙන කාරිතත්තා උපකාරීති ලද්ධනාමං තං නගරං උපාගමි; (ජා. ස. 394).

උපකාසියෙ = එවං කතා පාකාරපාදා උපකාරියොති වුච්චන්ති; (ම. ටූ. 47).

උපකාසිං ඉමං කායං = ඉමං මම කායං අනුගණ්හිං සන්තප්පෙසිං; (ථෙරී. 70).

උපකිරිය යාදිසං = උපකරණබද්ධෙහි සදිසං යථා තස්ස අගතිගමා සමානවණ්ණානි ජලන්ති. තථෙව ජලිතන්ති අත්ථෝ; (ජා. ඨ. 246)

උපකුජිනෙ = උපකුජ්ජනොතිපි පාඨෝ අයමෙව අත්ථෝ; (ජා. ටූ. 96).

උපකෙ = (ආදීනි) නෙසං ථෙරානං නාමානි; (සං එ. 72) – තස්ස නාමං; (අ. 554)

උපකෙකමං = පහරන්ති; (සු ස. 83) – (උ. 246) – (ම. ටූ 47).

උපකෙකමති = තදනුරූපං වායාමං කරොති; (ස. නි. 372).

උපකෙකමබාහු = උපක්කමිසහාවෙ; සබ්බමෙපතං නෙන නෙතා කාරෙන පවත්තස්ස වීරියස්සෙව නාමං; (අ. 667).

උපකෙකමා = කාරණා පයොගා; (ජා. ස. 99).

උපකෙකමිංසු = ආරභිංසු; (දී. 618).

උපකෙකමුං = ඡින්දිතුං ආරභිංසු; (ජා. ප. 58) – පහරිංසු; (ජා. ප. 185).

උපකෙකමෙන = පයොගෙන; (ම. ව. 3) – පච්චත්තපුරිස කාරෙන උපායෙනවා; (සු. ස. 46) – (අ. 428).

උපකෙකිනතාවාදෙන = යෙ කතාපණාදිහි කිඤ්චි කිණන්ති, සෙ උපකෙකිනකොති වුච්චන්ති; (උ 121).

උපකෙකිලිට්ඨං = උපකිලිට්ඨං නාමාති වුච්චති; (අ. 34)

උපකෙකිලිට්ඨස්ස චිත්තස්ස = ආදි පන:– යස්මා සඞ්කිලිට්ඨෙන චිත්තෙන උපවුත්ථෝ උපොසථෝ න මහප්ඵලොහොති, විසුද්ධෙන චිත්තෙන මහප්ඵලෝ, තස්මා යෙන චිත්තෙන විසුජ්ඣති, තං චිත්ත විසොධනකම්මට්ඨානං දස්සෙතුං වුත්තං; (සු. ස. 46) – ඉදං කස්මා ආහ! සඞ්කිලිට්ඨෙන හි චිත්තෙන උපවුත්ථෝ උපොසථෝ න මහප්ඵලෝ හොතීති දස්සිතත්තා විසුද්ධෙන චිත්තෙන උපවුත්ථස්ස මහප්ඵලතා අනුඤ්ඤාතා හොති තස්මායෙන කම්මට්ඨානෙන චිත්තං විසුජ්ඣති තං චිත්තවිසොධනකම්මට්ඨානං දස්සෙතුං ඉදමාහ; (අ. 428).

උක්කුමානක සඤ්ඤ සහගතං = තාය උක්කුමානක සඤ්ඤාය සම්පයොගලේඛන සහගතං උක්කුමානක සඤ්ඤ සහගතං (ධ. ස. 185).

උක්කුමානඛෝ = වානහරින හත්‍ථා විය උක්කුමානකෝ; (සු. නි. 183).

උක්කුමානෝ = සණ්ඨානවිපත්තිං දස්සෙති; (සු. ස. 177).

උක්කුමාසිඛං = මණ්ඩූකං; (මි. දු. 106).

උක්කු මාසිඛානි බෝ භික්ඛු = එත්‍ථ උක්කිමාසිඛ මණ්ඩූකෝ නාම නෝ මහන්තෝ; නඛපිට්ඨිප්පමාණෝ හොති; පුරාණපණ්ණන්තරෙවා ගච්ඡන්තරෙ වා වල්ලි අන්තරෙ වා වසති; (මි. දු. 109).

උක්කු මාසිඛානි බෝ භික්ඛු සොබ්භූපායාසෙසානං අධිවචනං = තත්‍ථ යථා උක්කුමාසිකාය විභූසූපාදෙසු ආකාසගතෙසු ගමනං පච්ඡිජ්ජති; උක්කුමාසිකා අම්භාතවසං ගන්ත්වා සාඛාදිභාවං හොති; එවමෙව කොධසම්බන්ධී පුග්ගලෝ සම්මට්ඨානං ගහෙත්වා – වඩ්ඪෙතුං න සක්ඛොති, අම්භාතවසං යාති, සබ්බසං මාරානං යථාකාමකරණීයෝ හොති තෙනාහ භගවා; (මි. දු. 109).

උක්ඛිතපථවී = උද්ධට බිජෝ; (ජා. ස. 213).

උදුහෙය්‍යුං = බාදෙය්‍යුං; (මි. දු. 310).

උද්ධිස්සති = නිජ්ජිස්සති, හුසමුට්ඨි විය විපජකිරියිස්සතීති; (දී. 186).

උද්ධියති = පලුජ්ජති; (ස. වි. 797).

උද්දෙඛං දස්සති = උඛාරං දස්සති; (ස. වි. 828).

උනඬගලා මාසම්මං සඛරොනතු = ඉමං මාසං කසන නඬගලානි උස්සාපෙත්වා එකමන්තෙ ඨපෙත්වා නගරෙ හෙරිං චරාපෙත්වා සබ්බෙ මනුස්සා මහාඡණං කරොන්තු; (ජා. ස. 294).

උනනතං = එඛං පසාධනං; (ජා. ස. 523).

උනනතඤ්ඤං නගර වරෙ = උන්නතෙ භූමිපදෙසෙ නිවිට්ඨෙ මෙඝොදරං ලිහන්තොති විය දවට්ඨගහනෙහි පාසාද කූටාගාරාදීහි උන්නතෙ උත්තමනගරෙ; (විමා. 158).

උනනතා සුඛමෙමන = සුඛහෙතුනා සුඛපච්චයෙන හොගසම්පත්තිං ආදිනා උන්නතිං ගතා නොග මදාදිනා මත්තානි අහෙසුං; (ථෙර. ඒ. 557).

උනනති = උසුසිතභෙන උන්නති; (මහා. 150) – උසුසිතට්ඨෙ න උන්නති; (ධ. ස 313) – උස්සාපනං; (මහා. 198).

උනනදති = උන්නදන්තී පි නමෙව ආලපති, නෙං ති උන්නතානං දන්තානං අත්ථිතාය උන්නතා දන්තා අස්ස අත්ථීති උන්නදන්ති; උන්නතදන්තීතිපි පාඨො යෙව; (ජා දු. 21).

උනනමති= යථා අඤ්ඤ අනොතරිත්වා කොරණ්ඩගොයෙව සීසං වාලෙන්තො උන්නමති එවං පුරෙ ත උන්නමති; (ජා. ස. 313).

උනනමෙ උදඛං = ඉදානි උපමාති තමත්ථං පකා සෙන්තො උන්නමෙ උදකන්ති ආදි ගාථාද්වයමාහ; (සු ස 160).

උනනමෙ උදඛං චඤං = ගාථාද්වයමාහ තස්සත්ථො; යථා උන්නමෙ ථලෙ උන්නතපදෙසෙ මෙඝෙහි අභිවුට්ඨං උදකං යථා නින්නං පවත්තති යො භූමිභාගො නිම්නො ඔනතො තං උපගච්ඡති, එවමෙව ඉතො දින්නං දානං පෙතානං උප කප්පති; (පෙ 23) – (බු. 141).

උනනමෙති = උද්ධං උක්ඛිපති; (ජා. ස. 210).

උනනමො = යස්සුප්පජ්ජති තං පුග්ගලං උන්නාමෙති උක්ඛිපිත්වා යථෙච්ඡිතං උන්නමො; (මහා. 150) – (ධ. ස. 313).

උනනලානං = යෙහි තං කසිරති තෙසං මානනලං උක්ඛිපිත්වා චිරණෙන උන්නලානං; (ධ. ප. 561).

උනනලො = උග්ගතනලො; තුච්ඡමානං උක්ඛිපිත්වා ඨිතො හි අත්ථො; (අ. 455).

උනනහනා = උපාසකා පුබ්බ ඊදිසෙකාලෙ නවදානං දෙථ, ඉදානි කිං නදෙථා'ති එවං යාව 'දස්සාම හන්තෙ ඔකාසං නලභාමා''ති ආදීනි වදන්ති තාව උද්ධං උද්ධං නහනා වෙය්‍යානි වුත්තං හොති. අථවා උවට්ඨහථං දිස්වාකුතොා ආගතං උපාසකානි පුච්ඡති. උවට්ඨෙත්තතොා හන්තෙති, කිං නත්‍ථ උවට්ඨ මධුරහති ඛාදිත්වා ගන්තෙ ජානිතබ්බන්ති න උපාසක භික්ඛුස්ස උවට්ඨං දෙථා ති වත්තුං වට්ටතීති. යා එවරූපා තිබ්බෙය්‍යෙන්තස්සාපි වෙය්‍යන කථා සා උන්නහනා; (විසු. 21) – (මහා. 300) – (විභ. 341).

උනනළස්ස = උග්ගතතුච්ඡමානස්ස, මානොති උන්න මනා කාරවුත්තියා තුච්ඡභාවෙන නළා විය්‍යති නළොති වුච්චති; (ථෙර. ඒ 548).

උනනලා = උග්ගහනනළා උට්ඨිතතුච්ඡමානානි වුත්තං හොති; (අ 325) – (මි. ඒ. 137) – (සං. ත. 202) – (අ. 325) – (සං. ඒ. 91) – උග්ගහ නළා තුච්ඡමානං උක්ඛිපිත්වා ඨිතා; (අ. 486) – තුච්ඡභාවෙන මානො නළො විය්‍යති = නළො, මාන සංඛාතො නළො එතෙසන්ති= උන්නළා උග්ගහ තුච්ඡමානාති

උපනිසීදා = උපනිසීදා නාම උපනායනෝ; (සං. නි. 976).

උපනීතෝ = සීසමහි උපසිඤ්චිතෝ; (ජා. අ. 480).

උපනෝතෝ = හොඟානං මිනාසෝ; (සු. අ. 11) – විජ්ඣ හාවෙන වණ්ණ සණ්ඨිතස්ස විය දුසාපුප්පතාති; (මි. ව. 21).

උපචයං ගච්ඡං = වඩ්ඪිං ගච්ඡන්ති, වඩ්ඪන්ති හවන්තීති අත්ථෝ; (මි ව. 220).

උපචයෙන = යථා කතං කම්මං ඵලදානසමත්ථං හොති තථා කතං උපචිතන්ති වුච්චති. එවං උපචින කාලේ කම්මං නාම හොති විපාකවට්ටස්ස කාරණං හොතීති අත්ථෝ; (නෙ. 167).

උපචයෝ = නිබ්බත්ති උපචියෝනාමි; (ධ. ස. 293).

උපචාරං ඨපෙත්වා සෙසෝ ඝනෝරති වා ඝනරා පෙනි වා = ඉමස්මිං ඉන්ෙ පරෙවා; (ස. නි 571).

උපචාරසණ්ඨාවිහතෝ = ඨපෙත්වා කායගතාසතිඤ්ච ආනාපානසතිඤ්ච අවසෙසා අට්ඨානුස්සතියෝ, ආහාරෙ පටිකූලසඤ්ඤා, චතුධාතුවවත්ථානඤ්ච; ඉමානෙව හෙට්ඨා දස කම්මට්ඨානානි උපචාරා ච හානි; සෙසානි අප්පණාවිහානීති එවං උපචාරප්පණා වහනෝ; (විසු. 82).

උපචාර විපන්නස්ස = යෝ පන උපචාරවිපන්නෝ හොති තස්සෙසෝ අනුපායෙන පරිච්ඡිණ්ණා මිනාසමෙව වහතීති වදති; (ජා. අ. 159).

උපචාරසීමා = පරිකම්මත්ථස්ස විහාරස්ස පරිතෙබපෙන අපරිකම්මත්ථස්ස පරිතෙබපාරහට්ඨානෙන පරිච්ඡින්නා හොති. අපි ච නිසබ්බනං ධුවසන්නිපාතට්ඨානතෝ වා පරියන්තෙ ඨිත හොජන සාලතෝ වා තිබද්ධං වත්තතෙ ආවාසතෝ වා ථාමමජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස දිවසං ලෙඛ්ඩුපාතනං අන්තෝ. උපචාරසීමා වෙදිතබ්බා සා පන අවාසෙසු වත්තන්තෙසු වඩ්ඪති. පරිහායන්තෙසු පරිහායති; (ස. නි. 842).

උපචාරෙ = එත්ථ මිසඳ්පිඨානං කාව මහල්ලකෙ විහාරෙ සම්මජ්ජා දියඩෙෝ හත්ථෙ උපචාරෝ; (ස.නි. 571).

උපචිතං = යථා කතං කම්මං ඵලදානසමත්ථං හොති යථා කතං උපචිතං; (නෙ. 140) – කාතුං ආරද්ධං; (නෙ. 140) – පසුතං, උපපාදිතං; (උ. 283).

උපචිතකායා = ආවිඤ්ඤත්ති විඤ්ඤත්තිකාරණං; (ධ. ස. 233).

උපචිතුපචිතුපචිතෙහිගෝ = පදුම්මත්තරතෝ පභුති කත පුඤ්ඤූපචිතෙහි; (සු. නි. 398).

උපචිතං = විතතං විත්ථිතං; (අ. 861).

උපච්චගා = අතික්කමෙත්වා; (ධ. ප. 669) – (සු. නි. 384) – යෝ මානුසකං යොගං හිත්වා දිබ්බං අතික්කමෙත්වා; (සු. නි. 385) – සමතික්කමෙත්වා යත්ථ කත්ථචි සඞ්ගං න උපෙති අනුපුබ්බෙන අනුපාදානෝ ගිය ජානවෙදෙ පරිනිබ්බාණෙන උද්ධං අප්පඤ්ඤත්තිකොව හොතීති; (උ. 151) – සං අති අගා; (චූ 8) – අතීතෝ; (මි. ප. 301) – සෝ මානුසකං යොගං හිත්වා; (ධ ප. 688).

උපච්චගාමනති අනුඤ්ඤානි = "සෝ ඉං වාදෙන වාදං අතික්කමෙත්වා"ති ආදිනා නයෙන සුවිඤ්ඤෙය්‍යං ඨපෙසුං; (සු. නි. 435) – (මහා. 202).

උපච්චගූ = අතික්කමිංසු; (සං ඵ. 72) – සකලං වට්ට දුක්ඛං සමතික්කන්තා; (අ. 512) – අතීතා නාමාති වෙදිතබ්බා. අතික්කමන්තීති වා අත්ථෝ; (ජා. අ. 140).

උපච්ඡින්නානි = දූසෙන්ති පරිච්ඡින්නානි; (ස. නි. 450).

උපච්ඡෙදකදානමෙව = දිට්ඨානුගතිකමෙවෙන නිබ්බත්තස්ස උපච්ඡෙදකකම්මං දාතබ්බමෙව අාසුං ඨිතන්ති; (සු. අ. 26) – (26) – අත්තානුදිට්ඨිං වා පරිස්සයවිඝාතං. උපනෙති ඉදං උපච්ඡෙදක කම්මං නාම; (සු. අ. 26).

උපජීවං = උපනිස්සාය ජීවන්ති; (විභ. 146).

උපජීවන්තා = උපනිස්සාය ජීවන්තාවාති එතෙ එත්තකා ජනා ගුරුම්හොත්තන මිඤ්ඤිතබ්බං න මිඤ්ඤන්ති; කිං කාරණා අධම්මිකතාවෙන; (ජා අ. 249).

උපජීවිතබ්බා = සම්භත්තනාදිනා උපගන්තබ්බා නිස්සයං කත්වා ජීවිතුන්ති උපජීවිතබ්බා; (මහා. 38).

උපඤ්ඤාසම් = ඉමස්මිං වා ඉන්ෙ උපනිකෙඛපභූතං සිනානාදි තව ධනං සියා දෙසෙහි මෙහි වදති; (ජා. අ. 171).

උපඤ්ඤාසම් මෙ = මියා පන දූනබබං උපනිකෙඛ පධනං වා ඇවෙනබබපාටිහොගො වා තාදිසො අහම්. තසමා නො නත්ථ යාව පඤ්ඤති සහසෙසති අබ්භූතං හොතූති; (ජා. අ. 171).

උපජ්ඣායං = උපජ්ඣාය වුත්තෙන සද්ධිවිහාරිකස්ස උපජ්ඣායෙන කාතබ්බමහාසස අකරණෙ ආපත්තිං; (ස. නි 983).

උපජ්ඣායං අනාපුච්ඡා ගාමෝ පවිසිතබ්බෝ = පිණ්ඩාය වා අසෙඛඤ්ඤන වා කරණීයෙන පවිසිතු කාමෙන ආපුච්ඡිතාව පවිසිතබ්බා; සචෙ උපජ්ඣායො කාලසෙෙව උට්ඨාය දූරං හිතබාවාරං ගහාතුකාමො හොති, "දහරා පිණ්ඩාය පවිසන්තු"ති වත්වා ගන්තබ්බං. අවත්වා ගතෙ පරිවෙණං ගන්ත්වා උපජ්ඣායං අපස්සන්තෙන ගාමං පවිසිතුං වට්ටති. සචෙ ගාමං පවිසන්තෙහාපි පස්සති; දිට්ඨට්ඨානතො පට්ඨාය ආපුච්ඡිතුං යෙව වට්ටති; (ස. නි. 733).

උපකිලෙසා = පඤ්චනීවරණා; (සු. ස. 46) – (සං. ත. 164). – කිලෙසෙනති උපතාපෙනති විබාධෙනතීති =කිලෙසා; ථාමගතටෙන භුසා කිලෙසාති=උපකිලෙසා; (පටි. 198). – විරොචිතුං අදවා උපකිලිට්ඨ භාවකරණෙන උපකිලෙසා; (අ. 512).

උපකිලෙසා පහියනති = විකඛමභනවසෙන නීවරණානි පහියනති; (පටි. 328).

උපකිලෙසෙ = උපගමම චිත්තං විබාධෙනෙහ අකුසලඛමෙම; (සු. නි. 81). – (අප. 163) – **උපකිලෙස** භූතෙ; තෙහි චිත්තං උපගනත්වා කිලිසසනති තසමා **උපකිලෙසානි** වුචචනති; (මහ. 261).

උපකිලෙසෙහි = රාගාදීහි; (අ. 34).

උපකිලෙසෙ = චිත්තං උපගනත්වා කිලිසසනි කිලිට්ඨං කරොතීති = **උපකිලෙසෙ**; (ඛ. ස. 309). –චිත්තං උපගනත්වා කිලෙසෙනි –පෙ– (මහා. 28)

උපකුටෙඨා = එවං අත්තනාපි පරෙහිපි අකුකුටෙඨා ගරහිතො විපපටිසාරිනාය වණණඤව බලඤව ජහාති (ජා. ව. 30).

උපකෙකාසති = උපපරෙඛති; (දී. 227).

උපකෙකාසති නං සහාවො = අත්තානව නං පුගගලං ගරහති; (ජා. ව. 30).

උපකඩඪං = සජජිතං; (පෙ. 80.). – (ස. ටී. 483).

උපකඩඪතො = සජජතො; (දී. 207).

උපකනිතතඛාව තෙ භගවතො සමපජජං = ඛත්තිය පණඩිතාදයො භගවතො විසසජජනෙ නෙව භගවතො සමීපෙ විත්තකා පකඛිත්තකා සපපජජනති සාවකා වා සමපජජනති උපාසකාවානි අතෙථා; (මහා. 213). – තෙ ඛත්තියපණඩිතාදයො –පෙ– (පටි 475).

උපඛඛමහ = ඛත්තතො; (ජා. ව. 198).

උපගචඡනති අමහාකං = මියහං මාතාපිතූනඤවානි අමහාකං වසනට්ඨානපපදෙසං අත්තනො පතිට්ඨානසස; (චරි. 182).

උපගචඡසි = අතිනිවිසසි; (ථෙරී. 199).

උපගචඡසි අඛ්ඛ තිත්තකං = අඤ්ඤබාල රිත්තකං ධුවජකං අනෙතාසාරරහිතං ඉමං අත්තභාවං; (ථෙරී. 199).

උපගචඡාම පට්ටනං = තථවලිනතිපවවනං උද්දිසස ගචඡාම; (චරි. 23).

උපගඤඡි = සමීපගතොති අතෙථා; (අප. 261).

උපගඤඡං = සමීපං අගමනති අතෙථා; (අප. 253). –සමීපං ගතොසමීති අතෙථා; (අප. 270) – කා. **උපගඤඡිං උපයොගතෙථ නාමිවචනං**; (බු. 166).

උපගඤඡිං නරුතතමං = නරානං උත්තමං භගවනතං උපසඞකමි; (අප. 230).

උපගඤඡු බුදධසනතිකෙ = එවං කෙකිරවචඡාතීති මනුසසෙහි උසසාදියමානා සබෙබපි අසඤඤතිතියා සමාගනත්වා පදුමුත්තරදසබලමෙව සරණමගමිංසු; (බු. 162).

උපගතා = තණහාදිට්ඨිවසෙනෙව උපගතා; (ම. ටූ. 9).

උපගතෙහි = අත්ථඤව කාරණඤව උපගතෙහි; (අ. 341).

උපගතො = උපගනත්වා සිතො; (මහා. 37).

උපගතො, අරෙකාඛිතො = ණහාදිට්ඨිවසෙනෙව වෙදිතබබො; (ම. ටූ. 232).

උපගතො ඡුඩා නිටඨති රූපුපාය = තණහාදිට්ඨි උපායවසෙන රූපං උපගනත්වා ආරමමණං කත්වා; (මහා. 66).

උපගනත්වාන = සමීපං ගනත්වා; (අප. 196).

උපගමනං = සයං උපගමනං; අත්තනාසෙයව තසස කමමසස කරණත්ති අතෙථා; (ස. ටී. 1007).

උපගමනං උපාදනං = යං කමමභවසස පච්චයභූතං ඉමසමිං නාම කමෙම කතෙ කාමා සම්පජ්ජන්තීති වා ඉදං කත්වා අසුකසමිං නාම ඨානෙ කාමෙ සෙවිසසාමීති වා අත්තා උච්ඡිජ්ජො හොතීති වා සුඛිතො විගතපරිළාහො හොති වා සීලඛබතං සුඛෙන පරිපූරෙතීති වා පවත්තං උපගමනං දළහගහණං ඉදං උපාදනං නාම; (පටි. 170).

උපගමම = මියහං ගෙහං උපසංකමිත්වා; (පෙ. 106). –සමීපං ගනත්වා; (අප. 265).

උපගා = නිවාසන වසෙන උපගච්ඡි; (ථෙර. එ. 47).

උපගායති = අඤ්ඤං ගායනතං දිසවා උපගනත්වා ගායති; (ජා. ප. 184).

උපගුහා = අලිඛග පරිසසජ; (ජා. ස. 133).

උපඨාතං = සමීපං කත්වා විපිළනං; (මහා. 185). –බාහිරතො සරීරොපඨානං; (පටි. 434).

උපඨාතං විවජජයෙ = කායෙන උපඨාතං පරිවිහෙඨනං වජෙජය්‍ය. පාතිමොකඛසමිං පාතිමොකඛසංවරසීලෙ සංවුතො අසස පාතිමොකඛසංවරෙන පිහිතකාය වාචො සියාති අතෙථා; (ථෙර. එ. 528).

උපඨානිඛං = උපඨානිකනතිපි එතසෙසව නාමං; (සු. ස. 26).

උපඩ්ඪාහෝ තද අහූ = තද, මම සඩ්ඪහත්ථදූත කාලෙ සුමේධස්ස භගවතෝ නාමේන සුමේධෝ නාම උපඩ්ඪාකඤ්ඤවකෝ අහොසිනි අපදෙසෝ; (අප. 272).

උපඩ්ඪාහෝ ඝනනිභා විවරෝ = උපඩ්ඪාහෝ හුත්වා ඝනනිභාවිවරෝ න රඤ්ඤවෙසි; (දී. 254).

උපඩ්ඪානං = උපඩ්ඪහනං පූජනානං වි දූරානි වාති; (බු. 88) - අභිලාපනං; (පටි. 223).

උපඩ්ඪානං උපජ්ජති = තඤ්ඤෙව තඤ්ඤි. සමියෙ සුපඨිතා සුපතිට්ඨිතා නිබ්බානා අදිලා පබ්බතරාජ සදිසා විපස්සනා සම්පසුහනා සති උපපජ්ජති; (පටි. 420).

උපඩ්ඪානං සති = අසම්මුස්සන නාය තමෙව අස්සාසං උපගන්ත්වා යානං සති නාමාති අත්ථෝ; (පටි 329) - තං ආරම්මණං උපෙච්ච තිට්ඨතීති සති උපඩ්ඪානං නාම; (පටි. 351).

උපඩ්ඪානඤ්ඤෙන සතිපඩ්ඨාන = එකාව නිබ්බාණා රම්මණා සති කාය වෙදනා චිත්ත ධම්මෙසු සුභ සුඛනිච්ච අත්තසඤ්ඤ පහාණකිච්ච සාධනවසෙන චත්තාරෝ සතිපට්ඨානා නාම; (පටි. 199).

උපඩ්ඪානට්ඨෝ = ආරම්මණං උපෙච්ච පතිට්ඨානට්ඨෝ; (පටි. 67) - සභාවට්ඨොයෙව, සබ්බකි ලනෙහෙති පදෙති පරිඤ්ඤාපහානභාවණා සතිං කත්වානි අත්ථෝ වුත්තොහා හොති; (පටි. 350) - සති සම්ප යොගෙන උපට්ඨානට්ඨෝ; (පටි. 72).

උපඩ්ඪානමයි = අත්තනෝ උපට්ඨානවසෙන; (ජා. අ. 205).

උපඩ්ඪාන සාරං = උපඩ්ඪානෙන සාරං ඉදං සාරං ඉදං වරං ඉදං නිට්ඨාති එවං උපධිනිහාහි අත්ථෝ; (අ. 435).

උපඩ්ඪානසාරං සෙවමානා = ඉදං සාරං වරං නිට්ඨාති එවං උපධිඤ්ඤං සෙවමානාසු; (අ. 435)

උපඩ්ඪානසාරා = එතෙසං සිලාදිනං අනුට්ඨාන සාරා, එතෙහි එව සංසාරසුද්ධීති නානි සාරතෝ ගහෙත්වා ඨිතාති අත්ථෝ; (නෙ. 218).

උපඩ්ඪානසාලා = පරිවෙණ භොජනසාලා; (ඤ. ඕ. 365) - සන්නිපාතසාලා, භොජනසාලාවා; (මහා. 140).

උපඩ්ඪානසාලායං = ධම්මසභා මණ්ඩපෙ; (ඛු. 71) - භොජනසාලායං; (අ. 794).

උපඩ්ඪානසාලාය වා = භොජනසාලාය වා; (ඤ. ඕ. 365).

උපධිනාසනා = නිබ්බුති පවත්තෙති උපඩ්ඪානස්ස; (අ. 660).

උපඩ්ඪාහාය යාවනී = තුම්හෙ උපාධ්යාඩ්ඩ. මි. යාවති; (ජා. අ. 180).

උපඩ්ඪාහෙන = දිවසස්ස තිභාගභතු උපධිනාන ගමනෙන සිපප ගණ්හනකාලෙ පන අවිසහමෙව ගහෙතබ්බ හොති; (දී. 696) - දිවසස්ස පෙ සිපපුග්ගහණකාලෙ පන අවිසහමේව ගහෙතබ්බ හොති; (ඛු. පා. 57).

උපඩ්ඪාපෙනති පදිස = පරියාය අත්තානා උපධිනා පෙනති (එථෙර. අ. 80).

උපඩ්ඪාපයං = පුණ්ණමිත්තනිසාදීනි සාදියනෙනා නෙන අත්තනෙ උපධිනානං කාරාපෙයය; (මි. 129) - (ඛු. පි. 645)

උපඩ්ඪාසිං = පාදපරිකම්මාදීනි කිඩිවානි කරොනත්ති උපධිනිං; (ජා. ප 34).

උපඩ්ඪිත සබ්බ විසෙසාහා = සබ්බෙසං උත්තරිමනුස්ස ධම්මිඩ්ඪිවිසාහානං විසෙසානං අධිසිල සික්ඛාදි විසෙසානං වා උපට්ඨිතත්තා; (නෙ. 51).

උපඩ්ඪිත සති = චිරකතාදීනං සරිතා අනුස්සරිතාරෝ, මිහගණ්ඩි අභයත්ථෙර දීඝභාණකඅභයත්ථෙර ථූපාරාමක චූළාභයත්ථෙරා මිය; (දී. 365) - ආරම්මණං උපෙච්ච ඨිතා සති අස්සාති - උපට්ඨිතසති; (පටි. 267).

උපඩ්ඪිතසතිංහෝ = සබ්බකිච්ච පරිඤ්ඤානිස්සය සතියා සම්පන්නාගතා උපට්ඨිතසතිනී; (සං. ළ. 107).

උපඩ්ඪිතසතිභාය = භික්ඛුසංඝපට්ඨානවසෙන උපට්ඨිත සතිස්ස (දී. 778) - (අ. 766).

උපඩ්ඪිතා = උපගන්ත්වා ඨිතා; (පටි. 331) - උපට්ඨායකෝ; (අ. 515) = උපට්ඨායකා; (සු. ස. 148) - පරිවෙසනවසෙන උපගන්ත්වා ඨිතා හොන්ති; (පෙ. 98).

උපඩ්ඪිතා තෙ = යථා වුත්තගුණා රාමණෙයකා පොක්ඛරණී තඤ්ච විමානඤ්ඤෙව ඨිතා; (විමා. 130).

උපඩ්ඪිතාභිවඩ්ඪියෙ = පාරිචරියාය පවත්තුපට්ඨිතා; (අ. 664).

උපඩ්ඪිතා ඕවෙධාය යෙව සඳ්ධම්මසෙසකා = යෙ පන එව රූපෙ කාලෙ කායඤ්ඤා උපධිම්වෙකත්ථාය උපට්ඨිතා ආරද්ධවිරියා නෙව සෙසපටිපත්තී සඳ්ධම්මසෙසා හොන්ති; (එථෙර. අ. 78).

උපඩ්ඪිතාසති = (ආදීනි) පන සම්පසුහහවිරියස්ස උපකාර ඕවෙදසහනත්ථං වුත්තානි, න ආරද්ධ වචනස්ස අත්ථ දසහනත්ථං; (පටි. 332) - උපට්ඨිතා සති එතෙසන්ති උපට්ඨිතා සති; (ම. ට 171).

උපජ්ඣායං පවවක්ඛාමි = න වෙවචනෙන පවවක්ඛානං, යෝ මං පබ්බාජේසි යෝ මං උපසම්පාදෙසි යස්ස මූලෙනාහං පබ්බජ්ජං යස්ස මූලෙන්හං උප සම්පදන්හා යස්ස මූලිකා මය්හං පබ්බජ්ජා යස්ස මූලිකා මය්හං උපසම්පදා, නාහං පච්චක්ඛාමීති එවං උපජ්ඣාය වෙවචනෙන සික්ඛාපච්චක්ඛානං හොති; (ස. වි. 180).

උපජ්ඣාය මත්තා = උපජ්ඣායස්ස සන්දිට්ඨ සම්භත්තා පන සහාය භික්ඛු යෙ වා පන කෙචි දසහි වස්සෙහි මහන්තතරා, තෙ සබ්බෙපි උපජ්ඣාය මත්තා නාම; (ස. වි. 807).

උපජ්ඣායමූලකං චීවරං පටියෙඝිතබ්බං = උපජ්ඣායෙ පන ආයත්තජීවිකත්තා තස්ස වචනකරෝ හවිස්සති. තෙනස්ස -පෙ- වුත්තං; (ස. වි. 743).

උපජ්ඣායස්ස = සම්මා සම්බුද්ධස්ස. සම්මාසම්බුද්ධෝ හි සමන්තචක්ඛුතා බුද්ධචක්ඛුතා ච සත්තානං ආස යානුසයචරිතාදීනං යථාභූතාවලොකනෙන සදෙව කස්ස ලොකස්ස වජ්ජාවජ්ජං උපනිජ්ඣායතීති විසෙසතො උපජ්ඣායොති වත්තබ්බතං අරහති; (ථෙර. එ. 302).

උපජ්ඣායස්ස දෙව ඔසං ඡෙත්තබ්බං = (ආදි) සබ්බං 'පබ්බජ්ජාය උපජ්ඣායො සෙට්ඨො නතෝ ආචරියෝ, නතෝ ගණෙ'ති විනෙතබ්බා ඉදං මොහාරවිනිච්ඡයෙ ආගතනති ආහංසු; (ස. වි. 744).

උපජ්ඣායෙන වා සංවාධාභාගතෙන = එත්ථ දස්සන සවණ වසෙන සමොධානං වෙදිතබ්බං; (ස වි. 738).

උපජ්ඣායො = වජ්ජාවජ්ජං උපනිජ්ඣායති ඔතෙසි තං පච්චුපට්ඨපෙසි ඤණවිප්පයුත්තා පෙසකතීති උපජ්ඣායො; (ථෙර. එ. 61) - වජ්ජා වජ්ජාදි උප නිජ්ඣායනෙන එවං ලද්ධවොහාරෝ; (සු. නි. 302).

උපජ්ඣායො ආපජ්ජති, නො සද්ධි විහාරිකෙ = උපජ්ඣායස්ස කත්තබ්බවත්තං අකරොන්තො; (ස. වි. 983).

උපජ්ඣායො පක්කමනෙ වා = උපජ්ඣායම්හා නිස්සය පටිපස්සද්ධීසු -පෙ- ආදිසු අයං විනිච්ඡයෝ; (ස. වි. 736).

උපජ්ඣායො සිවත්ථස්ස = සාමණෙරස්ස ගාථා; (ථෙර. එ. 60).

උපඤ්ඤඤ්ඤං = උපඤ්ඤඤ්ඤස්සං; කථයිස්සන්ති වුත්තං හොති; (සු. නි. 404).

උපඤ්ඤාතං = වණ්ණිතං පොමිතං පසත්ථං; (අ. 312).

උපඤ්ඤාසිං = උපගච්ඡිං ගුණං අනුපදුසිං ජනිං පටිවිජ්ඣිනති අත්ථෝ; (අ. 295).

උපඤ්ඤාසිස්සං = උපඤ්ඤාපෙස්සං විවරෙය්‍යං, පඤ්ඤා පෙය්‍යනති අත්ථෝ; (සු. නි. 399).

උපඤ්ඤාසිස්සති මං = සා සුහා නාරී කදා නු මං සෙ සි නමනතෙහි සීසතො පට්ඨාය සත්තතෙන ධිරෙන කරණෙන පරිතොසෙස්සතීති පත්ථෙතෙත්තා විලපති; (ජා. අ. 89).

උපට්ඨපෙතබ්බතා = සතියා ආරම්මණං විත්තතෙත්තා; (ධ. 70).

උපඩ්ඪහං = උපට්ඨහිං; (බු. 149) - උපාදාරූපං උපට්ඨ හති නාමරූපං උපට්ඨහ්ති; (ම. ව. 41).

උපට්ඨහනතිං = දුසි ච්‍ය උපට්ඨහනතිං උපට්ඨානං කරොන්තිං; (ථෙරී. 206)

උපට්ඨහනති පරිවරනති = පහාර සොධන වණකප නාදිනි කරොන්තෙ ජගහන්ති ගොපයන්ති; (අ 611).

උපට්ඨහන්තු = පරිවරයන්තු පතිමානයන්තු; (සු. නි. 105) - (ඛු. 254).

උපට්ඨති = උපාගම්; (ජා. අ. 50).

උපට්ඨිතිං = උපට්ඨානං අකාසිනති අත්ථෝ; (අප. 319). - උපට්ඨිතාම් පටිජ්ඣාම්; (ජා. ප. 240).

උපට්ඨිතිං මහාවීරං = උත්තමත්ථාය නිබ්බානස්ස පත්තියා පාපුණනත්ථාය කපපසතසහස්සාධි කෙසු චතුරසඞ්ඛෙය්‍යෙසු කපෙපසු පාරමියෝ පූරෙත්වෙතන කතාභිනීහාරා මහාවීරං බුද්ධං; (අප. 319).

උපට්ඨහුං = සම්බත්ථෙසුං; (අප. 186) - අත්තෙන සත්තෙහි තුරියෙහි ගන්ධබ්බං කුරුමානෙ උපට්ඨහිංසු; (ජා. අ. 52) - උට්ඨාය ඔනා නෙ කිර පයමං පටි පාටියා නිපජ්ජිත්වා තාය ආගමනකාලෙ උට්ඨාය විජ්ඣිත්වා මඤ්ඤං රුහිත්වා පටිපාටියා නිරියං අට්ඨංසු; (ජා. අ. 492).

උපට්ඨාකානං = තසමා උපට්ඨාකානං අත්තෙතා නාම ජාතෙතා; (අ. 160).

උපට්ඨාකෙ = කොසම්බිනගරවාසිනෙ සොසිතසෙට්ඨි ආදිකෙ උපට්ඨාකෙ විහාරෙ ච අඤ්ඤපට්ඨාකං ආයසමන්තං ආනන්දං අනාමෙන්තෙත්වා; (උ. 175).

උපට්ඨාකෙ = උපට්ඨායකෙ; (බු. 221) - පරිවාරකෙ හොති; (උ. 152) - පයමබොධියං අනිබද්ධු පට්ඨාක කාලෙ උපට්ඨාකෙ හොති; (සං එ. 200) - (ආදි) පයම බොධියං අනිබද්ධු පට්ඨාකභාවං සඤ්ඤායාහ; (දී. 404).

උපදහෙයෝ = උප්පාදෙය්‍ය; විපටිසාරස්ස උප්පාදකෝ කොච් පුරිසෝ සියා අපි නවෙය්‍ය; (උ. 283).

උපදිස්සදිස්සෙවෙව = එත්ථ උදකස්ස උපරි දිස්සනතෝ පාකටා හොන්තීති උපදිස්සා, සෙවාලා, උපදිස්සන්ති සදිසාති = උපදිස්සසදිසා, මනුස්සා; (අප. 200)

උපදුස්සති = ඉස්සාවසෙනෙව උපසෙක්කාසහෝනා දුස්සති; (සු. නි. 27).

උපද්දවං = හිංසනං; (මහා. 185) - කායපීළනං කරොන්තී; (මහා. 295) - ඊතිං; (මහා. 305).

උපද්දවජාතෙ = ආදීනවජාතෙ; (බු. 58).

උපද්දවතො = අවිපරිනාමසඞ්ඛ විපුලානං අනත්ථානං ආවහනතො සබ්බූපද්දවහේතුභාය ච උපද්දවතො; (මහා. 119).

උපද්දවෝ = උපද්දවතීති උපද්දවෝ, අනත්ථං ජනෙනෙතා අභිභවතී අපෙක්ඛාභරතීති අත්ථෝ; (බු 95) - (අප. 149) - අනෙකග්ගහනාකාරෝ; (ඉ. 339) - (මි. ප. 72).

උපද්දුතං = අනෙකග්ගහවෙඨන; (සං. නි. 8)

උපද්දුතෝ = උපහතෝ ව්‍යාධිතෝ; (බු. 94). - බාධිතෝ; (චරි. 113).

උපධාය = යථා සිසුපධානඤ්ච පාදුපධානඤ්ච පඤ්ඤපෙති; එවං සත්ථරිනා නත්ථ සෙය්‍යං කථෙමීති දස්සෙති; (මි. ද්‍ර. 40).

උපධාරණෙ = වෙඨනෙ; (සං. නි. 78).

උපධාරයිත්වා = අතාසෙනිා; (මහා. 185).

උපධාවං = මම චිත්තං උපගච්ඡන්ති; (ථෙර. ද්‍ර. 202).

උපධි = බන්ධුපධ්‍යාදයෝ සඞ්ඛෙ උපධි; (ථෙර. ද්‍ර. 54) - කුසලාදි අභිසඞ්ඛාර වෙතනා ව උපධිති විච්චනති කථියතති; (බු. 19) - උපධිති ආදිමාහ. තත්ථ උපධිති බන්ධාදි උපධි; (උ. 149) - (නෙ. 209). - අත්තභාවෝ; (සෙ. 79). - චිත්තාරෝ උපධි; කාමූපධි බන්ධූපධි කිලෙසූපධි අභිසඞ්ඛාරූපධිති; (සු නි. 30). - බන්ධකිලෙසකාමගුණාභිසඞ්ඛාරභෙද චිත්තාරෝ; (සු. නි. 362).

උපධි-විදිතා = කාමගුණූපධිං සඞ්ඛා එසෝ ලභතන සෙසතති එවං විදිත්වා; (සං. ඵ. 143).

උපධි- හි යෙවෙව දුක්ඛමිදං සම්භොති = යත්‍ර හි කිලෙසා පඤ්චසඞ්ඛාර සඞ්ඛාතතෝ භවපපඤ්චස්ස අත්තභෙදෙ සෙවාති එවරූපස්ස අනිවත්ති, තත්ත්‍ර දිත්තා - (උ. 149).

උපධි දුක්ඛස්ස මූලං = එත්ථ පඤ්චඞ්ඛන්ධා උපධිනාම. නං දුක්ඛස්ස මූලන්ති ඉති විදිත්වා කිලෙසූ පධිනා නිරූපධිහොති; නිග්ගහණෙ නිත්තාණෙත්‍යාති අත්ථෝ; (මි. ත. 117).

උපධිනිදානං = බන්ධූපධිනිදානං, බන්ධපඤ්චකහෙත්ථ උපධිති අධිප්පෙතං; (සං. ද්‍ර. 90).

උපධිනිදානා = කම්මප්පච්චයා; (සු. නි. 409).

උපධිනිදානා පභවන්තිදුක්ඛා = තණ්හාදි උපධි නිදානා ජාතිආදි දුක්ඛවිසෙසා පභවන්ති (චූ 15).

උපධිපච්චයා = ඣානවකම්මපච්චයා, ඣානවකම්මං හි ඉධ උපධිති අධිප්පෙතං; (සු. නි. 409).

උපධිපටිසංයුත්තා = උපධි අනුධාවනකා; (මි. ප. 116).

උපධිපහානාය = බන්ධූ පධිකිලෙසූපධි අභිසඞ්ඛාරූපධි කාමගුණූපධිති ඉමෙසං උපධිනං පහානාය; (මි. ප. 116).

උපධිවිපච්චිසංගහං = නෙසං යෙව ච උපධිනං පටිනිස්සජ්ජන කාරණං, නිබ්බාණස්ස හි මග්ග සඳ්ගණන සච්ඡිකිරියාය සබ්බෙ උපධයෝ පටිනිස්සට්ඨා හොන්තීති තං නෙසං පටිනිස්සජ්ජන කාරණං; (ඉති. 145)

උපධිම්පත්ති = නින අත්තභාවනා; (මහ. 310).

උපධිවිවෙකා = උපධිවිවෙකෙන; ඉමිනා පඤ්චකාම ගුණවිවෙකෝ කථිතෝ; (මි. ප. 99)

උපධිවිවෙකෝ = කිලෙස බන්ධ අභිසංඛාරානං උපධිනං සුඤ්ඤතාභාවෙ; (මහා. 72).

උපධිවුට්ඨානි කිලෙසා ච = උපධිං නාම දස්සෙතුං -පෙ- ආදිමාහ. රාගාදයෝ යස්ස උපජ්ජන්ති නං උපනාපෙන්ති විබාධෙන්තීති කිලෙසා ච උපාදුනතෝ ගොචරා රූපාදයෝ පඤ්චක්ඛන්ධා උපාදුනසභාවතා පුඤ්ඤපුඤ්ඤඤ්ච ආනඤ්ජාභි සංඛාරාව; (මහා. 72).

උපධිවෙපක්කා = උපධිඤ්ඣාහස්ස විපාකස්ස දායිකා; (මි. ප. 91).

උපධිසඞ්ඛයෙ = උපධිසඞ්ඛාතෙ නිබ්බාණෙ ආරම්මණතෝ විමුත්තෙතා; (සං. ඵ. 151).

උපධිසඞ්ඛයෙ විමුත්තෙතා = උපධිනං සඞ්ඛය භූතෙ නිබ්බානෙ ආරම්මණතෝ විමුත්තෙතා; (මි. ප. 39) - තණ්හාක්ඛයෙ නිබ්බානෙ ආරම්මණතෝ විමුත්තෙතා; (මි. ප. 117).

උපධිසම්පත්ති = අත්තභාවසම්පදා; (මහ. 310).

උපඨිතා සති අපම්මුට්ඨා = න කෙවලඤ්ච විරියමේව සන්ධිපි ආරම්මණානි මුඛභාවෙන උපට්ඨිතා හොන්ති, නථා උපට්ඨිතත්තා එව ච චිරකත – චිර භාසිතානං සරණසමත්ථතාය අපම්මුට්ඨා; (ඉති. 281).

උපඨිතා සති අසම්මුට්ඨා = න කෙවලඤ්ච විරියමේව සන්ධිපි මේ ආරම්මණානිඹ්‍ඹි භාවෙන උපට්ඨිතා අහොසි උපට්ඨිතත්තා යෙව ච අසම්මුට්ඨා; (මි. ඵ. 112).

උපඨිතාය සතියා = කායගතාය සතියා උපට්ඨිතාය; (සං. ස 28).

උපඨිතෙ – උපගම්ම ඨිතෙ සජ්ජිතෙ පරියත්තෙත; (සු. ස 159) – (පෙ. 20) – උපගම්මඨිතෙ -පෙ- සමොහිතෙති වුත්තං හොති, (ඛු. 137) – පච්චු පට්ඨිතෙ; (ජා. ව. 176).

උපඨිතෙ = පසිරූපාසිනෙ ඉදං ගණ්හ ඉදං භුඤ්ජාති අන්නපානාදිනා උපට්ඨිතෙ; (පෙ. 86).

උපඨිතෙ රුක්ඛමූලඤ්ඤි = රුක්ඛමූලෙ ඨිතොව්‍හ භූමා; (සු. නි. 402).

උපඨිතොස්මි = අත්තපාණෙනවෙව දිබ්බෙහි ච කාමගුණෙහි පරිවිණෙණා මානිතෙ; (ජා. ඡ. 57) – තයා උපට්ඨිතොසම්; (ජා. ස. 280).

උපඩ්ඪං දුතඛං = දෙ භාගෙ සමෙ කත්වා එකෙ දුතඛෙභා; (ස. නී. 846).

උපඩ්ඪ කාසිනං ඛමමානං = තෙතෙව්‍හ; උපඩ්ඪ කාසිනං ඛමමානන්ති; (ස. නී. 830).

උපඩ්ඪවජ්ජනෙන උපඩ්ඪපරිවජ්ජනෙන ආපත්ති දුක්කට ස්ස = එත්ථ සඛවජ්ජනෙන උපඩ්ඪපරිවජ්ජනෙන්ති එවමාදිසුපි මහාපච්චරියං දුක්කටමෙවාති වුත්තං. මහාඅට්ඨකථායං පන "සඛවජ්ජනෙන යෙභුය්‍යෙන පරිවජ්ජනෙන පාචිත්තියං; (ස. නී. 546).

උපඩ්ඪපථං = යොජනං වේ නො අන්තරෙ භවෙය්‍ය, ගොතමී අඩ්ඪයොජනං අහං අද්ධයොජනං. එසා තයෝ අඩ්ඪයොජනාදිසු. එකපදවාරමපි අතික්කමම ගච්ඡතෙ ජයෙ ගච්ඡතී අනාගච්ඡතෙ පරාජයොති, (දී. 596).

උපඩ්ඪිවසෙ උපපාදක්ඛණෙ = එත්ථ ඨිතික්ඛණං අනාමසිත්වා "අනිච්චා වත සඞ්ඛාරා උපපාදවය ධම්මිනෙ"ති දෙසනානයෙන උප්පාදවයවසෙනෙව පුච්ඡාකතා; (ප. 120)

උපඩ්ඪපදුමමාලාහං = උපඩ්ඪං පදුමිපුපථං අහං; (විමා.. 30).

උපඩ්ඪ මිදං = ථෙරෙ කිර රහොගතෙ චිනෙත්වා. අයං සමණධම්මෙ නාම ඔවාදකෙ අනුසාසකෙ කල්‍යාණමිත්තෙ සති පච්චත්තපුරිසකාරෙ සීතස්ස සම්පජ්ජති, උපඩ්ඪං කල්‍යාණමිත්තතෙ හොති. උපඩ්ඪං පච්චත්තපුරිසකාරතෙති; (සං; ඵ. 123).

උපඤ්ඤුලලි ඛිතෙති තෙසෙති = ඉත්ථම්භූතලක්ඛණෙ කරණවචනං; ථිපසකතුලලිඛිතෙති තෙසෙති උපලක්ඛිතාති අත්ථෙ; (උ. 119).

උප නිට්ඨං = උපට්ඨානං කරොන්තී; (පෙ. 127) – (විමා. 253).

උප නිට්ඨිත්වා පටිවිසති = සඛකම්මන්ත විස්සජ්ජිත්වා මහන්තං පූජාසක්කාරං කත්වා සමීපෙ ඨත්වා පරිවිසති; (ස. නී. 416).

උප නිවෙඛ්‍ය = යා එතෙසු දිවසු අසුඤ්ඤකරං ගහෙත්වා හත්ථපාසෙ නිට්ඨාති නස්සා පාචිත්තියං; (මා. 174).

උප නිසසගාමෙ = උපනිස්සගාමෙ ජෙට්ඨකුලස්ස පුත්තත්තා උපනිස්සොති නාමං අකංසු; (ථෙර. ද්‍ර. 93) – උපනිස්සගාමෙ රූපසාරියා බ්‍රාහ්මණියා කුච්ඡිමහි පටිසන්ධිං ගණ්හි, (අප. 178)

උප නිස්සෙ = ජෙට්ඨකුලස්ස පුත්තත්තා උපනිස්සො නි නාමං කරිංසු; (අප. 178) – (ථෙර. ද්‍ර. 93) – එක දිවසං උපනිස්සෙ පරිබ්බාජකෙ පරිබ්බාජකා රාමං ගච්ඡන්තෙ ආයස්මන්තං අස්සජිත්ථෙරං රාජගහෙ පිණ්ඩාය චරමානං දිස්වා; (අප 179)- (ථෙර. ද්‍ර. 93) – උපනිස්සෙ සඛකාලම්පි ආචරිය පූජ්කොව; (අප. 180).

උපඤ්ඤදඤං = ඔලුබහාරවමණ්ඩනානි විකසඤ්ඤතීති උපඤ්ඤඤ්ඤනං; (නෙ. 171).

උපඤ්ඤදඤා = අතිඨද්ධා දුප්පිතා; (ජා. ඡ. 158).

උපඤ්ඤදඤා = උපඤ්ඤතිතෙතා; උන්නතොති අත්ථෙ; (අප. 243).

උපඤ්ඤමහඤං = කුසලමෙව; (සු. ස. 26).

උපඤ්ඤමහඤඤමමං = සව්‍වාහං පඨමනරං ජානෙය්‍යං, න නෙ ඉධ නිබ්බත්තිතුං දදෙය්‍යං, දෙවලොකෙ යෙව නං නිබ්බත්තාපෙය්‍යං, නොතු, නං යත්ථ කත්ථචි නිබ්බත්තං, අහං උපඤ්ඤමහඤඤමමංනාම; (සු. ස. 27).

උපඤ්ඤමෙහ = නථා නං ථිරියුපඤ්ඤමෙහන උපඤ්ඤමොහන්තා උපඤ්ඤමොහි; (මින. 204).

උපඤ්ඤමෙහය්‍යාසි = පුනපපුන කරෙය්‍යාසි; (මි. ත. 88).

උපදහං = උප්පාදෙන්ති; (ස. නී. 651).

උපනික්ඛමිත්වා හද්දෙ භවං පස්සාම නං මහිද්ධිකං = හද්දෙ නං මහිද්ධිකං පස්සාම දථුස්සාමිමහා, එසෝ විමානතෝ නික්ඛමිත්ථ. "උප නික්ඛමිත්ථ හද්දං නෙ"ති වා පාඨෝ, හද්දං නව් අත්ථීති අත්ථෝ; (පෙ. 37).

උපනික්ඛමි = වඩිතුං නික්ඛමි; (ථෙරී. අ. 281).

උපනික්ඛිපනං = උපනික්ඛිපනං නාම සමීපෙ නික්ඛිපනං; (සං. නි. 329).

උපනික්ඛිත්තබ්බානි = පක්ඛිපිතබ්බානි; (නෙ. 68).

උපනික්ඛිපිත්වා දෙති = තථාරූපෙ භාජනෙ යථෙච්ඡං නං භාජනං නෙසං සහත්ථෙ භූමියං නික්ඛිපිත්වා දෙති; (සං නි. 631) – භූමියං යථෙච්ඡා, 'ඉදං අය්‍ය භූමභාගං දම්මී'ති, එවං දින්නං 'සාධු භගිනී'ති සම්පටිච්ඡිත්වා නාය එව වා නියමිනියා දක්ඛෙය්‍යතා වා කෙනචි පටිඤ්ඤාභාවෙන වුඤ්ඤිහු විවිත්ති; (සං. නි. 658).

උපනික්ඛිපය්‍ය = එකමන්තං යාචෙ යථෙය්‍ය; (සං. ද. 97).

උපනිඝනනිමයා = ඝවෙවහනියෝ; උපනිඝාසිය මිනොපි අත්තනෝ උළාරභාවෙන න භුරුඛ්‍යි; නෙන නා නං ඝංසන්ති යෙව; (උ 176).

උපනිජ්ඣායනා – උපනිජ්ඣායනානං ඔලොකෙනානං; (දී. 631).

උපනිජ්ඣායනාවත්ථුකං = සඤ්ඤි පඨමං නිබ්බත්ත හොති. පුරතෝ වා පච්ඡතෝ වා යථා ඉමිසෙ නාමෙකාසෙ නිමිත්තන්ති උපනිජ්ඣායනාසඤ්ඤා දුක්කට මෙව; (සං. නි. 378).

උපනිජ්ඣාය සෙය්‍යථි = එතං සුත්තා රුළ්හසඤ්ඤා අසුත්තා රුළ්හසඤ්ඤා ආහරණං නං නං උත්තරියා ඔලොකෙත්වා අලඞ්කරිත්වා ඨිතා සෙය්‍යථි උත්තම රූපධරා මිද්ධී දෙවකඤ්ඤාවුව නහඤෙ අහොසථ; (ජා. අ. 523).

උපනිජ්ඣායිතං = නත්ථි කිඤ්චීති උපනිජ්ඣායිතං; (සු. නි. 411).

උපනිධාය = සමීපෙ ඨපෙත්වා; උපාදයාති අත්ථෝ; (ධ. 120) – උපනික්ඛිපිත්වා (මි. ප. 37).

උපනිධි – ඉමිනා අයං සදිසීති උපමානවෙන ගහෙත්වා සමීපෙ ඨපනතෝ, (ධ. 120).

උපනිධෙති = උපනික්ඛෙපකමිත්තෙපි න උපෙති මිලොකෙත්තස්ස මිලොකනමිත්තතෝ නත්ථි; (මි. ප. 139).

උපනිධෙය්‍ය – උපනික්ඛි නිපජෙය්‍ය; (අ. 734).

උපනිබන්ධනා නිමිත්තං = උපනිබන්ධනාය සනියා නිමිත්තං භූතං කාරණභූතං නාසිකග්ගං වා මුඛනිමිත්තං වා; උපනිබන්ධාති එතාය ආරම්මණෙ චිත්තන්ති = උපනිබන්ධනා නාම, සති; (පටි. 328).

උපනිබන්ධිතා = පවිජිය වා විවරහොගෙ වා කත්වා; (සං. නි. 931).

උපනියන්තිදං මංසඤ්ඤ = නානා ඉදං ජීවිතං උපනීය්‍ය නිති අහං මක්ඛසුමි; (ජා. ත්‍ර. 66).

උපනිසා = අයං 'ඉමිනයෝ සංවරත්ථායා'ති ආදිකා පරම්පරපච්චයතාති එතදත්ථාය; (සං. නි. 1013) – කාරණං; (නෙ 80).

උපනිසාදිනෝ = ගන්ත්වා උපනිසාය නිසීදනං දදනොති අත්ථෝ; (බු. 198).

උපනිසීදනා = උපගන්ත්වා නිසීදනෝ; එව උපනිපජ්ජනාදිම්පි වෙදිතබ්බා; (සං. නි. 455).

උපනිසිදිත්වා = උපගම්ම තොට්ඨාසනෙ නිසිදිත්වා; (දී. 186).

උපනිසීදය්‍ය = සමීපෙ නිසීදාය නිසිදෙය්‍ය; (අ. 734).

උපනිස්සය = අපසෙසනං; (ඛු 21).

උපනිස්සයපච්චයෙන = උපෙතෙන නිස්සය පච්චයෙන, (සං. නි. 1016).

උපනිස්සය පච්චයෝ = ඉධ පන අයං තාව වවත්ථෙථ. තදධිග වුත්තනිකාය අත්තනෝ ඵලෙන නිසඤ්ඤිතෝ න පටිබන්ධන්තෝති නිස්සයෝ. යථා පන භූමෝ දායකෝ උපායකෝ, එවං භූමෝ නිස්සයෝ උපනිස්සයෝ. බලවකාරණස්සෙතං අධිවචනං. නස්ස බලවකාරණතාවෙන උපකාරකොධම්මා උපනිස්සයපච්චයොති වෙදිතබ්බා; (ප. 261).

උපනිස්සයසම්පන්නා = සම්පන්න උපනිස්සයං හොති; (ඛ. 676).

උපනිස්සයෙ නව = අනන්තරපකතූපනිස්සයවසෙන හෙට්ඨා වුත්තානෙව එව සෙසානිපි හෙට්ඨා වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බානි; (ප. 356).

උපනිස්සයෙ නව = සුඛසම්පයුත්තෙහා සුඛසම්පයුත්තස්ස නිස්සයෙ උපනිස්සයෙති, දුක්ඛසම්පයුත්තස්ස පකතූපනිස්සයෙනෙව, උපෙක්ඛා සම්පයුත්තස්ස නිස්සයෙ, දුක්ඛාසම්පයුත්තෙහා දුක්ඛසම්පයුත්තස්ස අනන්තරපකතූපනිස්සයෙති සුඛසම්පයුත්තස්ස පකතූපනිස්සයෙන, අදුක්ඛමසුඛසම්පයුත්තස්ස දුවිධා, අදුක්ඛමසුඛා සම්පයුත්තෙහා අදුක්ඛමසුඛ සම්පයුත්තස්ස නිස්සයෙ, නථා සුඛසම්පයුත්තස්ස, දුක්ඛ සම්පයුත්තස්ස අනන්තරපකතූපනිස්සයෙ

උපධිසම්බන්ධනෝ බාලෝ තමසා පරිවාරිතෝ = තස්ස පන බාලස්ස තථා දස්සනේ සමේමාහනමසා පරිවාරිතත්තා කාමගුණේසු ආදීනවදස්සිතාය කිලෙසාභිසඞ්ඛාරෙහි බද්ධත්තා; (නෙ. 105).

උපධිසම්බන්ධනෝ බාලෝ තමසා පරිවාරිතෝ සසසති විය ඛායති = න කෙවලඤ්ච මෝඝ සම්බන්ධිනෝ එව, අපි ච ඛෝ උපධිසම්බන්ධකෝපි අයං අන්ධබාලලොකෝ අවිජ්ජා තමසා පරිවාරිතෝ; (උ. 270).

උපධිසුඛං = නෙක්ඛම්මසුඛං; (අ. 330).

උපධිසමිං = කාමූපධිසමිං; (මි. ව. 39).

උපධි = උපධියති එත්ථ දුක්ඛන්ති – උපධි; (සු. ස 206).

උපධිසු = ඛන්ධූපධි ආදීසු; (ථෙර. ටු. 203) – ඛන්ධූපධීසු; (සං. ඵ. 136) – (සු. නි. 313) – ඛන්ධකිලෙසාභිසඞ්ඛාරෙසු; (සං. ඵ. 209) – කාමගුණූපධීසු; (නෙ. 189).

උපධිසු න සාරමෙති = සබ්බෙ උපධි අසාරකත්තෙ නෙව පස්සති; (සු. නි. 313).

උපධිසු භයං දිස්වා = උපධිසු භයතුපට්ඨානඤ්ඤණ වසෙන භයං දිස්වා, තෙසං භාධිභබ්බතං පස්සිත්වා, ඉමිනා බලවවිපස්සනං දස්සෙති; (සු. ස. 207) – තීසු උපධිසු; -පෙ- (ඉති 190).

උපධිනි නරස්ස නඤ්ඤා = එත්ථ උපධිති වත්තාරෝ උපධි: කාමූපධි ඛන්ධූපධි කිලෙසූපධි අභිසංඛාරූපධිති; (සං. ඵ. 25) – (සු. නි. 30) – තස්සත්ථෝ: යස්මා ඉමේ කාමූපධි නරස්ස නඤ්ඤා, නඤ්ඤත්තිං නරං පිති සොමනස්සං උපසංහරන්තා; (සු. නි. 30).

උපධිනි නරස්ස සොචනා = යථාව පුත්තා ගාමෝ එවං පසඤ්චකාමේ ගුණෝපධිති

"තස්ස වෙ කාමයානස්ස-ඡන්දජාතස්ස ජන්තුනෝ
තෙ කාමා පරිහායන්ති-සල්ලවිද්ධෝ ව රුප්පති"

වුත්ත නයෙන සොචන්ති තස්මා නරස්ස සොචනා සොකවත්ථුක මේවාති වෙදිතබ්බා; (සං ඵ. 25).

උපධිනි පවිච්ච දුක්ඛමිදං සම්භොති = තත්ථ උපධිති ඛන්ධාදි උපධි. කිං වුත්තං හොති? යත්ථ ඉමේ දිට්ඨිගතිකා නිබ්බාණසඤ්ඤිනෝ තත්ථ ඛන්ධූපධි කිලෙසූපධි අභිසඞ්ඛාරූපධයෝ අධිගතා. තතෝ තස්ස දුක්ඛනිස්සරණතාති; (නෙ. 209).

උපධිහොනති = ඛන්ධූපධි පෙ ඉමේ උපධයෝ හොන්ති; (මි. ව. 192)

උපනවවනතියා = නවවමානාය. ඤාණිර එතස්මිං සමයෙ චාතුම්මහාරාජික දෙවෙහි සද්ධිං සක්කස්ස දෙවරාජස්ස නවවං දස්සනත්ථාය ගතා; (දී 502).

උපනදං = විකූජෙන්ති; (පෙ. 135).

උපනන්දෙ භික්ඛු = සෝ ජනීත උපනාහෝ තිස්සු; (ස ති. 612).

උපනඬි = උපනාහං ජනෙන්තෝ නඟරේ සුඤ්ඤාලෙ අත්තනෝ කොධං බන්ධි; පුනපපුනං ආඝාතං ජනෙසීති අත්ථෝ; (ස. ති. 612).

උපනයනපසඤ්ඤනති = පටිපක්ඛතෝ හෙතු උපනය නස්ස පඤ්ඤපනා; (නෙ. 106).

උපනයාමි = උපවජ්ජා දෙත්ථා උපනයාමි; (ථෙරී. 205).

උපනඬි මමං = මං උපනෙසි; (චරි. 196).

උපනයහං = බන්ධිත්වා විය හදයෙ ඨපෙන්ති; (ජා. ත. 148).

උපනයන්ති = පුටබන්ධනවසෙන බන්ධන්ති, (සු. ස. 106) – (ඉති. 189).

උපනයනා = උපනයනාකාරෝ උපනයාකා; (විභ. 348).

උපනයති නත්තං = උපනයනිනස්ස භාවෝ උපනයති නත්තං; (විභ. 348).

උපනාමයුං = උපනෙසුං; (ථෙර. ඵ. 476).

උපනාමෙසිං = පුජාවසෙන උපනෙසිං; (විමා. 143).

උපනාහි = උපනාහනසීලා උපනාහෝ වා එතෙසං අත්ථීති; (මි. ඵ. 170) – පරස්ස අපරාධං හදයෙ ඨපෙත්වා සුවිරෙනපි තස්ස අනත්ථකාරකෝ; (ජා. ත. 182) – තමෙවකොධං වඩ්ඪෙත්වා උපනඬනසීලෝ; (පටි. 317) – වෙරඅපපටිනිස්සඟ්ග ලක්ඛණෙන උපනාහෙන සමන්නාගතෝ; (දී. 758) – (අ. 665) – ආඝාතවත්ථුසු ආඝාතස්ස උපනයනසීලා උපනාහසමඞ්ගිතෝ වා උපනාහි; (ථෙර. ටු. 85) – තස්සෙව කොධස්ස දළ්හීකරණෙන උපනාහෙන සමන්නාගතෝ; (විනු. 229) – (සු. නි. 121).

උපනාහෝ = පුනපපුනං චිත්තපරියොනන්ධකෝ උපනාහෝ; (මි. ඵ. 153) – උපනඬන ලක්ඛණෝ; (අ. 337) – (පටි. 224) – උපනඬලක්ඛණෝ; (පටි. 476) – (විභා. 43) – තතුත්තරි උපපත්තෝ; (විභා. 44) – අපරකාල කොධෝ උපනාහෝනාම; (විභ. 348).

උපනිඛන්තං වා සාදියෙය්‍ය = "ඉදං අය්‍යස්ස හොතූ"ති එවං සම්මුඛා වා "අසුකස්මිං නාම යානෙ මම හිරඤ්ඤ සුවණ්ණං අත්ථි, තං තුය්හං හොතූ"ති එවං පරම්මුඛා සීසං වා කෙවලං වා වාචාය භණ්ඩුදත්තාය වා තුය්හන්ති වත්වා පරිවත්තනං යෝ කායවාචාහි අපටික්ඛිපිත්වා විත්තෙන අධිවාසෙය්‍ය, අයං "සාදියෙය්‍යා"ති වුච්චති; (මෝ. 71),

උපකෙතියා සුත්‍ර = බහුකං උපජ්ඣායං සුත්වාඛිනන්ති වදන්ති (මි. ටී. 42).

උපකෙතිසු = සත්තුණ්ණගතිපුත්තසුතං උපසන්ත්‍ය, (දී. 450).

උපපත්තෙහඛියෙ = පුච්ඡා සකවාදිස්ස පටිඤ්ඤ ඉතරස්ස; (ප. 161) – හත්ථ උපපත්තෙහඛියෙති වතුත්ථි පදෙසු බහුවචන කුම්මෙහේ එකවචන කුම්මං, උපපත්තෙහඛියෙසු පඤ්ඤ බහෙසු අනිරුද්ධෙසුති අයඤ්හාරථ දහෙති; ප. 161).

උපපත්තෙහඛියෙන = පටිසන්ධිවසෙන; හඤ්ති උපපත්තිං එසති ගවෙසති හඤ්ා උපපත්තා ඛියන්ති වුච්චති; (ප. 130).

උපපත්තං වා සමණබ්‍රහ්මණෙ = උපපත්තාසම්පන්නබ්‍රහ්මණෙ හුත්වා; (පටි. 36).

උපපත්තියා = විපාකවසෙන බ්‍රහ්මලොකෙ උපපත්තියා; එතෙන විපාකජ්ඣානං වුත්තං, (පටි. 206).

උපපත්තිභා = උපගභා; හත්ථ අනිච්චතන්තාති අධිප්පායො; (පටි. 261) -(ඛ. ඒ. 110) -(නෙ. 147). -නිබ්බත්තභා; (විමා. 71).

උපපත්තිභා වස = නිපජ්ජනිවසෙන උපගභා; (සං. ඵ. 72).

උපපත්තිභා = බ්‍රහ්මලොකෙ නිබ්බත්තෙභා; (ඛ. ඛ. 156). නිබ්බත්තෙභා; (විමා. 276) -බ්‍රහ්මලොකෙ උපපත්තෙභා; (වතු. 203) – (දී. 494).

උපපත්තෙභාසි – එවරූපෙ විමානෙ නිබ්බත්තෙභාසීති අත්ථො; (ජා. ඛ. 154).

උපපත්තිකභා = අනිච්චාදීනි උපපරිකබ්බානීති = උපපරිකභා (පටි. 264) – (ධ. ඛ. 146) – (නෙ. 112) - උපපරීකබ්බවසෙන උපපරිකභාති ච වුත්තභා; (නෙ. 46) – මහාපදෙසෙ ඔතාරෙත්භා පාළියා පාළියත්ථස්ස ච උපපත්තිකබ්බපසුතු; (නෙ. 46).

උපපත්තිකබ්බානි = අත්ථතො ච කාරණතො ච විමංසන්ති; (මි. ත. 293).

උපපත්තිකබ්බාමි = සමන්තභාතො ඉකබ්බාමි සමන්තභාවඤ්ඤනා පඤ්ඤතෙය්‍ය පදෙ; (විභා. 111).

උපපත්තිකබ්බභා = උපපත්තිතො පරිතො ඉකබ්බිතබ්බභා; (නෙ. 167).

උපපත්තෙහඛිය = තුලෙය්‍ය තීරෙය්‍ය පරිඤ්ඤණෙය්‍ය පටිඤ්ඤෙදය්‍ය, (මි. ච. 172) – විමංසෙය්‍ය – පරිතුලෙය්‍ය, සම්පෙය්‍ය වා; (ඉති. 233).

උපපත්තිකා = ඵලවසෙනෙවිනිබ්බත්තභා. පවත්තෙ උපපත්තිකා ආගතභා අත්ථතො එවං වදන්භාමි; (ඛු. ප. 29).

උපපත්තිඛඤ්ඤමං = නවිභා පඤ්ඤිතො. ඤාතෙය්‍ය., න තෙ ඉධ නිබ්බත්තිභා දතෙය්‍ය., වහුඤ යෙව අපායෙසු නිබ්බත්තභාපෙය්‍ය., හොහු, න යත්ථ කත්ථචි නිබ්බත්තභා අභා උපපත්තිඛඤ්ඤමං නාම; (සු. ස. 26) – දුරතොපරිහාරං අලභනෙභා විත්තො නිරොජො නිප්පතො කසවො හොති. ඉදං උපපත්තිඛඤ්ඤං නාම, (සු. ස. 26).

උපපත්ති = උපගභනත්භා වුත්ති, (ජා. ත්‍ර. 254).

උපපත්ති = නීරං පාපුණිං, (ඛු. 65).

උපබ්‍රහ්මෙය්‍ය = සො ඉමං කලභං පණ්ඩිතො උපගච්ඡෙය්‍යභ; (ජා. ත්‍ර. 317).

උපමං තෙ කරිස්සාමි = එකච්චෙ පණ්ඩිතා උපමාය අත්ථං ආජානන්ති හෙත කාරණෙන -පෙ- අත්ථො; (මි. ටී. 130).

උපමඤ්ඤ = මහාරාජ දිබ්බමිභුසකෙ කාමෙ පරිභුඤ්ජන්තස්ස හත්ථිභූණෙ පටිබද්ධකාසසදිසස්ස හව එසා උපමා කථිස්සාමි තං සුණොහීති අත්ථො; (ජා. ත්‍ර. 121).

උපමාසම්මොභායං = එත්ථ එවං ආදිතො පටිභාය ඔපම්මසංසන්දනා වෙදිතබ්බා; (සං. භ. 40).

උපමාතො = භාරො විය නිද්දුකඛසච්චං දට්ඨබ්බං, භාරාදානමිව සමුදයසච්චං, භාරනික්ඛෙපනමිව නිරොධසච්චං, භාරනික්ඛෙපනුපායො විය මග්ගසච්චං. රොගො විය ච දුකඛසච්චං, රොගනිදාන මිව සමුදයසච්චං, රොගූපසමො විය නිරොධසච්චං, භෙසජ්ජමිව මග්ගසච්චං, දුක්ඛිතඛමිව වා දුකඛසච්චං, දුක්ඛුට්ඨි විය සමුදය සච්චං, සුඛිතඛමිව නිරොධසච්චං, සුඛුට්ඨි විය මග්ගසච්චං; (විසු. 582) – උපමාවසෙන; (අප 192).

උපමා මං ඤාපෙසා සාරිපුත්තභ පමිභානි = මය්භං ආදිතො සාරිපුත්තභ උපමා උපට්ඨානි; එකං උපමං වත්තුකාමො අහභති අධිප්පායො; (මි. ඵ. 136).

උපමා මං තෙභා තොතම පමිභානි = භො තොතම මය්භං එකා උපමා උපට්ඨාති, ආහරාමි නං උපමන්ති වදති, (මි. ටී. 229).

උපමාය = උපමාභාවෙන; (තෙරී. ටී. 117).

උපයං = උපගච්ඡන්ති; (සං. න. 223).

උපයන්තෙභා = උදකවඩ්ඪන සමයෙ උපරි ගච්ඡන්තෙභා; (සං. ටී. 93).

උපයාචිතකෙන = දෙවතානං ආයාචනෙන, (ජා. ස. 133).

කිති එවං නව; (ප. 378) – එකමූලකෙකාවඤානා නව. තෙසං විඝඛෙඝ හෙච්ඡති හෙදු දඤඤා. තෙසු ආරම්මණූපනිස්සයෙ සන්ත අනන්තරූප නිස්සයෙ සන්ත පකතූපනිස්සයෙ නම හොනති; (ප. 350).

උපනිස්සාය ආසයං ඛෙපෙස්සාම = අපෙතා නිපජ්ජිත්වා බාදන්නානං හයමෙව; බාහිරතො ආගන්ත්වා බාදන්නානම්පි හයමෙව; මියං පන අම්හං නිවාසට්ඨානං නිස්සාය යාහුන එකම්පෙත ආසයං ඛපෙස්සාමාති විහඤිංසු; (ම. උ. 133).

උපනිස්සාය ආසයං ඛෙපඞිංසු = ලුද්දකා නාම හ සඛඛකාලං අපපමත්තා හොනති; (ම උ. 134).

උපනිස්සාය විහරති = හත්ථ පරිබඳ්ධ විවරාදි පච්චය නාය තං නිස්සාය වසති; (මා. 47).

උපනිත = උපමාහාවෙන උපනීතං; (ථෙරී. 220).

උපනිතවත්ත = උපනීතසභාවෙ; (ජා. අ. 124).

උපනිතමනඝඞ්කපං = හවඞ්ගං ඔතිණ්ණවිඤ්ඤාණවාරං; (ජා. අ. 78).

උපනිතවයො = උපාති නිපානමත්තං නිනවයො ගතවයො අතික්කන්තවයො; (ඛ. ප. 510)

උපනිතම්හි = මරණසන්තිකං උපනිහෙ; (ජා. ඡ. 218). නව ජීවිතෙ මරණසන්තිකෙ උපනීතෙ කථං පමොක්ඛො ආඩි; (ජා. ප. 108).

උපනිතා බො මෙ තුම්හෙහි = මියා නිකඛවෙ තුම්හෙ ඉමිනා සන්ධිවසිකාදි සභාවෙන ධම්මෙන නිබ්බානං උපනීතා. පාපිතානි අත්ථො; (මි. උ. 258).

උපනිනෙති උපනිනෙති = උපනෙඛා උපනෙඛා කපිනෙති; (ම. උ. 244).

උපනියති = පරික්ඛියති නිරුජ්ඣති උපගච්ඡති වා; අනුපුබ්බෙන මරණං උපෙති‍ති අත්ථො; (සං. ථ. 17) – ජරාවසෙන මරණාය උපනීයති හරීයති; ජරාති ආයුනො සංහානීති වුත්තා; (පටි 277) = සන්තති විච්ඡෙදං නීයති; (ජා. ප. 7) – මහාරාජ ඉදං ජීවිතං මරණං උපගච්ඡති ඉදංහි ඉමෙසං සත්තානං අපපමායු සරසපරිපන්තභායති සීති පරිත්තභායති පරිත්තං සුරිසුගහමණෙ නිණගෙන උස්සාවබිඳුසදිසං; (ජා. ප. 92).

උපනියතිදං මඤඤෙ = ඉදං සත්ථා කපිලපුරං නිස්සාය නිග්‍රොධාරාමෙ විහරන්තා රාජනිවෙසනෙ රාහුල මාභරං ආරබ්භ කථෙසි; (ජා. ප. 5).

උපනියන්ති – ජරාමරණසන්තිකං හවඞ්ගි, ආයුකඛ යෙනවා නත්ථ නියන්ති; (මි. භ. 210) – ජරාවසෙන මරණාය උපනීයති හරීයති; ජරා හි ආයුනො සංහානීති වුත්තා; (පටි. 277) – උපසංහරියති; අයං හි ජාතියා ජරං උපනීයන්ති ජරාය ව්‍යාධිං මරණං මරණෙන සුත ජාතිං නෙත වුත්තං උපනීයන්තීති; (අ. 389).

උපනිහතතෙ = නීහරිත්වා දූතෙ; (අ. 827).

උපනෙති = සා නොජනසම්පදා උපනයති; (අ. 769).

උපනෙමි = අහං ඡද්දන්තවාරණස්ස ඡඛණණරංසි විසජ්ජනෙ යම්කඤ්චෙ ආදාය දාඟවිජ්ඣාම; (ජා. ප. 211).

උපනිහං = අථ නෙ එථ තස්සා සන්තිකං ගච්ඡමාති වත්වා අථ්‍යමෙ දිවසෙ ඉධානෙත්වා මහන්තෙන පරිහාරෙන නං ගහෙත්වා ගම්ස්සාමි යාවම්මා ගමණං තාව මා උකඛණ්ඩීති; (ජා. ඡ. 376).

උපනෙති නෙති – උපනෙතිඤං නෙති; (ජා. ප. 46).

උපපජ්ජති = අණ්ඩජ ජලාබුජයොනිපවෙසවසෙන උපපජ්ජති නාම; (පටි 311) – උපෙති; (ඉති. 63,) – සුද්ධසීලෙ පනිධීනො දෙවලොකෙ නිබ්බත්තති; (අ. 557).

උපපජ්ජති බ්‍රහ්මලොකනති බ්‍රූමි = බ්‍රාහ්මණං සමුස්සා හෙතෙනා දෙසනං සමාපෙසි; (සු. නි. 350)

උපපජ්ජති = උපපජ්ජනීති දත්ථො; (අප. 261) – උපපජ්ජත්ථ; (මිෂා. 92) – බු. 191) – උපපජ්ජතූති ආහ; (ජා. ප. 101) – (චරි. 58).

උපපජ්ජවෙදනියං = අත්ථසාධිකා පන සත්තමජවන චෙතනා උපපජ්ජවෙදනියං නාම. තං අනන්තරෙ අත්තභාවෙ විපාකං දෙති නථා අසක්ඛොන්තං දහොසිකම්මං නාම්හොති; (සු. ස. 30) – උපපජ්ජ අනන්තරෙඅත්තභාවෙ වෙදිතබ්බං ඵලං උපපජ්ජ වෙදනියං; (නෙ. 140).

උපපජ්ජි උපොසථං = උපොසථවාසං උපගතො; (ජා උ. 316).

උපපත්තිං = නිබ්බත්තිං ජාති සඤ්ජාති; (ඛ. ස. 158) – පරිසන්ධිජාති; (බු. 83) – සම්පත්තස්ස වා උප පන්නස්ස වා ති එවං වුත්තා විපාකපවත්ති; (පටි. 184) – උපපජ්ජනං; නිබ්බත්තානීති අත්ථො; (පටි. 402).

උපපත්තිපටිලාභිනියා = යෙහි අනන්තරා උපපත්තිං පටිලභති; (අ. 534).

උපපත්තිභවෙ = උපපත්තියෙව භවො, උපපත්ති භවො, එත්ථ ච උපපත්ති භවනීති භවො, කම්මං පන යථා සුඛවිපාකස්ස සුඛො බුද්ධාදිං උපපාදෙති වුත්තෙනා. එවං භවසාරණත්තා ඵලවොහාරෙන භවොති වෙදිතබ්බං; (විභ. 128).

උපලබ්භති = පඤ්චසුය උපගන්‍ත්වා ලබ්භති සඤ්ඤති දස්සේති; (ප. 85). – ආදීනං පටික්කමනිග්ගහාදීනං පහායන නිග්ගමනවුට්ඨානාදීනඤ්ච වසෙන පවත්ත නීතානුලෝමපඤ්චකං නාම නිද්දිට්ඨං හොති; (ප. 89).

උපලාපයං = ඉමං දීපං උපලවෙත්වා අත්තෝබාන්ධ රත්තෙහා අනිහඩිස්සති; (ජා. ව 164).

උපලාපෙතබ්බෝ = "ආම වසිස්සාමී"ති පටිඤ්ඤං දාපෙත්වා උපලාපෙතබ්බෝ; අථවා චිත්තුති පඤ්ච යෙහි සඞ්ගහෙතබ්බෝ චෙව අනුග්ගහෙතබ්බෝ ච; පිය වචනෙන උපලාපෙතබ්බෝ, (ස. නි. 791)

උපලාපෙති = "අහෝ අම්හාකං දයෙය්‍යා"ති එවං ලපනසෙ අනුබ්බඩ්ඪනසෙ සඤ්ඤාහෙ කරොති; (ස. නි. 345).

උපලාපෙතුං = අඤ්ඤමඤ්ඤං නිත්තිතුං, යථා දෙව ජනා– එකෙනමඤ්ඤන න ගච්ඡන්ති එවං කාතුං; (සං. එ. 132). – (සු. ස. 130).

උපලාපෙත්වා = සඞ්ගණ්හිත්වාති වුත්තං හොති; (ස. නි. 158).

උපලාපෙය්‍ය = සඞ්ගණ්හෙය්‍ය; (ස. නි. 645). – පත්තං වා චීවරං වා උද්දෙසං වා පරිපුච්ඡං වා දස්සාමීති සඞ්ගණ්හෙය්‍ය; (මි. 129).

උපලාසිත්වා = ධමිත්වා; (දී. 587).

උපලිම්පති = අත්තනා සම්පුට්ඨං උපලිම්පති; (සු. ස. 106).

උපලෙපභයා ධීරෝ = එවං පාපෙන උපලෙපභයා ධීරෝ පාපසඛා පාපසහායෝ න ගවේය්‍ය; (සු. ස. 106). – ධීති සම්පන්නත්තා ධීරෝ පණ්ඩිත පුරිසෝ පාපසහායෝ න ගවේය්‍ය; (ඉති. 189).

උපලොභිතබ්බා = රත්තවණ්ණා; (ජා. න 15).

උපවජ්ජං = උපවාදූරහං; (අ. 580).

උපවජ්ජකුලානි = උපසඞ්කමිතබ්බකුලානි; (සං. න. 14) (මි. ව. 208).

උපවජ්ජෝ = උපවදිතබ්බෝ ච හොති වත්තෙතුං වා උපෙතෝ හොති සද්දෙසෝ හොතීති අත්ථෝ; (අ. 555).

උපවත්තති = අත්තබාවං අනුවත්තති; (දී. 684).

උපවත්තතු = පවත්තතු; (ජා. ස. 49).

උපවත්තතෙ ලෙණෝ ඝාලවතෙ = යථෙව හි ඝදඹ නදීතීරතෝ රාජමාතුවිහාරද්වාරෙන ථූපාරාමං පහාබෙති හොති එවං තිරඤ්ඤවනිකාය නාම ඝද්ධා පාතිමොක්ඛතීරතෝ ඝාලවනං උය්‍යානං; (සං එ. 173). (දී. 399). – යථාහි අනුරාධපුරස්ස ථූපාරාමෝ, එවං කුසිනාරාය උය්‍යානං දක්ඛිණපච්ඡිමදිසාය හොති, යථා ථූපාරාමතෝ දක්ඛිණද්වාරෙන නගරං පවිසනමග්ගෝ පාචීනමුඛෝ ගන්ත්වා උත්තරෙන නිවත්තති, එවං උය්‍යානතෝ ඝාලපත්තා පාචීන මුඛා ගන්ත්වා උත්තරෙන නිවත්තා, තස්මා උපවත්තනන්ත් වුච්චති. තස්මිං උපවත්තනෙ මල්ලරාජූනං ඝාලවනෙ; (ඵ. 167).

උපවත්තනෙ = පාචීනගමනාය ඝාලපත්තියා උත්තරෙන නිවත්තිත්වා ඨිතාය වෙමජ්ඣට්ඨානෙ; (අ. 521) –පාචීනතෝ නිවත්තනඝාලවනෙ; (දී. 397).

උපවදං = ගරහං උපපාදෙන්තී; (මහා. 134).

උපවදති = ගිලෙති වමෙතීති; (දී. 227)

උපවදිතබ්බාරණා = උපවාදහෙතූනා; (මහා. 257) –අභෙඛාසිනකාරණා; (මහා. 261).

උපවදිතා = අභෙඛාසිතෙතා; (මහා. 334).

උපවදිතාසම්මතා = දොසං උපවජ්ජමානෙතා; (මහා. 135).

උපවදිං ඝාමිඛං = තස්ස භගවතෝ බ්‍රහ්මායුවං ඝාවකං උපවදිං. උපරි අභූතවචනං ආරොපෙසිං. අබ්භක්ඛානමකාසින්ති අත්ථෝ; (අප. 429).

උපවසාමි = බුද්ධපාඝානි උපගතෝ වසාමි; (ජා. ප. 174).

උපවසිඝං = උපවසිං, අනිත්තෙව හි ඉදං අනාගත වචනං. කෙචි පන උපවසිං ඉච්චෙව පඨන්ති; (විමා. 58).

උපවස්‍යං වෝ පන = එත්ථ "උපවස්‍ය"න්ති උපවස්‍ය; උපවසිතබ්බානි වුත්තං හොති; (මි. 80). – (ස. නි. 531)

උපවස්‍යථ = උපොසථකම්මං කරොථ උපොසථ සීලානි රක්ඛථ; සීලෙ පතිට්ඨාය දිත්තාදූනං මහප්ඵලං හොති; (චරි. 85).

උපවස්සුපොසථං = උපවසිත්වා උපොසථං; (සු. ස. 50). (අ. 432).

උපවාදං ගිහඞ්ගු න කරෙය්‍ය = උපවාදකරෙ කිලෙසෙ අනිබ්බත්තෙතහෙතා අත්තනි පරෙහි සමණ බ්‍රාහ්මණෙහි උපවාදං න ජනෙය්‍ය; (සු. නි. 452). –(මහා. 298).

උපවාදං ගිහඞ්ගු න කරෙය්‍ය කුහිඤ්චි = කත්ථචි අජ්ඣත්තං වා බහිද්ධා වා සමණබ්‍රාහ්මණෙහි උප වාදං න කරෙය්‍ය, (සු. ස. 184).

උපවාදිනාම = තුම්හෙ න කස්සථ න වපථ න වණිජ්ජථ පයොජෙථ තථා ජීවිස්සථ පුඤ්ඤඤ්ච වා හරිස්සථාති ආදිනා නයෙන පන උපවදනෙතා උපවාදී නාම හොති; (ම. ඨ. 26).

උපයාපෙති = උපරියාපෙති වඩෙති. පුරෙනීති අත්ථෝ; (සං. දු. 93).

උපයෝ = තණ්හා දිට්ඨිනිස්සිතෝ; (මහා. 150) – (සු. නි. 422).

උපරතෝ = සබ්බසමා පාපකරණතෝ ඔරතෝ විරතෝ; (ථෙර. ඒ. 32).

උපරි = උද්ධං උදකං; (මහා. 266).

උපරිගඞ්ගාය = ගඞ්ගානදියා උපරිභාගෙ; (චරි. 116).

උපරි ගොසඤ්ඤෙ = ගොපඨකානං උපරිභාගපදමාණේ; (ස. නි. 636).

උපරිසමායං = දිවසානං සිඛාභානං අන්තරෙ; (සං. ත 77).

උපරිට්ඨං = උපරිමෙහාසෙ සීතං; (නෙ. 196) – එවං නාමකං පචෙචකබුද්ධං; (ථෙර. දු 73) – සෝ එකදිවසං උපරිට්ඨංනාම පචෙචක බුද්ධං දිසවා; (ථෙර. දු. 66) – එකදිවසං සෝ උපරිට්ඨංනාමි පචෙචක බුද්ධං නිරොධසමාපත්තිතෝ වුට්ඨාය; (අප. 225).

උපරිට්ඨිමානං සංයොජනානං = උපරිපඤ්චන්නං උද්ධංභාගියසංයොජනානං අට්ඨන්නං වා කිලෙසානං; (ප. 36).

උපරිට්ඨෙ = සුපනිට්ඨිත"නති මහතා සද්දෙන අනුමොදි; (ථෙර. දු. 66).

උපරිතෝ = උපරිභාගෙන; (ඛ. ස. 324) – (පටි. 206).

උපරිදුමපරියාසෙසු = රුක්ඛසාඛාසු; (ජා. ස. 466).

උපරිනෙමස්සාති සුනිබ්බානත්තා = අයම්පලෙති කොටෙවඩා කොටෙවඩා සුට්ඨු නිබ්බානත්තා; (අ. 808).

උපරිපණ්ණාසකට්ඨකථායං = වුත්තං හි උපරි පණ්ණාසකට්ඨකථායං; (සු. ස. 30).

උපරිපාසාදවරගතස්ස = පාසාදවර උපරිගතස්ස; (ම. ව. 141) – පාසාදවරස්ස උපරිගතස්ස; (දී. 434).

උපරිපාසාදවරගතෝ = පාසාදවරස්සුපරිගතෝ; (දී. 99) – පාසාදවරස්ස උපරිගතෝ; (ස. නි. 653) – (උ. 192) – සත්තභූමකස්ස වා නවභූමකස්ස වා පාසාදවරස්ස උපරිගතෝ; (ම. දු. 211).

උපරිභද්දකා = උද්දාලකජාතිකායෙව රුක්ඛා; (ජා. ස. 243).

උපරිභොජනෙ = භොජනස්ස උපරි; (ස. නි. 729).

උපරිමං සමාපත්තිං = ආකාසානඤ්චායතන සමාපත්තිං; (නෙ. 126).

උපරිමකායතෝ = නාභියා උද්ධං සරීරතෝ; (පටි. 274)

උපරිමාදිසා = සමණබ්‍රාහ්මණා ගුණෙහි උපරිගත හාවෙන උපරිමාදිසාති වෙදිතබ්බා; (සු. නි. 56).

උපරිමුද්ධනිමහනනං එණං කත්වා අට්ඨාසි = සො කිරතෙසං දිව්‍යානං ඉසීනං කතිවෙථා ඉසි මෙත්තා විහාරී අහොසි; (ස. නි. 405).

උපරිමුද්ධනි මහනනං එණං විහවවං = භගවතෝ බුද්ධපදෙසස්ස උපරි අත්තනෝ මහන්තං එණං පසාරෙත්වා; (උ. 69).

උපරිවිසාලා = සිත්තවිත්‍රක තණ්හානාමෙසා ආසෙවිය මානා උපරි විසාලා හොති පත්ථටා; (ජා. ත. 144).

උපරිවෙහාසකුටියා = උපරිඅවඤ්ඤාතලාය දිවිභූමක කුටියා වා නිභූමිකකුටියා වා; (මා. 95). – (ස. නි. 572).

උපරුච්ඡං = සට්ඨියොජන මග්ගං ගන්ත්වා උපරෝ දිසාසනති; (ජා. ස. 487).

උපරුජ්ඣති = ජීවිතින්ද්‍රියං නිරුජ්ඣති අභාවං උප ගච්ඡති; (මහා. 109). – නිරුජ්ඣති; (දී. 258).

උපරුණ්ඩං = විබාධෙන්ති; (ථෙර. ඒ. 265).

උපරුණ්ඩති = සෙනාය පරිවාරෙත්වා තිට්ඨති; (චතු. 230).

උපරුන්ධති = නාසෙති; (අප. 246).

උපරුන්ධය්‍ය = නිරොධෙය්‍ය, වූපසමෙය්‍ය; (සු. ස. 181).

උපරූපරිවඩ්ඪකමනි = මත්ථකමත්ථකෙ වඩ්ඪකමනි; (අ. 640).

උපරෙවතං = උපරෙවතං නාම සාමණෙරං දිසවා; (සු. නි. 298).

උපරෝදනි = නානාතූරියානි ගහෙත්වා උපහාරං කරොන්ති; (ජා. ඡ. 161).

උපරෝධං = විනාසං; (ජා. ත. 147).

උපලක්ඛණා පච්චුපලක්ඛණා = සා එව උපසඟ්ගතා නත්තෙතන –පෙ– වුත්තා; (පටි. 264). – (ඛ. ස. 146).

උපලක්ඛණෙ = අත්තාදීනං හුසං දස්සනෙ; (පටි. 266).

උපලක්ඛිතා = සල්ලක්ඛෙත්වා; (මහා. 185).

ගතස්ස අද්ධමාසෝ ජාතෝ; පවත්තිවීතිසඤ්ච න සුණාමි; ඉජ්ඣනත්තං නු බෝ සාසනං ජානිස්සාමි නත්ථි ගහට්ඨකාමෝ ජාතෝ; නසමා උපසඞ්කමි; (ම. ප. 139) – ගතෝ; (සු. නි. 95) – ගතාති වුත්තං හොති; (සු. නි. 247) – (වත්. 73) – (බු. 75) – උග්ගතුග්ගතෙහි මහාමච්චෙහි පරිවුතෝ උපසඞ්කමි; (සං. ප. 27) – කසමා උපසඞ්කමි මහාකුලේ ඉත්ථියෝ නාම නික්ඛමිත්වා ගරහං පාපුණන්ති. ඉදඤ්ච අච්චායිකං කිච්චං සෙට්ඨිස්ස නං ආරොචෙස්සාමීති විත්තෝසි. නසමා උපසඞ්කමි; (ම. ප. 204) – කසමා උපසඞ්කමි නානාපුත්තෙහිකිර කාලකතෙ ජම්බුදීපෙ මනුස්සා තත්ථ තත්ථ කථං පවත්තයිංසු, නිගණ්ඨා නාථපුත්තෝ එකෝ සත්ථාති පඤ්ඤායිත්ථ නස්ස කාලකිරියාය සාවකානං එවරූපෝ වාදෝ ජාතෝ; (ම. ව. 24) – මයං ධම්මමිනයඤ්ඤිනිං කරිස්සාමාති ථිවරාමි අයං චම්මිකසකෙඛා රාජවල්ලභෝ, සඞ්ඝගෙඤ්ඤතෙ වෙළුවනස්ස ආරත්තං කරෙය්‍යාති මඤ්ඤමානෝ උපසඞ්කමි; (ම. ව. 49) – උපොසථඞ්ගානි අධිට්ඨාය ගන්ධමාලාදිහත්ථා උපසඞ්කමි; (අ. 427) – සොකිර දෙවදත්තස්ස උපට්ඨාකෝ කිනන්නු බෝ සත්ථා මයි අත්තනෝ සන්තිකං උපගතෙ වණ්ණං කථෙස්සති උදාහු අවණ්ණන්ති පරිගණ්හනත්ථං උපසංකමි; (අ. 554) – භුත්තපාතරාසෝ උපසංකමි. (අ. 697) – සම්මෙණ කිර ගොතමෝ පණ්ඩිතෝ ගච්ඡිස්සාමිස්ස සන්තිකන්ති විත්තෙත්වා භුත්තපාතරාසෝ මහාජනපරිවුතෝ උපසඞ්කමි; (අ. 392) – භුත්තපාතරාසෝ හුත්වා මහාජන පරිවුතෝ උපසඞ්කමි; (අ. 396) – කසමා පනායං එවමඞ්ගපාපයෝ උපසඞ්කමි? නනු පුබ්බෙ අත්තනා කතබ්බං විප්පකාරං අකාසි? සච්චං අකාසි. තඤ්ච ඛො ස අත්තනොභවනෙ බෙමට්ඨකානෙ විරහුම්හියං සීතස්ස න කිඤ්චිකාතුං අසක්ඛිකාතුං අසක්ඛි. ඉදානි ඛතිසීතං එවං හිංසාපෙත්වා පලාපෙතුං සක්ඛාති මඤ්ඤමානෝ උපසඞ්කමි; (උ. 46) – න කෙවලං උපසංකමි, උපසංකමිත්වා පත්ත දුරං අඞ්ගොජනන්තරං පරිබ්බාජකාරාමං පවිට්ඨෝ තත්ථපි චිත්තඤ්ඤාදං අලභමානෝ අත්තනොත්ත ආවිජ්ජිත්වා ආරාමපවත්තෙ එකං ගහට්ඨානං උපධාරෙත්වා පාසාණ ථලකෙ නිසීදි; (දී. 598) – භුත්තපාතරාසෝ හුත්වා මාලාගන්ධවිලෙපනං ගහෙත්වා භගවන්තං වන්දිස්සාමීති උපසඞ්කමි; (අ. 558) – භාතරා සද්ධිං පවත්තිතං පඤ්හාසාකච්ඡං පුච්ඡිස්සාමීති ගන්ධමාලවුණ්ණාති ආදාය උපසඞ්කමි; (අ. 597) – සෝ කිර සබ්බයඤ්ඤසම්භාරං සජ්ජෙත්වා විත්තෙති සමිණෙ කිර ගොතමෝ මහාපඤ්ඤෝ කිත්තාවතා නු බෝ මෙ යඤ්ඤස්ස වණ්ණං කථෙස්සති උදාහු අවණ්ණං පුච්ඡිත්වා ජානිස්සාමීති ඉමිනා කාරණෙන යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; (අ. 714) – භුත්තපාතරාසෝ දන්තකම්මකරපරිවුතෝ උපසඞ්කමි; (අ. 715) – සෝ කිර භුත්තපාතරාසෝ දන්තඵලස්ස උපට්ඨානං ගමිස්සාමීති නික්ඛමන්තෝ දූරතොව තෙරං දිස්වා යෙනායස්මා ආනන්දෝ තෙනුපසඞ්කමි; (අ. 814) – භුත්තපාතරාසෝ මාලා ගන්ධාදීනි ආදාය මහාපරිවාරපරිවුතෝ උපසඞ්කමි; (අ. 433) – මහාකච්චානත්ථෙරෝ කිර නාම අත්තනෝ පිතුමත්තතම්පි අයඤ්ඤකමත්තම්පි දිස්වා නෙව අභිවාදෙති න පච්චුට්ඨෙති න ආසනෙන නිමන්තෙතීති සුත්වා න සක්ඛා එත්තකෙන තිට්ඨං ගහෙතුං උපසඞ්කමිත්වා නං පරිගණ්හිස්සාමීති භුත්තපාතරාසෝ යෙනායස්මා මහාකච්චානෙ තෙනුපසඞ්කමි; (අ. 323).

උපසඞ්කමිං = සමීපං අගමාසින්ති අත්ථෝ, (අප. 244).

උපසඞ්කමිංසු = තුම්හෙ එතං අධිවාසෙථ මයංනං දානෙසාමාති පිතරං සම්මාසෙත්වා උපසඞ්කමිංසු; (සං. ප. 146) – ගොපාලදාරකං විය දණ්ඩකෙන භූමිං ලෙඛන්තං දිස්වා අතිවිය දුම්මනෝ හුත්වා නිසීදන්තා කින්නු බෝ කාරණන්ති පුච්ඡිත්වා ජානිස්සාමාති උපසඞ්කමිංසු; (සං. ප. 146) – අම්හාකං අයං ඉස්සරියසම්පත්ති න අඤ්ඤස්ස ආනුභාවෙන මහාගොවින්දස්සානුභාවෙන නිප්ඵන්නා, මහාගොවින්දෙ අමෙහි සන්තකාරජානෙ සම්භොඤ්ඤවා ජම්බුදීපතලෙ පතිට්ඨාපෙසි; (දී. 470) – අම්බුරට්ඨානං ගමිංසු; (බු. 59) – සප්පිනවනීතාදිහෙඤ්ඤානිවෙව අට්ඨවිධ පානකානි ච ගාහාපෙත්වා උපසඞ්කමිංසු; (අ. 418) – භුත්තපාතරාසා දන්තකම්මකරපරිවුතා උපසඞ්කමිංසු; (අ. 419).

උපසඞ්කමිතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍ය = ඉධාගන්තබ්බං මඤ්ඤෙය්‍ය. කසමාපනෙස භගවතොපසඞ්කමනං පච්චාසීසං සන්තීති? අත්තනෝ වුද්ධිං පත්ථයමානෝ; (දී. 240) – ම. ප. 155).

උපසඞ්කමිත්වා = උපසඞ්කමනපරියොසානදීපනං (ම. ප. 100) – (බු. 75) – (වත්. 73) – (මහා. 218) – (සං. ප. 12) – (සං. නි. 79) – (උ. 37) – (සු. නි. 247); (පටි. 457) – (අ. 301) – ඉමස්සගන්තබ්බාති ඉමිනා – අත්ථෙ සිද්ධෙ පඨුරවොහාරවසෙන සරහානි වුත්තං, යත්ර පන සෝ දූයක්ඛෝ තත්ර ගන්තබ්බාති අයමෙවෙත්ථ අත්ථෝ, නසමා පුනපි වුත්තං "යත්ථ කත්ථචි උපසඞ්කමිත්වා"ති; (සං. නි. 484).

උපසඞ්කමිත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි = එවං උපසඞ්කමිත්වා ච එකමන්තං අට්ඨාසි; (සු. නි. 96).

උපසඞ්කමිත්වා ච එකමන්තං අට්ඨාසි = එවං උපසඞ්කමිත්වා ච එකමන්තං අට්ඨාසි; (වත්. 246).

උපවානත්තෙරස්ස = ආයස්මතො උපවානත්තෙරස්ස ගාථා; (ථෙර. එ 308).

උපවායතෝ = උපවායතොති ලද්ධනාමෙන වයප්පත්තො සේතවනපටිග්ගහණේ ලද්ධානුභාවං දිස්වා පටිලද්ධසද්ධා පබ්බජ්ත්වා විපස්සනාය කම්මං කරොන්තො අරහත්තං පත්වා ඡළභිඤ්ඤ අහොසි; (ථෙර. එ. 308). – එකදා නාගසමාලො පත්තචීවරං ගහෙත්වා විචරි, එකදා නාගිතො එකදා උපවාණො එකදා සුනක්ඛත්තො එකදා වුත්තෙ සම්බුණ්ඩෙසෙ එකදා සාගතො එකදා මෙණ්ඩියො තෙ යෙභුය්යෙන සත්ථු චිත්තං නාරාධයිංසු; (ථෙර. ද 124).

උපවායතං = උපගන්ත්වා සරීරදරථං නිබ්බාපෙන්තො නනු සීතලො වාතො වායතු; (දී. 217). – උපවායතු; එවඤ්ච පන වත්වා බ්‍රාහ්මණෙ සඤ්ඤාපෙසි තෙසං පාණානං ජීවිතං දත්වා යඤ්ඤසාලං විද්ධංසෙත්වා සත්ථු සාසනෙ ඔපානභූතො අහොසීති; (අ. 714).

උපවිචරති = චිතකෙකන චිතකොත්වා විචාරෙන පරිච්ඡින්දති; (දී. 758) – තත්ථ මනං චාරෙන්තො උපවිචරති; (අ. 404). = තත්ථ විචාරප්පවත්තනෙන උපවිචරති; (විභ. 360). (ම. ව. 166).

උපවිචාරයිංසු = අනුමජ්ජනත්ථෙ; (පටි. 69).

උපවිචාරෙ = උපගන්ත්වා විවරණවසෙන උපවිචාරෙ; (ඛ. ස. 143).

උපවිජඤ්ඤු = උපගන්ත්වා විජායනකාලා පරිපක්ක ගබ්භා න විරසෙව විජායිස්සතීති අත්ථො; (දී. 586) – විජායන කාලං උපගතා; (ම. න. 65).

උපවිජඤ්ඤුගච්ඡං = ආදිකා දෙ ගාථා පටාචාරාය ථෙරියා පවත්තිමාරබ්භ භාසිතා; (ථෙරී. 141).

උපවිට්ඨං මහාවිරං = අත්තනො භවනං පවිට්ඨං භගවන්තං හොජ්ජාපනාකාරං දස්සෙන්තො -පෙ- ආදිමාහ; (අප. 205) – තස්මිං පබ්බතෙ නිසින්නං විරවන්තංජිනං විසිට්ඨං; (අප. 321).

උපවිට්ඨඤ්ච මං ඝනං = පණ්ණසාලං උපවිට්ඨං මං සන්තං විජ්ජමානං මං; (අප. 403).

උපවිඳඤ්ඤං = හත්ථපාදවෙජ්ජාදිං ලභන්ති; (චූ. 58)

උපවුත්ථ උපොසථං = අවිඤ්ඤත්තිසමන්නාගතස්ස අරියසීලස්ස රක්ඛණවසෙන උපවසිත උපොසථකම්මං; (චරි. 104).

උපවුත්ථස්ස = චත්තාරොමාසෙ එකීභාවං උපගන්ත්වා වුත්ථස්ස; (දී. 474)

උපවුත්ථුපොසථා=උපවසිත උපොසථෙ; (සු.නි 323).

උපසංයන්ති = උපගච්ඡන්ති; (අ. 508).

උපසංහරති = සතුණෙන ආනිසංසං දිස්වා ඔතාරෙති; (අ. 811) – උපනෙති; (ම. එ. 246) – පරං වා අමනාපං රූපං තස්ස සමීපෙ ඨපෙති; අත්තනා වා යක්ඛපෙතාදිවෙසං ගහෙත්වා නිවත්තති; (ස. නි. 330) – විපස්සනා චිත්තං නාම සවනවසෙන චුතිවසෙන පරියත්තිවසෙන පඤ්ඤත්තිවසෙන සන්තං නිබ්බානන්ති එවං අසඞ්ඛතාය අමතාය ධාතුයා උපසංහරති; (ම. න. 100).

උපසංහරථ = උපනෙථ ඉමං ලිච්ඡවිපරිසං තුම්හාකං විහෙඨන නාවතිංසපරිසං උපසංහරථ උපනෙථ අලලියාපෙථ; (දී. 377).

උපසංහරණතා =පරෙහි සද්ධිං අත්තනො උපසංහරණතො. තත්ථ සත්තාහාකාරෙති උපසංහරණතො මරණං අනුස්සරිතබ්බං:- යසමහත්තතො පුඤ්ඤමහත්තතො ඨාමමහත්තතො ඉද්ධිමහත්තතො පඤ්ඤමහත්තතො පවෙචකබුද්ධතො සම්මාසම්බුද්ධතොති; (විසු. 171).

උපසංහරෙය්‍ය = උපනාමෙය්‍ය; (ම. එ. 150).

උපසඤ්ඤා = තත්ථ තත්ථ උපගන්ත්වා ලීනාකාරං; (මහා. 185) – නිරුඤ්ඣනං. ඉදානි යථාතෙන සංවිජ්ජිතං නං පකාරං දස්සෙන්තො එතදමාහාති ආදිමාහ; (මහා. 305).

උපසඤ්ඤාජාතෙ = උපපන්නදුක්ඛජාතෙ; (චූ. 58).

උපසඤ්ඤමතෙ = අනෙකෙහි අනත්ථෙහි අනුබන්ධනාය දෙසනාසූල සණ්ඨිතනාය උපසඤ්ඤා මිය අනඩි වාසනා රහනාය ච; (මහා. 119) – අනෙකෙහි -පෙ- දෙසූපසඤ්ඨනාය -පෙ- උපසඤ්ඤතො; (පටි. 521).

උපසඤ්ඤා = උපසඤ්ඤාකාරෙ තත්ථ තත්ථ ලඤ්ඤනා කාරෙ; (ම. ව. 72) – (අ. 339).

උපසඤ්ඤා හිමරූපා = අනිමිත්තකසභාවා මහන්තා දෙවතූපසඤ්ඤා මිය අපනීකාර දුක්ඛාවහනතො; (ථෙරී. 189).

උපසඞ්කමති = ගරුනං සමීපං ගච්ඡති; (ම. න. 132)- උපගච්ඡති; (ම. න. 293).

උපසඞ්කමථ = දානං වා දස්සාම පඤ්ඤං වා පූරිස්සාම ධම්මං වා සොස්සාම සක්කාරං වා කරිස්සාමීති එවරූපෙන චිත්තෙන අරියානං උපසඞ්කමනං; (සං. න. 124) - (ඉති 258).

උපසඞ්කමි = කස්මා උපසඞ්කමි: සො කිර ථෙරෙ අඩ්ඪ මාසුපඩ්ඩතෙ විත්තෙසි: මයා මාතුලො අඤ්ඤං පාසණ්ඩං ගන්ත්වා න විරං තිට්ඨති, ඉදානි ඉනස්ස සමණස්ස ගොතමස්ස සන්තිකං

උපසම්පජ්ජ = උපගන්ත්වා; පාපුණිත්වාති වුත්තං හොති; (පටි 129) - (ඛු. ස. 162) (මහා. 91) - (සං. නි. 93) - පටිලභිත්වා සම්පාදෙත්වා විහාසි; (සං. නි. 160) - පත්වා පටිලභිත්වා; (දී. 221) - අධිගන්ත්වා නිප්ඵාදෙත්වා වා; (පටි 455) - පාපුණිත්වා නිප්ඵාදෙත්වා වා; (පටි 372) - සම්පාදෙත්වා; අනාගමිඤාණාධිගමේන අධිගන්ත්වා; (ථෙරී. 190).

උපසම්පජ්ජ විහරති = තං පත්වා නිප්ඵාදෙත්වා තදනුරූපෙන ඉරියාපථෙන විහරති; (පටි 390) - පාපුණිත්වා සම්පාදෙත්වා විහරති; (ඉති 198) - ඉදං වුත්තනයමේවාති; (විසු. 251) - පටිලභිත්වා විහරති; (අ. 344).

උපසම්පජ්ජ විහරථ = ඉදං ඡ නෙක්ඛම්මසිත සොමනස්ස වසෙන; (මි. ප. 128).

උපසම්පජ්ජ විහරාමි = පටිලභිත්වා පවත්තෙමි කත්වා විහරාමි; (අ. 412).

උපසම්පජ්ජ විහරිස්සථ = පටිලභිත්වා පාපුණිත්වා විහරිස්සථ; (අ. 296).

උපසම්පජ්ජ විහරිස්සාම = පටිලභිත්වා විහරිස්සාම; (සං. ප. 224).

උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍ය = පටිලභිත්වා විහරෙය්‍ය; (මි. ප්‍ර. 142)

උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍යං = පාපුණිත්වා සම්පාදෙත්වා විහරෙය්‍යං (මි. ඵ. 149).

උපසම්පජ්ජ විහාසි = පාපුණිත්වා සම්පාදෙත්වා විහාසි; (මි. ප. 73) - (මි. ඵ. 162) - (දී. 237) - (උ. 121) - (සු. නි. 108) - පාපුණිත්වා සම්පාදෙත්වා ව විහාසි; (චතු. 257).

උපසම්පදං = පටිලාභං; (මි. ව. 14) - එත්ථ පරිපූරකාරිතං පත්ථෙන්තා පඤ්ඤය; (චතු. 257) - තත්ථ පරිපූරකාරිතං -පෙ- පඤ්ඤය; (සු. නි. 108).

උපසම්පදං අලභථ = අහං උපසම්පදං ලභිං; (සං. නි. 308).

උපසම්පදං පුච්ඡිස්සං = උපසම්පදකඛන්ධකං පුච්ඡිස්සං; (ම. නි. 271).

උපසම්පදා = පටිලාභඋපසම්පදා එවාති වෙදිතබ්බා; (මහා. 213) - අතිනීතබ්බිඤ්ඤණතො පට්ඨාය යාව අරහත්තමග්ගස්ස සුකුලත්ත උප්පාදඤ්චව උප්පාදී සබ්බා ච සාවිතා; (ඛු. ප. 463) - නිප්ඵාදනා; (ධම. 468) - පටිලාභෝ; (සෙ. 90) - පඤ්ඤත්තා; (අ. 288).

උපසම්පදා ච මෙ ලද්ධා = ආයස්මතො සොණස්ස කුටිකණ්ණස්ස ගාථා; (ථෙරී. ඵ 429) - යා සා සිඛෙත්‍ර දසවගහං නිබ්බිසඛ්‍යං සත්ථුපාහෙච්චා අත්තනා ලද්ධා උපසම්පදා, යා ච මරදුන මසෙන සබ්බපඨවත්තාමෙඤ්ඤ ජනපදෙසු චීනයඛරපඤ්ඤමේන ගණෙන සත්ථාරා අනුඤ්ඤාතා උපසම්පදා තදුභයං සන්ධායාහ; (ථෙරී. ඵ. 430).

උපසම්පදාය = පටිලාභත්ථාය; (මි. ව. 91) - (මි. ප. 19) - (අ. 583) - සම්පාදනාය; අත්තනො සන්තානෙ උප්පාදනාය; (උ. 164).

උපසම්පදාදීහං උපසම්පාදෙති = එකමෙව පදං හොති, පරතො නිඤ්ඤිතමපි සනිච්චනයං ආදිං කත්වා එසෙකෙන සද්ධිං සෙසපදානි යොජෙන්ති; (සං. නි. 851).

උපසම්පදානං = (ආදීසු) උපසම්පජ්ජනත්ථාසූති එවං විනත්තිවිපරිණාමෙ කාතබ්බෙ; (සං. නි. 563).

උපසම්පදානං සඞ්ඝෙන අසම්මතං = කම්මවාචාය අසම්මතං කෙවලං 'තවෙසො භාරෙ'ති සඞ්ඝෙන ආරොපිතභාරං නිඤ්ඤිතං වා ථාසුවිහාරත්ථාය සයමෙව තං භාරං වහන්තං; යත්‍ර වා දෙව තයො නිඤ්ඤි විහරන්ති, තත්‍ර වා නාදිසං කම්මං කරොන්තන්ති අධිප්පායො; (සං. නි. 563)

උපසම්පදානස්ස විනයං විවණ්ණෙති = උපසම්පදානස්ස සන්තිකෙ භාසස නසම්මිං විමතිං උප්පාදෙතුකාමො චීනයං විවණ්ණෙති, නින්දති ගරහති; (සං. නි. 649).

උපසම්පදෙන්තා = නක්ඛත්තස යථාවුත්තෙන කමෙමන සම්පජ්ජන්තා උපසම්පදෙන්තාති වුච්චති; (සං. නි. 172) - උපසම්පදෙන්තා නාම උපරිභාවං සම්පදෙන්තා පත්තෙන්තාති අත්ථො; (විභ. 231).

උපසම්පදෙන්තා උපසම්පජ්ජන්තං = ඉදානි හෙසං ඣානි ආදීනං පභෙදවසෙන ආපත්තිං ආරොපෙන්තා දස්සෙන්තො -පෙ- ආදිමාහ; (සං. නි. 538).

උපසම්පාදෙතබ්බං = උපජ්ඣායෙන භුත්වා උපසම්පාදෙතබ්බං; (අ. 649).

උපසම්පාදෙය්‍ය = උපජ්ඣායො භුත්වා උපසම්පාදෙය්‍ය; (මහා. 127).

උපසාළහනාමානං = ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං උපසාළහකං නාම සුසාන සුද්ධිකං බ්‍රාහ්මණං ආරබ්භ කථෙසි; (ජා. අ. 38).

උපසුසතු මංසලොහිතං = එසං අඛ්ඛං; (මහා. 139). -සබ්බමංසං ච ලොහිතං ච සුසතු; (මහා. 139.

උපසෙනවඞ්ගත්ත පුත්තසෙට්ඨිස්ස අපාදනං = පදු මුත්තරං භගවන්තං භත්තග්ගාදිකා ආයස්මතො -පෙ- -(අප. 274).

උපසඞ්කම් ධම්මසවණාය =හුමෝහ උපසඞ්කමන්තොපි වාහං න විවරාදිහෙතු උපසඞ්කමිහෙතා ධම්ම සවණත්ථාය පන උපසඞ්කමිහෙතා, එවං උපසඞ්කම්හා සාවකපාරමිඤාණං පටිලභිං; (දී. 640).

උපසඞ්කමම පුච්ඡාම මච්චුපාසපමොචනං = තං එවරූපං මිහෙයිං උපසඞ්කම්හා තෙහුමිකවට්ටස්ස මච්චුපාසස්ස පමොචනං විවට්ටං නිබ්බාණං පුච්ඡාම; (සු. නි. 155).

උපසනනං = උපසන්නා නාම පවෙචකසම්බුද්ධං පබ්බතගුහාසං විහරන්තං අද්දස; (ථෙර. එ.336).

උපසනනපදිසෙසා = උපසන්න දස්සනො; (දී. 450)

උපසනනසනනවිත්තාසා= උපසන්තමෙව හුත්වා සන්තං චිත්තං එතස්සාති – උපසන්නාසන්නචිත්තො; (උ. 191).

උපසනනසස = අබ්භන්තරෙ රාගාදීනං උපසමෙන උපසන්නස්ස; (ඛ. ප. 302) – රාගාදීනං උපසමෙන උපසන්නස්ස; (ස. ම. 588) – රාගාදීනං අච්චන්තූප සමෙන උපසන්නස්ස; (උ 179) – (ථෙර එ. 154

උපසනනසස අත්තා = අත්තදිට්ඨි නත්ථි; (සු. ස. 182).

උපසනනා = නිබ්බුතා; (ම. දු. 81) – සබ්බසො කිලෙසානං වූපසමෙන උපසන්නා; (ථෙරී. 126).

උපසනනා චරිස්සති = සබ්බසො පහීනකිලෙසත්තාය නිබ්බුතා විහරිස්සති; (ථෙරී. 17).

උපසනතූපසනෙනා – උපසන්නො වස උපසන්නො; (අ. 687).

උපසනෙනා = සබ්බසො රාගාදීනං සන්තත්තාය උපසන්නො; (ථෙර. දු. 205) – අබ්භන්තරෙ රාගාදීනං උපසන්නත්තාය උපසන්නොති වුච්චතීති අත්ථො; (ඛ. ප. 634) – සන්තකායචිත්තො; (අප. 262) – අධිචිත්තං වුච්චති; (මහා. 224) – අධිචිත්තං පුච්චති; (සු. නි. 440) – නිබ්බුතො සීතිභූතො සබ්බදරථ පරිළාහරහිතො යාව අනුපාදිසෙසාය නිබ්බාණධාතුයා පරිනිබ්බාති; (සු. ස. 172) – මනච්ඡට්ඨානං ඉන්ද්‍රියානං උප සමෙන නිබ්බිසෙවන භාවකරණෙන උප සන්නො; (ථෙර එ. 32) – ආදිකා ආයස්මන්තො මහා කොට්ඨිතත්ථෙරස්ස ගාථා; (ථෙර. එ. 29) – කිලෙසපරිළාහාභාවෙන සන්තමානසො චරාමි; (අප. 236) – නිබ්බාණපදෙ උපසන්නො අසීති පුච්ඡි; (අප. 197) – කිලෙසදරථානං අභාවෙන උපසන්නො; (අප. 254) – අබ්භන්තරෙ උප සන්නාරාගාදි කිලෙසො ඛීණාසවො ජයං ච පරාජයං ච හිත්වා සුඛං සෙති සබ්බිරියාපථෙසු සුඛමෙව විහරතීති අත්ථො; (ඛ. ප. 474).

උපසනෙනා නිරූපධි = රාගූපධිදොසූපධිමොහූපධිහි විරහිතො; (අප. 262).

උපසනෙනා හි නෙ රාගො = පරිපහනිඛ්ඛානං (ථෙරී. 5).

උපසමං = අනිවූපසමං; (මහා. 255).

උපසමං ආරභෙ = බුද්ධානුස්සති ආදිසු චිත්තනයෙනෙව විකම්පන නිවරණ එකක්ඛණෙ ඛිපන්තඛාති උපපජ්ජන්ති; (විසු. 217).

උපසමඨෙයා = නිද්දරථථෙයා; (පටි. 68).

උපසමනති විනයන්තා = උතුසප්පායසිද්ධෙන සමථ විපස්සනාධිගමෙන පුබ්බභාගෙ තදඞ්ගාදිවසෙන වූපසන්නා හුත්වා කාමවිතක්කාදයො සබ්බෙපි නවමහාවිතක්කා අරියමග්ගාධිගමෙන උපසමන්ති; අනවසෙසතො සමුච්ඡිජ්ජන්තීති; (ථෙර. එ. 123).

උපසමරති = කිලෙසවූපසමෙ රති; (මහා. 315).

උපසමසංයමෙ රතො = රාගාදිකිලෙස උපසමෙ ච සීලසංයමෙ ච රතො; (ජා. දු. 192).

උපසමසුඛං = රාගාදීනං පන උපසමත්ථාය සංවත්ත නිති උපසමසුඛං; (ම. ව. 108) රාගාදිවූපසමත්ථාය සුඛං; (ම. න. 117) – කිලෙසූපසම ඵලසමාපත්ති සුඛං; (වූ 96).

උපසමසුඛාපනති = කිලෙසානං වූපසමසුඛාධිගමො; (නෙ 163).

උපසමසස ච = කිලෙසූපසමනිබ්බාණස්සෙව ච රසං පිවිත්වා; (ඛ. ප. 478) – කිලෙසවූපසමෙන ලද්ධ සොමනස්සස්ස; (ජා. න. 137).

උපසමානුයුත්තති = උපසමං ආරබ්භ උපපන්නා අනුස්සති; (මහා. 25) – (පටි. 215).

උපසමාය = කිලෙසූපසමත්ථාය; (විභ. 188) – (සං. න. 48) – (සං. න. 227) – සබ්බකිලෙසූපසමාය; (උ. 159) – කිලෙසවූපසමනත්ථාය; (අ. 256) – උපරූපරිසමනත්ථාය; (මහා. 259) – නිරොධනස්ස පුන අනුප්පත්තවසෙන වට්ටස්ස උපසමනත්ථාය; (පටි. 152) – සබ්බකිලෙසානං උපසමාය; (පටි. 439).

උපසමෙ = සං ආලපති; (ථෙරී. 10).

උපසමෙන = කිලෙසවූපසමෙන; (නෙ. 202) – **කිලෙස** උපසමෙන; (ම. ව 207) – (සං. එ. 71).

උපසමෙරතා = ඵලසමාපත්තිවසෙන නිබ්බාණෙ රතා; (සු. නි. 410)

උපසමො = නසෙසව වෙවචනං; (ම. ව. 209).

උපාගමිං = දූතඤ්ඤං උපාගමිං; (වරි. 66) = අත්තානෝ කාගහවත්තං උපාගමිං; (අප 205) - උපාගමිනති සම්බන්ධෝ; (විමා. 69) - එකං රහදං උපගතොසම්; (ජා. ප. 227).

උපාගමිං රුක්ඛමූලං ගුණෝ දසඝුපාගතං = ඥානං පවිසිත්වා දසභිගුණෙහි උපෙතං රුක්ඛමූලං උපගතොසමිති වදති; (අප. 9).

උපාගමිංසු = සමීපං ගමිංසු; (චූ. 59).

උපාගමිම්හ = මයම්ප විපස්සිනං සම්බන්ධමේව යථා භූතං පස්සන්තං භගවන්තං ජානන්තා එව උපාගම්හා; (ථෙර. ද්‍ර. 212).

උපාගමුං - උපගමිංසු; (ජා. අ. 453) = අරුණුග්ගමණ වෙලාසමෙව මධුපානාදීනි පරිභුඤ්ජිත්වා රත්තසු ච දෙවියා ච දවිනි සුවණ්ණනාලවණ්ටෙහි උක්කිපිත්වා ගන්ධමාලාදීහි කතසක්කාරා නාලවණ්ටෙහි ඔතරිත්වා රාජානං පදක්ඛිණං කත්වා වෙහාසං උපපතිත්වා රත්තසු අඤ්ජලිපග්ගහෙ ගහේත්වා සාමිනොති වුත්තෙ - සීහපඤ්ජරෙන නික්ඛමිත්වා උත්තමෙන ජවෙන ගන්ත්වා සත්තහිගණං උපාගමිංසු; (ජා. ඡ. 200) - උනොපි මයං උපාගම්හෙහා; (වරි. 207) - ථෙරං උපසංකමිංසු; (චූ. 41)).

උපාගම්ම = උපාගන්ත්වා; (අප. 243).

උපාගා - උපගතොමහි; (ජා. ඡ. 321).

උපාගූ = උපගතා; (ජා. අ. 178).

උපාතිධාවනති න සාරමෙනති = සීලසමාධිපඤ්ඤා විමුත්ති ආදිභෙදං සාරං න එසති; (උ. 250).

උපානිවත්තා = අතික්කන්තා; (අ. 473).

උපානිවත්තිත්ථෝ = අතික්කමිත්ථ; උපානිවත්තිත්ථෝ ඉතිපි පාඨෝ; (ම. ද්‍ර. 338).

උපානිවත්තෙහා = දස්සන මග්ගෙන අතික්කන්තෙහා; (චූ. 97). - (සු. නි. 72) - පරිඤ්ඤූපහාණේහි අතික්කන්තෙහා; (සු. නි. 314).

උපාදූ = උපාදියන්තෙහ භූතානි න භූතා විය උපාදි ගන්තීති - උපාදූ; (ධ. ස. 71) - තත්ථ උපාදියතීති= උපාදූ; මහාභූතානි ගහෙත්වා අඹුඤ්චිත්වා තානි නිස්සාය පවත්තන්තීති අත්ථෝ; (ධ. ස. 266).

උපාදූනං = දළහවසෙන තණ්හාදිට්ඨිගහණං උපාදූනං; (මහා. 12) - උපාදියති'ති උපාදූනං; (විභ. 94) - උපාදියන්තීති වා උපාදූනං. තං කාමූපාදූනාදි වසෙන චතුබ්බිධං; (උ 30) - තත්ථ උපාදූ සමතිත්ථෙන උපාදූනං; (සු. නි. 158) - දළහගහණං වුච්චති; (ම. ඒ. 197) - උපාදියති ගුසං ගණ්හාතීති -උපාදූනං; (පටි. 63).

උපාදූනං නත්ථි = කිඤ්චාපි කිඤ්චි හකඤ්චං නත්ථි, උපාදූනං වා ඉඤ්ඣනං අඤ්ඤිස්ස ඉඤ්ඣනමත්තමපි නත්ථි; (විමා. 269).

උපාදූනක්ඛන්ධා = උපාදූනානං ගොචරා බන්ධා උපාදූනක්ඛන්ධා; මජ්ඣ පදලොපෙ දට්ඨබ්බා; (චූ 61) - උපාදූනගොචරා බන්ධා; මජ්ඣපදලොපෙ දට්ඨබ්බා; (පටි. 78).

උපාදූනක්ඛන්ධෙසු = උපාදූනානං ගොචරභූතෙසු බන්ධෙසු; (වත්ථු. 163) - උපාදූනස්ස පච්චයභූතෙසු බන්ධෙසු; (දී. 312).

උපාදූනක්ඛයස්ස ච = උපයොගත්ථෙ සාමිවචනං; (අ. 682)

උපාදූනක්ඛයස්ස වා = වත්තබ්බමෙව උපාදූනානං බයත්තා අරහත්තෙන අධිමුත්තත්තා, භුම්මත්ථෙ හි එතං සාමිවචනං; (ථෙර. ඒ. 550).

උපාදූනක්ඛයාරාමං = වත්තබ්බං උපාදූනානං බයං පරියොසානභූතං අරහත්තඵලං ආරම්මණං කත්වා විහරන්තා - උපාදූනක්ඛයාරාමං; (ඉති. 196) - උපාදූනක්ඛයසඞ්ඛාතෙ නිබ්බාණෙ රතං; (සං ද්‍ර. 155).

උපාදූනක්ඛයෙ විමුත්තෙතා = නිබ්බාණෙ නිබ්බාණ රම්මණතො විමුත්තෙතා නිබ්බාණාරම්මණවිමුත්තිති ලාභිනි අත්ථෙ; (සු. නි. 344).

උපාදූනක්ඛයෝ = උපාදූනස්ස බයත්තෙන උපපත්තිතා උපාදූනක්ඛයෝ; (අ. 681).

උපාදූනපච්චයා = කම්මසම්භාරඋපාදූනපච්චයා; (සු. නි. 410).

උපාදූනපච්චයාපි තණ්හා = එත්ථ යථෙව කාමූපාදූනං සෙසානි තීණි උපාදූනානි අවිජ්ජාය සඞ්ඛාරා විය තණ්හාය පච්චයා හොන්තීති වෙදිතබ්බානි; (ප. 181).

උපාදූනපච්චයාභවෝ = ඉධ කම්මභවෝ ආධිපෙපතො; උපපත්තිභවෝ පන පදුද්ධාරවසෙන වුත්තො; (පටි. 248) - (මහා. 162) - එත්ථ කාමූපාදූනං නිණ්ණං කම්මභවත්තං නිණ්ණන්නත්තා උපපත්ති භවානං පච්චයෝ නථා සෙසානිපීති. උපාදූන පච්චයා බහූසුනිභවා වෙදිතබ්බා, නිපරියායෙ නෙත්ථ දාදස කම්මභවා ලබ්භන්ති. තෙසං උපාදූනානං සහ ජාතිකොටියාපි උපනිස්සය කොටියාපි පච්චයෝ; (දී. 341).

උපාදූනපරිඤ්ඤත්ථං = අහණපරිඤ්ඤත්ථං, (නෙ. 104).

උපාදූනපසමොවහනා = කාමූපාදූනාදීහි බහූහිපි උපාදූනෙහි චිත්තසන්තානස්ස විමොවකො; (ථෙර. ඒ. 454).

උපසෙනාසස = එතර් උපසෙනොනි තසස ථෙරසස නාමං; (උ. 187). – ධම්මසෙනාපතිනො කණිටඨ භාතික උපසෙනතථෙරසස; (සං. න. 10).

උපසෙනිගය = මානරං උපගනතවා සයනිකෙ; (ජා. ඨ. 54).

උපසෙනා = උපසෙනොගිසස නාමං අහොසි; (ථෙර. එ. 525). – උපසෙනොනි තසස ථෙරසස නාමං; (අ. 151).

උපසොනති = අතිරාජති; අතිරොචති; (බු. 104).

උපසොභති = යථා ගගනෙ විජජුව වජිඣනතකෙ සුරියො ව උපසොභති එවං සො භගවා උපසො භිතොති අතථො; (බු. 185).

උපසසගගං = යසමිලොපං සෙනාපතිටඨානාදි අවසිඤ නාදිකං රාජනො උපසගගං වා; (ධ ප 380).

උපසසටඨං = උපහතවෙඨන; (සං න. 8).

උපසසයං = ඝරං; (ස. නි. 954). – වාසාගාරං; (සු. ස. 146). – (සං. එ. 70).

උපසසයං දතවා = කවාවබඣං අනතනො පුගගලිකං විහාරං දතවා; (මා. 184).

උපසසයො න සමමති = වසනොකාසො නපපහොති; (ස. නි. 708).

උපසසුති = සුති සමීපං; යතථ යතථ සකඨා හොති තෙසං වචනං සොතුං, නතථ නිවඨයසතීති අතථො. (මා. 133).

උපසසුතිං = ජනපද චාරිතතසවණාය චාරිකං අනත නො සකලරටෙඨ ච ජනපදෙව වර; (ජා. ප. 249). –උපසසුතිටඨානං, යං ඨානං උපගනෙන සකඨා හොති භගවනො සදදං සොතුං නතථ සීනොති අතථො; (සං. දු. 56). – සුති සමීපං; (ස. නි. 652).

උපසසුතිඨා = මිනතවඨානං උපගනතවා තිරොකුඩඩා දිසු යතථා සොතාරො භවනති; (ජා. න. 347).

උපහචචතලං = ජලමානා පන ගනතවා දාකාසතලං අතිකකමිතවා පඨවිතලං වා උපහනිතවා පඨවියං පතිතමතතාව නිබබායෙයය; (අ. 719).

උපහචචපරිනිබබායි = යො පන ආයුවෙමජඣං අතිකකමිතවා අරහතතං පාපුණාති අයං; (නෙ. 229). – යො තසෙව ආයුවෙමජඣං අතිකකමිතවා අරහතතං පාපුණාති; (අ. 700) – මජඣං උපහචච අතිකකමිතවා පතතො උපහචච පරිනිබබායි නාම; (දී. 754).

උපහචචපරිනිබබායිසස = ආයුවෙමජඣං අතිකකමිතවා වා කලාතිරියං උපගනතවා වා කිලෙසපරිනිබබාණෙන පරිනිබබායනතසස අතතභාවිකො; (පරි. 319).

උපහචචමනං = අතතනො විතතං පදූසෙතවා; (ජා. ඣ. 157).

උපහචච වා කාලකිරියං = උපගනතවා කාලකිරියං; (ප. 36)

උපහසසති = දුබබණණියාදිහි උපහසසති; (සු නි. 378). – ඝාතියති; (ම. ව. 174).

උපහසසාපෙති = උපඝාතං දාපෙසසති; (ජා. ම. 54).

උපහතං = දවිපද චතුපපදනං පාදපපහාරෙන පඨවිතලෙ උටඨහිතවා උඩඩං ගතං වවිටි වවිටි ඝුතවා ආකාසෙ පකඛනනං; (සං. න. 121). – ගුණානං උපහනනතතා උපහතං; ඛිනනගුණං තවිඨගුණනති අතථො; (අ. 334).

උපහනාසා = උපහතො අයං; (දී. 165).

උපහනිනදියා = උපහනපසසදධිනදියා; (ම. න. 150).

උපහනිනදියෙ = විරකුවෙඨන නාම උපහතකායපප සාදෙ; (ම. න. 150).

උපහංසු = ගුණුපඝාතෙනෙව උපහතො; (අ. 391).

උපහංසුමමංසු = උපහසිවහො කුදධොව ඝුතවා මං රටඨා පබබාජෙසි; (ජා. ඨ. 453)

උපහනනතා =උපහාරකො; (ම. න. 112).

උපහාරං උපහරනති = කාසිකචෙතසික උපහාරං උපහරනති උපනිසසනති; (අ. 525).

උපාගසසි මහාදධි = මහාහෙතුසිලාදිකඛණෙ එසනතො මහාඉධි ලොකපජජොතො ලොකපප දිපො සිදධතථො භගවා උපගසසි, මම සමීපං ආගමිසි අතථො (අප. 403).

උපාගසසුං = යතථ මෙඝසසනතරො අහොසි තං පදෙ සං උපගනාසු; (ජා. ඨ. 515) – තෙ රටෙසු යුතතො අසෙස ආදාය ආගමිංසු; (ජා. ඨ. 18).

උපාගතා = මහාරාජ පූජනසාලාය කමමං උපාගතං නිවතතිතං; (ජා. ඨ. 252).

උපාගනතවා = විතුරඛයිනිං සෙනං සනනාසෙතවා අබභුය්‍යානවසෙන මම රජජං උපගනතවා; (චරි. 205).

උපාගමි = උපාගතොති උපාගමි; (බු. 149) -උපාගමිති සමබනධො; (අප. 191) – උපගතො අසි; (මිලි. 101) – සමපාපුණි; (අප 284).

උපාදියං = උපගන්ත්වා ගණ්හන්ති; (මහා. 167).

උපාදියති = ගණ්හාති; (අ. 259).

උපාදියමානා උපාදියති = පවිසන්තීං ගණ්හමානෝ ගණ්හති, (මි. ව. 46).

උපාදිරථමාරුහෙය්‍ය = සුවණ්ණපාදුකා රථමාරුය්හන්තු; (ජා. අ. 19).

උපායකුසලේන = වෙනෙය්‍යානං දමනූපායවෙජ්ජකෙන කොවිදෙන බුද්ධෙන භගවතා හෙතුහුතෙන, හෙතු අත්ථෙ හි නං කරණවචනං; (ථෙර. ඒ. 278).

උපායතං = උපායහුතං; (අප. 234) – පණ්ණාකාරං; (ජා. ඡ. 196).

උපායනානි = පණ්ණාකාරෙ; (ජා. අ. 12) – (ජා. ඍ 294).

උපායනානි උපනෙන්ති = අයං ඉමෙසු පරිභවවසෙන එවරූපං විපකාරං කරොන්තෙසු න කිඤ්චි විකාරං දස්සෙති; (චරි. 210).

උපායා = තණ්හාදිට්ඨියෝ හි නෙහුමිකඩ්ඪිමෙ උපෙන්තීති උපායා; (මි. ඒ. 64).

උපායාභිනන්නං = උපායාභිනතාවෝ– උපායාභිනතත්තං; (පටි. 109) – (විභ. 73).

උපායාසෙති = අධිමත්තායාසලක්ඛණං උපායාසෙති; (අ. 297).

උපායාසෝ = බලවං ආයාසෝ උපායාසෝ; (විභ. 73)– තුච්ඡෝ ආයාසෝ උපායාසෝ; (විභ. 94) – (උ. 30)– (ඉති. 228) – (මහා. 20) – විසාද ලක්ඛණෝ උපායාසෝ; (විභ. 359) – තුච්ඡෝ ආයාසෝ; ඤාතිව්‍යසනාදීහියෙව පුට්ඨස්ස අධිමත්තා චේතසෝ දුක්ඛප්පහාවිනෝ දෙසොයෙව; (පටි. 66) – (පටි. 185) – බලවෝ ආයාසෝ උපායාසෝ; (දී. 578)–(පටි. 109)–ආයාසනතොයෙන උපායාසෝ; (ඉති. 271) – **උපායාසෝ නාම ඤාතිව්‍යසනාදීහි** පුට්ඨස්ස අධිමත්තතොයෙන දුක්ඛප්පහාවිතෝ ආයාසොයෙව, සංඛාරක්ඛන්ධ පරියාපන්නා එසෝ ධම්මොති එකෙ. දුක්ඛං ඛෝ පනස්ස සංඛාරදුක්ඛතාවතෝ විඤ්ඤපරිඝාතතෝ කාය විසාදනතෝ ච, තෙනෙතං වුච්චති:–

"විඤ්ඤස්ස පරිඝාතා කායස්ස විසදනා ච අධිමත්තං යං දුක්ඛං උපායාසෝ ජනෙති දුක්ඛෝ තනෝ වුත්තොතා,

(මහා. 52) – උපායාසොසල්ලෙන; (ජා. ත. 314).

උපාදූපාදානා = තණ්හූපායදිට්ඨූපාය වසෙන දෙ උපායා, කාමූපාදානාදීනි චත්තාරි උපාදානානි; (මහා. 218) – තණ්හාදිට්ඨිනමෙතං අධිවචනං

තණ්හාදිට්ඨියෝ හි තෙහුමිකඩ්ඪිමෙ උපෙන්තීති උපායා. උපාදියන්තීති උපාදානා; (මි. ව. 64) – උපායා උපාදානානි පදවෙජ්ජෙදෙ; උපායාති යෙ තණ්හාදිට්ඨිඅඩ්ඪානා උපායා: අකාරස්ස ආකාරෙ සන්ධිවසෙන අයමෙව වා පාඨෙ; (චතු. 167).

උපායුපාදානාභිනිවෙසවිනිබන්ධා = උපායෙහි ච උපාදානෙහි ච අභිනිවෙසෙහි ච විනිබන්ධා; (සං. දු. 25).

උපායෙන = පරිකථාදිනා උපායෙන පච්චයුප්පාදන නයෙන· (ථෙර. දු. 80).

උපායෙහි = නයෙහි; (ථෙර. දු 23).

උපායෝ = අරියමග්ගපදට්ඨානභූතා පුබ්බභාගපටිපදා; (නෙ. 18).

උපායෝ ඤාණන්ති ච මග්ගෝ = සත්ත විපස්සනාය අරියමග්ගෝ දෙසනා ච දෙසනාඵලාධිගමස්ස උපායොති කත්වා –පෙ– වුත්තං; (නෙ 48).

උපාරද්ධා පජානන්ති උපාරද්ධමහානි = විරද්ධා නිග්ගහිතානි එවං ජානන්ති විරද්ධා මයං නිග්ගහිතා මයං ආරොපිතෝ (නෝ) දොසොති; (අ. 859).

උපාරම්මි = මච්ඡරියභාවතෝ උපාරම්මි; (ජා. ඡ. 231).

උපාරම්භවිත්තතා = උපාරම්භචිත්තභාවෝ; (විභ 354).

උපාරම්භවිත්තතා = නිග්ගහාරොපනචිත්තතා; (අ.625)– සාරම්භචිත්තතා දොසාරොපනාධිප්පායොති අත්ථෝ (ථෙර. ඒ. 428) – ආයස්මතෝ යසදත්තත්තෙරස්ස ගාථා; (ථෙර. ඒ 427).

උපාරම්භතා = උපාරම්භනාකාරෝ; (විභ. 354).

උපාරම්භානිසංසං = අයං පුච්ඡාය දොසෝ අයං විස්සජ්ජනෙති එවං වාදදොසානිසංසං; (සං. ත. 127).

උපාරම්භා = නත්ථ උපාරම්භනවසෙන; (විභ 354).

උපාලි = උපාලිත්තියස්ස නාමං අකංසු; (ථෙර. ඒ. 360) – උපාලිත්ථෙරෝ; (බු 43) – ආයස්මතෝ උපාලි ථෙරස්ස අපදානං; (අප. 231).

උපාලිං = තතෝ මහාකස්සපත්ථෙරෝ ථෙරාසනෙ නිසීදිත්වා ආයස්මන්තං උපාලිං විනයං පුච්ඡි; (දී. 9).

උපාලි ගාථා = තත්ථ වණ්ණපට්ඨානෙ ආගතං නාම සහස්සං උපාලිගාථාසු නාම සතං අඤ්ඤානි ච ගුණතෝ ලභමානානි නාමානි බුද්ධමෙවවිනාතීහි වෙදිතබ්බානි සබ්බානිපි ධම්මස්ස නාමානි ධම්ම වෙවචනානීහි වෙදිතබ්බානි; (ස. පි. 179).

උපාදානක්ඛායති = න නං සඤ්ඤං මිච්ඡාදස්සනං කාමේ සත්තා තදපි සෙසං භවන්තානං දිට්ඨිපාදානං අක්ඛාඋතීති අත්ථෝ; (මි. ව. 17) -(මි. ව. 19).

උපාදානක්ඛන්ධා = ඉඤ්ඣනක්ඛන්ධා; (බු. 136) - උපාදානක්ඛන්ධා ඉඤ්ඣනක්ඛන්ධා අගහාමියි; (බු. 181)

උපාදානසමුදයා = එත්ථ පන උපාදානං කුසලකම්මං භවස්ස උපනිස්සයවසෙනෙව පච්චයෝ හොති: (මි. ඵ. 197)

උපාදාන සෙඨං කිර භික්ඛා ගහණං = ගහෙත්ත යෝ කිර භික්ඛු ගහෙතබ්බට්ඨානං සෙට්ඨං උත්තමං භවං උපාදියති, සෙට්ඨභවෙ පටිසන්ධි ගණ්හාතීති අත්ථෝ; (මි. ව. 46).

උපාදානස්ස = භවවසස, භවට්ං හි උපාදානබ්බටෙන ඉධ උපාදානන්ති වුත්තං; (සු නි. 305) - භවවසස; භවං දළෙහති කම්මකිලෙසෙහි උපාදානබ්බටෙන උපාදානන්ති වුත්තං; (ථෙරි. දු. 214)

උපාදානා = උපාදියන්තීති උපාදානා; (මි. ව. 64) - උපාදානගොචරෙ භුසං ආදියන්තීති - උපාදානා; (ඛ. ස. 71)

උපාදානානි = ආදානානි ගහණානි; (දී 750) සබ්බා කාරෙන පටිච්චසමුප්පාදනිද්දෙසෙ වුත්තානි කාමුපාදානාදීනි එත්තාවේ; (විසු 513)

උපාදානියා = ආරම්මණභාවං උපගන්ත්වා උපාදාන සම්බන්ධෙන උපාදානානං හිතානි උපාදානියා; (ඛ. ස. 65)

උපාදානියෙසු = වත්තුත්තං උපාදානානං පච්චයෙසු නෙතුම්කාධමෙමසු; (සං. දු 61).

උපාදානෙ = තණ්හාදිට්ඨිගහණෙ; (මි. ව 155) - (අ. 376) - තණ්හාදිට්ඨිගාහෙ; (සු. ස. 81) - චතුබ්බිධෙ උපාදානෙ; (අ. 660).

උපාදාය = පටිච්ච; (මහා. 108) - පටිච්ච ආගම්ම; (මහා 221) - පටිච්ච ආගම්ම. න මිනා නන්ත් අත්ථෝ; (ප. 98). - ආදාය; (පටි 473) - නං අපරිමෙය්‍ය කපපං උපාදාය ආදිං කත්වා; (අප. 238) - උපාදිත්වා ගහෙත්වාති අත්ථෝ; (මි. ඵ. 201) - ආදාය අන්තොකත්වාති අත්ථෝ; (මහා. 209) - තානියෙව ඡ උපාදාය ආගම්ම පටිච්ච පවත්තන්ති; (සං. ඵ. 77).

උපාදාරූපං = තසෙසව උභයසස විසෙසනං; (ප. 318)- උතුසමුට්ඨානවසෙනෙව; (ප. 319) - තදවසෙසං භත්තවිංසම්මයෙ විජ්ජමානකං උපාදාරූපං; (ප 320).

උපාදිනනං = දළහං ආදින්නං අහං මමන්ති එවං දළහං ආදින්නං ගහිතං පරාමට්ඨන්ති අත්ථෝ; (මිලි. 260,-ආදින්නං -පෙ- සරීරට්ඨකන්ති අත්ථෝ; (මි. න. 95) - ආදින්නං ගහිතං පරාමට්ඨං සරීරට්ඨකං. සෙය්‍යථිදං "කෙසා -පෙ- කරීසං" නන්ති ඉදං අජ්ඣත්තිකපථවී ධාතුවසෙන ධාතු කම්මට්ඨානං විභත්තං. එත්ථ පන මනසිකාරං ආරභිත්වා විපස්සනං වඩෙත්වා අරහත්තඝහණං විධානං එතුධාතුවවත්ථානෙ විත්ථාරිතමෙව. මත්තුලුඞ්ගමපන න ඉධ පාලියාරුළ්හං; තං ආහරිත්වා මනසිකාතබ්බං; (සු. ස 166) - න කම්ම සමුට්ඨානමෙව, අථසෙසෙන පන සරීරට්ඨ කසෙසතා ගහණං, සරීරට්ඨකං හි උපාදින්නං වා හොතු අනු පාදින්නං වා, ආදින්නගහිතපරාමට්ඨ වසෙන සබ්බං උපාදින්නමෙවනාම; (ඛ. ස. 290)- (මි. දු 185).

උපාදිනනං ඵුට්ඨා අනුපාදිනනං = පුථෙථා යසමා මංසවක්ඛු උපාදින්නං, දිබ්බවක්ඛු අනුපාදින්නං, න ච මංසවක්ඛුමෙව දිබ්බවක්ඛුති ඉච්ඡන්ති, තසසා පටික්ඛිපන්ති. දුතියං පුථෙථා "යසමා මංසවක්ඛුස්ස උපපාදෙ, මඤ්ඤා දිබ්බස්ස චක්ඛුනොති වචනං නිස්සාය මංසවක්ඛුපච්චයා දිබ්බවක්ඛු උපපජ්ජති, තාදිසා රූපාවචරිකානං වතුන්නං මහාභූතානං පසාදොති ඉච්ඡන්ති, තසසා පටිජානාති; (ප. 127).

උපාදිනනා = උපාදිනනුපාදනීයත්තිකෙ ආරම්මණ කරණවසෙන තණ්හාදීහි උපෙතෙන කම්මුනා ආදින්නා ථලනාමෙන ගහිතාති - උපාදිනනා; (ඛ. ස. 65) - සරීරට්ඨකානෙහි කම්මනිබ්බත්තා වා හොතු මා වා, ආදින්නා ගහිතපරාමට්ඨවසෙන පන ඉධ උපාදින්නානි වුත්තානි; (ඛ. ස. 306).

උපාදිනනුපාදනීයස්ස ධාතුයස්ස = තසෙසව කම්ම සමුට්ඨාන රූපකායස්ස ආහාරපච්චයෙනපච්චයෝ; (ප. 381).

උපාදිනනුපාදනීයස්ස ච අනුපාදිනනුපාදනීයස්ස ච = එත්ථ එකස්ස උපත්ථම්භකවසෙන, එකස්ස ජනකවසෙන, උභින්නම්පි වා උපත්ථම්භකව සෙනෙව වුත්තෙනා; (ප. 381).

උපාදිනනුපාදනියා = උපාදින්නා ච නෙ උපාදනීයා චාති = උපාදිනනුපාදනීයා; සාසවකම්ම නිබ්බත්තානං රූපාරූප ධම්මානමෙතං අධිවචනං; (ඛ. ස. 65).

උපාදිනනුපාදනියො කබලීකාරාහාරො උපාදිනනු පාදනියස්ස ධාතුයස්ස ආහාරපච්චයෙන පච්චයෝ = එත්ථ උපාදිනනුපාදනියෝ කබලී කාරාහාරෝ නාම කම්මසමුට්ඨානං රූපානං අබ්භන්තරගහා ඔජා; (ප. 381).

උපඛිහාතං = ආරාමිගතා උපාසිකා නාම ආසන පූජාදිකරණත්ථං වා උපොසථ දිවසෙවා ධම්ම සවනත්ථං සන්නිපතිතා; (මි. ඵ. 133).

උපාසිකා සම්දෙඛිනා = උපාසිකා අහෙසුං එවං උපාසිකා භාවං දෙසෙසිං; (අ. 718).

උපාසිකා සික්ඛා = උපාසිකාහි සික්ඛිතබ්බසික්ඛා; සාති පඤ්චසීල දසසීල වසෙන වෙව ති; (ඛු. 241).

උපාසිතා = පරිවරිතා පටිපත්තිපසුරුපාසනාය පසුරුපාසිතා; (ථෙර. ඵ. 304).

උපාසිතා සප්පුරිසා = ආයසම්තෙ භණ්ඩදිගත තෙරස්ස ගාථා; (ථෙර ඵ. 304).

උපාසිතෙ = උපගන්ත්වා සෙවිතෙ; (බු. 62).

උපාසෙය්‍ය = පයිරුපාසෙය්‍ය; (ථෙර දු. 131).

උපාහනං = බලල බන්ධාදි හෙදං උපාහනං; (පෙ. 93).

උපෙක්ඛකෙ ච විභාඝිං = එස උපපත්තිතො ඉක්ඛතීති = උපෙක්ඛා, සමං පස්සති අපක්ඛපතිතාව හුත්වා පස්සතීති අත්ථෙ; (ස. නි. 96).

උපෙක්ඛා ධාතු අවිජ්ජා ධාතු = ඉදං පන දාවයං සරික්ඛභාවතෙන යුගලකං නත්ථං; (විභ. 54).

උපෙක්ඛානුබ්‍රූහනා = උපෙක්ඛානු බ්‍රූහනා නාම අපණ්ණ; (පටි. 325).

උපෙක්ඛානු බ්‍රූහිතං = තත්‍ර මජ්ඣත්තූ පෙක්ඛාය බ්‍රූහිතං වඩ්ඪිතං; (පටි 325).

උපෙක්ඛාය = චතුජ්ඣානෙ උපපන්නාය තත්‍ර මජ්ඣත්තූ පෙක්ඛාය, උපෙක්ඛායාති සභාවපදං; (විභා. 335).

උපෙක්ඛාය අවක්ඛුඣානං = අහෙතුකපටිසන්ධිවසෙන වුත්තං; (ප. 253).

උපෙක්ඛාය ච = හෙට්ඨා වුත්තපපකාරාය උපෙක්ඛායව විභාවනි; නිජාතනියා ච විභාවනීති අත්ථෙ; (පටි. 421).

උපෙක්ඛායෙව අවඝිඤති = එත්තාවතා හි යථා නාම ඡෙකෙන මණිකාරාචරියෙන වජිරං සුවියා විජ්ඣිත්වා එවමවණ්ඩ පාතෙත්වා පාතෙත්වා දින්නාවුත්තං අත්තෙවාසිකෙ ගහෙත්වා ගහෙත්වා සුත්තගත්තං සරෙනත්තෙ මුත්තොලම්බක මුත්තජාලාදීනි කරොති එවමෙවං භගවතා කථෙත්වා කථෙත්වා දින්නං කම්මට්ඨානං අයං කුලපුත්තෙන මනසිකරොන්තෙන පගුණං අකාසීති, රූප කම්මට්ඨානමපිඤ්ඤ අරූපකම්මට්ඨානමපි පගුණං ජාතං, අථ භගවා අථාපරං උපෙක්ඛායෙව අවඝිඤතීති ආහ, (ම. ව. 188).

උපෙක්ඛා විජ්ජාභාය වෙව = උපෙක්ඛාඤ්ඤාණාය ආවජ්ජනාය වෙව විභාවනි; ආවජ්ජනූපෙක්ඛාය වෙව විභාවනීති අත්ථෙ; (පටි. 421).

උපෙක්ඛා විසෙසා = සම්මාත්තනලක්ඛණාය තත්‍ර මජ්ඣත්තූපෙක්ඛායවසෙන; (පටි 380).

උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං = උපෙක්ඛාය ජනිතසතියා පාරිසුද්ධිං; ඉමස්මිං හි ඣානෙ සුපරිසුද්ධා සති, යා ච තස්සා සතියා පාරිසුද්ධි සා උපෙක්ඛාය ඣානා, න අඤ්ඤෙන, තස්මා එතං උපෙක්ඛාසති පාරිසුද්ධිනි වුච්චති; (ධ. ස. 170) - උපෙක්ඛාය ජනිතසතිපාරිසුද්ධිං -පෙ- උපෙක්ඛාසති පාරිසුද්ධිනත්ති වුච්චති; (ස. වි. 100) - (පටි. 135). උපෙක්ඛාය-පෙ-උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිනි වුච්චති; (විභා. 101).

උපෙක්ඛාසති පාරිසුද්ධිං චතුත්ථජ්ඣානං = එවමාගතා සබ්බපදවනිඝාතපරිසුද්ධා පදවනිඝාතූපසමනෙපි අව්‍යාපාරභූතා උපෙක්ඛා, අයං පාරිසුද්ධි පෙක්ඛානාම; (විසු. 118).

උපෙක්ඛාසංබොජ්ඣඞ්ගා සම්මදක්ඛාතෙ = පටි සඞ්ඛාණ ලක්ඛණොති ච "යස්මිඤ්ච බොධිතඤ්චෙ සමයෙ උද්ධතං විත්තං හොති, කාලොතස්මිංසමයෙ උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස භාවනා යා"ති ච අවිපරීතතො අක්ඛාතෙ; (වභු. 159).

උපෙක්ඛාසහගතං = චතුඣානයෙ චතුත්ථජ්ඣාන සමාධිං පඤ්චඣානයෙ පඤ්චමජ්ඣාන සමාධිං; (ම. ව. 138) - උපෙක්ඛාවෙදනාය සම්පයුත්තං; (ධ. ස. 153).

උපෙක්ඛාසහගතා = ඉදං විත්තං තීසු භවෙසු සබ්බසං සත්තානං සාධාරණං (කස්සචි) සත්තස්සපි නුපපජ්ජති නාම උපපජ්ජමානං පන පඤ්චද්වාරෙ මොඝීභූතං හොති; (ධ. ස. 258).

උපෙක්ඛින්ද්‍රියං = උපෙක්ඛා එව ඉන්ද්‍රියං - උපෙක්ඛින්ද්‍රියං; (පටි. 60).

උපෙක්ඛූ පඨඣානකුසලෙ = උද්ධච්චාදි දොසවිරහිතෙ චිත්තෙ නිග්ගහූපග්ගහාදිසු ව්‍යාපාරාභාව කරණෙනුපෙක්ඛාය උපට්ඨානෙ කුසලෙ; (පටි. 381).

උපෙවං = චතුත්ථජ්ඣානූපෙක්ඛං; (අ. 674).

උපෙවඛා = ඡළඞ්ගුපෙක්ඛාය සමන්නාගතො; (සු. නි. 441) - ඡළඞ්ගුපෙබාය උපෙබතො; (ම. ව. 172) - චක්ඛුනා රූපං දිස්වා නෙව සුමනො හොති න දුම්මනොති එවං පවත්තාය ඡළඞ්ගු පෙබාය උපෙබතො; (සු. නි. 355) - ඉමිනා ඡළඞ්ගුපෙක්ඛා කථිතා; (දී. 760).

උපාලිත්තෙරසද්දිස = උපාලිත්තෙරසදිසෙ විනයධරෙ කල්‍යාණමිත්ත සෙවනත්තසාපි උඤ්ඤවකුක්කුවං පනියති; (ඉති. 280).

උපාලිපමුඛාය = උපාලි ජෙට්ඨකාය; (ම. න. 37) – උපාලිගහපතියෙව තත්‍ථ. පොඤ්ඤං සපපඤ්ඤ සො තස්සා පමුඛො ජෙට්ඨකො නෙතංපි වුත්තං උපාලිපමුඛායාති; (ම. න. 37).

උපාලිසදිසා = උපාලිනා සමො සදිසො නත්‍ථීති එවං ගජ්ජති; (අප. 242).

උපාලිනං මහාවිර = ගණෙන මහාවීර චතුසු අසඞ්ඛෙය්‍යෙසු කපපසතසහස්සෙසු සබ්බඤ්ඤුත්ත ඤාණාධිගමාය විරියවන්ත සත්ත්‍වතො දෙව මනුස්සානං අනුසාසකස්ස තං නව පාදෙ පාදයුගං උපාලි නිඝණ්ඩු වන්දති; (අප. 248).

උපාලි නාම නාමෙන = කිඤ්චාපි සො මාතු නාමෙන මත්තාණිපුත්ත නාමො, අනුරුද්ධාදීහි පන සහ ගතත්තා පඛ්ඛජ්ජිතත්තා ඛත්තියානං උප සමීපෙ අලීනො සුත්තො ඤායවත්තෙනාති සමඤ්ඤාහුතොති උපාලීති නාමෙන සත්ථු සාවකො හෙස්සති හවිස්සතීති අත්ථො; (අප. 233).

උපාවිසි = නිසීදි; (සු. නි. 326) – උච්චාසනෙ නිසීදි; (ජා. ඨ. 175) – පදුමවණ්ණෙන කරතලෙන පුප්ඵානි ඔපිත්වා මං ඔලොකෙන්තී වාතපානෙ නිසීදි; (ජා. ඨ. 88).

උපාසඞ්කං = කපපියකාරකං මං භගවා උපධාරෙතු ජානාතූති අත්ථො; (උ. 203).

උපාසඞ්කං මං භගවා ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගතං = අජ්ජතග්ගොති අජ්ජතං ආදිං කත්වා; අජ්ජදග්ගොනිපි පාඨො. තත්‍ථ දකාරො පදසන්ධිකරො. අජ්ජ ආදිං කත්වාති අත්ථො; (උ 202).

උපාසඞ්කං මං භගෙන භගවා ධාරෙතු = මං භගෙන භගවා 'උපාසකො අය'න්ති එවං ධාරෙතු, ජානාතූති අත්ථො; (සං. ළ. 107) – (දී. 163).

උපාසඞ්කං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු = මං භවං ගොතමො උපාසකො අයන්ති එවං ධාරෙතු ජානාතූති අත්ථො; (ම. ළ. 122) – (අ. 307) – (ස. ව්. 115).

උපාසඞ්කං සඤ්ඤාපෙසි = ජානාපෙසි, ඉමිනා මූලෙන චීවරං කිණිත්වා ථෙරස්ස දෙහීති එවං වත්වාති අධිපායො; (ස. ම. 485).

උපාසක චණ්ඩාල සුත්තෙන = වුත්ත දුස්සීල්‍යාදයොව; (සු. ස. 37).

උපාසකපතිකිට්ඨා = උපාසකපවත්තිමකො ලාමිකො; (සු. ස. 44) – උපාසකපවත්තිමකො; (අ. 630).

උපාසකරතන සුත්තෙන = වුත්තානුසීල්‍යාදයො ච, (සු ස. 37).

උපාසක සික්ඛා = උපාසකෙහි සික්ඛිතබ්බ සික්ඛා; සාපි; සා පඤ්චසීලදසසීලවසෙන වෙදිතා. (විභ. 241).

උපාසකා = පඨමතරං උප්පන්න උපාසකා; (ස. නි. 542).

උපාසකානං = ආරාමගතා උපාසකා නාම නිස්සට්ඨ කම්මන්තා මහාඋපාසකා හොන්ති; (ම. ළ. 133).

උපාසකා සාවිකා යිති ඛදනවසා වසනා බ්‍රහ්ම වාදිනො = චින්තගහපති හත්ථක ආළවකාදයො; (දී. 663).

උපාසකා සෙ = උපාසකා ඉවෙව වුත්තං හොති; (සු. නි. 316).

උපාසකෙන = සරණගතෙන; (අ. 631).

උපාසකෙහි = එත්ථ උපාසකවිධි කොසල්ලත්ථං 'කො උපාසකො? කසමා උපාසකොති වුච්චති? කිමස්ස සීලං? කො ආජීවො? කා විපත්ති? කා සම්පත්ති?'ති ඉදං පඤ්හාකම්මං වෙදිතබ්බං; (සු. ස. 36).

උපාසකොති මං ධාරෙති = න වෙවචනෙන පවච්චකඛානං දොවාචිකො උපාසකොති මං ධාරෙති නෙවාචිකො උපාසකො බුද්ධං සරණ ගමනිකො ධම්මං – සඞ්ඝං සරණගමනිකො පඤ්චසික්ඛාපදිකො දසසික්ඛාපදිකො උපාස කොති මං ධාරෙතීති එවං උපාසකවෙවචනෙන සික්ඛාපච්චක්ඛානං හොති: (ස. ම. 180).

උපාසකො සීලවා = පඤ්ච වා දස වා සීලානි ගොපයමානො; (ස. ම. 982).

උපාසතෙහා = උපගච්ඡන්තස්ස; (ජා. ඨ. 215).

උපාසනං කරොතෙහා = කණ්ඩඛ්ඩනසික්ඛනං කරොතෙහා; (සං. න. 230).

උපාසනාමසි = ඛනුසිපෙප; (ජා. ස. 395).

උපාසරෙ = උපාසන්ති; (ජා. ප. 106).

උපාසසි = පසිරුපාසති; (ජා. ප. 112).

උපාසිකා = විසාඛා; (ස. ම. 922).

උපාසිකා චක්ඛුමතො -පෙ- අනුච්චරාමි නහඤං = ඉමිනා තස්ස දිට්ඨධම්මිකං සම්පරායිකඤ්ච ආනිසංසං විභාවෙති; (විමා. 89).

උපෙක්ඛාපාරමී = මජ්ඣත්තාකාරප්පවත්තිලක්ඛණා උපෙක්ඛාපාරමී, සමභාවදස්සනරසා, පටිඝානුනයවූපසමූපට්ඨානා, කම්මස්සකතාපච්චවෙක්ඛණපදට්ඨානා; (චරි. 220) - උපෙක්ඛාපාරමී සීසෙන මිහාලොමහංසචරියං දස්සෙති; (චරි. 211)

උපෙක්ඛාය = චතුත්ථජ්ඣානෙ උපපන්නාය තත්‍රමජ්ඣත්තතු පෙක්ඛාය; (මහා. 335).

උපෙක්ඛා විහාරබ්‍රහ්මා = උපෙක්ඛා විහාරෝ හොති. විහාරෝ යෙව හි විහාරබ්‍රහ්මාති වුත්තොතා; (මි ටී. 40).

උපෙක්ඛා සණ්ඨානි = සඝං පරිභාගතිමිනෙන උපචාරපණාසමාධිපත්තියා පුන සමාධානෙ ව්‍යාපාරා භාවතො තත්‍රමජ්ඣත්තුපෙක්ඛා සණ්ඨාති නාම. (පටි. 351).

උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං = උපෙක්ඛාය ජනිතසතිපාරි සුද්ධිං; (පටි. 135).

උපෙක්ඛාසති පාරිසුද්ධි සහගතා = චතුත්ථජ්ඣාන ධම්මා; (නෙ. 75).

උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගනියා = උපෙක්ඛාය ආරම්මණධම්මා දත්තනා පන මජ්ඣත්තාකාරෝ උපෙක්ඛඞ්ගනියා ධම්මාති වෙදිතබ්බා; (සං න. 124).

උපෙක්ඛාසහගතෙන = චතුත්ථජ්ඣානෙන; (ඛු. 33) - චතුත්ථජ්ඣානවසෙන උපෙක්ඛාය සම්පයුත්ත තෙන; (පටි. 388).

උපෙක්ඛාසුඛභූමි = තත්‍රමජ්ඣත්තතු පෙක්ඛාය ච සුඛෙ නච සුඛභූමි; (පටි. 480).

උපෙක්ඛාසුඛසහගතා = තත්‍රමජ්ඣත්තුපෙක්ඛාය ච සුඛවෙදනාය ච වසෙන තතියජ්ඣානාරම්මණං; (පටි. 99 - උපචාරෙන සද්ධිං දුතියජ්ඣානධම්මා. තත්‍රමජ්ඣත්තුපෙක්ඛා'ති ඉධ උපෙක්ඛාති අධිප්පෙතා; (නෙ. 75)

උපෙක්ඛාසතිසංසුද්ධං = චතුත්ථජ්ඣානුපෙක්ඛා සතීහි සංසුද්ධා; (සු නි 477)

උපෙක්ඛාසුඛා = චතුත්ථජ්ඣානසුඛං; (අ 331).

උපෙක්ඛාසෙක්ඛදහනවා = ඡළඞ්ගුපෙක්ඛාමයෙති සෙන දහනෙති සමන්නාගතො; (අ. 670).

උපෙච්ච = සඤ්චිච්ච; (ථෙරී. 162) - (උ. 207) - උපගන්ත්වා වෙනෙවා, එදිසං ලභෙය්‍යනති පඨපොත්ථකෙ අත්ථො; (විමා. 117) - (සු. ස. 73) - උපගන්ත්වා; (විමා 102)

උපෙච්චවාදි = සඤ්චිච්චවාදි බුද්ධිපුබ්බෙනාවිති අත්ථො; (නෙ 189).

උපෙත = අරියත්තා එව වා අරියවඩ්ඪවරෙති උපෙතං; (විමා. 105)

උපෙතඛත්තියා = උපෙතො ඛත්තියා; (ජා. න. 314).

උපෙතරූපං = පාසංසිය භාවෙන උපෙතං. නෙසං පොක්ඛරණී ආදීනං වසෙන රමණීයසභාති වෙසභාති වුත්තං හොති; (විමා. 34).

උපෙතරූපා = උපෙතසභාවා; (ජා ඨ 80).

උපෙති = උපගච්ඡති, (විමා. 38) - තතො සමීපං ගච්ඡති; (විමා. 203).

උපෙති ගබ්භසෙය්‍යං පරසෙය්‍යලොකං = තෙසු පාපං කරොතොතු යො කොචි සත්තො පරම්පරාය සංසාරං ආපජ්ජිත්වා ගබ්භසෙය්‍ය පරසෙය්‍ය ලොකං උපෙති; (ම. න. 212).

උපෙති ගබ්භසෙය්‍ය පරසෙය්‍ය ලොකං සංසාරමාපජ්ජ පරම්පරාය = යො පාපානි කත්වා අපරාපරං සංසාරමාපජ්ජිත්වා උපෙති ගබ්භසෙය්‍ය පරසෙය්‍ය ලොකං ගබ්භසෙය්‍යාය පරලොකපපත්තියාව න මුච්චති; (ථෙර. ඨ. 37).

උපෙති වරිමා රත්තිං = වරිමභාවිත්තාසඞ්ඛා රත්තිං උපගච්ඡති රත්තිගහණං වෙත්ථ දෙසනාසීසමත්තං; (ථෙර. එ. 464).

උපෙතිපි අමෙතිපි = දුතියො තං නිසෙධෙත්වා විගසිඛඟතාපසස්ස අසඤ්ඤසභාවං ගහෙත්වා -පෙ- ආහ; (දී 241)

උපෙතෙ = ඉන්ද්‍රියදමනෙන චෙව වුත්තපපකාරෙන සඤ්ඤෙන ච උපගතෙ; (ඛ. ප. 41) - සම්පත්තෙ සමන්නාගතෙ; (ජ. ද්‍ර. 142) - ඉන්ද්‍රියදමෙනචෙව වුත්තපපකාරෙනච සඤ්ඤෙන උපගතො සමන්නාගතො; (ථෙර. ද්‍ර. 88) - ආසන්නාගතෙ; (මහා.37) - සමන්නාගතෙ පාසාදෙති අත්ථො; (අප. 87) - උපෙතො හි ආදීනි සඛ්ඛානි අඤ්ඤමඤ්ඤ මෙවචනානි, අපි ච ආසෙවනා වසෙන උපෙතො; (මහ. 184) - ඉද්ධිපාද සඞ්ඛාතෙ ධම්මරාසි උපෙතො හොති; (මහ. 213) - ආදීනි වුත්තානි නෙව, (මහ. 232).

උපෙතෙ ජිනසාසනෙ=සත්ථුසාසනෙ සම්මාපටිපත්තිං උපගතෙ; (ථෙර. ද්‍ර. 37).

උපෙතෙ හොති නාවදෙ = යදා සකෙඛන සීසෙ පහටෙ නාවදෙව අවිහඤ්ඤං චතුත්ථජ්ඣානිසඨ ඵලසමාපත්තිං සමාපන්නො අරියෙන තුණ්හී භාවෙන උපෙතෙ සම්පන්නාගතෙ අහොසි; (ථෙර. ද්‍ර. 116).

උපෙනෙති= හෙන සා තිණහාරා බුරඛාරාති වුච්චති තං තිණහාරබුරඛාරං උදකාසාය උපෙනෙති; (සු. නි. 393) - උපගච්ඡතති පාතුභවතීති අත්ථො (අප. 92).

උපෙක්ඛකෝ විහරති සතෝ සම්පජානෝ = සති සම්පජඤ්ඤපරිග්ගහිතාය මජ්ඣත්තාකාර ලක්ඛණාය උපෙක්ඛාය හෙතු ආරම්මණේසු උපෙක්ඛකෝ මජ්ඣත්තෝ හුත්වා විහරති; (අ. 559) - මජ්ඣත්තා රම්මණේ අසම්පෙක්ඛනෙන අනුදඤ්ඤුපෙක්ඛාය උපෙක්ඛභාවං අනාපජ්ජිත්වා සතෝ සම්පජානෝ හුත්වා ආරම්මණේ මජ්ඣත්තෝ හුත්වා විහරති; (අ. 649).

උපෙක්ඛකෝ විහරෙය්‍ය = මජ්ඣත්තභාවේ ඨිතෝ විහරෙය්‍ය; (අ. 623).

උපෙක්ඛාරම්භ සමාහිතභෙත්තා = චතුත්ථජ්ඣානුපෙක්ඛං උප්පාදෙත්වා සමාහිතචිත්තෝ; (සු. නි. 459).

උපෙක්ඛා = මජ්ඣත්තභාවසස; (අ. 452).

උපෙක්ඛා නාතිමඤ්ඤිතබ්බා = උපෙක්ඛා න අතිසයෙන තබ්බා කාතබ්බා ජනෙතබ්බා; (ම. ව. 21).

උපෙක්ඛා නිමිත්තං යෙව මනසිකරෙය්‍ය = එත්ථ ච සඤ්ඤවං උපෙක්ඛෙය්‍යාති අයමත්ථෝ; (අ. 452).

උපෙක්ඛං = චතුත්ථජ්ඣානූ පෙක්ඛං; (චූ 103) - (සු. නි. 81) (අප. 163).

උපෙක්ඛකෝ = ශ්‍රළඹුපෙක්ඛාය උපෙක්ඛකෝ; (පටි. 501) - ශ්‍රළඹුපෙක්ඛාය සමන්නාගතෝ; (මහා. 245) - තථා පටිපන්නියං උදාසීනෝ සමථවිපස්සනානානවමෙව අනුබ්‍රූහනෙනා විහරෙය්‍ය, සමථපටිපන්නියමේ වා උපෙක්ඛකෝ හුත්වා විපස්සනායමේව කම්මං කාරෙනෙනා විහරෙය්‍ය; (ඉති. 211).

උපෙක්ඛකෝ ච විහරති = එත්ථ උප්පන්නියෝ ඉක්ඛතීති - උපෙක්ඛා සමං පස්සති අපක්ඛපතිතා හුත්වා පස්සතීති අත්ථෝ; (පටි. 131) - (මහා. 96). - (ධ. ස. 165).

උපෙක්ඛකෝ තත්ථ විහරති = ඉමෙස්මි අරජ්ජනෙනා අනිමෙස්මි අදුස්සනෙනා යථා අසෙසුද අසම පෙක්ඛනෙනමෝහං උප්පාදෙනති, එවං අනුප්පා දෙනෙනා ත්‍රසු ආරම්මණේසු ශ්‍රළඹු පෙක්ඛාය උපෙක්ඛකෝ විහරති. (දී. 651).

උපෙක්ඛකෝ විහරති = මජ්ඣත්තභූතාය උපෙක්ඛාය ඨිතෝ හුත්වා විහරති; (ප. 58) - ඉට්ඨානිට්ඨා රම්මණූපනෙ පරිසුද්ධපකතිභාවවිජානනාකාර භූතාය ත්‍රසු දාරෙසු පවත්තනතෝ ශ්‍රළඹු පෙක්ඛාති ලද්ධනාමාය තත්‍රමජ්ඣත්තුපෙක්ඛාය උපෙක්ඛකෝ විහරති; (පටි. 501).

උපෙක්ඛකෝ සතිමා සුඛවිහාරී = ආදි උද්දෙසවසෙන ආවික්ඛතීති නිද්දෙසවසෙන දෙසෙතීති පටිනිද්දෙස වසෙන පඤ්ඤපෙතීති තෙන තෙන ආකාරෙන අත්ථං ඨපෙතීති පධ්‍යපෙතීති කස්ස කාරණා සත්ථසම්පත්ති කාරණං දස්සෙතෙනා විවරතීති ඔපම්මදස්සෙතෙනා විභජතීති; (විභ 262).

උපෙක්ඛති = උප්පත්තිතෝ අපක්ඛපාතිතෝ හුත්වා පස්සති; (මහා. 262).

උපෙක්ඛනා = ආකාරනිද්දෙසෝ; (චූ 35)-උප්පත්තිතෝ ඉක්ඛණාකාරෝ; (මහා. 335) - උපෙක්ඛනාකාරෝ උපෙක්ඛනා; (විභ. 222).

උපෙක්ඛාරම්භසමාහිතභෙත්තා = චතුත්ථජ්ඣානූ පෙක්ඛං උප්පාදෙත්වා සමාහිතචිත්තෝ; (මහා. 335).

උපෙක්ඛා = අවෙරා හොන්තූති ආදි ඔවාදප්පට හාණෙනමජ්ඣත්ත භාවූපගමනෙන ච උපෙක්ඛ තීති උපෙක්ඛා; (ධ. ස. 181) - මජ්ඣත්තභාවූප ගමනෙන ච උපෙක්ඛතීති - උපෙක්ඛා; (චූ 84) - මජ්ඣත්තභාවූපගමනෙන ච උපෙක්ඛතීති - උපෙක්ඛා; (පටි. 62) - පඤ්ඤුපිස්සතීති සඤ්ඤෙන කාමෙමනාති සුබදුක්ඛෙසු අජ්ඣුපෙක්ඛනා උපෙක්ඛා; (චූ 107) - පඤ්ඤුපිස්සතීති සඤ්ඤෙන කාමෙමනාති සුබදුක්ඛජ්ඣුපෙක්ඛණතා උපෙක්ඛා; (සු. නි. 88) - විපස්සනූපෙක්ඛා වෙව ආවජ්ජනූ පෙක්ඛා ච; (පටි. 420) - (විසු. 478) - උප්පත්තිතෝ ඉක්ඛතීති - උපෙක්ඛා; (පටි. 68) - උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගනිද්දෙසෙ පන උපෙක්ඛනවසෙන උපෙක්ඛා; (විභ. 222) - අසුඛසුණසම්පයුත්තා උපෙක්ඛා වෙදනා; (විභ. 360) - සුබදුක්ඛජ්ඣු පෙක්ඛනා උපෙක්ඛා; (අප. 170) - උපෙක්ඛාති වෙත්ථ අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා වුත්තා, සාති සුබ දුක්ඛාකාරපවත්තිං උපෙක්ඛති මජ්ඣත්තාකාර සංඝිත්තත්තා නොනාකාරෙන පවත්තතීති - උපෙක්ඛා; (ධ. ස. 66).

උපෙක්ඛා කුසලනිස්සිතා ච සණ්ඨානි = ඉධ විපස්සනූපෙක්ඛා අධිප්පෙතා;; (ම. ද්‍ර. 189).

උපෙක්ඛා කුසලනිස්සිතා සණ්ඨානි = ඉධ ශ්‍රළඹු පෙක්ඛා; සා පනෙසා කිඤ්චාපි ඛිණාසවස්ස ඉට්ඨානිට්ඨෙසු ආරම්මණේසු අරජ්ජනාදිවසෙන පවත්තති; (ම. ද්‍ර. 189).

උපෙක්ඛා ඵරසමාධි = ඵරස්ස සමාධි ඵරසමාධි උත්තතුත්තභාකාරස්ස අභාවෙන දළ්හතාපි යුගපදෙසානං සමතාති අත්ථෝ; (සං. ස. 111).

උපෙක්ඛාපාරමිතා = කරණුපායකොසල්ල පරිග්ග හිතා අනුනයපටිඝවිද්ධංසනී ඉට්ඨානිට්ඨෙසු සත්ත සඛාරෙසු සමිපපවත්තනී උපෙක්ඛා පාරමිතා; (චරි. 219) - නෙසං යෙව උපකාරානුපකාරෙසු මජ්ඣත්තතානුපටිලාභවසෙන උපෙක්ඛාපාරමියෝ; (සු. ස. 32).

යතිනා කුතත්ති උපොසථෝනාමි; (මා. 134) - සං. නි. 1031) - උපොසථේ කම්මං උපොසථෝ; (දී. 672) - පාරිසුද්ධි උපොසථේ කයිරමානෙ සඤ්ඤනව කථානෙ නිසිදිත්වා තසෙව නිධිනෙහන අත්තා නො පාළියා පාරිසුද්ධි උපොසථෝ කාතබෙබා; (සං. නි. 860) - තසස පුග්ගලසස 'සුද්ධෝ අහ'න්ති පටිඤ්ඤාය නෙන සද්ධිං උපොසථෝ කාතබෙබා; (සං. නි. 1009).

උපොසථෝ කිම්කථාය = (ආදි) පුච්ඡාවිසජ්ජනමෙව උත්තානමෙව; (සං. නි 1010).

උපොසථෝ ච මෙ උපවුත්ථෝ භවිස්සති = එවං කරොනතෙහන මයා අරහතඤ්ච අනුකතං භවිස්සති උපොසථෝ ච උපවුත්ථෝ භවිස්සති; (අ. 430).

උපොසථෝ සද්ද = සද්ධිස්ස ච වාහුද්දසි පාතරාසාදිසු උපොසථඞ්ගානි අසමාදියනෝ'පි නිවසමෙව උපොසථෝ; (ම. ථ. 161).

උපක්කං ඔකිලිනිං ඔකිරිනිං = සා තිර අඞ්ගාර චිතකෙ නිපන්නා විපච්ඡමානා විපරිවත්තමානා පච්චති තසසා උපක්කා වෙව ගොති ඛරෙන අඟිනා පක්කාසරීරා; ඔකිලිනී ච සිලිත්ත සරීරා කිඤ්චිකිඤ්චි හිසසා සරීරතො පග්ඝරන්ති; ඔකිරිනී ච අඞ්ගාරපරිකිණණා; තසසා හි ගොධියොපි කිංසුකපුප්ඵවණණා අඞ්ගාරා, උභය පසෙසසුපි, ආකාසතොපිසසා උපරි අඞ්ගාරා පඤ්ඤති; තෙන වුත්තං; (සං. නි. 363).

උපවාපි පලායනං = උපපතිත්වා ආකාසෙන ගමනන්නානමපි මොකඛා නත්ථි යෙවාති අත්ථෝ; (පෙ. 78).

උපවාපිති = උපපතිත්වා'පි; (සං. ථ. 237).

උපජ්ජ = පටිසන්ධිං ගණ්හ ඔක්කමාතිපි පාඨෙසු; (බු. 45).

උපජ්ජං = උප්පත්තිවසෙන උපගච්ඡන්ති; (දී. 79).

උපජ්ජති = නත්ථි නථාගතෙ සුජාතාය දිනනමධු පායාස ගොජනතො යාව අරහත්තමග්ගොව තාව උපජ්ජති නාම අරහත්තඵලෙ උපපන්නො නාම. මහානිඛ්ඛමනතො යාව අරහත්තමග්ගො, තුසිත භවනතො යාව අරහත්තමග්ගො, දීපඞ්කරපාද මූලතො යාව අරහත්තමග්ගො තාව උපජ්ජති නාම. අරහත්තඵලෙ උපපන්නො නාම. ඉධ සබ්බපඨමං උපපන්න භාවං සන්ධාය උපජ්ජතී''ති වුත්තං; (දී. 121) - අභිනීහාරතො පට්ඨාය යාව බොධිපල්ලඞ්කා වා අරහත්තමග්ගඤාණං වා උපජ්ජති නාම අරහත්ත ඵලෙ පන පත්තෙ උපපන්නො නාම; (අ. 502) - පටිසන්ධිවසෙන උපගච්ඡති නත්ථි නිබ්බානානීති අත්ථෝ; (අ. 770) - නිබ්බානානි; (උ. 291) - ඉමසමිං විසසජ්ජනෙ එසෙනෙව පදෙන ගහිතසස වෙදනාකඛන්ධසස උප්පාදෙ ලබ්භති; (ප. 222) - ඉදං විසසජ්ජනං පාළිපදමෙව ගුහවා අත්ථං විසසජ්ජයමානං ගතං, නසසා එවරූපෙසු ඨානෙසු පාළිගතියා විසසජ්ජනං වෙදිතබ්බං; (ප. 223) - උප්පාදඤ්ඤණ සමඞ්ගියාය උපපජ්ජති; (ප. 249) - උප්පාදතො යාව නිරොධ ගමිනා උදඛං පජ්ජති නිබ්බත්තතීතිපි අත්ථෝ; (ප 317) - ජායති; (දී. 578) - (සං. දු. 90) - (පටි. 111) - නිබ්බානානි පාතුභවති; (අ. 18) - මිගෝ නත්තරං සකිං වා දවිකඛත්තුං වා උපපජ්ජති; (පටි. 198).

උපපජ්ජති අඤ්ඤතතං සුවඩ්ඪකං = අට්ඨඞ්ගුපෙත සම්ම පච්චයා නියතත්තබ්භෙන සුඛං උප්පජ්ජති දාරුණ අඞ්ගුලඞ්ගම්මපච්චයා දුකඛං; සෙසදාරෙසුපි එසෙව නයො; (අ. 543)

උපපජ්ජති අඤ්ඤාපාද විතංඛකා අවිහි සාමිනංඛකා = එත්ථ යො සො ඉමිනා භෙථෝ වුත්තනතරණිප්පසසනාය සද්ධිං උපපන්න විතඛෙඛා කාමපච්චනි කතෙඛන නෙක්ඛම්මවිතඛෙඛාති වුත්තෙනා, සො යෙව ඔඤ්ඤාපාදපච්චනිකතෙඛන අඤ්ඤාපාද විතඛෙඛාති ච විහිංසා පච්චනිකතෙඛන අවිහිංසා විතඛෙඛාති ච වුත්තෙනා; (ම. ථ. 68).

උපපජ්ජති උපෙඛා = එත්ථ උපෙඛා නාම අඤ්ඤුනු පෙඛා; (ම. ථ. 170).

උපපජ්ජති කාම විතංඛකා = බොධිසත්තසස ශ්‍රබ්බසස නිපඛානං පදහතො රජ්ජසුඛං වා, පාසාදෙ වා, නාටකානි වා, ඔරොධෙ වා, සඤ්ඤිදෙව වා සම්පත්තිං ආරබ්භ කාමවිතඛෙඛා නාම න උප්පජ්ජන පුබෙබා; (ම. ථ. 65) - සොහනා මහිමෙ ගජාතා, පඤ්ඤගණා, පල්ලලානි, වනරාජියො, නදී නෙරඤ්ජරාති. සො තපෙ එවං පරිත්තකං විතඛඛං ගහෙත්වා කාමවිතඛඛං අකාසි. නෙතාහ: (ම. ථ. 66)

උපපජ්ජති කාමවිතංඛකා වා = වත්ථුකාමෙසු අවිතරා ගතාය තාදිසෙ පච්චයෙ කාමපටිසංයුත්තොහා වා විතඛෙඛා උප්පජ්ජති; (ඉති. 273).

උපපජ්ජති ච නො උපපජ්ජති ච = එකවවසසනං; (ම. න. 135).

උපපජ්ජති ජොතිරසං විමානං = පටිසන්ධිගහණවසෙන ජොතිරසවිමානං උපපජ්ජති; (විමා. 42).

උපපජ්ජති කුණං = මිගසඤ්ඤං යථාඨානමෙන උපපජ්ජති; (පටි. 214).

උපෙනහි අනවසිකා=මම සාසනෙ ජාතිකුලපුත්තා ව ආචාරකුලපුත්තා ව අත්‍ථවසිකා හුත්වා කාරණවසං පවිච්ච උපගච්ඡන්ති; (සු. ස. 196).

උපෙනතු = උපපජ්ජතු; (අප. 91)

උපෙමි = උපගච්ඡාමි; (අප. 201) - (ථෙරී. 45).

උපෙති = උපගච්ඡ; (විමා. 185).

උපෙතිලක්ඛං = අක්‍ඛෙහි නිල්ලනට්‍ඨානං උපගච්ඡ; (ජා. ස. 252).

උපොසථං = උපොසථසීලං; (සු. ස. 72).

උපොසථං යං වා තුවං උපාවසි = අසෙඛසුඛිපි උපොසථො උපවසියති, වවං කං වා ඛිදිසං නාම උපොසථං උපවසිති පුච්ඡති; (විමා. 226).

උපොසථං සමාදිස්සාමි සඞ්ඝකම්මානි ච = භගවතො ඔවාදකාරකං භික්‍ඛුසඞ්ඝං මිස්සංකත්වා මං අනුවත්තෙන්තා භික්‍ඛූහි සද්‍ධිං ආවෙණිකං උපොසථං සඞ්ඝකම්මානි ච කරිස්සාමීති අත්‍ථො; (උ. 222).

උපොසථං උපවසං = මාතුසස අවස්වාරෙ උපොසථඞ්ගානි අධිට්ඨහන්ති; (සු. ස. 131)) - (ද. 377).

උපොසථං උපාගච්ඡුං = උපවාස උපගමිං; උපොසිනහි අත්‍ථො; (ථෙරී 30).

උපොසථං නජානාති = නවවිධං උපොසථං න ජානාති; (ස. පි. 989) - (ස. පි 1017).

උපොසථ කම්මං = චතුඛ්ඛිධං උපොසථකම්මං න ජානාති; (ස. පි. 790) - අධිමෙමන වඝහාදිභෙදං චතුඛ්ඛිධං උපොසථකම්මං න ජානාති; (ස. පි 989).

උපොසථකම්මං කත්වා = "පාණං නහානෙ නාදින්නා මාදියෙ"ති එවං වුත්තං උපොසථදිවසෙසු අවස්ඛග උපොසථකිරියං කත්වා; (ප. 336) - උපොසථදිවසෙ අවස්ඛගසමන්නාගතං සීලං කත්තබ්බවෙන්ත කම්මං කත්වාති නිපථාදෙනා; (සු. ස. 62).

උපොසථකම්මං කත්වා = චාතුද්දසාදිසු අවස්ඛග සමන්නාගතං උපොසථං උපවසිත්වා; (විභ. 369).

උපොසථකම්මං න ජානාති = අධිමෙමන වඝහාදි භෙදං චතුඛ්ඛිධං උපොසථකම්මං න ජානාති; (ස. පි. 1017).

උපොසථකම්මං වා නාදිසං නාදද්දසාම = නත්‍ථ - පෙ - නාදද්දසාමාති යොජනා; (විමා. 263).

උපොසථකම්මස්ස කතා ආදී = ආදීනං පුච්ඡකං විස්සජ්ජනෙ සාමඤ්ඤ ආදීති "උපොසථං කරියා මා"ති ඒවං සොධෙත්වා ඡඡපාටිපුච්ඡං දාතබ්බං සන්තිපථිතානං කායසාමඤ්ඤ ආදි; (ස. පි. 996).

උපොසථකඛණෙ = සෙසෙසු දුස්සථානෙසු එවං උපොසථකඛණෙ තිස්සො ආපත්තියො; (ස. පි. 971).

උපොසථඛානි = "පාණං න හානෙ"ති ආදිනා නයෙන වුච්චාතෙව; (ස. පි. 1032).

උපොසථ පුච්ඡනං = උපොසථ පුච්ඡනං; (මා. 193) - (ස. පි. 582).

උපොසථමහි දිවසෙ = පණ්ණරසෙ; (චරි. 85).

උපොසථාති මං අඤ්ඤිංසු = උපොසථාති ඉමිනා නාමෙන මං මනුස්සා ජානිංසු; (විමා. 92).

උපොසථිකං = උපොසථිකං නාම අඤ්ඤමාසෙ උපොසථ දිවසෙ උපොසථඞ්ගානි සමාදියිත්වා යං අහොනා භුඤ්ජති, තදෙව දියති; (සාරි. 935).

උපොසථිකස්ස = සමාදිණ්ණ උපොසථඞ්ගස්ස; (ම. ම. 141) - (දී 434).

උපොසථුපඛාතෙ = චාතුද්දසිකාදිභෙදස්ස උපොසථස්ස උපවසනකාලෙ; (දී 670).

උපොසථෙ = එත්‍ථ උපවසන්ති එත්‍ථාති. - උපොසථො, උපවසනහි සීලෙන වා අනසනෙන වා උපෙතා හුත්වා වසන්තීති අත්‍ථො; (උ. 208) - උපොසථ දිවසෙ; (සුස. 132) - උපොසථං සමාපා පුණිස්සාමාති ආගන්තුකා භික්‍ඛු ආගච්ඡන්ති, ඉද්ධියා ගච්ඡන්තාපි උපොසථගාවං සද්‍දහා ඔතරිත්වා උපොසථං කරොන්ති. තස්මා ආගන්තුකෙ සොධෙන්තෙන උපොසථ දිවසෙ ආරොචෙතබ්බං. පවාරණායපි එසෙව නයො; (ස. පි. 864).

උපොසථෙ මහං ගතත්තා = උපොසථදිවසෙ අහමෙව ථූපට්ඨානං ගතත්තා; (විමා. 137).

උපොසථෙ නිච්චසමප්පමත්තා = අහං උපොසථසීල රක්‍ඛණෙ නිච්චං අප්පමත්තා අප්පමාද විහාරිනී; (විමා. 58).

උපොසථො = උපවසිතබ්බතො උපොසථො; (සු. නි. 149) - උපවසිතුන්ති එත්‍ථාති උපොසථො; (සං. නි. 213) - (දී 58) - වරසල්‍යාණස්ස පුත්තො උපොසථොනාම; (ජා. දු. 220) - තීසු උපොසථදිවසෙසු අඤ්ඤතර උපොසථදිවසො; (මා 4) - "සුණාථ මෙ භවන්තා සබ්බෙ අජ්ජුපොසථො -පෙ- උපොසථං කරෙය්‍යා"ති එවං උපොසථකම්මවසෙන

උපජ්ජිත්වාවේව උපජ්ජති ව - උප්පාදං පත්ථනත්තා උප්පජ්ජිත්ව, අනතීනත්තා උප්පජ්ජති නාමාති අත්ථෝ; (ප. 250).

උපජ්ජිත්වා = පාතුභවිත්වා එත්ථ සඞ්ඛාරා; (අප. 282).

උපජ්ජිත්වා නිරුජ්ඣනති = උප්පජ්ජිත්වා සීඝං පච්චාපි නිරුජ්ඣන්තියෙව; (ජා. අ. 333).

උපජ්ජිත්වා විගතා = නිබ්බත්තිත්වා විගච්ඡිතා; (ඛ. ස. 305).

උපජ්ජිස්සති = පරිසඤ්ඤාවසෙන උප්පජ්ජිස්සති; (චූ. 48). පුච්ඡා පරවාදිස්ස. විස්සජ්ජනං සකවාදිස්ස; (ප. 126).

උපජ්ජිස්සනතීනාගතෙ = අනාගතෙ පාතුභවිස්සන්ති; (ථෙරගා. අ. 85).

උපඤ්ඤ මෙ රසෙනණ්හා = සචෙ හෙ මිධුරාදි භෙදෙ රසෙ තණ්හා අනිලාසො උපපජ්ජෙය්‍ය තස්සා වූපසමාය ප්‍රහානාය ච ජියම්පතිකා යථා කන්තාරනිත්ථරණත්ථමෙව භාදිංසු, න රසතණ්හාය; (ථෙරගා. අ. 462).

උපඤ්ඤ තෙ සචෙ = සචෙ තෙ කම්මට්ඨානං අනු සුසද්ධාතස්ස කඤ්චි පුග්ගලං නිස්සාය විත පරිවරියසො ඛොධො උපපජ්ජෙය්‍ය තස්ස වූපසමාය "උභතො දණ්ඩකෙන වෙට්ඨිතබ්බෙකතචෙන චොරා ඔචරකා අඞ්ගමඞ්ගානි ඔකනෙන්තියුං, තත්‍රා පියො විනෙ පදුසෙය්‍ය, න මෙ සො තෙන සාසනකරොති" ති සත්ථාරා වුත්තං කකචූපමං ඔවාදං ආවජ්ජෙය්‍යාසි; (ථෙරගා. අ. 461).

උපඤ්ඤෙති = සචෙ තම උපපජ්ජෙය්‍ය. (ජා. අ. 210).

උපඤ්ඤෙය්‍ය = එවරූපං චිවරං අත්තනො භාග පටිලාභවසෙන සඞ්ඝතො වා සුත්තහත්ථකාදි ගණතොවා පංසුකූලං වා අත්තනො වා ධනෙන; (මා. 58).

උපඤ්ඤෙය්‍යුං = නිබ්බත්තෙය්‍යුං; (මි අ. 71).

උපඩ්ඩාඛඩා = ඔබොදකදන්තකට්ඨදානෙනෙවෙව පරි මෙණසම්මජ්ජනපට්ටිපරිකම්මකරණ පත්ත චීව රඤ්ඤණෙන ච උපට්ඨාකකරො හොති; (සං. න. 172).

උපඩ්ඩුති = උපඩ්ඩුකජාතං; (පෙ. 55).

උපඩ්ඩුඩ්ඩුඩ්ඩුකජාතං = සඤ්ඤාතුපඩ්ඩුපඩ්ඩුක භාවො පණ්ඩුපලාසපටිභාගො; (ස. නි. 150).

උපණ්ඩෙති = උපපණ්ඩක කථං කථෙති; (අ. 611) - (ප. 76).

උපණ්ඩෙතති = 'පණ්ඩකො අයං, නායං පුරිසො'ති ආදිනා නයෙන පරිභාසං කරොතති; (ස. නි. 390).

උපණ්ඩෙසුං = කිත්තකෙන නතෙත්ථ කිත්තානීති ආදීනි වදන්තා අච්ඡඩිංසු; (ස. නි. 497).

උපතණ්හෙනස්ස = උත්තරිතෙත්තස්ස සතෙත්තස්ස විත්තුඩ්ඩිච්ච ථම්භසාරම්භාදිකි අත්තුක්කංසනෙන අනුප සතෙත්තස්ස; (ථෙර. අ. 169) - උට්ඨහතෙත්තස්ස කිලෙසෙසු පරියුට්ඨානවසෙන ඔසං උක්කි පතෙත්තස්ස; (ථෙර. අ. 169).

උපතණ්හෙනස්ස නිපතෙ = ආයසම්තො විසඤ්ඤ ථෙරස්ස ගාථා; (ථෙර. අ. 168).

උපතිත = අසමුග්ඝාතිතං අවිඤ්ඣයිතුප්පත්ත වසෙන සමුදාචාරුප්පත්තවසෙන සමුදාචරන්තං (නෙ. 197) - උප්පත්තං; (ඛ. ප. 494). - උද්ධමුද්ධං පතිතං ගතං පවත්තන්ති අත්ථෝ; (සු. නි. 3).

උපතිත අත්ථං = උප්පන්නං කිඤ්චිදෙව අත්ථං; (ජා. නි. 187).

උපතිත්ථා = බිම්බෙ වමෙත්වෙව ච්ඡා සෙව අවසිසඤ්ඤාථො උම්මිවෙගනිත්තා උදකෙ නිමුජ්ජි. අථ සෙ කාකො උදකෙ පතිට්ඨාතුං අසක්කොනත්තා උපපති එව උපපතිත්වා අත්ථෝ; (ජා. අ. 122).

උපතෙත = උත්තාමෙය්‍ය; පණිතාධිමුත්තිකත්තාය පිරි යාරමෙහන ච ගුණත්තා උපපතෙය්‍ය උක්කං සෙය්‍ය; (ථෙර. අ. 169). - යොනිසො මනසිකාරෙන පිරියාරම්භසම්පදායව තෙ උපට්ඨපෙය්‍ය උපප දෙය්‍ය වඩ්ඪෙය්‍ය; (ථෙර. අ. 170).

උපතති = දෙ උප්පත්තියො පටිලාභො ච නිබ්බත්තිච. නිබ්බත්තන ගිනඤ්ඣාදිවසෙන වෙදිතබ්බා, පටිලාභො විත්තුප්පාදකඛණෙ ගිනත්තිභාවසෙන කථෙ නත්තසති පඨව නිව ඣලෙසු උප්පජ්ජනතො ගිනා නිබ්බත්තති, චෙතාසුද්ධඣලෙසු උප්පජ්ජනතො මජ්ඣිමා, බත්තිය බ්‍රාහ්මණඣලෙසු උප්පජ්ජනතො පණිතා, ඣාදසඣුසලචිත්තුප්පාදනං පන පටි ලාභතො ගිනො පටිලාභො තෙහුමක ධම්මානං පටිලාභතො මජ්ඣිමො, නවලොකුත්තර ධම්මානං පටිලාභතො පණිතතො; (සං. ද්‍ර. 104).

උපතති ච = නතො චුතානං පුන උපපතිං ච; (දී. 228).

උපතතිදෙවා = උප්පත්තිදෙවා නාම මහාබ්‍රහ්මාතා එකෙ දෙවෙ උපාදාය නදුත්තරා දෙවා; (සු. නි. 247). - දෙවලොකෙ උපපන්නත්තා උපපත්තියා දෙවා; (විභ. 369).

උපතතිපටියණත = සුගතිදුග්ගතීසු නිබ්බත්තියා; (මහා 63).

උපතතිවා = නිබ්බත්තිං වසෙන වඩ්ඪයොති වුත්තා (මහා. 134).

උපජ්ජති දිට්ඨි උපජ්ජති චිත්තකෙකා = ඉධාපි කච්චානෝ පඤ්හං පුච්ඡිස්සතීති තස්ස ඔකාස දානත්ථං එත්තාවතා දෙසනං නිට්ඨාපෙසි; (සං. ද්‍ර. 104).

උපජ්ජති දෙමනස්සං = නජ්ඣානපරියාදානක දෙමනස්සං සමාපන්නිතෝ වුට්ඨිතචිත්තස්ස පන කම්මනියභාවෝ කථිතෝ; (ම. ව. 18).

උපජ්ජති නන්දි = තණ්හා උපජ්ජති; (ම. ද්‍ර. 259).

උපජ්ජති පිහපච්චයා දෙමනස්සං = පත්ථනාය ඨපනමූලකං දෙමනස්සං උපජ්ජති. තං පනෙතං න පත්ථනාය ඨපනමූලකං උපජ්ජති; (ම. ද්‍ර. 307).

උපජ්ජති පිනිපාමුජ්ජං = එත්ථ "පිනී"ති මූලපදං; පාමුජ්ජන්ති තස්ස අත්ථපදං; පමුදිතභාවෝති අත්ථෝ; (පටි. 358)

උපජ්ජති එසනානානත්තං = නානාසභාවෝ එසෝ උපජ්ජති; (සං. ද්‍ර. 98).

උපජ්ජති මනොවිඤ්ඤාණං = සභාවජ්ජනකං ජවනං නිබ්බත්තති; (විභ. 57).

උපජ්ජති රූපසඤ්ඤා = වුත්තපපකාරෙ ආරම්මණෙ උපජ්ජති සඤ්ඤා; (සං. ද්‍ර. 100).

උපජ්ජති විතිංසාචිත්තකෙකා = ගාමං පිණ්ඩාය පවිට්ඨෝ මනුස්සෙ රාජකම්මෙහි උපද්දුතෙ වධබන්ධනාදීනි අනුභවන්තෙ, අහානෙ භයි මණ්ඩාදීනි කම්මානි කත්වා ජීවිතුං න ලභන්තීති කාරුඤ්ඤං උපාදෙති. තං සන්ධාය -පෙ- ආහ; (ම. ද්‍ර. 67).

උපජ්ජති සඤ්ඤා = අජ්ඣාසයං පටිච්ච සඤ්ඤා උපජ්ජති (සං. ද්‍ර. 104).

උපජ්ජති සුඛං = උපජ්ජති පයමජ්ඣානෙ සුඛං; (දී. 455).

උපජ්ජති සුඛං සොමනස්සං = අයං මෙ කායෝ ඒදිසොති රූපසම්පදං නිස්සාය ගෙහසිතං රාග සම්පයුත්තං සුඛං සොමනස්සං උපජ්ජති; (පටි. 302)

උපජ්ජතෙ = එවරූපෝ නව පුත්තෝ උප්පජ්ජිස්සති මාවිත්තඨිති; (ජා. ප. 35)

උපජ්ජන්ති = සම්භවරන්ති; (විභා. 47) - නිබ්බත්තන්ති; (පෙ. 54) - (විභා. 13) - ජාතිවසෙන හි අජාතා ජායමානා උපජ්ජන්තීති වුච්චන්ති; (ම. ඨ. 165). පටිසන්ධිං ගණ්හන්ති; (ඉති. 58) - ඉදමපි අසඤ්ඤ භවං යෙව සඤ්ඤාය වුත්තං; (ප. 252) - ඉදං යථා නජෙරා සන්ධාති පබන්ධං තිට්ඨන්තීති සබ්බකාල සඞ්ගහවසෙන එවං වුත්තන්ති වෙදිතබ්බං; (ප. 271) - කින්නු ආහරං පෙසෙන්තීති උභතොගං ඉඤ්ජනං චලනං පවිලහන්ති; (ස. නි. 405).

උපජ්ජන්ති අනුසෙන්ති සම්භවරන්ති = ඉමෙසං එවං නානාකරණං වෙදිතබ්බං; (ම. ඨ. 165).

උපජ්ජන්ති නිරුජ්ඣන්ති = ඉමෙසු උප්පාදනිරොධෙසු කුසලාකුසල ධම්මා නාම එත්තකෙන පවත්තියං යෙව ලබ්භන්ති, න වුත්තිපරිසණ්ඨිසු; (ප. 251).

උපජ්ජන්ති සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා = තත්ථ අනෙත්තා නිජ්ඣායනලක්ඛණෙ සොකො නත්තානිසිතලාලප්පනලක්ඛණෙ පරිදෙවො. කාය පතිපීළණ ලක්ඛණං දුක්ඛං. මනොවිඝාත ලක්ඛණං දොමනස්සං. විසාදලක්ඛණෙ උපා-යාසෙ; (දී. 86).

උපජ්ජනෙන = පටිසන්ධිගහණෙ: (බු. 69.)

උපජ්ජමානං ඛණං = උප්පාදක්ඛණං තත්ථ කිඤ්චාපි උප්පාදක්ඛණෙ උපජ්ජමානෙ නාම න හොති, උපජ්ජමානස්ස පන ඛණත්තා එවං වුත්තෙ; (ප. 250).

උපජ්ජමාණා = උපජ්ජනසීලා; (ඉති. 260) - යදා උපජ්ජති නදා එත්ථ උපජ්ජතීති අත්ථෝ; (විභ. 77) - (දී. 579).

උපජ්ජමානා උපජ්ජන්ති = පුබ්බන්තතෝ උද්ධං උපජ්ජමානා අභිනාය උපජ්ජන්තීති දුක්ඛාය නදුභයෙන අථාසු විහාරාය; (විභා. 48) - ඉදං පන උභයම්පි විපක්ඛ වචනමෙව. උපජ්ජන්තා බහුජනහිතත්ථාය උපජ්ජන්ති, න අසෙසඤ්ඤ කාරණෙනාති එවමෙත්ථ අත්ථෝ වෙදිතබ්බෝ; (ඉති. 204).

උපජ්ජමානෙ උපජ්ජති = එත්ථ හෙදසංවත්තා නිකොසු ගණ්ඨණාදිසු සඤ්ඤා උපපත්තෙසුපි ධම්මෙ ධම්මෙති ආදිසු අථ්‍යාරසහෙදකරවත්ථූසු යස්ස සස්සව් දිපනවසෙන වොහරණෙසුපි හත්ථ රුච්ඡනත්ථං අනුසාවෙන්තෙසුපි අනු සාවෙන්තා සලාකාය ගණ්හායපි සඤ්ඤහෙදෙ උපජ්ජමානෙ නාම හොති; (ඉති. 54) - ඉදමපන උභයම්පි විපක්ඛ වචනමෙව; උපජ්ජන්තෙ බහුජන හිතත්ථාය උපජ්ජති න අසෙසඤ්ඤ කාරණෙනාති එවං පනෙත්ථ අත්ථෝ වෙදිතබ්බෝ; (අ 56).

උපජ්ජි = එකවාරං උපපජ්ජි; (චරි. 110) - උපපන්නෝ; (බු. 16) - (බු 35) - දෙවලොකෙ දිබ්බවිමානං උපජ්ජි උපගතෝ අසමිති අත්ථෝ; (අප. 272).

හවෙහෙති අඩිවාසෙන්ති නිච්චලොව සයී; වාතෝ නාතිතෝ යාවහදයං ඵාලෙයි; ථේරෝ වේදනං විකම්මෙහෙන්ති විපස්සනෙන්තා මුහුත්තෙන අනාගාමී හුත්වා පරිනිබ්බායීති; (ම. ඵ. 74).

උපපත්තානං පාපකානං = එත්ථ පන චතුබ්බිධං උපපත්තං විත්තමානුපපත්තං භූත්වා මිගභූපපත්තං ඔකාසකතුපපත්තං භූමිලද්ධුපපත්තාතහි; (අ.269) - එත්ථ පන චතුබ්බිධං උපපත්තං වත්තමානුපපත්තං භූත්වාමිගභූපපත්තං ඔකාසකතුපපත්තං භූමි ලද්ධුපපත්තාතහි; (ලීහ 209) - (මත. 172) - අනුපපත්තාතහි අවත්තබ්බතං අපත්තානං පාප ධම්මානං; (නෙ. 64).

උපපත්තා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති=කිං පන පත්වා හෙ නිරුජ්ඣන්තීති? අරහත්තමිග්ගං ඵලපත්තස්ස පන නිරුද්ධා නාම හොන්ති. එවං සන්තෙපි ඉධ මග්ගක්ඛිව වසෙන ඵලමෙව වුත්තන්ති වේදිතබ්බං; (ප. 73).

උපපත්තාපි සුඛා වේදනා චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති භාවිතත්තා කායස්ස, උපපත්තාපි දුක්ඛා වේදනා චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති භාවිතත්තා චිත්තස්ස = එත්ථ කායභාවනා විපස්සනා - චිත්තභාවනා සමාධි. විපස්සනා ච සුඛස්ස පච්චනීකා, දුක්ඛස්ස ආසන්නා. සමාධි දුක්ඛස්ස පච්චනීකෝ; සුඛස්ස ආසන්නෝ; (ම. උ. 238).

උපපත්තාපි සුඛා වේදනා චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති භාවිතත්තා කායස්ස, උපපත්තාපි දුක්ඛා වේදනා චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති භාවිතත්තා චිත්තස්ස = යථා විපස්සනා සුඛස්ස පච්චනීකා, දුක්ඛස්ස ආසන්නා, න තථා සමාධි යථා සමාධි දුක්ඛස්ස පච්චනීකෝ, සුඛස්ස ආසන්නෝ, න තථා විපස්සනාති. තෙන වුත්තං; (ම. උ. 239).

උපපත්තා පෙතනිවිසයං=පරිසුද්ධවසෙන පෙතලොකං උපගතා; (පෙ. 60).

උපපත්තුපපත්තානං = උපපත්තානං උපපත්තානං; (අ. 735) - (දී. 762) - (මෝ. 156) - (ම. ව. 30).

උපපත්තුපපත්තානං අධිකරණානං සමථාය වූප සමාය සම්මුඛාවිනයෝ දාතබ්බෝ -පෙ- නිග්ගහකාරකෝ = අයමෙත්ථ විනිච්ඡයනයෝ, විත්ථාරෝ පන සමථක්ඛන්ධකෙ ආගතොයෙව; (ම. ව. 32) - (දී. 764).

උපපත්තුපපත්තෙන = උපපත්තෙ උපපත්තෙ උපපත්ත ඔත්තොයෙවාති වුත්තං හොති; (අ. 686) - (එතු. 166) - ම. ඵ 76) - අභික්කමන්තෙ අභික්කමන්තෙ; (සා. වි. 291) - අභික්කමන්තෙ; (සං. න. 210).

උපපත්තෙනස්ස කිච්චකරණීයෙස්ස = තෙස්ස මහන්තස්ස වා ඛුද්දකෙස්ස වා කම්මෙස්ස උපපත්තෙස්ස; (ලීහ. 348).

උපපත්තෙනා = ජාතෝ සඤ්ජාතෝ නිබ්බත්තෝ අභිනිබ්බත්තෝ පාතුභූතෝ; (අ. 19) - ජාතෝ භූතෝ සම්භූතගතෝ; (අ. 27) - පටිසන්ධිගහණ වසෙන උපගතෝ; - (උ. 206) - අධිවාසනාති වසෙන; (පටි. 201) - නස්සාඛුචිත්තං උපපත්තෙ; (ථෙර. ඵ. 146) - අභියොගෙ; (ලීහ. 37).

උපපත්තෙනා ඵලස්ස = ආදි න සබ්බං ඉද්ධියා ලබ්භති, ඉද්ධියා අභිසඞ්ඛතාපි අත්තභි දස්සෙතුං වුත්තං; (ප. 168).

උපපත්තෙනා මරණාභිමුඛ = ලොකෙ උපපත්තෙ හුත්වා මරණං අභිභවිත්වා ඨිතෝ; (ථෙර. උ. 182).

උපපත්තෙනා ච කාමරාගෙ පනීයති = සම්භූතගතෝ ච කාමච්ඡන්දෙ පඤ්චවිධෙන පහානෙන පනීයති; (අ. 27).

උපපලං = නීලුප්පලං; (ජා. ඨ. 255).

උපපලං පුප්ඵති = නීලුප්පලං 'ව්‍යාපියති' සා නීලුප්පල වනසණ්ඩා හොන්ති; (අ. 378).

උපපලංවියමෙවාදකෙ = වකාරස්ස රස්සත්තං කතං සම්භවියතෙව වෙස වුත්තෙතා නස්මා උප්පලඤ්ච සෙසඤ්ච ජලජ්ජුප්පථං යථා උදතෙ ජායමානං ඉමෙ කාරණානි නිස්සාය ජායති උදකෙඤ්ච කලලඤ්ච නථා එතෙහි දවිහි කාරණෙහි පෙමං ජායතීති එවමෙත්ථ අත්ථෙ දට්ඨබ්බෙ; (ජා. උ. 168).

උපපලඛවානා = හදයමංසමෙව උපපාටනකවානා; (ලීහ. 50)

උපපලගණ්ඩපච්චත්ථිකා = ගණ්ඩතීති හදයං වුච්චති, තං උපපාටෙන්තීති - උපපලගණ්ඩා, උපපලගණ්ඩා එව පච්චත්ථිකා - උපපලගණ්ඩපච්චත්ථිකා; එතෙ කිර න සකිවණ්ණිජාදීහි ජීවන්ති, පත්ථනත ගාමඤාතාදීනි ඤත්වා පුත්තදාරං පොසෙන්ති. තෙ කම්මසිද්ධිං පත්ථයමානා දෙවතානං ආයාචිත්වා නානං බලිකම්මත්ථං මනුස්සානං හදයං උපපාටෙන්ති; (සා ඵ. 192).

උපපලගණ්ඩෙ = ඝසිනකපිනකාලෙසු මුඛතෝ නික්ඛන්තෙතා තං ඛණං මිකසිනසෙසව නීලුප්ප ලස්ස අනිසුරනිගණ්ඩෙ වායති; (ම. ව. 149).

උපපලගණ්ඩෙ වායති= ඝසිනකපිනකාලෙසු මුඛතෝ තං ඛණං මිකසිනසෙසව නීලුප්පලස්ස අනිසුරනිගණ්ඩෙ වායති; (දී. 442).

උපපලඤ්ඤ උදකතෝ උග්ගතං = වකාරෝ නිපාත මත්තං. උදකතෝ උග්ගතං උට්ඨිතං අවවුග්ගම්ම ඨිතං සුට්ඨලමුප්පලං; (ථෙරී. 196).

උපථංගණ්හති = වුත්තපකාරං යානං අදන්තනාදි යුත්තං හත්ථං විසමම්මග්ගං උපෙති; (මහා. 191). -කුසලකම්මපථතො පටික්කම්ඩවා අපායපථභූතං උපපථං ඕතිණ්ණමග්ගං උපෙති; (මහා. 192).

උපථෙන්ත = වෙරෙති පරියුට්ඨිතචිත්තගොහන; (ජා. අ. 131).

උපථෝ = සුගතිසඳව නිබ්බාණසඳව ගච්ඡන්තස්ස අමිග්ගො; (සු. ස. 117).

උපනන්ත- = උපාදසම්බන්ධිතො පෙතං නාමං; (ප. 250). -ඤාතං නිබ්බත්තං; (ම. ඵ. 144). - ඤාතං; (ස. නි. 313). – (දී. 260). - පුබ්බන්තතො උද්ධං උප්පාදාදි අභිමුඛං පත්තන්ති - උපපත්තං; උපපත්තිඤ්ච පනෙත අතීතෙ පරිලද්ධෙ සමුච්ඡින්නෙ අවිච්ඡමත්තෙ අසමුච්ඡින්නෙ ඛණ්ඩත්තයගතෙති අතෙකෙසු අත්ථෙසු දිස්සති; (ධ. ස. 84). – සමථවිපස්සනා වසෙන විච්ඡමත්තදඛවසෙන පහීණම්පි අරිය මග්ගෙන අසමූහතත්තා උපපත්තිධම්මතං අනතීතතාය අසමූහතුපපත්තත්තති වුච්චති, තං ඉධ අධිප්පෙතං; (පටි. 478). - අද්ධාවසෙන සන්තති ඛණවසෙන වා පවත්තුපපත්තං; (පටි. 201) -අනුපස්සනත්තියා ද්වාරං දදමානා පරිග්ගහ වසෙන උපපත්තා හොති. නො නිප්පත්ති වසෙන; (ස. වි. 458). – එත්ථ වත්තමානභූතා පගතොකාස සන්තභූමි ලද්ධවසෙන උපපත්තා නාම අනෙකප්පභෙදං; (ධ. ස. 83.).

උපනන්තං කාමච්ඡන්දකං නාධිවාසෙති = ඉතිපායං චින්තෙත්වා අකුසලො ඉතිපි සංවත්තෙති ඉතිපි දුක්ඛවිපාකො සො ච බො අත්තාව්‍යාබාධායපි සංවත්තන්තීති ආදිනා නයෙන යොනිසො කාමි චින්තෙත්ව ආදීනවං පච්චවෙක්ඛිත්වා තස්මිං තස්මිං ආරම්මණෙ උප්පන්නං කාමච්ඡන්දකං නාධිවාසෙති චිත්තං ආරොපෙත්වා න වාසෙති අබ්භන්තරෙ වා න වාසෙතීති අත්ථො; (වජි. 166).

උපනන්තං ඡන්දං = කුසලච්ඡන්දං; (ජා. ප. 156).

උපනන්තං ඣානං විසෙසභාගෙති = පච්චුප්පන්නං රූප මෙව වසානුවිසෙසභාගාදිති ඣානං වෙදිතබ්බං; (ධ. ස. 265).

උපනන්තං පටිභානං = එත්ථ පටිභානන්ති කථෙතු කම්‍යතා වුච්චති; (ස. වි. 986).

උපනන්තං සෙන ඔඛගතිනා = උප්පත්තිඤ්ඤාවත්ථාසෙන ගණනං ගතා; (ධ. ස. 305).

උපනන්තඤ්ච පඤ්ඤාපෙති ආසෙවති = (ආදිසු) එත්ථ ආදරෙන සෙවති පගුණං කරොති භාවෙති වඩ්ඩෙති බහුලී කරොති පුනප්පුනං කරොති; (මහා. 335).

උපනන්තඤ්ඤොමෙති = උප්පත්තා පවෙච්ඡකොසල්ලෙ අමති; (චූ. 97). – (සු. නි. 72). – (අප. 153).

උපනන්තඵලං = ඵලූපපත්තිං බහූඵලං; (ම ස. 30).

උපනන්තවත්ථූනා උපනන්තාරම්මණා = අනාගත පටිසෙබපෙ; නහි තෙ අනාගතෙසු වත්ථාරම්මණෙසු උපජ්ජන්ති; (මහ. 283).

උපනන්තස්ස = විපාකජනකත්තවසෙන තස්මිං භවෙ උපපත්තිස්ස; (චූ. 39).

උපනන්තස්ස අරහත්තමග්ගස්ස සිනියා = (ආදිසු) උපපාදක්ඛණෙ උප්පත්තිස්ස අරහත්තමග්ගස්ස සිනික්ඛණ භඞ්ගක්ඛණ වසෙන සිනියාති ආදි යොජනා වෙදිතබ්බා; (පටි. 226).

උපනන්නා= උපගතා, තත්ථ අභිනිබ්බත්තාති අධිප්පායො (මහා 271). – (පටි 261). – උප්පත්තිතො උප්පා දනො පට්ඨාය යාව භඞ්ගා උද්ධංපත්තා ගතා පවත්තාති = උපපත්තා; (ධ ස. 68). – පුබ්බන්තතො උද්ධං පත්තාති උපපත්තා; (ධ. ස. 304). – තෙයෙව පවිලද්ධා; (සං. ද්‍ර. 124).

උපනන්නාකුසලා = උප්පත්තා කුසලා නාම සමථ විපස්සනාව; (ම. න. 167).

උපනන්නා කුසලා ධම්මා = සමථවිපස්සනාව; (පටි. 119).

උපනන්නා වො මෙ අයං = සමථනි වත්තමානුප්පන්න භාවෙන ච සමූදයවාරුප්පත්තභාවෙන ච උප්පත්තා; (ම. ද්‍ර. 188).

උපනන්නා ච කුසලා ධම්මා පරිහානන්ති = ඉදං ඛිණ සමථවිපස්සනානං වසෙන වුත්තං; මහග්ගතලොකුත්තරානං පනසකිං උප්පත්තානං පුන පරිහානං නාම නත්ථි; (අ. 42).

උපනන්නානං = ජාතානං භූතානං නිබ්බත්තානං; (මහා. 333) - (විසු. 26) – (වජි. 60)-නිබ්බත්තානං; (මහ. 203) - (නෙ. 64)-සමූදයවාරවසෙන අත්තනො උප්පත්තිප්පබන්ධානං; (සං. ස. 114) – (දී. 582) – ජාතානං නිබ්බත්තානං; (අ. 268) – අනුප්පත්තා නත්ථි අවත්තබ්බතං ආපත්තානං; (පටි. 117) – ඉමස්මිං අත්තභාවෙ නිබ්බත්තානං; (පටි. 225) – (පටි. 225).

උපනන්නානං -පෙ- අධිවාසකඛන්තිඤ්ඤො= අයං -පෙ- වෙදිතබ්බො. ථෙරස්ස කිර රත්තිං පධානෙන ඒතිනාමෙත්වා සීතස්ස උදරවාතො උප්පජ්ජි; සො තං අධිවාසෙතුං අසක්කොන්තො ආවත්තති පරිවත්තති; තමෙනං වඩ්ඩමානපඤ්ඤා සීතො පිණ්ඩපාතියත්ථෙරො ආහ ආවුසො පබ්බජිතො නාම අධිවාසන සීලො හොතීති; සො තඤ්ච

උපාදය = උපාදානස්ස; (නෙ. 64) – (පටි. 225) – (පටි. 117) – (මිහ. 203) – බන්ධා එව දට්ඨබ්බා උපාදය ජනකහෙතු මෙවව උපත්තමහාභූතවසයෝ වාති අත්ථෝ; (පටි. 300).

උපාදිනෝ = පරිනිට්ඨිත කාරණේකදෙසත්තා අවස්සං උපපජ්ජිස්සන්තීති-උපාදිනෝ; (ඛ. ස. 68).

උපාදෙතබ්බා = නිප්ඵාදෙතබ්බා; (දී. 773).

උපාදෙති = චන්දගහාහ සූරියගහාහ උක්කාපාතාදිසා බාහාදිතෙ උපපාතෙ; (ජා. ඨ. 418).

උපාදෙතුං = ආදි සම්පජ්ජනපටිලාභවසෙනෙව වුත්තං. යථා පන රූපාදයෝ සඞ්ඛතාධම්මේ උපපා දෙන්ති, න තථා නං කෙචි උපපාදෙන්ති නාම; (ප. 142).

උපාදෙ = මංසචක්ඛුස්ස පවත්තති; (ඉති. 163) – පුරිම කම්මපච්චයා ඉධ උපපත්ති; (පටි. 184) – පටි. 65; – ජාති; (පටි. 425) – (අ. 388).

උපාදෙ භයං අනුප්පාදෙ ඛෙමං = (ආදි) විපාකඛන්ධේ පහාණවසෙන උභයං සමාසෙත්වා උප්පජ්ජමානං භූතං ගහෙත්වා වුත්තං; (පටි. 185).

උපිල විසති = ව්‍යාපාද විහිංසාවිතක්කෙකඞ්ගි උද්ධං පිල විසති; (අ. 856).

උපොසුළිකෙ = උග්ගතඵාසුළිකෙ; (පෙ. 51).

උපලවති = ජලස්ස උපරිපලව; (නෙ. 92).

උබ්බට්ටං රථං කරොති = ථලං වා කණ්ටකඨානං වා රථං ආරොපෙති; (අ. 757).

උබ්බට්ටාපෙති ආපත්ති පාචිත්තියස්ස = එත්ථ හත්ථං අමොඤ්චෙත්වා උබ්බට්ටනෙ එකාව ආපත්ති. මො චෙත්වා මොචෙත්වා උබ්බට්ටනෙ පයොගගණනාය ආපත්තියො; (සමි. 709).

උබ්බන්ධං = බන්ධිත්වා මරණං මෙ වරං සෙය්යනති අත්ථො; (තෙරී 63).

උබ්බරිං = ඔරොධං; (ජා. ස. 415).

උබ්බරිං අදිස්වාව කාලං කරිස්සාමි නං මෙ = නස්සා අදස්සනං ඉත්ථො මරණූපකප්පනොපි දුක්ඛකරං භවිස්සතීති; (ජා. ඨ. 112).

උබ්බාළපයඤ්ඤ = බලවන්තං ආහරාපෙයඤ්ඤ; (අ. 447).

උබ්බාඛඨාය = බන්ධනාගාරප්පවෙසනෙන; (දී. 683).

උබ්බාඛිතං = අසෙක්ඛාසඤ්ඤත්තතා ආබාධකරං; (දී. 685).

උබ්බාහති = දිවසස්ස දවිකඛත්තුං නහාත්වා නිකඛන්තුං වත්තානි පරිවත්තෙත්වා අලඞ්කතපටියත්තානං චක්කවත්තී ආදීනඤ්ච මනුස්සානං ගන්ධෙ යොජනසතෙ ඨිතානං දෙවතානං කණ්ණෙ ආසත්තහකුණපං විය බාධති; (දී. 586).

උබ්බාහිකාය = සම්පත්තඅධිකරණං වූපසමෙත්වා සඞ්ඝතො උබ්බාහිත්වා උද්ධරිත්වා; (අ. 836).

උබ්බාහිකාය සම්මන්නිතබ්බා = අපලොකෙත්වා වා සම්මන්නිතබ්බා; පරතො වුත්තාය ඤත්ති දුතියාය වා කම්මවාචාය; (ස. වි. 886).

උබ්බාළ්හෙන = බාධයිත්වා; (ජා ඨ. 254).

උබ්බාළ්හා = පීළිතා; උක්කණ්ඨාපිතා හුත්වා අත්ථො; (ස. වි. 406).

උබ්බිග්ගරූපෙන = උත්‍රස්තසභාවෙන; (පෙ. 179).

උබ්බිග්ගා = සහන්තා; (තෙරී. 205) – උත්‍රස්තහදයා; (ඛු. 94).

උබ්බිග්ගා = සකල රජෙජපි පකතිබොහනා උප්පජ්ජනභයුබෙබගෙන උබ්බිග්ගා වලිතා; (උ. 113).

උබ්බිජ්ජනතිපි -පෙ- ආරම්භි ථෙනෙනති = යෙ පන න ජානන්ති; නෙසං ඤරෙසු නිකඛං ලහති; (ස. නි. 744).

උබ්භිදඛං = උග්ගතං; (අප. 87).

උබ්භිදඛා = උද්ධං උග්ගතා උච්චා උපගච්ඡන්ති; (මනි. 71).

උබ්භිදී = උබ්භිදිනි ලද්ධනාමා අභිරූපා දස්සනීයා පාසාදිකා අහොසි; (තෙරී. 43).

උබ්භිල්ලං = මයා දිට්ඨභයං පකතියා ඔලොකියමානං නත්ථි අදිට්ඨං කිං නාම භයන්ති විත්තභයතො උබ්භිල්ලාවිත්තත්තං උදපාදි; (මි. ව. 137).

උබ්භිල්ලාවිත්තත්තං = උබ්භිලාපනපීති; (මි. ප්‍ර. 98) – කස්ස උබ්භිල්ලාවිත්තත්තං? – වෙතසොති, උද්ධච්චා වහාය උබ්භිල්ලාපන පීතියා එතං අධිවචනං; (දී 41).

උබ්භුළ්හ වා = අභිවඩ්ඪිතා ආරොහසම්පත්තා; (මි. ප. 87).

උබ්භෙඛගං = සීහට්ඨානතො ගමනං; (මහා. 305).

උබ්භෙඛගඋත්තාසනයං = උබ්භෙඛගභයඤ්චව උත්තාසභයඤ්ච; (දී. 672).

උබ්භෙඛගඋත්තාසනයාපනුදනෝ = උබ්භෙඛගභයස්ස ච උත්තාසභයස්ස ච අපනුදනෝ; (දී. 674).

උපලනියං = උපලවනෙ; (දී. 318) - (සං. ඵ. 157) - (ම. දු. 150) - (මහා. 272).

උපලනි = තතියජඣානසුඛ උපමායං උපලානි එත්ථ සන්තීති උපලනි; (අ. 590) - (ම. දු. 269) - (දී. 152).

උපල මාලඛාදී = උපලාදීනං ජලථලජානං පුප්ඵානං මාලං ධාරෙන්තො; (ජා. ප. 204).

උපලමෙව = එත්ථ ච සෙතරත්තනීලෙසු සංකිණ්ණේ උපලං උපලමෙව; (දී. 152).

උපලවණ්ණා = නීලුපලගබ්භසදිසෙන වණ්ණෙන සමන්නාගතත්තා එවං ලද්ධනාමා ථෙරී; (අ. 188).

උපලඝනභාවො = උපලොව ඝනභාවො උපල සදිසො කථො යො ච සන්තභාවසඞ්ඛාතෝ අත්ථෝ; (ජා. දු. 312).

උපලඛිරොපමානි නෙ = රත්තුප්පලගබ්භසදිසානි පමාණෙ නත්ථි; (ථෙරී. 196).

උපලසෙව කිණ්ණඤ්ඤ = නීලුපලකණ්ණිකා විය; (ජා. ඡ. 41).

උපාදං = අසනිපාතාදීනං මහන්තානං උප්පාදං, තං ඞි දිස්වා ඉදං භවිස්සති, එතං භවිස්සතීති ආදිසන්ති; (දී. 67) - ආදීනි පඤ්ච මූලපදානි; (පටි. 191).

උපාදකෙකි සංඡනෙන්ති = උපාදකපාණකෙකි සංඡානෙන්ති; (සං. ඵ. 186).

උපාදකඛණෙ අනාගතඤ්ච = උප්පාදකඛණෙ ච විඤ්ඤාණං අනාගතඤ්ච විඤ්ඤාණන්ති අත්ථෝ; (ප. 250).

උපාදකඛණෙ විඤ්ඤාණං අනාගතං විඤ්ඤාණං = පච්චුප්පන්න පඤ්ඤස්ස විස්සජ්ජනෙ යඤ්ච උප්පාදකඛණෙ ච විඤ්ඤාණං අනාගතඤ්ච විඤ්ඤාණං උභොපි ඛණෙ ඛණං විතික්කමනතං හුත්වා අතික්කමනකාලං නාම න හොති, තෙසං ඛණං වීතික්කමනතා නඤ්ඤා -පෙ- වුත්තං; (ප. 250)

උපාචින සලෙලා = ලුඤ්චිතඤලෙලා; (මහා. 133).

උපාචිය වාරුදඤ්ඤා = තත්ථ උපාචියාති උපචිතෙ, එකපූ කූපතො නීහරිත්වා; වාරුදඤ්ඤානාති; පියදඤ්ඤතා මිනොහරදඤ්ඤතා; (ථෙරී. 199).

උපාතා = උක්කාපාත දිසාඩාහාදයෝ එවං විපාකා හොන්තීති එවං පවත්තා උපාතානිනිවෙඨා; (සු. නි. 312)

උපාතා සුපිනා ච ලක්ඛණා ච = එවරූපෝ චන්දුග්ගහණ හෝ භවිස්සති, එවරූපෝ සූරියග්ගහණහෝ භවිස්සති, එවරූපෝ නක්ඛත්තග්ගහණහෝ භවිස්සති, එවරූපෝ උක්කාපාතනෝ භවිස්සති, එවරූපෝ දිසාඩාහෝ භවිස්සතීති ඉමෙ පඤ්ච මහා උපාතා; (ජා. ඵ. 317).

උපාතෙසු = උක්කාපාතදිසාඩාහාදි උපාතෙසු ච; (අප. 240).

උපාතෙසු ච නිමිත්තෙසු = තත්ථ උක්කාපාත භූමි කම්පාදි කෙසු -පෙ- සුභනිමිත්තානුභනිමිත්තෙසු ච; (අප. 186).

උපාතෙ සුපිනෙ වාපි = පුනපි අත්තනෝ ගුණෙ පකාසෙන්තො -පෙ- ආදිමාහ; (අප. 190).

උපාදනිමිත්ත ඤොඩ්දෙ = උපාදෙ ච නිමිත්තෙ ච ඡෙකා; (දී. 680).

උපාද පඤ්ඤත්ති = උපපන්නස්ස පඤ්ඤාපනා; (නෙ. 103).

උපාදයතෙව මෙ සති සඤ්ඤාසම්ප්‍රයුත්තා = කායසම්ං විරාගූපසංහිතං කායගතාසතිකම්මට්ඨාන මිඝං උප්පාදයති යෙව. එකදිවසං කිර ථෙරෝ කාණෙන ඛජ්ජමානං මනුස්සකුණපං පස්සිත්වා අසුභ සඤ්ඤං පට්ඨපෙසි; තං සඤ්ඤාය එවමාහ; (ථෙර. ඵ. 535).

උපාදවියඤ්ඤෙන = උප්පාදවය සඞ්ඛාතෙන අත්ථෙන; උප්පාදවයසභාවෙනාති අත්ථෝ; (පටි. 361).

උපාදවයධම්මිනො = උප්පජ්ජිත්වා විනස්සන සභාවා; (අප. 282) - සඞ්ඛෙපෙන උප්පාදධම්මිනෝ වෙව වයධම්මිනෝ ච උප්පජ්ජනතිජ්ජන සභාවා යෙව තස්මා අනිච්චාති වෙදිතබ්බා; (ජා. ඵ. 333) - උප්පාදවයසභාවා; (දී. 417) - (සං. ඵ. 175) - (සං. ඵ. 24).

උපාදු වා නථාගතානං = නථාගතානං උප්පාදෙපි බුද්ධිස්සු උප්පන්නෙසු අනුප්පන්නෙසුපි ජාති පච්චයා ජරාමරණං ජාතියෙව ජරාමරණස්ස පච්චයෝ; (සං. දු. 30).

උපාදු = උප්පන්නිධම්මතං අසඞ්ඛතාල භාවිතං එලූපපත්ති අනිමුඛභාවඤ්ච දීපෙන්තා අනිච්චතං පටිච්චසමුප්පාදස්ස දස්සෙති; (උ. 29)

උපාදුතිනි = වුත්තනයානෙව; (පටි. 186).

උපාදුඩිපතෙසෙසං = යස්මා විත්තස්ස උප්පාදෙ අසන්ත විත්තා චෙතසිකානං උප්පාදෙ නත්ථි ආරම්මණ ගහණං ඞි විත්තං නෙන සහ උප්පජ්ජමානා චෙත සිකා සථං ආරම්මණෙ අගහිතෙ උප්පජ්ජිස්සන්තීති; අතිඩමෙමපි විත්තුප්පාදෙනෙව චෙතසිකා විහතත්තා, තස්මා මිඝසඳුණස්ස උප්පාදෙ අධිපතිභූතං විත්තන්නති අත්ථෝ; (පටි. 511).

ඌනතොබ්‍යඤ්ජනං = ඉත්ථිනිමිත්තෙහෙන ච පුරිස නිමිත්තෙහෙනවාති ඌනොති බ්‍යඤ්ජනෙති සඤ්ඤා නහෝ; (සා. වි. 391).

ඌනතො බ්‍යඤ්ජනතඤ්ඤා = ඉත්ථිනිමිත්තුප්පාදනසම්මතෝ ච පුරිසනිමිත්තුප්පාදනසම්මතෝ ච ඌනතෝ බ්‍යඤ්ජන මස්ස අත්ථීති ඌනතොබ්‍යඤ්ජනතෝ; (සා. වි. 764).

ඌනතොබ්‍යූහං = ඌනතෝ රාසිහුනං; (සු. නි. 83).

ඌනතෝ බ්‍යූළහං = ඌනතෝ රාසිහුනං; (චූ. 94).

ඌනතොභාග විමුත්ත = දිට්ඨිපි පස්සෙසු සඤ්ඤා මුදුසිනිද්ධං බාහති; (අ. 832) - මිණිපාසාණෙන ඌනොසු පස්සෙසු සුට්ඨු විට්ඨං ඝටෝනා උපපාදිතචම්මං; (මි. ප. 65)

ඌනතොභාගවිමුත්තතා = දිට්ඨිභාගෙනිදිමුත්තොහා, අරූපසමාපත්තියා රූපකායතෝ විමුත්තොහා, මග්ගෙන නාමකායතෝ විමුත්තොහාති; (දී 335) - (දී. 646) - (අ. 698) - ඌනතොභාගෙති සමුච්ඡේද විපස්සනානං පච්චනීකකිලෙසෙති විමුත්තොහා; පරියොසානෙ පන සමාපත්තියා රූපකායතෝ අරියමග්ගෙන නාමකායතෝ විමුත්තොභාගයව් ඌනතොභාගවිමුත්තොහාති වෙදිතබ්බා; (අ 816) -දිට්ඨිභාගෙති -පෙ- රූපකායතෝ විමුත්තා අගමග්ගෙන නාමකායතොති; (සං. ඵ. 215) - දිට්ඨිභාගෙති විමුත්තොහා; (අ. 327).

ඌනතොභාවිතභාවතෝ සමාධි = කායසඤ්ඤිතෝ ඌනතොභාගවිමුත්තස්ස ච සමාධි, සෝ හි ඌනයතෝ භාගෙති භාවිතභාවතෝ; (නෙ. 114).

ඌනතොමගිලම්බනති = වෙතරණියා ඌනොසු තීරෙසු තාසං සිම්බලීනං සාඛා ඔලම්බනති තෙ පජ්ජලිත සරීරා සත්තා අච්චිමන්තෝ ගුහා නිට්ඨනති; (ජා. ඡ. 139)

ඌනතොඛුවං = ඛුතොළියා ඌනතෝ ඛුබං; (ථෙර ද. 170) - ඛුබස්ස ඌනතෝ පස්සෙසු චරන්ති; (ජා. ඝ. 194).

ඌනතෝ මුඛා = හෙට්ඨා ච උපරිභාති දවිති මුඛෙති ගුත්තා; (මි. ඵ. 244) - (දී. 554).

ඌනතෝ ලොහිතකූපඛානං = සිඤ්ඤපඨානසඳව පාදූපඛානසඳවා මඤ්ඤස්ස ඌනතෝ ලොහිතස උපඛානං එකං න කප්පති සම්පත එතමෙව උපඛානං. ඌනොසු පස්සෙසු රුහං වා හොති, පදුමපණ්ණං වා චිත්තං වා, සබෙ පමාණමිත්තං, වට්ටති. මහා උපඛානමපත්ත පටික්ඛිත්තං; (සා. වි. 808).

ඌනතෝ ලොහිත කූපඛානානි - සිඤ්ඤපඨානසඳව පාදූපඛානසඳවාති ඌනතොලොහිත කූපඛානානි; (සු. නි. 15).

ඌනතෝ ලොහිත කූපඛානෝ = සිඤ්ඤපඨානසඳව පාදූපඛානසඳවාති පරිපුණ්ණස්ස ඌනතොඅට්ඨ ලොහිතකූපඛානෝ; (අ. 373) - (මි. ප 32).

ඌනතොඛණ්ඩිතං = ඌනොති පස්සෙසති පුප්ඵවණ්ඨෙ සන්ධා සන්ධිමාලං; (සා. වි. 445)

ඌනතෝ විමානා = විමානා ඌනතෝ - අත්තෝ වෙව වති ච සඛිනාදීහි ඌපෙච්ච සොභයන්ති; (සු. නි. 72) - (විමා. 180).

ඌනතෝ විසූළහං = ඌනතෝ රාසිහුනං; (මි. ප. 47).

ඌනතොඝඤ්ඤස්ස දෙති = එත්ථ 'ඌනතෝ සඤ්ඤස්ස දමේ'ති වුත්තොපි 'දෙඩ්ඩා සඤ්ඤස්ස දමේ'ති 'දවින්නං සඤ්ඤානං දමේ'ති නිසබ්බ සඤ්ඤස්ස ච නිසබ්බණී සඤ්ඤස්ස ච දමේ'ති වුත්තොපි ඌනතෝ සඤ්ඤස්ස දින්නාමෙව හොති; (සා. වි. 846).

ඌනතෝ සඤ්ඤ = නිසබ්බණීසඤ්ඤ වෙව නිසබ්බ සඤ්ඤ ච; (මි. 191) - නිසබ්බනී සඤ්ඤ කුත්තී චතුහෙතුන නිසබ්බසඤ්ඤ කුත්තිවිතුහෙතුනි දවියඤාවිකා මිනයකමෙමන උපසම්පජ්ජා; (සා. වි. 476).

ඌනතෝ සඤ්ඤ නිගි ඨානෙගි පවාරෙතබ්බං = එත්ථ නිසබ්බණීගි චතුත්ථසෙ අත්තනා පවාරෙත්වා උපොසථෙ නිසබ්බසඤ්ඤ පවාරෙතබ්බ. වුත්තං හෙතං. "අනුජානාමි භික්ඛවෙ අජ්ජතනාය පවාරෙත්වා අපරජ්ජු නිසබ්බසඤ්ඤං පවාරෙතු"නති; (සා. වි. 585).

ඌනතෝ සඤ්ඤ පකඛමානන්තං වජ්ජිතබ්බං = නිසබ්බණීයා හි ආපත්තිං ජානෙත්තියාපි පරිවාසෝ නාම නත්ථි ජානන්තියාපි පන දුක්කටං ආපජ්ජති. තස්මා ජානෙන්තියාපි එතං පකඛමානන්තමෙව වජ්ජිතබ්බං; (මි. 168).

ඌනතෝ සුජාතා මානිතෝ ච පිතිතෝ ච = මානිතෝ ච පිතිතෝ වාති; "හොතෝ මාතා බ්‍රාහ්මණී මාතුමාතා බ්‍රාහ්මණී නස්සාපි මාතා බ්‍රාහ්මණී, පිතා බ්‍රාහ්මණෝ පිතුපිතා බ්‍රාහ්මණෝ නස්සාපි පිතා බ්‍රාහ්මණෝති එවං භවං ඌනතෝ -පෙ- (දී. 197).

ඌනතෝ සුඤ්ඤං = නදුගයං අත්තනාත්තනියාදීහි සුඤ්ඤන්ති ඌනතෝ සුඤ්ඤං; (පටි. 459).

ඌනනවමගිඤ්ඤසුඛ = ඌනෝ අත්තෝ අනිජ්ඣානිත්තා (සු. නි. 469) - (චූ. 7).

උබෙබගබහුලෝ = සුතුණහයවසෙන හයබහුලෝ; (පපි. 478).

උබෙබගෝ = තත්‍ර චොරතෝ වා රාජතෝ වා පච්චත්ථිකතෝ වා විලුම්පනබන්ධනාදිනිස්සයං භයං උබෙබගෝ නාම; (දී. 672) – තුරිතෝ උත්‍රාසෝ; (මහා. 281).

උබෙබජිතා – සංවෙච්චා විජ්ඣිත්වා උබෙබගපපත්තං කරොතීවෙව අත්ථෝ; (ප. 58).

උබෙබජෙතා = සංවෙච්චා විජ්ඣිත්වා උබෙබගාපපත්තං කරොති; (අ. 523).

උබෙබඛතෙ = තාන මහොසධ හදයං මෙ මහා වාතෙරිතං විය පලුලවං කම්පති; (ජා. ඨ. 385).

උබෙබඛිනෝ = උබෙබගවන්තොහා; (ජා. ත. 220).

උබෙබඩෙන = ගම්භීරතාය; (සං. දු. 97) – හෙට්ඨා පාදෙන; (මහා. 266).

උඛකඛඤං = අඛකඛානං උපරි; (ස. නි. 671) – අඛකඛානොපට්ඨාය උද්ධං; (ස. නි. 391).

උඛජාණුමණ්ඩලං = ජාණුමණ්ඩලානං උපරි; (මා. 160). (ස. නි. 670) – ජාණුමණ්ඩලතෝ පට්ඨාය උද්ධං; (ස. නි. 391).

උඛටඛං = තස්ස නාමං, උච්චත්තා වා එවං වුත්තං; (දී. 708).

උඛටඨඛස්ස = උද්ධං ඛීතකස්ස; (මි. දු. 271).

උඛටඨඛා = උඛගං යෙව ඛීතකා හොන්ති; අතිඛීතා; (මදු. 52).

උඛටඨඛෝ = උද්ධං ඛීතකෝ; (මි. දු. 37) – (අ. 464). – (ප. 63) = (මහා. 308).

උඛනං = නීහටං; (ජා. ඨ. 35).

උඛනං නාදිසමෙව = එත්ථ අඛඛන්නාපදං යාව අට්ඨිතෝ දඩ්ඪං උද්ධරිතුමෙව න සක්කා, අයං පනෙත්ථ අත්ථෝ, හෙට්ඨතෝ පට්ඨාය ඛණති උපරිතෝ පට්ඨායඛ්ඛායති ඉති අඛඛමනකාලෙ ඛණමානං පඤ්ඤායති උද්ධරණකාලෙ නාදිසමෙව තස්මා එවං වුත්තං; (මි. ව. 153) – හෙට්ඨතෝ පට්ඨාය ඛණමානෝ උපරිතෝ ඛ්ඛායති. උපරිතෝ පට්ඨාය ඛණමානෝ හෙට්ඨතෝ ඛ්ඛායති. ඉති අඛඛමණකාලෙ ඛණමානං උද්ධරණකාලෙ නාදිසමෙව පඤ්ඤායති; (සු. ස. 80).

උඛනඤ්ච ඛණිතෝ = යං සඛ්‍යස්ස ඛණිතං අත්ථං, තඤ්ච ඛ උඛහෙ, තත්‍රෙවං සඛෙඛපතෝ ඛණිතත්තාරෝ ච උඛහාරෝ ච වෙදිතඛ්ඛා; (මා. 52).

උඛතෝ = උද්ධතෝ; (ඛ. ප. 142).

උඛමුසතිතලොමවාඝතෝ = සෙ එත උද්ධං උග්ගතලොම වා හොති; (දී 677).

උඛිජ්ජනිවත්තනි = ඡද්වාරතෝ උප්පජ්ජ රූපාදිසු ආරම්මණෙසු පවත්තති; (ඛ. ප. 599) – ඡහි ද්වාරෙහි උඛහිජ්ජිත්වා රූපාදීසු ආරම්මණෙසු නිවත්තති; (ථෙර. ඨූ. 28) – ඡහි ද්වාරෙහි උප්පජ්ජිත්වා රූපාදිසු ආරම්මණෙසු නිවත්තති; (සු. ස. 89).

උඛිතොදඤෙ = උඛිත්තා – උදකං. උඛහිජ්ජිත්වා උග්ගච්ඡන -- උදකං. න හෙට්ඨා උඛහිජ්ජිත්වා උග්ගච්ඡන උදකං, අත්තනොයෙව පන උප්පජ්ජන -උදකොති අත්ථෝ; (මි. දු. 268).

උඛිතෙදඤෙ = උඛිත්තා උදකං, න හෙට්ඨා උඛහිජ්ජිත්වා උග්ගච්ඡන උදකං, අත්තනොයෙව පන උප්පජ්ජන උදකොති අත්ථෝ; (දී 152) -(අ. 590).

උඛිඳිඤ්ඩා = මත්තිකාලෙපං භින්දිත්වා; (දී. 587).

උභතෝ = දුවිහි පකෙඛහි; මාතිතෝ ච පිතිතෝ චාති; (දී. 197) - දුවිහිපි පකෙඛහි; (අ. 392). -(අ. 619) – තස්සපාසාදස්ස උභොසු පස්සෙසු; (අප. 88).

උභතෝ අභිසම්පතනා = නදියා උභොතීරෙ හෙට්ඨා ඔතරිත්වා; (අප. 181).

උභතොඅවිස්සුතෙ = එවං උද්ධිට්ඨිතඛ්ඛාපදං පදානුක්කමෙන විභජිත්වා ඉදානි අවස්සුතාදිභෙදෙන ආපත්තිභෙදං දස්සෙතුං -පෙ- ආදිමාහ. තත්‍ර උභතෝ අවස්සුතොති උභතෝ අවස්සවෙ; භික්ඛුණියා වෙව පුරිසස්ස ච කායසංසග්ගරාගෙන අවස්සුතභාවෙ සතීති දත්ථෝ; (ස. නි. 671).

උභතොපඤ්ඤා = සුඛං එකං පඤ්ඤා, දුක්ඛං එකං පඤ්ඤාති එවං උභතොපඤ්ඤා හුත්වා; (මි. දු. 238).

උභතෝ පඤ්ඤත්තිනි = උභින්නම්පි පඤ්ඤත්තත්තා; (ස. නි. 959).

උභතෝ පදිතං මජ්ඣෙ ගුථගතං – පමාණෙන අට්ඨඞ්ගුලමත්තා උභතෝ දිසු කොටිසු ආදිත්තා, මජ්ඣෙඛගුථමකඛිතං; (සු. ස. 197) – පමාණෙන -පෙ- දිසු කොණෙසු ආදිත්තං මජ්ඣෙ ගුථමකඛිතං; (ඉති. 229).

උභතෝ පරිඛංසමාහෝ = උභතෝ කොට්ඨාසතෝ පරිඛාහිරෝ; (සු. ස. 197).

උභතෝ පසන්නං = දුවිහි පසන්නං; උපාසකෙනපි උපාසිකායපි; (ස. නි. 659).

උභයෙනෙව සමෙති වාචා භුනනසඞ්ඝ සොඛියෙ = යාවතෙ වාචා වානා මිං විඤ්ඤුනත්ති යසඳ්ව නෙ ඉදං පණීතං නොජනං භුත්තං ඉදං උභයමපි භුඤ්ජං න සමෙති නසමා උථඨාය කමමං කරොති; (ජා. අ. 391).

උභයමනතරෙන = උභයමිනතරෙනාති පදෙන දවාරපවිතතභාවමෙව දසෙසතොති; (නෙ. 108) – රූපභවො වුචචතොති; (උ. 65).

උභයමෙතං – උභයං එතං දුවිඛධෙපි ඔජං, නතථ දෙවලොකෙ දෙවා එව පරිභුඤ්ජිසසනතීති එවමසස අවජෙජතතනසස බලවපිතිසොමනසසං උපපජජි; (දී. 531).

උභයමෙතං අනිවවං = එතථ ඛුවවුති එසොකසොථඨානා දිවසධමමසා සමපරායිකවසෙන පන සඞඛිපිතවා උභයනති වුතතං; (මි. ව. 43).

උභයමෙතං මාරසෙඛයා = එතෙ කාමා ච කාමි සඤඤුව උභයමපි මාරසෙඛයය; (මි. ව. 40).

උභයමෙතං රජානුකිණණං = තදුභයං දුකඛරජානු කිණණං; (උ. 247) – තදුභයමපි රාගරජාදීනි අවකිණණං; (නෙ. 217).

උභයමෙම න ඛමනි = ඉදං සතථා ජෙතවනෙ විහරනතො උසසාඛණඩිතමෙව ආරබහ කථෙසි; (ජා. උ. 97).

උභයවයාබාධාය = අහං අසුකසඳ්ව අසුකසඳ්ව ගහෙතවා දස අකුසලකමමපථෙ සමාදාය වතතිසසාමීති එවං උභයදුකඛතථාය විහොතති; (මි. ව. 55).

උභයවොකිණණාසුවතතමානෙසු = උභයෙසු වොකිණණෙසු මිසසීභූතෙසු භුඤ්ජා වතතමානෙසු; (දී. 625).

උභයාධංසතෙ = උභතො ලොකතො ධංසති; (සු. ස. 54) – තදුභයසමා ච ධංසතීති උභයලොකපරියාපනනහිතසුඛතො පරිහායතීති අතථා; (ථෙර. අ. 353).

උභයානි = අනිචචාදිභාවෙන විවෙචය; (සු. නි. 358).

උභයානි චො පනසස පාතිමොකඛානි විතථාරෙන න සවාගතානි = උභතොවිභඞ්ග වසෙන න සවාගතානි; (ස. නි. 740).

උභයෙ අසංසෙන = කලයාණපාපෙනි දුවිධෙ කමෙම අවිජජමානෙ; (පෙ. 163).

උභයෙසඤ්ච විපිසසා = එතථ ආකසෙ අයං චනදසසදීපි අයං සුරියසසාති එවං උභයාගනතුකියොපි පඤඤායනති; (ජා. ච. 89).

උභයෙන = උභයෙසු; උභොසු කාලෙසුනි අතථො; (ථෙර. උ. 116). – උභයෙනා"ති ආයසමතො රාහුලතථෙරසස ගාථා; (ථෙර. අ. 392).

උභයෙනෙවජියෙථ පනිං පුනෙනව = දවිහි කොටඨා සෙහි ජියෙථෙව නසමා සුසංගිතමසසා ආරමභං කරොථානි; (ජා. ස. 491)

උභයසනෙව සමපජඤඤා = ජානිසමපදා පරිපතති සමපදානි උභයසමපතතියාපි සමනනාගතතා; (ථෙර අ. 394). – ජානිසමපදා –පෙ– සමපතතෙහා සමනනාගතතා; (අප. 273).

උභයසනෙව සුදධමනතානං සමනුපසසාමි = යසඳ්ව පාපං න කරොමි යසඳ්ව කරොනතොපි න කරියති ඉමිනා උභයෙනාපි විසුදධං අතතානං සමනු පසසාමි; (ද. 419).

උභයා = දුවෙ, චතසඳ්ව අභඤඤානි අතථො; (පෙ. 65).

උභයා නිසාමෙථ = නුතථා දොපි ඉම වචනං නිසාමෙථ; (ථෙරී. 214).

උගිනනං = අසොසකං දවිතතං ජීවිතභබයෙ සති තවං මම වා නව වා අවසිටඨසඳ්තතීනං වා තමතථං පසසසි; (ජා. ජ. 191).

උගිනනං නිකිවඤඤනං = උණිතතං නිකිවඤඤතතානං; (සං. අ. 178). – අතතානොව පරසසවානි උණිතතං දිනතං නොධඛසාධි නිකිවඤඤතතං ඛමතතං සුඛලං, යෙ ජනා ඛමමසස අතියාවරධමෙම අකුසලා නෙඛලා අයං අභිඳදසු සො අතතානං අසොකානනතසස පහරනතසස කිසඳ්වි න කරොතීති මිසඳ්ධහති නං නෙසං අයොනිසො මනසඳ්ක නතති අධිපපායො; (ථෙර. අ. 461).

උගිනනං දුනඛෙන වා = විවරවෙතාපනතං උපසඛටං හොති"නි ආගතයිසඛාපදඛථායසඳ්ව දුතෙන චීවර වෙතාපනතං පඤතතිසඛාපදසඳ්ව; (ස. නි. 964).

උගිනනං දෙවරාජුනං = උණිතතං දෙරාජුනනතතාදිකා ආයසමතො සරණාගමනියතථෙරසස අපදානං; (අප. 357).

උගිනනංයෙව අසසාස = උණිතතමපි ගිනතථාය පවි පනනෙනා හොතීති අතථො; (අ. 607).

උගිනනං රතතානං = දවිතතං ඉතිපුරිසානං රාගෙන රඤජිතානං; (මහා. 185).

උගිනනං සදිසානං = දවිතතං කිලෙසෙන සදිසානං; (මහා. 185).

උගිනනං සදදං සුඛාන = උණිතතං දෙවමනුසසනං හෙරිසදදං සුතවා; (අප. 204).

උභතෙන විද්ධාන = දෙව අනෙන දෙව කොට්ඨාසෙ ජානිත්වා; (අ. 688).

උභයං = ගිහිගි ච අනාගාරෙහි වාති උභයෙහිපි අසංසට්ඨං; (සු. නි. 384) – ගිහිගි ච -පෙ- අනාලය වාරහාති අත්ථෝ; (ධ. ප. 662) – ඡඳාභිපදාති තයෝ අත්ථනයාති ඉදං නවවිධං සථාවචනං වුච්චති සවිධසද්දාති එතං උභයං; (නෙ. 28) – උභයස්සාපි කම්මස්ස උභයෙන විපාකෙන; කරණත්ථෙ හිදං පච්චත්තං වචනං; (පෙ. 27) – උභයස්ස විපාකං; (පෙ. 114) – උභයෙන දුනෙන; යානදුනෙන වෙව හත්ථාදිවහූපචිවයදුනෙනව; (පෙ. 133) – ගහට්ඨෙහි අනාගාරෙහි වාති උභයෙහිපි අසංසට්ඨෝ; (ථෙර. ඒ. 528) – උභයෙන සඛකාරෙන ව අසඛකාරෙන ව; (ඉති. 196) – උභයෙන, සාමියොගෙන සත්ථ යොගෙන ච සංසුත්තානි අත්ථෝ; (ඉති. 236) – "භාසහාති සුණන්තී" ති වුත්තා දෙසකා පටිගාහකානි උභයං; (ඉති. 243) – උභයෙහි; (ජා. අ. 102) – උභයෙසං; සාමිඅත්ථෙ පච්චත්ත වචනං උභයවචනං මා; (බු. 84)

උභයං එතෙ ඛාමා පවුච්චන්ති = භයඤ්ච දුක්ඛඤ්ච භයඤ්ච රොගො ච භයඤ්ච ගණ්ඩො ච භයඤ්ච සල්ලඤ්ච භයඤ්ච ඇඛිගාව භයඤ්ච පඛ්ඛා ච භයඤ්ච ගබ්භා වාති එවං උභයං එසෙකාමා පවුච්චන්ති; (අ. 778).

උභයං වුත්තපපානං = සත්තානං වුත්තං උපපාදෙන්ති ඉමිඤ්ච උභයං විවෙය්‍ය සුත්තානි අත්ථෝ; එතෙන වුත්තපපාතඤ්ඤාණං ආහ; (සු. නි. 355).

උභයංතෙන දුනෙන ගච්ඡති = දිට්ඨධම්මිකං සම්පරායිකංචාති උභයමපි සුඛං නෙන දුනෙන උපගච්ඡති පාපුණාති; (පෙ. 199).

උභයං න සමෙති තිමසෙන = ඉදංගිම්මසෙන! උභයං න සමෙති; (ජා. ඒ. 305).

උභයං පරිගණ්හාති = ගාරා නයා වාති එතං උභයං සුත්තස්ස අත්ථනිද්ධාරණවසෙන පරි සමන්තතො ගණිතං සබ්බථා සුත්තෙ යොජනං; (නෙ. 10).

උභයංඝනාම්හතෝ = උභයංසාය උභයඝොට්ඨාසත්තාය හාමිතොති අත්ථෝ; (දී 220).

උභයංඝහාම්හතෝ සමාධි = සමථයානික්ඛස්ස සමාධි; (නෙ. 114).

උභයංසම්මත්තිතා තිට්ඨති = උභයත්තං උභය කොට්ඨාසං සඛවාදං පරවාදඤ්ච ඵරිත්වා අධිමුච්චිත්වා තිට්ඨති; (ම. න. 81).

උභයඤ්ච අත්ථාභිසං = වුත්තඤ්චවත්ථස්ස පරියායවචනං; (විමා. 250).

උභයතෝ අබ්බොච්ඡින්නං = දිවසපි භාගෙසි අවච්ඡින්නං; (දී. 646).

උභයතෝ ච අකඛිකූටානි = ඉතොව අක්ඛිකොටියෙහි; (මහා. 267).

උභයත්ථ = චතෙසු සූරියෙ වාති දිට්ඨසුති වණ්ණභාතු දිසසතීති යොජෙතබ්බං; (විමා. 263).

උභයත්ථ ඛතඤ්ඤහොති = අම්හාකං උභින්නං ජිණ්ණ කාලෙ පබ්බජනං උභයත්ථ ජයඤ්ඤහොති මියං යාව දණ්ඩපරායනකාලා හොගෙ භුඤ්ජාම, එවං ඉධ ලොකෙපි හොගෙහි න ජීයාම, මයං පච්ඡා පබ්බජිස්සාම එවං පරලොකෙපි හොගෙහි න ජීයාමාති අධිප්පායෙ; (ථෙර. ඒ. 469) – අයං තම ඉමයමිත්තඤ්ච අත්තනාවෙ අනාගතෙ ච ජයඤ්ඤාහොති නෙසු අනාගතෙ දෙවලොකූපපත්තිං ඉධජීවිතෙ පවත්තමානෙ සිත්තනිවාති අයං උභයත්ථ ඛතඤ්ඤාහොති නාම; (ජා. ප. 35).

උභයත්ථ ඛලිතඤ්ඤාහොති = ඉධ ලොකෙ ච පරලොකෙ වාති උභයත්ථාපි අපරද්ධාගාහො පරාජයගාහො හොතීති අත්ථෝ; (අ. 359).

උභයත්ථ දිස්සරෙ = උභොපි එත්ථ වත්තුසුරියා ආකාසෙ දිස්සන්ති. යකාරෝ පදසන්ධිකරෝ. උභයෙ එත්ථාති වා පදච්ඡෙදෝ; (විමා. 262).

උභයත්ථමොදති = අකතං වත මෙ පාපං කතං මෙ කල්‍යාණන්ති ඉධ කම්මමොදනෙන පෙච්ච විපාක මොදනෙන මොදති, එවං උභයත්ථ මොදතීති නාම; (ධ. ප. 67).

උභයත්ථසංවත්තා = යෙ සත්තා ඛොහාති මාදිසා තෙ දිට්ඨසුති එතෙසු කොට්ඨාසෙසු අනිනිබ්බුතසභාවා මිත්‍යුබන්ධා; (ජා. න. 11).

උභයත්ථා = ඉමිනා වුත්තාපකාරෙන නපපතෙන උභයත්ථනපපති නාම; (ධ. ප. 76) – ඉධ කතං මෙ කුසලං අකතං පාපන්ති නන්දති; (ධ. ප. 78).

උභයත්ථා = අත්තනෝ ච පරෙසඤ්චාති සකිං යෙව උත්තිත්තං අත්ථෝ; (පටි. 473) – (මහා. 209).

උභයතෝභාගෙන = උභයෙසං අත්තභාවෙ; සුඛදුක්ඛ වෙදනානං මිත්‍යුබන්ධතෙ අදුක්ඛමසුඛෙති අත්ථෝ; (ථෙර. ඵ. 113).

උභයතෝ = පුබ්බෙ වුත්තාපපත්තාදි හෙතුදෙ; (සු. නි. 427).

උභොපි කණ්ණසොතානි = (ආදිසු) වෙසඵ බුද්ධානං කණ්ණසොතෙසු මිලං වා ජලූකා වා නත්ථි ඩෙවිත්වා ඨපිත රජතනාළිකා විය හොන්ති තථා නාසිකා; (මී. න. 254).

උභොපි ගන්ත්වාන පමොචයාම = සම්පටිච්ඡිත්වා බන්ධිත්වා නාම මාතඵබුද්ධා හොන්ති මුහුත්තම්පාහං ඉමිනා විහෙඨිතමහාති පොරිසාදං පොථෙත්වාපි නඛෙ පතෙන තෙසු දුබ්භිස්සති අහං එකකොව ගන්ත්වා පටිසුදං නාව හෙසං ගණ්හාමීති; (ජා. ඨ. 323).

උභොපි තෙ පෙච්ච සමා භවන්ති = තෙ උභොපි ජනා ඉතො පරලොකං ගන්ත්වා නිරයං උප මෙනතෙ ගතියා සමානා භවන්ති; (ඉති. 140).

උභොපි නයනං = උභොපි නයනෙ; (චරි. 57).

උභොපි පලපනෙනතෙ = එතෙ දොපි මුසා වදන්ති; (ජා. ඨ 228)

උභොපි ව්‍යසනානි අනුභොන්ති = ගබ්භෙ ගබ්භිනි භාති දොපි ජනා මරණං ච මාරණන්තිකඤ ව්‍යසනානි ච පාපුණන්ති; (ථෙරී. 141).

උභො පුඤ්ඤඤ්ච පාපඤ්ච = සත්තානං අනුගාමිකා උභොසභාවා හොන්ති; (සු. ස. 126).

උභොපෙතෙ විවජ්ජෙත්වා = යථා ධම්මෙ ඨිතො, තථෙව කරෙය්‍යාති; (ස. ම. 1010).

උභො බොධෙසි = අත්තනො කණ්ඨයහාතුකං බන්ධුං රාජපුත්තං නිස්සං පුරොහිතපුත්තඤ්චාති උභො බොධෙසි; (බු. 197).

උභොහාගෙ = දොළ කොට්ඨාසෙ; හෙට්ඨිමානි නිණ්ණි එකං කොට්ඨාසං අනවජ්ජසුඛං එකං කොට්ඨා සන්ති එවං පඤ්ඤය පස්සමානො දෙ කොට්ඨාසෙ ජානාතීති අත්ථො; (අ. 517).

උභො මහානාගා = දොළ මහානාගා; දොළ හි එතෙ අඤ්ඤාවිකා මහානාගාති වුච්චන්ති; (ම. ඨ. 138).

උභෙ මාතා = ආදිකා ගාථා අභාසි; (ථෙරී. 155).

උභෙ මාතා ච ධිතා ච මයං ආහුං සපත්නියො = මාතා ච ධිතා චාති උභො මයං අඤ්ඤමඤ්ඤං සපත්තියො අහුවහ; (ථෙරී. 154).

උභෙ මාතා පිතා ච = ආදිකා උපපලවණ්ණාය ථෙරියා ගාථා; (ථෙරී. 145).

උභෙ මාතා පිතා මම = 'ඉමෙ නාම පුත්තකා එවං කරුණකාලෙපි සාමෙ ජහන්ති, කිමඞ්ග පන මය'න්ති උපපත්තිසංවෙගා මම මාතාපිතරෝ ච; (චරි. 165).

උභොලොක විජයාය = උභින්නං ඉධලොක පර ලොකානං විජයනත්ථාය; (සු. නි. 52) – උභින්නං -පෙ- විජිතනත්ථාය; (දී 688).

උභො ලොකෙ = එවං හායන්තෙ හෙඨ ඉධලොක පරලොක සඤ්ඤාතෙ උභො ලොකෙ; (ජා. ඨ. 26).

උභොව ගච්ඡාමසෙ = මම විදූ ආරොවෙත්වා උභොව ගච්ඡිස්සාම; (ජා. ඡ 76).

උභො වඩ්ඪන්ති = පුථෙථා දුනකඛණෙ පාපස්ස අනුපපත්තිං සඤ්ඤාය පටික්ඛිපති; (ප. 165).

උභොඩ ඝනා ඉමං ගණං පරිහරාම = මිහා අයං ගණො දොපි ජනා පරිහරාමාති වත්වා ගණ්හිස්ස සඤ්ඤං අදංසු; (මී. ඨ. 142).

උභො වා නිඩ්ඩන්ති = දොපි අපච්ඡා අපුරිමං නිසින්නා; (ස. නි 455).

උභො විසුද්ධානං = උභතො විසුද්ධානං; ලීනුද්ධච පඤ්ඤතො නිවාරෙත්වා විසුද්ධානං විත්තානන්ති අත්ථො; (පටි. 67).

උභො සඞ්ගං = උභයමෙපනං සඞ්ගහං පුඤ්ඤං හි සග්ගෙ ලග්ගාපෙති අපුඤ්ඤං අපායෙ නිසමා උභමෙපනං සඞ්ගහන්ති ආහ; (මී. න. 301).

උභො සද්ද සුණාති = දොළ සද්දෙ සුණාති; කතමෙ දොළ? දිබ්බෙ ච මානුසකෙ ච; (පටි. 241).

උභො සන්ධිං = උභයං දෙවලොකෙ ච මනුස්සලොකෙව පටිසන්ධිං ඉමෙව පාපධම්මෙ පුරතො කත්වා වරන්තා පුග්ගලා සුගතිපරිසන්ධිං අතික්කමිත්වා; (ජා. ඡ. 217).

උභොසු අන්තෙසු = එසස එසස සමුදයාදීසු දවිසු දවිසු පරිවෙජ්දෙසු; (මහා. 116) – (සු. නි. 418).

උභො හඤ්ඤති = උභොහි හඤ්ඤති; (බු. 191).

උභො හඤ්ඤති පගණසහ = නං සුසජ්ජිතං පුප්ඵච්ඡත්තං දවිහි හඤ්ඤති උක්ඛිපිත්වා අහං භගවතො අදාසිනති සම්බන්ධො; (අප. 270) – නං මයා දින්නං ධාතුං සො භගවා අත්තනො උභොහි හඤ්ඤති පකාරෙන ගහෙත්වා නං ධාතුං සංසුවිත්‍රි දස්සයන්තා අඟ සාවකං සාරිපුත්තත්තෙරං සීහාසයි පකාසෙසීති අත්ථො; (අප. 319).

උභො හි හඤ්ඤති = පත්තඩොවන උදකං සඤ්ඤාය වුත්තං, දකඛිණොදකං පන පුරතො අඩාරසෙ පත්තං යපෙත්වා ගහෙතබ්බං; (ස. නි. 946).

උම්මගං – පඤ්චසු උම්මග්ගං; (මී. ඨ. 163).

උම්මගපටිපන්නමයි = නත්ථ "උම්මග්ගපටිපන්නාමෙති" යාව දෙව අනුපාදිස පරිනිබ්බානත්ථං ඉද සාසනං නත්ථ සාසනෙ පබ්බජිත්වා කම්මට්ඨානං අමනසි කරොන්තා නාසා උම්මග්ගපටිපන්නා අමෙ; (ථෙරී. 71).

උඹිනහමත්තං චරති = ඉධ යො පුග්ගලො එතෙඹිලා දයො ගුණේ අත්තනි පස්සති සෙ මියාං ආචාර සීලම්පි අඹි පඤ්ඤපි සුතපරියත්තිපි අඹිති නත්තනො ජානිත්වා ගණං පරිහරන්තො අත්ත නොව අත්තානං පරිවාරෙත්වා චරන්තානන්ති උඹිනහමත්තං අත්තමෙව චරති; (ජා. ත. 251).

උඹිනහමත්තං -පෙ- උපසම්මති = යො පරං පුග්ගලං සංකුපිතං කුද්ධං කොධපරෙතොති ඤත්වා නං මෙත්තායනෙත්තා වා සතො සම්පජානො හුත්වා උපසම්මති ඛමති නපපටිපථ රති, සො අත්තනො ව පරස්ස චාති උභින්නං උභයලොක සුඛාවහං අත්ථං හිතං චරති. (ථෙර. ඒ. 461).

උහොා = දෙපි පුඤ්ඤානි ච පාපානි ච ජඩෙස්වාති අත්ථො; (ධ. ප. 669). - දෙපිජනා; (ජා. ඒ. 300) -(සු. නි. 380). - එවං සන්තෙ උභොපි න හවිස්සා මාති; (ජා. ප 191) - දෙවලොකා ව මනුස්ස ලොකාවාති උභයමහා; (ජා. ඡ. 218)

උහොා අනාරබ්භ අනාගාරියං පබ්බජිත්වා අරහත්තං සච්ඡාකංසු = බිජකස්ස කිර සත්තාඨවස්සකාලෙ තස්සමිතා නිඛතුනිසු හොා නිඛතුසු පබ්බජ්ත්වා කල්‍යාණමිත්තෙන උපනිස්සාය දරහත්තෙ පතිට්ඨ හිංසු තෙන වුත්තං; (ස. ති. 149).

උහොා අඤ්ඤඤ්ඤඤ්ඤ නිඝඨිතා = නෙ උභොපි අඤ්ඤ මඤ්ඤ සන්නිස්සිතා; (ඉති. 265).

උහොා අත්ථං න ජානන්ති = දෙපි ජනා පාලියා අත්ථං න ජානන්ති; (ස. ති. 667).

උහොා අනෙන = සස්සතුච්ඡෙදසඤ්ඤාතෙ දොා අන්තෙ; (පටි. 271). - (මිහ. 324).

උහොා අනෙන අනිඝඤ්ඤය = යථා වුත්තෙන උභොා අනෙන අජ්ඣාහිතා; (නෙ. 218).

උහොා අනෙන අනිඝඤ්ඤය බලියන්ති එඝ අනිඛාවන්ති එඝ = තාදුභයං පන තත්ථ ආදීනව අදස්සනතො. තෙන වුත්තං:- "උභොා -පෙ- එකෙ"ති තත්ථතණ්හානිනඤ්ඤනවසෙන ඔලීයන්ති, දිට්ඨානිනඤ්ඤනවසෙන අතිධාවන්තීති වෙදිතබ්බං, අථ වා සස්සතාති නිවෙසවසෙන ඔලීයන්ති එකෙ, උච්ඡෙදාතිනිවෙසවසෙන අතිධාවන්ති එකෙ; (උ. 248).

උහොා අනෙන අනුපගම්ම = පහාය අනල්ලීයිත්වා; (සං දු. 27).

උහොා කලහකාරකා = පුබ්බහාගෙ කලහකාරකා දොා; (මහා 185).

උහොා කාලූපකුජිතො = සයං පාකො පඤ්ඤපෙදං එකනිත්තාදං කරොන්තා නිකුජ්ජන්ති; (ජා. ත. 476).

උහොා කූලෙසු = නස්ස නදියා උභොසු පස්සෙසු ධුව පුප්ඵිතා ධුවඵලිතා රුක්ඛා; (අප. 181).

උහොා ඛඤ්ඣා = ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො මච්ඡරිය කොසිය සෙට්ඨිං ආරබ්භ කථෙසි; (ජා. ඒ 293)

උහොා ජණ්හුඛ සක්ඛි ජංඝාසා පජ්ජනත්තුමෙ = උභොහි ජාතුසඤ්ඤි මම උභො ජංඝායො සත්තියා උරුවණ්ණා නිජ්ජිත්වා භූමියා පතන්තු; (ථෙර. ඒ 402).

උහොා නත්ථ සමාගතා = මිත්තවින්දං නිස්සාය ලද්ධ ජීවිතා නත්ථ උදකෙ පුන උභොපි ජනා මිත වින්දිනා සද්ධිා සමාගතාති අත්ථො; (ජා ඒ. 361)

උභොසු මපරාජිතා = උභොපි භූමෙ ඉමස්මිං පඤ්ඤා අපරාජිතාති එවං බොධිසත්තො තෙ සහායකෙ සඤ්ඤාපෙසි, (ජා. ඒ. 148).

උහොා දිට්ඨවඩ්ඪිතා විපස්සනා = අවිජ්ජාවිරාගා පඤ්ඤා ධිමුත්තතිනි අරහත්තඵලපඤ්ඤා සම්ඵඤ්ඤඤ්ඤෙන නපපටිපන්නතො නණ්ඤා විපස්සනාඤ්ඤඤ්ඤෙන අවිජ්ජාරඤ්ඤ නිද්ධාරෙත්වා පඨමඤ්ඤය භූමිං සක්කා සුඛෙන දස්සෙතුන්ති ආහ; (නෙ. 45).

උහොා ඛම්මං න පස්සරෙ = එවං අත්තනො වොර භාවං නෙසඤ්ඤ මඤ්ඤෙසු අගාරවං ගරහිත්වා පන ඉතරෙ දොා යෙව ගරහන්තො -පෙ- ආදි මාහ; (ජා. ත. 21).

උහොා නහොම = දොා ජනා න හවිස්සාම; (ජා ත. 208).

උහොා නානාසංකාරකා = ඌනපඤ්ඤඛණ්ඩන පත්ත සිඛාපදඤ්ඤ වසඤ්ඤිකසාටක සිඛාපදඤ්ඤ; (ස. ති. 964).

උහොා නාමඤ්ඤඛා = එත්ථ දොපි ලිඛිතනාමඤ්ඤෙන නාමඤ්ඤඛා; (සු. ති. 193).

උහොා නිවඤ්ඤය = යො පන පණ්ඩිතො උභො අන්තානෙව විනිවිජ්ඣිත්වා වදති; (ධ. ප. 530).

උහොා පඤ්ඤති = නාගියවාරෙ රූපං දිස්වා පුග්ගලං විහාවෙතීති ලද්ධිතො උභො පඤ්ඤතීති ආහ; (ප. 99).

උහොපි = උභොපි දෙවමනුස්සා; (බු. 73) - දොා පි, සුලාවිතො රාජා ච; (පෙ. 174).

උම්මුජ්ජති - සෝ නාමකෙනෙව කුසලෙන උම්මුජ්ජති නාම; (ප. 77) - උට්ඨහති; (අ. 699).

උම්මුජ්ජති = කෙචි තස්මිං නිත්ථඤ්ඤවෙ උදකෙ පඤ්ච නිම්මඤ්ඤසඤ්ඤලසරීරා හත්වා උම්මුජ්ජන්ති වුට්ඨහන්ති උපට්ඨහන්ති; (උ. 52).

උම්මුජ්ජනිමුජ්ජං = උම්මුජ්ජකඤ්ච නිමුජ්ජනඤ්ච; (සං. දු. 95).

උම්මුජ්ජනිමුජ්ජානි = උපපජ්ජනවවනානි; (නෙ. 163)

උම්මුජ්ජනිමුජ්ජපේසකරොනති = ප්‍රනපප්‍රනං උම්මුජ්ජ නිමුජ්ජනානිපි කරොනති; (උ. 52).

උම්මුජ්ජනති නිමුජ්ජනති = ඉදං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තො පඤ්ඤාපාරමිං ආරබ්භ කථෙසි; (ජා. ව. 147).

උම්මුජ්ජමානකංයෙව = උදකතො සීසං උත්තිට්ඨනකංයෙව; (අ. 555).

උම්මුජ්ජමානා උම්මුජ්ජං = කිං වුත්තං හොති. නෙ අඛෝ ඔසීදනත්ථාය උද්ධං උග්ගච්ඡනත්ථාය මම දෙසනාඤ්ඤලසිනාව හුත්වා ඔසීදන්ති ච උග්ගච්ඡන්ති ච; (දී. 90).

උම්මුජ්ජමානො = සීසං නීහරමානො; (මි. ව. 163).

උම්මුජ්ජා = උම්මුජ්ජ උට්ඨහ; (සං. න 101) - උට්ඨහ; (නෙ 92).

උම්මුජ්ජිත්වා විපස්සති විලොකෙති = සොතාපන්නො පුග්ගලො උට්ඨහිත්වා ගමනමග්ගං ගන්තබ්බදිසං වා ඔලොකෙති නාම; (ප. 77) - උට්ඨහිත්වා ගන්තබ්බං දිසං විපස්සති විලොකෙති; (අ. 699).

උම්මූලමකාසි = උද්ධ මූලං අකාසි; (අ. 678).

උම්හයමානා = පහට්ඨාකාරං දස්සෙත්වා හසමානා; (ජා. අ. 154).

උම්හාපෙය්‍ය = මන්දහසිතවසෙන පරිහාසෙය්‍ය; (ජා. අ. 156).

උය්‍යානං = කීළනුය්‍යානං; (ස. නි. 698) - (මා. 186) - පුකෙසදිවසං මයං උය්‍යානකීළං කීළිතුකාමා අම්හාකඤ්ච උය්‍යානං පුරාණං යාවමජ්ඣගාම රාජිනො සුපුප්ඵිත තරුසණ්ඩමණ්ඩිතං තවං උය්‍යානං පෙසෙතූති පහිණිංසු (ජා. ස. 308) - ඉති නගරෙ ඔතක්කාග්‍රය්‍යානං කාමුය්‍යානං අගමාසි; (ශු. 152) - නන්දනවන චිත්තලතා වන සදිසං උය්‍යානං; (ජා. අ. 69).

උය්‍යානං ගන්තුකාමො = පරිවාරිතො -පෙ- ඉච්ඡුන්තෙනා; (අප. 243).

උය්‍යානගතස්ස = උය්‍යානකීළනත්ථං උය්‍යානං ගතස්ස; (උ. 268).

උය්‍යානදස්සනං ගන්ත්වා රාජා අද්දස බ්‍රාහ්මණේ = සවෙපනාහං වාරෙස්සාමි නෙසු චිත්තං පදුසෙත්වා මයා සීලස්ස අන්තරායො හවිස්සතීති සීලපාරමිංයෙව ආවජ්ජෙන්තො නිසීදි. නෙන වුත්තං; (චරි. 108).

උය්‍යානභූමිං අභිනො = උය්‍යාන භූමියා සමීපෙ, "අභිනො"ති පදං අපෙක්ඛිත්වා සාමිඅත්ථෙ එතං උපයොග වචනං. කෙචි පන "උය්‍යානභූමිය" නිති පඨන්ති. නෙ සද්දනයමපි අනුපධාරෙත්වා පඨන්ති; (විමා. 221).

උය්‍යානභූම්‍යානි = උය්‍යානභූමියා; (විමා. 225).

උය්‍යානමභිහාරයිං = නන්දනත්ථ කීළාවසෙන උය්‍යානං උපනෙසිං; අන්‍යපානාදිං නත්ථ ආනෙත්වා සහ පරිජනෙන කීළන්තී රමන්තී පරිවාරෙසීනති අධිප්පායො; (ථෙරී. 109).

උය්‍යානවනං = නන්දනවන සහිතං; (පෙ. 135).

උය්‍යානසම්පත්තං පඤ්ඤාමාලුං = මහාරාජ තව උය්‍යාන සම්පත්තා නානාවිධපුප්ඵං; (ජා. ඡ. 326).

උය්‍යානෙ = උය්‍යානෙවි උය්‍යානකීළං නානුභොති; (ජා. ස. 36).

උය්‍යාපෙන්ති = උපරියාපෙන්ති; (සං. න. 101) - (නෙ. 92).

උය්‍යාමො = උග්ගන්ත්වා යමනවසෙන උය්‍යාමො; (මහා. 291) - උග්ගන්ත්වා යාන වසෙන-උය්‍යාමො; (ඛ. ස. 145).

උය්‍යුඤ්ජන්ති සනිම්මෙනා = සකිවෙපුල්ලප්පත්තා බීණාසවා අත්තනා පටිවිද්ධගුණෙසු ඛාන-විපස්සනාදිසු ආවජ්ජනසමාපජ්ජනවුට්ඨානපච්ච වෙක්ඛණාදීහි ක්‍රියාහි යුඤ්ජන්ති යතෙනති; (ඛ. ප. 295).

උය්‍යුත්තං = සත්ත උය්‍යොගං; ගාමතො නික්ඛන්තභාවං අත්තො; (ස. නි. 634) - (මා. 118).

උය්‍යුත්තං සෙනං උය්‍යාති = "උය්‍යුත්තං සෙනං දස්සනාය ගච්ඡෙය්‍යං, සෙනාය වයෙය්‍ය, උය්‍යොධිකංවා -පෙ- අණීකදස්සනං වා ගච්ඡෙය්‍යා"ති වුත්තනයිකඛාපදත්තයං; (ස. නි. 966).

උය්‍යුත්තා = පයාතා; (ජා. ස. 515).

උම්මග්ගපථං = අනෙකානි කිලෙසමිස්සන තානි වට්ටපථභූතා පන පථභූති වුත්තං; (සං. ථ. 215) – අනෙකානි කිලෙසුම්මුජ්ජනපථානි; වට්ටපස්සය පථභූතය ති පථභූති වුත්තං; (ථෙරගා. 208).

උම්මග්ගා = මියා අත්තානෝ මාණවේ පෙසෙත්වා පාසාදා ඔතරාපෙත්වා උම්මග්ගෙනෙව ආහරාපෙත්වා මහා උම්මග්ගා නීහරිත්වා බන්ධවා නෙ වෙදෙහස්ස උපනාමිතා; (ජා. අ. 400).

උම්මග්ගෙන = පඤ්ඤුනං මග්ගෙ පඤ්ඤුගවෙසනං; (සං. නි. 183) – දෙවලොකං වා මනුස්සලොකං වා නිබ්බාණං වා ගච්ඡන්තානස්ස අමග්ගෙ; (සං. නි. 77) – පඤ්ඤාමීමංසනං පඤ්ඤගවෙසනන්ති අත්ථෙ; (ස. නි. 118) – උම්මුජ්ජනං පඤ්ඤුගමනන්ති අත්ථෙ; (අ. 553) – පඤ්ඤුම්මග්ගෙ; (අ. 558) – උම්මග්ගෙ නාම බොධිසම්භාරෙසු උපාය කොසල්ලභූතා පඤ්ඤා; (විභ. 227).

උම්මච්ඡං = උම්ච්ඡං නාම උද්ධම්මුඛ ජීවං; (ස. නි. 230).

උම්මත්තකං = උම්මත්තකකිරියා; (අ. 453).

උම්මත්තකස්ස = භාදිසස්සෙව උම්මත්තකස්ස; (ස. නි. 182) – සයං උම්මත්තකස්ස අනාපත්තිං; (ස. නි. 572) – පුබ්බෙ වුත්තපපකාරස්ස උම්මත්තකස්සාපි අනාපත්තිං; (ස. නි. 270)

උම්මත්ත යොනෙව මයා පත්ථෙතබ්බි = උම්මත්තක පුරිසෙන විය මයා සද්ධිං කීළනෙනා නං නං පලොභනීයං දස්සෙත්වා පලොභෙබ්බා; (ථෙරගා. 169).

උම්මත්තකෙ = යක්ඛුම්මත්තකෙ වා පිත්තුම්මත්තකෙ වා යෙ කෙචි විපරීත සඤ්ඤිනෙ; (ස. නි. 181) – උම්මත්තකෙ නාම පිත්තුම්මත්තකෙ; (ස. නි. 193)

උම්මත්තරූපෙව = උම්මත්තකසභාවෙ විය, චිත්තකෙළිපං පත්තෙනා මිය; (පෙ. 31) – උම්මත්ත සභාවෙ විය උම්මාදපත්තෙනා විය; (පෙ. 204).

උම්මත්තසංවත්තනිකෙ = උම්මත්තකභාවං සංවත්තෙති නෙන මනුස්සා උම්මත්තෙනා විය ඛිත්ත චිත්තෙනා වා එළමූගෙ වා හොති අයං සුරා පානස්ස නිස්සන්දෙ; (අ. 772).

උම්මත්තුපය්‍ය = උබ්බට්ටාපෙය්‍ය; (මි. 201).

උම්මදෙදනති = නානාඋම්මද්දනෙහි උම්මදෙන්තෙ; (ස. නි. 889).

උම්මසනාය – උම්මසනාය ච උල්ලඞ්ඝනාය ච නිද්දෙසෙ උද්ධං උච්චාරණානි එකමෙව පදං වුත්තං. නත්‍රාපි අයං විසෙසෙ:– පඨමං අත්තනො භායස්ස ඉත්ථියා භායෙ උද්ධං පෙසන වසෙන වුත්තං; දුතියං ඉත්ථියා භායං උක්ඛිපනවසෙන; (ස. නි. 380).

උම්මඤ්ඤාසි = පාදතො පට්ඨාය යාව සිඛං උම්මත්තස්ස එසෙවනයො; (ස. නි. 381).

උම්මාදනා = විපරිනාමධම්මානං විසොභාවග්ගාහා සොකුම්මාදකරා, වඩ්ඪියා වා උපරූපරි මදවිභාවා; (ථෙරී. 189).

උම්මාදනං මොහනං = පරලොකෙ උම්මාදකං ඉමං ලොකෙ මොහනං; (සු. නි. 322).

උම්මාදනත්තනං = තං උම්මාද පරියොසානකං, යොහි සබ්බලහුසො මජ්ජපානස්ස විපාකො සො මනුස්ස භූතස්ස උම්මත්තක සංවත්තනිකො හොති; (සු. නි. 322).

උම්මාදස්ස = උම්මත්තකභාවස්ස; (අ. 521).

උම්මාදචිත්තවිකෙඛපා ආරක්ඛදුක්ඛො = උම්මාදවසෙන ආරක්ඛදුක්ඛං පවිසිත්වා විහරන්තා පන -පෙ- නාම හොති; (අ. 633).

උම්මාදචිත්තවිකෙඛපා පිණ්ඩපාතිකො = උම්මාද වසෙන පිණ්ඩාය චරන්තා පන උම්මාද -පෙ- නාම හොති; (ප. 76).

උම්මා පුප්ඵං = එතං හි පුප්ඵං සිනිද්ධං මුදු දිස්ස මානමට්ඨි නීලමෙව හොති, ගිරිකණ්ණිකපුප්ඵාදීනි පන දිස්සමානානි සෙනිධාතුකානි හොන්ති තස්මා ඉදමෙව ගහිතං න නානි; (දී. 391) – උද්ධ මුද්ධං නීලපභා මුදුභාවමානං පුප්ඵනි විනසනීනි උම්මාපුප්ඵං, තං ගහෙත්වා වෙනියෙ පූජං අකාසීතන්ති අත්ථෙ; (අප 377).

උම්මාපුප්ඵනිභාසිනො = උම්මාපුප්ඵදෙවා නාම එකෙදෙවා උම්මාපුප්ඵසදිසා හි හෙත්ථ සරීරාභා තස්මා උම්මාපුප්ඵනිභාසිනොති වුච්චන්ති; (චතු. 202) – (දී. 492).

උම්මාපුප්ඵසමානං = දකඛිණල පුප්ඵසදිසං; (මහා. 267).

උම්මාපුප්ඵසිරිනන්දිනං = නීලපච්චත්ථරණාය උම්මා පුප්ඵසදිසාය නිභාය ඔභාසෙන සමන්නාගතං කාළවණ්ණදුරාසදමිසං; (ජා. ප. 110).

උම්මා පුප්ඵෙන සමානා = මෙඝසනිභනාය උම්මා ඛුද්‍රමසදිසා; (ථෙරගා. 152).

උම්මාරෙ = දොරෙ; (ථෙරී. 205)

උම්මිභයං = යථා වුත්තං උම්මිභයං, භායිතබ්බං එතස්මාති තං උම්මිභයං; (ඉති. 171).

උම්මි සමුද්දස්ස යථාපි වණ්ණං = යථා නාම සමුද්දස්ස වණ්ණං ඔලොකෙන්තානං උපරූපරි ආගච්ඡමානා උම්මි විපුලා මිය ඛායන්ති එවාහං භගවතං පුඤ්ඤලෙ විපුලා හොමීති දීපෙති; (ජා. නි. 285).

උරුවේල, සම්බාදි = මහනහා ඊවිහාහා දහොයි; (දී. 503).

උරුවේලං = උරුවේලං ගහහවා නහඩ නයෝ මිහසෙ මසහෝහා නෙහානිකජ්ටලෙ දමෙවා නිසාවූ සහසෙකි සතපරිවාරෝ දුසසමාස පුණණමියං රාජගහං ගහහවා දොළ මිහසෙ නහෙඩව වයි; (බු. 4).

උරුවේලකසසපබබතෙරෙන = සෝ බිබිසාර සමාගමෙ -පෙ- සදධිං පාටිහාරියං දසසෙහවා සවතා පරමිතිපඩිවාසාරෙ සතෙ නං දිසවා පටිලදධ සදධෝ පබබජිවවා සහහාහ පබබටෙනෝ එව මපසසනං වඩෙඩවවා ඡළහිඤඤූ අහොසි; (තෙර. එ. 159).

උරුවේලකසසපමුඛා = සහසසපුරාණජටිලා; (තෙර. දු. 215).

උරුවේලකසසපාදිහෙ = සහසසජටිලෙ දමෙවා; (තෙර. දු. 93) - (අප. 179).

උරුවේලකසසපෙ = උරුවෙලායං පබබජිතහහා -පෙ- පඤඤුයිහ්; (අ. 165).

උරුවේලායං = මහාවෙලායං; මහහෙහා මාලුහා රාධිමිහිහි අහෙවා. අථවා උරුහි මාලුහා වුවවහි, වෙලාහි මිරියාදු, වෙලාහිඤඤමනහොතු ආහහා උරු උරුවෙලාහි එවං පෙහ්ඩ අහෙවා දටඨබබෙවා; (උ. 18) - (ම. දු. 144) - එහ්ඩ උරුවෙලාහි මහා වෙලා මහාවාලිකාරාඩිහි අහෙවා; අථවා උරුහි වාලිකා වුවවහි; (අ. 476).

උරුවේලායං විහරති = පටිවිදධ සබබඤඤුතඤඤණෙ උරුවෙලහාමිං උපනිසසාය විහරහි; (සං. එ. 133) - එහ්ඩ විහි උපසඟහපදං, හරහිහි ආඛහාතපදහහි, ඉතොව නයෙහ සබබහ්ඩ පදවිභාගො වෙදිතබබො; (උ. 4).

උරුසුරු = ඉදං පන නිපාතමත්තමෙව; (සං. හ. 78).

උරුළතා = උබබාහනසමත්ථං; (ජා. ඇ 427).

උරුළහං = රාජවාහනා කුඤඤරසබබාතා නාහා හත්ථි රාජානෝ සහති සංජජනහි යථාහි සමඛඤා; (අප. 262). - වොහාරවහෝ රාජරහෝ වා; (අප. 280). - ථාමජවපරක්කමෙහි බ්‍රහහතා, මහහතං යුද්ධභිච්චං වහිතුං සමත්ථාති අහෙවා; (විමා. 83).

උරෙකඨාන ධාරෙඛි = තීණි වසසාහි එකමුහුත්තහං විය මනුසස ගණහාය තීණි වසසාහි තං උරෙ නිපජ්ජාපෙත්වා හෙඩ නිසිහතා ධාරෙසි; (ජ. ඡ. 45).

උරෙඝණඛාසෙ = උරුහි දිහි ගණෙඛහි සමහතා ගහොයෙ; (ජා. ඡ. 44).

උරෙසුජාතා = උරමහි සුජාතා; (ජා. අ. 80).

උරෝ ච සම්පදූලති = හදයං ච ඵලති; (ජා. ඇ. 495).

උලුඤඤති = පලුජ්ජති, නිජ්ජරති; (සං. දු. 134).

උලාරපාමුජ්ජා = බහුලපාමුජ්ජා හොතීති අහෙවා; (දී. 767).

උලුම්පං = පාරං ගමනත්ථාය ආනීයෙ හොටෙවත්වා කතං; - (දී. 374). - පාරගමනත්ථාය දුරුනි සඛහා ටෙවත්වා ආණියෙ කොටෙවත්වා කතං; (උ. 295).

උලුරාජාව = නාරකාරාජා ඉව; (අප. 198). - වියෙහු වියං; (බු. 131).

උලුරාජාව සුජිහතා = සරදසමියපරිපුණණ විමල මණඩලෙ නාරකරාජා විය්‍යාති අහෙවා; (බු. 181).

උලුහවමමපරිකඛතා = පඤඤිඳ්‍රාල වමමපරිකඛිටා; එතාසුපි යා කාචි ලහිඤඤා නං වමමං අපනෙතා ධාරෙතබබා; (ඛු. පි. 806).

උලුකපඤඤඤං = උලුකපහත්‍තානි ගහෙත්වා කත නිමාසනං; (ප. 63). - උලුකපඤඤපහත්‍තානි ගහෙත්වා කතනිමාසනං; (දී. 232). - උලුකපඤඤානි ගහෙත්වා කතනිමාසනං; (ම. දු. 37).

උලුකපඤඤං - උලුකපහත්‍තානි ගහෙත්වා කතනිමාසං; (අ. 447).

උලුකසස අතිසෙවනං = භදදං භුඤඤාසං හොතු සං පනෙතං නිඤඤහත්‍තං සාමණ ඤාවාය උලුකසස අතිසෙවනං කඩිරාහි එහං මයාහං නරුවවති; (ජා. දු. 249).

උලූකො = උලුකඤඤතුණෙ; (මහා. 193).

උලූහි = නඤඤහොතාහි; නාරාගණෙහි ගගණතලං විය ඛිණාසවෙහි විවිත්තා අයං මෙදිනී සොහිත්‍ථාති අහෙවා; (බු 114). - නාරාහි; යථා නාරාහි ගගන තලං විවිත්තං සොහති තථෙව නසස සාසනං අරහහන්තෙහි විවිත්තං උපදසාහයන්ති අහෙවා; (බු. 157).

උලෙඛනායසි = කෙසෙසු වා හත්‍ථෙසු වා ගහෙත්වා විධාපයතො එසෙව නයෙ; (සං. ටී. 381).

උලෙඛිතබබා = විසසජ්ජෙත්තබබා; (ජා. හ. 263).

උලෙපනි = සඤෙහි; (අ. 611). - (ප. 66).

උලෙපනං = උද්ධං නාවාලුපනං; (බු. 69). - අහෝ මෙඛං පලොහන සථං සඤෙහන්ති; (සං. ටී. 390).

උස්සුකතා = අනෙකෙසු කිච්චෙසු නිච්චව්‍යාපාරතාය කතයොගො කත උස්සාහො; සහසාකිච්චෙසු ස උස්සුක්කොනි අත්ථො. ඨටන යුත්තොනාති වා උස්සුකතා; (පටි. 277).

උස්සොග මුච්ච = පරිහානිමුඛෙ අවඩ්ඪිමුඛෙ ච සීනොසීති අත්ථො; (ඛ. ප. 509).

උස්සාජ්ජනිකෙනපමිසංයුත්තං = උස්සොජ්ජනිකෙනෙව වචනෙති පටිසංයුත්තං; තෙසං උපට්ඨානගමන කංයෙවාති අත්ථො; (අ. 767) – ගච්ඡථ කුමොති එවං උස්සොජ්ජනිකෙන වචනෙන පටිසංයුත්තං; (ම. ච. 109).

උස්සොජෙති ආපත්ති දුක්කටස්ස = ආදික්‍ඛා සඞ්ඝාදි සෙසපරියොසානා ආපත්තියො නස්සා හොන්තීති? උස්සොජ්ජිතාය; (ස. වි 680),

උස්සොජෙථා = විස්සජ්ජෙථා; (ස. ම. 726).

උස්සොජෙය්‍ය – මාතුගාමෙන සද්ධිං හසනකීළනකරණො නිසජ්ජාදීනි කත්තුකාමො ගච්ඡාති ආදීනිවචනා උස්සොජෙය්‍ය; (මා. 116) – අනාචාරං චරිතු කාමතාය 'ගච්ඡථ'නති දුතියිකං උස්සොජෙය්‍ය; (මා. 177).

උස්සොඩ්ඩං = දසමෙ උග්ගහන්තා උග්ගහන්තා එත්ථ යුජ්ඣන්තීති – උස්සොඩ්ඩං; (මා. 119) – යත්ථ සම්පහාරො දියති; (මහා. 279) – (දී 62).

උස්සොඩ්ඩාය නිවත්තෙතා = සුද්ධතො නිවත්තෙතා හොති; (අ. 833).

උසභමාත්තං = චතුරස්සං තච්ඡෙත්වා පබ්බතන්තරෙ ඨපිතං වානානපෙන සුපරිසුභං පාවුස්සකෙ මෙඝෙ වස්සන්තෙ උදකෙන උපලම්භිත්වා අනු පුබ්බෙන ගඞ්ගාය නදියා සෙතෙ පතිතං තෙන සොතෙන උයාමිතං; (සං. ස. 53).

උරං පච්චත්ථරෙසි = එකපපහාරෙනෙව ලාපස්ස සීසං ඡින්දිත්වා ගහෙස්සාමීති පඤ්ඤත්තත්තා තස්මිං ලෙඩ්ඩුස්මිං උරංපත්ථරෙසි; (සං. ස. 154).

උරං සංහරිත්ව = උරං ආහරිත්ව; (ජා. ඡ. 215).

උරං සීසඤ්ච සංවරිත්වා = අවිකුජ්ජාහුත්වා පතිතා උට්ඨාතුං අසක්‍ඛොනෙතා වෙධනතා වෙදනපපත්තා අත්තනො උරං සීසඤ්ච පතිසංහරති සෙව; (පෙ. 194).

උරගජාතකං = අථස්ස භගවා සොතාවිනොදනං කරොනෙතා උරගජාතකං කථෙසි; (පෙ. 46).

උරගමාදාය මාගතෙ = එවං මහන්තං උරගං ආදාය ඉධ ආගතොා, (ජා. ත. 281).

උරගම්ව = උරගො විය මුඛාවරණාය දුප්පහා තාති, (ජා. ඡ. 266).

උරගසම්ව = ගරුළො සපපං විය; (ජා. ත. 234) – උරගං ඉව; (ජා. ත. 73).

උරගවත්ථෙ වුල්ලවත්ථෙ මහාවත්ථෙ අට්ඨකෙ වග්ගෙ පාරායනවග්ගෙ = පඤ්චමත්ථො නොති; (සු. නි. 1)

උරගාණ්ඩ සිඛාවති = උරෙ උට්ඨිතගණ්ඩෙ ධාරයතීති නයානඤාවතො අනඤාමහතොව සිඛාවසදිසි; (ථෙරී. අ. 179).

උරගාධිපූ = උරගානි ලද්ධනාමෙතං නාගානං අධිපති භාවතො උරගාධිපූ (චරි. 139).

උරගො = ආධිච්චො; (සං. ථ 103) – උරෙන ගච්ඡතීති – උරගො, සපපසෙතං අධිවචනං; (පෙ 47).

උරගොනිවාහූ = උරගොති ච්‍යායං මහාජනො කථෙසි; (ජා. ප 139).

උරගොව නවං ජිණ්ණං = ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං උපාසකං ආරබ්භ කථෙසි; (පෙ. 46).

උරඤ්ජදෙ = භාරසදිසං උරෙ ඨපනකසුපථඤ්ච; (ස. ම. 445).

උරතාළිං = උරං තාළෙත්වා; (ම. උ. 47) – (චූ. 94).

උරතාළිං කන්දනි = උරං තාළෙත්වා තාළෙත්වා රොදනි; (අ. 552) – උරං තාළෙත්වා රොදනි; (අ. 691).

උරතාළිං කන්දන්ති = උරං තාළෙත්වා තාළෙත්වා කන්දන්ති; (මහා. 177).

උරභ්‍ර = නරුණ්ණවෙණ්ඩභා වුච්චන්ති; (දී. 207).

උරභ්‍රඝාතකොා = සූනකාරො; (අ. 451).

උරභ්‍රඛණං = එළක අග්ඝනක මූලං; (අ. 451).

උරසිඨංපෙසි = උරසම්ං සුනිසිතඛොනං සත්තිං මාරෙසි; (ජා. ඡ. 59).

උරඩ්ඩපනිධාය = යථා මාතුථනසිපුත්තෙතා පතිවත්තති එවං පතිවත්තිත්වා පිය අත්තනො මාතරං පිය මඤ්ඤමානො නං භජෙය්‍යාසීති වදති; (ජා.ව. 32).

උරසා = උරොා අස්ස, රථස්ස, උරොති ච ඊසාමූලං වදති; (විමා. 216).

උරසා දුක්කටා = ගණ්ඨං සිඛාතෙතන බහූ පිතෙන නබ්බං හොති, නෙතස්ස උරොා දුක්කටා ගච්ඡතීති මඤ්ඤිංසු; (ස. වි. 642).

උසභනභං

උසභනභං = හොජනමත්තං උසභති කිර හොජනස්ස නාමං තස්සව අත්ථිතාය; (ජා. අ. 67).

උසිරංසකාව බිරණං = යථා උසිරෙන අත්ථිකෝ පුරිසොමහන්තෙන කුදාලෙන බිරණං බණ්ඩති එවමස්සාමූලං බණ්ඨාති අත්ථෝ; (ධ. ප. 598).

උසුකාරා = උසුකාරකා; (ම. ත. 235) – උසුකාරාපිහා පෙම්මා තෙජනං නමයන්ති උසුං උජුං කරොන්ති; (ධ. ප. 285).

උසුකාරොව තෙජනං = යථා නාම උසුකාරා අරඤ්ඤතො එකං දණ්ඩකං ආහරිත්වා නිහන්තවං කත්වා කණ්ඩියතෙලෙන මක්ඛෙත්වා අඞ්ගාරකපල්ලෙනාපෙත්වා රුක්ඛාලකෙ උපතිළ්ළෙත්වා නිබ්බඩකං උජුං මාලම්ජ්ඣන යොගඤ්ච කරොති; (ධ. ප. 141).

උසුකාරොව තෙජනං චිත්තං උජුං කත්තබ්බාන අවිජ්ජං භින්ද භාවිත = යථානාම උසුකාරො කණ්ඩං ඊසකමපි ඔනතිං අපනතිං ච ඉච්ඡන්තො අපරණ්ණපත්තියා චිත්තං උජුං කරිත්වාන සමාහිත චිත්තො විපස්සනං උස්සුක්කාපෙත්වා සීඝං අග්ග මග්ගඤ්ඤණෙන අවිජ්ජං භින්ද පදාළෙහීති; (ථෙර. ඵ. 88).

උසුමං = බලවඋසවා; (ධ. ස. 290) - වණ්ඩ උසුමං; (විභ. 49). – දෙ තයො වාරෙ උදකං ආරොපෙත්වා සෙදනවසෙන ගාහාපිතං උසුමං; (සු. ස. 46).

උසුමගතං = උසුමභාවං ගතං; උසුමාකරසෙසවෙතං නාමං; (ධ. ස. 290) – තදෙව උසුමභාවං ගතත්තා උසුමගතං; (විභ. 49).

උමමඤ්ච පටිච්ච = දෙ තයො වාරෙ ගාහාපිතං උසුමං පටිච්ච; උණ්හඤ්චාතිපි පාඨෙ අයමෙවත්ථෙ; (අ. 429).

උසුය්‍යකං = ඉස්සාමන කම්මය අත්තනොවාසිස්ස වුද්ධිං අසහමානං; (සු. නි. 290).

උසුය්‍යා = පරලාභසක්කාරාදිසු ඉස්සා; (සු. නි. 234).

උසුලොමපෙතො = තස්සා උසුලොමපෙතො ජාතො; (සං. ස. 162).

උසුසි = තාපෙසුං; (චූ. 94) – (ම. ස. 47)

උසංකිතපරිසංකිතො = යෙ පස්සන්ති, යෙ සුණන්ති තෙසි උසංකිතොව පරිසංකිතොව; (ස. නි. 980). – උසංකිතොව පරිසංකිතොව (අ. 616).

උසඞ්කි = රක්ඛසු නාම සබ්බකාලං අවිස්සත්තෙන භවිතබ්බන්ති වචනෙ සබ්බත්ථ අවිස්සාසවසෙන තෙසං තෙසං කිච්චකරණීයානං පච්චයපරිසඞ්කා ය ච උද්ධමූලං සඞ්කමානොව; (ඵ. 113).

උසඞ්ඛපාදෙ = උද්ධං පතිට්ඨිතගොපඵකත්තා උසඞ්ඛ පාදෙ අස්සාති උසඞ්ඛපාදෙ; (මි. ත. 259) – උද්ධං -පෙ- උසඞ්ඛා පාදා අස්සාති උසඞ්ඛපාදෙ; (දී. 300).

උසභී = නං සත්තාය වුත්තං ඔසභීති. උසභීතිපි පාඨෙ; (සං. ත. 199).

උසභාය උසභාය = උසභිතාය උසභිතාය මහාමත්ත මහාරට්ඨිකාදීනං වසෙන උගහතුගගහණමෙව පරිසං ගහෙත්වා උපසඞ්කමීති අත්ථෙ; (මි. ත 209)

උසදං කුහිඤ්චි = සො නාදිසො නිහන්ත්වා රාගදොසමොහ මානාදිට්ඨිකිලෙසකම්මගෙදං උසදං කුහිඤ්චි; (සු. ස. 182).

උසදං නිහන්ත්වා භවරජ්ජා කුහිඤ්චි = සො නාදිසො රාගාදිං උසදං -පෙ- (සු. නි. 451).

උසාදසඤ්ඤතො = උසුමජාතො; (අ. 635) – (සං ත. 146)

උසාදගතානි = මෙපුලුලගතානි; (මිභ. 326)

උසාදු නාමේ = යස්ස සකලලොකසන්තිවාසෙපි හි කුහිඤ්චි එකාරම්මණෙපි රංගුස්සාදු දොසුස්සාදු මොහුස්සාදු මානුස්සාදු දිට්ඨුස්සාදොති ඉමෙ උසාදු නත්ථි අනවසෙසං පහීණාති අත්ථෙ; (ඵ. 39) – එකාරම්මණෙපි රාගුස්සාදු -පෙ- දිට්ඨුස්සාදොති ඉමෙ උසාදු නත්ථීති; (ස. නි. 718).

උසාසනං භොති = බහුං රාඞ්කතං භොති; (ස. නි. 832).

උසාසන කුසලා = උපචින පුඤ්ඤා; (බු. 159).

උසාසනත්තා = පිණ්ඩිකතං රාසිකතං කම්මං උස්සන්නන්ති වුච්චති. තස්මා උස්සන්නත්තාති වදන්තොව මයාකතකම්මස්ස එකන්තවාළං අනිසම්ම භවගමං අනිනීවං, එවං මෙ උස්සන්නං කම්මන්ති දස්සෙති. (දී. 670).

උසාසනපුඤ්ඤතපි භවනති හෙතු පරිත්තපුඤ්ඤතපි භවනති හෙතු = තස්සත්ථෙ:- උස්සන්නකුසල ධම්මාපි ඉධෙකච්චෙව පුග්ගලා ලද්ධපච්චයස්ස නාදිසස්ස පුඤ්ඤස්ස වසෙන ජාති ආදිනා නිගිනා භවන්ති, පරිත්තපුඤ්ඤතපි අපපතර පුඤ්ඤධම්මාපි එකෙ සත්තා බොහාසමපත්තිං ආදිනා තස්ස පුඤ්ඤස්ස මහාජුතිකභාවය ඵලාරාහවන්තීති; (පෙ. 141).

උල්ලපනා = මහාකුටුම්බිකෝ මහානාවිකෝ මහාදුන පත්නී එවං උද්ධං කත්වා ලපනා; (විසු. 21). – (විභ. 341). – (මහා. 300). – අහෝ සුඛං අහෝ සුඛන්ති උද්ධංමුද්ධං ලපාපනකා; (ථෙරී. 189).

උල්ලිඛිතමත්තෙන = දීඝතෝ ච පුථුලතෝ ච පමාණ ගහණ මත්තෙන; (ස. වි. 823).

උල්ලිනාවලිනා = සන්ථරබාහිරලිනානි වුත්තං හොති; (ස. වි. 406). – අන්තෝ චෙව බහි ච ලිනත්තං; (ම. ටී 32).

උල්ලිනාවලිනානි = අන්තෝ ච බහි ච ලිනානි; (අ. 340).

උලුම්පතු භවං ගොතමෝ = උද්ධරතු භවං ගොතමෝ; (දී. 267).

උලුම්පතු මං = උද්ධරතු මං, අකුසලා වුට්ඨාපෙත්වා කුසලෙ පතිට්ඨාපෙතු; සාමණෙරභාවා වා උද්ධරිත්වා භික්ඛුභාවෙ පතිට්ඨපෙතූති; (ස. වි. 735). –උද්ධරතු මං; (ස. වි. 771).

උල්ලෙඛාපෙති = කපපකෙන කෙසෙ පච්චාඩාපෙති; (ම. න. 202)

උල්ලෝකං අකඩ්ඪිත්වා = හෙට්ඨා විලිඛිකං අදත්වා; (සම්. 900).

උල්ලෝකා පඨමං ඔහාරෙතබ්බං = උල්ලෝකතෝ පඨමං උල්ලෝකං ආදිං කත්වා අවහරිතබ්බන්ති අත්ථෝ; (ස. වි. 732).

උල්ලෝකෙති = එවං උල්ලෝකපදෙන සම්බන්ධෝ; (බු. 39).

උසභං = අවජ්ඣභිනත්ථෙන උසභසදිසත්තාය උසභං; (ඛ. ප. 691). – (සු. නි. 385). – අභිඛ්ඣලසම්ම තත්ථෙන උසභං; (චූ. 62). – ඔඛ්ඣලඋසභං; (මහා. 153).

උසභං පවරං වීරනන්‍යාදිකා = ආයසම්තෝ පරපසාද කත්ථෙරස්ස අපදානං; (අප. 329).

උසභක්ඛන්ධෝ = උසභස්ස ඉව සම්වත්තක්ඛන්ධෝ; සුවඩ්ඪිත සුවණ්ණා ලිඛිතසදිසක්ඛන්ධෝති අත්ථෝ; (බු. 169). – උසභස්ස ඉව ඛන්ධෝ යස්ස භවති සෝ උසභක්ඛන්ධෝ සුවඩ්ඪිතසුවණ්ණාලිඛිත සදිස රූපි රක්ඛන්ධෝ සම්වත්තාවාරූක්ඛන්ධෝති අත්ථෝ; (බු. 100).

උසභවජ්ජ ජාලිනිං දුක්ඛමූලං = උසභෝ නාම බුද්ධෝ දුක්ඛමූලභූතං ජාලිනිං අවජ්ජති අත්ථෝ; (වතු 177). (ම. ව. 90).

උසභවජ්ජිතත්ථවිසාණසමෙන = උසභස්ස ජිත්තාවිසං ණස්ස විත්තාසදිසෙන; (අ. 798).

උසභසඤ්ඤ භවං සතං = උසභජේට්ඨකං කත්වා භවි සතසඤ්ඤ තෙ දමම්; (ජා. ප. 110).

උසභසමානාගං = තස්ස ගවසහස්සස්ස උසභං කත්වා අලඞ්කත පටියත්තං ආරොහණීයං නාගං දමම්ති සඤ්ඤං දුපෙසි; (ජා. ඝ. 326).

උසභසෙසව තෙ ඛත්තො = ඉදමපි සත්තා තත්ථෙව විහ රන්තො තෙයෙව දෙව ජනෙ ආරබහ කථෙසි; (ජ. දු. 309).

උසභදානං = ගොගණස්ස අන්තරෙ උසභවිස්සජ්ජනං; (ස. වි. 986).

උසභාභමදදං = උසභං අහං අදදසං; (ජා. ත. 268).

උසභෙන = ඔඛලසම්මතෙන උසභෙන; (මහා. 206).

උසභෙති = සඤ්ඤපෙත උසභරාජූති; (ජා. ඝ. 114)

උසභො = ගොණො; (අ. 418) –සො තෙන පුණ්ඤකම්මෙන දෙවමනුස්සෙසු සංසරන්තො ඉමස්මිං බුද්ධුප්පාදෙ කපිල වත්ථුස්මිං සක්‍යරාජ කුලෙ නිබ්බත්තිත්වා උසභොති ලද්ධනාමො වයප්පත්තො සත්ථු සන්තිකා ධම්මං සුත්වා සඤ්ඤාණෙන විචාරෙත්වා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාය පබ්බජි; (ථෙර. ඒ. 319)– ගොපිතා ගොපරිණායකො සුථපති බලිවද්දො; කෙවි පන භණන්ති; (සු. නි. 27).

උසභො ඉව = ජාතිසම්භෙදා උසභො ඉව; (අප 201).

උසභොසි ගවම්පති = යොපි සො ගොපාලකෙහි පානො එව නහාපෙත්වා නොජෙත්වා පඤ්චඞ්ගුලං දත්වා මාලං බන්ධිත්වා "එහි තාත! ගාවො ගොචරං පාපෙත්වා රක්ඛිත්වා ආනෙහී"ති පෙසියති; (සු. නි. 26).

උසභොසිව ඡෙත්වා = එවං වුත්තො භගවා ධනියස්ස ඉන්ද්‍රියපරිපාකකාලං ඤත්වා පුරිමනයෙනෙව තං ඔවදන්තො ඉමං චතුසච්චපරිදීපකං ගාථං අභාසි උසභොරිව ඡෙත්වාති; (සු. නි 27).

උසභොසමි – යඤ්ඤා අහං සිඛීනං මජ්ඣෙ ජෙට්ඨක රාජාහුත්වා ජාතො තඤ්ඤා චක්කවත්තිරජ්ජ කාරණමපි විසමං න වරාමීති අත්ථො; (ජා. ඡ. 98).

උසමූපනිබන්ධං = කම්මජ්තෙජෙධාතූපනිබන්ධං; (මහා. 107).

උසා = උසමා හෙතෙතං දස්සෙති තෙසං සරීරෙ උසමා මත්තං අත්ථි; (මහා. 67).

උසීසකෙ = යො එස මම මත්ථකට්ඨානෙ; (ජා. අ. 68).

උසීසකෙ මං ඨපෙහි = මම සීසසමීපෙ ඨපෙහි; (සු. 77).

උසුකාමිහි = රාගාදීහි උස්සුක්කං ආපන්නෙ; (ජා. අ. 37).

උසුකා = නා හෙස්සුනි අත්ථෙ; (ථෙර. ටී. 77) – උක්කණ්ඨිතරූපා හුත්වා; (ජා. ටී 268).

උසුකෙ = අධිමත්තෙ; (දී. 674).

උසුකෙකං ආපනෙහි = ථෙරස්ස පිණ්ඩපාතං දත්වා මෙති පසාද පිණ්ඩපාතසහාති සඤ්ඤාය සුවණ්ණ හාජනෙති ආදාය අන්තරාමග්ගෙ ඨත්වා; (උ 43).

උසුකෙකං ආපනෙහා = ව්‍යාපාරං ආපන්නෙ; (අං. එ. 131) – උස්සුක්කභාවං කත්තබ්බතං පටිපන්නෙ හොති; (මි. ටී. 334).

උසුකෙකං උදපාදි = ධම්මිකො උස්සාහො උපපජ්ජි; (දී. 497).

උසුකෙකා කාතබ්බං = පරිවාසදානත්ථං සෙ භික්ඛූ උපසංකමිත්වා යාචිතබ්බෙ; (ස. පි. 732).

උසුකෙකාපි අඤ්ඤි යාගුයා = (ආදිස්ස) මනුස්සෙහි "ආගන්තුකෙස්ු ආගන්තෙස්ු ආවිකෙරොහ්‍යථා"ති වුත්තත්ථානෙයෙව උස්සුක්කං කාතුං වට්ටති; න අවුත්තෙ ඨානෙ; (ස. පි. 850).

උසුකෙකා = තව කිවෙවස්ු රත්තින්දිවං උස්සුක්කා ඡන්දජාතෙ කිච්චව්‍යාවටෙ තං කෙන දෙසෙන දකරක්ඛසස්ස දස්සසීති; (ජා. අ. 417).

උසුස්සෙ = අලක්ඛි පන නාන පුච්ඡිතා අහං පර සම්පත්තිං උස්සුස්සෙ; (ජා. ඡ. 5).

උසුස්සති = "තස්ස තං වචනං සුත්වා සච්චං භවෙය්‍යා"ති මඤ්ඤමානො සුස්සති; (සු. නි. 465).

උසුරභත්තෙන = අතිදිවාපවන භත්තෙන; (අ. 647).

උසුරභස්සය්‍යා = සබ්බරත්තිං සයිත්වා සූරියෙ උට්ඨිතෙ උට්ඨානතා; (සු. අ. 54).

උසූරෙ ආහරිසිසථ = අතිදිවා ආහරිස්සථ; (ස. පි. 601).

උසෙසි = බ්‍රාහ්මණෙ සඞ්ගහිතෙ පුච්ඡිත්වා සුවණ්ණරූපං උස්සාපෙසීති වුත්තෙ පසුඝාතත්ථාය උස්සාපෙසි; (ජා. අ. 180).

උසොළෙති = බලවවිරියං; (සු. 20) – සබ්බසහං අධිමත්ත විරියං; (ඛු. ටී. 96) – වායාමෙ වෙසෙ පාරං ගමිස්සෙථෙව, උස්සාහෙ වෙසෙ පුබ්බභාග පත්තෙහි, උස්සොළ්හි වෙසෙ අධිමත්තත්තෙන; (මහා. 133) – අධිමත්තසහභාවෙන උස්සොළ්හි; (මහා. 291) – අධිමත්තසස්සාහනවසෙන; (ධ. ස. 145) – පඞ්කලග්ගසක්ඛටං උද්ධරණ සදිසං මහා විරියං; (අ. 526) – අධිමත්ත විරියං; (අ. 607) – සම්පාදනවිරියං; (අ 659).

උසොළනිඛාසාය = උස්සාහෙන ඛණ්ණනඛුට්ඨාදීනි උක්ඛිපිත්වා විරමනත්‍ථා උපපන්නත්ති; (සං. එ. 186).

උසොළනිපනනරසඞ්ග සමන්නාගතෙ = පඤ්ච වෙතෙ බිලපහානානි, පඤ්චවිනිබන්ධපහානානි, චත්තාරෙ ඉද්ධිපාද, උසොළහිනි එවං උසොළහියා සද්ධිං පන්නාරසහි අඞ්ගෙහි සමන්නා ගතෙ; (ම. ටී. 57).

උසොළනියෙව පඤ්චමි = තත්‍ථ උසොළනිනි සබ්බත්‍ථ කත්තාබබවිරියං දසෙසති; (ම. ටී. 57).

උසමං පටිවව = ජීවිතින්ද්‍රියං කම්මනෙජං පටිවව නිවත්තති; (ම. ටී. 291).

උසමා = උසුමාකාරෙ; (සං නි. 192) – උසමාකාරෙ; (ධ. ස. 290) – උණ්හාකාරෙ; (සං. ටී. 76) – (විභ. 49).

උසමා ආසුං පටිවව නිවත්තති = යසමා පන කම්මජ නෙජොපි ජීවිතින්ද්‍රියෙන විනා න නිවත්තති, තසමා ආසුං - පෙ - ආහ; (ම. ටී. 291).

උසමාගතං = උසමාභාවං ගතං; උසමාකාරසෙවෙතං නාමං; (ධ. ස. 290) – සම්මණ්නෙජං; (ජා. ඡ. 83).

උසඞ්කතොපි = භික්ඛවෙ තුම්හෙ කිත්තාවතා මඤ්ඤථ, අයං අරිටෙඨා එවං ලද්ධිකො සබ්බඤ්ඤුතඤ්ඤාණෙන පටිවිරුජ්ඣිත්වා වෙසාරජ්ජඤ්ඤාණං පටිබාහිත්වා තථාගතස්ස ආණාවක්කෙක පහාරං දදමානො, අපි නු ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ උසඞ්කතොපි; (ම. ටී. 86) – (ම. ටී. 255).

උහඤති = අවහසති; (ප. 76).

උහුඞ්කාරා = උලූකා; (ජා. අ. 475).

උළාරං = පණීතං; (ස. පි. 405) – විපුලං මහන්තං; (ථෙරී 137) – මහෙසක්ඛං; (ම. න. 243) – පණීතම්පි සෙට්ඨම්පි මහන්තම්පි; (විභ. 8) – විපුලං; (සු. නි. 283) – සෙට්ඨං පණීතං; (ජා. ටී. 202) – උත්තමං; (ජා. ටී. 237).

උළාරං පුබ්බනාපරං විසෙසං = පුබ්බවිසෙසතො අපරං උළාරවිසෙසං; (සං. න. 167).

උළාරං පුබ්බනාපරං විසෙසං ජානන්ති = සීල පරිපූරණාදිතො පුබ්බවිසෙසතො උළාරතරං අපරං කසිණපරිකම්මාදි විසෙසං ජානන්තීති අත්ථෙ; (ම. ව. 95).

උස්සහනාය = උපවිතාය; (ථෙරී. 207).

උස්සයවාදිකා = මානුස්සයවසෙන කොධුස්සයවසෙන අවට්කරණත්ථාය විනිවජ්ජයමහාමත්තානං සන්තිකෙ ච්වදමානා; (මා. 163) – මානුස්සයවසෙන කොධුස්සය වසෙන ච්වදමානා; (ස. ටී. 675).

උස්සයසන්නිවයසඤ්ඤ = "උස්සයවාදිකා" ති ච "පහාන ස්සන්නිවයං කාරෙය්‍යා"ති ච වුත්තාසිඛාපදද්වයං; (ස. ටී. 966).

උස්සක්කති වායමති = උස්සාහං වායාමං කරොති; (සං. ත. 100) – උස්සාහසඤ්ඤ වායාමසඤ්ඤ කරොති; (අ. 611).

උස්සහති = සක්කොති; (උ. 181) – වායමති, (මි. ත. 293). –විරියං කරොති; (මි. ත 132)

උස්සහන්ති = උස්සාහං කරොන්ති; (දී. 209).

උස්සහසි ත්වං ආනන්ද = සක්කොසි ත්වං ආනන්ද; (ස. ටී. 835)

උස්සහසි ත්වං භගිනි ඤාතීනං අත්ථං කාතුං = යස්මා නෙ නිත්තියා තස්සා අඤ්ඤතකාපි සමානා පබ්බජ්ජා සම්බුද්ධමත්තෙනෙව නං පගුණිඤ්ඤතාය ඤාතකා මිය ඤත්වා –පෙ– ආහංසු; (උ. 181).

උස්සහාමිනහවා = තුම්හෙහි දින්නානයෙන සක්කොමීති දස්සෙති; (ස. ටී. 835).

උස්සහිත්වා තුලෙති = තථාභූතො ව විපස්සනාකම්මං කරොන්තො; (ථෙර. ට්ඨ. 131).

උස්සහිස්සාමි = උස්සාහං කරිස්සාමි; (අ. 612).

උස්සහෙති = වායමති; (ජා. අ. 179).

උස්සාදනං = හත්ථිඅස්සරථානසෙඛ්ව බලකායස්ස ච උච්චාසද්දං; මහාසද්දං; (අ. 610) – හත්ථි –පෙ– උච්චාසද්ද මහාසද්දං; (ප. 75).

උස්සාදිඩ්ඨ = පටිහරිඩ්ඨ, සරං යෙව නං ගහෙත්වා අගමංසූති වුත්තං හොති; (ස. ටී. 633).

උස්සාදෙතා = "අමහාකං ආචරියෙ මහානිපිටකෙ පරමධම්මකථිකෙ"ති ආදිනා නයෙන එකච්චං උස්සාදෙති; (ස. ටී. 1018).

උස්සාදෙති = කිං මහාරට්ඨස්ස මහාකුට්ම්බකානි ආදීනි වත්වා ගෙහසිතවසෙන න උස්සාදෙති; (මි. ත. 271).

උස්සාදෙත්වා = උට්ඨපෙත්වා; (මි. ට්ඨ. 90).

උස්සාදෙය්‍ය = රාසිං කරෙය්‍ය; (ස. ටී. 441).

උස්සාපෙථා = නං පාසාදං උට්ඨාපෙත්වා; (දී. 621).

උස්සාපෙථා පුනප්පුනං විමජ්ජති = වලීසු තට්ඨාසු ඉදං මහන්තා හත්ථිසන්ථති මඤ්ඤමානො උදකෙන සිඤ්චිත්වා පාදෙහි අක්කමිත්වා හත්ථෙහි උස්සාපෙත්වා උක්ඛිපිත්වා පිට්ඨියා සංසති, තං ආනපෙසුක්කං පඤ්චපටමාණමෙව හොති, සො පුනපි තථා කරොති, තෙන වුත්තං; (ස. ටී. 474).

උස්සාවනන්තිකං = (ආදිසු) උස්සාවනන්තකා නාම එවං කත්තබ්බා; යො ථම්භානං වා උපරි නිත්තිපාදෙ වා නිබන්ධිත්වා විහාරෙ කරියති, තස්ස හෙට්ඨා ථම්භපටිච්ඡකා පාසාණා භූමිගතිකා එව; (ස. ටී. 814) – උස්සාවනන්තිකා නාම යා ථම්භානං උපරි නිත්තිපාදෙ වා නිබන්ධිත්වා කතා, සා සබ්බෙසු ථම්භෙසු ච නිත්තිපාදෙසු ච අපනීතෙසු ජණ්ණිතවත්ථුකා හොති; (ස. ටී. 815).

උස්සාව බින්දුව පලිඝසමානෙ = නිණ්හෙ ලිඝසමාන උස්සාව බින්දුසදිසෙ; (පෙ. 157).

උස්සාවෙ = නිම්බින්දූ; (බු. 192).

උස්සාහං – දසංකොවං; (බු. 20).

උස්සාහනා = සෙසං තස්සා එව වෙවචනං සාති යථා වුත්තාවිමංසනෙ සඤ්ඤොවං අනාපජ්ජිත්වා උස්සාහන වසෙන උස්සාහනා; (නෙ. 46) – විරියෙන උපත්ථම්භනාධම්මස්ස ධාරණපරිචයසාධිකා පඤ්ඤා; (නෙ 46).

උස්සාහෙ = උස්සාහනවසෙන – උස්සාහෙ; (ඛ. ස. 145) – (මහා. 133) – උස්සාහන වසෙන උස්සාහෙ; (මහා. 291) – උස්සාහොනාම බොධිසම්භාරානං අබහුස්සහන විරියං; (චරි. 227) – තතො අධිත්ථන තරං විරියං; (අ. 526) – උස්සාපන විරියං (අ. 659).

උස්සාහෙ කරණීයෙ = පරියෙසනා කාතබ්බා; (ස. ටී. 836).

උස්සිඤ්චිත්වා = අතිරෙකෙන සිඤ්චිත්වා; (මහා. 57).

උස්සිතං = පාසාදෙ උස්සාපිතං; (අප. 88).

උස්සිතමනති ච = උස්සාද මනති ලොභදොස මානුස්සත්තං වාවං හාසිතා කණ්හවාවෙ අනත්ථ දීපනෙ; (ස. ටී. 1018).

උස්සිනෙ = උගතෙ පඤ්ඤතෙ මහාමත්තෙ; (ජා. අ. 113).

උස්සිසමති = සිස්සපරිහාගෙ; (අප. 203).

ඌනවස්සිකනවසික්ඛා = ඌනපඤ්චබන්ධනපහානසික්ඛා පදතුල්‍ය වසික්ඛාපාටික්කසික්ඛාපදඤ්ච; (සං. නි. 964).

ඌනමනෝ = කසිණං ඌනමිත්‍යාදි පවත්තානං ඌනංමිනං; (ඛු. 36).

ඌනවස්සතිවස්සං = පටිසන්ධිග්ගහණතෝ පට්ඨාය අපරිපුණ්ණ වීසතිවස්සං; (මා. 127).

ඌනවස්සවීසතිවස්සාදීනා = ඌනවීසතිවස්සසික්ඛාපදඤ්ච උක්ඛිත්තකේන සද්ධිං සංවාසසික්ඛාපදඤ්ච නාසිතකසාමණේරසමෝධානසික්ඛාපදඤ්ච; (සං. නි. 963).

ඌනාව = අපරිපුණ්ණමේවාරථාව; (ථේර. ධ. 36)

ඌනූදරෝ = "ඌනූදරෝ මිතාහාරෝ"ති පණීතං ලූබංවාපි හොජනං භුඤ්ජිත්වා නිසජ්ජ යාවදත්ථං අනුභුත්වා ඌනූදරෝ සල්ලහුකූදරෝ; (ථේර. ධ. 112).

ඌනෙගණේ = එත්ථ ගණේති වත්තාරෝ වා අතිරේකා වා; (සං. නි. 867).

ඌනෝ = පාරිපූරිරහිතෝ; (පටි. 278).

ඌමි = වීචියෝ තරඞ්ගා; (ඛු 124).

ඌමිනජ්ඣායති = පඤ්චන්නන්තරේ ඨිතස්ස වා මෙත්තාඛ සමුද්දස්ස ඌමිනජ්ඣායති; (සු. නි. 451).

ඌමිනෝ ජ්ඣායති = සත්තපඤ්චන්නානං වා මෙත්තාඛ අන්තරේ ඨිතස්ස සමුද්දස්ස ඌමි න ජ්ඣායති; (සු. ස. 182).

ඌමිභයං = මහාසමුද්දෙ උදකං ඔරොහන්තස්ස පත්තභයං; (මහා. 281).

ඌමිභයං දුත්තරං අච්චතරී = ඌමිභයෙන සභයං දුරතික්කමං අතික්කමී; (සං. ස. 34).

ඌමිභයෙති බො භික්ඛවෙ තොඛ්බ්‍රාසඤ්ඤස්ස අධිවචනං = භායතී එතස්මාති = භයං, ඌමී එව භයන්ති = ඌමිභයං; (ඉති. 270).

ඌමිභෙ = ගාවුතාදිභෙදෙ තරඞ්ගරාසයෙ; (අප. 194).

ඌරු = ඉදං සෝ පුරිමෙ ගාථාසු සුඛාපි නං අතොලොකෙත්වාමෙව දිස්වා අලඞ්කතසරීරස්ස දස්සෙස්සාමීති විහෙඨෙතුං ආහ. තස්සත්ථෝ – ඉමේ මේ කදලීඛන්ධසදිසෙ ඌරූ කනකඛන්ධේ බාහූ ච පබ්බතග්ගසදිසෙ මේ සුණෝහීති; (ජා. ස. 10).

ඌරුබෙල්ලෝ = උභොසු ඌරූසු එඛ්ඛාබෙලා, යෙන සෝ තතෝ පලාතුං නාසක්ඛි (මහි. 134).

–බම්භගත ඌරුහාවෝ ඌරුඛ්ඛම්භාති අත්ථෝ. තිම්බාය ඛ්ඛවනෙන පනෙත්ථ ගච්ඡසීති අනාගත වචනං කතං; (ම. ධ. 237).

ඌරුඝට්ටාපභවඤ්ච = යෙසං අපත්තී වුත්තා; (සං. නි. 378).

ඌරුඨිතූපපත්තිතා = සම්පත්තා ඌරුඨිතා, ඤදලිඛන්ධ සදිසිඌරු වෙව සම්පාහසදිසඨිතා ච; (විමා. 224).

ඌරුඤං = ථිවිත්තං අසම්බාධං; (ම. ඛ. 184).

ඌරුබලී = ඌරුබලසම්පන්නා; යස්ස හි ථලඤ්ච ආවුධඤ්ච ගහෙත්වා පරසෙනං පවිසිත්වා අනික්ඛං නිහඤතෝ නික්ඛං සඞ්හාරයතෝ පර හත්ථගතං රජ්ජං ආහරිතුං ඌරුමහන්තී අයං ඌරුබලී නාම; (ම. ත. 211).

ඌසරං = උබ්භිදෙදකං; (ඛු. 769).

ඌහච්ච = සම්මුහනිත්වා; (සු. ස. 150).

ඌහච්චමනෙජ්ජා=එතෙ නික්ඛු ඤාණග්ගාථ්‍රාය අනාවෙන අනෙජ්ජා; (සු. ස. 150) – එතෙ ඤාණග්ගාථ්‍රාය අනෙජ්ජානික්ඛු; (සං. ථ. 61) – එතෙ ඤාණග්ගාථ්‍රාය අනාවෙන අනෙජ්ජා නික්ඛු ඉඤ්ඣිලං ඌහච්ච සම්මුහනිත්වා; (දී. 485).

ඌහඤ්ඤති තෙ = උට්ඨහති; (ජා. ශ්‍ර. 66).

ඌහඤ්ඤතීති = උග්ගණ්හියෙථ; උද්ධිච්චාය සංවත්තෙය්‍යාති අත්ථෝ; (ම. ධ. 68).

ඌහනං රාජොජ්ඣලං = අද්ධමාසෙ වානාතපසුඛාය ගොමහිසාදි පදපහාරම්මහන්නතාය පඨවියා උද්ධං ගහං ඌහනං ආකාසෙ සම්පිණ්ඩිතරජඤ්ච රෙණුඤ්ච; (සං. නි 291) – (සං. ත. 210).

ඌහනා = ඌහදිනා; බහි මච්චමඤ්ඤිනාති අත්ථෝ; (සං. නි. 948).

ඌහනෙ = අරුණෙ උග්ගතෙ; (ජා. ශ්‍ර. 241).

ඌහනෝ ඛඤාවමරා = නන්දිරාගෝ දොඛාශ්චෝ පාතිනෝ; (ජා. ශ්‍ර 71).

ඌහදනතිපි උම්මහනතිපි = සත්තානං උපරි වච්චමපි පස්සාවමපි කරොනත්තීති වුත්තං හොති; (සං.නි.495).

ඌහනනං = ඉමිනා පාපඤ මඤ්ඤමෙන ඌහනනං; (ජා. ධ. 53).

ඌහසං = මහාහසිතං හසනන්ති; (ජා. ශ්‍ර. 287) – සිතං කත්වා මඤ්ඣහසිතං හසනන්ති; (සං. නි. 390).

ඌහසති = අවහසති; (අ. 611).

උළාරං වත තං ආඝි = තං මයා කතං පුඤ්ඤං උළාරං වත අහොසි; (තෙ. 195).

උළාරපාමොජ්ජා = ඵලසමාපත්ති සුඛවසෙන ධම්ම දෙසනාවසෙන ච උපපන්න උළාරපාමොජ්ජොනි; (ථෙර. ඵ. 149).

උළාරභොගකුලා = උළාරෙහි පණීතෙහි භොගෙහි සම්පන්න කුලා; (ම. ව. 69) – අවසෙස වෙස්සාදි කුලා එතෙන පහූන ජාත රූපරජ්ජාදිං දීපෙති, චණ්ඩාලාපිහි උළාරභොගා හොන්ති; (මහා. 140).

උළාරවණ්ණ = සොභග්ගපත්ත රූපධාරත කොතූ සි ඔං එවං අච්චුග්ගතසරීරොති; (ජා. ව 126).

උළාරවණ්ණං = සෙට්ඨරූපං; (පෙ. 173)

උළාරවෙදූ = මහන්තතුට්ඨිනො; (ම. න. 125).

උළාරසම්භාවිතා = උළාරකුලා පබ්බජිතත්තා ගුණෙහි ච උළාරත්තා උළාරාති සම්භාවිතා; (ස. ම. 696).

උළාරා = සෙට්ඨා; (දී. 638) – මහෙසක්ඛා, ආනුභාව සම්පන්නා; (දී. 701) – (චතු. 179) ජිනා සම්බුධා; (පෙ. 24) – උළාරවිසා; (ජා. ප. 141) – එත්ථයං උළාරසද්දො, මධුර සෙට්ඨ පමාණ විපුලාදිසු දිස්සති; සබ්බයඹි සෙට්ඨෙ දට්ඨබ්බො; (බු. 27) – උළාර විභවා; (විමා. 232).

උළාරානි උළාරානි = පණීතානි පණීතානි; (ම. ටූ. 237).

උළාරාය = උත්තමාය සෙට්ඨාය; (අ. 636) – (ම. ටූ. 163) – සෙට්ඨා; (සං. න. 169) – උත්තමාය; (ම. ටූ. 142).

උළාරෙ උළාරෙ = පණීතෙ ච බහුකෙ ච; (සං. ඵ. 109) – (සු. ස. 105).

උළාරෙ = තස්සෙව වෙවචනං; (අ. 532) – (ම. ව. 119) – උත්තමාය; (ම. ටූ. 142) – ඉධ පන විපුලෙ උළාරොති වුත්තොං; (පටි. 441) – ඉධ පන විපුලං අධිප්පෙතං; (දී. 289) – මහා විපුලෙ; (දී. 452) – කුදස්සු නාමාහම්පි එවං පරිසුද්ධකාය සමාචාරතාදීහි සීලසමාධිනිබ්බෙධික පඤ්ඤාදීහිච උළාරෙ භවෙය්‍යන්ති එවං විත්තොත්තෙත්තා විපස්සනං ආරභිත්වා පත්තෙවකබොධිං අධිගතොමහීති; (අප. 151) – උළාරෙහි කායවච්මනොකම්මෙහි සමන්නාගතෙ උළාරෙ; (අප. 157) – උළාරෙහි උත්තමෙහි සීලාදිගුණෙහි සමන්නාගතෙ; (ඒ. 172) – මහන්තා ඉතරෙහි ඡහි පබ්බතෙහි උච්චතරෙ; (ජා. ප. 202) – උළාරොති පන විසෙසෙත්වා වුත්තත්තා නස්සා දෙවතාය පරිවාර සම්පත්ති ච වණ්ණසම්පත්ති ච වුත්තා හොති; (විමා. 98) – යථා වෙස ථාමබලජවාදීහි උළාරෙ; (චූ. 96) – (සු. නි. 70) – අනෙකනිධිකුම්භි හාවෙන මහන්තත්තා උළාරෙ; (ජා. ත. 18).

උළාරෙ තෙ යසො වණ්ණො = උළාරෙ විමානං, තස්සකා උපපත්ති? (විමා. 96) – උළාරොති පන විසෙසෙත්වා වුත්තත්තා තස්සා දෙවතාය පරිවාර සම්පත්ති ච වණ්ණසම්පත්ති ච වුත්තා හොති; (විමා. 98).

ඌනදරෙ = අස්ස න වානගරිනභස්සා විය උත්තිමාතු දරෙ, භග්ගසම්මදපපච්චයා මනමඬ්ඩං පරිහරෙ යාති වුත්තං හොති; (සු. නි. 401).

ඌනඝඣබ්බස්සානි = පදභාජනෙ පන සඞ්ඛ්‍යාමත්ත දස්සනත්ථං -පෙ- වුත්තං; (ස. ම. 495).

ඌනතිංසං = එකෙන දවිහි ඌනතාය ඌනතිංසං වා වස්සානි පත්වා; (ජා. ත. 96).

ඌනත්තං වා = එත්ථ ඌනභාවො ඌනත්තං අපරිපුණ්ණ භාවොති අත්ථො; (මහා. 181).

ඌනත්තාති = උදකපනිට්ඨානස්සහි මහන්තත්තා ඌනොයෙව; (ජා. ඨ. 283) – සොහි අජ්ඣාසය මහන්තතාය සික්ඛිතබ්බස්ස න පූරති; (ජා. ඨ. (283) – සොහි තණ්හාමහන්තතාය න පූරති; (ජා. ඨ. 283).

ඌනදසවස්සං = ඒකෙකස්සු ඌනදසවස්සපදං විසෙසො නං සබ්බත්ථ ආපත්තිකරං; (ස. ම. 740)

ඌනදසවස්සො ආපජ්ජති නො දසවස්සො = 'අහං පණ්ඩිතොව්‍යත්තොති නවොවා මජ්ඣිමොවා පරිසං උපට්ඨපෙන්තො; (ස. ම. 977).

ඌනද්වාදසවස්සං = කිඤ්චාපි -පෙ- පරිපුණ්ණසඤ්ඤාය වුට්ඨාපෙතබ්බියා අනාපත්ති සා පන අනුප සම්පන්නාව හොති; (ස. ම. 704).

ඌනද්වාදසවස්සා = උපසම්පදාවසෙන අපරිපුණ්ණ ද්වාදසවස්සා; (මා. 196).

ඌනද්වාදසසම්මතා=''ඌනද්වාදසවස්සා උට්ඨාපෙය්‍ය, පරිපුණ්ණද්වාදසවස්සා සංඝෙන අසම්මතා වුට්ඨාපෙය්‍යා''ති වුත්තසික්ඛාපදද්වයං;(ස. ම. 964)

ඌනපඤ්චබන්ධනෙන = එත්ථ ඌනානි පඤ්චබන්ධානි අස්සාති ඌනපඤ්චබන්ධනො, තස්ස පඤ්ච බන්ධානි පූරෙත්වාති අත්ථො; (ස. ම. 513).

ඌනපඤ්චබන්ධනො = තස්ස පඤ්චබන්ධානි පූරෙත්වාති අත්ථො; (මා. 74).

ඌනපඤ්චවස්සො ආපජ්ජති = 'අහං පණ්ඩිතො ව්‍යත්තොා'ති නවකො අනිස්සාය වසන්තො; (ස. ම. 977)

අනුපුබ්බෙන දුක්ඛස්සන්තකරෝ හොති, යස්මිං වයසෝ නිඛිත්තමානෝ අනුපුබ්බෙන දුක්ඛස්සන්තං අකාසි, තං ධම්මං සද්ධාය පඤ්ඤං පුච්ඡිති; (බු. 49).

එකං සම්සෙවති = සෙවිතබ්බයුත්තකං සෙවති; (අ. 793).

එකං පිණ්ඩං අනාගතෙ = යෝ සබ්බපඨවිමෝ එකොලෙපපිණ්ඩෝ තං එකං පිණ්ඩං අසම්පත්තෝ නුට්කමෙම; ඉදං වුත්තං හොති:- ඉදානි දට්ඨි පිණ්ඩෙති නිට්ඨානං ගම්ස්සතීති නෙසු පඤ්චපිණ්ඩ දූනෙ ථුල්ලවචයං; (ස. ටී. 409)

එකං පුග්ගලං පියං මනාපං = ඉදමෙව බුද්ධාදිය වත්ථු භූතං පුග්ගලං දස්සෙතුං වුත්තං. තත්‍ර ගතිකුල භොගාදි වසෙන ජෝතිහාවෙඩිතෝ පියෝ; කාය සුචරිතාදීහි උපෙතත්තා ජෝතිපරායනභාවෙ සීතෝ මනාපෝ නි වෙදිතබ්බෝ; (විභ. 267).

එකං පුරතෝ එකං පච්ඡතෝ නිසීදාපෙම = තෙ කිර දොපි ජනා සබ්බාලඞ්කාරපටිමණ්ඩිතා නෙසු දිවසු නාගෙසු තා ඉත්තියෝ එවං නිසීදාපෙත්වා රඤ්ඤා නාගං මජ්ඣෙ යපෙත්වා උභොසු පස්සෙසු ගච්ඡන්ති තස්මා එවමාහංසු (සං. නි. 216). - තෙ කිර -පෙ- සබ්බාලඞ්කාරපටිමණ්ඩිතා දිවසු නාගෙසු -පෙ- මජ්ඣෙ කත්වා -පෙ- එවමාහංසු; (නෙ. 194).

එකං ඵලං නිබ්බත්තෙති = එකං ඵලං ගණ්හාති; (අප. 236).

එකං බුද්ධගතං සතිසඞ්ඛාතං අලභිත්ථ පතිස්සතො = බුද්ධාරම්මණං ආරම්මණස්ස එකජාතියත්තා එකං ඉතිපිසෝ භගවාති ආදිනයප්පවත්තං බුද්ධානුස්සති සඞ්ඛාතං සතිසඞ්ඛාතං බුද්ධගුණානං වා බුද්ධානං වා පතිසරණතෝ පතිස්සතෝ හුත්වා අලභිං; (ථෙර. ඒ. 338).

එකං බ්‍යාකරණං = සබ්බෙසත්තානං ආහාරට්ඨිතිකානි ඉදං එසං වෙය්‍යාකරණං. එවං සබ්බත්ථ අත්ථෝ වෙදිතබ්බෝ; (සං. ට 99).

එකං මෙවා ඔමෙ. අඤ්ඤමඤ්ඤෙති මෙවිඤ්ඤෙති [illegible] - තත්‍ර යථා මෙවඤ්ඤතීදෙසෙ හොති [illegible] -පෙ- දීපෙතුං; (නෙ 98).

[illegible] = උභතෝභාගවසෙන රූපධාතුයාවා [illegible]; (ඛු. 5).

[illegible] ථූලා වා සිඛිධා වා, ඔළාරිකං වා [illegible] සීතසෙසා යෙව, අකුසල [illegible] බහාපාදවිකිංසා [illegible]; (ම. ටූ. 65).

එකං මෙදනකං එකං උදූලනකං - සො දස ජානාති පඤ්ඤාති = ඉදමෙව අපුබ්බං. සෙසං මහාවගෙ විභඞ්ගමෙව; (ස. ටී. 998).

එකං මහාභූතං = (ආදි) රූපාඛ්‍යාතං පටිච්ච රූපඛ්‍යාතස්ස උපපත්තිදස්සනත්ථං වුත්තං; (ප. 318).

එකං යුගං = එකං වත්ථුයුගං; (පෙ. 165).

එකං යෙව දිසං ධාවති = අනිවත්තිත්වා ධාවන්තෝ එකං යෙව දිසං ධාවති; නිවත්තිත්වා පන අපරං ධාවිතුං සක්කොති; (ම. ව. 172).

එකං වනස්මිං = මිත්තාවට්ඨානෙ එකකං වනස්මිං; (ධ ප. 655).

එකං වරසෙය්‍යං = තත්‍ර තත්‍ර නවකම්මදාතට්ඨානෙ වා වස්සගොහන පත්තාවට්ඨානෙ වා යං ඉච්ඡති, තං එකං වරසෙය්‍යං අනුජානාමීති අත්ථෝ; (ස. ටී. 921).

එකං වස්සං මෙව = එකන්තරිකෙ එකස්මිං සංවච්ඡරෙ දෙ වුට්ඨාපෙති; (ස. ටී. 708).

එකං සං = එකංසන්ති ච වාමංසං පාරුපිත්වා සීතසෙසනං අධිවචනං; (සු. නි. 303).

එකං සං අඤ්ජලිං කත්වා = එකං සං උත්තරාසඞ්ගං කත්වා සිරයි අඤ්ජලිං යපෙත්වාති අත්ථෝ; (අප. 406).

එකංසං චීවරං කත්වා = එත්ථ පන පුන සණ්ඨාපනෙන එවං වුත්තං; (සු නි. 302) - එකස්මිං අංසකූටෙ චීවරං කත්වා; සාධුකං උත්තරාසඞ්ගං කත්වාති අත්ථෝ; (ස. ටී. 997).

එකං සච්චං = නිරොධෝ මිගො වා; (සු. නි. 445).

එකං සච්චං නිති සච්චෙති සඞ්ඛයිනං = එකං දුක්ඛ සච්චං මිස්සං අකුසලකුසල අබ්‍යාකතභූතෙහි සමුදයමිගෙහිරොධ සච්චෙහි සඞ්ඛයිනං; (පටි. 426).

එකං සච්චං දුතිය සච්චෙති සඞ්ඛයිනං = එකං අකුසල සච්චං දුතිය දුක්ඛසමුදයසච්චෙහි සඞ්ඛයිනං; (පටි. 426).

එකංසනාවිතතා = එකංසාය එකභොට්ඨාසාය භාවිතතා, දිබ්බානං වා රූපානං දස්සනත්ථාය දිබ්බානං වා සද්දානං සවණත්ථාය භාවිතතාති අත්ථෝ; (දී. 220).

එකංසහාවිතතා සමාධි = සුභාවිතස්ස සතස්ස සමාධි; (නෙ. 114).

එ

එකං = එකන්තනිකාසිලෙසතාය එකං නෙවඤ්ඤේනවා එකං; (සු. නි. 187) – පබ්බජ්ජාසඞ්ඛාතාදීහි එකං; (සු. නි 192) – ගණන පරිවේජද නිද්දෙසෝ; (ම. ඵ. 7) – (උ. 13) – (පටි. 366) – (අ. 6) – (දී. 24) – (සං. ඵ. 7) – නාරම්මණවසෙන පන අරූපධම්මානං පරිනිතත්තා අබ්‍යාකතං පටිච්ච රූපාබ්‍යාකතස්ස උපපත්තිං සඤ්ඤාය එකන්ති වුත්තං; (ප. 325) – අබ්‍යාකතං අභූතලස්ස; (ප. 356) – ආගතට්ඨානෙ ඉදමේව ගහෙතබ්බං; (ප. 370) – නම රූචවනකං ගණා; (ජා. ස. 54)– එකවචං; (ම. න. 124).

එකං අසඤ්ඤපදං සුත්වා = එකං අසඤ්ඤපදං සුත්වා රාගාදී වූපසමෙන වූපසම්මති; (ඛ. ප. 312).

එකං උඤ්ඡනඛං = තූලොනද්ධ මසඤ්ඤපියං; (සා. වි. 998).

එකං කම්මං = අපලොකන කම්මාදි චතුබ්බිධං කම්මං එකතෝ කරණවසෙන; (පටි. 378).

එකං කොට්ඨාසං නිපජ්ජේය්‍ය = එකං මජ්ඣිමයා ම කොට්ඨාසං සතෝ සම්පජානෝ නිපජ්ජිත්වා නිද්දං ඔක්කමෙය්‍ය; (මහා. 290).

එකං ඛණ්ඩං = (ආදීසු) වුත්තානයෙනෙව පනෙත්ථ අත්ථයොජනා වෙදිතබ්බා; (ප. 318).

එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච තයෝ ඛණ්ඩා = නසමා මෝහං ඒය විසුං අධිපනිමත්තමේව අනුද්ධරිත්වා සබ්බ සඞ්ගාහිකා වසෙන එසා එකං -පෙ- ඛණ්ඩාති ආදිකා දෙසනා කතාති වෙදිතබ්බා; (ප. 324).

එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච ද්වෙ ඛණ්ඩා = වෙදනානන්තිකෙ නිසෙසා වෙදනා රූපං නිබ්බානන්ති ඉමෙ ධම්මා න ලබ්භන්ති, නසමා -පෙ- ආදි වුත්තං; (ප. 376).

එකං ගාථාපදං සෙය්‍යෝ = "අප්පමාදෙ අමතපදං -පෙ- යථ මතා"ති එවරූපා එකා ගාථාපි සෙය්‍යෝති අත්ථෝ; (ඛ. ප. 315).

එකං ච පන මහෙසක්ඛ චිත්තං = චිත්තං පන නෙ සඞ්ඛතට්ඨෙන නිරන්තරට්ඨෙන අවිගාහිතට්ඨෙන සමඟාහට්ඨෙන එකමෙවාති දස්සෙති; (ම. ථූ. 200).

එකං ච ජේය්‍යමත්තානං = යෝ රත්තිට්ඨාන දිවාට්ඨා නෙසු අප්පඛත්තිකකම්මට්ඨානං සම්මසන්තෝ අත්තනෝ ලොභාදිකිලෙසජ්ඣෙන අභාවං ඤ්ඤත්‍ය; (ඛ. ප. 319).

එකං ච හාමිතත්තානං = යෝ ච එකං සීලාදිගුණ වසෙන වඩ්ඪිතත්තභාවං හෙට්ඨිමකොට්ඨාසං සෝතාපත්තඵලං උපරිමකොට්ඨාසා බීණාසවං අරහත්තඵලං සම්පත්තං කටවුත්තිකභාවූපගත වසෙන මා යාපෙන්තා ආහාරදානවසෙන වා ථූලසාටකදාන මත්තෙනෙන වා පූජෙය්‍ය යං ඉතරෙහ වස්සසතං ජූනං තතෝ සායෙව පූජා නෙය්‍යෙ; (ඛ. ප. 321).

එකං වරණං = කා උපපත්ති? බොධිමණ්ඩතෙොපභූති යථාකකමං කපිලවත්ථුං අනුපපත්තෙ භගවති පිතාපුත්තා සමාගමෙ වත්තමානෙ භගවා සම්මාද මානෙන රඤ්ඤා සුද්ධොදනෙන "තුම්හෙහතො ගහට්ඨකාලෙ ගන්ධකරණ්ඩකෙ වාසිතානි කාසි කාදිනි දුස්සානි නිවාසෙත්වා ඉදානි කථං ජිණ්ණ කානි පංසුකූලානි ධාරෙථා"ති එවමාදිනි වුත්තො රාජානං අනුනයමානො:-

"යං නවං නාන වදෙසි පත්තුණ්ණං තූලකාසිකං,
පංසුකූලං තතො සෙය්‍යං එතං මෙ අභිපත්ථිතං"

ආදිනි වත්වා ලොකධම්මෙහි අත්තානො අවිකම්පභාවං දස්සෙන්තො රඤ්ඤෙ ධම්මදෙසනත්ථං ඉමං සත්තපදගාථමභාසි; (සු. නි. 191).

එකං වෙ බාහං ගණ්ඨෙන ලිම්පෙය්‍යුං = සවෙ එකං බාහං චතුජාතියගන්ධෙන ලෙපං උපරුපරි දදෙය්‍යුං; (මහා. 174).

එකං ඨානං ගච්ඡති = එකසමිං යානෙ උපපජ්ජතීති වුත්තං හොති උපපත්ති ඔකාසට්ඨානං හි නිට්ඨති එත්තාති ඨානන්ති වුච්චති; (මහා. 262).

එකං තං වරං යාචාමි = අහං තං එකං වරං යාචාමි; මයාං එකං වරං දෙහීති අත්ථො; (චරි. 117)

එකං දිසං = එකං එකිස්සා දිසාය; පයමපරිග්ගහිතං සත්තං උපාදාය එකදිසාපරියාපන්නසන්තතිඵරණ වසෙන වුත්තං; (පටි. 388). – (විසු. 228).

එකං දෙව නිඤ්ඤ පඤ්ච සන්තන්ති නාම = ආගතට්ඨානෙසු ගණනා වෙදිතබ්බා. චත්තාරි ඡ අට්ඨානි ඉමා පන තිසෙසා ගණනා නත්ථෙවානි; (ප. 328).

එකං ධම්මං = තත්ථ එකං ධම්මන්ති සවචං; (ඛ. ප. 436). – එකං වවිත්‍යවවත්‍යඛාතං ධම්මං; (ඉති. 69).

එකං නාමකිං = එවමාදිනං කුමාරපඤ්හානං අත්ථ වණ්ණනාඤ්ඤමො අනුපපත්තො; (ඛු. 48). – යත්ථිං එකධම්මත්ථිං භික්ඛු සම්මා නිබ්බිදමානො

එකඛමථං = (ආදීහි) උපොසථපවාරණායෙව වුත්තා; (සං. නි. 702) – අපලොකනකම්මාදිකං එකකම්මං; (මහා. 337).

එකඛමථා නාව = ඉදං පනස්ස එවමියං ගණතොපි කමෙම අනිපථජ්ජිමානෙ තිරාසඞ්කා හුත්වා පෙමවසෙන පුන ආගච්ඡිස්සතීති විඤ්ඤාපෙත්වා නත්ථං දාහ; (අ. 793).

එකඛමථි බහූජ්ජනෙ = බහූපි සෙ පච්චත්ථිකජ්ජනෙ එතං අකාලෙ නිකඛන්තං වා පරකඛාහතං වා එකකං සම්පහරිත්වා මහාවිනාසං පාපෙති; (ජා. අ. 149).

එකඛසස = අසහායස්ස; එතෙන භායථවෙකං දස්සෙති; (ථෙර. ගු. 19).

එකඛා මයං අරඤ්ඤෙ = ආදිකා ආයස්මතොා එපීී පුත්තත්ථෙරස්ස ගාථා; (ථෙර. එ: 142).

එකකුටිසො ගාමො = තත්ථ යස්මිං ගාමෙ එකා එව කූටි එකං ගෙහං, සෙය්යථාපි මලයජ්ජනපදෙ; අයං එක කූටිකා ගාමො නාම; (සං. ටී. 214).

එකකුලස්ස ගාමො = එකස්ස රඤ්ඤා වා ගොජ්ඣකස්ස වා ගාමො; (සං. ටී. 470)

එකකො = එකිකො අද්ධනියො; (පෙ. 130).

එකකොවාහං හෙරවෙ බිලෙ විහරාමි = අහඤ්ච එකකො අසහායො අපපටිහයො යං පබ්බත ගුහායං වසාමි, තස්ස මය්හං එවම්භූතස්ස මෙ සතොා; (ථෙර. එ. 315).

එකකොමකිතාව = ඉදං පනස්ස එවං අයං ගණතොපි කමෙම අනිපථජ්ජිමානෙ තිරාසඞ්කා හුත්වා පෙම වසෙන පුන ආගච්ඡිස්සතීති විඤ්ඤාපෙත්වා නත්ථං දාහ; (ථ. 152).

එකකබෙසො = අවනිරුළහා එකොව අද්ධනියොති අත්ථො; (බු. 171).

එකඛුරො = අණ්ණා ඛුරො; (ජා. ස 129).

එකගතා = සමාහිතත්තාව එකග්ගං; (අ. 383) – එකග්ගචිත්තතා; (අප. 381) – අවික්ඛිත්තතා; (පටි. 331).

එකගතා සුසමාහිතං = උපචාරසමාධිනා එකග්ගං අප්පණා සමාධිනා සුසමාහිතං; (සු. නි. 300)

එකගගමිත්තා = සමාහිත චිත්තා; (ථෙරී. 171).

එකග්ගචිත්තෙනා = එකාරම්මණෙ පවත්ත චිත්තෙනා; (ඉතා. 335).

එකග්ගතෙසො = තෙසංයෙව සමාධිවසෙන එකාරම්මණ පරිග්ගහම්පෙකඛිත්වා; (පටි. 66).

එකග්ගතං = එවං පටිපන්නො සමාපත්තිං නාම ලභති ඛණං නාම ලභතීති ඉදං මයා සුතන්ති වදති; (ම. ව. 131) – එකග්ගතාචං; (පටි. 351)

එකග්ගෙනා = එකග්ගචිත්තෙනා; (අ. 317)

එකග්ගෙනා නං දමෙමහං = අහං එකස්මිං කම්මට්ඨානා රම්මණෙ එකග්ගො සමාහිතො නං රාගචිත්තං දමෙමි දමනං කරොමි; (අප. 289).

එකඞ්ගදස්සි දුමෙමධො = එවං අනෙක ලිඞ්ගෙ අනෙක ලක්ඛණෙ අත්ථෙ යො තත්ථ එකඞ්ගදස්සී අපුථු පඤ්ඤතාය එකලිඞ්ගමත්තං එකලක්ඛණමත්තඤ්ච දිස්වා අඤ්ඤානා දිට්ඨමෙව න ඉදමෙව සච්චන්ති අභිනිවිස්ස මොඝමඤ්ඤනහි ඉතරං පටික්ඛිපති; (ථෙර. එ. 213).

එකඞ්ගමෙතං = එකො කොට්ඨාසො එස; (ජා. ත. 216).

එකඞ්ගමෙතං ථෙය්‍යාය = ථෙනිතබ්බානං රූපා රම්මණාදීනං පඤ්චන්නං කොට්ඨාසානං ඉදං එකඞ්ගං, එකකොට්ඨාසොති අත්ථො; (සං. එ. 230).

එකඞ්ගහීනා = එකඤෙන ගුණඞ්ගෙන හීනා; (අ. 673).

එකචංකමෙ = සහායෙන විය සද්ධිං වඞ්කමන්තො එකසද්ධිං චඞ්කමෙ; (සං. ටී. 865)

එකචරං = එකිස්සා ලොකධාතුයා දවිත්තං බුද්ධානං අනුප්පත්තිතොපි එකචරං, බහුවිසාණෙවුත්ත නයෙනපි වෙත්ථ අත්ථො දට්ඨබ්බා; (සු. නි. 155). -නසම්ං නිරුද්ධෙ පුන එකෙකමෙව උප්පජ්ජති නසති එකචරං නාම ජාතං; (ධ. ප. 150).

එකචරියං = එතෙසු හි සෙය්‍යං ලභමානො සීලාදීහි වඩ්ඪති සදිසං ලභමානො න පරිහායති; (ධ. ප. 226).

එකචාරී – එකොයෙව හුත්වා චරණවසෙන පවත්තනතො එකචාරී; (ථෙර. ගු. 167).

එකචින්තං දිවසං නිසීදති = පුච්ඡා සකවාදිස්ස. පටිඤ්ඤා පරවාදිස්ස; (ප. 120).

එකචින්තකඛණ්ඩො = පුච්ඡා පරවාදිස්ස. තතො යා සකසමයෙ ''සමාධිං භික්ඛවෙ භාවෙථා''ති ආදීසු පවත්තපඨානකුසලචිත්ත සම්පයුත්තා එකග්ගතා සමාධිති වුත්තා තං සඤ්ඤාය පටිඤ්ඤා සකවාදිස්ස; (ප. 168).

එකං සමයං= උපයොග වචනෙන නිද්දෙසො කතොනි; (අ. 8) – කාලසමපත්තිං; (අ. 9) – (වතු. 63) – කාලසමපත්තිං සවණසමපත්තිඤ්ච නිද්දසති; (උ. 18) – සංවච්ඡර උතුමාසාදි කාලා ඛයසමයෙසු එකං සමයං; (වතු. 62) – එකං කාලං; (වතු 243) – (සු. නි. 93) – ගබ්භොක්කන්තිං ජාති සංවෙග අනි නිබ්බිදාමණ දුක්කරකාරිඤ මාර විජය අභිසම්බොධි දිට්ඨධම්ම සුඛවිහාර දෙසනා පරිනිබ්බාණ සමයෙසු දෙසනාකාල සඞ්ඛාතං එකං සමයං; (සු. ස. 3) – අනියාමින පරිදීපනං; (උ. 13) – (බු. 68) – (මි. ඵ. 7) – (පටි. 366) – එකස්මිං සමයෙ; (මි. දු. 80) – නෙසු සමයෙසු දෙසනාසමය සංඛාතං එකං සමයන්ති දීපෙති; (සං ඵ. 8) – නෙසුපි සමයෙසු අඤ්ඤතරං සඤ්ඤාය එකංසමියන්ති ආහ; (සං ඵ. 8) "එකං සමයං"නි වුත්තොපි එකස්මිං සමයෙති අත්ථො වෙදිතබ්බො; (දී. 26) – නෙන සංවච්ඡර උතුමාසද්ධමාස රත්තින්දිව පුබ්බන්හ මජ්ඣන්හික සායන්හ පඨම මජ්ඣිම පච්ඡිමයාම බුහුත්තාදිසු කාලපභෙද භූතෙසු සමයෙසු එකං සමයන්ති දීපෙති; (මි. ඵ. 8) – පුන ථෙරො අත්තනා දෙසිතං සුත්තන්තං උද්දිසිත්වා තස්ස නිද්දෙස වසෙන බොජ්ඣඞ්ග මිධ දසෙතුකාමො එකං සමයන්ති ආදිකං නිදානං වත්වා සුත්තන්තං නාම උද්ධිසි; (පටි. 430).

එකං සමයං භගවා = එකං සමයං භගවාති වචනෙන තස්මිං සමයෙ භගවතො අභිජ්ඣාමන භාවං දසෙතෙන්තා රූපකායපරිනිබ්බාණං සාධෙති; (සං. ඵ. 9) – (වතු. 63) – එකං සමයං භගවාති වචනෙන තස්මිං සමයෙ භගවතො අභිජ්ඣාමන භාවං දසෙතෙන්තා රූපකායපරිනිබ්බානං සාධෙති; (අ. 8).

එකං සමයං භගවා ආලවියං විහරති ආලවකස්ස යක්ඛස්ස භවනෙ = එවං භගවා භවනෙයෙව විහාසි, න යසස්මිං නිග්‍රොධෙ ආලවකස්ස භවනං තස්සා මූලෙති. තෙන වුත්තං; (සු. නි. 165).

එකං සමයං භගවා කුණ්ඩියායං විහරති කුණ්ඩ ධානවනෙ= අථ භගවා ජනපද චාරිකං චරන්තො අනුක්‍රමෙන තං විහාරං පත්වා තත්ථ විහාසි, තෙන වුත්තං; (උ. 84).

එකං සමූහනිත්වා = කම්මවාය සමූහනිත්වා; (ස. වි. 782).

එකං සමෙනං = එතං උඤ්ඣාමිගුණසංඛපනං අසඞ්ඛතධම්මෙහි අසඞ්ඛතප්පත්තිය ධම්මොති එකං සෙන ධාරෙය්‍යාසි; (සං. ත. 102).

එකං සමථරිඤ්ඤා තිට්ඨති = එකමත්තං එකසොරච්චං සකවාදමෙව පරිත්තං අඤ්ඤවාදං තිට්ඨති; (මි. ත. 80).

එකංස වචනං = එකො අංසො භාගො ස දුතියොති – එකංසො, එකංසස්ස අත්ථස්ස වචනං – එකංස වචනං; (පටි. 378) – එකකොට්ඨාසවචනං; (මහා. 12).

එකං සව්‍යාකරණීයං පඤ්හං = (ආදිසු) එසමුං අනිවචනන්ති පුට්ඨෙන ආම අනිච්චන්ති එකං සෙනෙව ව්‍යාකාතබ්බං එසෙව නයො සොතාදිසු අයං එකංස ව්‍යාකරණීයො පඤ්හො; (අ. 420).

එකං සිතා = සම්මාසම්බුද්ධො භගවා සඩ්ඛතාතො ධම්මා සුපට්ඨපෙන්තා සඤ්ඤාති එකංසෙගාහවති රතනත්තයෙ; නිඤ්ඡිවිකිච්ඡා; (විමා. 68) – එක කොට්ඨාසා; (දී. 249)

එකංසෙන = නිපරියායෙන; (දී. 597) – එකන්තෙනත; (අ. 309).

එකංසෙන ව්‍යාකාතුං = එකන්තෙනත ව්‍යාකරිතුං; (අ. 353).

එකංසො = එකංසකත උත්තරාසඞ්ගො; (ජා. ස. 517).

එකංසො ගහිතො = අනුස්සවෙනවා ආචරිය පරම්පරාය වා ඉතිකිරාති වා පිටකසම්පදානෙන වා ආකාර පරිවිතක්කෙන වා දිට්ඨිනිජ්ඣාන ක්ඛන්තියා වා නක්ඛාහෙතු වා නයහෙතු වා අක ථෙතා පච්චක්ඛතො සඤ්ඤෙන පටිවිජ්ඣිත්වා විය එතං සො ගහිතො, සඤ්ඤිට්ඨාන කථා කථිතාති අත්ථො; (දී.638) – අනුස්සවෙන ආචරිය පරම්පරාය වා ඉතිකිරාය වා -පෙ- සඤ්ඤිට්ඨානකථාව කථිතාති අත්ථො; (සං. ත. 169).

එකංසො තව ඡිත්තං = ඉදං වචනං ආරබ්භ මාරං සන්තජ්ජෙන්තා අත්ථ සඳ්ධානි ඉමං ගාථමාහ; (සු. නි. 329).

එකං හිරඤ්ඤස්ස = එත්ථ හිරඤ්ඤන්ති කහාපණෙ වෙදිතබ්බා; (ස. වි. 144)

එකඤ්ඤං = නාත නං එකඤ්ඤං රඤ්ඤොගතං ඉමිනා හොජ නෙන යාපෙන්තං දිස්වා ඉමි අච්ඡරියං උපට්ඨාති; (ජා. ස. 20).

එකඤ්ඤසමවඤ්ඤිතං සඤ්චයං විපුලෙන සමං = එකස්ස පුග්ගලස්ස එකස්මිං භවෙ අවඤ්ඤිතං සඤ්චයං වෙපුල්ලපබ්බතෙන සමං උපනීතං සර; (**ථෙරී** 220).

එකකම්මං

එකකම්මං = (ආදීනි) උපොසථපවාරණායෙව වුත්තානි; (සා. වි. 702) – අපලොකනකම්මාදිකං එකකම්මං; (මහා. 337).

එකකම්මා නාව = ඉදං පනස්ස එවමියං ගණ්ඨාති කමෙම අනිපජ්ජිමානෙ නිරාසඞ්කා හුත්වා පෙමවසෙන පුන ආගච්ඡිස්සතීති චිත්තමද්දවජ්ජන නත්ථං ආහ; (අ. 793).

එකකමෙ බහූජනෙ = බහූපි සො පච්චත්තිකජ්ජනෙ එතං අකාලෙ නිකඛන්තං වා පරඛණ්ඩිතං වා එකකං සමපහරිත්වා මහාවිනාසං පාපෙති; (ජා. අ. 149).

එකඛණ්ඩ = අසහායස්ස; එතෙන කායවිවෙකං දස්සෙති; (ථෙරී. අ. 19).

එකඛා මයං අරඤ්ඤෙ = ආදිකා ආයස්මතො වප්පී පුත්තත්ථෙරස්ස ගාථා; (ථෙරී. ඒ. 142).

එකකුටිකො ගාමො = තත්ථ යස්මිං ගාමෙ එකා එව කූටි එකං ගෙහං, සෙයථාපි මිලයක්ඛනපදෙ; අයං එක කූටිකො ගාමො නාම; (සා. වි. 214).

එකකුලස්ස ගාමො = එකස්ස රඤ්ඤා වා ගොජකස්ස වා ගාමො; (සා. වි. 470)

එකඝනො = එකිකො අද්දුතියො; (පෙ. 130).

එකඝොවාහං භෙරවෙ සිලෙ විහරාමි = අහඤ්ච එකකො අසහායො අපපටිභයො සං පබ්බත ගුහායං වසාමි, තස්ස මයහං එවම්භූතස්ස මෙ සතො; (ථෙරී. ඒ. 315).

එතසොමකිනාව = ඉදං පනස්ස එවං අයං ගණ්ඨාති කමෙම අනිපජ්ජිමානෙ නිරාසඞ්කා හුත්වා පෙම වසෙන පුන ආගච්ඡිස්සතීති චිත්තමද්දවජ්ජනනත්ථං ආහ; (ධ. 152).

එකකඛණො = අවනිරුඝො එකොව අද්දුතියොති අත්ථො; (බු. 171).

එකබ්භරො = දහිත්ථ බ්භරො; (ජා. අ 129).

එකමග්ගං = සමාහිතත්තාව එකග්ගං; (අ. 383) – එකාග්ගචිත්තං; (අප. 381) – අමිස්සිත්තං; (පටි. 331).

එකමග්ගං සුසමාහිතං = උපචාරසමාධිනා එකග්ගං අප්පණා සමාධිනා සුසමාහිතං; (සු. නි. 300)

එකග්ගචිත්තා = සමාහිත චිත්තා; (ථෙරී. 171).

එකග්ගචිත්තෙන = එකාරම්මණෙ පවත්ත චිත්තෙන; (මහා. 335).

එකග්ගචෙතා = තෙසංයෙව සමාධිවසෙන එකාරම්මණෙ පරිග්ගහම්පෙසෙත්වා; (පටි. 66).

එකග්ගතං = එවං පටිපන්නා සමාපත්තිං නාම ලභන්ති ඣානං නාම ලභන්ති ඉදං මයා සුතන්ති වදති; (මි. ප. 131) – එකග්ගතාවං; (පටි. 351)

එකග්ගා = එකග්ගචිත්තා; (අ. 317)

එකග්ගො නං දමෙමහං = අහං එකස්මිං සම්මට්ඨානා රම්මණෙ එතග්ගො සමාහිතො නං රාගචිත්තං දමෙමි දමනං කරොමි; (අප. 289).

එකඝනදණ්ඩි දුම්මිඬො = එවං අනෙන ලිඞ්ගෙ අනෙක ලක්ඛණෙ අත්ථෙ යො තත්ථ එකඝනදණ්ඩී අපුථු පඤ්ඤතාය එකලිඞ්ගමත්තානං එකලක්ඛණමත්තානඤ්ච දිස්වා අඤ්ඤානා දිට්ඨමෙව න ඉදමෙව සච්චන්ති අනිනිවිස්ස මොඤ්ඤමඤ්ඤන්ති ඉතරං පටික්ඛිපති; (ථෙර. ඒ. 213).

එකඝමොනං = එකො කොට්ඨාසො එස; (ජා. අ. 216).

එකඝරමොනා ඔඨ්‍යාතා = ථෙනිතබ්බානං රූපා රම්මණාදීනං පඤ්චකොට්ඨාසානං ඉදං එකඝරං, එකකොට්ඨාසොති අත්ථො; (සං. ඒ. 230).

එකඝගිහා = එකකෙන ගුණඛෙගන ගිනා; (අ. 673).

එකවංසමෙ = සහායෙන විය සද්ධිං චඞ්කමන්තො එකස්මිං චඞ්කමෙ; (සා. වි. 865)

එකවරං = එකිස්සා ලොකධාතුයා දව්ත්තං බුද්ධානං අනුප්පත්තිනොති එකවරං, බහුවිසාණෙවුත්තා හයෙනපි වෙත්ථ අත්ථො දට්ඨබ්බො; (සු. නි. 155). –තස්මිං නිරුද්ධෙ පුන එකෙකමෙව උපපජ්ජති තස්මා එකවරං නාම ජානං; (ධ. ප. 150).

එකවිධං = එතෙසු හි සෙය්‍යං ලභමානො සීලාදීහි වඩ්ඪති සදිසං ලභමානො න පරිහායති; (ධ. ප. 226).

එකවාදී – එකොයෙව හුත්වා වරණවසෙන පවත්තනතො එකවාදී; (ථෙරී. අ. 167).

එකවිත්තං දිවසං නිට්ඨති = පුච්ඡා සකවාදිස්ස. පටිඤ්ඤා පරවාදිස්ස; (ප. 120).

එකවිත්තකඛණ්ඩිකො = පුච්ඡා පරවාදිස්ස. තතො යා සකසමයෙ "සමාධිං භික්ඛවෙ භාවෙථා"ති ආදිසු පඨමුප්පත්තිකුසලචිත්තා සම්පයුත්තා එකග්ගතා සමාධිති වුත්තා. තං සඤ්ඤාය පටික්ඛිපා සකවාදිස්ස; (ප. 168).

එකවිහාරසමාසුත්තවණ්ණනා = අරූපපධානභාවෝ කථිතෝ හෝති; (මහා 105) – චිත්තපධානභාවෝ තථිතෝතී වේදිතබ්බෝ; (මහා. 105).

එකවිහාරිතොව අයමත්ථෝ = ඉදං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ අඤ්ඤතරං කුමාරිකං ආරබ්භකථෙසි; (ජා. දු 160) – අමම යං එවං විනෙතබ්බා ඉමිනා බ්‍රහ්මුනා සද්ධිං පලාණා අයං තයා එකිකාය එව විනතිතෝ භවිස්සති; (ජා දු. 161).

එකවීවරෝ = තහාසිතුකාමොනි අධිපපායෝ; (විමා. 247).

එකවීවරෝ අට්ඨාසි = නිවාසනං නිමාසෙත්වා කාය බන්ධනං බන්ධිත්වා චීවරං හත්ථෙන ගහෙත්වා අට්ඨාසි; (සං එ. 31).

එකවෙව = එකං, අඤ්ඤතරන්ති අත්ථෝ; (ඉති. 57).

එකවෙව අත්ථි = විසඤ්ඤිනං පරවාදිස්ස. අයඤ්හිස්ස අධිපපායෝ; අවිපඤ්ඤවිපාකා අත්ථි, විපඤ්ඤවිපාකා නත්ථීති; (ප. 115) – උපපාදිනෝ ධම්මෙ සඤ්ඤාය වදති; (ප. 116).

එකවෙව තපඤ්ඤං නිරයෙ නිබ්බත්තං පස්සාමි = භගවතෝ එකෝ සීහනාදෙ; අපරං සග්ගෙ නිබ්බත්තං පස්සාමීති එකෝ, අකුසලධම්මපහානෙ අහමෙවසෙට්ඨොතී එකෝ. කුසල ධම්ම සමාදානෙපි අහමෙව සෙට්ඨොතී එකෝ, අකුසල ධම්ම පහානෙ මයාංයෙව සාවක සංඝෝ සෙට්ඨොතී එකෝ; (දී. 235).

එකවෙව තපඤ්ඤං ලූඛාජීවිං = (ආදිසු) ඉධෙකච්චෝ "අවෙලක පබ්බජ්ජාදි තපනිස්සිතත්තා තපස්සී ලූඛෙන ජීවිකං කප්පෙස්සා මී"ති නිණ්ගොමියාදි හකඛණාදීහි නානප්පකාරෙහි අත්තානං කිළමෙති, අපපපුඤ්ඤතාය ව සුඛෙන ජීවිතවුත්තිමෙව නල හති, සෝ නිණ් දුච්චරිතානි පූරෙත්වා නිරයෙ නිබ්බත්තති; (දී. 227)

එකවෙව නිරුද්ධං = අනුයොගෝ සකවාදිස්ස තස්සත්ථෝ: යදි තෙ අතීතං එකවෙව අත්ථි එකවෙව නත්ථි, එවං සන්තෙ එකවෙව අතීතං නිරුද්ධං, එකවෙව අතීතං අනිරුද්ධං, තථෙව සීතාදී අපජ්ජති; (ප. 115).

එකවෙවසනා = එකච්චිකවසනා එකවත්ථිවත්ථානි අත්ථෝ; (ජා. අ. 88).

එකවෙවසස්සතිකා = එකච්චසස්සතවාදා; තෙ දුවිධා හොන්ති, සත්තෙකච්චසස්සතිකා සංඛාරෙකච්ච සස්සතිකාති. දුවිධාපි ඉධ ගහිතායෙව; (දී. 78). – තථා එකච්චං සස්සතන්ති වාදෙ – එකස්සස්සතෝ, සෝ එතෙසං අත්ථීති – එකච්චසස්සතිකා; (පටි. 311).

එකවෙවසස්ස ගිහිකාවෙ සඛෙමපේඛ පටිසෙකාසෙකා රූහනි = (ආදි) පටිකුට්ඨකටිකම්මස්ස කුප්පාකුප්ප භාවදස්සනත්ථං වුත්තං; (ස. නි. 851).

එකවෙවානං අඤ්ඤථත්තං = පුථුජ්ජනානං අවිරුළ්හ සද්ධානං පසාදඤ්ඤථත්තං; (ඉති. 55).

එකවෙවානං අඤ්ඤථත්තාය = යෙ පන මග්ගෙනා ගතසද්ධා, තෙසං සිතෙරූ විය වාතෙහි අචලෝ පසාදෙ ඨිදිසෙහි වත්තුනි ඉතෝ වා දුරුණතරෙහි. තෙන වුත්තං:- (ස. නි. 151).

එකවෙවානං අධිකරණානං = ඉධ විවාදාධිකරණමෙව දසිතං; (ම. ව. 34). – ඉධ අනුවාදාධිකරණමෙව දසිතං (ම. ව. 34).

එකවෙවානං නදදුනි = විජ්ජමානෙපි මහති දුතඛඛ ධමෙම එකෙසං සත්තානං තෙසු කොධවසෙන වා දෙය්‍යධමෙම ලොභවසෙන වා න දදුනි; (ඉති. 187).

එකවෙවානං පවෙජ්ජනි = එකෙසං යෙව පන දදුනි; (ඉති. 187).

එකවෙවානං මනුස්සානං=පඤ්චකපටිකානං මනුස්සානං; (පටි. 501)

එකවෙවානං විනිපාතිකානං = පියඛඛරමාතා පුතඛඛ සුමානා ථුස්සමිත්තා ධම්මගුත්තාතී එවමාදිනං සුඛසමුස්සයතො විනිපතිතත්තා විනිපාතිකානං අඤ්ඤතරස්මිඤ්ච පෙතානං නාගසුපණ්ණානඤ්ච ආකාසගමනාදිකා සම්මව්පාකජා ඉද්ධි; (පටි. 501).

එකවෙවානං විරෙචනං = අධෝ පඤ්චරණං; (අප. 246).

එකවෙවානං වෙදනානං = ලොකියානං වෙදනානං; (දී 380). – (සං. න. 166).

එකවෙවානං හලාහලං = විසං මූවහ්‍රාකරණවිසං එකවෙවානං පුග්ගලානං ඔසධං රක්ඛණූපායං භගවා එවං පටිපාටියා අක්ඛාසීති සම්බන්ධෝ; (අප 246)

එකවෙවානඤ්ච වමනං = තතෝ පරං සංසාරගතානං ආදීනවං උපමාඋපමෙය්‍ය වසෙන දස්සෙන්තෝ -පෙ- ආදිමාහ; (අප. 246).

එකවෙවිසං = එකපවිවං; ඉති "භගවා අත්තනා වුත්ති චීවරෙහි යාපෙති. අම්හාකං පන නිච්චරං අනු ජානාති"ති වචනස්ස ඔකාසං උපච්ඡින්දිතුං දිගුණං සඞ්ඝාටිං අනුජානාති. එකවිසෙ ඉතරෙ. එවං හි නෙසං චත්තාරි භවිස්සන්තීති; (ස. නි. 836).

එකවිධියෝ = එකවෙවා පන මිත්‍යාදිට්ඨි පාපපුග්ගලෝ උදකෙ මරන්තොපි උත්තාරිනෝ නත්ථෙව සෙය්‍යෝ කථං හි නාමපඨකාරෙන උපකාරාය සංවත්තති මිත්‍යාදිට්ඨි පන විනාසාය තස්ස තතෝ කථමේව වරතරනති; (ජා. ඛ. 235). – එකවෙවා මිත්‍යාදිට්ඨි පාපපුරිසෝ -පෙ- කථමේව වරතරනති; (චරි. 119).

එකවෙව = චත්තාරඛ්‍යත්තාකෙයෙව; (සං. ඵ. 92). -එකඝමීං; එසතයෝ සඛබත්; (දී. 625).

එකවෙව ආසවා = පඨමමග්ගාදීහි පහාතබ්බා එකදෙස ආසවා; (ම. ත. 130). – හෙට්ඨිමමග්ගත්තය වජ්ඣා; (ප. 31).

එකවෙව ආසවා පරික්ඛීණා හොනති = උපඩ්ඪුප පඩ්ඨා පඨමමග්ගාදිවජ්ඣා ආසවා පරික්ඛීණා හොනති; (ප. 22).

එකවෙව ච දෙවා = එත්ථ පන කාමාවචර දෙවා දට්ඨබ්බා; නෙසං හි මහෙසක්ඛතරා දෙවතා දිස්වා නිසින්නාසනතෝ වුට්ඨානං පාරුත උත්තරා සඞ්ඝස්ස ඔතාරණං අඤ්ජලිපග්ගණ්හනත්ති ආදිනං වසෙන කාලෙන දුක්ඛං උපපජ්ජති; දික්ඛඤ්ඤපත්තිං අනුභවන්තානං කාලෙන සුඛං; (අ. 578) – කාමාවචරදෙවා; නෙසම්පි කාලෙන සුඛං හොති කාලෙන දුක්ඛං; නෙසං හි හීනතරානං මහෙසක්ඛතරා දෙවතා දිස්වා ආසනා වුට්ඨානබ්බං හොති මඟා උක්කාමිතබ්බං පාරුතවත්ථං අපනෙතබ්බං අඤ්ජලිකම්මං කාතබ්බන්ති තං සබ්බම්පි දුක්ඛං නාම හොති; (අ. 335) – ඡ කාමාවචර දෙවා; නෙස්ස හි කෙසඤ්චි කායෝ නීලෝ හොති කෙසඤ්චි පීතකාදිවණ්ණා සඤ්ඤූපනෙසං දුහෙතුකාපි තිහෙතුකාපි හොති අහෙතුකා නත්ථි; (අ. 711). – (දී. 349) – (ඛු. 40). – එකවෙව දෙවා නාම චතුදෙවලොකවාසිනෝ, නෙපි නිබද්ධ වසුනිං යෙව වසං වත්තොනති; (දී. 732).

එකවෙව ච මනුස්සා = එත්ථ මනුස්සෙසු කෙවිදෙව ඔපපාතිකා හොනති; යෙතුයෙන පනෙතෙ ජලාබුජාව. අණ්ඩජාපි හොනති කොණ්ඩඤ්ඤා දොහාතියථෙරා විය; සංසෙදජාපි පදුමගබ්භෙ නිසින්නපොක්ඛරසාති බ්‍රාහ්මණ – පදුමවතී දෙවී ආදයෝ විය; (ම. උ. 29).

එකවෙව ච විනිපාතිකා = එත්ථ වෙමානිකපෙතා දට්ඨබ්බා; තෙ හි නිරන්තරමෙව එකඝමීං කාලෙ දුක්ඛං වසකුබ්බං කාලෙ දුක්ඛං වෙදෙනති නාඟ [illegible] අස්සාදයෝ පන මනුස්සා විය [illegible] දුක්ඛමෙව මහාහති; (අ. 578). [illegible] පුනබ්බසුමිත්තා යක්ඛිනී ප්‍රියංකර මාතා ථූසසම්භාතා ධම්මගුත්තානි එවමාදයෝ අඤ්ඤදව වෙමානිකා පෙතා; (ඛු. 41). -චතුඅපාය විනිමුත්තා උත්තරමාතා යක්ඛිනී ප්‍රියංකර මාතා පුනබ්බසුමිත්තා ධම්මගොත්තානි එවමාදිකා අඤ්ඤදත්ථු ව වෙමානිකා පෙතා; (දී. 349).

එකවෙව විනිපාතිකා = එකවෙව විනිපාතිකා නාම නෙරයිකෙ ඨපෙත්වා අවසෙසා, මච්ඡකච්ඡපාදයොපි හි නිබද්ධවත්ථුසමීං වසං වත්තොනත්ති; මිච්ඡෝ අත්තනෝ මච්ඡිතියා කච්ඡපෝ කච්ඡපිනියාති; (දී. 732).

එකවෙව වාතපානෙ විවරණෙනා = යෙසු විවටෙසු අන්ධකාරෝ හොති, තානි විවරණෙනා; (සං. ඵ. 379).

එකවෙවා = යසෙසතෙ කොධාදයෝ අත්ථි සෝ එකවෙවා නාම; (අ. 337).

එකවෙවා සපජති = ඉදං ධම්මිකං ආවිණණං සක්‍කාය වුත්තං; (සං. ඵ. 957).

එකවෙවා පුග්ගලෝ = එකෝ පුග්ගලෝ; (ප. 21)

එකජං වා දවිජං වා – එවමාදිගාථායෝ අහාසි; (සු. නි. 122). – සෝ හි මාතුකුච්ඡිතෝ අණ්ඩ කොසතෝ වානි දවිකබහුතුං ජායති, තං එකජං වා දවිජං වාපි; (චතු. 230).

එකජෝ = යපෙවා අණ්ඩජං අවසෙසයොනිජෝ, සෝ හි එකදා යෙව ජායති; (චතු. 229). – (සු. නි. 122).

එකවජ්ජනෙන ආවාසෙ = (ආදිසු) ආවාසෝ නාම වසනත්ථාය කත සෙනාසනං; (සං. ඵ. 864).

එකඡක්කං = එකතෝ; (උ. 241). – (පෙ. 132).

එකඡක්කං සංසට්ඨං = එකතෝ කත්වා මිසසිතං ආලුළිතං; (ම. උ. 314).

එකඡක්කං සන්නිපතිත්වා උපොසථෝ කාතබ්බෝ = එත්ථ සචෙ පොරාණකෝ ආවාසෝ මජ්ඣෙ විහාරස්ස හොති, පහොති චෙත්ථ භික්ඛූනං නිසජ්ජට්ඨානං තත්ථ සන්නිපතිත්වා උපොසථෝ කාතබ්බෝ. සචෙ පොරාණකෝ වාපි දුබ්බලෝ චෙව සබ්බාධෝ ච, අඤ්ඤත්ථ පඨඤ්ඤ උට්ඨිතාවාසෝ අසබ්බාධෝ, තත්ථ උපොසථෝ කාතබ්බෝ; (සං. ඵ 783).

එකසෙම් බහ්‍ය ජේය්‍ය = අදුතියභාය පධානභාය ච එකං අපපමාදං සම්මාපයොගමෙව බහ්‍ය ජේය්‍ය ඡඩ්ඩෙය්‍ය වෙ 'කලීව' සෝ පුග්ගලෝ කාලකතති විය සියා; (ථෙර. ඵ. 408).

එකසෙසසදව නුබෝ = අථ පරිබ්බාජකෝ 'භගවතා ආනිසංසසදසසනත්තං සසදසදගහනන්ති වුත්තං" එතදෙව නුබෝ සසදසදගහං උදාහු අවසෙස සමා පත්තීසුපි සසදසදගහා අත්ථීති විතෙත්තා තමත්ථං පුච්ඡන්තෝ -පෙ- ආදිමාහ; (දී. 245).

එකට්ඨා = ආරම්මණවසෙන එකට්ඨා; (ම. උ. 296) – අපපමිණාති වා මහග්ගතාති වා; ඛාතමෙව විත්තසහගතභාවෙන; (ම. ව. 133).

එකට්ඨානෙ සමාදහති = අසසාසපසසාසානං පුසනවට්ඨානෙ සමං ආදහති පතිට්ඨාපෙති; (පටි. 324).

එකමෙක = එකමෙකා; (ප 95)

එකනාදිතෝ = එත්ථ ආහ, කිං පන වජ්ඣවධකපප යොග වෙනතාදීනං එකකාය පාණාතිපානස්ස අසසදසස වා අදින්නාදානාදිනෝ එකතාය එකත්තං නානතාය ච නානත්තං හොති උදාහු නොති, කසමා පනෙතං වුච්චතීති? (මහා. 12).

එකනාදිතෝපි විඤඤතුබෙධා විනිච්ඡයෝ = බහූ සුව වධකෙසු යථා වුත්තපපකාරෙසු බහූහි එකෙනාපි පයොගෙන එකං වජ්ඣං වධෙනෙනයුති බහූ පාණාතිපානා හොනති; (මහා 13).

එකනිංසෙ ඨතෙ ඛපෙ = (ආදිං) ඉතෙ භදදකපප තෙ උද්ධං ආරොහනවසෙන එකනිංසෙ ඨපෙප; (ථෙර. ඒ. 338).

එකනියෙසු = එකවෙවසු අනවසිසා සභාවෙසු පුථුජ්ජනෙසු; (ථෙර. උ. 117).

එකනිල ඵලං නිම්මිනං ඛණ්ඩා = සවෙ එකඟිල බීජං සසදසදඤං ඛණ්ඩා; (මහා 268).

එකතෙ අවසසුතෙ = එත්ථ කිසදවාපි එකතොනි අවිසෙසෙන වුත්තං; (ස. වි. 671) – එත්ථ "භික්ඛුණියා අවසසුතභාවෙ දට්ඨබෙබා"ති; (ස. වි. 680).

එකතෙ අසස භගවා එකතෙ භික්ඛුසඞ්ඝා = යසමිං කාරණෙ උපපන්නෙ භගවා භික්ඛුසඞ්ඝෙන නා නා ලද්ධිකෙ හුත්වා එකවාදං වදනෙතා එකතෙ අසස භික්ඛු සඞ්ඝාපි එකං වදනෙතා එකතොති අත්ථෝ; (සං. ත. 221).

එකතෙ උද්දිසාපෙනෙතා = අනුපසම්පන්නෙන සද්ධිං එකතෙ උදෙසං ගණ්හනෙතාපි එකතෙ වදති, අනාපත්තීති අත්ථෝ; (ස. වි. 541).

එකතෙ උපසම්පන්නාය = භික්ඛුනීනං සන්තිකෙ උපසම්පදාය ඩෙවාපෙනස්ස දුක්කටං, භික්ඛූනං සන්තිකෙ උපසම්පන්නාය පන යථා වත්ථුකමෙව; (ස. වි. 477) – භික්ඛුනීනං සන්තිකෙ උපසම්පදාය හත්ථතෙ ගණ්හනස්ස දුක්කටං, භික්ඛූනං සන්තිකෙ උපසම්පදාය පන පාචිත්තියමෙව; (ස. වි. 479) – එත්ථ භික්ඛුණීනං සන්තිකෙ එකතෙ උප සම්පදාය; යෙ ගරුධම්මෙන වදති, තසස දුක්කටං. භික්ඛූනං සන්තිකෙ උපසම්පදාය පන යථා වත්ථුකමෙව; (ස. වි. 579) – භික්ඛුණී සඞ්ඝෙ උපසම්පදාය; භික්ඛු සඞ්ඝෙ උප සම්පදාය පන ඔවදතෙ පාචිත්තිය මෙව; (ස. වි. 589) – භික්ඛුණීනං සන්තිකෙ උප සම්පදාය. භික්ඛූනං සන්තිකෙ උපසම්පදාය පන යථාවත්ථුක මෙව; (ස. වි. 658).

එකතෙ උපාලි එතෙ = ධම්මවාදිපකෙඛ එකෙ; (ස. වි. 941)

එකතෙ උපාලි ඉමෙ හොනති = (ආදීසුපි) එසෙව නයෙ; (ස. වි. 942)

එකතෙ උසසාදිතා = එකට්ඨානෙ කෙනාපි සම්පිණ්ඩිතා රාසිකතා'නි දසසෙති; (ස. වි. 441).

එකතෙ ඉමෙ = අධම්මවාදි පකෙඛ ඉමෙ; (ස. වි. 941).

එකතෙ රසං = නෙ ඉදානි සඛෙබපි සමාගන්ත්වා එකතෙ රසන්ති නදනති; (ජා. උ. 285).

එකතෙ වණ්ඩිතං = පුථුජ්ජනං වණෙට එකතෙ කත්වා ඤතමාලං; (ස. වි. 445).

එකතෙ වසං = ඉදං නසසෙව වෙවචනං; සහ වසනෙතානි අත්ථෝ; (උ. 297).

එකත්තං = එකසභාවං, නිච්චසභාව මෙවානි පුච්ඡති; (සං. උ. 57) – එකසභාවං එකඝනතා හුනං; අරසදසද සසදසදං යෙව විතෙත සරිසසතීති අත්ථෝ; (අ. 668) – අවත්තනත්තා අපරිපුණ්ණත්තා ච එක සභාවෝ; (පටි. 224) – ඉදං අරසදසදං අයං රුක්ඛෝ අයං පබ්බතෝ අයං නිලොහාසෙෝ; (ම. ව. 104).

එකත්තං එකෙන ඤාණෙන පවිච්ඡතති = පුබබ භාගෙ වුත්තානං සච්චානං නානත්තෙකත්තං සාවබුජ්ඣිතං වවත්ථපෙත්වා ඒතෙ මිගාකබණෙ එකෙන මිගසදණෙන තථාඛාදිනත්තං එකත්තං පටිවිජ්ඣති; (පටි. 424).

එකත්තං නානත්තං = එවං සබබං සඤ්ඤාය භෙදං දිට්ඨාදීහි විත්තති දසසෙත්වා ඉදානි තමෙව සමා පත්තාඛවාරෙන අසමාපත්තාඛ වාරෙන ච දසසෙතුං -පෙ- ආහ; (ම. ඒ. 34).

එකත්තං මොනමකඛාතං = එවමිදං කායවිඤ්ඤාණවිවේකවසෙන එකත්තං මොනන්ති අකඛාතං; (සු. නි. 405).

එකත්තගතං = එකාරම්මණගතං; (පටි 482) – තං තං විසෙසං පත්තස්ස තං තං එකත්තා ගතං හොති; (පටි. 324).

එකත්තගතං චිත්තං පවිපදවිසුද්ධි පඤ්ඤාහෙතුමව හොති = යස්මා පන -පෙ- ආදි වුත්තං. (පටි. 325).

එකත්තතාය = එකස්ස භාවො එකත්තං එකත්තමේව එකත්තතා. තාය එකත්තතාය එකස්මිඤ්ඤේව සමානසද්ද පරියායො; (නෙ. 24) – සමානතාය දුක්ඛාදිභාවානං එකීභාවෙන; (නෙ. 114).

එකත්තනිරතංහි මෙ = හිතඤ්ඤ හෙතු දත්ථෝ. යස්මා මම චිත්තං ගණසඞ්ගණිකං පහාය එකත්තෙ එකීභාවෙ ඨිතිඤ්ඤා වා විත්තෙඛපං පහාය එකත්තෙ එකග්ගතාය එකඤ්ඤභාවෙ වා නිබ්බාණේ නිරතං අභිරතං, තස්මා කම්මට්ඨානතො න චලතීති; (ථෙර. ඒ. 121).

එකත්තං මනුයුත්තෙනා = එකත්තං එකීභාවං අනු යුත්තෙනා පයුත්තෙනා. (සූ. 33) – එකීභාවං අනු යුත්තෙනා; (මහා. 289).

එකත්තමුපරොධනං= එකීභාවො තෙ රුච්චතු. සමණා නාම හතිණමපි ආදයං න වරන්ති කිං පන ඣා එවං උත්තමරූපධරං හරියං අයං තෙ අන්තරායං කරිස්සති ඉමිං නීහරිත්වා එකමොව සමණධම්මං කරොහීති තං ඔවදි; (ජා. ඨ. 54).

එකත්ත විමොක්ඛා = මඟඵලානි එකාරම්මණත්තා එකනිට්ඨත්තා ච එකත්ත විමොක්ඛා; (පටි. 392) – කිලෙසෙහි අනජ්ඣාරුළ්හත්තා එකඤභාවෙ විමොක්ඛා; (පටි. 386).

එකත්තසඤ්ඤී = තතිය චතුක්කෙ සමාපන්නභාවසෙන එකත්තසඤ්ඤිදි; (දී. 84).

එකත්තසිතා = එකාරම්මණනිස්සිතා; (ම. ව. 171).

එකත්ත සුඛසඤ්ඤං = එකාරම්මණේ පතිට්ඨිතත්තා නානාරම්මණ වික්ඛෙපාභාවතො එකත්තසඤ්ඤ තං තා සහජාතඤ්ච සුඛසඤ්ඤත්තා – එකත්තසුඛසඤ්ඤං; (පටි. 459).

එකත්තා එකත්තසිතා = චතුන්නජ්ඣානුපෙඛා; සා හි ඛිප්පමෙව එකත්තං ආරම්මණේ උපපජ්ජනතො එකත්තසිතා තඤ්ච එකං ආරම්මණං නිස්සිතත්තා එකත්තසිතා නාම; (ම ඨ. 29).

එකත්තූපට්ඨානං අජ්ඣුපෙක්ඛති = සම්පටිපන්න භාවතො එව වස්ස කිලෙසසංඝාතං පහාය එකත්තෙන උපට්ඨිතස්ස පුන එකත්තූපට්ඨානෙ ආභාපාරං අකරොන්තෙනා -පෙ- නාම; (පටි. 326)

එකත්තූපට්ඨානවසෙන = සමාධියොගෙන ව එකාරම්මණේ හුසමපනිට්ඨාන වසෙන ව; (පටි. 66).

එකත්තූපට්ඨානවසෙන චිත්තස්ස ඨිතත්තා = සමාධියොගෙනෙව එකාරම්මණේ හුසමපනිට්ඨානවසෙන චිත්තස්ස ආරම්මණේ නිච්චල භාවෙන පතිට්ඨිතත්තා; (පටි. 167).

එකත්තූ පට්ඨානා = එකාරම්මණේ අවිලභාවෙන හුසං යානං උපරූපරි සද්ධින්ද්‍රියස්ස පච්චයො හොති; (පටි. 373).

එකත්තූපට්ඨාන කුසලා = සක්කායදිට්ඨාදීනං පහාණත්තා නෙක්ඛම්මාදිනො එකත්තස්ස උපට්ඨානෙ කුසලා; (පටි. 381).

එකත්තෙන = ආරම්මණෙකදෙසෙනා; එකාරම්මණේති දත්ථෝ; (පටි. 71) – එකීභාවෙ; කිං දස්සෙති; නානා විවෙකෙ කතෙවි තත්ථ චිත්තං අභිරමාපෙතුං දුක්කරං ඨායං ඨායා රාමෙ හි අයං ලොකොති; (ම ඨ. 102) – (අ. 856).

එකත්තෙන සන්තිට්ඨති = උපචාරභූමියං නාව නානා රම්මණ වික්ඛෙපාභාවෙන එකත්තෙ පතිට්ඨාති; (පටි. 321).

එකත්තමහං දත්ථ අහං = තං සත්ථුනො දස්සාමි, සන්ති කං අහං එතං ආහරිස්සාමි. නෙ භවන්තා එතං හරණේ අපෙපාසුකා උස්සාහරහිතා භවන්තූති සඤ්ඤෙති; (අප. 265).

එකතුපා = සුකරපොතකා විය ගිනජ්ජෙවඝිපි සද්ධිං එකරාසි හුත්වා; (ජා. ප. 185).

එකදණ්ඩං = මහාරාජ පුඛමෙව රාජකුලං ගන්ත්වා අක්ඛායන්තස්ස; (ජා. ඨ. 74).

එකං දිසං = එකිස්සා දිසාය; පඨමි පරිග්ගහිතං සත්තං උපාදාය එකදිසාපරියාපන්නසත්තඋරණ වසෙන වුත්තං; (විභ. 265).

එකද ඨිතත්තං = යදා අබද්ධඨිත්තං බුහිතං හොති; තදා තං වමනීති අධිප්පායො; (සු. නි. 182).

එක දෙසං = භාවනාපුංසකං. යථා ඡිඤ්ඤානං එක දෙසෙනවා එකදෙසෙන වා අවිඡිඤ්ඤානං හොති; (ප. 125)

එක දෙසං අදූසි = චතූසු පච්චයෙසු එකදෙසභූතං වත්ථුනං සඤ්ඤාය වදති; (පෙ. 173).

එකදෙසං ගිජ්ඣති = පඤ්ඤා සම්පයුත්තං ගිජ්ඣති, විපයුත්තං ගිට්ඨතීති තස්ස ලද්ධි; තස්මා පටිජානාති; (ප. 156).

එකදෙසං ගුසුම්බා = පොරාණකථේරා කිර පත්තෙ ගහෙත්වා පඤ්චපිඨා සපදිමේ දිස්වා සපදිනා උණ්හුණ්හමේව ථොකං ගුසුම්බා ගහේ ඛෝදිත්වා අවසෙසං ඛණ්ඩි නීහරිත්වා ඡායුදකථාසුකථාය නිසිදිත්වා භුඤ්ජන්ති; (ම. න. 101).

එකදෙසං සොතාපන්නෙනා = සෝවි නෙ එකදෙසං සොතාපන්නෙනා, එකදෙසං න සොතාපන්නෙනා ආපජ්ජතීති චොදනත්ථං -පෙ- ආදිමාහ; (ප 125)

එකදඛාන මගගං = එකං අඩ්ඩානසඛ්ඛාතං මග්ගං, එකතො වා අඩ්ඩානමග්ගං; (මා. 100).

එකදවාරං = කසමා ආහ. බහුදවාරෙහි නගරෙ බහූහි පණ්ඩිතදෙවාරිකෙහි හවිතබ්බං එකදවාරෙවා එකොව වට්ටති. ථෙරස්ස පඤ්ඤය සදිසො අඤ්ඤතත්ථි. තස්මා අත්තනො පණ්ඩිතභාවස්ස ඔපම්මත්ථං එකංයෙව දෙවාරිකං දස්සෙතුං එක දවාරන්ති ආහ; (සං. න 171) - (දී. 639) - කසමා ආහ බහු දවාරස්මිං හි නගරෙ බහූහි පණ්ඩිත දෙවාරිකෙහි හවිතබ්බං එකදවාරෙ එසොව වට්ටති නථාගතස්ස ච පඤ්ඤය දස්සෙතුං සදිසො නත්ථි තස්මා සුට්ඨු පණ්ඩිතභාවස්ස ඔපම්මත්ථං එකං යෙව දෙවාරිකං දස්සෙතුං එකදවාරන්ති ආහ; (අ. 855).

එකදිවසං = එකස්ස වෙව දිවසස්සවු; (බු. 102) - ආදිනා නයෙනාති අත්ථො; (බු. 244).

එකදිවසිකායා = එකෙකො වෙව දෙ දෙ ව භුවා; (සං. දු. 219) - එකං දෙතී වත්වා ගණ්හෙයි; (දී. 594).

එකධම්මං = අපමාදධම්මං අනුස්සරන්තස්ස අන වජ්ජං සබ්බං ලොකිය සුඛං ලොකුත්තර සුඛඤ්ච හත්ථගතමෙව හොති; (ථෙර. ථ. 348).

එකධම්මපි = එත්ථ "තස්මිං ඛො පන සමයෙ ධම්මා හොන්ති"ති ආදිම්හි විය නිස්සත්තත්ථෙන ධම්මො වෙදිතබ්බො; තස්මා එකධම්මපීති නිස්සත්තං එකං සභාවමපීති අයමෙත්ථ අත්ථො; (අ. 17).

එක ධම්මස්ස = එකස්ස පදත්ථස්ස; (නෙ. 23).

එකධම්ම = එකස්මිං ධම්මෙ; ඉමිනා උද්දෙසො දස්සිතො; (අ. 829) - ඉති සබ්බසත්තානං සීති හෙතු ආහාරො නාම එකො ධම්මො තස්මිං එක ධම්මෙ; (අ. 830).

එකධම්මා = එකො ධම්මො සෙසමෙත්ථ යං වත්තබ්බං සියා තං සබ්බං සබ්බාකාරෙන විසුද්ධිමග්ගෙ ආනාපාණස්සති කම්මට්ඨානනිද්දෙසෙ වුත්ත මේව; (සං. න. 206) - එකසභාවො; (අ. 256) - එකො අකුසලො මහාසාවජ්ජධම්මො; (ඉති. 54) - එකො කුසල ධම්මො අනවජ්ජධම්මො; (ඉති. 56).

එකනාමකිං = එවමාදිනං පඤ්හෙ පුච්ඡි, සො ව්‍යාකාසි. තෙන ච ව්‍යාකරණෙන භගවතො විත්තං ආරාධෙසි. සාව තස්සායසමතො උපසම්පදා අහොසි; (වනු. 21) - එවමාදීනං සාමණෙරපඤ්හානං අත්ථ වණ්ණනාසඞ්කමො අනුප්පත්තො, තෙසං අට්ඨුප්පත්තිං ඉධ නික්ඛිපිත්වා අත්ථවණ්ණනං කරිස්සාම; (වනු. 21) - භගවා යස්මිං එකධම්මස්මිං නිසන්තෙ සම්මා නිබ්බින්දමානො අනුපුබ්බෙන දුක්ඛස්සන්තකරො හොති; යස්මිං වාය මායසමා නිබ්බින්දමානො අනුපුබ්බෙන දුක්ඛස්සන්තං අකාසි, තං ධම්මං සබ්බාය පඤ්ඤාය පුච්ඡති; (වනු. 21).

එකනාමා = ඉන්දනාමෙන එකනාමා, සබ්බෙපං කිර නෙසං සක්කස්ස දෙවරඤ්ඤා නාමමෙව නාම මකංසු; (වනු. 181) - (දී. 703).

එකනාලායං බ්‍රාහ්මණගාමෙ = එකනාළාති තස්ස ගාමස්ස නාමං, බ්‍රාහ්මණා තත්ථ සබ්බතුලා පටිවසන්ති බ්‍රාහ්මණෙහොගො වා සො තස්මා බ්‍රාහ්මණගාමොති වුච්චති; (සං. ථ. 188) - (වනු. 243) - (සුනි. 94).

එකනිරොධො = එකතො නිරොධො; (මහා. 17).

එකනිවරණම්පි = එකං නිවරණක ධම්මම්පි; (ඉති. 44).

එකනෙත්තා = එකං නෙත්තං මියාං දෙති එවං දොපි එකනෙත්තා භවිස්සාම; (ජා ප. 96).

එකනගං ඛලුඛං = එකන්තෙනෙව අනිට්ඨං, තතො පෙතයොනිකගාමතො එකන්තදුක්ඛන්ති අත්ථො; (පෙ. 39).

එකනගං සුඛසම්මිතං = එකන්තං අවවත්තමෙව සුඛෙන සම්බන්ධිභූතෙ; වුත්තං හෙතං භගවතා: සහාහි නිබ්බවෙ! ත්‍ය ඵස්සායතනිකා නාම සඤ්ඤා යාවසුද්දිං නිබ්බවෙ න සුකරං අකබාණෙන පාපුණිතුං යාව සුඛා සඤ්ඤා" තිව; (චරි. 95).

එකනතඅජ්ඣාසාතා = එකපරියොසානතා: (දී. 530).

එකනතකාළකෙති = නියතමවීචිආදිවසං සන්ධාය වුත්තං; (ඛු. 699).

එකනතනිප්පං = එකන්තෙනෙව තිබ්බිණ්ඩුක්ඛං, නියත මහාදුක්ඛන්ති අත්ථො; (පෙ. 158).

එකන්තසුඛං,

එකන්තසුඛං = එකලද්ධිකා; (දී. 530).

එකන්තදුක්ඛං = එකන්තෙනෙව දුක්ඛං න සුඛමිස්සං (අ. 578) – ආදීනී ධාතුසංයුත්තෙ වුත්තනයානෙව; (සං. ළු. 203) – නිරන්තරදුක්ඛං; (ම. නි. 71).

එකන්තදුක්ඛා = නිච්චදුක්ඛා, නිරන්තරදුක්ඛා; (ම. උ. 30) – අනිච්චතොවා ඒතස්ස සුත්තනාරොව මිය එකන්තෙනෙව දුක්ඛා; (සං. ළු. 117).

එකන්තදුක්ඛී = අයං දිට්ඨිලාභිනොා නුප්පජ්ජති. සොා හි එකන්තෙනෙව ඉධ ඛ්‍රාහ්මණසුබෙන සුඛී හොති; (ම. ව. 17) – ආදිසුපි එසෙව නයොා (සං. ළු. 251) – නිරයෙ නිබ්බත්තනමානං දිසවා එකන්තදුක්ඛී හි; (දී. 84).

එකන්ත නික්ඛිලෙසොා = රාගදොස මොහාවසෙසෙහි සබ්බ කිලෙසෙහි නික්ඛන්තලෙසොා; (පටි. 333) – රාගදොසමොහවසෙන පහාතබ්බකිලෙසෙහි නික්ඛන්තලෙසොා; (මහා. 316).

එකන්තනිබ්බිදාය = එකන්තෙන වට්ටෙ නිබ්බින්දනත්ථාය උක්ඛණ්ඩනත්ථාය; (අ. 256) – ආදීනි පන සතිපට්ඨාන සම්මප්පධානානි මිය මග්ගක්ඛණෙ යෙව යොජෙතබ්බානි; (පටි. 161) – එවං සීලූපනිස්සයෙන සබ්බාකාර පරිපූරං සමාධිං දස්සෙත්වා ඉදානි "සොනිතෙන විත්තෙන යථාභූතං පජානාති පස්සති, යථා භූතං ඤාණං පස්සං නිබ්බින්දති, නිබ්බින්දං විරජ්ජති විරාගා විමුච්චති"ති වචනතෙ සිලමූලකානි සමාධි පදට්ඨානානි යථාභූතඤාණදස්සනාදීනි දස්සෙත්වා එකන්තනිබ්බිදායාති ආදිමාහ; (පටි. 160) – එකංසෙනෙව වට්ටදුක්ඛතො නිබ්බින්දනත්ථාය; (උ. 159) – එකන්තමෙව වට්ටෙ නිබ්බින්දනත්ථාය; එත්ථ පන "නිබ්බිදායා"ති විපස්සනා; (දී. 477) – එකන්තෙනෙව වට්ටෙ නිබ්බින්දනත්ථායාති සබ්බං මහා ගොවින්දසුත්තෙ වුත්තමෙව; (දී. 531).

එකන්තපටිභානං තථාගතං ධම්මදෙසනා හොති = තථාගතස්ස එකන්තපටිභානා ධම්මදෙසනා හොති එකන්තෙනෙව පටිභානි උපට්ඨානීති අත්ථොා; (අ. 789).

එකන්තපරිපුණ්ණං = යදෙතං සික්ඛාත්තය බ්‍රහ්ම චරියං එකපිදිවසං අඛණ්ඩං කත්වා චරිමක විත්තං පාපෙතබ්බත්තාය එකන්තපරිපුණ්ණං; (සං. ළු. 136) – (අ. 565) – (ස. නි. 139) – (ප. 65) – (දී. 126) – (උ. 217).

එකන්තපරිසුද්ධං = එකදිවසම්පි කිලෙසමිලෙන අමිලිනං කත්වා චරිමකවිත්තං පාපෙතබ්බත්තාය; (උ. 217) – (අ. 565) – (ස. නි. 139) – (උ. 217) – (ප. 65) – චරිතබ්බ එකදිවසම්පි ව කිලෙසමිලෙන අමිලිනං කත්වා චරිමක විත්තං පාපෙතබ්බත්තාය; (දී. 126) – (සං. ළු. 135) – එකදිවසම්පි ව සඞ්කිලෙසමිලෙන අමිලිනං කත්වා චරිමකවිත්තං පාපෙතබ්බත්තාය; (ම. උ. 171).

එකන්තලොමි = එකතොා දසං උණ්ණාමියත්ථරණා, තෙව් එකතොා උග්ගතපුප්ඵහත්ථි වදන්ති; (දී. 63) – එකතොා දසං -පෙ- තෙව් උභතොා -පෙ- (අ. 411) – උභතොා උග්ගතලොමං උණ්ණාමියත්ථරණං; (ස. නි. 807).

එකන්තවාදු = එසොයෙව අන්තොා වාදස්ස එතෙසං න දොධා ගනවාදුනි එකන්තවාදු එසං යෙව වදන්තීති ප්‍රවජති; (දී. 530).

එකන්තවාසෙන = එකන්තවාසෙනාපි පාඨොා, සන්තවාසෙනාති අත්ථොා; (අ. 672).

එකන්තවීතරාගොා = සවාසනානං සබ්බකිලෙසානං පහීණත්තා එකන්තවවනෙන විසෙසෙත්වා එකන්තවීතරාගොාති ආදි වුත්තං; (පටි. 333).

එකන්තඛිලා = එකාවාරා; (දී. 530).

එකන්තසුඛං ලොකං ඤාණං පස්සං = පුරත්ථිමාය දිසාය එකන්තසුඛොා ලොකොා, පච්ඡිමාදීනං වා අඤ්ඤතරායාති එවං ඤාණඤ්ඤා පස්සඤ්ඤා විහරථ, දිට්ඨ පුබ්බානි වොා තසම්ං ලොකෙ මනුස්සානං සරීර සණ්ඨානාදීනීති; (දී. 249).

එකන්තසුඛපටිසංවෙදි විහරෙය්‍ය = එකන්තමෙව සාධිකා වෙතසිකා සුඛං (සඳුණෙන) පටිසං වෙදෙන්තොා විහරෙය්‍ය; (අ. 838).

එකන්තසුඛා වෙදනා = ඉදං කිඤ්චාපි දෙවලොක සුඛෙන සදිසං ඛ්‍යඤ්ජනතොා එකං, අත්ථතොා පන නානා හොති. දෙවලොකසුඛං හි රාගපරිළාහාදීනං අභිභායස න එකන්තෙනෙව එකන්තසුඛං; (ම. උ. 32).

එකන්තසුඛී = චතුත්ථවඤ්ඤෙ දිබ්බෙන චක්ඛුනා තිකචතුක්කඣානලාභිනොා නිබ්බත්තනමානං දිසවා "එකන්තන සුඛී"නි ගණ්හාති; (දී. 84)-ලාභීනඤ්ඤා ජාතිස්සරඤාණං උපපත්තාදිට්ඨි; (සං. ළු. 251) – නිරන්තරසුඛී; අයං දිට්ඨිලාභී ජාතිස්සරතඤ්ඤාණං වසෙන උපපජ්ජති; (ම. ව. 16).

එකන්තනිගතොා = එකන්තං ගතොා අවල සද්ධොාති අත්ථොා; (අ. 664).

එකපසේජානා = එකෙකපදීපා මිගා; (අප. 91).

එකපටිවෙධානි = එකෙන මග්ගඤ්ඤණේන පටිවෙධෝ එකතෝ වා පටිවෙධෝ එතෙසන්ති එකපටිවෙධානි; (පටි. 423).

එකපණ්ණාසා = උභොසු පස්සෙසු එකෙකපණ්ණාසා; (ජා. අ. 425).

එකපණ්ණාසා අයං රුක්ඛෝ = ඉදං සත්ථා වෙසාලියං උපනිස්සාය මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං විහරන්තෝ වෙසාලිකං දුට්ඨලිච්ඡවී කුමාරකං ආරබ්භ කථෙසි; (ජා. අ. 422).

එකපථෙ = එකපදිකෙ මග්ගෙ; (පෙ. 130).

එකපඵා = සෝ ව එකොව දුතියෝ නත්ථි ඔකඞ්ඛමිත්වාපි ගන්තුං න සක්කා තසමා යසමා; (ජා. අ. 493).

එකපදං = එකං කාරණපදං එකං කාරණූපසංහිතං වා ව්‍යඤ්ජනපදං; (ජා. ට්ඨ. 169).

එකපදං දිපදං = එකපදම්පහං වා දිපදම්පහං වා කෝ මන්තං ජානාතීති අත්ථෝ; (අ. 591)

එකපදික්කමනං = එකමාරං පරික්කිපනකං; (සං.නි.952).

එකපලාඝනං = එකපටලං; (සං. නි. 806).

එකපල්ලඞ්කෙන = සකිමපි අනුට්ඨහිත්වා යථා ආභුජිතෙන එකෙනෙව පල්ලඞ්කෙන; (සං. නි. 714)– විසඛාපුණ්ණමාය අනත්තඞ්ගතෙයෙව සූරියෙ අපරාජිතපල්ලඞ්කවසෙන වජිරාසනෙ නිසින්න කාලතෝ පට්ඨාය සකිමපි අනුට්ඨහිත්වා යථා ආභුජිතෙන එකෙනෙව පල්ලඞ්කෙන; (උ. 22)

එකපස්සයිකා = එකපස්සෙනෙව සයති; (මහා. 309)– (දී. 232).

එකපාණිකේ හිංසිනං = එත්තන්තරෙ සංවිච්ච එකං කුත්ථකිපිල්ලිකාපාණම්පි හිංසිනං නානිජානාමි; (ජා. ව. 151).

එකපාදෙන අට්ඨාසිං ආසනං පරිවජ්ජයිං = සඞ්ඛෙන සඞ්ඛං ආසනං නිසජ්ජං පරිවජ්ජෙසිං. තිට්ඨන්තොව උභොහත්ථේ උක්ඛිපිත්වා එකෙනෙව පාදෙන අට්ඨාසිං; (ථෙර. අ 388).

එකපුග්ගලස්ස = එත්ථ "පුග්ගලෝ"ති අයං වොහාර කථා, බුද්ධස්ස හි භගවතෝ දුවිධා දෙසනා, සම්මුතිදෙසනා ච පරමත්ථදෙසනා චාති. තත්ථ පුග්ගලෝ සත්තෝ ඉත්ථී පුරිසෝ ඛත්තියෝ බ්‍රාහ්මණෝ දෙවෝ මාරොති එවරූපා සම්මුති දෙසනා. අනිච්චං දුක්ඛං අනත්තා ඛන්ධා ධාතු ආයතනා සඞ්ඛතාදීති එවරූපා පරමත්ථ දෙසනා; (ඉති. 66) – එකස්ස සත්තස්ස; (සු. නි. 85) – (ඉති. 67).

එකපුග්ගලස්ස හිකඛවෙ පාතුභාවා මහතෝ වකඛුස්ස පාතුභාවෝ හොති = හිකඛවෙ එක පුග්ගලස්ස තථාගතස්ස අරහතෝ සම්මාසම්බුද්ධස්ස පාතුභාවෙන මහන්තස්ස වකඛුස්ස පාතුභාවෝ හොති තස්මිං පුග්ගලෙ පාතුභූතෙ තං පාතුභූත මෙව හොති න විනා තස්ස පාතුභාවෙන පාතු භවති; පාතුභාවොති උපපත්ති නිප්ඵත්ති; කත මස්ස වකඛුස්සාති; පඤ්ඤුච්චකඛුස්ස; (අ. 66).

එකපුග්ගලෝ = එකපුග්ගලොති වෙත්ථ අනුප්පන්නෝ බුද්ධෝ වක්කවත්තිරාජා සබ්බඤ්ඤුබොධිසත්තොති එවමාදයෝ ලබ්භන්ති; (අ. 260) – එකොපුග්ගලෝ; (අ. 54).

එකපුණ්ඩරීකනාගං = එවං නාමකං හත්ථිං, තස්ස ඵාසුකානං උපරි කාලඵලම්පානං පණ්ඩරවර්ණානං අට්ඨ නෙතස්ස, එකපුණ්ඩරීකොති නාමං අකංසු; (මි. ප. 238).

එකපුණ්ඩරීකෙ = පුණ්ඩරීකෝ වුච්චති සෙතම්බ රුක්ඛෝ සෝ තස්මිං ආරාමේ එකෝ පුණ්ඩරීකෝ අත්ථීති එකපුණ්ඩරීකෝ; (මි. ප. 133).

එකපුත්තං = යථා මාතා නියං පුත්තං අත්තනි ජීවං ඔරසං පුත්තං තසඤ්ච එකපුත්තා එව; (බු. 165).

එකපුත්තකෝ = උක්ඛිපිත්වා ගහිතෝ අනුක්ඛිපිතබ්බ සුත්තෝ අවිරූපරිරෝ එකපුත්තකෝ (සං. ට්ඨ. 78) – එකෝ පුත්තෝ; සෝ ව අනුක්ඛිපිතබ්බතෙන එකපුත්තකෝ; (උ. 82) – ඉදං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ අඤ්ඤතරං මහාථෙරං ආරබ්භ කථෙසි; (ජා. ට්ඨ. 190) – එකොව පුත්තකෝ; අඤ්ඤෝ හෙ ජේට්ඨෝ වා කනිට්ඨෝ වා නත්ථි එත්ථ ච "එක පුත්තෝ"ති වත්තබ්බෙ අනුක්ඛමපූ වසෙන "එක පුත්තකෝ"ති වුත්තං; (සං නි. 140)– එකොව පුත්තකෝ අඤ්ඤෝ හෙවි ජේට්ඨෝ වා කනිට්ඨෝ වා නත්ථි එත්ථ ච එකපුත්තොති වත්තබ්බෙ අනුක්ඛමපාවසෙන එකපුත්තකොති වුත්තං; (මි. ප. 200)

එකපුත්තඤ්ඤි = පුණාති කුලවංසං තායතීති වා පුත්තෝ, අත්තජාදි භෙදෙ පුත්තෝ. එකෝ පුත්තෝ එකපුත්තෝ; තසඤ්ඤි එකපුත්තස්මිං; ඉසයෙවෙතං කුම්මවචනං; (ථෙර. අ. 96).

එකපුංඡනෝ = ආයස්මතෝ හද්දසේරස්ස ගාථා; (ථෙර. එ. 474).

එකපුප්ඵං = එකං කුසුමං, නං පන ඉධ සුමනපුප්ඵං අධිප්පෙතං; (ථෙර. එ. 199).

එකපුප්ඵං වජිකාන = ආයස්මතෝ බාහිය සුමන ථෙරස්ස ගාථා; (ථෙර. එ. 198).

එකපෝකඛරා = එකක්ඛි හෙරියෝ; (ජා. ස. 17).

එකප්පයොගා = කායවච්මනොපයොගෙති එකප්ප යොගා; (ඛු. 7).

එකබීජී = එකස්සෙව භවස්ස බීජං එනස්ස අත්ථි එකබීජී; (අ 444) - එකබීජිනාති ආදිසු යෝ සොතාපන්නෝ හුත්වා එකමේව අත්තභාවං ජනෙත්වා අරහත්තං පාපුණාති අයං එකබීජී නාම. යථාහ:- "කතමෝච පුග්ගලෝ එකබීජී? ඉධෙකච්චෝ පුග්ගලෝ තිණ්ණංසංයොජනානං පරික්ඛයා" සොතාපන්නෝ හොති අවිනිපාත ධම්මෝ නියතෝ සම්බොධිපරායනෝ; (නෙ. 228)

එකබීජිස්ස = බහුබීජං නාම කදලිං, යස්ස හි සොතාපන්නස්ස එකං යෙව බහු බීජං අත්ථි එකං අත්තභාව ගහණං, සෝ එකබීජීනාම; තස්ස එකබීජිස්ස සොතාපන්නස්ස; (පටි 318)

එකභත්තං = එකභත්තිකෝ හොති රත්තූපරතෝ විරතෝ විකාලභොජනා"නි එවං වුත්තම්කාල භොජනවිරතිං සඤ්ඤාය වදති; (උ 217).

එකභත්තිකා = පාතරාසභත්තං සායමාසභත්තානාහි ද්වේ භත්තානි නෙසු පාතරාසභත්තං අනෙකා මිජ්ඣනතිකෙන පරිච්ඡින්නං ඉතරං මිජ්ඣනති කතෝ උද්ධං අනෙකා අරුණගෙන තස්මා අන්නෙ මිජ්ඣනතිකෙ දසකඛත්තුං භුඤ්ජමානාපි එකභත්තිකාව හොන්ති නං සඤ්ඤාය වුත්තං එක භත්තිකාති; (අ. 430) - (සු. ස. 48).

එකභත්තිකෝ = පාතරාසභත්තං -පෙ- අනෙකා අරුණෙන, -පෙ- භුඤ්ජමානොපි එකභත්තිකොව හොති කං සඤ්ඤාය වුත්තං එකභත්තිකොති; (ප 61) - (ම. උ 174) - (අ. 566) - (දී. 57).

එකභාජනෙ = එත්ථ යෙ එකෝ හික්ඛු භාජනතෝ ඵලං වා පුවං වා ගහෙත්වා 'ගච්ඡථ' තයිමේ අප ගතෙ ඉතරස්ස සෙසකං භුඤ්ජිතුං වට්ටති. ඉතරස්සාපි තයිමේ ඔකෙ පුන ගහෙතුං වට්ටති; (ස ති 893)

එකමන්තං = තං පදෙසෙ ඨිතං සඤ්ඤායාහ; (ජා. ඒ. 58) = පදෙසෙ ඨිතං සඤ්ඤායාහ; (ථෙරී. 27).

එකම්සවල්ලං = එකම්සරාසිං; (මි. ප. 40) - (මි. ප. 81) - (සං. ද්‍ර. 248) - (දී. 112).

එක මංස පුළුවවයං = මිත්‍රස්සමංසෙ; (ස. නි. 1027).

එකමනතානං = අත්තනෝ රාගාදීනං දමනාදීහි එක මත්තානං දමෙනත්‍ථ සමෙහාති පරිනිබ්බාපෙනත්‍ථි වුච්චති; (දී 617).

එකමනතානං දමෙති = අත්තනෝ ඉන්ද්‍රියදමනවසෙන එකං අත්තානමෙව දමෙති; (අ. 396).

එකමනා = එකග්ගමනා; (ථෙරී 206)

එකමනෙග = ගාමනිප්‍රසාදනිද්දෙසෙ. එකොකාසං එක පස්සනත්‍ථි වුත්තා හොති. භුම්මවචන්‍ථ වා උපයොග වචනං; (සුනි. 95) - (ඛු. 73) - (බු. 75) - (සු. නි. 247) - ගාමනිප්‍රසාදක නිද්දෙසෙ "මිසම්ං ඒන්ද්‍රිම සුරියා පරිවත්තන්ති"ති ආදිසු විය; තසමා යථා නිසින්නා එකමනෙන නිසින්නා හොති නථා නිසිදති එවමෙත්‍ථ අත්‍ථෙ දට්ඨබ්බා; කුමමෙ වා එනං උපයොගවචනං; (ම. උ 100) - (දී. 329) - (සං. ස. 12) - (අ. 301) - (ඛුද්ද. 218) - (ස. නි. 80) - උසමායානා අයඤ්ඤමම නාසු නාසු රුක්ඛවච්ඡායාසු; (දී. 218) - ගාමනිප්‍රසාදා නිද්දෙසෙ එකසමිං යානෙ. අධිසම්මුබාදිසෙ ඡ නිසජ්ජාදෙසෙ වසෙන්ත්‍ථා එකමිං පදෙසෙති අත්‍ථෙ; (උ. 38)

එකමනෙග අවඤ්ඤි = යත්‍ථ ඨිතං බ්‍රාහමණං පස්සති නථා ර.පෙ දස්සනොපචාරෙ කථාසවණථාසුකෙ උච්චවචානෙ අවඤ්ඤි (සං. ස. 192) - එකසමිං අන්නෙ, එකඤ්ඤිං ඔකාසෙ අවඤ්ඤි; (ම. උ. 104) - භගවන්තං වා නිගණ්ඨසංඝං වා අසංකච්චමානෙ අත්තනෙ යාදුං අනුවජ්ජිකෙ එකසමිං පදෙසෙ භගවන්තං වන්දිත්වා එව නාම අවඤ්ඤි; (දී. 107). සෙ කිර නථාගතං පඤ්ඤා ප්‍රවිත්වා එව ධම්මං සුණිස්සාමීති ආගතෙ නථාගතස්ස පන දිට්ඨ කාලතෙ පඨමාය බුද්ධාගාරවෙන පුවිසිතුං අසක්කොන්තොපි සත්තාරං වන්දිත්වා එකමන්තං අවඤ්ඤි; (අ. 758) - නෙන දෙවවණ්ණෙන ආගන්ත්වා නාපසෙන සද්ධිං සම්මොදමානෙ එකසමිං පදෙසෙ අවඤ්ඤි; (ස. නි 405).

එකමනතං අපඤ්ඤමම = යාවතකෙ හොජනත්‍ථිකෙ ආගතෙ දිසවා දුනෙ ව්‍යාවටෙන නාම දුනගාතෙ අනපඤ්ඤමම යථායානෙයෙව යන්ත්‍රා සඤ්ඤාත ත්‍රිත්‍ර සොමනසෙන පසන්නචුඛවණ්ණෙන සහත්‍ථෙන දුනං දුනඛං පරෙසිං වා පතිරූපෙ නි දුපෙතබ්බං අහං පන නථා අකත්‍වා යාවතකෙ ආගන්ත්‍රුතෙත්‍රා දූරතෙ දිසවා අත්තානං දදසෙසතෙත්‍රා එක මන්තං අපඤ්ඤමම අපසක්කිත්‍රා; (පෙ. 91).

එකමන්තං අපනෙත්වා = තසථා එවමිකාසි; භුහකත්තා; (දී. 258).

එකමන්තං උපාවිසි = න තාව කවඨානි ආදිත්තානීති තෙසං ආදිපකං උදිකඛනෙත්තා ථොකං එකමන්තං නිසීදි; (චරි. 87).

එකමන්තං ඨිතා ඛො සා දෙවතා = එවං ඉමෙහි කාරණෙහි එකමන්තං ඨිතා ඛො සා දෙවතා; (සු. නි. 247) (බු. 76) – (වතු 74).

එකමන්තං ඨිතා හථෙථා = තසමිං පාසාණකෙ වෙතියෙ සකෙකන මාපිතමහාමණ්ඩපෙ නිසින්නං භගවන්තං දිසවා; (සු. නි. 466).

එකමන්තං නික්ඛිපිතබ්බං = එකමන්තං නිදහුමෙ ඨානෙ ඨපෙතබ්බං; (ස ති. 731).

එකමන්තං නිලීඛිංසු = එතසමිං ඔකාසෙ පටිවජ්ජත්තා අවසිංසු; (ස. ති 159).

එකමන්තං නිසින්නං ඛො තං ගොපාලකං භගවා ධම්මියා කථාය සන්දසෙසි –පෙ– උච්චාවචාහි පකකාමි = සත්තමෙ දිවසෙ භගවා අනුමොදනං කත්වා පක්කාමි, තෙන වුත්තං; (උ. 169).

එකමන්තං නිසින්නස්ස ඛො සුදින්නස්ස කලන්දපුත්තස්ස එතදහොසි = න නිසින්නමත්තසෙසෙව අහොසි, අථ ඛො භගවතො සිඛාභාත්තයුපසංහිතං ථොකං ධම්මකථං සුත්වා තං පනස්ස යසමා එකමන්තං නිසින්නසෙසෙව අහොසි, තෙන වුත්තං; – (ස ති. 139).

එකමන්තං නිසිතෙන ඛො චෙරඤ්ඤා බ්‍රාහ්මණෙන භගවතා එතදවොච = එතත්ත ඉදුනි මත්තාබබ මත්ථං දසෙසති, දකාරෙ පදසන්ධිකරෙ; (ස. ති. 80).

එකමන්තං නිසීදි = ඡ නිසජ්ජදොසවිරහිතෙ එකසමිං ඔකාසෙ නිසීදි; (ම. න. 1) – ඡ නිසජ්ජදොසෙ විවජ්ජෙත්වා දක්ඛිණජාණුමණ්ඩලස්ස අභි මුඛට්ඨානෙ ඡබ්බණ්ණානං බුද්ධරස්මීනං අන්තො පවිසිත්වා පසන්න ලාඛාරසං විගාහන්තො විය සුවණ්ණපටං පාරුපන්තො විය රත්තුප්පලවිත්තාන මජ්ඣං පවිසන්තො විය ධම්මභණ්ඩාගාරිකො ආයසමා ආනන්දො නිසීදි. තෙනවුත්තං එකමන්තං නිසීදීති; (සං. දු. 65) – භගවන්තං එවමභූතං ඤත්වා එකසමිං ඔකාසෙ නිසීදීති අත්ථො; (දී 159) – පනිරූපාසු රූපාවචරජ්ඣායාසු තාය ලිච්ඡවිපරිසාය සද්ධිං රතනත්තායස්ස වණ්ණං භාසෙන්තො නිසීදි; (දී. 219) – එකමන්තනති ච භාවනපුංසකා නිද්දෙසො "ඉසිමං චඤ්ඩිමසුරියා පරිහරන්ති"ති ආදීසු විය. තසමා යථානිසින්නො එකමන්තං නිසින්නොව හොති, තථා නිසීදිත්ත එකමන්තං අත්ථො දට්ඨබ්බො; (පරි. 457) – ඉතො පුබ්බෙ තථාගතස්ස අදිට්ඨත්තා ගුණානුභාවෙන ගණ්ඨිරභාවං වා උත්තාසභාවං වා අජානන්තො එකමන්තං නිසීදි; (සං ථ. 101).

එකමන්තං නිසීදිංසු = දෙවතානං දසබලස්ස භගවතො නිසින්නට්ඨානං නාම න ඔහු, ඉමස්මිං පන සුත්තෙ පරිත්තගාරව වසෙන නිසීදිංසු; (වතු 179) – (දී 701). – ඡත්තුපාහනාදීනි නිඝණ්ඩිසංසස්ස දෙථානි වත්වා භගවන්තං මණ්ඩිත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු; (සෙ. 193) – සෙසානි ඡත්තුපාහනාදීනි නිඝණ්ඩිසඞ්ඝස්ස දෙථානි –පෙ– එකමන්තං නිසීදිංසු; (සං න 215)

එකමන්තානං දමෙතති = එකං අත්තභොව අත්ත භාවං ඉන්ද්‍රියදමෙන දමෙත්ති; (අ. 517).

එකමාතුථෙථා = එකමාතුයා ජාතො; (ජා. ස. 392).

එකමානසා = සමානජ්ඣාසයා පුබ්බෙ මයා එකවජ්ජු මනාපචාරිනෙ මානාවිනුති පකිතත්තාපන ඔම පටිකූලං දමනාපං වදන්තා; (වරි. 157).

එකමාසි = එකා ආසි; (සං. ථ. 150).

එකමිදං = ථෙරෙ කිර භගවතො වත්තං කත්වා අත්තනො දිවාට්ඨානං ගන්ත්වා කාලපරිවෙජ්දං කත්වා නිබ්බානාරම්මණං සුඤ්ඤතාඵලසමාපත්තිං අපෙපඤ්ඤා නිසින්නො යථාපරිවෙජ්දෙන වුට්ඨාසි, අථස්ස සඞ්ඛාරා සුඤ්ඤතො උපට්ඨහිංසු; (ම. ව. 103) – එවං භගවා සුඤ්ඤතාකථං කථෙත්ත්‍රා නීති දසබලං සාරෙන්තො එකමිදන්ති ආදිමාහ; (ම. ව. 103).

එකමිදහං = එත්ථ ඉදුනි නිපාතමත්තං; එකසමිං සමයෙ දහාති වුත්තං හොති; හුම්මත්ථෙ උපයොග වචනං; (ම ථ. 136) –එත්ථ ඉධාති නිපාතමත්තං. එකං සමයන්ති අත්ථො; (සං දු. 42) – ඉදං භගවා පුබ්බෙ වජ්ජිතං ඉමිස්ස වජ්ජිසන්තකස්ස දෙසිතභාව පකාසනත්ථං ආහ; (අ. 706) – ඉදං භගවා පුබ්බෙ වජ්ජිතං ඉමිස්ස වජ්ජිසන්තකස්ස දෙසිතභාවපකාසනත්ථමාහ; (දී. 358) – එකං ඉධ අහං; (දී. 112) – එත්ථ ඉදානි නිපාතමත්තං එතාමහන්ති අත්ථො; (දී. 179) – ඉදං කස්මා ආරද්ධං? – අයං කිර රාජා "රූපං අත්තා"ති එවං ලද්ධිකො තෙනස්ස දෙසනාය විත්තානුභි මුඛවනි, අථ භගවතා තස්ස ලද්ධියා ආවිකරණත්ථං එකං කාරණං දාහරිත්‍රා ඉදමාරද්ධං; (දී. 223)– ඉදුනි පරිසතිං නදිනප්‍රබබං සීහනාදං දසෙතුකාමා එකදිවසන්ති ආදිමාහ; (දී. 236) – ඉදං භගවා තසෙවලං අහං ඉඩෙව තං දාමත්තොසි අඤ්ඤදත්‍රි

ආමන්තෙත්වා ඔළාරිකං නිමිත්තං අකාසිං තමපි තයා න පටිවිද්ධං තවෙවායං අපරාධොති එවං සොකවිනොදනත්ථාය නානප්පකාරතො ථෙරස්සෙව දොසාරොපනත්ථං ආරභි; (දී. 392).- ඉමිනා කිං දස්සෙති? ඉමං සුත්තං දවිහි පදෙහි ආරද්ධං ඉද්ධිපාටිහාරියං න කරොතීති ච අඤ්ඤදත්ථු න පඤ්ඤුපෙතීති ඉදං පදං සුත්තපරියොසානෙ දස්සෙති; (දී. 592). - එකසමිං අහං; (දී. 593).

එකමිදං මහානාම සමයං = කස්මා ආරද්ධං? අයං පාටියෙක්කා අනුසන්ධි; (මි. ප්‍ර. 52).

එකමූලං = අලොභාදිනා කුසලමූලෙන සමානමූලං (ප. 215)- අවිජ්ජා තණ්හාය මූලං, තණ්හා අවිජ්ජාය, ඉධ පන තණ්හා අධිප්පෙතා; (සං. ඵ. 67).

එකමූලකං දුකමූලකං තිකමූලකං චතුමූලකං සබ්බමූලකං අසම්මුය්හනෙන ඛන්ධාරෙ තබ්බං = තතො පරං පඤ්චමූලකං ආදිංකත්වා යාව සබ්බමූලකා දෙසනා කතා, උත්තරි වත්තබ්බං සබ්බං සඞ්ඛිපිත්වා හෙට්ඨා වුත්තනයෙව උත්තරි වත්තබ්බඤ්ච එකතො කත්වා පාළියං එකමූලකං -පෙ- විත්ථාරෙ තබ්බොති නයො දස්සිතො; (ප. 306).

එකමූල මූලා = සමානටෙඨන එකමෙව මූලමූලං එතෙසන්ති එකමූලමූලා; (ප 215).

එකමෙකං = හත්ථි ආදිසු චතුසු අඞ්ගෙසු එක මෙකං; අන්තමසෙ එකපුරිසාරුළ්හකහත්ථිම්පි එකම්පි සරහත්ථං පුරිසං; (සං. ටී. 634).

එකමෙකඤ්ච භික්ඛුං එකමෙකෙන දුස්සයුගෙන = එකමෙකෙන දුස්සයුගලෙන; තත්‍ර එකසාටකො පඤ්චසතානි අග්ඝති; (සං. ටී. 137).

එකමෙකාය අංසියා = අට්ඨංසෙසු එකොස්‍ර එකස්මිං අංසකූටෙ; (විමා. 244).

එකමෙකොව මවඤ්ච ගොවජෙට්ඨා විය නියන්ති = සත්තානං එකමෙකෙ වඩ්ඪ නියමානගොණෙ විය මරණාය නියන්ති පාපුණිතුං; (මහා. 177).

එකම්පි ජාතිං = එකම්පි පටිසන්ධිමූලකං චුතිපරියොසානං එකභවපරියාපන්නං ඛන්ධසන්තානං, එකසතම්පි ජාතියොති ආදීසු; (වු. 35)- එකම්පි පටිසන්ධිමූලං චුතිපරියොසානං එකභව පරියාපන්නං ඛන්ධසන්තානං; (නෙ. 144)- (ක. ටී. 103). (ඉති. 244).

එකම්පි භික්ඛුං ඛොපි -පෙ- සට්ඨිම්පි භික්ඛූ එකා හෙනෙ ව ජීවිතා වොරොපෙසි = එවං ගණන වසෙන සබ්බානිපි තානි පඤ්ච භික්ඛූ සහානි ජීවිතා වොරොපෙසි; (ස. ටී. 290).

එකම්පි ලොකධාතුංපයොයය = එකං චක්කවාළං ඔලොකෙය්‍ය; (මහා. 271)

එකම්පි ලොමං = කත්තරියා වා සණ්ඩාසකෙන වා බුරෙණ වා යෙන කෙනචි පයොගෙන එකං වා බහූනි වා සංහරාපෙතුකාමා පයොගගණනාය පාචිත්තියානි. න ලොමගණනාය; (ස. ටී. 686).

එකම්හි පදට්ඨානෙ = එකස්මිං ආරම්භධාතු ආදිකෙ පරක්කමධාතු ආදීනං පදට්ඨානභූතෙ ධම්මෙ දෙසනාරුළ්හෙ සති; (නෙ. 22).

එකම්හි පදට්ඨානෙ පරියෙසති සෙසකං පදට්ඨානං =වචනතො අනෙකෙසං පදට්ඨානානං පරියෙසනා වුත්තා එවම්ඛාපි බහූනං පදට්ඨානානං සම්භවො පනා කානබ්බාති දස්සෙතුන්නා; (නෙ. 117).

එකයුත්තයානං = එකෙන වාහෙන සඤ්ඤුත්තානං යානං; (මහා. 153).

එකරත්තං දිවරත්තං වා දුක්ඛං වසති වෙදිසු = වෙරිනං හි අන්තරෙ වසන්තා එකාහම්පි දවිහම්පි දුක්ඛමෙව වසතීති අත්ථො; (ජා. ඨ. 350).

එකරත්තිම්පි = එකරත්තිං මත්තම්පි; (පෙ. 86).

එකරත්තිවාසො = එකරත්තිං වාසො අස්සාති එක රත්තිවාසො; (සු. නි 21). - අහම්පන එකරත්තිවා සොති තුස්සන්තො අනිබද්ධවාසෙන තුට්ඨා (සු. නි. 22).

එකරථෙ යන්තා = දොපි එකරථං අභිරුය්හ ගච්ඡන්තා; (ජා. ඨ. 167).

එකරසට්ඨෙන ඤාණං = එකකිච්චසභාවං ඤාණං, විමුත්ති රසෙන වා එකරසභාවං ඤාණං; (පටි. 24).

එකරසා = විමුත්තිරසෙන; (පටි. 395).

එකරසා හොන්ති = සකිච්ච සාධන පටිපක්ඛපහා ණෙන එකකිච්චා හොන්ති; පච්චනීකතො වා විමුත්තිවසෙන විමුත්තිරසෙන එකරසා හොන්ති; (පටි. 211). - විමුත්තිරසෙන එකරසා හොන්ති; (පටි. 380). - විමුත්තිරසෙන කිච්චවසෙන වා එක රසා හොන්ති; (පටි. 95). - අපපණ්ණපදෙන සමානකිච්චා හොන්තීති; (පටි. 92).

එකරසා භාවනා = පටිලාභෙ වසීභාවං පත්තුකාමස්ස පයොගකාලෙ භාවනා; සාති නෙන නෙන පහා ණෙන නොති නොති කිලෙසෙති විමුත්තත්තා විමුත්තිරසෙන එකරසාති භාවා එකරසාති වුත්තා; (පටි. 92).

එකරසෙ = අසමඝිත්තාරසෙ; (උ. 212). – (අ. 761).

එකරාජස්ස අත්‍රජෙ = එකරාජස්ස නාම කාසිරඤ්ඤ ඔරසපුත්තෙහා; (වරි. 48).

එකරාජා = සකලචක්කවාලෙ ආලොකකරානං අන්තරෙ සෙට්ඨවිසිට්ඨට්ඨෙන එකරාජා; (ජා. උ 24). – (චතු. 147). – අඤ්ඤස්ස අත්තානා සදිසස්ස රඤ්ඤ අභාවතො එකොව රාජා; (ජා. අ. 419). -බොධිසත්තං නාමෙනාලපති; (ජා. න. 10) -අග්ගරාජා; (වරි. 161). (ජා. ප. 26).

එකරාජානි ඩිඤ්ඤතෙ = එකරාජානි ඉමිනා අඩ්ඩතෙ නාමෙන ජම්බුදීපතලෙ පාකටො; (වරි. 205).

එකරූපම්පි = එකම්පි රූපං; (අ. 12)

එකලක්ඛණත්තා වතුන්නං ඉන්ද්‍රියානං = යථා විරිය පඤ්ඤා සමාධින්ද්‍රියෙහි සාසාත්‍රුපස්සනා සති පට්ඨානං ඉජ්ඣති එවං වෙදනා විත්තධම්මානු පස්සනා සතිපට්ඨානානිපි නෙති ඉජ්ඣන්තීති චතු සතිපට්ඨානසාධනෙ ඉමෙසං ඉන්ද්‍රියානං සභාව භෙදභාවතො සමානලක්ඛණත්තා ඉතරානි සති පට්ඨානානිපි වුත්තානි එව හොන්තීති අත්ථො; (නෙ 82).

එකලක්ඛණා = සමානලක්ඛණා වුත්තා; (නෙ. 21).

එකවචන නිද්දෙසෙන = "සළායතනපච්චයා එස්සො"ති ඉමිනා එකවචන නිද්දෙසෙන අනෙකෙහි ආයතනෙහි එකො එස්සො හොතීති නාදිනා දීපිතොති අත්ථො; (විසු. 425).

එකවත්තුකෙ = හදවත්තුවසෙන එකවත්තුකෙ; (මහා. 17).

එකවත්තුපරිගහා = සඤ්ඤා ඉච්ඡිතො පන අත්ථො එකො එවාති එකො පඤ්ඤාති වුත්තං. තත්ථ කාරණමාහ; (නෙ. 53).

එකවරකම්පි = එකවල්ලකම්පි; (පෙට. 205).

එකවවත්ථානතා = පරිකම්මවිත්තෙන එකතො ඨපන නාය; (පටි. 35).

එකවාචාය දෙසෙය්‍ය = "අහං හතෙන පඤ්ච හෙසජ්ජානි පටිග්ගහෙස්සා සත්තාහං අතික්කමිත්වා පඤ්ච ආපත්තියො ආපජ්ජිස්සා. නා තුම්හාකමූලෙ පටිදෙසෙමී"ති එවං එකවාචාය දෙසෙය්‍ය; (ස. වි. 1030).

එකවාවිසං = සවෙ පනාහං සඤ්ඤී අනුදෙසෙතෙ හවෙය්‍යං එත්ථ විපත්තිබ්බං; (ජා. උ. 249)

එකවාසනවාසිනා = අනිත්තබුද්ධිසාසනෙ නෙත සද්ධිං භාවිතභාවනා; (ඛු. 7).

එකවිධාදිනො = එත්ථ අවිජ්ජා අඤ්ඤණ අදස්සන මොහාදිභාවතො එකවිධං; (විසු. 395).

එකවිධාදිනි = සබ්බමෙව වෙත්ථ දුකඛං එකවිධං පවත්තිභාවතො; (විසු. 383).

එකවිංඛන = එකකොට්ඨාසෙන; (විභ. 25).

එකවිංඛන ඤාණවත්ථු = ආදිනා නයෙන පඨමං එකවිධාදිනි දසවිධපරියොසානෙහි දසහි පරිවෙ දෙහි මානිකං ඨපෙත්වා නිකඛිත්තපදානුක්කමෙන නිද්දෙසො කතො; (විභ. 278).

එකවිංඛන මානා = එකපරිවෙජ්දෙන එකකොට්ඨා සෙන මානො; (මහා. 147).

එකවිධො අවිජ්ජාය = අනෙකභෙදත්තා පාපධම්මානං තබ්බසෙන අනෙකභෙදෙපි පමාදෙ මූලභූතාය අවිජ්ජාය වසෙන එකො එවාති ආහ; (නෙ. 89).

එකවිහාරෙ = එකස්මිං ගබ්භෙ; (සං. උ. 171). – එක ගන්ධකුටියං; ගන්ධකුටි නි ඉධ විහාරොති අධිප්පෙතා; (උ. 219).

එකවොකාරභවනතිඤ්ඤා = බහුවසෙන විභතෙතා; (මහා. 29).

එකවොකාරගතො = එකො වා වොකාරෙ අස්ස භවස්සාති – එකවොකාරභවො; සො අස්සඤ්ඤ භවොව; (පටි. 62). – එකෙන රූපක්ඛන්ධෙන වොකිණ්ණො භවො – එකවොකාරභවො; (පටි. 61). – එකෙන -පෙ- එකො වොකාරෙ අස්ස භවස්සාති එකවොකාරභවො; (මහා. 30).

එකසඞ්ඛානෙ = එකතො විණ්ඩං කත්වා ගණනෙ, ඉදානි බ්‍රහ්මලොකෙසු උප්පත්තිං දස්සෙතුං:- පඨමං ඣානං පරිත්තං භාවෙත්වා'ති ආදිමාහ· (සු. ස. 63).

එකසඞ්ඛාතා = එත්ථ – ජාතිසඞ්ඛාතො, සඤ්ඤාති සඞ්ඛාතො, කිරියාසඞ්ඛාතො, ගණනසඞ්ඛාතොති චතුබ්බිධො සඞ්ඛාතො; (පටි. 31).

එකසඞ්ඛාතිනානි = නට්ඨාදිනා එකෙකෙනෙව අත්ථෙන සඞ්ඛාතානි. එකගණනං භජන්තීති අත්ථො; (පටි. 424).

එකසතං = එකසතරාජානො අසමිතො භුම්මා; (ජා. ඇ. 245).

එකඝනං එකඝනං = එකෙකාතනං සහ සබ්බා; (සං. ඵ. 147).

එකසාටක = රාජා උලෙලාකෙනෙහා සඤ්ඤාතීවා ආහ: "හත්ථා අම්හාකං එකසාටිලෝ අමෙහාති එකසාටක බ්‍රාහ්මණස්ස දිනෙනා"ති. "තුමෙහාති මිහාරාජ! බ්‍රාහ්මණෙ පුජිනො බ්‍රාහ්මණෙන මියං පුජිතා"ති; (ථෙර. ඵ. 137) - (අප. 212).

එකසාටක බ්‍රාහ්මණෙ = සකල නගරෙ එකසාටක බ්‍රාහ්මණොති පඤ්ඤායි; (ථෙර ඵ. 136) - (අප. 211)

එකසාටකා = එකසාටකනිගණ්ඨා විය එකං පිලොතික බණ්ඩං හත්ථෙ බන්ධිත්වා එකෙනභෙනහති සරීරස්ස පුරිමිභාගං පටිච්ඡාදෙන්ති විවරණ්ඩා; (උ. 232) - එකෙනෙව පිලොතිකඛණ්ඩෙන පුරතො පටිච්ඡා දනකා; (අ. 682).

එකසාටි = තිගණ්ඨොචාරිත්ත වසෙන එකසාටිකා; (ථෙරී. 85).

එකසාලකො = යසමා පනෙසෙ පඨමං එකාව සාලා අහොසි, පච්ඡා මිහාපුඤ්ඤං පරිබ්බාජකං නිස්සාය බහුසාලා ඝතා, තසමා තමෙව එතං සාලං උපාදාය ලද්ධනාමි වසෙන එකසාලකොති වුච්චති; (දී. 238).

එකසාසනි = "එකසාසනී"නි ච ඉදං හුම්මත්ථෙ පච්චත්තං; එකසාසනියාති අත්ථො (එරි 109).

එකසෙසයං = අදුතියසෙසයං; එත්ථ ච සෙය්‍යාසීසෙන "එකො නිට්ඨති එකො ගච්ඡති එකො නිසීදති"නි ආදිනා නයෙන වුත්තෙසු චතූසු ඉරියාපථෙසු කායවිවෙකං දීපෙති. න එකාකිනා හුත්වා සයන මත්තං. (උ. 217).

එකස්මිං පඤ්ඤ = එකස්මිං කොට්ඨාසෙ දක්ඛිණොද කපුඩ ගබ්භාදීනි ච දෙනති; (සං. නි. 842).

එකස්මිං පදෙට්ඨානෙ = යස්මිං කිස්මිඤ්චි එකස්මිං කාරණභූතෙ ධම්මෙ සුත්තෙන ගහිතෙ; (නෙ. 117).

එකස්මිං බ්‍රහ්මචරියස්මිං = එකාය ධම්මදෙසනාය, ධම්මදෙසකා හි ඉධ බ්‍රහ්මචරියන්ති අධිප්පෙතා; (සං. ඵ. 172).

එකස්ස = පබ්බජ්ජාය හි පබ්බජ්ජාකාලතො පට්ඨාය එකීභාවනිරතස්ස එකඤ්ඤෙව, (ඛ. ප 592) - අත්තනොයෙව මම; (ජා ව. 246) - අදුතියස්ස; (ජා ඵ. 224) - එකස්ස සත්තස්ස හිතපථං; (මහා. 281).

එකස්ස ආරොචෙති = දිවසු ජනෙසු යස්ස කස්සචි එකස්ස කථං යො කොචි වොහාරිකානං ආරොචෙති; (සං. නි 675)

එකස්ස ඝතනා චිවනාමිං කොමෙ = දුරුණෙ අරඤ්ඤස්ස පච්චන්තස්ස සතො, (ජා ව. 245).

එකස්ස ඝතිනො = පඤ්ඨ එකස්ස ලහුචිතස්ස අඤ්ඤබාලස්ස ඝතිනො; (ජා. ඝ. 251).

එකස්සෙව = යදි එකස්සෙව රඤ්ඤා නඝරං එකස්මිඤ්ඤෙවුව අනඤ්ඤාධිනා අස්ස හොති; (ජා. ව. 128).

එකා = විසුපනාධිඝකඛඤ්ඤෙ එකා දුඤ්ඤටාපත්ති යෙව; (සං. නි. 971) - පුත්තඤිති සිලෙසඝණ්ඩාධෙති මුච්චිත්වා ඉමිඝවිං ලොකෙ එකිකාව චරිස්සාමි; (ජා. ප. 161).

එකා ඉච්ඡා පුරෙ ආසි = ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො සංකිලෙසං ආරබ්භ කථෙසි; (ජා. එ. 257).

එකාකිනි = එකිකාව; (ථෙරී 206).

එකාකියො = අඤ්ඤස්සං අභාවා අහං එව එකො අදුතියො දුතිය භාපසරහිතො; (අප. 289) - එකාකී අසහායො; (ථෙර. එ. 505) - අම්හව සෙවභාදි සහායාභාවෙන එකාකො; (එරි. 71).

එකාගාරිකං = එකමෙව ඝරං පරිවාරෙත්වා විලුම්පනං; (ම. න. 81) - (සං. ඵ. 248) - (දී. 112) - එකමෙව මහාගෙහං පරිවාරෙත්වා විලුම්පනං; (අ. 389) - පණ්ණාසමත්තාපි සට්ඨිමත්තාපි පරිවාරෙත්වා ජීවගාහං ගහෙත්වා ධනං ආහරාපෙන්ති; (ම.ඵ. 48) - පණ්ණාස මත්තාපි -පෙ- ජීවගාහං ගහෙත්වා ආහරන්ති; (සු. ස 84) - (වූ. 94).

එකාගාරිකමපි කරොති = පණ්ණාසමත්තොපි සට්ඨි මත්තොපි පරිවාරෙත්වා ජීවගාහං ගහෙත්වා ධනං ආහරාපෙති; (මහා. 191).

එකාගාරිකො = යො එකස්මිඤ්ඤෙවුව ගෙහෙ නික්ඛං ලභිත්වා නිවත්තති; (දී. 232) - යො එකස්මිංයෙව ගෙහෙ නික්ඛං ලභිත්වා නිවත්තති; (ම. ඵ. 37) - (ප. 63) - (මහා 308).

එකා ව = මයි පාසාදං අභිරුළෙහ එකා ඉත්ථී අඤ්ඤභිපි මණීහි ජාතිමන්තෙහි උපෙතං සුභං වෙළුරියාසනං නෙත නාගරාජෙන අවුත්තාව; (ජා. ඡ. 52).

එකා සුතනිවතුසෙන සම්මුති = නික්ඛුනොවාදක සම්මුති අයමෙව හි එකා සුතති වහුත්ථකමෙමෙන සම්මුති අනුඤ්ඤතා; (සං. නි. 1027).

එකා තුවං = එකිකා තවං ඉධ නිවත්තසි; (ථෙරී. 156).

එකාදස = පණ්ඩකාදයෝ එකාදස; (සා. වි. 994) – රූපී රූපානි පස්සතීති ආදිනා අධ්‍යත්තං නිමිත්තසුඤ්ඤසුඛතත්තමොකඛාදීනං වසෙන වුත්තං; (නෙ. 141) – එකාදසාති ආදිමාහ. යස්මා පන "යෙව යාවතතියකා"ති අයං පඤ්හා "එකාදස යාව තතියකා"ති එවං සඛ්‍යාවසෙන විස්සජ්ජිතෝ, තස්මා සඛ්‍යානුසන්ධිවසෙනෙව; (සා. වි. 998).

එකාදස අවඤ්ඤිය පුග්ගලා = නගෙහන සඤ්ඤං එකාදස, සෙ සබෙබ සෙනාසනකඛන්ධකෙ නිද්දිට්ඨා; (සා. වි. 995).

එකාදස චීවරානි අධිට්ඨානුබ්බානි = නිච්චරං, වසසිකසාටිකා, නිසීදනං, පච්චත්තරණං, කණ්ඩුප්පටිච්ඡාදි, මුඛපුඤ්ඡනචොලං; පරිකඛාරචොලං, උදකසාටිකා, සඞඝාටිකාති; (සා වි. 994).

එකාදසමපඤ්හෙ පිටසි දුකඛං = පිට්ඨි ආබාධො; (අප 104).

එකාදසපත්තා = තම්බලොහමයෙන වා දාරුමයෙන වා සද්ධිං දස රතනමයා; (සා. වි 994).

එකාදස පරමානි = පුබෙබ වුත්තෙහසු බුද්ධසස එකාදසකවසෙන යොජෙත්වා වෙදිතබබානි; (සා. වි. 995).

එකාදසපාදුකා = දස රතනමයා එකා කට්ඨපාදුකා, තිණපාදුකා මුඤ්ජපාදුකා බබබජපාදුකාදයෝ පන කට්ඨපාදුකසඞඝහමෙව ගවජනති; (සා. වි. 994).

එකාදසමාසෙ = එකං පච්ඡිමකත්තිකමාසං ඨපෙත්වා සෙස එකාදසමාසෙ; (සා. වි. 474).

එකාදස යාව තතියකා = උක්කිත්තානුවත්තිකානියඛුණි සඞඝාදිසෙසා අට්ඨ, අරිට්ඨා වණ්ඩකාලීති එකාදස; (සා. වි. 994).

එකාදස වරානි = මහාපජාපතියා යාචිතවරෙන සද්ධිං පුබෙබ වුත්තානි දස; (සා. වි. 995)

එකාදස ඛමා දෙසා = අනිබුද්දකං සිමං සම්මන්නන්ති"ති ආදිනා නයෙන කම්මවගෙ ආගමිස්සන්ති; (සා. වි. 995).

එකාදසායතනානෙති = මනායතනවජ්ජෙති සබෙබපි හි රූපඛන්ධො දසායතනානි. ධම්මායතනෙ ච දෙසො ච හොති. තස්මා එකාදසාහායතනෙති ගණිතො පරිවජ්ජිතොති; (ප 3).

එකාදසකි = සායතිකසුඤ්ඤාධාතුයා සද්ධිං රූපධාතුති; (ප. 12).

එකාදසකි ධාතුකි = සත්තවිඤ්ඤණධාතුං වජ්ජෙත්වා එකාදසකි; (ප. 3).

එකාදසකි ඨිකඛමෙ අඛෙකි = එකාදසකි අලඤ්ඤ කොට්ඨාසෙකි; (අ. 868) – (මි. ටී. 215).

එකාදසායතනානි = සඳ්ඨායතනවජ්ජානි, තඤ්ච එකතොභන පවිසඤ්ඣියං න උපපජ්ජති; (විභ 388).

එකාදසි = තෙකි කිර පණ්ඩිතෙකි අතිරෙකතරපඤ්ඤාරඤ්ඤෙ මාතා තෙසං එකාදසි ඉත්ථා; (ජා.අ 354).

එකාදසෙ අරුණුග්ගමනෙ = එත්ථ සං දිවසං චීවරං උපපන්නං, තස්ස යො අරුණො, සො උපපන්න දිවස නිස්සිතො, තස්මා චීවරුපාදදිවසෙන සද්ධිං එකාදසෙ අරුණුග්ගමනෙ නිස්සඤ්ඤියං හොතීති වෙදිතබබං; (සා. වි. 461).

එකාධිප්පායා = එකො අධිප්පායො රුචි එතෙසන්ති– එකාධිප්පායා, එකරුචිකාති අත්ථො; (වූ 7).

එකානිඤා = යාතස්ස පස්සස්ස පරියොසානතුතා නිවත්තා, කිංසා එකා උදහු පුථුත්ති එවං පුච්ඡාති මදති; (ඛු. දු. 8).

එකා නිසිනනා = ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො උඤ්ඤාණඨිතා නිසජ්ජං දාරබභ කථෙසි; (ජා. ට. 121).

එකා පඤ්ඤතති = යො පන භික්ඛු මෙථුනං ධම්මං පති සෙවෙය්‍ය, පාරාජිකො හොති අසංවාසො"ති අයං එකා පඤ්ඤත්ති; (සා. වි. 959).

එකාපරාධං = ඉමං මයහං එකං අපරාධං; (ජා.අ 278).

එකානමනතු = ගඞ්ගොදකං විය යමුනොදකෙන සද්ධිං සංසන්දනතා එකසදිසාව හොන්තූති; (ජා. අ. 365).

එකාය ධාතුයා = මිනො ධාතුයා; (ප. 12) – ධම්ම ධාතුයා; (ප 12) – එකාය මිඤ්ඤුණ ධාතුයා; (ප. 12) – යාසා පුච්ඡාය උද්ධටා හොති, කායතාය (ප. 13).

එකායනං = එක මිඤ්ඤං; (සං. නි. 181) – (නෙ. 226).

එකායනමග්ගං ගතොති බුද්ධා = ගමනත්ථානං ධාතූනං බුජ්ඣනත්ථතා, බුජ්ඣනත්ථාපි ධාතුයෝ ගමනත්ථා හොන්ති, තස්මා එකායනමග්ගං ගතත්තා බුද්ධොති වුත්තං හොති; (මහා 316)– ගමනත්ථානං ධාතූනං බුජ්ඣනත්ථතා-පෙ-වුත්තං හොති; (පටි. 333) – බුද්ධත්ථතං ගමනත්ථපරියායතො යථාමග්ගං ගතොපි පුරිසො ගතො'ති වුච්චති – එවං එකායනමග්ගං ගතත්තාපි බුද්ධොති වුච්චති'ති දස්සෙතුං වුත්තං; (මහු. 4).

එකායනමග්ගො = එකමග්ගො, අයං මග්ගො න දොඩ්ඩා පථභූතොති එවමත්ථො දට්ඨබ්බොති; (මහා. 36).

එකායනාසං = එකායනො අයං, නත්ථ එකායනොති එකමග්ගො; (සං. නි. 148).

එකායනෙන = එක ගමණේ ජඞ්ඝපදිකමග්ගෙන නං ඛලෙන වණ්ණෙන ච උපෙතරූපං පඤ්ඤපෙසුං; (ජා. අ. 56).

එකායනෙන මග්ගෙන = එකමග්ගෙනෙව මග්ගෙන අනුඤ්ඤමනීයෙන උහොසු පස්සෙසු නිරන්තර කණ්ඨකරුක්ඛගහනෙන; (මි. ප. 31).

එකායනෙ හතෙ = එකායනහතො එකගමණ්ඩමිං යෙව හතො; (ජා. ප. 55).

එකායනො = නත්ථ එකායනොති එකමග්ගො. මග්ගස්ස හි;

"මග්ගො පන්ථො පථොපපෙථා අඤ්ජසං වට්ටමායනං,
නාමා උත්තරසෙතූ ච කුලෙලා ච නිසිසංකමො"
ඉච්චති නාමානි.

සඛායම්ඩ අයනභාමෙන වුත්තො, නඤ්ඤා "එකා යතො නික්ඛමෙ මග්ගො"ති එත්ථ එකමග්ගො අයං නික්ඛමෙ මග්ගො න දොඩ්ඩාපථභූතොති එවමත්ථො දට්ඨබ්බො; අථවා එකෙන අයි - තබ්බොති එකායනො; (දී. 534) -(මි. ප. 207) එකඤ්ඤෙව අයනොති එකපදී මග්ගො; (ජා. අ. 493).

එකායනො අයං භික්ඛවෙ මග්ගො = එකමග්ගො අයං භික්ඛවෙ මග්ගො න දොඩ්ඩාපථභූතොති එවමත්ථො දට්ඨබ්බො. මග්ගොති කෙනට්ඨෙන මග්ගො. නිබ්බාණමධිගච්ඡනට්ඨෙන නිබ්බාණස්සිකොති මග්ගනීයට්ඨෙනච; (සං. නි. 148) - කස්මා භගවා ඉදං සුත්තං මහාසි: කුරුවාසීනං ගම්භීරදෙසනා පටිභාගඤාණ සම්භවතාය; කුරුරට්ඨවාසිනො කිර භික්ඛු භික්ඛුනියොා උපාසක උපාසිකායොා උතුපච්චයාදි සම්පන්නතාහා තස්සරට්ඨස්ස සප්පායඋතු පච්චය සෙවනෙන නිච්චං කල්‍යසරීරා කල්‍ය චිත්තා ච හොන්ති. තෙ චිත්තසරීර කල්‍යතාය අනුග්ගහිතපඤ්ඤබලා ගම්භීරකථං පටිභාතුං සම්භවා හොන්ති; (මි. ප. 205) - (දී. 532).

එකායනො අයං භික්ඛවෙ මග්ගො -පෙ- ඉති යඤ්ච වුත්තං ඉදමෙතං පච්චෙව වුත්තං = ඉති යඤ්ච එවං නිය්‍යානිකං භික්ඛවෙ මම සාසනන්ති දස්සෙත්වා එකවීසතියාපි ඨානෙසු අරහත්ත නිකූටෙන දෙසිතං දෙසනං නිය්‍යානෙත්වා; (මි. ප. 270)

එකාරකෙඛා = සති දාරකඛාවසෙන න එකා උත්තමා ආරකඛා යස්ස සො එකාරකෙඛා; (මහා. 62) -

එකාරම්මණතෙඛා = සමාධිස්ස එකාරම්මණට්ඨො; (පටි. 70).

එකාරම්මණා = රූපාදිවසෙන එකාරම්මණො, (මහා. 17).

එකාරො = එකො සත්තිසංඛාතො අරො එතස්සාති - එකාරො; (ථ. 259).

එකාලොකිතඛා = එකෙනෙව ආලොපෙන යාපෙති; (දී. 232) - (මහා. 308) - (අ. 464) - යො එකානෙව ආලොපෙන යාපෙති; (මි. ද්‍ර. 37) - (පෙ. 63).

එකාවඞ්ඩො ඉඛ නත්ථි යදිදං නිලසඛලිකා = යා අයං නිලසඛලිකා නාම වුච්චති, සාපත්ථිනි අත්ථො; තස්ස කිර ගහපතිනො වංසෙ ආදිමහි එකො පුත්තයො අහොසි. තෙන නං ථෙරො ඤාතියා බුං සෙතුකාමො එවමාහ; (සං. නි. 858).

එකාවජ්ජනතා = එකතො ආවජ්ජනා, සපඤ්ඤාපකෙඛ ඨිතො වෙරී විසභාගපුග්ගලො වුච්චති; අයං අවබුද්ධියො; (ස. නි. 1024).

එකා වා ගණිකා = එත්ථ පන එකා භික්ඛුණීපි ගණො යෙව; (මා. 164).

එකා වාචා මෙ භාසිතා = එකා "අලංභගිනී" ති ඔරපරිකෙඛපවාචා එව මයා වුත්තා; (ථෙරී. අ. 249).

එකා වා නදිපාරං = (ආදිකා) නත්ථ නිච්ඡා අනුපපඤ්ඤත්ති පුරෙඅරුණෙ සඤ්ඤාමතො නික්ඛමිත්වා අරුණුග්ගමනකාලෙ ගාමන්තර පරියාපන්නං නදි පාරං ඔක්කමනියා පන චතස්සොපි ආපත්තියො එකක්ඛණෙ යෙව හොන්ති; (මා. 165).

එකා විහර ඛිවලි = අහං එකිහාවෙන විහරිස්සාමි එවම්පි එකාව විහරාති තස්සා ඔවාදමදාසි; (ජා. අ. 56).

එකාසනං = එකස්ස අසනං න අරියෙති බුද්ධාදීහි වුත්තං; (ජා. ශ්‍ර. 235).

එකාසනං එකසෙය්‍යං = භික්ඛුසඞ්ඝස්ස මිශ්‍රෙකපි ගි මූලඝමඤ්ඤනමජ්ඣිත්වා නෙනෙවමනඝිකාරෙන නිසින්නස්ස ආසනං එකාසනං නාම, ලොභපා

සාදනදිසෙපි ච පාසාදෙ භික්ඛුසහස්සමජෙඣ පඤ්ඤපෙත්ව විවිත්තපච්චන්තරණ්ඩුපඛාතෙ මහාරහෙ සයනෙ සතිං උපට්ඨපෙත්වා දක්ඛිණෙන පස්සෙන මූලකම්මට්ඨාන මනසිකාරෙන නිපන්නස්ස භික්ඛුස්ස සෙය්‍යා එකසෙය්‍යා නාම, එවරූපං එකාසනං එකසෙය්‍යඤ්ච හජෙථාති අත්ථො; (ඛ. ප. 570)

එකාසනභොජනං = එකං පුරෙ භත්තභොජනං. සුරියුග්ගමනතො යාව මජ්ඣන්තිකා සතක්ඛත්තුං භුත්තභොජනම්පි ඉධ එකාසනභොජනෙනෙව අධිප්පෙතං; (ම. ද්‍ර. 80) – එකස්මිං පුරෙභත්තෙ අසනභොජනං භුඤ්ජිතබ්බන්ති අත්ථො; (ම. න. 101)

එකාසනස්ස = විවිත්තාසනස්ස, ආසනමූලෙන වෙත්ථ සබ්බ ඉරියාපථා වුත්තා; (සු. නි. 404).

එකාසනස්ස ච රහො චිත්තවූපසමස්සච = එකස්ස අසහායස්ස කායවිවෙකං අනුබ්‍රූහන්තස්ස රහොකම්මට්ඨානානුයොගවසෙන ආසනං නිසජ්ජං සික්ඛෙය්‍ය; (ථෙර. ඒ. 354).

එකාසනික්ඛඞ්ගං = නානාසනභොජනං පටික්ඛිපාමි, එකාසනික්ඛඞ්ගං සමාදියාමී"ති ඉමෙසං අඞ්ගානං වවනෙන සමාදින්නං හොති. තෙන පන එකාසන කෙන ආසනසාලාය නිසීදන්තෙන ථෙරාසනෙ අනිසීදිත්වා ඉදං මයාහං පාපුණිස්සනීති පතිරූපං ආසනං සල්ලක්ඛෙත්වා නිසීදිතබ්බං; (විසු 52).

එකාසනිකඞ්ගා = නානාසනභොජනං පටික්ඛිපිත්වා එකාසනිකඞ්ගසමාදානෙන එකාසනිකො; (ථෙර. ද්‍ර. 56).

එකාසනෙ = සමානවස්සිකාසනෙ මඤ්චෙ වා පීඨෙ වා; (ස. ම. 865).

එකාහං = එකං අහං; (පෙ. 161).

එකාහං භික්ඛං = එකං අහං භික්ඛාමිත්‍යහං, එකං භත්තවඩ්ඪනකන්ති අත්ථො; (විමා 235).

එකාහමනං = එකාහං මනස්ස අස්සාති – එකාහමනං; (දී. 556). – (ම. ඒ. 245). – (අ. 663). ආදිසු එකාහං මනස්ස අස්සාති එකාහමනෙතා නං එකාහමනං; (අ. 375).

එකාහිකං = එකදිවසනෙත්තාරිකං; (අ 464). – (ප. 63). (මහා. 308). – (ම. ද්‍ර. 37). – (දී. 232).

එකිඛා = අද්‍රුතියා; (ජා. නි. 96).

එකිදං = එත්ථ ච ඉදන්ති නිපාතමත්තං; එකෙ සත්තාති අත්ථො; (දී. 618).

එකිත්ථිං = එවරූපෙ භවං එකිත්ථිං අනුසෙවේත්‍ය; (ජා. ඨ. 211).

එකින්ද්‍රියං = කායින්ද්‍රියං සන්ධාය වදන්ති; (ස. ම. 412).

එකිස්සා = එකිස්සා පොක්ඛරණියා; (අ. 378).

එකිස්සාපි දන්තියා = එකාය දන්තියා. දන්තින්නාම එකාබුද්ධකපාති හොති, යත්ථ අග්ගඝික්ඛං පක්ඛිපිත්වා ඨපෙන්ති; (ප. 63). – (දී. 232). – (අ. 464). – (ම. ද්‍ර. 37). – එකාය දන්තියා, දන්තින්නාම එකං වුලිකා පාතිහොති යත්ථ අග්ගඝික්ඛං පක්ඛිපිත්වා ඨපෙන්ති; (මහා. 308).

එකිස්සා පුඤ්ඤායෙතං = ධාතුගබ්භෙ වෙතියෙ කත්තාය එකිස්සා පූජාය පූජනාය එකං සකලජම්බුදීපෙ සත්තරතනාදිකං සකලං; (අප. 346).

එකිස්සා ලොකධාතුයා = දසසහස්සි ලොකධාතුයා; (මහ. 303) – (දී. 653) – (නෙ. 134). – (ම. ව. 80). – (අ. 251). – අයං ව දසසහස්සි ලොකධාතූති ආගතට්ඨානෙ දසචක්කවාළ සහස්සානි එකා ලොකධාතු. තං සන්ධාය –පෙ– ආහ; (දී. 467). – එකස්මිං චක්කවාළෙ; (ම. ව. 85). – (අ. 254).

එකිස්සා වා නිණ්ණාදක දන්තියා විමානිතො = එක දිවසං එකෙන නිණ්ණාදකදන්තෙන විමානිතො; එකදිවසමත්තං අලද්ධනිණ්ණාදකොති අත්ථො; (අ. 621).

එකිහවති = අනෙකොපි දුක්ඛන්ති ආදිනා එකසද්ද නිද්දෙස්සනාය එකිහවති. එතෙන එකන්තනාය ලක්ඛණමාහ; (නෙ. 114).

එකිහාවාය = එකභාවත්ථාය නිත්‍යානාකරණාය; (අ. 656). (ම. ද්‍ර. 328). – නිරන්තරභාවත්ථාය; (අ. 738).

එකුද්දෙසො = තථා පඤ්චවිධොපි පාතිමොක්ඛුද්දෙසො එකතො උද්දිසිතබ්බත්තා එකුද්දෙසො නාම; (ස. ම. 186). – නිදානුද්දෙසාදිකො එකුද්දෙසො; (මහා. 337). – එකො උද්දෙසො අස්සාති – එකුද්දෙසො; එකතො පවත්ත පාතිමොක්ඛුද්දෙසො; න විස්සජ්ජනීති අත්ථො; (ස. ම. 438).

එකුපපාද එකනිරොධා = උපපජ්ජමානාපි එකතො උපපජ්ජන්ති, නිරුජ්ඣමානාපි එකතො නිරුජ්ඣන්ති; (ස. ම. 1017).

එකුපපාද නානානිරොධා = උපපජ්ජමානා එකතො උපපජ්ජන්ති, නිරුජ්ඣමානා නානා නිරුජ්ඣන්ති; (ස. ම. 1017).

එකුප්පාදේ = එකකෝ උපපන්නෝ, න චිනාති අත්ථෝ; (මහා. 17). – එවං ලක්ඛණප්පත්තෝ එකුප්පාද ලක්ඛණෝ යෙව හොතීති දස්සෙතුං එකුප්පාදෝති ආදිවුත්තං; (මහා. 17).

එකුදඤ්ඡිකෝ = තං සුත්වා අයං චිරකාලභාවිත භාවනාය දරථෙසුඤ්ඤ මිහරන්තෝ කාලෙන කාලං තමේව භාථං උදානෙති, තෙනාහ ''එකුදානියෝ''ති සම්භෙදඤ්ඤ උදපාදි: (ථෙර. ඒ. 153).

එකුනනිංසෝ වයසා = වයෙන එකුනනිංසවස්සෝ හුත්වා: (දී. 413).

එකුනපඤ්ඤාය ආජීවෙහි = එකුනපඤ්ඤාය ආජීවෙ වුත්තනයෙනෙව; (දී. 114) (සං. ළ. 250). - (මි. ප. 158)

එකුනසතසහස්සඝසපපං න විනිපාතිකෝ = තෙන තිණසූල පුප්ඵපූජාකරණඵලෙන නිරුපභාරං එකුනසතසහස්සකප්පානං අවිනිපාතකෝ චතුරොපාය විනිමුත්තෙහා සම්පත්තිභවමෙව උප පත්තොති අත්ථෝ; (අප. 384).

එකුපොසථං = එකදිවසං උපොසථවාසං; (විමි. 118).

එවෙ = එසවෙව; (දී. 73) – (උ. 238). – (ථෙර. ළ. 81). –(ථෙර. ළ. 152). – (මි. ව. 11). – එසවේව පණ්ඩිත මනුස්සා; (ජා ඒ. 97). – එකවේව පෙතා; (පෙ. 125). – (පෙ. 125).

එවෙතං පච්චයං මූලතං ඛාතුන සඤ්ඤාය මඤ්ඤන ඡෙදනත්ථං = එවං අධිසතිපච්චයවසෙනාපි තතෝ පරෙසං සමනන්තරාදීනං වසෙනාපි තිමූලකාදයෝ න විත්ථාරිතා, තස්මා දුමූලකෙ දස්සිතගණනාවසෙනෙව සබ්බත්ථ සාධෙතබ්බා තෙතෙව වුත්තං (ප. 324).

එතෙසඤ්ච පදස්ස එතමූලං දුමූලං තිමූලං සබ්බමූලං අසම්මුය්හනෙන විභාවෙතබ්බං = සෙසං සබ්බං සබ්බත්ථං. තස්ස සබ්බත්තභාවං දස්සෙතුං එතෙ තස්ස -පෙ- විත්ථාරෙතබ්බනති වුත්තං; (ප. 310).

එතෙකලොමතො අගණිකබ්බෙ පවත්තනි එතෙකලොමතො උදකධාරා පවත්තනි = උභයත්ථාපි ආමෙණ්ඩිත වචනෙන සබ්බලොමානං පරියාදිණ්ණත්තා එතෙකලොමතොව අගණිතබ්බු උදකධාරා යුගලා යුගලා හුත්වා පවත්තනතීති වුත්තං හොති; (පටි. 275).

එතෙකලොඛූපචිතං ගත්තං = එකෙකෙහි ලොමෙහි උපචිත සරීරං; (දී. 684).

එතෙසඤ අධිවචනපථා = භික්ඛූනීනං යෙව එසා එසෝ ඉමිනං සංඝනෙ අධිවචනපථා නාම; (සං. නි. 1026).

එතෙසඤ අපඤ්ඤත්තති = එකෙ එතෙසු ඔසක්කිඩාවා එකපස්සෙන වා විසුං ගච්ඡති; (ජා. ප. 54).

එතෙසඤ අපරම්හාමා = පාරාජිකා පත්තිං; (සං. වි. 1027).

එතෙන = මිනායතනෙන: (ප. 13).

එතෙන අංසෙන පිතරං = එතස්මිං අංසකූටෙ යථෙච්ඡා පිතරං පටිජ්ජෙහයය; (අ. 312).

එතෙන අඞ්ගරණෙන කිච්චාඞ්ගරණෙන = ඉදං අඞ්ගරණෙසු යෙන අඞ්ගරණෙන සම්මති, තං දස්සෙතුං වුත්තං; (සං. නි. 1006).

එතෙන එතෙ වොහරති = එතෙන සද්ධිං එකෙ හුත්වා කථෙති; (අ. 557).

එතෙන ඛන්ධෙන = රූපක්ඛන්ධෙනෙව. යඤ්හි කිඤ්චි රූපං රූපක්ඛන්ධසඞ්ගහං තං රූපක්ඛන්ධෙනෙව සඞ්ගහං ගච්ඡතීති රූපක්ඛන්ධෙනෙව ගණිතං තං රූපක්ඛන්ධෙනෙව පරිච්ඡින්නං; (ප. 3). සොක දුක්ඛ දොමනස්සානි වෙදනාක්ඛන්ධෙන පරිදෙවෝ රූපක්ඛන්ධෙන උපායාසාදයෝ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධෙනාති එවං බන්ධ විසෙසෝ වෙදිතබ්බෝ; (ප. 4)- වෙදනා වෙදනාක්ඛන්ධෙන සඤ්ඤා සඤ්ඤාක්ඛන්ධෙන සෙසා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධෙන සඞ්ගහිතානි එවං බන්ධවිසෙසෝ වෙදිතබ්බෝ; (ප. 5)- නත්ථ යං පුච්ඡාය උද්ධටං පදං. නදෙව යෙති ධම්මෙති බන්ධාදී වසෙන සඞ්ගහිතං. නෙ ධම්මෙ සඞ්ගය සඞ්ගහෙ එකෙන බන්ධෙනාති ආදි වුත්තං; (ප. 9)- ආයතනතෝ එකං මිනායතනං. ධාතුතෝ සත්තවිඤ්ඤාණධාතුයෝ තස්මා එකෙන බන්ධෙනාති ආදි වුත්තං; (ප. 10)- සඞ්ඛාරක්ඛන්ධෙන; (ප. 12)- වෙදනාක්ඛන්ධෙනෙව; (ප. 12)- ආදිසඞ්ඛාරක්ඛන්ධවසෙනෙව වෙදිතබ්බං; (ප. 12).

එතෙන පයොගෙන බහුතෙපි ආහරෙ අනික්ඛමනී = යෙ චතුභූමිකා පාසාදා ඡත්තා සොට්ඨානි වා චතුස්සාලානිවා, නාදිසෙසු සෙනානෙසු ගහෙට්ඨුවා ඨිවාය වා ගහෙවා අඤ්ඤතරා අවඩ්ඪෙනෙතා එකෙන පයොගෙන අනික්ඛාමෙති; (ස. වි. 571).

එතෙන පදෙන = ''එසසමුදයා දුක්ඛ''න්ති ඉමිනා එකෙන පදෙන; එතෙනහි සබ්බවාදනං පටිසෙධපහෙතා වුත්තොහා; (සං. ළ. 42)

එතෙනපි සොධියංසුනා මිස්සෙතබ්බා = නිට්ඨිතු අත්තනො රුච්චසෙන මිස්සිතං, සවෙ නස්ස කරණට්ඨානෙ මානො එකං කොසිය අංසු ආනෙත්වා පානෙති, එවමට මිස්සෙත්වා කතමෙව හොතීති; (ස මි. 494).

එකෙන භික්ඛවෙ අංගෙන මාතරං පටිභරෙය්‍ය = එකස්මිං අංසකූටෙ ඨපෙත්වා මාතරං පටිජග්ගෙය්‍ය; (අ. 312).

එකෙන හොගෙ භුඤ්ජෙය්‍ය = වුත්තකොට්ඨාසතො ගණිතිවා නීසන්දතොපි කපල්ලිකාදීනම්පි දාතබ්බං; (සු. ස 56) - එකෙන කොට්ඨාසෙන හොගෙ භුඤ්ජෙය්‍ය; (දී. 694).

එකෙන සඤ්ඤා සත්තාහං සත්තං වෙජ්ඣං අමොචයිං = තදම්හාපි වෙතං වෙදිතබ්බං අහං හි සෙය්‍යං මෙත්තාභාවනං උපසෙවන්තෙන තාය මෙත්තා භාවනාය එකෙන චොරරඤ්ඤෝ සද්ධිං සත්තවං කත්වා මෙත්තා භාවනං භාවෙත්වා භුමෙ සනජ්ජනෙ වජ්ඣෙ අමොචයිං; (ජා. දු. 281).

එකෙන සබ්බඤ්ඤුතො = 'යඤ්ඤයිා ආපජ්ජති, සෝ ආවිකරෙය්‍යා'ති ඉමිනා එකෙන නිදානුද්දෙසෙන සබ්බඤ්ඤුපදඤ්ඤව සබ්බපාතිමොක්ඛුද්දෙසා තඤ්ඤවඤ්ඤතො හොති; (ස. වි. 1026).

එකෙන සමුඩ්ඩානෙන = ඛඩ්ඩිකෙන එකෙන සමුට්ඨා නෙන එත්ථ හි විත්තං අඞ්ගං හොති. කායෙන පන ආපත්තිං ආපජ්ජති; (ස. වි. 959).

එකෙන සොතෙන ජ්ඣාඤ්ඤතෙනා ජ්ඣි ඤලානති හොති භාගිණෙය්‍යා = ඉදං වුත්තං හොති, අහං හි තව පුත්තං තථා උග්ගණ්හාපෙසිං. යථා එකස්මිං උපරිමනාසිකා නොතෙ වාතං සන්ත්‍ව රුම්භිත්වා පඨවියා අල්ලීනෙන එකෙන හෙට්ඨිම සොතෙන නතෙව ජ්ඣායං අඤ්ඤතෙනා ජ්ඣි කලාතියථා අතිහොති මතො අයන්ති සඤ්ඤං උපපාදෙත්වා වඤ්ඤෙති; (ජා. ඵ. 146) - (ජා. ඵ. 147).

එකෙනාකාරෙන = එකෙන කාරණෙන; (මහා 249).

එකෙනායතනෙන = මනායතනෙන; (ප. 11) - ධම්මා යතනෙන; (ප. 12).

එතෙ සමණ බ්‍රාහ්මණා න දිස්සං = සීලාදීහි ගුණෙහි නපපඤ්ඤත්තා අන්ධකාරං පවිට්ඨා විය හොන්ති; (සු. නි. 331).

එකෙ = එකදෙවසිකෙ;(මා. 102)- අදුතියෙ. එතෙන කායවිවෙකං දස්සෙති; (ථෙර. ඵ. 47) - අදුති යෙ; (අ. 735) - (උ 176) - දුතියාදි පරිතෙ පත්තෙ ගණන පරිවෙජ්ජෙ; (අ. 54) - කායවිවෙ කෙන; (වතු. 257) - ඉමිනාකාරණෙන සබ්බිරියා පථෙසු එකකොව වරෙය්‍ය; (ධ. ප 592) - සකල රාජ නිවෙසනෙ එකොව නිග්ඝොසො අහොසි; (ජා. ස. 115)-පබ්බජ්ජාසංඛාතාදිහි එකෙ; (සු. නි. 43) - (මහා. 314) - අසහායෙ; (උ. 113) - (උ. 121) ඨානාදීසු ඉරියාපථෙසු එකකොං, එකවිහාරීති අත්ථො; (සං. ඵ 159) - චතුසු ඉරියාපථෙසු එක විහාරී; (සං. දු. 158) - එකාහි අවච්ඡා සමිණෙ; (ථෙර. දු. 70) - අසහායෙ ගණසංසග්ගං ඡින්දිත්ව සංසග්ගඤ්ච පහාය කායවිවෙකං විත්තවිවෙකඤ්ච පරිබ්‍රූහයන්තො; (ථෙර. දු. 112) - එකකොං; (පෙ. 138) - භික්ඛවි එකො අදුතියෙ විවෙක සුඛ මනු බ්‍රූහන්තො සුඛං විහරති; (ථෙර. ඵ. 368) - පබ්බජ්ජාසංඛාතෙන එකෙ අදුතියත්ථෙන එකෙ නණභාපහාණෙන එකෙ එකන්ත විගත කිලෙ සොති එකෙ, එකෙ පවෙචක්ඛවෙබොධිං අභි සබ්බුද්ධොති එකෙ. සමිණ්ඤසඤ්ඤාපි හි මජ්ඣෙ වත්තමානෙ හිතිසංයොජනස්ස ජ්ඣානත්තා. එකෙ; (චූ. 67).

එකෙ අසෙට්ඨා = එකස්ස අත්ථස්ස නිප්ඵාදනතො වුත්තං; (නෙ. 171).

එකෙ අදුයබ්බා = එකෙ අත්තනා ලද්ධං පරස්ස අදත්වා පරිභුඤ්ජනකෙ හත්ථගතවත්තපුරකෙ; (අ. 596) - එකෙ අත්තනා ලද්ධලාභං පරස්ස අදත්වා පරිභුඤ්ජකෙ හත්ථගතවත්තපුරකෙ; (සු. ස. 10).

එකෙ අනුත්තරං සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුද්ධොති බුදෙධා = න පරෙහි බුද්ධත්තා බුද්ධොති. කිං තු සයමෙව අනුත්තරං සම්මාසම්බොධිං අභි සම්බුද්ධත්තා බුද්ධොති වුත්තං හොති; (මහා. 317) - (චතු. 4) - (පටි. 334).

එකෙ අනෙනා = අයමෙකො කොට්ඨාසො; (අ. 688).

එකෙ අරඤ්ඤෙ = ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ධම්මිසෙනාපතිං ආරබ්ඛ කථෙසි; (ජා. න. 118).

එකෙ අසුඤ්ඤාගාරෙ අපි = එකෙ අසුඤ්ඤාගාරෙ අපිති වුත්තං හොති; (ම. ව. 104).

එකෙ උදෙදසෙ = එකං නාම කිත්තෙති අයං එකෙ උදෙදසෙ; (සං. න 99).

එකෙ උපසම්පජ්ජනෙන එකෙ අනුපසම්පජ්ජනෙන = ගාථා ආකාසගතං සඤ්ඤාය වුත්තා; (ස. වි. 1038).

එකෙ එකාය = එකෙ භික්ඛු මාතුගාමසඞ්ඛාතාය එකාය ඉත්ථියා සද්ධිං; (මා. 51).

එකෙ ගමිස්සාමි = "සුඤ්ඤාගාරෙ බො ගහපති තථා ගතා අභිරමන්තී"ති ආදිවචනතො බුද්ධෙති මණ්ඩිතං පත්තං අරඤ්ඤං එකෙ අසහායෙ ගමිස්සාමි; (ථෙර. එ. 505).

එකෙ ගාථාපාදෙ එකා වාචා = එවං සබ්බත්ථ වාචා පමාණං වෙදිතබ්බං; (ස. වි. 547).

එකෝ වසිස්සාමි = පබ්බජිත්වා එකෝ වසිස්සාමීති අත්ථෝ; (ජා. ත. 269).

එකෝවරෝ = එවං යොජනා වෙදිතබ්බා; (අප. 166).

එකෝවරෝ බ්‍රහ්මවිමාණකප්පෝ = එකෝ වරෙය්‍යත්තේ අත්ථෝ; (අප. 151) – නසමා අඤ්ඤම්පි ඊදිසං ඨානං පත්ථයමානෝ වානුද්දිසනාය පරිස්සයාභං සහිතා අපපරිහානාය ච අවජ්ඣෝ හුත්වා; (චූ. 83) – (අප. 140) – (සු. නි. 59) – කුසලභාවනා රහිතං වා කං එවරූපං සහායං නසෙවේ නහඵේ න පතිරූපාසෙ අඤ්ඤදත්ථු එකෝ වරේ බ්‍රහ්මවිමාණකප්පෝ; (අප. 156) – අත්ථකාමෝ කුලපුත්තෝ එකෝ වරේ බ්‍රහ්මවිමාණකප්පෝ අහම්පි එවං වරන්තෝ ඉමං සම්පත්තිං අධිගතොම්හීති; (අප. 145) – කුතෝ මිත්තං වා සන්දිට්ඨං වා සම්භත්තං වා සහායං ඉච්ඡෙය්‍ය සාදියෙය්‍ය පත්ථෙය්‍ය පිහෙය්‍ය අභිජප්පෙය්‍යාති න පුත්තමිච්ඡෙය්‍ය කුතෝ සහායං එකෝ වරේ බ්‍රහ්මවිමාණ කප්පෝති; (අප. 108) – එවං ඤත්වා බුද්ධිමා පණ්ඩිතෝ පුරිසෝ සබ්බමෙතං පහාය; (අප. 159) – නසමා අඤ්ඤම්පි විඤ්ඤූ නරෝ සෙරිතං පෙක්ඛමානෝ; (චූ. 82) – කුතෝ සහාය'ත්ථි වත්වා අත්තකෝ යථා වුත්තෙනත්තෙන එකචරියාය ගුණං දිස්වා පබුද්ධිතෝ පිතිසොමනස්ස ජාතෝ ඉමං උදානං උදානෙසි; (සු. නි. 44).

එකෝ වරේ න ච පාපානි කයිරා = වුත්තං හොති; (ඛු. පා. 854).

එකෝ වෙ අභිරමිස්සති = ඉදං පන උත්තරගාථා පෙක්ඛාපදං; (සු. නි. 405).

එකෝ තත්ථ = තෙසු දසසු ඝරසාමිකෙසු එකොති මාතුගාමං සන්ධාය වදති; (ජා. ඨ. 133).

එකොදකීභූතං = සබ්බවක්කවාළං එකොදකමෙව භූතං; (දී. 627).

එකෝ දමයං = රත්තිට්ඨානාදිසු කම්මට්ඨානං අනුයුඤ්ජිත්වා මග්ගඵලාධිගමවසෙන එකොව හුත්වා අත්තානං දමෙන්තෝති අත්ථෝ; (ධ. ප. 570).

එකෝ දුතියකෝ = එකෝ අත්තනා ලද්ධලාභතෝ පරස්ස දත්වා පරිභුඤ්ජනකෝ සාරාණීය ධම්ම පුරකෝ (අ. 596) – (සු. ඨ. 10).

එකොදි = සෙට්ඨට්ඨෙන එකෝ ච සෝ උදි චාති එකොදි; (ඛ. ස. 163) – එකිභාවං ගතෝ; (දී. 501) – එකග්ගෝ හොති; (අ. 542) – (අ. 451).

එකොදිං කරොම් = එකග්ගං කරොම්; (ම. ටී. 68).

එකොදිං කරොති = එකග්ගං කරොති; (සං. ටී. 170).

එකොදි නිපකෝ සතෝ = එකග්ගචිත්තෝ ඤාණසතියා ච සම්පන්නාගතෝ; (අ. 574)

එකොදිභාවං = ඉති ඉමං එකොදිං භාවෙති වඩ්ඪතීති ඉදං දුතියජ්ඣානං එකොදිභාවං; සෝ පනායං එකොදි යසමා චෙතසෝ, න සත්තස්ස, න ජීවස්ස; (ධ. ස. 163).

එකොදිභාවාධිගතෝ = එකොදිභාවෙන අධිගතත්තා එකොදිභාවමෙව වා අධිගතත්තා; (විභ. 296) – (නෙ. 127) – (අ 589).

එකොදි භාවිතෝ = එකොදි භාව ගනෙ සුවිණෙණ වසිභාවිපපත්තොති අත්ථෝ; (ථෙරි. ටී. 74).

එකොදිභූතෝ = එකෝ සෙට්ඨෝ හුත්වා උදෙතීති – එකොදි, සමාධි. සෝ එකොදි භූතෝ ජාතෝ උපපන්නෝ එතස්සාති – එකොදි භූතෝ; (ඉති 139) – එකෝ සෙට්ඨෝ -පෙ- සෝ භූතෝ උපපන්නෝ එතස්සාති – එකොදිභූතෝ. එත්ථ ච මග්ග සමාධි අධිප්පෙතෝ; (සු. ස. 202) – එකී භූතෝ එකෝ නිට්ඨිතෝ එකෝ නිසීදතෝති, වචනත්ථෝ පනෙත්ථ එකෝ උදෙති පවත්තතීති = එකොදි, නාදිසෝ භූතොති එකොදිභූතෝ; (දී. 472) – එකෝ උදෙති පවත්තතීති, – එකොදි භූතෝ; එතෙන ඝාය විවෙකං දස්සෙති, අථවා එකෝ උදෙතීති – එකොදි, සමාධි; නමභූතෝ පත්තොති – එකොදිභූතෝ, උපචාරපණා සමාධිනි සමාහිතොති අත්ථෝ; (චරි. 41).

එකොදි භූතෝ විහතෙ තමං සෝ = සෝ එකග්ග චිත්තෝ සබ්බං මොහාදි තමං විහතෙය්‍ය, නත්ථි එත්ථ සංසයෝ. සෙසං සබ්බත්ථ පාකටමෙව; (සු. නි. 459) – (මහා. 337).

එකොදි හොති = නවියජ්ඣානවසෙන එකොදි හොති; (සං. ත. 78).

එකොදිනිපකෝ = එකග්ගචිත්තෝ පණ්ඩිතෝ (සු නි. 458) – (මහා. 325).

එකොදි භාවාධිගතා = එකොදිභාවං එකවිහාරිකතං අධිගතා; (ජා. ඡ. 121).

එකොදි භූතෝ = ඛණික සමාධිනා එකග්ගභූතා; (සං. ත. 164).

එකෝ ධම්මෝ = එකක දුකනිකාදිවසෙන බහුධා සාමඤ්ඤරසං දස්සෙතුකාමෝ පඨමං තාව එකෝ ධම්මොති ආහ; (දී. 711).

එකෝ නදති අඤ්ඤදථා = එකොව අවසෙසජනෙහි අසදිසෙන සිඟාලසද්දෙන නදන්නෝ අඤ්ඤදථා නදති; (ජා. ට්ඨ. 78).

එකෝ පවිවේක ඡබ්බිදෝ = සාවක පාරමිපප්පත්ත සාවකතෝ අතිරේකස්ස අඤ්ඤස්ස සාවකස්ස අභාවා -පෙ- ආහ; (පටි. 479.)

එකෝ පඤ්ඤා = යදිපි වත්තාරි පදානි පුච්ඡනවසෙන වුත්තානි, සභාවං ඉච්ඡිතෝ පන අත්ථෝ එකෝ එවාති එකෝ පඤ්ඤානි වුත්තං; (නෙ. 53) - එකෝ පඤ්ඤා මග්ගෝ එකං පඤ්ඤාඟවෙසනන්ති අත්ථෝ; (සං. ත. 99) - තෙන නාව සොතාපන්නං යෙව. සංවරෝ පිධානඤ්ච පුච්ඡිතන්ති සොතෙ එකත්ථ වසෙන ගහෙත්වා පුච්ඡාය එකාධිඨාන භාවතෝ එකෝ පඤ්ඤා නි වත්තබ්බං සියා සොතානං වා බහුභාවතෝ බහූනි යත්තකා සොතා තත්තකා පඤ්ඤානි; (නෙ. 57) - යත්තකානි පදානි ' යථාධිප්පෙතං අත්ථං අභිවදන්ති තත්ත කානි පදානි තදත්ථසෙසකස්ස සභාවං ඉච්ඡිතත්තා එකෝ පඤ්ඤානි වුච්චති; (නෙ. 70).

එකෝ පවිවේකඨ්ඨ = කාය විවෙකං සම්පාදෙන්තා අදුතියෝ නිවත්තිත්වා; (සු. නි. 320).

එකෝ පවිවේකමති - එකඤ්ඤෝව ගාමිනෝ නිවත්තති; (මහා. 191).

එකෝ පන දෙවෝ = එකෝ දෙවපුත්තෝ නිසභාගිං ඡින්දිතුං අසක්කොන්තෝ කාමෙ අජ්ඣාවසි, තස්මෙව ආවාසිකෝ අහොසි; (දී. 505).

එකෝ පාහනෝ මයා දිත්තෝ = එකං උපාහනයුගං මයා දිත්තං; (අප. 401).

එකෝපිමං = අහමපි එකොව ඉමං අත්තනෝ දුක්ඛ භාරං නාරක්ඛිස්සාමි තරිස්සාමි වහිස්සාමි; (ජා. ඡ. 96).

එකෝපි සඳ්ධා මෙඛාවි = ආයස්මතෝ පඤ්චික තෙරස්ස ගාථා; (ථෙර. ඒ. 355).

එකෝපි හුත්වා = ඉදානිස්ස අනෙක විහිතභාවං දස්සෙන්තෝ "එකෝපි හුත්වා"ති ආදිමාහ. තත්ථ එකෝපි හුත්වාති ඉදානිකරණතෝ පුබ්බෙ පඨමයා එකෝපි හුත්වා; (පටි. 236) - (විසු 286).

එකෝ පුබ්බෙ වසිතඨාන = පබ්බජ්ජා සංඛානෙන වා ගණවාවස්ස ගහනෙන වා පුබ්බෙ ලොකෙ විහරිත්වා; (මහා. 191) - (සු. නි. 431).

එකෝ බහිද්ධා රූපානි පස්සති = යස්සෙවං පරිකම්මං අජ්ඣත්තං උපජ්ජනං හොති, නිමිත්තං පන, බහිද්ධා සො එවං අජ්ඣත්තං පරිකම්මං කරොන්තෝ බහිද්ධා ච අප්පනාය පිනෙත අජ්ඣත්තං රූපසඤ්ඤී එකෝ බහිද්ධා රූපානි පස්සතීති වුච්චති; (ම. ත. 176) - යස්සෙවං පරිකම්මං -පෙ- නිමිත්තඤ්ච පන බහිද්ධා -පෙ- පරිකම්මස්ස -පෙ- වුච්චති; (දී. 390) - යස්සෙවං පරිකම්මං -පෙ- පරිකම්මස්ස -පෙ- වුච්චති; (අ. 781) - යස්ස පරිකම්ම නිමිත්තම්පි බහිද්ධා උපජ්ජනාකා සො එවං බහිද්ධා පරිකම්මස්ස වෙව අප්පනාය ච වසෙන අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකෝ බහිද්ධා රූපානි පස්සතීති වුච්චති; (අ. 782) - යස්ස පරිකම්මම්පි නිමිත්තම්පි බහිද්ධාව -පෙ- වුච්චති; (දී. 391).

එකොඛඤ්ඤ සොචති = අයං තෙ මයා දස්සිතෝ; (ජා. ත. 284).

එකෝ භුඤ්ජති සාදූනි = සාදූනි හොජනානි අත්තනෝ පුත්තානම්පි අදත්වා පරිච්ඡන්නොකාසෙ භුඤ්ජතීති එකෝ භුඤ්ජති සාදූනි; (චතු. 209) - (සු. නි. 117) - හොජනානි අත්තනෝ පුත්තානම්පි අදත්වා පරිච්ඡන්නොකාසෙ භුඤ්ජති. ඉමාය හොජන මච්ඡරියමේවෙකං පරාභව මුඛං වුත්තං; (සු. ස. 91).

එකෝ රමේ = එකකෝ අනිරම්මි; (සං. ඒ. 205).

එකෝ ලොකෝ = දාදිනි හෙට්ඨා වුත්තත්තාතෙව; (පටි. 268).

එකෝ ලොකෝ නව ලොකෝ = තෙභූමක විපාකෝ; (ඛු. 60).

එකෝව මවෙවා = එත්ථ නාන භරන ඉමෙ සත්තා කම්මසඤ්ඤා නාම කථාහි ඉතෝ පරලොකං ගච්ඡන්තෝ සත්තෝ එකොව; (ජා. ච. 140).

එකොව සෙය්‍යෝ පුරිසෝ සපඤ්ඤස්ස, = එවරූපානං බාලානං පරොසහස්සතොපි **එකෝ** පණ්ඩිත පුරිසොව සෙය්‍යෝ වරතරොති අත්ථෝ; (ජා. එ; 344).

එකොව ලොකෙ = සකලෙපි ලොකසන්නිවාසෙ අහමෙව එකෝ අදුතියෝ; (සු. ඒ. 87) - (අ. 746).

එකෝ වා දෙ වා තයෝ වා = යස්මා පන නිණ්ණං උද්ධං සම්මාරහා න හොන්ති, න හි සඞ්ඝෝ සඞ්ඝස්ස කම්මං කරොති, තස්මා -පෙ- වුත්තං; (ස. ඒ. 441).

එකෝ වා විහරන්නෙහා = "ඉච්ඡාමිහං භික්ඛවෙ අඩ්ඪ මාසං පතිසල්ලීයිතුං", "නෙමාසං **පති** සල්ලීයිතූ"නාති **එවං** පතිසල්ලීනෝ වෙව පාරිලෙය්‍යක වනසණ්ඩ ව එකකෝ විහරන්නෝ; (ම. ට්ඨ. 321).

එකෝ බූපකතෝ = ආදිසු පන එකෝ කායවිවේකෙන බූපකතෝ විහාරවිවේකෙන; (සු. නි. 108) - (මි. ටී. 162) - ආදී මහප්පහොනා විහාරිනං; (මි. ප. 233).

එකෝ සන්තුසිතෝ = එකාවිහාරී හුත්වා සන්තුට්ඨි හුසිතෝ ලිපසසනා වාරතෝ පටඨාය අත්තනෝ අසිගමෙන තුට්ඨිමානසෝ; (ඛ. ප. 621).

එකෝසමාධි = ආදිතෝ තාව එකසතෝ පටඨාය යාව දසසා සමාධිපපතෙදං දසෙසතෝතා එකෝ සමාධිති ආදිමාහ; (පටි. 161).

එකෝහි = එකොව ආහි; (බු. 243).

එකෝහං කායං = එකෝ අහං කායතෝතා; (සං. ටී. 147).

එකෝහ'ං කායං සුඛමනුබොධං = එවං කිලෙසතෙනං ජිනිතා අහං එකකොව කායතෝතා සුඛං අනුබුජ්ඣිං සවජිකාසිං; (අ. 828).

එකෝහිතෝ = එකෝ ගුණෙහි හිතෝ; (අ. 672) - (අ. 848)

එජං වොසසජ්ජ = තණහං වජ්ජිතා; (සු නි. 411).

එජා = ආකඩ්ඪනවසෙන එජා "එජා ඉමං පුරිසං පරිකඩ්ඪති සසා තසෙසව හවසා අභිනිබබතතියා"ති හි වුත්තං; (මහා. 26) - (ධ. ස. 307). - චලනටෙඨන තණහා එජාති වුච්චති. සා පිළනටෙඨන රොගො. අතෙතා පදුසසනටෙඨන ගණෙඩා, අනුපවිසන ටෙඨන සලලං; (දී. 530) තණහා, සාති චලනටෙඨන එජාති වුච්චති. සාව බාධනටෙඨන රොගො, අතෙතා දුසසනටෙඨන ගණෙඩා. නිසනනනටෙඨන සලලං; (සං ක. 18).

එජානුගතා = තණහාය අනුගතා; (මහා. 155).

එජානුගා = තණහාය අනුගා; (මහා. 155).

එජානුගතා = එජාසබබාහාය තණහාය දූතෝ විය හුත්වා තං අනුගච්ඡතෙතා; (ඉති. 230).

එජානුසටා = තණහාය අනුසටා පසකනතා වා (මහා. 155)

එජායයනතා පනිතා = තණහාය නිමුගහා ච නිසබිතා ච; (මහා. 155).

එඩි = ඉච්ඡතා; (සීහ. 343) - (සිසු. 23).

එණිකුලඤ්ඤං = එණියා නාම නදියා කූලෙ; (ජා. ත 254) - ගඩගාතීරෙව; (සං. ටී. 164).

එණිජඝසං = එණිමිගසස ජීය සුවවිදිත ජඝසං; (සං. ටී. 42).

එණිජඝසං -පෙ- එති පසසාම ගොතමං = හසසතෝ එණිමිගසෙසව ජඝසා අසසාති - එණිජඝතෝ; බුධානං හි එණිමිගසෙසව අනුපුබබ වටවා ජඝසා හොනති න පුරතෝ නිමමංසා පවිජතෝ සුංසු මාරකුච්ජිවිය උදධුමාතා; (සු. නි. 155) - තෙනාහ හෙමවතෝ යකතෝ; (සු. නි. 155).

එණිජඝසා = එණිමිගසදිසජඝතෝ, මිංසුසසදෙන පරිපුණණ ජඝතෝ, න එකතෝ බදධපිණඩික මංසතෝ, සමනනතතෝ සමං සීතෙන මංසෙන පරිකඛිත්තානි සුවවිටිනානි සාලිගබහසදිසානි ජඝසානි සමිනනාගතෙනානි අහෙසුං; (දී. 300) - එණිමිගසදිසජඝතෝ -පෙ- සමිසණඩිතෙන -පෙ- අහෙසුං; (ම. න. 259).

එණෙයයකං = එණෙයයකකමම කාරණං, තං කරොනතා උභොසු කපපරෙසු ච ජාණුකෙසු ච අයවලාකානි දතවා අයසූලානි කොටෙටනති, සෙ වතුහි අයසූලෙහි භූමියං පතිටඨහති, අථ නං පරිවාරෙතවා අගතිං කරොනති; (චතු. 86) - එණෙයයකනාමමකාරණං; -පෙ- ජාණුකෙසුච අයසලාකානි දතවා -පෙ- අගතිං කරොනති; (ම. ටු. 48) - එණෙයයකං නාම කරොනතා -පෙ- අයවලයානි දතවා -පෙ- (සු. ස. 77)

එණෙයයකා යථා = එණිමිගසසති දිසා වටවා ගීවා සොභති එවං නව ථොකං දීඝා; (ජා. අ. 41).

එණෙයය පසදු කිණණං = එණිමිගෙති ච පසද මිගෙති ච ආකිණණං; (ජා. ස. 476).

එතං = අයං එත සදදා; -

"යෙ ච බුදධසුව ධමමසුව සඝසසුව සරණං ගතා, චතතාරි අරියසචචානි සමමපපඤඤයය පසසති.

දුකඛං දුකඛසමුපපාදං දුකඛසස ච අතිකකමං, අරියඤචට්ඨඞගිකංමගගං දුකඛූපසම ගාමිනං.

එතං ඛො සරණං ඛෙමං එතං සරණ මුත්තමං, එතං සරණ මාගමම සබබදුකඛා පමුචචති"ති.

- ආදිසු යථාවුත්තෙ ආසනන පචචකඛ ආගතා. (ඉති. 3) - එතං අභිඤානං; (ඉති. 35) - ඉදානි වත්තබබනිදසසනං සඛාය වදති: (ඉති. 259) එතං වා නිපාතමත්තං, සිසස කමමසසාති යොජනා; (පෙ. 161) - නිපාත මත්තං; සසස කමමසසාති අහෙසු; (පෙ. 186) ... ඉදං විඤඤාණං සඛායාහ; (බු. 44) - ඉදං; (ජා. ඒ. 155) - එසිනතුණෙති; (ජා. න. 21) - බාලසං; (ජා. ඛ.

124) - එවං පටිඤ්ඤාදිතං මයා වුත්තං; (ජා. අ. 328) – එතං කාරණං බුද්ධාදීහි ඉසිහි සුපසත්ථං; (ජා. අ. 14) – එතං මයා පුච්ඡිතං අත්ථං අකඛාහි මෙති එකාය ගාථාය තයෝ පඤ්හා පුඤ්ඡි; (ජා. ඡ. 28). – ඉදානි "යෙ දුකඛං"නති එවමාදි; (සු. නි. 408) – එතං පඤ්චවිධම්පි කාමගුණං; (ථෙර, දු. 70) – පවත්තා නිද්දෙසෙ; (නෙ. 5) – ඉදානි වත්තබ්බං බුද්ධියං විපරිවත්තමානං සාමඤ්ඤෙන දස්සෙති; (නෙ. 6) – රතනත්තයෙ ගරුවචනං; (ථෙර. ඒ. 531) – යදෙවං විහරණං එතං සමණස්ස සමිනපාපස්ස භික්ඛුනො පතිරූපං සාරූපපනති අත්ථෙ; (ථෙර. ඒ. 532) – තපාදි යථා වුත්තං; (ථෙර.ඒ. 543) -චතූසු දිබබබ්‍රහමඅරියඉරියා පථ විහාරෙසු නිද්දොසභාවා අත්තනොපි පරෙසමපි අත්ථකරත්තා ච: (සු. නි. 145) – නානපකාරෙසු; විසයෙසු: (සු. නි. 296) – යං අඤ්ඤත්‍ර එතස්ස ජීවිතා මම ජීවිතං එතං අහංනෙව ඉච්ඡාමි; (ජා. ඡ. 193) – එවං වදමානා දෙවතා තාපසං ආලිඛිත්වා උරෙ නිපජ්ජාපෙත්වා ආකාසෙ පක්ඛන්නා තියොජනිකං දිබබං අම්බවනං දිස්වා සකුණ සද්දඤ්ච සුත්වා තාපසස්ස ආචික්ඛන්ති එතන්ති ආහ; (ජා. ප. 177) – සාමඤ්ඤවචනං; (පටි. 298) – තස්සා මයාහං නදූ කතස්ස පරදූර කම්මස්ස පටිවිදෙත්‍වන කම්මස්ස ච නිස්සන්දූ ඵලං; (ථෙරී. 207) – ඉදානි වක්ඛමානෙ ආකාරෙ පච්චනෙඛ දට්ඨබ්බං; (සු. ස. 93) – සඞ්ගායන වසෙන හි වක්ඛමාන සුත්තං භණ්ඩාගාරිකෙන බුද්ධියං ඨපෙත්වා එතන්ති වුත්තං; (සු. ස. 93) - කම්මඵලං දවිකම්මකත්තා ච වඩ්ඪාතුස්ස: (විතු. 137) – වුත්තත්ථසඞ්ගහං; (විතු. 155) -එතං වක්ඛමානවචනං; (විතු. 157).

එතං අවච්චසෝ මං හනෙන්න = ආදිවචනං අවොච; (ම. ත. 103).

එතං අචෙවක්ක චීවරං නාම = එතං ඉමෙහි කාරණෙහි දූතුකාමෙන දූතං වා පෙසෙත්වා සයං වා ආගන්ත්වා වස්සාවාසිකං දස්සාමීති එවං ආරොචිතං චීවරං අචෙවක්ක චීවරං නාම හොතීති; (ස. ථි. 530)

එතං අනතිනෙ = එතං උඤ්ඤමානකාදි භාවං අනතික්කනෙත්තා; (අ. 663) – (දී. 556).

එතං අඤ්ඤදඤ්ඩාන මම දක්ඛිණමාදිස = එතං උපාසකං මම දියමානෙන සාටකෙන පරිදහා පෙත්වා තං දක්ඛිණං මයාහං ආදිස, පත්තිදූනං දෙහි; (පෙ. 38).

එතං අමතා යදිදං අනුපාදූ විමුත්තස්ස විමොක්ඛා = යෙ පනෙස විත්තස්ස අනුපාදූ විමොක්ඛෙ නාම, එතං අමතං එතං සන්තං එතං පණීතන්ති පටිසඤ්ඤික්ඛති; (ම. ව. 47)

එතං ආදීනවං සම්පස්සමාතනා = එවං වුත්තපපකාරං උපදූවං විපස්සනා කූණෙන සම්මං පස්සමානො දක්ඛමානො; (මහා. 55).

එතං ආදිබ්‍රහ්මචරියකං = එතං මහාබ්‍රහ්මචරියස්සාදි පුබබභාගපටිපදූ; (සං. දූ. 150).

එතං ආවුසො අපස්සංතින = ආවුසො එතං චතුසච්ච කම්මට්ඨානං අත්ථසන්නිස්සිතං; (සං. දූ. 150).

එතං ඒසාදනතස්ස = රථරිසාසදිසදන්තස්ස හත්ථිනාගස්ස විත්තං; (උ. 176).

එතං උභයං විවජ්ජය = එතං උභයම්පි සඤ්ඤීභාවඤ්ච අසඤ්ඤීභාවඤ්ච විවජ්ජය පජහති අනෙතවාසිකං ඔවදි; (ජා. ඒ. 397).

එතං කසිං කසිත්වාන = අපි ච බො පන යො කොචි බහුතියො වා බ්‍රාහමණො වා වෙස්සො වා සුදූදූ වා ගහට්ඨා වා පබබජිතො වා එතං කසිං කසති, නො සබෙබාපි; (සු. නි. 103)

එතං කසිං කසිත්වාන සබබදුකඛා පමුච්චති = සබබසඤා විවට්ටදුකඛා දූකඛ දූකඛා සඞ්ඛාරදුකඛා විපරිනාම දූකඛා පමුච්චතීති; (විතු. 253).

එතං ච ධම්ම මසදූසය = සබබමෙතං යථාවුත්ත ධම්මං කූඩා; (මහා. 301).

එතං වතනිං = යං එතං ජාතිගොත්තාදීනි හීනස්ස වචනං ඛමනං එතං ඛනතිං උත්තමානි පොරාණා පණ්ඩිතා වදන්ති; (ජා. ඡ. 28).

එතං වො පරමා කූණං = එතං මහාඵලකූණං පරමං කූණං නාම; (අ. 674).

එතං වො අමම සක්කා කාතු = කසමා එවමාහ? සො කිර විනෙතබ්බි; - එතෙසං සාපතෙය්‍යස්ස අහමෙව සාමි, අකෙතූ නත්ථි තෙ මං සාපතෙය්‍ය රක්ඛණත්ථාය නිච්චං අනුබන්ධිස්සනති; (ස. ථි. 147).

එතං වො ලබභමමෙහනි = එතං පදක්ඛිණ කාරණං පුඤ්ඤදූං අමෙහනි නව දූතූං සන්තා, න නිවත්තනං; (ථෙරී 178).

එතං වො සරණං ඛෙමං = එතං සරණං ඛෙමං ච උත්තමං ච සො ච පුග්ගලෝ එතං සරණං පටිච්ච සකලසසාපි විවට්ටදුකඛා පමුච්චති තස්මා -පෙ- ආදිවුත්තං; (ධ. ප. 467).

එතං ඝනනං = එතං අනුවජ්ජිකං; (මහා. 182).

එතං කූණං තථං තස්ස = එතං තස්ස පුග්ගලස්ස එවං විපස්සතො අනුක්‍රමෙන උපපන්නං අරහත්ත කූණං අවිපරීතං; (චූ. 49).

එතං සුඛං සබ්බං නාසය = එතං නාසය පුඤ්ඤලාභස්ස -පෙ- අභිපත්ථිතං; (සු. නි. 478).

එතං සුඛා = ඒඤ්ඡා සමෝ රෝගෝ නත්ථි බාහිර පරිහරණං සමං දුක්ඛං නාම නත්ථීති එතමත්ථං යථා භූතං සුත්වා පණ්ඩිතෝ නිබ්බාණං සච්ඡි කරෝති; (ධ. ප. 476).

එතං සුත්වා යථා තථං = එතං දුක්ඛක්ඛයං අභිපත්ථිතා සුත්වා; (සු. නි. 409).

එතං සුත්වා යථාභූතං සබ්බසංයොජනක්ඛයං = එතං සුත්වා -පෙ- සබ්බසංයෝජනක්ඛයාතිපි පාළිං ලිඛන්ති නාසය එතං සබ්බසංයෝජනක්ඛය සංඛාතං නිබ්බානං යථාභූතං සුත්වාති අත්ථෝ; (ඛු. 674).

එතං ඨානං විජ්ජති වෝ = එතං කාරණං අත්ථි, උප ලබ්භතීයෙවාති අත්ථෝ; (චතු. 161).

එතං තණ්හං අනාදිය = නාසේං පුඤ්ඤලෝ එතං අනරියං යදිදං මිච්ඡාපටිපදා; (සු. නි. 431).

එතං තෙන හි ගණෙහ = ආදිවචනං අවොච; (මි. ප. 192).

එතං තෙ පරලොකස්මිං ලොකිතං හොතු උත්තරා = අතිසජනවසෙන කතං පාපකම්මං, නාසය විපාකෙනාති යොජනා; (පෙ. 105).

එතං දදාමි වෝ චින්තං = සද්ධිං සෙනච්ඡත්තෙන මම සන්තකං ඉස්සරියං විස්සජ්ජාමීති; (ජා. අ. 198)

එතං දළ්හං = යෙ මණිකුණ්ඩලෙසු සාරත්තරත්තා තෙසංයෙව යෝ ච සාරාගෝ; (ජා. ද්‍ර. 101) – යෙ -පෙ- තෙසං සෝ රාගෝ ච; (ධ. ප. 603) – යෙ මණිකුණ්ඩලෙසු -පෙ- තෙසු යෝ රාගෝ යා ච සුත්තදරෙසු අපෙක්ඛා තණ්හා එතං කිලෙස මියං බන්ධිතං පණ්ඩිතපුරිසා දළ්හන්ති වදන්ති; (නෙ. 205).

එතං දිට්ඨසු ලක්ඛණං = එතං දිට්ඨාසු භාවස්ස කාරණං; (ජා. අ. 173).

එතං දුක්ඛන්ති සුත්වාන = එතං සබ්බං වෙදයිතං දුක්ඛකාරණන්ති සුත්වා, විපරිණාමධම්මන්ති අසුඛමුණ දුක්ඛතාති වා දුක්ඛං සුත්වා; (සු. නි. 410).

එතං දෙසෙහි = එතං ඔකාසං එතං අපරාධං සත්ථු සිඛාපදං පඤ්ඤපෙන්තස්ස පටිබාහිත කාරණං සාධුකං මනසි කරොතීති අත්ථෝ; (මි. ප. 102).

එතං දෙඩ්ඩභයං = එතං යොගං ච අයොගසුත්වා; (ධ. ප. 846).

එතං නාසය = යෝ සුභසඤ්ඤාදීහි විපල්ලාසෙහි සකලස්ස සංකිලෙස පක්ඛස්ස සඤ්ඡින්දනාදීහි වොදාන පක්ඛස්ස චතුසච්චයොජනාවසෙන නාසන ලක්ඛණෝ සංවණ්ණනාභිසෙකෝ; (නෙ. 26).

එතං නාසෙමි යා නාසා = එතං නාසෙමි යා නාසා අත්තනෝ; (ජා. ට. 114).

එතං නූන නං භයතෙරවං ආගච්ඡති = යං එතං ආගච්ඡති නං භයතෙරවං නූන; ඉතොපපත්තිං ච ආරම්මණමෙව භයතෙරවන්ති වෙදිතබ්බං පරිත්තාසස්ස ච අධිමත්තාසස්ස ච භයස්ස ආරම්ම ණත්තා සුඛාරම්මණං රූපං සුඛමිව; (මි. ප. 109).

එතං පෙසං පිහයාමි = එතෙසං එතං පිහායාමි පත්ථ යාමි; (සං. ස. 271).

එතං පනිකිඤ්ඤං = එතං පච්ඡිමං එතං ලාමකං; (අ. 47)

එතං පත්ත මානසං = අධිගතාරාහත්තං බ්‍රාහ්මණං; (ඉති. 198).

එතං පනාවුසො ධම්මං = එතං කලහවිග්ගහ ධම්මං; (මි. ප. 22).

එතං පරියොසාන = එතං අරහත්තඵලං බ්‍රහ්මචරි යස්ස පරියොසානං; (මි. ද්‍ර. 194).

එතං පරෙ = කාරකසඞ්ඝ වෙදකසඞ්ඝ එකමෙව ගහෙත්වාතං එතං සාසනං උපගච්ඡන්තීති අත්ථෝ; (සං. ද්‍ර. 27) – එතං උච්ඡෙදං උපගච්ඡන්තීති අත්ථෝ; (සං. ද්‍ර. 27).

එතං පසාමි = යෝ එස මම කිනෙහ රාජා හොතීති මාණවෙන පුට්ඨස්ස භගවෙ දනොලොකෙත්වා සචෙව අපෙක්ඛිත්වා දෙසෙහ මිසමීති වදන්තස්ස අච්චයෝ එතං දච්චයං පස්සාමි; (ජා. ඍ. 269).

එතං පාමිඤ්ඤං = එතං ඉච්ඡිතබ්බං එතං අච්ඡ භාවීති අත්ථෝ; (ඛු. 294),

එතං පිසාවං = දජ්ජලාපක! එතං නයා වුත්තං පිසාවං කිලෙසපිසාවසඞ්ඛ; (නෙ. 204).

එතං බීජං භයි වෙත්තං = යථා වුත්තං බීජං යථා වුත්තසඞ්ඛ වෙත්තං නාසස බීජස්ස නාසෙමි වෙත්තෙන වපනපයොග සම්භාතා කාසිවාති අත්ථෝ; (පෙ. 6).

එතං බුද්ධාන සාසනං = සබ්බබුද්ධාන අයමනුසිට්ඨි, (ධ. ප. 463) – එවං පරස්ස අනුපවදනං අනුප ඝාතනං පාතිමොක්ඛෙ සංවරෝ පරිභොගෙසු මත්තඤ්ඤුතා අධිචිත්තෙ ආයොග විවිත්තසෙනාසනසෙවනඤ්ච බුද්ධාන සාසනං ඔවාදෙ අනුසිට්ඨීති ඉමා පන සබ්බබුද්ධාන

පාතිමොක්ඛුද්දෙසගාථා හොන්තීති වෙදිතබ්බා. (දී. 326) – එතං පරස්ස අනුපවාදනං, අනුපඝාතනං, පාතිමොක්ඛසංවරෝ පරියෙසන පරිශුද්ධගණාදිසු මත්තඤ්ඤුතා, විඤ්ඤාතවාසෝ, යථාවුත්ත අධිචිත්තානුයොගෝ ච බුද්ධානං සාසනං ඔවාදේ අනුසාසනීති අත්ථෝ; (උ. 179) – ඔවාදේ අනුසිට්ඨීති අයං සඞ්ඛේපත්ථෝ විත්ථාරතෝ පන අත්ථෝ පාළිතෝ එව විඤ්ඤායති; (නෙ. 90).

එතං භයං = එතං අත්ථාපනභයං, අත්තනෝ සම්පත්තිහානිසඞ්කාය භණති; (චූ 81) – (අප. 130) – එතං ජීවිතින්ද්‍රියස්ස මරණූපගමනං ආයුපරිහානතා ජරූපනීතස්ස තාණභාවොති නිච්චං භයං; භයවත්ථු භයකාරණන්ති අත්ථෝ; (සං. ඵ. 17) – එතං කාලානං අතික්කමනං රත්තින්දිවානං තනුතා හායනා වයොගුණානං ජහනභාවොති නිච්චං භයං; (සං. ඵ. 19).

එතං භයං ආයතිං පෙක්ඛමානෝ = තං ඡඩ්ඩෙත්වා යොනිසෝ පටිපජ්ජිත්වා පවෙච්ඡබොධිං අධිගච්ඡොමිති; (චූ 92) – (අප. 147).

එතං භයං දුක්ඛං දෙමනස්සං = එවරූපං භයඤ්ච දුක්ඛං දෙමනස්සඤ්ච; (මහා. 303).

එතං භගවතා = ආදීනි වදන්තා අනුසාවයිංසු; (සං. නි. 228). – ආදීනි වදන්තා සත්ථා අනුසාවයිංසු; (පටි. 440).

එතං භුත්වා = බ්‍රාහ්මණ එතං අම්බඵලං පරිභුඤ්ජිත්වා සීතලං උදකං පිවිත්වා යථාරුචිතෙ රමණීයෙ රුක්ඛමූලෙ නිසින්නෝ සමණධම්මං කරොන්තෝ ඉමස්මිං වනසණ්ඩෙ වසාති; (ජා. නි. 39). – එතං මම සන්තකං මධුඛාරං පවිත්වා භුඤ්ජිත්වා සමණධම්මං කරොන්තෝ රමණීයෙ රුක්ඛමූලෙ නිසින්නෝ ඉමස්මිං වනෙ වසාති; (ජා. නි. 38).

එතං මඞ්ගලමුත්තමං = යා ච බාලානං අසෙවනා යාව පණ්ඩිතානං සෙවනා, සා ච පූජනීයානං පූජා, තං සබ්බං සම්පිණ්ඩෙත්වා ආහ එතං මඞ්ගලමුත්තමන්ති; (චතු. 75) – (සු. නි. 248). – (බු. 80).

එතං මම = ආදීසු තණ්හා මානදිට්ඨිගාහාව වෙදිතබ්බා (ම. ව. 218). – ආදීනි තණ්හාමානදිට්ඨිගාහ වසෙන වුත්තානි; (ම. ව. 207). – (සං. නි. 13) – තණ්හා ගාහො; (ම. උ. 91) – (සං. උ. 158). – ආදිසු පඤ්චකඛන්ධකං තණ්හාමානදිට්ඨිවසෙන සමනුපස්සනීති අත්ථෝ; (ම. උ. 232). – තණ්හාගාහො, මමඞ්කාර භාවනෝ; (සු. ස. 189). – තණ්හාගාහො; තඤ්ච ගණ්හනෙන්තා අට්ඨසතතණ්හා විචරිතපප හෙදං තණ්හාපපඤ්චං ගණ්හාති; (ම. ඵ 165). –ආදීහි නීති නීති පදෙහි තණ්හාමානදිට්ඨිගාහෙ දස්සෙත්වා තිපරිවට්ටවසෙන දෙසනා කතා; (සං. නි. 8). – තණ්හාගාහො, තෙන අට්ඨසත තණ්හාවිචරිතා ගහිතා හොන්ති; (සං. උ. 74). තණ්හාමඤ්ඤනා මූලිකාදිට්ඨි; (පටි, 298). – දූරෙ සිතං; (මහා. 113).

එතං මමං = තණ්හා මඤ්ඤනවසෙන දිට්ඨි; (පටි. 317).

එතං මමනති කා දිට්ඨි = ආදීහි නිස්සන්නං විපන්න දිට්ඨිනං විභාගඤ්ච ගණනඤ්ච කාලසඞ්ඛඤ්ච පුච්ඡිත්වා විස්සජ්ජනං කතං; (පටි. 317).

එතං මුසා = එතං ධුවාදිවසෙන ගහිතම්පි මුසා; න තාදිසං හොතීති; (සු. නි. 411).

එතං මෙ = එතං මයා වුත්තං; (ජා. ප. 115).

එතං මෙ පුච්ඡෙ පබ්‍රූහි = විස්සජ්ජිත ගාථාසං පකස්ස යඤ්ච පඤ්ඤත්තියෝ නාමෙනෙව සඞ්ගහං ගච්ඡන්ති, නඤ්ච නා විසුං න වුත්තා. අයඤ්චත්ථ සඞ්ඛෙපත්ථෝ; (නෙ. 57).

එතං මෙ හොති භොජනං = එතං එවං මය්හං දිවසෙ දිවසෙ භොජනං හොති; (පෙ. 192).

එතං ලොකෙ අනාමකං = එතං ගුණජාතං ලොකෙ අමිනභාව සාධනතො අමිනං නාම; (ජා. උ. 40).

එතං විදිත්වා සඞ්ඛාතී = එතං අනාගතාදිං සඞ්ඛ ජන නට්ඨාභාවන්ති ඤත්වා; (නෙ. 214).

එතං විසෙසතො ඤත්වා = පමිනන්තස්ස එවඤතො නිස්සරණං නත්ථි අපපමිනන්තස්ස අත්ථීති එතං විසෙසං විසෙසතොව ජානිත්වා; (ඛ ප. 114).

එතං වා පනඤ්ඤෙසං උපාදිවන්තං = සඤ්ඤාදීනි පදෙන සඞ්ඛෙපතො වුත්තසඤ්ඤාසහජාතකං අනිච්චතාදිනානන්ති අත්ථෝ; (ම. ඵ 12).

එතං වෙ පරමං සුඛං = ඉතො පරඤ්ච සුඛං නාම නත්ථි, නෙනාහ: එතං වෙ පරමං සුඛන්ති. එවං අරහත්තෙන දෙසනාය කූටං ගණ්හිති; (උ. 70). –(ස. නි 719)

එතං ලොකස්ස නියාණං = එත්ථ එතන්ති පුබ්බෙ වුත්තස්ස නිද්දෙසෝ; ලොකස්සාති තෙධාතුක ලොකස්ස; (සු. නි. 159).

එතං විජානාම = ගණ්හාම ධාරෙම; (සු. නි. 115).

එතං වේ මුනිදස්සනං = එතං අනිකෙතමිසත්ථං බුද්ධිමුනිනා දිට්ඨන්ති අත්ථෝ; (සු. නි. 187).

එතං වෝ අහමක්ඛාමි = සවෙට්ඨි මං සහස්සක්ඛත්තුං පුවෙජ්ජ්‍යාථ, එතං වෝ අහමක්ඛාමි න අඤ්ඤං; (සු. නි. 159).

එතං සතිං අධිට්ඨෙය්‍ය = නසමිංමෙත්තා විහාරේ නියෝජේත්වා ඉදානි තං විහාරං ථුනන්තෝ ආහ; (සු. නි. 145).

එතං සතිං භික්ඛු අධිට්ඨහානෝ = යාය පගෙව පරිසුද්ධසමාචාරෝ කායචිත්තදුට්ඨුල්ලහාවූපසම්භෙන කායං චිත්තඤ්ච අසාරද්ධං කත්වා පටිලද්ධාය අනවජ්ජසුඛාධිට්ඨාය කායචිත්තපස්සද්ධිවසෙන චිත්තං ලහුං මුදුං කම්මඤ්ඤඤ්ච කත්වා සම්මා ඵුසෙන්තෝ සමාදහන්තෝ කම්මට්ඨානං පරිබ්‍රූහෙති; (ථේ. 226).

එතං සන්තං = එතං නෙක්ඛම්මං සන්තං විගතදරථ පරිළාහන්ති පස්සන්තානං නිබ්බුතං; (අ. 815). -එතං නිබ්බාණං කිලෙස සන්තතාය සන්තං; (මහා. 310). - යදෙතං අත්තනෝ උච්ඡේදදිට්ඨි එතං සබ්බභවූපධි සමථෝ සබ්බසන්තාපවූපසමථෝ ච සන්තං; (ඉති. 142).

එතං සන්තං එතං පණීතං = නිබ්බාණං දස්සෙන්තෝ ආහ. නිබ්බාණං හි කිලෙසානං සන්තභාවාය සන්තම්පි නිබ්බාණං සන්තාදීති අභිසඤ්ඤිත්වා ඵල සමාපත්තිං අපෙන්තා ච දිවසම්පි නිසින්නාසන විත්තුපාදෙ, සන්තමෙව්ව පන උත්තරිම්පි සන්තං නිබ්බාණං අභිපත්ථෙන්තෙන පණීතං නාම පණීතන්ති ආගුඤ්ඤිත්වා ඵලසමාධිං අපෙන්තා නිසින්නාසනාපි චිත්තුපාදෙ, පණීතමෙව්ව පවත්තෙ නිසිපි පණීතං නාම; (චතු. 166). - එතං අඞ්ග සන්තභාවාය ආරම්මණසන්තභාවාය සන්තං, අභිපත්ථෙන්තෙන පණීතං, (ම. ව. 44). සන්තං සන්තභාවන්ති අපෙන්තා නිසින්නාසන දිවසම්පි චිත්තුපාදෙ, සන්තං සන්තමෙව්ව පවත්තන්ති; පණීතං පණීතන්ති අපෙන්තා නිසින්නාසන දිවසම්පි චිත්තුපාදෙ, පණීතං පණීතමෙව්ව පවත්තන්ති; (අ. 817) -නිබ්බානං දස්සෙන්තෝ ආහ; (අ. 362).

එතං සඝනන්තිපස්සතෝ = සාධු නෙක්ඛම්මන්ති පරිමිතඤ්ඤතාවසෙන එතං නෙක්ඛම්මං සන්තභාවන්ති පස්සන්තාපස්සාපි; (අ. 815).

එතං සඝනන්ති එස්සනා = එසා මෙත්තා සන්තාති එතෙහි එස්සතා හොන්තීති එතං සන්තභාවන්ති එස්සනා; "එතදග්ග"න්ති ආදිසු විය නපුංසක වචනං; (පටි. 435).

එතං සඞ්ඛං = නෙසං වඤ්ඣරූපානං අනවසෙස පරියාදානං; (පටි. 294).

එතං සඞ්ඛං අභිසඤ්ඤාය = විසෙස ඤාණෙන ජානිත්වා; (අප. 194).

එතං සාජීවං නාම = එතං සඞ්ඝමට්ඨෙ භගවතා විනයෙ ඨපිතං සික්ඛාපදං, යස්මා එත්ථ නානා දෙස ජානිගොත්තාදිභෙදං භින්නා භිඤ්ඣු සහජීවනන්ති එකජීවිකා සහාගවුත්තිනෙනා හොන්ති, තස්මා සාජීවන්ති වුච්චති; (ස. වි. 174).

එතං සාමඤ්ඤං = සාධු සුභන්ති ආදිනා වුත්තං යං සුතං, යඤ්ච චරිතං, යෙච අනිකෙතවිහාරෝ, යඤ්ච අත්ථුප්පත්තිං, යඤ්ච පදකිණ්ණකාමං, එතං සාමඤ්ඤං; (ථේර. ඒ. 101).

එතං සාරං = එතං අරහත්තඵලං බ්‍රහ්මචරියස්සසාරං; (ම. උ. 194).

එතං සාරූපං යං සම්මණ්ණා = යං විවරධාරණං සම්මණ්ණා කරොති එතං සාරූපං අනුවිජ්ජවිකං; (මහා. 237).

එතං සිවං = යදෙතං මාතුගාමතො නිස්සටානං ලිඞ්ගං සවඤ්ඤානං වරණං එතං ක්ඛානසුඛමෙව සිවං ඛෙමං උත්තමං අභිපත්ථෙතබ්බං. එතං පත්ථය මානො මාතුගාමෙනි සද්ධිං සත්ථවං න කරෙය්‍යාති; (ජා. ඒ. 36).

එතං සුඛන්ති උපනිජ්ඣායිනං = තං හි ලොකෙන සලභ - මච්ඡ - මක්ඛිකාදීහි පදීප - බළිස - ලෙපා දයො විය; (සු. නි. 412).

එතං සුද්ධං අභිඤ්ඤෙයි එතමත්තං සඞ්ඛිපිතං = තං සුද්ධං වොලඛණ්ඩා රජොහරණං රජොහරණන්ති මනසිකාරෙන සඞ්ඛිපිතං කත්වා එකමන්තං එකමන්තෙ ඨිතෙන්තෙ ගඤ්ඣකුටි පමුඛෙ නිසින්නෙනා; (ථේර. ඒ 519).

එතං සුද්ධිං අසුද්ධිනති අපත්ථයානෙනා = පසවකාම ගුණාදිභෙදං එතං සුද්ධිං අකුසලාදිභෙදං අසුද්ධිඤ්ච අපත්ථයමානෙනා; (මහා 260)-(සු. නි.448).

එතං සෙ උපජීවති = එතං මම වචනං සෙ කුලුපක පෙතෙ දිවසෙ දිවසෙ ආහනවසෙන උපජීවති, අත්තානංවං යාපෙතීති අත්ථෝ; (පෙ. 192).

එතං හි = එතං චතුසච්චව්‍යාසාරණං; (ම. න. 98).

එතං හි අධිඞ්ගිච්ච මාහුපොසථං = එතං පාණාති පානාදීනි අසමාචරන්තෙන උපවුත්ථං උපොසථං අධිට්ඨහඞ්ගනි සමන්නාගතභාවා අධිඞ්ගිච්චනති මදනති; (සු. ස. 50) - (අ. 431).

එතං හි ආවුසො සාවකස්ස පතිරූපං = ආවුසො සාවකස්ස නාම එතං අනුච්ඡවිකං; (සං. ස. 12).

එතං හි තෙ දුරාජානං = ඉදං සත්ථා මෙථවනෙ විහරන්තා දෙවදත්තස්ස වධාය පරිසක්කනං ආරබහ කථෙසි; (ජා. අ. 410) – එතං කාරණං තව දුච්ඡඳදයාය; (ජා. අ. 411).

එතගෙධා = එතස්මිං පවත්තෙ ගෙධා; (ම. ව. 132).

එතඤ්ච = සෝ එතඤ්ච ඝිවිධං විපරිනදසනං අඤ්ඤඤ්ච සකලං ඔවජ්ජනිනිවෙසං නෙසඤ්ච නිසසයභූතෙ පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධෙපි තුජ්ජනතො දුරුද්ධාරතො ච සල්ලතති; (උ. 244).

එතඤ්ච අඤ්ඤං ච = එතං සූලෙ ආවුතං පුරිසං අඤ්ඤං ච යසස රාජාණා පණිහිතා තඤ්ච; (පෙ. 173).

එතඤ්ච ධම්ම මඤ්ඤය = සබ්බමෙතං යථාවුත්ත ධම්මං ඤත්වා; (සු. නි. 452).

එතඤ්ච භනෙන අරහාමි = භනෙතති තං උපාසකං ගරුකාරෙන වදති. භනෙත එතඤ්ච යථා වුත්තං පිපාසාදිදුක්ඛං අඤ්ඤඤ්ච තතො පාපකං දුරුණං දුක්ඛං අනුභවිතුං අරහාමි, නරජ්ජස්ස පාපස්ස කතත්තානි අධිපපායො; (පෙ. 145).

එතඤ්ච සච්චං = යදෙතං තයා අජ්ඣිබන මරියාදි ආදිවුත්තං එතඤ්ච සච්චං භවෙය්‍ය; (ජා. අ. 186).

එතඤ්ච සල්ලං = එතං දිට්ඨිසල්ලං; (අ. 485).

එතඤ්ච සල්ලං පටිගච්ච පස්සතො = යො පන ආරද්ධවිපස්සකො පඤ්චපි උපාදානක්ඛන්ධෙ අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො සම්මනුපස්සති; (උ. 244)

එතදකිඤ්චි සෙය්‍යො = යං බීණාසවස්ස අඤ්ඤා සන්තං වා අපච්චක්ඛාසනං පහරන්තං වා අපපටි පහරණං එතං තස්ස බීණාසවබ්‍රාහ්මණස්ස න කිඤ්චිසෙය්‍යො අපපමත්තකම්පි සෙය්‍යො න හොති; (ධ. ප. 650).

එතදගගං = එතං අග්ගං; (ඉති. 242) – ආදිනස්සා අත්තකාමපාරිචරියාය වණ්ණභාසනාකාරදස්සනං; (මා. 36) – ආදි ඉමානි තීණි අච්ඡාතඤ්ච සමුට්ඨා නානි; (මා. 39).

එතදගගං –පෙ– පරිචරෙය්‍ය = යා මාදිසං සීලවන්තං කල්‍යාණධම්මං බ්‍රහ්මචාරිං එතෙන ධම්මෙන පරිචරෙය්‍ය, තස්සා එවං මාදිසං පරිචරන්තියා යා අයං පරිචරියා නාම, එතදග්ගං පාරිචරියා නන්ති; (ස. පි. 394).

එතදඤ්ඤය මෙධාවී = මෙධාති ලද්ධනාමාය විසුද්ධාය උත්තමාය පඤ්ඤාය සමන්නාගතො කුලපුත්තො එතං අපණ්ණකෙවෙව සපණ්ණකෙවාති දීඝු අනඤ්ඤගාහනඤ්ඤගාහසඤ්ඤාතෙසු ඨානෙසු ආදීනවං දිසවා විසුද්ධාහානිං අත්ථාගතත්තං ඤත්වාති අත්ථො; (ජා. අ. 98).

එතදඤ්ඤය සෙ ඤනා = එතං තිලක්ඛණං පදමෙවුත්තං "සබ්බෙ සංඛාරා අනිච්චා"ති ආදිනා විපසසනත්තා අනුපුබ්බෙන ජානිත්වා යෙ කායානුපසසනා සති ආදීහි සත්තා; (වු. 24) – (සු. නි. 474).

එතදනනනි සම්භූතං = එතං මහාසත්තං අත්තනො පුරිසකාරං නිසසාය ලද්ධත්තා අත්තනි සම්භූතං නාම හොති; (සං. ස. 112).

එතදසථං = අරහත්තඵලත්ථං ඉදං බ්‍රහ්මචරියං; අයංහි එතසස අත්ථොති වුත්තං හොති; (ම. උ. 194).

එතදසථා සොතාවධානං = තසස ස උපනිසසගං සොතඋපනං නමපි එතදත්ථමෙව; (අ. 423).

එතදසථා උපනිසා = ඔහිතසොතො ස උපනිසොති එවං වුත්තා උපනිසාපි එතදත්ථාසෙව; (අ. 423).

එතදසථා කථා = අයං විනයකථා නාම එතදත්ථා; (ස. පි. 1013).

එතදසථා ගිඤ්ඤවෙ කථා = නික්ඛවෙ යා එසා කථා සම්පයොගෙකාති කථා දසසිතා සා එතදත්ථා අයං තසසා කථාය භූමි පකිටඨා ඉදං වුත්තු යදිදං අනුපාදා විත්තසස විමොකෙඛාති එවං සබ්බපදෙසු යොජනා වෙදිතබ්බා; (අ. 422).

එතදසථා මනසාණා = යා අයං කච්ඡාකවෙජ්ඣු පුග්ගලෙසු කවෙජ්ඣ සඤ්ඤා මනසාණා සාපි එතදත්ථායෙව; (අ. 422).

එතදසථාය = එතසස නෙසාද පුත්තසස අත්ථාය විත්තිතං; (ජා. අ. 198) – එතෙසං නිපඨාදනත්ථාය; (බු. 145).

එතදසථාය ලොකසමිං නිධිනාම නිධියති = තසසතෙථා යථායං එවං අත්ථාධිගමෙ ච අනත්ථාප ගමෙ ච දසසිතො; (සු. ස. 138).

එතදනනිඤා = එතං ඉදානි මයා අධිගතං අරහත්තං අනෙහා පරියොසානං එතෙසතති – එතදනනිකා සොකා; (ථෙරී 99).

එතදබ්‍රවි = බහි බහුවාරං නිමෙසෙත්වා පදසාව ආගනත්වා වන්දිත්වා නිසිජ්ජනං පටිසන්ථාරං කරොතෙත්වා එතං වචනං අබ්‍රවි; (ජා. ස. 19) – පබ්බජ්ජාය ගුණං පකාසෙතෙත්වා එතං **අබ්‍රවී**; (ජා. අ. 118).

එතදඝියඤ්ඤ = යං නූනං නාහං නවං ජහෙති හායයි එතං ආවාරසම්පන්නස්ස අරියස්ස කල්‍යාණං උත්තමං වචනං; (ජා. ප. 111).

එතදඝියානං උත්තමං = යදිදං විවෙක චරියා, එතං බුද්ධාදීනං අරියානං උත්තමං; (සු. නි. 432).

එතදඝියා සෙවන්ති = අරියා බුද්ධා ච පච්චෙක බුද්ධා ච බුද්ධසාවකා ච එතං ඨානං සෙවන්ති එවරූපං පුග්ගලං උපසඞ්කමන්ති භජන්තීති අත්ථෝ, (ජා. ද්‍ව. 40).

එතදවොච = එතං පණ්ඩිතොති ආදිනා නයෙන ධම්ම සෙනාපතිසාරිපුත්තත්ථෙරස්ස ගුණකථං අවොච; (ම. ව. 56) – භගවතා ධම්මදෙසනා මත්ථකං අපාපෙත්වා නිට්ඨාපිතා, යන්නූනාහං දසබලං පුච්ඡිත්වා සබ්බඤ්ඤුතඤාණෙනෙවස්ස දෙසනාය පාරිපූරිං කරෙය්‍යන්ති විත්‍තෙත්වා එතං; (ම. ව. 73) – නෙව භෙදුඩ්ඩපායෙන න පියඤාතිඤාය; අථඛොස්ස එතදහොසි; ඉමේ භික්ඛූ මම වචනං ගහෙත්වා න ඔරමිස්සන්ති, බුද්ධා ච නාම භික්ඛානුකම්පකා අද්ධානෙසං භගවා එතං කාරණං කථෙස්සති, තං සුත්වා එතෙ ඔරමිස්සන්ති, තතො නෙසං ඵාසුවිහාරෝ භවිස්සතීති; (ම. ව. 135) – අනුසඤ්ඤි කුසලෝ භික්ඛු නිරයස්ස උපමා කාතුං න සක්‍ඛොති න භගවා වදති, න සුකරොති පන වදති, න සුකරං පන සක්‍ඛා හොති කාතුං හත්ථිහං දසබලං උපමං කාරාපෙමීති; (ම. ව. 139) – දුවිධාති පුච්ඡා අගාරික පුච්ඡා අනගාරික පුච්ඡා ච; තත්‍ථ කිං නූනෙත කුසලං කිං අකුසලන්ති ඉමිනා නයෙන අගාරික පුච්ඡා ආගතා (අ. 302) – එතං අවොච ඉදානි වත්තබ්බං "එතරහි නූනෙත"ති ආදිවචනං දස්සෙති, (සං. නි. 122) – කථා සමුට්ඨා පනත්‍ථං එතං අවොච; (සං. නි. 496) – සා කිර නෙසං සබ්බසකටානි අපවහන්තිනි අකාසි; (සං. නි. 719) – කිනෙත ගහපති ථෙරානං පටියත්තන්ති සබ්බං විත්‍ථාරෙත්වා දිස්වා එතං අවොච; (සං. නි 858) – අපසාදිරූපං මයා කතං (ම. ප. 103) – දණ්ඩසෙඤ්ඤ අයං ගහපති ධම්ම කථාය තං සඞ්ගණ්හිත්වා අත්තනෙතා සාවකං කරිස්සාමීති මඤ්ඤමානෙතා එවං; (ම. ප. 182) – ඉමේ සමණකා අම්හාකං පියපුත්තකානං පබ්බා ජෙත්වා වොරාකං ගහෙත්වා නික්ඛිපිත්වා විය එසා දිවසතෝ න දක්‍ඛාපෙන්තීති (ම. ප. 202) භගවතා අඞ්ගවෙණුපමාය නිග්ගහිතෙතා තං පච්චාහරිතුං අසක්‍ඛොනෙතා ගථා නාම දුබ්බල සුනඛෝ මිගං උට්ඨාපෙත්වා සාමිකස්ස අභිමුඛං කත්වා සයං අපසක්කති එවමෙව ආචරියං අපදිසන්නෙතා එවං ඉත්තමෙණ්ඩි ආදිවචනං අවොච; (ම. ප. 306) – එතං "අජ්ඣත්තත්ත සංයොජනඤ්ච ආවුසො පුග්ගලං දෙසෙස්සාමි බහිද්ධා සංයොජනඤ්චා"ති ධම්මදෙසනාපදං අවොච; (අ. 316) – එතං සබ්බ භන්තෙ භගවාති ආදිවචනං අවොච; (අ. 372) – පාදත්තතෙතා පට්ඨාය යාව කෙසග්ගා තථාගතස්ස සරීරං ඔලොකෙන්තෙතා අසීති අනුබ්‍යඤ්ජනසමුජ්ජලෙති ද්වත්තිංසමහා පුරිස ලක්‍ඛණෙති පභාමණ්ඩිත සරීරා නිත්තමිත්තා සමන්තතෙතා අසීතිහත්ථං පදෙසං අපෙක්‍ඛාත්ථරිත්වා ඨිතාති ඡබ්බණ්ණාති ඝනබුද්ධරසමිති සම්පරිමාරිත තථාගතසරීර දිස්වා සඤ්ඤාත විමහයෙ වණ්ණං හාරෙන්තෙතා එතං අච්ඡරියං නො ගොතමාති ආදිවචනං අවොච; (අ. 410) – පච්ඡා හත්ථං පිණ්ඩපාතපටික්ඛිත්තෙතා දසබලස්ස වත්තං දස්සෙත්වා අත්තනෙතා දිවාවිහාරට්ඨානං ගන්ත්වා ඉමස්මිං ලොකෙ මූලගන්ධො නාම අත්ථි සාර ගන්ධො නාම අත්ථි පූජත ගන්ධො නාම අත්ථි ඉමෙ පන තයොපි ගන්ධා අනුවාතමෙව ගච්ඡන්ති න පටිවාතං අත්ථි නුඛො කිඤ්චි යස්ස පටි වාතෙපි ගන්ධො ගච්ඡතීති විත්‍තෙත්වා අට්ඨත්තං වරානං ගහණකාලෙයෙව සඞ්ඝුපත්තත්තිසමයෙ උපසඞ්කමනවරස්ස ගතිභත්තා නං බණංයෙව දිවාට්ඨානතෙතා වුට්ඨාය සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසිත්තෙතා උපපත්තාය කඞ්ඛාය විනොදනත්ථං එතං තීණිමානි භන්තෙතාති ආදිවචනං අවොච; (අ 436) – තස්සාකාරං සල්ලක්‍ඛෙත්වා ලොකපහානත්තාය සණ්හතෙව අසුභකථං කථෙතුං එතං අවොච; (අ. 538) – අයං බ්‍රාහ්මණෙ පසදසත්වා සුණුත්තරෙ සභා නු ඛො පානොව ගන්ත්වා ආගච්ඡතීති විත්‍තෙත්වා අනුක්‍කමෙන සන්තිකං ආගතං සඤ්ඤාතිත්වා භන්ද කුතො නු භවන්ති ආදිවචනං අවොච; (අ. 636) – අයං කිර ථෙරෙ තස්මිං යෙව නගරෙ සෙට්ඨිපුත්තෙතා සත්ථු සන්තිකෙ පබ්බජිත්වා පුබෙබනිවාසඤාණං පටිලභි, සො අත්තනා නිවුත්ථං බහුසන්තානං අනුස්සරන්තෙතා සාසනපදසබලස්ස සාසනෙ ඔසක්කනකාලෙ පබ්බජිත්වා චතූසු පරිසාසු සාසනෙ අගාරවං කරොන්තීසු නිස්සෙණිං බන්ධිත්වා පබ්බතං ආරුය්හ තත්‍ථ සමණධම්මං කත්වා අත්තනො නිවුත්ථභාවං අඤ්ඤාසි, සො සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා නං කාරණං පුච්ඡිස්සාමීති එතං "කොනුඛොභන්තෙ"ති ආදිවචනං අවොච; (අ. 642) – සාමිකස්ස ගෙසජ්ජං කත්වා ව්‍යාධිං වූපසමෙතුං අසක්‍ඛොනෙතා ඉදානි සීහනාදං නදන්තෙ සවවකිරියාය ව්‍යාධිං වූපස මෙතුං සත්තිකෙ නිසිදිත්වා එතං "මාඛොච"නාති ආදි වචනං අවොච; (අ. 657) – තං මහාජනං හත්ථිස්ස වණ්ණං භණන්තං දිස්වා අයං ජනෙ

අහෙතුකපටිසන්ධියං නිබ්බත්තනහත්ථිනෝ වණ්ණං කථෙති න බුද්ධහත්ථිස්ස අහංදානි ඉමිනා හත්ථිනාගෙන උපමෙත්වා බුද්ධනාගස්ස වණ්ණං කථෙස්සාමීති චින්තෙත්වා එතං "හත්ථිමෙව නු ඛෝ හන්තෝ"ති ආදි වචනං අවොච; (අ. 669) - අනිච්චකම්මවාදීනඤ්ච පඤ්චන්නංභික්ඛුසතානං අජ්ඣාසයෙන උපාදිණ්ණක අනුපාදිණ්ණකානං සඞ්ඛාරානං විපත්තිදස්සනත්ථං; (අ. 726) - අත්තනෝ පධානභූමියං උපපත්තිචිත්තකං භික්ඛු සඞ්ඝස්ස ආරොචෙතුං "පුබ්බාහං භික්ඛවෙ"ති ආදිවචනං අවොච; (අ. 781) - ලොකෙ බ්‍රාහ්මණස්ස වචනං නාම සුස්සුසනති, බ්‍රාහ්මණෙසුපි පබ්බජිතස්ස පබ්බජිතෙසුපි' මහලුකස්සාති මහලුක බ්‍රාහ්මණපබ්බජිතවෙසං ගහෙත්වා පධානභූමියං කම්මං කරොන්තෝ නෙ භික්ඛූ උපසඞ්කමිත්වා හත්ථං උක්ඛිපිත්වා එතං දහරා භවන්තොති ආදි වචනං අවොච; (සං. ළ 143) - බ්‍රාහ්මණෝ තීණි දිවසානි පත්තං පුරෙත්වා දෙන්තොපි න සද්ධාය අදාසි සරද්ධාරං ආගන්ත්වා සීතස්ස පබ්බජිතස්ස භික්ඛාභාජනමපි අදත්වා භුඤ්ජතීති උපාරම්භයෙන අදාසි අදන්තොව දොළ දිවසානි දත්වා කිඤ්චි අවත්වාව නිවත්තෙත්වා භගවාපි කිඤ්චි අවත්වාව පක්කන්තොති තතියදිවසෙපන අධිවාසෙතුං අසක්කොන්තොති එතං ආදිවචනං අවොච; (සං. ළ. 199) - එතං අවොච; (මහා. 218) - (සං. ළ. 13) - (පටි. 458) - (ජා. ඡ. 307) - එතං; (ම. උ. 104) - (ම. උ. 298) - සො කිර අවිදූරෙ සීතම්පි සත්ථාරං න පස්සති. අථනං භගවා කිත්තාවතා නු ඛෝ ගහපතිපුත්තාති ආදිකං අවොච; (සු. ස. 51) - අගච්ඡන්තොව අත්තනාරම්භෙයෙව නෙසං කථාය සුත්තත්තා එතං "අඤ්ඤං ඨා ඛෝ ඉමෙ"ති ආදිවචනං අවොච; (දී. 603) - සොකිර අවිදූරෙ සීතම්පි සත්ථාරං න පස්සති. දිසාවෙව නමස්සති. අථ නං භගවා සූරියරස්මිසමඵස්සෙන විකසමානං මහාපදුමං විය මුඛං විවරිත්වා "කිත්තාවතා නු ඛෝ ගහපති පුත්තා"ති ආදිකං එතං වචනං අවොච; (දී. 687) - ඉමස්සං පරිසති නිසින්නොව උදායිත්ථෙරෝ නාම අනුසඤ්ඤි ඛත්තියෝ භික්ඛු අත්ථි. සෝ මං පුච්ඡිස්සතීති භගවතා ඔසාපිතදෙසනං ඤත්වා දෙසනානුභාවං දස්සෙන්තෝ එතං අවොච; (සං. ත. (129) - ගොගණං ගඞ්ගානිරානිම්මුඛං ඤත්වා පරිස පරියන්තෙන සීතොදාදිනොදා පට්ඨාය යාවපරි යොසානා සත්ත ධම්මදෙසනා සුත්වා සත්ථා ඔරිම නීරාදීහං අනුපගච්ඡනතාදිවසෙන සක්කා පටි පත්තිං පුරෙතුන්ති වදති යදි එවං පුරෙතුං සක්කා අහං පබ්බජිත්වා පුරෙස්සාමීති චින්තෙත්වා එතං අහං ඛෝ හන්තෙති ආදිවචනං අවොච; (සං. ඛ. 61) - සත්ථාරා ධාතුති වදන්තෙන මයාං නිබ්බාණං ඤත්තං මඤ්ඤා පනස්ස න ඤත්තෝ තං කථෙස්සාමීති (සං. ත. 112)-ථෙරෝ කිර චින්තෙසි අයං දෙසනා න යථානු සඤ්ඤා ඤතා, යථානු සඤ්ඤං ගමෙස්සාමීති දෙසනානුභාවං ඤථෙන්තෝ එතං අවොච; (සං. ත. 211) - දෙසනා යථානු සඤ්ඤං න ගතා, යථානුසඤ්ඤිගමණත්ථං එතදවොච; (සං. උ. 90) - එතං "රූපං භික්ඛවෙ අනත්තා"ති ආදිනයපවත්තං අනත්තලක්ඛණ සුත්තං ආවොච; (සං. උ. 203) - දෙසනානුභාවං ඤථෙන්තෝ එතං; (සං. උ. 22) - එතං ඉදානි වත්තබ්බං භූතපුබ්බන්ති ආදිවචනං අවොච; (සං. ළ 23) - එතං ගාථාද්වයං ආවොච; (සං. ළ 104) - ධම්මදෙසනං සුත්වා පසන්නොපසාදං ආවිකරොන්තෝ එතං අභික්කන්තන්ති ආදි වචනං අවොච; (සං. ළ. 106) - දෙසනා පරියොසානෙ පසන්නොසද්ධිං පුත්තදාරමිත්තඤාතිගණෙන භගවතෝ පාදෙ වන්දිත්වා එතං අභික්කන්තං හොති ආදිවචනං අවොච; (සං. ළ 200) - දුස්සසුගං පාදමූලෙ ඨපෙත්වා එතං අවොච; (සං. ළ 204) - එතං; (ම. උ. 104) - (298) - සකල සුත්තන්තා සුත්වා භගවතෝ පුබ්බචරිතං දුක්කරකාරිතං ආගම්මපසන්නෝ එතං අච්ඡරියං හන්තෙති ආදිවචනං අවොච; (ම. උ. 44) - ඉමෙසු බ්‍රාහ්මණෙසු එවං එකපහාරෙනෙව විරවන්තෙසු අයං කථා පරියොසානං න ගමිස්සති, හන්ද තෙ නිස්සද්දෙ කත්වා සොණදණ්ඩෙනෙව සද්ධිං කථෙමි"ති චින්තෙත්වා එතං; (දී. 204) - ජනපදස්ස සබ්බාකාරෙන ඉද්ධිපතභාවං ඤත්වා එතං අවොච; (දී. 209) - භගවන්තං දිස්වා මානථද්ධතං අකත්වා සත්ථාරං පච්චුග්ගන්ත්වා එතං "එතුඛො භන්තෙ"ති ආදිකං වචනං අවොච; (දී. 591) - භගවා කිර චින්තෙසි; අයං සුනක්ඛත්තෙ පාපජ්ඣාසයෝ, කිං ඉමං දිස්වා චින්තෙස්සති? අථෙවං චින්තෙන්තෙ තස්ස අජ්ඣාසයං විදිත්වා අයං මොඝපුරිසෝ මාදිසස්ස සබ්බඤ්ඤුනෝ පච්ඡතෝ ආගච්ඡන්තෝ අවෙලං අරහාති මඤ්ඤති, ඉධෙව දූනායං බාලෝ නිග්ගහං අරහතීති අතිවත්තිත්වාව එතං "තම්පි නාමා"ති ආදිවචනමවොච; (දී. 593) - එතං රූපං භික්ඛවෙ අණ්හාතාති ආදිනයපවත්තං අනත්ත ලක්ඛණ සුත්තං අවොච; (සු. ස. 187) - රාජා ධම්ම දෙසනං සුත්වා පසන්නොපසාදං ආවික රොන්තෝ "අභික්කන්තා"තාති ආදිවචනං අවොච; (සු. ස. 124) - එතං ඉදානි වත්තබ්බං 'කිත්තාවතා නුඛෝ'ති ආදිවචනං අවොච; (උ. 38 -භගවා ඉදානි වක්ඛමානං සකලං සුත්තං අභාසි; (උ. 303). - එවං අභික්කන්තයාභන්තෙ ආදිකං සුත්තන්තං අවොච; (අ. 457).

එතදවොච ඔවදනතුමං = කස්මා එවං මහන්තෙන උස්සාහෙන නත්ථ නත්ථ ගන්ත්වා එතං අවොචාති? උපන්නා සංවෙගතාය; (සං. උ. 232).

එතදවොචාතිආදිකෙචිලොකෙ අරහන්තොවා = ආදිපවත්තා මිච්ඡාපරිවිතක්කා. චාතියං සංඛෙප්‍ය වොරං ගණ්හන්තොති වුත්තං හොති; (උ. 58).

එතදවොච = දණ්ඩකිරකෙසූසු සිස්සවිජ්ජනාපසෙ ආවුධවූපධීසු සකලරට්ඨං චිනට්ඨං, නාලිකිරොපසඬ්ගසුඛාපසඤ්ඤනෙසු අරඤ්ඤනෙ ච අඛීරදසෙ අපරද්ධො පඨවිං නිස්සිතා නිරයං පවිට්ඨොති විත්තායන්තා හයෙන එතං ඉොහි හදන්තොති ආදිවචනං අවොචුං; (දී. 186) – දුවිධාති පුච්ඡා; අගාරියපුච්ඡා අනගාරියපුච්ඡා ච. තත්ථ "කිං නන්තෙ කුසලං කිං අකුසලං"ති ඉච්චාදිනා නයෙන අගාරියපුච්ඡා 'ආගතා "ඉමෙහුබොධා හන්තෙ පඤ්හං පාදනඤ්ඤා"ති ඉච්චාදිනා නයෙන අනගාරිය පුච්ඡා. ඉමේ පන උභතොපි අනුරූපං අගාරියපුච්ඡං පුච්ඡන්තා එතං, ඉොහුබොධො ඉො ගොතම හෙතු, ඉො පච්චයොති ආදිවචනං අවොචුං; (ම. උ. 274) – සචෙ ජාතිවණ්ණමන්තා සම්පතන්නා බ්‍රාහ්මණොව හොති අථ ඉො චරහි ලොකෙ බ්‍රාහ්මණොව භවිස්සති, නාඤ්ඤෙ තොදයං ඉොණ්ඩඤ්ඤා, හන්ද සස්සවාදං පටිඤ්ඤාමාති විත්තෙතබ්බා එතදවොචුං; (දී. 204) – උපාරම්භාධිප්පායෙන වාදං ආරොපෙතුකාමා හුත්වා එතං අවොචුං; (දී. 225) = තෙසං කිර එතදහොසි – සමණොව ගොතමො න ජාතිගොත්තාදීනි ආගම්ම ලාභසක්කාරසිලොකානං ජානං කවිසෙටෙඨා පනෙස, උත්තමඤ්චිනාය සාවකාතං ගන්ථං බන්ධිත්වා දෙති, තෙ නං උග්ගණ්හිත්වා උපඣ්ඣාතං උපනිසින්නකථම්පි අනුමොදනම්පි සර භඤ්ඤම්පිති එවමාදිනි කථෙන්ති, තෙ තෙසං පසන්නා ලාභං උපසංහරන්ති' (සං. උ. 93) – "භගවතා ආවුසො රාහුල සික්ඛාපදං පඤ්ඤත්ත"න්ති නිස්සිත සික්ඛාපද ගාරවෙනෙව එතං අවොචුං; (ස. නි. 542).

එතදහොසි = භගවතා අනුමොදිතෙ නයසතෙන නයසහස්සෙන පඤ්ඤාස එකඞ්ගණිතභාවෙන පාකටීභූතත්තා එතං අහොසි; (සං. උ. 50) – කස්මා එතදහොසි? තෙ කිර බ්‍රාහ්මණා සම්පතිං සම්පජ්ජිත්වා යථාපරිවෙජ්ජෙන වුට්ඨිතා බ්‍රහ්මභවනං ඔලොකෙන්තා පඨජ්ඣානං හන්ත හෙහං විය සුඤ්ඤකං අද්දසංසු; (සං. ඵ. 59) – මහාබ්‍රහ්මානඤ්ච සීලගන්ධං ඡදෙවලොකෙ අපෙක්ඛාතරිත්වා බ්‍රහ්මලොකං උපගතං ඤාය මානඤ්ච එතං අහොසි; (සං. ඵ. 161) – කස්මා අහොසි:- තෙ කිර බ්‍රහ්මානා -පෙ- බ්‍රහ්මභවනං ඔලොකෙත්වා -පෙ- අද්දසංසු; (වතු. 194) – අත්තනා සම්පත්තියා පච්චවෙක්ඛණත්තඤ්ච පච්ඡිමේ එකඤ්ඤවත්තිකාලෙ එතං "කිඤ්ච නුඛො මෙ ඉදං කම්මඤ්ඤ ඵල"න්ති ආදිකං අහොසි; (සු. නි. 108) – (ඉති. 62) – තෙ කිර බ්‍රහ්මානො

සම්පන්නා. සම්පජ්ජිත්වා යථාපරිවෙජ්ජෙන වුට්ඨිතා සුඤ්ඤං බ්‍රහ්මලොකං දිස්වා 'සුඤ්ඤං බ්‍රහ්මානො ගතා'ති ආවජ්ජෙන්තා මහාසම්මාගමං ඤත්වා අත්තනො දාගතභාවං ජානාපනත්ථං දසබලස්ස මණ්ඩනභාවත්ථඤ්ච එකෙකං ගාථං අභිසඞ්ඛරිත්වා ආගන්තුකාමෙ හොන්ති; තස්මා නෙසං එතදහොසි; (සු. නි. 149) – කිං අහොසි; (ම. න. 199) – සාරුප්පඤ්ඤපත්තියා අහොසි; (ම. න. 232) – භගවා ඵලසමාපත්තිතො වුට්ඨාය සුවණ්ණවිමානෙ මණ්ඩිතපඤ්ඤරං විවරන්තො විය පඤ්චපසාදපතිමණ්ඩිතානි අක්ඛීනි උම්මිලෙත්වා ඔලොකෙසි; (ම. ව. 185) – නත්ථි පබ්බජිතූ කම්මාය අහොසි; (ම. න. 133) – නගරද්වාර සමීපං ගන්ත්වා අත්තනො රූවිවසෙන සූරියං උල්ලොකෙත්වා අනිච්චගාථාවමෙව දිස්වා එතං අහොසි; (දී. 239) – කස්සා අහොසි;? එකදිවසං කිර නහාත්වා ච පිවිත්වා ච ගච්ඡන්තා මහාජනං මහාපූරිසො ඔලොකෙත්වා ඉමෙ උම්මත්තක වෙසෙනෙව ගච්ඡන්ති සචෙ එතෙසං එත්ථ පිලක්ඛන පුප්ඵානි භවෙය්‍යුං භද්දකං සියාති, අථස්ස එතං අහොසි; (දී. 443) – කදා එතං අහොසි? රඤ්ඤො කාලකිරියදිවසෙ තදා කිර බහූ හි දෙවතා චින්තෙසුං රාජා අනාථකාලකිරියං මා කරොතු ඔරොධෙහි සිතා හි පුන්නෙහි පරිවාරිතොව කාලං කරොතූති අථ දෙවිං ආවට්ටෙත්වා නස්සා එවං චින්තනං උපපාදෙසුං; (දී. 447) – කස්මා අහොසි? තෙ කිර බ්‍රාහ්මණා සම්පත්තිං සම්පජ්ජිත්වා යථාපරිවෙජ්ජෙන වුට්ඨිතා බ්‍රහ්මභවනං ඔලොකෙත්වා පඨජ්ඣානං හත්ථ හත්ථගෙහං විය සුඤ්ඤකං අද්දසංසු; (දී. 483) – ගාමසමීපෙ යත්ථා සථා සූරියං ඔලොකෙන්තස්ස එතං අහොසි; (දී. 590) – කස්මා අහොසි;? අසම්මාන දොසෙන; (දී. 599) – පුබ්බෙ කතපුඤ්ඤතාය චොදියමානස්ස භබ්බකුල පුත්තස්ස එතං අහොසි; (ස. නි. 138) – පුබ්බෙ ගෙලඤ්ඤදිවසෙපි සද්ධිවිහාරිකෙනි උපනීතං පිණ්ඩපාතං පරිභුඤ්ජිත්වා මිහාරෙ එව අහොසි; (උ. 43) – අයං සුප්පබුද්ධො -පෙ- අපරජ්ජිත්වා ජීවිතො ජානෙය්‍ය; (උ. 198) – බුද්ධාවිණ්ණං අනුස්සරන්තස්ස ආයස්මතො ආනන්දස්ස එතං; (උ. 219) – ලොකෙ සත්තා නාම මරණාභාභාලෙ අනිමිත්ත විරොචනානි නෙන නස්සා රඤ්ඤා විපස්සනාභිමුඛ භාවං දිස්වා එතං අහොසි; (දී. 447).

එතදහොසි අඤ්ඤාලො වො අජ්ජ = ඉො කිර නං නෙවසිං පුච්ඡි භූනිං ගහපති! සන්තා මිහරන්තීති, අථස්ස ඉො බුද්ධා නාම දුරාසදා, ආසීවිසසදිසා හොන්ති, සන්තා සිනවනෙ වසන්ති න සඤ්ඤා නත්ථ භූමාදිසෙති ඉමාය වෙලාය ගහතුන්නා ආචික්ඛි, අථස්ස එතදහොසි; (සං ඵ. 241).

එතදනුත්තරියං = එතං අනුත්තරං; (අ. 664).

එතදනුත්තරියං හනෙන ආයතන පණ්ණත්තීසු = යම්‌යං ආයතනපණ්ණත්තීසු අජ්ඣත්තිකබාහිර වවත්ථානාදිවසෙන එවං දෙසනා එතදනුත්තරියං; (දී. 643).

එතදනුත්තරියං හනෙන ඉද්ධිවිධාසු = හනෙත යා අයං දුවියු ඉද්ධිසු එවං දෙසනා එතදනුත්තරියනති; (දී. 651).

එතදනුත්තරියං හනෙන කුසලෙසු ධම්මෙසු = හනෙත යා අයං කුසලෙසු ධම්මෙසුති එවං දෙසනා එතදනුත්තරියං; (දී. 643).

එතදනුත්තරියං හනෙන සත්තානං චුතූපපාත ඤාණෙ = හනෙත යාපි අයං සත්තානං චුති පටිසන්ධිවසෙන ඤාණදෙසනා සාපි තුම්හාකං යෙව අනුත්තරං අතීතබුද්ධාපි එවමෙව දෙසෙසුං අනාගතාපි එවමෙව දෙසෙස්සන්ති තුම්හෙ තෙසං අතීතානාගතබුද්ධානං ඤාණෙන සංසන්දෙත්වාව දෙසෙත්ථ; (දී. 651).

එතදනු විසුත්තතමං = එතං උභයම්පි ලෞකිය ලොකුත්තරං සුචරිතං සග්ගමොක්ඛසුඛසම්පාප කත්තාව සුත්තමිනති ආහු අරියා; (සු. නි. 276).

එතදෙකෙ නාභිජානිංසු = යෙ පන යථා වුත්තෙ සයංකාර පරංකාරෙ අනුජානනත්තාපි අධිච්ච සමුප්පන්නා අත්තානං ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති; (උ. 244) - එතං දිට්ඨිඤ්චයං එකෙ සමණ බ්‍රාහ්මණා නත්ථි දෙය්‍ය දස්සිනො හුත්වා නානුජානිංසු; (උ. 243).

එතදෙව = එතං අනාචාරමෙව පච්චයං කරිත්වා න අඤ්ඤං පතිරූපං කාරණං; (මා. 116).

එතදෙව බොක්ඛ = එතදෙව බො එත්ථ, (අ. 810).

එතදෙව බො පන සංයොජනං එතං නිවරණං = දසසු සංයොජනෙසු ච පඤ්චසු ච නීවරණෙසු අපරියාපන්නමපි අවසෙසනීවරණන්ති දෙසනා වසෙ නෙතං වෙවෙ බන්ධනවෙසෙන ගිනං පවිඛ්‍ය දනවෙසෙන ච සංයොජනන්තිපි නීවරණන්තිපි වුත්තං; (මි. ත. 27).

එතදෙව බහුලං = ආසන්නපරිනිබ්බාණත්තා භික්ඛු ඔවදනෙත්තා පුනප්පුන එතං යෙව ධම්මිකථං කරොති; (දී. 371).

එතනෙන = එතං නව පුබෙබ හොජනං ආහි; (ජා දු. 206).

එතපථොහමස්මි එතගොචරො = මය්‍යාං ආජීවට්ඨමසා ධිලං පරිසුද්ධං, එස මය්‍යාං පථො, එස ගොචරොති අත්ථො; (මි. දු. 322)

එතපරමංඅයව = එවං සම්මා පටිපාදිතො එසො භික්ඛුසඞ්ඝා නසඤ්ඤි භික්ඛුසඞ්ඝස්ස පරමොති එතපරමො නං එතපරමං යථා අයං පටිපාදිතො එවං පටිපාදිතං කත්වා පටිපාදෙස්සං න ඉතො භීයේ‍යාති අත්ථො; (මි. ත. 2).

එතපරමා = එතං පරමං පමාණං එතෙසන්ති එතපරමා; (වතු. 196) - (සු. ත. 151) - (දී 485).

එතපරමො = එතං පමාණං පරමං අස්සාති එතපරමො; (මි. දු. 41).

එතමත්ථං = එතං ආයස්මතො සඞ්ඛාමජිස්ස සුත්තදෙසා දිසු සඞ්ඝත්ථනිරෙපෙක්ඛභාවසංඛාතං අත්ථං සඞ්ඝා කාරතො විදිත්වා; (උ. 51) - විවෙකසුඛපටිසං වෙදිතො යත්ථ කත්ථචි සුඛමෙව ඡොතීති එතමත්ථං සඞ්ඝාකාරෙන ඤාතිත්වා; (උ. 70). - එතං භද්දිය ථෙරස්ස පුථුජ්ජනසීසයාතීතං විවෙකසුඛසඞ්ඛාතං අත්ථං සඞ්ඝාකාරතො විදිත්වා; (උ. 113) - එතං නාදිසසසපි රොගස්ස වෙජ්ජාදීහි නිකිච්ඡනත්ථං අනුප්පත්තිකාපජ්ජන කාරණං ඛීණාසවානං ලොක ධම්මෙහි -පෙ- උදානං උදානෙසි; (උ. 115). - එතං ථෙරස්ස ආනෙඤ්ජසමාධි යොගෙන නාදීභාවපපත්තියාව කෙනචි අසමපනීය සඞ්ඛාතං අත්ථං සඞ්ඝාකාරතො විදිත්වා තදත්ථ දීපනං ඉමං උදානං උදානෙසි; (උ. 132). - එතං ථෙරස්ස චතුධාතුවවත්ථානභූඛෙන කායානු පස්සනාසතිපට්ඨානෙන විපස්සනං ඔගාහෙත්වා ඵලසමාපත්තිසමාපජ්ජනසඞ්ඛාතං අත්ථං විදිත්වා; (උ. 133). - තුම්හාකං උය්‍යානෙ නිසින්නො එකො ඉධි මය්‍යා එතමත්ථං ආචික්ඛි; (ජා. ප. 89). - එතං කාරණං යෙන මෙ කාරණෙන ගච්ඡතො හරියාය මරණං අගච්ඡතො අත්තනො මරණං හොති එතං මෙ කාරණං ආචික්ඛාහීති අත්ථො; (ජා. ත. 242). - එතං වෙරවූපසමෙන පටිඤ්ඤාව සඞ්ඛාතං අත්ථං; (ජා. ඡ. 29).

එතමත්ථං අභාසි = එතං මම ඔවාදභූතං අත්ථං අභණි; (ථෙර. ඵ. 414).

එතමත්ථං ආරොචෙසි = එතං සයං පබ්බජිතභාවං ආදිතො පට්ඨාය ආචික්ඛි; (සා. වි. 759).

එතමත්ථං අරොචෙසුං = භික්ඛු භාවං ජනාපෙත්වා යෙ සාකෙතා සාවත්ථිං අද්ධාන මග්ගපටිපන්නා"නි ආදිනා නයෙන වුත්තො, එතමත්ථං ආරොචෙසුං; (සා. වි. 479).

එතමත්ථං පුනප්පුනං = අනෙකාහි ගාථාහි ධම්මදීපනා නාය පුග්ගලාධිට්ඨානාය ච දෙසනාය යාව සො තාපසො අඤ්ඤාසි; (සු. නි. 237).

එතමත්ථං හාසිත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමි = කස්මා එවං හාසිත්වා පක්කාමි? සචේ හි භගවා උත්තරපදෙ වා "අකාරණේ තුම්හෙහි සෝ නිසින්නෝ උත්තේජිතෝ"ති වදෙය්‍ය, උත්තේජිතානුච්ඡාතකෙවා "තුම්හෙ ආපත්තිං ආපන්නා"ති වදෙය්‍ය, "එතෙසං භගවා පක්කෝසා. එතෙසං භගවා පක්කෝසා"ති වත්වා ආඝාතං බන්ධෙය්‍යුං. තස්මා තදාහිමේව උපෙන්තෝ එතමත්ථං – හාසිත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමි; (ස. ම. 853).

එතමත්ථං විදිත්වා = යථායං අවිජ්ජාදිවසෙන සඞ්ඛාරාදි කස්‍ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්‍ස සමුදයෝ හොතීති වුත්තෝතා, සබ්බාකාරෙන එතමත්ථං විදිත්වා; (ලී. 31). -යථායං අවිජ්ජා නිරොධාදිවසෙන සඞ්ඛාරාදිකස්‍ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්‍ස නිරොධෝ හොතීති වුත්තෝතා සබ්බාකාරෙන එතමත්ථං විදිත්වා; (ලී. 34) යථායං අවිජ්ජාදි වසෙන සඞ්ඛාරාදිකස්‍ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්‍ස සමුදයෝ නිරොධෝ ච අවිජ්ජාදීනං සමුදයා නිරොධා ච හොතීති වුත්තෝතා, සබ්බාකාරෙන එතමත්ථං විදිත්වා; (ලී. 35). – එතං එතෙන පුට්ඨස්‍ස පඤ්හස්‍ස සිඛාපත්තභාවං විදිත්වා; (ලී. 38). – එතං ඛ්‍රාහ්මණසද්දස්‍ස පරමත්ථතෝ සිඛාපත්තභාවං ජානිත්වා; (ලී. 41). – යායං ආයස්මතෝ මහා සාරිපුත්තස්‍ස පඤ්ඩිකි අච්ඡරාසඞ්ඝාතෙහි උපනීතං අනෙකසූපං අනෙක බ්‍යඤ්ජනං දිබ්බපිණ්ඩපාතං පටික්ඛිපිත්වා කපණජ්ජනානුග්ගහපටිපත්තිං වුත්තෝතා, එතමත්ථං ජානිත්වා; (ලී. 44) – එතං අත්ථං උදකෙ රොහණාදි අසුද්ධිමග්ගෙ නෙසං සුද්ධිමග්ගපරාමසනං සච්චාදිකෙව සුද්ධිමග්ගෙ අත්තනෙ අවි පරිනාවබොධං සබ්බාකාරතෝ විදිත්වා; (ලී. 53). -තෙහි හිසුඛුහි කිත්තිනිකාමිසම්පත්තිතෝ ඣානාදි සම්පත්ති සන්තරාවෙව පණීතතරා චාති එතමත්ථං සබ්බාකාරතෝ විදිත්වා; (ලී. 74). – එතං ඉස්සාප කතානං නීසජ්ජියානං විපරිවත්තනං සබ්බාකාරතෝ විදිත්වා; (ලී. 78). – දුල්ලභෙ බුද්ධුප්පාදෙ මනුස්සත්තාලාභෙ ච සත්තානං සකිඤ්චනභාවෙන කිච්ච පසුතතාය කුසලන්තරායෝ හොති, න අකිඤ්චනභාවෙති එතමත්ථං සබ්බාකාරතෝ විදිත්වා; (ලී. 79). – එතං සත්තාදිවසාධිකානි සත්ත සංවච්ඡරානි ගබ්භධාරණාදිවසෙන පවත්තං මහන්තං දුක්ඛං එකපදෙ විස්සරිත්වා පුත්තාලොලතා වසෙන නාය වුත්තමත්ථං විදිත්වා; (ලී. 109). -එතං ආයස්මතෝ නන්දස්‍ස සබ්බාසවෙ බෙපෙත්වා සුබාදීසු භාදීනාවපච්චවෙක්ඛණාදිසබ්බාකාරමත්ථං සබ්බාකාරතෝ විදිත්වා; (ලී. 124). – එතං ආයස්මතෝ පිලින්දිවච්ඡස්‍ස සතිපි වසලසමුදාචාරෙ දෙසනන්තරා පහානං අත්ථං විදිත්වා; (ලී. 136) – සම්මාපටි පත්තියා ගුණවිසෙසෙ පතිට්ඨිතං පූරිසානි සයං දෙවාති මඤ්ඤාති ආදරජාතා අතිවිය පියායන්තීති එතමත්ථං විදිත්වා; (ලී. 141). – අපිච්ඡතා සන්තුට්ඨිතාසල්ලෙඛානං වසෙන කිලෙසෙ ධුනිතුං භණ්ඩං විසොසෙතුං පටිපන්නොනි පිණ්ඩපාතිකස්‍ස සතෝ දෙවාපි පිහයන්ති තස්‍ස පටිපත්තියා ආදරජාතා පියායන්ති න ඉතෝ අඤ්ඤථාති ඉමමත්ථං විදිත්වා; (ලී. 142). – එතං සබ්බසිප්පායතනානං ජීවිකත්ථාය වට්ටදුක්ඛතෝ අනස්සරණභාවං සීලාදීනංයෙව පන සුපරිසුද්ධානං නිස්සරණභාවං තං සම්බන්ධිනෝ යෙව ච නිස්සරණභාවං සබ්බාකාරතෝ විදිත්වා; (ලී. 144). – එතං ලොකස්‍ස යථාවුත්ත සන්තාපපරිළාහෙහි අනභූය්‍ය මානනං සබ්බාකාරතෝ විදිත්වා; (ලී. 146). – එතං ආයස්මතෝ මෙඛියස්‍ස මිච්ඡාවිතක්කවොරෙහි කුසලභණ්ඩූ පවෙශ්ද සංඛාතං අත්ථං ජානිත්වා; (ලී. 166). – යස්මා දිට්ඨිසම්පන්නා අරියසාවකා නත්තං මාරෙන්තාන පුරිසෙන ආනන්තරියකප්පං බහුලං අප්පඤ්ඤා පසුතා, තස්මා යං වොරෙති ච කත්තබ්බං නහොති සොරතරං ඉමෙසං සත්තානං මිච්ඡාපණිහිතං විත්තං කරොතීති ඉමමත්ථං ජානිත්වා; (ලී. 170). – එතං ආයස්මතෝ සාරිපුත්තස්‍ස සමාපත්තිබලූපගතං ඉද්ධානුභාවං මහන්තතං විදිත්වා; (ලී. 173). – එතං ආයස්මතෝ පිණ්ඩෝල භාරද්වාජස්‍ස අධිට්ඨානපරිභාවසපදානසම්පන්නං අධිචිත්තානුයොගසඞ්ඛාතං අත්ථං සබ්බාකාරතෝ විදිත්වා; (ලී. 178) – මිච්ඡාවෙජ්ජතාවසෙනාපි බාලජ්ජනෙහි පවත්තිතං දුරුත්තවචනං ඛන්තිබලසම්පන්නාගතස්‍ස ධීරස්‍ස දුන්නිත්තබ්බා නාම නත්ථීති ඉමමත්ථං සබ්බාකාරතෝ විදිත්වා; (ලී. 184) – යදිදං ආයස්මතෝ සාරිපුත්තස්‍ස මහාපඤ්ඤතාදිහෙතුභූතං සාව කෙසු අනඤ්ඤසාධාරණං කිලෙසප්පහාණං අගග්ගඵලං වා වූපසමපරියායෙන වුත්තං; (ලී. 191) – එතං ලොකෙ සබ්බසත්තානං අත්තනාව අත්තනෝ පියතරොති රහස්සවුත්තමත්ථං සබ්බසෝ ජානිත්වා තදත්ථපරිදීපනං ඉමං උදානං උදානෙසි; (ලී. 193) – එතං බොධිසත්තමාතු අඤ්ඤසඤ්ඤා සබ්බසත්තානං අත්තභාවෙ ආයුස්ස මරණ පරියොසානතං විදිත්වා; (ලී. 195), – එතං පාපානං අපරිවජ්ජනෙ ආදීනවං පරිවජ්ජනෙ ච ආනිසංසං සබ්බාකාරතෝ විදිත්වා; (ලී. 206) – ඉමෙ සත්තා අත්තනෝ දුක්ඛං අනිච්ඡන්තා එව හුත්වා දුක්ඛහෙතූං පටිපජ්ජන්තා අත්තනෝ නං ඉච්ඡන්තා එව නාම හොන්තීති එතමත්ථං සබ්බාකාරතෝ විදිත්වා; (ලී. 207) = එතං අත්තනෝ ඛම්මමිනයෙ මත්තඤ්ඤුතප සදිසෙන දුස්සිලපුග්ගලෙන සද්ධිං සංවාසභාවසංඛාතං අත්ථං විදිත්වා; (ලී. 215). – කාමෙසු යථාභූතං ආදීනව දස්සිනෝ චිත්තං විරාධිතාපි න පතිට්ඨාති අඤ්ඤදත්ථු පදුම පලාසෙ උදබින්දූ විය විනිවත්තතීයෙවාති එතමත්ථං සබ්බාකාරතෝ විදිත්වා; (ලී. 220) – එතං අරිය මග්ගස්‍ස අනවසෙසකිලෙසප්පහාන සබ්බාකාර

අත්ථං විදිත්වා තදත්ථදීපකං ඉමං උදානං උදානෙසි; (උ. 221) – එතං අවිවිමහා නිරයුපපත්ති සංවත්තනියං කපපට්ඨියං අතෙකිච්ඡං දෙවදත්තෙන නිබ්බත්තියමානං සඞ්ඝභෙද කම්මං සබ්බාකාරතො විදිත්වා; (උ. 223) – එතං තෙසං වාචාය අසඤ්ඤත භාවං ඤත්වා තදත්ථදීපනං ධම්මසංවෙගවසෙන ඉමං උදානං උදානෙසි; (උ. 224), – එතං ආයසම්තොචුලපන්ථකස්ස කායචිත්තානං සම්මා පණිහිතභාව සඞ්ඛාතං අත්ථං ඤත්වා; (උ. 225)- එතං සඞ්ඛාරානං විසඞ්ඛාරවිසෙස සඞ්ඛාතං අත්ථං සබ්බාකාරතො විදිත්වා; (උ 231) – එතං තෙසං රාජපුරිසානං අත්තනො උදරස්සකාරණා පබ්බජිතවෙසෙන ලොකවඤ්චන සඞ්ඛාතං අත්ථං විදිත්වා; (උ. 234), – එතං නිස්සියානං ධම්මසභාවං යථාභූතං අජානන්නානං අපස්සන්නානං ජච්චන්ධානං විය ගන්ථිමහි අයථාදස්සනං මිච්ඡාභිනිවෙසං නත්ථි ච විවාදපත්ති සබ්බාකාරතො විදිත්වා; (උ. 241) – එත්ථ පන ඉධ ජච්චන්ධූපමාය අනාගතත්තා නං හිත්වා හෙට්ඨා වුත්තනයෙනෙව අත්ථො යොජෙතබ්බො; (උ 243), – එතං ආයසම්තො සුභූතිස්ස සබ්බමිච්ඡාභිනිවෙසාභ සබ්බ සංකිලෙස පහාණ සඞ්ඛාතං අත්ථං සබ්බාකාරතො විදිත්වා; (උ. 245) – එතං කාමෙසු ගෙධං විවාද මූලං සබ්බානත්ථමූලන්ති සබ්බාකාරතො විදිත්වා; (උ. 246) – එතං අධිපාතකපාණකානං අත්තානිනං අජානන්නානං අත්තූපක්කමවිසෙන නිරත්ථක ඛ්‍යසනපපත්තිං විදිත්වා; (උ. 250) දිට්ඨිගතිකානං නාව සක්කාර සම්මානො යාව න සම්මාසම්බුද්ධො ලොකෙ උපපජ්ජති, නෙසං පන උපපාදතො පට්ඨාය තෙ ගතලාභසක්කාරා නිපභා නිතෙජා ච හොන්ති දුප්පටිපත්තියා දුක්ඛතො ච න මුච්චන්ති එතමත්ථං සබ්බාකාරතො විදිත්වා; (උ 252) – එතං ආයසම්තො ලකුණ්ඩකභද්දියස්ස අඤ්ඤාරාධන සංඛාතං අත්ථං සබ්බාකාරතො විදිත්වා; (උ. 254) – එතං තෙසං මිත්‍රස්සානං ආපානභූමි රමණියෙසු මහාපරිළාහෙසු අතෙකසා නත්ථානුබන්ධෙසු සොරාසයක තුච්ඡාපථලෙසු කාමෙසු ආදීනවදස්සිතං සබ්බාකාරතො විදිත්වා; (උ. 256) – එතං ආයසම්තො ලකුණ්ඩක භද්දියස්ස මහිද්ධිකතාමහානුභාවතාදිභෙදං ගුණරාසිං සබ්බා කාරතො ඤාතිත්වා; (උ 259) – එතං අඤ්ඤාසොණ්ඩඤ්ඤත්තෙරස්ස මහාඵලපව වෙකඛණං විදිත්වා; (උ. 260) – එතං ආයසම්තො මහාකච්චායනත්තෙරස්ස සතිපට්ඨාන භාවනා වසෙන අධිගතඡළභිඤ්ඤානං පාදකං කත්වා සමාපජ්ජනං සබ්බාකාරතො විදිත්වා; (උ. 263) – එතං අධිට්ඨානෙන විනා අත්තනා ඉච්ඡිත නිප්ඵත්තිසඞ්ඛාතං අත්ථං සබ්බාකාරතො විදිත්වා; (උ. 267) – එතං සාමාවතීපමුඛානං සාසනං ඉත්ථීනං අග්ගිමක්ඛ අනයබ්‍යසනපත්තිභෙදං මාගණ්ඩිකායව සම්මත්තබ්‍රහ්මාය රාජාණාය අකුස බ්‍යසනාපත්තිනිමිත්තං සබ්බාකාරතො විදිත්වා; (උ. 270) – එතං තෙසං භික්ඛූනං තස්සා නිබ්බාණ පටිසංයුත්තාය ධම්මකථාය සවණෙ ආදරකාරිතං සබ්බාකාරතො විදිත්වා; (උ. 272 – එතං දූතස්ස මහප්ඵලතාදෙවව සීලාදිගුණෙහි අත්තනො ච අනුත්තරං දක්ඛිණෙය්‍යභාවං අනුප්පාදුපරිනිබ්බා ණසුඛානි නිවිඩමපි අත්ථං සබ්බාකාරතො විදිත්වා; (උ 283) – එතං මහාජනස්ස ගඞ්ගොදක මත්තස්සපි කොවලං තරිතුං අසමත්ථතං අත්තනො පන නිකඛුසඞ්ඝස්ස ච අති ගම්භීරවිත්ථතං සංසාර මහණ්ණවං තරිත්වා ඨිතභාවඤ්ච සබ්බාකාරතො විදිත්වා; (උ. 295)-එතං ආයසම්තො තාගතමාලස්ස අත්තනො වචනං අනාදියිත්වා අඛෙමන්තමෙව ගමනං අත්තනොව ඛෙමන්ත මෙව ගමනං විදිත්වා; (උ. 297) – සොකපරිදෙවාදිකං චෙතසිකං කායිකං දුක්ඛං පියවත්ථුනිමිත්තං, පියවත්ථුම්හි සති හොති අසති න හොතීති එතමත්ථං සබ්බා කාරතො ඤාතිත්වා; (උ. 298) – එතං ආයසම්තො දබ්බස්ස මල්ලපුත්තස්ස අනුප්පාදුපරිනිබ්බාණං සබ්බාකාරතො විදිත්වා; (උ. 302) – යථායං අවිජ්ජාදි වසෙන සඞ්ඛාරාදිකස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො, අවිජ්ජා නිරොධාදිවසෙන ච නිරොධොහොතීති වුත්තොතා, සබ්බාකාරෙන එතමත්ථං විදිත්වා; (සං. නි. 715) – එවං නෙන වුත්තස්ස වචනස්ස ඔඛාපපත්තමත්ථං විදිත්වා; (සං. නි. 718) – එතං කාරණං ඤාතිත්වා; (සං. ථ 113).

එතමත්ථවිදූ = එවං තෙසං අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස නාණං හරිතුං අසමත්ථභාවසඞ්ඛාතං කාරණං ඤාතිත්වා; (ධ. ප. 553).

එතමත්ථවිසං සැඩ්ඩා = එතං දූතස්ස මහාපථලභාව සඞ්ඛාතං වෙම සම්මාසම්බොධියා පච්චයභාව සඞ්ඛාතඤ්ච අත්ථවසං කාරණං ඤාතිත්වා; (චරි. 51)

එතමරියානමුත්තමං = යදිදං විවෙකචරියා එතං බුද්ධාදීනං අරියානං උත්තමං, හසිත්වා විවෙකංයෙව සිකඛිතබ්බානි අධිපපායෙ; (මහා. 198).

එතමහං සංයොජනං වදාමි = බන්ධනං වදාමීති අත්ථො; (අ. 454).

එතමාදිනවං = එවං ලොභෙ ආදීනවං ඤාතිත්වා; (ජා. ප. 59)

එතමාදිනවං සැඩ්ඩා = එතං අතීතානාගත පච්චුප්පන්නෙසු බන්ධෙසු ඉත්ථභාවඤ්ඤථාභාව සඤ්ඤිතං ආදීනවං ඤාතිත්වා; (ඉති. 260) = එතං කාමානං ආදීනවාදිං සංසාරෙ ආදීනවං දිස්වා සැඩ්ඩා; (ථෙර ගු. 38).

31

එතමාදීනවං ඤත්වා තණ්හා දුකඛස්ස සමභවං = එතං දුකඛස්ස සමභවං තණ්හාය ආදීනවං ඤත්වා; සෙසමුත්තානත්ථමේව; (සු. නි. 410).

එතමාදීනවං ඤත්වා මුනිපුබබාපරෙ ඉධ = එතං "යතෝ කිත්ති ච යා පුබෙබ හායනෙ වාපි තස්ස සා"තී ඉතෝ පහුති වුත්තෙන පුබබාපරෙ ඉධ ඉමිස්මිං සාසනෙ පුබබතෝ අපරෙ සඞ්ඛාරා විභඞ්ගකභාවෙ ආදීනවං මුනි ඤත්වා; (සු. නි. 432) – එතං යතොකිත්ති ච පුබෙබ හායනෙමාති; (මහා. 198).

එතමපි = එතමපි ආදීනවං; (මහා. 112) – (සු. නි. 418) – එතං ඛඩ්ඩාධිපායෙන කතමපි; (පෙ. 172).

එතමපි ඡෙත්වාන = යසමා පන බහුදුකඛා කාමා බහූ පායාසා, ආදීනවෝ එත්ථ භියෝ තස්මා තං ආදීනවං සම්පස්සමානා පණ්ඩිතා එතමපි රජ්ජුං ඡෙත්වා; (ජා. ත 280).

එතමපි ඡෙත්වාන වජනති ධීරා = පණ්ඩිතා එතං බන්ධනං ඡින්දිත්වා; (ධ. ප. 605).

එතමපි දිස්වා = එතං මයා ලද්ධං දිබබචක්ඛුං දිස්වා, (චරි. 60); (ජා. ප. 102) – එතමපි කාරණං දිස්වා; (ජා දු. 127) – නිඝු අනිට්ඨා එව පජාසා; (මහා. 259) – එතමපි පුබෙබ යසකිත්තිනං ලාභං පච්ඡා ච හානිං දිස්වා; (මහා. 193) = එම්පි -පෙ- භාවං -පෙ- දිස්වා; (සු. නි. 431).

එතඛයං = එතං අත්ථාපනගයං, අත්තනෝ සම්පත්තිහානිං සඤ්ඤාය භණති; (සු. නි. 49).

එතංමෙ අභිපත්ථිතං = එතං මයා අභිණ්හං පත්ථිතං; (දී 501).

එතඤ්ච = යෝ උදපානතෝ නෙති තථා කතෝ තමෙව නිද්ධිසනෙනා ආහ; (උ. 265).

එතඤ්ඤාණනෙදඛඞ්ගා = එතමති සුසානෙ ඣාපිතා; (ථෙරී. 43)

එතදහි = අසම්භාලෙ; (බු. 242) – ධම්මං දෙසෙහෙත; (බු. 244) – එත්තකමෙතෙ කාලෙ; (අප 89) – ඉදානිපි; (මි. ප. 103) – ඉදානි පබබජිතකාලතෝ පට්ඨාය; (උ. 115) – භගවා පන වෙළුවනෙ කිතෝ උතිත්තං අසඤ්ඤාවිහාරං ඉමං කථාසල්ලාපං දිබබසොතෙන අසොසි; (උ. 173) – පච්චුප්පන්නකාලෙපි; (උ. 237).

එතදහි ච = එතදහි එවමෙදෙතඤ්ච වෑ; (මි. දු. 98) – උපාදිණ්ණකසරීරෙ පෙදෙ නාම නත්ථීති න මෙතබබං, එතදහි පන නත්ථීති වදති; (මි. දු. 233).

එතදහි පන බහුතරා ච තිකඛු = ඉදං සෝ බ්‍රාහ්මණෝ පුබෙබ නිසාවු වත්තාරෝ පච්චයෙ උපපාදෙස්සාමීති මඤ්ඤමානං එවමිතඤ්ච ඉදානි පච්චයානං උපපන්න භාවං ඤත්වා සොපෙපන වෙව පමාදෙන ච ඒතිනාමෙනිත්තිති ලද්ධියා එවමාහ; (ඛු. 397.)

එතදහි වා = ඉදානෙව න ඉතෝ පරං උවෙජ්දවසෙ නෙතං වුත්තං; (දී. 346).

එතදහි වා අනඤ්ඤං සම්පජඤ්ඤාති පඤ්ඤස්ස වා අභිමුඛවනි = එත්ථ එතදහි වා පඤ්ඤස්ස අභිමුඛවනි ආනඤ්ඤං වා සම්පජඤ්ඤාති එවං පදපරිවත්තනං කත්වා අත්ථෝ වෙදිතබබෝ; (මි ව. 41).

එතදහි වා පවිසනතා අදඛානං = ඉදානි වා පවිසනකි මාදිං කත්වා වුත්තිපරියන්තං සබබමෙවත්තමානකාලං ගහෙත්වා; (සං. දු 32) – (මි. ප. 64).

එතස්ස = ථෙරස්ස; (ථෙරී. දු. 180) – යථාවුත්තස්ස; (පටි. 243). – (විභ. 94), – එතස්ස ධම්මෙකථා කරණත්ථං; (දී. 271) – මිතුස්සමංසං දස්සෙති; (ජා. අ. 321).

එතස්ස කිංවෙවන ඉධානුපපත්තෙනා = අහං එතස්ස භාපස්ස කිංවෙවන එතෙන කතස්ස කිච්චස්සානු භාවෙන ඉධ අනුපපත්තෙනා; (ජා. දු. 224).

එතස්ස ධම්මස්ස = එතස්ස පච්චයධම්මස්ස; (දී. 338), (සං. දු. 72).

එතස්ස ධම්මස්ස පච්චයා = එතස්ස භවනණ්ඩා සඞ්ඛාතස්ස ධම්මස්ස භවෙසු ආදීනවප්පටිවිඛ්‍යනා දිවසෙන අස්සාදනහාණස්ස පච්චයෝ; (නෙ. 90).

එතස්ස පන වචා = එවං පඨමජ්ඣානාධිගමෙ ඛ්‍යාකතෙ දුතියජ්ඣානාදිනි පුච්ඡනෙනා -පෙ- ආදිමාහ; (ම දු. 202).

එතස්සභගවා = අථායස්මා ආනන්දො සත්ථා ආලයං දස්සෙති භාජනං ඉමිස්සං පරිසනි හිඤ්ඡුසඞ්ඝස්ස ඉන්ද්‍රියභාවනාකථං කාරෙමීති සත්ථාරං යාචනෙනා එතස්ස භගවාති ආදිමාහ; (ම. ව. 222).

එතස්ස භගවා කාලෝ = එතස්ස ධම්මකඛානස්ස වත්තුනා වා පුග්ගලානං විභජනස්ස කාලෝ; (ම. භ. 7) – ථෙරෝ චිනෙතයි සත්ථා මෙ සුතා හෙ ආනන්ද සභාසති බුළනි ලොකධාතුනි එත්තකමෙව වත්වා තුණ්හිජ්ජානෝ ඉදානි බුද්ධසීහ නාදං නදිස්සතීති සෝ සත්ථාරං යාචනෙනා -පෙ- ආදිමාහ; (අ. 439).

එතස්ස වාමදූතස්ස කලං නාගයනි සොළසිං = එතස්ස එතාය දිත්තාය වාමදූතස්ස ඵලං සොළසභාගං කත්වා තතෝ එකං භාගං පුන සොළසභාගං

කත්වා සහිතභාගසඞ්ඛාතං සොළසිං කලං වස්සන වත්තිස්ස රාජිනෝ ඉත්ථිරතනභාවොපි නාගච්ඡති නානුභොතී න පාපුණාති; (විමා. 82).

එතස්සායතනස්ස = එතස්ස නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤි යතනස්ස; (මි. ව. 14).

එතසෙවව අත්ථස්ස = එතස්ස පයොජනස්ස; (සං. දු. 227).

එතස්මිං = යං ඉදං තයා සබ්බඤ්ඤුබුද්ධෙන විය සුලපිතං තස්මිං සුලපිතෙ; (ජා. ව. 51).

එතස්මිං නිදනෙ එතස්මිං පකරණෙ = එත්ථ සුදින්නස්ස අජ්ඣාචාරවීතික්කමෝ සික්ඛාපදපඤ්ඤත්තියා කාරණත්තා නිදානයෙවෙව පකරණඤ්චාති වුත්තොනාති වෙදිතබ්බා;; (ස. වි. 152).

එතස්මිං නිදනෙ එතස්මිං පකරණෙ ධම්මිං කථං කත්වා = "සාධු භික්ඛවෙ පානං අපිවන්නා සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකා පච්චයබාහුල්ලිකාති වාදං න උපපාදයිත්ථ. මයි ව ගාරවං අකත්ථ. මම ව තුම්හෙසු ගාරවංජනයිත්ථ. ඉති වො අහං ඉමිනා කාරණෙන සුට්ඨුපසන්නොා"ති ආදිනා නයෙන ධම්මං කථං කත්වා; (ස. වි. 816).

එතස්මිං නිදනෙ එතස්මිං පකරණෙ භික්ඛුසඞ්ඝං සන්නිපාතාපෙත්වා = පටිපුච්ඡිත්වා විගරහිත්වා ච යස්මා තත්ථ අත්තනා අත්තානං ජීවිතා වොරොපනං මිගලණ්ඩිකෙන ච වොරොපාපනං පාරාජික වත්ථුං න හොති; (ස. වි. 311).

එතස්මිං පඞ්කපලිපෙච්ඡනනාගිනත්තරූපානි නරනන්තිපාරං = තත්ථ ව්‍යඤ්ජනානි සත්තා විඤ්ඤාණනිපිපාසො අයමෙවත්ථො. ගිනත්තරූපානි ගීනචිත්තසභාවා න නරන්තිපාරන්ති නිබ්බාණ පාරං ගන්තුං න සක්කොනන්ති; (ජා. ප. 155).

එතස්මිං සික්ඛාපදෙ = එතස්මිං සික්ඛාපදෙ යං වුත්තං, තං න භාව සික්ඛිස්සාමි; (ස. වි. 645), – (මා. 130)

එතා ව = සබ්බ පුණ්ණමුඛ එතාව පඤ්ච ඉන්ද්‍රියො පාපමකංසු න අඤ්ඤන්ති සඤ්ඤං මාකරි. අථ ඛො එතා ව අඤ්ඤං ච බහූ පාපකම්මකාරිකාති ඉමස්මිං ඨානෙ ඨත්වා ලොකෙ අනිවාරිතං වත්ථුනි කථෙතබ්බානි; (ජා ඨ. 265).

එතාදිසං = එවරූපං වුත්තාපකාරං; (ථෙරී. 189), – එවරූපං සුවණ්ණමයං රජතපාකාරං මුත්තා වෙළුරියසන්ථතභූමිභාගං; (ජා. ප. 146), –එවරූපං; (පෙ. 142). (පෙ. 190) – එවරූපං යථා වුත්තාවවි දුච්චරිතාදිං චරිත්වා; (පෙ. 35) – ගණ්හිකාය කුච්ඡියා නිබ්බත්තානං සුඨානෙ ඡඩ්ඩනන්ති එවරූපං; (පෙ. 142).

එතාදිසං කම්මානං බහුං දුග්ගතිගාමිනං = එදිසං එවරූප විපාක නිබ්බත්තකං දුග්ගතිගාමිකං බහුං පාපකම්මං පුරිමජාතිසු ඉධ ච කත්වා උපපාදෙත්වා; (ථෙර. ඒ. 388).

එතාදිසං වෙ රතනං = දිබ්බිත්ථිරතනං සක්කාය ගණෙති; (මහා. 214), – (සු. නි. 437).

එතාදිසං ධම්මං සාවෙන්තා සමාදපෙන්ති = එතාදිසං එවරූපං සුවිසුද්ධඤාණානිඤ්ඤ පරිවාරං අතව සෙසකිලෙසබාධයාවහං සන්තං පණීතං අනුත්තරං ධම්මං සාවකොපි නාම සච්ඡිකරිස්සති; (ථෙර ඒ. 325).

එතාදිසං යඤ්ඤ මනුස්සරන්තා = ඊදිසං සඞ්ඝං උද්දිස්ස අත්තනා කතං දානං අනුස්සරන්තා; (විමා. 125).

එතාදිසා = එදිසී, එවං අනත්ථපටිබාහිනී අත්ථසාධිකා ච; (විමා. 281)'

එතාදිසානි = එතානි ඊදිසානි මයා වුත්තපපකාරානි බාලානං අසෙවනාදීනි; (බු. 101) – (චතු. 96).

එතාදිසානි කත්වාන = ඉමං අවසානගාථං අභාසිත්ථ; (සු. නි. 268).

එතාදිසා පුරිසපණ්ඩිතා අම්හවා අස්සු = තස්සු කුතො සොකොති. සෙසගාථා වුත්තත්ථායෙව අවසානෙ:-

එවං කරොන්ති සප්පඤ්ඤා යෙහොන්ති අනුකම්පකා,
නිවත්තයන්ති සොකම්හා සකො ජෙට්ඨංව භාතරන්ති.

අයං අභිසම්බුද්ධගාථා වුත්තත්ථායෙව; (ජා. ව. 109).

එතාදිසායං සන්තානෙ = එතාදිසී අයං පවෙණී මනුස්සා යාවසුසානා ඨිතීයනීති; (සං. දු. 236).

එතාදිසා සඛාරණ්ඩා = එවරූපා සහායකා අපක්කමිත්වා නං සහායකං ආරක්ඛා පරිවෙත්ථන්ති අත්ථො; (ජා. ව. 38).

එතාදිඩ්ඩියාසු = එවරූපාසු අපදාසු එදිසෙ භයෙ උපට්ඨිතෙ මාදිසානං පඤ්ඤුවත්තානං විසෙසෙ පඤ්ඤුයති; (ජා. ස. 286).

එතාදිසි ධම්මපඨාසනෙ = එත්ථ සාසනෙ එවරූපා ධම්මපඨාසනා. යාය සාවකා එතෙහි ගුණෙහි සමන්නාගතා හොන්ති; (දී. 507).

එතාදිසො = එතරහි යථාදිසමානොති වුත්තං හොති; (පෙ. 54) – එදිසො; එතරහි යථා දිසස්මානොති අත්ථො; (විමා. 12) – එතෙහි; (ජා. දු. 3) – ඉමස්ස කුසලස්ස එතාදිසො; (ජා. න. 84) – එදිසො යථා වුත්තරූපො; (පෙ. 174).

එතාදිසො අයං රාජා = අයං අම්හාකං කොසල රාජා සීලාචාරෙන එවරූපො; (ජා. දු. 3).

එතානි = එතානි දණ්ඩියාදණ්ඩියකාරණානි වේව දණ්ඩියකාරණෙසුපි අණුං ථූලානි ච සබ්බානි සුදිට්ඨං දිසවා අනුසාසෙය්‍ය; (ජා. ව 186) – **උතතිට්ඨ පිණ්ඩාදීනි**; (ථෙරී 183) – එතානි චත්තාරි ගුණජාතානි යස්මිං පුග්ගලෙ සන්‍තෙ භාතියං සුට්ඨු සමොහිතානි අරාමිය පනිට්ඨිතානි චතුහිපෙතෙහි ධම්මෙහි සමන්නාගතෙ පුග්ගලං පණ්ඩිතා සමණං ආහු ලොකෙ; (ජා. ස. 234).

එතානි බුද්ධ රුක්ඛමූලානි -පෙ- අම්හාකං අනුසාසනි = තත්‍ර ච රුක්ඛමූලානීති ඉමිනා රුක්ඛමූල සෙනාසනං දස්සෙති; (ම. ඨ. 176).

එතානි භික්ඛවෙ රුක්ඛමූලානි -පෙ- අම්හාකං අනුසාසනි = තත්‍ර ච රුක්ඛමූලානීති ඉමිනා රුක්ඛමූල සෙනාසනං දස්සෙති; (සං. න. 105).

එතානි යස්ස ද්වාරානි අගුත්තානිඛ භික්ඛුනො = යස්ස භික්ඛුනො එතානි මනච්ඡට්ඨානි ද්වාරානි සතිවොස්සග්ගෙන පමාදමාපන්නත්තා සතික වාටෙන අපිහිතානි; (ඉති. 81).

එතානි රුක්ඛමූලානි = නෙනාහ: -පෙ- ආදි, (සු. ස. 168)

එතාවපරමං = නාඤමපි වෙදනානං එතං යෙව පරමං, උත්තමං පමාණං; (ම. දු. 241).

එතාවපරමා සියා = න ථෙරෝ උත්තරිතරෝ නාම සාවකො අත්ථීති වදති; (නෙ. 202) – න ථෙරෙන උත්තරිතරෝ නාම අත්ථීති වදති. සෙසං උත්තානමෙවාති; (සං. ඨ. 71) – න ථෙරෙන -පෙ- සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති; (ම. ව. 207) – එත පරමෝ එව නත්ථි තතො උත්තරී"ති; (ථෙර. දු. 182).

එතාසං ඤුත්ත තණ්හෙන = තතො තණ්හං පුච්ඡන්තො -පෙ- ආදිමාහ; (දී 220).

එතාහං = අහං සවෙ එත්ථ බජ්ඣිස්සාමි ඉමෙ සත්තා විය තඤ්ඤිස්සාමි වෙව බජ්ඣිස්සාමි වාති එවං එතදෙව කාරණං ආහරිත්වා භික්ඛුසො ජාතොසම්හි අත්ථො; (ජා. ඨ 50).

එතාහි = හෙට්ඨා නිද්දිට්ඨාහි පුඛෙඛ නිවාසණාදීහි; (අ. 395) – යථා වුත්තාහි; (ඉති. 248).

එති = උපපජ්ජති වෙව පවත්තති වාති අත්ථො; (මහා. 157) – ආගච්ඡති; (මහා. 203) – යො එක පදික්කමෙනෙව අවහාසං අභිරුඬෙ එති එස අත්තානං උද්ධං ගච්ඡති; (ජා. ස. 468).

එතිසූපපත්තං = අස්ස පිටෙය නිසිත්තාසෙව දස්සනෙනා එවමාහ; (ජා. ස. 291).

එතු බො ආයස්මා = ආදිවචනං අවොච: (ම. දු. 208)

එතෙ = බුද්ධා; (අප. 247) – සබ්බත්ථ ඉච්ඡාචාරා පයච්ඡකම්පකා මෙදිනි සඤ්චලන ජාතිකා; (අප. 198) – ඔම ඔසසානි අත්ථො; (අප. 190) – සබෙබ තිත්ථියා: (අප. 193) – එතෙ චත්තාරෝ එකතො හුත්වා; (ජා. න. 123) – එතෙ අට්ඨලොක ධම්මා; (ජා. න. 69) – ඉදානි වත්තබ්බෙ පච්චක්ඛතො නිද්දිසති; (ජා එ. 240) – වඤ්ඣ පථං අනික්කමිත්වා දූරගතෙ සඤ්ඣායාහ; (ජා. ප 104) – යථා වුත්තබත්තියාදයෙ; (පෙ. 73) – එතෙ තයො ජනා; (ම. දු. 237) – ලිඛිතඵලුා සෙන නිද්දෙසො; එතානි සුඛානීති අත්ථො; (උ 74) – කාම මිනඤ්ඤාදිනෙ; (උ 167) – මහාරාජ ඉමෙවා පඤ්ච ජනා හොන්තු අඤ්ඤෙ වා යාවනෙනා දිට්ඨිගතිකා නාම සබ්බෙපි එතෙ අසපුරිසා; (ජා. ඡ. 112) – එතෙ පඤ්චජනෙ; (ජා. ඡ. 280) – ඛානඨම්මවසෙන බහුවචනං වෙදිතබ්බං; (ම. එ. 168) – ඉදානි වත්තබ්බෙ අත්ථෙ නිදස්සෙති; (බු. 44).

එතෙ අගගා එතෙ සෙට්ඨා = එතෙ අග්ගභූතා වෙව සෙට්ඨභූතා ච; (සං. දු. 206).

එතෙ අගගි අජානනතා = එතෙ රාගග්ගිආදයෝ ඉධ වෙව සම්පරායෙ ච අනුදහනතීති අජානනත්තා, පරිඤ්ඤති සමයවසෙන පහාණනිසමය වසෙන ච අපපටිවිජ්ඣනත්තා, (ඉති. 231).

එතෙ අවිද්වා = එතෙ ආමගන්ධෙ අහං අවිද්වා න ජානාමීති අත්ථො; (දී. 472).

එතෙ අවිද්වා මනසො විතක්කා = එතෙ කාම විතක්කාදිකෙ මනොවිතක්කෙ අසසාදදීනව නිසසරණතො ඤාතපරිඤ්ඤාය පහාණපරිඤ්ඤාති යථාභූතං අජානනතො; (උ 166).

එතෙ ආසුං තයො ඣානා = එතානි තීණි සතති පාතබ්බඣානානි අගොසුනති අත්ථො; (බු. 187).

එතෙ කාමා පවුච්චන්ති යත්ථ සත්තෙතා පුථුජ්ජනෙ = යස්මිං සඞ්ගෙ ච පඞ්කෙ ච පුථුජ්ජනෙ සත්තෙතා ලග්ගෙතා ලග්ගිතෙතා පලිබුද්ධෙතා; (අ. 660).

එතෙ බො පකාසිතා = නෙ විත්ථාරතො එතෙ බො පකාසිතාති; (සු. නි. 126) – (චතු. 233) – ධම්ම වසෙනාපි -පෙ- (චතු. 234).

එතෙ බො පුත්තා ලොකස්මිං = එතෙ අනිජ්ඣානාදයෝ තයො පුත්තා එව ඉමස්මිං සත්තලොකෙ පුත්තා නාම, න ඉතො විනිමුත්තා අත්ථි; (ඉති. 185).

එතෙ බො වසලා = ඉදානි යෙ තෙ පඤ්ඤාචාය ආසය විපත්තිවසෙන කොධනාදයො පඤ්ච පාපමිත්තෙ මා දළ්හා ඝත්වා ඡ, -පෙ- එවිං නෙත්තිංස වධුත්තිංස වා වසලා වුත්තා; (සු. නි. 126) - (චතු. 233)

එතෙ බො වසලා බුත්තා = අථවා -පෙ- අරියෙති සම්මවසෙන න ජාතිවසෙන; (චතු. 234).

එතෙ බො වසලා බුත්තා මයා යෙ බො පකාසිතා = තස්සපෙතා: යෙ බො මයා පුබ්බෙ ජාතාසි පන ඉධං බ්‍රාහ්මණ වසලත්ති එවං සඤ්ඤාපනො වසලා වුත්තා, තෙ විත්ථාරතො එතෙ බො පකාසිතාති; අථ වා යෙ බො මයා පුග්ගල වසෙන වුත්තා, තෙ ධම්මවසෙනාපි එතෙ බො පකාසිතා; (සු. නි. 126) - (චතු. 233).

එතෙ ච = යථා එතෙ ච ඛතරවෙය්‍යා වෙස්සාමිත්තෙතා අථඤ්ඤො යාමිනගති උසින්නාරො සන්ති ත්‍රරාජානෙ අඤ්ඤෙසු ච ඛම්මං චරිත්වා සුඛාවිසයං ගතා එවං නුම්පි අඛම්මං පරිවජ්ජෙත්වා ධම්මං චර; (ජා. අ. 225).

එතෙ ච අඤ්ඤෙ ච = පාළියං ආගතා පාළියං අනාගතා අඤ්ඤෙව එතෙසං එතහාමිසාසෙව; (මි. ව. 90) - (චතු. 177).

එතෙ ච ඤත්වා උපනිසින්නා = එතෙ ච දිට්ඨගතිකෙ "සස්සතුවෙජ්ජදිට්ඨියො නිසින්නා"ති ඤත්වා; (සු. නි. 444) - (මහා. 255).

එතෙ වඤ්ඤෙ ච රාජානො ගන්තබ්බා සහ රාජුහි = එතෙ ච භාමවසෙන වුත්තාගන්තබ්බරාජානො අඤ්ඤෙ ච එතෙහි රාජූහි සද්ධිං වහූ ගන්තබ්බා; (දී. 490) - (චතු. 200) - (සු. ස. 154).

එතෙ ච නිස්සජ්ජ අනුග්ගහාය = එතෙ ච පුරිමෙ දිට්ඨාදිහෙදෙ කණ්හපක්ඛියෙ ධම්මෙ සම්මක්ඛාන කරණෙන නිස්සජ්ජ, පච්ඡිමෙ අදිට්ඨාදිහෙදෙ සුක්ක පක්ඛියෙ අනම්මයතාපජ්ජනෙන අනුග්ග හාය; (සුනි 438) - තෙ ච පුරිමදිට්ඨි ආදිහෙදෙ කණ්හපක්ඛිකෙ ධම්මෙ සම්මක්ඛාටකරණෙන නිස්සජ්ජ පච්ඡිමෙ දිට්ඨිආදිහෙදෙ සුක්කපක්ඛි කෙපි අනම්මයතාපජ්ජනෙන අනුග්ගහාය සන්තෙතා අනිස්සාය සන්තෙතා භවං නප්පොපාති; (මහා. 216)

එතෙ ච පවිවජ්ජකි = එවං ඉමාය ගාථාය මඟඤ්ඤිති දුස්සිලං වොහාරමත්තකසමණං නිද්දිසිත්වා ඉදානි තෙසං අඤ්ඤමඤ්ඤං අවයාමිසසිහාවං දීපෙන්තො ආහ; (සු. නි. 113).

එතෙ ච යසෙ භාපෙන්ති = එතෙ එත්තකෙ යසඤ්ඤක ධම්මෙ භාපෙන්ති ච; (ජා. අ. 332).

එතෙ ච විදිවා මනසො විතක්කෙ = එතෙ පන යථාවුත්තපපහෙදෙ කාමිතසක්කාදිකෙ විතෙ මිතකෙක අසාදාදිතො යථාභූතං ඤාතත්තා; (උ. 166).

එතෙ ච සඞ්ගහානාසු = සබෙ එතෙ විත්තාරෙ සඞ්ගහා න හවෙයුං; (ජා. අ. 184).

එතෙ තෙ = තෙ එතෙ; (පරි. 439) - යෙ සස්සතුවෙජ්ජ දසඞ්ගානෙ; (සං. දු. 27).

එතෙ තෙ උභො අනෙන අනභිඤ්ඤෙය්‍ය = තෙ එතෙ යථාවුත්තෙ උභොපි අනෙන අජානිත්වා, ඉමේ අනානා නෙ ච එවං ගහිතා එවං අනුවත්තිතා එවං ගහිතා එවං අභිසම්පරායාති එවං අජානන හෙතු අජානනකාරණා; (උ. 248).

එතෙ දුන පඤ්ඤාරා එතෙ දුනස්ස පාරමි = යෙ ඉමේ අභිඤ්ඤා ඤානකාදිසු අනෙකාකාර වොකාරං මයා පවත්තිතා දෙය්‍යධම්මපරිච්චාගා මේ සරීරාවයවපුත්තදාරපරිච්චාගා පරමකොරිකා භික්ඛාපි නෙ සරූණුපායකොසල්ලං පරිග්ගහි තත්තා සබ්බඤ්ඤුඤ්ඤ සන්තිකෙමෙව උද්දිස්ස පවත්තිතා භාව දුනස්ස පරමුක්කංසගමනෙන දුනපාරමී එව; (බුදු. 89).

එතෙදුමා පතිනාමිතා = එතෙ පුපඤ්චගඤ්ඡුපග රුතඩා අඤ්ඤමඤ්ඤං සංසන්දනා සාඛාය පරිණා මිතා ආකුලසම්භූලා; (ජා. අ. 243).

එතෙ ඛම්මා = එතෙ සම්ඵප්පසන්නාඛම්මාති සතුප්පාද මත්තමෙව ඤාතබ්බං හොති; (මි. දු. 69).

එතෙ ඛම්මෙ = දුනාදිකෙ සුචරිතඛම්මෙ; (සු. ස 109)- එතෙ දුනාදිකෙ සුචරිතඛම්මෙ; (ඉති. 63).

එතෙන = එතෙන සෙට්ඨෙන පරිසුද්ධෙන බ්‍රාහ්මුතෙන ඤාමෙතා බ්‍රාහ්මණො හොති; (මි. න. 343) - යථා වුත්තෙන නපාදිනා බ්‍රාහ්මණො හොති ඛාතිකපාප ගාමතො "එත"නති; (ථෙර. ථ. 543) - එතෙන ධම්මෙනවෙව සවෙවනව; (ජා. අ. 322) - සබෙ මයාං සබ්බෙපි යාවතා පියා සවවමෙවෙතං මයා වුත්තං; (වරි. 58) (ජා ප. 101)-සවෙ මම සබ්බෙපි -පෙ- වුත්තං; (ජා. ප. 101) - එතෙති; (වරි. 95)- එතෙන ඤාරණවාදෙන; (සං. ථ. 23) - එතෙන නිඝාදිනා උපක්කිලෙසෙන උපක්කිලිට්ඨො නිවාරිත පාතුභාවො; (සං ථ 28) - සබෙ මම සඳ්ධ අනපපකං පිතිසොමනස්සං උපපන්නං සවවමෙ වෙතං මයා වුත්තං; (ජා. ප. 101).

එතෙන එතං

එතෙන එතං – එතෙන විනඤ්ඤාණව විචාරෙන ච එතං පඤ්ඤත්තිඛාතං ඔළාරිකං සඛණ්ඩඛාදිය බායති; (මිහ. 359)

එතෙනවිනෙතන = එතෙන භූවඩ්ඩාරණේන; (ජා. ඨ. 240).

එතෙන දුක්ඛෙන = ගච්ඡතෝ හරියාය මරණදුක්ඛෙන අගච්ඡතෝ අත්තනෝ මරණදුක්ඛෙන; (ජා. ත. 242).

එතෙන මඥෙනන = අඨඨමඝඩඛාති ගහෙත්වා වුත්තං; (පවි. 436)

එතෙන මඥෙනන තරිංසු පුඛඛ තරිසුනති සෙවාපි තරනති ඔඝං = තඤ්හේව යෙ අත්ත මඥාතං තරිසුනති එතරති ච තරනති නෙ සඛෙ එතෙනෙව මඥෙන ත අඤ්ඤතාති; (නෙ. 227).

එතෙන මවවා සුජඣනති = එතෙන අඨඨඛියිඤෙන මඥෙන සත්තා විසුජ්ඣනති; (ම. ව 206) – (සං. ඵ. 71) - (නෙ. 202).

එතෙන මෙව උපායෙන = එතෙන වුත්තෙනාපායෙන එව; මකාරෝ පදසන්ධිවසෙන වුත්තොත්; (මහා. 339).

එතෙන වෙගෙන = ඉමිනා ජවෙන; (විමා. 270).

එතෙන සවවවජෙජන = යදෙතං මයා තඤ්ඤව පාණස්ස අභිංසනං වුත්තං, සවෙ එතං සවවං තථං අවිපරීතං, එතෙන සවවවචනෙන පජ්ජුත්තෙනා මෙඤෙ අභිවඤ්ඤතු; (වරි. 185).

එතෙන ඝවෙවන = සවෙ දෙවනාභි තඤ්ඤ සොතින්‍රා ආණිතභාවෙ සවෙව එතෙන සවෙවන මන්‍රාපිතුනං සරනතු දෙවතා රාමං විය තමපි ආතෙතා මම දඤ්ඤනතුති අත්ථෙ; (ජා. ප. 192)- සවේ අහං දුක්ඛං දදමාතොපි විපාකං අසද්දහිත්වා අත්තතෝ අභිවඤ්ඤාය දමම අභිවඤ්ඤභාවඤ්ච මම පරෙන ජානනති. එතෙන සවෙවන සුවත්ථි හොතූති අත්ථෙ; (ජා. ව. 67) – (වරි. 193).

එතෙනසවෙවන සුවත්ථිනොතු=සවෙ අතිරෙකපඤ්ඤ සවිඤ්ඤාණි අනඤිරතිවාසං වසනෙතන මයා තඤ්ඤව අභාරොවිතභාවෙ සවවං එතෙන සවෙවන සඤ්ඤදත්ත කුමාරස්ස සුවත්ථි හොතු ජීවිතං පටිලඤතූති; (ජා. ව. 66) – සවෙ -පෙ- අරාතාපිත භාවෙ සවෙව -පෙ- පටිලඤතූති; (වරි. 192).

එතෙනුපායෙන = ගොපාල බ්‍රාහමණකාලෙ සඤාවක සඞ්ඝස්ස සඤ්ඤාපස්ස භගවතෙනා යථා අඤ්ඤදත්ථු දුනං අදාසිං, එතෙන උපායෙන; (විමා. 228).

එතෙඤාණං = එතෙන මහාකඤ්චිතෙන ච විචාරිතෙන ච එතං පඨමජ්ඣානං; (දී. 86).

එතෙනෙට භාවෙන = එතෙන පුරිසභාවෙනෙව අත්තනා ඉත්ථිභාවං අනාපජ්ජිත්වා පුරිසපටිසන්ධි ගහණෙ නෙවානි අත්ථෙ; (පට 254).

එතෙ පරාභවමලොඛෙ = තඤ්ඤා භගවා තඤ්ඤාඤයං විදිත්වා දෙසනං සමාපෙනෙතා ඉමං ගාථං අභාසි; (සු. නි. 119) – (චතු. 210) – (සු. ස. 92).

එතෙසි ධමමා දවයමෙව සතෙන = එතෙ ඛොධා දයෝ ධමමා සාතාසාතභියෙ සත්තෙ එව පහොනති උපපජ්ජනති; (මහා. 251) – එතෙපි ලොභාදයෝ ධමමා -පෙ- උපපජ්ජනති; (සු. නි. 443).

එතෙ හතෙන මම පුතිසා චොරා = ඉදානි තෙ යථාවතො භගවතො ආරොචෙතෙතා -පෙ- ආදිමාහ; (උ. 234).

එතෙ හිඤඩවෙ කිරියවාදිතො = එතෙ කිරියං නපපටිබාහනති; "අත්ථි කමමවිපාකො"ති එවං දිට්ඨිතා; (ස. නි. 743).

එතෙ හිඤඩවෙ බ්‍රාහමණා ආගඡනති එතෙ හිඤඩවෙ බ්‍රාහමණා ආගඡනති = පසාදවසෙන එතං දමෙඤ්ඤිතං, පසංසාවසෙනාතිපි වත්තුං සුත්තං; (උ. 41).

එතෙ හිංසා = එතෙ ඉමෙ ජනා හිත්වාපි පුන සමාගඡනති; (ජා. ත. 28).

එතෙ මණ්ඩලමාලෙ දිසා ඛායනති = "මහාරාජ චොරබලං නාම න දීපෙ ජාලෙඛා තිට්ඨති, එතෙ ච මණ්ඩලමාලෙ දීපා ජලනති, එතාය දිසාය ඤඤස්ස යානි මහාරාජා"නි වදති; (දී. 106.)

එතෙ මයං භගවනතං නොතමං සරණං = ඉදමෙතෙ සං දුතියං සරණාගමනං, පඨමමෙව හෙතෙ මජ්ඣිම පණණාසකෙ වාසිට්ඨසුත්තතං සුත්වා සරණං ගතා; (දී. 268).

එතෙ මෙ චතුරො වරෙ = එතෙ නිකෙඛාධාදිකෙ චතුරො මයහං වරෙ දෙතිති වදති; (ජා. ව. 51).

එතෙ සුඛා පඛියනති = ඉදං සත්තා වෙළුවනෙ විහරතෙතා ආයසමතෙතා ආනන්දස්ස ජීවිත පරිවතතං ආරබහ කථෙසි; (ජා. ප. 103).

එතෙවාපන = එතෙයෙව; (පවි. 271).

එතෙ වා පන උභො අනෙන අනුපගම්ම = එත්ථ "අඝිතො වා උදකතො වා මිදුභෙදෙවා"ති ආදිසු භිය වා සද්දෙ සමුච්චයත්ථො, එතෙ වුත්තපකාරෙ සඤ්ඤතුච්ඡේදවසෙන දේව පභෙඛ ව න උපගන්තබ්බා; අනලලිඞ්ඛිත්වා පහායාති අත්ථො; (පටි. 270).

එතෙ චිතකෙකා = එතෙ පිණ්ඩපාතනිස්සිතෙ දේව සෙනාසන නිස්සිතෙ දෙවනි චත්තාරො විතඤ්ඤො; (මහා. 330) – (සු. නි. 458).

එතෙ විහඞ්ඛා = යෙසු වත්ථූසු ආපජ්ජති, යථා ච වුට්ඨානං හොති, ඉමෙසං අත්ථානං ඤාතත්තා එතෙ විහඞ්ඛා; (ස. වි. 856).

එතෙ විවාදා සමණෙසු = එත්ථ පන සමණා වුච්චන්ති බාහිර පරිබ්බාජකා; (මහා. 202).

එතෙ වො = එත්ථ වොකාරො නිපාතමත්තං (සං. නි. 31) – එතෙ වොති එතෙ, නිපාතමත්තං හෙත්ථ වොකාරො; (සු. නි. 412).

එතෙසං = එතෙසං සාසප බුද්ධ සාවකානං; (ජා. අ. 107) – එතෙසං තාපසානං; (අප. 189).

එතෙසං අපපවත්තනාය = යථා වුත්තානං පාපධම්මානං අපපවත්තනියා අනුප්පාදාය; (ථෙර. ඵු. 29).

එතෙසං ධම්මානං සච්ඡිකිරියාය = එතෙසං සොතා පත්තිඵලාදීනං පච්චක්ඛකිරියත්ථාය; (දී. 223).

එතෙසං පඨමං නමෙ = එතෙසු බුද්ධානං පඨමං වණ්ඩික්කං දෙසනිත්තනං නත්ථි න සංවිජ්ජති; (අප. 247).

එතෙසං පුබ්බජො ආසිං = එතෙසං උපකඤ්ඤනකාදීනං සත්තන්නං ජෙට්ඨභාතිකො අහං තදා අහොසිං; (චරි. 157).

එතෙසං වා අඤ්ඤතරෙන = එතෙසං වුත්තානං පරිපදානං මග්ගානං එකෙන වා පටිපදමඟෙහන; අරහත්තපත්තිං ඛ්‍යාකරොතීති අත්ථො, (පටි. 414) – එතෙසං යෙව වුත්තානං වත්ථූනං අඤ්ඤ තරෙන එකෙන වා දට්ඨි වා නිති වා; (දී. 76).

එතෙ සජ්ජනති = තෙ පරදාරිකා සත්තා නානාවිධෙහි ආවුධෙහි කොට්ටියමානා එතෙ සිම්බලිනිරයෙ අනිරුහන්ති; (ජා. ඡ. 139).

එතෙ සඤ්ඤෙව = එතෙසං සොළසන්නං හාරානං යථා අසඤ්ඤරො තථාවෙව හවති; (නෙ. 14).

එතෙ සබ්බෙ අනිඤ්ඤම්ම = ගගවා භාග්‍යවා සම්මා සම්බුද්ධො එතෙ සාරිපුත්තාදයො මහානුභාවෙති ථෙරෙ අනිඤ්ඤකම්ම වජ්ජෙත්වා; (අප. 241).

එතෙ සම්පම්ලාපෙඤ්ඤා = එතෙ එකසතමත්තියෙ ජීවගාහං ගහෙත්වා; (චරි. 195).

එතෙසඤ්ඤා = එතෙසං සීතාභිභවනාදිනං හෙට්ඨා වුත්තගුණානං යො පුග්ගලො එකම්පි ගුණං පමජ්ජති පමුස්සති පුනප්පුනං භාතු ඉසජ්ඣතීති අත්ථො; (ජා. න. 185).

එතෙසාහං = එතෙසං, අයමෙව වා පාඨො. තස්ස පන තස්සප භගවතො එකො ව සාවකසන්තා පානො අහොසි; (බු. 219).

එතෙසු = එතෙසු චතූසු චීවරාදීසු නිස්සුතං නණුත්පාදවත්ථූසු; (සු. ස. 170) – (සු. නි. 299) – රූපාදීසු; (සු. නි. 459) – (මහා. 337).

එතෙසු උභයානි නිහයානි හොති = එතෙසු වාදෙසු ජයපරාජයාදිවසෙන චිත්තස්ස උභයතං නිහයානඤ්ච පාපුණනතො උභයානි නිහයානි ච හොති. (සු. නි. 435) – එතෙසු -පෙ- චිත්තං උභයතං නිහයතං වා -පෙ- (මහා. 202).

එතෙසු ගිද්ධා විරුද්ධානිපාතිහො = එතෙසු පාණෙසු ගෙධෙන ගිද්ධා දොසෙන විරුද්ධා මොහෙන ආදීනවං අපස්සන්තා පුනප්පුන අජ්ඣා චාරප්පවත්තියා අනිපාතිනො; (සු. නි. 235),

එතෙසු දිනනානි මහප්ඵලානි = එතෙසු සුගත සාවකෙසු අප්පකානිපි දිනානි දින්නානි පටිග්ගාහකතො දක්ඛිණාවිසුද්ධිභාවං උපගතත්තා මහප්ඵලානි හොන්ති; (බු. 120) – (චතු. 113) – (සු. නි. 217) – එතෙසු සුගතස්ස සාවකෙසු අප්පකානිපි -පෙ- දක්ඛිණා විසුද්ධියා මහප්ඵලානි හොන්ති; (විමා. 156).

එතෙසු ධම්මෙසු ඨිතො චතූසු = ඉති ඉමානි චත්තාරි අඞ්ගානි සඤ්ඤාය -පෙ- චතූසුති ආහ; (නෙ. 224) – (ඛු. ඵ. 79).

එතෙසු නාණඤ්ච නිවෙසනඤ්ච පනුජ්ජ විඤ්ඤාණං = එතෙසු බන්ධාදීසු නාණඤ්ච ව දිට්ඨිනිවෙසනඤ්ච අභිසඞ්ඛාරවිඤ්ඤාණඤ්ච පනුදෙති පනුදිත්වා ච; (චූ. 18) – එතෙසු උද්ධාදිසු නාණඤ්ච -පෙ- පනුදිත්වා ච; (සු. නි. 471)

එතෙසු සුත්තා අනිරාමගන්ධා = එතෙසු චුද්දසසු කිලෙසෙසු සුත්තා ජරා නිරාමිගන්ධා න හොන්ති සාමිගන්ධා සකුණපගන්ධා පූතිභගන්ධා යෙවාති වදති; (දී. 473).

එතෙහංසා පකතං = ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ආනන්දත්ථෙරස්ස ජීවිතපරිච්චාගමෙව ආරබ්භ කථෙසි; (ජා. ප. 110).

එතෙහඩෙහි සම්පතෙහා = එතෙහි වුත්තපධකාරෙහි අඩෙහි අවයවෙහි සම්පන්නා සමඩ්ගීභූතො; (අප. 240).

එතෙහි = "හි" සද්දෙ අවධාරණෙ, එතෙ එව සෙට්ඨෙයාහි අත්ථො; (විමා. 124) – එතෙහි එව සඩ්ඝාසනාදි විතිවමූහත්තස්ස දෙසනාසීසස්ස අභාවතො; (නෙ. 28). අජ්ඣාසයකතාදීහි තීහි කාරණෙහි බ්‍රාහ්මණො අවඡෙඩා න ලබ්භා බ්‍රාහ්මණං වඩ්ඪතුං සීං එවං වදෙසි යො හි බ්‍රාහ්මණං වඩෙති සො නිරයෙ නිබ්බත්තතීති; (ජා. අ. 177) – එතෙ හි; (ජා. අ. 178) – එතෙ රාජාදයො නයො ජනාති හත්ථං පසාරෙත්වා නෙ නිද්දිසතෙහා එවමාහ; (ජා. අ. 74).

එතෙහි වෙව = එතෙහි ගෙඩ්ඨා වුත්තොහි; (දී. 663).

එතෙහි නිහි = එතෙසු නිසු එකෙනාපි කාරණෙන දෙවලොකං ගච්ඡෙය්‍යාති අත්ථො; (ඛ. ප. 501).

එතෙහි සඬ්ගෙහි = සක්‍යදෙවරාජ යො එතෙහි ගෙඩ්ඨා වුත්තෙහි සීලාදීහිව සඬ්ගෙහි ගුණෙහි උපෙතො; (ජා. ඡ. 33).

එතතඩං = එතතකං සික්ඛාපදං; (මා. 159) – පරිභොග නියමනං, "එතතකම්පි නපපටිභාසෙය්‍යා"ති වියං; (මහා. 113) – ඉදං අරඤ්ඤං අයං රුක්ඛො අයං පබ්බතො අයං නිලොභාසො; (මි. ව. 104) – සඬ්ඛිත්තපඤ්චඤ්ඤඛ්ධෙ යෙව පරිච්ඡ්‍ර සමූහනං එකං සඤ්ඤං මනසිකරොති; (මි. ව. 105).

එතතඩං මූලං භවිස්සති එතතඩො උදඤ්ඤයා = එතසම්පි එවං ඛීතං එවං විඤ්ඤායමිනභාති වුත්තපණීයෙ යෙන කායෙන තං කීතං කාය සංඛාතං මූලං එතතකං භවිස්සති යො ච තසම්පි විඤ්ඤායමානෙ විඤ්ඤයො තසම්පි විඤ්ඤයෙ එතතඩො උදඤ්ඤයො භවිස්සති එතතිකා වඩ්ඪිති අත්ථො; (අ. 352).

එතතඩං වත මෙ අජ්ජ ආසවානං ඛිණං = පබ්බ ජිතසඤ්ඤි පබ්බජ්ජාසඞ්ඛෙපෙන උද්දෙසෙන පරිපුච්ඡාය යොනිසොමනසිකාරෙන මත්ත පටිපත්තියා ච නිච්චකාලං ආසවා ඛියන්ති; (සං. නි. 341).

එතතඩං වා මෙ අජ්ජ ආසවානං ඛිණං = පබ්බජිතසඤ්ඤි පබ්බජ්ජාය චෙතනාදිසඞ්ඛෙපෙන උද්දෙසෙන පරිපුච්ඡාය යොනියො මනසිකාරෙන මත්තපටිපත්තියා ච නිච්චකාලං ආසවා ඛියන්ති එවං ඛියමානාසු පන තෙසු එත්තකා අජ්ජ ඛීණා එත්තකා සියෙසුති එවං අසා සඤ්ඤා න හොතීති අත්ථො; (අ. 733).

එතතඩං පරමාඩ මයා=අථ බ්‍රාහ්මණො "මයා සඤ්ඤමය මත්තෙන පඤ්ඤා විසොධිතා, සම්මණො පන ගොතමො මං පුන නිවත්තෙත්වා පුච්ඡි, ඉදානිසඤ්ඤං විත්තං පරිග්ගහෙත්වා විසොධෙතුං සක්ඛිස්සාමි නු ඛො, නො වා, සචෙ සක්ඛිස්සං පඨමං උපපත්තිං මෙ ලද්ධා නිජ්ඣීසති, අසඤ්ඤාභාවසස පන න සඤ්ඤාමීති වචනෙ දොසො නත්ථීති"ති නිවත්තිත්වා භගවතො යෙව භාරං කරොන්තො එතතඩං පරමාවමය"න්ති ආදිමාහ; (දී. 205)

එතතඩමම නෙ නත්ථපතිසංයුත්තං = ලොකිය පටිසඤ්ඤාදනං සන්ධාය සද්දිං "නෙ අනිඤ්ඤතා හනෙත්තබ්බාති"ආදිනා නිබ්බත්තුං පටිභානං උප්පජ්ජතු නසිදං එත්තඩමත්තෙ නෙ න උපට්ඨහෙය්‍ය, සඤ්ඤා ච ඛො එවං ආනුභාවා, සෙඛෙහා අසෙඛඤ්ඤ සම්පහාතිහාරං න ජානාති; (උ. 130).

එතතඩමම නො නත්ථපතිසංයුත්තං = පටිසම්භි දුප්පඤ්ඤස්ස අප්පටිභානං නාම නත්ථි, යා පනායං උපමා ආහටා, තං න ආහරෙය්‍යාම, අත්ථමෙව කථෙය්‍යාම උපමාති අජානන්තා නං ආහරියන්ති අයමෙත්ථ අධිප්පායො. අට්ඨකථාසු පන ඉදමප්පි පටික්ඛිපිත්වා, උපමා නාම බුද්ධානමපි සන්තිකෙ ආහරියතීති, ථෙරං පනෙස අපවායමානො එව මාහාති; (මි. දු. 132) – පටිසම්භි දුප්පඤ්ඤස්ස අප්පටිභානං නාම නත්ථි එත්තඩං පන හ තථෙය්‍යන්ති දසෙසති; (අ. 795).

එතතඩා ඝිසෙය්‍යා = ඉමානි ඉත්තිනි ඝිසෙය්‍යාපි ඉත්ථියො අත්තනො ඉත්ථිභූතාභාවාව, භාවාදිතො විඤ්ඤාසෙය්‍යුන්ති; (ථෙරී. අ. 202).

එතතඩාභෙව = නිද්දිට්ඨානං දස්සනං පාරමිතානං අනූනාධික භාවදස්සනත්ථං වුත්තං; (බු. 92).

එතතඩෙන එතතඩමෙව = ආවුසො යස්සපි එතං එත්තකෙන කාලෙන හෙතුමගි සති රූපිති ආදි පඤ්ඤුපනා හොති අසති න හොතීති ඛ්‍යාකරණං නවෙය්‍ය තස්ස එත්තකමෙව බහු; (සං. නි. 107).

එතතඩෙ ලොකධාතුයි = දසසහස්සිචක්කවාළෙසු සඬ්ගෙජනා මං පස්සන්තු දක්ඛිනත්තීති අත්ථො; (අප. 93).

එතතඩෙහි පමාණෙහි පමාරෙමි = නාමවසෙන සට්ඨිනෙලාදිසු දසිහි වා නවහි වා පමාණවසෙන පත්ථෙන නාළියා ආළාහෙනාහි වා; (ස. නි. 633).

එතතඩො = එතපරිමාණො; (නෙ. 218).

එත්තකෙන ගිහියෝ = එතසමා සහස්සා අතිරෙකතරා; (සං. ඵ. 208).

එත්තාවතාගතං නෝ වදතී හෙතෙ යක්ඛස්ස සුද්ධිං ඉධ පණ්ඩිතාසෙ උදාහු අඤ්ඤම්පි වදතී එත්තෙතා = එත්තාවතා නු ඉධ පණ්ඩිතා සමණ බ්‍රහ්මණා අග්ගං සුද්ධිං වදන්ති? උදාහු අඤ්ඤම්පි එත්තෙතා අරූපසමාපත්තිතෝ අධිකං වදන්තීති පුච්ඡති; (සු. නි. 444).

එත්තාවතාගතම්පි වදන්තිහෙස්ස = එකෙ සස්සතවාදා සමණබ්‍රාහ්මණා පණ්ඩිතමානිනෝ එත්තාවතාග්ගං අග්ගං සුද්ධිං වදන්ති; (මහා. 255) – (සු. නි. 444).

එත්තාවතාගතං නෝ වදතී හෙතෙ සත්තස්ස සුද්ධිං ඉධ පණ්ඩිතාසෙ උදාහු අඤ්ඤම්පි වදතී එත්තෙතා = එත්තාවතා නු ඉධ පණ්ඩිතා සමණ බ්‍රාහ්මණා අග්ගං සුද්ධිං සත්තස්ස වදන්ති උදාහු අඤ්ඤම්පි එත්තෙතා අරූපසමාපත්තිතෝ අධිකං වදන්තීති පුච්ඡති; (මහා. 254)

එත්තාවතා = පරිවේජ්දනේපි නිපාතනියමිදං "එත්තාවතා බෝ මහානාම"ඉති වියැ; (මහා. 113) – එත්තකෙන එවං කථනමත්තෙන පසාද මත්තෙනපි; (විමා. 198) – නිස්සකෙ යාවතා පඤ්ච පච්චෙකා නාවතා අධිමෙමා හතෝ නාම හොති; (ජා. ව. 121) – එත්තකෙ පදෙසෙ සක්කා එතෙන නාමෙන උපගන්තුං ඉතෝ උත්තරිං න සක්කා අනිස්සඛතෙහෝ මහිරඛතුතෙන සඤ්ඤං දත්වා පෙසෙහීති; (ජා. ව. 216) – දිට්ඨධම්මික සම්පරායිකානං අත්ථානං හානියා; (නෙ. 190) – එත්තකෙනෙව සරණගමනෙන උපාසකෝ හොති, න ජානි ආදීහිකාරණෙහි; (සු. ස. 36) එත්තකෙන දුන සංවිභාග කරණෙන; (සු ස. 43)

එත්තාවතා බෝ උපාලි සංඝෝ හිතෙනා හොති = එවං අට්ඨාරසසු වත්ථූසු යං කිඤ්චි එකමපිවත්ථුං දීපෙත්වා තෙන තෙන කාරණෙන! ඉමිංගණ්හථ ඉමං රොවෙථා'නි සඤ්ඤුපෙත්වා සලාකං ගාහෙත්වා විසුං සංඝකමෙම කතෙ සංඝොනින්නෝ හොති; (සා. වි. 944).

එත්තාවතා කාමච්ඡන්දකා = කාමච්ඡන්දක්ඛ නයා එත්තාවතා නිවත්තිතබ්බං, ඉතෝ පරං භූයෝ අභූමි ඉදං ඛීණාසාගාරං නාම, නසිදං නයා සඳ්ධිං සංවසනට්ඨානන්ති එවං නයෝ ච්ඡිත්ඡෙඛ කූටාගාරද්වාරෙයෙව නිවත්තෙනයි; (දී. 447).

එත්තාවතා බෝ = විඤ්ඤුණෙ නාමරූපස්ස පච්චයෙ හොතෙතා නාමරූපෙ විඤ්ඤුණස්ස පච්චයෙ හොතෙතා දවිසු අඤ්ඤ මඤ්ඤ පච්චය වසෙන පවත්තෙසු එත්තකෙන ජායෙථ වා උපපජ්ජේථ වා ජාතිආදයෝ වා පඤ්ඤුයෙය්‍යුං අපරාපරං වා වුත්තපටිසන්ධියොති; (දී. 345) – එත්තකෙන පඤ්ච වෙරවිරමණෙන; (සු. ස. 43).

එත්තාවතා බෝ භවෝ! සම්මාදිට්ඨිනොති = එවං සත්තඤඤුස්ස පතිණ්ණත්තා එත්තකෙන සම්මා දස්සනං නාම හොතීති මිස්සකසම්මාදිට්ඨිං ආහ; (සං දු 25)

එත්තාවතා බෝ නිග්‍රොධ තපොජිගුච්ඡා අගරහපත්තා ච හොති සාරපත්තා ච = ඉදං භගවා නිත්තියානං වසෙනාහ නිත්තියංකං හි ලාභසක්කාරෝ රක්ඛස්ස සාඛා පලාස සදිසො. පඤ්චඩිලම්භාතඤං පපටිකසදිසං, අට්ඨසමාපත්ති මත්තං තව සදිසං, පුබෙබනිවාසඤාණාදයෝතා අනිඤ්ඤු ඵෙඤුසදිසා, දිබ්බචක්ඛුං පතෙතෙ අරහත්තහි ගහෙත්වා විවරන්ති; (දී. 609).

එත්තාවතා බෝ ගිඤ්ඤු ඉන්ද්‍රියසම්පන්නෙතා හොති = එත්තාවතා බෝ -පෙ- හොතීති ආහ; (සං. ස. 33).

එත්තාවතා ච අවිජ්ජාගතෝ හොති = යාවතා ඉමාය වත්තුසු සවෙවසු අඤ්ඤුණත්තාය අවිජ්ජාය සම්පන්නා ගතෝ එත්තාවතා අවිජ්ජාගතෝ හොතීති අත්ථෝ; (සං. ද්‍ර. 243).

එත්තාවතා ජායෙථ වා = ආදිසු විඤ්ඤුණෙ නාම රූපස්ස පච්චයෙ හොතෙත නාමරූපෙ විඤ්ඤුණස්සපච්චයෙ හොතෙත දවියුපි අඤ්ඤ මඤ්ඤුපච්චයෙසු හොතෙතසු එත්තකෙන ජායෙථ වා උපපජ්ජේථ වා, ඉතෝ ති පරං කිමඤ්ඤං ජායෙය්‍ය වා උපපජ්ජෙය්‍ය වා නනු එතදෙව ජායති ච උපපජ්ජති චාති; (සං. ද්‍ර. 87).

එත්තාවතාති බුදෙධා ධම්මෝ සඞ්ඝා = වුත්තෙත අවලහාවෙන සද්ධාය සම්පාගමෙන; (සු. ස. 43).

එත්තාවතා න අඤ්ඤමඤ්ඤං = එත්ථ ඉමෙ පනතියෝ කත්වා උපචාරං මුඤ්චිත්වා නිසිදිතබ්බං; (ස. වි 853).

එත්තාවතාපි බෝ ආවුසෝ = දෙසනං නියාතෙති; ඉමිාය කම්මපථදෙසනාය වුත්තාමනසිකාර පටිවෙධවසෙනාපීති වුත්තං හොති; (මි. ඵ. 186) –ඉදං දෙසනානියාමනං නත්ථන්තරං දෙසිතධම්ම වසෙන යොජෙතබ්බං, නසා ඉධ නාව අයං යොජනා; (මි. ඵ 194)

එත්තාව ව්‍යඤ්ජනං සබ්බං = යානිමානි අක්ඛරාදීනි නිද්දිට්ඨානි එත්තකමෙව සබ්බං ව්‍යඤ්ජනං. එතෙහි අඤ්ඤතිරං ව්‍යඤ්ජනං නාම නත්ථීති අත්ථෝ; (නෙ. 28).

එතඤ්ඤා = එතපපමිණ; (නෙ 28).

එතෙතා = පරිභොගඋදකං දසෙසතෙතා ආහ; (ජා. ඨ. 19) – එතසමිං කාරණෙ; (ජා. ව. 226) – ඉතො මම භසසා පරිච්චත්තා කාරණා; (ජා. ඨ. 96) – ඉතො මහාගඬහානො; (පෙ. 104).

එතෙතා වාපෙ = තං සුත්වා උපසෙතා "එතෙතා වාපෙ"ති ගාථමාහ; (ථෙරී. 176).

එතෙතා නිබ්බත්තනෙ ඵලං = එතසමා දුසකපටිග්ගාහ කදෙයයධම්මපරිච්චාගතො දුතඵලං නිබ්බත්තති චෙව උපපජ්ජති ච විරතරපබන්ධනවසෙන පවත්තති වාති අත්ථො; (පෙ. 6).

එතත = එතෙසු සම්මෙණ්සු; (ථෙරී. 172) – එතසමිංතව ඔවාදයාවතෙ; (අ. 582) – සංඝමජ්ඣෙ කලහං කරොතතා; (ස. නි. 854) – එතෙසු අනිතාදිභෙදෙසු බුදධෙසු; (දී. 639) – (සං. ත. 170) – එතසමිං තව ඔවාදූ යාවතෙ; (සං. ත. 20) – එතසමිං යානෙ එසජතො; (ජා. ඨ. 47) – එතසමිං ගතෙබ දෙවා ජෙතුවජසසුද්දතො න හොනති දුසසීලායෙව ති දෙවා ජිතුවජතසිත න සිලවනෙතති; (ජා. ජ. 26) – එතෙසු බෙතතෙසු කණිකාරරුතෙබ රොපය; (ජා. ජ. 160) – බහතියකුලාදීසු; (චූ. 10) – කාමාදිකාය අතතුකකංසන පරමහනපරියොසානාය තවසෙතාය; (සු. නි. 331) – එතසමිං සමමටඨානානුයොගෙ; (විමා. 76) – ඉමසමිං සිමවත්තපදෙසෙ; (විමා. 108) – එතෙසු මාලා දමෙසු; (විමා. 134) – එතසමිං විමානෙ; (විමා. 190) – එතසමිං තව විමානෙ සංජ්ජතතීති අත්ථො; (විමා. 196) – එතසමිං සමණ ධමෙම; (ම. ත. 157 – එතෙසු කාමෙසු; (ම. ව. 40) – එතිසසං නදියං; (අප. 181) – එතසමිං සකලෙ විතයපිටකෙ; (අප. 238) – එතසමිං නාමරූපෙ; (සං. ථ. 43) – එත ඉසියං; (සං ථ. 74) – ඉධෙව නගරෙ; (ජා. ඨ. 417).

එත අසසලායතා = එත සබබසමිං අඟසිකිවවං කරොතතා ඉදානි යදෙතං බ්‍රාහමණාව වාදූ වණණිසුදධීති වදතති; (ම. ත. 282).

එත ආපො ච = එත නිබබාණෙ, ඉදං නිබබාණං ආගමම සබබමෙතං ආපොති ආදිනා නයෙන වුත්තං; (දී. 259).

එත කාමා නිරුජ්ඣතති – එත පඨමජ්ඣානෙ කාමා නිරුජ්ඣතති; (ඛ. 809).

එත කිං කාරණං = එත කිං කාරණන්ති පුවජති; (ම. ත. 101).

එතත්තාහං = එතෙසු කිං අහං කිං කරොමීති අත්ථො; (මහා. 75).

එත ච අඛණ්ඩෙ සමහාවෙතති = වුත්තනයෙතෙ බුදධ සිලං නාම කථිතං; (ම. ත. 166).

එත ච තෙ ආවුසො = ඉදං ථෙරසස අනුයොගෙ භුමමං. ඉදං වුත්තං හොති, එත ච තෙ එත්තකෙ ඨානෙ දිටෙඨව ධමෙම සච්චතො ථිරතො සත්තෙන අනුපලම්භියමානෙති; (සං. ද්‍ර. 227).

එත ච ඔකබමානො = එතෙසු ධමෙමසු ඔකබමානො අයමෙත්ථ සඞ්ඛෙපො. විත්ථාරො පන උපරි මහාගොවිනෙදෙන ච බ්‍රහමුනා ච වුත්තොතා යෙව; (දී. 472) – එතෙ ඔකබමානො; එතං බ්‍රහමවිහාර භාවනං භාවෙනෙතොති අත්ථො; (චරි. 41).

එතතවෙතත = එවං පාතත පටිඤ්ඤුළුසහාවෙපි එතසමිං කායෙ එකවෙව සත්තා ආසත්තිබලව තාය; (ථෙරී. ද්‍ර. 179).

එත චෙ තෙ මතො අත්ථි = එතෙසු ච ඨානෙසු යදි විත්තං අත්ථි; (සං. ථ. 142).

එත ජඤ්ඤා විරාජෙථාති = එත ආදාසඨායතනභෙදෙ දුකඛසචෙව නානෙවායතනන්ති බන්ධතො ධාතුතො නාමරූපතො තථා තථා වවත්ථපෙතා නිලබබණං ආරොපෙතා විපසසතෙතා අරහත්ත මඟ්ඝපරියොසානාය විපසසනාය භණ්ඩා සඞ්ඛතං ඡත්තං සබබතො විරාජෙථාති; (සු. නි 158).

එත ඣායති = එතසමිං අකකිමණ්ඩලෙ උභොසු තොටසු මිසගපක්ඛං වායතෙතා නිබබත්තති; (ථෙරී. 199).

එත ඨිතො = එතෙසු ධමෙමසු ඨිතො ච; (දී. 472).

එතාධිමුතො = එතෙසු ධමෙමසු ඨිතො එතෙ ධමෙමෙ සමපාදෙතො; (චරි. 41).

එත තෙ = සොතාපත්තිඵලෙ භුමමං පාතිමොක්ඛ සංවරසීලං නි සොතාපත්තිඵලෙ පරිපුණණං හොති; (ම න 184).

එත තෙ වත්තති වසසා = එත චක්කවාළසහසෙ තුයහං වාසො වත්තති; (ම. ද්‍ර. 339).

එත නික්ඛිත්තං අනඞ්ගණං = එත්තකං එත නික්ඛිත්තන්ති අනාවිකතං; (පෙ. 145).

එතතෙනමෙර = දසසහසසිවක්කවාළත්තෙරෙ; (අප. 93) – එතෙසං දිබ්බානං පබ්බතසාගරානං මජ්ඣෙ (අප. 194) – එත අනන්තරසදෙදා:—

"නදීතීරෙසු සණ්ඨානෙ – සාගරසු රථියාසු ච; ජනාසඛගමම මනෙතනති–මසඤ්ච තසඤ්ච සිමනතරං

ආදිසු කාරණේ ආගතෝ; -පෙ- "න උපජ්ඣායස්ස භණ්ඩාගාරස්ස අන්තරන්තරා කථා ඔපාතෙතබ්බා"ති ආදිසු වෙමජ්ඣේ, ඉධාපි වෙමජ්ඣේයෙව දට්ඨබ්බෝ තස්මා එතස්මිං අන්තරෙ වෙමජ්ඣේති අත්ථෝ; (වජි. 13)

එත්ථපටියාපණ්ණා = **එත්ථ** මයඤ්ච දෙසනාජ්ඣාලෙ පරියාපණ්ණා, එතෙන ආඛ්ඛා, අඤ්ඤාජ්ඣාල කතාව සුත්වා උම්මුජ්ජමානා උම්මුජ්ජන්ති, න හෙත්ථ අත්ථගතිතෝ දිට්ඨිගතිකෝ නාම අත්ථීති (දී. 90) - ඉමිනාපන යත්තා එතෙ එත්ථාවචාර අත්තත්තාපි අවචරන්ති න පන තත්ථ පරියාපන්නා හොන්ති; (ඛ. ස. 324) - ඉමිනා පන යත්තා එතෙ එත්ථාවචරා අත්තත්තාපි අවචරන්ති; (පරි. 206).

එත්ථපමත්තෝනා = එවරූපාසු එතාසු නිඝුණාසු පමත්තෝනා පුරිසෝ මහාව්‍යසනං පාපුණාති; (ජා. ව 36).

එත්ථ ඡන්දරාගෝ = එතෙසු කාමේසු අයං ආදීනවෝ යෙව බහූ; අස්සාදෝ පන ඡිම්වන්තං උපනිධාය සාසපෝ විය අප්පෝ; පරිත්තකෝ; (ම. උ. 51).

එත්ථ හෝ ගෝතම = එතස්මිං භෝගෝතමෝ; (දී. 263).

එත්ථ මයං අනස්සාම = එතස්මිං කාරණේ මයං අනස්සාම; (ම. න. 188). - එත්ථ අවේලක පාලි ආදිසු (දී. 609).

එත්ථරත්තා පමත්තා ච = එතස්මිං ධනෙ රත්තා සංජාතරාගා දසකුසල ධම්මෙසු සතියා විප්පවාසෙන පමත්තා; (ථෙරී. 187).

එත්ථ ලොභොධම්මුච්ඡිතෝ = එතෙසු ත්‍රිසු ආරම්මණේසු ලොභෝ අධිමුච්ඡිතෝ; (සං. ළ. 140).

එත්ථ වාසෝ භවිස්සති = එවං විඤ්ඤාතබ්බා; (සු. නි. 326).

එත්ථ විනෝදය ඡන්දමනෙජෝ = එතස්මිං දිට්ඨාදි භෙදෙ පසාදකාමගුණෙ කාමච්ඡන්දං විනොදෙහි; තථා සති සබ්බත්ථ අනෙජෝ අචිකප්පෝ භවසි; (ථෙර. උ. 203).

එත්ථ ඛුප්පනෝ දුක්ඛින්ද්‍රියං අපරිසෙසං නිරුජ්ඣති = තත්ථ තත්ථ අපරිසෙසගහණං කතං (සං. ක. 193).

එත්ථ සත්තානං කාමරාගානුසයෝ අනුසෙති = එතස්මිං ඉට්ඨාරම්මණෙ සත්තානං අපහීනට්ඨෙන කාමරාගානුසයෝ අනුසෙති; (පරි. 273) - (විභ. 325).

එත්ථ සිතං එත්ථ පතිබද්ධං = **එත්ථ** චතුමහාභූතිකෙ කායෙ නිසින්නඤ්ච පටිබද්ධඤ්ච; (ම. න. 179) - **එත්ථ** චාතුම්මහාභූතිකෙ කායෙ නිසින්නඤ්ච පටිබද්ධඤ්ච; (දී. 153).

එත්ථ සිතාව - එතස්මිං මම දෙසනාජ්ඣාලෙ සිතා නිසින්නා අවත්ථිතා ච; (දී. 90).

එත්ථා වචරා = ඉමිනා යත්තා තත්තා එතස්මිං අන්තරෙ අත්තභාවෙ වරන්ති කදාචි කත්ථචි සම්භවතෝ, තත්තා පෙතා අසඤ්ඤසත්තා තත්ථං අවචරන්ති වුත්තං; (පරි. 206) - (ඛ. ස. 324).

එත්ථාහං හනෙන අනස්සාසිං = හනෙන අහං එත්ථ අනස්සාසිං තථෝ නාම අහන්ති මදති; (සං. ස. 11).

එත්ථෙතං උපරුජ්ඣති = **එත්ථ** ච විඤ්ඤාණනිරොධෙ නිරුජ්ඣති එතං විඤ්ඤාණනිරොධං තස්ස නිරොධෝ හොතීති නාණිවත්තනතීති වුත්තං හොති; (චූ. 3).

එත්ථෙතෙ = අනාගාමී ඵලෙ තුම්මං අනාගාමිඵලං හි පනා අකුසල සඛ්කප්පා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති; (ම. න. 185) - **එත්ථ** ද්වාදසසු ආයතනෙසු එතෙ. කිලෙසාති උප්පජ්ජමානාපි ද්වාදස ආයතනානි නිස්සාය උප්පජ්ජන්ති; නිරුජ්ඣමානාපි ද්වාදසසු ආයතනෙසුයෙව නිරුජ්ඣන්ති; (ම. උ. 62).

එත්ථෙතෙ නිරුජ්ඣන්ති = එතස්මිං සෝතාපත්ති මග්ගෙ එතෙ නාමරූපධම්මා අහබ්බුප්පත්තික වසෙන නිරොධං ගච්ඡන්ති; (චූ. 5).

එත්ථෙව = මයා පන ඉමෙ **එත්ථ** මානුසියං සරෙයෙව චිත්තකූටගමනාය අනුමනා අහෙසුං; (ජා. ඡ. 196).

එත්ථෙවත්ථෙ නිහනා - සවෙ චන්දසුරියා දෙවලොකෙ ඨිතා න මනුස්සලොකෙ සවෙ එතෙ දෙවා න මනුස්සා එත්ථෙව එත්තකෙ ව්‍යාකරණේ තෙ තව කුලූපකා ඉතිවාදී නිහනා හොන්ති; (ජා. ප. 48)

එත්ථෙව දෙවී නිට්ඨ = දෙවී ඉමං ඛාතාගාරං නාම තුම්හෙහි සද්ධිං වසනට්ඨානං න හොති ඛාතරතිවිඤ්ඤනට්ඨානං මම, මා ඉධ පාවිසිති; (දී. 447).

එත්ථෙසා ඡිජ්ජතෙ ජටා = **එත්ථ** තෙහුමකාවට්ටස්ස පරියාදියනට්ඨානෙ එසා ජටා ඡිජ්ජති; නිබ්බානං ආගම්ම ඡිජ්ජති නිරුජ්ඣතීති අයං අත්ථෝ දස්සිතෝ හොතීති; (සං. ළ. 40).

එත්ථෙසෝ = එතස්මිං කාරණේ එසෝ මහාජනකායෝ සන්නිපතිතෝ; (දී. 396).

එථ = ආගච්ඡථ; (බු. 40).

එථ ගණ්හථ බන්ධථ = එවං අත්තනෝ පරිසං අණාපෙති; (චතු. 204) - (දී. 494) - (සු. ස. 157).

එථ තුම්හෙට් භික්ඛවෙ = භික්ඛවෙ එථ තුම්හෙහි ඉමේ පඤ්ච ආනිසංසෙ සම්පස්සමානා අඤ්ඤදෙව රත්තිභොජනං භුඤ්ජථ; (මි. ප. 127).

එථ තුම්හෙ භික්ඛවෙ අප්පමාදෙන සම්පාදෙථ = භගවා සකලජම්බුදීපං ආහිණ්ඩන්තෙනා, අත්තනොසදිසං දිස්වා තිණග්ගෙපි භික්ඛූනං වස්සනට්ඨානං නාහොසි; (මි. දු. 349).

එථ තුම්හෙ භික්ඛවෙ අප්පමාදෙන සම්පාදෙථ, ආහාරෙ පටිකූලසඤ්ඤිනොා, සබ්බලොකෙ අනභිරතසඤ්ඤිනොා, සබ්බසඞ්ඛාරෙසු අනිච්චානුපස්සිනොා = ඉමානි වත්තාරි කම්මට්ඨානානි කථෙසි; (මි. දු. 349).

එථ පඤ්ච = රාජකුමාරමෙව සඤ්ඤායාහ; (ඛ. ප. 428).

එථ භික්ඛවොා = එථ භික්ඛවොති භගවා අමොව, තෙ සබ්බෙ පත්තචීවරධරා හුත්වා ආකාසෙන ආගන්ත්වා වස්සසතිය ථෙරා විය මිය සුඛිනීනා භගවන්තං අභිවාදයිංසු; (මි. ප. 280).

එථ මයං ආවුසොා සමණස්ස ගොතමස්ස සඞ්ඝභෙදං භවිස්සාම චක්කභෙදං = නං සබ්බං සඞ්ඝ භෙදකම්මකෙ ආගතමෙව; (ස. ම. 434).

එථ ලකඛණ ඛිනා ච = ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තොා එකං මනාපිතරං කුටුම්බිකං ආරබ්භ කථෙසි; (ජා. ඨ. 136) – ආගච්ඡන්තු උභොපි ඔතරථ ඉමං උදකන්ති; (ජා. ඨ. 138).

එථාසං මඤ්ඤා = එථ තුම්හෙ අහමනුසාසාමි අයං මඤ්ඤා; (අ 396).

එදිසං = එවරූපං පුත්තසාතයඤ්ඤදං; (ජා. ස. 123) – එවරූපං ආලොණබලං අධුපනං රත්තං පත්තං භුඤ්ජන්තානං කෙන කාරණෙන වණ්ණො පසීදතීති තං පුච්ඡි; (ජා. ස. 20) – එවරූපං සබ්බත්ථ වීතරාගං; (ථෙරී. 199) – එවරූපිං "න සොචාමි න රොදාමි න චාපි පරිතසපාමි"නති එවං සොචනාදිනං අභාවදීපනිං වචං; (ථෙරී 182) – ඒදිසං; (බු. 25).

එදිසං හත්තං භුඤ්ජමානොා ස පාපෙන උපලිප්පති = එදිසං උද්ධිඤ්ඤකටං හත්තං භුඤ්ජමානොා සොා සම්බොධිපි පාපෙන උපලිප්පති සංසුද්ධජාතියෙවාති; (ජා. දු. 187).

එදිසොා = බහූපකාරොා අහාරෙ දුස්සනපුරිසොා අසි; (ජා. දු. 148) – එවරූපොා; (ථෙරී. 166).

එදිසොා ධම්මොා = ධම්මොා අවිපරීතසභාවොා එදිසොා එවරූපොා, යථා මියා වුත්තං "සස්සතොා ලොකොා"ති; (ඛු. 239).

එණෙය්‍යඝාතං = එණෙය්‍යඝාතකම්මකාරණං, තං කරොන්තොා උභොසු කපපරෙසු ච ජණ්ණු කෙසු ච අයොවලයානි දත්වා අයසූලානි කොට්ටෙත්වා, සොා වහූහි අයසූලෙහි භූමියං පතිට්ඨහති, අථ නං පරිවාරෙත්වා අග්ගිං කරොන්ති; (මහා. 197).

එනති = ආගච්ඡන්ති; (චරි. 71)

එනෙ මාරවිසං පුන = පුනපපුනං මරණම්මාරකිලෙස මාරදෙවපුත්තමාරානං වසං ආගච්ඡන්ති; (සං. ථ. 151).

එස්සාමි = ආගච්ඡිස්සාමි; (ජා. ස. 377) – (පෙ. 81).

එරඝච්ඡං = නස්ස නගරස්ස නාමං; (පෙ. 76).

එරඝනමනඝං = එරකවත්තනකම්මකාරණං; තං කරොන්තොා හෙට්ඨා ගිවතොා පට්ඨාය වම්මවෙව ඝනන්තන්තා පොපථකෙ පාතෙන්ති අථ නං යොත්තෙහි බන්ධිත්වා කඩ්ඪන්ති සොා අත්තනොා වම්මවටෙට අඝාතෙත්වා අඝාතිත්වා පන්ති; (අ. 293) – (මහා. 196) – (සු. ස. 77).

එරඝවාත සුත්තන්තා = සම්මා ගහෙත්වා ගමනක වාතෙන එරකවාතසුත්තන්තා; (චරි. 27).

එරණ්ඩා = පඨමං නාව භගවා නං ආලපති. **පච්ඡා** පන ථෙරොා අත්තානං නාමෙන කථෙති; (ථෙර. ථ. 194).

එරණ්ඩා = එරකොා නිස්ස නාමං අහොසි; (ථෙර. ථ. 193).

එරගු මොරගු මජ්ජාරු ජනතු = ඉමා වනසොාපි තිණ ජාතියොා එතෙහි කටසාරකෙ ච නට්ඨි කායොා ච කරොන්ති; (ස. ම. 808).

එරඛිනං – එරඛිනන්ති වුත්තං; (සු. නි. 292).

එරාවණොා = නස්ස හත්ථිනොා නාමං; (ජා. ස. 129) – එරාවණොති පඤ්චන්නස්ස අත්ථිනාය පටිඤ්ඤාසකවාදිස්ස න තිරච්ඡානගතස්ස; (ප. 202).

එරාවණොා මහානාගොා – එරාවණොා ච දෙවපුත්තොා ජාතියා නාගොා න හොති නාගවොහාරෙන පන්නරසවොහරියති; (දී. 491) – එරාවණොා දෙව පුත්තොා; ජාතියා නාගොා න හොති, හත්ථිනාග වොහාරෙන පන වොහරියති; (සු. ස. 154).

එරිනස්ස = වාතපහරිතස්ස; (ජා. ප. 202).

එරෙනිවෙනං = මහාරාජ යථා නාම පුරිසොා නදීතීරෙ උදකමහි නාවං ඨපෙත්වා පරතීරගාමිං ජනං ආරොපෙත්වා සවෙ අරිත්තෙන උපපිළෙන්තොා ඔයෙන කඩ්ඪන්තොා වාලෙහි භවෙති අථනං පරතීරං උපනෙති; (ජා. ප. 154).

එලම්බරඝසඤ්ඤනනා = එවං නාමිකාය වලලියා සඤ්ඤනනා; (ජා. අ. 473).

එලම්බුජං = එල සඤ්ඤී හෙ අම්බුමහි ජාතං. කණ්ටක නාලක වාරිජං පදුමන්හි වුත්තං හොති; (මහා. 220) – එලසඤ්ඤිකෙ අම්බුමහි ජාතං; (සු. නි. 439).

එවමෙතං අවෙක්ඛතනි -පෙ- දක්ඛිසං = එතං ආතුරාදි සභාවං කායං එවං "යථා ඉදං තථා එතං"නි ආදිනා වුත්තනපකාරෙන; (ථෙරී. 68).

එව = අවධාරණෙ; එකමපි අනපනෙත්වානි අධිපපායො; (බු. 109) – (චතු 102) – (සු. නි. 206) – එවකාරොවා අයං; සඤ්ඩ වසෙනෙත්ථ එකාරො නථො. නස්ස පරපදෙන සම්බන්ධො, නං පච්ඡා යොජෙස්සාම; (සු. නි 50).

එවං = ආකාරනිදස්සනාවධාරණෙසු දට්ඨබ්බො; (සු. ස. 2) ඉදානි මහාභබ්භාකාරං දස්සෙති; (සු. ස. 101) – (ඉති. 57) – දානි මහාභබ්භාකාර දස්සනං; (ථෙර. ඒ. 303) – ඉදානි මහාභබ්භාකාරං වදති; (උ. 63) – අනිතත්ථනිදස්සනං; (සු. ස. 143) – බු. 153), – ආකාරනිදස්සනාවධාරණත්ථො එවං සද්දෙ; අකාරත්ථෙන හි එතෙන එතමත්ථං දීපෙති; (සු. නි. 92), – කුසලානඤ්ච ධම්මානං පඤ්ඤුප්ප ච පරිභබ්භා"නි වුත්ත නයෙන; (ථෙර. ද්‍ර. 81) – ආදි වුත්තනසෙවත්ථස්ස නි ගමනං; නත්ථ එවන්ති වුත්තනපකාරෙන; (ථෙර. ද්‍ර. 89), – යථා කුමෙහ; (ථෙර. ද්‍ර. 117) – වුත්තනපකාරනිදස්සනෙ නිපාතෙ; (බු. 37) – ඉදානි මහාභබං නිදස්සෙති; බු. 69) – හෙලපිළනවක්කං පරිභමන්ති සම්පති එවං අයං මෙදිනී සම්පතීති අත්ථො; (බු. 93) – නිපානපදං; – (පටි 365), – නස්සා සොත ඤාරාහු සාරෙන පවත්තනාය විඤ්ඤුණච්චියා නානපපකාරෙන ආරම්මණෙ පවත්තනාභාවපපකාසනං; (ම ඒ. 4) – (අ. 4) – නිද්දිසිනබ්බපපකාසනං; (ම ඒ. 5) – එවන්හි හි අයං ආකාර පඤ්ඤත්තති; (ම. ඒ. 5), – (අ. 4) – එවන්හි පුඝල කිච්ච නිදෙදසො; (ම. ඒ. 5) – එවන්හි වචනෙන අසම්මොහං දීපෙති; (ම. ඒ. 5), – එවන්හි පෙ- දීපෙති; නහි සම්භෙලො නානදපකාර පටිවෙධ සම්භවො හොති; (අ. 5) – එවන්හි වචනෙන යොනිසො මනසිකාරං දීපෙති; (ම. ඒ. 5), – (අ. 5), – (සං. ඒ. 5) – බු. 67) – ඉම්නා කානපපකාර පටිවෙධ දීපකෙන වචනෙන අත්තනො අත්ථ පටිභානපටිසම්භිදාසම්පත්ති සභාවං දීපෙති; (ම. ඒ. 6) – (සං. ඒ. 6) – (අ. 6) – ඉදං යොනිසො මනසිකාර දීපකං වචනං භාසමානො එහෙ මයා ධම්මා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුපපටිවිද්ධානි දීපෙති; (ම. ඒ. 6) – (සං. ඒ 6) – ඉදං යොනිසො මනසිකාර දීපකං වචනං; (අ. 6) – යථා ඉදානි ඉමං ඛණං චින්තෙමෙි එවමෙවං රත්තින්දිවාසි; (ම. ඒ. 87) – චතුත්ථජ්ඣානසාසවනිදස්සනමෙකං; (විසු. 281) – (මහා. 253) – (සං. නි. 102) – සම්පටිච්ඡනත්ථෙ නිපාතො; (සං. නි. 135), – උපමාවචනං; (පෙ. 20) – (බු. 137) – එවං සද්දෙ තාව උපබ්‍රූහනදෙන සම්පහංසනගරහනවචන සම්පටිච්ඡනාකාර නිදස්සනාවධාරණාදි අනෙකත්ථපපභෙදෙ, (අ. 2) – (ම ඒ. 3) එවං සද්දෙ තාව -පෙ- සම්පටිගහණාකාර -පෙ- අනෙකත්ථපපභෙදෙ; (දී. 20) – එවංසද්දෙතාව -පෙ- සම්පටිගහණාකාර -පෙ- අනෙකත්ථපප භෙදෙ; (සං. ඒ 3) – සොතවිඤ්ඤුණාදි විඤ්ඤුණ කිච්ච නිදස්සනං; (අ. 4) – සොතවිඤ්ඤුණකිච්ච නිදස්සනං; (බු. 66), – ඛයාමිතං පුත්තමස්ස සරිරං දස්සෙන්තො ආහ; (පෙ. 48), – සද්ධෙන එතමත්ථං දීපෙති; (දී. 21) – නිද්දිසිතබ්බපපකාසනං; (අ. 4) – වුත්තනපපකාරෙන; (පෙ. 99), – යස්ස චිත්තසන්තා නස්ස නානපපකාරපවත්තියා නානත්ථබ්‍යඤ්ජන ගහණං හොති තස්ස නානාකාරනිද්දෙසො; (අ. 4) – (අ 5) – (සං. ඒ. 5) – (සං. ඒ. 6) – සවණාදි විත්තානං නානපපකාරෙන ආරම්මණෙ පවත්ත භාව නිදස්සනං; (බු. 66) – සවණාදි -පෙ- ආරම්මණෙ නිදස්සනං; (චතු. 62) – නිද්දිසිතබ්බ ධම්මපපකාසනං; (සං. ඒ. 5) – නිද්දිසිතබ්බ නිදස්සනං; (බු. 66) – චිත්තානං ආකාරපණ්ණත්ති වසෙන නානපපකාර නිද්දෙසො; (බු. 66) – අයං ආකාර පඤ්ඤත්තති; (සං. ඒ. 5) – පුඝල කිච්ච නිදෙදසො; (බු. 66) – (සං. ඒ 5) – නාහං සම්මා සම්බුද්ධානඤ මිහාදූනං ගහෙත්වා අපපථලං නාම කාතුං සක්කොමි පරිත්තක දූනං වා මහාපථලං; (සං ඒ. 47), – භාවනිද්දෙසො; (බු 66), – ඉදානි නං සම්ඩි අපපටිලභන්තස්ස එවං හොති; (සං. ද්‍ර. 230), – එවන්හිවචනෙන අසම්මොහං දීපෙති; (බු. 67) – එවන්හි වචනසම්පටිගහෙ; සාධූති අත්ථො; (උ. 112) – එවං; (ජා. න. 224) – උපමා වචනං; (බු. 137) – එවං මම අනුභාරෙ; (ජා. න 319) – එවං අඤ්ඤාලෙන එකාරාජෙන වුත්තෙ; (ජා ස. 136) – ඉදං අලබභනෙය්‍යට්ඨානං නාම න පත්ථෙතබ්බන්ති යදි එවං ජානාසි; (ජා. ව. 108). එවරූපා ධිරූපසෙවනා ධිරොගි අත්තානං සෙව මානං ධිරමෙව කරොති; (ජා. ස. 211) – එවං යථාවුත්ත උත්තේජනාති නිමෙසනෙන; (ඉති. 142), = එවං සම්මොවොපි පඤ්ඤුයොගෙන සොහන්ති; (ජා ප. 219), – සොත විඤ්ඤුණාදි විඤ්ඤුණකිච්ච නිදස්සනං; (සං ඒ. 4) – නිපානපදං, (සං. ඒ. 2) – ගණ්හෙත්තා දෙසනා සම්පතිති නිද්දිසති; (දී. 26) – (උ. 18) – (චතු. 63), – ඉතිනා මයා වුත්තපප කාරෙණ; (අප. 94) – එවං සම්මොවොපි පඤ්ඤු යොගෙන සබ්බාදිසා භානිමෙව පවානි ච; (ජා. ප. 219) – එවං මම සණ්ථෙතා සම්භවතුම්හෙ;

දහරොපි පඤ්ඤායොගෙන විරොචති; (ජා. ප. 219) – යථා හඥේ උසභාජනියෝ භාරං වහතෝ පරිස්සම්පපතෝ ච්සමවඨානං ආගම්ම එකවාරං පක්ඛිපිත්වා පතිතෝ න තත්තකෙන ධුරං ඡඩ්ඩෙති, ථාමවීරියපරක්කමස්ස විස්සජ්ජනතාය බලිබද්දාපි පතිතිවඨති, අත්තනෝ සභාවෙනෙව ඨත්වා භාරං වහති; (ථෙර. එ. 116) – යථා නං පුප්ඵං ධාරෙතත්ථස්ස සරීරගන්ධෝ ථරති එවං හෙ පිටක බුද්ධවචනසංඛාතා සුභාසිතාවාචාපි; (ථෙර එ. 408) – යථා නාම මහාසමුද්දස්ස උම්මිවෙගෝ උපරූපරි උට්ඨහනෙහා නං අතික්කමිතුං අසක්කොනත්තං පුරිසං අතිභවති; එවං ජාතිජරා ච කොසජ්ජාතිභූතං නං අතිවත්තනෙ උපරූපරි දස්සෙන්ථරති; (ථෙර. එ. 451) – යථා සෝ ධොරයෝහෝ අත්තනෝ භඤ්ඤනෙය්‍යතාය අත්තනෝ ඨිරවීරතාය අත්තනෝ භාරං නාභිවත්තති න පරිච්චජතීති; (ථෙර. එ 557) – දසකුසලකම්මපථසීලපරිපුණ්ණං එතුති සඞ්ඝභ වත්ථූති මහාජනං සඞ්ඝණාතුති යථා වුත්තෙන ඉමිනා ආකාරෙන අපපමත්තස්ස; (වරි. 205) – ඉමිනා වුත්තනයෙන; (වරි. 212) – වුත්තනයෙන; (ථෙරී. 217) – ඉමිනා නයෙන; (නෙ. 66) – (තෙ. 129) – (නෙ. 74) – එවං සඥේ භාව –පෙ– දස්සනාවධාරණ පුච්ඡා ඉදම්පථපරිමාණාදි අනෙකත්ථප්පභෙදෙ; (ඵ 4) – "අමිත්තා වධකා"ති ආදිනා වුත්තාපකාරෙන; (ථෙරී. 189), – යදිදං; (නෙ. 79) – පකාරෙන; (නෙ. 92) අයං ඉධ දාකාර නිදස්සනාවධාරණත්ථො එවං සඥේ; (චතු. 61) – (ඛු. 242).

එවං අකුසලං පජානාති = එවං යථානිද්දිට්ඨ දසඅකුසල කම්මපථවසෙන අකුසලං පජානාති; (ම එ. 185).

එවං අකුසලාපි ධම්මා = යථා කුසලා ධම්මා එකලක්ඛණභාවෙන නිද්ධාරිතා එවං අකුසලාපි ධම්මා එකලක්ඛණවෙන්ථන නිද්ධාරෙතබ්බා; (නෙ. 82).

එවං අකුසලාපි ධම්මා එකලක්ඛණත්තා පහාණං අඛතං ගච්ඡන්ති = නෙසි පහානඛබභාවෙන එකලක්ඛණත්තාති එවං සබ්බත්ථ අත්ථො යොජේතබ්බො; තෙනෙවාහ:- (නෙ. 82).

එවං අධ්‍යත්මික්ඛං වණ්ණාදිනො වවත්ථපෙති = අයමෙතස්ස සභාගපරිවෙජ්දෙ, විසභාගපරිවෙජ්දෙ පන කෙසසදිසො එවාති; (චතු. 40).

එවං අධ්‍යත්මිකං වණ්ණාදිනො වවත්ථපෙති = අයමෙතෙසං සභාගපරිවෙජ්දෙ. විසභාගපරිවෙජ්දෙ පන කෙසසදිසො එවාති; (චතු. 40).

එවං අඩ්ඩුවා = එවං උදකබුබ්බුළාදයො විය ධුවභාව රහිතා; (සං. ළු. 238) – එවං –පෙ– ධුවභාව විරහිතා; (දී. 449).

එවං අභිඤ්ඤායො = එවං ලද්ධික්ඛා; (ම. ළු 311).

එවං අභිමත්තසනිමනෙතා = යථා සො ධනුග්ගහො නං විදත්ථිවත්තරඩණුලං ත්‍රායං සිඤමෙව අභිඤ්ඤකාමති, එවං පදසතම්පි පදසහස්සම්පි උග්ගහෙතුං උපධාරෙතුං, සජ්ඣායිතුං අත්ථකාරණානි ච උපපරික්ඛිතුං සමත්ථානි අත්ථො; (ම. ළු 43).

එවං අනතිමනෙතා = එවං උද්ධුමාතාදිභාවං අනතික්කමනෙතා; (ම එ. 246).

එවං අනභඤ්ඤාඛඤා = එවං සුට්ඨතෙ පිනපාණීයං විය අනුලිත්ත විඤ්ඤනං විය අසඤ්ඤාසවිරහිතා; (සං. ළු. 238) – (දී. 449).

එවං අනාරාඛතො වො තිඛ්ඛවෙ අඤ්ඤතිත්ථිය පුබ්බඛාගනෙතා ච උපසම්පාදෙතබ්බා = ඉතො එසෙනපි අඛ්ඛත සම්මත්තාගතො ච උපසම්පා දෙතබ්බා; (සට්. 742).

එවං අනිච්චා වො ආතඤ්ඤසංඛාරා = එවං හුත්වා අභාවටෙඨන අනිච්චා; (දී. 449) – (සං ළු. 237).

එවං අනිච්චා තිඛ්ඛවෙ සඛ්බාරා = ආදි සත්ත සුරියොපමිඤ්ඤාසත්තං අථොව; (අ. 726).

එවං අනුඤ්ඤයමානා = ගාථා සඛ්ඛිත්තිකාරෙහෙව වුත්තා; (ථෙරී. 204).

එවං අනෙජො = නිණ්හසවො; (සු. නි. 451).

එවං අනත්තං වණ්ණාදිනො වවත්ථපෙති = අයමෙතස්ස සභාගපරිවෙජ්ද, විසභාගපරිවෙජ්දෙ පන කෙස සදිසො එවාති; (චතු. 43).

එවං අනත්තගුණං වණ්ණාදිනො වවත්ථපෙති = අයමෙ තස්ස සභාගපරිවෙජ්දෙ, විසභාගපරිවෙජ්දෙ පන කෙසසදිසො එවාති; (චතු. 44).

එවං අපච්චනෙතා දුක්ඛං = වුත්තනයෙන අපචය ගාමිනියා මග්ගපඤ්ඤාය සකලං වට්ට දුක්ඛං අපචිනනත්තස්ස; (ථෙර. ළු. 41).

එවං අභික්කන්තදස්සාවී = එවං අග්ගදස්සාමිං, සදෙව කස්ස ලොකස්ස අජ්ඣාසයාධිමුත්තිගතිපරායණා දීනි පස්සිතුං සමත්ථතාා දස්සෙති; (සු. නි. 478). –(චූ. 50).

එවං අභිඤ්ඤාති සඞ්ඛා = එවං පරියුට්ඨානට්ඨාසි නීති ඉමිනා කාරණෙන; (නෙ 55).

එවං අභිජානිත්වා යා පජිජානනා ඉදං කුසලං = යඤ්ඣානස්ස රූපරූපධම්මේ සලක්ඛණතෝ පච්චයතෝ ච අභිජානිත්වා කුසලාදිවිභාගෙහි තෙ පරිග්ගහෙත්වා අනිච්චාදිවසෙන ඤාතතා හොති, තඤ්ච එවං-පෙ- කුසලන්ති ආදි වුත්තං; (නෙ. 65).

එවං අභිසම්භරාය = ඉදං පුරිමපදසෙසෙව වෙවචනං, එවං විධා පරලොකාති වුත්තං හොති; (දී. 77).

එවං අමහාභං ආවජ්ජියානං උග්ගහතො = එත්ථ ගාරයහා චරියුග්ගහතො න ගහෙතබ්බා; පවෙණියා ආගතතා ආචරියුග්ගහතොව ගහෙතබ්බා; (සං. ටී. 637).

එවං අයන්ති ඛො සුන්දරි පඨිබ්බාජිකා තෙසං අඤ්ඤතිත්ථියානං පඨිබ්බාජකානං පවිසන්තා අභික්කමණං ජෙතවනං අගමාසි = "සම්මණෙන ගොතමෙන සද්ධිං එකගන්ධකුටියං වසිත්වා තං කිලෙසරතියා රමාපෙත්වා ආගතාමිනී"ති වදති තෙන වුත්තං:- (උ. 181).

එවං අවෙරවිතෙනා = එවං අකුසලවෙරස්ස ච පුග්ගලවෙරිනො ච නත්ථිතාය අවෙරවිහෙතා; (අ. 419).

එවං අසමාහිතස්ස = තෙනෙවාහ; (නෙ. 56).

එවං අස්සං වණ්ණාදිනො වචත්ථපෙති = අයමෙතස්ස සභාගපරිවෙජ්දෙ, විසභාගපරිවෙජ්දෙ පන කෙස සදිසො එවාති; (වතු. 49).

එවං අහං භගියායානිත්තාය = යථා වංසො වඩ්ඪිතගෙහා වංසඤ්ඤරෙසු සම්පත්ත සාඛාපසාඛා වෙළු ගුම්බතො දුන්නීහරණීයො හොති, එවං අහම්පි හරියාය මියා ආනිතාය පුත්තධීතාදිවසෙන වඩ්ඪිතගෙහා ආසත්තිවසෙන ඝරාවාසතො දුන්නීහරණීයා භවෙය්‍යං; (ථෙරි. අ. 161).

එවං ආරාධෙතා ඛො ගිහිබවෙ = සුකතපතොඛ සඛබං වුත්තත්ථපලාපෙන වෙදිතබ්බං; (සං. ටී. 742).

එවං ආවත්තනිස්සං = යථා වුත්තං ගණ්ඩං හත්ථාචරියා එවං ත්වං චින්තනකාලි දුච්චරිතවිසෙවනතො නිවත්තා සිස්සාමි; (ථෙරි. අ. 426)

එවං ආඩ්මලේ = එවමෙවං රාගාදීහි ආවිලෙ චිත්තෙ; (ජා. දු. 72).

එවං ආසෙවිතබ්බං = ඉමිනා ච පකාරෙන ඉමිනා ච පකාරෙන ආදිතො සෙවිතබ්බං; (පටි. 517).

එවං ඉතිපෙක්ඛමානො = යථා එසා පරිණතා අහම්පි එවං ජරං පත්තො භග්ගසරීරො භවිස්සාමීති පෙක්ඛමානො; (ජා. ත. 280).

එවං ඉමං නිවාපං නිවුත්තං සබ්බසො මිගජාතා දිස්සිස්සං = එවං ඉමං අමෙහනි නිවුත්තං නිවාපං සබ්බෙ මිගජාතා මිගසඞ්ඝා මිසසජෙප්‍යසන්ති; පරිවජ්ජිස්සන්ති; (ම. දු. 134).

එවං ඉමෙ තයො ධම්මා එකචිත්තස්ස ආරම්මණා නා හොන්ති = එකචිත්තස්ස ආරම්මණභූතා නාවස්ස අවුත්තොපි සිද්ධත්තා තං අවිස්සජෙත්වාව; (පටි. 329).

එවං උදරියං වණ්ණාදිනො වචත්ථපෙති = අයමෙතස්ස සභාගපරිවෙජ්දෙ; විසභාග පරිවෙජ්දෙ පන කෙසසදිසො එවාති; (වතු. 45).

එවං උපෙක්ඛං පටිලභති = සො නිස්සඤ්ච එවං විපස්සනඤ්ච පෙක්ඛං ලභතීති අත්ථො; (ම. ව. 45).

එවං එතාඛිඛෙන ඤාණවත්ථු = එවං එකෙකක්කොට්ඨාසෙන ඤාණගණනා එකෙනවා ආකාරෙණ ඤාණ පරිවෙජ්දෙ හොති; (විභ. 287).

එවං එතෙ තයො ඛම්මපථෙ විසොධයෙ = එවං විසොධෙන්තො හි සීලක්ඛන්ධාදීනං එසකෙහි බුද්ධාදීහි ඉසිහි පවෙදිතං අවඤ්ඣසිකං මග්ගං ආරාධෙස්සති; (ඛ. ප. 545).

එවං ඛනාඝිතමෙව තක්කික්කානං = යථාතෙන බජ්ඣු පතතෙන සුරිමුග්ගමනතො පුරෙයෙව ඔහාසිතං හොති. එවං තක්කෙත්වා විතක්කෙත්වා පරිකප්පන මත්තෙන දිට්ඨිනං ගහණතො තක්කික්කානි ලද්ධ නාමෙහි තිත්ථියෙහි ඔහාසිතං අත්තනො සමය නෙජෙන දීපෙත්වා අධිට්ඨිනං නාව යාව සම්බුද්ධා ලොකෙ නුප්පජ්ජන්ති; (උ. 252). -

එවං ඔවදියමානා එවං අනුසාසියමානා = මියා එවං ඔවදියමානා එවං අනුසාසියමානා; (මහා. 75).

එවං කදිසං වණ්ණාදිනො වචත්ථපෙති = අයමෙතස්ස සභාගපරිවෙජ්දෙ, විසභාගපරිවෙජ්දෙ පන කෙස සදිසො එවාති; (වතු. 45).

එවං කරොති = යො පුග්ගලො එවං වුත්තප්පකාරෙ පුග්ගලෙ සෙවති භජති පයිරුපාසති පාළිං උග්ගණ්හාති පුනපපුනං අත්ථං පුච්ඡති පාසාණෙ ලෙඛං බන්ධනෙහා විය කඤ්චන නාළියා සිහවසං සම්පටිච්ඡනෙහා විය ඔහිත සොතො සක්කච්ච සුණාතීහාති සුණාති; (ජා. ඡ. 35).

එවං කරොහති = යථා මියා පුරිමත්තභාවෙ එතරහිව කම්මං පටිපන්නා එවං අඤ්ඤෙපි කරොහති පටිපජ්ජන්ති තෙ "එවං කරොහත්"ති ආහ; (ථෙරි. 224).

එවං කරොති = කෙනචි කාරාපිනා න හොනත්තී දත්‍ථෙ (ම. ත. 157)

එවං කාමා = එවං ඉච්ඡා; (ම. ද. 311).

එවං කාරී = එවරූපානං වෙජ්ජකම්ම දූනකම්මාදීනං කාරකො; (සං. ත. 79).

එවං කිත්තයි සො බුද්ධො = සො පදුමුත්තරො භගවා එවං ඉමිකා පකාරෙන සුනන්දං සුන්දරාකාරෙන සොමනස්සදයකං කිත්තයි, (අප. 232).

එවං කිර = එවං කිරානි කිර සඤ්ඤ අනුස්සවත්‍ථෙ; (විමා 259)

එවං කිර තං සාමිනයස්ස දෙසි = පටිපුච්ඡාවචනෙසු පි එසෙව නයො; (ස. පි. 391).

එවං කිලොමකං වණ්ණාදිනො ඔවස්සජෙති = අයමෙතස්ස සභාගපරිවෙජ්ජදෙ, විසභාගපරිවෙජ්ජදෙ පන කෙසසදිසො එවා'ති; (වජු. 42).

එවං කුසිතං ආහම්ම සාධුජීවිපි ඛිදති = එව මෙව කුසීතං විරියාරම්භරහිතං කිලෙසවසිකං පුග්ගලං නිස්සාය තෙන කතසංසග්ගෙහා සාධුජීවිපි පරිසුද්ධාජීවො පරිසුද්ධසීලොපි සමානො ගිහි සංසග්ගතො උපපජ්ජෙතති කාමිවිතක්කාදීහි ඛජ්ජමානො පාරං ගන්තුං අසමත්‍ථො සංසාරණ්ණවෙ යෙව ඛිදති; (ඉති. 192).

එවං වෙලං වණ්ණාදිනො ඔවස්සජෙති = අයමෙතස්ස සභාගපරිවෙජ්ජදෙ, විසභාගපරිවෙජ්ජදෙ පන කෙස සදිසො එවාති; (වජු. 50).

එවං වෙ = අපච්චක්ඛාතලක්ඛණං නියමෙති. දයං හි එත්‍ථ අත්‍ථො:- එවමෙව සික්ඛා අපච්චක්ඛාතා හොති, න අඤ්ඤත්‍ථ කාරණෙනාති; (ස. පි. 183).

එවං වෙ අහං අනඉවෙක්ඛන = එවං නිගණ්ඨස්ස වචනොකාසො මා හොතූති හෙට්ඨා අසඤ්ඤෙරෙක තපිත නියාමෙනෙව කථෙනෙත්‍ථා; (ම. ද. 229).

එවං වෙ අහං භගෙන = පුන සක්කච්චං භගවතො කථාය උග්ගහිතභාවං දස්සෙනෙත්‍ථා -පෙ- ආදි මෙව; (දී. 245).

එවං වෙ අහං භික්ඛු ධාරෙමි භද්දෙකරත්තියා ආථාති උග්ගණ්හාකි සඤ = (ආදිසු) තුණ්හීභූතො නිසීදිත්‍වා සුණන්තා උග්ගණ්හාති නාම, වාචාය සජ්ඣායං කරොන්තා පරියා පුණාති නාම, අත්‍ථෙකදෙසං වාචෙනෙත්‍වා ධාරෙති නාම, සෙසං ආනන්ද භද්දෙකරත්තෙ සදිසමෙවාති; (ම. ව. 159).

එවං වෙ ආනන්ද අප්පණිධාය භාවනා හොති = එවං ආනන්ද අඤ්ඤෙන්‍වා භාවනා හොතීති; (සං. ත. 168).

එවං වෙ ආනන්ද තස්ස පාපියසිකා = තස්ස පුග්ගලස්ස පාපුස්සත්‍තතා හොති; ඉමිනා කම්මස්ස වත්‍ථුං දස්සිතං, එවරූපස්ස හි පුග්ගලස්ස තං කම්මං කාතබ්බං කමෙමන හි අධිකරණස්ස වූපසමො හොති, න පුග්ගලස්ස පාපුස්සත්‍තතාය; (ම. ව. 34)

එවං වෙ ආනන්ද පණිධාය භාවනා = එවං ආනන්ද ඤ්ඤෙන්‍වා භාවනා හොති; (සං. ත. 167).

එවං වෙ ආවුසො අඤ්ඤත්තං අසණ්ඨිතං = නියතත්‍ති වසෙන අසණ්ඨිතං, නියතත්‍තිවසෙන හි අනිට්ඨ මිතං ඨානගාමියං න හොති විසෙසභාගියමෙව හොති; (ම. ව. 173).

එවං වෙ ආවුසො අනුසාදු පරිනිබ්බානා = එවං මණි කරණ්ඩ සඤ්ඤස්ස සුවණ්ණකරණ්ඩකං ගහෙත්‍වා නගරං පවිසිත්‍වා විඤ්ඤාපනං ආපජ්ජන්තස්ස විය අගහෙත්‍වා පරිනිබ්බානා හොති; (ම. ව. 173).

එවං වෙ ආවුසො චිත්තං සණ්ඨපෙතබ්බං = (ආදිසුපි) පඨමජ්ඣානවසෙන ආවුසො චිත්තං සණ්ඨපෙතබ්බං පඨමජ්ඣානවසෙන සමාදහිතබ්බං පඨමජ්ඣානවසෙන එකොදිකාතබ්බං පඨමජ්ඣානවසෙන සමාදහිතබ්බං තථා දුතියජ්ඣානාදිවසෙනාති එවං අත්‍ථො දට්ඨබ්බො; (අ. 526).

එවං වෙ ආවුසො භික්ඛු ඡළඞ්ග සමන්නාගතො = ඡළඞ්ගුපෙක්ඛාය සමන්නාගතො හොති. ඡළඞ්ගු පෙක්ඛා නාම කෙති? "ඛීණාසවස්ස ඛීණ" නාති වුත්තෙ කිරියතො චත්තාරි ඛීණ සමපයුත්ත විඤ්ඤාණානි ලබ්භන්ත්; (දී. 770).

එවං වෙ ආවුසො සඞ්ඛාරා දට්ඨබ්බා = (ආදිසු) ආවුසො සඞ්ඛාරා නාම අනිච්චතො දට්ඨබ්බා අනිච්චතො සම්මසිතබ්බා අනිච්චතො විපස්සිතබ්බා තථා දුක්ඛතො අනත්තතොති; (අ. 526).

එවං වෙ උපාලි සඞ්ඝරාජිවෙව හොති සඞ්ඝ භෙදෙ ච = එවං හොති; න පන එත්තවතා සංඝො භින්නො හොති; (ස. පි. 942).

එවං වෙ ගහපති අනොකසාරී = එවං කම්ම විඤ්ඤත්තිෙන ඔකං අසරන්තො අනොකසාරී නාම හොන්ති; (මහා. 219) - එවං -පෙ- අසරන්තෙන -පෙ- (සං. ද්‍ර. 189)

එවං වෙ ගහපති! ආතුරකායො වෙව හොති ආතුර චිත්තො ච = කායො නාම බුද්ධානම්පි ආතුරො යෙව, චිත්තං පන රාගදොසමොහාභිභූතං ආතුරං නාම, තං ඉධ දස්සිතං; (සං. ද්‍ර. 186).

එවං මෙ ගහපති! කාමෙසු අදිණ්ණතා = එවං කිලෙස කාමෙසු අදින්නතා හොති; (සං. ළු. 189) – (මහා. 219).

එවං මෙ දෙණ බ්‍රාහ්මණෝ බ්‍රහ්මසමෝ = එවං බ්‍රහ්මවිහාරෙහි සමන්නාගතත්තා බ්‍රාහ්මණෝ බ්‍රහ්මසමෝ නාම හොති; (අ. 634).

එවං මෙ භික්ඛවෙ = ඉතෝ පරං අසුඤ්ඤස්ස සික්ඛා පච්චක්ඛානස්ස අභාවතෝ නියමේනෙතා ආහ; (ඛ. පි. 181) – ඉදං නවසීවථිකං දස්සෙත්වා කායානුපස්සනං නිට්ඨපෙන්තෝ ආහ; (මි. ථ 247) – එවං චතුත්ථජ්ඣානෙන පස්සද්ධකාය සඛාරෝ වූපසන්ත අස්සාසපස්සාසෝ නාම හොති; (අ 507) – තත්ථ එකෝ පුග්ගලෝ බහිද්ධා ආලෝකං අදිස්වා මාතුකුච්ඡිස්මිං යෙව කාලං කත්වා අපායෙසු නිබ්බත්තනෙතා සකලම්පි කපපං සංසරති සොපි තමෝ තමපරායනෝව; (අ. 523) – ඉදානි දෙසනං අපෙපනෙතා එවං ඛෝ භික්ඛවෙති ආදිමාහ (අ. 573) – විජ්ජමානෙපි දෙය්‍යධම්මෙ පටිග්ගහ කානං එවං දුනබ්බවහුං සබෙබන සබබං අදෙනෙතා පුග්ගලෝ අවසික්කමේඤ්ඤදිසෝ හොති; (ඉති 186).

එවං මෙ භික්ඛවෙ අසුඤ්ඤතිස්සයුච්ඡබ්බා ආරාධෙතා හොති, එවං අනාරාධෙතා = අයම්පස්ස පරිවාස වත්තදස්සනත්ථං මාතිකා; (ඛ. පි. 740).

එවං මෙ භික්ඛවෙ අත්තානං රක්ඛමෙනෙතා පරං රක්ඛති – යෝ භික්ඛු කාමරාගාදීනි පහාය රත්තිට්ඨානදිවාට්ඨානෙසු මූලකම්මට්ඨානං ආසෙවනෙතා අරහත්තං පාපුණාති; (සං. න. 182).

එවං මෙ භික්ඛවෙ! ඤාණෙතා = එවං පඤ්ඤත්තානං ඛන්ධානං උදයබ්බයං ජානන්තස්ස; (සං. ළු. 40).

එවං මෙ භික්ඛවෙ! ඛාතුනානත්තං = එත්ථ ච එවං රූපාදිනානාසභාවම්ව ඛාතුං පටිච්ච රූපසඤ්ඤාදි නානාසභාවසඤ්ඤා උපජ්ජන්තීති ඉමිනා නයෙන අත්ථෝ වෙදිතබ්බෝ; (සං. ළු. 99).

එවං මෙ භික්ඛවෙ භික්ඛු ජ්ඣාන සමාපත්තාගතෙතා = ජ්ඣානුපෙක්ඛාය සමන්නාගතෝ හොති ජ්ඣානුපෙක්ඛා ධම්මා නාම කෙත්; (අ. 821).

එවං මෙ භික්ඛවෙ භික්ඛු දෙවපපත්තෙතා = (ආදිස්‍ර) එවං රූපාවචරචතුජ්ඣානෙ යථා විත්තං විවෙචෙත්වා අරහත්තං පත්තෙතා දෙවපපත්තෙතා නාම හොති; (අ. 556).

එවං මෙ භික්ඛවෙ භික්ඛු පුග්ගල පරොවරඤ්ඤූ = එවං භික්ඛු පුග්ගලානං පරොවරං භින්නබුද්ධාදීං ජානනසමත්ථෝ නාම හොති; (අ. 730).

එවං මෙ භික්ඛවෙ භික්ඛු සමණෙතා = (ආදිස්‍ර) භික්ඛවෙ එවං භික්ඛු සමිතපාපත්තා සමණෙතා හොති; (ම. ළු. 270).

එවං මෙ භික්ඛු = එවං ඛෝ භික්ඛු උග්ගහපරිපුච්ඡා වසෙන වෙව ධම්මවවත්ථානවසෙන ච පරිතෙව නබබානි සුපපටිවිද්ධානි සුපච්චක්ඛානි සත්ථා පටිසෙවතෙතා අධිවාසෙතෙතා පරිවජ්ජෙතෙතා විනොදෙතෙතා ච භික්ඛු නිස්සයසම්පත්තෙතා නාම හොතීති; (අ. 793) – එවං රූපාරම්මණස්ස ඡන්දරාගස්ස වෙදනාදීසු අසුඤ්ඤතරං ආරම්මණං අසාරණතෝ යියා ඡන්දරාගවෙමත්තතා; (සං. ළු. 225).

එවං මෙ මං තවං දෙව් = මියං ඛෝ දෙව ඉත්ථියෝ නාම පබබජිතානං උපචාරකථං න ජානාම, කථං වදෙ මහාරාජානි?; (දී. 448).

එවං මෙ මහාරාජ = එත්ථ එකෝ පුග්ගලෝ බහිද්ධා ආලෝකං අදිස්වා මාතුකුච්ඡිස්මිංයෙව කාලං කත්වා අපායෙසු නිබ්බත්තනෙතා සකලං කපපම්පි සංසරති, සොපි තමොතමපරායණොව; (සං. ථ. 128) – එවං සනිසම්පයුත්තසෙසව සම්පජඤ්ඤස්ස වසෙන අනිස්සකමාදීනි පවත්තෙතෙතා සනිසම්ප ජඤ්ඤෙන සමන්නාගතෝ නාම හොතීති අත්ථෝ; (දී. 142).

එවං මෙ මහාරාජ භික්ඛු සීලසම්පන්නෙතා = එවං නිරන්තරං චිත්තාරෙත්වා දස්සිතෙන නිබ්බෙධ සීලෙන සමන්නාගතෝ භික්ඛු සීලසම්පත්තෙතා නාම හොතීති සීලකථං නිට්ඨාපෙසි; (දී. 127).

එවං මෙ සිඤ්ඤෙ ගොපාලකූපොසථෝ = අරියූ පොසථෝ ච අයං අපරිසුද්ධ චිත්තක්කතාය පන ගොපාලක උපොසථට්ඨානෙ සීතෝ; (අ. 427).

එවං ගජ්ජති = සීහනාදං කරොති; (අප. 242) –

එවං ගතං = එවං මනොරමභාවං ගතං; (ජා. ඤ. 103).

එවං ගතානි = එවං පවත්තානි; (දී. 110).

එවං ගතිඤ්ඤ = එවං නිරයතිරච්ඡාණපෙත්තිවිසය ගතීනං අසුඤ්ඤතරගතිඤ්ඤ; (දී. 77).

එවංගතෙ = එවරූපෙ ගම්භීරත්තෙ; (ජ. ඤ. 30).

එවං-ගතෙ කාලෙ = එවං මරණකාලෙ පනෙතා නිසෙණී අපපමත්තකම්පි න ගාසති; (ජා. අ. 69).

එවං-ගතෝ = සතතුහරිඋගතෝ; (ජා අ. 196).

එවං ගතීතා = එවං අනිච්චාදිවසෙන නාම කායං සත්තිත්වා ඨිතා; (නෙ. 169).

එවං ගතිතා = දිට්ඨිසංඛාතා නාම දිට්ඨිධම්මා "සස්සතෝ අත්තා ච ලොකෝ චා"ති එවං ගහිතා ආදින්නා පවත්තිතාති අත්ථෝ; (දී. 76) – එවං සම්පිණ්ඩිතා උපපාදිතා; (නෙ. 218) – එවං අනිච්චා දිනෝ කලාපසම්මසනාදිවසෙන ගහිතා සම්මසිතා; (නෙ. 66).

එවං ගතිතානං = එවං පවත්තිතානං; (නෙ 66)

එවං ගාමෙ මුනිච්චරෙ = එවං සෙඛෙඛා අසෙඛෙඛාවා අනගාරියමුනී කුලපටිපාටියා ගාමෙ භික්ඛං ගණ්හන්තෝ චරෙය්‍යාති අත්ථෝ; (නෙ. 222) – එවං සෙඛාසෙඛ භෙදෙ අනාරියමුනි –පෙ– ජිවරත්ති අත්ථෝ; (ධ. ප. 182).

එවං ගොතෙතා = භඤ්ඤවෝ වා ගොතමෝ වා; (නෙ. 144) – (ස. නි. 104) – සඞ්ඝවනෝ වා සඤ්ඤ පොවා; (පටි. 256) – (චූ. 36) – (විසු. 316) – නාති දෙවඤාති සඤ්ඤා එක ගොත්තෝ; (මි. ප. 114) – (ස. නි. 105) – ගොතමෝ වා සඤ්ඤපෝ වා; (ඉති. 245) – විපස්සිආදයෝ කොණ්ඩඤ්ඤ ගොත්තෝ, කකුසඤ්ඤාදයෝ කස්සප ගොත්තෝති; (මි.ව.114).

එවං ගොවින්ද ජානාහි = ගොවින්ද එවං මං ධාරෙහි; (විමා. 40) – ගොවින්ද, පණ්ඩිත එවං මං ජානාහි එවං ධාරෙහීති; (දී. 471).

එවං චක්ඛුමතෙතා පසසතති = එවං පඤ්ඤුවඤ්ඤු මිනෙත්‍රා සපුඛඛහාගෙන මඤ්ඤපඤ්ඤ වඤ්ඤුනා වත්‍ථුසඞ්ඛමං පස්සන්ති; (ඉති. 142).

එවං ච නෝ සුතඤ්ඤ ඛවරති = යසමා අම්හාකං සුත්තෙ එවං ආගච්ඡති, න මියං මුඛරාළ්හාමත්තං වදාමි, සුත්තෙ ච නාම ආගතං වදමානා කස්සහායෙ ස්‍යාම, තසමා සම්මුඛාපි නං වදෙය්‍යාමාති අත්ථෝ; (මි. ප. 145).

එවං ච පන භික්ඛවෙ ඤඤිතං අවරිතඛබං = එත්ථ ඤඤිත්තාරං කෙ ලභන්ති? කෙන ලභන්තීති? ගණනවසෙන තාව පච්ඡිමඤෝටියා පඤ්ච ජනා ලභන්ති. උඤ්ඤං සතසහස්සමත්තෙ පඤ්චන්නං හෙට්ඨා න ලභන්ති. වුත්ත වස්සවසෙන පුරිමකාය වස්සං උපගන්ත්වා පඨමපවාරණාය පවාරිතා ලභන්ති. තිත්‍තවස්සා වා පච්ඡිමකාය උපගතා වා නලභන්ති අඤ්ඤඤබිං විහාරෙ වුත්තවස්සාපි ලභන්ත්‍යෙව; (ස. නි. 820).

එවං ච පන භික්ඛවෙ තෙ භික්ඛූ නානි ආපත්තීහි මුච්චිතබා = එවං නිණ්ණත්තාරකකම්මවාචාය කතාය කම්මවාචාපරියොසානෙ යත්තකා තත්ථ සන්නි පතිතා අත්තමනෙතා සුත්තාපි සම්පජ්ජන්තාපි අඤ්ඤවිහිතාපි, සබෙබ තෙ භික්ඛූ යාව උපසම්පද මාළකතෙතා පඨමාය ථුල්ලවජ්ජ්ඤඤ භිඛ්ඛුනිසංසුත්තඤ්ඤ ඨපෙත්වා අවසෙසා ආපත්තියෝ ආපජ්ජන්තා, සබ්බාහි නාහි ආපත්තීහි වුට්ඨිතා හොන්ති; (ස. නි. 883).

එවං ච පන භඤ්ඤවෙ සම්මඤ්ඤිතබ්බා = එත්ථ පන එතාය යථා වුත්තාය කම්මවාචාය පි අපලොක නෙත්‍යාපි අත්තෙතා විහාරෙ සබ්බසඞ්ඝමපෙක්ඛිපි බාහිඩිමායපි සම්මන්නිතුං වට්ටතියෙව; (ස. නි. 831).

එවං වලිතං = එවං නිසු භවෙසු නිවත්තලභාවසස ච සණ්ඨිතභාවසස ච අභාවා වලිතං; අසණ්ඨිතං; (ජා. අ. 41).

එවං විඤඤ උදපාදි = යදිං එවං විඤ්ඤාණං නව උපපන්නං; (ජා. අ. 160).

එවං විහෙඨයඤ්ඤ තදු = තදු නුඛෝ අහං මිහා හදයි විය අසඛ්ඛතං සරඛ්ඛතං ඤත්වා ගෙහතෙතා නිකඛමණ වසෙන වතං පඨියිස්සාමීති එවං තදු සොණුත්තරකාලෙ විහෙඨයිං අහං; (වරි. 165) – එවං විහෙඨයිං අහං; (බු. 84).

එවං චිරං අඤ්ඤාඩි = එවං චිරාඩි; කෙන කාරණෙන එවං චිරකාලං පබ්බජ්ජං අනුපගන්තබ්බා අගාර මජ්ඣෙ වසිනී අත්ථෝ; (උ. 220).

එවං වෙ = එත්ථ "එව"නති උපමාකාරෙ නිපාතෙතා. "වෙ"නි පරිකප්පතෙ; (ඉති 70).

එවං වෙතසො පරිවිතක්කා උදපාදි = එවං ඉදානි වුච්චමානාකාරෙන විහාරස්ස මිතක්ඛෙතා උපපජ්ජි; (උ. 188) – ඉමිනා ආකාරෙන මිතක්ඛෙතා උපපජ්ජි; –කස්මා පන උදපාදිනි? අසමමුඛතතා දිට්ඨාසෙ වනතතා ච; (සු. නි 302) – සො කිර පබ්බජිත්වා පඨමි අන්තොවස්සමෙයෙව සමාපත්තිලාභී හුත්වා සහස්සාලොක දස්සනසමත්ථං දිබ්බචක්ඛු ඤාණං උප්පාදෙසි, සො සාරිපුත්තත්තෙරස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා, එවමාහ; (අ 765) – එස මහාපුරිස මිතක්ඛෙතා උපපජ්ජීති අත්ථෝ; (අ. 766) – නෙන වුත්තං; (දී. 208).

එවං වෙතඤ්ඤ සුතඤ්ඤතා තථාගතස්ස = සුතඤ්ඤතා එත්ථ එතෙසං නිසඤ්ඤනං පඤ්ඤා ව්‍යාකරණෙ ඉමං ඤානං එතෙසං අවිඤ්ඤතං අඤ්ඤාරං තෙති මේ අනධිගමතත අධිගතසඤ්ඤාදිතෙතා ගණ්ඨතෙතං මිතොඩෙත්වා පාකටං කාත්වා ධම්මං දෙසෙමීති එවඤ්ඤ තථාගතස්ස හොති; (මි. ව. 36).

එවං මෙ නො = මහාරාජ මා විහතයිත්ථ සවෙ අම්හාකං එවං විහරන්තානං ජීවිතන්තරායො න භවිස්සති; (ජා. අ. 204).

එවං මෙ සන්තා ඤාතෙය්‍යුං = ඉදං සච්චා ජෙතවනෙ විහරන්තෙහා මතකභත්තං ආරබිතකථෙයි; (ජා. අ. 148), – ඉමෙ සත්තා එවඤ්ඤ ජානෙය්‍යුං; (ජා. අ. 150)

එවං ඡඤ්ඤ = එවං අඤ්ඤාසයා; (මි. ද්‍ර. 311)

එවං ඡිදං දුරභිභවං කො ඝරං පටිපජ්ජති = නංදුනි එවං එතෙසං කුහනාදීනං අකරණෙ සති තාය තාය පරිහානියා ඡිද්දං කරණෙපි සති නිච්චමෙව කාතබ්බතො දුරභිසම්භවං දුරාරාධනීයං නිච්චං කරොන්තස්සාපි වා දුරභිසම්භවමෙව දුප්පූරං ඝරාවාසං අහං නිප්පරිතස්සො හුත්වා අජ්ඣාවසිස්සාමීති කො ඝරං පටිපජ්ජතීති; (ජා. ද්‍ර. 167).

එවං ජච්චා = විපස්සිආදයෝ බන්ධියජ්ච්චා, කකුසන්ධාදයෝ බ්‍රාහ්මණජ්ච්චාති; (මි. ව. 114)

එවං ජරාව මච්චුව = ඉධ දොයෙව පබ්බතා ගහිතා රූපෙවාදෙ පන: "ජරා ආගච්ඡති සබ්බං යොබ්බනං විලුම්පමානා"නි එවං ජරා මරණං ව්‍යාධි පීපන්නීති වත්තාරෝ පෙතෙ ආහංසාව; (සු. ස. 131)- (සං. ඵ 132)

එවං ජාගරතං =එවං දෙවතෙ අහං ඉමිනා කාරණෙන ජාගරතං සුත්තෙහා නාමාති එසනයෝ සබ්බපදෙසු; (ජා. න. 286).

එවං ජානානං මච්චානං නිච්චං මරණතො භයං = එවමෙව උපජ්ජනානං සත්තානං මච්චුසංඛාත මරණතො සන්තං කාලං භයං; (මහා. 176).

එවං ජානං = පුත්තධීතරෝ මාරෙත්වා දෙවලොකං ගච්ඡන්තී එවං ජානන්තො කිංකාරණා අත්තානංව පුත්තෙ ච ඤාතී ච අත්තානංව න ඝාතෙසි; (ජා. ස. 123).

එවං ජානතා = එවං සඟ්ඛිපස්සනෙන මඤ්ඤන ජානන්තා; (මි. ද්‍ර. 257).

එවං ජානාති = දීඝරත්තං සමාපන්නෝ න ඉත්තර සමාපන්නොති ජානාති; (මි. ද්‍ර. 318) – එවං පරිඤ්ඤානිච්චාදිවසෙන යො ජානාති; (නෙ. 66).

එවං ජානාහි = සබ්බසො පහීනතණ්හාවිජ්ජාති මං ජානාහි; (ථෙරී. 52).

එවං ජානාහි ගාමිණි = කත්ථචි ගාමික පුරිසොපි ගාමජෙට්ඨකොපි ගාමිණී ඉධ පන සබ්බජන ජෙට්ඨකං අත්තානං සඤ්ඤායාහ; (ජා. ඵ. 125).

එවංකාමි = එවං විපස්සනා පටිපාටියා ආගතානං උපපාදිතාය ඵලසමාපත්තියා කාලයෙනෙහ; (අ. 864).

එවං ඤත්වා යථාභූතං = එවං එත්තකං කාරණං ඤත්වා සභාවං ජානිත්වා; (අ. 674).

එවං ඤත්වා කත්වා = එවං පාකටං කත්වා; (මහා. 118).

එවං තං නාතිවස්සති = එවං සන්තෙ තං ආපත්තිං ආපජ්ජනකං ආපත්තාපුග්ගලං අත්තභාවං අතිවිජ්ඣිත්වා කිලෙසවස්සනෙන න වස්සති න තෙමෙති. එවමෙව සොං කිලෙසෙහි අනවස්සුතො පරිසුද්ධසීලො සමාහිතො හුත්වා විපස්සනං පට්ඨපෙත්වා සම්මසන්තො අනුක්කමෙන නිබ්බාණං පාපුණාතීති අධිප්පායෙන; (ඵ. 215), – එවං වෙතං චිත්තං නාතිවස්සතීති අත්ථෙ; (ස. මී. 1002).

එවං තං යාචිතාගඤ්ඡිං = තම්පි සද්ධාය පූරිතත්තා එවරූපොයෙවාති මඤ්ඤමානො අහං තං යාචිතුං ආගඤ්ඡිං; (ජා. ස. 479).

එවං තණ්හං පහාය න උපෙනිසබ්බං = එවමෙපත්ථ අත්ථො දට්ඨබ්බොං; (සු. නි. 188).

එවං තවං වණ්ණාදිනෙ වවත්ථපෙති = අයමෙතස්ස සභාගපරිවෙණදෙ. විසභාගපවෙණදෙ පන කෙස සදිසොං එවාති; (වජි. 36).

එවං තණ්හා නිච්චං ඵලං දෙති = යසමා පන තංතං වෙතනාසම්පයුත්තා තණ්හාපි වෙතනා විය දිට්ඨ ධම්මවෙදනීයාදිවසෙන නිධා හොති තසමා වුත්තං; (නෙ. 85).

එවං තස්ස විජානාති = එවං නා වෙදනා විජානාති තස්ස වා දුක්ඛභාවං විජානාති; (සු. නි. 410).

එවං තාසු විරජ්ජති = එවං තාසු වෙදනාසු විරජ්ජති ඉධාපි සුත්තෙ සම්මසනවාර වෙදනා කථිතා ගාථාසු ඤාණුත්තරසතං; (සං. න. 83) – එවං සොං අහං න හොමි එතං මයිහං න හොතීති පස්සන්තො එවං තෙසු ධම්මෙසු විරජ්ජති; (සං. ඵ. 140).

එවං තස්ස විසුජ්ඣති = එවං තසමිං අරියමග්ගෙ විසුජ්ඣති; (නෙ. 202) – එවං තෙසු චතූසු අරිය සච්චෙසු විසුජ්ඣති; (නෙ. 202) – (සං. ඵ. 71). (මි. ව. 206)

එවං නමෙ = එවං නමෙරාජ්ජානාගිනි; (ජා. ත. 131).

එවං නව අපජ්ඣා භවිස්සති = එවං යථා වුත්තනයෙන අවජානිතබ්බභාවෙ සති තුයහං ගෙහතො නික්ඛමණෙන නිත්තං පාරමිපරිපූරණං භවිස්සති; (චරි. 171).

එවං කාමෙසෙ වණ්ණාදිතො වවත්ථපෙති=කෙසා න අවසෙසඑකතිංසාකාරා අවසෙස එකතිංසා න කෙසාති එවං සීසභාගපරිච්ඡෙදතො ව වවත්ථපෙති; (වතු. 33).

එවං නිවත්තගතං = (ආදීනි) නසෙසෙව විත්තාසස තොමන වචනානි. තත්ථ එවං නිවත්තගගතන්ති එවං යථාවුත්තෙන විධිනා පටිපදාවිසුද්ධි පභඤ්ඤන උපෙක්ඛානුබ්‍රූහනාසඤ්ඤසමපහංසනාවසෙනාති විධිභාවං ඤතං; (පටි. 326).

එවං තුවං ධම්මරතො = එවං තුවං නානාගහරස හොජ්ජං තුඤ්ඡතෙතා සුරාපාණාරිරතො නීණි දුච්චරිතානි පහාය තිවිධසුචරිතධම්මරතො හුත්වා; (ජා. ප. 186).

එවං තුවං බ්‍රහ්මවාදිණී = එවමෙව නං සුට්ඨුපුල්ල ඹුපලං විය තවං බ්‍රහ්මවාරිණී; (ථෙරී. 196).

එවං තොසෙසි = සා කිර පුත්තං පියඛාරං අඛෙකනාදය ජෙතවනසස පච්ඡිමභාගතො පට්ඨාය ගොවරං පරියෙසන්තී අනුපුබෙබන නගරාභිමුඛී හුත්වා උච්චාරපසසාවඛෙලසිඞ්ඝාණිකා දුඛෙභාජනානි පරියෙසමානා ථෙරසස වසනට්ඨානං පත්වා මධුරසසරං අසොසි; (සං. ඵ. 238) – සා කිර ඨිතරං අඛෙකනාදය පුත්තං අඞ්ගුලියා ගහෙත්වා ජෙතවනපිට්ඨියං පාකාර පරිකෙඛපසමීපෙ උච්චාරපසසාව ඛෙලසිඞ්ඝාණිකං පරියෙසමානා අනුපුබෙබන ජෙතවනද්වාර කොට්ඨකං සමපත්තා; (සං. ඵ. 238).

එවං දදන්ති = ඉදානි රඤ්ඤ පෙතතිසසූපපත්තෙන සඤ්ඤකෙ උද්දිසස දින්නදානං පසංසන්තෙතා එවං දදන්තීති තතියගාථමාහ; (සු. ස. 159).

එවං දදන්තීඤ්ඤතින්තං = ඉදානි පෙතති සිසසෙ උපපත්තෙන සඤ්ඤකෙ උද්දිසස රඤ්ඤ දින්නං දානං පසංසන්තෙතා –පෙ– තතියගාථමාහ; (පෙ. 20).

එවං දත්තෙන වණ්ණාදිතො වවත්ථපෙති = අයමෙතෙසං සභාගපරිච්ඡෙදෙ. සීසභාගපරිච්ඡෙදෙ පන කෙසාදිසෙ එවාති; (වතු. 35).

එවං දානං න දියති = එවමෙතං යසදායකං සිරිදායකං සම්පත්තිදායකං දානං න දියතීති අදානකාරණං කථෙසි; (සු. ස. 113) – එවමෙතං යසදායකං සම්පත්තිදායකං සුඛදායකං දානං නාම නදීයතීති අදානකාරණං කථෙසි; (සං. ඵ. 46).

එවං දිට්ඨපාදෙ = යථා තං බ්‍යසනං නාගච්ඡති එවං මසා ඛාණපාදං දිට්ඨං අට්ඨලොකධම්මපදනතිපි වදන්තියෙව; (ජා. ත. 117).

එවං දිටඨි = දළහනාය එවංදිට්ඨි. දුකෙඛන සුඛං පත්ථයමානා අහාසකිලමථානුයොගමිනුයුත්තා කාමෙසු පුසදසදි සඤ්ඤි කාමසුඛල්ලිකානුයොග මනුයුත්තාව විහරන්තීති යොජෙතබ්බං; (නෙ 163).

එවං දිට්ඨිකා = එවං ලද්ධිකා; (මහා. 136).

එවං දිට්ඨිනො = එවං ඉදානි මහාබ්‍රහ්මාකාරෙ පවත්තා දිට්ඨි එතෙසන්ති; (උ. 238).

එවං දුක්ඛා පමුච්චති = ඉමිනා පකාරෙන එතසමා වට්ටදුක්ඛා පමුච්චතීති; (සු. නි. 158).

එවං දුනියෙන = සා උපපත්තී? අඤ්ඤතරෙ බාරාණසී රාජා දහරොව පබ්බජිතුකාමො අමච්චෙව ආණාපෙසි: දෙථිං ගහෙත්වා රජ්ජං පරිහරථ, අහං පබ්බජිස්සාමීති; (සු. නි. 65) – (අප. 146).

එවං දුභාසිතං = එවං අසොභණබ්‍යඤ්ජනාසං දුබ්භා සිතං භණ්ඩති. (ජා. අ. 156).

එවං දෙති = යථා නං අවිකලවසසුං සිවයො පරිවා රෙයුං එවං බාහිරධනමෙවසස දෙති මා අකඛිනි අකඛිසු ති දිවොසු න තං සිවයො පරිවාරෙසුන්තීති; (ජා. ප. 97) – යථා තං –පෙ– විරං පරිවාරෙයුං එවං දෙති ධනමසස දෙති මා අකඛිනි, වසුසු ති දිවොසු න තං සිවී ති අත්තානං පරිවාරෙසුන්තීති දසෙසති; (චරි. 56).

එවං ධම්මිදං කුලං = ඉදං මඞ්ගලකුලං නාම කතං දුසොභණබබං විනාසොභණබබන්ති එවං සභාවනති; (ජා. අ. 212).

එවං ධම්මා = එවංසභාවා. (ජා. ත. 57) – එත්ථ සමාධිපක්ඛා ධම්මා අධිපෙතා, මග්ගසමාධිනා ඵලසමාධිනා ලොකියලොකුත්තරෙන සමාධිනා, එවං සමාධිනාති අත්ථො; (දී. 283) – (ම. ව 114).

එවං ධම්මානි = දෙසනා ධම්මානි; (ධ. ප. 287)

එවං ධම්මා හි සාවනා = සාවනා හි එවං සභාවානි; (ජා අ. 119).

එවං ධම්මෙ විසාපනෙන = එවං පොරාණෙ බ්‍රාහ්මණධම්මෙ නථෙඨ; (සු. නි. 286).

එවං ධම්මා = එත්ථ පන සමාධිපක්ඛිකා ධම්මානි අධිපෙතා; (ම. ත. 125).

එවංධම්මා එවං පකඤ්ඤා = නං සම්පයුත්තාමෙව සමාධිඛන්ධං පඤ්ඤාඛන්ධඤ්ච දසෙසති; (ම. ඵ. 157).

එවං ධාරෙථ = තුම්හෙ එතං ජාතකං එවං ධාරෙථ උග්ගණ්හාථ පරියාපුණාථාති; (ජා. ප. 213).

එවං ඛිරූපසෙවනා = යථා අසුරනිනොපි පත්‍ථා නගරසම්බන්ධෙන සුරනිං වායහති, එවං පණ්ඩිතූ පසෙවනා පකතියා අසිලවනෙ සිලසමාදානාදි වසෙන සිලගන්ධවායනස්ස කාරණං හොති; (ඉති. 189).

එවං නං තත්‍ථ ජානන්ති = තං රහදං තත්‍ථ එවං ජානන්ති. කින්ති ජානන්ති "සම්බුද්ධොසරිතෙ දක්ඛො"ති එවං ජානන්ති; (දී. 703) - (චතු. 180)

එවං නන්දෙ වණ්ණාදිනෙ වචත්‍ථපෙති = අයමෙතස්ස සභාගපරිවෙජ්ජදෙ. විසභාග පරිවෙජ්ජදෙ පන කෙස සදිසෙ එවානි; (චතු. 34).

එවං නන්දෙ යථා අහං = යථා අහං නෙන ආසන දානෙන එතරහි නන්දම්හි එවමෙව අනෙදසදපි නන්දෙය්‍ය මොදෙය්‍ය; (විමා. 31).

එවං නන්දෙය්‍යං = එවමෙව අහම්පි භයා මිසසීභාවං ගතොා නන්දෙය්‍යං, පිතිසොමනස්සජාතොා භවෙය්‍යන්ති වදති; (දී. 501).

එවං න සක්කා = න සක්කමෙතන්ති න විචරන්තීති; (ජා. ථූ. 116).

එවං නහාරූ වණ්ණාදිනො වචත්‍ථපෙති = අයමෙතෙසං සභාගපරිවෙජ්ජදෙ, විසභාගපරිවෙජ්ජදෙපන කෙස සදිසො එවානි; (චතු. 38)

එවං නාමො = තිස්සො වා ඵුස්සො වා; (විසු 316) - (ඉති. 245) - (පටි. 256) - (නෙ. 144) - (ථූ. 36) - වෙස්සන්තරොවා ජොතිපාලො වා; (ස. ථි. 104) - ආදි වුත්තනයමෙව; (ස. ථි 105).

එවං නිරයෙ = එවං නිරයෙ ඨිතොයෙවාති දට්ඨබ්බා; (අ. 33).

එවං නිස්සයසම්පජනෙනා = යථා සා චම්පූ එවං අත්තෙසුපි කුලපුත්තෙනා නිස්සයසම්පන්නෙනා කල්‍යාණ මිත්තං බුද්ධිං වා බුද්ධසාවකං වා නිස්සයං ලභිත්වා; (ජා. ථූ. 17).

එවංනු අස්ස සඛගතොා = සඛගතොපිස්ස එවං සතොා නාම භවෙය්‍ය; (ජා. ස. 258).

එවං නො = එතාය දිට්ඨියා සති න හොතීති අත්‍ථො; (ම. න. 97).

එවං නො අයං අමිහාකං = එත්‍ථ නොති නිපාත මත්තං. එවං අයං අම්හාකන්ති අත්‍ථො; (ම. ථූ. 261).

එවංනො මන්තිනං රහො = මහාරාජ මයා ච වෙදෙහ රාජෙනව එවං රහසි මන්තිතං යං යං ඉධ මයාහං චූළනීරාජා කරොති තං තං තත්‍ථ තස්ස පුත්තදාරකං කානබ්බන්ති; (ජා ස. 400).

එවං පච්චයං පජානාති = එවං දුක්ඛසච්චස්සෙත පච්චයං ජානාති පච්චයසමුදයාදයෙ ච සමුදය සච්චාදීනං යෙව වසෙන වෙදිතබ්බා; (සං ථූ 44).

එවං පජා = එවං මහාසත්තලොකො ඉධ පාපනී කරිත්වා; (ථෙර. ථූ 37).

එවං පජානාති = (ආදි) චක්ඛු ඉන්ද්‍රියාදෙසු පරිභාවිතත්තස්ස පුබ්බනිවාසානුස්සතිඤාණං උප්පාදෙතුකාමස්ස තදුප්පාදනවිධානදස්සනත්‍ථං වුත්තං; (පටි. 242).

එවං පඤ්ඤු = ලොකියලොකුත්තරපඤ්ඤුය එවං පඤ්ඤු; (ම. ව. 114) - මහාපඤ්ඤුදිවසෙන එවං පඤ්ඤු; (සං. න. 170) - මහාපඤ්ඤුදිවසෙනෙව එවං පඤ්ඤු; (දී. 284)

එවං පතිපන්නස්ස = සහජ්වනාය ඉන්ද්‍රියවරියාය පටිපන්නස්ස; (පටි. 377).

එවං පතිවිජ්ඣනෙනාපි භාවෙති, භාවෙනෙනාපි පතිවිජ්ඣති=මග්ගභාවණේ සතිං යෙව භාවනාය ච පටිවෙධස්ස ච සම්භාවදස්සනත්‍ථං වුත්තං. අනන්තානුපස්සනාය විපස්සනාභාවණේපි පඤ්ඤින්ද්‍රියසෙස ව ආධිපතෙය්‍යත්තා පටිවෙධකාලෙපිනි අපි සද්ධා පුබ්බඞ්ගමා; (පටි. 395).

එවං පතිපන්නස්ස = සභාවජ්ජනාය ඉන්ද්‍රියවරියාය පටිපන්නස්ස; (ථූ. 70)

එවං පතිපන්නො ච ඛො = අසෙවිතබ්බං කායවචී සමාචාරං පරියෙසනං පහාය සෙවිතබ්බානං පාරිපූරියා පටිපන්නො දෙවානමිඳ භික්ඛු පාතිමොක්ඛ සංවරාය උත්තමජෙට්ඨසීලසංවරත්‍ථාය පටිපන්නො නාම හොතීති භගවා ඛීණාසවස්ස ආගමනීය පුබ්බභාගපටිපදං කථෙසි; (දී. 528)

එවං පතිට්ඨිතා = එවං ගුණෙහි පතිට්ඨිතා; තත්‍ථ ලොකියමහාජනා පපතිතා නාම; සොතාපන්නා දයො පතිට්ඨිතා නාම; තෙසුපි පුරිමා තයො කිලෙසානං සමුද්දාරකණේ පපතිතා නාම; ඛීණාසවො පන එකන්තෙනෙව පතිට්ඨිතොා නාම; (අ. 347).

එවං පපතිතා = එවං ගුණපතනෙන පතිතා; (අ. 347).

එවං පපඤ්චං වණ්ණාදිනො වචත්‍ථපෙති = අයමෙතස්ස සභාගපරිවෙජ්ජදෙ, විසභාගපරිවෙජ්ජදෙ පන කෙසසදිසො එවා'නි; (චතු 43).

එවං පරාමට්ඨා = නිරාසඞ්කචිත්තතාය පුනප්පුන ආමට්ඨා - පරාමට්ඨා, "ඉදමෙව සච්චං, මොඝ මඤ්ඤන්ති පරිනිට්ඨාපිතා කාරණසංඛාතා පන

දිට්ඨිට්ඨානා යථා ගඤ්ඡමානා දිට්ඨියෝ සම්පටිඤ්ඤා පෙසෙති. එවං ආරම්මණං වසෙන ච පච්චනා වසෙන ච සෙවන වසෙන ගහිතා; අනාදීනව දස්සිතාය පුනපපුන ගහණවසෙන පරාමට්ඨා; (දී. 76).

එවං පසන්නෝ = එවං සද්දහාමි අභත්තේ අත්තේ; (දී. 416). - (අ. 521). - එවං උපපන්නසද්ධෝ එවං සද්දහාමීති අත්තේ; (දී. 637). - එවං සමන්නාගතසද්ධෝ එවං සද්දහාමීති අත්තේ; (සං. ත. 169).

එවං පස්සං = ඉමිනා පකාරෙන පුබ්බභාගෙ ලෞකිය සඳ්ඛෙන පරිවෙඛකාලෙ ලොකුත්තර සඳ්ඛෙන පස්සතෝති; එත්තාවතා සම්මාදිට්ඨි වුත්තා; (පටි. 316)

එවං පස්සං නිබ්බින්දෙ = පුන තමේව සම්පිණ්ඩෙත්වා දස්සනෙත්තා -පෙ- ආදිමාහ; (ම. ව. 218). - ඉදං කස්මා ආරද්ධං? වට්ටං විනාසෙත්වා ඨිතං බිණ්ණවං දස්සෙස්සාමීති ආරද්ධං. එත්තකෙන වා ඨානෙන විපස්සනා කථිතා, ඉදානි සහ විපස්සනාය මග්ගෙ දස්සෙතුං ඉදං ආරද්ධං; (සං. ළු. 216).

එවං සිත්තං වණණාදිනෝ වවත්ථපෙති = අයමේතස්ස සභාගපරිවෙජ්දෙ, විසභාගපරිවෙජ්දෙ පන කෙත සදිසෝ එවාති; (විභ. 46).

එවං සියෝ පුථු අත්තා පරස්ස = එවං කස්සචි අත්තනා පියතරස්ස අනුපලබ්භනවසෙන පුථු විසුං විසුං තෙසං තෙසං සත්තානං අත්තා පියෝ; (උ. 193). -යථා එකස්ස අත්තා පියෝ එවං පරෙසං පුථු සත්තානම්පි අත්තා පියෝති අත්තේ; (සං. ළ. 110).

එවං සිහසං වණණාදිනෝ වවත්ථපෙති = අයමේතස්ස සභාගපරිවෙජ්දෙ, විසභාගපරිවෙජ්දෙ පන කෙත සදිසෝ එවාති; (විභ. 42).

එවං පුග්ගලෝ = ඉමිනා කාරණෙන පුග්ගලෝ එකාචාරං නිබ්බෙඨෙත්වා යථා නිබ්බෙඨිතාව හොති; (ප. 77). -එවං සාධු සද්ධාති ඉමෙසං සද්ධාදීනං වසෙන එකාචාරං උම්මුජ්ජිත්වා තෙසං පරිහානියා පුන නිබ්බිජ්ජනියෙව දෙවදත්තාදයෝ විය; (ප. 77). -එවං ඉමාය සද්ධාදීනං ඔකියා පුග්ගලෝ උම්මුජ්ජිත්වා ඔතෝ නාම හොති; (ප 77).

එවං පුග්ගලෝ තමෝ හොති තමපරායනෝ = එත්ථ එකෝ පුග්ගලෝ බහිද්ධා ආලොකං අදිස්වා මානුසකවත්ථුප්පමාණෙනෙව කාලං කත්වා අපායෙසු නිබ්බත්තනෙනෙතා සකලෙපි කප්පෙ සංසරති; (ප. 59).

එවං පුග්ගලෝ ලොලෝ හොති = එවං ඉත්තරසද්ධා දිට්ඨාය පුග්ගලෝ ලොලෝ නාම හොති; (ප. 75).

එවං පුථුජ්ජනබ්බං එවං සිස්සපජ්ජිනබ්බං = එත්තාවතා ච මහාථෙරෝ ලිඞ්ගවයභාරං විනාජ්ජෙත්වා අජ්ඣත්තසන්තා වසෙන පුථුජ්ජනභාවයං සිස්සපජ්ජන භාවඤ්ච දස්සෙත්වා ඉදානි සුත්තන්තන්තරෙසුපි පුථුජ්ජනසිස්සපජ්ජනභාවයානං භයං දස්සෙත්තෙතා -පෙ- ආහ; (නෙ. 66).

එවං පුනන අදුං පුනන = අන්ධබාලපුත්තා එවං රාජකුලාදිසු අපපමත්තෙතා හොති අදුං ච කම්මං කරොතීති සිත්තාපෙන්නී; (ජා. අ. 183).

එවං පුබ්බං වණණාදිනෝ වවත්ථපෙති = අයමේතස්ස සභාගපරිවෙජ්දෙ, විසභාගපරිවෙජ්දෙ පන කෙත සදිසෝ එවා"ති. (විභ. 47).

එවං පොට්ඨපාද = අථස්ස භගවා සු උග්ගහිතං නයාති අනුජානනත්තා -පෙ- ආහ; (දී. 245).

එවං බහූපකාරං යථා යොනිසෝ මනසිකාරෝ = උපායමනසිකාරෝ පථමනසිකාරෝ අනිච්චාදිසු අනිච්චාදිනයෙනෙව මනසිකාරෝ අනුච්චානු ලොමිකෙන වා විත්තස්ස ආවජ්ජනා අභොවජ්ජනා ආභොගෝ සමන්නාහාරෝ අයං වුච්චති යොනිසෝ මනසිකාරෝ; (ඉති. 49).

එවං බාලූපසෙවනා = එවං සම්පදං බාලජ්ජූපසෙවිතා දට්ඨබ්බා; (ඉති 189). - බාලූපසෙවතෙතා හි පුග්ගලා මච්ඡං උපනයන්තා සුසඟං විය හොති පාපකම්මං කරොන්තෙතා අවණ්ණං අකිත්තිං ලභති; (ජා. ප. 120).

එවං බුද්ධං අනුස්සරන්තෙතා = (ආදිසු) "ඉතපි සෝ භගවා"ති ආදිනා නයෙන අනුස්සරන්තෙතාපි බුද්ධං අනුස්සරති; (ම. ළු. 189).

එවං බ්‍යාකරෙය්‍යාථ = කස්සචි අත්තනෙතා ගිහාර සමපත්තිං ආවිකත්තුකාමෙතා උපාරම්භමොවහන්තං; (සං. ත. 213).

එවං භණති සුමෙධා = එවං වුත්තපපකාරෙන සුමෙධා රජකඤ්ඤා සංසාරෙ අත්තනෙතා සංවෙගදීපනිං කාමෙසු නිබ්බෙඨභාගිනිං ධම්මකථං කථෙති; (ථෙරී. 223).

එවං භදද්දනව = එවං හොතු භද්දකං තව වචනන්ති වත්වා; (ම. ත. 216). - සෙතා පි එවං මහාරාජ හොතු භද්දං තව සෙතා සංඛ්‍යානකිළාදීනි වා තව සම්පජ්ජාදීනි වා දස්ස නය ගච්ඡාමාති අවත්වා බුද්ධං පසාදිස්සාම ධම්මං සොස්සාමාති මදඤ්ඤි; (දී. 498).

එවං භදද්දනවමානි බෝ = එවං හොතු භද්දකානව ඉති බෝ; (සං. ළ. 261).

එවං භද්දකානවානි වෝ ආනන්ද = එවං භද්දකානව ඉති වෝ ආනන්ද වත්තානි අත්ථෝ; (දී. 445).

එවං භද්දකානවානි වෝ තාවතිංසා = එවං හොතු මහාරාජ ගච්ඡාම භගවන්තං දස්සනාය දුල්ලභෝ බුද්ධුප්පාදෝ, භද්දං නව යෝ ච්ඡං පඛත්ත කෙළිං නදිසෙළිං ගච්ඡාමාති අවත්වා අමෝ එවරූපෙසු ඨානෙසු නියොජේසි; (දී. 498).

එවං හනෙන = නිගණ්ඨෝ කිර විනොසි සමණෝ ගොතමෝ මයාං සාවකෙ නිත්තිත්ථා ගණාහානි හදුහං එකං පඤ්ඤං අනිසඞ්කරොමි යං පුථෙ සමණෝ ගොතමෝ උක්කුටිසෙ හුත්වා නිසිජ්ජා උට්ඨාතුං න සක්ඛිස්සතීති; (ම. ත. 74) - සබෙබ භගවතෝ වචනං සම්පටිච්ඡන්තා එවං හනෙතාති වත්වා නිසක්ඛිංසු; (ම. ත. 119) - හනෙන යථා භගවා සහ පුත්තාය තස්සා ආරොග භාවං ආසිං සන්තෝ ආහ; (උ. 87).

එවං හනෙනති ඉඛා ආසඤ්ඤතෙ ආනන්දෙ = තෙසං පන ආගමනතෝ පුරෙතරං යෙව ආයස්මා ආනන්දෙ තං පාටිහාරියං දිස්වා අච්ඡරියඛ්භූත චිත්ත ජාතෝ පත්තෙන පානීයං ආදාය භගවතෝ උපනාමෙත්වා තං පවත්තිං ආරෙවෙසි. තෙන වුත්තං:- (උ. 267).

එවං හනෙනති ඛෝ -පෙ- තං භූමිඤං ගිඤ්ඤිංසු = භගවතෝ වචනං සම්පටිච්ඡිත්වා සකටෙහි ච පාසාණෙහි ච තං භූමිඤං ගිඤ්ඤිත්වා නිඤ්ඤිංසු; (සං නි. 207).

එවං හනෙනති ඛෝ තෙ භික්ඛූ භගවතෝ පච්චස්සොසුං = සත්ථු වචනං සම්පටිච්ඡිංසු. පටිග්ගහෙසුනති වුත්තං හොති; (සං. නි. 6) - (ම. ඨ. 18)

එවං හනෙනති ඛෝ රාජා මාගණ්ඩිකා අජානඤ්ඤෙව වෙදෙහි පුත්තෙන භගවතෝ පච්චස්සොසි = භගවතෝ වචනං සම්පටිච්ඡි. පටිග්ගහෙසීති වුත්තං හොති; (දී. 120).

එවං භාවිතෙන = එවං සොළසහි ආකාරෙහි භාවිතෙන; (සං. නි. 311).

එවං භාවිතෙන ඛෝ කුණ්ඩලිය ඉන්ද්‍රියසංවරෙන එවං පහූලිඤතෙ නිණ්ණ සුවිනිතානි පරිසුපරති = එත්ථ එවං සුවරිතපූරණං වෙදිතබබං. ඉමෙසු තාව ඡසු ද්වාරෙසු අධිකාරස දුච්චරිතානි හොන්ති; (සං ත. 127)

එවං භාවි = එවමෙව උද්ධු මානාදිභෙදෙ භවිස්සති; (ම. ඨ. 246) - (අ. 663) - එවං උද්ධුමාතකාදි භෙදෙ භවිස්සති; (දී. 556).

එවං භාවෙය්‍ය = ආදිතෝ පට්ඨාය විපස්සනාක භාවනානුක්කමෙන භාවෙය්‍ය; (දී. 583) - (ම. ඨ. 269).

එවං භික්ඛවෙ භික්ඛු සන්තතිඛ්භාතකුසලෝ = එත්තා වතා වෙත්ත මිගාඨල පච්චවෙක්ඛණවසෙන දෙසනං නිට්ඨපෙත්වා; (සං. නි 202).

එවං භුඤ්ජති = එවරූපං භොජනං මඤ්ඤෙ භුඤ්ජතීති පුච්ඡි; (ජා. ඨ. 96).

එවං භුත්තාස තෙ රාජ = ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ නොසම්භිකෙ භණ්ඩහාරකෙ ආරබ්භ කථෙසි; (ජා. ත. 147).

එවං භුතාපි = එවං නිණ්ණාරකභූතාපි මයං යාව ජීවාම; (ජා. ත. 91).

එවං භූතෝ = එවං පඨමජ්ඣානාදිසු අඤ්ඤතර සමඞ්ගී හුත්වා; (අ. 412) - එවං කාමවිතක්කාදි පාප ධම්මෙහි සමඞ්ගීභූතෝ; (ඉති. 274) - එවං කාමවිතක්කාදීනං අනධිවාසනෙන සුඛී සුද්ධාසයෝ සමානෝ තාය ච ආය සම්පත්තියා නප්පහිමිත්තාය ච පයොග සම්පත්තියා පරිසුද්ධ සීලෝ; (ඉති. 274).

එවං මෙනති = අථස්ස තෙ සංපටිපුච්ඡන්තා එවං හොති ආදිමාහංසු; (අ. 354) - සොපි තාය ආවරිය කථාය ලක්ඛණෙසු විගතසම්මොහෝ එකොභාස ඤාණෝ විය බුද්ධමන්තෙ සම්පස්සමානෝ එවං හොති ආහ; (ම. ත. 252).

එවං මෙති ඛෝ අඤ්ඤතරා දෙවතා ඉසිං ඛ්‍රාහ්මණං භගවතෝ පච්චස්සොසි = තතෝ උස්සාහජාතෝ හුත්වා එවං -පෙ- පච්චස්සොසි, සම්පටිච්ඡි පටිග්ගහෙසීති වුත්තං හොති. යථානුසිට්ඨිං වා පටිපජ්ජනෙන අනිමුඛෝ අස්සොසීති; (සු. නි. 121) - (මහා. 229).

එවං මෙති ඛෝ තෙ ඛ්‍රාහ්මණ මහාසාලා භගවතෝ පච්චස්සොසුං = අථ භගවතා වුත්තං තං වචනං සම්පටිච්ඡිත්වා එවං -පෙ- පච්චස්සොසුං භගවතෝ වචනං අනිමුඛා හුත්වා අස්සොසුං; (සු. නි. 279).

එවං මං ජනො සම්භාවෙස්සති = එවං අරහත්තෙ වසන්තං මං ජනෝ අරහන්තෝ වා සෙක්ඛ භූමියං වා සම්භාවෙස්සති; තතෝ ලොකස්ස සක්කතෝ භවිස්සාමි ගරුකතෝ මානිතෝ පූජිතොති; (ඉති. 358).

එවං මං ධාරෙහි අධිමුත්ත මිහතං = පිඞ්ගියෝ "එව මෙව බ්‍රාහ්මණ පමුඛසඞ්ඝස්ස සද්ධ"න්ති ඉමිනා භගවතෝ ඔවාදෙන අත්තනි සද්ධං උපපාදෙත්වා

සද්ධාබ්‍රූරෙනෙව ච විමුච්චිත්‍රා නං සද්ධාවිමුත්තානං පඤ්ඤෙනෙතා භගවතා දාහ; එවං මං ධාරෙථාති; (සු. නි. 482) – (චූ. 66).

එවං මං පනිතනතං = සෝ නිං එවං මං පනිතනතං මුත්තපඤ්ඤාසයං; (සු. නි. 329).

එවං මංසං වණණාදිනො වවඤ්ඣපෙති = අයමෙතසස සභාගපරිවෙජ්ජදෙ, විසභාගපරිවෙජ්ජදෙ පන කෙසසදිසො එවා'ති; (වභු. 37).

එවං මච්චානජීවිතං = එවමෙව සත්තානං ආයු සංඛාරං; (මහා. 176).

එවං මච්චුතරො ඔයා = එවං මිරණසස නරණො හවිසසති; (මහා. 312).

එවං මච්චුතරො ඔයාති ඉදං ඵලං = යං එවං වුත්තෙනාන විධිනා මච්චුතරණං මිච්චුතො ඔසයානීතඤඤමණං තසස යං පුබබභාගපටිපදා පටිපජ්ජනං ඉදං දෙසනාය ඵලනති අත්ථො; (නෙ. 39).

එවං මඤ්ඤඤං වණණාදිනො වවඤ්ඣපෙති = අය මෙතසස සභාගපරිවෙජ්ජදෙ, විසභාගපරිවෙජ්ජදෙ පන කෙස සදිසො එවා'නි; (වභු. 46).

එවං මනසි කරොථ = එවං අනිච්චසඤ්ඤමෙව දුකඛ සඤ්ඤාදිසු වා අඤ්ඤතරං මනසිකරොථ; (දී. 256)– එවං අනිච්චසඤ්ඤ වෙව -පෙ- මනසිකරොථ; (පටි. 517) – අනිච්චං දුකඛමනත්තා අසුභනති මනසිකරොථ; (ස. නි. 127).

එවං මහත්ථිකා එසා = ඉමිසය ගාථාය දෙසනං නිට්ඨපෙසි; (සු. ස. 143)

එවං මහානුභාවා ආභාය නානුහොනති = අත්තනො පහාය නපපහොනති; තෙ කිර චක්කවාළපබබතසස වෙමජ්ඣෙඛන චරනති; (ම. ව. 119).

එවං මහානුභාවෙ = එවං මහතෙතන ආනුභාවෙන සමන්නාගතෙ, එතෙන නෙසං හත්ථිසිපපාදීසු කත සික්ඛිතං කථෙසි; (දී. 354) – (අ. 705).

එවං මහානුභාවො = චක්කරතනාදි සමන්නාගමෙන කඤ්චිපි පිළං අකරොනෙතාව සබබරාජූනි ගිරසං සමපටිවජ්ජිත ඤාසත වෙහාසගමනාදීනි එවං මහානුභාවො, (සු. ස. 108) – (ඉති. 62).

එවං මහිද්ධිකා = වන්දිමසූරියා කිර එකපපහාරෙනෙව ඡත්ත දීපෙසු පඤ්ඤායනති එවං මහිද්ධිකා; (දී. 289) – (ම. ව. 119).

එවං මහිද්ධිකානං = වන්දිමසූරියා කිර එකපපහාරෙ නෙව ඡත්ත දීපෙසු පඤ්ඤායනති එවං මහිද්ධිකා; එකෙකාය දිසාය නව නව යොජනසතසහසසානි අන්ධකාරං විධමෙත්වා ආලොකං දසෙසනති එවං මහානුභාවා; (අ. 532).

එවං මහිද්ධිනෙ = එවං මහෙතියා රාජිද්ධියා සමන්නා ගතො; එතෙන නෙසං සමඟහභාවං කථෙති; (අ. 705) – (දී. 354).

එවං මහිද්ධිනො = මණිරතනමහාමිරතනාදිපමුඛාය කොසවාහනසම්පත්තියා ජනපදත්ථා චරියපපත්තියා ච එවං මහිද්ධිකො; (සු. ස. 108) – මණිරත නිත්ථිරතනාදි පමුඛාය -පෙ- (ඉති. 62).

එවං මහෙසක්ඛා = එවං මහායසො මහාපරිවාරො; (මෙ. ද. 339).

එවං මුත්තං වණණාදිනො වවඤ්ඣපෙති = අයමෙ තසස සභාගපරිවෙජ්ජදෙ, විසභාගපරිවෙජ්ජදෙ පන කෙස සදිසො එවානි; (වභු. 52).

එවං මුනිනාමඤ්ඤා විමුත්තෙතා = එවං තත්ථ උපපත්තෙතා සෙඛමුනි පඤ්ඤියා පුබෙබව රූපකායා විමුත්තෙතා; (සු. නි. 473) – (චූ. 22).

එවං මුනි ඤත්තිවාදං අභිදෙඛා = එවං අඤ්ඤාත ඤත්තිවාදෙ, මුනි ගෙඛානාවෙන අභිදෙඛා; (සුත්ති 439) – එවං -පෙ- න ඤරොති ගෙඛං; (මහා. 220).

එවංමෙ = එවං මෙති නිට්ඨාහු කියෙය්‍යා ව පරතියෙය්‍යා ව පඤ්ඤතො අපෙත්ථව පන මියාං එවං පෙකඛමා නසස පෙකඛමානසෙසව; (ජා. ව. 125).

එවං මෙදං වණණාදිනො වවඤ්ඣපෙති = අයමෙ තසස සභාගපරිවෙජ්ජදෙ, විසභාගපරිවෙජ්ජදෙ පන කෙස සදිසො එවානි; (වභු. 49).

එවං මෙ භයඤානසස = එවං අයංථෙරො පුරිමත්ත භාවෙ පරිමද්දිනඤඤාරත්තා ඛණපරිපාකං ගතත්තා පවත්තිං දුකඛං උපධාරෙත්වා යථා විවිත්තඛාදිකෙ සංකිලෙසධමෙම පරිහාණිං තමිඤාරං දසෙසත්වා ඉදානි ජාතසංවෙගො කිංකුසලගවෙසී සත්ථුසාසනිඤා ගත්තො යං විසෙසං අධිගච්ඡිතං දසසනත්ථා -පෙ- ආදිමාහ; (ථෙර ද. 28).

එවං මෙ භවිසසති ආනිඤ්ඤං = එවං අත්තනො පත්තිදුනං යාවිත්වා අයං නෙ ධම්මෙකදිකසඤඤා රොති අඩ්ඩතෙළසානි ඤොටිසතානි රත්තා සාලිනං පුරෙත්වා යාවායං උපාසිඤා වරනි තාව මා ඛයං ගමිංසූති; (අ. 718).

එවං මෙ රූපං මා අහොසි = මම රූපං එවං විධං මා හොතු; (මෙ. ද. 231).

එවං මෙ රූපං හොතු = මම රූපං එවංවිධං හොතු; (මූ. ටී. 230).

එවං මෙ වෙදනා හොතු = කුසලාව හොතු, සුඛාව හොතු; (මූ. ටී. 232).

එවං මෙ සඤ්ඤා හොතු = කුසලා ව හොතු, සොමනස්සසම්පයුත්තාව හොතූති; (මූ. ටී. 232).

එවං මෙ සුතං = නිදානවගෙන පඨමං පවිවෙකසම්පාදං සුත්තං; (සං. ටී. 1) – කාලදන්න සුත්තං; (සූ. ස. 1) – මයාපි එකෙනාකාරෙන සුතන්ති. (සූ. ස. 2) – ඉමිනා සකලෙන වචනෙන ථෙරෝ අත්තනා උපපාදිතභාවං අපපටිජානනෙනා පුරිමසවණං විවරනෙනා "සම්මුඛා පටිග්ගහිතමිදං මයා තස්ස භගවතෝ වතුවෙසාරජ්ජවිසාරදස්ස දසබලධරස්ස සද්ධම්මවරචක්කවත්තිනෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස, න එත්ථ අඤ්ඤෙ වා ධම්මෙවා පදෙ වා බ්‍යඤ්ජනෙ වා සඞ්ඛා වා වීමංසි වා කාතබ්බා"ති සබ්බදෙවමනුස්සානං ඉමස්මිං ධම්මෙ අසංසදියං විනාසෙති සද්ධා සම්පදං උපපාදෙන්ති වෙදි තබ්බෙඛා; (සූ ස. 2) – ඉමස්සා පඨම්මහාසඞ්ගීතියා වත්තමානාය විනයසඞ්ගහාවසානෙ සුත්තාපිටකෙ ආදිනිකායස්ස ආදිසුත්තං බ්‍රහ්මජාලං පුච්ඡනෙන ආයස්මතා මහාකස්සපෙන "බ්‍රහ්මජාලං ආවුසෙ ආනන්ද කත්ථ භාසිත"නති එවමාදි වචන පරියොසානෙ යත්ථ ච භාසිතං යඤ්ච ආරබ්භ භාසිතං තං සබ්බං පඤ්ඤාසෙනෙනා ආයස්මා ආනන්දෙ 'එවං මෙ සුතන්ති' ආදිමාහ; (දී. 20) – අරහති භගවතෝ වචනස්ස පුබ්බඞ්ගමං හවිතුන්ති යාතෙ නිදානං ඨපෙනෙනා -පෙ- ආදිමාහ; (දී. 23) – නෙව්ජ්ජසුත්තං; (දී. 262) – මහාපරිනිබ්බාණ සුත්තං; (දී. 354) – චක්කවත්තී සුත්තං; (දී. 612) – මයා එවං සුතන්ති ඉදානි වත්තබ්බං සකලං සුත්තං නිදස්සෙති; (සූ. නි. 93) – එවං මයා සොතවිඤ්ඤණ පුබ්බඞ්ගමාය විඤ්ඤණවීථියා උපධාරිතන්ති වුත්තං හොති; (සූ. නි. 93) – පරාභව සුත්තං; (සූ. නි. 114) – සුචිලොම සුත්තං; (සූ. නි. 270) – බ්‍රාහ්මණධම්මිකසුත්තං; (සූ. නි. 278) – සෙල සුත්තං; (සූ. නි. 362) – වාසෙට්ඨ සුත්තං; (සූ නි. 379) – කොකාලිකසුත්තං; (සූ. නි. 387) – ආයතනානුපස්සනාසුත්තං; (සූ. නි. 406) – සුචිලොම සුත්තං; (සූ. නි. 270) – ආලවකසුත්තං; (සූ. නි. 161) – අඟුලිමාල භාරද්වාජ සුත්තං; (සූ. නි. 119) – ආදි ආයස්මතා ආනන්දෙන පඨමියහාසඞ්ගීති කාලෙ ධම්මසඞ්ගීතිං කරොනෙනන ආයස්මතා මහාකස්සපත්ථෙරෙන පුට්ඨෙන පඤ්චන්නං අරහන්තසතානං වුත්තං; (සූ. නි. 92) – ආදිකං ආයස්මතා ආනන්දෙන පඨමමහාසඞ්ගීති කාලෙ වුත්තං නිදානමාදි; (සං. ටී. 2) – (උ. 4) – කසිභාරද්වාජසුත්තං; (සූ. නි. 90) – මඞ්ගලසුත්තං; (සූ. නි. 242) – ආදින මත්ථෙ සඞ්ඛපතො කසිභාරද්වාජ සුත්තවණ්ණනායං වුත්තෙනා; (සූ. නි. 245) – නිග්‍රොධකප්ප සුත්තං; (සූ. නි. 301) – සභිය සුත්තං; (සූ. නි. 350) – සුභාසිත සුත්තං; (සූ. නි. 333) – පුරාණසුත්තං; (සූ. නි. 337) – මාඝසුත්තං; (සූ.නි. 346) – ධම්මිකසුත්තං; (සූ. නි. 316) – ආදිකං නිදානං; (උ. 4) – ඉති පයොගාසය සුද්ධස්ස ආගමාධිගම සම්පන්නස්ස වචනං අරුණුග්ගමනං විය සුරියස්ස උදයතෝ යොනිසොමනසිකාරෝ විය ච කුසල කම්මස්ස අරහති භගවතෝ වචනස්ස පුබ්බඞ්ගමං භවිතුන්ති යාතෙ නිදානං ඨපෙනෙනා -පෙ- ආදිමාහ; (උ. 12) – ඉමිනා පන සකලෙන වචනෙන ආයස්මා ආනන්දෙ තථාගතප්පවෙදිතං ධම්මං අත්තනෙ අදහන්තෙනා අසප්පුරිසභූමිං අතික්කමති; (උ 12) – වචනෙන යථා සුතං ධම්මං සවණ වසෙන භාසන්තෙනා භගවතෝ ධම්මසරීරං පවත්තකං කරොති; (උ. 18) – එත්ථ විය අත්ථ යොජනා ච ඉතිවුත්තක වණ්ණනාය අමෙහි පකාසිතෙනා යෙවානි තත්ථ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බානි; (උ. 33).

එවං මෙ සුතං ආයස්මා සාරිපුත්තෙනා = අනඞ්ගණ සුත්තං; (මූ. ටී. 124).

එවං මෙ සුතං එකං සමයං භගවා = එතං වුත්තන්ති මෙව; (වජි. 211).

එවං මෙ සුතං -පෙ- අඞ්ගුත්තරෙසු = සොණදණ්ඩසුත්තං; (දී. 196).

එවං මෙ සුතං -පෙ- උපඩ්ඪසඤ්ඤායං විහරති = සිඟාලාද සුත්තං (දී. 227).

එවං මෙ සුතං -පෙ- කුරූසු = මහානිදානං, (දී. 327).

එවං මෙ සුතං -පෙ- සොණදණ්ඩියං = ජාලිය සුත්තං; (දී. 224).

එවං මෙ සුතං -පෙ- මගධෙසු = කූටදන්ත සුත්තං; (දී. 207).

එවං මෙ සුතං -පෙ- රාජගහෙ = සාමඤ්ඤඵල සුත්තං; (දී. 94).

එවං මෙ සුතං -පෙ- වෙසාලියං = මහාලි සුත්තං; (දී. 218).

එවං මෙ සුතං -පෙ- සාවත්ථියං = පොට්ඨපාද සුත්තං; (දී. 238).

එවං මොහක්ඛයා භික්ඛු පබ්බතොව න වෙඛති = මෝහස්ස අනවසෙසප්පහාණා මොහමූලකත්තා ච සබ්බාකුසලානං පහීණසබ්බාකුසලෝ භික්ඛු, යථා සෝ පබ්බතෝ පඨවි වානෙහි එවං ලොක ධම්මෙහි න වෙඛති න කම්පති. මෝහක්ඛයොති වා ඉසිවා නිබ්බාණං අරහත්තඤ්ච වුච්චති, තස්මා මොහක්ඛයහෙතු නිබ්බානස්ස අරහත්තස්ස ච අධිගතත්තා චතූසු අරියසච්චෙසු සුපතිට්ඨිතො අසම්පත්තාකාලෙපි යථා වුත්ත පබ්බතො විය න කෙනචි වෙඛති. පගෙව සම්පත්ත කාලෙති අධිප්පායෙන; (උ. 132).

එවං යං කිඤ්චි = (ආදි) සුත්තනිහාරයොජනාය නය දස්සනමෙව; (නෙ. 74)

එවං යක්ඛානං වණ්ණාදිනෝ වවත්ථපෙති = අයමේ තස්ස සභාගපරිච්ඡේදෙ, විසභාගපරිච්ඡේදෙ පන කෙස සදිසෝ එවාති; (චතු. 42).

එවං යජිත්වා සම්මායාචයොගෙ = එවං මෙත්තාඣාන පදට්ඨානභාවෙන ජ්ඣානසම්පයුත්තාගතං යඤ්ඤං සම්මා යජිත්වා; (සු. නි. 350).

එවං යාථාවකවසුවිභාවනාපඤ්ඤා = පඤ්ඤාත්තං විඤ්ඤූණානං න හොන්තෙව යථාවතෙව, නං යාථාවසුං විභාවෙතීති යාථාවකවසුවූ විභාවනා; (ඛිහ. 287).

එවං යා ඣානාදි උපනිසා යොගතො ච පච්චයතො ච = තත්ථ උපනිසානි කාරණං. යොගතොති සුත්තතො. පච්චයතොති පච්චයභාවමත්තතොති අත්ථෝ වෙදිතබ්බා; (නෙ. 79).

එවං යුජ්ජති = එවං ඉච්ඡාතණ්හානං අත්ථතො අනඤ්ඤත්තා තයෝ පඤ්හානි යං වුත්තං තං යුජ්ජති සුත්තතියා සංගච්ඡතීති අත්ථෝ; (නෙ. 73).

එවං යෙ ච ඛම්මා එකලක්ඛණා = ආදි වුත්තං; (නෙ. 29).

එවං යෙ ඛම්මා = ඉදානි එකලක්ඛණතාවිභාවනෙන ලක්ඛණහාරයොජනාය නයං දස්සෙතුං එවං යෙ ඛම්මාති ආදි වුත්තං; (නෙ. 83).

එවං යො කොචි උපනිස්සයෝ සබ්බා සෝ පරික්ඛාරෝ = යථාවුත්තපහෙදෙ යෝ කොචි පච්චයෝ සෝ සබ්බෝ අත්තනෝ ඵලස්ස පරික්ඛරණතෝ අභිසඞ්ඛරණතෝ පරික්ඛාරෝ. තස්ස නිද්ධාරෙත්වා කථනං පරික්ඛාරෝ හාරෙති; (නෙ 116).

එවං යෝ සංගිරං සත්ථා = එවං මහාරාජ යෝ සත්ථා පොරාණං අජ්ඣත්තිකං ජනං හීහරිත්වා පශ්චා කිත්තිඤ්ච අගණෙත්වා අගතානුගතං පියං කරොති; (ජා. ත. 284).

එවං රංසිගිමණ්ඩිතෝ = එවං රංසිහි පතිමණ්ඩිතෝ සමලඞ්කතෝ; (බු. 217)

එවං රක්ඛිං මහාමුනි = සෝ එවං පත්ත අරහත්ත ඵලෝ එකදිවසං ජිවෙකට්ඨානෙ නිසින්නෝ සොමනස්ස වසෙන -පෙ- ආදිමාහ; (අප. 274).

එවං රක්ඛිතෝ ගොපිතෝ සමෙනා = එවං රාජ ගෙහෙ රාජධානි රජ්ජදෙසෙසු අත්තනා ච ඛහි ච අනෙකෙසු ඨානෙසු අනෙකසතෙහි සුසංවිහිත රක්ඛාවරණගුත්තියා මමෙව නිබ්භයභාවං ඵාසු විහාරභාවං රක්ඛිතෝ ගොපිතෝ සමානෝ; (උ. 113).

එවං රූපෝ = (ආදිසු) කාලොපි සමානෝ ඉන්දනීල මණිවණ්ණා අහොසිපනී එවං මනුස්සසුරූප වසෙනෙව එවරූපෝ අහොසිං; (මි. ව. 157). -(මහා. 225).

එවං රූපෝ ඛියං = (ආදිසුපි) පණීතමනුස්සසු රූපාදි වසෙන තණ්හාදිට්ඨිප්පවත්තනා සඞ්ඛාතා නත්ති සමිඤ්ජනයනා වෙදිතබ්බා; (මි. ව. 157).

එවං ලක්ඛණපඤ්ඤා ලක්ඛණං ආදිසං = එවං ලක්ඛණ සත්ථවාචකා ලක්ඛණං ආදිසතීති කත්වෙතානි; (මහා. 297)

එවං ලභති සප්පඤ්ඤෝ = එවං ගිහාදිසු විභාගං අකත්වා ඛන්තිමෙත්තානුද්දයං උපට්ඨපෙත්වා තද පරාධෙ සහන්තො සීලාදිපාරමියෝ ච්‍රාහෙත්වා; (චරි. 114).

එවං ලසිකං වණ්ණාදිනෝ වවත්ථපෙති = අයමේ තිස්සා සභාගපරිච්ඡේදෙ, විසභාගපරිච්ඡේදෙ පන කෙසසදිසෝ එවාති; (චතු. 51).

එවං ලහුපරිවත්තං = එවං ලහුං උපපජ්ජිත්වා ලහුං නිරුජ්ඣනකං; (අ. 34).

එවං ලොකං අවෙක්ඛන්තං = එවං බන්ධලොකං පස්සන්තං; (මහා. 312).

එවං ලොකිස්සියෝ නාම = එවමේවං තාත මාණව! ඉමස්මිං ලොකෙ ඉත්තියොපි සබ්බසාධාරණා තෙනෙව සාධාරණවෙත්ථන නදීපත්තපණ්ණාගාරසභා පපාසදිසා; (ජා. ඨ. 257).

එවං ලොභෝ = එවං නාම පාපපවාහනෙන ලොකස්ස හිතාය එවං විදිතා; (ජා. ප. 176).

එවං ලොමෙ වණ්ණාදිනෝ වවත්ථපෙති = අයමේ තෙසං සභාගපරිච්ඡේදෙ, විසභාගපරිච්ඡේදෙ පන කෙසසදිසෝ එවා'නි; (චතු. 34).

එවං ලොකිතං වණ්ණාදිතෝ වවත්ථපෙති = අයමේතස්ස සභාගපරිවෙජ්දෙ, විසභාගපරිවෙජ්දෙ පන කොසසදිසෝ එවාති; (වතු. 48).

එවං වක්කං වණ්ණාදිතෝ වවත්ථපෙති = අයමේතස්ස සභාගපරිවෙජ්දෙ, විසභාගපරිවෙජ්දෙ පන කොස සදිසෝ එවාති; (වතු. 41).

එවං වණ්ණෝ = ඔදතෝ වා සාමෝ වා; (වූ. 36). -(නෙ 144). - (ඉති. 245). - (විසු. 316). - (පටි 257). -(ස. නි. 104). - සුවණ්ණ වණ්ණෝ; (ම. එ. 114).

එවං වණ්ණා අත්තා හොති = ඉදං සෝ සුභකිණ්හා දෙවලොකෙ නිබ්බත්තකබ්බෙ සඤ්ඤාය අමහාකං මතකාලෙ අත්තා සුභකිණ්හාදෙවලොකෙ බ්‍රහ්මා විය ජොතෙතීති වදති; (මූ. න. 187).

එවං වත්තති = එත්තකං වත්තං පූරෙත්වා වත්තති; (අ. 599).

එවං වදති = එවං කථෙති; (මහා. 170).

එවං වදෙය්‍ය = සබ්බෙහි විමෙහි අපස්සතෙහා නෙ මනුස්සෙ එවං වදෙය්‍ය; (සං. නි. 78) - ඉදං පදං අනුද්ධරිත්වාව යථා වදන්තෙහා "අජානමෙවං ආවුසෙ අවචං ජානාමි, අපස්සං පස්සාමී"ති වදති නාම වුච්චති; (ස. නි. 351). - එවං භණෙය්‍ය; (මා. 32) - නා සමනුභවථා භික්ඛුණියෝ එවං වදෙය්‍ය; (මා. 167).

එවං වදෙය්‍යුං = පටිජ්ඣාපනත්ථං එවං වදෙය්‍යුං; (සං. නි. 37).

එවං වසං වණ්ණාදිතෝ වවත්ථපෙති = අයමේතස්ස සභාගපරිවෙජ්දෙ, විසභාගපරිවෙජ්දෙ පන කොස සදිසෝ එවාති; (වතු. 50).

එවං වාචං භාසති = අත්ථි මහාසමුද්දෙ පානාලොති එවං වාචං; (සං. නි. 84).

එවං වා දිට්ඨි උපජ්ජති = වුත්තං හොති; (වි. භ. 360)

එවං වාදිනෝ = අථ නෙසං තං සම්බුරතං නින්දන්තෙහා භගවා එවං වාදිනොති ආදිමාහ; (ම. නි. 8), - එවං ඉදානි වත්තබ්බාකාරෙනෙව වදන්තීති - එවං වාදිතෝ; (උ. 238).

එවං වාදිනිකබ්බෙ නිගණ්ඨා = ඉමිනා පුබ්බෙ අනිය මෙත්වා වුත්තං නියමෙත්වා දස්සෙති; (ම. ව. 1).

එවංවාදී මහාසමණෝ = සීල සමාධිපඤ්ඤාදිගුණ පරිවාර මහන්තතාය සම්භවපාපත්තා විද්ධංසින පාපත්තා ච මහාසමණෝ, භගවා එවංවාදී හෙතුවූපසමනාදිවදනසීලෝ, කථෙතාති අත්ථෝ; (අප. 196) - ඉදානි තමේවත්ථං පටිපාදෙන්තෝ ආහ; එවං වාදී මහාසමණොති; (ස. නි. 728).

එවං වාදෙම්හ = එවං තස්ස දින්නනති වාදෙ, මවකං මිච්ඡා විපරිතෝ; (පටි. 310).

එවං වාසෙට්ඨ ජානාහි = වුත්තං හොති; (සු. නි. 387).

එවං විජ්ඣ, එවං පහර, එවං ඝාතෙහි = ආණත්තෙ යත්තකෙ ආණත්තෙහා ඝාතෙති, තත්තකා උභින්නම්පි පාණාතිපාතා, සබෙ තස්ස ආණාප කස්ස මාතාපිතරෝ හොන්ති, ආනන්තරියම්පි ඵුසති සබෙ ආණත්තස්සෙව මාතාපිතරෝ, සොව ආනන්තරියං ඵුසති. සබෙ අරහා හොති, උභොපි ආනන්තරියං ඵුසන්ති; (ස. නි. 318).

එවං විගතාභිජ්ඣෝ = එවන්ති නිපාතමත්තං යථා ච මෙත්තං භාවෙත්තා විගතාභිජ්ඣා භවන්ති එවං විගතාභිජ්ඣා; (අ. 862).

එවං විතක්කෙථ = එවං නෙක්ඛම්මවිතක්කාදයෝ පවත්තෙතෙහා විතක්කෙථ; (දී. 256) - (පටි. 517) - (අ. 399) - නෙක්ඛම්මවිතක්කාදයෝ තයෝ විතක්කෙ විතක්කෙථ; (ස. නි. 127).

එවං විත්ථාරෙන අත්ථොයෙය්‍යුං = එත්ථ කෙ භගවතෝ ඉමස්ස භාසිතස්ස අත්ථං ආජානන්ති කෙ න ආජානන්තීති යෙ තාව ඉමස්ස සුත්තස්ස පාළිං ච අට්ඨකථඤ්ච උග්ගණ්හිත්වා තක්කරා න හොන්ති - යථාවුත්තං අනුලොමපටිපදං න පටිපජ්ජන්ති නෙ න ජානන්ති නාම යෙ පන තක්කරා හොන්ති, යථා වුත්තං අනුලොමපදං න පටිපජ්ජන්ති නෙ න ජානන්ති නාම යෙ පන තක්කරා හොන්ති, යථා වුත්තං අනුලොම පටිපදං පටිපජ්ජන්ති තෙ ජානන්ති නාම; (ම. ව. 71).

එවං විදිතා = යථා අහං සීලඤ්ච අනිච්චතඤ්ච ජානාමි එවං ජානිත්වා සීතස්ස; (ජා. ප. 176).

එවං විපස්සී = එතෙහි කාරණෙහි කාමානං අනිච්චා දිනං පස්සනෙහා කාමෙ නිස්සාය උපජ්ජන දුක්ඛානං අනෙහා නත්ථි; (ජා. ඡ. 35)

එවං විපාකා = ඉට්ඨානිට්ඨ වසෙන එවරූපෝ විපාකෝ හොති; (මහා. 295) - ලොකස්ස එවං විධා සුඛදුක්ඛාවහෝ; (දී. 69).

එවං විඵුට්ඨමානෝ = එවං අධිමුච්චනෙහා නිකන්ති දුබ්බලූපනිස්සයෙ සිනෙ පඤ්චාරම්භාභිසානි සංයොජනානි ඡින්දෙය්‍ය; (සං. නි. 200).

එවං විමුච්චමානෝ හගෙන භික්ඛු ඡින්දෙය්‍ය = ගන්තෝ එවං අභිමුච්චමානෝ භික්ඛු ඡින්දෙය්‍යෙව පඤ්ච ඔරම්භාගියානි සංයොජනානි කඤ්ඨා න ඡින්දිස්සතීති; (සං. දු. 201).

එවං විමුත්තචිත්තං බෝ = ඉදානි එවං විමුත්තාවිහාරස්ස ඛිණාසවස්ස පරෙහි අනධිගමනීයං විකුබ්බණං දස්සෙන්තෝ -පෙ- ආදිමාහ; (මි. දු. 97).

එවං විමුත්ත චිත්තස්ස = එවං අරහත්තඵලවිමුත්තියා විමුත්තචිත්තස්ස; (සං. න. 224).

එවං විමුත්තා = එත්ථ විඤ්ඤාන විමුත්ති නදඹාවිමුත්ති සමුච්ඡේද විමුත්ති පටිපස්සද්ධි විමුත්තිනිස්සරණ විමුත්තීති පඤ්චවිධා විමුත්ති; (මි. ව. 114) – (සං. න. 170) – (දී. 284).

එවං විමුත්තෙන උදනාදි ඕඝං අතිණ්ණපුබ්බං අපුනබ්භවාය = එවං දසහි සංයොජනෙහි සබ්බෙහි අකුසලෙහි ච සබ්බථා විමුත්තෝ අරහා අරිය මග්ගාධිගමනතෝ පුබ්බෙ සුපිනන්තෙපි අතිණ්ණ පුබ්බං "කාමොඝ භවොඝ දිට්ඨොඝ අවිජ්ජොඝ"ති ඉදං චතුබ්බිධං ඔඝං සංසාරමහොඝමේව වා අපුනබ්භවාය අනුපාදිසෙසාය නිබ්බාණාය උදනාරි උත්තිණ්ණෝ; උත්තරිඛාපාරෙ ඨිතොති අත්ථෝ; (ඛු. 254).

එවං විරද්ධං පාතෙති = විරද්ධං අපරද්ධං බලින පුග්ගලං එවං අපායෙසු විනිපාතෙති; (නෙ. 191).

එවං විසෙසානුපස්සිනා – එවං අට්ඨමකස්සාති ආදිනා අරියපුග්ගලෙසු අසාධාරණධම්මං දස්සෙත්වා ඉතරෙසු තයදස්සනත්ථං -පෙ- ආදිවුත්තං; (නෙ. 96).

එවං විහරන්තෝ = යෙ කෙචි සමණබ්‍රාහ්මණා අතීතං වා අද්ධානං අනාගතං වා එතරහි වා ඔපක්කමිකා වෙදනා වෙදියන්ති තාසං නිදස්සනභූතං; (සු. නි. 330).

එවං විහරමානාපි = එවං විහරන්තෙනා ආතාපන වීරියෙන සම්පන්නාගතෙන; (අ. 506).

එවං විහරමානස්ස = විවිත්තාසෙනාසන සෙවනාදිනා විපස්සනාවසෙන යුත්ත යොගතා පරියොසානෙ විධිනා විහරන්තස්ස; (ථෙර. ඒ. 529).

එවං විහරමානාය = එවං මම පුත්තෙන අභයත්ථෙරෙන "උද්ධං පාදතලා"ති ආදිනා දින්නෙ ඔවාදෙ ඨත්වා සඞ්ඛාරානං අනුභවතෝ දිස්වා එකග්ගචිත්තා හුත්වා භූතුපාදාය හෙදෙ රූපධම්මෙ තපපරිබන්ධෙ චෙදනාදිකෙ අරූපධම්මෙ ච පරිග්ගහෙත්වා තත්ථ ලක්ඛණං ආරොපෙත්වා අනිච්චානුපස්සනාවසෙන විහරමානාය; (ථෙරී. 32).

එවං විහාරිනෝ = එත්ථ පන හෙට්ඨා සම්මාසම්බුද්ධානං ධම්මානං ගණිතත්තා විහාරෝ ගණිතොපි පුන සඤ්ඤා ගණිතමෙව ගණ්හාතීතිවෙ. ථෙරෙන ඉදං ගණිතමෙව. ඉදඤ්හි නිරොධසමාපත්තිදීපනත්ථං වුත්තං; (සං. න. 170).

එවං විහාරී = එවං මෙත්තාවිහාරී; (දී. 268) – එත්ථ පන හෙට්ඨා සම්මාසම්බුද්ධානං ධම්මානං ගණිතත්තා විහාරොගණිතොව, පුන සඤ්ඤා ගණිතමෙව ගණ්හාතීති වෙ? න ඉමං ගහිතමෙව, ඉදං හි නිරොධසමාපත්ති දීපනත්ථං වුත්තං, තඤ්ඤා එවං නිරොධසමාපත්තිලිභාරී තෙ භගවන්තෝ අහෙසුන්ති එවමෙත්ථ අත්ථෝ දට්ඨබ්බෝ; (දී. 284)– (මි. ව. 114).

එවං වුච්චති = ඉමං සඤ්ඤාය එවමාහ; (මි. ව. 133).

එවං වුත්තෙ – එවං තෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි වුත්තෙ; (මත 288) – (දී. 199), – එවං තදා තෙහි දෙවෙහි තස්ස "ඉතෝ නෝ සුගතිං ගච්ඡා"ති ආදිනා වත්තබ්බ වචනෙ භගවතා වුත්තෙ; (ඉති 200), – එවං දෙවෙහි තස්ස -පෙ- වුත්ත වචනෙ භගවතා වුත්තෙ; (සු. ස. 103), – එවං භගවතා වුත්තෙ; (දී. 165), – එවං භගවතා වුත්තෙ දෙසනාය පසීදිත්වා සරණං ගහනුකාමෙ කූටදන්තෙ බ්‍රාහ්මණෙ; (දී. 217) – එවං සඤ්ඤානෙන ගහ පතිනා උදුනං උදුනෙනෙත්තන වුත්තෙ; (දී. 603).

එවං වුත්තෙ අඤ්ඤතරෝ භික්ඛු = එවං භගවතා වුත්තෙ අඤ්ඤතරෝ අනුසඤ්ඤකුසලෝ භික්ඛු, භගවතා අජ්ඣත්තඛන්ධවිනාසෙ අපරිනස්සනතං ඛිණාසවං දස්සෙත්වා දෙසනා නිට්ඨාපිතා; (මි. දු. 92).

එවං වුත්තෙ අහං භික්ඛවෙ = භික්ඛවෙ බලෙන බ්‍රහ්මුනා, හන්ද වරහි තෙ මාරිස අන්තරධායාමීති එවං වුත්තෙ තං අන්තරධායිතුං අසක්කොන්තො දිස්වා අහං එතදවොචං; (මි. දු. 344).

එවං වුත්තෙ අවෙලෝ කස්සපො භගවන්තං එතදවොච -පෙ- උදකාරොහනානුයොග මනුයුත්තො විහරති = ඉදං පන සුත්වා අවෙලෝ විනෙතුං "සමණෙ ගොතමෙ මයා සෙව මහෙසා වූ පටිපදා ච අත්ථි, අඤ්ඤදත්ථු නත්ථි මඤ්ඤති හන්දස්සාහං අමනාකමපි මඤ්ඤං කරෙමී"ති තතො අවෙලක පටිපදං කරෙසි; නෙතාහ; (දී. 230).

එවං වුත්තෙ අඤ්ඤතරෝ රාජාමච්චෝ = එවං විනෙත්වා "අහං අත්තනො කුලූපගසමණස්ස වණ්ණං වත්වා රාජානං ගහෙත්වා ගමිස්සාමි"ති අත්තනො අත්තනො කුලූපගානං වණ්ණං කථෙතුං ආරද්ධා, නෙතාහ:- (දී. 100).

එවං වුත්තෙ ආයස්මා ආනන්දො = එවං භගවතා ඉමස්මිං සුත්තෙ වුත්තෙ ථෙරෝ ආදිතො පට්ඨාය සබ්බං සුත්තං සමන්නාහරිත්වා "එවං බුද්ධබලං දීපෙත්වා කටිනසුත්තස්ස නාමං භගවතා නාමං න ගහිතං. හන්දස්ස නාමං ගණ්හාපෙස්සාමී"ති විත්තෙත්වා භගවන්තං එතදවොච; (දී. 91) - එවං ගහවතා -පෙ- එවං සඤ්ඤිකං කත්වා දෙසිතසුත්තස්ස නාමං භගවතා නාමං න ගහිතං -පෙ- (මි. ව. 87) - අථායස්මා ආනන්දෙ විත්තෙසි; භගවතා නිඝණ්ඨසබ්භස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමීති අත්තනො ධම්මනායයෙව අයං ධම්මදෙසනා ආරද්ධා. සා ඉමිනා දපණ්ඩිතෙන නිඝණ්ඨා විසංවාදිතා. හන්දහං භගවන්තං යාචිත්වා නිඝණ්ඨං ධම්මං දෙසෙස්සාමීති සො එවමකාසි තං දස්සෙතුං -පෙ- ආදි වුත්තං; (මි ත. 98)

එවං වුත්තෙ ආයස්මා සඞ්ඝරක්ඛිත තුණ්හී අහොසි = තස්මා සමණී පුත්තා දුනියං මං ඤාතවජ්ජනාදීහි හරිස්සන්ති, ආයස්මා පන සඞ්ඝරක්ඛිත ඉන්ද්‍රියානි උක්ඛිපිත්වා තං නෙව ඔලොකෙති, නාපි ආලපති තෙන වුත්තං:- (උ. 51)

එවං වුත්තෙ නදූ යකෙඛ = නදූ යකඛිං කාලෙ නඤ්ඤං යකෙඛ එවං වුත්තෙ; (චරි. 113)

එවං වුත්තෙ තෙ අඤ්ඤතිත්ථියා = එවං ථෙරෙන අත්තනො ච පරෙසඤ්ච සමයං අජානිත්වා වුත්තෙ එකදෙසෙන සාසනසමයං ජානන්තා ථෙරස්ස වාදෙ දොසං දස්තුකාමා තෙ දස්සනත්ථියා පරිබ්බාජකා ආයස්මන්තං අනුරාධං එතදවොචුං; (සං ඛ 228).

එවං වුත්තෙ තෙ බ්‍රාහ්මණා = අනොමේ ගුණෙ සො භවං ගොතමො එවං නස්ස ගුණෙ ජානමානෙන බො පන ආචරියෙන අනිවිරං අනිවාසිතං, හන්ද නං අනුවත්තාමාති අනුවත්තිංසු; තස්මා • පෙ- ආදි වුත්තං; (දී. 202).

එවං වුත්තෙ දෙණො බ්‍රාහ්මණො = දෙණ බ්‍රහ්මණෙ ඉමං නෙසං විවාදං සුත්වා එතෙ රාජානො භගවතො පරිනිබ්බුතට්ඨානෙ විවාදං කරොන්ති, න බො පනෙතං පතිරූපං, අලං ඉමිනා කලහෙන, වූපසමෙස්සාම නන්ති සො ගන්ත්වා තෙ සඤ්ඤෙ ගණෙ එතදවොච; (දී. 427).

එවං වුත්තෙ භගවා = එවං උදායිත්ථෙරෙන වුත්තෙ භගවා; (අ. 441).

එවං වුත්තෙ භාරද්වාජ ගොත්තෙනා = බ්‍රාහ්මණෙ භා ගාථා සුත්වා භගවති පසන්නො සරණෙසු පනිට්ඨාය පබ්බජ්ජා අරහත්තං පාපුණි තං දස්සෙතුං -පෙ- ආදි වුත්තං; (සං. ඵ. 187).

එවං වුත්තෙ රාජා = අහො භගවතො ගුණසම්පදා, යො මෙ දීපසහස්සං ජාලෙන්තො විය මහන්තං ආලොකං කත්වා ඉමෙ පඤ්හා විස්සජ්ජෙසි; සුචිරං වතමයි දසබලස්ස ගුණානුභාවං අජානන්තා වඤ්චිතොති විත්තෙත්වා බුද්ධගුණානුස්සරණ සමුත්තාය පඤ්චවිධාය පීතියා ඵුට සරීරෙ අත්තනො පසාදං ආවිකරොන්තො උපාසකත්තං පටිවෙදෙසි. තං දස්සෙතුං -පෙ- ආදි ආරද්ධං; (දී. 158).

එවං වුත්තෙ වෙරඤ්ජා බ්‍රාහ්මණා = එවං භගවතා ලොකානුකම්පතෙන බ්‍රාහ්මණ අනුකම්පමානෙන විනිගූහිතබ්බෙපි අත්තනො අරියාය ජාතියා ජෙට්ඨසෙට්ඨභාවෙ විජ්ජාචරණයථභූතකාසිකාය ධම්ම දෙසනාය වුත්තෙ; (සං. නි. 112) - (අ. 749).

එවං වුත්තෙ සා බ්‍රාහ්මණී තං බ්‍රාහ්මණං එතදවොච = එවං නෙන බ්‍රාහ්මණෙන පසංසිත්වා වුත්තෙ සා බ්‍රාහ්මණී පසන්නා අයං බ්‍රාහ්මණොපබ්බජිතු කාමො මයෙසඤ්ඤති සල්ලක්ඛෙත්වා නිගූහිතබ්බම්පි නං අත්තනො විපකාරං පකාසෙන්තී; (සං නි. 379).

එවං වුත්තෙනා = හෙට්ඨාසොමනස්සාදිපඤ්හා විස්සජ්ජිතානං සුත්වාත්වා ච ඉමිනාපි එවරූපෙනෙව භවිතබ්බන්ති සඤ්ඤානපච්චානෙ භගවතා එවං වුත්තෙනා සඤ්ඤා දෙවානමියෙ භගවන්තං එතදවොච; (දී. 528).

එවං වෙදනො = කුසල වෙදනො වා සුඛවෙදනො වා සියන්ති පත්ථෙති; (ම. ව. 53) - කුසල සුඛ සොමනස්ස වෙදනාවසෙනෙව; (මහා. 226).

එවං ව්‍යාඛො = නෙසං නිඝණ්ඨං සන්තිකෙ විය ථෙරස්ස සම්මුඛා පඤ්ඤා වත්තුං අසක්කොන්තා ඔලම්බන්නෙන හදයෙන "එවං ව්‍යාඛො"ති ආහ; (සං. දූ. 226) - එවං විය බො; (ම. දූ 85) - (ස ඵ 644).

එවං ව්‍යා බො අහං භගෙන භගවතා = ඉදං එස අත්තනො අජ්ඣාසයෙන නත්ථීති වත්තුකාමොපි භගවතො ආනුභාවෙන සම්පටිච්ඡති. බුද්ධානං කිර සම්මුඛා දොසකථා නථෙතුං සම්මත්තං නාම නත්ථි; (ම. දූ. 86).

එවං ව්‍යාකරෙය්‍ය = මයා එතෙ සුද්ධතෙන පතිට්ඨාපිතා නාති අවත්ථායෙන කාරණෙන සඤ්ඤන්තීති කත්වා නදෙව දස්සනත්ථා එවං ව්‍යාකරෙය්‍ය; (ම. ව. 22).

එවං සඞ්ඝං වරං වරෙ = සඞ්ඝං දෙවාතිදෙවං ආරොග්‍යසම්පදා දෙය්‍යධම්මසම්පදා දක්ඛිණෙය්‍ය සම්පදා දෙය්‍යධම්මස්ස අපරිඛීනසම්පදා දායක සම්පදාති එවං පසන්නචිත්තං වරං වරෙය්‍යං; (පෙ. 95)

එවං අහං නමිස්සාමි = ඉමිනා මියා වුත්තාකාරෙන පුඤ්ඤානි කත්වා දෙවලෝකං උපපජ්ජිස්සාමීති අත්ථෝ; (පෙ. 78).

එවං සංකිලිස්සති = (ආදිසු) අයම්පේථා ඉමිනා ආකාරෙන කිඤ්චාදි සංකිලිස්සති වොදයති වුට්ඨහතීති ඤාතං කරණං භගවතෝ අනාවරණ ඤාණං; (නෙ. 141).

එවං සච්චානං මනුරක්ඛෙ = තං හෙළහරිතං පත්තං විය අත්තනෝ චිත්තං සාසඝාතාය සත්තියා ගොචරේ වෙව සම්පයුත්ත සත්තියා චාති උභින්නං අන්තරෙ පක්ඛිපිත්වා යථා මුහුත්තම්පි ඛණ්ඩා ගොචරේ න විකඛපති තථා පණ්ඩිතෝ යොගා වචරෝ රක්ඛෙය්‍ය ගොපෙය්‍ය; (මහා. 318) - (ජා. අ. 339).

එවං සඤ්ඤී = ආහොඝසඤ්ඤයපි කිඤ්චඤ්ඤයපි එවං සඤ්ඤී හොති. අනිභවඤ්ඤතිස්ස අනෙන්තා සමාපත්තියම්පි අත්ථි ආහොඝසඤ්ඤ පන සමාපත්තිනො වුට්ඨිතසෙසව. (ඛු. 285) - (දී. 390) - ඉමාය අරහත්තඵල සඤ්ඤාය සඤ්ඤීපි තදුයතකං නො පටිසංවෙදීතීති එවං ඉමස්මිං සුත්තෙ අරහත්තඵල සමාධි කථිතොති; (ඛු. 813). අභිනිවෙසස්ස නාභිදළහනාය එවං සඤ්ඤී; (සෙ. 163).

එවං සතං = බ්‍රාහ්මණො රක්ඛසානු අනුමොදනං කරොන්තො වදති සතං සප්පුරිසානං එකාකාරමෙව සඞ්ගති නාම එවං හොති; (ජා. අ. 118).

එවං සතස්ස = එවං සතස්ස සම්පජානස්ස, (සු නි. 477) - (චූ. 35).

එවං සතෙ = එවං අස්ස නෙ; (අ. 684) - (මි. ථ, 72).

එවං සත්තඞ්ග සමන්නාගතො = එවං ඉමෙහි සත්තහි මහාපච්චවෙක්ඛණඤාණෙහි සමන්නාගතො. අයං නාම ආචරියාතං සමානකථා; (ම. උ. 335) -

එවං සන්තං = එවං විජ්ජමානමෙව; (ම. ව. 111) - එවං සන්තෙ; (අ 449) - (දී. 247).

එවං සන්තං වො = එවං සමානං රූපිං පරිත්තං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්තීති අත්ථො; (දී. 346).

එවං සන්තං ඛිත්තචෙ බ්‍රහ්මචරිය වාසො = කම්මක්ඛය කරස්ස බ්‍රහ්මචරියස්ස බෙදෙපාබ්බකම්මසම්භවතො වාසො නාම හොති වුත්ථං සුවුත්ථමෙව හොතීති අත්ථො; (අ. 459).

එවං සන්තමෙතං = එවං සන්තෙ එතං; (ම. ව. 111).

එවං සන්තායං භික්ඛවෙ පුග්ගලො අභබ්බො = භික්ඛවෙ එතං ඉමස්මිංයෙව කාරණෙ යති අයං පුග්ගලො න කථෙතුං යුත්තො නාම හොති; (අ. 421).

එවං සන්තෙන = එවං පස්සමානෙ සන්තෙන එව; (පටි. (357) - එවං සුඛුමානං පස්සමානෙ සන්තෙන; (පටි. 357) - ලොකවොහාරං අමුඤ්චිත්වා තුලයිත්වා ඤාතිත්වා කාරණං නිස්සිතං කත්වා කථිතාය සෙය්‍යහාවෙ සති; (ම. න. 306). - තුම්හාකං එවං ආජානනභාවෙ සති; (ම. උ. 53). - එවං චතුන්නම්පි වණ්ණානං පබ්බජිතානං පබ්බජිත සක්කාරෙසමෙ සමානෙ; (ම. න. 221).

එවං සන්තෙ බො ආනන්ද = ඉදානි යසමා එකච්චස්ස එකස්සස විහරන්තොපි අත්ථො න සම්පජ්ජති තසමා තං සත්ථාර එකීභාවෙ ආදීනවං දස්සෙන්තො -පෙ- ආදිමාහ; (ම. ව. 112).

එවං සන්තෙ න බොධි ආපාඨිස්සා = තසමා භගවා එවං -පෙ- ආදිමාහ; (සං. න. 101).

එවං සන්තෙපි සප්පටිසන්ධිකානං නාව දිඝරත්තං හිතාය හොතු අප්පටිසන්ධිකානං කථං = අපපටි සන්ධිකා නිරුපාදනො විය ජානවෙදෙ පරිනිබ්බා යන්ති, කපපසතසහස්සානමපි අච්චයෙන නෙසං පුන දුකඛං නාම නත්ථි, ඉති එකංසෙන නෙසං යෙව දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය හොති; (ම. ව 71).

එවං සංවිධානි තස්ස භගවතො පරිසා = එවං පරිසාය වුද්ධිකාරණං දස්සිතං හොති; (මි. 46).

එවං සඳ්ධාය චරණං = (ආදිසු) එවන්ති වුත්තපපකාරං නිද්දිසනත්තො යථාසද්දස්ස අත්ථං නිද්දිසති; (පටි. 377).

එවං සඳ්ධාය නික්ඛමම = "ඛිත්තාහං ඤාතිගණ" නති ආදිනා වුත්තපපකාරෙන මහන්තං ඤාතිපරිවට්ටං මහන්තඤ්ච හොගඛඛං පහාය "ඛම්මථලානි රතනත්තයඤ්චා"හි සද්ධෙය්‍යවත්ථුං සද්ධාය සඳ්ධ ඛිත්වා ඤරතො නික්ඛමම; (ථෙරී. 187).

එවං සබ්බඞ්ගසම්පන්නං = එවං සබ්බගුණසම්පන්නං; (සං. අ. 219).

එවං සබ්බඞ්ගසම්පන්නං මුනිං දුක්ඛස්ස පාරගුං = වුත්තාය සත්ථුසම්පත්තියා; (ථෙර. උ. 209).

එවං සබ්බඞ්ගසම්පන්නෙන = සබ්බෙහි කතිකාදිඅවය වෙහි සම්පන්නෙන පරිපුණ්ණෙන සුපථථලරුක්ඛෙහි ගහනීභූතෙ වනෙ; (අප. 185).

එවං සබ්බානි කාතබ්බානි ජනපදනිරුත්තානි = යත්ත කානි සත්තවොහාර පදානි තානි සබ්බානි යථා සම්භවං සුත්තෙ නිබ්බචනවසෙන කාතබ්බානි වත්තබ්බානීති අත්ථො; (නෙ. 84).

එවං සම්මිඤ්ජනසුං = කසමා එවං විත්තෙසුං? කස්සචි ඔරතෝ අපගං ආහනං කස්සචි බහුං, නසමිං පරිහරියමානෙ කිං තවෙව ඔරතෝ සුභදරං ආහනං? න මයාහං ඔරතෝ? තවෙව ඔරතෝ බහුං? න මයාහන්ති එවං කලහසඤ්ඤිපි උප්පජ්ජෙය්‍ය, සෝ මා උපපජ්ජිත්ථාති එවං සම්විඤ්ඤෙසුං; (දී. 444). – රඤ්ඤෙ විත්තිතනියාමෙනෙව කදාචි බ්‍රාහ්මණස්ස හොගා පරිහීනා හවෙය්‍යුන්ති මඤ්ඤෙ මානා සම්විඤ්ඤෙසුං; (දී. 475).

එවං සමඤ්ඤාගතෙ = ඉමිනා උත්තමෙන අරහත්තඵල පඤ්ඤුඩ්ඨානෙන සම්ඤ්ඤාගතෙ; (ම. ව. 192) – ඉමිනා උත්තමෙන පරමිත්ථ සච්චාධිට්ඨානෙන සම්ඤ්ඤාගතෙ; (ම. ව. 192). – ඉමිනා උත්තමෙන චාගාධිට්ඨානෙන සම්ඤ්ඤාගතෙ; (ම. ව. 192). –ඉමිනා උත්තමෙන උපසමාධිට්ඨානෙන සම්ඤ්ඤාගතෙ; (ම. ව. 193).

එවං සමාචාරෙ = නිච්ඩගොචරාදිවසෙන එවරූපගොචරෙ; (සං. ත. 79).

එවං සමාපත්තියා එවං සංකිලිට්ඨාය = යාහි සඤ්ඤාහි ඛ්‍යසනාදිසඞ්ඛාතාහි පාණ්ඩඩ්ඩාදීහි එව වා –පෙ– අයං ලොකො ආපන්නො අපෙඛ්ඛාත්ථො තං නිමිත්තෙහි දසහි කිලෙසවත්ථූහි සංකිලිට්ඨො ච තස්ස තං අපත්තාකාරං සංකිලිට්ඨාකාරසඤ්ච බුද්ධිං කත්වා ආහ; (නෙ. 56).

එවං සමාහිතස්ස = එවං ඉමිනා වුත්තනයෙන රූපාවචරජ්ඣානෙ චිත්තෙකග්ගතායපි සමන්නාහාරෙන සමාහිතස්ස; (නෙ. 126).

එවං සමෙච්ච = එවං සමාගන්ත්වා; (සං. ථ 209).

එවං සමෙච්ච වරන්හි මුනන්නා = එවං සමෙච්ච අභිසමෙච්ච විපස්සනාපඤ්ඤාසහිතාය මග්ග පඤ්ඤාය පටිවිජ්ඣිත්වා; මුනන්නා පරිඤ්ඤාත්තා භාවා පණ්ඩිතා; (ථෙර. ගු. 203).

එවං සමෙනස්ස විහොති රූපං = එතස්මිං සඤ්ඤි සඤ්ඤාදීනාදි භාවෙ අත්ථා – යදෙතං වුත්තං "සෝ එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ –පෙ– ආකාසානඤ්චා යතන සමාපත්තිං පටිලාභත්ථාය චිත්තං අභිනීහරති" ති එවං සමෙනස්ස අරූපවිත්තසමඞ්ගිනෙ විහොති රූපං; (සු. නි. 444). (මහා. 253).

එවං සම්පදං = ඉමස්සපි සත්ථුනෝ මම ඉමෙ සාවකාති සාසනා ඔක්කමම වත්තමානෙපි මොහෙන අඤ්ඤ සාසනෙ ඉමං ලොභධම්මං එවං සම්පදමෙව ඒදිසමෙව වදුම්; (දී. 261).

එවං සම්පද මිදං = එවං සම්පතිකං ඒදිසන්ති අත්ථො; (සං. ත 23)

එවං සම්පදමිදං සාරිපුත්ත වදුම් = ඉදම්පි කාරණං එවරූපමෙව. යථාහි මඤ්ඤාත්තානන්තරං අවිරජ්ඣිත්වා ඵලං නිබ්බත්තති, එවමෙව ඉමස්සාපි පුග්ගලස්ස වුති අනන්තරං අවිරජ්ඣිත්වාව නිරයෙ පටිසන්ධි හොතීති දස්සෙති; (ම. උ. 27).

එවං සම්පද මෙවෙතං = යො පෙතං මතං අනු සොචති තස්සෙතං අනුසොචනං එවං සම්පදං එවරූපං ආකාසෙ ගච්ඡන්තස්ස වත්‍ථුස්ස ගහෙතු කාමෙන සදිසං අලබභනෙය්‍යවත්‍ථුස්මිං ඉච්ඡා භාවනොති අධිප්පායෙන; (පෙ. 49).

එවං සම්ම = යථා එතරහි පි මනුස්සා චෙතියවන්දනාය නාම ගච්ඡාම ධම්මසවණාය ගච්ඡාමාති වුත්තා උස්සාහං න කරොන්ති, නටසමජ්ජාදි දස්සනත්‍ථාය ගච්ඡාමාති වුත්තා පන එකවචනෙනෙව සම්පටිච්ඡන්ති; (ම. ත. 192)

එවං සම්මනති සඞ්ඛපෝ යදු පඤ්ඤාය පස්සති = යදු අරියසාවකෝ නානි ලොකවිත්‍රානි සමුදයතෝ අස්සාදතෝ ආදීනවතෝ නිස්සරණතෝ ච යථාභූතං පඤ්ඤාය පස්සති අථ යථා නං රජ්ජං උහතෝ මෙඤ්ඤෙන එවං සම්මනති පඤ්ඤාය සඞ්ඛපෝ සඞ්ඛෝ පි මිච්ඡාසඞ්ඛපෝ; (ථෙර. ගු. 4).

එවං සම්මා ආයාවමානෝ ආසාවෙය්‍ය = සඳ්ධා නිකුල උට්ඨහිත්වා යාදිසෝ සාරිපුත්තත්ථෙරෝ පඤ්ඤාය අහමපි තාදිසෝ හොමි යාදිසෝ මොග්ගල්ලානත්ථෙරෝ ඉද්ධියා අහමපි තාදිසෝ හොමීති එවං ආයාවෙන්තෝ පිහෙන්තෝ පත්ථෙන්තෝ යං අත්ථි තඤ්ඤෙව පණිතත්තා සම්මා පත්ථෙය්‍ය නාම; (අ. 334).

එවං සම්මාවිමුත්තානං = සම්මාහෙතුනා සඳුයෙන හදඞ්ග විනඞ්ගභාගවිමුත්තිං පුබ්බඞ්ගමෙන අරිය මග්ගෙන වතුන්නම්පි උපාදානානං ඛයෙ ච විමුත්තත්තා සම්මා විමුත්තානං; (උ. 303).

එවං සාසං = එවමිස්ස පුග්ගලස්ස අයං සමථවිපස්සනා භාවනාමයං පුඤ්ඤකිරියවත්‍ථු භවති; (නෙ. 186).

එවං සඞ්ඛානිතං වණ්ණාදිතො වවත්ථපෙති = අයමෙතිස්සා සභාගපරිවෙණදෙ, විසභාග පරිවෙණදෙ පන කෙස සදිසො එවාති; (වතු. 51).

එව. සිලා = ලෞකිය ලොකුත්තරසීලෙන එවංසීලා; (ම. ව. 114) – මහාසීලෙන ඵලසීලෙන ලෞකිය ලොකුත්තර සීලෙන එවං සීලා; (දී. 283).

එවං සීලෙ = (ආදිසු) ලෞකියලොකුත්තරමිස්සකාව සීලාදයෝ වෙදිතබ්බා; (ම. න 125) – තස්ස අනාගාමි මග්ගඤාණපයුත්තං සීලක්ඛන්ධං දස්සෙති; (ම. එ. 157).

එවං සුබුද්ධකඛපච්චිසංවෙදි = අනෙකප්පකාරෙන කායිකා චෙතසිකානං සාමිසනිරාමිසප්පභෙදානං වා සුඛදුක්ඛානං පටිසංවෙදී; (වූ 36) – (ස. නි. 104). (නෙ. 144) – අනෙකප්පකාරානං -පෙ- පටිසංවෙදී; (ඉති. 245) – අනෙකප්පකාරෙන -පෙ- පටිසංවෙදී; (පටි. 257) – (විසු. 316) – එවං දිබ්බසුඛ පටිසංවෙදී; (ස නි. 105) – (ම. එ. 114).

එවං සුඛුමං වෝ භික්ඛවෙ වෙපච්චනිබ්බඛනං = තං කිර පදුමනාලසුත්තං විය මක්කටජාලසුත්තං විය ච සුඛුමං හොති. ශ්‍රෙතුං පන නෙව වාසියා න ඵරසුනා සක්කා යසමා පන විත්තෙනෙව සඤ්ඡානති විත්තෙන ඔවචති තසමා වෙපච්චනති බඛනනති වුත්තං; (සං. න. 82).

එවං සුපරිනතඤ්ච ජීවිතෙ = තං පරිත්තකං ආයු සඛ්ඛාරං ගහෙත්වා විවරණනානං සත්තානං න පුඤ්ඤකිරියාය සමජ්ජිතුං කාලෝ; (ජා. ඡ. 66).

එවං සුභාසිතා වාචා = නෙපිටකං බුද්ධවචනං වණණ සණ්ඨානසම්පන්නං අගඛිකපුප්ඵසදිසං, යථා පන අගඛිකපුප්ඵං යො නං ධාරෙති තස්ස සරීරෙ ගඤ්ඡං න ඵරති, එවං එතම්පි යො නං සක්කච්චං සවණාදීහි න සමාවරති තස්ස සක්කච්චං අසමාවරන්තස්ස යං තත්ථ ඛන්තබ්බං තං අකුබ්බතෝ සුතගන්ධං වාගගන්ධං පරිපන්ථි ගන්ධඤ්ච න ආවහති අථලාහොති (ධ. ප. 186).

එවං සෙඛෙඛා = ඉමෙසඤ්ච සද්ධාදීනං සෙඛානං ඉන්ද්‍රියානං නිබ්බත්තනියා සබ්බෙපි සෙඛා ධම්මා මත්ථකප්පත්තා හොන්තීති දස්සෙන්තො එවං සෙඛෙඛාති ආදිනා සෙඛපටිපදං නිගමෙති; (නෙ. 65).

එවං සෙදං වණණාදිතෝ වවත්ථපෙති = අයමෙතස්ස සභාගපරිවෙජ්ජදෙ, විසභාගපරිවෙජ්ජදෙ පන තෙය සදියෝ එවා'ති; (වතු. 48).

එවං සෙඛං වණණාදිතෝ වවත්ථපෙති = අය මෙතස්ස සභාගපරිවෙජ්ජදෙ, විසභාගපරිවෙජ්ජදෙ පන තෙය සදියෝ එවා'ති; (වතු. 47).

එවං සෝ වරති සතෝ = එවං කිලෙසාපනයන පරියත්තියා සතඤ්ච සම්පජඤ්ඤං ලභිත්වා වරති විහරති; (ථෙර. ගු 41).

එවං සෝ තඤ්ච ඣානං පරිසුදෙඛා = එවං සෝ නෙන අත්තනාව පරිපුණණසංකප්පභාවසංඛානෙන කාරණෙන පරිසුද්ධෝ නිරුපක්කිලෙසෝ හොති, උත්තරිං වායමමානෝ කම්මට්ඨානසුදධිකෝ හුත්වා අරහත්තං පාපුණාති; (දී. 608).

එවං සෝ නිහතෝ සෙති = යොහි ඉසිනං ඔවාදං න ගණහාති සෝ යථා එස නාපසෝ ආසීවිසමුඛෙ පුති හාවං පත්වා නිහතෝ සෙති එවං මිහාදිනාසං පත්වා නිහතෝ සෙතීති අත්ථෝ; (ජා. එ. 213).

එවං ඛඛාඛඛානෝ = එවං රූපක්ඛන්ධවිහඤ්ඤාදිවසෙන සුට්ඨු අක්ඛාතෝ කථිතෝ; (සං. ළු. 36). – එවං පඤ්චක්ඛන්ධවිහඤ්ඤාදිවසෙන සුට්ඨු අක්ඛාතෝ සුභාසිතෝ; (සු. ස. 214). – එත්ථ තිපරිවට්ටතෝ පට්ඨාය යාව ඉමං ඤානං ආහරිතුමපි වට්ටති; පටිලොමෙන පෙම මත්තකෙන සඤ්ඤාපරායනතෝ පට්ඨාය යාව ඉමං ඤානං ආහරිතුමපි වට්ටති; (ම. ළු. 98).

එවං හදයං ඛණාදිතෝ ඵවත්ථපෙති = අයමෙතස්ස සභාග පරිවෙජ්ජදෙ, විසභාගපරිවෙජ්ජදෙ පන කෙසසදිසෝ එවා'ති; (වතු. 41).

එවං හි තෙ බාහිය සික්ඛිතබ්බං = එවං ඉමාය පටිපදාය නයා බාහිය නිස්සාන්නං සික්ඛානං අනුවත්තනවසෙන සික්ඛිතබ්බං; (උ 63).

එවං හි තෙ භික්ඛවෙ තනියා සමණබ්‍රාහමණා න පරිමුච්චිංසු = පුරිමා විය තෙපි මාරස්ස ඉද්ධානුභාවා න මුච්චිංසු, යථාකාමකරණීයාව අහෙසුං; (ම. ළු. 135).

එවං හිතං ආයුසො = ඉදං තස්ස පුච්ඡාපනිට්ඨා පනත්ථාය ආහ; (සං. න. 118).

එවං හි දහරා ආයන්ති = තතෝ එවං තං අදූරා ගතං න දූරාගතං හොති, කසමා? යසමා; (ථෙරී. 184).

එවං හි යජමානස්ස = ඉමිනා බ්‍රාහ්මණෙන යජනා කාරෙ න යජ්ඣන්නස්ස; (සං. එ. 202).

එවං හි වෝ ධම්මාදිනන ඔක්ඛිතබ්බං = එවං තුම්හෙහි වත්තුපමපටිපදං රථවිනීත පටිපදං මොනෙය්‍ය පටිපදං මහාඅරියවංස පටිපදං සුරෙනෙතෙහි සික්ඛිතබ්බං; (සං. න. 224).

එවං හි වෝ භික්ඛවෙ සික්ඛිතබ්බං = භික්ඛවෙ එවං තුම්හෙහි සික්ඛිතබ්බං. ඉති භගවා ඉමිනා එත්තක්ඛෙන ඣානෙන භිරොත්තප්පාදීනං ධම්මානං වණණං කථෙසි; (ම. ළු. 261).

එවං හි වෝ භාදිපුත්ත සික්ඛිතබ්බං = ඉමිනා එත්ත කෙන ඨානෙන භගවා දෙසනං සබ්බඤ්ඤුභාසිතං අකාසි; (අ. 322)

එවං හි සෝ භික්ඛවෙ මොමූහෝ = එවං සෝ කිටඨ රක්ඛස්ස පමාදමත්තාය යස්මිං යස්මිං ඛණෙ කිටඨං ඔතරිතුකාමෝ හොති තස්මිං තස්මිං ඛණෙ එවං නිග්ගණ්හිත්වා නාළෙත්වා ඔසජ්ජනෙන නිබ්බිසෙවන භාවං උපනීතෝ මොමූහෝ; (සං. ස. 77)

එවං හි සෝ භික්ඛවෙ මහාමිගසඞ්ඝෝ අපරෙන සමයෙන අනයව්‍යසනං නත්තනං ආපජ්ජිස්සති = ලුද්දකෝ නෙසං නිවත්තනභාවං ඤත්වා ආදිතෝ පට්ඨාය නිංසමපි වත්තාලීසමපි මිගෙ ඝාතෙති. ඉදං සන්ධාය, එව -පෙ- ආපජ්ජිස්සතීති වුත්තං; (ම. ද්‍ර. 70).

එවං හෙතං = තස්මිං නිගමෙ අද්ධමාසමත්තං නෙන සද්ධිං අනාචාරං චරිත්වා සම්මජ්ජණිමුඛ ඉත්ථියෝ නාම දුස්සීලා මුසාවාදිනියොති ඉදමපි අතීතං දස්සෙන්තෝ එවං හෙතන්ති ආදිමාහ; (ජා. අ. 265).

එවං හොති = එවං පුබ්බභාගෙ ඉච්ඡා උපජ්ජති; (ස. වි. 343).

එණෙය්‍යකං = එණෙය්‍යක කම්මකාරණා, තං කරොන්තා උභොසු කපපරෙසු ච ජණ්ණුකෙසු ච අයොවලයානි දත්වා අයසූලානි කොට්ටෙත්වා, සොළසුහි අයසූලෙහි භූමියං පතිට්ඨහති අථනං පරිවාරෙත්වා අග්ගිං කරොන්ති; (මහා. 197).

එරකවත්තනිකං = එරකවත්තකම්මකාරණං. තං කරොන්තා හෙට්ඨාඝිවනතෝ පට්ඨාය එම්මවටෙ කත්තරත්තා ගොපථකෙ පාතෙත්වා, අථ නං යොත්තෙහි බන්ධිත්වා කඩ්ඩන්ති, සෝ අත්තනෝ එම්මවටෙට අක්කමිත්වා අක්කමිත්වා පතති; (චතු. 86).

එරාවණෝ මහානාගෝ = එරාවණොති දෙවපුත්තෙහා ජාතියා නාගෝ න හොති නාගවොහාරෙන පනෙස වොහරියති; (චතු. 200).

එලණ්ඩකී = එලණ්ඩා කිර සාලදූසනා හොන්ති; තසමා එවමාහ; (ම. ද්‍ර. 81).

එවඤ්ච නො අස්ස අථ නං කරෙය්‍යාම නව නො එවමස්ස න නං කරෙය්‍යාමාති කිං පන භික්ඛවෙ = භික්ඛවෙ යං තථාගතෙ සබ්බසෝ ආමිසෙහි විසංයුත්තෝ විහරති එවං විසංයුත්තස්ස සත්ථුනෝ එවරූපා පණිපණිධියා කිං යුජ්ජිස්සති; (ම. න. 132).

එවඤ්ච පන භික්ඛවෙ අපථතං හොති කඨිනං එවං අනපථතං = ඉදානි යථා ච කඨිනං අපථතං හොති, යථා ච අනපථතං, තං විධිං විත්ථාරතෝ දස්සෙතුං (ස. වි. 823).

එවඤ්ච පන භික්ඛවෙ ඉමං සික්ඛාපදං උද්දිසෙය්‍යාථ = එවං සික්ඛාපදපඤ්ඤත්තියා ආනිසංසං දස්සෙත්වා තස්මිං සික්ඛාපදෙ භික්ඛූහි සත්තබ්බකිච්චං දීපෙන්තො එවඤ්ච -පෙ- ආහ; (ස. වි. 158) – එවං මෙථුනං ධම්මං පතිසෙවිත්වා ආගතෙසු අනුපසම්පාදෙතබ්බඤ්ච උපසම්පාදෙතබ්බඤ්ච-දස්සෙත්වා තීණිපි වත්ථූනි සමොධානෙත්වා පරිපුණ්ණං කත්වා සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙතුකාමෝ එවඤ්ච -පෙ- වත්වා; (ස. වි. 161)

එවඤ්ච පන භික්ඛවෙ ඉමං සික්ඛාපදං උද්දිසෙය්‍යාථ සඞ්ඝමජ්ඣනිසින්නා සුකකවිසටඨි අඤ්ඤතරා සුත්තන්තිකා සඞ්ඝාදිසෙසෙ = ඉති භගවා සුත්තන්ත වෙනනාය අබෙධාහාරිකභාවං දස්සෙත්වා -පෙ- සඞ්ඝාදිසෙසොති සානුපඤ්ඤත්තිකං සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙසි; (ස. වි. 368)

එවඤ්ච පන භික්ඛවෙ භණිතං අනුජානිතබ්බං = තෙ නාපි කඨිනං අත්ථරිත්වා පච්ඡා විසිබෙබත්වා දෙව්වරානි කරිස්සාම'නි න ගහෙතබ්බං. යස්ස පන දීයති, තස්ස යෙන විධිනා දාතබ්බං. තං දස්සෙතුං එවඤ්චපන -පෙ- භණෙතබ්බන්ති ආදිකා දානකම්මවාචා තාව වුත්තා; (ස. වි. 822).

එවඤ්ච පන භික්ඛවෙ තිවිධවෙරණ අධිපපවාසෙතා සමූහනනිතබ්බා = එත්ථ සමූහනනෙන්තෙන භික්ඛුනා වත්තං ජානිතබ්බං. තන්ථිදං වත්තං:- ඛණ්ඩසීමාය ඨත්වා අපපවාස කම්මං න සමූහනිතබ්බා. තථා අපිපපවාස සීමාය ඨත්වා ඛණ්ඩසීමාපි. ඛණ්ඩසීමාය පන ඨිතෙන ඛණ්ඩසීමාව සමූහනිතබ්බා. තථා ඉතරා; (ස. වි. 784).

එවඤ්ච පන භික්ඛවෙ නාසෙතබ්බා -පෙ- විනස්සා = කෙනාහ:- එවඤ්ච -පෙ- විනස්සාති; (ස. වි. 645).

එවඤ්ච වදෙති = ඉදානි වත්තබ්බාකාරං නිදස්සෙති; (උ. 87).

එවඤ්ච සෝ භික්ඛු = එත්ථ සොති පබ්බාජනීයකම්ම කතෝ අධිප්පෙතෝ; (මා. 47).

එවඤ්ච සෝ භික්ඛු භික්ඛූහි වුච්චමාණෝ = (ආදිසු) අත්ථමත්තමෙව දස්සෙතුං; (ස. වි. 439).

එවමිදං භගවතා = එවං මූලවෙජ්ජරූවසෙන දළ්හං කත්වා තතියපාරාජිකෙ පඤ්ඤත්තෙ අපරමපි අනුපඤ්ඤත්තත්ථාය මරණවණ්ණසංවණ්ණන වත්ථු උදපාදි, තඤ්ඤුපඤ්ඤත්තිදීපනත්ථං -පෙ- ආදි වුත්තං; (සම්. 312).

එවමිදං භගවතා සික්ඛූනං සික්ඛාපදං පඤ්ඤත්තන්ති = තඤ්හේතූ:- භගවතා සික්ඛූනං ඉදං සික්ඛාපදං එවං පඤ්ඤත්තං හොති ච ඉදඤ්ච අඤ්ඤං වත්තුං උදපාදීති; (සා. වි. 159).

එවංකෙළි = සචෙ එවං යාවමිච්ඡාය මම වචං වචනං න කරිස්සසීති; (ජා. අ. 164).

එවංකෙවල කණ්හ ජානාහි = භාතික කණ්හානාමික මහාරාජ අලබ්භනෙය්‍යවත්ථු නාම න පනෙත නබ්බහති යදි එවං ජානාසි; (පෙ. 72).

එවංකෙවලං ජනො ජඤ්ඤා, යථා ජානාමි නං අහං = එවං සඤ්ඤිනං අසුච්චුඤ්ඤං යථා අහං යථාභූතං ජානාමි එවමෙව මහාජනො ජානෙය්‍ය නං ආරබ්භ දූරතොව පරිවජ්ජෙය්‍ය; (ථෙරී. අ. 179).

එවංකෙවලං සික්ඛථ අස්ස = සික්ඛථෙ එවං වෙ එතං භවෙය්‍ය. නිරන්තරං සන්තිසන්තෙහි සඤ්ඤාහි මානස්ස දුක්ඛදොමනස්සෙහි සහෙවෙස සච්චානි සම්මා භවෙය්‍යවෙති අත්ථො; (සං. න. 229).

එවංකෙව සික්ඛථෙ සන්තා ජානෙය්‍යුං = එවන්හි උපමානිපාතො. වෙතිපරිකප්පනෙ; (සු. ස. 143).

එවංකෙව නො = සචෙ මහාරාජ එවං නානා ගුත්තා විහරන්තානං අම්හාකං අන්තරායො න භෙස්සති කුතොං වා භයං වා ජීවිතං පවත්තිස්සතීති දීපෙති; (ජා. අ. 104).

එවංකෙව මං විහරන්තං = එවං අසුභඤ්ඣාන භාවනායච්ච විපස්සනාභාවනායච්ච විහරන්තං මං; (ථෙරී. අ. 203).

එවඤ්හං සම්මති වෙරං = එත්තකෙන නං වෙරං සම්මති වූපසන්තං හොති; (ජා. න. 94).

එවමකාසි = ඉදං සත්ථා කුණාලදහෙ විහරන්තො අත්තනිරති පිළිතෙ පඤ්චසතෙ භික්ඛු ආරබ්භ කථෙසි; (ජා. අ 249).

එවමනුදිස්සති = එවං අනුට්ඨහති; (දී. 589).

එවමෙතාහතොලොකො = එවමෙව සත්තලොකො ඛුත්තං දාහතො; (මහා 177).

එවමෙතාහතො ලොකො මච්චුනා ච ජරාය ච = කත්ත යෙ බුද්ධපච්චෙකබුද්ධාදයො ඛීණාසවපත්තා, තෙ -පෙ- ජරායච්ච සො න සන්තා කෙනචි පරිත්තාණං කාතුන්ති සබ්බා ජානන්ති; (සු. නි.378).

එවමෙව ඛො එතං සමුදාගතං = එවං අවිජ්ජාය නිවාරිතත්තා තණ්හාය ච සම්පයුත්තත්තායෙව අයං කායො නිබ්බත්තො; (සං. දු. 29).

එවමෙව පෙච්ච පජා පරතෙ = එවමපි අයං පාපකාරිණී පජා ඉතො චවිත්වා පරලොකෙ; (නෙ. 188).

එවමෙස ච්චනියො = සඛෙො එවං වත්තබ්බො අස්ස; (සා. වි. 408).

එවමෙසඛිලං = එවරූපං නස්ස කාළවණ්ණං කූටාගාරප්පමාණං මහාපාණාණසදිසං සීසං හොති; (සං. ම. 134).

එවමෙසාසං = එවං සන්තොපි අයං එවමිදං; (අ. 396).

එවමෙසාසං අරියො අට්ඨඞ්ගිකං මග්ගං භාවනා පාරිපූරිං ගච්ඡති = ඉමිනා අනන්තරවුත්තෙනෙව පටිපෙඩෙනබෙො උත්තරිං එවං සඤ්ඤුපෙ නබෙො; (මි. ව. 220). න ඉමෙහි විනා පඤ්චඞ්ගිකා භාවදස්සනත්ථං. තෙනෙවාහ: -පෙ- සකවාදිනා ආහත සුත්තං නිත්තත්ථමෙවාති; (ප. 203).

එවමෙසා මෙ = එවං අස්ස ඉමෙ මිච්ඡාදිට්ඨි ආදයො සන්තා අපරාපරං උපපජ්ජනවසෙන පන නෙයෙව මිච්ඡාදිට්ඨිපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා උපපජ්ජන්ති නාම; (මි. ත. 80).

එවමාචිනංනො දුක්ඛං = වුත්තපපකාරෙන නංතං වෙදනාසාඛාදවසෙන ගහානිසඞ්ඛාරං ආචිනනො වට්ටදුක්ඛං පවත්තති; (ථෙර. දු. 41).

එවමාදිනං ච පාපඛම්මානං = එත්ථ "යථා වා පනෙකෙ නොනෙත්තා සමණබ්‍රාහමණා සද්ධා දෙය්‍යානි හොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපාය නිරවජ්ජාභමිජ්ජාය මිච්ඡාජීවෙන ජීවිකං කප්පෙන්ති; (විසු. 23).

එවමාදිනවං ඤත්වා = එවං අනීහාභාගත පච්චුප්පන්නෙසු බන්ධෙසු ආදීනවං ඤත්වා; (අ. 471).

එවමාදිනවං ඤත්වා ඉස්සරමදසම්භවං = එවං ඉස්සරිය මදස්ස වසෙන සම්භූතං අපායුප්පත්තිසංඛාතං ආදීනවං දිස්වා ඤත්වා පහාය ඉස්සරිය මදං පුඤ්ඤුපසුතො හුත්වා, (පෙ. 188).

එවමාදිනවං ඤත්වා තණ්හං දුක්ඛස්ස සම්භවං = එවං සකලස්සවට්ටදුක්ඛස්ස සම්භවං සමුදයං තණ්හං ආදීනවං ආදීනවතො ඤත්වාති අත්ථො; (ඉති. 48).

එවමායුපරියංනෙත්වා = එවං සත්තපඤ්ඤාසවස්ස කොටිසට්ඨිවස්සසතසහස්සායුපරියන්තො; (සා. වි. 105) - එවං වස්සසතපරමායු පරියන්තො වා

චතුරාසීතිකපපසහස්ස පරමාසු පරියනෙතා වා; (නෙ. 144), – එවං වස්සසතපරිමාණාසු පරියනෙතා වා චතුරාසීතිකපපසතසහස්ස පරිමාණාසුපරියනෙතා වා; (ඉති 245), – එවං වස්සසත පරිමාණායුපරියනෙතා වා චතුරාසීති කපපසහස්ස ආයුපරියනෙතා වා; (චූ. 36). – එවං –පෙ– චතුරාසීතිකපපසත සහස්ස ආයුපරියනෙතා වා; (පටි. 257).

එවමාරොවෙසි = සක්කච්චං දුනං දෙථාති ආදිනා නයෙන ආරොවෙසි; (දී. 590)

එවමාරොවෙසිති ධම්මිකං සමණ = ආදීනි වදමානා සාසනස්ස නියාණිකං ගුණං කථෙසි. තස්ස්ව පරියාය කථං සුත්වා පසන්නමත්තානි කුලසහානි සාසනෙ ඔතරිංසූති; (සං. ළු. 253).

එවමාවුසො = ථෙරෝ තං පටිජානනෙතා ආහ; (ම. ථ. 127). ථෙරෝ එතෙසං ආසයං අජානනෙතා ඉදං නෙසං මහාගජ්ජිතං සුත්වා සබෙ ඉමෙ රිද්ධිසා භවිස්සනති සාධූති මඤ්ඤමානෙ "එවමාවුසො"ති සම්පටිච්ඡි; (ස. පි. 160).

එවමාවුසො –පෙ– පච්චොසාසුං = නෙපි භික්ඛූ ථෙරස්ස වචනං සම්පටිච්ඡිංසු; නෙනාහ; (ම. ව. 92).

එවමාවුසොති බො ආයස්මා මහාකස්සපො = ථෙරොපි යස්මා පියධම්මසවනෙනව අරියසාවකො, තස්මා තස්ස වචනං සුත්වා, ගච්ඡාවුසො ත්වං මයාං සීසං වා රජ්ජති පිවසී වානි කත්ව ලෙසාපදෙසං අකත්වා තුට්ඨහදයොව එවමාවුසොති ආදිමාහ; (ම. ළු. 207).

එවමාහ = එවං වදති; අථ භගවා යස්මා අයං නාගසද්දෙ හත්ථිම්හි වෙව අස්සගොණඋරගරුක්ඛමනුස්සෙසු වාපි වත්තති තස්මා "හත්ථිම්පි බො"ති ආදිමාහ: (අ. 669) – සස්සතදිට්ඨිං ගහෙත්වා එවං වදති; (දී. 76) – එතු විඤ්ඤූ පුරිසොති ආදිමාහ; (දී. 610)

එවමාහංසු = එවං වදනති; (දී. 625). – (අ. 813). – (ම. න. 281) – (ප. 50) – (ම. ළු. 309) – (ම. ළු. 40) – ගරහනෙතා ආහ. තස්ව ආහංසූති වදනති (ම. න. 113), –තස්ස උපාසකස්ස අථාසුක්කාලෙ; අහොසි තදා උපසඞ්කමිත්වා එවමාහංසු; (ම. ව. 133).

එවමාහාරෙ = සාලිමංසොදනාහාරෙ වා පවත්තඵල හොජනෙ වා; (නෙ. 144) – (චූ. 36) – (ඉති. 245) – (පටි. 257) – (ස. පි. 104) – (විසු. 316) – දිබ්බ සුධාහාරෙ; (ස. පි. 105).

එවමිදං සුඤ්ඤං = එවං ඉදං ලොකුත්තර සුඤ්ඤදෙසෙථ ආසඤ්ඤා පවඩ්ඪනීති ච්ඡවිවහාමිකුසලානු සතිං නිවිඨපෙනෙතා අරහත්තනිකූටෙන දෙසනං නිට්ඨපෙසි; (දී. 622).

එවමිදං සුඤ්ඤං පවඩ්ඪති = එවං ඉදං ලොකිය ලොකුත්තරං සුඤ්ඤඵලං වඩ්ඪති; (දී. 614).

එවමිමෙ ධම්මා නානඨා අපසමාණා මහගගතා = එවං නානා ව්‍යඤ්ජනා, ඉදානිමිමගගෙන සමාපනනිතො නීහරිත්වා භවූපපත්තිකාරණං දසෙනෙතා; (ම. ව. 133).

එවමෙතං = අථ භගවා දසසු උපකාරෙසු අතිරෙක තරං අනුමොදනෙතා එවමෙතන්ති ආදිමාහ; (ම ව. 199). – එවං ආයසමතා ආතඤ්ඤෙන සොළ සහි පදෙහි ථෙරස්ස යථාභූතවණ්ණපපකාසනෙ කතෙ "කිං ආතඤ්ඤෙ අත්තනො පියසහායස්ස වණ්ණං කථෙතුං න ලභති, කථෙතු කිං පන නෙන කතිනං තථෙව හොති, කිං සො සබබඤ්ඤූ"ති කොචි පාප පුග්ගලො වත්තුං මා ලභීති සත්ථා තං වණ්ණභණනං අනුපපං සබබඤ්ඤූ හාසිනා කරොනෙතා ජිනබුද්ධිකාය ලක්ඛණනෙතා එවමෙතන්ති ආදිමාහ; (සං. ථ. 98). –පරිබබාජකොපි තං ආකාරං ඤත්වා භගවතො ගමනකාලං ආරොචෙනෙතා විය එවමෙතන්ති ආදිමාහ; (දී. 248). – නෙජ්ජනෙතන සෙනාපතිනා අනුසුනෙතා මූසා මත්තං අසඤ්ඤානෙතා එවමාහ; (ජා. ඡ. 292). – එවං ලාභුප්පාදන පටිපදං නිබ්බාණ ගාමිනිං පටිපදං ච එවං ඤත්වා; (ධ. ප. 264) –එවං නෙතං මමාති ආදිනා ආකාරෙන එතං බබ්බපඤ්ඤකං, (ම. ථ. 165).

එවමෙතං අනිනානං පටිසනෙතා න දිස්සති = එවං යථා වුත්තං එතං ඉත්ථිභාවං පුරිසභාවං නිරවශ්‍යතාදිආවඤ්ච උපගතානං අනිතානං අත්ත භාවානං පරිසනෙතා ඤණවඤ්චනා මිහතා උස්සාහෙන පස්සන්තානමපි න දිස්සති; (පෙ. 119).

එවමෙතං ආනඤ්ඤ = සබබා පන යස්මා සත්තාහජ්ජ නෙසු බොධිසත්තෙසු බොධිසත්තමාතුකාල කිරියා ධම්මතා සිද්ධා, තං ධම්මතං පරිදීපෙනෙතා එව මෙතං ආනඤ්ඤ"ති ආදිමාහ; (ථ. 195). – ආනඤ්ඤ "තථාගතෙ උපපනෙතා තථාගතස්ස තථාගත සාවකානං යෙව ච ලාභසක්කාරෙ අභිවඩ්ඪති; (ථ. 251)

එවමෙතං තථදරක = පාටියෙක්කා අනුස්සහි; භගවා කිර තං සුත්වා සත්තදරක තං භික්ඛුසඞ්ඝං උප සඞ්කමනෙතාති වදති; ඉමිස්ස පන භික්ඛුසඞ්ඝස්ස උපසඞ්කමනාකාරණං තුයහං අපාකටං; (ම. න. 2).

එවමෙතං බ්‍රාහ්මණ = භගවා බ්‍රාහ්මණස්ස වචනං අනුජානන්තෝ ආහ; (දී. 204). - අථස්ස භගවා තං වචනං සම්පටිච්ඡන්තෝ අබ්භානුමෝදන්තෝ ව -පෙ- ආදිමාහ; (ම. ඵ. 101).

එවමෙතං භගවා = ආදිච්චබන්ධෝ දනිඤ්ඤබරිච්චා භගවන්තං යාවන්තෝ භික්ඛුසංඝස්ස අනුග්ගහ කරණත්ථං වදති; (සං. දු. 219).

එවමෙතං භූතපුබ්බං = එවමෙතං ධාතුවිභජනසෙදෙව දසබ්බපකරණඤ්ච ජම්බුදීපෙ භූතපුබ්බන්ති පච්ඡා සඞ්ගීතිකාරා ආහංසු; (දී. 429).

එවමෙතං මහාරාජ = ඉති භගවා ඉමං සුත්තං සබ්බඤ්ඤු භාසිතං කරොන්තෝ ආහ; (සං. ඵ. 109). - (සු. ස. 126).

එවමෙතස්ස = ආදීනං අත්ථෝ උද්දෙසවාරෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බෝ; (විභ. 132).

එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස = අපපණා හොති. ලොකුත්තරකුසලාදීසු එවමේතෙසං ධම්මානන්ති, තසමා එත්ථ සාධාරණතො මාතිකං ඨපෙතුං න සක්කාති පාටියෙක්කං නෙසං නෙසං කුසලාදීනං මාතිකං උද්ධරිත්වාව නිද්දෙසෝ කතොති; (විභ. 147).

එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස නිරොධෝ = නත්ථ කෙවලස්සාති සකලස්ස, සුද්ධස්ස වා; සත්තා විරහිතස්සාති අත්ථෝ. දුක්ඛක්ඛන්ධස්සාති දුක්ඛ රාසිස්ස; නිරොධෝ හොතීති අත්‍රප්පාදෙ හොති; (ස. වී. 715) - (ම. දු. 257) - (සං. දු. 8).

එවමෙතෙ දට්ඨබ්බා = එවරූපා පුග්ගලා එවං දට්ඨබ්බෝ; (ම. න. 99).

එවමෙතෙසං සම්භික්කමෙමා = එවං නෙක්ඛම්ම සිතානං පවත්තනෙන ගෙහසිතානි අභික්කන්තානි නාම හොන්ති; (ම. ව. 170).

එවමෙව = එවං මයාං එත්ථ භවිස්සති; (සං. න. 14)- (ම. ව. 208).

එවමෙව = ඔපම්මසංසන්දනං; (මහා 155) - ඔපම්ම සම්පටිපාදනං; (මහා. 325) - උපමා සම්පටි පාදනං; (ම. ඵ. 151) - නික්කාරණෙනෙව යථා එවමෙව; (අ. 779) - නිරත්ථකමෙව; (ජා. ක. 148)- එවමෙවං; (ජා. දු. 303) - එවං එව; (ජා. දු. 28)- (ජා. ප. 51) - (බු. 58) - එවං තස්සාපි පුග්ගලස්ස කොඩෙ න අන්තරා පුන දිවසෙ වා අපර දිවසෙ වා නිබ්බායති, අධිනියෙ පන හොති. මරණෙ නෙව නිබ්බායීති අත්ථෝ; (ප. 49) - එත්ථ උත්තරෙසං විය උත්තරිතරපසෙන්නා පුග්ගලෝ දට්ඨබ්බෝ; (ප. 49) - සබ්බෙපදෙවමනුස්සා; (අප; 200) - සො හණ්ඩමිවදිය ගච්ඡන්තෝ පුරිසෝ විය. (බු. 61) - මනුසෙසසුපි එවමෙවං එසෙව අඤ්ඤතරෙ බ්‍රාහ්මණා ආකාරණෙනෙව වාතුවණ්ණසුද්ධිං පඤ්ඤපෙන්ති; (ජා. ප. 21) - යෙ ච භවනෙත්තිවණ්ඨස්ස අනුපච්ඡින්නත්තා ආයතිං උප්පජ්ජිස්සන්ති පඤ්චවොකාරා ආදයාසයතනානි අට්ඨාරස ධාතුයෝ සබ්බෙ තෙ ධම්මා තදඞ්ගයාව හොන්ති, භවනෙත්තිං අනුගතා; (දී. 91) - එවමෙවා"නි න වුත්තං. නං කසමානි වෙ? එවමෙවනන්ති හි වුච්චමානෙ පහොති භගවා සකලම්පි රත්තිභිවං තතො වා භීයෝපි එවරූපානි උපමානි සාමඤ්ඤඵලං දීපෙතුං; (දී. 119) - එවමෙවං කඤ්චි ආනිසංසං අපස්සන්තා නික්කාරණෙනෙව; (ම. න. 113) - යථා සො දිබ්බකාමං අලභන්තො ජීවිතං ජහි එවං අහම්පි උත්තමරූපං මනුස්සමංසං අලභන්තො ජීවිතං ජහිස්සාමීති වදති; (ජා. ඡ. 298).

එවමෙවං = එත්ථ කුමෙහා නික්කුලෙජා විය අවඤ්ඤෙය්‍ය පඤ්ඤපුග්ගලො දට්ඨබ්බෝ. උදකාසියඤ්ච කාලො විය ධම්මදෙසනාය ලද්ධකාලො, උදකස්ස විවට්ටනකාලො විය තසමිං ආසනෙ නිසින්නස්ස උහතොභාගෙන අසම්පත්තකාලො, උදකස්ස අසණ්ඨාන කාලො විය උට්ඨහිත්වා අසල්ලක්ඛණකාලො වෙදිතබ්බෝ; (ප. 48), - එවමෙවං ඛොධනො අත්තනො ධම්මනායපි උද්ධනො වණ්ඩිකතො හුත්වා චරති. අපපමත්තකං පන වචනං වුත්ත කාලෙ මාදිසං නාම එවං වදතීති අනිරෙකතරං උද්ධනො වණ්ඩිකතො හුත්වා චරති; (ප. 52) - එත්ථ ගූථකූපො විය දුස්සීල්‍යං දට්ඨබ්බං. ගූථකූපෙ පතිත්වා ඨිතො ධම්නි අභි විය දුස්සීල පුග්ගලො ගූථකූපතො උද්ධරියමානෙන නෙන අභිනා පුරිසස්ස සරීරං ආරුළ්හොනාපි අදට්ඨාමො විය දුස්සීලං සෙවමානස්සාපි නස්ස සිරියා අකරණ භාවො. සරීරං ගූථෙන මක්ඛෙත්වා අභිනො ගතකාලො විය දුස්සීලං සෙවමානස්ස පාපකිත්ති සද්දස්ස අභිභූතගමනකාලො වෙදිතබ්බෝ; (ප. 52)- උපමාසංසන්දනං; (මහා 185)). - එවං එවං, සමා පන වනෙපි සයං භාසන්තො තපන්තො විරොචන්තො ඉමං ඔකාසලොකං ඔභාසෙති. නිසබ්බ ච පඤ්ඤස්ස භාසන්තො තපන්තො විරොචන්තො ඉමං ඛන්ධාදිලොකං පඤ්ඤස්ස ඔභාසෙති; (පටි. 335), - එවං එවං, යසමා සුඛා වෙදනා පරමො අස්සාදෙ, තසමා ඕඛාදිට්ඨියා දුක්ඛ වෙදනා වසෙන ආදීනවො දස්සිතොති; (පටි. 304), - එවං එවං; උප්පාදෙ පවත්තං නිමිත්තං ආයූහනානි වතුගිපි පච්චුපට්ඨාන ඛන්ධ සන්තානමෙව වුත්තං; (පටි. 512). - ගාථායං යථා යදි සො අධම්මවාදී සියා යෙ තස්ස අනුජීවිනො

සබ්බෙපි අධම්මිකා ව හොන්ති; (සෙ. 189)-ඔපම්ම සංසන්දනං; බුද්ධං භගවන්තං අනෙකාහං ආසඤ්ඤාතෙන වාලෙහුං අසඤ්ඤණ්ඩයං, (චූ. 63). - ඔපම්මසම්පටිපාදනං, තත්‍රායං එකස්ස පවෙදකබුද්ධස්ස සංඛෙපෙන විපස්සනා ආවිකම්ම විධිං දස්සෙත්වාව ගමිස්සාමි, (චූ. 71) - රත්තකම්බල නික්ඛිත්තමණිවිය සබ්බා එකපහාරෙනෙව විරොචිතුං ආරද්ධා; (සං. ඵ. 98) - නික්ඛවේ යථා එනෙ උඳු, ජීතා එවමෙවං මනුස්සෙසුපි යත්ථ ඨානෙ විවාදෙ, ජායති; (ජා. න. 236) - යථා තං සුත්තගුළං නිබ්බෙඨියමානමෙව ගච්ඡති සුත්තෙ බිණෙ නගච්ඡති එවමෙව සො ජීවෝ වුළ්හාපිති මහාකපපුතෙ සහසහස්සානීති වුත්තකාලමෙව අත්තභාවගුළං නිබ්බෙඨෙත්වා පලායති පවත්තති, තතො උද්ධං නපපවත්තති; (පෙ. 181) - යථා එතෙසු පඤ්චසු ගොණෙසු සපටිමණ්ඩා අගොහා; (ප. 76), - යථා හෙතුහුතස්ස බීජස්ස ඵලහුතෙන දධිනා න එකන්තාල සම්භවිතං එවමසඤ්ඤසඤ්ඤාපි හෙතුස්ස ඵලෙන න එකන්තාල සම්භවිතං න තථා පච්චයස්ස නති පච්චයෝ එකන්තෙන ඵලෙන භින්නකාලෝ එවාති එවංපේ හෙතුපච්චයානං විසෙසෙ වෙදිතබ්බොති අධිප්පායෝ; (නෙ. 115).

එවමෙවං එවරූපාය පඨියාය යාව තතියං අනුසාවිතං = එත්ථ එකවෙව නාව ආචරියා එවං වදන්ති; "එවමෙවං ඉමිස්සා නිසාය පරිසාය යදෙනං යස්ස සියා ආපත්ති සො දාත්ථකරෙය්‍ය, අසන්තියා ආපත්තියා තුණ්හීභවිතබ්බං; (මා. 14).

එවමෙවං පන = බ්‍රහ්මණෙ එවං නිජ්ඣත්වා ගච්ඡන්තෙන බ්‍රාහ්මණෙ දිස්වා බ්‍රාහ්මණිං සීසතො පට්ඨාය ඔලොකෙත්වා ඉදමෙව හයං සම්පස්සමානා මියං හියේ‍යා පට්ඨාය නොහිං යාවහනා අලනිම්මාති නානපපකාරෙහි බ්‍රාහ්මණිං අක්කොසිත්වා එතං එවමෙවං පනාහි ආදිවචනං අවොච; (සං. ඵ. 177).

එවමෙවං පාතුරහොසි = එදිසෙ ඝුත්වා උට්ඨහි, අන්තොවාපියං උදකෙ ඡින්නෙ සුක්ඛඛලල පටලං විය ච උට්ඨහි; (දී. 630).

එවමෙව ඉතො දින්නං = දුනං; (පු. 141).

එවමෙව ඉධ = ඉමස්මිං සත්ථලොකෙ; (ඉති 187).

එවමෙව ඉමෙ කාමෙ = යථා වත්තති මහාමිගෙ විසංනික්ඛිත්තං එවං තත්ථත්ථ නික්ඛිත්තෙ ඉමෙ කාමෙ; (ජා. න. 140).

එවමෙව බො = එත්ථ ඉදං ඔපම්මසංසන්දනං; (සං. දු. 85). (සං. දු. 86) - (සං. දු. 88) - (සං. දු. 90) - (සං. දු. 127) - (සං. දු. 227) - (සං දු. 231)- (අ. 356) - (ම. ව. 192) - (ම. දු. 83) - (ම. දු. 166)- (ප 46) - (සං. දු. 61) - (සං. දු. 62) - (සං දු. 75) - ඔපම්මසම්පටිපාදං; (ස ටී. 127) - (ස. ම. 292) - (ම. දු. 58) - (සං. දු. 240) - එත්ථ සිලායූපො විය බිණාසවො දට්ඨබ්බො; (අ. 808) - යථා සබ්බ සත්තානං සම්මාසම්බුද්ධො අග්ගො එවං සබ්බෙසං කුසලධම්මානං කාරාපක අපපමාදෙ, අග්ගොති දට්ඨබ්බො; (අ. 819) - යථා සා හත්ථෙ තුම්බෙහි මයා දසසිතා ජීතානකණ්ණතාසා පලුවත්‍ථ මකකටී ජනපදකල්‍යාණිං උපාදාය, එවමෙව ජනපද කල්‍යාණි ඉමිනි පඤ්ච අවජ්ජරාසතානි උපාදාය්‍යාති අමෙරා; (උ. 120) - සිඤ්චාපි සත්ථා, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ සොළසවි ඛත්තියවි තතො භීයොපි අවජ්ජරියබහුභාධම්මෙ මිහජීත්වා දස්සෙතුං සක්කොති. තදු උපමානවෙන පන ගහිතානං අත්තානං අනුරූපවසෙන අවෙත්‍ථව නෙ උපමෙතබ්බ ධම්මෙ මිහජීත්වා; (උ. 212). - උපමා සංසන්දනං. තසසත්තෙ: නික්ඛවේ යථා නෙ ජවවන්තා අස්සාබ්‍රහා එකාඛදසසිනෙ අනවසෙසනෙ හත්ථිපපසසිත්වා අත්තනා දිට්ඨාවයවමත්තං ගණ්හි සඤ්ඤය ඉතරෙනිදිට්ඨං නානුජානන්තා අසඤ්ඤ මිසඤ්ඤං විවාදං ආපන්නා කලහං අකංසු එවමෙව ඉමෙ අසඤ්ඤනිස්සිතා සක්කායස්ස එකදෙසං රූපවෙදනාදිං අත්තනෙ දිට්ඨිදසසනෙන යථා දිට්ඨිං අත්තානිං නිසඤ්ඤමානා නසස සසසතාදිනාවං දාරොපෙත්වා ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤනති අභිනිවිසිත්වා අසඤ්ඤමසඤ්ඤං විවදන්ති; (උ 241) - එත්ථ ඉදං ඔපම්ම සංසන්දනං: සාලලට්ඨිවිය හි අත්තභාවො දට්ඨබ්බො, නදි සොතං විය සංසාර සොතං, පාරං ගන්තුකාමි පුරිසො විය ආසවක්ඛි දිට්ඨියෙ ගහෙත්වා ඨිත පුරිසො, සාලලට්ඨියා ඔතිඤ්ණ සුපරිකම්ම කත කාලෙ විය ඔතිඤ්ණ තපවරණං ගාළ්හං කත්වා ගහිතකාලෙ, අන්තො අසුද්ධකාලෙ විය අබ්භන්තර සීලානං අපරිසුද්ධකාලෙ, සාලලට්ඨියා සංඛිදිත්වා අඩ්ඩ ගමනං විය දිට්ඨි ගහිකසස සංසාරසොතෙ සංඛිදනං වෙදිතබ්බං; (අ. 562) - එත්ථ කුම්භො නිඤ්ඤුජෙජා විය අවකුජ්ජ පඤ්ඤ පුග්ගලො දට්ඨබ්බො; (අ. 360) - එත්ථ බීජානි විය කුසලාකුසල කම්මං දට්ඨබ්බං, තානි අඤ්ඤිනා දහනපුරිසො විය යොගාවචරො අඤ්ඤි විය මිගසඤ්ඤණං අඤ්ඤි දත්වා බීජානං දහනකාලෙ විය මිගසඤ්ඤණෙන කිලෙසානං දඩ්ඩකාලෙ මිසිකත කාලොවිය පඤ්චන්නං බන්ධානං ඡන්නමූලකෙ කත්වා ඛිපිතකාලෙ මිහාවාතෙ ඔවුනිත්වා නදියාවා පවාහෙත්වා අපපවත්තිත කාලෙ විය උපාදින්නක සන්තානසසතිරොධෙන ඡින්නමූලකා නං පඤ්චන්නං බන්ධානං අපපටිසන්ධික භාවෙන නිරුජ්ඣිත්වා පුන නවසං පටිසන්ධිං අගහනකාලෙ වෙදිතබ්බෙ; (අ. 372) - එත්ථ පන ඔපම්ම සංසන්දනං සාලාදිසු අසඤ්ඤතරරුක්ඛෙ විය හි

අයං සත්තො දට්ඨබ්බො; (අ. 426) – (අ. 427) – භගවා තෙසු තෙසු සුත්තන්තෙසු තථා තථා අත්තානං කථෙසි; (අ. 500) – එත්ථ සොතං විය විපස්සනාඤාණං දට්ඨබ්බං; (අ. 604) – එත්ථ පංසු කූලිකො විය මෙත්තාවිහාරී දට්ඨබ්බො; (අ. 626) – එත්ථ සම්මාතිත්තත්තෙනා පුරිසෙ විය මෙත්තා විහාරී දට්ඨබ්බො; (අ. 627) – (අ. 628) – එත්ථ සො අනාථපිණ්ඩිකානං විය සබ්බ කණ්ණා ධම්ම සමන්නාගතෙ පුග්ගලෙ, (අ 627) – ආදි ආරද්ධං; (අ. 729) – ඉදානි යස්මා න සත්තා පාරිවජ්ජන්ති සෙන අත්ථිකෙ නෙන පන සද්ධිං උපමෙත්වා සත්ත අරියසාවකෙ දස්සෙතුකාමොත්තෙ දස්සෙතුං එවමෙවඛොති ආදිමාහ; (අ. 731) – ඉදං ඔපම්ම සම්පටිපාදනං, තං එවං අත්ථෙන සංසන්දිත්වා වෙදිතබ්බං; (අ. 732) – එත්ථ මිහා සමුද්දෙ විය සාසනං දට්ඨබ්බං; (අ. 733) – එත්ථ -පෙ- දට්ඨබ්බං නාවා විය යොගාවචරො නාවාය මිහාසමුද්දෙ පරියාදානං විය ඉමස්ස භික්ඛුනො උත්තරි පඤ්ච වස්සකාලෙ ආවරියුපජ්ඣායානංසන්තිකෙ විවරණං; (සං. ස. 241) – ඉදානි යදෙතං භගවතා එවමෙව බොති ආදිනා නයෙන වුත්තං ඔපම්මසම්පටිපාදනං තං එවං අත්ථෙන සංසන්දිත්වා වෙදිතබ්බං; (අ. 746) – එත්ථ උපරිමුඛෙ ඨපිතො කුම්භො විය පුථුජ්ජනෙසු පුග්ගලෙ දට්ඨබ්බො. උදකස්ස ආසිඤ්චකාලෙ විය දෙසනාය ලද්ධකාලෙ. උදකස්ස සණ්ඨාන කාලෙ විය තත්ථ නිසින්නස්ස උග්ගහණකාලෙ. නොවිවට්ටනකාලොවිය උට්ඨාය ගච්ඡන්තස්ස සල්ලක්ඛණ කාලෙ වෙදිතබ්බො; (ප. 49) – නවත්තං පාරිපූරියානං වසෙන විය පුන්න වංසසදිසො කත්වා දට්ඨබ්බොති අත්ථො; (සං. ස. 80) – එත්ථ ඛිණාසවස්ස සම්මං සුරියරස්මී සමං වෙදිතබ්බං; (සං. ස. 86) – එත්ථ සුඛනිග්ඝ දූයො විය ආරම්මණං දට්ඨබ්බං; (සං. ස. 103) – භගවා තෙසු තෙසු සුත්තෙසු තථා තථා අත්තානං කථෙසි; (සං. ස. 209) – එත්ථ සොතෙ පතින පුරිසෙ විය වට්ටනත්ථිකෙ බාලපුථුජ්ජනෙ දට්ඨබ්බෙ; (සං. ස. 233) – යථා පේණපිණ්ඩො නිස්සාරෝ එවං රූපම්පි නිච්චසාර ධ්‍රුවසාර අත්තසාර විරහෙන නිස්සාරමෙව; (සං. ස. 234) – එත්ථ සුතබෙ විය වට්ටනිස්සිතො බාලො ගද්දුලො විය දිට්ඨි එණෙයා විය සක්කායෙ ගද්දුල රජ්ජුයා එණෙ උපනිබද්ධ සුතබස්ස එමහානු පරිවත්තනං විය දිට්ඨි තණ්හාය සක්කායෙ බද්ධස්ස පුථුජ්ජනස්ස සක්කායානු පරිවත්තනං වෙදිතබ්බං; (සං. ස. 238) – එත්ථ තාතාපුප්ඵානං මහාපුප්ඵරාසිමිව සාසාදිඛන්ධ වණ්ණානං භගවතො සිනෙරු ප්පමාණ වණ්ණරාසි දට්ඨබ්බෙ, ජෙකමාලකාරෙ විය උපාලි ගහපති, මාලාකාරස්ස විචිත්‍රමාලා කලාපං විය ගහපතිනො තථාගතස්ස විචිත්‍ර වණ්ණ කලාපං; (ම. ස. 68) – එත්ථ එවං ඔපම්ම සංසන්දනං වෙදිතබ්බං; (ම. න. 179) – (ම. ව. 2) – (ම. ද්‍ර. 33) – (ම. ද්‍ර. 31) – එත්ථ එවං උපමා සංසන්දනං වෙදිතබ්බං; (දී. 154) – ඉමිනා ඉදං දස්සෙති, දහරස්ස කුමාරස්ස සුත්තබ්බඤ්ඤානං අජානන කාලො විය අමිඤ්ඤාය පුරිමාය කොටියා අජානනං; (ම. න. 190) – එවමෙවං බ්‍රාහ්මණාපි ලොකස්ස පරියන්තං අග්ගහෙත්වා අත්තනොව ධම්මනාය වනස්සෙ පාරිචරියා පඤ්ඤුපෙන්තීති දස්සෙතුං -පෙ- ආදිමාහ; (ම. න. 294) – යථා සඞ්ඝිකමඤ්චඨානං ඵිපජ්ජමානං අපපඨලං හොති එවං සරාවාසඝමඤ්චඨානම්පි; (ම. න. 30) – එත්ථ ස උපාදුන සල්ලුද්ධාරෝ විය අපපහීනො අවිජ්ජා විස දෙසො දට්ඨබ්බො; (ම. ව. 38) – යථා තං සුවණ්ණං ඉච්ඡිතිච්ඡිතාය පිළන්ධන විකතියා සංවත්තති එවමෙවං අයං නාව විඤ්ඤාණභාගුපෙඛා ඵිපස්සනා අනිසංසඤ්ච නිරොධො ගවොඤ්ඤාතීති ඉමෙසු යං ඉච්ඡසි නස්සත්ථාය හොතීති වණ්ණං කථෙසි; (ම. ව. 189) – ඉති බාහිරකමිහාවොරං දස්සෙත්වා නෙන සද්ධිං සාසනෙ පසන්න මිහාවොරෙ දස්සෙතුං එවමෙව බොති ආදිමාහ; (ස. නි. 344) – පුන ධම්මසෙනාපති උපමං සම්පටිපාදෙන්තො එවමෙවඛොති ආදිමාහ; (ම. එ. 127) – හත්ථිපදං ඵිය හි කාරාපක අප්පමාදෙ සෙසපද ජානානි ඵිය අවසෙසා චතුභූමිකා කුසලධම්මා. නෙ හත්ථිපදෙ සෙසපදානි ඵිය අප්පමාදෙ සමොධානං ගච්ඡන්ති අප්පමාදස්ස අඤ්ඤා පරිවත්තනානි; (සං. ම. 122) – (සු. ස. 126) – එවමෙව අවසී දාදීනි අඤ්ඤා ව හුත්වා පරිවාරෙත්වා සීතො ආකාසෙ, නානෙව අවසී ආදීනි පවිවව රූපඤ්ඤව සඤ්ඤා ගච්ඡන්ති; (ම. ද්‍ර. 191) – යථා කූටං කූටාගාරස්ස, එවං ඉමෙසම්පි සාරාණීය ධම්මානං යා අයං අරියා දිට්ඨි සා අග්ගා ව සඞ්ඛාහිකා ව සඞ්ඛ්‍යාතමෙයාවාති දට්ඨබ්බා; (ම. ද්‍ර. 333) – යථා සො යොග්ගාවරියො යෙන යෙන මඤ්ඤෙන ගමනං ඉච්ඡති -පෙ- සා සා ගති ගතිනාව හොති. රථං පෙසෙන්තා අස්සා නෙව වාරෙතබ්බා; (ම. ද්‍ර. 81) – එවං අයම්පි භික්ඛු අද්ධානවසෙන ඉත්තරවසෙනවා පවත්තානං අස්සාසපස්සාසානං වසෙන; (දී. 550).

එවමෙව ඛෝ අහං බ්‍රාහ්මණ = (ආදිනා) නයෙන වුත්තං ඔපම්මසම්පටිපාදනං තං එවං අත්ථෙන සංසන්දෙත්වා වෙදිතබ්බං:- යථා හි නස්සා කුක්කුටියා අත්තනො අණ්ඩසු අධිසයනාදි නිච්ච කිරියා කරණං; (ස. නි. 87).

එවමෙව බො ආවුසො = එවං අයම්පි දිබ්බවඤ්ඤුකො භික්ඛු දිබ්බෙන චක්ඛුනා අභික්කන්තෙන මානුසකෙන සහස්සං ලොකානං ඔලොකෙති; (ම. ද්‍ර. 212) – එවං ඛිණාසවො අහබ්බො තවට්ඨානානි අජ්ඣා

වරිතුං. තසමිං අජඣාචාරෙ අචලො අසම්පවෙධි. තසථ සඤ්ඤිචව පාණං ජීවිනා වොරොපනාදිසු සොතාපත්තාදයොපි අහබ්බා; (දී. 665).

එවමෙව බො ආවුසො ආයු උසමං පවිචව තිට්ඨති = එසථ ජාලසිබාවිය කම්මජ තෙජොධාතු ආලොකො විය ජීවිතින්ද්‍රියං. ජාලසිබා හි උපපජ්ජමානා ආලොකං ගහෙත්වාව උපපජ්ජති. සා නෙන අත්තනා ජනිත – ආලොකෙනෙව සයමපි අණුථූලා දීඝා රස්සාති පාකටා හොති; (මි. ප. 291).

එවමෙව බො බ්‍රහ්ම = එත මත්ථං දස්සෙන්තො එවමෙව බො බ්‍රහ්මෙ ආදිමාහානි එවමෙත්ථ අත්ථො දට්ඨබ්බා. යථා වෙත්ථ එවං සබ්බපදෙසු; අති විත්ථාරභයෙන පන අනුපද යොජනා න කතා; (මි. ප. 175).

එවමෙව බො බ්‍රහ්ම භික්ඛවෙ භගවතො - පෙ - උපසිඛාවාය = යථා ච යෙ කෙචි කුසලා ධම්මා පටිසන්ධිජනකා වා අජනකා වා දිට්ඨධම්මවෙදනීයාපි පටිසන්ධියා විපාකජනකා වා අජනකා වා සබ්බෙ තෙ ජාතිවසෙන උපරි භාවඛගමනීයාති එවං නාමාව හොන්තු විපාක කාලෙ ඉට්ඨකන්තමනාපවිපාකත්තා; (මි. ප. 174).

එවමෙව බො බ්‍රහ්ම භික්ඛවෙ භගවතො - පෙ - පරිනිබ්බානාය = එත්ථ පන එවමත්ථො වෙදිතබ්බො; යථා අත්තනා පලිපාපලිපන්නො පරං පලිපාපලි පන්නං උද්ධරිස්සති දන්තො දමෙස්සති විනීතො විනෙස්සති පරිනිබ්බුතො පරිනිබ්බා පෙස්සතීති ඨානමෙතං විජ්ජති; (මි. ප. 175).

එවමෙව බො තථං = ඉමිනා ඔපම්මෙන පරිබ්බාජකා තථාගතං සීහසදිසං කත්වා සරණං ගිගාලක සදිසං අකංසු; (අ. 418).

එවමෙව බො භික්ඛවෙ = එත්ථ ඉදං ඔපම්මසංසන්දනං; එකො පුරිසො එකිස්සා ඉත්ථියා සාරත්තො ඝාසච්ඡාදනමාලාලඞ්කාරාදීනි දත්වා සරෙ වාසෙති, සා තං අනිවත්තිත්වා අඤ්ඤං සෙවති, සො භූත අහං අස්සා අනුරූපං සක්කාරං න කරොමීති සක්කාරං වඩ්ඪෙසි, සා ඡෙය්‍යාසොත්ථාය අනිවරියෙව, සො අසං සක්කරියමානාපි අති වරතෙව, ඝරෙ වසමානා අනත්ථමපි කරෙය්‍ය නිහරාම නන්ති පරිසම්ජෙඛ අලං වචනීයං කත්වා මා පුන ගෙහං පාවිසීති විස්සජ්ජෙසි; (මි. ම. 8).

එවමෙව බො භික්ඛවෙ! අවිජ්ජූප නිසා සඞ්ඛාරා = (ආදිසු) අවිජ්ජා පබන්ධොති දුට්ඨබ්බා අනිසඞ්ඛාරා මෙඝොති, විසදසුණාදිවවත්ථං කන්ධරාදයොති, විමුත්තති සංගරොති; යථා පබන්ධනම්හකෙ දෙවො විමුත්තති සංගරොති; යථා පබන්ධනම්හකෙ දෙවො වසිත්වා පබන්ධාකන්දරාදීනි පූරෙන්තො අනු පුබ්බෙන මහා සමුද්දං සංගරං පූරෙති, එවං අවිජ්ජාපබන්ධන මත්තකෙ නාව අනිසඞ්ඛාරමෙඝස්ස වසනං වෙදිතබ්බං; (සං. ද. 41).

එවමෙව බො භික්ඛවෙ ඉමසමිං ධම්මවිනයෙ අට්ඨ අච්ඡරියඛභූතා ධම්මා = තදු උපමාහාවෙන එක ගතිකානං අත්ථානං අනුරූපවසෙන අථෙවං තෙ උපමෙනබ්බධම්මෙ විභජිත්වා දස්සෙන්තො - පෙ - ආදිමාහ; (උ. 213).

එවමෙව බො භික්ඛවෙ යං න තුම්හාකං තං පජහථ = භගවා බ්‍රහ්මපඤ්චකංයෙව න තුම්හාකන්ති දස්සෙත්වා වා; - පෙ - ඡන්දරාග විනයෙන පනෙතං පජහාපෙති; (මි. ද. 98).

එවං මෙතාසං = එතෙන උපායෙන එතාසං; (මි.ඵ.165).

එවං මෙතාසං දිට්ඨිගතං පහානං = එවං වියාහාදි ආදීනවං දිස්වා තාසං දිට්ඨිගතං පහානං හොති; (මි. ත. 142).

එව මෙ නෙ තථා = එතෙ දුක්ඛාදයො අරියසච්ච ධම්මා එවං දුක්ඛාදිපකාරෙන තථා අවිතථ අනඤ්ඤථා වුත්තා; (ථෙර. ද. 211).

එවමෙව ඛ්‍රහ්ම රාජාහං = ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො දෙවදත්තස්ස සුගහාලයං ආරබ්භ කථෙසි; (ජා. ද. 28).

එවමෙවඛො = යථා මහන්ධකාරෙ පබ්බතමත්ථකෙ ජලිතො ජාතවෙදෙ සඤ්ඤා ආලොකං ථරහෙත්වා රූපානි දස්සෙති තථා නො භවං කොඩියගොත්තොත්වා ධම්මං පවිදංසීති; (ජා. ඡ. 179).

එවමෙව මඳ්‍ඝහං = යථා පඤ්ච එවමෙවං දුතියම්පි තතියම්පි අදූසිං අහං; (බරි. 20).

එවමෙව මනො ඉදෙඛා = සම්ඵොති; (ජා. ප. 88).

එවමෙව මයං ච අඤ්ඤව = ලොභාභූතා ජනා සබ්බෙති; (ජ. ද. 54).

එවමෙව සබ්බඛසංඛත = යථා ඉයං පුග්ගලං මෙත්තායෙය්‍ය එවං තතියං පුග්ගලෙ අපපණාපපත්තාය වසීභාවං උපගතාය මෙත්තාය මුඛඛත්තා මෙවිඤඤාණෙපි සබ්බසඛත්තා අනුක්ක මෙන ථරතීති දෙත්ථා; (විභ. 266).

එවමෙවමෙව සොපීවා = යථා කොචි පුරිසො අත්තනො නිවාසගාමිනෙ නිඛඛිත්වා තතො අඤ්ඤං ගාමං පවිසති සොතෙව් දෙවකරණියෙ න එවමෙවඛො ජීවො ඉතො කායතො සරීරතො නිඛඛිත්වා අඤ්ඤං අපරං සරීරං නියතවසෙන පවිසතීති අධිප්පායෙ; (පෙ. 181).

එවමෙවිඛම = එත්ථ දළ්හා ථම්භො විය බිලෙ වියව තෙ තුම්ක ධම්මිඤඤාණෙ සක්කායෙ දට්ඨබ්බා සා විය දිට්ඨිගතිකො, **දණ්ඩකො මිස**

එවමෙංවතං

දිට්ඨි, රජ්ජුවියතණ්හා, ගඳුලෙන බන්ධිවා එහෙ වා බිලෙ වා – උපනිබද්ධ සුනඛස්ස අත්තනෝ ධම්මතාය ඤත්තිවා ගන්තුං අසමත්ථස්ස අනුපරිධාවනං විය දිට්ඨි ගතිකස්ස දිට්ඨිදණ්ඩකෙ පවෙසිතාය තණ්හා රජ්ජුයා බන්ධිවා සඤ්ඤාමය උපනිබන්ධස්ස අනුපරිධාවනං වෙදිතබ්බං; (ම. ව. 15).

එවමෙංවතං = සදෙනං තිවිධෙ අනිසංඛාරෙ අසති පටිසන්ධිසඤ්ඤණස්ස අපඤ්ඤණෙහි ආදි එව මෙව එතං; (සං. දු. 61).

එවමෙසා කඩි = නස්සාසං සංඛෙපහෙතා, පස්ස බ්‍රාහ්මණ! එසා සද්ධාබීජා තපොවුට්ඨියා අනුගහිතා කසී පඤ්ඤුමියං සුගතඔගලං හිරිමයඤ්ච ඊසං මනොමයෙන යොත්තෙන එකාබද්ධං කත්වා පඤ්ඤුතඔගලෙ සතිඵාලං ආකොටෙත්වා සතිපාවනං ගහෙත්වා කායවම්මි ආහාරගුත්තියා ගොපෙත්වා සච්චං නිද්දානං කත්වා සොරච්ච පමොචනං විරිය ධුර ධොරයුත්තා යොගක්ඛෙම මාහිවුබං අනිවත්තනතා වාහෙන්තෙන කට්ඨාකටි කම්මපරියොසානං චතුබ්බිධං සාමඤඤඵලං පාපිතා; (සං. ඵ. 198).

එවමෙසො අණුඔමෙමා = එවං එසො ලාමික ඔමෙමා ගිහි ඔමෙමා, අඩමෙමාති වුත්තං හොති; යසමා වා එත්ථ දුනඔමෙමාපි අපපකො අත්ථි තස්මා තං සන්ධායාහ; (සු. නි. 286).

එවමසහං නගහහෙ = එවං කථෙන්තස්සාපි නස්සාහං අත්තනො මානං නිස්සාය පාදෙ න වන්දිං; (ජා. ප. 42).

එවමසහං න වදාමි = අහං සා වෙදනා සෙ වෙදියතීති එවමපි න වදාමි සයං කතං සුබදුක්ඛානහි එවමපි ක වදාමීති අත්ථෙ; (සං. දු. 29).

එවමෙසි = උපරි අත්ථං උපාදාය සම්පිණ්ඩනත්ථෙ නිපාතෝ ඉමිනා පන පදෙන භගවා ආනාපාන පබ්බදෙසනං නීහාරෙත්වා දස්සෙති; (දී. 551) – (ම.ඨ.235)-නික්ඛමෙ යථා සෙ භික්ඛු එවං යො අඤ්ඤතුපි ගහට්ඨෙ වා පබ්බජිතෙ වා භික්ඛූ සම්පහාතුං බුද්ධානං චරිතං න ගණ්හාති; (ජා. ත. 179) – එවං අඤ්ඤවාදිකුණෙ අත්තා අත්තනෝ කුම්භාකං විසෙසං අජානන්තෙ අත්තනස්ස බලිතෙ තිං මං බලිතං ඔදිත්ත; (ජා. ට. 195) – මංලස්ස පජ්ජපිතාතිපි එවමෙවං [illegible] අනිසාමෙත්වා න සක්කොති තං [illegible]; (ජා. ඨ. 323) – එවං වත්තමානෙ [illegible] පොරාණකචිත්තං ජහිත්වා පවත්ත [illegible] කතානං වසෙන බහූ [illegible] විසයාරෙ කොට්ඨාසා ජාතා; (ජා. ඨ. 191).

එවමෙව ඛෝ අහං ගහපති න උසහාමි = ගඳුලි පන විනෙතුං; සචෙ සකිං පත්තං පූරෙත්වා දින්නං ගහිතං භුසඳුම්බා පුන පත්තං ධොවිත්වා බදනස්ස පූරෙත්වා ලද්ධං බහි නීහරිත්වා ඡාසුදකථාසු සචඨානෙ භුඤ්ජිතබ්බ එවං වට්ටෙයය ඉතරථා කෙ සක්කොනීති නසඤ්ඤ; (ම. ත. 102).

එවමසිංනෙ = එවා අහා නෙ සරණං භවාමි ගච්ඡ ත්වනති නං උයෙය්‍යාජෙසි; (ජා. ප. 236).

එවමෙව නෙ මනෝ = එවමෙව නවමනෙ සොමනසසිනෙ වා දොමනසසිනෙ වා කාමවිතක්කාදිසමඵපයුත්තෙ වා, අවිජ්ජා සම්පිණ්ඩනතෙ; (පටි. 516) – එවං නම මිනෙ සොමනසසිනෙ දොමනසසිනෙ වා කාමවිතක්කාදිසම්පයුත්තෙ වාති, දුතියං තස්සෙව වෙවචනං; (දී. 256) – (ඵ. 398).

එවමෙව නෙඩ්ඩා බ්‍රාහ්මණා = නෙවජ්ජිකා බ්‍රාහ්මණා එවං පණ්ඩිතා එවං ධිරා එවං වියත්තා එවං බහුස්සුතා එවං වාදිනෙ එවං සම්මොහාති අත්ථෙ; (ඵ. 392).

එවමෙව දහරාපපංතෙ = එවං සම්භවකුමාරෙ දහර භාවෙන උපෙතොති පඤ්ඤුයොගතන සකල ජම්බුදීපතලෙ අවසෙස පණ්ඩිතෙ; (ජා. ප. 218).

එවමෙවිදඤ්ච = "නිත්‍ය අනිත්‍යා එව, පඤ්ඤා නාලං සමායා"නි එවමාදි විවාදඨලෙ ආදීනවං දිස්වා; (සු. නි. 447).

එවමෙවිගඤ්ඡවෙ අඤඤතිත්ථියසුබ්බතා අනාරාධකෙ= එවමපික්‍රොත්තෙහා පරිවාසවත්තස්ස සම්පාදකෙ පුරකෙ න හොති; (ස. ව. 740).

එවමෙව මෙ = (ආදිසු) ඉදං කුසලන්ති පුට්ඨෙ එවමෙව මෙ නොති වදති නහෙ කිං අකුසලන්ති වුත්තෙ නථාපි මෙ නොති වදති; (ම. ත. 160) – එවමෙව මයාං නෙ පුරිසා බායන්ති සාහරෙ යෙ ඉධ ඉගාමණ්ඩා; (ජා. ප. 234).

එවමෙව මෙ සඩං පාතුරහූ = පාතුභූතෙ; (ජා. ප. 235).

එවමේව මේ තෝ = අනියාමේන විකෙඛපෝ; (දී. 82).

එවමේවයෝ පුථු අත්තා පරෙසං = එවං සසඤ්ඤිපි අත්තානා පියතරස්ස අනුපලබ්භනවසෙන විසුං විසුං පරෙසං සත්තානං අත්තා පියෝ; (නෙ. 212).

එවමේව වොඝසඟ්ගහවිනාගමාහු = අත්තනාව කතෙහි කම්මවොඝසඟ්ගහේහි නෙසං සත්තානං එකවේව බන්ධියාජ්ජාහා එකවෙව බ්‍රාහ්මණාදයොති ඉමං විභාගං කථෙන්ති; (ජා. අ. 191).

එවමේව සබ්බභූතෙසු = ඉදං මෙත්තාමානසං; (බු. 165). -ඉදං මෙත්තං මානසං භාවයෙ පුනප්පුනං ජනයෙ වඩ්ඪයෙ; (චතු. 133).

එවමේව ඛිඤ්ඣා = එත්ථ යස්මා පඨමජ්ඣානං සමාපජ්ජනෙනා අදිට්ඨගතෙනා වුට්ඨහනෙනා ච ඛිඤ්ඣති, තස්මා තං එවං ඛිඤ්ඣනබ්බතො ඛිඤ්ඣාති වුච්චති, තෙන ඛිඤ්ඣාසඞ්ඛාතෙන පඨමජ්ඣානෙන, එවං එකාභිවෙකජාතිසුඛසුඛුමතාව සඤ්ඤා උපපජ්ජති; (දී. 243).

එවමහුතො = (ආදීසු) එවං කාමෙතිතක්කාදි සමඞ්ගි භූතො කිලෙසානං ආනාපනපරිතාපනකරස්ස විරියස්ස අභාවෙන අනාභාපි; (සු. ස. 198) – එවං කාමෙතිතක්කාදීනං අනධිවාසනෙන විසුද්ධාසයෝ සමානො තාය ච ආසයසම්පත්තියා තන්නිමිත්තා ය ච පයොගසම්පත්තියා පරිසුද්ධසීලො ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරො හොජනෙ මත්තඤ්ඤූ සතිසම්පජඤ්ඤෙන සමන්නාගතො ජාගරියං අනුයුත්තෙතා තදඞ්ගාදි වසෙන කිලෙසානං දානාපනලක්ඛණෙන විරියෙන සමන්නාගතත්තා ආතාපි; (සු. ස. 199).

එවමෙහා = සොපි තාය ආවරියකථාය ලක්ඛණෙසු විගතසමෙමාහො එකොභාසජාතො විය බුද්ධි මනෙන සම්පස්සමානො එවමෙහාති ආහ; (දී. 175) – පඤ්චද්දසසීලකම්මකාරිකං පුඤ්ඤං ආලපති; (ධ. ප. 518).

එවමෙම කතතුකාමස්ස = ඝනං එකො ගම්සාමීති ආදිනා වුත්තවිධිනා අරඤ්ඤෙ භාවනාභියොගං කත්තුකාමස්ස මෙ; (ථෙර. එ. 505).

එවමෙමසුතං = ආදිකං ආයස්මතා ආනන්දෙන පඨම මහාසඞ්ගීතිකාලෙ වුත්තං නිදානමාදි; (ම. එ. 2) – (දී. 2) – ආදිකං නිදානං; (ම. එ. 3) – භගවතො වචනස්ස පුබ්බඞ්ගමං භවිතුන්ති යාවෙ නිදානං ඨපෙන්තො එවමෙමසුතන්ති ආදිමාහ; (ම. එ. 6) – ඉමිනා පන සකලෙන වචනෙන ආයස්මා ආනන්දෙ කථාගතපවෙදිතං ධම්මං අත්තනො අදහන්තො අසපත්තිසහුමං අකිඤ්ඤමත්ති; (ම. එ. 6) – [illegible] සුත්තං; (ම. එ. 81) – මහාවෙදල්ලසුත්තං; (ම. එ. 99) – ආඤ්ඤෙය්‍යසුත්තං; (ම. එ. 139) – චත්තසුත්තං; (ම. එ. 149) – සල්ලෙඛසුත්තං; (ම. එ. 163) – සම්මාදිට්ඨිසුත්තං; (ම. එ. 177) – සතිපට්ඨානසුත්තං; (ම. එ. 203) – චූළහත්ථිපදොපම සුත්තං; (ම. දු. 1) – මහාසිහනාදසුත්තං; (ම. දු. 19) – මහාදුක්ඛක්ඛන්ධසුත්තං; (ම. දු. 44) – චූළදුක්ඛක්ඛන්ධ සුත්තං; (ම. දු. 50) – අනුමානසුත්තං; (ම දු. 54) – වෙතොඛිලසුත්තං; (ම. දු 56) – වනපත්ථ පරියායං; (ම. දු. 59) – මධුපිණ්ඩිකසුත්තං; (ම. දු. 60) දොධා විතක්කසුත්තං; (ම. දු. 65) – විතක්කසණ්ඨාන සුත්තං; (ම. දු. 71) – කකචූපමසුත්තං; (ම. දු. 78) – අලගද්දසුත්තං (ම. දු. 85) – වම්මිකසුත්තං; (ම දු. 100) – රථවිනීතසුත්තං; (ම. දු 111) – නිවාප සුත්තං; (ම. දු. 133) – පාසරාසිසුත්තං; (ම. දු. 136) – චූළහත්ථිපදොපමං; (ම. දු. 161) – මහාහත්ථි පදොපමසුත්තං; (ම දු. 182) – මහාසාරොපමං; (ම. දු 193) – චූළසාරොපමං; (ම. දු 194) – චූළ ගොසිඞ්ගසුත්තං: (ම. දු. 196) – මහාගොසිඞ්ග සුත්තං: (ම. දු. 204) – මහාගොපාලකසුත්තං; (ම. දු. 214) – චූළගොපාලකසුත්තං; (ම. දු. 220) – චූළසච්චකං; (ම. දු. 223) – මහාසච්චකං; (ම. දු 236) – චූළතණ්හාසඞ්ඛයසුත්තං: (ම. දු. 246) – මහාතණ්හාසඞ්ඛයසුත්තං; (ම. දු. 260) – චූළ අස්සපුරං; (ම. දු. 270) – සාලෙය්‍යකසුත්තං; (ම. දු. 272) – මහාවෙදල්ලසුත්තං; (ම. දු. 275) – වෙරඤ්ජකසුත්තං; (ම දු 278) – චූළ වෙදල්ලං; (ම. දු 296) – චූළධම්මසමාදානං; (ම. දු. 309) – මහාධම්මසමාදානං; (ම. දු. 311) – වීමංසකසුත්තං; (ම. දු. 315) – කොසම්බකසුත්තං; (ම. දු. 324) – බ්‍රහ්මනිමන්තනිකං; ම දු. 336) – මාරතජ්ජනිකං; (ම. දු. 346) – භද්දෙකරත්තසුත්තං; (ම. න. 1) – අට්ඨකනාගරසුත්තං; (ම. න 8) – සෙඛසුත්තං; (ම. න. 10) – පොතලියසුත්තං; (ම. න. 23) – ජීවකසුත්තං; (ම. න. 30) – උපාලිසුත්තං; (ම. න. 35) – කුක්කුරවතියසුත්තං; (ම. න. 69) – අභය සුත්තං; (ම. න. 74) – බහුවෙදනියසුත්තං; (ම. න. 78) – අපණ්ණකසුත්තං; (ම. න. 79) – අම්බ ලට්ඨිකරාහුලොවාදසුත්තං; (ම. න. 89) – මාලුක්‍ය සුත්තං; (ම. න 97) – මහාමාලුක්‍යසුත්තං; (ම. න 89) – භද්දාලිසුත්තං; (ම. න. 101) – ලට්ඨිකොපමං; (ම. න 112) – චාතුමසුත්තං; (ම. න. 118) – නළකපානසුත්තං; (ම. න. 122) – ගුලිස්සානි සුත්තං; (ම. න. 125) – කීටාගිරිසුත්තං; (ම න. 127) – නෙවජ්ජවජ්ජසුත්තං; (ම. න. 133) – අඤ්ඤිවජ්ජසුත්තං; (ම. න. 134) – මහාවජ්ජසුත්තං; (ම. න. 136) – දීඝනඛසුත්තං; (ම. න. 138) –

මාගන්දික සුත්තං; (මූ. ප. 144) – සත්තක සුත්තං; (මූ. ප. 152) – මහාසකුලුදායි සුත්තං; (මූ. ප. 161) – සම්මාදිට්ඨික සුත්තං; (මූ. ප. 182) – චූළසකුලුදායි සුත්තං; (මූ. ප. 185) – වේඛනස්ස සුත්තං; (මූ. ප. 189) – සෝණදණ්ඩ සුත්තං; (මූ. ප. 191) – රට්ඨපාල සුත්තං; (මූ. ප. 197) – මඝදේව සුත්තං; (මූ. ක. 212) – මධුර සුත්තං; (මූ. ප. 219) – බෝධිරාජකුමාර සුත්තං; (මූ. ප. 221) – අඞ්ගුලිමාල සුත්තං; (මූ. ප. 226) – පියජාතික සුත්තං; (මූ. ප. 237) – බාහිතික සුත්තං; (මූ. ප. 238) – ධම්මචේතිය සුත්තං; (මූ. ප. 239) – කණ්ණකත්ථල සුත්තං; (මූ. ප. 244) – බ්‍රහ්මායු සුත්තං; (මූ. ප. 248) – සෙල සුත්තං; (මූ. ප. 274) – උදය සුත්තං; (මූ. ප. 281) – සෝමමුඛ සුත්තං; (මූ. ප. 284) – වංකි සුත්තං; (මූ. ප. 285) – එසුකාරී සුත්තං; (මූ. ප. 294) – ධානඤ්ඤානි සුත්තං; (මූ. ප. 295) – වාසෙට්ඨ සුත්තං; (මූ. ප. 296) – සුභ සුත්තං; (මූ. ප. 304) – සඞ්ගාරව සුත්තං; (මූ. ප. 309) – දෙවදහ සුත්තං; (මූ. ව. 1) – පඤ්චත්තය සුත්තං; (මූ. ව. 11) – සිඟාලක සුත්තං; (මූ. ව. 19) – සංගීතී සුත්තං; (මූ. ව. 22) සුනක්ඛත්ත සුත්තං; (මූ. ව. 35) – ආනඤ්ජසප්පාය සුත්තං; (මූ. ව. 39) – ගණකමෝග්ගල්ලාන සුත්තං; (මූ. ව. 47) – ගොපක මෝග්ගල්ලාන සුත්තං; (මූ. ව. 49) – මහාපුණ්ණම සුත්තං; (මූ. ව. 51) – චූළ පුණ්ණම සුත්තං; (මූ. ව. 55) – අනුපද සුත්තං; (මූ. ව. 56) – ඡබ්බිසෝධන සුත්තං; (මූ. ව. 63) – සප්පුරිස ධම්ම සුත්තං; (මූ. ව. 68) – සෙඛපටිපදා සුත්තං; (මූ. ව. 70) – බහුධාතුක සුත්තං; (මූ. ව. 72) – ඉසිගිලි සුත්තං; (මූ. ව. 88) – මහා චත්තාරීසකං (මූ. ව. 90) – ආනාපානසති සුත්තං; (මූ. ව. 94) – කායගතාසති සුත්තං; (මූ. ව. 99) – සඞ්ඛාරුපපත්ති සුත්තං; (මූ. ව. 101) – චූළ සුඤ්ඤතා සුත්තං; (මූ. ව. 103) – මහාසුඤ්ඤතා සුත්තං; (මූ. ව. 106) – අච්ඡරිය ධම්ම සුත්තං; (මූ. ව. 113) – බක්කුල සුත්තං; (මූ. ව. 127) දන්තභූමි සුත්තං; (මූ. ව. 131) – අනුරුද්ධ සුත්තං; (මූ. ව. 133) – උපක්කිලෙස සුත්තං; (මූ. ව. 135) – බාලපණ්ඩිත සුත්තං; (මූ. ව. 139) – දෙවදූත සුත්තං (මූ. ව. 150) – ගද්‍රභෙසරත්ත සුත්තං; (මූ. ව. 156) – ආනන්ද භද්‍රෙඝ රත්ත සුත්තං; (මූ. ව. 157) – මහාකච්චානං භද්‍රෙඝ රත්ත සුත්තං; (මූ. ව. 158) – ලෝමසකඞ්ගියභද්‍රෙඝකරත්තසුත්තං; (මූ. ව. 159) – සුභ සුත්තං; (මූ. ව. 160) – මහාකම්ම විභඞ්ග සුත්තං; (මූ. ව. 163) – සළායතන විභඞ්ග සුත්තං; (මූ. ව. 166) – උද්දේස විභඞ්ග සුත්තං; (මූ. ව. 172) – අරණ විභඞ්ග සුත්තං; (මූ. ව. 174) – චූළ විභඞ්ග සුත්තං; (මූ. ව. 175) – සළ විභඞ්ග සුත්තං; (මූ. ව. 193) – දක්ඛිණා විභඞ්ග සුත්තං; (මූ. ව. 196) – අනාථපිණ්ඩිකොවාද සුත්තං; (මූ. ව. 204) – ඡන්නොවාද සුත්තං; (මූ. ව. 207) – පුණ්ණෝවාදං; (මූ. ව. 208) – නාළකොවාදං; (මූ. ව. 213) – රාහුලොවාද සුත්තං; (මූ. ව. 216) – ශ්‍ර ප්‍රඝානකං; (මූ. ව. 217) – මහාසළායතනිකා සුත්තං; (මූ. ව. 220) – නගරවින්දෙය්‍යං; (මූ. ව. 221) – පිණ්ඩපාත පාරිසුද්ධි; (මූ. ව. 221) – ඉන්ද්‍රිය භාවනා (මූ. ව. 222) – වදනෙන යථා සුත්තං ධම්මං දෙසෙතෝතා ප්‍රඛ්‍යාතං කත්වා භගවතෝ ධම්ම සභිරං පකාසෙති; (ඛු. 63) – ආදිභමාරාමෙති පරියත්තානමේතං සංඛෙපතෝ දසාධම්මසුත්ත වණ්ණනාය වුත්තෝ; (ඛු. 73) – ආදි වුත්තමේව මෙව; (ඛු. 136) – (ආදිය) යං වත්තබ්බං තං සබ්බං මඞ්ගල සුත්ත වණ්ණනාය වුත්තං; (ඛු. 206) – සුභ සුත්තං; (දී. 252) – මහා සුදස්සන සුත්තං; (දී. 433) – ජනවසභ සුත්තං; (දී. 450) – මහා ගොවින්ද සුත්තං; (දී. 457) – දඝනඛසුත්ත සුත්තං; (දී. 622) – සම්පසාදනීය සුත්තං; (දී. 633) – දන්තභූමා උප්පාදිනකාවා අපපටිජානන්තෝ පුරිම සවණං ඒවරූපෝතා සම්මුඛාපටිඤ්ඤාභිඤ්ඤං මියා ගහණ ගතවතෝ චතුවේසාරජ්ජවිසාරදස්ස දසබලධරස්ස ආසභට්ඨානට්ඨායිනෝ සීහනාද නාදිනෝ සබ්බඤ්ඤුතඤාණස්ස ධම්මිසරස්ස ධම්ම රාජස්ස ධම්මාධිපතිනෝ ධම්මදීපස්ස ධම්ම සරණස්ස අඤ්ඤාවිමොක්ඛාධිපච්චභූතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස න එත්ථ අත්ථේ වා ධම්මේ වා පදේ වා ව්‍යඤ්ජනෙවා කඞ්ඛා වා විමති වා කාතුබෙබානි සබ්බදෙවමනුස්සානං ඉමිස්සිං ධම්මෙ දස්සනසම්පදා විනාසෙති සද්ධාසම්පදං උප්පාදෙති; (ඛු. 67 –) (මූ. ව. 7) – ඉන්ද්‍රියකථං අත්තනා භගවතෝ සම්මුඛා සුතං විඤ්ඤූනාධිප්පාය සුත්තනෙතික දෙසනා පුබ්බඞ්ගමං කත්වා තදනුප්පකාසන වසෙන කථෙතුකාමෝ පයමං තාව එවං මෙ සුතන්ති ආදිමාහ; (පටි 365) – ඉදානි මිණ්ඩපෙය්‍ය ගුණස්ස දරියමිගස්ස සුගතඞ්ගුණං දස්සෙතෙතා නී කථිනාය සුත්තන්තපුබ්බඞ්ගමාය සුගතඞ්ග කතාය අපුබ්බත්තානුවණ්ණනා යසමා පන ධම්ම සෙනාපති ධම්මරාජේ ධරමානෙ යෙව ධම්ම රාජස්ස පරිනිබ්බාණ සංවත්තරේ පරිනිබ්බුතෝ, තසමා ධම්මරාජේ ධරමානෙයෙව ධම්ම නණ්ඩාගා රිකෙ දෙසිතං ඉමිං සුත්තන්තං නසෙසෙව සම්මුඛා සුත්වා එවං මෙ සුතන්ති ආදිමාහංති වෙදිතබ්බං; (පටි 413) – අත්තනා දෙසිත සුත්තන්තං එව වෙත්ථ එවං මෙ සුතන්ති න වුත්තං; (පටි. 430) – ආදිකං නිදානං; (ද. 2) – ආදිමාහ; (අ 5).

එවංමෙ සුතං එකං සමයා භගවා සාවත්ථියං විහරති ජේතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ –පෙ– භගවතෙතං ආථාය අඤ්ඤතාති = එවමිදං ආයස්මතා ආනන්දෙන වුත්තං; නඤ්ච පන පඨම මහාසඞ්ගීතිකාලෙ වුත්තන්ති වෙදිතබ්බං; (ඛු. 64) – ඉදං වචනං සඞ්ගාය වුත්තං; (ඛු. 58).

එවමෙමසුතං -පෙ- සතෙරිකුවිඤ්ඤායං = මහාපදාන සූත්‍රං; (දී. 269).

එවමෙමසුතං -පෙ- නාලකසුයං = කෙවට්ට සූත්‍රං; (දී. 255).

එවමෙමසුතං -පෙ- මල්ලෙසු විහරති = පටික සූත්‍රං; (දී. 590).

එවරූපං = එවඤ්ඤාතිකං; (සං. නි. 443).

එවරූපං බෝ බ්‍රාහ්මණ සෝ භගවා කිඤ්ඤවණ්ණි = ඉධ සබ්බඤ්ඤාතිකඤ්ඤානං නාම කථිතං; (මි. ව. 51).

එවරූපං දෙමනස්සං න සෙවිතබ්බං = එවරූපං ගෙහසිත දෙමනස්සං න සෙවිතබ්බං; (දී. 520).

එවරූපං දෙමනස්සං සෙවිතබ්බං = එවරූපං නෙක්ඛම්මසිතං දෙමනස්සං සෙවිතබ්බං; (දී. 520)

එවරූපං නදිපාරං ඉමං සම්මන්නිතුං = යත්‍රායං වුත්තපකාරා ධුවසාමා වා ධුවසෙතු වා අනි මුඛනිත්තේ යෙව අත්ථි, එවරූපං නදිපාරං ඉමං සම්මන්නිතුං අනුජානාමීති අත්ථෝ, (සං. නි. 781).

එවරූපං විඤ්ඤාවිඤ්ඤෙනං = එතං එවරූපං වාක්‍ය භෙදනන්ති අත්ථෝ; (මි. දු. 159)

එවරූපං වා එවරූපං වා = ආයතනාදීසු අඤ්ඤතරං; (මා. 65).

එවරූපං සුඛං වෙදනං පජහථ = ඉදං ඡ ගෙහසිත සොමනස්සවසෙන වුත්තං; (මි. ප. 128).

එවරූපං සොමනස්සං න සෙවිතබ්බං = එවරූපං ගෙහසිත සොමනස්සං න සෙවිතබ්බං; (දී. 519).

එවරූපං සොමනස්සං සෙවිතබ්බං = එවරූපං නෙක්ඛම්මසිතං සොමනස්සං සෙවිතබ්බං; (දී. 519).

එවරූපා උපෙක්ඛා න සෙවිතබ්බා = එවරූපා ගෙහසිත උපෙක්ඛා න සෙවිතබ්බා. (දී. 524)

එවරූපා උපෙක්ඛා සෙවිතබ්බා = එවරූපා නෙක්ඛම්මසිතා උපෙක්ඛා සෙවිතබ්බා; (දී. 525).

එවරූපා කතිකා = එත්ථ අඤ්ඤතරම්පි යා රත්තිං අධම්මිකා කතිකා හොති, සා න කාතබ්බාති අත්ථෝ. තස්සා ලක්ඛණං මහාවිභඞ්ගෙ වුත්තං; (සං. නි. 799)

එවරූපා ච නෙ භික්ඛවෙ භික්ඛු = (ආදිසු) යෙ යථා වුත්තගුණ සමන්නාගමෙන එවරූපා එදිසා භික්ඛූ සබ්බනිලෙසා භික්ඛු, නෙ දිට්ඨධම්මිකාදිහි නෙසු සත්තානං නියොජනවසෙන අනුසාසනතො සම්පරායිකෙපි වුච්චන්ති; (ඉති. 259).

එවරූපානං සීලානං සංවරපාරිසුද්ධි අධිසීලං = එවං අමතමහනිබ්බානපරියොසානං සීලපයොජනං දස්සෙත්වා ඉදානි තස්ස සීලස්ස අධිසීල භික්ඛාභවං නම්මූලකා ච අධිචිත්ත අධිපඤ්ඤා සික්ඛා දස්සෙතුකාමෝ එවරූපානං -පෙ- ආදිමාහ; (පටි. 160).

එවරූපානි = එවං සත්තා වස්සානි ගබ්භධාරණවසෙන සත්තාහං මූලගබ්භභාවාය ච මහන්තං දුක්ඛං පාපෙන්ති උපපජ්ජනක පුත්තෙහි දත්වා; (උ. 109) - එවං සඟවානි; වුත්තපපකාරානීති අධිප්පායෝ; (පටි. 151).

එවරූපානි පණීත භොජනානි = යානි එතෙහි සප්පි ආදීහි සංසට්ඨත්තා පණීතභොජනානීති වුච්චන්ති, නථාරූපානි පණීතභොජනානි; (මා 112).

එවරූපාය ඉද්ධියා = එවං ජාතිකාය පුඤ්ඤිද්ධියා සම්පන්නාගතත්තා; (අ. 381).

එවරූපිං වාචං භාසිතානි දිනභෙදෙඤ්ඤව සමණ බ්‍රාහ්මණානං නිග්ගණ්හෙය්‍යාදඤ්ඤං පරිභූඤ්ඤිතුං = ඉමං එවරූපිං වාචං අභිසිඤ්ඤිත්වා හුත්වා පඨම මෙව යං ඩිං අභාසි, තං සයමෙව භාසිත්වා ඉදානි සරසි න සරසීති වුත්තං හොති; (සං. නි. 212).

එවරූපිය = ඊදිසාය යථා වුත්තාය: (උ. 164).

එවරූපී = එවං ජාතිකා; (මි. ප. 132).

එවරූපෙ = එවං විධෙ එවං ජාතිකෙ; (සං. නි. 142).

එවරූපෙ බෝ භික්ඛවෙ ධම්මවිනයෙ = භික්ඛවෙ එවරූපෙ ධම්මෙ ච විනයෙ ච: උභයෙනාපි නියාණිකා සාසනං දස්සෙති; (මි. දු 13).

එවරූපෙන = එවරූපෙන බහුස්සුතෙන භික්ඛුනා: (මි. දු. 211).

එවරූපෙන කිර භො පුරිසෙ අත්ථවරකෙන = ඉදං "යාදිසෙ භවං එදිසෙ අත්ථවරකෙ භික්ඛාචරකෙ සති පුරිසෙ නිරයං යෙව ගවෙස්සය, නාඤ්ඤත්‍රාති ඉමමත්ථං සඤ්ඤාය වදති; (දී. 194).

එවරූපෙන බෝ සාරිපුත්ත භික්ඛුනා සොසිඛඤාලවිතං සොහෙය්‍යා = සාරිපුත්ත එවරූපෙන භික්ඛුනා තිපරියායෙනෙවසොසිඛඤාලවිතංසෝ හෙය්‍යාති යථානුසන්ධිනාව දෙසනං නිට්ඨාපෙසීති; (මි. දු. 214).

එවරූපෙන ච සුඛුමාලෙන = එවං ජාතිකෙන ච නිද්දුක්ඛභාවෙන; සොඛුමාලෙනාතිපි පාඨෙ; අ. 381).

එවරූපෙමිහඛයෙ = එදිසෙ මහති මරණභයෙ උපට්ඨිතෙ; හෙතුඅත්ථෙ වා එතං කුම්මවදිනා; (ථෙර. ද්‍ර. 12).

එවරූපො = ආසිවිසසමාන පටිකකුලභාවෙන මියා සද්‍දිං තව සංවාසඛමෙමා එවරූපො පියසංවාසො විය කථං ජානොති; (ජා. ච. 69).

එවරූපො අහොසිං = දීඝරසස අණුකථූලාදිවසෙන එවං ජාතිකො එවං රූපො අහවිං; (මහා. 76).

එවරූපො බො රාජඤඤ යසෙඤඤ = එවරූපං රාජඤඤ දානං අපරූපඤානෙන උපපනනාපචච යතොපි අපරූප ඤාතනාය සීලවනත දයකතොපි සමමාදිටඨි ආදිගුණසමපනනා පටිගගාහකතොපි මහපඵලං හොති; (දී. 589).

එවරූපො සියං = සචෙ ඔදතො හොතු කාමෙ හරිතාලවණෙණා වා සියනති පතෙථති, සචෙ කාළොහොතු කාමොනීලුපපලවණෙණාවා අසජජන වණෙණා වා අනසි පුපඵවණෙණා වා සියනති පතෙථති; (ම. ව. 53) – (ආදිසු) දීඝ රසස කාලො දතාදිසු රූපෙසු එවරූපො නාම භවෙයයනති පතෙථති; (මහා. 219).

එවසමි = ඉදං සමතො උපනිධාය ගහණං යථායං ඛනතියො යථායං බ්‍රාහමණො එවමහමපීති අත්ථො; (අ. 575) – (පිහ. 365).

එවසමිනි ච අසඤඤථාසමිනි ච = එවසමිනි ච අසඤඤ ථාසමිනි ච වුත්තං, (පිහ. 365).

එවසසු = එවිං භවෙයයුං; (අ. 372).

එවාචාරා = එවං ආචාරා; යාදිසො තුමහාකං ආචාරො තාදිසො ආචාරොති අත්ථො; (මා. 167) – එවං ආචාරා -පෙ- තාදිසාචාරාති අත්ථො; (සං. පි. 681).

එවායං වහතනි කායො = එවං "නානාකුලමල සමපුණෙණා"ති ආදිනා "අවිජජාය නිවුතො"නි ආදිනා ච වුත්තනපකාරෙන අයං කායො වහතනි; (ථෙර. ඒ. 524).

එවායං සුඛමෙධති = එවං වුත්තනපකාරෙන අයං බුදධොගිතො නිබබානසුඛං ඵලසමාපතති සුඛඤච එබති පාපුණාති අනුභවතීති අත්ථො; (ථෙර. ඒ. 362).

එවාහං = එවං අහං; හෙට්ඨා වුත්තනපකාරෙන පිණෙනමීති අත්ථො; (බු. 62) – එවං ඉමිනා පකාරෙන අහං තාසඤඤේ උපසඞකමිතුං; න අකාරාදිකානි අධිපපාෙතා; (ථ. 79).

එවාහං විහතසිඛානෙ = එවං ඉමිනා වුත්තනපකාරෙන නානනපකාරං සංසාරෙ ආදීනවං පචච වෙකඛණෙනනිබබානෙ ආනිසංසදසසනෙන ච යොනිසො විනෙතබබා; (චරි. 155) – අහංකාරං කරිසසාමී'ති එවං විනෙතබබා; (අප. 232).

එවෙනං = එවං එනං; (ජා. ඡ. 215).

එවෙනෙ = එවං එනෙ; (ජා. ඡ. 219).

එසං = එසනෙනා; (ජා. ප. 172) – පචචාසිංසනති (මහා. 77) – අථවා දිටඨාරම්මණෙ සුභාසුභං අනවි නත්ථි එසනති;(මහා. 77) – විත්තවසෙන එසනති; (මහා. 77).

එස උපල ඝනනාහො = (ආදිති) ඉරෙ උසසිසකෙ ඨිතං අත්තනො හණ්ඩං ආවිකඛති; (ජා. ද්‍ර. 311).

එසකවවාසස = එස ඛො අසස; (සු. නි 431).

එසවවාසස මහාගෙඩා මොසවජජං පහාහති = තත්ථ "එසඛවසසා"ති එසඛො අසස "මහා ගෙඩො"ති මහාඛණ්ඩනං කතමොති වෙ යදිදං මොසවජජං පහාහති – සවාසස මුසාවාදජෙඛා ගාහො මහාගෙඩොති වෙදිතබබො; (මහා. 194).

එසගචඡති = එතෙසං ගත්තො මුත්තො හුත්වා එස අදසසනං ගචඡතීතිපි අත්ථො; (ජා. ප. 118).

එසතහවෙසසන භගවා= තදා කිර භගවා පචචූසකාලෙ මහාකරුණාසමාපත්තිං සමාපජජිත්වා දසසහසස චකකවාළෙ සබබසතතෙ ඤාණජාලං පත්ථරිත්වා බොධනෙයයසනතානං ඔලොකෙනෙතා අද්දස; (ම. ද්‍ර. 227).

එසති = පරියෙසති; (ථෙර. ද්‍ර. 70).

එස දෙවමනුසසානං = ආදිපදදධියමාහ; (සු. ස. 140).

එස ධමෙමා = එසසභාවො; (ජා. ද්‍ර. 250).

එස ධමෙමා සනනනතනො = එස අවෙරෙන වෙරූප සමනසඛාතො පොරාණකො ධමෙමා සබෙබසං බුදධපචෙචකබුදධඛිණාසවාණං ගනමගගො; (ඛ. ප. 26)- එස පොරාණකො ධමෙමා; සනනනතානං වා පණ්ඩිතානං එස ධමෙමා; (සු. ස. 113) – (සං. එ. 46) – යා අයං සචචවාචා නාම එස පොරාණො ධමෙමා චරියා පවෙණී ඉදමෙවහි පොරාණානං ආචිණණං යං තෙ න අලිකං භාසිංසු; (ථෙර. ද්‍ර. 206) – (සං. එ. 212) – යායං සචචවාචා -පෙ- න තෙ අලිකං භාසිංසු; (සු. නි. 336).

එසනට්ඨෙන පරිඤහට්ඨෙන = තසමා සා ච එසනා සො ච පරිඤ්ඤො සචචානං එසනත්තා පරිඤ්ඤා ඤත්තා ච සචචානි කථා -පෙ- වුත්තං(පටි. 428).

එසනා= ගවෙසනා පරියෙසනා මග්ගනා, තා විභාගතො දස්සෙතුං "කාමෙසනා"ති ආදි වුත්තං; (ඉති. 155).

එසනානං ඛයා = එවමේතාසං තිස්සන්නං එසනානං ඛයා අනුපපාදනිරොධා; (ඉති. 156).

එසනා පහිනිස්සඨඨා = කාමෙසනා භවෙසනා ච සබ්බසො නිස්සට්ඨා පහීනා; (ඉති. 156) -ඉමිනා පදෙන සද්ධිං යොජනා කාතබ්බා, (අ. 507).

එසනාපසුතො = සුඛි එසනස්සාය පසුතො, පයුත්තො (ම. දූ. 40) අබ්‍රහ්මචරියෙපි තසමිං බ්‍රහ්මචරියසඤ්ඤී හුත්වා බ්‍රහ්මචරියමේවෙතං එසනා ච ගවෙසනා ච උපායො බ්‍රහ්මලොකස්සාති එවං නාය බ්‍රහ්ම චරියෙසනාය පසුතො අනුයුත්තො උසුසුක්කං ආපන්නො අහොසින්ති දස්සෙති; (ජා. අ. 332)

එසනා භාවනා = අපපණ්ණපුබ්බකීරගෙ භාවනා; සා හි අපපණං එසන්ති එතායාති – එසනාති වුත්තා; (පටි. 92).

එසනාය = ගවෙසනාය පච්චයපරියෙසනාය ගවේඡන්තීති සම්බන්ධො; (අප 188).

එසනා සුඤ්ඤං = නෙක්ඛම්මාදි එසනා කාමච්ඡන්දාදිනා සුඤ්ඤත්තා එසනාසුඤ්ඤං; (පටි. 459).

එසනියා = එසනිසලාකාය අත්තමනො නත්තනා වට්ටියාපි; (ම. ව. 2).

එසනෙහා = ගවෙසනෙහා; (අප. 197).

එසබ්භාමි සන්තාහං = එසාහං විරියසංඛාත සන්තාහං බ්‍රූහාමි කායෙ ච ජීවිතෙ ච නිරපෙක්ඛො විරියසන්තාපෙන සන්තපයාමි; (ථෙර. අ. 505).

එසභගවතො සාවකසඞ්ඝො = යානිමානි යුගවසෙන චත්තාරි පුරිසයුගානි පාටියෙක්කතො අට්ඨපුරිස පුග්ගලා, එස භගවතො සාවකසඞ්ඝො; (චතු. 154) -(ඉති. 224).

එසතියේ‍යා -ආදිකා ආයස්මතො අඤ්ඤාත කොණ්ඩඤ්ඤත්තෙරස්ස ගාථා; (ථෙර. දූ. 1).

එසතියේ‍යා පසිදෙම් සුත්වා ධම්මං මහාරසං = යදිපි අනෙක වාරං සත්ථු සන්තිකෙ ධම්මං සුත්වා නත්ථි අභිපසන්නො ඉදානි පන හුමෙහිකපිතාය නානානයවිචිත්තාය අසෙවන කථාය ච මහාරසං ධම්මං සුත්වා එසො අහං තතො ඒයේ‍යා පසිදෙම්; (ථෙර. දූ. 4).

එස මග්ගො අනුත්තරො = එසොව බ්‍රහ්ම ලොකූපපත්තියා අසදිසමග්ගො උත්තමමග්ගො නාම; (දී. 475).

එසමග්ගො උජුමග්ගො = එසකරුණක්ඛාතමග්ගො උජුමග්ගො නාම; (දී. 475).

එසමග්ගො විසුද්ධියා = විසුද්ධත්ථාය වොදානත්ථාය එසොමග්ගොති අත්ථො; (ඛ. ප 540) – එස යථා වුත්තො විපස්සනාමිඩි ඤාණදස්සනවිසුද්ධියා අවචන්න විසුද්ධියා ච මග්ගො අධිගමූපායො; (ථෙර. දූ. 5) – යා වුත්තලක්ඛණා නිබ්බිදානු පස්සනා සබ්බකිලෙස විසුජ්ඣනතො විසුද්ධි සඞ්ඛා තස්ස අරියමග්ගස්ස අවචන්නවිසුද්ධියා මා දම්ම ධාතුයාමග්ගො උපායො; (නෙ. 38) – ගච්ඡා වුත්තනයෙන සච්චපරිවෙඛො එස විසුද්ධත්ථාය මග්ගො; (නෙ. 214).

එසමුඤ්ඣං පතිහරෙ = සඞ්ඝාමවචරා අනිවත්තිතො පුරිසා අත්තනො අනිවත්තනකභාවඤ්ඤපනත්ථං සීසෙ වා ඛජෙ වා අවුධෙ වා මුඤ්චනීණං ඔඛ්ඛත්තිනං අයමපි පරිහරනිවෙච්ච මා ධාරෙති; (සු. නි. 331).

එසය්‍යො රාජවසති = අය්‍යො අයං මයා කථිතා එසා රාජවසති නාම රාජසෙවකානං අනුසත්ති; (ජා. අ. 268).

එසවඩො = එසො ඛණ්ඩහාලස්ස වඩො අහොසි. නත්ථෙව නං ජීවිතක්ඛයං පාපයිංසූති අත්ථො; (ජා. අ. 139).

එසසක්කායො යාවතා සක්කායො = යත්තකො හෙතුමත්ත වවත්ථානො සක්කායො නාම අත්ථි; සබ්බොපි සො එස සක්කායො. න ඉතො පරං සක්කායො අත්ථීති පටිසඤ්ඤිත්තබ්බො; (ම. ව 47).

එස සම්මාරොපනො හාරො = එස සුත්තෙ ආගත ධම්මානං පදට්ඨානවෙවචනභාවනාපහාණසම්මාරොපනවිචාරණ ලක්ඛණො; (නෙ. 25).

එස සුත්වා = එවං වුත්තො භගවතො භාසිතමභිනන්දිත්වා මනො වඩ්ඪෙසො එසසුත්වාති ආදිගාථායො ආහ; (සු. නි. 305).

එස භයා = එසො සො; (ඉති. 289).

එසස්ස පරිණාමිනා = එසා චුතූපපත්ති අස්ස ලොකස්ස පරිණාමිනා එවං ඉ ලොකො පරිණමති. එතෙහි දිට්ඨි අත්ථෙහි මුත්තානාම නත්ථීති වදතෙි; (ජා. අ. 168).

එසා = යා තෙ මයා කථිතා එසාව තව අනුසංසනී; (ජා. ඡ. 6) – දක්ඛිණහත්ථං උක්ඛිපිත්වා **ඉමිනා** පඛ්ඛනපාදෙන ගච්ඡථාති ආචික්ඛන්තා වදන්ති; (ජා. අ. 456) – උද්දෙස වචනං (ඛු. 153) – (සු. අ. 143) – පස්ස බ්‍රාහ්මණ එසා සද්ධාඛිජා;

(චතු. 253) – උද්දිසිතුං යා එසාති අභිවුඩං කරොති; (සු. ස. 143) – සබ්බොපි මිමෙසොව සවිසදසුණ්කසස; (සු. ස. 175).

එසා අනෙරඛායාමි = ඉදානි මාරසස අහාහනො සිසුසිසි කාතුං අසමත්ථතං යෙව ඩිහාවෙනතී -පෙ- ගාථමාහ; (ථෙරී. 157).

එසා අපිකානයාවනා = එසා කායඛයා වාචඛයා වා අකොපේත්වා නිකඛාය නිවඛනා අරියානං යාවනා නාම; (ජා. න. 249).

එසා ආනා = එසා බුද්ධාහා; (සං. එ. 41).

එසා ඛථා = වණණනා; (අප. 94).

එසා ඛායසස ඉසඣනා = හණනෙතා සහාහනී පටිවඛඛනං අනිච්චලකඛණං දීපෙති. භාය පච්චය සාමඤඤියා පවහාහා එසා ඛායසස ඉසඣනාති සහාහපටිකෙඛපෙන හණනෙතා අහාහසුඛසුඛං ඛනපටිවඛඛනං අනහාහ ලකඛණං දීපෙති; (සු. ස. 175).

එසා වෙ මෙ හො ගොතම දිඨි ඛමෙයය = මියාංකි සබ්බං න ඛමතීති දිට්ඨි. තසස මෙ යා එසා සබ්බං මෙ නකඛමතීති දිට්ඨි එසා ඛමෙයය යහාහං සබ්බං මෙ න ඛමතීති වුත්තං හොති. නමපසස තාදිස මෙව යථා සබ්බගහණෙන ගහිතාපි අයං දිට්ඨි ඛමති එවමෙතමපි ඛමෙයය; (ම හ. 139).

එසා වෙව = යා තයා මම සබ්බඤඤුතඤඤණෙන සද්ධිං සංසන්දෙත්වා කතා පඤඤා විසසජ්ජිතා එසා යෙව තෙ හවතු උපසමපද, ඉති ව අබ්‍රවීති යොජනා; (ථෙරී. එ. 480).

එසා ජහතා = එසජහනසමුහො; (දී. 219).

එසා තෙ අනුසාසනී = එසා අමහාකං සහාතිකා තුයහං ලාහානුසාසනී; (ජා. ද්‍ර. 296).

එසා තෙ උපමා = එසා තෙ මහාරාජ මයා කත කිරියාය උපමා; (ජා. හ. 264).

එසා දිසා = ඉදං පත නිඛඛාණං සක්කාය වුත්තං; (ජා. න. 163).

එසා ධම්මකුටි තව = එසා සබ්බඤඤුතඤඤණ ධම්ම සඛාතා තව තුයහං ධම්මකුටි වසනගෙහහාති අත්ථො; (අප. 241).

එසා ධම්මතා = අයං ජාතිසභාවො යදිදං උපකාර කසස සීසෙ ඨිත්වා කාතබ්බහාති; (ජා. ද්‍ර. 51).

එසාතං = එසහාතීති – එසා, තෙසං එසානං එස මානානං පරයෙසමානානහාති වුත්තං හොති; (සු. නි. 280).

එසා නමුචි තෙ සෙනා කණ්හසසාභිපහාරිණී = එව මෙතං දුසසිඛං සෙනං උද්දිසිත්වා යසමා සා කණ්හාධම්ම සමන්නාගතත්තා කණ්හසස නමුචිනො උපකාරාය සංවත්තති තසමා නං තව සෙනාති නිද්දිසන්තො ආහ; (සු. නි. 330) – (මහා. 166).

එසානාගසස සම්පද = එසා "නති ආගුංකරොති සො"ති ආදිනා "සම්බුද්ධ"හාති ආදිනා එව වා යථා වුත්තා වකඛමානාව බුද්ධගුණාභිහිනො සම්පත්තිගුණා පරිපූණණා; (ථෙර. ද්‍ර. 10).

එසානිසංසො ධම්මෙ සුවිභණණා න දුගහතිං ගච්ඡති ධම්මචාරී = ධම්මචාරී පුගහලො ධම්මෙ සුවිභණණ හං නිමිත්තං දුගහතිං න ගච්ඡති එසො ධම්මෙ ආනිසංසො උදයොති අත්ථො; (ථෙර. එ. 397).

එසානිඝනනා අභිසඤඤිතා = ඡින්න නිත්තං ච ධුවං මනසරිරං නෙ අවියමෙ යථාවියානෙ යෙව ඵපහෙන සඤඤිතා සඤිතං කත්වා මං සාපණං පසාරෙත්වා වය එසා නිසින්නා; (ථෙර. එ. 271).

එසා පතිඨා = එසා නව පාදවජ්ජායා අජ්ජ මම බලි නසස අපරද්ධසස පතිට්ඨා හොතු; (ජා. ප. 29) – එසා නව පාදවජ්ජායා අජ්ජ මම බලිනසස අපරාධසස පතිට්ඨා හොතු; (චරි. 163).

එසාති තෙ දිට්ඨි නඛඛමති = එසාති තෙ පඨමං රුච්චිත්වා ඛමාපෙත්වා ගහිතදිට්ඨි නඛඛමතීති; (ම. හ. 139).

එසා පුඤඤසස සම්පද = යා අයං පුබ්බචෙතනා මුඤචන චෙතනා අපරචෙතනාති ඉමාසං කම්ම ඵල සද්ධානුභහානං සොමනසස පරිභහනිතානං නිඤඤහනං චෙතනානං පාරිපූරී එසා පුඤඤසස සම්පද, සම්පත්ති; (පෙ. 97) – එසා පුඤඤසස සම්පත්ති පාරිපූරී, නිප්ඵත්ති චාති අත්ථො; (පෙ. 97).

එසා බුද්ධානු වඤඤනා = යා සඤ්ඤ ධම්මසරිරභූතසස අරියසාවකානං අරියභාවභූතසස ච ලොකුත්තර ධම්මසස අහාහපච්චක්ඛකිරියා එසා සම්මා සම්බුද්ධානං සාවක බුද්ධානඤඤ වඤඤනා යථාවතො ගුණනිත්තනා; (ථෙරී. 112).

එසා බුද්ධාන සාසනී = එත්ථ සබ්බෙන සබ්බං විවාද මනුපගම්ම යදිදං ඡ සාරාණියධම්ම පරිපූරණ වසෙන සමග්ගභාවසෙ නියොජනං, එසා බුද්ධානං අනුසිට්ඨිනී යොජෙතබ්බං; (චරි. 262).

එසා ගිකඛවෙ තුලා එතං පමාණං = යථා ගි සුවණ්ණං වා ගිරඤ්ඤං වා තුලෙහාසස තුලා ඉච්ඡිතබබා ඨඤ්ඤං මිනන්තසස මානන්ති තුලෙන තුලා ඒතනෙව මානං පමාණං හොති; (අ. 334).

එසාම ගතිඛා = එස එනාය ගාථාය පුඤ්ඤලෙ අධිවචනාය නිද්දිට්ඨා කාමෙසු අසඤ්ඤතතා රසගිද්ධතා ආජීවමදපතතා තතතිකදිට්ඨි කාය දුච්චරිතාදී විසමතා දුරනුබොධතාති අපරොපි පුබබෙ වුතතානෙවඤ්ඤෙන ඡඛ්බිධො ආමගඤ්ඤො වෙදිතබබො; (සු. නි. 233) - තෙසං සතතානං තමවජජනනිරයපතතභෙතු එස ගෙධ විරොධාති පානගෙදෙ සබබාමගඤ්ඤමූලභූතො යථා වුතතො නඤ්ඤෙන නිබ්බිධො ආමගඤ්ඤො; (සු. නි. 236).

එසාමගඤ්ඤා න හි මංසභොජනං = එස පාණාති පානාදි අකුසලධම්ම සමුදඒවාරෙ ආමගඤ්ඤො මිසසගඤ්ඤො ඛුණ්ණපගඤ්ඤො; (සු. නි. 233) - එස එනාය ගාථාය පුඤ්ඤලෙ අධිවචනාය නිද්දිට්ඨා ලුබධා දරුණා පිටඨිමංසඛාදා මච්ඡඝාතා නිඤ්ඤරුණා අනිමිනිතා අදතතසීලතා ආදතතාති අපරොපි පුබබෙ වුතතානෙවඤ්ඤෙන අධ්‍යම්බිධො ආමගඤ්ඤො වෙදිතබබා, න මංසභොජනතාති; (සු. නි. 234) - එස එනාය -පෙ- පාපසීලතා ඉණඛාතතා සූචඛතා වොහාරකුටතා පාටිරූපි කතා කිබ්බිසකාරිතාති අපරොපි -පෙ- ඡඛ්බිධො ආමගඤ්ඤො වෙදිතබබා. න මංසභොජනතාති; (සු. නි. 235).

එසා මච්ඡිමෙනා ගති = යානි යානි අඤ්ඤානිපි නෙසාද පුඤ්ඤඝ කුලාදීනි කපණානි අනිච්ච ඛණ්ඩනීයානි පරමදුග්ගතානි ච නෙසු නෙසු එව නිගිනඛුලෙසු මච්ඡරියමලෙන පෙනෙසු නිබබතතිතබා ඨානො චුතා නිබබතතතීති. තෙනාහ; (පෙ. 126).

එසාමි = ගවෙසාම් තථෙවාති සම්බන්ධො; (අප. 197).

එසා මෙ අනුසාසනී = දුනසීලාදිසු නපපමජ්ජාති එසා මම අනුසිට්ඨි ඔවාදෙ එවං සිඛාපපතතා පරහිත පටිපතතිං දිපෙබා අතතහිතපටිපතති යාති මතථකං ගණ්හාතෙතා "හඤ්ඤං පරිනිබ්බිසසං ථිපපඤ්ඤතෙතාමහි සබබධී"ති ආහ; (ථෙර. එ. 555)-

එසා මෙ සීලපාරමී = එවං මහානුභාවසස තථා අධිට්ඨ හනතසස යා මෙ මයහං සීලඛණ්ඩභයෙන නෙසං අකුජ්ඣනා, එසා එසතතෙනෙව ජීවිතනිරාපෙකඛ හාවෙන පවතතා මයහං සීලපාරමී, සීලවසෙන පරමතථපාරමියි අතථො; (ථෙරී. 141).

එසා රතනිඤ්ඤා කථා = එසා මනුසසානං රතතිඤ්ඤ දිවාව නිච්චකාලං කථා අඤ්ඤං පන නෙ පඤ්ඤකඛඤ්ඤා අනිච්චාති වා දුකඛං හ ගවිතතෙන් න ජානන්ති එවමෙව පරිදෙවන්තා; (ජා. දු. 132).

එසාව ගියසෙ = එසො එවං මහානාම අමතීයසෙ, පරිහායසි; (ථෙර. එ. 227).

එසා සුදධිනි මඤ්ඤතෙතා = එසා යඤ්ඤකිරියා අසුදී පරිපූරියා සුදධිහෙතුභාවතො සුදධි සංසාර සුදධි හොතීති මඤ්ඤමානො; (ථෙර. එ. 416).

එසාහං = එසො අහං; (අ. 303) - (ආදිසු) එසො අහන්ති - එසාහං; (සු නි. 107) - (ම. එ. 118) - (සං. එ. 107). - (දී. 159) - එවං දෙසනං ථොමෙන්තා ඉමාය දෙසනාය රතනත්තයෙ පසන්නා චිත්තා පසන්නාකාරං කරොන්තා එසාහන්ති ආදිමාහ; (ස. ම. 114) - (ථූ. 202).

එසාහං ගමනෙන = එත්ථ පන කිඤ්චාපි මිගහපච්චෙඛෙ නෙවසස සිද්ධං සරණගමනං, තත්ථ පන නිච්ඡය ගමන මෙව ගනො. ඉදානි වාචාය අත්තසනනියසා නතනං කරොති. මිගහවසෙනෙවායං නියතසරණං පඤ්ඤාතං පරෙසං වාචාය පාකටං කරොන්තො පණිපාතගමනඤ්ච ගවජ්ඣන්තො එවං වදති; (ස. ම. 727).

එසාහං ගමනෙන භගවතතං සරණං ගච්ඡාමි භික්ඛු සඞ්ඝඤ්ච ධම්මඤ්ච = අයං ආගතඵලො විඤ්ඤූත සාසනො දිට්ඨසචෙචා දරියසාවකො ඉමං පන ධම්මදෙසනං ඔගාහන්තො පායාදං උපපාදෙත්වා ධම්මකථාය ථුතිං කරොන්තො එවමාහ; (ම. න. 34).

එසා හි තසස ධම්මතා = තසස හි එසා ධම්මතා අයං සභාවො; (දී. 672).

එඝිකං ආරංකොට්ඨකං = නගරසොභනත්ථං උසසා පිතඵලිකාථම්භඤ්ච මිහත්තං කොට්ඨකඤ්ච වඩුමුමිකාදි දවාර කොට්ඨකඤ්ච කාරයෙ; (අප. 239).

එඝිකටයාඝිකිනා = එඝිකට්යාඝිනො ඒය හුත්වා ඝිතාති; (සං. දු 249)

එඝිකවයාඝිකිතො = එඝිකවයායි ඒය හුත්වා ඝිතොති එඝිකට්යාඝිඝිතො; යථා සුනිබාතො එඝිකාතථමොහා නිච්චලො තිට්ඨති, එවං ඝිතොති අතථො. උභයෙ නාපි ලාභසස ථොභාහාවා දීපෙති; (දී. 75).

එඝිකා = එඝිකාථමොහා; (දී. 436).

එඝිකාහං = එඝිකාරට්ඨසසා; (මිෂ. 158).

එකිකානි ච අඛ්‍යා = නගරද්වාරෙ සොළසරතනං අට්ඨරතනං භූමියං පවෙසෙත්වා නිච්චලං කත්වා නිබ්භතඵලූපකාරත්තමිනා හොන්ති; (ජා. අ; 68).

එකි = අනිච්චලක්ඛණවසෙන එසි; (ඛු. 17).

එසුකාරී = රාජානං ආලපති; (ජා. ප 156).

එසෙ වෙ දුන්නිග්ගහකිතෙ = එසෝ වේ තව වාදෙ මියා දුන්නිග්ගහකිතෝ. අථ වා එසෝ වෙ තව මියා කතෝ තිත්ථහෝ දුන්නිග්ගහෝ; (පටි. 88).

එසෙතුපාසකෝ සද්ධා = එසෝ රතනත්තයං උද්දිස්ස සරණගමනෙන උපාසකෝ කම්මඵල සද්ධාය ච සම්පන්නාගතත්තා සද්ධෝ එත්ථ එතාසමිං ජනසමූහෙ අත්ථි; (පෙ. 38).

එසෙව = එසෝ එව; (ඉති. 118).

එසෙව ධම්මෝ යදි තාවදෙව = සවෙපි ඉතෝ උත්තරිං නත්ථි, එත්තකමේව ඉදං සොතාපත්තිඵලමිත්තමේව පත්තබ්බං, නථාපි එසෝ එව ධම්මොති අත්ථෝ; (සං. ම. 728). – සවෙපි -පෙ- සොතාපත්තිඵලමේව -පෙ- (අප 196)

එසෙව තස්ස අහු භික්ඛුනාමෙධා = එස එහි භික්ඛු හාවෝ තස්ස උපසම්පන්න භික්ඛුභාවෝ අහොසි; නහි එහි භික්ඛූනං විසුං උපසම්පදා නාම අත්ථි; (ම. ත. 230).

එසෙවනෙතා = එසොයෙව "එසසපච්චයා දුක්ඛ"න්ති ඉමිනා එකෙක පදෙන; එතෙනහි සබ්බවාදානං පරිකෙපපත්ථෝ වුත්තොහ; (සං. ද්‍ර. 42)

එසෙවනෙතා = අයං අභිනන්දනාදීනං නන්දිභාවෙව රාගානුසයානං අනෙතා; (ම. ද්‍ර. 61).

එසෙවනෙතා දුක්ඛස්ස = කිලෙසදුක්ඛස්ස ච වට්ට දුක්ඛස්ස ච අයමේව හි අනෙතා අයං පරිවෙජදෙ, පරිවට්ටමහොති අයමේව හි එත්ථ අත්ථෝ; (ඛ. 64) – යදිදං අපපණිධඤ්ඤති ආදීහි වවතෙහි වණ්ණිතං පොතිතං යථාවුත්තලක්ඛණං නිබ්බානං එසෝ එව සකලස්ස වට්ටදුක්ඛස්ස අනෙතා පරියොසානං තදධිගමෙ සති සබ්බදුක්ඛා හාවතෝ තස්ස දුක්ඛස්ස අනෙතාති අයමේව තස්ස සභාවොති දස්සෙති; (ඛ. 274). – යදෙතං සබ්බසෝ කිලෙස වට්ටාභාවතෝ කම්මවට්ටස්ස අපප වත්තනං කෙ ආසයි විපාකවට්ටස්ස එකංසෙනෙව අනුප්පදෙ එව සකලස්සපි සංසාරදුක්ඛස්ස අනෙතා පරිවෙජදෙ, පරිවට්ටමහාවොහි; (ඛ. 256). – වට්ට කිලෙසදුක්ඛස්ස අයමෙවඅනෙතා අයං පරිවෙජදෙ, පරිවට්ටමහාවෙ හොතීහි; (සං. ත. 11). (ම. ම. 207). – අයමේව වට්ටදුක්ඛස්සනෙතා පරිවෙජදෙ, නිබ්බාණත්ථි අත්ථෝ; (සං. ත. 11). -අයමේව වට්ටදුක්ඛස්ස අනෙතා, අයං පරිවෙජදෙ, යදිදං නිබ්බාණත්ථි; (සං. ද්‍ර. 61).

එසෙසත්‍ථ = ගවෙසිරං වා උත්තානං වාති වීමංසෙයය; (මි. ව. 2)

එසෙ හස = එසෝ සොයෙව. එසෙ එසෙනීවි පායෝ. එසෝ එසොයෙවාති අත්ථෝ; (ප. 95).

එසෝ = එවරූපෝ මෙත්තාවිහාරී; (ජා. ත. 28).

එසෝ අඛ්‍යම්මා = නස්සතෝ; එසෝ පසුසමාරම්භා සඛ්‍යානෝ කායදුච්චරිතාදීනං නිග්ගණ්හං දණ්ඩානං අසඤ්ඤතරදණ්ඩභූතෝ ධම්මතෝ අපෙතත්තා -අධම්මොති; (සු. නි. 286).

එසෝ එව ඛෝ ආවුසෝ මග්ගෝ=කම්මත්තාධිට්ඨානං දුතෙයාහාරණත්තා? බහුසපත්තං මහාසමාරම්භං න ච සම්මග්ගාරූපං; තතෝ පන උභයතොපි එසෝ එව සෙය්‍යෝ පාසාණතරෝ සුඛතරෝ; (ස. ම. 342).

එසෝ ඛෝ ආවුසෝ = ඉදං නිස්සත්තස්ස කපපියවචන දස්සනත්ථං වුත්තං. එවමෙව හි වත්තබ්බං "එතස්ස දෙහී"ති ආදි න වත්තබ්බං; (මි. 67).

එසෝ ඛෝ මාලිය = එත්ථ අයමනුපුබ්බිකථා; (සං. ළ. 268) – තං සාරණං දස්සෙතෙතා සත්ථෝ දෙවානමිතෙතු -පෙ- ආදිමාහ; (සං. ළ 269).

එසෝ ඛෝ වසලාධමෙමා = එත්ථ ඛොති අවධාරණත්ථෝ නෙන එසෝ යෙව වසලාධමෙමා වසලානං ගිනෝ සබ්බපච්ඡිමකොති අවධාරෙති. කසමා? මිසිච්ඡ වත්තුමති පෙය්‍යධම්මදස්සනතෝ යාව තං පටික්ඛිපං න මිස්සජෙජති නාව අච්ඡන වසල කරණධම්මතෝ වාති; (චතු. 233).

එසෝවාපි මහා අත්ථෝ = යා එසා සතුතිසඛ්‍යසඛ්‍යානා සතුතිවිසෙසාසනා සියා එසොවාපි මහන්තෝ අත්ථෝ; (ජා. ඨ. 200).

එසෝ වෙවෙචනස්ස අත්ථෝ = කිඤ්චාපි හගවතා චත්තාරෝ ධම්මාති ආදයෝ පඤ්චා චත්තාරෝ ආහාරාති ආදිනා නයෙන විසෙසෙත්වා යසමා පන එතූසු ආහාරෙසු පරිඤ්ඤාතෙසු එත්තාවතා සතිපට්ඨානා භාවිතා හොන්ති නෙසු ච භාවිතෙසු එත්තාවතා ආහාරා පරිඤ්ඤාතාව හොන්ති තස්මා දෙසනා විලාසෙන ව්‍යඤ්ජනමෙවෙත්ථ නා නා අත්ථෝ; (අ. 831).

එසෝ තස්ස නිස්සන්දෙ = එසා තස්ස නිපඵත්ති; (අ 592) – එසා තස්ස අසුභනිමිත්තානුයොගස්ස නිපඵත්ති; එවමිමසමිං සුත්තෙ ඉමෙසු පඤ්චසු ඣානෙසු විපස්සනාව කථිතා; (අ. 593).

එසො තස්ස මහාගෙඩ්ඩො = තස්ස පුග්ගලස්ස එසො මහාඛෙඩ්ඩො; (මහා. 194).

එසො තෙ නිරයෝ = එසෝ තව නිරයෝ නයා දීඝරත්තං මහාදුක්ඛං අනුභවිතබ්බට්ඨානභූතෝ (සු. ස. 72).

එසො තෙ සමණ පුත්තෙහා පොසනං = වච්චා ථොකං අගමාසි. සෝ කිර සමණ තෙජෙනස්ස පවුඛෙ ඨාතුං නාසක්ඛි. ථෙරෝ දූරකමෙව නෙව ඔලොකෙති, නාපි ආලපති; (උ. 51).

එසො තෙ සමණ පිසාවො = අමෙහා සමණ තව පිසාවො උපට්ඨිතොති මහන්තං හෙරවරූපං අභිනිම්මිණිත්වා භගවතො පුරතො ඨත්වා අත්තානං සඤ්ඤාය යකෙඛා වදති; (උ. 47).

එසො ඛමෙමා = එසෝ සභාවෝ; (මහා. 141).

එසො නිධිසුනිහිතො = තත්ථ පුඛ්ඛපදෙන තං දුනාදීහි සුනිහිතනිධිං නිද්දිසති; (බු. 148) – ඉදානි පුඤ්ඤනිධිතො ගම්භීරෙ ඔදකන්තිකෙ නිහිතනිධිතො විසෙසං දස්සෙන්තො -පෙ- ආදිමාහ; (සු. ස. 140).

එසො නිධි සුනිහිතො අජෙය්‍යා අනුගාමිකො = එත්ථ වුත්තො යො නිධි අනුගාමිකො; සො ව යසමා පුඤ්ඤානි යෙව; (සු. ස. 140).

එසො නු තෙ මාරිස සො භගවා සත්ථා = මාරිස ඒවං කුහිං ගතොසීති වුත්තෙ, මයඤ්ච සත්ථු සන්තිකගාමි වදෙසි; (ම. ද්‍ර. 253).

එසො භගෙන උදපාසො = ථෙරො දිවාඨානතුං පටික්ඛිපිත්වා තතිය වාරෙ'න ඛො තථාගතා නික්ඛන්තුං පච්චනියා කාතබ්බා. කාරණං දිට්ඨං ගවිස්සති දිඝදස්සිනා'ති මහාරාජදූතියං භගවතො පත්තං ගහෙත්වා උදපානං අගමාසි; (උ. 266).

එසො මහාරාජ = ජීවකො පන තං සුත්වා "අයං රාජා පඨවියං ඨත්වා කුහිං පඨවී"ති නහං ඔලොකෙත්වා කුහිං චන්දිමසූරියාති, සිනෙරුමූලෙ ඨත්වා කුහිං සිනෙරූති වදමානො විය දසබලස්ස පුරතො ඨත්වා. කුහිං භගවාති පුච්ඡති. භන්දස්ස භගවන්තං දස්සෙමී"ති යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා -පෙ- ආදිමාහ; (දී. 107).

එසො මෙ අත්තා = දිට්ඨිගාහො, එවං රූපාරම්මණා තණ්හාමානදිට්ඨියො කථිතා හොන්ති. රූපං පන අත්තාති න වත්තබ්බං. වෙදනාදිසුපි එසෙව නයො; (ම. ද්‍ර. 91) – දිට්ඨිමඤ්ඤනා එව; කෙචි පන "එතං මම"න්තිමමංකාර කපථා "එසොහමස්මී"ති අහංකාර කපථා "එසො මෙ අත්තා"ති අහංකාර මමංකාර කපථිතො අත්තානිනිවෙසො නි ව; (පටි. 298) – දිට්ඨිගාහො. තණ්හාගාහො වෙත්ථ අට්ඨසත තණ්හා විචරිත වසෙන මානගාහො නවවිධමාන වසෙන දිට්ඨිගාහො අට්ඨවීස දිට්ඨිවසෙන වෙදිතබ්බො; (සං. ද්‍ර. 158) – දිට්ඨිගාහො, අත්තගාහ විපල්ලාස භංවත්තො -පෙ- වෙදිතබ්බො; (සු. ස. 189) – දිට්ඨිගාහො, තෙන අට්ඨවීසි දිට්ඨියො භණිතා හොන්ති; (සං. ද්‍ර. 74) – දිට්ඨිගාහො; නඤ්ච ගණ්හන්තො අට්ඨවීසිදිට්ඨි ගතපභෙදං දිට්ඨිපඤ්චං ගණ්හාති; (ම. ථ. 165).

එසො වුච්චති සො පන = අථ ඛො සබ්බෙනව ඉමිසා අත්ථො; (ස. නි. 169).

එසො සංවාසො නාම = එත්ථ යසමා සබ්බෙපි ලජ්ජිනො එතෙසු කම්මාදිසු සහ වසන්ති, න එකොපි තතො බහිද්ධා සන්දිස්සති, තස්මා තානි සබ්බානිපි ගහෙත්වා -පෙ- ආදිමාහ; (ස. නි. 186).

එසො සමණො = සමණ! එස තව භවනං පවිසිත්වා නිසින්නො එකො සමණොති; (සං. ථ. 233).

එසොහමස්මි = මානමඤ්ඤනා මූලිකා දිට්ඨි; (පටි. 298) – මානමඤ්ඤනමූලිකා දිට්ඨි; (පටි. 317) – මානගාහො අහඞ්කාර භාවතො; (සු. ස. 189) – මානගාහො, තෙන තව මානා ගහිතා හොන්ති; (සං. ද්‍ර. 74) – මානගාහො; (සං. ද්‍ර. 158) – (ම ද්‍ර. 91) – මාන ගාහො; නඤ්ච ගණ්හන්තො නවපභෙදං මානප පඤ්චං ගණ්හාති. (ම. ථ. 165).

එසො භාරො අධිට්ඨානො = එවං සුත්තාගතානං ධම්මානං අභිඤ්ඤාපනවසෙන සාමඤ්ඤවිසෙස නිද්ධාරණ ලක්ඛණො අධිට්ඨානො භාරො නාමාති අත්ථො; (නෙ. 24).

එසො භාරො චතුබ්‍යූහො = එවං නිබ්බචනාධිප්පායා දීඝං චතුන්නං මිහාවන ලක්ඛණො චතුබ්‍යූහො භාරො නාමාති අත්ථො; (නෙ. 22).

එසො භාරො පදට්ඨානො = එවං සුත්තෙ ආගත ධම්මානං පදට්ඨානභූතා ධම්මා තෙසඤ්ච පදට්ඨාන භූතානි සම්භවතො පදට්ඨානභූතධම්මනිද්ධාරණ ලක්ඛණො පදට්ඨානො නාම භාරොති අත්ථො; (නෙ. 21).

එසො භාරො පරික්ඛාරො = එවං සුත්තෙ ආගත ධම්මානං පරිඛාරසඛ්ඛාතෙ හෙතුපච්චයෙ නිද්ධාරෙත්වා සංවණ්ණනාලක්ඛණො පරික්ඛාරො භාරොති අත්ථො; (නෙ. 24).

එසෝ හි තෙ බ්‍රාහ්මණ! බ්‍රහ්මදෙවෝ = එවං වත්වා පුන සෝ මහා බ්‍රහ්මා අඤ්ජලිං පග්ගය්හ අට්ඨ කුපේජා හුත්වා ථෙරං උද්දිසන්තෝ -පෙ- ආදිමාහ; (සං. ඵ. 161).

එසෝ හිනෝ නාම අකෙකාසෝ = එතෙහි වා යෝ අකෙකාසෝ; (ස. වි. 538).

එහවෙහා පුථිස = ආලපනමෙතං; (මහා. 194) – (ම. ද්‍ර. 275).

එහි = ආගච්ඡාහි; (සු. ස. 105) – (ඉති. 203) – තස්ස අත්තනෝ සන්තික කරණං; (ථෙර. ඵ. 302).

එහි අඤ්ඡිං පදිපෙහි = තස්ස පරිභොග යොග්ගං අත්තානං කත්වා දත්තුං -පෙ- ආදිමාහ; (චරි. 87).

එහි අනාදරියං හිංසා = "එහාවුසෝ ගාමං වා"හි සික්ඛාපදඤ්ච, අනාදරියඤ්ච භික්ඛුහිංසාපනඤ්ච; (ස. වි. 963).

එහි කාල = එවං වුත්තෙ වාපා තං නිවත්තෙතුකාමා -පෙ- ගාථමාහ; (ථෙරී. 176).

එහි ගච්ඡාම = භික්ඛවෙ සෝ යක්ඛසෙනාපති එවං වත්වා ඉමං අස්සපිට්ඨිං ආරොපෙත්වා නෙස්සාමීති පබ්බතමත්ථකෙ ඔතරිත්වා තස්සා ගහණත්ථං හත්ථං පසාරෙසි; (ජා. ස. 239).

එහි තාත = තාත තුය්හං ඝරං මා හොතු එහිඝරං ගම්ස්සාමීති වදති; (ම. ත. 205).

එහි තෙ අහමක්ඛිස්සං = අහං තෙ ආචික්ඛිස්සාමි ඉදං සා දෙවතාධිග්ගහීතා ඤත්වා ආහ; (ජා. ස. 460).

එහි තං = ථෙරෙ පටිබද්ධචිත්තා තං පහිණිතුං එවමාහ; (අ. 538).

එහි තං තාතාති -පෙ- පුඤ්ඤානි ච කරොහි = තිස්සු සරණෙසු පතිට්ඨාය පඤ්චසික්ඛාපදානි සමාදියිත්වා උළාරානි දානාදීනි පුඤ්ඤානි ච සඤ්ඤා කාතුං; (ම. ත. 206).

එහි තං භික්ඛු = සත්ථා තස්ස භික්ඛුනෝ වචනං සුත්වා න තං භික්ඛු සාරිපුත්තෝ පහරිති වුත්තෙ හනෙත භුමෙත අත්තනෝ අග්ගසාවකසෙසෙව පක්ඛං වහථ න මය්හන්ති මයි මනොපදොසං කත්වා අපායෙ නිබ්බත්තෙතයාති ඤත්වා සාරිපුත්තං පක්කොසාපෙත්වා ඉමමත්ථං පුච්ඡිස්සාමීති එකං භික්ඛුං ආණාපෙන්තෝ එවමාහ; (අ. 797).

එහි තං තමෙව = එහි තං වියස්ස; (දී. 445).

එහි දෙව පුනපපුනං = අත්තනෝ දෙවලොකෙ කාම සුඛූපභොගාරහමෙව හි අරියපුග්ගලං ඉච්ඡන්ති. නෙතරහි; (සු. ස. 104).

එහි නන්දක ගච්ඡාම = ආයස්මතෝ මහාථෙරස්ස ගාථ; (ථෙර. ඵ. 300).

එහිනාග නිවත්තනඤ්ච = එත්තකෙනෙව මරණභය තජ්ජිතෝ හුත්වා; (ජා. ද්‍ර. 152).

එහි නික්ඛම = එතෙ උදුම්බරාදයෝ ඵලභාරනම්තා අහම්පි බාදිත්වා සුඛිතෝ ආගතෝ තම්පි ගච්ඡ භුඤ්ජස්සූති; (ජා. ද්‍ර. 313).

එහි පස්සික්ඛං = එහි පස්ස ඉමං ධම්මන්ති එවං පවත්තං එහි පස්ස විධිං අරහතීති – එහිපස්සිකෝ; (වූ. 64).

එහි පස්සික්ඛා = එහි පස්සාති එවං දස්සෙතුං යුත්තා; (අ. 434).

එහිපස්සිකෝ = එහි පස්ස ඉමං ධම්මන්ති එවං පවත්තං එහිපස්සවිධිං අරහතීති; (සං. ඵ. 34) – (වත්ථු. 153) – එහි පස්සාති එවං දස්සෙතුං සක්කොති ආගමනීය පටිපදං පූරෙති; (අ. 390).

එහි පාරාපාරං = අම්හෙ පාර අපාරං එහි අථ මං සහසාව ගහෙත්වා ගමිස්සති අම්හි මෙ අච්චාසිකං කම්මන්ති අත්තෙ; (දී. 265).

එහි පුත්තානි වඩ්ඪාන මම සොණ්ඩාය අගතෙ = බොධිසත්තෙ හත්ථාවරියං දිස්වා ඉදං භයං මය්හං එතස්ස පුරිසස්ස සන්තිකා උපපන්නං, අහං බො පන මහාබලෝ හත්ථි සහස්සම්පි විද්ධංසෙතුං සමත්ථෝ; (චරි. 91).

එහි භද්දෙති මං අවච සා මෙ ආයුපසම්පදං = යං මං භගවා අරහත්තං පත්වා පබ්බජ්ජඤ්ච උපසම්පදඤ්චයාචිත්වා සීතං "එහි භද්දෙ භික්ඛුනුපස්සයං ගන්ත්වා භික්ඛුනීනං සන්තිකෙ පබ්බජ උපසම්පජ්ජස්සූ"හි (ථෙරී. 85).

එහි භෙන්ත ඝරං ගමිස්සාම = සෝ කිර උපාසකෝ "න බො අවුසෝ පිණ්ඩෝ ලබ්භති"හි වුත්තෙ "තුම්හාකං භික්ඛූහි යෙව එතං කතං, සකලං ගාමම්පි ථිරන්තා න ලච්ඡථාති වත්වා පිණ්ඩපාතං දත්තුකාමෝ "එහි භන්තෙ ඝරං ගමිස්සාමා"හි ආහ; (ස. වි. 449).

එහි භික්ඛුනි භික්ඛු = (නාම) භගවතෝ 'එහිභික්ඛු'හි වචනමත්තෙන භික්ඛුභාවං එහිභික්ඛුපසම්පදං පත්තෝ; (ස. වි. 170).

එහි හෝ පුථිස = ආලපනමෙතං; (ප. 45).

එකිමං = මා එවං දුරත්තමඤ්ඤි විත්තසි එතං මම ගිරිමඤ්ඤි දිබ්බවිමානං. එහි ඉමං ගිරිං අභිරුහ; (ජා. ප. 241).

එකිසම්ම = වුත්තෙන ආගන්තබ්බා අඤ්ඤා නිසිත්තං සම්ම අඤ්ඤෙන මනුස්සභූතෙන කාතුං අසක්කුණෙය්‍යං මමේකං කායවෙය්‍යාවටිකං කරොහීති ආහ; (ජා. ස. 370).

එකිසම්ම නිවත්තන්තු = සම්ම නත්ථ ගන්ත්වා එහි එත්තෙවාව ඛිප්පමේව නිවත්තන්තු; (ජා. ස. 15).

එකිආගතවාදී = දෙවමනුස්සපබ්බජිතගහට්ඨෙසු තං තං අත්තනො සන්තිකෙ ආගතංති "එහි ආගත"න්ති එවං වාදිනි අත්ථෙ; (දී. 201).

එකි සුදන්ත = සොං කිර සෙට්ඨී ගච්ඡමානොව විත්තෙසි, ඉමස්මිං ලොකෙ ඛත්තු පූරණකස්සපාදයො තිත්ථියා මයං බුද්ධා මයං බුද්ධාති වදන්ති, කථන්නු ඛො අහං සත්ථු බුද්ධභාවං ජානෙය්‍යන්ති අථස්ස එතදහොසි, මයාහං ගුණවසෙන උපජ්ඣං නාමං මහාජනො ජානාති, කුලදත්තියං පන මෙ නාමං අඤ්ඤත්‍ර මයා න කොචි ජානාති, සචෙ බුද්ධො භවිස්සති කුලදත්තිකනාමෙන මං ආලපිස්සතීති, සත්ථා තස්ස චිත්තං ඤත්වා එවමාහ; (සං. ඵ. 242).

එකි සඞ්ගන වාදිනො = උපාසකං දිස්වා "එහි සඞ්ගතං තවා"ති එවං වාදිනො. හ ඝථා අයං එවං සඞ්කුටිත මුඛනාය භාකුටික භාකුටිකාතිය; (ස. නි. 449).

එකිනි – එස්සති; (බු. 77).

එළකලොමා දෙව සෙය්‍යා = එළකලොම සික්ඛා පදඤ්චව දෙව ච සහසෙය්‍යසික්ඛාපදානි; (ස. නි. 966).

එළකා = ගුථපාණකා; (සං. ද්‍ර. 154).

එළකියා = අජියා; (ථෙරී. 207).

එළගලාගුමෙඛ = කමෙඛාජගුමෙඛ; (ජා. න. 156) – ගච්ඡමණ්ඩපෙ; (සං. ද්‍ර. 187).

එළමූගං = පඤ්ඤරිතලාලමුඛං; (ජා. ස. 321).

එළමූගා = ලාලමුඛාව මයමෙව; (ජා. ස. 369).

එළමූගො = මුඛෙන වාචං නිච්ඡාරෙතුං සක්කොනෙත්තාපි දෙසෙහි මූගො අසම්පන්නවචනො; (සං. ත. 133). –පඤ්ඤරිතඛෙලමූඛං; (අ. 618) – ලාලාමුඛං බාලං; (ජා. ඵ. 214).

ඔ

ඔකං ජහං = ආලයං ජහං; (චූ. 32) - (සු. නි. 476).

ඔකං පහාය = රූපවත්ථාදි විඤ්ඤාණස්ස ඔකාසං තත්‍ර ඡන්දරාගපජහාණේන ජඤ්ඤේවා; (සු. නි. 439)

ඔකචාරෙන = ඔකචාරිකාය. ලුද්දෝහි එකං මිගිං සික්ඛාපෙත්වා රජ්ජුකෙන බන්ධිත්වා අරඤ්ඤං නෙත්වා මිගානං ගොචරට්ඨානෙ ඨපෙස්සති, සා බාලමිගං අත්තනෝ සන්තිකං ආනෙතුකාමා සඤ්ඤඤ්ඤය සාරාගං ජනෙත්වා විරවති, තස්සා සද්දං සුත්වා බාලමිගෝ මිගගණපරිවුතෝ වනගුම්බෙ නිපන්නෝ සෙසමිගීසු සඤ්ඤං අකත්වා තස්සා සවණසංසග්ගෙන බද්ධෝ වූටඨාය නික්ඛමිත්වා ගීවං උක්ඛිපිත්වා නිලෙන්තෙන තං මිගිං උපගන්ත්වා ලුද්දස්ස මිගාපස්සං දත්වා තිට්ඨති; (ජා. ඨ. 368).

ඔකචාරිකං = දීඝරජ්ජුබද්ධං තණ්හෙව මිගිං; (මි. ප්‍ර. 70).

ඔකඩ්ඪති = අවකඩ්ඪති; (ථෙරී. 207).

ඔකඤ්ඤමඹි = අවකඤ්ඤම අපවිත්තං නිවත්තනං දස්සෙන්තා ජාතාපෙමි; (ජා. ඨ. 490).

ඔකපුඤ්ඤානි = උදකපුණ්ණානි; තෙසං කිර විවරානි ඝනානි, තෙසු පතිතං උදකං න පග්ඝරති, ඝනත්තා පූටබද්ධං විය තිට්ඨති. තෙන වුත්තං:- ඔකපුණ්ණානි විවරෙති"ති "ඔකපුණ්ණානී"තිපි පාඨෙ; (ස. වි. 820).

ඔකපණ්ණලක්ඛණා = (ආදිනා) සද්ධාපසාදනං විසෙසං දස්සෙති. සො පන සද්ධායෙව අවත්ථා විසෙසෙ දට්ඨබ්බෙ; (නෙ. 78).

ඔකප්පනාසද්ධා = බුද්ධෝ ධම්මෙ සඞ්ඝොති වුත්තෙ අචලභාවෙන ඔකප්පනං ඔකප්පනාසද්ධා නාම; (දී. 754).

ඔකප්පනා = බුද්ධාදීනං ගුණෙ ඔගාහති නිඤ්ඤිත්වා විය අනුපවිසතීති ඔකප්පනාති; (ධ. ස. 144).

ඔකාසකතියමෙතං = සද්ධාභනීය මෙතං, එවං භගවතො එතකෙනවත්තබෙ, ඉදානි අත්තනා ඔවට්ටිකසාරං කත්වා දාතුං පඤ්ඤං පුච්ඡන්තෙන; (මි. ප්‍ර. 244).

ඔකාසෙපහෙතා = ගුණෙනෙන ඔතාරෙත්වා අවකප්පයන්තා; (මහා. 134).

ඔකාසෙයුං = සද්ධාභෙය්‍යුං අධිමුච්චෙය්‍යුං අද්ධා අයමීදිසොව අකාලි මා භාසිසුති වාති; (මි. ඨ. 75) - (අ. 685).

ඔකාසෙපෙති = බහුමානං උපපාදෙති; (චූ. 65).

ඔකාසොපහාය = රූපධාත්වාදි විඤ්ඤාණං ඔකාසාරි, තත්‍ර ඡන්දරාගපජහානෙන ජඤ්ඤේවා; (මහා 217).

ඔකාසොපෙත්වා=හත්ථෙන උරං පහරන්තෝ අඩොනතං කත්වා; (සං. ඨ. 143).

ඔකාසොමත්තං = ආලයාලයං, සබ්බාලයෙ පරිච්චජනත්තීති අත්ථෙ; (ධ. ප. 295).

ඔකාසොමත්තඋඔකතොති = "ඔකපුණ්ණානි විවරෙති"ති එත්ථ උදකං ඔකං. "ඔකං පහාය අනිඤ්ඤෙන සාරී"ති එත්ථ ආලයෙ. ඉධ උභයම්පිලබ්භති, ඔක මොකාභාවූබ්භාතොනි හි එත්ථ ඔකමොකතොනි උදකසඞ්ඛාතා ආලයාති අයමත්ථෙ; (ධ. ප. 142).

ඔකාසාරී = ගෙහසාරි ආලයසාරි. කසමාපනෙත්ථ "විඤ්ඤාණඤ්චු බො ගහපතී"ති න වුත්තානන්ති? සමෙමාහ විඤ්ඤාණත්ථං. ඔකොනිහි අත්ථතො පච්චයො වුච්චති. පුරෙ ජාතඤ්ච කම්මවිඤ්ඤාණං පච්ච ජාතඤ්ච කම්මවිඤ්ඤාණස්සපි විපාක විඤ්ඤාණස්සපි පච්ච්‍ජාතං විපාකවිඤ්ඤාණං ච විපාකවිඤ්ඤාණස්සාපි කම්මවිඤ්ඤාණස්සපි පච්චයො හොති. තස්මා කතරං නු බො ඉධ විඤ්ඤාණන්ති සමෙමාහ භවෙය්‍ය, තස්ස විඤ්ඤාණත්ථං තං අගහෙත්වා අසමභින්නා ච දෙසනා කතාති; (මහා. 218) - (සං. ඨ. 188).

ඔකාසාති වා පසයහාති වා = පසය්හාකාරස්සෙවෙතං නාමං; ඔකාසාගිප්පඤ්හති, තත්ථ ඔකස්සාති අවකඩ්ඪිත්වා; පසය්හාති අභිභවිත්වා අජ්ඣොත්ථරිත්වා ති අයං වචනත්ථෙ; (අ. 703).

ඔකා අනොකං = වට්ටතො නිබ්බාණං; (සං. නි. 118).

ඔකා අනොකං ආගම්ම = ඔකං වුච්චති ආලයෙ; අනොකං වුච්චති අනාලයෙ, ආලයතො නික්ඛමිත්වා අනාලය සඞ්ඛාතං නිබ්බාණං පටිච්ච ආරබ්භ තං පත්ථයමානෙ භවෙය්‍යාති අත්ථෙ; (ධ. ප. 192).

ඔකා අනොකං ආගම්ම = වට්ටතො විවට්ටං ආගම්ම; (අ. 859).

ඔකාරං = ලාමකභාවං; (නෙ. 89) - අවකාරං ලාමකභාවං; (දී. 195) - ලාමකසභාවං; අත්තෙච්ඡිනි සෙවිතබ්බං සෙවෙච්ඡිනි න සෙවිතබ්බං; නීහීනස භාවතාති අත්ථෙ; (ඵ. 199) - ලාමකභාවං; බහූසු වා ඔකාරං; (මි. ප්‍ර. 67).

ඔකාරෝ = අවකාරෝ ලාමකගාමෝ; (දී. 321) – (අ. 755) – (මි. ක. 63).

ඔකාසං = පඤ්ඤාඛ්‍යාකරණස්ස ඛණං කාලං; (සං. දු. 26).

ඔකාසං කාරෙන්තස්ස = 'කරොහු ආයස්මා ඔකාසං අහං තං විඤ්ඤාපෙමී'ති එවං ඔකාසං කාරෙන්තස්ස; (ස. මි. 980).

ඔකාසං දස්සන්ති = ලොකික ලොකුත්තරසමාධි පඤ්ඤා ඔකාසං දස්සෙන්ති; (පටි. 281).

ඔකාසං න කරොති = අවකාසං පතිට්ඨං න කරොති; (මහා. 327).

ඔකාසං පඝඪිත්වා ඔලෙත්තයාථ = සචෙ තුම්හෙ කථාවාරං අලභිත්වා මම ඤත්තියං අන්තරෙ කථං පවෙසෙස්සථ අන්තෙවාසිකෙ සික්ඛාපෙතුං නාසක්ඛිති මයාං ගරහා උපපජ්ජිස්සති තස්මා; (මි. ක. 276).

ඔකාසඤ්ඤමං චොදනත්ථාය=වත්‍රිතා වා අපහන්‍යා වා චොදනත්‍ථාය; (ස. මි. 1012).

ඔකාසපඤ්ඤත්ති = ඨානස්ස පඤ්ඤාපනා; (නෙ. 103).

ඔසඨාථරණං = ඔකාසං ඵරිත්වා අසෙසසුඛං සම්බාධං කත්වා ඨානෙන ඔකාසඵරණං· (අ. 621).

ඔකාසඔගමෝ = එත්ථ ඔකාසා වුච්චන්ති ඡ අනුස්ස නිට්ඨානානි තෙසං අධිගමෝ; (අ. 651) – ඔකාසස්ස අධිගමෝ; (අ. 812).

ඔකාසෝ = ගාමෝ වා වනං වා රඤ්ඤා වා සිංඝාටකං වාති එවමාදි; (චතු. 15) – ඛානසෙසනං නාමං; (සං. එ. 84).

ඔකාසෝ පඤ්ඤායති සම්මාදුක්ඛස්ස අනන්තකිරියාය= යසමා එවං සන්තෙ තෙන තෙන ,මගෙන අනිසඞ්ඛාරවිඤ්ඤාණස්ස නිරොධෙන තෙසු තෙසු භවෙසු ආයතිං වට්ටදුක්ඛං න උපපජ්ජතීති තස්මා ඔකාසෝ පඤ්ඤායති සම්මා දුක්ඛස්ස අන්තකිරියාය; (අ. 450).

ඔකාසෝ න පඤ්ඤායති සම්මා දුක්ඛස්ස අනන්තකිරියාය = යසමා ච එවං සන්තෙ කම්මාපූ හනසෙවව විපාකාහුහවනා ච හොති තස්මා හෙතූනා න යෙන වට්ට දුක්ඛස්ස අන්තකිරියාය ඔකාසෝ න පඤ්ඤායතීනාම; (අ. 450).

ඔකිණ්ණ විකිණ්ණා = සප්පිආදීනං ගන්ධෙන භූමිං ඛනන්තෝහි ඔකිණ්ණා, හිත්තියෝ ඛනන්තෝහි උපරි සඤ්චරන්තෝ හි ච විකිණ්ණා; (ස. මි. 515).

ඔකිරන්තා = පුනිගන්ධෙන ඔකිණ්ණා පූරකතෝ පරිවාරිතා; (ජා. ප. 227).

ඔකිරති = අවකිරති; (බු. 73).

ඔකිරිං = මුත්තපුපෙඨහි විපකිරිං; (මහා. 143) – අවසිඤ්චීති අත්ථෝ; (අප. 405).

ඔකිලිනි = අඛාරපරිකිණ්ණං; තස්සං හි හෙට්ඨතොපි කිංසුක පුපඵවණ්ණා අඞ්ගාරා, උභයපස්සෙසුපි, ආකාසතොපිස්සා උපරි අඞ්ගාරා පතන්ති; තෙන වුත්තං "උපපක්කං ඔකිලිනිං ඔකිරිති"හති; (ස. මි. 363).

ඔකිරියති = ජිව්හාකොණතෝ ගලති; (ස. මි. 837).

ඔකිලිනි = කිලින්නසරීරා බිඳුබින්දූනි හිංසා සරීරතෝ පග්ඝරන්ති; (ස. මි. 363).

ඔජොඡිමඤ්ච = රසං, (සං. දු. 172) – රසං; ඉමිනා ආරොහසම්පත්තියා අභාවං දස්සෙති; (ඵ. 259).

ඔජොඡිමඤ්ච = ලකුණ්ඨකෝ; (සු. ස. 129)-(අ. 345) - (අ. 523) - (ප. 59) - (සං. එ. 128) – ලකුණ්ඨකෝ පම්ඵඤ්ඨිමෝ මහොදරෝ; (මි. ව. 140).

ඔඤඤංසාමඤඤංසං = ඔඤඤංසාවඤංසා හාපනවඩ්ඪ නානමෙවෙතං වෙවචනං; (මි. ක. 160).

ඔඤඤමඤ = ඔඤඤනාහිඤා; (ජා. ව. 198).

ඔඤඤනත්ථ සුඤඤස්ස හි නා නිකිඛ්ඛා = ඔඤඤත්ත සුඤඤස්ස අවඤඤනත්තානුසලබ්ධමස්ස මරියාදං අතික්කමනත්තස්ස අනුසලබ්ධමෙව පතිවිසිත්තස්ස පුග්ගලස්ස මනෝසඩ්ඩිති නා නාම නිකිඛ්ඛා? න සක්කා එස බාලෝ ඔසධෙහි නිකිඛිත්තුන්ති; (ජා. දු. 154).

ඔඤඤනති = ගබ්හොඤ්ඤනනියං, භුම්මත්ථෙ පච්චත්ත වචනං පටිසන්ධිගාහණෙති අත්ථෝ; (බු. 47) – ඔඤඤමනවෙන්ත ඔඤඤනති; සා අණ්ඩජ ජලාබුජ වසෙන වුත්තා නෙ හි අණ්ඩකොසං වත්ථිකොසඤ්ච ඔඤඤමනන්තා පටිසන්ධිං ගණ්හන්ති; (මි. එ. 196) – (සං. දු 10) ඔඤඤමන වසෙන ඔඤඤනති, ජායනවෙන්ත වා ජාති, සා අපරිපුණ්ණායතන වසෙන වුත්තා සඤ්ඤාය නවෙන්ත සඤ්ඤාති, සා පරිපුණ්ණායතනවසෙන වුත්තා; (විභ. 66) – ඔඤඤමනවෙන්ත ඔඤඤනති; සා අණ්ඩජජලාබුජවසෙන ලුත්තා; (වු. 12) – ඔඤඤමනවසෙන; (පටි. 105) – ඔඤඤමනවෙන්ත ඔඤඤනති; (දී. 576).

ඔඤඤනනිඤඤණ = පඤ්චවොකාරභවෙ පටි සන්ධිඤඤණං. තස්මිඤ්හි ඛණෙ නාමරූපං ඔඤඤන්තං විය පඤ්ඤත්තං විය පරලොකතෝ

ඉමං ලොකං ආගන්ත්වා පටිසන්ධානං විය උප්පජ්ජති, තස්මා සෝ ඛණෙ ඔක්කන්තිකඛණෝති වුච්චති; (ප. 276).

ඔක්කන්තිකඛණෙ නාමරූපං = එත්ථ පටිසන්ධිබන්ධා කායෙඩම වත්ථුතෝ ච වසෙන රූපාරූපං රූපා රූපෙන වුත්තං; න අඤ්ඤමඤ්ඤමපි නිච්චං අරූපං අරූපස්ස, රූපං රූපස්ස, රූපං අරූපස්ස; (ප. 292).

ඔක්කන්ති නාමරූපං = යා ගබ්භෙ රූපාරූපධම්මානං ඔක්කන්ති ආගන්ත්වා පටිසන්ධානං විය, ඉදං නාම රූපං; (පටි. 170).

ඔක්කන්තියා සති නාමරූපං = විඤ්ඤාණපච්චයා නාම රූපන්ති වුත්තට්ඨානෙ වත්ථුදසකං කායදසකං භාවදසකං නයෙ අරූපිනෝ බන්ධානි නෙත්තිංස ඛන්ධා ගහිතා ඉමස්මිං ඔක්කන්තියා සති නාම රූපන්ති වුත්තට්ඨානෙ විඤ්ඤාණක්ඛන්ධම්පි පක්ඛිපිත්වා ගබ්භසෙය්‍යකානං පටිසන්ධික්ඛණෙ චතුත්තිංසධම්මා ගහිතානි වෙදිතබ්බා; නාමරූප පච්චයා සළායතනන්ති ආදීහි යථෙව ඔක්කන්තියා සති නාමරූප පාතුභාවෝ දස්සිතෝ එවං නාම රූපෙ සති සළායතනපාතුභාවෝ සළායතනෙ සති ඵස්සපාතුභාවෝ ඵස්සෙ සති වෙදනාපාතු භාවෝ දස්සිතෝ; (අ. 405).

ඔක්කන්තෙනා සම්මත්ත නියාමං = පවිට්ඨෝ අරියමග්ගං; (සං. ටී 252).

ඔක්කමනාය නිබ්බානස්ස = අමතං නිබ්බානං ඔතර ණත්ථාය; (අ. 767).

ඔක්කමනෙ නික්ඛිත්තධුරා = ඔක්කමනං වුච්චති අවඩ්ඩමනට්ඨෙන පඤ්චනීවරණානි තෙසු නික්ඛිත්තධුරා; (අ. 448).

ඔක්කමනෙ පුබ්බඞ්ගමා = එත්ථ ඔක්කමනං වුච්චති අවගමනට්ඨෙන පඤ්චනීවරණානි තෙන පඤ්ච නීවරණ පුරණෙ පුබ්බඞ්ගමාති වුත්තං හොති; (අ. 325) – (මි. ප. 93) – පඤ්චනීවරණානි අවඩ්ඪ නතඤෙ ඔක්කමිතබ්බන්ති වුච්චන්ති තත්ථ පුබ්බඞ්ග මාති අත්ථෝ; (අ. 539).

ඔක්කමණීයා = අවුඤ්ඤමණියා, හෙට්ඨා ගමණියාති අත්ථෝ; (සං. ටී 152).

ඔක්කමති = ඔගරති පවිසති; (පටි. 277).

ඔක්කමි = ඉමිනා එස්ස ඔක්කන්තභාවෝ පාළියං දස්සිතෝ, න ඔක්කමනක්කමෝ, සෝ පන යස්මා අරහත්තං ආරුළ්හෝ, තස්මා එවං වෙදිතබ්බා සබ්බබොධිසත්තානං හි සම්පිංසපාරමියෝ පූරෙත්වා පඤ්චමහා පරිච්චාගෙ පරිච්චජිත්වා ඤාතත්ථචරියා ලොකත්ථචරියා බුද්ධිචරියානං කොටිං පත්වා වෙස්සන්තරා සදිසෙ තතියෙ අත්තභාවෙ ඨත්වා සත්තාමහාදානානි දත්වා; (දී. 285) – ඔක්කමිං පාවිසිං; (බු. 46).

ඔක්කමිතුං = එතං කුසලෙසු ධම්මෙසු සම්මත්තනියාමඛානං නියාමං ඔක්කමිතුං පටිසිතුං; නත්ථ පතිට්ඨාතුං අභබ්බා භබ්බාගමනනිද්දෙසෝ වුත්තපටිපක්ඛ නයෙන වෙදිතබ්බෝ. එවම්මිසම්මං දුක්ඛෙ යෙ ච පුග්ගලා පඤ්චානන්තරියකා, යෙ ච නියත මිච්ඡාදිට්ඨිකා, යෙහි ච අහෙතුකා දුහෙතුකපටි සන්ධිගහිතා, යෙව බුද්ධාදීනං නත්ථි සද්දහනතා, යෙසඤ්ච සත්තානුකම්පතා ත්‍රතෙහු නත්ථි, යෙව අපරිපූණ්ණ ගබ්භපඤ්ඤා, යෙසඤ්ච ඔඝතරණානං උපනිස්සයෝ නත්ථි, තෙ සබ්බෙපි සම්මත්තනියාමං ඔක්කමිතුං අභබ්බා. විපරිතා භබ්බාති වුත්තා; (ප. 26).

ඔක්කමිත්වා වොක්කමිස්සථ – පරිසඤ්ඤවසෙන වුත්තං ඔක්කන්තං වුත්තිවසෙන වොක්කමිස්සථ නිරුජ්ඣිස්ස ථාති අත්ථෝ. සෝ පනස්ස නිරොධෝ නතසෙසව විඤ්ඤාණස්ස නිරොධෙන, න තතෝ දුතියතතියානං වා නිරොධෙන හොති. පටිසන්ධි විඤ්ඤාණන්ති සද්ධිං සමුට්ඨිතානි සමනිංස කම්මජරූපානි නිබ්බත්තානන්ති නෙසු පන ඨිතෙසුයෙව සොළසභවඞ්ග චිත්තානි උප්පජ්ජිත්වා නිරුජ්ඣන්ති; (දී. 343)

ඔක්කමිව = දීපිකං විය; (ජා. අ. 45).

ඔක්කලා = ඔක්කාල ජනපදවාසිනෝ; (මි. ව. 94).

ඔක්කස්ස = අවඤ්ඤාය ආකඩ්ඪිත්වා; (දී. 357)

ඔක්කස්සපස්සය = එත්ථ ඔක්කස්සාති වා පස්සයාති වා පස්සයාකාරස්සෙවෙතං නාමං; (දී. 357).

ඔක්කාකකුලසම්භවෝ = ඔක්කාකරඤ්ඤෝ පරම්පරා ගත රාජකුලෙ උප්පන්නෝ; (අප. 205).

ඔක්කාකපුත්තා = අම්ම එස්සා ඔක්කාකපුත්තෝ භවං පන දුස්සොති මඤ්ඤසි කස්මා නං අහං දුස්සොති කථෙස්සාමීති; (ජා. අ. 163).

ඔක්කාක රාජකුලෙ = ඔක්කාක රාජකුලෙ බ්‍රහ්මණ ඉමානි චත්තාරි සඞ්ඛභවත්තූනි ඉමස්මිඤ්ච රට්ඨ සම්පත්තිං පරිවත්තෙත්වා උද්ධමූලකං කත්වා අස්සමෙධං පුරිසමෙධන්ති ආදිකෙ පඤ්ච යඤ්ඤෙ නාම අකංසු; (සං. ඵ. 114).

ඔක්කාවිනට්ඨිතා = දුක්ඛිනිභා; (අ. 326).

ඔක්කා මුඛං = ඉදානි තෙ නාමවසෙන දස්සෙතුං ඔක්කාමුඛන්ති ආදිමාහ. තත්‍රායං අනුපුබ්බකථා:– පඤ්චකපට්ටිකානං කිර රඤ්ඤෝ මහාසම්මතස්ස

රොජෝ නාම පුත්තෝ අහොසි, රොජස්ස වරරොජෝ, වරරොජස්ස කල්‍යාණෝ, කල්‍යාණස්ස වරකල්‍යාණෝ වරකල්‍යාණස්ස මක්ඛාතා, මක්ඛාතුස්ස වරමක්ඛාතා, වරමක්ඛාතුස්ස උපොසථෝ, උපොසථස්ස වරෝ, වරස්ස උපවරෝ, උපවරස්ස මඛාදෙවෝ, මඛාදෙවපරම්පරාය චතුරාසීති ඛත්තියසහස්සානි අහෙසුං; (දී. 180).

ඔක්කා මුඛේ පහට්ඨංව = කම්මාරඋද්ධනෙ පහට්ඨ සුවණ්ණං විය; (ජා. අ. 193).

ඔකිණ්ණණාගර පරිඛං = ඉදං දාදසයොජනිකං සුරුඤ්ඤ පුරං අන්තරන්තරා උදකපරිඛානං කද්දම පරිඛානං සුඛපරිඛානඤ්ච ඔකිණ්ණත්තා ඔකිණ්ණන්තරපරිඛං; (ජා. ව. 123).

ඔඛඛායති = පඤ්ඤයති පාකටං හොති. ඉති දිට්ඨිපි එතෙසු සහ මිච්ඡාඤාණාය චත්තාරෝ මහා භූතානි; (සං. න. 34).

ඔඛඛායන ඔහුලෝ = පඤ්ඤාය ඔගාහෙත්වා තස්ස තස්ස ධම්මස්ස ඛායනං පාකට කරණං ඔඛඛායනං, තං ඔහුලමස්සාති – ඔඛඛායන ඔහුලෝ; (පටි. 477).

ඔඛඛායනං = මහාමුඛ උක්ඛලිනං සදිසං; (සං. ටී. 164).

ඔඛණිත චක්ඛු = කා උපපත්ති?, බාරාණසියං කිර චක්ඛුලොල ඛ්‍රහ්මදත්තෝ නාම රාජා පාදලොල ඛ්‍රහ්මදත්තෝ විය නාටකදස්සනං අනුයුත්තෝ හොති අයං පන විසෙසෝ; සෝ අසනතුට්ඨෝ තත්ථ තත්ථ ගච්ඡති, අයං තං තං නාටකං දිස්වා අතීව අභිනන්දිත්වා අභිනන්දිත්වා නාටක දස්සන පරිවත්තනෙන දස්සනෙ තණ්හං වඩ්ඪෙන්තෝ විචරති; (අප. 160) – (සු. නි. 78) – හෙට්ඨා ඛිත්ත චක්ඛු ඛුත්වා පුරතෝ යුගමත්තං භූමිභාගං පෙක්ඛමානෝ, එකසම්ං පන ඨානෙ ඨත්වා හත්ථි අස්සාදිපරිස්සයා භාවං ඔලොකෙත්වා චරති (මා. 151) - හෙට්ඨා ඛිත්ත චක්ඛු සත්ත ඛීවට්ඨිකානි පරිපාචියා ඨපෙත්වා පරිවජ්ජනා පහානබබ්දස්සනත්ථං යුගමත්තං පෙක්ඛමානොති වුත්තං හොති, න හනුකට්ඨිතා හදයට්ඨිං සඞ්ඝට්ටෙන්තෝ එවං හි ඔතිණ්ණ චඤ්ඤා න සමණ සාරුප්පා හොති; (අප. 160) (සු නි 79)- (චූ. 100) – හෙට්ඨා ඛිත්ත චක්ඛු; (ස. ටී. 449) – (ස. ටී. 662).

ඔඛණිතපලිඝාසු = ඨපිත පලිඝාසු; (දී. 192).

ඔඛණිපිත්වා = අධෝ ඛිපිත්වා; (ස. ටී. 547).

ඔගඩ්ඩං = හෙට්ඨා ගච්ඡන්ති; උද්ධතෙ ආරොපිත උදකං විය ඛයං විනාසං පාපුණන්ති; (ම. ටූ. 190)

ඔගණෙන්ත = පරිගණ්හණෙන; (ස. ටී. 749).

ඔගමනං = අත්ථඔගමනං; (දී. 69).

ඔගයහ = ඔතරිත්වා; (මහා. 201) – ඔගහෙත්වා අනුපවිසිත්වා; (ථෙර. ඒ. 128) – (ථෙර. ඒ. 419) – ඔගහිත්වා ආගන්තූනං සන්තිකා; (ජා. ඡ. 217).

ඔගහා = ඔගාහ; (ජා. න. 203).

ඔගහෙත්වා එනුදරං = යථා සෝ නාගෝ පොක්ඛරණිං ඔගහෙත්වා පිවිත්වා අඤ්ඤොණ්ඩමත්තං පඤ්ඤුඝ මානං කත්වා නිමුග්ගොව සුඛං සාතං විඳති, එවං කදා නුඛෝ නෙ එනුදරං එතවෙමජ්ඣං උදරං ඔතරිත්වා අහං සුඛං සාතං පටිලභිස්සාමීති වදති; (දී 500).

ඔගාඩපත්තා = ඔගාඩං අනුපවෙසං පත්තා; (අ. 658);

ඔගාහ = ඔගාහානි නිත්ථතෝ; ඔගාහන්තීපි පාළි. (උ. 175)

ඔගාහං ඔතිණ්ණස්ස = ඔගාහි නඛත්තා ඔගාහන්ති ලද්ධනාමං උදකත්ථං ඔතිණ්ණස්ස; (අ. 814).

ඔගාහං උත්තරන්තානං = ඔගඣා ඔගාහිත්වා පුන උත්තරන්තානං; නෙ කිර ගම්භීරං උදකං ඔතරිත්වා තත්ථ නහාත්වා ච පිවිත්වා ච සොණ්ඩාය උදකං ගහෙත්වා අඤ්ඤමඤ්ඤං ආලොළෙත්වා උත්තරන්ති; (ස. ටී. 364).

ඔගාහති = පවිසති; (විමා. 142).

ඔගාහති පොක්ඛරණිං = සන්ති රත්තුප්පල නීලුප්පලාදිකෙ බහුවිධෙ රතනමයෙ ජලජකුසුමෙ පොක්ඛරසඞ්ඛාතානං පන දිබ්බපදුමානං තත්ථ යෙභුය්‍යෙන අත්ථිතාය පොක්ඛරණීති ලද්ධනාමං දිබ්බසරං ජලවිහාරාභිරතියා අනුපවිසති; (විමා. 33).

ඔගාහං උත්තිණ්ණස්ස=උදකත්ථතෝ උත්තිණ්ණස්ස; (අ. 814).

ඔගාහෙත්වා මාරෙන්ති = අන්තෝ උදකෙ දළ්හං ගහෙත්වා මාරෙන්ති; (ස. ටී. 807).

ඔගාළ්හං = අනුපවිට්ඨං; (ජා. අ. 177).

ඔගාළ්හෝ = හෙට්ඨාභාගං පවිට්ඨෝ; (මහා. 67) – අථවා දස්සනසංසග්ගෙන ඔගාළ්හෝ; (මහා. 67) – සප්පුරිස සංසග්ගවිරහිතෝ වා ඔගාළ්හෝ; (මහා. 67).

ඔසිලිතුං = පුච්ඡාය දෙසං දත්වා හාරෙතුං අසක්කොන්තෝ ඔසිලිතුං අන්තොසවෙසෙතුං න සක්ඛිති; (ම. ත. 74) – (සං. ත. 102).

ඔහුණසීත ඔඝස්ස = සසීසංපාරුතස්ස; (සු. වි. 666) – (මා. 155).

ඔහුණසීතෝ = සසීසං පාරුතෝ; (මා. 151) – (සු. වි. 663).

ඔහුතියං = නිත්තිදණ්ඩකාදිසු වෙයෙන්නා බන්ධන්ති; (සු. වි. 808).

ඔහුමෙත්වා උල්ලිම්පිත්වා ඛාතුං = ඡදනා ඔධුනිත්වා ඝනදණ්ඩකං කත්වා අන්තෝ ච බහි ච මත්තිකාය ලිම්පිතුන්ති අත්ථෝ; (සු. වි. 892).

ඔඝං = සමුදයපහාණේන චතුබ්බිධම්පි ඔඝං; (සු. නි. 199).

ඔඝතමගා = ඔඝතමං ඔඝඛ්ඛකාරං අගා අතික්කන්තත්තා – ඔඝතතමිහාති වා පාඨෝ. ඔඝානං අන්තං අගා – නසමා ආහ; (සු. නි. 361).

ඔඝතරං = තෙසං යෙව ඔඝානං තිණ්ණත්තා ඔඝතරං; (චතු. 203) – (දී. 493).

ඔඝතරණාදීනි = සත්තසුත්තසහස්සානි සත්ත ච සුත්ත සතානි ආසවඛී ච සුත්තානි; (දී. 18).

ඔඝතිණ්ණං = චත්තාරෝ ඔඝෙ තිණ්ණං; (සං. ඵ. 162) – චතුන්නං ඔඝානං සංසාරමහොඝස්ස ච තරිතත්තා ඔඝතිණ්ණං; (සීමා. 227) – චත්තාරෝ ඔඝෙ තරිත්වා ඨිතත්තා ඔඝතිණ්ණං; (චතු. 203) – (දී. 493).

ඔඝතිණ්ණස්ස පිහයන්ති කාමෙසු ගථිතා පජා = වත්ථුකාමෙසු ලග්ගා සත්තා තස්ස චතුරොඝ තිණ්ණස්ස පිහයන්ති ඉණාධිතා විය ආනණ්‍යස්සාති අරහත්තඵලවෙන දෙසනං නිට්ඨාපෙසි; (මහා. 199) – (සු. නි. 432).

ඔඝතිරණාති වුච්චති = චතුරොඝ තිණ්ණානි කථියති, ඉමාය පන ගාථාය පඤ්චින්ද්‍රියානි ලොකිය ලොකුත්තරානි කථිතානීති; (සං. ඵ. 19) – – නිත්තිණ්ණචතුරොඝොති වුච්චතීති අත්ථෝ; (සෙ. 216).

ඔඝනියා = ආරම්මණං කත්වා අතික්කමිතබ්බතො ඔඝෙති අතික්කමිතබ්බා යි = ඔඝනියා; ඔඝානං ආරම්මණ භූතා එවං වෙදිතබ්බා; (ධ. ස. 70).

ඔඝපාරගෝ=කාමෝඝෝ භවොඝෝ දිට්ඨිඝෝ අවිජ්ජා ඝෝ"ති එවං වුත්තා චත්තාරෝ ඔඝා "අත්තාලික්ඛ දිරෝ පාණෝ සබ්‍රහ්මචාරීති මානසෝ"ති එවං වුත්තෝ රූපපාරගෝ ච; (ථෙර. ගු. 5) – කිලෙසෝඝෝ චෙව කිලෙසපාරගෝ ච; (ප. 107).

ඔඝමතරි = එත්ථ චත්තාරෝ ඔඝා,, කාමෝඝෝ භවොඝෝ දිට්ඨිඝෝ අවිජ්ජාඝෝති, තත්ථ පඤ්චසු කාමගුණේසු ඡන්දරාගෝ කාමෝඝෝ නාම, රූපාරූපභවෙසු ඡන්දරාගෝ ච භාන නිකන්තීනි ච භවොඝෝ නාම, දිට්ඨාසවඛීදිට්ඨියෝ දිට්ඨිඝෝ නාම, චතූසු සච්චෙසු අඤ්ඤාණං අවිජ්ජාඝෝ නාම; (සං. ඵ. 13).

ඔඝවෙ = එතෙසං ඔඝෙන ඝටාය සම්පත්තාගතෙ වනෙ; (ජා. ඡ. 257).

ඔඝසංඛිදනෝ = ඔඝනිය භාවෙන කාමෝඝාදිසු චතූසු ඔඝෙසු සංඛිදනකෝ; (ථෙර. ඵ. 524).

ඔඝස්ස = චතුරොඝස්ස; (සං. ඵ. 215) – කාමාදි චතුරොඝස්ස; (ථෙර. ධු. 209).

ඔඝස්සනික්ඛරණං = ඨිටෙට ඔසිඤ්චනස්ස කාමෝඝාදි ඔඝස්ස නිච්චරණං නික්ඛෙපනං; (චූ. 18) – චතුරොඝ සනිච්චරණං; (අ. 562).

ඔඝස්ස නිච්චරණත්ථාය = සකලස්සාපි වට්ටදුක්ඛස්ස සම්මදෙව පරියොසාන කරණාය; (ඉති 265).

ඔඝස්ස නිත්තරණා ඉච්ඡාතා = ඔඝතරණං කථිතං, තණ්හයඤ්ඣානංපාදකං කත්වා ඔතණ්හිසඛුනෝ ඔඝනිත්තාරණා කථිතා -පෙ- නෙවසඤ්ඤානා සඤ්ඤායතනං පාදකං කත්වා ඔතණ්හිසඛුනෝ ඔඝනිත්තරණා කථිතා වදති; (ම. ව. 46).

ඔඝා = ඔඝගොවජ්ඣකෙ යස්ස සංවිජ්ජන්ති නං වට්ටසමිං යෙව ඔහනන්ති ඔසිඤ්චන්තීති – ඔඝා; (ධ. ස. 70) – වට්ටසමිං සත්තෙ ඔහනන්ති ඔසිඤ්චන්තීති ඔඝා; (දී. 750).

ඔඝාතකස්ස = අයම්පි පුරිම බුද්ධේසු කතාධිකාරා තත්ථ තත්ථ භවෙ කුසලං උපචිනිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධුප්පාදෙ කොසලජනපදෙ ඔඝාතකස්ස නාම දළිද්දෙ බ්‍රාහ්මණස්ස ධීතා හුත්වා නිබ්බත්තා; (ථෙරී 11).

ඔඝානං = කාමෝඝාදීනං චතුන්නං ඔඝානමෙතං අධිවචනං, යස්ස පන තෙ සංවිජ්ජන්ති තං යස්මිං ඔහනන්ති ඔසිඤ්චන්තීති නි ඔඝා, තෙසං ඔඝානං; (බු. 215) – එත්ථ දුරුත්තරණට්ඨෙන ඔඝට්ඨෝ එතෙ හි සීලසංවරං පූරෙත්වා අරහත්තං පාපුණිස්සාමීති අජ්ඣාසයං සමුට්ඨාපෙත්වා කල්‍යාණමිත්තෙ නිස්සාය සම්මාවායමන්තෙන්ත කරිතබ්බා. යෙනවා තෙනවා ඉමිනා දුරුත්ත රණට්ඨෙන ඔඝානි වුච්චන්ති. තෙපි එකස්ස භික්ඛුනෝ කම්මට්ඨාන වසෙන කථිතා. එත්තා රෝපිතේ එකෝ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධෝ සෙසං නන්දිරාගෙ වුත්තනයෙන යොජෙත්වා විත්ථාරෙතබ්බං; (සං. ත. 45).

ඔසෝ = අවහනනහෙතෙන ඔසෝ; (මහා. 311).

ඔවරකා = අවවරකා, හෙට්ඨාවරකා; නීවකම්මකාරකානි අත්ථෝ; (ම. දු 84) - හෙට්ඨා වරකා; චෝරාහි පබන්තමත්ථකෙන වරන්තාපි හෙට්ඨා වරකාව, නිහීනකම්මන්තා. අථවා "ඔවරකා"නි වරපුරිසා; (උ. 234) - (සං. එ. 118).

ඔවරණෙකා = තත්ථ තත්ථ අන්තෝ අනුපවිසනීනි වුත්තං හොති; (ස. නි. 264).

ඔවරිකා = සල්ලකෙඛනා, උපධාරෙනානි අත්ථෝ; (ස. නි. 264) - අවවරිකා විමංසිත්වා, නං පවත්තිං ඤත්වානි අත්ථෝ; (සං. එ. 118).

ඔවිතහෙතෙන = වඩ්ඪිතහෙතෙන දිට්ඨධම්මෙවේව පරත්ථ ච දෙවමනුස්ස සම්පත්තිං පත්වා සක්කා ලද්ධුං; (ජා ශ්. 320).

ඔවිතා = වඩ්ඪිතා; (ජා. ස. 416).

ඔවිනායතු = නීහරථෙනං කාළකණ්ණීනානි අවජානාතු; (ජා. ස. 3) - (වට්. 171).

ඔවෙය්‍ය = ඔවිනිත්වා; (ජා. ප. 125).

ඔසටඨාහි = ඔජාය ඨිනෝ පනිවඨීනෝ; (අ. 662)

ඔජදුනබලිකාරෙ = තතෝ තතෝ ජනපදතෝ හණ්ඩාහරණත්‍රඩ්කදුනවසෙන ඔජදුනසඤ්ඤව ත්‍රහාගදසහාගාදිභෙදං බලිඤ්ච තාරොතෙන; (ජා. ශ්. 112).

ඔජවනිකාය = යඤ්ච පන යෝ අධොජවනතෝ ඔජවනිකාය නාවාය කීළති, සෝ අධොගාමිනිං අභිරුහතීති වුච්චති, තෙනඤ්ඤාපි පදහාජනෙ අත්ථමෙව දස්සෙතුං ඔජවනිකායාති වුත්තං; (ස. නි. 593).

ඔජවනතං = සිනෙහවන්තං; (ම. න. 133)

ඔජසි = එකෝ ඔජසි නාම; (වත්. 183) - (දී. 705)

ඔඤ්ඤතං = අවඤ්ඤතං; "උඤ්ඤත"නාතිපි පඨන්ති; (ස. නි. 538).

ඔඨඨගිවියෝ = ඔට්ඨගීවසණ්ඨානෙන කත්තා රත්තමණි මයාරගල්ලමයා දට්ඨාලකා; (ජා ස 243).

ඔඨඨදෙඩා = අඛෙඤ්ඨඨාය එවංලද්ධනාමෝ; (දී. 219).

ඔඨඨපදං = යථා ඔට්ඨස්ස පදං මජ්ඣෙ ගම්භීරං හොති, එවමෙව බොධිසත්තස්ස මූලානෙ මංසලොහිතෙ වච්චදාරස්ස අන්තෝ පවිට්ඨත්තා ආනිසදං මජ්ඣගම්භීරං හොති; (ම. දු. 41).

ඔට්ඨපහතමත්තෙනන = තෙන වුත්තස්ස පරිත්තස්ස ඔට්ඨපහරණමත්තෙනන; අපරාපරං කතං ඔට්ඨසඤ්චාරමත්තෙනානි අත්ථෝ; (ම. දු. 142).

ඔට්ඨපහටමත්තෙනන = සඤ්ඤායසිත්තෙන ඔට්ඨපරි වත්තන මත්තෙනන; බුද්ධවචනං සජ්ඣායකරණ මත්තෙනානි අත්ථෝ; (ථෙර. දු. 153).

ඔට්ඨවිත්තනඛා = උට්ඨෙහි විත්තෙන උට්ඨෙහි විත්තෙහි එවං වඤ්ඤමානා ඔට්ඨවිත්තසකසකුණාපි තත්ථ විචරන්ති; (චතු. 183).

ඔට්ඨුනෙනති = සරිරෙ බෙළං පාතෙන්ති; (ම. දු. 40).

ඔට්ඨුනෙය්‍ය = බෙලං පාතෙය්‍ය; (ම. දු. 83).

ඔඩ්ඩිතං = න එතා ඉත්ථියෝ නාම අථ ඛෝ ඉමෙසු ඨානෙසු නවූවිතෙ කිලෙසමාරස්ස මිගපක්ඛි ගහණත්ථං ලුද්දකෙහි ඔඩ්ඩිතං පාසඤ්ච වාක රයඤානි මඤ්ඤමානෝ පඤ්ඤවන්තුනා වන්තුමං දිබ්බමානුසකෙන සුඛෙන අත්තිකෝ පරිවජ්ජෙය්‍ය; (ජා. ශ්. 287).

ඔඩ්ඩි = අභිවුඛං ඨපෙසි; (ස. නි. 159).

ඔඩ්ඩනතු = ඔඩ්ඩයතාතු; (ජා. ප. 2).

ඔඩ්ඩය්‍ය = උඩ්ඩෙය්‍ය; මනුස්සා හි තළෙහි වා උච්ඡුහි වා වෙණුහි වා ඝිනන්‍රසලාකාය වා එකං දෙ තයෝ වා ඛුමෙහගණනාපමාණං ඛුමිනං කත්වා මුඛවට්ටියා යොත්තෙන බන්ධිත්වා නදිවුඛං නෙත්වා දීඝසු පසෙසු ඛාණුකෙ කොට්ටෙත්වා යොත්තෙහි තත්ථ බන්ධන්ති. නං සඤ්ඤායෙනං වුත්තං; තඤ්ඤං හි පට්ඨඨස්ස බුද්ධස්ස මච්ඡස්සාපි මොක්ඛෙ නත්ථි; (අ. 261).

ඔණතුණාතෙ = ඉදානි නිවෙ ආයතිං උවෙ ගමිස්සති; (ප. 60) - (අ. 524).

ඔණතෙ = ඔණතොණතාදිසු දිට්ඨධම්මිකාය වා සම්ප රායිකාය වා සම්පත්තියා විරහිතෙ ඔණතෙ නිවෙ ලාමිකොති අත්ථෝ; (ප 60).

ඔණතොණතෙ = ඉදානි නිවෙ, ආයතිම්පි නිවෙ හවිස්සති; (ප. 60) - ඉදානි නිවකෙ ආයතිම්පි නිවකෙ හවිස්සති; (අ. 524).

ඔණිරකෙඩා නාම ආහටං හණ්ඩං නොපෙනෙතෝ = තත්ථ ඔණිරකෙඩා යෙහුය්‍යෙන බන්ධිත්වා ලඤ්ඡෙත්වා ඨපිතහණ්ඩා අමොචෙත්වාව හෙට්ඨා පඝිඛකං වා පුටකං වා ඡින්දිත්වා නික්ඛමිත්තං ගහෙත්වා ගිඛබනාදිං පුන පාකතිකං කරොති, එවං ගණ්හිස්සාමීති ආමසනාදීනි කරොන්තස්ස අනු රූපා ආපත්තියෝ වෙදිතබ්බාති; (ස. නි. 264).

ඔණිතපතහපාණි = පත්තතෝ ඔණිතපාණිං, අප නීහතහත්තත් වුත්තං හොති. ඔනීතත පත්ත පාණීත්තිපි පාඨෝ. හඤ්ඤතේවා ඨිතත්තා නාතා භූතං භිකාභූතං පත්තං පාණිතෝ අඤ්ඤාති - ඔණිතපත්තපාණි, තං ඔණිත්තපත්තපාණිං. හත්තේ ව පත්තඤ්ච ඛොවිඩා එකමන්තෙන පත්තං නික්කිපිත්වා නිසින්නත්තා අත්තෝ; (දී. 194).

ඔණෝජෙඹි = උදකං හත්තේ පාතෙත්වා අදාසි; (ඛු. 763).

ඔතතං විත්තං = මියාං භවනං ඔතතතං විත්තං විත්තං සුපරිසුද්ධං විත්තා දත්තෙකෙහි සත්තහි රතනෙහි විත්තං විවිත්තං සොභමානං පසාධිත්වේ පකාරෙන සමලිත්තොති අත්තෝ; (අප. 360).

ඔතමඩ්ඩතෝ = අඤ්ජකාරගතෝ; හඤ්ඤති මත්තුත්තස්ස මිසඤ්ඤපාදදීසුපි නලාටං පවිහත්තේඤ්ඤයා; (ස. ම. 1024).

ඔතරණී = සම්මුඤ්ඤාමුඛි ඔතරමානා; (ජා. අ. 122).

ඔතරණා = දදතෝ පුඤ්ඤං පවත්තතීති දුතං නාම සද්ධාදීහි ඉන්ද්‍රියෙහි හොතීති අයං ඉන්ද්‍රියෙහි ඔතරණා. සංයමිතෝ වේරං න චියතීති සංයමෝ නාම සීලකඛන්ධෝති අයං වුච්චති ඔතරණා, කුසලෝ ච ජහාති පාපකානි පාපපපහාණං නාම තීහි විමොක්ඛෙහි හොති. නෙසං උපාය භූතානි තීහි විමොක්ඛමුඛානීති අයං විමොක්ඛ මුඛෙහි ඔතරණා. රාගදෝසමෝහක්ඛයා ස නිබ්බු නොති විමුත්තිඤ්ඤඤ්ඤා. සෝ ච ධම්මධාතු ධම්මායතනසඤ්ඤානි අයං ධාතුකි ච ආයතනෙහි ච ඔතරණකි. අයං ඔතරණෝ; (නෙ. 160).

ඔතරණෝ නාම යෝ හාරෝ = යෝ යථා වුත්තෝ සංවණ්ණනා මිසෙසෝ සෝ ඔතරණහාරෝ නාම; (නෙ. 23).

ඔතරති = උදකතිත්ථං පවිසති; (මහා 239).

ඔතරති යෝ = යෝ සංවණ්ණනා නයෝ ඔගාහති, පවිඨසල්ලපාදදිකෙ අනුපවිසතීති අත්තෝ; (නෙ. 23).

ඔතරූ = ඔරොකිංසූති සම්බන්ධෝ; (අප. 193).

ඔතලුලඤ්ඤෝ = ලාමඤ්ඤෝ ඔලම්බිලම්බනත්තකඛරෝ වා; (ජා. ප. 78).

ඔතාපෙතෝතා ගච්ඡති = ආතපෙ ඔතාපෙතෝතා ආගතත්තා උණ්හරිසාවීති ගච්ඡති; එවං ගච්ඡතෝ අතාපත්ති; (ස. ම. 567).

ඔතාරං = විවරං; (සං. ද්‍ර. 168) - (සං. න. 69) - විවරං ඡිද්‍රං; (ම. ම. 100) - රන්ධං ඡිද්‍රං විවරං; (මහා 325) - (දී. 613) - රන්ධං විවරං; (සු. නි. 333) - ඡිද්‍රං අන්තරං; (ඛු. 102).

ඔතාරාපෙක්ඛා = සචේ සමිණස්ස ගොතමස්ස කායවිඤ්ඤාරාදිසු කිඤ්චිදෙව අනනුවජ්ජිකං පස්සාමි වොදෙස්සාමි නාහන්ති එවං විවරං අපෙක්ඛා මානෝ; (සං. ම. 145).

ඔතාරෝ = කිලෙසානං අවෙහා ඔතරණං; (ස. ම. 990).

ඔතාසෙඹි = විපසකිරි; (සං. න. 94).

ඔතිණණිහා = අත්තෝ අනුපවිට්ඨා; (සං. ද්‍ර. 220) - ඔතිණණා අත්තා; (ඉති. 228) - ඔතිණණා අත්තා; (සු. නි. 196).

ඔතිණණා = යත්තාදීනි විය සත්තා අත්තෝ උපපත්තිහෙතුන රාගෙන ඔතිණෙණා ඛුපාදීනි විය සත්තා අසම්පෙඛිත්වා රත්තියෙ යානෙ රත්තදුත්තෝ සයං වා රාගං ඔතිණෙණා; කාය සංසග්ගරාගසම්ඵියෙසනං අධිවචනං; (මා. 35) - යස්ස ජාති අත්තෝ පවිට්ඨා, සෝ ජාතියා ඔතිණෙණා නාම; (ම. ද්‍ර. 193) - අවතිණෙණා; (මහා. 313) - අනුපවිට්ඨා; යස්ස කි ජාති අත්තෝ පවිට්ඨා සෝ ජාතියා ඔතිණෙණා නාම ජරාදිසුපි එසෙව නයෝ; (ඛු. 383).

ඔතිණණානං සාරත්තානා අපෙඛා වා පතිබද්ධ චිත්තතා = එවමිස්ස පදභාජනං වුත්තං; තත්ථ සාරත්තොති කායසංසග්ගරාගෙන සුට්ඨු රත්තා; අපෙඛවාති කායසංසග්ගාපෙඛාය අපෙඛවා; පතිබද්ධචිත්තොති කායසංසග්ගරාගෙනෙව තස්මිං වත්ථුස්මිං පතිබද්ධචිත්තා; (ස. ම. 379).

ඔතිණණාතොතිණණං ඤාතබ්බං = ඔතිණණසද්ද අතොතිණණසද්ද වචනං ඤාතබ්බං; තත්‍රායං ඤාතනත්ථිදි: එත්තකා දොසකස්ස පුබ්බකථා, එත්තකා පවත්තිකථා, එත්තකා වුද්ධිකස්ස පුබ්බකථා, එත්තකා පවත්තිකථාති ඤාතබ්බා. දොසකස්ස පමාණං ගණ්හිතබ්බං. වුද්ධිකස්ස පමාණං ගණ්හිතබ්බං අනුසිත්තකස්ස පමාණං ගණ්හිතබ්බා. අනුසිත්තකෝ අපපමත්තකොපි හොපෙතොත්තා "දාරුසෝ සමන්නාහරිත්වා දහරා"නි වත්තබ්බෝ. සඤ්ඤාන එවං පටිපජ්ජිතබ්බං; (ස. ම. 1009).

ඔතිණණා ඤාතරූපෙන = මිත්‍රදුභාවෙන රාගෙන ඔතිණෙණා ඔහාතිතෝ; (ඛු. 95).

ඔතතපපං = ඔත්තපපමානෝ, හෙන සඳුම් නාම මුසා අස්සාති මුසාවාදහෙතුන සංඛාතුං න සක්කොමි න පන මම සංඛාතුං බලං නත්ථීති දීපෙති; (දී. 457) - පාපතෝ එතෙනාති - ඔත්තපපං; පාපතෝ උබෙඛගස්සෙතං නාමං; (පටි 449) - තෙ හි එම ඔත්තපපත්තීති - ඔත්තපපං. පාපක උබෙඛගස්සෙතං අධිවචනං; (මහා. 40) - ඔත්තපපතා

ඔත්තපපං; (ඛ. ස. 73) – ලොකාධිපති ඔත්තපපං නාම; (ඛ. ස. 129) – තෙහි එව ඔත්තපපතීති – ඔත්තපපං පාපතො උබෙඛ ගසෙසතං අධිවචනං; (ඛ. ස. 129) – ඛඉඩ්ධා සම්භවතා ඔත්තපපං නාම; (ඛ. ස. 129) – හයසභාව සණ්ඨිතං ඔත්තපපංනාම; (ඛ. ස. 129).

ඔත්තපපං නත්ථි = භායනාකාරමත්තමපි නත්ථි; (අ. 673).

ඔත්තපප බලං = අනොත්තපපෙන න කම්පතීති ඔත්තපපබලං; (අ. 583) – (ඛ. ස. 128) – තදෙව ඔත්තපපං – අනොත්තපපෙන න කම්පතීති – ඔත්තපපබලං; (පරි. 449).

ඔත්තපපටිසංඛාන = හෙතුහෙව සරණවචනං, ඔත්තපපටිසංඛාසුත්තකෙන ඔත්තපපස්ස හෙතු හුතෙන කායදුච්චරිතාදිනා වූත්තපපකාරාය ච සමාපත්තියා ඔත්තපපස්ස හෙතුභූතාය ඔත්තපති භායතීති අත්ථො; (ඛ. ස. 148).

ඔත්තපති = සබ්බසො පාපුත්‍රාසෙන ඔත්තපෙන සම්පන්නාගතත්තා ඔත්තපති; (සු. ස 199).

ඔත්තාපිනො = පාපතො භායන ලක්ඛණෙන ඔත්තපෙන සම්පන්නාගතා; (දී. 364).

ඔත්තාපී = "යං ඔත්තපපති ඔත්තපටිසංඛාන ඔත්තපපති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා"ති එවං වුත්තෙන ඔත්තපෙන සම්පන්නාගතත්තා ඔත්තපපතීලොති ඔත්තාපී, අයං හි ඔත්තාපිනි වුත්තො; (ඉති. 84). – නඛි පරිතා ඔත්තාපී; (ම. අ. 171).

ඔත්ථටා = ඔත්ථටා ව අධිගතා; (බු. 157).

ඔත්ථටෝ = උපරිතො ඔත්ථටෝ පිහිතො; (පරි 284).

ඔත්ථරකං = ඔත්ථරකං නාම යං උදකෙ ඔත්ථරිත්වා ඝටකෙන උදකං ගණ්හන්ති නං හි වහුසු දණ්ඩ කෙසු වත්ථං බන්ධිත්වා උදකෙ චතුරාරො බාණුකෙ නිඛනිත්වා තෙසු බන්ධිත්වා සබ්බෙ පරියන්තෙ උදකතො මොචෙත්වා මජ්ඣෙ ඔත්ථරිත්වා ඝටෙන උදකං ගණ්හන්ති; (ස. අ. 893).

ඔදගඝං = පිහිමා පන පුග්ගලෝ ඤාසව්‍යන්තානං උග්ඝතත්තා අබ්භුග්ඝතත්තා 'උදග්ඝෝ'ති වුච්චති. උදග්ඝස්ස භාවෝ-ඔදග්ඝං; (පරි. 358). -මහා. 15).

ඔදග්ඝං = උදග්ඝස්ස භාවෝ – ඔදග්ඝං; (ඛ. ස. 143).

ඔදඤ්ඤනිකං = උදකනිච්චං අනාභිකම්මසානං අසසානි –ඔදඤ්ඤනිකොං; නං ඔදකන්තිකං; (ස. අ. 153) –උදකං අස්ස අත්තෙන සුද්ධන්ති ආදියතීති – උදකන්තං, උදකන්තමෙව – ඔදකන්තිකං; සං තං ඔදකන්තිකං; (ස. අ. 183)

ඔදඤ්ඤනිකෝ = උදකං -පෙ- උදකන්තෙනා, උදකන්තෙනා යෙව ඔදකන්තිකෝ; (මහා. 184).

ඔදඤ්ඤෙ = උදකමට්ඨ ජාතෙ, මච්ඡාපි අත්තෙකපපකාරා රොහිතමච්ඡාදිභෙදෙන; (සු. නි. 381).

ඔදනං = අපරභාගෙ දිවසෙ පණ්ඩිතං ඉමංසිසාමීති පාවිතයවමජ්ඣකගාමවාසිනො අමහාකං අට්ඨඛ සමන්නාගතං අම්බිලොදනං පවිත්තා පෙසෙන්තු; (ජා. අ. 307).

ඔදනකුම්මාසං = සුරාමංසතො අතිරෙකං ඔදනම්පි කුම්මාසම්පි භුඤ්ජිමානො; (දී. 596).

ඔදන කුම්මාසූපචයෙන = ඔදනෙන චෙව කුම්මාසෙන ච උපචිතස්ස, වඩ්ඪිතස්ස; (ම. උ. 107). – (අ. 800). –(සං. න 22).

ඔදනකුම්මාසූ පචියො = ඔදනෙන චෙව කුම්මාසෙන ච උපචිතො වඩ්ඪිතො; (දී. 153).

ඔදනියඝරං = ඔදනියඝරං නාම විකාලෙ ගහිත පචනඝරං; (ස. ව. 275).

ඔදනෙන පුච්ඡං = ඔදනඝරෙ උපසඞ්කමිත්වා 'කිං ගහෙත්‍ව ඔදනං දෙමා'ති පුච්ඡන්ත්‍ව, එවං කරණකෙ යෙව එතං සරණවචනං හොති. එසනයො සුපාදීසු; (ස. ව. 416).

ඔදනෙන පූරෙසි = අත්තනො අත්‍ථාය සම්පාදිතෙන සූපව්‍යඤ්ජනෙන ඔදනෙන පූරෙත්වා අදාසි; (සං. එ. 199).

ඔදනො = ඔදනො නාම සාලි වීහි යවො ගොධුමො කඩු වරකො ඝුදා? සකොති සත්තන්නං ඛඤ්ඣූනං තණ්ඩුලෙති නිබ්බත්තෙන්ති; (ස. ව. 605). –සාලි -පෙ- ඛඤ්ඣූනුලොමානඤ්ච තණ්ඩුලෙති නිබ්බත්තෙන්ති; (මහා. 282).

ඔදනො කුම්මාසො = ආදි වුත්තං, ඔදනාදීනි හි පණීතපරියන්තානි ද්වාදස ඉධාධිපෙතස්ස ආහාරස්ස වත්ථූනි, පාළියං අනාගතානි මූල ඵලාදීනි යෙවාපනකං පවිට්ඨානි; (ඛ. ස. 284).

ඔදපත්තකිනී = උහින්නං එකිස්සා උදකපානියා හත්ථෙ ඔතාරෙත්වා "ඉදං උදකං විය සංසට්ඨා අහෙජ්ජා හොථා"ති වත්වා පරිගණ්හිතාය වොහාර නාමමෙතං; (ස. ව. 397).

ඔදපත්තකිනියා = උදපත්තං ආමසිත්වා ගහිතහරියා ඔදපත්තකා නාම; ඉදං මවනං පුරාණදුතියිකා භාවෙන උපලක්ඛණමත්තං දට්ඨබ්බං; (චරි. 109).

ඔදරිකත්තභාය = මිගොදරතාය මහග්ඝසභාවස්ස; (අ. 530).

ඔදරියෝ = උදරේ පසුබෝ, උදරපොසනතපපරෝ; (ථෙරී. අ. 206).

ඔදහකං = අවදහනං, අත්තනෝ නිස්සයස්ස සන්ත පනමේව; (නෙ. 79).

ඔදහි = ඔඛෙසි; (ථෙරී. දු. 33). - හදයෙ පවෙසෙසි; (ජා ඨ. 248). - ඨපෙසි; (මි. න. 208).

ඔදහිං = ඔඛෙසිං; (ජා. න. 193).

ඔදහිස්සති = වච්චං පානෙස්සති; (ජා. න 282).

ඔදහිස්සාමහං පස්සං බ්‍රහ්මාණ්ඩස්සාරිමෙනෝ = එහං බ්‍රාහ්මණ අත්තනෝ වාරෙ සම්පත්තෙ බ්‍රහ්මං සත්තායකිච්චා ආගතස්ස රඤ්ඤ මිගපථෙනෝ නිකඛමිත්වා එකමන්තං ඨත්වා මං විජිත මිනාරාජාති වත්වා අත්තනෝ මහාඋපඨාකපස්සං ඔදහිස්සාමි; (ජා. න. 192).

ඔදහි = සං මඩ්ඩනා සම්මන වණ්ණගන්ධරසං ඔජං නිකඛිපි; (ජා. න. 140). - ඨපෙසි; (මි. න. 208).

ඔදහෙය්‍ය = පක්ඛිපෙය්‍ය; (මි. ව. 2). - ආදිනා නයෙන පුථෙඨා නාදීසාය කිරියාය සඤ්ඤිච්ච අකරණතෝ පරික්ඛිපති; (ප. 172).

ඔදහෙය්‍ය ඔකාවරං = නෙසං ඔකෙ වරමානං ඒස එකං දීපකමිගං එකස්මිං ඨානෙ ඨපෙය්‍ය; (මි. දු. 70).

ඔදනං = සබ්බසඞ්ගාහිකවසෙන වුත්තං; (මහා. 267). ඔසධිකාරසාසම්භවං ඔදනං; (ඛ ස. 274).

ඔදනං වත්ථං අජ්ඣොසාය කසිබ්බා = එත්ථ කිඤ්චාපි න සබ්බං වත්ථං ඔදනං, ඉමිනා පන වත්ථුනා අවිබා ඔදනං වත්ථං අජ්ඣොසාය කරිබාති වුත්තෙ සත්තවාදිනා එකත්ථතා අනුඤ්ඤාතා; (ප 111).

ඔදනඅයෙසා = ඔදනගයෙසා නාම පාමොක්ඛ දෙවා ච විදකඛණා ච සදමත්තා ච හාරඡජා ච යසඤ්ඤිනෝ මිසාසාදෙවා ච එතයත්තෙ පඤ්ඤත්තා දෙව රාජා ච ආගතා; (සු. ස 156).

ඔදන අයෙසා පාමොක්ඛා = ඔදනගයෙසා නාම පාමොක්ඛා දෙවතා ආගතා; (දී. 493).

ඔදනාවං ජනති = පසෙනා වණ්ණවිගමං සත්ථාය පරිසුද්ධ සත්තවාදිස්ස; (ප. 111).

ඔදනමත්තඔඛණෙසා = සුවිසුද්ධමනොවිතකෙකා අනාවිල සඞ්කප්පෙ වා; (ථෙරී. දු. 89).

ඔදනමත්තසා සුද්ධා = ඔදනවිත්තා ත්‍රුත්වා සුද්ධා; (වතු. 198). - (දී. 488). - පරියොදතවිත්තා ත්‍රුත්වා සුද්ධා; (සු. ස. 152).

ඔදනමූලකං = සෙනමූලං, නිසමූලානං ධිවලනාය වුත්තං, පදුමකලාපං සත්ථාය වදති; (විමා. 158).

ඔදනමූලං = පණ්ඩරමූලං; (ජා න. 225).

ඔදනවත්ථු = ඉදං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ දසසහතරං මාතිපොසකං උපාසකං ආරබ්භ කථෙසි; (ජා න. 299).

ඔදනා = පරිසුද්ධා ඔසධිකාරකසම්මිණණා; (දී 304). - පරිසුද්ධා ඔසධිකාරකවණණා; (මි න. 265). - ඔදන වණණා සෙනවණණා; (අප 87).

ඔදනාහං = ඔසධිකාරකාවණණානං; (පරි. 275).

ඔදනෙන වසෙන = ඉදං උත්තරණත්ථං වුත්තං, සිලිට්ඨවත්ථෙන හි උත්තරණං න හොති නං බණං ධොනපරිසුද්ධෙන උත්තරණං බලවං හොති, ඉතිස්සා හි උපමාය වත්ථං විය කරජකායෙ උත්තරණං විය චිත්තස්සාභාවතුබං; (අ. 591). -(මි. දු. 269) (දී. 152).

ඔදනා ච වණණා = ඔසධිකාරකාවණණා; (මහා. 267).

ඔදිස්සා = කාරණත්ථෙ; (අ. 545).

ඔදිස්සං සන්තඩ්ඩං = බ්‍යාධිඔදිස්සං ඍතාලොදිස්සං කාලොදිස්සං සමියොදිස්සං දෙසොදිස්සං වසෙ දිස්සං තෙසජ්ජොදිස්සන්ති; (ස ම. 521).

ඔදිස්ස පක්කන්තෙනා = නිසක්කනං යෙව අත්තාය උද්දි සිත්වා පක්කන්තෙනා හොති; (ස. ම. 596).

ඔදුම්බරික පුප්ඵං වා = උදුම්බරරුක්ඛෙ පුප්ඵං දුල්ලභං දුල්ලභුපපත්තිකං ඉව; (අප. 415).

ඔඛණපනොදෙ = රථමජ්ඣෙ තිරියං ඨපිතපනොදෙ (සං. න 47) - යථා රථං අභිරුහිත්වා ඔතෙන සක්කාහොති ගණ්හිතුං එවං දාලම්බනං නිස්සාය. තිරියතෙනා ඨපිත පනොදෙ; (අ. 591) - (මි. දු. 81)

ඔඛාය = ඔදහිත්වා පවෙසෙත්වා; (ජා ප. 207).

ඔඛිතතං = වචිනාපරිවෙජ්ද දෙසම්රහිතං පරිවෙජ්ද කතසිමාහාරිකරුක්ඛා විය; (මහා. 112).

ඔඛිගණාහො = අවඩ්ඩිත්වා ගාහො; (මහා. 145).

ඔඛිසුඛකං = සුඛක කොට්ඨාසං යො මං පුතෙ ජීනිස්සති නසිමං සුඛාකොට්ඨාසං පස්සාති වදති; (ජා. ස. 252).

ඔඛිසො = කදාචි අනුපඛාමිමූලාය කදාචි පරූපඛාම මූලායාති ආදිනා විභාගෙන. දුකඛ දුකඛතාය ච්චවනතා විසෙසෙන රූපාවචරා; (නෙ. 55) -

පදෙසවසෙන; (පටි. 433) – තෙසං තං ලද්ධිං නිද්ධුං ඔධිසොති පුච්ඡා සකාවාදිස්ස. පටික්ඛිපු පරවාදිස්ස. පුන අනුයොගො සකාවාදිස්ස එක දෙසෙන සොතාපත්තාදි භාවස්ස අභාවතො පටික්ඛිපො පරවාදිස්ස. ඉමිනා උපායෙන සබ්බවාරෙසු අත්ථො වෙදිතබ්බොති; (ප. 109).

ඔඝතරා කිලෙසානං පහාණා = එත්ථ දොඝ ඔඝි මඤ්ඤාඩි ච කිලෙසොඩි ච, ඔඝි නාම සීමා මරියාදා; තත්ථ සොතාපන්නො මඤ්ඤාඩිනා ඔඝිතො කිලෙසාණං පහාණා හිඤ්ඤු; තස්ස හි චතූසු මඤ්ඤෙසු එකෙනෙව ඔඝිනා කිලෙසා පහීනා, න සකදාගාමී අනාගාමිස්සපි එසෙව නයො; (විභ. 230).

ඔඛුනා = හෙට්ඨා ඛුනාති; (සං. ද්. 242) – හෙට්ඨාමුඛං විධුනාති; (අ. 677).

ඔඛුනාථ = ඔරතො කරොථ; (දී 587).

ඔඛුනෙය්‍ය = අධොමුඛං කත්වා ඛුනෙය්‍ය; (මි ද්. 226).

ඔඛෙනති = ඔදහනති; (සං. ඵ. 213) – අවදහනති අඤ්ඤය චිත්තං උපට්ඨපෙන්තා සොඛං උපනෙනති, (ථෙර. ද්. 207).

ඔනාහො = මෙඝො විය අකාසං ඡායං ඔනය්හතීති ඔනාහො; (මහා. 310) – (ඛ. ස. 317).

ඔනිතපත්තපාණී = පත්තතො ඔනීතපාණී; අපනීත හත්ථත්තා වුත්තං හොති; (සං. වි. 137) – (මි ද්. 235) – (සු නි. 375) – පත්තතො අපනීතපාණී; ධොත පත්ත පාණිත්තාපි පාඨො. ධොතපත්තහත්ථත්තා අත්ථො; (උ. 170).

ඔනිතපත්තපාණිනො – පාණිනො අපනීතපත්තා ධොවිත්වා ඨපිතාය ඔසාපෙත්වා අංසෙලඹිත පත්තාති අත්ථො; (සං. නි. 93).

ඔනොජනං = විසඤ්ජනං වුච්චති. සචෙහි පරිභෝගස්ස දොණ තීණි උද්දෙසභත්තාදීනි පාපුණන්ති, අඤ්ඤෙ වස්ස පුඤ්ඤලිකභත්තපච්චාසා හොති, තානි පටිපාටියා ගහෙත්වා "භන්තෙ හෙට්ඨා ගාහෙථ, අජ්ජ මයං භත්තපච්චාසා ඉත්ථි. සෙව ගණ්හිස්සාම"ති වත්වා විසඤ්ජෙතබ්බානි. එවං නානි පුනපුනදිවසෙසු ගණ්හිතුං ලබ්භති පුන දිවසෙ පබ්බජිතුම්පි එතස්ස දුනබ්බලතාති කුරුන්දියං වුත්තං; (සං. ටී. 860).

ඔනොජෙථ = ඔනොජෙථාති දෙථ කිං පනෙවං වත්තුං වට්ටතීති? සාසනා න වට්ටති? අයං හි අභිහටභික්ඛා අභිහරිත්වා එකස්මිං ඔකාසෙ සඞ්ඝස්ස දාතාය පටියත්තා; (සං. ටී. 533).

ඔපක්කමිකා = වධබන්ධනාදිකා උපක්කමෙන ජාතා; (මහා. 42) – වධබන්ධන උපක්කමෙන ජාතා; (අ. 842) – වධබන්ධනාදිනා පරස්ස උපක්කමෙන ජාතා; (ඛු. 166) – වධබන්ධාදි උපක්කමෙන නිබ්බත්තානි; (අ. 525) – උභයක්කාදිනා අත්තනොව උපක්කමෙන නිබ්බත්තිතා; (මි. ප්‍ර. 52) – උපක්කම නිබ්බත්තා; (මි. ප්‍ර. 239).

ඔපත්තං = අවපත්තං නිපජ්ජනං පතිනපත්තං; (ජා. ව. 11).

ඔපධිකං = උපධිවෙපක්කං, අත්තභාවසම්පත්තියා වෙව ගොගසම්පත්තියා ච නිබ්බත්තකන්ති අත්ථො. "උපධි"නි ච අත්තභාවො වුච්චති. යථාහ:- "සත්තෙ සවචානි පාපකානි කම්මසමාදානානි උපධිසම්පත්තිං පටිබාහිතානි' න විපච්චන්තී"ති කාමගුණාවි යථාවාහ:- "උපධිහි නරස්ස සොභන"න්ති. තන්නායං වචනත්ථො: උපධියති එත්ථ සුඛදුක්ඛන්ති = උපධි, අත්තභාවො – කාමගුණා ච. උපධිකරණං සීලං එතස්ස, උපධිංවා අරහතීති= ඔපධිකං; (ඉති 203) – උපධිනාම ඛන්ධා උපධිසඤ්ඤා කරණසීලං උපධිපයොජ්ජනන්ති වා ඔපධිකං, අත්තභාවජනකං පටිසන්ධිපවත්තිං විපාකදායකං; (මිලි. 124) – උපධිවිපාකං; (අ. 779) – උපධිවෙ පක්කං අත්තභාව සම්පත්තියා වෙව හොග සම්පත්තියා ච නිබ්බත්තකං පුඤ්ඤං කත්වා; (සු. ස 105).

ඔපධිකං පුඤ්ඤං = උපධිවිපාකං පුඤ්ඤං (සං. ඵ. 270).

ඔපධිකානි පුඤ්ඤකිරියවත්ථූනි = නෙසං නියමනං. නත්ථ උපධිවුච්චන්ති ඛන්ධා උපධිසඤ්ඤා කාරණං සීලං එතෙසං උපධිපයොජ්ජනානි වා ඔපධිකානි, සම්පත්තිභවෙ අත්තභාවජනකානි පච්චුප්පන්නභවෙ විපාකදායකානි; (ඉති. 72).

ඔපනයිකා = උපනයයුත්තා අලද්ධබ්බයුත්තා; (අ 434).

ඔපනයිකො = ආදිත්තං වේලං වා සිසං වා අත්තනි පෙක්ඛිත්වාපි භාවනාවසෙන අත්තනො චිත්තෙ උපනයනං අරහතීති ඔපනයිකො; (සං. ඵ. 34) – උපනෙතබ්බොති ඔපනයිකො. අයං පනෙත්ථ විනිච්ඡයො:- උපනයනං උපනයො ආදිත්තං -පෙ- ඔපනයිකො; (විසු. 160) – (වත්ථු. 153) – උපනයයුත්තා අලද්ධබ්බයුත්තා; (අ. 434) – අත්තනො චිත්තං උපනෙතබ්බා (අ. 390).

ඔප පකඞ්ඛං කරොනති = උපකඞ්ඛිතකං කරොනති උකඞ්ඛිත්වා ඡඩ්ඩෙන්ති; (අ. 418).

ඔපපවඩ්ඩිකං = උපපත්තිභබ්බ නිබ්බත්තකං; (නෙ. 79).

ඔපෙච්ඡික නිබ්බානති ලක්ඛණං = උපපත්ති භව ගාමෙන නිබ්බත්තනසභාවං; (නෙ. 79).

ඔපපාතිකා = උපපතිනිං විය ජානා ඉදානිදි පන සුත්තං අවිස්සජ්ජනතියං වුත්තං; (සු ද්‍ර 253) - වෙනෙන ආගන්ත්වා උපපතිනා විය ති - ඔප පාතිකා; (දී. 750) - මිනා එතෙති කාරණේති උපපතිනිං විය නිබ්බත්තනාති ඔපපාතිකා; (ම. ද්‍ර. 29).

ඔපපාතිකෝ = සෙසයොනිපටිකෙඛප වචන මේතං; (ම. එ. 148) - (දී. 221) - උපපත්තකෝ හොති; (අ. 444).

ඔපපාතිකෝ ඔපපාතිකං සාරෙති = පයිරි උපපත්තෝ දෙවපුත්තෝ පඩිබා උපපත්තං සාරෙති; (අ. 557).

ඔප හොත්තා නවියානි = පාදපරිවාරිකා භවිස්සන්ති; (දී. 586).

ඔප මසෙසුනු = උපවිසුනු හොත්තෝ; (ම. න. 306).

ඔපම්මං නිදස්සනත්ථාය = ඔපම්මං දස්සනත්ථාය; (සං. ම. 1012).

ඔපම්ම කුසලෝ = උපමා උපමෙයෙසු දක්ඛෝ; (අප. 200).

ඔපම්මෙති = උපමිත්වෙබබති; (බු. 172).

ඔප රජ්ජං = උපරාජභාවං; (අ. 621).

ඔපවය්හා = රත්තෙසු ආරොහන්ත යොග්ගා; (නෙ. 194).

ඔපවාසස්ස = නිස්සාය උපසඞ්කමිත්වා වසනත්ථාය; (අ. 827).

ඔපවුය්හං = ඔපවය්හං රාජවාහනං; (ජා. ස. 428).

ඔපසමිකෙ = උපසමිකරෙ විවට්ටූපනිස්සිතෙ; (අ. 533).

ඔපසමිකෝ = කිලෙසුපසමිකාරෝ; (අ. 764) - කිලෙසුපසමිකරෝ; (දී. 766).

ඔපසාදං අජ්ඣාධිසති = ඔපසාදනාමකෙ බ්‍රාහ්මණ ගාමේ වසති; අධිභවිත්වා වා ආවසති නස්ස සාමි භූතා යාය මරියාදාය තත්ථ වසිතබබං තාය මරියාදාය වසති, උපසඞ්ගමනෙන පනෙත්ථ භුම්මත්ථේ උපයොග වචනං වෙදිතබබං; (ම. න. 285).

ඔපසාදිස්සතා මෙ හවිස්සති = මයාං සම්පසාදයෝ භවිස්සති. මං ගච්ඡන්තං අනුගච්ඡිස්සති, ඨිතං උපඨස්සති, නිසින්නං උපනිසිදිස්සති, නිපන්නං උපනිපජ්ජිස්සතීති අත්ථෝ; (ම. ද්‍ර. 338).

ඔපාතෙ = පවෙසෙති; (ම න. 292).

ඔපානභූතං = පවියන්ත උදපානෙ විය ඨිතං; (අ 754) - (ම. න. 62) - විභූමිභාපථෙ කත පොක්ඛරණී විය ඨිතමෙව සම්මාසම්බුද්ධං යථාසුඛං පරිභුඤ්ජිතබබ භවං; (ජා. අ. 56) - විභූමිභාපථෙ කතසාධාරණ පොක්ඛරණී විය; (ජා. ඨ. 69).

ඔපාන භූතානි = (ආදිසු) පන ඔපානභූතානීති, උදපානභූතානි; තිසරණසඞ්ඛාතෙ විභූමිභාපථෙ බහුපොක්ඛරණී විය යථා සුඛං ඔගාහණකඛමානි ච්ඡන්ත මිනා මිත්තසස ගෙහසදිසානි; (මහ. 239).

ඔපානභූතෝ = උදපාන භූතෝ, සබ්බසා සාධාරණ පරිභොගා විභූමිභාපථෙ බහුපොක්ඛරණී විය භූතොති අත්ථෝ; (දී. 210).

ඔපාරමෙය්‍යා = උපාරම්භං දොසං ආරොපනරහෝ; (ම. න. 238).

ඔමිලෙති = නිමුජ්ජති. ඉදං වුත්තං හොති - යථා උදකචරා නාවා භණ්ඩං ගණ්හන්තී නිමුජ්ජති. ඉදං වුත්තං හොති = යථා උදකචරා නාවා භණ්ඩං ගණ්හන්තී නිමුජ්ජති. ඉදං වුත්තං හොති - යථා උදකචරා නාවා භණ්ඩං ගණ්හන්තී නිමුජ්ජති, එවං පරියත්ති ආදීනං පූරණෙන සද්ධම්මස්ස අන්තරධානං න හොති. පරියත්තියා පරිහාය මානාය පරිපත්ති හායති. පරිපත්තියා හායමානාය අධිගමොහායති. පරියත්තියා පූරියමානාය පරියත්තිධරා පුග්ගලා පරිපත්තිං පූරෙන්ති. පරිපත්තිපූරකා අධිගමං පූරෙන්ති. ඉති තම ඛිතෙතු ඉය පරියත්ති යාදිසු වත්තමානාසු මයාං සාසනං වඩ්ඪති යෙවාති දස්සෙති; (සං. ද්‍ර. 152).

ඔමිලාපෙස්සාමි = නිමුජ්ජා පෙස්සාමි; (ම එ. 87).

ඔමිලාපෙති = සුවණ්ණපාතියා සද්ධිං යෙව නිමුජ්ජා පෙති; (සං. එ. 183).

ඔලුඤ්ජාපෙසුං = උපලිම්පාපෙසුං; (ස. ඛි. 144).

ඔලුඤ්ඡිතා = පුනප්පුන හෙට්ඨුපරියවසෙන ආලොළා පෙත්වා පසාදඛිතසමන්නාගතෙන හත්ථුද්ධසකෙන සවෙති ඔනිකා අහමි, ඔනිකතොපඨාය, නො වෙ අහමි, තෙත්‍රාසනතො පඨාය සල්ලක්ඛා දානබබා. පඨමා දාගන්තාවට්ටි එකබද්ධවසෙන ව දුරෙ ඔනාතම්පි උද්දෙසතතොහ වුත්තනයෙනෙව දානබබා; (ස ඛි. 931).

ඔලුණාමි මහාවාතෙ = මිහතොහ වානෙ වායන්තෙ භූසං විය නං පාපකං දිට්ඨිං යකඛ නව ධම්මදෙසනා වානෙ ඔලුණාමි නිද්ධුනාමි; (පෙ. 183).

ඔලුළානි = පතිත පුප්ඵානි; (ජා. ස. 436).

ඔඵුමෝ = අවත්ථරිත්වා ඡාදිතෝ; (මහා. 66).

ඔඵුතෝ = ඔතද්ධෝ; (ම. ත. 307).

ඔහඟෙහාහඟං= තෙන හත්ථිනාගෙන උච්චට්ඨානතෝ හඤ්ඡිත්වා හඤ්ඡිත්වා පාතිතං; (ස වි. 855) – (ඵ. 175) – නාමෙත්වා නාමෙත්වා ඨපිතං; (අ. 814).

ඔහතවුම්බටා = ඔහතං ඔරොපිතං චුම්බටමස්සාති ඔහතවුම්බටා; කටඨාහාරිකාදීනං අඤ්ඤතරා; (ස. වි. 397).

ඔහාසං = අසද්ධම්මෙන ඔහාසනති; (ස. වි. 952).

ඔහාසඤ්ඤතෝ ඵරති = ආලෝකසඤ්ඤාවසෙන තෙජෝ කසිනවසෙනවා ඔදාතසඤ්ඤාවසෙන වා ඔහාසෝති ඵරති; (පටි. 310).

ඔහාසඤ්ඤං = වච්ඡපාලකෙ දිසවා කිං ඉමෙ වච්ඡා ඛීරගොවච්ඡා උදාහු තක්කගොවච්ඡාති පුච්ඡිත්වා ඛීරගොවච්ඡා හනෙතති වුත්තෙ න ඛීරගොවච්ඡා යදි ඛීරගොවච්ඡා සිස්සං භික්ඛූපි ඛීරං ලභෙය්යුන්ති එවමාදිනා නයෙන තෙසං දූරකාභං මාතා පිතූනඤ්ච තීවෙදෙත්වා ඛීරදූපනාදිකං ඔහාස කරණං; (විසු. 21) – (ලීහ. 342).

ඔහාසඤ්ඤරෝ = ඔහාසං ජෝතිං කරොතීති ඔහාස කරෝ; (බු 64).

ඔහාසඝකං = පඤ්ඤස විසදපපවත්තවසෙන පඤ්ඤා භාසං ගතං; (පටි. 482).

ඔහාසජාකං = ආයස්මතෝ නන්දියත්ථෙරස්ස ගාථා; (ථෙර ඒ. 82).

ඔහාසං වෙව සඤ්ඤාභාම = පරිකම්මොභාසං සඤ්ඤාභාම; (ම. ව. 137).

ඔහාසති = විජ්ජොභාතීති සම්බන්ධෝ; (අප. 233) – නං මණිරතනං ආකාසෙ විජ්ජුරිව ඔභාසති; (ජා. ඒ. 245).

ඔහාසති භාව සෝ කිමි = සෝ ඛජ්ජූපණකකිමි භාවදෙව ඔභාසති ජොතෙති දිපෙතීති; (ඵ 252).

ඔහාසභා තයෝ = වච්චමග්ගං පස්සාවමග්ගං ආදිස්ස වණ්ණාවණ්ණ භණනෙ සබ්භාදිසෙසො, වච්චාව මග්ගං පස්සාවමග්ගං ඨපෙත්වා අඩ්ඨඛඩ්ඩං උබ්භජාණු මණ්ඩලං ආදිස්ස වණ්ණාවණ්ණභණනෙ දුක්කටං; (ස. වි. 1028).

ඔහාසනිමිත්තං මනසිභරොමි = පරිකම්මොභාසමෙව මනසි කරොමීති; (ම. ව. 138).

ඔහාසයං = ඔභාසයමානා; (සු. ස. 50) – (අ. 422) – ඔභාසයමානං; (සං ඵ. 167) – කඤ්චෙත්ථ යානි පිළකානානි තෙහි ඔභාසයන්තීනි යොජනං; (විමා. 225) – දිබ්බවණ්ණ සදිසොභාසං; (අ. 781).

ඔහාසයං ජලමිව ජොතිපාවකෝ = ඔභාසෙන්තී ජොතිරිව ජලන්තී පාවකෝ විය ච තිට්ඨති. සමන්තතෝ ඔභාසෙන්තී ජලන්තී තිට්ඨසීති වුත්තං හොති; (විමා. 64).

ඔහාසයං තිට්ඨති = ඉමං සකලම්පි ත්‍රිභවලොකං ඔභාසෙන්තොා තිට්ඨතීති; (ජා. ත. 255).

ඔහාසයන්ති දස සඤ්ඤාභාදිසා = සඤ්ඤතෝ සම්පත්තතෝ සඤ්ඤාව දසපි දිසා අත්තතෝ සරීරප්පභාති වත්වා හරණාදිප්පභාති ච විජ්ජොතය මානා; (පෙ. 43).

ඔහාසඬිතා පඨවිං සදෙවඝං = උජ්ජුදූසිකාභිමානං; (විමා 99) – වන්දිමසුරියරංසි සම්මිස්සෙති සිනෙරු පස්සමිනිග්ගතෙති පභාවිසරෙති විජ්ජොතය මාන කාය දෙවෙන ආකාසෙන සහාති – සදෙවඝං; උපගතභූමිභාග භූතං ඉමං පඨවිං විජ්ජොතෙත්වා එකොභාසං එකපජ්ජොතං ඝත්වාති අත්ථෝ; (විමා. 100) – උජ්ජුවිමානං නං හෙට්ඨා උජ්ජුවිමා නෙන පාළිතෝ ච අට්ඨුප්පත්තිතෝ ච සදිසමෙව; (විමා. 163).

ඔහාසඨසෙන = දිබ්බෙන වණ්ණභූතා රූපදස්සනත්ථං පසාරිතස්ස තෙජෝභාසිණ ඔදාතකසිණ ආලොක කසිණානං දසඤ්ඤතරස්ස'ඒහුත්ථපඨිභාභාරම්මණස්ස කසිණාභාසස්ස වසෙන; (පටි. 37).

ඔහාසති = විජ්ජොභාසි; (විමා. 9).

ඔහාසිනා = පභාසිනා; (බු. 26).

ඔහාසූපඨාභාභාසුඛලෝ = පඤ්ඤූපයොගම්හදතාය නිරස්සාදෙ විත්තෙ අට්ඨසංවෙගවත්ථුපච්චවෙක්ඛ ණෙන විත්තං සංවෙජෙත්වා සඤ්ඤාභාසස්ස උපට්ඨානෙ ඛුඩලෝ; (පටි. 381).

ඔහාසෙ වෙව ඤාණං ච = ඔභාසාදිසු එකෙකං 'එතං මම, එසෝ හමස්මි, එසෙ මෙ අත්තා'ති සම්පූපස්සති. නසඤ්ච නමත්ථං දස්සෙන්තෝ -පෙ- ආදිභාථාදධයමාහ; (පටි. 421).

ඔභාසෙති = පභාසයති; (බු. 136) – සාමාවචර භූතං ලොභං; (පටි. 334).

ඔහාසෙත්වා = ආභාය එරිත්වා; විහිමා විය සූරියෝ විය ච එකොභාසං එකපජ්ජොතං කරිත්වාති අත්ථෝ; (බු. 75) – (චතු. 73) – (සු. නි 246) –

(දී. 458) – ආහාසථරිත්ථා; (අ. 460) – චත්තාලඞ්කාර සරීරසණ්ඨිවිඤ්ඤාය ආහාය ථරිත්ථා; (දී. 701) – (ම. දූ. 104) – (චතු. 179) – (සං. ථ. 12)–අත්තනෝ පහාය චිහේතු මිස සුරියෝ විය ච ජේතවනං එකොහාසං කත්වා; (උ. 122).

ඔහාසෙන එරෙය්‍ය = සරීරොහාසෙන එරෙය්‍ය; (අ. 440).

ඔහාසෙනෙව නහදනං = න කෙවලං පරිපුරේ‍යව සෙව අථ ඛෝ කපපරුහබාදීනං පහාති ඔහාසමිව තම්පි නහදනවනං අත්තනෝ වණ්ණහරණභූතීහි සරීරපහාය ච අභිභවිත්වා වෙව ඔහාසෙත්වා ච ජොතෙහති; (පෙ. 127).

ඔහාසෙනති දිසා සබ්බා = සබ්බා දස දිසා ජොතෙහති එකාලොකං කරොහති; (පෙ. 53) – (මිෂ. 42) – (සු. ස. 73)–සබ්බාපි දසදිසා ඔහාසෙති පකාසෙති; (බු. 32).

ඔහාසෙය්‍ය = අවහාසෙය්‍ය වණ්ණාවණ්ණයාචන දායාචන පුච්ඡනපටිපුච්ඡන ආචික්ඛනානුසාසන අපෙක්ඛාසන වසෙන නානපපකාරකං අසද්ධම්ම වචනං වදෙය්‍ය; (මෂ. 36) – අවහාසෙය්‍ය, නානපප කාරකං අසද්ධම්මවචනං වදෙය්‍ය; (ස. මි. 390).

ඔහාසෙය්‍යාති අජ්ඣාචාරෝ වුච්චති = යඤ්ච පනෙවං ඔහාසනත්ථස්ස යෝ සෝ ඔහාසෝ නාම, සෝ අත්ථතෝ අජ්ඣාචාරෝ හොති, රාගවසෙන අභිභවිත්වා සඤ්ඤමවෙලං අජ්ඣාචාරෝ නසමා තමත්ථං දසෙහතෙනා -පෙ- ආහ; (ස. මි. 390).

ඔහාසෝ = පච්චයපරිසංයුත්තකථා; (විසු. 21) – (විභ. 342) – සබ්බසඤ්ඤානසඤ්ඤොහාසෝ; සෝ හි තදුත්තරභාවං අතික්කමිත්වා විරොචිත්ථ; (විතු. 188)– සබ්බසඤ්ඤාන සඤ්ඤොහාසෝ, සෝ හි තදුදෙහතං දෙවානුභාවං අතික්කමිත්වා විරොචිත්ථ; (සං. ත. 228) – පරිකම්මෝ භාසොපි අනන්තරධාති දිබ්බචක්ඛුකාපි රූපං න පස්සති; (ම. ථ. 137) – දෙසනාඤාණානුභාවෙන ච, දෙවතානුභාවෙන ච ජානඞ්භාසෝ; (පටි. 441) – යෝ පුරෙ රූපාව චරජඞ්ගතොහාසෝ; (කෙ. 127).

ඔහාසෝ උපපජ්ජති = සුඛෙන අතිසන්තතතා ඤාණොහාසෝ උපපජ්ජති; (පටි. 379).

ඔහාසෝ ච මහා ආඛ = අතික්කම්ම දෙවානං දෙවානුභාවං උළාරෝ ඔහාසෝ අහොසීති අත්ථෝ; (බු. 48).

ඔහාසෝ ඔමොති ඔහාසං ආචික්ඛති = අයං ඔහාසෝ ඔකාසධිවෙමෝ ඵලධිවෙමොයි වා තං ඔහාසං මනසි කරොති; (පටි. 418).

ඔහාරෙත්වා කායබන්ධනං බන්ධිතබ්බං = කායබන්ධනං ඔහරිත්වා විවරහොගෙ පකඩ්ඪිත්වා ඨපෙතබ්බං; (සමි. 731).

ඔහිතං = හෙට්ඨිමිකං; (මිහා. 259).

ඔහිතදසස = හෙට්ඨිම දසසිහෝ; (බු. 62).

ඔහිතා = පයොගනිහෙන ඔමිකා; (මිහා. 39).

ඔහිසුඤ්ඤා ඔහිසුඤ්ඤිනිනෙහං = ආකාරභාවනිද්දෙසෝ; (සීහ. 344).

ඔහීඨං = ඔමීඨං නාම අඩෙ මුඛසීදෝ; (ස. මි. 230).

ඔහීයෙය්‍යා = පහරෙය්‍ය; වත්තාරෝ හි පහාරා:– ඔමීයෙය්‍යා උම්මීයෙය්‍යා මීයෙය්‍යා මිමීයෙය්‍යාති තත්ථ උපරිඨත්වා අඩෙමුඛං දින්නුපහරෙ ඔමීයෙය්‍යා නාම, හෙට්ඨා ඨත්වා උද්ධමුඛං දින්නෙ උම්මීයෙය්‍යා නාම – අඤ්ඤල සුබි විය විනිවිජ්ඣිත්වා ගතෙ මීයෙය්‍යා නාම; සෙසෙ සබ්බෙපි මිමීයෙය්‍යා නාම. ඉමස්මිං පන ඨානෙ ඔමීයෙය්‍යා ගහිතෙ; (සං ථ 38) – (ථෙරි. ථ. 105) – (නෙ. 197).

ඔමද්දනති = තං අට්ඨඳහත්ථාකාරෙන ඨත්වා නගරද්වාරං නිරුද්ධිත්වා පටිසඤ්ඤාමාති ආගතෙ උපරිද්වාරෙ සීහා නසස ඔබ්බනයොත්තානි ඡින්දිත්වා තෙන අභිවාහෙන ඔමද්දනති; (සු. ස. 84).

ඔමද්දුනි = අවමද්දු අඩෙ පාතය; (ජා ද්‍ර. 68).

ඔමද්දිඨා = එතානි "අලංතිඤ්ඤු මා ගණ්හන"නාති ආදිනි වචනානි වත්වා; වච්චතොමද්දනා හි ඉධ ඔමද්දනාති අධිප්පෙතා; (ස. මි 803).

ඔමඤ්ඤති = ඔමීඤ්ඤති; (ස. මි. 537).

ඔමඤ්ඤාදෙ = ඔවිජ්ඣනවචනෙ; ජාතිනාමගොත්ත කම්මසිප්ප ආබාධලිඞ්ගකිලෙස ආපත්තී අඤ්ඤා සෙසු භූතෙන වා අභූතෙන වා යෙනකෙනචි පාච්චත්තං ආපන්නං වා අනාපන්නං වා යං කිඤ්චි නිකච්චං යාව කායමි වාචාය වා හත්ථමුද්දාය වා අනඤ්ඤූපදෙසෙන අඤ්ඤාසන වචනෙ පාචිත්ති යන්ති අත්ථෝ; (මෂ. 83).

ඔමානං = ගිහිනා'හමස්මීති මානං; (අ. 893).

ඔමානං ජපෙති = හෙට්ඨා මානං පවත්තෙති; (සීහ. 344).

ඔමානෝ = ලාමකෝ හෙට්ඨා මානෝ; (සීහ. 344) – ගිහිමානෝ, යෝ ගිහොහමස්මීති මානෝ නාම වුච්චති අයං ඔමානෝ නාම, අපිචෙත්ථ එවං ජාතිමා කාසජාති විය හෙ ජාති, එවං ගොත්ත වා වණ්ඩාලගොත්තං විය හෙ ගොත්තං ආයසා,

සරෝ අත්ථි කාකසරෝ විය නෙ සරෝති එවං අත්තානං හෙට්ඨාකත්වා පවත්තනවසෙන අයං ඔමානොති වෙදිතබ්බො; (මහා. 147).

ඔබුක්ඛං = පටිමුඤ්චිත්වා. අපනීතං; (ස. නි 806).

ඔබුක්ඛායස්ස = අවමුක්කො මොචිතො අපනීතො අස්ස; (ඉති. 170).

ඔබුක්කො = පතෙත්ථ පඤ්චකාවට්ටං ඔමුඤ්චිත්වා ඨිතො වුච්චති; (ස. නි. 666).

ඔසාසිස්සාමි = පටිපජ්ජිස්සාමි; කරිස්සාමීති අත්ථො; (උ. 234).

ඔරං = තස්සෙව වෙවචනං; (දී 42) – සක්කායෝ නාම වුච්චති, යථාහ: "ඔරිමං තීරන්ති බො භික්ඛු සක්කායස්සෙතං අධිවචන"න්ති; (සු. නි. 16).

ඔරං ඔදනපාකම්හා = ඔදනපාකතො ඔරං යාවතා කාලෙන සුපරිඩෙතනිත්තතණ්ඩුලනාලියා ඔදනං පචති තතො ඔරමෙව කාලං තතොපිලහුතා කාලෙන රාගං විනොදෙන්තා තම්හා ඨානා අපක්කමිං; යස්මිං ඨානෙ ඨිතස්ස මෙ රාගෝ උපජ්ජි තස්මා ඨානා අපක්කමිං; (ථෙර. ඒ. 404).

ඔරං භාගමනීයානි = රූපාරූපධාතුතො හෙට්ඨා භාගෙ කාමධාතුයං මනුස්සජීවස්ස භිතානි උපකාරානි. තත්ථ පරියාපන්නියා පච්චයභාවතො. මකාරොපදසන්ධිකරෝ 'ඔරමාගමනීයානී'ති පාළි. සෝ එවත්ථෝ; (ථෙරී 126).

ඔරංභාගියානං සංයොජනානං = ඔරං වුච්චති කාමධාතු, යස්ස ඉමානි පඤ්ච බන්ධනානි අපනීතානි හොන්ති, සෝ භවග්ගෙ නිබ්බත්තොපි ගිලිත බලිසෝ මච්ඡෝ විය දිඝසුත්තකෙන පාදෙ බද්ධ කාකෝ විය නෙති බන්ධනෙති ආකඩ්ඪියමානො කාමධාතුයං යෙව පතතීති පඤ්චබන්ධනානි ඔරම්භාගියානීති වුච්චන්ති, හෙට්ඨා භාගියානි හෙට්ඨාකොට්ඨාසිකානීති අත්ථෝ; (ප. 36).

ඔරං බලාසෙ ආගච්ඡ = අම්හෝ බලාසෙ ඉතෝ එහි; (ජා. ෆ්. 256).

ඔරං වස්සසතාපි මියති = ඉදං වත මනුස්සානං ජීවිතං අප්පං පරිත්තං ඛීණපරිත්තකා සරසපූරිත්තකායාති සල්ලසුත්තෙනපි වුත්තනයමෙනං; (සු. නි. 429) – වස්සසතා ඔරං කලලාදිකාලෙපි මියති; (මහා. 174).

ඔරං සම්මුදස්ස = යං සම්මුදස්ස ඔරතො සකං රට්ඨං තෙන අනිත්තරූපොති අත්ථෝ; (ම. ත 211) – අනවසෙසං සම්මුදස්ස ඔරභාගංලඟිත්වාපි; (ථෙර. ෆ්. 36).

ඔරකෝ = පරිත්තකෝ; (ස. නි. 653) – උණකෝ ලාමකෝ; (දී. 309).

ඔරපාරං = පාරනති තීරස්ස නාමං, තස්මා ඔරාති ච තානි සංසාරසාගරස්ස පාරභූතානි වානි තත්ථා ඔරපාරත්ති වුච්චති; (සු. නි. 9).

ඔරම්භිකා = එවං මහාසත්තෙතා සාමිකවත්තසත්තු සසුරවත්තාදීනි අපූරෙත්වාතීනං පච්චත්තනිරයං දස්සෙත්වා ඉදානි සූකරිකාදීනං පච්චත්තනිරයෙ දස්සෙන්තො ඔරම්භිකාති ආදිමාහ; (ජා. ඡ. 140). –උරබ්භඝාතකා; (ථෙරී. 161).

ඔරම්භිකෝ = ඔරම්භිකාදිසු උරබ්භා වුච්චන්ති එළකා; උරබ්භෙ හනතීති ඔරම්භිකෝ· සූකරිකාදිසුපි එසෙව නයෝ; (ම. න. 7) – (ප. 63) – (අ. 56ථ) – උරබ්භඝාතකෝ; (අ. 451).

ඔරිමං තීරං = ආදිනා නයෙන වුත්තෙසු අජ්ඣත්තික ආයතනාදිසු එවං උපගමිණාදීනි වෙදිතබ්බානි; (සං. න. 60).

ඔරිමංතීරමෙපතං = සක්කායපරියාපන්නත්තෙන ඔරිමං තීරමෙපතං; (ඛ. ස. 268).

ඔරමත්තකං = පරිත්තං අපමිත්තකං ඛණිකමත්තමෙව; (ස. නි. 882) – ඔරං මත්තා එතස්සාති ඔරමත්තකං; (දී. 42).

ඔරමත්තකස්ස = පරිත්තමත්තකස්ස; (ම. න 113).

ඔරමත්තකානි = පරිත්තතොපි ඔරිමපපඤ්ඤත්තා ඔරමත්තකානි; (විභ. 2ං9).

ඔරමත්තකෙන = අවරමත්තකෙන අපමත්තකෙන; (දී 364) – (අ. 710) – අපමත්තකෙන ඛණෙන නිඤ්ඤුමත්තෙනත; (ඉති. 218).

ඔරමාම න පාරෙම = මයං අත්තනො බලෙන මහා සමුද්දං උදකං ආකඩ්ඪෙම ඔසාරෙම තුච්ඡං පන තං කාතුං න සක්කොම; (ජා. ඒ. 417).

ඔරම්භාගියානි = හෙට්ඨා කොට්ඨාසිකානි කාම භවෙ නිබ්බත්තිසංවත්තනිකානි; (ම. න. 99).

ඔරම්භාගියානං = හෙට්ඨා භාගියානං, යෙ හි බ්‍රහ්මා උපරි සුද්ධාවාසභූමියං නිබ්බත්තිතුං න සක්කොනති; (දී. 221) – හෙට්ඨාභාගියානං, කාමභවෙයෙව පටිසන්ධිගාහාපකානනති අත්ථෝ ඔරතති ලද්ධ නාමෙහි වා තීහි මග්ගෙහි පහාතබ්බානීතිපි ඔරං භාගියානි. තත්ථ කාමච්ඡන්දෙ ව්‍යාපාදෙති ඉමානි දෙ සම්පත්තියා වා අවිකම්භිතානි

මනෝන වා අසමූවහිතානාති නිබ්බත්තති වසෙන උද්ධං භාගං රූපභවං වා අරූපභවං වා ගන්තුං න දෙන්ති සක්කායදිට්ඨි ආදීනි තීණි සත්ත නිබ්බත්තනවසෙ ආනෙත්වා පුන ඉධෙව නිබ්බත්තනවසෙ පෙත්තීති සබ්බානිපි ඔරම්භාගියානෙව; (දී. 375) - එත්ත ඔරං වුච්චති කාමධාතු, තපපරියාපන්නා - ඔරම්භාගා, පච්චයභාවෙන නෙසං තිත්තාති - ඔරම්භාගියා. (ඉති. 270) හෙට්ඨාභාගියානං; (අ. 44) ඔරං වුච්චති හෙට්ඨා හෙට්ඨාභාගියානන්ති අත්ථෙ; කාමාවචර දෙවලොකෙ උපපත්තිපච්චයා තනති අධිප්පායෙ; (ම. ඨ 148).

ඔරං භාගියානි = හෙට්ඨා කොට්ඨාසියානි; (සං. නි 122) - හෙට්ඨා කොට්ඨාසිකානි කාමභවෙ නිබ්බත්තිසංවත්තනිකානි; (ම. නි. 98) - හෙට්ඨා භාගියානි; (අ. 818).

ඔරම්භාගියානි සංයොජනානි = පඤ්චක නිද්දෙසෙ යෙසං සක්කායදිට්ඨිආදීනි අපහීනානි මෙ භවෙහෙපි නිබ්බත්තා එතානි ආකඩ්ඪිත්වා කාමභවෙ යෙව පාතෙන්තීති තෙසං - පෙ - වුත්තානි; (විභ. 357).

ඔරඩිතා = ඔරවයුත්තෙහා ඔරවනෙහා වරති; (අ 848).

ඔරසං = උරෙ ඨපෙත්වා සංවඩ්ඪිතං; යථා මානා ඔරසං පුත්තං අනුකම්පති, උපජ්ඣාපරිභාසය හරණත්ථමෙවස්ස යථා වායමති, එවං අනු කම්පන්තීති අත්ථෙ; (උ. 295) - (දී. 374)- යාසංවෙ උරෙකත්වා වඩ්ඪිතෙ නං ඔරසං; (ජා. ස. 414).

ඔරසා = උරසි සම්බන්ධා, යථා හි සත්තානං ඔරස පුත්තා අත්‍රජා විසෙසෙන පියසන්තකස්ස දායජ්ජස්ස භාගිනෙ හොන්ති එවමෙතෙපි අරියපුග්ගලා සම්මාසම්බුද්ධස්ස ධම්මසවණන්තෙ අරියාය ජාතියා ජාතා තස්ස සන්තකස්ස විමුත්ති සුඛස්ස අරියධම්මරතනස්ස ච එකන්තභාගියත්තා ඔරසා; (ඉති. 250) - අහං ච බීණාසව බ්‍රාහ්මණී භගවා තුය්හං උරසා මනසා ජිතිතානිජානිතාය ඔරසා; (ථෙරී. 184).

ඔරසා මුඛතො ජාතා = උරෙ වසිත්වා මුඛතො නික්ඛන්තා උරෙ කත්වා සංවඩ්ඪිතාති වා ඔරසා; (ම. ත. 220) - (දී. 624).

ඔරසිඩ පතිට්ඨාය = යථා තස්ස උරසි පතිට්ඨාය වඩ්ඪිතො ඔරසපුත්තො එවං තාදිසො උරසි පතිට්ඨිතපුත්තොතා මිය ඤත්වා එවරූපං පුරිසං ගණ්හෙය්‍යාඩ්ති අත්ථෙ; (ජා. ත. 103).

ඔරසෝ = (ආදිසු) ථෙරෝ භගවතො උරෙ නිබ්බත්තං සද්ධං සුත්වා ජානොති ඔරසෝ; (ම. ව. 63) - උරෙ සංවද්ධා; (ජා. ප. 216) - උරසිජාතෝ; (අප. 233).

ඔරසෝ මුඛතො ජාතෝ = උරෙ වසිත්වා මුඛතො නික්ඛන්තත්තා ධම්මසොතවසෙන මහාජනෙ පතිට්ඨි නත්තා; (දී. 627) - උරෙ වසිත්වා -පෙ- ඔවාද වසෙන පබ්බජ්ජාය චෙව උපසම්පදාය ච පතිට්ඨි නත්තා; (සං. නි. 149)

ඔරා = දිට්ඨසාබාතා ඔරතීරා; (වි. 178).

ඔරිමතීරං = ලොකියං ඔරිමතීරං; (ඛු. 859).

ඔරිමෙ ච නදිං අහං = සම්පත්තා සම්පත්ත මනුස්සෙ පාරිමතීරා ඔරිමතීරා අහං නදිං තාරෙසින්ති අත්ථෙ; (අප. 256).

ඔරුද්ධපතිරුද්ධෙඝි = අත්තනා කතා සම්පත්තා පාකාරෙන රුද්ධා පලායනට්ඨානං න පඤ්ඤායති; (ජා. ඨ. 46).

ඔරුණ්ඩියානං පටිරක්ඛිස්සාමි = ඉදානි තං කායචිත්ත දාරානි පිදහිත්වා රුණ්ඩිත්වා පරිරක්ඛිස්සාමි; (ජා. ප. 156).

ඔරුණ්ඩසඤ්ඤනතා = අස්සාසත්ථාය පුත්තොතා මයි පටිපත්තිබද්ධචිත්තොතා; (ථෙරී. 207).

ඔරුය්හ =දෙවලොකතො ඔතරිත්වා; (වි. 77).

ඔරුය්හ වාහසතෙ යහං ගුරුනං = නිබ්බත්තෙ සො පුණ්ණකො යථෙවා අස්සාජානියො ඔරුය්හ අස්සං අදිස්සමානෙ පා ඨපෙත්වා මාණවකත්තභාවං ගුරුණං සහා උපගතො; (ජා. ස. 245)

ඔරුය්හ හත්ථෙකඛණ්ඩමහා = නං භගවන්තා නිසින්නං දිස්වා හත්ථි පිට්ඨිතො ඔරුය්හ; (අප. 261).

ඔරෙන = භිමවන්තස්ස අපරභාගං විහාය ඔරෙන, තුම්මතෙට කරණවචනා, ඔරසම්හි දිසාභාගෙති අත්ථෙ; (අප. 396).

ඔරෙන වෙ ජනතා විස්සාන්තා = ශ්‍රත්තං වස්සානං ඔරිමභාගෙ, අත්තොනති අත්ථෙ; (ස. නි. 495).

ඔරෙන වෙ මාසො සෙසො ගිමහානං = භිමහානං පච්ඡිම මාසස්ස ඔරිමභාගෙ ඡාවු හෙමන්තස්ස පඨමදිවසතො; (ඉ. 77).

ඔරෙනද්ධමාසා සෙසො = භිමහානස්ස පච්ඡිමිස්සමා සතො ඔරිමභාගෙ එකසම්හි අවසමාසෙ; (ඉ. 77).

ඔරෙන සත්තදිවසා = සත්තාදිවසතො ඔරභාගෙ සත්තදිවසෙ අනතික්කමිත්වා; (අප. 244).

ඔරෙන භිමවනනස්ස = ආදිසා ආයසමතො මණි පූජකත්ථෙරස්ස අපදානං; (අප. 396).

ඔරෝධා = උදුම්බරාදෙවිං ආදිං කත්වා අනෙන පූරිකා; (ජ. ස. 409).

ඔරෝධෙය්‍යාම = විනඤ්ඣෙය්‍යාම. පූරිතෘතෝ හි ඉතෝ චිතෝ ච පරිවත්තෙත්වා න සුඛිතඤ්ඣනීයෝ හොති. රිත්තකෝ යථාරුචි පරිවත්තෙත්වා සක්කා හොති විනඤ්ඣිතුං එවමෙව ඛතපඤ්ඤතාය රිත්තකුම්භි සදිසං සමණං ගොතමං වාදවිනඤ්ඣනෙන සමන්නා විනඤ්ඣිස්සාමාති වදති; (දී 604).

ඔරොපයිත්වා = කා උපපත්ති?, බාරාණසියං කිර චතූසු මාසිකඛත්තමදත්තෙසා නාම රාජා ගිම්හානං පඨමෙ මාසෙ උය්‍යානං ගතෝ. තත්ථ රමණීයෙ භූමිභාගෙ නිලඤ්ඤනපත්තසඤ්ඡන්නං කොවිළාරරුක්ඛං දිස්වා කොවිළාරමූලෙ මම සයනං පඤ්ඤපෙථාති වත්වා උය්‍යානෙ කීළිත්වා සායණ්හසමයං තත්ථ සෙය්‍යං කපෙසි; (අප. 141). – අපනෙත්වා; (අප. 142). – (සු. නි 61). – විවිත්‍රානිකාරණාති වදන්තා නෙසමිස්සුසඤ්ඤස්ස තඛෙව ඔරොපසිත්වා; (ජා. ස. 190). – අධොකරිත්වා; (චූ. 69).

ඔරොපිතෙ ච මෙ හාරෙ = ඉදානි පබ්බජිත කාලතෝ පට්ඨාය සෝ භවභාරෝ මේ මයා ඔරොපිතෝ නික්ඛිත්තෝතා; (අප. 201).

ඔරොහිත්වා = හත්ථික්ඛන්ධා ඔතරිත්වා; (ජා. ස. 51) –ආකාසා ඔතරිත්වා ඉමස්ස සබ්බබුද්ධානං සීලෙන පඤ්ඤාර විඛ්භාසනට්ඨානස්ස නමක්කාරං කරොති පූජාසක්කාර මනුභවෙති; (ජා. ඛ. 216).

ඔරොහිත්වාන = ඔතරිත්වා; (චූ. 70).

ඔලඟෙස්සාමි = සංවරිස්සාමි නිවාරෙස්සාමි; (ථෙර. ඒ 425).

ඔලඟෙහා න ගඤ්ඡිසි = ත්වං චින්තාකලි මයා සහ පඤ්ඤුපතොදං කුසෙහි වාරිතෝ න දුනී යථා රුචිං ගමිස්සසි; (ථෙර. ඒ. 425).

ඔලඬ්ඩනාය = මාතුගාමං කෙසෙසු ගහෙත්වා නාමෙත්වා වුම්බනාදිසු යං අජ්ඣාචාරං ඉච්ඡති, තං කත්වා මුඛතොං එකාව ආපත්ති. උට්ඨිතං පුනදපුන නාමයතෝ පයොගෙ පයොගෙ ආපත්ති; (සා. වි. 381).

ඔලම්බං = අවලම්බන්ති. අවත්ථරියන්ති; (නෙ. 220). –උපත්ථහන්ති; (මි. ව. 139).

ඔලම්බතෝ = සපරතෝ පට්ඨාය පන හෙට්ඨා යාව හත්ථනඛසිඛා, අයං ඔලම්බකපරිවෙජ්දෙ. එත්තන්තරෙ සීනභාරෝ ඔලම්බකෝ නාම; (සා. වි. 243).

ඔලම්බනෙනා නිවාසෙති ආපත්ති දුක්කටස්ස = එත්ථ න කෙවලං පුරෙතෝ ච පච්ඡතෝ ච ඔලම්බෙත්වා නිවාසෙන්තස්සෙව දුක්කටං; (සා. වි. 661).

ඔලාඩෙසි = පරිළාහපත්තෙන; (මහා. 25).

ඔලාඩෙසි කිලෙසෙ = ඔළාරිකභූතෙ කාමරාගබ්‍යා පාදෙ; (පටි. 94).

ඔලාඩෙසිකෙ වා කිලෙසෙකෙ = කායදුච්චරිතාදිකෙකෙ ච උපනාපෙති; (මහා. 298).

ඔලීනල්ලෙ = නිද්ධමනකලලෙ; (අ. 391).

ඔලීනවිලීනානි = හෙට්ඨා ච උභතෝ පස්සෙසු ච ගලිතානි; (ස වි 515)

ඔලීනවුත්තිනා = නිරන්තරකරණසඞ්ඛාතස්ස විපථාරස්සෙව අභාවෙන ලීනවුත්තිනා; (ධෙහ. 331).

ඔලියනා = ඔලීයනාකාරෙ; ඉරියාපථසණ්ඨානං හි ඉරියාපථා සඞ්ඛාරෙතුං අසක්කොන්තං රුක්ඛෙ වග්ගුලී විය ඛිලෙ ලග්ගිතථාණිත චාරක්ඛෝ විය ච ඔලීයති, නස්ස නං ආකාරං සඞ්ඛාය ඔලීයනාති වුත්තං; (ධ. ස. 317). – චූ. 34). – (මහා. 310).

ඔලියනාකිනිච්චසෝ හවදිට්ඨි, අනිඛ්ඛානාකි නිච්චසෝ විනවදිට්ඨි = භවවිභවදිට්ඨිනං යථා වුත්තාදිට්ඨිනෝ විසුං අනිනිවෙසාභාවතෝ විසුං නිද්දෙසං අකත්වා යථාවුත්තාදිට්ඨිනං යෙව වසෙන ඔලීයනං අනිඛ්ඛානන්ති එකෙකං අකාරං නිද්දිසිතුං පුච්ඡං අකත්වා –පෙ– ආහ; (පටි. 313).

ඔලියන්ති = සඞ්කුච්චන්ති; (පටි. 315).

ඔලියන්ති එකෙ = "සස්සතෝ අත්තා ච ලොකොච"ති භවෙසු ඔලීයනාකිනිවෙස භූතෙන සස්සතභාවෙන එකච්චෙ දෙවා මනුස්සා ච අවලීයන්ති, අලලීයන්ති, සංකොචං ආපජ්ජන්ති, න තතෝ නිස්සරන්ති; (ඉති. 141) – සස්සතෝ අත්තා ච ලොකොවාති ඔලීයනාකාරභූතනිවෙසවසෙන අවලීයන්ති එකච්චෙ; (නෙ. 218) – එකෙ කාමසුඛානුයොග වසෙන සංකොචං ආපජ්ජන්ති; (උ. 248).

ඔලීයති = අත්තනෝ සම්පත්තිං දිස්වා ආරම්මණෙසු ඔඤ්ඣති අල්ලීයතීති; ඉති ආයස්මා ආනන්දෙ අයම්පි නාම ගහපති එවං සද්ධා පසන්නෝ මරණභයස්ස භායති අඤ්ඤදත්ථු කෝ න භායිස්සතීති මඤ්ඤමානෝ තස්ස ගාළ්හං කත්වා ඔවාදං දෙන්තෝ එවමාහ; (ම. ඒ. 205).

ඔලුගහවිලුගහං = යස්ස ගෙහෙ යට්ඨියෝ පිටඨිවංසතෝ මුඤ්චිත්වා මණ්ඩලෙ ලග්ගා මණ්ඩලතෝ මුඤ්චිත්වා භූමියං ලග්ගා; (ම. න. 115).

ඔලුගෙඩිදුනහා = ඔණතුණණතා; (මි. ත. 115).

ඔලුබහා = සහනිරුමහිනා; (විමා. 210).

ඔලොකයි = තං කිත්තාරාණං හවනභූතං පබ්බතං ආරුහා සුහද්‍රය දිත්තාසඤ්ඤ වසෙන හෙට්ඨා ඔලොකෙසි; (ජා. ප. 206). – සකලජම්බුදීපං දිබ්බ චක්ඛුනා ඔලොකයීති සම්බන්ධො, (අප. 193).

ඔලොකය = ඔලොකෙය්‍යාසි; (ජා. ප. 202).

ඔලොකයතෙ නෙ අඛි = තව්ව තෙනි තෙ යථා වුත්තාධමේම අඛිනි අඛහන්තරං විත්තෙ එවානි අත්ථො; (සෙ. 26).

ඔලොකයතෙහා චකකඃඛා = තං ඤාණං හෙට්ඨා ඔලොකයතෙහා වඛ්කතීවෙ; (ජා. ව. 3).

ඔලොකෙත්වා = පඨමාදි දිසාභාවෙන උපපරික්ඛිත්වා; (සෙ. 26). – කායං උපනාමෙත්වා කුච්ඡිං නීහරිත්වා ගීවං පග්ගය්හ සබ්බදිසාසු පෙක්ඛමානො ඔලොකෙසි; (සං. ත. 98).

ඔලොකෙත්වානහං තස්ස කරෙය්‍යං ජාතිඛං මිය = ඔවාහං තදා තස්ස අපනීතෙ අභවිස්සං, මම චින්තාචාරං ඤත්වා මයි අතිපසන්නා දෙවතා බලෙනෙව තං හසමුවසිං විඛිංසෙය්‍යුනති අධිප්පායො; (ඔරි. 125).

ඔලොකෙථ = පස්සථ; (දී. 377).

ඔලොඛෙනති = වානපානං විවරිත්වා ඒපිං ඔලොකෙනති; (ස. නි 95ඃ).

ඔලොකෙමි = අවලොකෙමි පඤ්ඤුඩිකුනා වතුසච්චං (මහා. 111).

ඔලොකෙය්‍ය = සචෙ තව වචනෙන මං පහාවති ඔලොකෙය්‍ය සචෙ මං තාය ඔලොකාපෙතුං සක්කිස්සතීති අත්ථො; (ජා ඨ. 155).

ඔලොපිය = ලාජෙහි සඳ්ධිං ලාජපඤ්ඩමකානි පුපඵානි ඔකිරන්තානං ඔකිරණපුපඵානි පටියාදෙය්‍යෙ සිති ආණාපෙසි; (ජා. ඨ. 514).

ඔවජ්ජමානො = මුදුකෙන හිතචිත්තෙන ඔවදියමානො; (ජා එ. 209) – ඔවදියමානො; (ජා. ත. 170) – (ජා. ත. 182).

ඔවටො = පිහිතො වාරිතො පරික්ඛිත්තො; (ස. නි. 586).

ඔවටො භික්ඛුනිගං භික්ඛුසු වචනපථො = ඔවාදානු සාසන ධම්මකථා සඛාතො වචනපථො භික්ඛු නීනං භික්ඛුසු ඔවරිතො පිහිතො න භික්ඛුනියා කොචි භික්ඛු ඔවදිතබ්බො නානුසාසිතබ්බො; හත්තෙන පොරාණකත්ථෙරා ඉදං චීවරවත්තං පූරයිංසූති එවං පන පවෙණිවසෙන කත්ථෙතුං වට්ටති; (අ. 776).

ඔවටික්ඛං චිනිවෙඨෙන්ථා – නාගබලො බොධිසත්තො අපෙහි සම්මාති ඊසකං සරිවහනමානොව තෙන ගහිනගහණං විස්සජ්ජාපෙන්ථාති අත්ථො; (ම. ත. 192)

ඔවටික්ඛා = විජ්ඣිත්වා කරණං ඔවට්ටිකා; (ස. නි. 837).

ඔවටික්ඛරණමත්තෙනෙව = මොඝපුත්තාකානුසාරෙන දීඝසිබ්බනිං සිඛිත මත්තෙන; (ස නි. 823).

ඔවට්ඨං = හිම්වසෙන ඔවට්ඨං නිත්තනං හොති; (ස. නි. 564).

ඔවදති = ඔවදි; කාලවිපරියායෙන වුත්තනති වෙදි තබ්බං ඊදිසෙසු වචනෙසු ඉතො උපරිපි අනීත කාල වසෙනෙව අත්ථො ගහෙතබ්බො, (බු. 100) – සො කිර මිගලුද්දකො පාතොව භුඤ්ජිත්වා මිගෙ වධිස්සාමීති අරඤ්ඤං පවිට්ඨො එකං රොහිත මිගං දිස්වා සත්තියා තං පහරිස්සාමීති අනුබන්ධ මානො ථෙරස්ස පඨමසුත්තං වුත්තනයෙනෙව දිවාවිහාරං නිසින්නාසන්න අවිදූරෙන පක්කමති; (සං. ඵ. 223).

ඔවදතු තාසං හගෙන = හගෙනා හගවා එතාසං ඔවදතු එතා ඔවදතූති අත්ථො; උපයොගත්ථසම්මා කි එතං සාමිවචනං; (අ. 597).

ඔවදන්ති අනුසාසන්ති = ආමිසසඛගහෙන ධම්ම සඛගහෙන වාති දවිහිපි සඛගහෙහි සඛගණ්හිත්වා කම්මට්ඨානොවාදඤ්ච සාසනීඤ්ච ඔවදන්ති ච අනු සාසන්ති ච; (ම. ව. 94).

ඔවදිත්වා = ඔවාදං දත්වා අනුසාසිත්වාති අත්ථො; (බු 195)

ඔවදියඤ්ච මෙ තං = මෙ මය්‍හං තුම්හෙහි ඔවදියං ඔවාදවසෙන වත්තබ්බමෙතං; (විමා. 276).

ඔවදෙය්‍ය – උපඣ්ඣාවත්තුසම්මං වදන්තො ඔවදති නාම, අනුපඣ්ඣාය අයන්තොපි නෙ සියාති ආදිවසෙන අනාගතං දස්සෙන්තො අනුසාසති නාම, සම්මුඛා වදන්තොපි ඔවදන්තො නාම. පරම්මුඛා දූතං වා සාසනං වා පෙසෙන්තො අනුසාසති නාම. සකිං වදන්තොපි ඔවදති නාම. පුනපුනං වදන්තො අනුසාසති නාම. ඔවදන්තො එව වා අනුසාසති නාමාති එවං ඔවදෙය්‍ය අනුසාසෙය්‍ය; (මහා 336) – (ඛු. ප 268) – අට්ඨගරුධම්මෙසු වා අඤ්ඤතර වා ධම්මෙන ඔවදන්තාසු සම්මතාසුපි පාචිත්තියමෙව; (මෝ. 98) – ඉධ. ගරුධම්මෙසු

ඔවරකං

ඔවදන්නසෙවෙ පාචිත්තියං සචෙ පන අසම්මතො හොති, දොෙ පාචිත්තියානි. සචෙ පන සුරියෙපි අත්ථඔතෙ ඔවදති, තීණි හොනති. සම්මතසස පන රත්තිං ඔවදන්නසසපි දොෙ එව හොනති. සම්මතන්නා හිසස ගරුධම්මොවාද මූලකං පාචිත්තියං නත්ථි; (මෘ 98) - ඔවාදං අනුසිට්ඨං දදෙය්‍ය; (ථෙර. දු. 115) - භික්ඛුනී සඞ්ඝං වා සම්බහුලා වා එකභික්ඛුනිං වා වසසසතූප සම්පන්නාය වා භික්ඛුනියා තදහුසම්පන්නසස භික්ඛුනො අභිවාදනං පච්චුට්ඨානං අඤ්ජලිකම්මං, සාමීචිකම්මං, කාතබ්බනති ආදිසෙ අට්ඨ ගරුධම්මෙ ඔවාදවසෙන ඔසාරෙන්නො ඔවදෙය්‍ය; (මෘ. 97).

ඔවරකා = ගබ්භාසං යෙවෙතං පරියායවචනං; (සං. වි. 471).

ඔවරකානි=ගබෙහ පතිට්ඨිත සයනඝරානි; (මහා. 239)

ඔවරණං ඨපෙත්වා = චතූසු දිසාසු දිසාරක්ඛසෙ ඨපෙත්වා; (දී. 700) - (චතු. 178).

ඔවදිතො = ධම්මදෙසනාය සාසිතො; (නෙ. 131).

ඔවාදං = සකිං වාදෙ, ඔවාදෙ නාම; (බු. 141).

ඔවාදං අනියාදෙත්වා = එසො හඟිනියො ඔවාදොති අවච්චා; (සං. වි. 587)

ඔවාදං ඨපෙතබ්බං = එත්ථ න හි භික්ඛුණී උපසසයං ගන්ත්වා ඨපෙතබ්බො; ඔවාදත්ථාය පනාගතා භික්ඛුණියො වත්තබ්බා 'අසුකා නාම භික්ඛුණී සාපත්තිකා, තසසා ඔවාදං ඨපෙමි. මා තාය සද්ධිං උපොසථං කරිත්ථා'ති; (සං. වි. 952).

ඔවාදකා = දිට්ඨධම්මික - සම්පරායික - පරමත්ථෙති යථාරහං පරෙ ඔවදන්ති අනුසාසන්තීති - ඔවාදකා; (ඉති 257).

ඔවාදකාරී = මාතාපිතූහි දින්නසස ඔවාදසස කත්තා; (අ. 601).

ඔවාදක්ඛමා = ඔවාද ඤමසොා. ඔතිණ්ණොතිණ්ණසු වත්‍රසු නානපකාරෙන ඔවදනසීලො; (සං. න. 180).

ඔවාදපතිකරාය = ඉදං වො කත්තබ්බං ඉදං න කත්තබ්බනති දින්නඔවාදකරාය; (ඛු. 620).

ඔවාදපතිකරො = ඔවාදකාරකොා; (අ. 40).

ඔවාදමහි අහං සීතා = යථා වුත්තො ඔවාදෙ අනුසිට්ඨියං සික්ඛාත්තායපාරිපූරියා සච්චසම්පටිවෙධෙන අහං පතිට්ඨිතා. තෙනාහ; "අජ්ඣගා අමතං සන්තිං නිබ්බාණං පදමච්චුත"නති. ඉදං ඔවාදෙ පතිට්ඨා තසස කාරණවචනං; (විමා. 173).

ඔවාදසං = ගරුධම්මත්ථායං; (සං. නි. 702) - ගරුධම්මෙ සවණත්ථායං; (මෘ. 192).

ඔවාදිකා = ඔවාදඤ්ඤිකා; (අ. 658).

ඔවාදිනා = හාසිතා; (දී. 597).

ඔවාදූපසඞ්කමනං = ඔවාදත්ථාය උපසඞ්කමණං; (මෘ. 193) - (අ. 776).

ඔවාදෙ වසෙ තිට්ඨෙය්‍ය = අසසා කල්‍යාණමිත්තසස ඔවාදෙ අනුසිට්ඨියං යථානුසිට්ඨං පටිපජ්ජන්ත වසෙන තිට්ඨෙය්‍ය; (ථෙර. එ. 377).

ඔවාදෙන සාවකෙ න විසංවාදෙති = එවං ඔවදකා කාරං දසසෙත්වා යං වුත්තං -පෙ- (නෙ 131),

ඔවාදෙ = භික්ඛුනොවාදෙ; න හි භික්ඛුනීහි යාචිතං ඔවාදං අනාරොචෙත්වා උපොසථං කාතුං වට්ටති; (මෘ. 11).

ඔවාරෙනෙනා = අවාරෙන්නා. ථෙරො කිර පකතියාපි මහාසරීරො හත්ථිපොතකොසදිසො පංසුකූල චීවරං පාරුපිත්වා අභිමහා විය අහොසි; (දී. 404).

ඔවුතො = ඔනද්ධොා; (ම. ව. 132).

ඔවුතා = උපරිතො පිහිතා; (මහා. 192).

ඔවුතො = හෙට්ඨා පටිච්ඡාදිතොා; (චූ. 1).

ඔසක්කනතියා වා උස්සුක්කෙය්‍ය = පටික්කමනතියා උපගවෙය්‍ය, අනිවත්තනතියා ඉවෙය්‍ය්‍ය එකාය සමපයොගං අනිවත්තනතියා එකො ඉවෙය්‍යාති වුත්තං හොති; (දී. 261).

ඔසක්කිතං = ඊසකමපි අවසක්කිතං; (දී. 614).

ඔසධං = තදා ආයති ච ආරොග්‍යාවහං අගදං; (පෙ. 141).

ඔසධං කරෙය්‍ය = හෙයජ්ජකිච්චං කරෙය්‍ය; (මහා. 237).

ඔසධි = ඔසධිරුක්ඛා; (අ 726).

ඔසධිං ච විරොවනතං = අභිවඩ්ඪති ජොතිතං **ඉච්ඡි** නිච්ඡිතං නිපඨාදෙතීති ඔසධි, **ඔසධිතාරකා ඉව** විරොවිනන්තීති වත්තබෙබ ගාථාබන්ධසුඛත්ථං **ඔසධිව** විරොවිනන්තනති ච වුත්තං; (අප. 349).

ඔසධිතිණවනපපතීසු = හරිතකාමලකී ආදිසු **මුඤ්ඣ** බබ්බජාදිසු වනජෙට්ඨකරුක්ඛෙසු ච **අධිවත්ථා** දෙවතා (සං. න. 99).

ඔසධිමෙ = ජීවිතමෙව නිසිදති; (ජා. අ. 7).

ඔසධිභාවෝ තෙසං නෙති = ඉදං ඉමිස්ස රොගස්ස නෙසජ්ජං ඉදං ඉමිස්සාති එවං පිළොතිකෙ වඩ්ඩෙත්වා මිත්තාසානං දෙතෙති; (ජා. ප. 68).

ඔසධිනාරක්ඛා = සුඛඤ්ච නාරක්ඛ; සාතියසඤ්ච තස්සා උදයතො පට්ඨාය නෙන සඤ්ඤාණෙන ඔසධාති ගණ්හාතෙති පිවාතෙති සායං ඔසධි නාරක්ඛාති වුච්චති; (ම. ත. 187). – උසණ්හඤ්ච පහා එතාය ධියති ඔසධිතං වා අනුබලප්පදානිකත්තා ඔසධිති ලද්ධනාමා නාරක්ඛා; (ඉති. 72).

ඔසධිනං පච්චොකෙඩ්ඩා = භාරාදීනි දත්වා තදනුරූපෙ බණෙ ගත්තෙ සෙසං අපනයනං; (දී. 70).

ඔසධිනාම = ඔසධං සිඛිතිවෙර පිපඵලි මිරිවාදිකං; (බු. 90).

ඔසධි විය නාරක්ඛා = උසණ්හඤ්ච පහා එතාය ධියතෙති ඔසධානං වා අනුබලප්පදානිකා ති කත්වා ඔසධිති ලද්ධනාමා නාරක්ඛා යථා සමිත්තතෙතා ආලොකං කුරුමානා තිට්ඨති; (පෙ. 53). – (විමා. 42).

ඔසධෙති = නානාවිධෙති ඔසධෙති; (පෙ. 73). – නානා විධ ඔසධෙති; (ජා. ව 108) – සොරං වා ගඩ්ඩාදිං වා පිජ්ජං කාවෙත්වා ඔසධිං දාදුය තෙ පච්චත්ථිකානං අදස්සනං මජ්ජති; (ජා. ප 170).

ඔසධො විය = සබ්බපාණිනං ජරාව්‍යාධිමරණාදිති පමොචනතො; (අප. 199).

ඔසරං = සඤ්ඤානලොණං; (සං. ත 101). – මධුරත්ත තෙන තං ඔසධිනාගියො උපගච්ඡන්ති; (ජා. ඨ. 287).

ඔසරෙසෝ = අතාලිසුකෙ විහාරෙ වංසං දත්වා තතො දණ්ඩකෙ ඔසාරෙත්වා කතං ඡදනමුඛං; (ස. ති. 901).

ඔසරණානි = බහූනානි තිත්ථානි, දිට්ඨියොති අත්ථො; (සු. නි. 361).

ඔසරන්ති = මහාසමුද්දං පවිසන්ති; (බු. 96).

ඔසරන්තු = උපගච්ඡන්තු; (බු. 96).

ඔසාදෙය්‍ය = පඨවියං ඔසීදාපෙය්‍ය, නිමුජ්ජාපෙය්‍ය; ඔසාරෙය්‍යාතිපි පාඨො; (උ. 172).

ඔසාතෙනෙවව ඔසාරුළ්හ දිස්වා මෙ අරති අහු = යොබ්බනාදීනං ඔසාතෙයෙව අත්තභාවෙයෙව පරිනාමකෙ ච එවං විනාසකෙ එවං ජරාදිගි බ්‍යාරුළ්හෙ ආගතවත්තෙන සත්තෙ දිස්වා ආරති මෙ අහොසි; (මිලා 206) – යොබ්බඤ්ඤාදීනං ඔසාතෙ එව අත්තභාවෙ එව විනාසකෙ එව ජරාදිබ්‍යා බ්‍යාරුළ්හෙ ආගතවත්තෙන සත්තෙ දිස්වා අරති මෙ අහොසි; (සු. නි. 454).

ඔසාරණං නා බුධිනස්ස ඤාතුනො = නං වත්ථා බුධිනස්ස ඤාතුනො යා ඔසාරණා ඤාතබ්බා, එතම්පි ජානාති; (ස. ති. 856).

ඔසාරණා නිස්සාරණා = පදසිලිට්ඨතායෙතං වුත්තං; (ස. ති. 1045).

ඔසාරණා = පවෙසනා; (ස. ති. 851). – එවං උපසම්පදූ පෙඛස්ස ඔසාරණා ඔසාරණා නාම; (මිං. 134). –(ස. ති. 1051). – නාදිසානං යෙව සම්මාවත්තානං දිස්වා පවෙසනා ඔසාරණාති වෙදිතබ්බාති; (මිං. 133). – තස්සෙව සම්මාවත්තානත්තස්ස සහානුභාවූපනිස්සයසම්පත්තිවසෙන ඔසාරණා ච වෙදිතබ්බා; (මිං. 135).

ඔසාරණීයං = සම්මාවත්තානත්තස්ස ඔසාරණීයං පසඤ්ඤත්තං; (අ. 338).

ඔසාරණීයං පසඤ්ඤත්තං = අධිකාරසස්ස වා නෙවත්තා ලිඞ්ගස්ස වා වත්ථුස්ස වත්තමානස්ස ඔසාරණීයං පසඤ්ඤත්තං; යෙන කම්මෙන ඔසාරියති, තං කම්මං පසඤ්ඤත්තන්ති අත්ථො; (ස. ති. 1054).

ඔසාරෙතබ්බා = පාලි වත්තබ්බා; (ස. පි. 580).

ඔසාරෙන්තා ඔසාතෙති = සුත්තං උච්චාරෙන්තා පරිසමජ්ඣෙ පරිසඩ්ඪමානං එවං වදෙතීති නෙන සඳ්ධිං එකතොපි වදන්තස්ස අනාපත්ති; (ස. ති. 542)

ඔසාරෙ පබ්බාජිකබ්බා = අනපලොකෙත්වා කාරක සංඝං අනඤ්ඤාය ගණස්ස ඡන්දං ඔසාරෙය්‍යා"ති ච "බුද්ධං පච්චක්ඛාමී"ති ච වුත්ත සික්ඛාපදත්තයං; (ස. ති. 965).

ඔසාරෙය්‍ය = ඔසාරණකම්මං කරෙය්‍ය; (මිං. 165).

ඔසාරෙති අය්‍යානි වුච්චමානො ඔසාරෙති = එවං වුච්චමානො අධිගරුධම්මං පාලිං ඔසාරෙතීති අත්ථො; (ස. ති. 587).

ඔසිඤ්චං = කෙචි ගයාය උදකං ගහෙත්වා ගහෙත්වා අත්තනො සීසෙ ච සරීරෙ ච ඔසිඤ්චන්ති අපරෙ ඝටෙහි උදකං ගහෙත්වා නීරෙත්වා නථා කරොන්ති; (උ. 52).

ඔසිඤ්චිය = නා)ත්තුං ඔතිණ්ණො එසෙන පාණිනා සකලසමුද්දෙ උදකං ඔසිඤ්චෙය්‍ය ගහෙත්වා ඡඩ්ඩෙය්‍ය; (ජා. ඨ. 284).

ඔසිතතවණ්ණං = අවසිත්තඋදකඩාරවණ්ණං දිබ්බදූ කූලං; (ජා. ඨ. 238)

ඔසිඤාමි = එතස්ස හදයෙ මිඤ්ඤපෙත්වා; (ජා. ව. 235).

ඔසාසිත්වා = දෙවමනුස්සෙසු මහාසම්පත්තිදායකං න පොතුණං ඡඩ්ඩෙත්වා; (ජා. ඨ. 287).

ඔස්සජති = විස්සජ්ජේසි; (ථ. 231).

ඔස්සජ්ජි මුනි = පඤ්චඛන්ධා අනිච්චා දුක්ඛානත්තා ඛන්ධානං නිරෝධෝ නිබ්බානං නිච්චන්ති ආදිනා නයෙන තුලෙත්වා බුද්ධමුනි හවේ ආදීනවං නිබ්බානේ ච ආනිසංසං දිස්වා තං ඛන්ධානං මූල භූතං භවසඞ්ඛාරකම්මං කම්මක්ඛයාය සංවත්තතී'ති එවං වුත්තෙන කම්මක්ඛයකරෙන අරියමග්ගෙන අවස්සජී; (ථ. 231).

ඔස්සජ්ජයා = විස්සජ්ජය්‍ය; (සං. ත. 80).

ඔස්සට්ඨකායෝ = නිස්සට්ඨකායෝ හුත්වා; (ජා. ඵ. 139).

ඔස්සට්ඨෝ = විස්සජ්ජිතෝ පරිච්චත්තෝ, එවං කිරවත්වා තෙනායං දසසහස්සිලෝකධාතු කම්පිත්ථාති ආහ; (දී. 391).

ඔහනෙ = කරිසං ඔස්සජති; (වරි. 113).

ඔහර = ඔහාරෙහි; (පෙ. 72). - ඔතාරෙහි; (ජා. ව. 107).

ඔහරණං = වඩ්ඪාපබ්බතස්ස ගමණමග්ගෙ ට්ඨපනට්ඨෝ. සෝ සුනඛෙහි පරිවාරිතෝ රුක්ඛෙ නිසිත්තෝව ඉමිගාථා අභාසථ; (ජා. ස. 462).

ඔහරෙ = ඉමං වාපසඞ්ඛාතං ඛත්තුං හර ඡඩ්ඩෙහි කොත්ති එතෙනත්ථෝ; (ජා. ස. 397).

ඔහාය = ඡඩ්ඩෙත්වා; (ස. වි. 772) – එතෙ දිබ්බ අත්තභාවයෝ සබ්බකාමෙ අජ්ජ මයං ඔහාය ඡඩ්ඩෙත්වාගමිස්සාම; (ජා ප. 231) – පහාය; (අ. 383) – (අ. 584) – විස්සජ්ජිත්වා; (ථේරී. 254) – ඔහායිත්වා; (බු. 216) – ජහිත්වා; (වරි. 183) – මං ජහිත්වා උපපත්තිං; (ජා. ප. 111).

ඔහාරයිත්වා = කා උපපත්ති? බාරාණසියං කිර අයං අඤ්ඤතරා වාතුම්මාසිකබ්‍රාහ්මදත්තෝ නාම රාජා චතුත්ථමාසෙ චතුත්ථමාසෙ උය්‍යාන කීළනං ගච්ඡති; (සු. නි. 79) – කා උපපත්ති? -පෙ- බාරාණසියං කිර අඤ්ඤතරා -පෙ- (අප. 161).

ඔහාරිණී = සෙනාය අන්තරං පවිසිත්වා අපඤ්ඤු යන්තාව පරෙසං සීසං ඡින්දිත්වා හරිතුං සමත්ථා; (ජා ස. 353) – සොතෙ පතිත්වා පකිනාති නිණ්ණඤ්ඤටඨාදිනි හෙට්ඨාහාරිණී; (සං. ද්‍ර. 233).

ඔහාරිනං = ආකඩ්ඪිත්වා චතුස්සු අපායෙසු පාතනතෝ අවහරති හෙට්ඨා හරතීති ඔහාරිනං; (නෙ. 205) – (ධ. ප. 603) – (ජා. ද්‍ර. 101) – චතුස්සු අපායෙසු ආකඩ්ඪනකං; (සං. ථ. 115).

ඔහාරෙත්වා = සෙසෙවෙව මිඤ්ඤති ච ඔහාරෙත්වා වොරොපෙත්වා; (ථ. 217).

ඔහිතභාරා = ඛන්ධභාරෝ කිලෙසභාරෝ අභිසඞ්ඛාර භාරෝ කාමගුණභාරෝති ඉමෙ ඔහිත භාරා නාම එතෙසන්ති - ඔහිතභාරා; (සු ස. 125) – (සං. ථ. 108) – ඔරොපිතකාමඛන්ධකිලෙසාභිසඞ්ඛාරභාරා; (ථෙරී. 142).

ඔහිතභාරෝ = කිලෙසභාරෝ ච ඛන්ධභාරෝ ච ඔහිතෝ අස්සාති - ඔහිතභාරෝ, "ඔහිතෝ"ති ඔතාරිතෝ; (දී. 626) – ඛන්ධාභිසඞ්ඛාරකිලෙසභාර අභිසඞ්ඛාරභාරෙ ඔතාරෙත්වා ඨිතෝ; (සු. ස. 132) – (අ. 378) – ඛන්ධභාරං කිලෙසභාරං අභිසඞ්ඛාර භාරඤ්ච ඔතාරෙත්වා ඨිතෝ; (අ. 675) – තයෝ භාරා – ඛන්ධභාරෝ කිලෙසභාරෝ අභිසඞ්ඛාර භාරෝති, තසඞ්ගමේ තයොපි භාරා ඔහිතා ඔරොපිතා නික්ඛිත්තා පාතිතා චාති - ඔහිතභාරෝ; (ඉති. 132) – (ම. ථ. 39).

ඔහිතසොතා = අවහිතසොතා සුට්ඨු ඨපිතසොතා; ඔහිතසොතාති වා අවිකම්පිතසොතා, තමේව උපලභ්මානොපි හි සබ්බේ අවික්ඛෙපෝ සති සංවරෝ විය චක්ඛුන්ද්‍රියාදිසු සොතින්ද්‍රියෙපි වහාතබ්බතං අරහන්ති. එත්ථ ච අවිජ්ජානන්තී ආදීහි චතූහිපි පදෙහි නෙසං නික්කුහතං නිප්පරිභාවිතෝ සබ්බේ ආදරදීපනෙන සක්කච්ච සබ්බං දස්සෙති; (ථ. 272) – ඨපිතසොතා; (සං. ථ. 140).

ඔහිතසොතෝ = ඨපිතසොතෝ, සඤ්ඤසොතඤ්ච පඤ්ඤාසොතඤ්ච ඡින්දිත්වා මියා දෙසිතං ධම්මං සක්කච්චමේව සුණිස්සාමීති එවං හි තෙ සික්ඛි තබ්බං; (සං. ද්‍ර. 148) – ඨපිතසොතෝ; (අ. 422).

ඔහිනෙ = යථිතෙ පවිත්තෙන ඉමිනා බඳ්ධාත්තභාණං කරං දස්සෙති; (ජා. ප. 245).

ඔහිනෙ නුලමණ්ඩලෙ = හණ්ඩපටිච්ඡන්නත්ථාය තුලා මණ්ඩලෙ ලඝොත්වා ඨපිතෙ; (ජා. ස. 210).

ඔහිතෝ = ඨපිතෝ; සෝ පන න උදකසම්භෙදෙව ඨපිතෝ අථ බෙ පාචීනඤ්ඤවුද්ධස්ස උපරූපරි. හාගෙන ගන්ත්වා පාචීන දිසාභාවාලම්බකෙ ඨපිතෝ අහොසීති වෙදිතබ්බෝ; (අ. 640) – පතිතෝ; (ම. ත. 301).

ඔහියංසු = ඔහිනතෝ; (සං. ථ. 207).

ඔහියාසුං = අවහිය්‍යංසු අවසෙසසුං, විහාරවාරං පත්වා එකොව විහාරෙ ඨිතොති අත්ථෝ; (ස. වි. 478).

ඔහියෙය්‍ය = අවහිය්‍යෙය්‍ය; දුස්සූපචාරං වා ජිඝච්ඡාය්‍යාති අත්ථෝ; (මා. 164).

ඔහිලනා = අනිරෙකකෝ කිළනා; (විභ. 344).

ඔහිලිතත්තං = තස්සෙව භාවනිද්ධසෝ; (විභ. 344).

ඔළාරිකං = බ්‍රහ්මදෙවතාය හි පඨමියං පනිට්ඨානකාලෙ අත්තභාවො මාපෙතුං වට්ටති පඨවී වා තසමා එවමාහ; (අ 460) – චක්ඛු-සොත-ඝාණ-ජිව්හා-කාය-රූප-සද්ද-ගන්ධ-රස ඵොට්ඨබ්බසඤ්ඤානං පඨවී තෙජෝ වායො චාති ඛාදසවිධං රූපං සට්ඨමසෙන ගහෙතබ්බතො ඔළාරිකං; (පටි. 173)– සඤ්ඤත්තත්තාව ඔළාරිකං; (ම. ඨ. 13) – වත්ථාරම්මණ භූතත්තා පසාදඝට්ටනවසේන ගහෙතබ්බතො ථූලං; (ඛ. ස. 289).

ඔළාරිකං ඛො = තතො සො "අරුචි උත්තානි එවං ලද්ධිකො සමානොපි භගවා දෙසනාය සුකුසලො සෙ මෙ ආදිතොව ලද්ධිං මාවිද්ධංසෙතූ"ති විත්තෙන්තො අත්තනෙ ලද්ධිං පරිහරන්තො ඔළාරිකං ඛොති ආදිමාහ; (දී 246).

ඔළාරිකපාණා = ඔළාරිකපාණා විය ඛාසවිසී දිට්ඨි ගතිකා; තස්ස තීරෙ ඨත්වා ඔලොකෙන්තස්ස ඔළාරිකානං පාණානං අන්තොජාලෙ කතභාව දස්සනං විය භගවතො සබ්බදිට්ඨිගතිකානං දෙසනාජාලස්ස අන්තොගතභාව දස්සනත්ති, එව මෙත්ථ ඔපම්මසංසන්දනං වෙදිතබ්බං; (දී. 90).

ඔළාරිකමෙව නිමිත්තං = එත්ථ පඨවිං ඛණන්තොපි ඛණාහීති ආණාපෙන්තොපි පඨවියං ඔළාරිකං නිමිත්තං කරොති නාම; (අ. 613).

ඔළාරිකස්ස = මහන්තස්ස; (ම. ට. 37).

ඔළාරිකා = එත්ථ කායවචිසංඛාරා කාව ඔළාරිකාව හොන්තු, චිත්තසංඛාරා කථං ඔළාරිකාති? අපප ඛිත්තත්තා, කායසංඛාරා හි චතුත්ථජ්ඣානෙන පකීයන්ති, වචීසංඛාරා දුතියජ්ඣානෙන, චිත්ත සංඛාරා නිරොධ සමාපත්තියා ඉති කායවචී සංඛාරෙසු පකීනෙසුපි නෙ නිට්ඨාති යෙවාති පකීනෙ උපාදාය අපපකීනත්තා ඔළාරිකා නාම ජාතා; (දී. 455) – කායවචිද්වාරෙ චිත්තකම්මස්ස පච්චයභාවෙන ථූලභූතමහා; (පටි. 196).

ඔළාරිකානං = ථූලානං; (පටි. 240).

ඔළාරිකෙන = ඉදං ඔළාරිකාරම්මණතං සන්ධාය වුත්තං, දිබ්බචක්ඛුදිබ්බසොතධාතුවිහාරෙනහි සො විහාසි, නෙසඤ්ච රූපායතනසද්දායතන සඞ්ඛාතං ඔළාරිකං ආරම්මණං, ඉති දිබ්බචක්ඛුනා රූපස්ස දිට්ඨත්තා දිබ්බාය ච සොතධාතුයා සද්දස්ස සුතත්තා සො විහාරෙ ඔළාරිකො නාම ජාතො; (සං ට්ඨ. 171)

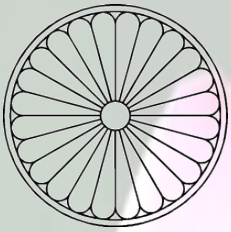
ඔළාරිකෙ නිමිත්තෙ = ථූලෙ සඤ්ඤුප්පාදනෙ; ථූලසඤ්ඤුප්පාදනං හෙතං; (උ. 228).

ඔළාරිකෙහි = ථූලෙහි කාමරාගව්‍යාපාදෙහි; (පටි. 374).

ඔළාරිකො ච හි නෙ = අථස්ස භගවා තත්ථ දොසං දස්සෙන්තො –පෙ– ආදිමාහ; (දී. 247).

ඔළාරිකො වා සුඛුමො වා = වත්ථුඔළාරිකතාය ඔළාරිකො වත්ථුසුඛුමතාය සුඛුමො; (ම. ඵ. 187) – (සං. ට්ඨ. 18).

ඔළිගල්ලං = නෙසංයෙව කද්දමාදිනං සන්දනොකාසං; තං ජණ්ණුමත්තාමපි අසුවිහරිතං හොති; (ම ඵ. 75) – (අ. 685).

සබ්බදානං ධම්ම දානං ජිනාති,
සබ්බරසං ධම්ම රසං ජිනාති;
සබ්බරතිං ධම්ම රතිං ජිනාති
තණ්හක්ඛයෝ සබ්බදුක්ඛං ජිනාති

(ධම්මපදය තණ්හා වග්ගෝ)

ධම්මාරාමෝ ධම්මරතෝ - ධම්මං අනුවිචින්තයං;
ධම්මං අනුස්සරං භික්ඛු - සද්ධම්මා න පරිහායති.

(ධම්මපදය භික්ඛු වග්ගෝ)

ධම්මෝ පනෙසෝ සුගතප්පසත්ථෝ,
තරණීව සංසාර මහණ්ණවස්ස;
බ්‍රහ්මාසුරාදීහි නමස්සනීයෙහා,
රසෝ රසානං පරමෝ තිලොකෙ.

මහාගදෝ මච්චුජරා පහානෙ,
සබ්බීතිනාසාය විසෙසමන්තෙ;
සබ්බත්ථි දානෙන ච කප්පරුක්ඛෝ,
චින්තාමණී හද්දසථොව ධම්මෝ.

ධම්මං විනා නත්ථි පිතාව මාතා,
තමෙව තාණං සරණං පතිට්ඨා;
තස්මා හි නෝ කිච්චමසේඛදප්පහාය,
සුණාථ ධාරෙථ චරාථ ධම්මෙ.

(රසවාහිනී)

චිරං තිටියතු ලොකස්මිං - සම්මා සම්බුද්ධ සාසානං!

ධර්ම දානය පිණිසයි.....

